
This is a reproduction of a library book that was digitized by Google as part of an ongoing effort to preserve the information in books and make it universally accessible.

Google™ books

<https://books.google.com>

Det här är en digital kopia av en bok som har bevarats i generationer på bibliotekens hyllor innan Google omsorgsfullt skannade in den. Det är en del av ett projekt för att göra all världens böcker möjliga att upptäcka på nätet.

Den har överlevt så länge att upphovsrätten har utgått och boken har blivit allmän egendom. En bok i allmän egendom är en bok som aldrig har varit belagd med upphovsrätt eller vars skyddstid har löpt ut. Huruvida en bok har blivit allmän egendom eller inte varierar från land till land. Sådana böcker är portar till det förflutna och representerar ett överflöd av historia, kultur och kunskap som många gånger är svårt att upptäcka.

Markeringar, noteringar och andra marginalanteckningar i den ursprungliga boken finns med i filen. Det är en påminnelse om bokens långa färd från förlaget till ett bibliotek och slutligen till dig.

Riktlinjer för användning

Google är stolt över att digitalisera böcker som har blivit allmän egendom i samarbete med bibliotek och göra dem tillgängliga för alla. Dessa böcker tillhör mänskligheten, och vi förvaltar bara kulturarvet. Men det här arbetet kostar mycket pengar, så för att vi ska kunna fortsätta att tillhandahålla denna resurs, har vi vidtagit åtgärder för att förhindra kommersiella företags missbruk. Vi har bland annat infört tekniska inskränkningar för automatiserade frågor.

Vi ber dig även att:

- Endast använda filerna utan ekonomisk vinning i åtanke
Vi har tagit fram Google boksökning för att det ska användas av enskilda personer, och vi vill att du använder dessa filer för enskilt, ideellt bruk.
- Avstå från automatiska frågor
Skicka inte automatiska frågor av något slag till Googles system. Om du forskar i maskinöversättning, textigenkänning eller andra områden där det är intressant att få tillgång till stora mängder text, ta då kontakt med oss. Vi ser gärna att material som är allmän egendom används för dessa syften och kan kanske hjälpa till om du har ytterligare behov.
- Bibehålla upphovsmärket
Googles "vattenstämpel" som finns i varje fil är nödvändig för att informera allmänheten om det här projektet och att hjälpa dem att hitta ytterligare material på Google boksökning. Ta inte bort den.
- Håll dig på rätt sida om lagen
Oavsett vad du gör ska du komma ihåg att du bär ansvaret för att se till att det du gör är lagligt. Förutsätt inte att en bok har blivit allmän egendom i andra länder bara för att vi tror att den har blivit det för läsare i USA. Huruvida en bok skyddas av upphovsrätt skiljer sig åt från land till land, och vi kan inte ge dig några råd om det är tillåtet att använda en viss bok på ett särskilt sätt. Förutsätt inte att en bok går att använda på vilket sätt som helst var som helst i världen bara för att den dyker upp i Google boksökning. Skadeståndet för upphovsrättsbrott kan vara mycket högt.

Om Google boksökning

Googles mål är att ordna världens information och göra den användbar och tillgänglig överallt. Google boksökning hjälper läsare att upptäcka världens böcker och författare och förläggare att nå nya målgrupper. Du kan söka igenom all text i den här boken på webben på följande länk <http://books.google.com/>

Sveriges Flora
af
L. M. Neuman

4 106 478 167

Fl
48.5
M 39
S

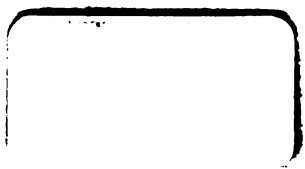
Library

Arnold Arboretum

of

Harvard University

SVERIGES
FLORA
(FANEROGAMERNA)

UTGIFVEN AF
L. M. NEUMAN
REKTÖR, FIL. D:R.

MED BITRÄDE AF
FR. AHLFVENGREN
FIL. D:R.

LUND,
C. W. K. GLEERUPS FÖRLAG.

Pris inb. 6 kronor.

Digitized by Google

43116
Oct. 26, 1937

LUND,
BERLINGSKA BOKTRYCKERIET,
19⁴/₀₁.

Förord.

Redan på åttiotalet var undertecknad betänkt att utgifva en skolflora, men inseende det hart när omöjliga i att ensam utföra detta arbete, beslöt jag att låta förslaget hvila, till dess jag kunde påräkna hjälp af en för uppdraget väl kvalificerad botanist. Detta lyckades mig först i januari 1898, då Fil. D:r *Fr. Ahlfvengren* åtog sig att redigera hälften af floran. Själf hade jag efter 25 års floristiska förarbeten våren 1897 påbörjat bearbetningen af sympetalerna, och det är således nära 4 år, som åtgått för den egentliga redigeringen och tryckningen af boken.

En skolfloras utförlighet bör bero på de principer, man följer vid undervisningen i botanik. Skall floran användas endast för examineringen, kan hon ju vara mycket kortfattad; önskar man däremot, att lärjungen om den examinerade växten skall lära sig mera än det, som behöfves för att leta reda på dess namn, så bör hon vara ganska utförlig. Undertecknad menar, att, sedan man i andra och höstterminen i tredje klassen med ledning af lefvande typer och en kortfattad lärobok ¹⁾ — utan flora — ordentligt inlärt organografien, de lefvande växter, som lärjungarna åläggas taga till lektionerna, redan vårterminen i tredje klassen skola icke blott examineras, utan äfven på lärorummet genomgås till sina viktigare delar samt gifvas i läxa till följande timme, och då blir det nödvändigt — om floran endast är ett examineringschema — att använda $\frac{1}{4}$ af lektionen till dikte-

¹⁾ Undertecknads »Kort Lärobok i Botanik» omfattar 28 sidor liten oktav med stort tryck.

ring af beskrifningen. I de klasser, det må nu vara 6:1—7:1 eller 5—6:2, där fanerogamerna genomgås enligt det naturliga systemet, bör enligt vår uppfattning floran rörande de inhemska växterna tjäna som ett slags lärobok och den antagna läroboken i botanik hufvudsakligen innehålla en redogörelse för kulturväxterna jämte bilder och diagram af de inhemska, för så vidt floran ej innehåller sådana. I de stift, där inga utförliga provinsfloror användas eller finnas, eller där man förr begagnade Hartmans flora, hvilken ända in i det sista användes som skolflora, har man också, förutsatt att de genomgångna växterna »höras upp» följande timme, nödgats taga sin tillflykt till det tidsödande antecknandet under eller efter växternas genomgående, och där har också Hartmans och Areschougs floror m. fl. lämnat ett länge känt tomrum efter sig. Detta tomrum vill föreliggande bok som skolflora söka fylla. Då emellertid examinerings underlättande är en för en skolflora viktig sak, har hon blifvit försedd med kortfattade familj-, art- och släktöfversikter, och boken därigenom blifvit större och dyrare än önskligt varit. Vi vilja heller icke förneka, att de kritiska släktena, såsom *Hieracium*, *Mentha*, *Batrachium*, *Viola*, *Epilobium*, *Alchemilla*, *Rosa*, *Rubus*, *Potamogeton*, *Sparganium*, vissa *Carices*, *Agrostis*, *Calamagrostis*, blifvit utförligare behandlade, än nödigt varit i en skolflora, men det hafva vi gjort för att i någon mån söka tillfredsställa de många, som vänta på Hartmans flora, och det hade helt visst varit både orätt och oklokt att vid bokens utgifvande lämna dessa anspråk alldeles obeaktade.

För att ej förvirra lärjungarnas artbegrepp hafva vi försökt undvika ej mindre sammansläende af sådana arter, som med lätthet kunna distinkt åtskiljas än uppställandet af alltför svaga arter. Utbredningen har endast summariskt angifvits; för nya arter, varieteter eller hybrider hafva däremot lokaler i allmänhet upptagits.

I nomenklaturen hafva Pariserkongressens af år 1867 bestämmelser följts, och i allmänhet anföras inga andra sy-

nonym än sådana, som förut allmänt användts hos oss. Endast i sällsynta fall har hänvisning skett till exsiccater eller planschverk. Svenska släkt- och artnamn hafva införts med ledning af Landtbruksstyrelsens normalförteckning; då emellertid en del släkten och många arter saknas i densamma, hafva vi, ehuru utsikten att i ett dylikt företag tillfredsställa allas smak är mycket liten, nödgats upptaga flera gamla eller bilda nya namn.

Den organografiska terminologien i undertecknads »Kort Lärobok i Botanik» har här användts.

LINNÉ'S system har bibehållits såsom klav till familjernas uppsökande, emedan vi ej kunna finna annat, än att den artificiellt dichotomiska indelningen af familjerna, utan att säkrare leda till målet, är för läsaren betydligt besvärligare. ENGLER-PRANTL'S naturliga system har följts, emedan det har all utsikt att under en lång följd af år blifva det allmännast begagnade i de oss närmaste kulturländerna.

Så mycket möjligt är, har omsägning undvikits, så att det, som upptagits i släktöfversikten, ej återfinnes i släkt-diagnosen och det, som upptages i artöfversikten, ej återkommer i artbeskrifningarna. Blomningstiden är angifven med siffror, i allmänhet upptagna efter Hartmans flora, utmärkande den eller de månader, då blomningen pågår. Sådana uppgifter kunna i allmänhet aldrig inom ett område med så stor utsträckning från norr till söder, som Sverige, blifva exakta, men de hafva dock ansetts bättre än ett angifvande af årstiden, då blomningen pågår.

Formatet har gjorts sådant, att boken med lätthet kan medföras på exkursioner — i ficka eller portör.

Till sist har jag att framföra min stora och djupa tacksamhet i första rummet till min utmärkte medarbetare, Fil. D:r *Fr. Ahlfvengren*, som bearbetat alla choripetalerna, utom *Thalictrum*, *Batrachium*, *Viola*, *Rosa*, *Rubus*, *Elæagnaceæ*, *Empetraceæ*, *Euphorbiaceæ*, *Callitrichaceæ*, *Ceratophyllaceæ*, *Amarantaceæ* — *Myricaceæ*. Dessutom har han bearbetat släktet *Euphrasia* bland sympetalerna samt *gymnosper-*

merna, hvarjämte han uppgjort öfversikten enligt Linnés system. Vidare har jag att framföra min stora tacksamhet till Rektor *S. Almquist* för bearbetningen af *Calamagrostis* och *Carices distigmaticæ*, D:r *H. Dahlstedt* för *Hieracium*, Komminister *O. Hagström* för *Potamogeton*, Pastor *Reinhold Matsson* för *Rosa*, D:r *Hj. Nilsson* för *Scirpus*, D:r *L. Schlegel* för *Ruppia* och *Zannichellia*, Skogsingeniör *E. Hemberg* och Lektor *Alb. Nilsson* för meddelanden angående de planterade barrträden samt D:r *Fr. Laurell* för upplysningar angående svenska växtnamn. Tack är jag äfven skyldig Professorerna *F. Areschoug* och *S. Berggren* i Lund, som tillåtit mig låna hvad jag önskat ur Lunds universitets herbarier, Amanuensen *Hj. Möller*, som haft det mesta besväret med växternas sändning till Ystad, D:r *O. Nordstedt*, som gifvit mig många goda hänvisningar och vinkar, särdeles i fråga om den nyare litteraturen och Docenten *S. Murbeck*, som gifvit flera värdefulla upplysningar. Icke heller får jag glömma att framföra ett tack till Professorerna *V. B. Wittrock* i Stockholm, *E. Warming* i Köpenhamn och *F. Kjellman* i Uppsala för vänligt tillmötesgående i de fall, då behöfligt material ej funnits i Lund. För öfrigt har jag rönt tillmötesgående och uppmuntran från så många personer, att utrymmet ej tillåter mig att här nämna dem; jag uttalar därför härmed ett gemensamt tack till alla, som på ett eller annat sätt främjat mitt arbete.

Och härmed öfverlämnas floran i skolans och botanisternas händer i den förhoppningen, att, äfven om den har många brister, inkonsekvenser etc., som svårligen kunna undvikas i ett dylikt arbetes första upplaga, den välvillige granskaren dock skall märka, att ett ärligt och oförtrutet arbete nedlagts dels därpå, att boken skulle blifva njutbar för Sveriges skolungdom, dels därpå, att den i någon mån skulle motsvara den speciella växtkännedomens nuvarande ståndpunkt. Ystad den 9 Februari 1901.

L. M. Neuman.

Rättelser, tryckfel och tillägg.

Rättelser, tryckta med *kursivstil*, böra nödvändigt införas före bokens begagnande.

Sid.	2 rad	15	uppfir.	står	Dipsacææ	läs	Dipsacææ
»	3	»	11	uppfir.	»	»	»
»	5	»	11	nedifr. tillägges:	(Kl. 19.)		
»	7	»	16	uppfir.	står	Helychrysum	Helichrysum.
»	11	»	6	nedifr.	»	minima	minimus.
»	12	»	16	uppfir.	»	pumila	pumilus.
»	13	»	3	nedifr.	»	flosculosa	flosculosum.
»	13	»	2	nedifr.	»	hispida	hispidum.
»	28	»	14	uppfir.	»	cm	mm.
»	43	»	13 o. 26	nedifr.	»	Skära	Skärda.
»	51	»	20	uppfir.	<i>borttages</i>	<i>kommatecknet</i>	<i>efter ändflik.</i>
»	52	»	17, 18	nedifr.	står	su- bolera- ceum	läs sub- olerace- um.
»	53	»	15	nedifr.	»	arvensf.	arvens f.
»	63	»	14	uppfir.	»	(Otl.)	(Ej Otl.)
»	67	»	11	uppfir.	tillägges	svenska namnet	Nackel.
»	124	»	18	nedifr.	står	× nigrum × lychnitis	läs × lych- nitis × nigrum, och bör hybridens således flyttas efter V. lychnitis på nästa sida.
»	133	»	3	nedifr.	<i>borttages</i>	<i>kommat</i>	<i>efter bredt.</i>
»	145	»	8	uppfir.	står	aptera	läs apterus.
»	145	»	13	uppfir.	»	turfosa	turfosus.
»	151	»	15	nedifr.	»	Lycium	Lycium J.
»	167	»	21	uppfir.	»	V r	Var.
»	169	»	11	uppfir.	<i>borttages</i>	<i>kommat.</i>	
»	176	»	13	uppfir.	tillägges	svenska namnet	Löksuga.
»	179	»	3	nedifr.	står	Symphytum	läs Symphytum Tourn.
»	180	»	14	nedifr.	står	<i>exempel</i>	läs <i>exemplar.</i>
»	182	»	18	nedifr.	strykes	ordet	spetsiga på första stället.
»	194	»	12	uppfir.	tillägges	* litoralis (Tourn.) Sw.; Wittr.: skild från hufvudformen genom kortare foderflikar och genom ur kronpipen ut- skjutande märke; skild från E. glomerata genom ståndarsträngarnas fästpunkt i pi-	

pens spets och den långa kronpipen. Gtl.
Öja (*Wittrock*).

- Sid. 196 rad 6 nedifr. står skal läs skal eller tänder.
- » 197 » 17 nedifr. » tänder » skal eller tänder.
- » 206 » 11 uppifr. » *Myrtillus* » *Myrtillus Gil.*
- » 210 » 2, 16 uppifr. » *tetrágona* » *tetragóna.*
- » 211 » 1 uppifr. » *Calluna* » 4 *Calluna.*
- » 211 » efter *Calluna vulgaris* tillägges: *Cassandra D. Don.*: Foder 5-flikadt inom ett 2-bladigt ytterfoder; krona bägerlik; ståndare 10, knappar utan horn; fröhus 5-rummigt. — *C. calyculata (L.) Don*: omkring 30 cm hög buske med strödda, aflånga, läderartade blad, blekgula, ensamma, hängande små blommor i öfre bladvecken, där bildande en ensidig klase. 6. Nb. På holmar i Torne älf norr om Haparanda (*G. Hell-sing* 1899).
- » 213 » 11 uppifr. står *Pyrola* läs *Pyrola Tourn.*
- » 213 » 19 uppifr. » *dess* » *deras.*
- » 214 » 2 nedifr. » *kalkflikarna* » *kalkbladen.*
- » 218 » 13 uppifr. » *perietala* » *parietala.*
- » 253 tillägges före *E. parviflorum*: \times *hirsutum* \times *roseum*. Sk. Lund (*B. F. Cöster*); se Bot. Not. 1900 s. 267.
- » 273 rad 14 uppifr. efter *nemorosa* tillägges: Exs. 12.
- » 273 » 11 nedifr. efter *leucantha* tillägges auktorsnamnet *G. Beck.*
- » 285 » 6 uppifr. står *thuringiaca* läs *thuringiaca.*
- » 291 » 1 uppifr. » *Acer* » *Acer Tourn.*
- » 322 efter rad 12 uppifrån (*Coronilla emerus*) tillägges *C. varia L.* — Nedliggande ört med 8—10-pariga blad; stipler lansettlika, ej hopväxta; småblad aflånga—omvänt ägg-runda; blommor i flock; kronbladens klo ungefär så lång som fodret; krona vit med rödt segel. Sk. Skurup (*A. Heintz* och *A. Schultz* 1890).
- » 352 rad 16 uppifr. står *utböjda* läs *åtböjda.*
- » 356 » 12 uppifr. » *glandulosa Matts.* läs *glandulosa C. G. Westerl.*
- » 400 » 20 uppifr. efter *rotstock* tillägges: åtminstone ännu vid full blomning.
- » 405 » 10 nedifr. *sättes komma efter ordet gröna.*
- » 410 Efter *Geum hispidum* införes: \times *hispidum* \times *urbanum*. Sm.

- Sid. 416 Vid *Sorbus*-släktets slut införes: \times *aucuparia* \times *suecica*.
Bl. Karlskrona (*J. Eriksson*). Se Bot. Not. 1900 s. 201.
- » 434 rad 11 nedifr. står Vallreseda läs Vaureseda.
 - » 444 » 5 nedifr. tillägges Torn. Lpm. (*O. Vesterlund* 1900).
 - » 479 » 19 uppifr. står ttre läs yttre.
 - » 483 » 3 uppifr. » *fröskal* » *fruktskal*.
 - » 488 » 3 uppifr. » *A. Kurck* » *C. Kurck*.
 - » 508 » 1 uppifr. » *elfvars* » *älfvars*.
 - » 558 » 8 uppifr. » *Sk.-Norrl.* » *Sk. Bl.*
 - » 558 » 13 uppifr. » *Sk.-Norrl.* » s. och mell. Sv.
 - » 558 tillägges vid beskrifningen på *lamprosperma*: toppblomställning vid basen stödd af ett hinnaktigt fjäll, som är motsatt ett mellanblad (hos hufvudf. alltid 2 motsatta mellanblad).
 - » 559 rad 14 nedifr. står 3 *Obione* läs 8 *Obione*.
 - » 573 » 7 uppifr. » *bikonkava* » *bikonvexa*.
 - » 575 ofvan 8. *P. minus* införes: *P. foliosum Lindb. fil.*: till ax och slidor lik *P. hydrop.*, till blad och frukt *P. minus*. Vrm. Upl. Hls.
 - » 576 rad 10 uppifr. står *P. dumetorum L.* läs *H. dumetorum (L.)*
 - » 576 » 15 uppifr. » *P. convolvulus L.* » *H. convolvulus (L.)*
 - » 586 » 13 uppifr. » *Urtica* » *Urtica Tourn.*
 - » 587 » 3 uppifr. » *Parietaria* » *Parietaria Tourn.*
 - » 590 » 16 nedifr. » *humilis* » 6 *humilis*.
 - » 592 » 3 nedifr. » *Alnus* » 2 *Alnus*.
 - » 613 » 1 uppifr. » *hårig* » *håriga*.
 - » 623 » 14 uppifr. » *Spathifioræ* » *Spathifloræ*.
 - » 637 » 15 nedifr. » *E. rubiginosa* » 3 *E. rubiginosa*.
 - » 640 » 12 nedifr. » *Iris* » *Iris Tourn.*
 - » 649 » 8 uppifr. » *Mällstorp* » *Möllstorp*.
 - » 668 » 7 uppifr. tillägges: (*Kl. 2, 3 eller 21*).
 - » 676 » 8 nedifr. står *austriacus* läs *austriacus*.
 - » 679 » 8 nedifr. efter (1785) tillägges: (= *Kobresia scirpina Willd.*)
 - » 680 » 4 uppifr. efter (1785) tillägges: (= *K. caricina Willd.*)
 - » 720 » 7 nedifr. står 9 *Lepturus* läs 6 *Lepturus*.
 - » 753 » 13 nedifr. » *pratensis* » *pratense*.

Tecken och förkortningar.

- a. = allmän
 Bl. = Blekinge
 Bh. = Bohuslän
 cm = centimeter
 Dal = Dal, Dalsland.
 Dlr. = Dalarne
 exs. = exsiccāt
 f. = forma
 Gbg. = Göteborgstrakten
 Gstr. = Gestrikland
 Gtl. = Gotland
 Hall. = Halland
 Hls. = Helsingland
 H. N. = Herbarium normale
 Hrj. = Herjedalen
 Jmt. = Jämtland
 Lpl. = Lappland
 Lpm. = Lappmark
 Lul. = Luleå
 Mpd. = Medelpad
 m = meter
 mm = millimeter
 N. eller n. = norra
 Nb. = Norrbotten
 Ner. = Nerike
 Norrl. = Norrland.
 Pit. = Piteå
 r. = rar, sällsynt
 Rosl. = Roslagen
 Sk. = Skåne
 Sm. = Småland
 st. = ställen.
 Sthm = Stockholmstrakten
 Sv. = Sverige.
 Srm. = Sörmland
 Um. = Umeå
 Upl. = Uppland
 v. = västra (framför ortnamn)
- v. eller var. = varietet (framför växtnamn)
 Vb. = Västerbotten
 Vrm. = Värmland
 Vsm., Vstm. = Västmanland
 Vg. = Västergötland
 Ågm. = Ångermanland
 ö. = östra
 Ög. = Östergötland
 Öl. = Öland
- * omedelbart framför ett växtnamn betyder underart
- ⊙ = ettårig växt
 ⊕ = 2-årig växt
 ♄ = flerårig växt
 ♀ = träd eller buske
 ♂ = hanblomma, hanväxt (han-)
 ♀ = honblomma, honväxt (hon-)
 ♀♂ = tvåkönad blomma
- i beskrifningen betecknar, att växtdelens form varierar mellan de båda angifna ytterligheterna. I öfrigt har dock samma tecken endast betydelse af större skiljetecken.
- vid växtställen, att växten finnes i de af detta tecken åtskilda och (oftast) i alla mellan dem belägna landskap.
- × = hybrid.
- × = gånger. För öfrigt användt vid mått på växtdelar i följande formel, (t. ex. sid. 113 rad 10 uppifrån,) 4—9×1,5—3 cm, hvilket betyder, att växt delen har en längd af 4—9 cm och en bredd af 1,5—3 cm.

Klasserna, 24 till antalet, i Linnés sexualsystem. *)

A. Blomväxter med ståndare och pistiller (= Fanerogamer):

I. Samkönade växter:

a. Ståndare fria från hvarandra och från pistillens märke:

1.	I hvarje blomma 1 ståndare	1 Kl.	Monándria.
2.	» » » 2 »	2 »	Diándria.
3.	» » » 3 »	3 »	Triándria.
4.	» » » 4 » , ungefär lika långa	4 »	Tetrándria.
5.	» » » 5 »	5 »	Pentándria.
6.	» » » 6 » , ej fyrväldiga . . .	6 »	Hexándria.
7.	» » » 7 »	7 »	Heptándria.
8.	» » » 8 »	8 »	Octándria.
9.	» » » 9 »	9 »	Enneándria.
10.	» » » 10 »	10 »	Decándria.
11.	» » » 12 »	11 »	Dodecándria.
12.	» » » flere än 12 ståndare, fästa i kanten af en skiflik eller skålformig blombotten .	12 kl.	Icosándria.
13.	I hvarje blomma flere än 12 ståndare, fästa på en pelarlik blombotten	13 kl.	Polyándria.
14.	» » » 4 ståndare, af hvilka 2 äro längre än de öfriga (= tvåväldiga)	14 kl.	Didynámia.
15.	» » » 6 ståndare, af hvilka 4 äro längre än de öfriga (= fyrväldiga)	15 kl.	Tetradynámia.

b. Ståndarna förenade med hvarandra eller med pistillens märke:

1. Knappar fria, strängar förenade:

*	Strängar förenade i 1 rörlik grupp . .	16 kl.	Monadélphia.
**	» » » i 2 grupper	17 »	Diadélphia.
***	» » » i 3(—flere) grupper	18 »	Polyadélphia.

*) Vid examinering af växter, hvilkas befruktningsdelar äro otydliga och därför svåra att urskilja, torde Öfversikt II sid. XXXII vara vägledande.

2. Knappar förenade till ett rör, strängar fria . 19 kl. **Syngenesia.**

3. Knappar förenade med pistillens märke . 20 » **Gynandria.**

II. Skildkönade växter:

a. Alla blommor enkönade, ♂ och ♀ på samma stånd (sambyggare) 21 kl. **Monœcia.**

b. Alla blommor enkönade, ♂ och ♀ på skilda stånd (tvåbyggare) 22 kl. **Diœcia.**

c. En del blommor enkönade, en del tvåkönade (mångbyggare) 23 kl. **Polygâmia.**

B. Växter utan ståndare och pistiller (= kryptogamer) 24 kl. Cryptogâmia.
(hithörande växter ej tagna med i denna flora).

I. Öfversikt öfver de naturliga familjerna, inpassade i Linné's sexualsystem.

1. Klass. MONÁNDRIA.

1. Ordn. Monogýnia: stift 1.

- A. Örtstam utan blad; köttig hafsstrandväxt **Chenopodiaceæ.** ¹⁾ sid. 559.
- B. Örtstam med mellanblad:
 - I. Blad kransställda; vattenväxter . **Halorrhagidaceæ.** > 246.
 - II. Blad strödda eller skiftevis:
 - a. Blad breda, grenigt nerviga; landväxter . **Rosaceæ.** > 347.
 - b. Blad smala, gräslika, enkelnerviga:
 - 1. Kärr- eller sumpväxter; blommor i ax i stråets topp **Cyperaceæ.** > 668.
 - 2. Nedsänkta hafsväxter; blommor på en platt bladlik kolf inom ett slidlikt hölster **Potamogetonaceæ.** > 790.
- C. Stam och blad ej skilda, båda bladliknande; små simmande vattenväxter **Lemnaceæ.** > 667.

2. Ordn. Digýnia: stift 2.

- A. Blad utan slidor:
 - I. Blad strödda, tämligen stora; landväxter; eller strandväxt utan blad . . . **Chenopodiaceæ.** > 559.
 - II. Blad motsatta, små; vattenväxter . **Callitrichaceæ.** > 307.
- B. Blad med långa slidor; gräs **Graminaceæ.** > 720.

2. Klass. DIÁNDRIA.

1. Ordn. Monogýnia: stift 1.

- A. Träd eller buskar **Oleaceæ.** > 195.
- B. Örtter:
 - I. Blomhylla dubbelt, foder och sambladig krona:

¹⁾ Alla familjenamn på -aceæ hafva tonvikten áceæ. Ordningar på -ynia hafva tonvikten på y.

- a. Krona med sporre **Lentibulariaceæ.** sid. 116.
- b. Krona utan sporre:
1. Foder 4-flikadt; fruktämne och frukt en enda **Scrophulariaceæ.** » 121.
 2. Foder 5-flikadt (stundom 2-läppigt); fruktämne 4-klufvet; frukt 4 småfrukter **Labiátæ.** » 153.
- II. Blomhulle dubbelt, foder och fribladig krona **Onagraceæ.** sid. 248.
- III. Blomhulle kalk eller felande:
- a. Kalk färgad (rödbrun och gul), . . . **Orchidaceæ.** » 625
 - b. Kalk ofärgad eller felande:
 1. Blommor i klase eller kvast **Cruciferæ.** » 434.
 2. Blommor ej i klase eller kvast: Se klass 1, ordn. 1.
2. *Ordn. Digynia*: stift eller märken 2.
- A. Blad smala, enkelnerviga, slidomfattande **Graminaceæ.** » 720.
 - B. Blad breda, fjädernerviga, utan slida **Chenopodiaceæ.** » 559.
3. *Ordn. Trigyna*: stift 3 **Caryophyllaceæ.** » 517.
4. *Ordn. Tetra- polygynia*: fruktämnen 4—många, utan stift; vattenväxter **Potamogetonaceæ.** » 790.

3. Klass. TRIÁNDRIA.

1. *Ordn. Monogynia*: stift 1.

A. Hulle bestående af foder och krona:

I. Fruktämne undersittande; örter:

- a. Blad motsatta; frukt enfröig nöt . **Valerianaceæ.** » 100.
- b. Blad i krans; frukt bestående af 2 småfrukter **Rubiaceæ.** » 105.

II. Fruktämne öfversittande:

- a. Späda (vatten-)örter; frukt fröhus . **Portulacaceæ.** » 557.
- b. Låg, risig buske; frukt bär **Empetraceæ.** » 292.

B. Örter med tydlig kalk:

- I. Fruktämne undersittande; kalk dubbel, färgad, stor **Iridaceæ.** » 640.

II. Fruktämne öfversittande; kalk liten:

- a. Kalk dubbel (6-bladig), hinnaktig, brun eller gul, sällan grön; blad långa och smala . . **Juncaceæ.** » 651.

- b. Kalk enkel, grön; blad handflikade . . . *Rosaceæ*. sid. 347.
- C. Gräs eller halfgräs utan eller med otydlig eller borstlik kalk; befruktningsdelar täckta af fjäll:
- I. Gräs, se beskrifningen på *Graminaceæ*. » 720.
- II. Halfgräs, se beskrifningen på *Cyperaceæ*. » 668.
2. *Ordn. Digynia*: stift inga eller otydliga, märken 2.
- A. Gräs; blad enkelnerviga *Graminaceæ*. » 720.
- B. Örter; blad grenigt nerviga *Chenopodiaceæ*. » 559.
3. *Ordn. Trigynia*: stift 3 eller märken 3 utan stift.
- A. Blomhülle 5-taligt *Caryophyllaceæ*. » 517.
- B. Blomhülle 3-taligt:
- I. Blommor samlade i toppen, omgifna af de öfre bladen som ett svepe *Polygonaceæ*. » 571.
- II. Blommor ensamma i bladvecken:
- a. Blad motsatta *Elatinaceæ*. » 281.
- b. Blad kransställda *Hydrocharitaceæ*. » 785.
- C. Hülle bestående af 2 foderblad och snedt 5-flikad krona *Portulacaceæ*. » 557.
4. *Ordn. Hexagynia*: stift 6 *Hydrocharitaceæ*. » 785.

4. Klass. TETRÁNDRIA.

1. *Ordn. Monogynia*: stift 1.
- A. Hülle foder och sambladig krona:
- I. Fruktämne undersittande:
- a. Blad motsatta *Dipsacaceæ*. » 98.
- b. Blad kranssittande *Rubiaceæ*. » 105.
- II. Fruktämne öfversittande:
- a. Stängel:
1. Blommor i ax; krona hinnaktig . *Plantaginaceæ*. » 111.
2. Blommor ensamma i bladvecken *Scrophulariaceæ*. » 121.
- b. Stjälk:
1. Stjälkblad strödda:
- * Blommor i korglikt hufvud . . . *Globulariaceæ*. » 115.
- ** Blommor ensamma i bladvecken . . *Primulaceæ*. » 196.
2. Stjälkblad motsatta:
- * Fruktämne 4-klufvet *Labiátæ*. » 153.
- ** Fruktämne ej 4-klufvet

- † Krona regelbunden **Gentianaceæ.** sid. 191.
 †† Krona oregelbunden **Serophulariaceæ.** » 121.
- B. Hylle foder och fribladig krona:**
- I. Fruktämne undersittande:**
- a. Landväxter med blommor i hufvud- eller kvastlik blomställning **Cornaceæ.** » 222.
 b. Vattenväxt med ensamma blommor i bladvecken **Onagraceæ.** » 248.
- II. Fruktämne öfversittande:**
- a. Buskar:
1. Grenar försedda med tornar **Rhamnaceæ.** » 289.
 2. Grenar obeväpnade **Celastraceæ.** » 291.
 b. Örter **Cruciferæ.** » 434.
- C. Hylle kalk:**
- I. Träd; blommor tidigare än bladen, brunaktiga** **Ulmaceæ.** » 587.
- II. Örter; blommor samtida med bladen:**
- a. Blad kransvis **Rublaceæ.** » 105.
 b. Blad strödda:
1. Blad handflikiga eller parbladiga **Rosaceæ.** » 347.
 2. Blad hela, helbräddade:
- * Blad hjärtlika **Lillaceæ.** » 641.
 ** Blad smala, jämbreda **Santalaceæ.** » 585.
 *** Blad äggrunda **Urticaceæ.** » 586.
- 2. Ordn. Digynia: stift 2 eller märken 2 utan stift.**
- A. Träd; blommor bruna, före bladen** **Ulmaceæ.** » 587.
- B. Örter:**
- I. Blad kransställda** **Rubiaceæ.** » 105.
- II. Blad (åtminstone de nedre) motsatta:**
- a. Hylle dubbelt, foder och krona . . **Gentianaceæ.** » 191.
 b. Hylle enkel kalk **Caryophyllaceæ.** » 517.
- III. Blad strödda:**
- a. Blad hela, enkla **Saxifragaceæ.** » 420,
 b. Blad parbladiga **Rosaceæ.** » 347.
- IV. Bladlösa, trådlika parasiter** **Convolvulaceæ.** » 188.
- 3. Ordn. Tri-polygynia: stift eller, om dessa saknas, märken 3—flere.**
- A. Buske eller mindre träd med vintergröna blad** **Aquifollaceæ.** » 292.

B. Örter:

I. Fruktämne ett:

- a. Foderblad hela; stift saknas **Crassulaceæ.** sid. 426.
 b. Foder(kalk-)blad hela; stift förhanden **Caryophyllaceæ.** » 517.
 c. Foderflikar 2—3-klufna; stift örhanden **Linaceæ.** » 300.

II. Fruktämnerna flere (vanligen 4):

- a. Vattenväxter, vanligen helt nedsänkta; blad enkla **Potamogetonaceæ.** » 790.
 b. Landväxter; blad parbladiga **Rosaceæ.** » 188.

5. Klass. PENTÁNDRIA.

1. Ordn. Monogynia: stift 1.

A. Blomhylla kalk:

- I. Träd **Ulmaceæ.** » 587.

II. Örter:

a. Blad med stipler af vanlig form:

1. Gulgrön, till marken nedtryckt ört med små blad **Caryophyllaceæ.** » 517.
 2. Upprätta örter med tämligen stora, breda blad **Violaceæ.** » 263.

b. Blad med stipelslida **Polygonaceæ.** » 571.

c. Blad utan både stipler och stipelslida:

1. Åtminstone öfre blad strödda:

- * Kalk invändigt färgad; blad smala, jämbreda **Santalaceæ.** » 585.
 ** Kalk ofärgad; blad breda eller, om de äro smala, stickande **Chenopodiaceæ.** » 559.
 2. Alla blad motsatta; kalk färgad . . **Primulaceæ.** » 196.

B. Blomhylla foder och sambladig krona:

- I. Fruktämnerna 4, öfversittande **Borraginaceæ.** » 178.

II. Fruktämne ett, öfversittande, enrummigt:

- a. Fröfäste fritt, centralt; märke enkelt, vanligen klotformigt **Primulaceæ.** » 196.
 b. Fröfästen utefter fröhusets väggar (parietala); märken 2:
 1. Blad motsatta; fruktämne vid basen ej omgifvet af glandler **Gentianaceæ.** » 191.

Neuman, Sveriges Flora.

2. Blad strödda; fruktämne vid basen omgifvet af glandler **Ményanthaceæ.** sid. 194.
- III. Fruktämne som II, men 2—flerrummigt:
- a. Slingrande örter; fruktämnets rum
2-fröiga **Convolvulaceæ.** > 188.
- b. Ej slingrande; fruktämnets rum flerfröiga:
1. Märken 3; ståndare fästa på kronan **Polemoniaceæ.** > 187.
2. Märken 3—5; ståndare fästa på blombotten, fria från kronan **Rhodoraceæ.** > 211.
3. Märken 1—2:
- * Blomställning ax af knippen; ståndarsträngar alla eller en del ullhåriga **Scrophulariaceæ.** > 121.
- ** Blomställning ej ax af knippen; ståndarsträngar ej ullhåriga **Solanaceæ.** > 151.
- IV. Fruktämne (åtminstone till större delen) undersittande:
- a. Krona regelbunden:
1. Ståndare fästa på kronan och motsatta dess flikar **Primulaceæ.** > 196.
2. Ståndare fästa på blombotten, fria från kronan **Campanulaceæ.** > 94.
- b. Krona oregelbunden:
1. Örter med nedtill tufvade blad och stängel **Lobeliaceæ.** > 94.
2. Buskar (sällan örter) med motsatta blad:
- * Märke 1 **Caprifollaceæ.** > 103.
- ** Märken 3 **Sambucaceæ.** > 102.
- C. Blomhülle foder och fribladig krona:
- I. Krona oregelbunden:
- a. Foderblad alla gröna, utan sporre; krona med sporre **Violaceæ.** > 263.
- b. Ett af foderbladen stort, färgadt, med sporre; krona utan sporre **Balsaminaceæ.** > 292.
- II. Krona regelbunden:
- a. Fruktämne öfversittande:
1. Buskar; blad fjädernerviga:
- * Ståndare motsatta kronbladen . . . **Rhamnaceæ.** > 289.
- ** Ståndare omväxlande med kronbladen **Celastraceæ.** > 291.

2. Örter:

* Blad hela:

† Stängel; Se 4 ordn.

†† Stjälk **Caryophyllaceæ.** sid. 517.** Blad handflikiga eller parbladiga. . **Geraniaceæ.** » 293.

b. Fruktämne undersittande; buskar:

1. Blad hela eller handflikade, flikar helbräddade; kronblad med bred bas **Araliaceæ.** » 246.2. Blad handflikade, flikar sågade; kronblad med klo **Ribeslaccæ.** » 417.2. *Ordn. Digynia*: stift 2 eller märken 2 utan stift:

A. Buskar eller träd:

I. Blommor samtida med bladen **Ribeslaccæ.** » 417.II. Blommor tidigare än bladen **Ulmaceæ.** » 587.

B. Örter:

I. Fruktämne undersittande:

a. Blomställning flock, sällan hufvud; blommor med krona **Umbelliferæ.** » 223.b. Blommor i axlik klase; krona gul **Rosaceæ.** » 347.c. Blommor i knippe; kalk **Caryophyllaceæ.** » 517.

II. Fruktämne öfversittande:

a. Hulle dubbelt; krona sambladig:

1. Bladlös, trädlik parasitväxt **Convolvulaceæ.** » 188.

2. Bladiga örter:

* Krona hjulformig, utan pip; ståndarsträngar för-
enade **Asclepiadaceæ.** » 190.** Krona med tydlig pip; ståndarsträngar
fria **Gentianaceæ.** » 191.

b. Hulle enkel kalk:

1. Blad med stipelslida **Polygonaceæ.** » 571.2. Blad med stipler, nedtill mot-
satta **Caryophyllaceæ.** » 517.3. Blad utan några stipelbildnin-
gar **Chenopodiaceæ.** » 559.3. *Ordn. Trigynia*: stift 3 eller märken 3 utan stift.

A. Buskar eller sällan hög ört med parbladiga

blad **Sambucaceæ.** » 102.

B. Örter med enkla blad:

I. Blad motsatta **Caryophyllaceæ.** » 517.

II. Blad i rosett vid stängelns bas: se 4 ordn.!

- III. Blad strödda, med stipelslida Polygonaceæ. sid. 571.
4. *Ordn. Tetragynia*: stift 4 eller märken 4 utan stift.
- A. Blommor ensamma Saxifragaceæ. » 420.
- B. Blommor i klaselikt ensidigt knippe . Droseraceæ. » 432.
5. *Ordn. Penta-decagynia*: stift 5—10.
- A. Blad enkla, hela:
- I. Stängel; blad i rosett:
- a. Blad på öfre sidan och i kanterna med stora, röda glandelhår Droseraceæ. » 432.
- b. Blad glatta eller småludna Plumbaginaceæ. » 203.
- II. Stjälk:
- a. Frukt fröhus Caryophyllaceæ. » 517.
- b. Klyffrukt med 10 småfrukter. Linaceæ. » 300.
- B. Blad 3-fingrade Rosaceæ. » 347.
6. *Ordn. Polygynia*: pistiller flere än
- 10 Ranunculaceæ. » 484.

6. Klass. HEXÁNDRIA.

1. *Ordn. Monogynia*: pistill 1, stift 1 eller märke 1 utan stift.
- A. Träd; bruna blommor före bladen Ulmaceæ. » 587.
- B. Taggiga buskar med gula blommor . Berberidaceæ. » 483.
- C. Örter, stundom låga halvbuskar (ris):
- I. Blad med stipelslida Polygonaceæ. » 571.
- II. Blad utan stipelslida:
- a. Blomhülle foder och krona:
1. Foder och krona 4—(5-)taliga Crucifereæ. » 434.
2. Foder och krona af 6 fria eller förenade blad:
- * Foder med ytterfoder, utgörande inalles 12 små, fjällika blad Lythraceæ. » 261.
- ** Foder utan ytterfoder Primulaceæ. » 196.
- b. Blomhülle kalk eller stundom felande:
1. Frukttämne undersittande:
- * Lökväxter Amaryllidaceæ. » 641.
- ** Risiga buskar Vacciniaceæ. » 205.
2. Frukttämne öfversittande:
- * Kalk dubbel, färgad Liliaceæ. » 641.
- ** Kalk ofärgad (grön eller brunaktig), ofta fjällik, stundom felande:

- † Gräslänkande örter:
- Stift tydligt **Juncaceæ.** sid. 651.
 - Stift otydligt **Juncaginaceæ.** » 788.
- †† Ej gräslänkande örter:
- Blommor nästan oskaftade i bladvecken **Lythraceæ.** » 261.
 - Blommor sittande i kolf **Araceæ.** » 665.
2. *Ordn. Di-hexagynia*: pistill 1; stift 2—3 eller märken 2—6 utan stift.
- A. Träd **Ulmaceæ.** » 587.
 - B. Örter:
 - I. Blad med stipelslida eller slidöra . . **Polygonaceæ.** » 571.
 - II. Blad utan stipelslida och slidöra:
 - a. Vid blomningen bladbärande örter:
 - 1. Blad svärdlika **Liliaceæ.** » 641.
 - 2. Blad icke svärdlika:
 - * Blommor i klase **Juncaginaceæ.** » 788.
 - ** Blommor ensamma i bladvecken . . **Elatinaceæ.** » 281.
 - b. Vid blomningen bladlösa örter **Liliaceæ.** » 641.
- 3 *Ordn. Polygynia*: pistiller många.
- A. Vattenväxter **Allsmaceæ.** » 786.
 - B. Tjock och köttigt landväxt **Crassulaceæ.** » 426.

7. *Klass. HEPTÁNDRIA.*

1. *Ordn. Monogynia*: pistill 1.
- A. Träd:
 - I. Blomhülle foder och krona; blad fingrade **Hippocastanaceæ** » 290.
 - II. Blomhülle kalk; blommor tidigare än de enkla bladen **Ulmaceæ.** » 587.
 - B. Örter **Primulaceæ.** » 196.
2. *Ordn. Polygynia*: pistiller många . . **Crassulaceæ.** » 426.

8. *Klass. OCTÁNDRIA.*

1. *Ordn. Monogynia*: pistill 1, stift 1 eller märke 1 utan stift.
- A. Träd: se 2 ordn.
 - B. Buskar:

- I. Blommor på bar kvist **Thymelæaceæ.** sid. 262.
- II. Blommor och blad samtidiga; risbuskar:
- a. Fruktämne undersittande; bär **Vacciniaceæ.** > 205.
- b. Fruktämne öfversittande; fröhus, (sällan stenfrukt:
1. Ståndarknappar med 2 hårliknande horn **Ericaceæ.** > 208.
2. Knappar utan hårliknande horn . . **Rhodoraceæ.** > 211.
- C. Örter:
- I. Med stipelslida **Polygonaceæ.** > 571.
- II. Utan stipelslida:
- a. Fruktämne undersittande **Onagraceæ.** > 248.
- b. Fruktämne öfversittande:
1. Skogsväxter med öfvervintrande blad och sken-
stängel eller bladlösa gula parasiter . **Pyrolaceæ.** > 212.
2. Vattenväxter med stjälk och motsatta
blad **Elatinaceæ.** > 281.
2. *Ordn. Di-pentagynia:* pistill 1, sällan 2; stift 2—5.
- A. Träd:
- I. Blommor gulgröna, i kvast eller klase; blad hand-
flikiga **Aceraceæ.** > 290.
- II. Blommor bruna, gytrade, tidigare än de hela bla-
den **Ulmaceæ.** > 587.
- B. Örter:
- I. Blad med stipelslida eller slidöra . . **Polygonaceæ.** > 571.
- II. Blad utan stipelslida och slidöra:
- a. Blomhülle 4-taligt:
1. Blad fingrade; blommor i hufvud . . **Adoxaceæ.** > 103.
2. Blad hela:
- * Blad njurlika **Saxifragaceæ.** > 420.
- ** Blad ej njurlika:
- † Blomställning kvastlik **Crassulaceæ.** > 426.
- †† Blommor ensamma:
- Blomma i stjälkens topp; blad krans-
vis **Liliaceæ.** > 641.
- Blommor i bladveckan; blad mot-
satta **Elatinaceæ.** > 281.
- b. Hülle 5-taligt:
1. Blad strödda; blommor gula **Rosaceæ.** > 347.
2. Blad motsatta; kronblad hvita eller sak-
nas **Caryophyllaceæ.** > 517.

3. *Ordn.* Polygynia: pistiller många.

- A. Blad hela, köttiga Crassulaceæ. sid. 426.
 B. Blad flikade eller sammansatta, ej köttiga, Ranunculaceæ. » 484.

9. *Klass.* ENNEANDRIA.

1. *Ordn.* Trigynia: pistill 1, stift 3 . . . Polygonaceæ. » 571.
 2. *Ordn.* Hexa-polygynia: pistiller 6—många.
 A. 6-bladig, färgad kalk; blad långa, smala Butomaceæ. » 786.
 B. Foder och krona; blad korta, breda. Crassulaceæ. » 426.

10. *Klass.* DECANDRIA.

1. *Ordn.* Monogynia: pistill 1, stift 1.
 A. Krona eller kalk sambladig:
 I. Ståndarknappar med 2 hornlika bihang:
 a. Fruktämne undersittande Vacciniaceæ. » 205.
 b. Fruktämne öfversittande Ericaceæ. » 208.
 II. Ståndarknappar utan hornlika bihang:
 a. Foder utan ytterfoder Rhodoraceæ. » 211.
 b. Foder med ytterfoder Ericaceæ. » VIII.
 B. Krona fribladig eller fribladig kalk:
 I. Träd Aceraceæ. » 290.
 II. Buskar:
 a. Blad barrlika Tamaricaceæ. » 280.
 b. Blad platta, men smala Rhodoraceæ. » 211.
 III. Örter:
 a. Mellanblad hela eller saknas Pyrolaceæ. » 212.
 b. Mellanblad handflikade eller parbladiga Geraniaceæ. » 293.
 c. Mellanblad 3-fingrade Oxalidaceæ. » 299.
 2. *Ordn.* Di-polygynia: stift eller märken (utan stift) 2—många.
 A. Träd Aceraceæ. » 290.
 B. Örter:
 I. Fruktämne ett enda, odeladt, sällan 2:
 a. Blad enkla:
 1. Blad, hela motsatta Caryophyllaceæ. » 517.

2. Blad flikade **Geraniaceæ.** sid. 293.
 b. Blad sammansatta:
 1. Blad parbladiga **Rosaceæ.** > 347.
 2. Blad fingrade:
 * Småblad hela **Oxalidaceæ.** > 299.
 ** Småblad handflikade **Adoxaceæ.** > 103.
 II. Fruktämne ett, 2-klufvet (frukt 2-sprö-
 tad) **Saxifragaceæ.** > 420.
 III. Fruktämnena flere:
 a. Landväxter; blad köttiga, alltid hela . **Crassulaceæ** > 426.
 b. Vattenväxter; blad ej köttiga (eller något köttiga
 med trådfina flikar) **Ranunculaceæ.** > 484.

11. Klass. DODECÁNDRIA.

1. *Ordn. Monogynia*: stift 1.
 A. Blomhylla foder och fribladig krona . . **Lythraceæ.** > 261.
 B. Blomhylla sambladig kalk **Aristolochiaceæ.** > 584.
 2. *Ordn. Digynia*: stift 2 **Rosaceæ.** > 347.
 3. *Ordn. Tri-pentagynia*: stift eller märken utan stift
 3—5:
 A. Hylle foder och krona; blommor oregelbund-
 na **Resedaceæ.** > 433.
 (B. Hylle kalk eller saknas **Euphorbiaceæ.** > 303).
 4. *Ordn. Polygynia*: pistiller flere än 5. Se 10 klass: 2
 ordn. B, III!

12. Klass. ICOSÁNDRIA.

- A. Pistill 1; fruktämnet omgifvet af den snart förviss-
 nade blombotten; frukt stenfrukt . . . **Drupaceæ.** > 345.
 B. Pistiller 2—5, sällan blott 1; fruktämnena insänkta i
 ett under hyllet sittande, slutligen köttigt fruktfäste;
 skenfrukt **Pomaceæ.** > 413.
 C. Pistiller oftast många, sittande på en urhåkad, flat
 eller upphöjd blombotten; frukt smånöt-
 ter eller stenfrukter **Rosaceæ.** > 347.

13. Klass. POLYÁNDRIA.

- 1 *Ordn. Monogynia*: pistill 1.
 A. Kronblad talrika; vattenväxter **Nymphæaceæ.** > 514.

- B. Kronblad få (4—8):**
- I. Blommor med sporre Ranunculaceæ. sid. 484.**
- II. Blommor utan sporre:**
- a. Kronblad olikstora Resedaceæ. » 433.**
- b. Kronblad alla lika stora:**
- 1. Krona 5-bladig:**
- * Träd Tilliaceæ. » 288.
- ** Små risbuskar eller örter:
- † Stift 1 Cistaceæ. » 278.
- †† Stift 3 Hypericaceæ. » 282.
- 2. Krona 4-bladig:**
- * Blomfoder 2-bladigt; blommor ensamma eller i flock Papaveraceæ. » 480.
- ** Foder 4-bladigt; blommor i klase Ranunculaceæ. » 484.
- 2. Ordn. Di-polygynia: pistiller 2—många.**
- A. Blad tjocka och köttiga Crassulaceæ. » 426.**
- B. Blad af vanlig beskaffenhet:**
- I. Blad utan stipler, men vanligen med tydlig slida Ranunculaceæ. » 484.**
- II. Blad med stipler, som åtminstone i öfre delen äro fria: se 12 klass!**

14. Klass. DIDYNAMIA.

- 1. Ordn. Gymnospermia: frukt 4 fria nötter:**
- A. Blommor i enkel klase Verbenaceæ. » 178.**
- B. Blommor i kransar, knippen eller ensamma i bladvecken Labiátæ. » 153.**
- 2. Ordn. Angiospermia: frukt ensam, fröhus eller nötlik.**
- A. Fruktämne öfversittande:**
- I. Fjälliga, icke gröna parasiter; fröfäste parietalt Orobanchaceæ. » 119.**
- II. Gröna örter; fröfäste axilt . . . Scrophulariaceæ. » 121.**
- B. Fruktämne undersittande Caprifoliaceæ. » 103.**

15 Klass. **TETRADYNÁMIA.** = **Cruciferæ.** sid. 434.

Har 2 ordningar, 1 Siliquósæ: skidor minst 3 gånger så långa som breda och 2 Siliculósæ: skidornas längd mindre än 3 gånger bredden.

16 Klass. **MONADÉLPHIA.**

1 Ordn. **Pentándria:** ståndarknappar 5.

A. Blomhylle foder och krona:

I. Krona sambladig:

- a. Krona gul **Primulacæ.** sid. 196.
b. Krona vit **Asclepiadacæ.** » 190.

II. Krona fribladig:

- a. Blad hela, helbräddade **Linacæ.** » 300.
b. Blad flikade eller parbladiga **Geraniacæ.** » 293.

B. Blomhylle enkel ofärgad kalk . . . **Chenopodiaceæ.** » 559.

2 Ordn. **Decándria:** ståndarknappar 10.

A. Krona regelbunden:

I. Örter:

- a. Blad 3-fingrade med helbräddade små-
blad **Oxalidacæ.** » 299.
b. Blad handflikade **Geraniacæ.** » 293.

II. Buske med barrlika blad **Tamaricacæ.** » 280.

B. Krona oregelbunden, fjärillik **Papilionacæ.** » 308.

3. Ordn. **Polyándria:** ståndarknappar

många **Malvacæ.** » 284.

17 Klass. **DIADÉLPHIA.**

1 Ordn. **Hexándria:** ståndarknippen 2, hvarje med 3 knappar **Fumariacæ.** » 476.

2 Ordn. **Octándria:** ståndarknippen 2, hvarje med 4 knappar **Polygalacæ.** » 301.

3 Ordn. **Decándria:** ståndare 10, de 9 förenade, 1 fri; krona fjärillik **Papilionacæ.** » 308.

18 Klass. **POLYADÉLPHIA.** = **Hypericacæ.** sid. 282.

19 Klass. **SYNGENÉSIA.**

A. Blommor i korg **Compositæ.** sid. 5.

B. Blommor i korglik flock; ståndarknappar upptill
fria **Campanulacæ.** » 94.

C. Blommor ej i korg eller korglik flock:

- I. Ståndare 5: se klass 5.
 II. Ståndare 2 *Lentibulariaceæ*. sid. 116.
 III. Ståndare 4, tvåväldiga *Scrophulariaceæ*. » 121.

20 Klass. GYNÁNDRIA.

- A. Ståndarknappar 1—2; kalk fribladig, oregelbunden *Orehidaceæ*. » 625.
 B. Ståndarknappar 6; kalk sambladig med mycket lång pip *Aristolochiaceæ*. » 584.

21 Klass. MONOÉCIA.

A. Träd eller buskar:

- I. Barrträd *Coniferæ*. » 813.
 II. Löfträd eller -buskar:
 a. ♀-blommor utan kalk, i hängen; ♂-blommor 3 under hvarje hängfejäll, med tydlig kalk; nöt ej omgifven af svepe. Björk och Al *Betulaceæ*. » 588.
 b. ♀-blommor med kalk, i hängen eller inom knoppfejäll; pistill utan stift, men med 2 märken; ♂-blommor i hängen, utan kalk; nöt omgifven af en tunn, bladlik svepeskål. Hassel och Ann . . . *Corylaceæ*. » 594.
 c. ♀-blommor med kalk, i uppräta hängen; pistill med 3—flere stift och märken; ♂-blommor med 4—8 delt kalk och 4—8 ståndare; nöt omgifven af en tjock, läderartad svepeskål. Bok och Ek . *Fagaceæ*. » 595.

B. Örter eller gräs:

I. Bladbärande:

- a. Klämbärande örter med handflikade blad *Cucurbitaceæ*. » 98.

b. Utan klängen:

1. Blad sammansatta eller djupt flikade:

- * Blad strödda, parbladiga; småblad breda, platta *Rosaceæ*. » 347.

** Blad i kransar, med hårfina småblad eller flikar; nedsänkta vattenväxter:

- † Blad parbladiga—parbladigt delta *Halorrhagidaceæ*. » 246.

- †† Blad upprepatd 2-klufna (gaffel-
delta) **Ceratophyllaceæ**. sid. 517.
2. Blad enkla, hela:
- * Bladskifva bred, ej jämbred:
 - † Blad slidomfattande:
 - Blommor i kolf, omgifven af hólster . **Araceæ**. > 665.
 - Blommor i gles klase **Allismaceæ**. > 786.
 - †† Blad ej slidomfattande:
 - Örtor med hvit mjólksaft **Euphorbiaceæ**. > 303.
 - Utan mjólksaft:
 - △ Blad med brännhår **Urtiaceæ**. > 586.
 - △△ Blad utan brännhår:
 - ∧ Blomkalk helt hinnaktig; högblad hinnaktiga; landväxter **Amarantaceæ**. > 558.
 - ∧∧ Blomkalk grön, örtartad; högblad ej hinnaktiga **Chenopodiaceæ**. > 559.
 - ∧∧∧ Blommor utan hylle, oskaftade i bladvecken; vattenväxter **Callitrichaceæ**. > 307.
 - ** Bladskifva smal, jämbred (oftast vattenväxter):
 - † Alla blad i rosett vid basen; stängel **Plantaginaceæ**. > 111.
 - †† Blad motsatta eller i krans; blommor i bladvecken:
 - Blommor hyllelösa, men oftast med 2 kalkliknande högblad; stift 2 **Callitrichaceæ**. > 307.
 - Blommor med kalk; fruktämne undersittande; stift och märken saknas **Najadaceæ**. > 789
 - Blommor hyllelösa eller (♀) med otydlig kalk; fruktämne öfversittande; 4 stift i hvarje ♀-blomma **Potamogetonaceæ**. > 790.
 - ††† Blad skiftevis eller strödda:
 - Blad slidomfattande; hylle otydligt:
 - △ Blommor i 2 cylindriska, kolflika ax; kalk af hvita hår **Typhaceæ**. > 812.
 - △△ Blommor i platt, ensidigt, 2-radigt ax; hafsväxt **Potamogetonaceæ**. > 790.
 - △△△ Blommor i hufvud; märke 1 . **Sparganiaceæ**. > 806.
 - △△△△ Blommor i ax, mera sällan hufvud; märken 2—3 **Cyperaceæ**. > 668.
 - Blad ej slidomfattande: se närmast föregående

* ††!

- II. Blad och stam sammansmälta till en skifva; små,
 simmande vattenväxter **Lemnaceæ.** sid. 667

22 *Klass.* **DIOECIA.**

A. Träd eller buskar:

- I. Blad kvarsittande om vintern eller sällan affallande,
 och då alltid barrlika:
- a. Parasit på träd; blad motsatta . . . **Loranthaceæ.** » 585.
- b. Ej parasiter:
1. Blad barr eller barrlika:
- * Blad vanligen uddspetsiga, träd eller
 buskar **Coniferæ.** » 813.
- ** Blad trubbiga; låg risbuske **Empetraceæ.** » 292.
- II. Blad om hösten affallande, ej barrlika:
- a. Åtminstone ♂-blommor i hängen:
1. Hängefjäll mer breda än långa; sken-
 frukt **Myricaceæ.** » 597.
2. Hängefjäll längre än breda; fröhus. . **Salicaceæ.** » 597.
- b. Blommor ej i hängen:
1. Blommor hyllelösa, tidigare än bladen; dessa par-
 bladiga **Oleaceæ.** » 195.
2. Blommor med hylle, samtida med bladen:
- * Blad handnerviga, handflikade:
- † Blad motsatta; träd **Aceraceæ.** » 290.
- †† Blad strödda; buske **Ribesiacææ.** » 417.
- ** Blad fjädernerviga, hela; torniga buskar:
- † Blad sågade; blommor skaftade. . **Rhamnaceæ.** » 289.
- †† Blad helbräddade; blommor oskaf-
 tade **Elæagnaceæ.** » 262

B. Örter, sällan halfgräs:

- I. Flytande eller nedsänkta vattenväxter:
- a. Blomhylla dubbelt; krona stor . **Hydrocharitaceæ.** » 785.
- b. Hylle otydligt; blommor oskaftade . . **Najadaceæ.** » 789.
- II. Land-, mera sällan kärrväxter (ej flytande eller ned-
 sänkta):
- a. Blad motsatta:
1. Alla blad hela:
- * Blad helbräddade **Caryophyllaceæ.** » 517.
- * Blad sågade:

- † Blad hjärtlika, med brännhår *Urticaceæ*. sid. 586.
- †† Blad äggrunda, utan brännhår . *Euphorbiaceæ*. > 303.
- 2. Alla blad handflikade eller fingrade . *Cannabaceæ*. > 587.
- 3. Jordblad hela, stjälkblad parflikade *Valerianaceæ*. > 100.
- b. Blad strödda eller skiftevis:
 - 1. Blad med stipler *Rosaceæ*. > 347.
 - 2. Blad med stipelslida eller slidöra . *Polygonaceæ*. > 571.
 - 3. Blad utan stipler och slidöra:
 - * Blommor i korg *Compositæ*. > 5.
 - ** Blommor ej i korg:
 - † Blad utan slida, breda *Crassulaceæ*. > 426.
 - †† Blad med sluten bladslida, smala . *Cyperaceæ*. > 668.

23 Klass. POLYGAMIA.

- A. Träd eller buskar:
 - I. Blommor på bar kvist; blad parbladiga . *Oleaceæ*. > 195.
 - II. Blommor samtidiga med bladen:
 - a. Blad handflikade *Aceraceæ*. > 290.
 - b. Blad barrlika; låg risbuske *Empetraceæ*. > 292.
 - c. Blad lansettlika; tornig hafstrandbuske *Elæagnaceæ*. > 262.
- B. Örtor:
 - I. Blommor i korg *Compositæ*. > 5.
 - II. Blommor ej i korg:
 - a. Blomhülle dubbelt, foder och krona:
 - 1. Blommor i flock (sällan hufvud); blad strödda *Umbelliferæ*. > 223.
 - 2. Blommor i krans eller skiftevis; blad kransställda *Halorrhagidaceæ*. > 246.
 - b. Blomhülle dubbel eller enkel kalk eller intet:
 - 1. Kalk sambladig, gröngul, 6-flikad; blommor parvis eller ensamma *Liliaceæ*. > 641.
 - 2. Kalk fribladig eller saknas:
 - * Blad i kransar:
 - † Blommor ensamma vid stödblads bas; vattenväxter *Hallorrhagidaceæ*. > 246.
 - †† Blommor i oregelbundna gytringar; landväxter *Chenopodiaceæ*. > 559.

- ** Blad motsatta, upptill vanligen i rosett **Callitrichaceæ.** sid. 307.
- *** Blad strödda:
- † Blad parbladiga; blommor i hufvudlikt ax **Rosaceæ.** » 347.
- †† Blad enkla; blommor i oregelbundna gytringar eller knippen:
- Blad med stipelslida **Polygonaceæ.** » 571.
- Blad utan stipelbildningar . . . **Chenopodiaceæ.** » 559.
- C. Gräs **Graminaceæ.** » 720.

II. Öfversikt öfver växter, hvilkas befruktningsdelar äro svåra att urskilja. *)

A. Träd eller buskar:

I. Med barr Coniferæ. sid. 813.

II. Med vanliga, om hösten affallande blad; åtminstone
♂-blommor i hängen:

a. Hängfjäll inga eller otydliga; ♂-blommor med tydligt, flikadt hylle; sambyggare: Bok och Ek Fagaceæ. > 595.

b. Hängfjäll tydliga; hylle oflikadt eller saknas:

1. Sambyggare:

* ♂-hängets fjäll tydligt skaftade, sköldlika. Al och Björk Betulaceæ. > 588.

** ♂-hängets fjäll oskaftade. Hassel och Ann Corylaceæ. > 594.

2. Tvåbyggare:

* Liten, starkt kryddlukande buske . . . Myricaceæ. > 597.

** Träd eller buskar, icke eller svagt lukande Salicaceæ. > 597.

III. Med platta, läderartade, öfverintrannde blad; parasitisk buske Loranthaceæ. > 585.

B. Örter eller gräs:

I. Utan utvecklade blad:

a. Små, simmande vattenväxter Lemnaceæ. > 667.

b. Slingrande, trådliska parasiter . . . Convolvulaceæ. > 188.

c. Upprätt växande:

1. Oregelbunden, färgad dubbel kalk . . Orchidaceæ. > 625.

2. Kalk ofärgad eller saknas:

* Stjälk köttig, ledad Chenopodiaceæ. > 559.

** Stjälk oledad, med hvit, torr märe . . Cyperaceæ. > 668.

II. Med utvecklade blad:

*) Hufvudsakligen efter *Krok* och *Almquist*, Svensk Flora.

a. Blad med en stammen omslutande stipelslida:

1. Stjälk:

* Blad fjädernerviga Polygonaceæ. sid. 571.

** Blad enkelnerviga Potamogetonaceæ. 790.

2. Stängel; ett stort, hvitt hölster vid basen af blomkolfven Araceæ. 665.

b. Blad med (åtminstone i sin öfre del) fria stipler:

2. Blomhylle foder och krona:

* Krona oregelbunden, fjärillik . . . Papilionaceæ. 308.

** Krona regelbunden, 5-bladig . . Caryophyllaceæ. 517.

2. Blomhylle enkel, ofärgad kalk:

* Hela örten tryckt till marken; blad hela, helbräddade Caryophyllaceæ. 517.

** Slingrande eller uppräta örter med handflikade eller fingrade blad Cannabaceæ. 587.

c. Blad utan stipler eller stipelslida:

1. Blommor med tydlig krona eller färgad kalk:

* Blad med tydliga slidor vid skaftets bas:

† Stänglar korta, enblommiga, från en bladrosett; liten vattenväxt Scrophulariaceæ. 119.

†† Stjälk; blommor i dubbel flock (sällan hufvud), med 5-bladig krona Umbelliferæ. 223.

††† Stjälk; blommor oftast i ax eller klase; hylleblad 6, ett olikt de öfriga Orchidaceæ. 625.

** Blad utan tydliga slidor:

† Blad motsatta:

§ Fruktämne undersittande Valerianaceæ. 100.

§§ Fruktämne öfversittande:

□ Blad sågade eller flikade:

△ Foder 4-flikadt Scrophulariaceæ. 121.

△△ Foder 5-flikadt Labiatæ. 153.

□□ Blad helbräddade:

△ Fruktämnen 4; liten fuktört med enstaka, oskaf-tade blommor Crassulaceæ. 426.

△△ Fruktämne ett:

∧ Stjälk vanligen efter hela sin längd rotsläende; foder 3—4. taligt; små vattenväx-ter Elatinaceæ. 281.

∧∧ Stjälk icke eller blott vid basen rotsläende:

Neuman, Sveriges Flora.

III

- 0 Foder 2-bladigt; små vatten- eller fukt-örter **Portulacaceæ.** sid. 557.
- 00 Foder 5-taligt:
- + Krona fribladig **Caryophyllaceæ.** 517.
- ++ Krona sambladig; dess botten en platt, 5-gropig skål **Aselepiadaceæ.** 190.
- 000 Foder mångflikigt; liten, upprepadt gaffelgrenad ört **Linaceæ.** 300.
- †† Blad strödda eller i rosett:
- § Blommor i korg **Compositæ.** 5.
- §§ Blommor ej i korg:
- Blommor med sporre **Fumariaceæ.** 476.
- Blommor utan sporre:
- △ Blad i rosett:
- ∧ Blad med stora, rödhufvade glandler; blommor i klaselikt knippe **Droseraceæ.** 432.
- ∧∧ Blad finhåriga; blommor i flock **Primulaceæ.** 196.
- △△ Blad ej i rosett:
- ∧ Blommor oregelbundna **Polygalaceæ.** 301.
- ∧∧ Blommor regelbundna:
- 0 Blommor i kvast eller allsidig klase **Cruciferæ.** 434.
- 00 Blommor i knippen eller ensamma från bladvecken:
- + Liten, glatt ört **Primulaceæ.** 196.
- ++ Något större, häriga, oftast sträfva örter **Borraginaceæ.** 179.
2. Utan tydligt hylle, men med ett stort hölster vid basen af blomkolfven **Araceæ.** 665.
3. Hvarken hylle eller skärmbblad färgade:
- * Blad utan tydliga slidor:
- † Blad kranställda:
- Blad hela eller härfint parbladiga—parflikade **Halorrhagidaceæ.** 246.
- Blad härfint gaffeldelta **Ceratophyllaceæ.** 517.
- †† Blad motsatta (åtminstone de öfre):
- § Blad sågade:
- Blad med brännhår **Urticaceæ.** 586.
- Blad utan brännhår **Euphorbiaceæ.** 303.
- §§ Blad helbräddade, vanligen glatta:

- Blad mycket smala, sylformiga; landväxter **Caryophyllaceæ.** sid. 517.
- Blad platta, trubbiga; vattenväxter:
 - △ Blommor ensamma i bladvecken:
 - △ Kalk tydlig, med 6 större flikar och 6 mindre **Lythraceæ.** 261.
 - △△ Kalk otydlig, 3-4-flikad; frukt nästan klotformig **Elatinaceæ.** 281.
 - △△△ Kalk saknas, men oftast 2 kalkliknande högblad; frukt 4-kantig **Callitrichaceæ.** 307.
 - △△ Blommor i ax **Potamogetonaceæ.** 790.
- †† Stjälkblad strödda, fjädernerviga:
 - Örter med mjölksaft; blad vid stammens förgrening kranställda **Euphorbiaceæ.** 303.
 - Örter utan mjölksaft:
 - △ Blommor i kvast; skidor i klase . . **Cruciferae.** 434.
 - △△ Blommor i hufvudlika gyttringar eller ensamma i bladvecken:
 - △ Kalk torr, hinnaktig **Amarantaceæ.** 558.
 - △△ Kalk örtartad eller saknas . **Chenopodiaceæ.** 559.
 - ** Blad med slida:
 - Blommor ensamma på en stängel; små örter med nästan trädsmala blad:
 - △ Hulle sambladigt; ståndarsträngar långt utskjutande; strandväxt **Plantaginaceæ.** 111.
 - △△ Hulle fribladigt; ståndare korta; landväxt **Ranunculaceæ.** 484.
 - Blommor på stjälk:
 - △ Blad i kran eller motsatta:
 - △ Fruktämne undersittande **Najadaceæ.** 789.
 - △△ Fruktämne öfversittande . **Potamogetonaceæ.** 790.
 - △△ Blad strödda eller i rosett:
 - △ Stängel platt, lik de svärdlika bladen; skenbart sidoställd kolf **Araceæ.** 665.
 - △△ Stjälk eller stängel af vanlig beskaffenhet:
 - 0 Blommor med 6-bladig kalk:
 - △ Blomställning kvast eller hufvudlik **Juncaceæ.** 651.
 - △△ Blomställning axlik klase . . **Juncaginaceæ.** 788.

00	Blommor med 4-bladig kalk	Potamogetonaceæ.	sid. 790.
000	Blommor med otydlig eller ingen kalk:		
+	Blommor på ena sidan af ett platt fäste; ned- sänkta hafsväxter	Potamogetonaceæ.	790.
++	Blommor i ax eller hufvud:		
×	Blommor i 2 långa, öfver hvarandra ställda kolflika ax	Typhaceæ.	812.
××	Blommor i ej kolflika ax eller hufvud:		
>	Gräs; strå ihåligt; märken 2	Graminaceæ.	720.
>>	Halfgräs; strå mærgfylltd; märken 2—3	Cyperaceæ.	668.
>>>	Hvarken gräs eller halfgräs; märke 1	Sparganiaceæ.	806.

Växterna indelas enligt det naturliga systemet¹⁾ i 2 Hufvud-
afdelningar: **Fanerogåmer**, det är blombärande fröväxter, och
Kryptogåmer, det är blomlösa sporväxter.

Första Hufvudafdelningen, FANEROGÅMER,

indelas i två Afdelningar: 1. **Angiospérmer**, hvilkas fröämnen
äro inneslutna i en pistill och frön i en frukt; 2. **Gymnospérmer**,
hvilkas fröämnen och således äfven frön sitta nakna bakom fjäll,
som ej sammanväxa till en pistill och således ej heller bilda
någon frukt.

Första Afdelningen, ANGIOSPÉRMER,

omfattar 2 Underafdelningar, **Dikotyledóner**, hvilkas frön gro
med två, och **Monokotyledóner**, hvilkas frön gro med ett hjärt-
blad.

Första Underafdelningen, DIKOTYLEDÓNER,

indelas i 2 Serier, **Sympétalæ**, med sambladigt, och **Chori-
pétalæ**, med fribladigt eller mindre utveckladt, någon gang utan
blomhülle.

Första Serien, SYMPÉTALÆ.

Blomhülle: foder och krona; krona sambladig, standare
fästa på kronan (undantag finnas i familjerna Lobeliaceæ, Campanulaceæ,
Cucurbitaceæ, Oleaceæ, Primulaceæ, Plumbaginaceæ och gruppen Ericales).

¹⁾ Det *Engler-Prantl'ska* med några smärre afvikelser.
Neuman, Sveriges Flora.

Till serien *Sympetalæ* höra följande 7 Grupper, vardera omfattande flere eller färre familjer.

Öfversikt af Grupperna inom 1 Serien, SYMPÉTALÆ.

- A. Ståndare af kronflikarnas antal eller färre, alltid ställda i en krans:
- I. Fruktämne helt och hållet eller till större delen undersittande:
- a. Ståndarknappar sammanvuxna eller hopstående, blad sällan motsatta eller i krans: 1 grupp **Campanulátæ.**
(Omfattande familjerna 1 Compositæ, 2 Lobeliaceæ, 3 Campanulaceæ, 4 Cucurbitaceæ)
- b. Ståndarknappar fria, blad motsatta eller i krans 2 grupp **Rubiáles.**
(omfattande fam. 5 Dipsaceæ, 6 Valerianaceæ, 7 Sambucaceæ, 8 Adox-
Dipsacaceæ, 9 Caprifoliaceæ, 10 Rubiaceæ)
- II. Fruktämne öfversittande:
- a. Blommor inrättade för vindbefruktning. 3 grupp **Plantagináles.**
(omfattar fam. 11 Plantaginaceæ)
- b. Blommor inrättade för insektbefruktning:
1. Ståndarne omväxlande med kronflikarna:
- * Blad mindre ofta motsatta, krona ofta oregelbunden, dess flikar i knoppen sällan vridna 4 grupp **Tubifloræ.**
(omfattar fam. 12 Globulariaceæ, 13 Lentibulariaceæ, 14 Orobanchaceæ, 15 Scrophulariaceæ, 16 Solanaceæ, 17 Labiatæ, 18 Verbenaceæ, 19 Borraginaceæ, 20 Polemoniaceæ. 21 Convolvulaceæ)
 - ** Blad oftast motsatta, krona regelbunden, dess flikar i knoppen oftast vridna: 5 grupp **Contórtæ.**
(omfattar fam. 22 Asclepiadaceæ, 23 Gentianaceæ, 24 Menyanthaceæ, 25 Oleaceæ)
2. Ståndarne motsatta kronflikarna: 6 grupp **Primuláles.**
(omfattar fam. 26 Primulaceæ, 27 Plumbaginaceæ)
- B. Ståndarne i 2 kransar, dubbelt så många som talet i hyllets inre krans 7 grupp **Ericáles.**
(omfattar fam. 28 Vacciniaceæ, 29 Ericaceæ, 30 Rhodoraceæ, 31 Pyrolaceæ)

Öfversikt af familjerna inom serien SYMPÉTALÆ:

A. Ståndare af kronflikarnas antal eller färre, alltid ställda i en krans:

I. Frukttämne helt och hållet eller till större delen undersittande:

a. Ståndarsträngar fästa på kronan:

1. Knappar sammanvuxna till ett rör, blommor i korg 1 **Compositæ.**

2. Knappar fria:

* Blommor i korglikt hufvud, foder dubbelt 5 **Dipsacææ.**

** Blommor i knippen, foder enkelt eller saknas:

† Blad kransställda; klyffrukt bestående af 2 nötter 10 **Rubiaceæ.**

†† Blad motsatta; ej klyffrukt:

§ Örter, ståndare 3, nötfrukt: 6 **Valerianaceæ.**

§§ Oftast buskar, ståndare 5 eller 4, i senare fallet tvåväldiga:

□ Märken 3 7 **Sambucaceæ.**

□□ Märke 1 9 **Caprifoliaceæ.**

b. Ståndarsträngar fria från kronan, fästa på blombotten:

1. Knappar sammanvuxna, krona läppformig, blommor tvåkönade; fröhus 2 **Lobeliaceæ.**

2. Knappar fria, krona regelbunden, blommor tvåkönade; fröhus 3 **Campanulaceæ.**

3. Knappar vanligen sammanvuxna, krona regelbunden, blommor enkönade; frukt bärlik 4 **Cucurbitaceæ.**

II. Frukttämne öfversittande:

a. Blomkrona hinnaktig, torr, med matta

färger 11 **Plantaginaceæ.**

b. Blomkrona saftig med lifligare färger:

1. Ståndarne omväxlande med kronflikarna:

* I hvarje blomma 4 småfrukter, dessa vid mognaden utbildade till 4 nötter (klyffrukt):

- † Stift redan vid blomningen nersänkt midt emellan de 4 fruktämnenä:
- § Krona regelbunden, (sällan olikformig), ståndare 5, blad strödda, blommor i ensidigt knippe 19 **Borragináceæ.**
- §§ Krona läppformig (sällan olikformig), ståndare 4, tvåväldiga, blad motsatta, blommor i kransar 17 **Labiátæ.**
- †† Stift vid blomningen fäst på fruktämnets topp, blommor i enkel klase . . . 18 **Verbenáceæ.**
- * I hvarje blomma 2 frukter, dessa vid mognaden utbildade till fröhus 22 **Asclepiadáceæ.**
- ** I hvarje blomma endast en frukt:
- † Frukt enrummig:
- § Frukt enfröig nöt; blommor i korglikt hufvud 12 **Globulariáceæ.**
- §§ Fröhus; blommor ej i korglikt hufvud:
- Fröhus med fritt centralt fröfäste, krona läppformig 13 **Lentibulariáceæ.**
- Fröhus med 2 parietala fröfästen:
- △ Fjälliga parasiter, blomhylla oregelbundet 14 **Orobancháceæ.**
- △△ Gröna örter, blomhylla regelbundet:
- Λ Blad helbräddade, enkla, motsatta 23 **Gentianáceæ.**
- ΛΛ Blad sammansatta, trefingrade, strödda 24 **Menyantháceæ.**
- †† Frukt tvårummig med axilt fröfäste (oftast fröhus, sällan bär):
- § Krona regelbunden eller förkrympt, ståndare 2 25 **Oleáceæ.**
- §§ Krona regelbunden (sällan olikformig, i hvilket fall frukten öppnar sig med lock), ståndare 5 16 **Solanáceæ.**
- §§§ Krona läppformig eller olikformig (i hvilket fall frukten öppnar sig med skal), ståndare 4, tvåväldiga. 2 eller 5 . 15 **Scrophulariáceæ.**

††† Frukt tvårummigt fröhus med basalt fröfäste;
slingerväxter 21 **Convolvulaceæ.**

†††† Frukt trerummigt fröhus med axilt
fröfäste 20 **Polemoniaceæ.**

2. Ståndare motsatta kronflikarna:

* Stift 1; frukt enrummigt, mångfröigt fröhus med
fritt centralt fröfäste 26 **Primulaceæ.**

** Stift 5; frukt enrummig, enfröig nöt; krona nästan
fribladig 27 **Plumbaginaceæ.**

**B. Ståndare i 2 kransar, dubbelt så många som talet i
hyllets inre krans:**

I. Frukt undersittande bär:

a. Ört med blommor i toppställdt hufvud, hylle dubbel
ofärgad kalk 8 **Adoxaceæ.**

b. Haldbuskar; blommor ensamma eller i klase; hylle
dubbel färgad kalk 28 **Vacciniaceæ.**

II. Frukt öfersittande:

a. Inre hyllekrans sambladig, knappar med 2 hårliknande
horn 29 **Ericaceæ.**

b. Inre hyllekrans sambladig eller fribladig, knappar utan
hårliknande horn:

1. Haldbuskar 30 **Rhodoraceæ.**

2. Halfparasitiska örter med öfvervintrande gröna blad
eller gula parasiter 31 **Pyrolaceæ.**

1 fam. Compositæ Korgväxter.

Blommor i korg; foder bildande en hår- eller fjäderpensel,
en hinnkant, taggar eller saknas; krona än regelbunden, trattlik
eller rörformig, än oregelbunden, tunglik eller strålförmig, ♂, ♂, ♀
eller könlös; ståndare 5, deras strängar fästa i pipen, deras knappar,
öppnande sig inåt, sammanvuxna till ett rör kring stiftet; detta
upptill 2-grenadt med ett (sällan tydligt utprägladt) märke på
hvarje gren; frukt undersittande, enrummig, enfröig nöt, ofta upp-
till försedd med spröt.

Består af tre underfamiljer, **Corymbiferæ**, **Cynaréæ**
och **Cichoriaceæ.**

- I. Örter hvarken tistelartade eller mjölksaffförande, inre blommor trattlika eller rörformiga ♂, yttre strålförmiga ♀, eller genom felslagning alla rörformiga eller trattlika; stift nedom förgreningen ej uppsväldt. **Corymbiferæ.**
- II. Örter tistelartade, ej mjölksaffförande; korgens blommor antingen alla trattlika eller rörformiga ♂ eller kantblommor könlösa, olikformigt förlängda; stift nedom förgreningen uppsväldt, hårkransadt: **Cynaræ.**
- III. Örter mjölksaffförande; korgens alla blommor tunglika ♂, stift under förgreningen hvarken uppsväldt eller hårkransadt. **Cichoriaceæ.**

I. Underfamiljen **Corymbiferæ.** Krageväxter.

A. Blad motsatta eller kransställda:

- I. Frukt med 2—4 taggar i stället för foder, hålk af 2 kransar, den yttre bladlik, den inre bestående af fjäll. 1 **Bidens.**
- II. Inga taggar på fruktens topp, hålkfjäll likformiga:
 - a. blad enkla och hela:
 1. Korgar 15—30 mm vida, strålblommor gula, långa 10 **Arnica.**
 2. Korgar 4—5 mm vida, strålblommor små, hvita 17 **Galinsoga.**
 - b. Blad sammansatta, fingrade, korgar utan strålblommor 24 **Eupatorium.**

B. Blad strödda:

- I. Korgar med trattlika eller rörformiga diskblommor, men utan strålblommor:
 - a. Frukt utan hårpensel:
 1. 2, korgar i mycket sammansatt blomställning af klasar e'ler ax, stjälk nertill oftast förvedad 9 **Artemisia.**
 2. 2, korgar i kvast, stjälk nertill oftast förvedad 8 **Tanacetum.**

3. ☉, korgar ensamma i grenspetsarna, stjälk rent
örtartad 7 **Cótula.**
(se äfven f. *discoldeæ* af arter till afd. II)

b. frukt med hårpensel:

1. Hålkfjäll i 2 kransar:

- * Ört grön, hålkfjäll gröna eller de yttre svartspetsade,
glatta (12 *Senecio*-arter)
- ** Ört hvitluden, yttre hålkfjäll helt
hvitludna 16 **Filágo.**

2. Hålkfjäll tegellagda, åtminstone upptill hinnaktiga
och färgade, blad åtminstone undertill hvitludna:

- * Hålkfjäll hinnaktiga, blekgult-svartbrunt färgade,
ej kupiga; i hvarje korg ♂ och
talrika ♀ 13 **Gnaphálium.**
- ** Hålkfjäll guldgula -- orangeröda, kupiga; i hvarje
korg ♂, men inga eller få ♀ . . . 14 **Helychrýsum**
- *** Hålkfjäll nertill ludna, upptill hinnaktiga, hvita,
röda eller af annan färg, i hvarje korg endast ♂
eller endast ♀, tvåbyggare . . . 15 **Antennária.**

3. Hålkfjäll tegellagda, alla gröna, inga hinnaktiga,
blad gröna 23 **Linósyrís.**

II. Korgar med tratt- eller rörformiga diskblommor och
strålförmiga kantblommor, frukter ej inrullade:

a. Frukt utan hårpensel:

1. Blomfäste med skärmfjäll:

- * Diskblommor purpurfärgade, strålblommornas bräm
15—25 mm långt 2 **Rudbéckia.**
- ** Diskblommor gula, strålblommornas bräm sällan
öfver 10 mm långa:
- † Korgar låga och breda, ensamma i grenspetsarna,
diskblommor gula, strålblommor flere gånger
längre än bredden 5 **Ánthemis.**
- †† Korgar höga i förhållande till sin bredd, samlade
i kvast, diskblommor hvita eller röda, strålblom-
mor lika breda som långa 6 **Achilléa.**

2. Blomfäste utan skärmfjäll:

* Stängel; hålkfjäll gröna, i 2 kransar. . 19 **Bellis.**

** Stjälk; hålkfjäll hinnkantade, tegellagda:

† Blad hela, sågade, sällan parflikade eller parbladigt delta med breda flikar; frukt rundt om ribbig 3 **Chrysanthemum.**

†† Blad 2—3 gånger parbladigt delta med trådsmla flikar, frukt på utsidan utan, på insidan med 3—5 ribbor 4 **Matricaria.**

b. Frukt med hårpensel:

1. Fjällig skenstängel, rosettblad utvecklade efter blomman:

* Korg ensam, stor 26 **Tussilago.**

** Korgar flere i klase eller kvast . . 25 **Petasites.**

2. Bladig stjälk:

* Hålkfjäll kransställda:

† Hålkfjäll likformiga, i en krans . 11 **Cineraria.**

†† Hålkfjäll olikformiga, de yttre mycket små (högblad), de inre stora, gröna 12 **Senecio.**

** Hålkfjäll tegellagda:

† Strålblommor liksom diskblommorna gula:

§ Hålk klocklik, disk liten, frukt cylindrisk, 8—12-ribbig 22 **Solidago.**

§§ Hålk skålformig, disk stor, frukt trind oribbad eller 4—5-kantig 18 **Inula.**

†† Strålblommor af annan färg än gul, diskblommor gula:

§ Alla ♀ strålförmiga, blå, ställda i en krans, penselns hår i flere kretsar 20 **Aster.**

§§ ♀ i flere kretsar, de inre rörformiga, blott de yttre strålförmiga, gredelina eller hvita, penselns hår i en krets 21 **Erigeron.**

III. Inre blommor trattlika ♂, men sterila, yttre strålförmiga ♀, fertila, frukt inrullad med taggiga vårtor på ryggen 27 **Caléndula.**

2. Underfamiljen **Cynaréæ**. Tistelväxter.

A. Korgar enblommiga, hoppackade i ett klotrundt hufvud (blätt) 28 **Echinops**.

B. Korgar mångblommiga, fria:

I. Inga förlängda könlösa blommor i korgens kant, hålkfjäll utan kamlikt bihang i spetsen:

a. Hålkfjäll utlöpande i en krok 36 **Lappa**.

b. Hålkfjäll ej utlöpande i en krok:

1. Yttre hålkfjäll bladlika, taggiga, inre jämbreda, strålförmigt utbredda, helbräddade, längre än blommorna 32 **Carlina**.

2. Hålkfjäll af ett slag, tegellagda, inga förlängda, och strålförmigt utbredda:

* Hålkfjäll utlöpande i en rak stickande spets eller tagg:

† Blomfäste bikakelikt, köttigt, utan borst, men med hinnaktiga bihang 33 **Onopordon**.

†† Blomfäste torrt med borstlika skärmfjäll:

§ Fruktpensel hårlik, sträf 34 **Carduus**.

§§ Fruktpensel fjäderlik, mjuk . . . 35 **Cirsium**.

** Hålkfjällens spets mjuk, med eller utan fin udd:

† Hålkfjäll glatta, eller längs kanten ulliga, ofta med udd, penselns hår sträfva . . 30 **Serratula**.

†† Inre hålkfjäll ludna, inga med udd, penselns yttre hår sträfva, de inre fjäderlika 31 **Saussurea**.

II. Förlängda könlösa blommor i korgens kant, hålkfjäll oftast med kamlikt bihang i toppen . 29 **Centaurea**.

3. Underfamiljen **Cichoriáceæ**. Fivelväxter.

A. Frukt utan pensel:

I. Blommor blå eller lila, sällan hvita; fruktfodret är en ring af korta fjäll; hålkfjäll i 2 kransar, de yttre långa, utstående eller nerböjda 37 **Cichorium**.

- II. Blommor gula; fruktfoder saknas alldeles, hålkfjäll i 2 kransar, de yttre mycket korta, tilltryckta 41 **Lápsana.**
- III. Blommor gula; fruktfoder hinnaktigt, hålkfjäll i en krans, urnelikt sammanböjda 50 **Arnóseris.**
- B. Frukt med pensel:**
- I. Blomfäste utan skärmfjäll:
- a. Alla eller de flesta frukter med fjäderpensel af fria strålar:
1. Stängel eller skenstängel (utan mellanblad):
- * Stängel; yttre frukter utan pensel, men med hinnkant, inre frukter med affallande fjäderpensel 48 **Thrinicia.**
- ** Alla frukter med kvarsittande fjäderpensel 47 **Leóntodon.**
2. Bladig stjälk 44 **Picris.**
- b. Alla frukter med fjäderpensel af sammanväfda strålar:
1. Hålkfjäll i krans, nertill sammanvuxna, frukter oskattade med långt spröt 42 **Tragopógon.**
2. Hålkfjäll tegellagda, frukt skaftad, utan spröt 43 **Scorzonéra.**
- c. Alla frukter med hårpensel:
1. Frukt med spröt:
- * Korg ensam på ihålig stängel . . 46 **Taráxacum.**
- ** Korgar flere, på bladig stjälk:
- † Hålkfjäll tegellagda 40 **Lactúca.**
- †† Hålkfjäll i 2 kransar, de yttre något utåtböjda 45 **Crepis.**
2. Frukt utan spröt:
- * Blommor blå, hålkfjäll i 2 kransar, de yttre mycket korta 38 **Mulgédium.**
- ** Blommor gula, hålkfjäll tegellagda:
- † Pensel snöhvít, frukt starkt sammantryckt 39 **Sonchus.**
- †† Pensel smutshvít, frukt trind, ej afsmalnande 51 **Hierácium.**

- *** Blommor gula, hålkfjäll i 2 kransar, frukt trind, upptill afsmalnande 45 **Crepis.**
- II. Blomfäste med långa, hinnaktiga, affallande skärmfjäll 49 **Hypochæris.**

1. Underfamiljen **CORYMBIFERÆ.**

1. **Bidens L. Skära.**

Blad motsatta; ytterhålk af gröna blad, innerhålk af hinnaktiga, gulstrimmiga fjäll. Blomfäste fjälligt. Korgens alla blommor gula, trattlika eller de yttre strålformiga, könlösa. Foder bildadt af 2—4 sträfva, kvarsittande taggar. Nöt platt eller kantig med småtaggiga ribbor.

A. Korgar efter blomningen lutande, frukt fyrkantig med 4 taggiga ribbor och vanligen 4 fodertaggar: 1 **cérnuus.**

B. Korgar efter blomningen uppräta, frukt platt med 2 taggiga ribbor och vanligen 2 fodertaggar:

I. Ytterhålkens blad 5—7, fodertaggar af fruktens halfva längd 2 **tripartitus.**

II. Ytterhålkens blad 10—12, fodertaggar af fruktens längd 3 **platycéphalus.**

1. **B. cérnuus L.** — Ytterhålkens blad 5—7; skärmfjäll bredast upptill, något tunglika; fodertaggar af fruktens halfva längd, blad alltid hela. Stjälk stråfhårig 0,20—0,75 m. Blad stjälkomsfattande och hela, lansettlika, 4—7 gånger så långa som breda, sågade med framåtriktade sågtänder. Korgar ensamma i toppen eller, då stjälken är grenad, i kvastlika knippen; hålkfjäll äggrunda, bruna med gul hinnkant, utstående, till sist nerböjda; skärmfjäll 9×2 mm, jämnhöga med fodertaggarne. Blommor gula, 70—100 i hvarje korg, alla trattlika och ♂, deras pip längre än brämet. Nöt omkring 6 mm, från en smal bas tvärt utvidgad till en platt fyrkantig topp. ☉ 7—9. **Gulskära;** fukt. st. a. Sk.-Norrl. f. minima (L) är en dvärgform.

Var. **radiátus DC.** — kantblommor utbildade, könlösa, gula, strålformiga. Var. **petiolátus** — stjälk spenslig, ogrenad; de mellersta bladen tydligt skaftade, skifva endast 3 ggr så lång som bred. Erinrar mycket om var. ínteger af följande art; den har godt frönjöl. Sk. Ystad.

2. *B. tripartitus* L. — Korgar minst lika höga som breda; skärmfjäll lansettlika, smalast upptill; blad delta eller hela. Stjälk 0,20—0,75 m, glatt l. styfhårig. Blad mörkgröna, skaftade, tredelta med grofsågad och stor, kortskaftad midtflik eller olikformigt pardelta; midtflik 2—3 ggr så lång som bred; sågtänder olikstora, snedt utåtriktade; midtflik och sidoflikar mycket närmade hvarandra. Hålkfjäll aflånga, spetsade, upprätta, till sist utstående; skärmfjäll 8×1 mm, oftast lägre än foder-taggarne. Blommor gula, 50—70 i hvarje korg, alla trattlika och ♂, pip kortare än brämet; nöt 8—10 mm, föga bredare upptill än nedtill, dess topp sammanpressad. ☉ 7—9. **Brunskåra**; fukt. st. a. Sk.-Norrl. Var. *cannabinus* Tausch. — Midtflik parbladigt delad i grofsågade flikar. Var. *integer* C. Koch enl. *Mærss.* — Blad hela, grofsågade, de öfre ofta oskaftade. Dessa varr. äro anträffade vid Ystad, men antagligen spridda i hela landet. En dvärgform af den sista är f. *pumila* Retz. Sk.-Norrl.

3. *B. platycéphalus* Örsted. Ind. sem. Haun. *B. radiata* Thuill. — Korgar dubbelt så breda som höga; skärmfjäll smalast upptill, lineära; blad delta eller hela. Stjälk som föreg. Blad skaftade, ljusgröna, glatta, tredelta med lansettlik, långskaftad, finsågad midtflik och små utspärrade sidoflikar eller parbladigt delta med 2 par sidoflikar; midtflik 4—6 ggr så lång som bred. Skärmfjäll 8×0,5 mm, högre än fodertaggarne. Blommor gula, 100—150 i hvarje korg, alla trattlika och ♂, pip af brämet längd. Nöt 5—6 mm, dubbelt så bred upptill som nertill, dess topp sammanpressad. ☉ 7—9, fukt. st., r. Ner. Vg.

Var. *abérrans* — blad hela, långskaftade, kortare och bredare än hos hufvudformen, med 2—3 smärre flikar eller gröfre sågtänder på hvarje sida; ytterhålkens blad 5—8. Spenslig, lågyuxen, i mycket erinrande om *B. tripartitus*. Vg. Vänersborg (*Tro-lander*).

2. *Rudbéckia* L.

Blad strödda. Korgens inre blommor: trattlika ♂, mörkt purpurfärgade, de yttre könlösa strålblommor med långt gult bräm; halk af 2 kransar bladlika fjäll; foder otydligt eller saknas; blomfäste fjälligt.

R. hirta (L.) stråfhårig ört med strödda, helbräddade, ovala — lansettlika blad; hålkfjäll gröna, skjutande långt utanför disken. Foder omärkligt. Blomfäste småfjälligt. Inkommen från Amerika. L. Odl. st. r. Sk.—Mpd.

3. *Chrysanthemum* L. Krage.

Blad strödda. Hålkfjäll tegellagda, hinnkantade. Blomfäste naket, slutligen platt — halfklotformigt. Inre blommor gula, trattlika och ♂, yttre hvita eller gula, strålformiga, de förras frukt cylindrisk, rundt om ribbig. Blad hela eller parbladigt delta med breda, platta, pardelta flikar.

A. Strålblommor lika långa eller längre än diskens diameter, blad sågade eller parlikade, nötter alla utan eller strålblommornas med krage:

I. Strålblommor gula groftandade, lika långa som diskens diameter, nöt enfärgad brunaktig 1. *ségetum*.

II. Strålblommor hvita, fintandade eller helbräddade, längre än diskens diam., nöt med hvita ribbor och bruna fåror 2 *leucanthemum*.

B. Strålblommor hvita, fintandade, mycket kortare än diskens diameter, blad parbladigt delta med pardelta flikar, alla nötter med krage 3 *parthénium*.

1. *C. ségetum* L. — Stjälk glatt, 20 - 50 cm. Blad oskaftade, blågröna, vid basen föga, mot spetsen djupare inskurva; sagtänder (eller flikar) helbräddade eller glestandade. Korgar ensamma på långa, upptill vidgade skaft; halkfjäll bredt hinnkantade, hinnkant ljusbrun, i spetsen hälften så lang som fjällets gröna del; strålblommor dubbelt eller icke fullt dubbelt så långa som breda; strålblommornas frukt ribbig, svagt vingkantad. ☉ 6 - 9. Gullkrage; akerogräs, a. Sk.-Norrl.

2. *C. leucanthemum* L. — Stjälk kortharig, ända till 1 m; blad sågade ända fran fästpunkten, de nedre skaftade, tunglika, de öfre oskaftade, aflånga och jämbreda med lansettlika eller triangulåra sagtånder. Korgar ensamma på långa, föga uppsvållda skaft; hinnkant längs halkfjållens sidor smal, mörkbrun, i spetsen $\frac{1}{4}$ - $\frac{1}{3}$ af den gröna delens längd; strålblommor 3 - 4 ggr så långa som breda, deras frukt kantig, något krökt. ☉ 6 - 9. Prästkrage; ångar och åkrar a. Sk.-Norrl. Något afvikande åro: f. flosculåsa *Aspegr*. Bl. fl. genom saknaden af strålblommor (sållsynt) och f. hispida *Bömmingh*. genom ullharig stjålk och tåthåriga blad (hår och dår); mera afvikande år var. coro-

nopifólium *Hn.* — stjälek och blad glatta, de senare parflikade med ofta tandade flikar. *Vrm. (Reutermañ).*

3. *C. parthénium (L.) Bernh.* — Stjälek 0,5—1 m. Blad skaf-tade, de nedre långt, något håriga. Korgar i kvast, deras skaft ej upptill utvidgade; hålkfjäll ljusgröna med mycket smal hinn-kant; strålblommor rundade, nästan lika breda som långa; fruk-ter med harts-punkter. 4 7—9. **Bertram-krage;** Sk.-Norrl. För-vildad kryddväxt.

4. *Matricária* L. Kamill.

Blad strödda. Hålkfjäll tegellagda, hinnkantade. Blomfäste naket, slutligen koniskt—kägellikt. Inre blommor gula, trattlika och ♂; strålblommor antingen saknas eller äro hvita med långa bräm. Frukt på insidan med 3—5 ribbor, på utsidan oribbad. Glatta örter med 2—3 gånger parbladigt delta blad och tråd-smala bladflikar.

A. Korgar med strålblommor:

- I. Hålkfjäll med mörk sargad hinnkant, frukt med 3 ribbor och 2 glandler 1 **inodóra.**
- II. Hålkfjäll med mörk midtlinje och ljus hinnkant, frukt med 5 ribbor utan glandler 2 **çhamomilla.**

B. Korgar utan strålblommor:

- I. Hålkfjäll med mörk hinnkant, diskblommornas bräm 5-klufvet 1 **inodóra f. eradiáta.**
- II. Hålkfjäll med hvit hinnkant, diskblommornas bräm 4-klufvet 3 **discoidea.**

1. *M. inodóra J.* — Blomfäste tätt eller svampigt, slutligen halfklotformigt, tillspetsadt, föga längre än de inre hålkfjällen, dessa med mörk, sargad hinnkant; frukter 2×1 mm, längs hvardera kanten med en sido-ribba och midt emellan dessa på insidan en kantig ribba, på utsidan ett rynkigt fält utan ribbor, men med två glandler upptill; korgar med eller utan strålblom-mor. Stjälek upprät; bladflikar smala, tunna, fina och slaka, de af andra ordningen oliklånga, utspärrade, åtskilda; hålkfjällens bruna hinnkant smal; strålblommor af diskens längd, sent till-bakaböjda; luktlös; ☉ 6- 10. **Baldersbrå-kamill;** odl. st. a.

Sk.-Norrl. f. disciflóra *Fr. enl. Lige* -- utan strålblommor. Sk. Broby

* *suavéolens* (*J.*) -- starkt välluktande; bladflikar af andra ordningen n. lika långa, närsittande och riktade åt ett håll; hålkfjällens bruna hinnkant ofta affärgad; strålblommor mycket kortare än diskens diameter, tidigt tillbakaböjda. ☉ odl. st. r. Sk. Limhamn (*Otto Berg*) och Köpinge; Sm. Diö. Gör intryck af *M. chamomilla* × *inodora*, men har godt pollen och sätter god frukt.

* *maritima* *J.* -- luktlös eller med obehaglig lukt; bladflikar köttiga, styfva; hålkfjällens hinnkant bred, svartbrun, starkt sargad; 4; stränder, Sk.-Norrl. Med hafstång föres dess frö till åkrar, där den sedan hybridiserar med *M. inodora* och bildar öfvergångsformer till densamma; annars habituelt väl skild. Dess former äro följande (se Bot. Not. 1882):

†. med strålblommor: a. bladflikar korta, de af 1 ordn. 5-6 mm, de af 2 ordn. 2-3 mm: f. *Raji*. Sk. Bl. Ög. Srm. Hall.

b. bladflikar förlängda, de af 1 ordn. 15-25, de af 2 ordn. 5-10 mm:

1. Stjälk nedliggande, rikt förgrenad, bladflikar trinda: f. *recentiorum*. Sk.-Norrl.

2. Stjälk upprät, ej förvedad, 10-20 cm hög, bladflikar platta, korgskaft långa: f. *minor*. Sk. Kullaberg.

3. Stjälk upprät, nedtill förvedad, 0,5-1 m hög, bladflikar platta, strålbl. 15-17 mm långa, sent tillbakaböjda: f. *Retzii*. Sk. Kullaberg.

4. lik föreg., men vanl. något mindre till växten, strålblommor 10-12 mm långa, kortare och bredare, snart tillbakaböjda: f. *borealis* *W.* Sk. Kullaberg. De två sista hafva stark lukt, de öfriga luktlösa. Ofta finnes å frukterna en mindre krage (f. *coronata* *Mars.*), men detta är ej konstant ens inom samma korg.

†† utan strålblommor: f. *eradiata*. Hall. Steninge.

2. *M. chamomilla* *L.* -- blomfäste ihåligt, slutligen cylindriskt, 3 gånger längre än de inre hålkfjällen, dessa med mörkare midtlinje och ljus hinnkant; frukter 1×1 , mm, deras brunaktiga insida med vanl. 5 hvita, trådlika, närbelägna ribbor, utsidan ribblös, slät, utan glandler; diskblommornas bräm 5-taligt, af samma längd som pipen; strålblommor finnas. Stjälkar oftast ensamma, 0,2-0,7 m., endast upptill grenade; blad utstående, med vanl. glesa och förlängda flikar; korgar på långa skaft, åtskilda; strålblommor vanl. 8×2 mm, snart tillbakaböjda, välluktande; ☉ 6-9. Söt-kamill; odl. st. a. Sk.-Norrl.

3. *M. discoidea* *J.* -- blomfäste ihåligt, slutligen koniskt, ungefär dubbelt så långt som de inre hålkfjällen; frukter med 3 åtskilda, trådlika ribbor på insidan;

diskblommornas bräm 4-taligt, af pipens halfva längd. Strålblommor saknas. Stjälk 0,1—0,2 m, oftast grenad ända fran basen; blad uppåtriktade, med täta och korta flikar; korgar många tillsammans, kortskaftade; välluktande. ☉ 6 9. **Gatka-**mill; gator m. m. Sk.-Norrl. Införd fran Amerika.

5. *Anthemis* L. Kulla.

Blad strödda. Hålkfjäll tegellagda, ludna, hinnkantade, blomfäste fjälligt, korgar låga och breda, ensamma i grenspetsarne. Diskblommor ♂, gula, trattlika. Strålblommor talrika, långa, gula eller hvita, ♀ eller könlösa. Frukt utan fjun, 4-kantig eller cylindrisk. Vanl. häriga örter med parbladigt delta blad och fina flikar.

- A. Strålblommor gula, ♀ eller inga; frukt vingkantad, fyrcantig och ribbig 1. **tinetória.**
 B. Strålblommor hvita, ♀; frukt utan vingkant, trubbel- eller fyrkantig med släta åsar 2. **arvensis.**
 C. Strålblommor hvita, könlösa, frukt cylindrisk med småknottiga åsar 3. **cótula.**

1. *A. tinetória* L. — Blomfäste halfklotformigt, dess fjäll lansettlika, kölade, med utdragen spets; strålblommornas bräm skaftadt; stjälk upprät, 20—60 cm. Blad mer eller mindre silkesludna, flikar af 1 ordningen jämbreda, parklufna, af 2 ordningen likformiga, mycket korta. ☉ 6 9. **Färgkulla**; odl. st. Sk.-Norrl. Varierar med alla blommor svafvelgula: f. *pállida* Willd., med disken gul och strålblommorna hvitgula: f. *discolor* Fr. samt utan strålblommor: f. *discoidea* Willd.

2. *A. arvensis* L. — Blomfäste koniskt, fjäll som hos föreg.; strålblommornas bräm oskaftadt. Stjälk mer eller mindre harig, 0,10—0,50 m, upprät eller nedliggande. Då bladflikar af 2 ordningen finnas, äro de förlängda och olikformiga. Fadd lukt. ☉ 6—9. **Åkerkulla**; odl. st. Sk.-Norrl. Varierar med nästan glatta blad: f. *agræstis* Wallr., med köttiga blad: f. *salina* J. Gay och med gräluden stam och blad: f. *sericea* (Sk. Köpinge).

3. *A. cótula* L. — Blomfäste koniskt, fjäll borstlika, okölade; strålblommor hvita, oskaftade. Vanl. glatt, 15—30 cm. Blad 2—3 ganger parbladigt delta, flikar af andra ordningen

förlängda, olikformiga. Illaluktande. ☉ 6—9. Surkulla; odl. st. Sk.-Uppl. — Varierar med köttiga blad: f. salina *Lindeb.*

6. *Achillea* L. Rölleka, Hvitpytta.

Blad strödda. Hålkfjäll tegellagda, blomfäste fjälligt, korgar höga i förhållande till sin bredd, samlade till kvast. Diskblommor ♂ trattlika, hvita eller röda. Strålblommor 5—10, korta, hvita eller röda. Frukter utan fjun och hinnkant, plattade.

1. *A. millefolium* L. — Blad dubbelt parbladigt delta; strålblommor omkr. 5, kortare än hålken. Stjälk mer eller mindre hårig, 0,15–0,5 m, under blomställningen ogrenad; blad glatta eller håriga, smalt lansettlika eller jämbreda; flikar glesa, utbredda, de af andra ordningen förlängda, ofta tandade; hålkfjäll med gulbrun hinnkant; strålblommor hvita eller röda, 2–3 mm långa, 2—4 mm breda. ♀ 7—9. Rölleka; torra st. Sk.-Norrl. a.

var. *sudética* *Opiz* — hårig; blommor röda, strålblommor föga kortare än hålken, röda; hålkfjäll med bred, svartbrun hinnkant. Norrl. Otl.

var. *collina* *Becker* — silkeshårig; flikar täta, uppräta, hopkrympta, de af andra ordn. korta; korgar mindre; hålkfjällens hinnkant ljus, strålblommor gulaktiga (v. sordida Hn). Sk. Ystad, antagl. flerstädes.

var. *pannónica* *Schéele* — tätt ullhårig och lågväxt; korgar hopgyttade, eljest lik föreg. (v. lanata Hn). Otl. r.

var. *setacea* *W. & K.* — sidenhårig; bladflikar ytterst smala och fina, 0,5 mm breda; korgar små, strålblommor blott $\frac{1}{2}$, så långa som hålken, rakt nedböjda. Bl. Sölvesborg r.

2. *A. ptarmica* L. — Blad hela, sågade; strålblommor 7—10, af hålakens längd eller längre. Stjälk som föreg., ofta grenad under blomställningen; blad glatta, lansettlika, 5—8 mm breda; hålkfjäll med svag hinnkant; strålblommor hvita, omkr. 5 mm långa, 3—4 mm breda. ♀ 7—9. Hvitpytta; ängar. Sk.-Norrl. a. — En glatt form med 2—3 mm breda blad är f. *linearis* DC.

var. *lasiocephala* *Reichb.* — öfre delen af stjälken, korgskaft och hålk tätt silkeshåriga; blad svagt punkterade. Sk. Ryngge. Möjligen en öfvergångsform till *A. cartilaginea* *Ledeb.*

7. *Cótula* L.

Blad strödda. Hålkfjäll tegellagda, hinnaktiga; blomfäste naket; korgar halfklotformiga, ensamma i grenspetsarne; de inre blommorna rörformiga, fyrtaliga, gula ♂, de yttre hylllösa ♀; frukt utan ribbor, fjun och krage.

C. coronopifolia L. — Glatt, från roten grenig ört med stjälk-omfattande, lansettlika, helbräddade, grofsågade eller flikade blad;

korgar 6—10 mm i diameter, under blomningen nerböjda. ☉ 7—9.
Boh. Mpd. på barlast.

8. *Tanacétum* L. Fana.

Blad strödda. Hålkfjäll tegellagda, likformiga, något läderartade; blomfäste naked; korgar kullriga, i tät kvast; de inre blomorna gula, rörformiga, femtaliga ♂, de yttre (få) ♀ med ensidigt tretandadt bräm; frukt 5-ribbig med krage, men utan fjun.

T. vulgare L. — Stjälk nedtill förvedad, meterhög, glatt; blad parbladigt delta med olikformiga tänder i flikarnas mellanrum; flikarna parflikade eller grofsågade, flikar af andra ordn. spetsiga, helbräddade eller sågade; korgar 6—10 mm i omkrets, under blomningen uppräta. 4 7, 8. Rönfana; torra st. Sk.-Norrl. a.

var. *crispum* DC. — blad krusiga; flikar af andra ordn. pardelta, de af tredje ordningen sågade. Förvildad ur trädgårdar.

9. *Artemisia* L. Bynke.

Blad strödda. Hålkfjäll olikformiga, de yttre utan eller med smalare, de inre med bredare hinnkant; blomfäste naked; korgar klotrunda—klocklika, i vanligen mycket sammansatt blomställning; blommor rörformiga eller trattlika, de inre ♂, de yttre ♀ eller alla ♂; frukt slät, oribbad, utan krage och fjun.

A. Blomfäste långhårigt, utbredt:

I. Mellanblad på båda sidor silkesgrå eller hvitludna, slutflikar helbräddade, trubbiga, 2—4 mm breda 1. *absinthium*.

II. Mellanblad på båda sidor gröna, ej ludna, slutflikar 0,5 mm breda 2. *rupéstris*.

B. Blomfäste glatt:

I. ört ☉; barlastväxt 7 *biennis*.

II. 4 örter eller halfbuskar:

a. Korgens inre blommor ♀ med tydligt 5-flikadt bräm, de yttre ♀ med ofullständigt bräm:

1. Inre blommor liksom de yttre sättande frukt, bladflikar ej trådsmla:

* Hela växten öfverallt tjockt och tätt hvitluden, blad parflikade —pardelta 8. *stelleriána*.

** Växt glatt eller blad på undre sidan (sällan på båda) hvitludna, blad parbladigt delta (oftast dubbelt):

† blad på undersidan gröna, korgar klotrunda, 5—6 mm vida, vid blomningen

hängande 3. *laciniata*.

†† blad på undersidan hvitludna, korgar aflånga, klocklika, omkring 4 mm vida 5. *vulgaris*.

2. Diskblommor ej sättande frukt, bladflikar

trådsmla 4. *campéstris*.

b. Korgens alla blommor ♂ med fullständigt

bräm 6. *maritima*.

1. *A. absinthium* L. — Mellanblad dubbelt parbladigt delta med oflikadt skaft; blommor rörformiga, de yttre ♀. Stjälk mjukluden, ribbig, 0,3—1 m, nedtill förvedad; korgar kullriga, hängande, omkring 5 mm i diameter, bildande en mycket grenig och rikbladig, mot spetsen afsmalnande, sammanfatt klase; stödblåd vanligen hela, lansettlika; mellanbladens flikar af 1 ordn. omkring 20 mm, de af 2 ordn. 5—10 mm långa; yttre hålkfjäll omkring 5, åtskilda, jämbreda, gråludna, de inre täckande hvarandra, hinnaktiga med sargad kant; blommor ljusgula, ♂ 30—40 i hvarje korg, 2 mm långa, ♀ utan bräm. Kryddväxt. 4 8, 9. *Malörtsbynke*; torr. st. Sk.-Norrl. — Varierar med rent silfverhvita blad och smalare flikar: f. *argénteá* *Aspegr.* r. Bl. (*Svanlund*).

2. *A. rupéstris* L. — Mellanblad parbladigt delta, oskaftade eller med flikade skaft; blomfäste utbreddt, långhårigt; blommor rörformiga, de yttre ♀. Risig, vanl. glatt ört med 0,1—0,3 m höga, uppstigande stjälkar och bladrosetter med skaftade blad; korgar lutande, kullriga, 5—8 mm i diameter, bildande en enkel eller föga grenig, glesbladig, nästan cylindrisk klase; stödblåd parbladigt delta; mellanbladens flikar omkring 5 mm långa; flikar af andra ordningen 1—2 mm långa, sällan utbildade; yttre hålkfjäll jämbreda, gröna, inre hinnaktiga med brun, fransad kant; blommor mörkgula, ♂ 40—60 i hvarje korg, omkring 2 mm långa, ♀ med kort bräm och långa märken. 4 7, 8. *Gotlandsbynke*; på kalk. Gtl. Öl. Luktat svagt kamfert. var. *subnúda* — blomfästets hår glesa och få. Öl. Eriksöre; Glömminge.

3. *A. laciniata Willd.* — Nedre mellanblad nästan glatta, dubbelt parbladigt delta, flikar af andra ordningen 1—2 mm breda, tvåsidigt ställda, platta, 5—10 på hvar sida om medelnerven; blomfäste väl utbildadt, kullrigt, naket. Stjälkar 0,3—1 m höga, mjukhåriga eller glatta; rotblad långskaftade, 3—2 gånger parbladigt delta; blomställningen, som upptager $\frac{1}{2}$ — $\frac{1}{3}$ af hela stjälken, är en sammandragen, cylindrisk, tätblommig, nästan bladlös klase, sammansatt af korgar i uppräta enkla klasar; yttre hålkfjäll med smal hinnkant, inre med bred, i spetsen rundad eller tvär, oftast sönderbrusten hinnkant; blommor gula, de inre trattlika ♂, omkring 20 i hvarje korg, de yttre rörformiga med antydan till bräm. 4 7, 8. Ölandsbynke; torra st. Öl.

4. *A. campestris L.* — Nedre mellanblad parbladigt delta; flikar af första ordningen 3—5 på hvar sida om medelnerven, hela eller ensidigt pardelta; alla flikar 0,5—1 mm breda, nästan trådsmala, ofta trinda; korgar rundade-äggformiga, 1,5—4 mm i diameter, vid blomningen hängande; blomfäste kullrigt, naket, föga märkbart; hålkfjäll ovala. Glatt silkeshårig ört med nedtill förvedade, krypande eller uppstigande, ofta rödbruna och månggreniga stjälkar samt sterila bladrossetter. Bladflikar än samlade i spetsen (skaftade blad), än likformigt fördelade längs medelnerven (oskaftade blad), än några små vid bladets bas, de större i dess spets; blomställning vanligen rikt förgrenad, pyramidlik, upptagande $\frac{2}{3}$ af stjälken, dess axlar af 3—5 ordningar; korgar än skaftade, än nästan oskaftade, bildande tätare eller glesare ax eller klasar; hålkfjäll gröna, bruna, violetta eller röda och glatta eller ludna, oftast spetsade med hel hinnkant; blomornas bräm rödt, brunt eller gult, ♂ omkring 10 i hvarje korg, ♀ utan bräm. 4 8, 9. Sandbynke; backar o. s. v. Sk.-Norrl. a.

* *sericea (Fr.)* — Sandstrandväxt med blad och korgar äfven vid blomningen silkesludna, grå-hvita; hit höra v. prostråta *Neum. Bot. Not.* 1882: Stjälkar krypande, blomställning pyramidlik, rikt förgrenad, korgar glesa, hålkar silfverhvita, ♂ omkring 10, med täthårigt bräm. Sk. Hall. Öl. Gtl.; v. adscendens *Neum. l. c.*: Stjälkar uppstigande, korgar hopade i en sammandragen, af täta ax bildad klase, hålkar grahvita, bräm gleshåriga, korgar 2—3 mm i diameter. Sk.; v. bóttnica (*Lundstr. Hn.*): lik föregå-

ende, men med större klotrunda korgar (4 mm i diameter) och glatta bräm. Bildar öfvergången mellan *A. campestris* och den sibiriska *A. borealis Pallas*, till hvilken den äfven kan hänföras.

5. *A. vulgæris L.* — Mellanblad ofvan gröna (sällan grågröna), parbladigt delta, flikar af första ordningen parbladigt delta—hela, slutflikar 5—1 mm breda, alltid platta; blomfäste naket, kullrigt; hålkfjäll ullhåriga, lansettlika—jämbreda. Stjälk meterhög, upprät, nedtill förvedad, rikt förgrenad; blad oskaftade eller med flikade skaft; de öfversta stödbliden hela, jämbreda, de öfriga parbladigt delta; korgar i ax, bildande en klaselik eller kvastlik blomställning; korgar oskaftade eller kortskaftade, vid blonningen vanligen lutande, sedan uppräta, omkring 5 mm långa; ♂ 10—15 i hvarje korg, trattlika, röda eller gula, omkring 4 mm långa; de yttre ♀ rörformiga med kort bräm och förlängda märken. Kryddlukande. 2 8, 9. Gråbynke; torra st. Sk.-Norrl.

var. *coarctata* af *Forss.* — mellanbladens flikar af första ordningen 1—2 mm breda med tillbakavikna kanter; korgar oskaftade, hopade i tätt ställda, sammanträngda ax. Sk.-Norrl.

6. *A. maritima L.* — Blad skaftade, öfverallt grå-hvitludna, dubbelt parbladigt delta i trädsmala, 0,5—1 mm breda flikar; korgar aflånga, klocklika, 3—5 mm i diameter, hängande eller uppräta; blomfäste glatt, knappt märkbart; alla blommor rörformiga ♂, gula eller bruna, 3—4 mm långa; hålkfjäll ovalt lansettlika, de yttre ludna, de inre hinnaktiga. Kryddlukande. 2 8, 9. Strandbynke; stränder. Består hos oss af två typer.

α. *suffruticosa Hn.* — Halfbuske med öfvervintrande, till sist glatta, bruna stammar, 3—6 cm långa rosett- och mellanblad samt korgar i manggrenig klase eller kvast, hvars axlar äro glesa, ensidigt eller tvåsidigt ställda, upptill grå-hvitludna; blommor gula eller brunaktiga, omkring 5 i hvarje korg. Sk.-Bh och Sm. Mpd. Öl. Gtl. En form med större, 6—8-blommiga korgar och korta, täta, i toppen hopade ax är f. *coarctata F. Aresch.* Sk.

β. *humifusa (Fr.) i S. veg. Sc.* endast namnet). — Flerårig ört; rosett- och nedre mellanblad 1—2 cm långa; korgar i enkelt eller kortgrenigt ax; stjälk och blad öfverallt silfverhvitt ludna. Öl. Gtl.

Ann. Grenarnes och korgarnes läge beror på blomning och fruktsättning och kan ej användas såsom kännetecken på olika former inom denna art.

7. *A. blénis Willd.* — Glatt, tvåårig, meterhög ört med dubbelt parbladigt delta blad och tandade slutflikar, klotrunda korgar i ax, bildande en vippa, glatta hålkfjäll, gula ♂ rörformiga blommor och naket blomfäste. Hall. Halmstad, inkommen med barlast, antagligen från Amerika.

8. *A. stelleriána Bess.* — Halfbuske, till alla delar tjockt hvitluden; blad pardelta—parflikade med trubbiga 5—8 mm breda flikar; alla hålkfjäll hvitludna, utan hinnkant; korgar 5—8 mm breda, klocklika, i klasar, samlade till kvast; blomfäste glatt, naket och kullrigt; inre blommor trattlika ♂ med hårig pip, yttre rörformiga ♀ med svagt utbildadt bräm, alla gula. Sk. vid Öresund, antagligen inkommen med trädgårdsalster från utlandet.

10. *Arnica* L. Fibbla.

Blad motsatta; hålkfjäll likformiga, gröna, i 2 kransar, de yttre bredare; korgens inre blommor trattlika ♂, de yttre ♀ med knapplösa ståndare, strålformiga, 1—3 cm långa, jämbreda, alla gula; frukt hårig, trind, med hårpensel; blomfäste sträfhårigt.

1. *A. montána L.* — Stjälk och hålk glandelhåriga; blad föga spetsade, bredast vid eller ofvan midten; strålblommor 2—3 cm långa; fruktpensel gulgrå. Stjälk 0,2—0,6 m hög, 3—4 mm grof; jordblad 2—3 par, vanligen 5-nerviga, nästan helbräddade, 6—12 mm × 3—6 mm, ofvan och i kanten glest håriga; mellanblad mindre, 1—2 par, högblad endast 1—2 cm långa, lansettlika, understundom skiftevisa; korgar ensamma eller i 2-sidigt knippe, omkring 3 cm i diameter; blommor brandgula med hårig pip. ♀ 6—8. **Håstfibbla**; ängar. Sk.-s. Norrl.

2. *A. alpína Olin* — Stjälk och hålk hvitulliga; blad långspetsade, bredast nedanför midten; strålblommor omkring 1 cm långa; fruktpensel rent vit. Stjälk 8—15 cm hög, ensam; blad helbräddade och håriga; mellanblad oftast 1 par, deras bas afrudad; korgar nästan alltid ensamma, omkring 1,5 cm i diameter; blommor ljusgula med hårig pip. ♀ 7, 8. **Fjällfibbla**; ängar. N. Lappl. — *K. P. Hägerström* omnämner i Bot. Not. 1882 en form med 27 cm hög stjälk, jordblad af 12 cm × 2,5 cm, delvis bredast ofvan midten.

11. *Cinerária* L. Nocka.

Blad strödda; hålkfjäll likformiga, i en krans; korgens inre blommor trattlika eller rörformiga ♂, de yttre strålformiga ♀, omkring 1 cm långa, jämbreda, alla gula; frukt med hårpensel; blomfäste glatt.

1. *C. palustris* L. — Klubbhårig sumpväxt; blad aflångt lansettlika, stjälskomfattande, tandade-parflikade; diskblommor trattlika; frukt glatt. Stjälk 0,5–1 m hög, ihålig, 5—10 mm i diameter; nedre blad 1–2 cm breda, spetsade; korgar 5—30 i tät kvast. ☺. **KÄRRNOCKA.** Sk.-Vg. och Sm. Öl. r. — f. **SIMPLICIOR** Neum.: stjälk 0,25 m hög, 2–3 mm i diameter, blad jämbreda, 2–3 mm breda, korgar 1–5. Sk. Krageholm.

2. *C. integrifolia* (L.) Murr. — Flockigt ullhårig kalkväxt; jordblad långskaftade, ovala eller omvänt äggrunda, de öfriga tunglika-lansettlika, alla helbräddade-glestandade; diskblommor rörformiga; frukt stråfhårig. Stjälk 0,10–0,5 m hög, 2–5 mm i diameter; nedre blad 2–2,5 cm breda, upptill afrundade; korgar sällan öfver 10 i gles kvast. 4 5–6. **KALKNOCKA.** Krit- och kalkbackar. Sk. r.

12. *Senécio* L. Bo.

Hålkfjäll olikformiga, de yttre mycket små, utgörande de öfversta på korgskafvet eller blomfästet ställda högbladen, de inre gröna, ställda i en krans. För öfrigt såsom hos föregående. Blommor gula.

A. Ettåriga örter med parflikade blad, hvilkas sidoflikar blott äro lika eller dubbelt så långa som bladaxelns ¹⁾ bredd, korgar cylindriska:

I. Strålblommor inga eller korta, 2–4 mm, snart tillbakaullade:

a. Glatt eller glest flockullig; ytterhålkfjäll 10–15, triangulära, svartspetsade, 1–2 mm långa; korgar upptill hopknipna, lutande 1. **vulgaris.**
(hit hör äfven *S. vernalis* × *vulgaris*, se beskrifn.)

b. Finluden; ytterhålkfjäll 3–5, gröna, 1–2 mm långa; korgar upptill utböjda, cylindriska, upprätta 2. **silvaticus.**

c. Klubbhårig; ytterhålkfjäll 6–8, ljusgröna, jämnskala, 5 mm långa, korgar vidgad cylindriska, upprätta 3. **viscosus.**

II. Strålblommor 6–10 mm långa, 3 mm breda, utstående 4. **vernalis.**

¹⁾ Bladaxeln är den på båda sidor om medelnerven löpande, sammanhängande delen af bladet.

B. ☉ eller 2 örter, blad parbladigt delta med flikar 3—många gånger längre än bladaxelns bredd, korgar klocklika, plattade, strålblommorna långa, utstående, sällan felande:

I. 2. Rotstock ända till 16 cm lång, bärande äfven sterila skott; alla frukter håriga och ribbiga, bladflikar likformiga 5. *erucæfolius*.

II. 2 med kort rotstock utan sterila skott, ☉ med kort stamknöl eller ☉ öfvervintrande ört, bladflikar olikformiga:

a. alla frukter tätribbiga, diskblommornas håriga, kantblommornas glatta 6. *jacobæa*.

b. alla frukter glatta, antingen oribbade eller med långt åtskilda kantribbor 7. *aquaticus*.

C. 2, blad hela, sågade:

I. Strålblommor 10—30, ytterhålkens blad 10 eller flere, innerhålkens fjäll långspetsade 8. *paludosus*.

II. Strålblommor 4—8, ytterhålkens blad omkring 5, innerhålkens fjäll kort och tvärt spetsade . 9. *sarracenicus*.

1. *S. vulgaris* L. — Korgar i täta kvastar; alla blommor trattlika ♂, pipen 3 gånger så lång som brämet, pipens fot tvärt sammandragen, knapplik, 0,3 mm lång. Stjälk omkring 30 cm lång eller längre, vanligen rikt förgrenad; blad stjälk omfattande, de nedre skaftade, de öfre med utvidgad tandad eller flikad bas; flikar olikformiga, 5—10 mm långa, 3—5 mm breda, trubbiga och tandade; korgar vid basen 3—4 mm breda, på något utvidgade skaft; nöt omkring 2 mm lång, trind, ribbig och stråfhärig; fjun näende öfver de vissnade blommorna. ☉ 5—10. *Korsbo*; odl. st. Sk.-Norrl. a. — v. *tenuisæetus*: tät flockullig, bladflikar glesa, spetsiga, omkring 1 mm breda. *Torra st. Sk. Örup.* — v. *radiatus* Koch: endast några cm hög; korgar 1—5; strålblommor omkring 8, 2—3 mm × 1 mm. *Stränder. Mpd. Sund.*

2. *S. silvæteus* L. — Diskblommor trattlika, pip 8—10 gånger så lång som brämet, pipens fot kägellik, omkring 1 mm lång; kantblommor strålformiga, 2—3 mm × 1 mm. Till utseende som föregående, men bladbas vanligen smälare, flikar likformiga; korgar vid basen 2—3 mm breda, korgskaft ej förtjockade; frukt något längre, finluden; fjun af samma höjd

som de vissna kronorna. ☉ 7, 8. Svedjebo; svedjeland, sandmarker. Sk.-Norrl. — f. auriculátus *G. Mey.*: skuggform med breda flikar och tydliga bladöron. — v. denticulátus *O. F. Müll.*: 5—10 cm hög, korgar vanligen ensamma, blad hela eller glestandade. Torfjord. Sk. r.

3. *S. viseósus* *L.* — Diskblommor trattlika ♂, pipen 3 gånger så lång som brämet, pipens fot kägellik, omkring 0,5 mm lång; kantblommor strålförmiga. Till utseende som föregående, men grenar mera utspärrade och glesa; bladflikar bredare; korgar längre skaffade, glesa, ensamma eller parvisa i grenspetsarne, vid basen 4—6 mm breda; nöt 4—5 mm lång, svart, glatt eller endast mellan åsarne hårig; fjun tydligt näende öfver de vissna kronorna. ☉ 7—10. Stinkbo; sandmark. Sk.-Norrl.

4. *S. vernalis* *W. & K.* — Glest flockullig, sällan glatt; ytterhålkens fjäll 6—12, jämbreda, omkring 3 mm långa, gröna, liksom de inre svartspetsade; korgar uppräta; diskblommor trattlika ♂ med pipen 3—4 gånger längre än brämet, pipens fot konisk. Blad krusiga; korgskaft långa, upptill mycket utvidgade; korgar nedtill 5—8 mm breda; fjun näende öfver de vissnade kronorna; frukter stråfhåriga; i öfrigt lik *S. vulgáris*. ☉ 5, 6. Vårbo; åkrar, barlast. Sk.-Mpd. r. — Varierar: f. monocéphalus *Neum. Bot. Not.* 1884: spenslig, 5—15 cm hög, enblomstrig. Sk. r.; f. glabrátus: blad och stjälk glatta. Sk. r.

≈ *S. vernalis* × *vulgáris* — Korgskaft af hålkens längd eller dubbelt så långa, upptill starkt utvidgade; ytterhålkens fjäll korta, triangulära; strålblommornas bräm 3—4 cm långa, 1 mm breda. Sk. r.

5. *S. erucæfóllus* *L.* — Bladflikar jämbreda, spetsiga. Stjälk flockullig, kantig och färad, 25—75 cm hög; bladflikar 2—3 cm långa och 3—1 mm breda, glatta eller flockulliga; flikar af andra ordningen öfvervägande ensidigt ställda; korgar i tät, toppställd kvast; inre hålkfjäll 5 × 1,5 mm, hinnkantade, ofvan midten tvärt tillspetsade; yttre hålkfjäll 8—15, jämbreda, flere näende de inres midt; diskblommor 5 mm långa, bräm dubbelt så långt som pipen; strålblommornas bräm 5 × 1 mm. 4 8, 9. Pilvall-bo; vägar, pilvallar. Sk. Slätten, r. — f. eradiátus: utan strålblommor.

6. *S. jacobæa* *L.* — Hålkfjäll jämbreda, smalt hinnkantade, 4 gånger så långa som breda, deras öfre tredjedel tillspetsad.

Hufvudformen glatt eller flockullig; stjälk 0,3—1 m; blad mörkgröna, flikar parklufna—delta, nästan rätt utstående, täta, mot spetsen bredare, afrundade; ändflik betydligt större än sidoflikarne; kvast tät, utgående från stjälkens öfre tredjedel; strålblommornas bräm jämbredt, 5—10 mm långt. 4 7—9. **Gull-bo**; torra st. Sk.-Norrl. a. — f. *flosculósus* DC.: utan strålblommor.

v. subaquáticus — bladflikar glesa, spetsade, helbräddade eller groftandade, framätriktade, mot spetsen afsmalnande, ändflik föga eller icke större än sidoflikarne; kvast gles, utgående från stjälkens midt; vanligen endast ☺. Fukt. ängar. Sk. Rynge, Borrby, Sm. Gårdsby. Antagligen flerstädes i Sverige.

v. gotländicus — de nedre bladen bestående af en nästan hela skifvan upptagande groftandad ändflik och några par korta helbräddade eller tandade sidoflikar. 4. För öfrigt som hufvudformen. Gtl. r.

7. S. aquáticus *Huds.* — Inre hålkfjäll bredt hinnkantade, från smal bas utvidgade till midten och därifrån aftagande till spets, nästan hälften så breda som långa.

α. týpticus — blad ljusgröna, endast de öfversta parbladigt delta, de öfriga hela, ovala, trubbsågade eller lyrformiga med 2—3 par små nästan jämbreda och hela sidoflikar samt 2—3 cm bred, nästan dubbelt så lång ändflik. Ört glatt, 30—50 cm hög, endast korgskaff något flockulliga; kvast gles; yttre hålkfjäll fästa på korgskaffet och därför sällan nående de inres midt; strålblommor afsmalnande mot bas och spets, bredare än hos föregående. 7, 8. **Kärrbo**; fukt. ängar, Sk. Vg. r. — f. *discoideus*: utan strålblommor.

β. pinnatifidus *Gr. & Godr.* — alla blad parbladigt delta, de flesta utan förlängd ändflik. Vg. Gborg. En öfvergångsform (f. *obscurus*) mellan bägge, men skild från dem genom mörkgröna blad, finnes vid Dybeck i Sk.

S. barbarelifóllus *Kröcker* — denna närstående, har dubbelt så grof och mycket högre stjälk, utspärrade grenar och 3—6 cm bred, föga förlängd ändflik, finnes tillfälligt i Sk. och vid Gb. (äfvén i N. Aalesund).

8. S. paludósus *L.* — Stjälk 1—2 m; blad lansettlika, undertill smäludna, 1—2 cm breda, sågtänder smala, långuddiga; kvast kort och sammandragen; strålblommor af diskens längd, 10 × 3 mm. 4 6—8. **Vattenbo**; fukt. st. Sk. r.

9. S. sarracénicus *L. p. p.* — Blad glatta, bredt lansettlika—aflånga, 2—5 cm breda, de öfre utan, de nedre med kort, vingkantadt skaff, sågtänder bredt triangulära, nästan uddlösa; stråblom-

mor längre än disken, 10×4 mm. 2. Sk. förvildad. De af mig sedda exemplaren tillhöra *S. fluviátilis* Wallr. Linnés art omfattar äfven *S. Fuchsii* Gmel., som har alla blad skaftade.

13. *Gnaphálium* L. Noppa.

Hålkfjäll hinnaktiga, ljusgult-brunt färgade, ej kupiga vid fruktmognaden, ej eller föga strålförmigt utbredda; korgens alla blommor tratt- eller rörformiga, de inre 5—10 ♂, de yttre talrika ♀; alla frukter med hårpensel; blomfäste bart. Ullhåriga eller ludna, sällan glatta örter.

A. 2 örter med rotstock och sterila bladskott:

- I. Korgar 1—5, hålkfjäll af 2 storlekar, de yttre nående $\frac{2}{3}$ af de inre 1. **supinum.**
- II. Korgar 10—100, hålkfjäll tegellagda i 3—4 rader, de yttersta mycket korta, ej nående $\frac{1}{3}$ af de innersta 2. **silvaticum.**

B. ☉ utan rotstock och sterila bladskott:

- I. Mellanblad afsmalnande till skaft, hålkfjäll grågröna—brunaktiga, endast upptill hinnaktiga . . 3. **uliginosum.**
- II. Mellanblad oskaftade och stjälfkomfattande; hålkfjäll lansettlika, glänsande hvitgula, helt hinnaktiga 4. **lúteo-ábum.**

1. *G. supinum* L. — Korgar samlade i stjälkens topp eller de nedersta något aflägsnade. Hvit- eller gråluden; stjälk lutande, 3—10 cm hög; blad jämbreda, spetsiga, endast 1—3 på stälken; korgar 5 mm långa, klocklika; hålkfjäll ovalt lansettlika med bred, brun hinnkant, de yttre med hvitludet, de inre med glatt, grönt midtfält; ♂ omkring 8 i hvarje korg; frukter platta, ljusbruna, 1,5 mm långa, de inre vid mognaden glatta, de yttre vanligen ej mognande, småhåriga. 7—8. **Fjällnoppa**; fjälltr. Norrl. Dlr.

* *Hoppeánium* Koch — skild genom tätare stjälkblad, hålkfjäll af 3 storlekar, de yttersta knappt hälften så långa som de inre. Ett individ funnet bland *G. supinum* från Jämtl. Snasahögarna (Juli 1871, *de Ron*).

2. *G. silvaticum* L. — Korgar samlade till ax i stjälkens topp; 7, 8. **Skogsnoppa.**

α. rectum Smith — blad 1-nerviga, undertill silfverhvita, ofvan gröna, jordblad 4—5 mm breda, stjälkblad 2—3 mm breda och 4—7 cm långa, de öfverstå nästan aldrig nående det redan före blomningen förlängda och nedtill glesa axets midt. Stjälk hvitluden, rak, 20—30 cm hög, dess öfre tredjedel bildande ett af korgknippen sammansatt ax; korgar omkring 5 mm långa; hålkfjäll mörkare eller ljusare bruna, sällan gula (f. *stramentícium Beck*), de nedersta bredt triangulära, de öfriga förlängda, spetsiga; ♂ omkring 5 i hvarje korg; alla frukter utbildade, något stråfhåriga, gråbruna, ej så platta som hos föregående. Ängar och berg. Sk.-Norrl. a. (f. *stramentícium*, Sk. Benestad, Ög. Skenninge).

β. norvégleum Gunner — blad 3-nerviga, under hvitulliga, ofvan ludna, gråaktiga, 7—12 cm breda, stjälkblad 6—10 cm långa, de öfversta nående midten, ofta äfven spetsen af det före blomningen sammandragna och täta axet. Fjälltr. Norrl. Dr.

γ. alpéstre Brügg. — mellanformer mellan *α* och *β*, i lägre trakter mera liknande *α*, i högre *β*. Ex. sedda från Hrj.; Dr. Städjan; Mpd, Liden; Vsm. Loka; Upl. Lassbybackar.

3. *G. ullginósum L.* — Korgar gytttrade till hufvud, öfvervuxna af stödblåd; frukter stråfva eller glatta, ej vårtprickiga; 7—10. **Sumpnoppa.**

α. týpleum — ulligt luden; frukter glatta; stjälk 3—20 cm hög, rikt förgrenad med blomställningar i alla grenspetsarne; bladskifva jämbred, spetsig eller bredare ofvan midten, rundtrubbig, på små individ 20×1—2 mm, på stora 40×4 mm; korgar 2—3 mm långa; hålkfjäll lansettlika, uppräta, de inre jämnt afsmalnande till en öfver blommorna nående spets, de yttre kortare; ♂ omkring 8 i hvarje korg. Fukt. st. Sk.-Norrl. a.

β. nudum Ehrh. — fullständigt glatt, frukter glatta, för öfrigt som föregående. Fukt. st. Sk. Hall. Bl. Sm. Öl.

γ. piluläre Wbg. — ulligt luden; frukter kort stråfhåriga; hålkfjäll tvärt hopknipna till en utböjd, ljusare spets. Vb. Ög. Skenninge. r. Af alla tre finnas former med förkrympt, ogrenad stjälk och jordblad nående till eller öfver blommorna (f. *simplex Læst.*).

4. *G. lúteo-álbum L.* — Korgar ej öfvervuxna af stödblåd; frukter vårtprickiga; ulligt luden; stjälk 5—30 cm hög, nedtill rikt förgrenad eller (mera sällan) enkel; jordblad tunglika,

15 × 6 mm, mellanblad lansettlika, hos stora individ 35 × 7 mm, hos små 10 × 3 mm; korgar 5 mm långa; ♂ omkring 5 i hvarje korg, gula eller röda; 7—9. **Strandnoppa**; stränder. Sk. Bl. Sm. Öl. r.

14. *Helichrysum Moench.* Hed-eternell.

Hålkfjäll hinnaktiga, citrongult-guldgult eller orangerödt färgade, kupiga, vid fruktmognaden strålförmigt utbredda; korgens alla blommor (hos vår art) trattlika ♂; alla frukter med hårpensel; luden ört.

1. *H. arenarium (L.) DC.* — Flerårig gråluden ört med rotstock och bladbarande utlöpare; korgar klotrunda, i knippen, samlade till hufvudlik kvast; hålkfjäll citron-guldgula eller röda (f. *aurantiacum Koch*), ovala, ej spetsiga. Stjälkar ogrenade, 10—30 cm långa, flera från hvarje rotstock; de nedre bladen tunglika, de öfre lansettlika; blommor ljusgula-brandgula; 7—9. Sandhedar. Sk. Hall. Bl. Sm. Öl. Gtl.

15. *Antennaria Gærtn.* Kattfot.

Hålkfjäll hinnaktiga, de yttre nedtill ludna, upptill liksom de inre hvita-rosenröda eller grönaktiga; ♂ och ♀ på skilda stånd, de förra med trattlik krona, ståndare, i spetsen oklufven, ofrukt-sam pistill och vit, trådlik, föga tillväxande pensel, de senare med pip, utan bräm, fruktsam pistill, tvåklufvet märke och harlik, elastisk, tillväxande pensel; korgar klocklika; blomfäste kägellikt, naket. Fleråriga, ludna örter med rotstock, sterila blad-rosetter och ofta undertill silfverludna blad.

A. Med utlöpare; dessas blad bredast ofvan midten, 1-nerviga:

I. Hålkfjäll hvita eller röda, rundade eller trubbiga 1. *dióica*.

II. ♀-korgarnas hålkfjäll gröna, stötande i brunt eller grått, de yttre med kortare och bredare, de inre med lång fin spets. 2. *alpina*.

B. Utan utlöpare; blad 3-nerviga, silkeshåriga, jämbredt lansettlika, ofvan gröna, under grå, sällan hvita. 3. *carpática*.

1. *A. dióica (L.) Gærtn.* — Blad 1-nerviga, rotstockens större än utlöparnes, bägges tunglika, tvärt öfvergå-

ende i ett 4—5 gånger smalare skaft; ♀-korgarnas hålkfjäll röda eller hvita, uppräta, tegellagda, af flere storlekar, de yttre korta rundade, de inre förlängda, mer eller mindre trubbiga; ♂-korgarnas hvita eller röda, alla rundade, strålförmigt utböjda. Stjälk enkel, 5—30 cm hög; blad ofvan glatta, gröna, undertill silfverludna (sällan äfven ofvantill hvitludna: f. *hyperborea* *G. Dou.*); jordblad uddiga eller urnupna i den runda spetsen, 2—4 cm långa, 4—8 mm breda; stjälkblad oskaftade, lansettlika, 1—3 cm långa; korgar 1 cm långa, i knippen antingen på kortare skaft, bildande hufvud eller på längre, bildande gles kvast (f. *corymbosa* *Hn.*). 4 5, 6. (Vanlig) Kattfot; ängar, berg. Sk.-Norrl. a. — f. *hyperborea* Torn. Lpm. Ysne Opisaive (*K. P. Hägerström*).

2. *A. alpina* *R. Br.* — Bladrosetter på kortare utlöpare; blad 1-nerviga, rotstockens mindre än utlöparnes, bägges bredast ofvan midten, något spetsade, sällan rundade, alltid långsamt öfvergående i skaftet och blott 2—3 gånger så breda som detta. Vanligen lägre, men mera luden än föregående; jordblad sällan öfver 1 cm långa och 3—4 mm. breda, silfverludna på undre eller ofta äfven på öfre sidan; ♀-korgar 10 mm långa, oskaftade eller kortskaftade, gytttrade till hufvud; ♂-växt sällan påträffad. 4 6—9. Fjällkattfot; fjälltr. Norrl. r. — *A. alpina* × *dióica*: de innersta hålkfjällen, breda, svagt vitnande, men spetsiga; bladskaft bredare än hos *dióica*. Jmt. Storli och Getvalen (Ahlfvengren).

3. *A. carpatica* (*Wg.*) *R. Br.* — Jordblad 5—7 cm långa och ända till 1 cm breda, ofta näende till eller öfver stjälkens midt; korgar 3—5, gytttrade i stjälkens topp; ♀-korgar omkring 1 cm långa; hålk nedtill luden, dess fjäll nästan svarta med grå spetsar. 7. Lappkattfot; Lpm. r.

16. Filágo L. Ludd.

Hålkfjäll i två kransar, yttre korta, helt ludna, inre ludna eller upptill nakna, spetsiga eller med udd; inre blommor 3—5 ♂ med tydligt, yttre talrika ♀ med omärkligt bräm och gaffelförnigt märke, alla rörformiga, försedda med hårpensel eller de yttersta ♂ utan sådan (*F. germ.* och *apiculáta*); blomfäste platt med 4—5 hinnaktiga skärmfjäll i kanten. Ett-tvååriga, tätludna eller ulliga örter med helbräddade, lansettlika eller smalt tunglika blad, i huf-

vud gytrade korgar och gula, i hårpenseln gömda eller föga öfver-skjutande blommor; frukter cylindriska, mycket små.

A. Hålkfjäll ej stickande, efter fruktspridningen stjärnformigt utbredda; korgar före blomningen tydligt skilda:

I. Stjälk enkel eller klase—kvastlikt förgrenad; hålkfjäll på yttre sidan ända till spetsen ludna, trubbiga. 1. **montána**.

II. Stjälk enkel eller tvåsidigt klynnegrenig; hålkfjällens yttre sida upptill glatt, gulglänsande, spetsig. 2. **minima**.

B. Hålkfjäll med stickande spets, äfven efter fruktspridningen uppräta; korgar samlade till klotrunda gytringar inom gemensamt svepe:

I. Hålkfjällens spetsar gula; svepe vid blomningen ej nående gytringens topp; blad gråhvita. 3. **germánica**.

(Hít hör *F. germánica* × *minima*, se beskrifningen).

II. Hålkfjällens spetsar röda; svepe vid blomningen i jämnhöjd med gytringens topp; blad gulaktiga 4. **apiculáta**.

1. *F. montána* *L.* — Korgar cylindriska—äggformiga, samlade till hufvud eller axlika gytringar med förlängda stödblåd; hålkfjäll nästan platta, på insidan med mörkbrun midtlinje och dubbelt så bred, ofärgad hinnkant. Stjälk 10—30 cm hög; blad 2—3 mm breda; korgar 5 mm långa; yttre hålkfjäll 5, inre vanligen 8; skärmfjäll 3—4; ♂ omkring 5, ♀ 20—40. ☉ 7, 8. Fältludd; torra st. Sk.-Norrl. a. En yppig, *skenbart* klynnegrenig form är *f. arvensis* (*L.*).

2. *F. minima* (*Sm.*) *Fr.* — Korgar hopknipna till en skarp spets, samlade till gytringar, som dölja stödblåden; hålkfjäll kölade, på insidan enfärgade eller med mörkare midtfält och hälften så bred hinnkant. Lägre och spensligare än föregående; klynnegrenar mer eller mindre uppräta, ofta utgående från blomgytringarna; blad 1—2 mm breda; korgar 3 mm långa, vanligen 3—5 i hvarje gytring; inre hålkfjäll 5; skärmfjäll 5; ♂ omkring 3, ♀ 10—20. ☉ 6, 7. Sandludd; torra st. Sk.-Srm. och Dal.

3. *F. germánica* *L.* — Stjälk oftast klynnegrenig; korgar svagt femkantiga; hålkfjäll något hopvikna. Stjälk omkring 20 cm; blad lansettlika, grå—silfverhvita, spetsiga; klynnegrenar nästan horisontalt utspärrade eller båglikt uppåtböjda, ut-

gående nedom blomgyttringarna. ☉ ☉ 7, 8. Klotludd; torra st. Sk. r. — En dvärgform är f. pygmæa (*L.*); en grågrön, mindre luden form är v. *viréscens Wirtg.*

× *F. germánica* × *minima* — liknande *F. minima*, men korgar samlade inom svepe i stjälkens topp; klynnegrenar högst få och korta; hålkfjäll gulglänsande, några med kort udd. Funnen på Bornholm vid Rønne och ett individ bland *F. germánica* från Malmötrakten.

4. *F. apiculata G. E. Sm.* — Hålkfjäll starkt hopvikna och kölade; korgar skarpt femkantiga; blad smalt tunglika. För öfrigt som *F. germánica*. Torra st. Sk. r.

17. *Galinsoga Ruiz et Pav.* Gängel.

Blad motsatta; yttre blommor 4—5, strålförmiga med kort, vitt bräm, inre talrika, trattlika, gula; inre frukter med fjäll af fruktens längd, yttre med korta borst; hålkfjäll gröna; blomfäste med breda skärmfjäll.

G. parviflora Cav. — Förvillande lik *Solanum nigrum*. Stjälk rikt förgrenad; blad motsatta, äggrunda, vågiga; korgar klocklika, 4—5 mm vida, i skaftade knippen. Införd från Amerika. ☉ Sk.-Norri. r.

18. *Ínula L.* Krisla.

Örter med stjälk; halkar skålformiga med tegellagda, vanligen oliklånga, gröna fjäll; blommor af lika färg, gula, de inre trattlika ♂, de yttre strålförmiga ♀ i en krets; blomfäste platt, naket; frukter glatta eller håriga, alltid med härpensel och någon gång (*I. pulicária*) äfven med fjäll.

A. Korgens diameter minst 3 cm, strålblommor minst 1—5 cm långa, fruktfjun ej omgifvet af fjäll:

I. Hålkfjäll likformiga, frukter korthåriga . . . 2. *británica*.

II. Hålkfjäll olikformiga, frukter glatta:

a. Korgar 6—8 cm i diameter, öfre blad hjärtlika, undertill hvitludna 1. *helenium*.

b. Korgar omkring 4 cm i diameter, öfre blad från afsmalnande eller hjärtlik bas lansettlika, undertill gröna 3. *salicina*.

B. Korgens diameter 1—1,5 cm, strålblommor 4—6 mm långa, fruktfjun omgifvet af en krans korta fjäll 4. *pulicária*.

1. *I. helénium* L. — Korgar i gles kvast; hålkfjäll af 3 slag: de yttre grålundna, ägggrunda, bladlika, 5—10 mm breda, de mellersta spadlika, de innersta smala, snedt tillspetsade, läderartade, 4—5 kantiga; blad undertill hvitlundna. Öfver 1 m hög; blad sågade, de nedre ovala, skaftade, de öfre hjärtlika, oskaftade; blommor gula, strålblommor 3—4 cm långa, 1—2 mm breda, diskblommor rörformiga, 1 cm långa; rotstock knölig. ♀ 7—9. Ålandskrisla; fukt. st. r. s.-mell. Sv.

2. *I. británica* L. — Korgar i gles kvast, omkring 4 cm i diameter; hålkfjäll jämbredt lansettlika, spetsade, 1—2 mm breda, de yttre lika höga som de inre; blad ludna. Stjälk smäluden, fårad, 25—50 cm hög; blad lansettlika, glestandade, omkring 10 cm långa och 1,5—2 cm breda; blommor gula, strålblommor 1,5—2 cm × 1 mm, diskblommor omkring 5 mm långa. ☉ 7, 8. Britakrisla; fukt. st. r. Sk. Hall. Sm. Gtl. Öl. — f. *víridis* Wg.: af vanlig storlek, blad rent gröna, föga ludna. Sk. Krageholm. f. *stricta* Wg.: 15—25 cm hög, blad 5—10 mm breda, skarpt sågade, uddiga, på bägge sidor yfvigt grålundna, Gtl.; en dvärgform är f. *monocéphala* Hn.: stjälk enblomstrig, 10—20 cm hög, blad 1—5 mm breda, oftast grålundna. Öl. Gtl.

3. *I. salicina* L. — Korgar som föregående; hålkfjäll af 3 slag: de yttre 2—5, utstående, bladlika, de mellersta gula med grönt, fransadt bihang, de innersta jämbredt tillspetsade, högre än de öfriga, blad gröna, stråfvä. Stjälk fårad, nedtill bladlös, 25—70 cm hög; blad från stjälk omfattande, oftast hjärtlik bas, lansettlika, utstående eller bågliket nerböjda, helbräddade eller tandade, 0,5—2,5 cm breda, 4—10 cm långa med en stamnerv och grofva, nätlikt förenade sidonerver; blommor gula, strålblommor 2 cm, diskblommor 1 cm långa; rotstock krypande. ♀ 7, 8. Vide-krisla; ängar. Sk.-Gstr. Öl. Gtl.

* *angustifolia* Lönnv. pl. crit. — Blad jämbredt lansettlika, med afsmalnande, aldrig hjärtlik bas, 5 cm × 2—5 mm; stamnerv 3—5, förenade genom finare och glesare tvärnerv; frukter glatta eller med spridda, korta, borstlika hår; vanligen enblomstrig och lågväxt, eljest lik föregående. ♀ Gtl. r. Är troligen hybrid mellan *I. salicina* och den verkliga *I. ensifolia*.

lia *L.*, som förr torde hafva funnits, men nu antagligen är utdöd på Gtl.

4. *I. pulicaria L.* — Korgar i ensidiga knippen; hålkfjäll af ett slag, alla jämbreda, spetsiga och ludna; frukter håriga. Klibbhårig, illaluktande, 15—40 cm hög ört; blad trubbiga, aflånga, vägbräddade och stjälkomfattande, 3 × 1 cm; blommor gula, strålblommorna 1—2 mm längre än diskblommorna. ☉ 7—9. Loppkrisla; fukt. st., gator och vägar, r. Sk. Hall. Bl. Sm. Öl.

19. *Bellis Tourn.* Tusensköna.

Örter med stängel; hålk skålformig med gröna, jämnhöga fjäll i 2 kransar, blommor af olika färg, de inre gula, trattlika ♂, de yttre hvita eller röda ♀, strålformiga, i en krets; blomfäste slutligen kägellikt, naket; frukter glatta, utan hårpensel.

1. *B. perennis L.* — Stängel fin, 4—20 cm hög, liksom de långskaftade, tunglika, helbräddade eller finsågade rosettbladen gleshårig; korgar 2 cm i diameter; strålblommornas bräm jämbreddt, 6 × 1 mm; hålkfjäll mörkgröna, 5 mm långa, lansettlika korthåriga; frukter platta; rotstock med korta utlöpare. ♀ 6—10. Tusensköna; ängar. Sk.-Norrl. — Varierar: f. villösa *Prahl*: bladskaft, utlöpare samt stängel upptill och nedtill hvitludna. (Sk. Ignaberga, Ög. Högby).

20. *Aster L.* Strandkil.

Örter med stjälk; hålk nästan cylindrisk med oliklånga, tegelagda fjäll; blommor af olika färg, de inre trattlika, gula ♂, de yttre strålformiga, blå ♀, i en krets; blomfäste kullrigt, naket; frukter gleshåriga, med hårpensel i flere kretsar.

1. *A. tripólitum L.* — Ört helt och hållet glatt, 30—60 cm hög; rosettblad skaftade, lansettlika, mellanblad vanligen oskaftade, jämbreda; korgar i tät kvast, 2—3 cm i diameter; strålblommornas bräm 8 × 2 mm; hålkfjäll glatta, de inre aflångt ägg-runda, hinnkantade. ☉ 7—9. Strandkil; hafsstränder. Sk.-Norrl. — En *β arcticus Fr.* liknande sydlig dvärgform är f. *diffusus (DC)*, utmärkt genom endast 3—5 cm hög, ända nedifrån förgrenad stjälk. Synes vara ♀. Sk. Hvellinge (*Albin Pihl*). Strålblommor saknas understundom (f. *discoideus*).

21. *Erigeron* L. Binka.

Örter med stjälk; hålk klocklik med oliklånga, tegellagda fjäll; strålblommor 0,5 mm breda, i flere kransar, ej gula; fruktpenselsens hår i en krets; i öfright som föregående.

A. Korgar 3—5 mm i diameter, massvis ställda i en spira af knippen 2. *canadensis*.

B. Korgar 10—30 mm i diameter, ensamma eller flere, ställda i klase eller kvast:

I. Mellan ♂ och de strålförmiga ♀ finnas flere kretsar rörformiga ♀.

a. Korgar många, 10—15 mm i diameter, ställda i kvast eller klase; strålblommor endast 2—4 mm öfverskjutande disken; hålk undertill afrundad 1. *acer*.

b. Korgar 1—3; strålblommor vanligen violetta, 4—8 mm öfverskjutande disken; hålk undertill intryckt 3. *neglectus*.

II. Korgar utan rörformiga ♀, vanligen ensamma, 15—25 mm i diameter; strålblommor vanligen hvita, 4—6 mm öfverskjutande disken; hålk intryckt . . . 4. *uniflorus*.

1. *E. acer* L. — Innerst ♂, därutanför talrika rörformiga ♀, ytterst strålblommor; hålkfjäll tydligt kortare än hårpenseln. Stjälk 20—70 cm hög, glesbladig, sträf eller glatt, upptill rikt förgrenad, vanligen röd; rosettblad skaftade, lansettlika eller smalt tunglika, vanligen helbräddade; stjälkblad oskaftade, lansettlika eller jämnbreda; hålkfjäll gröna och hvithåriga eller bruna, nästan glatta, alltid jämnbreda, spetsiga, oliklånga; ♂ omkring 20, helt gula eller i spetsen rödbruna. Strålblommor hvita eller gredelina; hårpensel vit eller rostbrun. ☺ 4 6—8. Röd-binka; berg och backar. Sk.-Norrl. — Vi urskilja följande underarter:

* *týpicus* — tätt gråluden; stjälk med täta, fina fåror och ribbor; korgar på långa och greniga, men ej hopade skaft; hålkfjäll grålodna med lång och fin spets, vid blomningen nående $\frac{2}{3}$ eller $\frac{3}{4}$ af penselhåren; strålblommorna ljusgredelina eller hvita, 2 mm öfverskjutande disken; frukter tätt sträfhåriga; pensel till sist vanligen rostbrun. ☺; blommor i senare delen af Juli. Röd-

binka. Sk.-Norrl. a. — Af denne finnes en f. perénnis: \mathcal{L} , i Södra Sverige blommande i juni eller början af juli. (Læstadii ex. af *E. rigidus* Fr. höra hit; *E. rigidus* i *Fl. D.* 2595 är däremot *E. * elongátus* Ledeb.); f. dissolútus *Hn.* utmärkes genom förkrympt stjälk.

* **droebachiénsis** (*O. F. Müll. Fl. D.* 874) — gleshårig; stjälkens ribbor glesa, med plana mellanrum; korgar tätt hopade i de öfre bladvecken; hålkfjällen vid blomningen blott $\frac{1}{2}$ så långa som penselhåren; frukt hårig; pensel alltid hvit eller ljusgul, alltid 4. Bh. Vrm. r. Hit hör f. Mülléri (*N. Lund*), skild från föregående genom ensamma korgar i bladvecken. Sedd från Sm. Vg. Dalsl.

* **elongátus** (*Ledeb.*) — glatt; stjälk som föregående, men högre (40—70 cm); korgar i kvast eller gles klase; strålblommor 3—4 mm öfverskjutande disken, djupgredelina; hålkfjäll bruna, kortare spetsade, nästan glatta, nående $\frac{2}{3}$ eller $\frac{3}{4}$ af penselhåren; frukter glatta eller upptill med glesa hår; hårpensel till sist rostbrun; vanligen 4. Norrl. En vanligen ☉, lägre (25—40 cm) form med mindre korgar och glesare klase är f. *polítus* (*Fr.* som art); den är i fjällen allmännare än * *elongátus*.

2. ***E. canadénsis* L.** — Rörformiga ♀ saknas, strålblommor icke eller högst 2 mm öfverskjutande disken; hålk nedtill afrundad. Glatt eller stråfhårig; stjälk tätbladig, 20—70 cm hög; rosettblad vid blomningen vissnade; stjälkblad lansettlika—jämbreda, lifligt gröna; blommor hvita. ☉ 6—8. **Kanadabinka.** Sk.-Norrl. på hamn- och barlastplatser, vid järnvägsstationer etc., införd från Amerika.

3. ***E. negléctus* Kerner** — Korgar 15—30 mm i diameter, ensamma eller 2—3 på långa grenar; utanför de 3 mm långa, gula, i spetsen ofta röda ♂ finnas talrika rörformiga ♀; hålkfjäll olika höga, långspetsade, hvithåriga, alla tryckta till korgen, de inre lika höga som hårpenseln; frukt 3 mm lång, kantig, med 2 nästan glatta, urhalkade sidor, för öfrigt hårig. Stjälk vanligen 15—30 cm hög, styf och rak, öfverallt glest hårig; rosett- och nedre stjälkblad skaftade och spadlika eller tunglika, de öfre oskaftade, lansettlika, tvärt tillspetsade, alla håriga; hålk utan eller med få perlbandslika hår. Vanligen ☉ 7, 8. **Fjällbinka;** fjälltr. Norrl.

— *v. leucocéphalus* *Fr.*: stjälk vanligen 10—20 cm hög; hålkfjäll mindre spetsiga, rikare på perlbandslika hår; rörformiga ♀ färre, strålblommor hvita; oftast 4; fjälltr. Norrl. Är en öfvergångsform till följande, men har godt pollen.

4. *E. uniflorus* *L.* — ♂ 4 mm långa, gula med rödbruna spetsar; hålkfjäll sinsemellan nästan lika långa, jämnhöga med hårpenseln, krusigt tätludna, de yttre utstående; frukt trubbkantig, jämnhårig, omkring 2 mm lång; alltid 4 med oftast grenig rotstock. Stjälk 2—15 cm lång, slak och lutande, nedtill glatt, upptill luden; rotblad nästan glatta, längre skaftade och rundare, öfre stjälkblad spetsigare; korgar kupigare än hos föregående; hålkfjäll starkt mörkfärgade, insvepta i pärlbandslika, hvita, gulaktiga eller violetta hår. 7, 8. **Hvitbinka**; fjälltr. Norrl. — En form med tätt mörkviolett hålkudd och violetta strålblommor är *f. pulchellus* *Fr.*

22. *Solidago* *L.* Gullrisp.

Hålk cylindrisk, disk- och strålblommor gula, 1—3 mm breda, i en krans; i öfrigt som föregående.

1. *S. virgáurea* *L.* — Stjälk 0,30-1 m hög, särdeles upptill hårig, ofta röd; blad åtminstone på nerverna håriga, de nedre och mellersta ovala, 2—3 cm breda, längskaftade och sågade, de öfversta lansettlika, helbräddade, med korta skaft; korgar i sammandragen klase eller utbredd kvast; hålkfjäll ljusgröna, trubbiga, oliklånga; blommor guldgula, de inres märken långt utskjutande, strålblommor omkring 10. 4. **Gullrisp**; backar, stränder. a. Sk.-Norrl. — var. *subglábra* *Neum.* i *Bot. Not.* 1896 sid. 279: blad äfven på nerverna glatta, lansettlika, de nedre ej öfver 1 cm breda, ofta nästan helbräddade; korgar, särdeles i fjällen, något större och glesare än hos hufvudarten. Stränder. Sk. Gtl. Uppl., fjälltr. Norrl. (omfattar de med typen sammanblandade *v. litorális* *Fr.*, *lappónica* *Læst.*, *árcfīca* *Hn.*, *alpéstris* *Bl.*). •

23. *Linósyris* *Cass.* Gullborste.

Hålk klocklik med oliklånga, tegellagda fjäll, alla blommor ♂, rörformiga, gula; (strålblommor saknas); frukter platta och ludna; penseln hår i 2 kretsar.

L. vulgáris *DC.* — Risig, 20—40 cm hög, ört med glatta, trådsmala blad och guldgula korgar i toppställd kvast; bräm

djupt 5-delt, märken långt utskjutande. ♃ 8—10. **Gullborste**; backar, r. Öl. Gtl. Den lågväxta formen med ensamma korgar är f. minor *Wallr.*

24. *Eupatorium* *Tourn.* Floks.

Stjälk med motsatta, fingrade blad; korgar cylindriska, alla deras blommor rörformiga ♂.

E. cannabinum *L.* — Stjälk meterhög, småluden, ogrenad; blad 3-fingrade, motsatta eller i krans, korthåriga, småblad lansettlika, grofsågade, ovala—lansettlika; korgar i tät, toppställd kvast, 5—7 mm långa; hålkfjäll glatta, trubbiga, med röd hinnkant; blomfäste naket, platt; blommor omkring 5, rörformiga, 5-tandade, ljusröda, alla ♂; märken trådfina; frukter glatta, kantiga; penselns hår något längre än kronan. Har äppelukt. ♃ 7—9. **Floks**; stränder och bäckar. Sk.-Norrl. Förekommer äfven med enkla blad: f. indivisum *DC.*

25. *Petasites* *Tourn.* Skräp.

Fjällig skenstängel utan blad; dessa framkomma efter blommorna från rotstocken; korgar klocklika, i klase eller kvast, deras blommor af 2 slag, olika på olika stånd; strålblommor korta eller inga.

A. Skenstängel röd eller brun, blommor ljusröda:

I. Låglandsväxt; rotblad tätt tandade, runda, med kort spets och njurlik bas, undertill glest hvitulliga, slutligen nästan nakna 1. **officinális.**

II. Fjällväxt; blad förlängdt triangulära, djupt tandade—flikade, med pillik bas 2. **frigidus** *Fr.*

B. Skenstängel grön, blommor hvita eller gulhvita:

I. Rotblad runda, ojämnt tandade med njurlik bas, undertill hvitludna med nästan nakna nerver . . 3. **albus.**

II. Rotblad bredt triangulära, helbräddade eller mycket grundt tandade med rektangulär bas; äfven nerver tjockt filludna 4. **tomentósus.**

1. **P. officinális** *L.* — Utan strålblommor; nedre lågblad bruna, 3—8 cm långa, öfverst tvärt hopsnörda till spets, ofta stjälk omfattande; rotblad 0,60—1 m långa; korgar i klase, 1—3 på hvarje skaft; hålkfjäll blekröda, vanligen trubbiga;

rotstock vid fästpunkterna knöligt uppsväld. 4 4; 5. **Rödskräp**; bäckar, Sk.-Uppl. — ♂-växt, planta submáscula: korgar i förförlängd klase, bestående af trattlika, hvita eller ljusröda ♂ med dugliga, mörkröda ståndare och steril pistill med klubblika märken eller därjämte ♂ med endast ståndare; skenstängel 20—40 cm, hålk 7—8 mm lång; ♀-växt, pl. hýbrida *L.*: korgar bestående af få ♂ i midten och talrika fruktbärande, rörformiga ♀ med långa stift och trådliknande märken; svenska ex. ej sedda af författaren.

2. *P. frigidus* *Fr.* — Kantblommor ofta strålförmiga; lågblad röda, de nedre strutformiga, helt stjätkomfattande, 3—8 cm långa, vid midten hopsnörda till spets; rotblad undertill äfven på nerverna hvitt filludna; hålkfjäll ljusröda, dels trubbiga, dels spetsiga; skenstängel 10—30 cm; blad sällan öfver 20—25 cm långa; rotstock jämntjock. 4 4, 5. **Fjällskräp**; fukt. st. r. Norrl. Dlr. — ♂-växten, pl. submáscula: korgar bestående af talrika, trattlika, sterila ♂ med dugliga ståndare och långa, klubblika märken samt af 5—10 strålförmiga, fruktbärande ♀ med långa stift och fina, korta märken; ♀-växten, pl. subfemínea: korgar bestående af 1—3 sterila ♂ och många rörformiga ♀ samt understundom, ytterst bland dessa, få strålförmiga ♀.

3. *P. albus* *L.* — Blommor mjölkhvita, i knopp gulaktiga; lågblad ljusgröna, aldrig strutformiga, nästan aldrig helt stjätkomfattande; korgar i klase eller kvast; rotstock jämntjock. 4 4, 5. **Lundskräp**; bäckdalar, r. Sk. — ♂-växten, pl. submáscula: 10—30 cm hög; korgar ofta flere på hvarje skaft, bestående af dels 10 mm långa, trattlika, gulaktiga, sterila ♂ med långa märken, dels 5 mm långa ♂ med korta märken, dels utanför dem 0—5 ♀ med liten, rörformig krona och korta märken; hålkfjäll 1 cm eller längre, spetsiga; ♀-växten, pl. ramósa *Hpe.*: ända till 80 cm hög; korgar 1—3 på hvarje skaft, bestående af 1—3 sterila ♂ i midten och talrika fruktsättande, snöhvita, rörformiga ♀; hålkfjäll 8 cm, trubbiga. Sällsynbare än föregående. Sk. r. Lyckås, Ringsjön, Mariannelund.

4. *P. tomentósus* *DC.* — Blommor ljusgula; lågblad gröna, de nedre strutformiga, helt stjätkomfattande, 6—15 cm långa, från basen långsamt afsmalnande till föga märkbar spets; rotblad med inböjda, i utkanten

ofta 2-spetsade basalflikar; korgar i kvast eller klaset hålkfjäll trubbiga; rotstock vid fästpunkterna knölig; uppsväld. 4, 5. **Strandskråp**; stränder, r. Sk. — ♂-växten, pl. spúria *Retz.*: korgar bestående af talrika, trattlika, sterila ♂ samt i kanten få ♀ med kort, strålförmigt bräm och i pipen gömda stift; Sk. Ringsjön. ♀-växten, pl. paradóxa *Retz.*: ♀ helt få i korgens midt, ♀ talrika, rörformiga eller något strålförmiga med långa stift och korta märken; Sk. Ystad.

26. Tussilágo L. Hästhof.

Fjällig skenstängel utan blad; korgar ensamma, deras blommor af 2 slag, lika på alla stånd; strålblommor långa, smala.

T. fáfara L. — Skenstängel 10—30 cm, flockullig, med fjälllika, brunspetsade lågblad; korg 20—30 cm i diameter, utbredd; yttre hålkfjäll korta, breda, inre förlängda, jämnsmla; blommor gula, de inre trattlika ♀ med dugliga ståndare och oduglig pistill, hvars märke är nästan odeladt; de yttre i flere kransar, frukt bärande ♀ med långt och smalt (10 × 1 mm) bräm, förlängd pistill och 2 trådlika märken; fjun 3—4 gånger så långt som nöten; örtblad från en djupt gående, jämntjock rotstock, rundadt hjärtlika, vågigt tandade, undertill hvitludna. 4, 5. **Hästhof**; åkrar, a. Sk.-Norrl. — Varierar: f. roséola: lågblad, hålkfjäll och strålblommor ljust rosenröda. Ög. Motala.

27. Caléndula L. Solsicka.

Korgar stora med gula blommor, de inre trattlika ♀, men sterila, de yttre strålförmiga, frukt bärande ♀ med långt bräm; frukter inböjda eller inrullade med taggiga vårtor på ryggen; tillhör en särskild grupp *Calenduleæ*.

C. officinális L. — En odlad och ofta förviidad ört med stora, smalt omvänt äggrunda blad, ensamma eller spridda korgar, 4—5 cm i diameter, hålkfjäll gröna, spetsiga i 2—3 kretsar. Se för öfrigt släktet.

II. Underfamiljen Cynáreæ.

Korgens blommor antingen alla trattlika eller rörformiga ♀, eller kantblommor könlösa, olikformigt förlängda; stift under märkena uppsväldt, hårkransadt; blomfäste torrt, klädt med borst, eller köttigt, med små fjälllika bihang; hålkfjäll tegellagda. Växter utan mjölksaft, ofta tistelartade.

28. *Echinops* L. Bolltistel.

Korgar enblommiga, samlade till ett klotformigt hufvud. Tistelartad.

E. sphærocéphalus L. — Stjälk meterhög, ullig; blad oskattade, pardelta, gultaggiga, undertill hvitludna; blomkrona trattlik med ljusblå eller ljusgula, jämbreda flikar, omgifven af olika hålkfjäll, de yttre borstlika, de inre fjälliga; frukt platt, klädd med gula borst, de öfversta bildande en kort borstpensel. 4 7, 8. Bolltistel. Förvildad. Ög. Sm. Gtl.

29. *Centaurea* L. Klint.

Ej tistellik; korgar mångblommiga, fria; yttre blommor vanligen förlängda, könlösa, af olika form med de inre, trattlika ♂; fruktärr ej under fruktens bas, utan på dess sida; pensel saknas eller, då den finnes, kvarsittande, af fruktens längd eller kortare; näst yttersta kransens hår längre än de öfriga; hålkfjäll med bihang, inga strålformiga; frukt utan ribbor.

A. Med hårpensel af fruktens längd:

I. Blommor i regeln blå; öfre blad hela eller helbräddade; hålkfjällens bihang smalt triangulära. 1. *cyanus*.

II. Blommor i regeln röda; öfre blad parbladigt delta; hålkfjällens bihang afrundadt, svart, kamlikt 2. *scabiösa*.

B. Frukter utan pensel, blommor vanligen röda, hålkfjällens bihang kupigt 3. *jacea*.

(Utländska arter se beskrifningen).

1. *C. cyanus* L. — Kantblommor omkring 3 cm långa med klocklikt utbreddt bräm och olikformiga, triangulära flikar; nedre och mellersta hålkfjällen gröna, den ej täckta delen smalt triangulär med hvita eller svarta, lika stora, 0,5–1 mm långa tänder; frukt 4 mm lång, dess pensel ljusbrun, af samma storlek. Stjälk 0,5–1 m, flockullig; nedre blad hela eller pardelta, öfre helbräddade, jämbreda-lansettlika, undertill hvitludna; hålk 1–1,5 cm bred. Blommor äfven hvita. ☉ 6–8. Blåklint; åkrar, a. Sk.-Norrl. — f. purpúrea: blommor purpurfärgade, hålkfjäll med breda, svarta kanter. Sm. Mpd. r.

2. *C. scablösa* L. — Kantblommor omkring 4 cm långa med rörformigt bräm och likformiga, jämbreda flikar; hålkfjällens bihang (= öfre hälften af den ej täckta delen) platt, på de nedre och mellersta bredt triangulärt, svart, med olikstora, 2—3 mm långa, kamlika tänder, på de inre dubbelt så stort och afrundadt; frukt 5 mm lång, dess pensel smutsgrå, af samma storlek. Stjälk meterhög, glatt, blad undertill gröna, parbladigt delta med enkla eller klufna, jämbreda flikar och mellan dem ofta småflikar; hålk 4—5 cm bred. Blommor äfven hvita. 4 7, 8. Vaddklint; vägar, ängar. Sk.-Norrl. — f. *discoïdea* *Vechtr.*: könlösa kantblommor saknas. Sk. r.

3. *C. jácea* L. — Kantblommor omkring 3 cm långa med trattlikt, utvidgadt bräm och olikformiga, lansettlika flikar; bihang kupigt, brunt eller urblekt, ofta sönderbrustet, men ej kamlikt deladt, på de nedersta och mellersta hålkfjällen rundadt, på de öfversta tvärhugget; frukter 2 mm långa, utan pensel. Stjälk 10—50 cm hög, sträf, här och där spindelhårig; blad lansettlika, sträfva, ofta grågröna, hela eller flikade, de öfre 5—10 mm breda; hålk 1—2 cm bred; kantblommor omkring 3 cm långa. 4 7, 8. Röd-klint; ängar. a. Sk.-Norrl. — Varierar: f. *fuscéscens* *Lye*: bihang svartbrunt; f. *argyrolépis* *Lye*: bihang silfverglänsande; f. *lácera* *Koch*: de flesta hålkfjällen i kanten regelbundet uppripade; f. *húmilis* *Schrank*: dvärgform, 4—10 cm hög.

C. nígra L. — Skiljes från föregående genom bredare, mindre sträfva blad, korgar vanligen utan kantblommor, hålkfjällens bihang svart—mörkbruna, djupt kamlikt delta, rundade eller lansettlika och 3—4 mm långa frukter med gles, blott, så lång pensel. 4 7—9. Mpd. Vifsta varf; Öborg, införd med barlast. Övergångsformer mellan denna art och *C. jácea* sammanföras till *C. decípiens* *Thuill.*: sådana äro på Vifsta varf i Mpd vanligare än *C. nígra* och hafva blifvit funna äfven i Sk. vid Gunnaröd.

C. nígréscens *Willd.* — Skild från *C. nígra* genom ännu mera delta, utböjda bihang, liknande en lång, svart fjäder. Sk. Lund, införd.

C. calcitrápa L. — Hålkfjäll förvandlade till 2 cm långa, gula taggar. Mpd. Sundsvall på barlast.

30. *Serrátula* L. Skärda.

Ej tistel; korgar mångblommiga, fria; alla blommor trattlika ♂ eller genom felslagning enkönade; frukt naken, platt, med ribbor, dess ärr under basen; pensel kvarsittande, längre än fruk-

ten; innersta kransens hår längst, alla svagt fjäderlika, sträfva; hålkfjäll utan bihang, glatta; inga strålblommor.

S. tinctoria L. — Glatt, 30—60 cm hög ört; blad parbladigt delta med hvass sågade, lansettlika flikar och förlängd ändflik, de nedre med, de öfre utan skaft; korgar i kvast eller flock, vidgad cylindriska, 1,5 cm långa; hålkfjäll violett anlupna, de innersta jämbreda, nästan dubbelt så långa som de närmaste, de öfriga med triangulär, kortuddig topp; blommor röda eller hvita; frukt 5 mm, pensel 8 mm lång. 4 7—8. **Ängsskärda**; ängar. Sk.-Dir. — f. *integrifolia* Wallr.: blad hela, sågade, endast de mellersta med 1—3 par korta flikar vid basen. Hall. Steninge, antagligen flerestädes.

31. *Saussúrea* DC. Skära.

Ej tistel; korgar mångblommiga, fria; alla blommor trattlika ♀; frukt naken, platt, med ribbor, dess ärr under basen; pensel kvar sittande, 3 gånger så lång som frukten, dess yttre hår korta, svagt fjäderlika, de inre långa, starkt fjäderlika; hålkfjäll utan bihang, de inre ullhåriga, inga stråiformiga.

S. alpina (L.) DC. — Stjälk 10—50 cm, enkel, hufvudsakligen upptill hårig; blad lansettlika—smalt ovala, tandade eller helbräddade, undertill filtudna—grått flockulliga; korgar cylindriska, i flock, omkring 1 cm långa; hålkfjäll tilltagande i längd, de yttersta korta, triangulära, nästan glatta, svartkantade, de öfriga ludna, de innersta jämbredt lansettlika, alla spetsiga, men utan udd; blommor violetta; frukter 3—4 mm, pensel 10 mm lång. 4 7, 8. **Fjällskära**; ängar. Norrl. Vg. — f. *subcaulis* (Læst.) Hn.: endast 5—10 cm lång; f. *glabrescens*: alla blad undertill gröna, de öfversta glest flockulliga, de öfriga nakna. Torn. Pit. Dir.

32. *Carlina* L. Spåmanstistel.

Tistel. Korgar mångblommiga, fria; alla blommor trattlika ♀; frukt trind, silkeshårig, dess ärr under basen; pensel affallande, 3 gånger så lång som frukten, dess hår i en krans, starkt fjäderlika, gruppvis förenade; yttre hålkfjäll bladlika, taggiga, inre jämbreda, stråiformigt förlängda och utbredda, glatta.

C. vulgáris L. — Glatt eller spindelhårig, gulgrön tistel; stjälk ovingad, tagglös, vanligen 10—35 cm hög; blad oskaftade, vanligen parflikade, de mellersta 3—5 cm långa, 7—12 mm

breda, deras starkaste taggar af skifvans bredd eller längre än halfva bredden; sidonerver vanligen snedt utlöpande till kanten; korgar 2 cm höga, 2,5 cm i diameter, på korta grenar i hopträngd kvast; de bladlika hålkfjällen gulgröna, pardelta, de yttersta af dem 3—5 mm breda, taggarne oberäknade; inre hålkfjäll glänsande gula, jämbreda, spetsiga, nedtill hårbräddade, på midten utböjda (i solsken) eller inböjda (mot regn), bildande strålar af 1 cm:s längd; blommor gula, i spetsen röda. ☉ 7, 8. **Spåmanstistel**; backar, Sk.-Norrl. — En form med yttre hålkfjäll helt, inre delvis svarta är f. *nigré-scens Formanek*.

* *longifolia* *Rchb.* — Stjälk 30—65 cm hög; mellersta blad 5—7 cm långa, 5—8 mm breda, deras taggar glesa, sällan längre än bladhalfvans bredd; sidonerver ofta längs större delen af bladet jämnlöpande med midtnerven; korgar på långa grenar i klase eller gles kvast; de yttersta, bladlika hålkfjällen 3 mm breda. *Sk.* Benestad, antagligen flerstädes i kalktrakter. På samma plats finnes en f. *coloráta*, som har öfre bladens och hålkfjällens taggar vid basen svartblå och de inre hålkfjällens strålar purpurfärgade.

33. *Onopórdon Vaill.* Tistelborre.

Tistel; korgar mångblommiga, fria; alla blommor trattlika, ♂; frukt trubbkantig, rynkig och glatt, dess ärr under basen; pensel affallande, dubbelt så lång som frukten, dess hår i en krets, svagt fjäderlika; alla hålkfjällen ombildade till grofva taggar; inga strålformiga; blomfäste bikakelik, köttigt, utan borst, men med tandade bihang.

O. acánthium L. — Grå eller vitullig tistel; stjälk 0,3—2 m hög med 5—10 mm breda, flikade, tandade och taggbräddade vingkant; blad oskaftade, ovala—lansettlika, flikade—tandade, taggbräddade; korgar 4—7 cm i diameter; yttre hålktaggar nerböjda, inre uppräta; blommor röda eller hvita. ☉ 7, 8. **Tistelborre**; odl. st., stränder, Sk.-Norrl. — f. *minor* *Neum.* i K. V. A. Öf. 1883: stjälk 10—15 cm hög, enblomstrig, korgar omkring 3 cm i diameter. *Sk.*, på Hallands Väderö.

34. *Cárduus L.* Stingsel.

Tistel; korgar mångblommiga, fria; alla blommor trattlika, ♂; frukt glatt och slät, ofvan med en ring; dess ärr under basen;

pensel hårlig, dess hår nedtill ringformigt sammanhängande, minst dubbelt så långa som frukten; hålkfjäll utlöpande i raka taggar eller borst, inga strålförmiga; blomfäste torrt, med borst; blad förlängda, parflikade—parbladigt delta, tagg- eller borstkantade, nedlöpande.

A. Korgar klotrunda—äggformiga:

I. Korgar få, nickande, på långa skaft; mellersta hålkfjäll efter blomningen tvärt nervikna 1. *nutans*.

II. Korgar flere, nästan aldrig nickande, på korta skaft; mellersta hålkfjäll ej nervikna:

a. Hålkfjäll uppräta, något utböjda eller utstående, men aldrig båglik tillbakaböjda:

1. Blad undertill hvitludna, de mellersta parflikade—tandade; taggar svaga, borstlika 3. *crispus*.

2. Blad undertill gröna, de mellersta parbladigt delta; taggar starka, syllika 2. *acanthoides*.

(Hybrider se beskrifningen).

b. Hålkfjäll båglik tillbakaböjda 5. *hamulosus*.

B. Korgar cylindriska 4. *tenuiflorus*.

1. *C. nutans* L. — Korgar få, nickande, 4–7 cm vida, på långa, upptill hvitludna grenar; hålkfjäll gröna eller violetta, efter blomningen nervikna från en insnörning (ledgång) ofvan basen, 3–4 mm breda, afsmalnande till en 4–5 mm lång tagg; blad parbladigt delta, undertill gröna; flikar handklufna, taggiga; vingkanter smala, afbrutna, med 5–7 mm långa taggar; blommor röda, längre än penseln, pip och bräm lika långa, tillsamman 18–28 mm; frukt 4–5 mm lång. ☺ 7–10. Nickstingsel; vägar, barlastplatser. r. — Uppträder under 3 former: *a. typleus*: 1–2 m hög, korgskaft få, 5–10 cm, utan blad och vingkanter, korgar 4–7 cm vida, de flesta hålkfjäll gröna. Hall. Ög. Mpd. Gtl.; *β. microcéphalus Wallr.*: 30–60 cm hög, korgskaft som föregående, korgar 3–4 cm vida, de flesta hålkfjällen violetta. Mpd. Gtl.; *γ. radians Biasol.*: korgskaft bladiga eller vingkantade ända upp till korgen; för öfrigt som *a.* Bl. Sm. Öl.

2. *C. acanthoides* L. — Korgar talrika, omkring 1,5 cm vida, på korta, ända upp bladiga och vingkantade grenar; hålkfjäll 1,5 mm breda, efter blomningen utstående,

ej insnörda, afsmalnande till en 2 mm lång tagg; blad ljuvgröna, undertill glatta eller längs nerverna genomskinligt håriga, parbladigt delta med handklufna, starktaggade flikar; vingkanter oregelbundna, deras starkare taggar 1 cm långa; blommor röda eller hvita, 1 cm långa. ☺ 7—10. Piggstingsel; vägar, barlastplatser, Sk.-Norrl. — Varierar med undertill spindelhåriga, parklufna blad: f. *arachnoideus* Neum. i K. V. A. Öf. 1885. Endast genom fullgodt pollen och frukt skild från följande hybrid.

× *C. acanthoides* × *crispus* — skiljer sig från *acanthoides* genom hopade korgar, bredare, mindre delta, undertill svagt spindelhåriga och därför grågröna blad; från *crispus* genom bredare hålkfjäll och vingkanter, starkare beväpning samt undertill aldrig hvitludna blad. Sk. r.

× *C. acanthoides* × *nutans* — Skild från × *C. crispus* × *nutans* genom ljuvgröna, undertill ej spindelhåriga, parbladigt delta blad och i allmänhet starkare beväpning. Gtl. r. Korgar omkring 2 cm vida hos Gotlandsformen; utländska ex. hafva dem mycket större.

3. *C. crispus* L. — Korgar 1—1,5 cm vida, på inga eller korta skaft, hopade i grenspetsarne; hålkfjäll 0,5—1 mm breda, tryckta till hålken, med utböjda, svaguddiga spetsar; blad ofvan mörkgröna, undertill hvitludna, parflikade-tandade, endast de nedre vid basen parbladigt-pardelta, liksom vingkanterna endast med svaga, borstlika, 2—3 mm långa taggar; blommor röda eller hvita, omkring 1 cm långa, bräm betydligt längre än pipen. ☺ 7—10. Krusstingsel; vägar, åkrar. Sk.-Norrl. a. — En mera beväpnad form med undertill grågröna, endast svagt spindelväfshåriga blad är f. *denudatus* (Tausch.) Cel. Sk.

× *C. crispus* × *nutans* — Korgar talrika, 2—3 cm vida, på korta, svagt böjda grenar; hålkfjäll 2 mm breda med svaga (2 mm) taggar, en del nervikna, men omärkligt insnörda; blad parklufna-delta, ofvan mörkgröna, undertill grått spindelhåriga; stjälkens taggar omkring 3—4 mm långa. Mpd. Vifsta varf. r.

4. *C. tenuiflorus* Curt. — Skild från föregående arter genom cylindriska (ej ägg-klotrunda), endast 5—8 mm vida, men 15 mm långa korgar och bågformigt utböjda, långtaggiga, hinnkantade hålkfjäll. Stjälk 1 m hög, långgrenig; vingkant föga sönderbruten, bred, bladlik med 4—5 mm långa, glesa, gula taggar; blad mörkgröna, undertill spindelhåriga, parklufna i triangulära flikar; kor-

gar 3—5, oskaftade, gytrade, på långa, bladiga grenar. Blommor ljusröda. ☹. Barlastplatser. Helsingborg, Halmstad, Göteborg samt flerstädes i Sundsvalls-trakten.

C. hamulósus Ehrh. — Skild från de föregående genom bågliket tillbaka-böjda, men fina och smala hålkfjäll. Korgar 3—4 cm vida, blommor röda; stjälk taggig nästan ända upp till korgarna; blad pardelta med klufna filkar. Malmö på barlast (*G. Johansson*).

35. *Cirsium Tourn.* Tistel.

Tistel, skild från föregående genom fjäderlik, vanligen mycket lång pensel; blommor hos en art (*C. arvéense*) enkönade; blad merendels ej nedlöpande.

A. Bladens öfre sida med taggar eller gröfre borst:

I. Alla eller de öfre bladen helt nedlöpande, blommor röda (eller rent hvita) 1 lanceolátum.

II. Inga blad helt nedlöpande, blommor röda \times acáule \times lanceolátum.

III. Inga blad helt nedlöpande, blommor gula eller gulröda . . . \times lanceolátum \times oleráceum.

B. Bladens öfre sida utan taggar eller borst:

I. Kronans bräm 5-delt (nästan till basen), pensel längre än kronan 8 arvéense.

II. Kronans bräm 5-klufvet (till midten), pensel kortare än kronan:

a. Blad, åtminstone de öfre, nedlöpande:

1. Blommor purpurröda (undantagsvis rent hvita):

†. Mellersta och nedre blad undertill gröna:

* Alla blad helt eller nästan helt nedlöpande 2 palústre.

** Inga blad helt, de flesta ej ens halft nedlöpande:

Stjälk upptill bladlös eller med få och glesa blad \times palústre \times rivuláre.

Stjälk äfven upptill rikbladig. \times acáule \times palústre.

††. Alla blad undertill hvitludna \times heterophýllum \times palústre.

2. Blommor rent gula eller gula med ljusröd anstrykning \times oleráceum \times palústre.

b. Inga blad nedlöpande:

1. Blommor purpurroda:

† Stjälk förlängd, korgar med svepe:

* Svepeblad ovala, blékgula; blad undertill gröna 6 *oleráceum* v. *amarántinum*.** Svepeblad lansettlika, rent gröna; blad undertill grå-ludna \times *heterophýllum* \times *oleráceum*.*** Svepebladen mycket smala; blad undertill rent gröna med taggar i kanten . . 5 *acáule* v. *cauléscens*.†† Stjälk förkrympt; korgar med mycket smala svepeblad 5 *acáule*.

††† Stjälk förlängd; korgar utan svepe:

* Alla eller några blad stjälkomfattande; birötter knöliga 7 *bulbósum*.

** Alla eller några blad stjälkomfattande; birötter ej knöliga:

 Blad på båda sidor gröna 4 *rivuláre*. Blad undertill silfverhvitt ludna, hela eller med helbräddade, jämbreda flikar . . . 3 *heterophýllum*. Blad undertill grå-ludna, parflikade, med triangulära, 2-klufna flikar \times *acáule* \times *heterophýllum*.

*** Inga blad stjälkomfattande:

 Blad undertill tunt grå-ludna; korgar stora \times *acáule* \times *heterophýllum*. Blad undertill gröna, korgar små *acáule* \times *arvéense*.

2. Blommor rent gula eller gula med ljusröd anstrykning:

† Blad undertill grå—hvitludna:

* Hålkfjäll slutande med en lång gul tagg \times *lanceolátum* \times *oleráceum*.** Hålkfjäll slutande med ett kort borst eller utan borst \times *heterophýllum* \times *oleráceum*.†† Blad undertill nakna; svepeblad gulgröna, breda, ovala, borstbräddade 6 *oleráceum*.

††† Blad undertill nakna; svepeblad mörkgröna, smala och taggiga:

□ Blad gröna, åtminstone några djupt pardelta \asymp *acaule* \times *oleraceum*.

□□ Blad blågröna, hela och då i kanten vågiga eller grundt parklufna \asymp *arvense* \times *oleraceum*.

1. *C. lanceolatum* (L.) Scop. — Stjälk 0,6–1,2 m med utspärrade eller bågböjda grenar; blad pardelta med vanligen 2-klufna, i en 5 mm lång, gul tagg slutande sidoflikar och lansettlik, förlängd ändflik, undertill spindelhåriga, gråhvita grågröna, helt eller halft nedlöpande i taggbräddade vingkanter; korgar talrika, äggrunda, i kvast, 5–6 cm vida; hålkfjäll spindelhåriga, jämbreda, utstående, slutande med en stark, 5 mm lång, gul tagg; blommor röda (eller hvita), 3 cm långa, pip dubbelt så lång som brämet; pensel af pipens längd. ☉ 7, 8. Vägtistel; vägar, backar, a. Sk.-Norrl. — v. *silvaticum* Tausch: stjälk ända till 3 m hög, ogrenad eller endast upptill grenig; nästan alla blada helt nedlöpande, undertill rent hvitludna, taggar fina, spåda; korgar ofta ensamma, på uppräta skaft, mera rundade, vanligen mindre än föregående. 6, 7. Skogsvägar och ängar. r.

\asymp *lanceolatum* \times *oleraceum*. — Stjälk högvuxen och rikt förgrenad; ett och annat blad något nedlöpande; bladens undersida grahvit; svepeblad taggiga; hålkfjäll mest lika lanc.; blommor gula; bladform mest erinrande om *olerac.* r. Sk. Fylan (Stud. Filip Engfeldt).

2. *C. palustre* (L.) Scop. — Stjälk hårig, upptill vanligen svart, 0,5–2 m hög, öfverallt bladig med vingkanter, ofta reducerade till borst; blad helt nedlöpande; korgar små, 1 cm vida, i regeln gytrade; blommor röda (eller hvita); hålkfjäll korta, trubbiga, klubbiga, i spetsen röda med nästan omärklig udd, de mellersta 5 mm långa; blad parbladigt—pardelta med borstkantade, vanligen 2-klufna flikar, de nedre (bladen) lansettlika, undertill gleshåriga, de öfre jämbreda, undertill hvitludna; korgskaft hvitulliga; krona 1 cm lång. ☉ 7, 8. Kärrtistel; fukt. st. a. Sk.-Norrl. — f. *umbrósum*: blad parflikade—vågiga, alla undertill gröna, korgar ensamma på långa skaft. Ög. Motala. r.

\asymp *palustre* \times *rivuläre*. — Stjälk upptill utan vingkanter, bladlös eller med glesa och korta blad; blad halft eller mycket
Neuman, Sveriges Flora.

kort, aldrig helt nedlöpande, parflikade och borstkantade, oftast med bladöron, de nedre och mellersta aldrig undertill hvitludna; korgar 1,5-2 cm vida; de mellersta hälkfjällen 1 cm långa; blommor röda. ☺. Fuktiga ängar. Sk. Röddinge. r. Förekommer under 3 former (se Bot. Not. 1896 p. 280).

3. *C. heterophyllum* (L.) All. — Stjälk 0,5-2 m hög, utan vingkanter, taggar och borst, upptill hvitluden och vanligen bladlös; blad svagt borstkantade, hela och finsågade eller parflikade med helbräddade, långa, jämbreda flikar, undertill silfverhvitt ludna, de nedre oskaftade, de öfre stjätkomfattande med vida bladöron; korgar 3,5-5 cm vida, utan svepe, ensamma eller fåtaliga, på långa grenar; hälkfjäll lansettlika med kort udd; blommor röda, 2,5 cm långa; 4 med utlöpare. 7-9. Borsttistel; ängar, Sk.-Norrl. — En form med alla bladen hela är f. *individuum* DC; en egendomlig, ända till korgen tätbladig form är f. *foliosum*. Vg. Mösseberg.

× *C. heterophyllum* × *oleraceum*. — Korgar med 1-3 lansettlika, borstkantade, rent gröna svepeblad af korgens längd; blommor gula; blad ofvan ljusgröna, undertill oftare grä-än hvitludna; för öfrigt såsom *heterophyllum*. Ängar, r. Sk. Vg.

× *heterophyllum* × *palustre*. — Stjälk utan vingkanter, upptill bladig; blad föga nedlöpande, antingen hela och tandade eller parflikade, alla borstkantade, undertill hvitludna, oftast med bladöron; korgar omkring 2 cm vida; blommor purpurroda. 4. r. Sk. Bl. Norrl.

4. *C. rivuläre* (Jacq.) Link. — Stjälk 0,5-1,2 m, utan vingkanter, taggar och borst, öfre delen bladlös, öfverst hvitullig; blad strödda, parflikade parbladigt delta, undertill ljusgröna; korgar 2-2,5 cm vida, utan svepe, än ensamma, än få, gytrade eller kortskafade; blommor röda, omkring 18 mm långa. 7, 6-9. Bäcktistel; ängar, r. Sk. — *α. typicum*: högväxt; blad parbladigt delta i långt atskilda, jämsmala flikar och gytrade korgar. *β. salisburgense* DC.: Stjälk lägre, ned bladen parflikade i täta, triangulära flikar och ensamma korgar.

5. *C. acule* (L.) Scop. — Stjälk förkrympt, gräluden, utan vingkanter, taggar och borst; blad rosettställda, 4-5 gånger så långa som breda, skaftade, undertill gröna, aldrig nedlöpande, parbladigt delta; flikar lika breda som långa, handklufna med täta borst och glesa taggar i kanten; korgar ensamma, 3 cm vida,

med få, 1—3 mm breda och 1—2 cm långa, svagtaggiga svepeblad; hålkfjäll tilltryckta, lansettlika, okölade, trubbiga, med kort udd, ej klibbiga, de yttersta $\frac{1}{4}$ eller $\frac{1}{5}$ så långa som de innersta; krona purpurröd (eller hvit), 3 cm lång, bräm kortare än pipen. 7, 8. *Jordtistel*; backar. Sk.-Srm. — v. *cauléscens Pers.*: Stjälk 5—30 cm lång; korgar 1—3 på bladiga skaft; för öfrigt som föregående.

× *acáule* × *arvése*. — Stjälk alltid utbildad, 10—20 cm lång eller längre, glatt; blad skaftade, undertill gröna, lika föregående; korgar 1,5 cm vida, 2—6 på bladlösa eller småbladiga skaft; hålkfjäll spetsiga, kölade, med kort udd; blomkrona röd, omkring 2 cm lång. 7. Backar. r. Gtl.

× *C. acáule* × *heterophyllum*. — Stjälk 0,5 m hög, utan vingkanter, taggar och borst; korgar 3—4 cm vida, ensamma på bladiga skaft, utan eller med 1—2 mm breda svepeblad; blad utan eller med korta bladöron, strödda, aldrig nedlöpande, undertill gråludna, parflikade med korta och breda, triangulära, tvåklufna flikar, som avslutas med grofva borst; krona röd, omkring 3 cm lång. Ängar. r. Sk. Vg.

× *acáule* × *lanceolatum*. — Blad föga nedlöpande, ändflik kort och bred, korgar helt få, hålkfjäll med 1—2 mm lång udd (i stället för tagg). Sk. Brägarp. r.

× *acáule* × *oleráceum*. — Stjälk 0,3—1,5 m, tätbladig, småluden; korgar flere, på långa skaft; svepeblad rent gröna, de största omkring 5 mm breda, parflikade; blad ungefär 3 gånger så långa som breda, tandade—parbladigt delta; flikar 2—5-klufna, 1 $\frac{1}{2}$ —2 gånger så långa som breda, utan taggar; hålkfjäll utböjda, spetsiga; blommor vanligen gula, någon gång röda, bräm af pipens längd eller längre. Ängar. r. Sk. Vg. — Fyra former finnas hos oss: f. *subacáule*: blad och korgar påminnande om *acáule* mera än om *oleráceum*; skild från *acáule* genom längre och spetsigare hålkfjäll, ljusare röda blommor och brämet, som är längre än pipen. De öfriga, som hafva gula blommor äro: f. *rigens Wallr.*: blad af *acáule*, korgar af *oleráceum*; f. *medium*: blad af *oleráceum*, hälfkar af *acáule*; f. *suboleráceum*: blad och korgar mera lika *oleráceum* än *acáule*; skild från *oleráceum* genom tvåklufna bladflikar, långa korgskaft och smala, gröna svepeblad.

× *acáule* × *palústre* — Stjälk kort, äfven upptill störbladig; blad undertill gröna, parbladigt delta, med taggar, utan bladöron, föga nedlöpande; korgar 2–3; blommor purpurröda. ☉. r. Sk.

6. *C. oleráceum* (*L.*) *Scop.* — Stjälk 0,3–1,5 m, utan vingkanter, taggar och borst, vanligen glatt, upptill glesbladig; blad ej nedlöpande, hela pardelta, på bägge sidor gröna, dubbelt så långa som breda, de mellersta och öfversta stjätkomfattande med stora bladöron, alla borstkantade; bladflikar 2–3 gånger så långa som breda, sågade eller tandade; korgar gytttrade, 3–4 cm vida; svepen *blekgula*, bladlika ovala, helbräddade, de största 4–6 cm långa, 1,5–2 cm breda, öferskjutande korgen; hålkfjäll i spetsen kölade och utböjda, ända nerifrån jämnt afsmalnande till en lång, fin udd, de yttersta $\frac{1}{3}$ så långa som de innersta; krona gul, bräm mycket längre än pipen. ☿ 7, 8. Kåltistel; ängar, r. Sk.-Vg. och Srm. — Var. *amarántinum* *Lang*: blommor purpurröda. Sk. Benestad, Stehag. Understundom äro blommorna gula, men stiften röda: f. *subróseum*. Sk. Benestad, Krageholm.

× *C. oleráceum* × *palústre*. — Stjälk 0,5–1,5 m hög, hårig; blad nedlöpande, på bägge sidor gröna, stjätkomfattande, ofta med bladöron; korgar 1–2 cm vida, hopade på korta eller inga skaft; svepeblad gröna; blommor gula eller i spetsen jämte stiften ljusröda. ♀. Fuktiga ängar, r. Sk. — Tre former: f. *suboleráceum*: stjälk upptill glatt; blad endast dubbelt så långa som breda, parflikade med breda, närmade flikar och stora bladöron; korgar stora med 5 mm breda svepeblad; hålkfjäll 2 mm breda, tvärt tillspetsade; blommor gula. Sk. Stehag, Errarp; f. *intermédiu*m: stjälk upptill glatt; blad hela, tandade, 4 gånger så långa som breda; hålkfjäll 1 mm breda, långspetsade, blommor gula. Sk. Stehag, Errarp; f. *subpalústre*: stjälk och toppgrenar upptill hvitulliga; blad parbladigt delta i långa, smala, långt åtskilda flikar; blommor gula, jämte stiften i spetsen ljusröda. Sk. Kullaberg, Stehag, Krageholm, Smedstorp.

7. *C. bulbósum* (*Lam.*) *DC.* — Stjälk 0,3–1 m hög, utan vingkanter, taggar och borst, hårig, upptill bladlös och hvitullig; blad stjätkomfattande, undertill gröna, buktigt tandade parbladigt delta, med 2–3 klufna flikar; korgar omkring 2 cm vida, utan svepe; hålkfjäll 2–3 mm breda, gulaktiga, i kanten spindelhariga, de yttre förlängdt triangulära, trubbiga, med udd; blommor röda. ♀ 7, 8. Ängar, r. Sk. Hildesborg vid Landskrona.

8. **C. arvensis** (*L.*) *Scop.* — Stjälk glatt, 0,5–1,5 m hög, bladig ända upp; blad aflångt lansettlika, glatta, undertill gröna-blågröna, parklufna, ej nedlöpande, väpnade med glesa taggar af 2–5 mms längd; korgar talrika, i kvast, omkring 1 cm vida, utan svepe; hålkfjäll tilltryckta, vanligen rödbruna med utstående, kort udd; blommor röda (eller hvita), omkring 1,5 cm långa, pip nästan dubbelt så lång som brämet. 2. med långa utlöpare. 7–9. **Åkertistel**; åkrar, vägar, a. Sk.-Norrl. Varierar mycket:

1. **Flikar** afrundade eller blad helbräddade; v. *horridum* *Wimm.*: blad något nedlöpande, glatta och krusiga, pardelta; flikar krusiga med 1 cm långa taggar. a.; v. *incanum* *Fisch.*: blad parklufna helbräddade, undertill hvitt filludna, taggar fina och borstlika. Sk. Ystad; Hall. Skedala; Ög. Norrköping; antagligen flerstädes; v. *integrifolium* *W. & Gr.*: blad helbräddade, glatta. Sk. r.

2. **flikar förlängda, spetsiga**: v. *commune* *G. Beck.* Sk. Kivik.

≈ **C. arvensis** × **oleraceum**. — Mycket lik *f. medium* af *acáule* × *oleraceum*, men skild genom nästan läderartade, undertill blågröna blad, af hvilka de nedre äro hela, endast vågigt tandade, kortare och breda hålkfjäll och längre pensel. Sk. Benestad. r. Motsvarar kombinationen (*acáule* × *oleraceum*) × *arvensis*. *integrifolium*.

36. **Lappa** *Tourn.* Borre.

Kardborre; korgar mångblommiga, fria; alla blommor trattlika ♂; frukt rynkig utan ring, dess ärr under basen; pensel härlig, ej sammanhängande, $\frac{1}{2}$ – $\frac{1}{4}$ af fruktens längd; hålkfjäll utlöpande i krokas; blomfäste torrt med borst; blad breda och hela, med hjärtlik bas, aldrig nedlöpande, aldrig taggiga.

A. Korgar i kvast:

I. Inre hålkfjäll gulgröna, spetsiga, högre än blommorna 1. **officinalis**.

II. Inre hålkfjäll röda med trubbig, utböjd spets med eller utan rak udd, lägre än blommorna . . . 4. **tomentosa**.

B. Korgar i förlängd klase eller ax:

I. Korgar stora, 30–40 mm vida, oskaftade eller på korta, till sist vanligen utböjda skaft 3. **nemorosa**.

II. Korgar små, 10—25 mm vida, till sist upprätta 2. minor.

1. *L. officinalis* All. — Korgar i kvast, 3—4 cm vida; hålkfjäll ej spindelhåriga, vanligen gröna med gul spets, nästan alla med krok, åtminstone nedtill med glandelbärande hinnkant, jämnhöga med eller högre än de utslagna blommorna; de längsta skärmfjällen af hålkfjällens halfva längd; frukt 6—8 mm; pensel 3 mm lång. Stjälk 0,3—1 m hög; hålkfjällens ej tilltryckta del omkring 1 cm, plattad och kölad; nedre blad bredt hjärtlika med rundad spets, helbräddade eller svagt tandade; blommor röda, ståndare gredelina. ☺ 7, 8. Kardborre; vägar, r. Sk.-Dlr. — f. purpurascens *Murb.*: blad undertill tjockt silfverhvitt ludna; nästan alla hålkfjäll purpurfärgade, föga längre än blommorna. Sk. Stenshufvud. r.; f. involucrâta: korgar nedtill med 2—5 smala, bladlika svepeblad; hålkfjäll trådfina, i spetsen purpurfärgade, föga plattade, nästan 1 cm öfverskjutande blommorna; deras ej tilltryckta del 2 cm lång; blad undertill gröna. Sk. Ryng. r.

2. *L. minor* (*Schk.*) DC. — Korgar i ax eller klase, 15—25 mm vida, till sist upprätta; hålkfjäll med eller utan spindelhår, ej glandelbräddade, nästan alla med krok, lägre än de utslagna blommorna, deras utböjda del 5—7 mm lång; de längsta skärmfjällen $\frac{2}{3}$ — $\frac{3}{4}$ så långa som hålkfjällen. Stjälk 0,3—1 m hög med täta, styfva, upprätta grenar; blad djupt, groft och buktigt naggade, hjärtlika, jämnt afsmalnande till spets; blommor ljusröda eller hvita; frukt 5—7 mm; härpensel 2 mm lång, ☺ 7, 8. Lillborre; vägar, a. Sk.-Norrl. — Har två varieteter: v. típica: korgar 15—20 mm vida, oskaftade, i axlika gyttringar, blommor ljusröda eller hvita, hålkfjäll glatta, vanligen gröna; afvikande former äro: f. purpurea med purpurröda hålkfjäll och f. lanaria med tätt spindelhåriga hålkfjäll; v. majuscula *Hu. p. p.*: korgar 20—25 mm vida, skaftade, i gles klase; blommor vanligen mörkröda; hålkfjäll vanligen gröna, glatta (eller ulliga, f. pubens *Bab.*).

3. *L. nemorosa* (*Lej.*) *Koern.* — Stjälk 1—2 m hög med glesa, böjliga, hängande grenar; korgar 3—4 cm vida, i klase, oskaftade eller på korta, till sist vanligen utböjda skaft; hålkfjäll purpurfärgade, sågade, mörkröda, med eller utan ullhår, deras ej tilltryckta del 10—12 mm; blad hjärtlika, ofta tvärt afsmalnande till spets, vanligen glest och svagt

tandade; frukter 8-11 mm långa. ☉ 7, 8. Skogsborre; Sk.-Norrl. r.

4. *L. tomentosa* (Mill.) Lam. — Korgar i kvast, 2-3 cm vida, vanligen rikt ulliga; hålkfjäll mycket kortare än blommorna, de yttre glandelbärande, gröna, med krok, deras ej tilltryckta del 5 mm, inre sagade, i spetsen röda, platta med eller utan rak udd; skärnfjäll af hålkfjällens halfva längd eller kortare, blommor vanligen mörkröda; frukt 5 mm lång; blad bredt hjärtlika, tandade, undertill gråludna; stjälk 0,5-1,5 m. ☉ 7, 8. Ullborre; vägar, a. Sk.-Norrl. — v. calva Fisch.: hålkfjäll helt och hållet utan ull. Sk. Ystad; ofta svår att skilja från *L. offic.* × *tomentosa*, då denna hybrid har glatta hålkfjäll.

Alla hybriderna mellan dessa arter äro urskilda af Doc. Murbeck. De flesta bland dem äro svåra att karakterisera, och upptaga vi dem ej här. Då frömjölet ofta synes lika hos hybriderna och arterna, kännas de förra lättast igen på de sterila frukterna.

3. Underfamiljen CICHORIACEAE.

37. *Cichorium Tourn.* Cikoria.

Alla frukter fyrkantiga, utan pensel, men med en ring af korta fjäll; hålkfjäll af två slag, inre förlängda, smala och uppräta, yttre korta, breda, utstående eller nerböjda. Stjälk och blommor blå.

1. *C. intybus* L. — Stjälk meterhög med utspärrade grenar, mer eller mindre stråfhärig; nedre blad parflikade parbladigt delta, med stor ändflik, öfre helbräddade, lansettlika; korgar omkring 3 cm i diameter, ensamma eller parvis, några skaftade; inre hålkfjäll med vanligen få och glesa glandelborst, oftast endast i spetsen; blommor 5-tandade, blå, ljusröda (f. *roseum*) eller hvita (f. *album*); ☉ 7-9. Kaffeikoria; vägar, Sk.-Norrl. — v. *subspicatum* Vechtr.: Stjälk 30-50 cm hög, starkt stråfhärig och ogranad; alla korgar oskaftade; inre hålkfjäll tätt glandelborstiga. Sk. Stenshufvud.

38. *Mulgédium* Cass. Tolta.

Frukt upptill med en ringformig hinnaktig krage, men utan näbb och spröt; hålkfjäll i 2 kransar, de yttre mycket korta; härpensel smutsigt vit; stjälk med strödda blad och blå blommor.

1. *M. alpinum* (L.) Cass. — Korgar i klase på glandelhåriga skaft; mellanblad pardelta, stjälkomfattande, med

groftandade basflikar och bredt triangulär ändflik. Stjälk meterhög, upptill glandelhårig; blad undertill blågröna, de öfre hela; halkfjäll jämbreda, de innersta längst, 1 cm, i spetsen röda; korgar omkring 2 cm i diameter; blommor blå. 7, 8. Fjälltolta; i fjällen. Norrl. a. Vrm. Dir.

2. *M. sibiricum* (L.) Less. - Korgar i kvast på glatta skaft; mellanblad lansettlika, helbräddade eller tandade; stjälk omkring 50 cm hög, glatt; blad med afsmalnande eller stjälkfattande bas, de nedre någon gång bakåt parflikade (f. *dentatum Ledeb. Fl. ross.*). 7 8. Älftolta; i älfdalarna, r. Norrl.

39. *Sonchus* L. Molke.

Frukt starkt sammantryckt, utan näbb, krage och spröt; halkfjäll tegellagda, härpensel snövit; stjälk med strödda blad och rikblommiga, utbredda korgar; blommor gula.

A. 7 med rotstock; frukt med 12 åsar:

I. Rotstock kort och tjock, ej krypande; bladflikar lansettlika, 2—4 gånger så långa som bredden af bladets midtfält 1. *palustris*.

II. Rotstock krypande, cylindrisk; bladflikar triangulära, lika —dubbelt så långa som bredden af bladets midtfält 2. *arvensis*.

B. ○ utan rotstock, frukt med 6 åsar eller linjer:

I. Frukt rynkig, 2 mm lång, brun, med 3 breda åsar på hvar sida 3. *oleraceus*.

II. Frukt ej rynkig, försedd med 3 släta, upphöjda linjer på hvar sida 4. *asper*.

1. *S. palustris* L. — Blad lansettlika, fint taggsägade, hela eller pardelta med glesa och få flikar; utslagna korgar 2,5—3 cm i diameter, ljusgula; frukt gul, 4—5 mm lång, rynkig och fyrkantig med 4 höga och 8 låga åsar. Stjälk enkel, 1—2 m hög, upptill liksom hålken med svarta glandelborst; korgar långskaftade i kvastlika knippen; pensel 2—3 gånger så lång som frukten. 7, 8. Kärrmolke; Sk. Bl. r.

2. *S. arvensis* L. — Blad groftandade, hela eller parflikade med täta flikar; utslagna korgar 4—6 cm i diameter, brandgula; frukt mörkbrun, 2—3 mm lång, rynkig, något platt, med 12 nästan jämnhöga åsar. Stjälk

enkel 0,5-1,5 m hög, upptill liksom hålken med gula, täta glandelborst; korgar flere, långskaftade, i kvastlikt knippe; pensel 4 gånger så lång som frukten. 7, 8. **Åkermolke**; Sk.-Norrl. a. — v. *uliginosus* *M. B.*: korgskaft och hålk glatta. Fjälltrakter, stränder. r.; v. *integrifolius* *Fl. D.*: blad hela, jämbreda, fintandade; korgar helt få. Stränder. r.

3. *S. oleraceus* *L.* — Korgar 2 2,5 cm i diameter, ljusgula. Stjälk 0,3-1 m hög, vanligen grenig och glatt; blad ojämnt tandade, ej stickande, stjälkomfattande med hjärtlik pillik bas och utstående spetsiga basflikar; korgar på korta skaft i flocklikt knippe. 6 10. **Kålmolke**; odl. st. Sk.-Norrl. a. — *α. triangularis* *Wallr.*: blad pardelta med bred, triangulär ändflik (den allmännaste; typen). *β. lácerus* *Wallr.*: blad parbladigt delta med parklufna flikar; ändflik likformig med sidoflikarne. Sk. Malmö. r. (*S. A. Tullberg*). *γ. integrifolius* *Wallr.*: blad hela, tunna, ovala triangulärt hjärtlika; stjälk låg, ofta ogrenad. På mager jord, flerstädes. — Äfven torde i vart land finnas f. *albescens* *Neum.*, utmärkt genom förlängda, hvita, violettadriga blommor i korgens ytterkant.

4. *S. asper* (*J.*) *All.* — Blad ojämnt och groft tandade med stickande tänder, hela eller sällan fltkade; basflikar rundade, tryckta till stammen. 6 10. **Tistelmolke**; odl. st. Sk.-Norrl. a. — f. *púngens* *Bischoff*: blad tjocka, ofvan glänsande, med 4-5 mm långa tänder; f. *inérmis* *Bischoff*: blad tunna, ofvan matta; tänder omärkliga, ej öfver 1-2 mm långa. Den typiska, vanliga formen står midt emellan dessa.

40. *Lactuca* *L.* Sallad.

Frukt utan taggar och näbb, med spröt; hålkfjäll tegellagda; stjälk med strödda blad och cylindriska, hoptryckta, fablommiga korgar; blommor gula.

- A. Stjälk tät, benhård, vit, bladens midtnerv med taggar undertill 3 **scariola**.
 B. Stjälk ihålig, grön eller rödt anlupen, bladens midtnerv utan taggar:
 I. 4 med rotstock; hålkfjäll i 2 rader; spröt 1 mm, många gånger kortare än den bruna frukten . . . 1 **murális**.
 II. ☉ med köttig rot; hålkfjäll i 3 rader; spröt 2--3 mm, af fruktens halfva längd, bägge svarta . . 2 **quercina**.

1. *L. murælis* L. — Yttre hålkfjäll mycket korta, de inre 1 cm långa. Glatt, 0,3–1 m hög; blad undertill blågröna, parbladigt delta med tillbakaböjda sidoflikar och stor, triangelflufen ändflik; korgar i knippen, samlade till bladlös kvast; blommor 5 i en krets. 7, 8. Skogssallad; Skogar, dungar. Sk.-Norrl.

2. *L. quereina* L. — De innersta hålkfjällen 13–15 mm långa; spröt 2–3 mm, svart liksom frukten, af dess halfva längd. Stjälk glatt; nedre blad parflikade med lång, lansettlik ändflik och spetsiga bladöron; korgar i knippen, bildande en bladlös klase. 7, 8. Ekbladssallad; Gtl. Lilla Karlsö. r.

3. *L. scariofa* L. — Hålkfjäll tegellagda i flere rader af tilltagande längd; spröt hårfint, hvitt, lika dubbelt så långt som den bruna frukten. Stjälk 0,3–1 m hög; blad stjälkomsfattande med pillik bas, parklufna med kort ändflik eller hela (f. *integrifolia* Bisch.), borsttandade; blomställning pyramidformig, bildad af långa, i början hängande knippen; blommor 10–15 i 2–3 kretsar. ☉ 7, 8. Vildsallad; odl. st. och barlast Sk.-Norrl.

Vår vanliga trädgårdssallad, än ansedd såsom en var. af denna, v. horténsis Bisch., än såsom särskild art, *L. sativa* L., skiljes genom bredare och tunnare blad, utspärrad, kvastlik blomställning och silfvergrå frukter.

41. *Låpsana* Tourn. Harkål.

Stjälk; frukt sammantryckt, mångribbig, utan foder; inre hålkfjäll vid fruktmognaden uppräta, 8–10 i en krans; ytterhålk mycket kort; blommor gula.

1. *L. communis* L. — 0,5–1 m hög, hårig nästan glatt; nedre blad skaftade, lyrformiga med bredt oval ändflik och 1–3 par små sidoflikar, öfre oskaftade, bredt ovala, alla vägiga eller tandade; korgar i kvast, 1,5 cm vida; hålk 5–6 mm lång med föga märkbar ytterhålk; frukt krökt, smalt tunglik, omkring 4 mm lång. ☉ 7–9. Harkål; odl. st. a. Sk.-Norrl. — En spenslig, endast 0,25 m hög, tätt glandelhärig och fåkorgig form med alla bladen hela är f. *integrifolia* Saby. Ner. Lennäs; Vrm. N. Råda (*Fröding*).

(*L. grandiflora* Bisch.: Korgar 2,5 cm vida; hela örten större och praktfullare; förvildad vid Lund).

42. *Tragopogon* L. Hafver.

Hålkfjäll i en krans, nertill sammanvuxna, utan ytterhålk; frukter oskaftade med långt spröt; stjälk med helbräddade, smala blad och gula blommor.

- A. Blommor gula 1 *pratensis*.
 B. Alla blommor purpurvioletta; korgskaft upptill vidgadt;
 stjälk 50—100 cm 2 *porrifóllus*.
 C. Alla blommor purpurvioletta med gul spets; korgskaft
 icke eller föga vidgadt; stjälk 25—40 cm . . 3 *crocifóllus*.

1. *T. pratensis* *L.* — Stjälk 0,4—0,6 m; blad stjälk omfattande, rännformiga, från den vidgade basen tvärt afsmalnande till en bredd af 7—10 mm; korgskaft ihåliga, föga utvidgade; halkfjäll 8, omkring 3 cm långa, nående till eller öfver blommorna; yttre blommornas bräm 15 mm långa, på undre sidan svartstrimmiga, inre hälften så långa; frukt 1 cm, spröt något längre. ☉ 6 9. *Ängshafver*; ängar, vägar, a. Sk.-Norrl. — Afvikande äro: v. *minor* *Fr.*: stjälk 0,3—0,5 m; blad hälften så breda; halkfjäll mycket längre än de yttre blommorna. S. Sv.; v. *decipiens* *Prahl*: korgskaft lika vida som hålkens bas. Sk. Köpinge vid Ystad; Mpd. Sundsvall; f. *tortilis* *Koch*: bladens spetsar spiralvridna. Sk.-Norrl.

2. *T. porrifóllus* *L.* — Sprötets spets ullig, ej uppsvälld; korgskaft upptill vidgadt till hålkens bredd; halkfjäll 8. Stjälk 0,5—1 m; bladbaser starkt utvidgade och tvärt afsmalnande till 5 mm breda skifvor; halkfjäll 4—5 cm, vanligen längre än de yttre blommorna; frukt omkring 12 mm, tydligt skild från sprötet och af dess längd. ☉ 6, 7. *Rothafver*; Sk. Bl. Gtl., förvildad.

× *T. porrifóllus* × *pratensis* — Inre blommor gula, yttre röda. ☉. Bl. Gtl. r.

3. *T. crocifóllus* *L.* — Korgskaft ej eller föga vidgade upptill; halkfjäll 5; sprötets spets lökligt uppsvälld, ej ullig. Stjälk 0,25—0,4 m, vid fästpunkterna flockullig; blad småningom afsmalnande till en 1—3 mm bred skifva; halkfjäll till sist 5 cm; frukt 1 cm lång med en taggig förlängning af 5 mm, småningom öfvergående i det 1 cm långa sprötet. ☉ 7. *Gotlandshafver*. Gtl. r.

43. *Scorzonéra Tourn.* *Scorzonera*.

Halkfjäll tegellagda; frukter skaftade, utan spröt; stjälk eller skenstängel; de flesta bladen rosettställda; blommor gula.

1. *S. humilis* L. — Stjälk här och där ullig, enblomstrig, ogrenad, 0,15–0,30 m, eller grenad, flerblomstrig och högre (f. *ramósa* Neilr.), i förra fallet med 2–3, vid basen slidlika, smala, i det senare med bredare stjälkblad; rotblad slidomfattande, skaf-tade, lansettlika ovala, parallellt nerviga, spetsiga, 0,5–5 cm breda eller alla 2–5 mm breda (f. *angustifolia* Horn.); hålkfjäll tal-rika, gröna, lansettlika, tegellagda, trubbiga, hinnkantade, omkring 2 cm långa, 4 mm breda; korgar 5 cm vida, blommor gula, med hårig pip. 4 med rotstock. 6, 7. Ångs-skorzonera; ängar. a. Sk.-Norrl.

2. *S. hispánica* L. — Stjälk mångbladig, grenig och glatt; hålkfjäll 10, spet-siga, 2,5–3 cm långa och ända till 1 cm breda; pip glatt. 4 6, 7. Rot-skorzo-nera; odlad och förvildad.

44. *Picris* L. Bittermjölke.

Frukt utan egentligt spröt, alla med nedtill ringformigt samman-vuxen fjäderpensel, hvars yttre strålar äro korta, tandade; stjälk med strödda blad och gula blommor.

1. *P. hieracioides* L. — Stjälk groft sträfhårig, 0,4–0,7 m, under blomställningen ogrenad; blad sträfhåriga, buktigt tandade--parflikade, lansettlika, de nedre skaf-tade, de mellersta 6–9 cm långa och 1–2 cm breda, täta; korgar 3 cm vida, i flocklikt knippe i stjälkens topp; hålk omkring 15 mm lång; frukt röd, 4 mm. 7, 8. Bittermjölke; ängar. r. Sk. Gtl.

2. *P. Villársii* Jord. — Skild från föregående genom nästan glatta, glesa blad och nästan glatt, ända nedifran grenad stjälk med mera spridda korgar; hålk 1 cm lång; frukt svartbrun, 3 mm; korgar mindre än föregående. Sk. Karpalund, införd med utländskt frö.

45. *Crépis* L. Fälle.

Frukt trind, upptill afsmalnande med eller utan spröt, alltid utan krage och näbb; hålkfjäll i 2 kransar, (ej tegellagda); pensel (utom hos 1 art) snöhvít; för öfrigt såsom *Sonchus*.

A. Pensel snöhvít, hår sega, böjliga:

1. ☉ eller ☺ med stjälk, utan rotstock:

a. Alla eller de inre frukterna med förlängdt spröt:

1. Hålk med borstlika taggar, omkring 8 mm lång; blad sträfva 1. setósa.

2. Ytterhålk glatt, innerhålk luden, 12 mm lång, bägge utan borstlika taggar; blad grof-håriga 2. *taraxacifolia*.
- b. Frukt upptill ofta afsmalnande, men utan spröt:
1. Stjälkblad med utbredd och tandad, men ej pillik bas; frukt med 13 ribbor 4. *biënnis*.
2. Stjälkblad med pillik bas; frukt med 10 ribbor:
* Korgskaft upptill vidgade; ytterhålk utstående; blomfäste fjälligt; stift bruna:
† Inre hålkfjäll dubbelt så långa som de yttre; frukt gulbrun; blad groft styfhåriga 3. *nicæënsis*.
†† Inre hålkfjäll 3—4 gånger så långa som de yttre; frukt rödbrun; blad småhåriga, grågröna eller glatta 6. *tectórum*.
** Korgskaft upptill ej vidgade; ytterhålk tilltryckt; blomfäste naket; stift gula 5. *virens*.
- II. 2 med stängel och rotstock 7. *præmórsa*.
- B. Pensel vitgul; hår spröda, lätt afbrutna; stjälk och rotstock, 2 8. *paludósa*.
1. *Cr. setósa* Hall. — Blad tandade parklufna med pillik bas. Stjälk 0,3—0,5 m hög; korgar i kvastlikt knippe, omkring 1,5 cm vida; blommor gula med ljusröd anstrykning; frukt 5 mm, däraf spröt 2 mm, pensel 5 mm, öfverskjutande hälken. ☉ 7. Sk. Bl. Mpd. på barlast eller bland klöfver.
2. *Cr. taraxacifolia* Thuill. — Blad parbladiga parbladigt delta med parklufna-pardelta flikar. Stjälk grof, 0,5—1 m hög; korgar i flocklikt knippe, 2 cm vida; blommor gula; frukt med fjun, till sist dubbelt så lång som hälken. ☉ ☉ 7. Sk. Gunnaröd, inkommen med utländskt frö (*B. Cöster*).
3. *Cr. nicæënsis* Balb. — Korgar 1,5—2 cm vida, inre hålkfjäll 1,5—2 mm breda, på insidan glatta; frukt med 10 åsar; hårpensel ända till dubbelt så lång som frukten. Stjälk 0,5—1 m hög, ofta rikt glandelhårig; blad helbräddade-parflikade-parbladigt delta, de nedre skaftade, mellanblad oskaftade med pillik bas, bredast mot spetsen; korgar i bladlös kvast. ☉ 6—8. Vallfålle; åkrar. r. Sk. Hall. Vg. Gtl. Ög. Sm. Upl.
4. *Cr. biënnis* L. — Korgar 2,5—3 cm vida; inre hålk-

fjäll 2,5–3 mm breda, på insidan silkeshåriga, dubbelt så långa som de yttre; hårpensel af den gula fruktens längd; stråfhårig. ☉ 6, 7. **Slåttfålle**. — *α. lacéra Thomé Fl. v. Deutschl.*: 0,7–1 m hög; mellanblad bredast vid mitten (4–5 cm), parbladigt delta med mångflikad bas, groftandade sidoflikar och smal ändflik. Sk. Bl. Hall.; *β. lodomiriénsis Bess.*: lägre och spensligare än föregående; mellanblad bredast ofvan mitten (1 2 cm), parklufna pardelta; flikar aftagande i storlek mot den hela eller pillika, sällan flikade basen. Upl. sällsynt i Sk.; *γ. integrifolia Vechtr.*: stjälk spenslig, nästan glatt; blad hela, vägigt tandade. Sk. Bjersjöholm.

5. **Cr. vírens L.** — Korgar 1 cm vida; inre hålkfjäll 1 mm breda, 5–7 mm långa, på insidan glatta, 3 gånger så långa som de yttre; frukt 2 mm lång, glatt, gul eller grå, med 10 åsar, ej afsmalnande till hals; blad glatta. Stjälk 0,2–0,5 m hög, svag, spenslig, rikt förgrenad, upptill vanligen gleshårig; blad parbladigt delta-tandade med finflikad pillik bas, lifligt gröna; korgar i kvast af knippen; yttre hålkfjäll tradsmala, ej tilltryckta, inre håriga; pensel nästan 3 gånger så lång som frukten. ☉ 6–9. **Grönfålle**; bland gräs och på barlast. Sk.-Norrl. — En form med grof stjälk och 1,5 cm vida korgar är *f. agréstis W. K.*; Sk. Gunnaröd; Öl. Torslunda m. fl. ställen.

6. **Cr. tectórum L.** — Korgar 1,5 cm vida; inre hålkfjäll 1,5 mm breda, omkring 8 mm långa, på insidan oftast silkeshåriga; frukt 3–4 mm lång, stråf, med 10 åsar, tydligt afsmalnande till hals; blad med tillbakaviken kant. Stjälk 0,2–0,5 m hög, grenig, upptill och nertill småluden; blad helbräddade-glestandade-parflikade, oskaftade, med pillik bas; korgar i gles kvast; hålkfjäll grå- eller svarthåriga, de yttre trädlika, ej tilltryckta; pensel knappt dubbelt så lång som frukten. ☉ 6–9. **Åkerfålle**; åkrar, hedar. **a.** Sk.-Norrl. — Varierar: *f. segetális Roth*: Stjälk spenslig, hög, fågrenig; blad helbräddade, 2–5 mm breda. **a.**; *f. glabrésceus Neum.*: Stjälk grenig, endast 4–10 cm hög; hålkfjäll på insidan nästan glatta, på utsidan svarthåriga; korgar blott 1 cm vida; frukt omärkligt afsmalnande till hals. Gtl. r.; *f. pygmæa Sjöstr.*: dvärgform liksom föregående, men skild genom korgar af vanlig storlek samt gråludna hálkar och stjälk; hålkfjäll på insidan silkesludna. Öl. r.

7. **Cr. præmorsa** (*L.*) *Tausch* — Stängel 0,3–0,6 m hög, smäludnen; blad skaftade, rosettställda, 6–20 cm långa, 2–6 cm breda, omvänt äggrunda eller tunglika, helbräddade eller fintandade, smäludna; korgar 2 cm vida; knippen samlade till tät klase; innerhalk utan glandelhår, efter ablomningen 5 mm vid, 3 gånger längre än ytterhalkens olikstora, tilltryckta fjäll. 5, 6. **Spirfälle**; fuktiga ängar. a. Sk.-Norrl.

8. **Cr. paludosa** (*L.*) *Moench* — Stjälk glatt, 0,4–0,8 m hög; blad spetsiga, glatta och groftandade, de nedre skaftade och ovala, de öfriga oskaftade, stjälkomfattande, med bladöron, de öfversta triangulära; korgar i kvast, 2,5–3 cm vida; hålk svarthårig, inre fjäll 1 cm långa, yttre korta, tilltryckta; blommor gula; frukt gulgrä, glatt, med 10 ribbor, 4 mm lång. 6, 7. **Vackelfälle**; fuktiga ängar. a. Sk.-Norrl. (Gtl.)

46. **Taraxacum** *Juss.* Maskros.

Frukt upptill taggig, öfvergående i ett af fjäll kantadt näbb, som uppbär det långa, hvita sprötet; inre halkfjäll i en krets, långa, yttre tegellagda, olikstora; stängel; blad i rosett; korgar vid blomningen utbredda, stora, mångblommiga; blommor gula.

1. **T. officinale** (*Web.*) *Marss.* — Ytterhalkens fjäll smalt lansettlika, tillbakaböjda; frukter grägröna, smalt omvänt äggrunda, endast i toppen taggiga och därofvantvårt sammandragna till ett näbb, som är 5–6 gånger kortare än frukten; blad vanligen 12–20 cm långa och 3–5 cm breda, parklufna—parbladigt delta; inre halkfjäll vanligen utan horn, strax före fruktspridningen nående fjunets topp; korgar 4–5 cm vida; blommor mörkgula. 4–5–10. **Maskros**. Sk.-Norrl. a. — f. *alpinum* *Koch* afviker från hufvudformen endast genom frukterna, som vanligen äro taggiga till eller nedom midten, och bladen, som äro tandade—parklufna. Pajala (*Læst.*); antagligen flerstädes i fjällen.

Mera skilda och därför ofta uppställda såsom egna arter äro följande varieteter: v. *lævigatum* (*Willd.*) *Marss.*: ytterhalkens fjäll äggrunda och spetsiga, utstående eller tilltryckta; inre halkfjäll vanligen med horn, strax före fruktspridningen ej nående till fjunets topp; frukter som föregående; stängel 2–3 gånger så lång som bladen, dessa 3–12 cm långa, 1–2 cm breda med stor helbräddad ändflik och nästan

likformiga, mot basen aftagande sidoflikar. 2. Fuktiga stränder. r. Sk. Käseberga, i fjällen under namn af f. boreåle *Hjelt.* och f. lappónicum *Kihlm.*; v. erythrospérmum (*Andrz.*) *Marss.*: ytterhälkens fjäll lansettlika äggrunda, tilltryckta, utstående eller tillbakaböjda; frukter röda, oftast till eller nedom midten taggiga, tvärt öfvergående i näbbet, som är 2-3 gånger kortare än frukten; stängel vanligen föga längre än bladen, dessa omkring 10 cm långa, 2 cm breda, olikformigt parbladigt delta med kort ändflik och glesa, långtandade, från bred bas lansettlikt afsmalnande sidoflikar. 4. Sandbackar, antagligen Sk.-Norrl. (*T. corniculatum auct. suec. p. p.*); v. *corniculatum (auct. suec. p. p.)*: frukter grå gulgröna; blad likformigt pardelta, i nedåtvända, täta, föga tandade, triangulära flikar. Vanligen mindre än föregående, hvilken den för öfrigt är lik. 4. Sandbackar, antagligen Sk.-Norrl.; v. *palústre (Crepin) Marss.*: frukter grågröna, få, taggiga, långsamt öfvergående i näbbet, som är 2-3 gånger kortare än frukten; ytterhälkens fjäll ovala, spetsiga, alla tilltryckta. Stängel 5-20 cm hög; korgar hälften så stora som hos typen; blommor ljusgula, utslagna 2 veckor tidigare; inre hälkfjäll vanligen utan horn, strax före fruktspridningen än jämnhöga med (f. *erectum Hpe*), än lägre än (f. *salinum Poll.*) fjunets topp; hos den förra formen äro bladen tunna, buktigt tandade eller parklufna i langt åtskilda, lansettlika, helbräddade flikar, hos den senare köttiga, trädsmala, helbräddade. 2. Fuktiga ställen. Sk.-Norrl. Särdeles vacker f. *erectum* har jag sett från Furu-sund (*Borén*) och *salinum* från Öland, Thorslunda (*Wickbom*).

47. *Leontodon* L. Fjun.

Fruktar utan egentligt spröt, alla med kvarsittande fjäderpensel; stängel eller skenstängel; blad rosettställda; blommor gula.

1. *L. hispidus* L. — Stängel ogrenad, 1-blomstrig, utan eller med 1-2 spridda högblad; inre fjunstrålar långa, fjäderlika, yttre korta, hårlika. Stängel 15-30 cm hög, stråfhärig (eller glatt); blad 2-3 gånger kortare än stängeln, tandade pardelta, stråfva af gaffellika har (eller glatta); hälkfjäll vanligen stråfhariga, 1/3 lägre än fjunets topp; korgar omkring 3 cm vida, före blomningen lutande, på föga utvidgade korgskaft; blomfäste med hinnkantade fruktärr; blommor gula; frukt rynkig,

omkring 6 mm lång. 4 6-8. **Sommarfjun**; ängar. Sk.-Upl. Vrm. — f. *grándis*: Stjälk 30-50 cm hög; korgskaft starkt förtjockade; korgar 5 cm vida. Ög. Motala; Vrm. Karlskoga. r.; v. *hastilis* L.: hela växten glatt. Sk. Bl. Sm. Hall. r.

2. **L. autumnális** L. — Skenstängel vanligen grenig och flerblomstrig med talrika, upptill täta högblad; alla fjunstrålar fjäderlika. Skenstängel 10-50 cm hög, glatt eller upptill hårig, vid förgreningarna med korta blad; rosettblad vanligen hälften kortare, glatta eller håriga, helbräddade-parbladigt delta med jämnskala flikar; hålk glatt-luden; fruktårr utan hinnkanter; korgar omkring 3 cm vida, på före blomningen uppräta, vanligen starkt utvidgade skaft; blommor gula; frukt omkring 5 mm lång. 4 7-9. **Höstfjun**; ängar. a. Sk.-Norrl. — Mycket föränderlig. Följande varieteter förekomma hos oss: f. *salinus* *Aspegr.*: omkring 15 cm hög; korgar 1-2; blad helbräddade, köttiga; hålkar glatta. Strandform. Sk. Kullaberg. r.; f. *integrifolius* *Uechtr.*: liknande fjällform, skild genom håriga hålkar och tunna blad. r.; f. *coronopifolius* *Lge.*: blad parbladigt (delvis dubbelt) delta med trådskala flikar; korgar smutsigt hvitludna; strandform. Sk. Hall. r.; f. *aspérior* *Wg.*: omkring 40 cm hög, grenig; blad pardelta; korgar ludna af täta, svarta (*nigro-lanátus* *Fr.*) eller gula (*aureo-lanátus*) hår; vanligen höglandsform, som i fjällen öfvergår i f. *taráxaci* (L.), som är en enblomstrig dvärgform af densamma.

48. *Thrinicia* Roth.

Fruktar upptill afsmalnande, utan egentligt spröt, de yttre med hinnkant, utan pensel, de inre med affallande fjäderpensel. Stängel; blommor gula; blad rosettstälda.

1. **T. hirta** Roth — De yttre blommornas bräm grästrimmigt, i spetsen djupt tandadt, deras frukter utan fjun, men med hinnaktig krage, inre frukter med fjäderpensel. Stängel enblomstrig, gleshärig, än uppstigande, endast 5 cm hög, än uppräta 30 cm; blad i rosett, 2-20 cm långa, parflikade-hela; hålkfjäll svartkantade, glatta eller gleshäriga; frukter bruna, småtaggiga, omkring 4 mm långa. Gtl. på gräsvall, Mpd på barlast. r. Förvillande lik *Leónt. hispídis*.

49. *Hypochæris Vaill.* Fifvel.

Frukt med eller utan spröt; hålkfjäll tegellagda, efter blomningen tillväxande; blad rosettställda; blommor gula.

A. Alla fjunstrålar fjäderlika 1. *maculáta*.

B. Endast de inre fjunstrålarne fjäderlika, förlängda, de yttre korta, hårlika, tandade:

I. Blad sträfva; stam öfverallt eller i sin öfre del glatt; korgar omkring 3 cm vida 2. *radicáta*.

II. Stam och blad glatta; korgar 1,5 cm vida . . 3. *glábra*.

1. *H. maculáta* *L.* — Stam och blad sträfhåriga; korgar 4–5 cm vida. Skenstängel 0,4–1 m hög, ogrenad, bärande högblad, eller gaffelgrenad med mellanblad; rosettblad ofta fläckiga, helbräddade–tandade, omvänt äggrunda–ovalt lansettlika, 10–25 cm långa, 3–4 cm breda; yttre hålkfjäll svarthåriga, inre i kanten gult ludna; skärmfjäll hinnaktiga, 2 cm långa; alla frukter med till sist 1 cm långt spröt, pensel kortare; blommor guldgula. ♀ 7, 8. *Slätterfifvel*; ängar. a. Sk.-Norrl. — f. *nána*: stam 15–20 cm; blad 4–6 cm långa; korg ensam, 2–3 cm vid. Vg. Korsberga (*Stalin*). r.

2. *H. radicáta* *L.* — Skenstängel grenig eller enkel, 25–50 cm hög, glatt, med högblad; blad i rosett, 5–10 cm långa, 1,5–2,5 cm breda, än parklufna med nästan jämbreda, trubbiga flikar, än tandade; hålkfjäll glatta eller med borst längs midten, alla vid blomningen kortare än blommorna; frukter bruna, rynkiga, upptill taggiga, omkring 4 mm långa, alla med spröt, de yttres 5, de inres 10 mm långa; yttre frukter vanligen utvecklade. ♀ 6–9. *Rotfifvel*; backar. Sk.-Sm. o. Vg. Öl. Gtl. — f. *hispida* *Säby*: stam nedtill sträfhårig; blad 3–4 cm breda, deras hår täta, nästan borstlika. Sk. Nybro. r.

3. *H. glábra* *L.* — Skenstängel 10–30 cm hög; blad i rosett, tandade–parklufna, 2–6 cm långa, 5–10 mm breda; inre hålkfjäll af samma längd som blommorna; frukter 4 mm långa, till sist svarta, de inre med minst lika långt spröt, de yttre utan spröt; blommor ljusgula. ☉ 6, 7. *Glattfifvel*; sandiga ställen, åkrar. Sk.-Sm. o. Vg. Öl. — f. *loiseleuriána* *Godr.*: alla frukter med spröt. Bh. Ljung, troligen med hufvudformen (*Krok*); f. *eróstris* *Cass.*: alla frukter utan eller de innersta med 1 mm långt spröt. Vg. Skule, troligen med hufvudformen (*Ryde*).

50. *Arnóseris Gærtn.* Fífvelklubba.

Frukt kantig, mångribbig, med hinnaktigt foder; inre hålkfjäll 16–18 i en krans, vid fruktmognaden urnelik sammanböjda, yttre få och korta. Skenstängel; blommor gula.

A. minima L. — Stängel glatt, 10–30 cm hög, nedtill röd, upptill grön, klubblik; blad i rosett, omvänt äggrunda–tunglika, tandade; hålk urnelik; hålkfjäll sylspetsade; utslagna korgar 1,5 cm vida; blommor ljusgula, längre än hålken; frukter grågröna, mångribbiga, 1,5–2 mm långa, utan pensel, men med hinnkant.

○ 7. Fífvelklubba; sandiga åkrar. r. Sk.-Sm. o. Vg.

51. *Hierácium L.*

Af Amanuensen Dr. H. Dahlstedt.

Frukt trind, upptill ej afsmalnande; pensel smutsigt hvit; för öf-
rigt såsom Crépis.

Hålk cylindrisk–oval, vid blomningen oftast på midten inkni-
pen, vid fruktmognaden konisk, med mer eller mindre uppsvälld
bas; hålkfjäll tegellagda; *yttre hålk* saknas eller består af få,
bladliknande, frånstående fjäll; *blomfäste* plattadt eller svagt
kullrigt och gropigt med groparna i yttre kanten tandade eller
håriga; *frukter* nästan cylindriska, kantiga af omkring 10 släta
åsar, till färgen svarta, sällan rödbruna eller grågula; *hårpensel*
smutshvit–svagt rödaktig, dess hår i en eller två rader. Fler-
åriga örter med bladlös stängel eller få–flerbladig, mer eller
mindre högväxt stjälk med eller utan bladrosett vid basen. Kön-
lös förökning genom underjordiska knoppar från jordstammen,
genom öfvervintrande bladrosetter eller genom utlöpare ofvan
eller under marken. Korgar ensamma eller flera tillsammans, med
gula till rödaktiga blommor. Arterna fördelas på 2 undersläkten:

1. Undersläktet PILOSÉLLA *Fr.*

Skalfrukter svarta, små (1–2 mm), i spetsen tvära med en vågig
kant, bildad därigenom, att fårorna mellan åsarna löpa ända ut i
spetsen och äro där öppna; *hårpensel* af jämnhøga hår, ställda
i en rad (finare och hvitare än hos *Archierácia*); *könlös för-
ökning* genom utlöpare, mera sällan genom bladrosetter eller
underjordiska knoppar från jordstammen; *blad* smala, utan tyd-
lig skillnad mellan skifva och skaft, helbräddade eller tydligt
tandade.

2. Undersläktet ARCHIERÁCIUM Fr.

Skalfrukter svarta, brunröda—gulgrå, stora (3—4 mm), i spetsen tvåra med en ringformig list, mot hvilken fårorna mellan åsarne sluta; *hårpensel* af oliklånga, i två rader ställda, smutshvita—rödaktiga hår, af hvilka de yttre äro korta; *könlös* förökning genom bladrossetter ur de yttre rosettbladens veck eller genom knoppar från jordstammen, aldrig genom utlöpare; *blad* oftast breda och tandade eller flikade, mera sällan smala, sällan nästan helbrädade, de nedre oftast med tydligt skaft.

Öfversikt af 1 undersläktet Pilosélla Fr.

- A. *Jordstam* krypande med utlöpare ofvan eller under marken; *stjälk* bladlös eller enbladig, enblomstrig (stängel) eller mer eller mindre gaffelgrenad; *blad* på undersidan mer eller mindre rikt stjärnhåriga Piloséllina Fr.
- I. *Stift* alltid gula; *blommor* ljusst gula:
- a. *Utlöpare* korta, grofva, i spetsen med flera jämnstora, tätt samlade större blad; *korg* ensam, stor 1. H. macrolepidæum Norrl.
- b. *Utlöpare* mer eller mindre långa, fina med små, mot spetsen i storlek aftagande blad; *stjälk* enkel till gaffelgrenad; *korgar* stora 2. H. pilosélla L.
- c. *Utlöpare* mer eller mindre långa med ungefär jämnstora, i spetsen tätare sittande blad; *stjälk* upprepadt gaffelgrenad; *korgar* hälften mindre 3. H. auriculæförmø Fr.
- II. *Stift* mörka; *blommor* mörkgula; *stjälk* mer eller mindre gaffelgrenad; *korgar* stora 4. H. cérnuum Fr.
- B. *Jordstam* krypande med utlöpare under eller öfver marken; *stjälk* lågväxt, en- till flerbladig, slutande i en kvastlik, fa-blomstrig (sällan enblomstrig eller gaffelgrenad) korgställning; *blad* utan stjärnludd på undersidan eller föga stjärnludna Auriculína Fr.
- I. *Blad* alldeles utan stjärnhår; *hår* styfva och glänsande:
- a. *Kantblommor* undertill aldrig rödstrimmade, ljusgula; *stift* alltid gula; *utlöpare* ofvan marken med ungefär jämnstora blad 5. H. aurícula Lam.; DC.
- b. *Kantblommor* undertill rödrandade eller i spetsen rödpunkterade, mer eller mindre mörkt gula; de flesta eller en del

stift mörka; *utlöpare* ofvan marken, liknande föregåendes, eller under marken 6. *H. suécicum* Fr.

II. *Blad* undertill glest stjärnhåriga; *hår* mjukare än hos föregående; *stift* alltid mörka 7. *H. scandinávicum* Dahlst.

C. *Jordstam* krypande med långa *utlöpare* ofvan marken; *stjälk* högväxt, jämte bladen rik- och oftast långhårig, 1-3-bladig, slutande i en rik, kvastlik korgställning; *stift* mörka; *blommor* gula eller mer eller mindre röda; *blad* med glesa till täta stjärnhår på undersidan *Collinána* N. & P.

I. *Blommor* gula; *kantblommor* undertill stundom rösttrimmade:

a. *Blad* till större delen trubblade, breda, undertill glest stjärnhåriga, jämte stjälken långhåriga; *blommor* mörkt gula; *kantblommor* undertill ofta mot spetsen rösttrimmade 8. *H. praténse* Tausch

b. *Blad* till större delen spetsiga, smala, undertill tätt stjärnhåriga, jämte stjälken korthåriga; *blommor* ljus gula; *kantblommor* undertill ostrimmade 9. *H. transbóttnicum* Norrl.

II. *Blommor* röda eller rödgula; *kantblommor* undertill helt och hållet röda eller bredt rösttrimmade:

a. *Blad* till större delen trubbiga, breda, undertill glest stjärnludna, jämte stjälken långhåriga; *blommor* röda eller de inre rödgula 10. *H. aurantiacum* L.

b. *Blad* till större delen spetsiga, smala, undertill tätare stjärnludna, jämte stjälken kortare håriga; *blommor* rödgula, de yttre mer eller mindre rösttrimmade 11. *H. jemtlándicum* Norrl.

D. *Jordstam* krypande med *utlöpare* under eller ofvan marken eller kort, snedt uppstigande med bladrosetter; *stjälk* högväxt, 2-3-flerbladig, mer eller mindre hårig och stjärnhårig; *korgställning* mer eller mindre rikblomstrig, flocklik eller kvastlik, med små hálkar; *stift* ljusa; *blad* undertill rikligt stjärnludna *Cymosína* N. & P.

I. *Korgställning* flocklik; *hálkar* små, jämte halkskaften vanligen rikt håriga af långa eller korta hår; *könlös förökning* genom bladrosetter och *utlöpare* under marken 12. *H. cymósum* L.

- II. *Korgställning* kvastlik; *håtkar* större, jämte korgskaften utan eller med glesa, sällan tätare, vanligen längre och gröfre hår:
- a. Könlös förökning genom blad-rosetter 13. *H. glomeratum* *Froel. (coll.)*
 - b. Könlös förökning genom utlöpare ofvan marken 14. *H. dubium* *Lindeb. (coll.)*
- E. *Jordstam* kort, snedt uppstigande med bladrosetter från rosettbladens veck (eller krypande med utlöpare); *stjälk* glatt eller med spridda—talrika borsthår, utan stjärnludd eller med föga stjärnludd upptill; *korgställning* mer eller mindre rik, kvastlik; *stift* ljusa; *blad* utan eller på undersidan endast med spridda stjärnhår *Præaltina* *N. & P.*
- I. *Stjälk* låg och grof, borsthårig; *håtkar* stora, i fåblomstrig, gles kvast; *rosettblad* många, de inre mer eller mindre tunglika 15. *H. Westööl* *Almq.*
 - II. *Stjälk* högvuxen, glest borsthårig; *håtkar* små, i tätare, rikblomstrig kvast; *rosettblad* få, de inre mer eller mindre spetsiga:
 - a. *Blad* undertill med spridda stjärnhår; *stjälk* högre, mera stjärnhårig och flerbladig . . 16. *H. subgotländicum* *N. & P.*
 - b. *Blad* undertill utan stjärnhår; *stjälk* lägre, spensligare, mindre stjärnhårig och fåbladig 17. *H. gotländicum* *Fr.*

Öfversikt af 2 undersläktet *Archierácium* *Fr.*

- A. *Skalfrukter* mörkbruna—svarta, vanligen stora; *håtkar* stora eller medelstora, rikhåriga och mer eller mindre glandelhåriga, sällan enbart glandelhåriga, öfverallt klädda af andra, mer eller mindre talrika, ytterst små, glänsande, (nästan) oskaftade glandelhår (mikroglandler); *bladen* klädda (utom af enkla här och stundom stjärnhår) i kanterna, på ryggnerven och på bladskäften af talrika—sparsamma, små glandelhår; *könlös* förökning genom bladrosetter; *blommor* ofta på ryggen och i spetsen håriga *Alpina* *Fr.*
- I. *Håtkar* stora, ensamma eller fåtaliga och stödda af små, föga förändrade blad, med vanligen löst sittande och frånstående ytterfjäll, som ofta bilda ett slags ytterhålk, oftast mer eller mindre rik- och långhåriga, sällan med talrika eller öfvervägande glandelhår; *stjälk* oftast lågväxt, få—flerbladig, med nästan otandade eller föga tandade blad; *rosettblad* små, tung-

lika—lansettlika, nästan helbräddade—glestandade, ofta med vågig kant; *stift* gula eller mörka . . . Alpina vera *Elfstr.*

a. *Stift* gula; *håtkar* mer eller mindre stora, rundade, rikt och långt håriga, med grönaktiga, fränstående ytterfjäll (ytterhålk); *rosettblad* med föga tydligt

skaft 18. *H. alpinum L.*

b. *Stift* mörka till svarta:

1. *Håtkar* smärre, utdragna, med mörka hår och rikligare inblandade glandelhår samt mera tilltryckta ytterfjäll; *rosettblad* med tydligt afsatt skaft . . 19. *H. petiolatum Elfstr.*

2. *Håtkar* breda med rundad bas och fränstående ytterfjäll; *blommor* blekgula; *stift* svarta; *blad* lansettlika till tunglika; *rosettblad* med föga tydligt skaft 20. *H. frondiferum Elfstr.*

3. *Håtkar* smala och långa, med afsmalnande, snurrlik bas och mera tilltryckta ytterfjäll; *blommor* mörkgula; *stift* grönaktiga; *blad* bredare, mera tandade; *rosettblad* med tydligt skaft 21. *H. præmatúrum Elfstr.*

II. *Håtkar* flera i stjälkens topp, åtminstone de öfversta stödda af trådlika blad, små eller vanligen medelstora, mer eller mindre svartgröna, med tydligt tegellagda fjäll, de yttre tilltryckta, klädda af mörka (sällan ljusa) hår och glandelhår eller blott af glandelhår; *stjälk* mera högväxt, 1–2-bladig med breda, mer eller mindre tandade blad; *rosettblad* breda, äggrunda—ovalade med tydligt skaft, mer eller mindre tandade; *stift* mörka eller ljusa *Nigrescéntia Elfstr.*

a. *Håtkfjäll* breda (de mellersta öfver midten mer än 1 mm), mot spetsen tydligt afsmalnande, aldrig jämbreda:

1. *De inre rosettbladen* hälften så breda som långa eller bredare, de flesta i spetsen rundade eller trubbiga 22. *H. curvatum Elfstr.*

2. *De inre rosettbladen* smalare än halfva längden, de flesta trubbspetsade eller spetsiga:

* *Blad* tätt och ojämnt tandade—flikandade; *det inre rosettbladet* bredast nedom midten. 23. *H. tuméseens Norrl.*

** *Bladen* fåtandade; *det inre rosettbladet* bredast ofvan midten 24. *H. peculiäre Dahlst.*

b. *Håtkfjäll* smala, jämbreda:

1. *Halk* med hår och glandelhår och med sparsamma stjärnhår på midtfjällens kanter 25. *H. ováliceps* *Norrl.*
2. *Halk* med glandelhår, utan stjärnhår på midtfjällens kanter 26. *H. orthópodum* *Dahlst.*
- III. *Hålk* flera, medelstora, breda med rundad bas, mörka med rikliga glandler och korta, mörka hår af ungefär lika längd; *stjälk* flerbladig; *stjälkblad* med omfattande och något utvidgad bas, jämte de tunglika och fåtaliga (2–3) rosettbladen nästan helbräddade eller glestandade 27. *H. depilátum* *Almqu.*
- B. *Skalfrukter* svarta, stora; *hålk* stora eller medelstora, mer eller mindre gråhåriga, glandelhåriga och stjärnludna och därjämte klädda af talrika, små, nästan oskaftade, gulröda glandler (mikroglandler); *bladen* mer eller mindre blågröna, jämte stjälken, isynnerhet nedtill, klädda af mer eller mindre talrika, ofta styfva och borstlika, tämligen tydligt tandade hår; *kantblommor* ofta cilierade; *stift* gula; *könlös* förökning genom bladrosetter eller knoppar från jordstammen. *Oreádea* *Fr.*
- I. *Stjälk* 1–3-bladig med det eller de nedre bladen skaftade, vid basen med bladrosett under blomningen:
- a. *Stjälk* vanligen 1-bladig; *blad* breda, rikhåriga, groftandade; *hålk* stora, styfhåriga, med något fränstående, bleka ytterfjäll 28. *H. Schmidtil* *Tausch*
- b. *Stjälk* ända till 3-bladig; *blad* smalare, mer eller mindre lansettlika, nästan helbräddade—mer eller mindre tandade; *hålk* stora eller medelstora, glandelhåriga och håriga, med mjuka hår och tilltryckta ytterfjäll 29. *H. saxífragum* *Fr.*
- II. *Stjälk* fler- till mångbladig med de flesta bladen oskaftade, utan bladrosett vid blomningen:
- a. *Blad* blågröna, smala, långt utdragna; *stjälk* spädare; *hålk* gråa af stjärnludd 30. *H. Lindebérgii* *Nym.*
- b. *Blad* grönare, bredt smalt lansettlika med mindre utdragen spets; *stjälk* gröfre och högre, mångbladig; *hålk* med glest ludd 31. *H. norvégium* *Fr.*
- C. *Skalfrukter* medelstora, svarta; *hålk* små till medelstora, klädda af hår och glandelhår eller med öfvervägande hår eller enbart glandler, oftast därjämte mer eller mindre stjärnludna; *stjärnluddet* ej sällan samladt som en mer eller mindre tydlig rand i fjällens kanter; *stjälk* 0–1-mångbladig; *stjälkens*

- här icke (eller otydligt) tandade; *kantblommor* sällan cilierade; *stift* ljusa eller mörka; *könlös* förökning genom bladrossetter eller knoppar från jordstammen *Vulgáta Fr.*
- I. *Stjälk* 0—1- (sällan 2-)bladig, med skaftade blad; *bladen* helbräddade—ojämnt fliktandade, oftast med bred hjärtlik, pillik eller rundad bas och oftast med utstående eller bakatböjda, olikstora tänder eller flikar vid basen; *könlös* förökning genom bladrossetter *Silvaticifórmia Dahlst.*
- a. *Korgar* små, i gles kvast på mer eller mindre långa, utstående skaft; *fjäll* tunna och platta, klädda af mer eller mindre rikligt stjärnludd och af glesa, mjuka hår med få inblandade glandelhår eller af öfvervägande eller uteslutande små glandelhår med luddet samladt i fjällens kanter; *blad* gleshåriga, mer eller mindre blågröna, breda och mer eller mindre skarpt och ojämnt tandade; *stjälk* 0—1-bladig *Subcæsia (Almqv.) Dahlst.*
1. *Håtkar* med öfvervägande hår och ludd samt sparsamma eller inga glandelhår, stundom med rikligare sma glandler och smal luddrand i fjällens kanter 32. *H. silvaticum (L. coll.)*
2. *Håtkar* med rikliga glandelhår, stundom med inblandade korta hår och bred luddrand i fjällens kanter:
- * *Håtkar* korta och breda, små med korta, triangulära fjäll; korta hår bland glandlerna; *stift* mörka 33. *H. trianguläre Almqv.*
 - ** *Håtkar* långa och stora med långa, lansettlika fjäll; inga hår bland glandlerna; *stift* gula. 34. *H. lacericifóllum Almqv.*
- b. *Korgar* små, i tät kvast eller flock på jämförelsevis korta, bågböjda skaft; *fjäll* mer eller mindre tjocka med upphöjd rygg, klädda af hår och glandelhår, ofta äfven med utbredd ludd eller blott af glandelhår och då ofta med luddrand i fjällens kanter; *blad* rikhåriga, breda, nästan helbräddade eller fatandade eller stundom fliktandade; *stjälk* högväxt, 1—2-bladig *Subvulgáta (Almqv.) Dahlst.*
1. *Håtkar* glandelhåriga, oftast med luddrand i fjällens kanter 35. *H. pellucidum Læst. (coll.)*
2. *Håtkar* med hår, glandler och ludd:
- * *Hår* och *glandler* ungefär lika talrika eller glandlerna öfvervägande; *fjällens* kanter med stjärnludd 36. *H. orbicans Almqv.*

- ** *Håren* talrika äro glandlerna, hvilka ofta äro små och otydliga; *stjärnludd* oftast mera utbredt 37. *H. sagittatum* *Lindeb. (coll.)*
- II. *Stjälk* 2—flerbladig med oskaftade blad utom det nedersta; *bladen* nästan hela—glestandade, stundom fliktandade med utåt eller framåtriktade tänder och mer eller mindre nedlöpande bladbas; *könlös* förökning genom bladrossetter eller underjordiska knoppar *Vulgatiförmia* *Dahlst.*
- a. *Korgar* stora, i gles, nedåt mer eller mindre obegränsad kvast på mer eller mindre långa skaft; *fjäll* tämligen tunna, klädda af mer eller mindre rikligt stjärnludd och glesa, mjuka hår, med få inblandade glandelhår eller af öfvervägande eller uteslutande glandelhår, med luddet samladt i fjällens kanter; *blad* breda, gleshåriga, mer eller mindre blåaktigt gröna, mer eller mindre långt och glest tandade; *stjälk* 2—3—sällan flerbladig *Cæsia* (*Almqv.*) *Dahlst.*
1. *Håkar* klädda af öfvervägande hår och mer eller mindre rikligt, spridd ludd eller med glandelhår och hår till ungefär lika mängd 38. *H. cæslum* *Fr. (coll.)*
2. *Håkar* med rikliga glandler eller med glandler och korta hår samt med bred luddrand i fjällens kanter:
- * *Håkar* korta och breda, stora, med mer eller mindre triangulära fjäll; korta hår bland glandlerna; *stift* mörka 39. *H. cæsiomurorum* *Lindeb.*
- ** *Håkar* långa, stora eller medelstora, med mer eller mindre lansettlika eller lineära fjäll; inga hår bland glandlerna. *stift* gula 40. *H. pórrigens* *Almqv. (coll.)*
- b. *Korgar* små, samlade i mer eller mindre tät kvast eller flock med mer eller mindre böjda grenar; *fjäll* mer eller mindre tjocka, med hög rygg, klädda af hår och glandler samt spridd stjärnludd eller af öfvervägande eller uteslutande glandelhår med mer eller mindre tydlig luddkant; *blad* rikhåriga, gröna, vanligen smala och glestandade; *stjälk* 3—5—eller flerbladig *Vulgáta genuína* (*Almqv.*) *Dahlst.*
1. *Håkar* med sparsamma glandelhår och ungefär lika talrika eller ymnigare hår 41. *H. vulgatum* *Fr. (coll.)*
2. *Håkar* med rikligare glandelhår och glesare hår:
- * *Blad* smala, långspetsade, mörkfläckiga 42. *H. eruentifólium* *Dahlst. & Lüb.*
- ** *Blad* talrika, breda, ofläckade. 43. *H. góthíoum* *Fr. (coll.)*

*** *Hålkar* glandelhåriga, med eller utan luddrand i fjällens kanter (stundom med inblandade, enstaka hår):

† *Stift* mörka:

§ *Hålkens* glandler korta, fina och glesa; *blad* sparsamt håriga 44. *H. anfractum* Fr. (coll.)

§§ *Hålkens* glandler mer eller mindre långa och grofva, täta; *blad* rikligt håriga . 45. *H. diaphanoïdes* Lindeb. (coll.)

†† *Stift* gula 46. *H. diaphanum* Fr. (coll.)

D. *Skalfrukter* medelstora, svarta, bruna eller gulgrå (halmgula); *hålkar* små eller medelstora; *fjäll* trubbiga, klädda af glandler och ludd, ofta med inblandade hår; *stjärnluddet* ofta tydligt begränsadt till fjällens kanter; *blommor* normalt cilierade; *stjälk* 1—mångbladig; nedre och mellersta *stjälkblad* skaftade med utvidgad och omfattande bladskaff, öfre oskaftade, mer eller mindre omfattande; *könlös* förökning genom bladrosetter eller underjordiska knoppar . . . *Prenanthoïdea* Koch p. p.

I. *Stjälk* 1—flerbladig; *stjälkbladen* föga längre eller kortare än stamleden; *blad* mer eller mindre breda; *könlös* förökning genom mer eller mindre väl utvecklade bladrosetter, som hos former med få *stjälkblad* kvarsitta, hos flerbladiga former ofta äro afvisnade vid blomningen; *skalfrukter* svarta—brunnröda *Alpëstria* Fr.

a. *Stjälk* 1—3-bladig med långt skilda, mer eller mindre smalskaftade *stjälkblad* och rikbladig rosett vid basen. Habitueellt lika former af *Vulgata* *Semidovrensia* Elfstr.
47. *H. subsilvaticum* Almqu. (coll.)

b. *Stjälk* hög, 4—flerbladig; *stjälkbladen* mera tätt sittande, föga eller ej längre än stamleden, de nedre mer eller mindre bredt skaftade, de öfre oskaftade; *blad* smalare än hos föregående; *könlös* förökning genom fåbladiga bladrosetter, som ofta afvisna vid blomningen. Habitueellt lika flerbladiga *Vulgata* eller bredbladiga *Rigida* . . *Dovrensia* Elfstr.

1. *Stjälk* och *blad* mer eller mindre håriga:

• *Hålk* bred med mer eller mindre rundad bas; *hålkskaff* längre än *hålken* 48. *H. dovrënsë* Fr. (coll.)

•• *Hålk* smal med mer eller mindre äggrund bas; *hålkskaff* till större delen kortare än *hålken* 49. *H. gemëllum* Almqu. (coll.)

2. *Stjälk* och *blad* glatta 50. *H. lelophÿton* Dahlst.

II. *Stjälk* mångbladig; *stjälkblad* tätsittande, oftast längre än

stamleden, mer eller mindre smala, de flesta oskaftade, de mellersta och nedre hopdragna i ett mer eller mindre bredt, vid basen utvidgad och där omfattande skaft; *könlös förökning* genom knoppar under marken, hvarföre stjälken alltid saknar bladrossett; *skalfrukter* svartbruna—

halmgula **Prenánthea** *Arv.-Touv.*

a. *Blad* mer eller mindre äggrundt lansettlika—lansettlika, spetsiga och mer eller mindre tandade, mindre talrika än hos följande 51. **H. subelátum** *Almqv. (coll.)*

b. *Blad* lineära—lineärt lansettlika, föga tandade—helbräddade, talrika och tätt sittande. 52. **H. prenanthoides** *Lindeb. (coll.)*

E. *Skalfrukter* stora—medelstora, svarta; *hålkvar* medelstora—stora, klädda af hår och korta, fina glandler, stundom saknande dessa båda slag af beklädnad, sparsamt eller knappt stjärnludna; *hålkfjäll* i regelbunden spiral, trubbiga—afrundade eller de inre spetsiga; *blommor* i spetsen alltid glatta; *stjälk* mångbladig med lansettlika—jämbreda, tätt sittande och mer eller mindre omfattande och till större delen oskaftade blad; *könlös förökning* genom knoppar under marken **Accipitrina** *Koch*

I. *Stjälk* mer eller mindre hög, flerbladig, med tämligen tätt sittande, mer eller mindre lansettlika—jämbredt lansettlika, på hvardera sidan med 2—3 större, glessittande tänder försedda, utdraget spetsiga blad, af hvilka de nedre äro skaftade, de öfre óskaftade, men ej eller knappt omfattande; *inre hålkfjäll* något spetsiga eller mindre trubbiga **Rigida** (*Lbg ex. p.*) *Dahlst.*

a. *Hålkvar* klädda af små, fina glandelhår eller af glandelhår och korta, fina hår och med spridda eller tämligen rikliga stjärnhår (stundom utan hår och glandler); *yngre blad* på öfversidan nästan utan stjärnhår. 53. **H. rigidum** *Hu. (coll.)*

b. *Hålkvar* klädda af öfvervägande mer eller mindre långa, grofbasiga hår; *yngre blad* med mer eller mindre riklig beklädnad af enkla stjärnhår på öfversidan 54. **H. sparsifólium** *Lindeb. (coll.)*

II. *Stjälk* högväxt, mångbladig, med tätt sittande, lansettlika—jämbreda, kortspetsade, helbräddade eller fåtandade blad, de mellersta ofta med nedtill hopdragen och därpå utvidgad, om-

fattande bas, de öfre med bred bas, omfattande; *alla* hålkfjäll trubbiga **Foliösa** *Fr. ex. p.*

a. *Blad* breda, mer eller mindre lansettlika—äggrundt lansettlika:

1. *Stjälk* rikbladig; *hålk* breda, mångfjälliga, med glandler eller med korta glandler och korta fina hår, stundom utan beklädnad 55. *H. eorymbosum* *Fr. (coll.)*
2. *Stjälk* fåbladigare; *hålk* smalare, fåfjälliga, med glandler och grofva hår 56. *H. crocátum* *Fr. (coll.)*

b. *Blad* smala, jämbreda:

1. *Hålk* med glandler och svagt ludd eller utan annan beklädnad än ludd på fjällens ryggar; *yttre fjäll* tilltryckta 57. *H. angústum* *Lindeb. (coll.)*
2. *Hålk* utan beklädnad af hår och glandler, stundom med svagt stjärnludd; *yttre fjäll* löst frånstående med utböjda spetsar 58. *H. umbellátum* *L.*

1. *H. macrolepídeum* *Norrl.* — Korgar flere—talrika; hålkfjäll tillspetsade, yttre löst frånstående, gröngrå—gråsvarta, klädda af rikliga, långa hår och glandler eller blott af glandler och stjärnludd. 4. Berg och sandbackar. Sk.-Bh. och Hls. — Bildar genom de korta och rikliga utlöparna ofta täta och stora mattor. — *α. típícum*: hålk och blad rik- och långhåriga; växt gröfre. 6. Berg och klippor. Sk.-Bh.; *β. sabulosórum* *Dahlst.*: hålk glandelhåriga, stundom med inblandade hår; blad svagare och mjukare håriga; växt i allmänhet spädare. 6. Berg och sandbackar. Sk.-Hls.

2. *H. pilosélla* *L.* — Fjäll spetsiga, de yttre mer eller mindre tilltryckta. 4 6. Öppna, soliga backar, stundom i gles tallskog eller löfängar. — Växer genom sina mer eller mindre långa utlöpare i glesare mattor än föregående. Har i Sverige öfver 100 kända underarter, hvilka vi här förena till 2 typer: *α. típícum*: hålk gråare af mer eller mindre rikligt ludd och därjämte klädda af glandler och hår eller blott af glandler; blad undertill mer eller mindre rikligt stjärnludna, ofta nästan hvita. Öppna backar. Sk.-Jmt.; *β. viréscens* (*Fr.*): hålk grönsvarta eller gråsvarta, klädda af glandler och mörka hår eller blott af glandler, svagt stjärnludna; blad undertill genom glesare stjärnludd mera gröna. Fuktiga ängar och backslutningar. Sk.-Upl.

3. *H. auriculæforme* Fr. — Hålkår ljusa, gröngrå, klädda af stjärnludd och glandler, stundom med inblandade hår; fjäll mer eller mindre tillspetsade, de yttre något fränstående; bladens undersida mer eller mindre glest stjärnhårig. 4 6. Friskare backslutningar. Sk.-Hls. Bildar små, glesa mattor. Hybrid af *H. macrolepideum* och *H. auricula*. Förekommer nästan öfverallt, där båda arterna växa tillsammans.

4. *H. cœrnuum* Fr. — Fjäll spetsiga, de yttre tilltryckta; utlöpare långa, glesbladiga, med mot spetsen aftagande bladstorlek; stjålk temligen hög, långt gleshårig; blad glest långhåriga, undertill glest stjärnludna. 4 7, 8. Öppna, soliga backar. Jmt.-Hrj.

5. *H. auricula* Lam.; DC. — Stjålk 1-flerblomstrig, 0-1-bladig; korgar få-flera, samlade i kvast; fjäll trubbiga, de yttre tilltryckta; hålkår smårre än hos föregående arter, klädda af glandler, stundom med inblandade borsthår, samt sparsamt stjärnhåriga. Stjålkbas och bladkanter med glesa borsthår. Bildar ofta glesa mattor. 4 6. Friskare backar, öppen ängsmark. Sk.-Jmt., Vb.

6. *H. suécicum* Fr. — Stjålk få-flerblomstrig; korgar samlade i kvast; fjäll vanligen mer eller mindre spetsiga, de yttre ofta något fränstående; hålkår något större än hos föregående, klädda af borsthår och glandler samt sparsamt stjärnludd. Stjålkbas och bladkanter med glesa borsthår, stjålk mer eller mindre borsthårig; blommor mörkare gula. Växer i glesa mattor. 4 6, 7. Öppna ängsmarker, myrar. Ög., Vg.-Lpl.

7. *H. scandinavicum* Dahlst. — Stjålk få-flerblomstrig, 1-2-bladig; korgar samlade i kvast; fjäll spetsiga eller trubbade, de yttre något fränstående eller tilltryckta; utlöpare långa, ofvan eller under marken; hålkår till storleken som hos föregående, klädda af glandler, grofva hår och sparsamt stjärnludd; stjålk och blad med tämligen rikliga, grofva hår; blommor ljusgula; kantblommor undertill ofta rödstrimmade. 4 6, 7. Fuktig ängsmark, myrar. Hrj., Hls.-Lpl.

8. *H. pratense* Tausch — Stjålk högvåxt, flerblomstrig, 2-3-bladig; korgar i kvast; hålkår klädda af långa hår och glandler samt spridda stjärnhår; utlöpare kraftiga, långa, storbladiga. 4 6, 7. Ängsmark. Sk. Sm., Ög., Gtl. — Var. *colliniförme* (N. & P.): Liknar föregående, men hela växten ljust grön;

hålkår ljusa, med ljusa hår och blad trubbiga. Förvildad ur botaniska trädgårdar kring Upsala och Lund.

9. *H. transbóttneum* *Norrl.* — Stjålk högvåxt, flerblomstrig, 2—4-bladig; korgar i kvast; hålkår klådda af glandler, korta, grofva hår och talrika stjårnhår; utlöpare korta. 4 7. Fuktig ångsmårk. Hrj., Mpd.-Lpl.

10. *H. aurantifacum* *L.* — Stjålk högvåxt, flerblomstrig, 2—3-bladig; korgar i kvast eller flock; hålkår klådda af långa hår, glandler och spridda stjårnhår; utlöpare långa. 6, 7. Förvildad i parker. Sk.-Upl. och Dlr. — β . *excelsius* *Norrl.*: kantblommor röda, de inre rödgula. n. Sm.-s. Ög., där den är fullkomligt vild.

11. *H. jemtlåndicum* *Norrl.* — Stjålk högvåxt, flerblomstrig, 2—3-bladig; korgar i gles kvast; hålkår klådda af tämligen långa hår, glandler och talrika stjårnhår; utlöpare långa. 4 7. Fuktiga ångar. Jmt., Hrj.

12. *H. cymosum* *L.* — α . *týpicum*: hålkår klådda af glesa —talrika glandler och sparsamma —talrika stjårnhår, jämte stjålk och blad mer eller mindre långt mjukhåriga. Innefattar flera former med afseende på hålkårnes storlek, hårlighetens riklighet och felande —rikliga glandler på hålkskaften. 4 6, 7. Söliga backar. Sk.-Vrm., Upl.; β . *pubescens* (*Lindbl.*); hålkår klådda af glandler och mer eller mindre rikligt stjårnludd, jämte stjålk och blad korthåriga. Omfattar liksom α *týpicum* många former. 4 6, 7. Sk.-Jmt.

13. *H. glomeratum* *Froel. (coll.)* — 4 6, 7. Öppna backar etc. Sk.-Jmt. — Varierar med glandelhåriga hålkår utan eller med mer eller mindre talrika, inblandade hår och undertill stjårnhåriga blad.

14. *H. dúblum* *Lindeb. (coll.)* — Stjålk oftast lägre och fåbladigare än hos föregående. 4 6, 7. Öppna backar. Bergslagen, Upl., s. *Norrl.* — Hålkårnas storlek och beklådnad växlar; mest skild är var. *tenerescens* (*Norrl.*) med hålkår och skaft klådda af täta, gulknappiga glandler utan eller med få inblandade hår, små, mera blågröna blad och kort och mjuk hårbeklådnad på örtståndet. Sk.-Jmt.

15. *H. Westödi* *Almq.* — Blommor oftast slutna, gula med gula stift; kantblommor undertill ej rödstrimmade; könlös förökning genom storbladiga, oftast skaftade bladrossetter; kor-

gar klädda af hår och glandler samt föga stjärnludd; stjälk och blad styft borsthåriga, utan stjärnludd; blommor vanligen kleistogama. 4 6, 7. Kalkhedar. Gtl.

16. *H. subgotländicum* N. & P. — Korgar medelstora, samlade i kvast; förökning genom oskaftade bladrossetter; korgar klädda af hår och glandler samt glest stjärnludd; stjälk och blad styft borsthåriga, utan stjärnludd, utom på bladens undersida. 4 6, 7. Kalkhedar. Gtl.

17. *H. gotländicum* Fr. — Stjälk lägre, spädare; förökning genom oskaftade bladrossetter; korgar mindre än hos föregående, hårigare, med smalare fjäll; stjälk och blad glest borsthåriga, utan stjärnludd. 4 6, 7. Kalkhedar. Gtl.

18. *H. alpinum* L. — Stjälk lågväxt, grof, rikhårig, 1–2-bladig; blommor gula, ända ut i spetsen håriga; rosettblad mer eller mindre tunglika, de flesta trubbiga, föga eller ej tandade. 4 7, 8. Fjällen från björkregionen till ofvan trädgränsen. Hrj.-Lpl. — De anmärkningsvärdare bland dess många former äro följande, alla med flerbladig stjälk: v. *crispum* Elfstr. med smärre hålkar och mera tilltryckta ytterfjäll och mera tandade blad; v. *glóbiceps* Dahlst.: hålkar klotrunda med gråare hår; v. *adspérsun* (Norrl.): hålkar smärre, öfverallt glesare hårichet, hålskaft utan glandler; smalt tunglika, mera helbräddade blad.

19. *H. petiolátum* Elfstr. — Stjälk högre, spädare, mindre hårig, 2–3-bladig; yttre hålkfjäll mera tilltryckta; blommor mörkare gula, föga håriga; blad glattare. 4 7, 8. Fjälltrakter som föregående. Hrj.-Lpl. — Hela växten betydligt mindre hårig än hos föregående; varierar till hålkens hårichet och bladens tänder.

20. *H. frondiferum* Elfstr. — Stjälk mer eller mindre högväxt, 2–4-bladig; stift mycket mörka. 4 7, 8. Fjälltrakter i björkregionen och därofvän. Hrj.-Lpl. — Utmärkt från alla Alpina vera genom sina blekgula blommor och mycket mörka, nästan svarta stift. Habituelik *H. alpinum* v. *adspérsun*.

21. *H. præmatúrum* Elfstr. — Stjälk mer eller mindre högväxt, 2–4-bladig; fjäll utdragna; blad äggrundt lansettlika–lansettlika, mer eller mindre tandade, smalskaftade. 4 7, 8. Fjälltrakter i björk- och fjällregionen. Hrj.-Jmt.

22. *H. curvátum* Elfstr. — Stjälk grof, hög, 0–2-bladig; hålkar tämligen stora, brunaktigt grönsvarta, med rundad, bred

bas; klädda af grofva, mörka hår och glandelhår; korgställning kvastlik med utspärrade grenar; rosettblad långskaftade. 4 7, 8. Fjälltrakter i björk- och fjällregionen. Hrj.-Jmt.

23. *H. tumescens* *Norrh.* — Stjälk tämligen grof, 2-3-bladig; håskar stora, brunaktigt—gråaktigt svartgröna, med äggrund bas, klädda af rikligare hår och kortare, glesare glandler än hos föregående; korgställning kvastlik med uppåtriktade grenar; rosettblad kortskaftade, de flesta trubbspetsade, tätandade—groft fliktandade. 4 7, 8. Fjälltrakter i björk- och fjällregionen. Hrj.-Jmt. — Utmärkt af långa, stora håskar med utdragna fjäll, mörka stift och groftandade blad; var. *arréctipes* *Almqv.*: skild genom kortare håskar, mera jämnt tandade blad, de yttre med i skaffet småningom afsmalnande bas och nästan gula stift. Hrj.-Jmt.

24. *H. peculiäre* *Dahlst.* — Stjälk hög, 2-3-bladig; håskar korta, medelstora, svartgröna, med rund bas, klädda af rikliga glandler, stundom med flere eller färre inblandade mörka hår; korgställning hopträngd med uppräta grenar; rosettblad kortskaftade. 4 7-9. Fjälltrakter i björk- och fjällregionen. Hrj.-Jmt. — var. *melaínon* (*Elfstr.*): skild genom rikliga mörka hår bland håskens glandler.

25. *H. oválcéps* *Norrh.* — Stjälk bågböjd, oftast tämligen hög, med 0-1 syltandade blad; håskar brunaktigt svartgröna—grågröna, medelstora, smala, med äggrund bas; korgställning gles, kvastlik, med bågböjda grenar; rosettblad långskaftade, ägg-runda, glest fintandade. 4 7-9. I björk- och fjällregionen. Hrj.-Jmt.

26. *H. orthópodum* *Dahlst.* — Stjälk tämligen hög, rak, 0-1-bladig; håskar medelstora, smala, grönsvarta, klädda af rikliga glandler; korgställning gles, kvastlik med raka, långa, uppåtriktade grenar; rosettblad långskaftade, ägg-runda, spetsiga, sågtandade. 4 7-9. I björk- och fjällregionen. Hrj.-Lp!

27. *H. depilátum* *Almqv.* — Stjälk högväxt, rak, flerbladig; stjälkblad flere, jämförelsevis stora, oskaftade, lansettlika; rosettblad smärre, trubbiga; korgställning hopdragen, kvastlik, med uppräta grenar. 4 7, 8. I fjäll- och björkregionen. Hrj.-Jmt. — Erinrar habituellt om vissa *Alpestria*, men skild genom rikliga mikroglandler och saknad af stjärnludd på de större och till storleken (i likhet med *Alpína vera*) för öfrigt mycket växlande håskarna.

28. *H. Schmidtil Tausch* — Rosettblad oftast många, breda, med äggrund bas, ofta groft och ojämnt tandade; stjälkbladet skaftadt; hålkar med utdragna fjäll, klädda af grofva hår och glandler; korgställning gles, kvastlik, med långa grenar, ofta nästan gaffelgrenad. 4 6. Berg och klippor vid kusten. Hl., Bh. — Utmärkt från öfriga af denna grupp genom breda, mer eller mindre ojämnt tandade rosettblad och fåbladig stjälk och liknar härigenom en del former af *Silvática* af *Vulgáta*.

29. *H. saxifragum Fr.* — Stjälk tämligen högväxt, 2-3-bladig, de flesta bladen oskaftade; rosettblad få, bredare eller smalare lansettlika—äggrundt lansettlika, nästan helbräddade—tandade; hålkar med korta (sällan utdragna och mera spetsade) fjäll, klädda af mer eller mindre talrika, finare hår och glandler samt mer eller mindre spriddt eller till fjällens kanter inskränkt stjärnludd; korgställning mera hopdragen, kvastlik. 4 6, 7. Kusttrakter och insjöstränder, berg och klippor, Sk.-Bh. och Vb. — Skild från föregående genom flerbladigare stjälk, smalare blad och mera hopdragen korgställning, från de följande genom lägre stjälk med färre blad och fåbladig bladrosett vid basen. Hithörande former variera till bladens tandning och hålkarnas rikligare eller sparsammare beklädnad af hår och glandler. Mest afvikande af dessa former är var. *exténsium* (Lüb.): med större, endast glandelhåriga och i fjällkanterna mer eller mindre stjärnhåriga hålkar samt rikhårigare stjälk och blad.

30. *H. Lindebergii Nym.* — Stjälk hög, vågigt böjd eller rak, 3-5-bladig; stjälkblad smala, utdragna, jämbredt lansettlika, glestandade, ljusst blågröna; rosettblad 2-3 eller vid blomningen felande, smala; hålkar medelstora, klädda af glesa, fina hår och korta glandler samt tämligen rikligt stjärnludd; korgställning gles, kvastlik, ofta nedåt obegränsad. 4 6, 7. Kusttrakter och insjöstränder. Berg och klippor. Sk., Upl.

31. *H. norvegicum Fr.* — Stjälk styf, högväxt, mångbladig; stjälkblad bredt lansettlika, på hvardera sidan 2-3-tandade, de flesta oskaftade; rosettblad inga; hålkar brunaktigt grå eller svartgröna med rundad bas, klädda af korta hår, glandler och stjärnludd i växlande mängd; korgställning nedåt obegränsad. 4 7, 8. Kusttrakter, klippor vid kusten. Hl., Bh. — Skild från föregående genom högre, styf och grof stjälk med bredare och längre tandade, mörkare gröna, till större delen oskaftade blad och rikblomstrigare, mera obegränsad korgställning. Af mera

utmärkande varieteter må nämnas: var. *rufescens* (Fr.): blad smalare, mera utdragna; håskar med föga ludd och bredare fjäll. Klippor vid hafvet eller insjöar. Sm., Upl.

32. *H. silvaticum* (L. coll.). — Stjälk lågväxt; rosettblad ljusgröna, tunna, gleshåriga, oregelbundet och skarpt tandade och flikade med äggrund, ofta hjärtlik eller pillik bas, sällan nedlöpande, ofta med fria tänder på bladskafvet; korgställning utbredd, glest kvastlik, ofta nästan gaffelgrenad, vanligen med långa grenar; håskar små, mer eller mindre rikt stjärnhåriga med fina, glesa hår och få glandler, sällan med endast glandler och stjärnludd. 4 6, 7. Ekbackar, björkängar eller öppen lokal i löf- och barrskog. Sk.-Lpl. — Mest utmärkande af de många hithörande former äro: var. *stenolëpis* (Lbg.): med hvitgröna, ojämnt fliktandade blad och smala, långa håskar med utdragna, i spetsen nakna, sylhvassa fjäll, klädda af fina hår och spridt-rikligt stjärnludd, men nästan utan glandler. Sk.-Lpl.; var. *maculosum* (Dahlst.): med mörkgröna, mer eller mindre fläckiga, utdragna blad med mer eller mindre nedlöpande bas, de inre och stjälkbladet isynnerhet tätt och groft inskuret tandade, hopdragen korgställning och korta håskar med föga utdragna fjäll, klädda af korta hår och glesa, små glandler. Sk.-Vrm. Hls. samt var. *prolixum* (Norrl.): med korta, mörkgröna, ojämnt skarptandade blad, utbredd korgställning och korta håskar med nästan jämbreda, smala fjäll, klädda af korta hår och små glandler till ungefär lika antal. Sm.-Jmt.

33. *H. trianguläre* *Almqu.* — Stjälk som hos föregående; rosettblad ljusgröna, långskaftade, triangulära med hjärtligt pillik bas, oregelbundet tandade-fliktandade med mer eller mindre bakåtriktade basaltänder; korgställning kvastlik, tämligen hopträngd; håskar små, hvitgröna med tätt stjärnludd i kanterna, för öfrigt klädda af täta, små glandler och enstaka(—spridda), korta hår. 4 6, 7. Ekbackar, björkängar etc. Sk.-Vrm., Upl.; Jmt. — Väl skild från föregåendes flesta former genom de karaktäristiska bladen, men framförallt genom håskarnes beklädnad. Varierar med större håskar med talrikare hår. Håskarna likna dem hos *H. cæsiomurorum*, men äro smärre; är i öfrigt skild från denna genom det skaftade stjälkbladet och rosettbladens form. Från följande är den skild genom korta håskar, bredare blad och mörkare stift.

34. *H. lacerifolium* *Almqu.* — Stjälk högre och gröfre än hos föregående; rosettblad gulgröna, äggrunda-äggrundt aflänga,

groft tandade—flik tandade med rundad—hjärtligt pillik bas och mer eller mindre utat eller bakåtriktade basaltänder; korgställning gles, kvastlik; håtkar med långa, nästan lansettlika fjäll, i kanten försedda med en vit stjärnluddsrand och för öfrigt klädda af tämligen stora, oftast gulgröna glandler; stift gula. 4 6, 7. Ekbackar etc. Ög., Vg.-Vrm., Upl. — Varierar obetydligt med längre eller kortare håtkar och grundare eller djupare tandade eller flikade blad.

35. *H. pellucidum* *Loest. (coll.)* — Stjälk högväxt 1—(sällan 2-)bladig med skaftadt stjälkblad; rosettblad mörkgröna, bredt äggrunda med hjärtlik—pillik bas, glestandade eller vinkliga (hos hufvudformen); korgställning kvastlik, tämligen hopträngd; håtkar små, korta, nästan svarta eller svartgröna med korta, nästan jämbreda, trubbad fjäll, klädda af en smal strimma af stjärnludd i kanterna och för öfrigt af korta, mörka glandler; stift mycket mörka. 4 6, 7. Ekbackar, björkängar etc. Sk.-Lpl. — I närheten af denna stå en mängd former, som skiljas genom närvaro eller frånvaro af stjärnludd i håtkfjällens kanter, genom håtkformen och fjällens form och genom bladens form och tandning (från nästan helbräddade—flik tandade).

36. *H. orbicans* *Almq.* — Stjälk som hos föregående; rosettblad njurlikt äggrunda—äggrunda med hjärtlik—äggrund bas, hela med glesa uddtänder eller med några kortare tänder vid basen; korgställning gles, kvastlik; håtkar långa, med smala, grönsvarta fjäll, försedda med en smal stjärnluddsrand i kanterna och klädda af fina hår och glandler i ungefär lika mängd; stift gula eller brunsvarta. 4 6, 7. Ekbackar, björkängar etc. Sk.-Dir., Hls. — Till denna ansluta sig en stor mängd former, hvilka skilja sig till håtkens form och storlek, till fördelningen och förhållandet mellan de olika hårslagen och till bladens form och tandning, från nästan helbräddade flik tandade. Mest utmärkt af dessa former är var. *ciliatum* (*Almq.*): med stora, bredfjälliga håtkar och bredare stjärnluddsrand i fjällens kanter, i spetsen håriga blommor samt rikhåriga, korttandade—ojämnt groftandade rosettblad. Sk.-Upl., Dls. Öfriga former förekomma i olika delar af Sverige ända upp i Lappland.

37. *H. sagittatum* *Lindeb. (coll.)* — Stjälk som hos föregående; rosettblad ljusgröna, rikhåriga, äggrunda med rundad eller pillik bas, nästan helbräddade—kort skarptandade; korgställ-

ning kvastlik, hopträngd, stundom flocklik; hålkår små, smala, med breda, äggrundt lansettlika fjäll, försedda med en bred rand af stjärnludd och för öfrigt klädda af rikliga, ljusa hår och inblandade, oftast små och föga tydliga glandler; stift mörka. 4 6, 7. Ekbackar och björkängar etc. Sk.-Vrm., Srm. — Hit ansluta sig många former, alla utmärkta genom rikligt stjärnludd i fjällens kanter och genom rikligare, vanligen ljus hårighet, men sparsammare glandelhårighet på hålkårne. De skiljas till hålkårnes storlek och form, hårighetens fördelning och förhållande samt bladens form och tandning från nästan helbräddade—fliktdandade. Hithörande former hafva till utbredningsområde hela Sverige.

38. *H. cæsius* Fr. (coll.) -- Stjälk lågväxt, grof, 1-2-3-bladig, till större delen oskaftade stjälkblad; rosettblad många, äggrunda—lansettlika med mer eller mindre nedlöpande bas, glest groftandade, stundom ojämnt fliktandade med utåt eller framåtriktade tänder; korgställning gles, kvastlik, stundom nästan gaffelgrenad med mer eller mindre utspärrade, raka grenar; hålkår stora med mer eller mindre rundadt tvär bas och långa, mer eller mindre utdragna, i spetsen nakna fjäll, klädda af öfverallt spridda stjärnhår, tämligen rikliga enkelhår och få, föga synliga glandler. 4 7, 8. Öppna backar, stenig mark, i ekbackar och löfängar, klippor. Sk.-Lpl. — Blad mer eller mindre blågröna och på öfversidan ofta mörkfläckiga. Stjälk ofta grenig från alla bladvecken. Hit ansluta sig en mängd former med få- till flerbladigare stjälk och smalare—bredare, blågröna—rent gröna blad samt tätare eller glesare korgställning, alla utmärkta af tämligen stora hålkår med mer eller mindre riklig hårighet, i allmänhet få och föga framträdande glandler och glest—rikligt, öfver hela fjället utbredd stjärnludd; endast hos ett fåtal former äro glandlerna nästan lika talrika som håren, men de äro i detta fall alltid små och fina. De mest utmärkande af dessa former äro: var. *basifolium* (Fr.): med mörkgröna, mera utdragna, ofvan oftast mörkfläckiga blad, flera stjälkblad, mera hopdragen korgställning, kortare hålkår med mindre utdragna fjäll och talrikare, mera synliga glandler. Sk.-Vrm., Hels. samt var. *læticolor* (Almqv.): med ljust gröna, föga tandade, mera kortspetsiga blad, utan fläckighet, mer eller mindre gles korgställning samt korta hålkår med nästan jämbreda fjäll och små glandler och korta hår till ungefär lika antal. Srm., Vsm., Upl., Gstr. Bredfjälligare former med mera tandade blad i de nämnda landskapen och i Ög., Hls., Hri. och Jmt.

39. *H. cæslomurórum* *Lbg.* — Stjälk lågväxt—tämligen hög, grof, 1–3-bladig med de flesta stjälkbladen oskaftade; rosettblad flera, mer eller mindre äggrunda, glest bredtandade—glest fliktandade med nedlöpande eller äggrund bas, mörkgröna; korgställning kvastlik, mer eller mindre kortgrenig med mer eller mindre raka grenar; hålkar stora, tämligen breda med rundadt tvär bas och breda, korta fjäll, försedda i kanterna med en mycket bred, vit stjärnluddsrand, för öfrigt klädda af korta, grofva glandler och korta hår, af hvilka än de ena, än de andra förhärska. 4 7. Öppna backar, stenbunden, mera öppen mark i eckbackar och löfångar. Sk.-Jmt. — Lätt skild från föregående och dess former genom den breda luddranden i hålkfjällens kanter, från följande genom rakare bladtänder, breda och korta fjäll med både hår och glandler samt mörka stift.

40. *H. pórrigens* *Almqu. (coll.)* — Stjälk vanligen lågväxt, grof, 1–2(–3)-bladig med flertalet stjälkblad oskaftade; rosettblad flera, långskaftade, ojämnt bredtandade eller fliktandade med oftast krökta, utåt eller framåtriktade tänder och nedlöpande, rundad—tvär bas, ofta på öfversidan fläckiga; korgställning glest kvastlik, med raka, utstående grenar, ofta nästan gaffelgrenad; hålkar vanligen stora och grofva, långa, med mer eller mindre utdragna, lansettlikt—jämnbredda fjäll, klädda af rikliga glandler och försedda med en smal stjärnluddsrand i kanterna; stift gula. 4 7. Eckbackar, löfångar etc. Sk.-Vrm., Upl. — Hit ansluta sig en mängd former med högre, flerbladig eller lägre, fåbladig stjälk, med smalare, korttandade eller bredare, långtandade blad och ofta smärre hålkar och smärre, vanligen gulknappiga glandler, alla utmärkta genom en, om än smal, stjärnluddsrand i fjällens kanter och saknad af hår på hålkarna samt gula stift. Mest utmärkande af dessa former är: var. *opácum* (*Lönnr.*): lågväxt med mera ovala, oftast trubbad, korttandade, vanligen mörkfläckiga blad och kortare hålkar med luddet mera jämnt spriddt öfver fjällens yta. Gtl.; var. *resupinátum* *Almqu.* med mångbladig stjälk, ljusgröna, långt fliktandade blad och små, grönaktiga hålkar med smal luddrand i fjällkanterna. Sk.-Upl., Vrm.

41. *H. vulgátum* *Fr. (coll.)* — Stjälk mer eller mindre högväxt, 2–5-bladig, med mer eller mindre bredt eller smalt lansettlika, till större delen oskaftade blad; rosettblad få, sällan flera än 4, vanligen 3, mer eller mindre bredt eller smalt lansettlika, med

nedlöpande bas och mer eller mindre regelbundet ordnade, vanligen korta, framåtriktade tänder; korgställning hopdragen, kvastlik; håskar små eller medelstora, tämligen smala, klädda af hår och glandler till ungefär lika antal och oftast glest stjärnludd, som är tätare mot fjällens öfre del i kanterna och spetsen. 4 7. Ekbackar, löfängar, skogar på öppna lokaler, i allmänhet på mer gräsbounden mark än föregående arter. Sk.-Dlr., Hls. — Hit ansluta sig en mängd former, alla utmärkta genom håskarnas beklädnad af glandler och hår till ungefär lika antal eller genom öfvervägande beklädnad af enkla hår, men som skilja sig genom saknad eller närvaro af stjärnludd, hvilket kan vara spridt öfver större delen af fjället eller inskränkt till en tydlig rand i kanten af det samma. De anmärkningsvärdare bland dessa äro: var. *pinnatifidum* (*Lönnr.*): skild från hufvudf. genom mera långtandade—fliktrandade blad, saknad af ludd på fjällens spetsar, mörkare gula blommor och gula stift. Sk.-Boh., Ög.; vidare var. *acroléucum* (*Stenstr.*): skild genom ljusare gröna, mera oregelbundet tandade blad, smalare och längre håskar med smalare fjäll, försedda (utom med rikliga glandler och hår) med en tydlig, smal stjärnluddsrand i hålskjällens kanter. Sm., Hl.-Vrm., Upl.

42. *H. eruentifóllum* *Dahlst. & Lüb.* — Stjälk högväxt, spenslig, flerbladig, med smalt lansettlika, till största delen oskaftade blad; rosettblad få, långa, de inre lansettlika, liksom stjälkbladen regelbundet tandade af korta, spetsiga, framåtriktade tänder, alla vanligen på öfversidan mörkt purpurfläckiga; korgställning kvastlik—flocklik, tämligen hopträngd; håskar medelstora, smala, med smala, tämligen långa fjäll, klädda af tämligen rikliga glandler och få hår, föga stjärnludna. 4 6, 7. Ekbackar, kanten af bokskog etc. Sk.-mellersta Sm., södra Hl. Lätt igenkänd på sina smala, fläckiga blad och ljust grönsvarta håskar med smala, tämligen utdragna fjäll.

43. *H. góthicum* *Fr. (coll.)* — Stjälk högväxt, styf, flerbladig, med äggrundt lansettlika, glest långtandade, oskaftade blad; rosettblad få, ovala—äggrunda, de inre spetsiga, glest långtandade; korgställning gles, kvastlik, med nästan raka grenar, nedåt vanligen obegränsad genom grenar från bladveckan; håskar stora, grofva, mörkt svartgröna, med breda, mer eller mindre trubbiga fjäll, klädda af rikliga glandler och färre inblandade, mörka hår, utan stjärnludd. 4 7. Ekbackar, öppnare löfängar, steniga backar.

Sm., s. Vg., Hl. — Liknar *H. rigidum*, men lätt skild genom bredare blad och utvecklade rosettblad. Till denna ansluta sig flera former med smalare eller bredare blad, större eller mindre hålkär etc., alla utmärkta från *H. rigidum* genom en verklig bladrosett.

44. *H. anfractum* Fr. (coll.) — Stjälk hög, spenslig, 3-4-bladig, med lansettlikt lineära, glest långtandade blad; rosettblad få, mer eller mindre smalt lansettlika, glestandade, alla föga håriga; korgställning kvastlik, fåblomstrig, med korta grenar; hålkär små, svartgröna, tämligen breda, med korta, breda fjäll, klädda af glesa, korta glandler och föga ludd i de yttres kanter. 4 7. Löfängar etc. Sm.-Ög. — Hit ansluta sig flera former med liknande beklädnad på hålkärne, alla med mycket mörka stift och med bredare blad. De mest utmärkande äro: var. *atronitens* Dahlst.: med glänsande, mörkare hålkär och mer eller mindre bredt lansettlika blad. Sm.-Vg., Ög.; var. *subampliátum* Dahlst.: med buktandade, trubbigare blad och öfre stjälkblad med bred, nästan halftomfattande bas, samt vanligen ytterst korta halkskaft.

45. *H. diaphanoïdes* Lby. (coll.) — Stjälk högväxt, tämligen grof 2-5-bladig, med mer eller mindre smalt lansettlika, ofta oregelbundet tandade blad; rosettblad få, ovala(-aflängt ovala)-bredt lansettlika, ofta oregelbundet tandade; korgställning kvastlik, upptill hopträngd; hålkär långa, tämligen smala, grönsvarta, med tämligen tät sittande, stora och långa glandler, utan eller med svagt stjärnludd i de yttre fjällens kanter; stift mörka. 2 7 börj. 8. Öppnare ställen i ekbackar och löfängar, buskmark etc. Sk.-Lpl. — Till denna ansluta sig en mängd former, alla med glandelhåriga hålkär och utan ludd eller med mer eller mindre bred luddrand i halkfjällens kanter, med bredare eller smalare, nästan helbräddade eller tandade och ej sällan på öfversidan mörkfläckiga blad. De mera allmänna eller anmärkningsvärda bland dessa äro: var. *subpellucidum* (Norrl.): med ljusgröna, smalt lansettlika blad och bred stjärnluddrand i halkfjällens kanter. Hrj., Hls.-Lpl.; var. *storliénse* (Norrl.): med ovala -omvänt äggrunda, trubbad blad och breda halkfjäll med bred stjärnluddrand i halkfjällens kanter. Jmt, Hrj.; var. *ornátum* (Dahlst.): med ofvan mörkfläckiga, äggrundt lansettlika blad och bred stjärnluddrand i halkfjällens kanter. Sm., Ög., Dlr., Hls.

46. *H. diáphanum* Fr. (coll.) — Stjälk högväxt, grof, 2-6-bladig, med äggrundt lansettlika, skarpt sågtandade blad; rosettblad få, ovala-äggrundt lansettlika, skarptandade; korgställning

kvastlik, hopdragen; håtkar korta, tämligen tjocka, grönsvarta, klädda af tätt sittande, korta och färre, medellånga glandler; stift gula. 4 7. Buskmark i ekbackar och löfångar. Sm. — Till denna ansluta sig några former med smalare blad. Den allmännaste bland dessa är: var. *pseudodiaphanum* (*Dahlst.*): med färre, smalare och glesare tandade stjälkblad, glestandade rosettblad och längre håtkar med spetsigare fjäll. Sm., Hl.-Vrm., Upl.

47. *H. subsilvaticum* *Almq.* (*coll.*) — Stjälk medelhög, 2–3-bladig, de nedre bladen skaftade och åtminstone något af dem med mot basen utvidgadt och något omfattande, smalt eller bredt skaft; rosettblad många, mer eller mindre äggrundt lansettlika, tämligen regelbundet och tätt tandade; korgställning glest kvastlik; håtkar små, med korta och till större delen trubbiga fjäll, klädda af fina hår och små glandler samt stjärnludd i fjällens kanter. 4 7. Fjälltrakter i skogs- och björkregionen. Jmt., Hrj.

Hit ansluta sig en mängd i fjällen förekommande former, alla med få, långt åtskilda stjälkblad, och hvilka skilja sig till bladform, bladtandning och beklädnad. Bland de mera utmärkta af dessa är: var. *semidovrense* (*Elfstr.*): med mörkare gröna blad, högre och flerbladigare stjälk och mörka håtkar med föga ludd, men med rikliga glandler och talrika, långa, mörka hår. Jmt.

48. *H. dovrense* *Fr.* (*coll.*) — Stjälk mer eller mindre högväxt, 4–8-bladig med mer eller mindre bredt-smalt lansettlika blad, som äro föga eller icke längre än stamlederna, de öfre oskaftade med mer eller mindre bred bas, de nedre hopdragna i smalare eller bredare, vid fästpunkten mer eller mindre utvidgadt och öronligt omfattande skaft; rosettblad få, vid blomningen ofta afvissnade; korgställning mer eller mindre hopträngd, fäblomstrig, kvastlik; håtkar medelstora eller stora, tjocka med rundad bas och mer eller mindre trubbad fjäll, klädda af vid sin bas grofva hår och glandler samt hufvudsakligast i kanterna glest stjärnludd. — Hufvudformen är endast funnen på Dovre i Norge, men i Sveriges fjälltrakter förekomma mycket närstående varieteter, af hvilka följande äro mest utmärkta: var. *indutum* (*Elfstr.*): med mera smalt lansettlika blad och mindre håtkar med tydlig och bred stjärnluddsrand i fjällens kanter. Jmt., Hrj.; var. *obtusissimum* (*Almq.*): med bredare, mera utåtriktade blad, kortare håtkar med styfvare enkelhår och breda, rundtrubbiga eller nästan tvärhuggna fjäll. Jmt., Hrj. samt var. *mutilatum* (*Almq.*): med till

alla delar glattare örtstånd och mörka håskar med föga och nästan blott på basfjällen tydligt stjärnludd samt med glesa, små glandler och få eller sparsamma, korta hår. 7, 8. Jmt. Alla förekomma i fjälltrakter i barr- och björkregionen, stundom i nedre fjällregionen.

49. *H. gemellum* *Almqu. (coll.)* — Stjälk grof, mer eller mindre högväxt med ovalt—af långt lansettlika, helbräddade eller nästan helbräddade, stora blad; rosettblad flera, breda, oftast helbräddade; korgställning liten, hopträngd, kvastlik med korta grenar och med hålskaften oftast kortare än hålkarna; håskar små, tämligen smala med breda, trubbad, gleshåriga och sparsamt glandelhåriga, i kanten med en bred stjärnluddsrand försedda fjäll. 4 6, 7. Fjälltrakter i barr- och björkregionen. Jmt. — Hit ansluta sig flera afvikande varieteter, de flesta med ytterst korta hålskaft och små håskar. De förnämsta af dessa äro: var. *spléndens* (*Elfstr.*): med grönsvarta, glänsande håskar, klädda af få glandler och hår och hvitludna hålskaft med enstaka eller strödda hår och glandler samt smalare, tandade blad. Jmt.; var. *graciléntipes* (*Dahlst.*): med grönaktiga eller grönsvarta, små och smala håskar, klädda jämte korgskaften af rikligare glandler och hår och glest stjärnludd i hålskfjällens kanter samt med smalare, tätt bukttandade blad. Jmt., Hrj. och var *humidórum* (*Almqu.*): med smalt lansettlika, spetsigare och föga tandade blad samt afvikande genom längre hålskaft, liksom de nästan luddlösa hålkarna klädda af få hår och glandler. Jmt., Hrj. 7, 8. Alla förekomma i barr- och björkregionen i fjällen.

50. *H. leiophyton* *Dahlst.* — Stjälk högväxt, späd, jämte bladen helt och hållet (eller nästan) glatt; stjälkblad små, de nedersta och mellersta med smalare eller bredare, vid fästpunkten hastigt och starkt öronligt utvidgad, omfattande bas, de öfre med bred bas, oskaftade; rosettblad små och få, alla svagt och skarpt tandade och ljusgröna; korgställning gles, kvastlik med fina grenar; håskar små—medelstora, smala, grågröna, klädda af rikliga glandler och bred stjärnluddsrand i fjällens kanter. 4 7, 8. Fjälltrakter mest i björkregionen, uppstigande i nedre fjällregionen. Dlr.-Jmt.

51. *H. subelatum* *Almqu. (coll.)* — Stjälk högväxt, grof, flerbladig, med de flesta bladen tätsittande och längre än mellanlederna; stjälkblad mer eller mindre tätt sågtandade, de nedre med mer eller mindre långt, bredvingadt, vid fästpunkten utvidgadt och

omfattande skaft, de öfre ned mer eller mindre bred, halftomfattande bas; korgställning mer eller mindre hopträngd, kvastlik, nedåt oftast obegränsad; håtkar små med breda, trubbiga, glandelhåriga och i kanten stjärnludna fjäll. 4 8, 9. Fjälltrakter i skogs- och björkregionen, sällan högre. Jmt.-Hrj. — Hit ansluta sig flera former, skilda genom bladens form och beklädnaden (genom mer eller mindre talrika hår bland glandlerna och rikligare eller svagare stjärnludd). Den mest utmärkta af dessa är var. *sulphuratum* (*Dahlst.*): med små, halfgenomlysande, svavelgula blommor. I öfrigt lik hufvudformen. Björk- och nedre fjällregionen. Jmt.

52. *H. prenanthoides* *Lbg.* (*coll.*) — Stjälk mycket högväxt, rikbladig med de flesta bladen längre än stamlederna; stjälkblad trubbiga—kortspetsiga, helbräddade eller föga tandade, till basens beskaffenhet som hos föregående; korgställning hopträngd, kvastlik, nedåt mer eller mindre obegränsad; håtkar små med breda, trubbiga fjäll med mer eller mindre rikliga glandler och isynnerhet mot fjällens kanter rikligt stjärnludd. 4 7, 8. Fjälltrakter i skogs- och björkregionen, mest på lundartade lokaler. Hrj.-Lpl. Stjälk stundom nästan manshög och mycket rikbladig.

53. *H. rigidum* *Hn.* (*coll.*) — Stjälk högväxt, styf, med bladen oftast längre eller lika långa med stamlederna; stjälkblad 6 - 15, de nedre vid blomningen oftast afvissnade, mer eller mindre spadlika—tunglika, skaftade och mer eller mindre helbräddade, de öfre vanligen utdraget lansettlika, på hvardera sidan glest och långt, oftast tre—fyra-tandade, långspetsade, de öfversta kortare, med bredare, ofta något omfattande bas; korgställning upptill kvastlik, nedåt ofta obegränsad; håtkar medelstora, vanligen breda med rundad bas, klädda af korta glandler och små, oftast mörka, sparsamma hår samt nästan utan stjärnhår. 4 8, 9. Steniga lokaler, buskmark etc. Ög.-Upl. — De allmännast hithörande former äro: var. *lineatum* (*Almqv.*): till alla delar mycket glatt, med mångbladig, stundom ända till manshög, grof stjälk; håtkar utan hår och glandler och med en fin stjärnluddstrimma på de yttre fjällens ryggar. Sk.-Dlr., Hls. samt var. *acrifolium* (*Dahlst.*): med fåbladigare stjälk, håtkar utan stjärnludd, men med glesa glandler och hår samt gula stift. Sk.-Vg., Ög. — Skild från följande genom sin korta och fina härighet på håtkarna och genom sina ofvantill icke eller föga stjärnhåriga blad; könlös förökning genom knoppar från jordstammen.

54. **H. sparsifóllum** *Lby. (coll.)* — Stjälk högväxt, med bladen oftast längre än stamlederna; stjälkblad 6–20, de nedre som hos föregående, de öfre mer eller mindre utdraget lansettlika, ofta mera ojämnt tandade än hos föregående, med utdragen mer eller mindre skarp eller trubbad spets, de öfversta kortare och vid basen bredare med något omfattande bas; korgställning kvastlik, mer eller mindre obegränsad; hålkår tämligen stora och breda med rundad bas och breda fjäll, klädda af få eller enstaka, ofta nästan otydliga glandler och mer eller mindre långa, ofta talrika hår med mer eller mindre grof, mörk bas samt få stjärnhår. 4 8, 9. Fjälltrakter i skogs- och björkregionen etc. Vrm., Hls.-Lpl. — Innefattar flera till bladens tandning och hålkårnas mer eller mindre rikliga hårbeklädnad mer eller mindre skilda former, alla utmärkta genom längre, gröfre och rikligare hår och sparsamma eller inga glandler på hålkårne samt genom sina i yngre stadier äfven ofvantill mer eller mindre stjärnhåriga blad; könlös förökning genom knoppar från jordstammen.

55. **H. corymbósum**. *Fr. (coll.)* — Stjälk hög och grof med tätt sittande, talrika, ända till 20 eller flera, lansettlika –äggrundt lansettlika blad, som äro längre än stamleden och af hvilka de nedre äro bredskäftade, de mellersta hafva hopdragen och vid fästet åter utvidgad och liksom de öfre, bredare bladen mer eller mindre halftomfattande bas; korgställning kvastlik och nedåt obegränsad; hålkår med nästan jämbreda, trubbiga och ofta breda fjäll med få, mjuka hår och små, sparsamma glandler eller nästan utan beklädnad. 4 slut. 8, 9. Skogs- och björkregionen i fjälltrakter. Hvj.-Lpl.

56. **H. crocátum** *Fr. (coll.)* — Stjälk hög och grof med tätt sittande, talrika, mörkgröna, nedtill smalare och något skäftade, upp till mer eller mindre äggrundt lansettlika, nästan helbräddade eller fätandade, vid basen omfattande blad; korgställning oftast liten, hopdragen, kvastlik, nedåt obegränsad; hålkår tämligen stora, svartgröna, med breda, i en trubbad spets afsmalnande fjäll, klädda af korta, glesa, mörka, vid sin bas grofva hår och glesa glandler, utan stjärnludd; stiften hos hufvudf. gula. 4 slut. 8, 9. Skogs- och björkregionen i fjälltrakter, sällan högre upp. Hvj.-Lpl. — De märkligaste hithörande former äro: var. *reticulátum* (*Lby.*): med mera nätådliga, tätare tandade blad och smärre hålkår med rikligare glandler och glesare eller nästan felande hår. Förekomst och blomning som föregående; var. *strictum* (*Fr.*): med smalare,

gles- och långtandade blad, hårigare stjälk och bredare, mera gröna håkar med bredare och trubbigare fjäll, klädda af gröfre och längre hår, sparsammare glandler och spridda stjärnhår. Hlj.-Lpl. — Förekomst och blomning som föregående.

57. *H. angústum* Lbg. (coll.) — Stjälk hög, spensligare än hos föregående med tunglikt lansettlika, långa blad, färre än hos föregående, de nedre något skaftade, de mellersta nedom midten hopdragna och vid fästet utvidgade och halftomfattande liksom de öfre mot sin bas småningom bredare bladen; korgställning glesare, kvastlik, nedåt ofta obegränsad; håkar tämligen stora och breda med rundad bas och smala, nästan jämbreda, tilltryckta fjäll utan hår och glandler, men med en fin luddrand på de yttre fjällens midt. 4 8, 9. Fjälltrakter i skogs- och björkregionen. Hlj.-Jmt. — Hit ansluta sig ett flertal till hålkarnes beklädnad af få-rikliga glandler afvikande former, alla öfverensstämmande till hålkarnes och bladens form. Stiften äro hos alla dessa former gula och de yttre hålkfjällen till skillnad från följande tilltryckta.

58. *H. umbellatum* L. — Stjälk oftast högväxt, grof, mång- och tätbladig; bladen tunglikt lansettlika—smalt lansettlika, sällan bredare, stundom linesmala, otandade—svagt tandade; korgställning oftast månggrenig, kvastlik eller upptill flocklik, nedåt vanligen obegränsad; korgar medelstora—stora, svartgröna—gröna, mångfjälliga med de yttre fjällen fränstående och mer eller mindre utåtböjda utan all beklädnad eller med föga ludd på de yttres bas; stift gult eller mörkt. 4 7—9. Backar, buskmark, löfängar etc. Sk.-Lpl. — Varierar med glatt eller hårig stjälk, bredare eller smalare, nästan helbräddade till glest långtandade blad, större och mindre håkar etc. De mest utmärkande varieteterna äro: var. *filifólium* Fr.: med linesmala—nästan trådsnala blad med starkt tillbakarullad bladkant. Sandiga hafstränder, strandklippor etc. Sk.-Boh., Norrl.; var. *dunénse* Reyn: nedliggande med mer eller mindre breda, tandade blad och grof, nedtill liksom bladskafften mer eller mindre långhårig stjälk. Steniga hafstränder. Sk.-Gtl.

Såsom bihang till Compositæ uppföra vi

Fam. **Ambrosiáceæ.** (Kl 21.)

♂ och ♀ på samma stånd, de förra bildande hufvud i toppen, de senare i bladvecken nedanför, till sist dolda inom hårda, taggiga skenfrukter; ♂ bestående af en rörformig kalk och 5 stån-

dare, hvilkas strängar och knappar äro sammanvuxna i en stam; ♀ sammanvuxna parvis, hvar och en bestående af ett treflikadt kalkfjäll och 1 pistill med 2 märken.

Xanthium spinosum L. — Stjälk grof, 0,3—0,6 m hög, rikt förgrenad, försedd med trekopplade, gula, 2 cm långa taggar och undertill hvitludna, parflikade blad med lång, lansettlik ändflik och 1—2 par kortare sidoflikar; skenfrukter kroktaggiga. ☉ 7—9. Tistelkräppa. På barlast och vid fabriker. r. Sk.-Norrl.

X. strumarium L. — Tagglös, blad breda, hjärtlika, undertill gröna, flikade med grofsågade flikar. ☉ 7—9. På barlast, mycket sällan anträffad i Sverige. Färgskräppa.

2 fam. Lobeliææ Notblomväxter. (Kl. 5.)

Vattenväxter med stängel och ♂-blommor; krona läppformig; ståndare 5, fria från pipen, deras knappar sammanvuxna; frukt till en del under- till en del öfversittande, 2-rummigt fröhus, öppnande sig med två häl i toppen; stift 1; märke 2-klufvet med hårkrans. Endast ett släkte, *Lobelia*.

Lobelia L. Notblomma.

L. dortmanna L. — Rotstock med långa birötter och trinda, 2-pipiga rosettblad; stängel glatt, 0,2—1 m; blommor hängande, i klase; foder regelbundet, nästan fribladigt; krona ljusblå—vit, uppripad, öfverläppens 2 flikar trådsmla, underläppens 3 bredt lansettlika. 4 7, 8. Notblomma; i vatten. a. Sk.-Norrl. (ej Gtl.). Växer understundom på den torra stranden och får då lägre stängel och färre blommor.

3 fam. Campanulææ. Klockväxter. (Kl. 5.)

Blad strödda; blommor ♂ i klase, hufvud eller hufvudlik flock; foder och krona regelbundna, sambladiga, 5-taliga; ståndare 5, fria från pipen, fästa på blombotten; fruktämne undersittande eller toppen öfversittande; frukt 3—6-rummigt fröhus, som öppnar sig med häl och har mängfröiga rum samt axilära fröfästen.

A. Blommor aldrig i hufvudlik flock . . . 1 *Campánula*.

B. Blommor i hufvudlik flock 2 *Jasióne*.

1. *Campánula* Tourn. Klocka.

Blommor aldrig i hufvudlik flock; krona klocklik, ståndarsträngar nedtill fjälllika; knappar fria; frukt 3-rummig; märken 3.

A. Blommor oskaftade, i hufvud:

I. Foderflikar trubbiga 1 *cervicária*.

II. » spetsiga 2 *glomeráta*.

B. Blommor tydligt skaftade, ej samlade till hufvud:

I. Fruktämne vid blomningen flere gånger kortare än kronan:

a. Mellersta stjälkblad 1,5—8 cm breda, tydligt sågade—naggade:

1. Blommor hängande, foderflikar tillbakavikna 3 *rapunculoides*.

2. Blommor utstående eller uppräta, foderflikar uppräta:

† Stjälkblad grofsågade, de mellersta triangulära med hjärtlik eller tvär bas; klase afbruten, ofta sammansatt af knippen; blommor 2,5—5 cm långa 4 *trachelium*.†† Stjälkblad naggsågade, de mellersta ovala; klase sammanhängande, alltid enkel; blommor 4—7 cm långa 5 *latifolia*.

b. Mellersta stjälkblad 0,1—1,5 cm breda, helbräddade eller otydligt naggade:

1. Vissnade blommor och frukter på bågliket nerböjda skaft 6 *rotundifolia*.

2. Vissnade blommor och frukter på utstående eller uppräta skaft:

† Blommor ensamma eller i enkel klase; krona 2—4 cm lång, 3—5 cm vid 7 *persicæfolia*.

†† Blommor i rikt förgrenad klase eller kvast, 1,5—2,5 cm långa, 2—2,5 cm vida:

* Rot förvedad; blommor i upptill vidgad kvast, sammansatt af knippen 8 *pátula*.** Rot köttig; blommor i pyramidformigt aftagande klase, sammansatt af klasar 9 *rapunculus*.

II. Fruktämne vid blomningen af kronans

längd 10 *uniflora*.1. *C. cervicaria* L. — Stjälk stråfhårig, 0,3—1 m hög, nedtill 4—10 mm tjock, grofriblig; blad ljusgröna, stråfhåriga, naggade, lansettlika, de nedre afsmalnande till vingadt skaft, de öfriga stjälkomfattande, de öfversta från bred bas tvärt sammandragna; foder-

flikar aflånga, 4-5 mm långa, 2-3 mm breda; krona blå eller hvit, $1,5 \times 1$ cm; stift ofta utskjutande. ☉ 7, 8. **Skogsklocka**. Ångar. Sk.-Norrl.

2. **C. glomerata** L. — Stjålk glatt eller något hårig, 0,2-0,7 m hög, nedtill 2-5 mm tjock, trubbkantig eller finribbig; blad mörkgröna, tilltryckt håriga, fint naggsågade, de nedre ovala eller aflånga med rundad eller hjårtlik bas, de öfre oskaftade, vanligen åggrunda; foderflikar smalt lansettlika, långspetsade, 5-10 mm långa, 1-2 mm breda; krona gredelin (eller hvit), 1,5-3,5 cm lång, 1,5-2,5 cm vid; stift oftast inneslutet. ♀ 7, 8. **Toppklocka**. Ångar. Sk.-Norrl. — f. *salviæfolia* Wallr.: blad undertill, liksom stjålk gråluden; f. *elliptica* Kit.: stjålk tjockare, med gröfre ribbor; alla blad med afrundad eller afsmalnande bas. Upl., Srm., Vsm. r. — v. *trachelioides*: stjålk upptill stråfhårig; blad groft och ojämnt sågade, de mellersta triangulåra med tvår bas; sidostållda hufvud på förlångda grenar. Vsm. Grusselhyttan i Lindes socken 1873 (*Hannström*). Ger intryck af att vara hybrid, men har högst få pollenkorn slåa.

3. **C. rapunculoides** L. — Rotblad hjårtlika, på utlöpare från stamknölar; stjålkblad naggsågade, hjårtlika, ovala eller (de öfversta) lansettlika, alla gleshåriga; stjålk glatt eller gleshårig, 0,2-0,7 m hög; blommor i förlångd, ensidig klase; foderflikar lansettlika; krona gredelin, 2-3 cm lång; fruktåmne tilltryckt hårigt, hångande. ♀ 7-9. **Knylklocka**; odl. st., Sk.-Norrl.

4. **C. trachelium** L. — Stjålk skarpkantig, stråfhårig, 0,5-1 m hög; foderflikar från 3-4 mm bred bas, långsamt afsmalnande till spets; krona blå (eller hvit); fruktåmne oftast stråfhårigt. ♀ 7, 8. **Nåsselklocka**. Ångar. Sk.-Norrl.

5. **C. latifolia** L. — Stjålk glatt, trind eller trubbkantig, 0,5-1,5 m hög; foderflikar vid basen 4-6 mm breda; blad finhåriga, de nedersta hjårtlika; krona blå eller hvit, fruktåmne glatt. ♀ 7, 8. **Håssleklocka**; lundar, löfång. Sk.-Norrl. (ej Gtl.)

6. **C. rotundifolia** L. — Stjålk 16-50 cm hög, glatt eller finhårig, vanligen grenig; rosettblad njurlika, hjårtlika eller åggrunda, grofsågade eller helbråddade, stjålkblad jämbreda- jämbredt lansettlika, 3-5 cm långa, 1-3 mm breda, de öfversta trådsmlå; blommor i kvast eller klase, sammansatt af knippen; foderblad trådfina, omkr. 5 mm långa, 1 mm breda; krona blå, lika vid som lång (omkring 1,5 cm), dess flikar $\frac{1}{4}$ så långa; märken många

gångar kortare än stiftet; fröhus öppnande sig vid basen. 4 6-8. **Blåkklocka**; ängar, backar. a. Sk.-Norrl.

* **Scheuchzéri Vill.** — Stjälk 10—25 cm hög, enkel, i förhållande till längden gröfre än föregående; rosettblad vid blomningen bortvissnade; stjälkblad kortare och bredare än hos föregående; blommor till formen mera lika följande, 1,5—2 cm långa, ensamma eller i enkel klase. 4. Norrl. r. Ett enda svenskt exemplar sedt af förf. (Åreskutan, *Axell*); på Dovre synes den ej vara sällsynt, men öfvergår i föregående, troligen genom hybridisering.

7. **C. persicæfölla L.** — Glatt; stjälk enkel, 0,3—1 m hög; rosettblad långskaftade, omvänt lansettlika, naggade, vid blomningen vanligen vissnade; stjälkblad jämbreda, 5—15 cm långa, 4—10 mm breda, vanligen helbräddade; foderflikar förlängdt triangulära, omkring 15 mm långa, 2—4 mm breda; krona blå, nedtill klotformig; märken af stiftets längd eller längre; fruktämne glatt eller (f. *eriocarpa M. & K.*) styfhårigt; frukt öppnande sig ofvan midten. 4 7, 8. **Storklocka**; ängar. a. Sk.-Norrl — f. *cy-mósa*: blomskäft 2-blommiga (hos typen alltid enblommiga). Sk., Andrarum.

8. **C. pátula L.** — Stjälk glatt, sällan nedtill stråfhårig, med få och glesa ribbor, 20—70 cm hög; blad glatta, glest naggade eller helbräddade, de nedre omvänt äggrunda eller tunglika, de mellersta lansettlika, 2—6 cm långa, 4—10 mm breda, de öfversta trådsmla; blomskäft 1,5—6 cm långa, foderflikar 5—10 mm långa, från 1—2 mm bred bas trådfina; krona nedtill afsmalnande, violett, 2—2,5 cm lång, 1,5—2 cm vid; märken något kortare än stiftet. ☉ 6—8. **Ångsklocka**; ängar, åkrar. Sk.-Norrl.

9. **C. rapúnculus L.** — Stjälk vanligen hårig, med många och täta ribbor; blad vanligtvis något håriga, glest fintandade; blomskäft 1—3 cm; foderflikar 6—15 mm långa, från 1 mm bred bas trådsmla; krona 1—2 cm lång, blå. ☉ 7—9. **Rapunselklocka**; odlade st., Sk.-m. Sv. r.

10. **C. uniflóra L.** — Stjälk glatt, 5—15 cm hög; blad helbräddade eller otydligt naggade, glatta, de nedre ovala eller omvänt äggrunda, de mellersta bredt lansettlika; blomma nerböjd; foder med hårränder, flikar 3—5 mm långa, trubbiga; krona 5—8 mm lång, bägerlik, ljusblå; frukt upprät, smalt päronformig, afsmalnande till fruktskaft, mogen 1,5—2 cm lång, 5 mm bred, öppnande sig under toppen. 4 7, 8. **Fjällklocka**; fjälltrakter. r. Lpl.

2. Jasióne L. Munke.

Blommor i hufvudlik flock; krona hjulformig; ståndarsträngar ej fjällika; knappar hopvuxna; frukt 2-rummig; märken 2.

J. montána L. — Stjälk 20–50 cm hög, enkel eller nedifrån grenad, upptill bladlös; blad lansettlika, jämbreda eller tunglika, helbräddade eller glestandade; flockar 1,5–2,5 cm i diameter, toppställda; svepeblad kranställda, ägggrunda med tvärt afsatt spets; blomskaft 3–5 mm långa; foder och krona djupt 5-delta med trådsmala flikar; fröhusets hela tak vid mognaden lossnande till hål; blommor blå (eller hvita). ☺ 6–9. **Blåmunke**; sand. st. a. Sk.-Norrl. — f. *litorális Fr.*: stjälk nedliggande, korgar 1–1,5 cm i diameter, rot genom öfversandning ofta 3–4-årig. På flygsand. Sk. Bh. och Upl.

4 fam. Cucurbitáceæ. Gurkväxter. (Kl. 21, 22.)

Örter med enkönade blommor och på olika sätt sammanvuxna ståndare; dessa fästa på kronan; fodret och den regelbundna, 5-taliga, klocklika kronan nedtill förenade och tillsammans affallande; frukt bär- eller gurklik, undersittande, 3–5-rummig med parietala fröfästen. Hit höra gurka, melon, pumpa.

Bryónia alba L. — Stjälk flere meter lång, klängande och klättrande; blad sträfva, skaftade, triangulärt hjärtlika, 5-flikade; klängen enkla, fästa bredvid bladen; blommor i kvast, ♂ och ♀ på samma stånd, gröngula; märke glatt; bär vid mognaden svart. 4. **Hundrofva.** — **Br. dlóica L.** skiljes från föregående genom härigt märke och röda bär; ♂ och ♀ på skilda stånd. Förvildade ur trädgårdar.

5 fam. Dipsacáceæ. Väddväxter. (Kl. 4.)

Örter ☺ eller 4 med motsatta blad och blomkorg; foder tvenne, dels ytterfoder, fäst nedom fruktämnet och omslutande detsamma, dels ofvanfoder, fäst på fruktämnets topp; krona sambladig, olikformig eller oregelbunden, 4–5-talig; ståndare 4 fria, fästa i pipen; pistill ensam med undersittande fruktämne, 1 stift och 1 märke; frukt nöt.

A.	Blomkorgar klotformiga, skärmfjäll taggiga.	1	Dipsacus.
B.	»	»	hinnaktiga. 3 Succisa.
C.	»	plattade	» borstlika. 2 Trichéra.
D.	»	»	» halft hinn-
	aktiga	4	Scabiósa.

1. *Dipsacus Tourn.* Karda.

Stjälk taggig; blomfäste kägellikt med borstklädda, tagguddiga skärmfjäll, som äro mycket längre än blommorna; hålkfjäll lika skärmfjällen, ej sammanslutna till vanlig hålk; ytterfoder fyrkantigt, glatt, fåradt; ofvanfoder skålformigt, i kanten fransadt.

D. pilosus L. — Stjälk 0,4–1 m, klynnegrenig; blad kortskaftade, äggrunda, ovala eller lyrformiga, helbräddade eller sågade; korgar klotrunda, 3 cm vida; blommor gulaktiga, trattlika, olikformigt 4-klufna; hålkfjäll nedåtriktade, något längre än de nedersta skärmfjällen. ☺ 7, 8. Tistelkarda; odl. st. r. Sk. Upl. — Vid klädesfabriker, t. ex. Slottsmöllan i Hall., förekommer någon gång *D. silvestris* Mill., utmärkt genom förlängda korgar, uppåtböjda hålkfjäll, som äro många gånger längre än de nedersta skärmfjällen, och violetta blommor.

2. *Trichéra Schrad.* Åkervädd.

Stjälk hårig utan taggar; blomfäste kullrigt med hårtofsar, utan skärmfjäll; hålk platt, slutet till korgen; ytterfoder 4-kantigt, hårigt med svagtandadt bräm; innerfoder klocklikt med 8 borstlika tänder i kanten.

T. arvensis L. — Stjälk 25–50 cm hög, upptill och nedtill sträfhårig, utan eller sällan med (f. *glandulösa Koch*) glandelhår, klynnegrenig; blad grågröna, gleshåriga, de nedre vanligen hela, aflångt ovala, de öfriga pardelta, eller alla hela (f. *integri-folia W. Gr.*), eller alla parbladigt delta (f. *collina Hallier, Schlecht.*); korgar svagt kullriga, 3 cm vida; blommor vanligen ljusröda ♂, antingen de yttre läppformiga med en liten flik uppåt och 3 större nedåt, de inre olikformigt 4-taliga, rörformiga, eller alla rörformiga, företrädesvis ♀ (f. *campéstris Bess.*), eller alla läppformiga, könlösa (f. *isántha Neum.*); frukt kortskaftad, tillsammans med ytterfodret 5 mm lång. 4 7, 8. Åkervädd; backar. a. Sk.-Norrl.

3. *Succisa Vaill.* Knappvädd.

Stjälk utan taggar; blomfäste kägellikt med hinnaktiga skärmfjäll, som äro kortare än blommorna; ytterfoder fyrkantigt, fåradt och hårigt med 4-klufvet bräm; innerfoder nästan utan pip med 5 svarta, borstlika tänder.

S. pratensis Moench — Stjälk 25–50 cm, klynnegrenig, upp- till tilltryckt hårig, för öfrigt glatt; blad vanligen helbräddade,

mörkgröna, ovala -ovalt lansettlika; korgar halfklotformiga, omkring 2 cm vida; alla blommor rörformiga, olikformigt 4-klufna, blå (sällan hvita). 4 8, 9. **Knappvädd**; ängar. a. Sk.-Norrl. — f. *incisa* Roth.: blad endast 1 cm vida, tandade eller flikade; Sk. flerstädes; f. *pumila* Hallier, *Schlecht.*: stjälk och blad tätt grofhåriga; Gtl. (af vanlig storlek) Sk. Arlöf (dvärgform, f. *nana* Bolle, endast 3-8 cm hög).

4. **Scabiösa** L.

Stjälk utan taggar; blomfäste med halft hinnaktiga, halft örtartade skärmfjäll, som äro af blommornas längd eller kortare; ytterfoder fåradt, upptill öfvergående i en hinnaktig krage; ofvanfoder bestående af 5 långa borst.

1. *S. columbária* L. — Ofvanfodrets borst svartbruna, 3-5 gånger så långa som det föga håriga ytterfodrets krage; rosettblad ljusgröna, 5-10 cm långa, 8-25 mm breda, tätt sågade-parbladigt delta, håriga. Stjälk 0,2-0,5 m, endast upptill hårig, klynnegrenig, dess öfversta stamled vanligen 2-4 gånger så långt som det närmaste; nedre stjälkblad oftast dubbelt parbladigt delta i lineära flikar; hålkfjäll vanligen 10, jämbreda, gröna, 1 cm långa; korgar 2-3 cm vida; blommor blå (sällan hvita), de yttre läppformiga med 2 mindre flikar uppåt och 3 större nedåtvända, de inre rörformiga, olikformigt 5-taliga. 4 7-9. **Stjärnvädd**; backar. Sk.-Vg. och Srm. r. — f. *holsätica* E. H. L. Krause: strandform med enblomstrig, 5-10 cm hög stjälk; äfven inuti landet t. ex. Sk. Benestads kalkbackar.

2. *S. suaveolens* Desf. — Ofvanfodrets borst gulaktiga, dubbelt så långa som det tätludna ytterfodrets krage; rosettblad mörkgröna, nästan glatta, lansettlika, 5-10 cm långa, men endast 5-10 mm breda, helbräddade eller glest parflikade. Stjälk öfverallt luden, dess öfversta stamled något dubbelt längre än det närmaste; nedre stjälkblad parbladigt delta (ej dubbelt). Eljest som föregående. 4 7, 8. **Luktvädd**; sandfält. Sk. r. — Den i utlandet först beskrifna formen, *canescens* M. & K. med tätt gräludna rotblad, synes vara ytterst sällsynt hos oss; ett ex., enligt uppgift insamladt vid Brösarp i Sk., har författaren sett.

6 fam. **Valerianaceæ**. Vändelväxter. (Kl. 3.)

Örter med motsatta blad; blommor i 2-sidiga, sammansatta knippen; foder fäst ofvanpå fruktämnet; krona regelbunden eller olik-

formigt 5-flikig, trattlik; ståndare 3, fria, fästa i pipen; pistill 1, bestående af ett undersittande fruktämne, 1 stift och 3 märken; frukt 1-rummig, 1-fröig nöt.

A. ♀, blad sammansatta, sällan enkla 1 **Valeriána.**

B. ♂, blad enkla, hela, oftast helbräddade. 2 **Valerianélla.**

1. **Valeriána L. Vändel.**

Stjälkblad parbladiga; foderbräm under blomningen inrulladt till en ring, sedan fjäderlikt.

A. Blommor ♀:

I. Rotstock med korta utlöpare under jorden 1 **officinális.**

II. Rotstock med långa utlöpare ofvan marken 2 **excélsa.**

B. Blommor ♀ och ♂ på skilda stånd 3 **dióica.**

1. **V. officinális L.** — Rotstock kort med outvecklade stamled, utan eller med korta jordlöpare; alla blad parbladiga; småblad 6–10 par, fasta, mörkgröna, 6–10 mm breda, oftare helbräddade än glestandade; tänder något utböjda; uddblad föga större än sidosmåbladen; blommor ♂. Stjälk glatt, 0,5–1,5 m; blad utstående; knippen starkt utbredda; frukter utspärrade; krona rödlett, omkring 4 mm lång; frukt svagt afsmalnande mot spetsen. ♀ 6, 7. **Läkevändel**; ängar. a. Sk.-Norrl. — f. *tenuifólia Vahl.*: småblad helbräddade, 3–5 mm breda.

2. **V. excélsa Poir.** (*sambucifólia Mik.*) — Alla blad parbladiga; småblad 4–6 par, 10–15 mm breda, tunna, ljusgröna, glest sågade med framåtriktade tänder; uddblad mycket längre och bredare än sidosmåbladen. Stjälk nedtill ofta hårig, 0,5–1,2 m hög; blad nästan uppräta; blomknippen mera sammandragna, i frukt nästan uppräta; krona 5–6 mm lång; frukt vid basen dubbelt så bred som vid spetsen, dess fjunstrålar yfvigare och grenigare än föregående; blommor 2 veckor tidigare och luktar svagare än föregående. ♀ 6, 7. **Krypvändel**; ängar. a. Sk.-Norrl. — f. *hirsúta*: stjälk öfverallt tät-hårig, 30–50 cm hög. Hall. Gottskär.; var. *tripteróides*: nedre blad 3-fingrade, öfre hela, lansettlika, grofsågade. Sk. Björka i Kropp. r.

* **integrifólia Ledeb.**: alla blad hela, glest sågade, de nedre äggrunda, de öfre lansettlika. Sm. Vestervik. r.

3. *V. diólea* L. — Rotstöck krypande med förlängda stamled och långa utlöpare; rosettblad och nedre stjälkblad hela, ovala, skaftade, öfriga parbladigt delta med oval ändflik; ♀ mindre än ♂. Stjälk 15–50 cm, under bladfästena hårig. 4 5, 6. **Kärrvandel**; fuktiga ängar. Sk.-Bh. o. Sm.

2. *Valerianélla* Tourn. Vändla.

Blommor i knippen, samlade till hufvud; fodrets bräm otydligt eller tandadt, aldrig fjäderlikt; krona regelbunden, 5-talig, trattlik.

1. *V. olitória* (L.) Poll. — Svepeblad trubbiga, mycket längre än blomhufvudet; frukt klotrund med omärkligt foderbräm. Stjälk glatt, 8–20 cm lång, vanligen ända från basen utspärradt grenig; rosettblad skaftade, tunglika; stjälkblad jämbreda, trubbiga, oskaftade, 4–7 mm breda; blommor små, ljusblå; frukter gulaktiga, glatta eller fläckvis glest småludna. ☉ 5, 6. **Vårvändla**; stränder, åkrar. a. Sk.—Upl. — f. *lasiocárpa* *Rchb.*: frukt öfverallt tydligt smaluden; svenska exemplar osedda af författaren.

2. *V. dentáta* Poll. — Svepeblad spetsiga, ej längre än blomhufvudet; frukt päronlik, brun med tydligt 4–5-tandadt foderbräm. Stjälk 15–40 cm hög, grenig ofvan midten; grenar mindre utspärrade, blad längre och smalare, för öfrigt som föregående. ☉ 6, 7. **Åkørvändla**; åkrar. r. Sk.-Norrl. — f. *dasycárpa* *Rchb.*: frukt öfverallt tydligt och tätt hårig. Sk. Lyckås; Gtl., antagligen flerestades. r.

7 fam. *Sambucacææ*. Hyllväxter. (Kl. 5.)

Träd, buskar eller örter med motsatta blad; blommor i kvast af täta knippen; foder och krona vanligen regelbundet sambladiga, 5-taliga, den senare hjulformig eller klocklik; ståndare 5, fästa i pipen; pistill med ett undersittande eller delvis öfversittande, 3-rumligt fruktämne utan stift, men med 3 märken; stenfrukt eller bär.

A. Blad parbladiga med uddblad 1 **Sambucus**.
B. Blad hela, flikade 2 **Viburnum**.

1. *Sambucus* Tourn. Hyll.

Alla blommor lika stora, regelbundna ♂; frukt bärlig, vid mognaden svart, sällan vit eller grön, klotrund, 3-fröig; blad parbladiga med uddblad.

1. *S. nigra* L. — Träd eller buske; blommor hvita; knappar gula. Småblad vanligen 5, skaftade, sågade, aflånga—ovala med tvärt afsatt spets; krona omkring 8 cm vid, starkt lukande. 6, 7. Flåderhyll. Sk.-Upl. o. Vrm.

2. *S. ébulus* L. — Ört; blommor ljusröda; knappar violetta. Småblad vanligen 9, lansettlika, långsamt tillspetsade. 2 6, 7. Sommarhyll. Sk.-Upl. r. Ursprungligen odlad.

2. *Vibúrnum* L. Olfvon.

Kvastens inre blommor små, regelbundet klocklika ♂, yttre stora, hjulformiga, könlösa; stenfrukt röd, 1-fröig; blad enkla.

V. ópulus L. — Klynnegrenig buske; blad 3-flikade, grofsågade, med trådsmala stipler på skaften; inre blommor gulaktiga, 5 mm vida, yttre rent hvita, 25 mm vida. 6, 7. Skogsolfvon; skogsdungar. a. Sk.-Norrl.

8 fam. Adoxaceæ. Desmeväxter. (Kl. 8 eller 10.)

4 ört med 5 blommor i hufvud, enkel ofärgad kalk, 2—3 foderlika högblad och 8—10 halvverade ståndare (endast släktet *Adóxa*).

Adóxa L. Desmeknopp.

A. moschatellína L. — Ört med rotstock och utlöpare; stjälkblad 2, motsatta, 3-fingrade, med fingerlikt delta—handklufna småblad; rosettblad likaså; blomknippen i ett toppställdt hufvud, bestående af en regelbunden, sambladig, 4-talig toppblomma och 4 regelbundet sambladiga, 5-taliga sidoblorror; blomhyllat utgöres af en ofärgad kalk; ståndarne genom klyfning 8 eller 10; fruktämne med 4—5 enfröiga rum; stift och märken 4 eller 5; frukt bärlik. 4—6. Desmeknopp; lundar. a. Sk.-Norrl. Luktar mysk.

9 fam. Caprifoliaceæ. Tryväxter. (Kl. 5 eller 14.)

Buskar med motsatta, hela blad, läppformig eller olikformig, 5-talig blomkrona, 1 trådlikt stift, ståndare fästa i pipen och bärlik undersittande frukt.

A. Buske, blad affallande 1 *Lonicéra*.

B. Krypande örtlik halfbuske; blad öfverintrande 2 *Linnæa*.

1. *Lonicéra* L. Kaprifol; Try.

Slingrande eller upprät buske; foder regelbundet 5-flikadt; krona med 4 flikar i öfre, 1 i nedre läppen; ståndare 5; bär 3-rummiga.

A. Stam slingrande, förvedad; blommor oskaftade 1 *periclymenum*.

B. Ej slingrande buske; blommor skaftade, parvisa:

I. De flesta skaften längre än blommorna; bär röda 2 *xylósteum*.

II. Alla skaft mycket kortare än blommorna; bär blå 3 *coerúlea*.

1. *L. periclymenum* L. — Blommor i toppställda hufvud, dessa på glandelhåriga skaft; foderbräm kvarsitande på frukten. Blad elliptiska, helbräddade, vanligen glatta, kortskaftade eller de öfversta oskaftade; foderflikar aflånga, små, liksom kronpipen glandelhårig; krona 3–6 cm lång, gul eller rödaktig, öfverläppens flikar korta, underläppens lång, bägges tillbakaullade; bär rödt. 6–8. Skogskaprifol; lundar. r. Sk.-Dal och Srm. — f. *quercifolia* *Aspegr.*: blad parflikade. Bl. Gredby.

2. *L. xylósteum* L. — Foderbräm affallande; bär parvis sammanhängande. Stammar 1–3 m höga; blad elliptiska, småhåriga; knippeskaft 1–2 cm långa; blommor hvita eller svavelgula, 6–10 mm långa, flikar rundadt trubbiga, underläpp nerböjd. 5, 6. Rödtry; skogsdungar. Sk.-Norrl.

3. *L. coerúlea* L. — Foderbräm knappast märkbart, affallande; bär ensamt (bildadt af 2 fullständigt hopvuxna). Blad tydligt håriga, ovala; knippeskaft 3–5 mm långa, blommor 10 mm långa, underläppens flik lik öfverläppens flikar och kronan i följd därpå nästan regelbunden. 5, 6. Blåtry; skogsdungar. r. Vstm., Dlr.

2. *Linnæa* Gron. Linnæa.

L. borealls L. — Stam 1 2 m lång, gleshårig; blad hela, rundade, med 2 tänder på hvar sida, kortskaftade; blommor i långskaftade knippen med motsatta högblad; foder 5-delt; krona klocklik, olikformig, ljusröd, grundt 5-klufven; ståndare 4, tvåväldiga; frukt 1-rummig, glandelhårig. 6, 7. Linnæa; barrskogar. Sk.-Norrl.

— *f. sulfuréscens* *Jungn.*: blommor svafvelgula. Vg. Öl.; *f. pállida* *Sern.*: blommor inuti hvita med en gul fläck. Ner. r.

10 fam. Rubiaceæ. Krapp-växter (K7. 4.)

Örter med kranställda blad; blommor 2-könade, i knippen eller krans; foder saknas eller är 6-delt, fäst ofvanpå fruktämnet; krona regelbundet hjulformig eller trattlik, vanligen 4-talig; ståndare 4, fästa i pipen, knappar fria; stift 2, mer eller mindre sammanvuxna; frukt undersittande klyffrukt, vid mognaden delande sig i två nötter.

- A. Blommor utan foder, krona hjulformig . . . 1 *Gállum*.
 B. » » » » trattlik . . . 3 *Aspérula*.
 C. » med foder, » » . . . 2 *Sherárdia*.

1. *Gállum* L. Måra.

Blommor skaftade, hvita eller gula, i sammansatta knippen.

A. Ettåriga örter:

I. Klättrande; fruktskaft fina, till sist utstående, uppräta eller föga böjda 1 *aparino*.

II. Klättrande; fruktskaft grofva, till sist starkt nedåt båg-böjda 2. *trícórno*.

B. Fleråriga örter:

I. Stjälk sträf af nerböjda taggar; alla eller många knippen på sidoställda grenar, aflägsnade från toppen:

a. Frukt utan borst eller hår; några eller flere knippen i toppställd kvast:

1. Blad spetsiga med udd 3 *uliginósum*.

2. Blad med rundad spets utan udd:

† Fruktskaft glatta, ej hårfina, ej heller nerböjda; kronflikar och ståndare i regeln 4; knippen rikblommiga 4 *palüstre*.

†† Fruktskaft glatta, hårfina, nerböjda; knippen flerblommiga \asymp *palüstre* \times *trifidum*.

††† Fruktskaft sträfva, hårfina, bågliket nerböjda; kronflikar och ståndare ofta 3; knippen enkla . . 5. *trifidum*.

- b. Frukt med tät, borstlika hår; ört välluktande; alla knippen sidoställda 6 **triflorum**.
- II. Stjälk ej sträf af nerböjda taggar; alla eller de flesta knippena ingående i en toppställd kvast eller klase:
- a. Blad 1-nerviga, flere än 4 i hvarje krans:
1. Rotstock och stjälk fin, svag; toppblomställning kvastlik eller kort klase sammansatt af knippen:
 - † Blad jämbredt eller omvänt lansettlika, spetsiga med lång udd, 8—6 i krans, 8—10 gånger så långa som breda 9 **silvéstre**.
 - †† Blad omvänt äggrunda eller tunglika, trubbiga med kort udd, vanligen 6 i krans, 3—5 gånger så långa som breda 10 **saxatile**.
 - ††† Blad trubbiga utan udd, 5—6 i krans (palústre, se ofvan).
 2. Rotstock och stjälk grof, stark; blad 8—12 i krans; alla knippen sammanförda till en mycket förlängd, toppställd klase:
 - † Blommor gula; stjälk upptill vanligen luden, endast nedtill 4-kantig, sedan trind; blad undertill gråhvita 11 **verum**.
 - †† Blommor hvita; stjälk vanligen glatt, äfven upptill 4-kantig, smalt vingad, med platta sidor; blad på båda sidor gröna 12 **mollugo**.
 - ††† Blommor hvitgula; stjälk upptill vanligen luden, 4-kantig; blad vanligen undertill grågröna \asymp **mollugo** \times **verum**.
- b. Blad 4 i krans, 3—(sällan 5)-nerviga:
1. Blad rundade, bredt elliptiska; blomställning gles och kort, kvastlik 7 **rotundifolium**.
 2. Blad lansettlika; blomställning tät och lång, klaselik 8 **boreale**.

1. **G. aparine L.** — Stjälk fyrkantig, klättrande på nedböjda taggar, vid fästpunkterna ofta hårig; blad 6—8 i krans, lansettlika eller något bredare ofvan midten, med taggar i kanten

och udd i spetsen; knippen från bladvecken, längre än stödbladen; blommor mycket mindre än den mogna frukten, hvita eller gulaktiga; fruktskaft vid mognaden utstående eller uppräta. ☉ 6–8. **Snärjmåra**. Sk.-Norrl. a. — *α. genuinum Vesterl.*: stjälk 0,3–0,7 m, hårig vid fästpunkterna, stamled förlängda; mellanblad 4 cm långa, 4–5 mm breda; krona vit, 2 mm i diameter; frukter flere tillsammans, prickiga och krokhåriga, 3–4 mm långa. a.; f. *marinum Fr. Nov.*: stjälk 0,15–0,20 m; stamled korta; blad 1 cm långa; blommor och frukter som föregående, men vanligen ensamma, på utstående eller i spetsen något böjda skaft; stränder. r.; *β. Vaillantii DC.*: krona gulaktig, hälften mindre än *α* genuin.; frukter släta och krokborstiga; i linåkrar; *γ. spurium L.*: krona som föregående; frukter släta och glatta. **Linmåra**.

2. *G. tricorne With.* — Skild från föregående art genom nedliggande stjälk och grofva, i bågar fullständigt nerböjda skaft. ☉ Mpd. Timrå på barlast (*Holm*). Redan af Fries omtalad såsom svensk.

3. *G. ullginsosum J.* — Stjälk uppstigande, sträf, 15–30 cm; blad 6–8 i krans, bredast på midten, spetsiga med udd, lifligt gröna (äfvén vid pressning), jämbredt lansettlika, 5–10 mm långa, 1–2 mm breda; frukt 1 mm lång, vårtklädd. 4 7, 8. **Våtmåra**; fuktiga ställen. Sk.-Norrl. a. — f. *latifolium Marss.*: blad 3–4 mm breda, ovalt lansettlika. Sk. Sm. Ög., antagligen flerstädes. r.

4. *G. palustris L.* — Blad trubbiga utan udd, oftast omvänt lansettlika, 4–6 i krans; knippen 3–6 gånger sammansatta, rikblommiga; fruktskaft glatta, 3–5 mm långa, rakt utstående; småfrukter glatta och släta, förenade nästan till toppen. 4 6–8. **Kärrmåra**; fukt. st. a. Sk.-Norrl. — *α. typicum*: stjälk uppstigande, 20–30 cm lång, för känseln tydligt sträf; kantribbor omärkliga; bladfasten ej uppsvällda; blad 1–2 mm breda, 10–15 mm långa, nästan jämnsmala, 4–5 i glesa kransar och alla af samma form; de flesta blomknippena i stjälkens topp. a. Sk.-Norrl.; f. *cæspitosum C. A. Mey.*: stjälk krypande, nästan glatt, utan kantribbor; bladfasten ej uppsvällda; stjälkblad 5–6 i krans, nästan jämnsmala; blomlösa skott i täta mattor, deras blad aflängt ovala eller tunglika, 3–4 mm breda, i täta kransar; alla blomknippen glesa, sidoställda. Skogsform. Mpd. Tynderö, antagligen flerstädes; f. *humifosum Reuter*: blomskottens blad oftast 6 i krans; toppställda blomknippen talrika; eljest som föregående. Strandform. Mpd. Skillsåker; Upl. Sigtuna; Sk. Smedstorp vid sjön, säkerligen flerstädes. *β. decipiens Hu.*: stjälk sträf, upprat, 30–60 cm hög,

med 4 tydliga, ljusa kantribbor och knöligt uppsvällda bladfästen; blad jämbreda, ofta 6 i krans, 15–20 mm långa, 2–3 mm breda; de flesta knippen i stjälkens topp; erinrar om *G. mollugo*. Sk.-Norrl.; *γ. aparinoïdes*: stjälk mycket sträf, starkt snärjande, 50 cm lång; blad vanligen 4 i krans, smalt omvänt äggrunda, 20–25 mm långa, 5–7 mm breda; blomknippen få, alla sidoställda; liknar *G. aparine*. Srm. Wästerljung (*Torssander*).

× *palustre* × *trifidum* — Till utseendet lik *G. trifidum*, men knippen sammansatta och fruktskaft glatta; växer tillsammans med *G. trifidum*. Sthlm. Brännkyrkesjön (*J. D. Gellerstedt*); Dal, By socken (*Sillén* 1835).

5. *G. trifidum* *L.* — Blad trubbiga, utan udd, 4, sällan 5–6 i krans; blommor ensamma eller i enkla, nästan alltid sidoställda knippen; fruktskaft 5–15 mm långa, sträfva af nedåtriktade taggar, hårfina, knappast $\frac{1}{3}$ så grofva som grenarna, nedåt bågböjda; småfrukter glatta och släta, endast till hälften förenade; stjälk snärjande, liksom bladen sträf, 5–30 cm lång; blad bredast ofvan midten, 5–10 mm långa, 1–2 mm breda; blommor hvita, oftast 3-taliga. 4 6, 7. *Dvärgmåra*; fukt. st. Norrl.-m. Sv.

6. *G. triflorum* *Michx.* — Blad bredt lansettlika, 1-nerviga, 6 i krans, spetsiga med udd; frukter tätt krok-håriga. Stjälk klättrande, sträf, 30–50 cm lång; blad 20–30 mm långa, 5–10 mm breda med framåtriktade borst i kanten; knippen sidoställda, enkla eller föga sammansatta, nående utanför bladen; fruktskaft glatta, raka, utspärrade; blommor hvita. 4 7, 8. *Myskmåra*; bergstrakter r. Norrl.-Sm. — Luktar mysk.

7. *G. rotundifolium* *L.* — Blad rundadt elliptiska med udd, 3-nerviga, 4 i krans; knippen i gles, toppställd kvast; frukter tätt krok-håriga. Stjälk upprät, ej klättrande, 10–25 cm lång; blad 8–20 mm långa, 6–10 mm breda; knippen på till sist 4–7 cm långa skaft; fruktskaft glatta, utspärrade, 5–20 mm långa; blommor hvita. 4 7, 8. *Gotlandsmåra*; tallskog. r. Öl. Gtl.

8. *G. boreale* *L.* — Blad lansettlika, trubbiga, utan udd, 3–5-nerviga, 4 i krans; knippen i tät, toppställd klase, frukter krok-håriga (sällan glatta). Stjälk upprät, 20–60 cm lång, 4-kantig, vanligen glatt; blad lansettlika, bredast nedom midten eller jämbreda, 2 cm långa, 2–4 mm breda,

sträfvä. 4 7, 8. **Hvitmåra**; ängar. a. Sk.-Norrl. — f. *hyssopifolium* M. & K.: frukter glatta. Sk. r.; f. *latifolium* W. Gr.: de mellersta bladen 5-nerviga, 3 cm långa, 5–7 mm breda. Hls. Arbrå, Ner. Askersund; f. *arenosum*: stjälk 5–10 cm hög, stamled förkrympta, knippen samlade i toppen till ett kvastlikt hufvud. Gtl. Öl. Upl. r.

9. **G. silvéstre** Poll. — Stjälk aldrig sträf; mellanblad 8–6 i krans, på stjälk och blomlösa skott nästan likformiga, jämbreda eller lansettlika, 8–10 gånger så långa som breda, spetsiga med stark nerv och lång udd, ofta uppåtriktade; frukter värtiga, på uppåtriktade, närmade skaft; knippenas sista förgrening utan högblad. 4 6, 7. **Skogsmåra**. — *α. glabrum* Schrad.: stjälk glatt, 20–40 cm hög, mellersta stamled 4–7 cm långa, mellanblad 10–15 mm långa, vid pressning gröna; knippen i utbredd kvast, toppställda eller från de öfre bladkransarne. Sk. Bl. Sm. Mpd. En späd få- och storblommig form af denna är f. *anisophyllum* Vill. Sthm. Tranholmen; *β. sudeticum* Tausch: glatt som föregående, 3–10 cm hög, mattbildande, vid pressning svartnande. Öl. på Allvaren. Närstående *G. saxatile*, som dock ej är känd från Öl.; *γ. hirtum* M. & K.: lik *α*, men blad och stjälk (åtminstone nertill) tåthåriga. Vg. Billingen. En mattbildande, fåblommig form med knippen äfven från de mellersta bladkransarna samt utstående blad är f. *Boccónei* All. Vg. Kinnekulle.

10. **G. saxátile** L. — Mellanblad 5–7, oftast 6 i krans, utåt eller snedt uppåtriktade, smalt tunglika—omvänt äggrunda, trubbiga med svag nerv och kort udd, 3–5 gånger så långa som breda; stjälk glatt, aldrig hårig eller sträf; knippen bladiga ända till sista förgreningen; fruktskaft utspärrade, sällan samstående; frukter svarta, klädda med täta, spetsiga vårtor. Mattbildande stjälk, 5–20 cm; de mellersta bladen (7–10 mm) längst, de nedersta bredare och kortare, de blomlösa skottens stamled korta, deras blad bredare och kortare än stjälkens; knippen under blomningen bildande en sammandragen klase. Svartnar vid torkning. 4 6–8. **Stenmåra**; stenig mark. Sk. Bl. Sm. Hall. Bh.

11. **G. vérum** L. — Stjälk åtminstone upptill luden; blad undertill gråhvita, lineära, 1 mm breda, 8–12 i krans, med hopvikna, ej sträfvä kanter, alla med kort

udd; klase upptagande $\frac{1}{2}$ – $\frac{1}{3}$ af stjälken; blommorgula; kronflikar triangulära, tvärt sammandragna till kort spets. Stjälk 0,2–1 m hög, nedtill trubbkantig, upptill med upphöjda ribbor; blad vanligen utåt- eller nedåtriktade, 1–2 cm långa; blomställning bildad af flere sidoställda, af knippen sammansatta småklasar; fruktskaft utstående, 1–2 mm långa. 4 7, 9. Gulmåra; backar. a. Sk.-Norrl. — En lägvuxen strandform är f. *litoräle Bréb.*; v. *Wirtgéni F. Schultz*: stjälk mera trind, upptill med nästan omärkliga ribbor; blad tryckta till stammen, nästan uppräta. Sk. Gräen.

12. *G. mollúgo L.* — Stjälk glatt eller vid fästpunkterna småhårig, sällan sträf; blad jämbreda eller omvänt lansettlika, 2–7 mm breda, långuddiga, undertill gröna med något vikna, sträfva kanter; krona hvit med förlängda, till en fin udd långsamt afsmalnande flikar. Stjälk 0,2–1 m hög, fyrkantig med smala vingkanter; fruktskaft 2–7 mm. 4 7–9. Stormåra; ängar, åkrar. Sk.-Norrl., — Omfattar följande former: *α. elátum Thuill.*: blad tjocka, 8–12 i krans, bredt omvänt lansettlika, 4–7 mm breda med afrundad spets; stjälk glatt; blomställning utbredd, mycket förlängd med åtskilda, glesa sidoklasar; fruktskaft 3–5 mm långa; frukter rundade. Sk.-Norrl.; f. *scábrum (With.) C. A. Mey*: stjälk nedtill sträf (ej luden) af utstående korta hår, upptill hårig under bladfästena, för öfrigt som föregående. Sk. Ystad. r.; *β. angustifólium Roth*: glatt; blad 8–12 i krans, jämbredt lansettlika, spetsiga, 2–4 mm breda; blomställning sammandragen, med hvarandra närmade, tätblommiga sidoklasar; fruktskaft onkring 3 mm långa; frukter runda. Sk.-Norrl. a.; *γ. eréctum Hudl.*: glatt, blad 6–8 i krans, tunna, spetsiga, lansettlika, 2–4 mm breda; blomställning gles; kronflikar med längre och finare udd än hos de föregående; fruktskaft 4–7 mm långa; frukter päronformiga, ofta felsläende. Sk. Nosaby, Örtofta, Ystad.

× *mollúgo* × *verum*. — Dess många former kunna samman-slås till följande tre: f. *médium (ochroleúcum Auct. p. p.)*: stjälk mer eller mindre fyrkantig, upptill luden; blad undertill grågröna; blommor hvitgula. Sk.-Norrl.; f. *submollúgo*: stjälk och blad glatta; skild från *mollúgo* endast genom gula blommor med breda flikar. Sk. Smedstorp. r.; f. *subvérum (verum β albidum Auct. p. p.)*: endast genom mindre luden, mera fyr-

kantig stjälk, undertill grågröna blad och ljusare blommor skild från *G. verum*. Sk. Vombs Nygård. r.

2. *Sherardia* Dill. Madd.

Blommor oskaftade, violetta och trattlika, i krans, vanligen toppställda; foder 6-delt, tillväxande, kvarsittande på frukten.

S. arvensis L. — Stjälk 4-kantig, sträf, 5–25 cm hög; blad 5–8 i krans, sträfva, spetsiga med udd, de nedre elliptiska, 8 × 5 mm, de öfriga lansettlika, 10 × 2 mm; krona violett, 4-flikad; foderflikar tillväxande efter blomningen, triangulära, sträfva, 1 mm långa; nöt kantig, 3 × 2 mm, något sträf. ☉ 6–9. Åkermadd; åkrar. a. Sk.-Norrl. — f. hirta *Uechtr.*: öfverallt småhårig. Ög. Alvastra, antagligen flerestades.

3. *Aspérula* L. Madra.

Blommor i toppställdt, kvastlikt knippe, skaftade, hvita och trattlika; foder saknas.

1. *A. odorata* L. — Blad 8–12 i krans, lansettlika, 2–4 cm långa, 5–12 mm breda; knippenas högblad nästan omärkliga, syllika; krona 4-flikad; frukt krokhårig. Stjälk glatt, 20–30 cm hög; de mellersta bladen tillspetsade mot bägge ändar, 5–8 mm breda; knippegrenar utspärrade; välluktande. 4 5, 6. Myskmadra; lundar. Sk.-Norrl. — f. *latifolia* *Mars.*: äfven de mellersta bladen med afrundad spets, 8–12 mm breda. Sk.

2. *A. tinctoria* L. — Blad rent gröna, 4–6 i krans, jämbreda, 2–3 cm långa, 1–2 mm breda; högblad med platt, tydlig skifva; krona treflikad; frukt glatt. Stjälk glatt, 20–30 cm hög; knippegrenar uppräta. 4 6, 7. Färgmadra; lundar. Ö. Sv. r. — f. *nána*: nedliggande, mörkt daggblå, busklik dvärgform, 5–10 cm hög. Öl. Gtl. r.

11 fam. *Plantaginaceæ*. Gro-växter. (*Kl. 4 eller 21.*)

Vanligen fleråriga örter med rosettställda blad och stängel; blommor i ax; hulle 4-taligt, regelbundet eller olikformigt foder, regelbunden, hjulformig, 4-talig, hinnaktig krona; ståndare 4 med balanserande knappar på långa strängar; stift 1 med penselformigt märke; frukt 2–1-rummigt fröhus med axilärt fröfäste och öppnande sig med lock.

- A. Blommor ♂ i ax; frukt fröhus, vanligen 2-rummigt, öppnande sig med lock, fröfäste axilärt:
- I. Stängel; blad i rosett 1. **Plantágo**.
- II. Stjälk med motsatta blad 2. **Psýllium**.
- B. Sambyggare; ♂ ensam på stängel, ♀ oskaftade i bladvecken; frukt nöt 3. **Litorélla**.

1. **Plantágo L. Gro.**

Blad rosetttäckta; blommor i toppställdt ax på stängel; foder regelbundet eller olikformigt 4-taligt; krona regelbunden, 4-talig, hjulformig, hinnaktig; ståndarsträngar långt utskjutande; knappar balanserande; märke penselformigt.

A. Kronpip glatt; kapsel 2-, sällan 1-rummig:

I. Blad bågnerviga, minst 5 mm breda:

a. Stängel trind, finstrimmig; blad äggrunda eller ovala—smalt elliptiska; frön med platt insida:

1. Blad af stängelns (ax ej inräknadt) längd eller längre, sällan hälften kortare; knappar brunröda; fröhus med 8—16 frön 1. **major**.

2. Blad 3—4 gånger kortare än stängeln (ax ej inräknadt); knappar hvita; fröhus med 2—4 frön. 2. **média**.

b. Stängel kantig, fårad; blad förlängda, lansettlika; frön med fårad insida 3. **lanceolata**.

II. Blad 1—2 mm breda med otydlig nerv. 4. **tenuifolia**.

B. Kronpip tilltryckt täthårig; frön på insidan platta; stängel trind, ej strimmig:

I. Bladskifva helbräddad eller tandad, oftast glatt; högblad trubbiga eller tillspetsade; fröhus 2-rummigt 5. **maritima**.

II. Bladskifva parflikad, sträfhårig; högblad sylspetsade; fröhus 3—4-rummigt 6. **corónopus**.

1. **P. major L.** — Stängel vanligen gleshårig; blad 5—9-nerviga, helbräddade eller tandade, äggrunda—elliptiska, glatta eller svagt håriga, deras skifva med tydlig gräns mot skaftet; ax långsträckt, cylindriskt, vid blomningen 3—5 mm bredt; högblad och de regelbundna foderflikarna ovala, hinnaktiga, med grön midt-

ribba; krona ljusbrun med trubbiga flikar; strängar 2–2½, gånger så långa som blomman, hvita; knappar lika breda som långa; fröhus ovalt, brunt, 3–4 mm långt. 4 6–8. **Låkegro**; vägar m. fl. ställen. *a.* Sk.-Lpm. — Tre typer: *α. típica Beck*: upprät; bladskifva tjock, trubbig, äggrund med tvär eller hjärtlik bas, 7–9-nervig, 4–12 cm bred, 1½ gång så lång, nästan glatt med hårigt skaft; ax längre än stängeln, 4–35 cm; odlade ställen. *β. intermedia Gilib.*: blad utbredda på marken, skifva tjock, 3–5-nervig, hårig, äggrund-oval, spetsig med tvär eller inbuktad bas, 4–9 × 1,5–3 cm; stängel mycket hårig, från nerliggande bas S-formigt uppstigande, med 1–4 cm långt ax; mossar, klippiga stränder. *γ. asiatica L.*: blad tunna, merendels 3-nerviga, vanligen uppräta, elliptiska, äfven nertill spetsiga; stängel upprät; fröhus nästan klotrundt; på fuktig sand; i dess spädaste stadium (såsom 1- och 2-årig är den *f. agréstitis Fr.* och, om axen äro korta, 3–6-blommiga, *f. nána Tratt.*). Former med starkt tandade blad af *β* har kallats *f. scopária Fr.*, af *γ* *f. paludosa Turcz.*

2. *P. média L.* — Hårig; stängel 25–50 cm; blad helbräddade eller glestandade, utan gräns öfvergående i det bredt kantade skaftet, 5–7-nerviga, 5–25 × 2–8 cm; ax täta, vid blomningen (till följd af de långa ståndarne) 15 mm breda; högblad äggrunda, spetsiga; strängar violetta, 4–5 gånger så långa som blommorna, knappar 2–3 gånger så långa som breda. 4 5–7. **Kämpegro**; ängar. *a.* Sk.-Norrl. — Tre typer: *α. típica Beck*: blad bredt elliptiska-äggrunda, 7-nerviga, ungefär dubbelt så långa som breda; ax 3–10 cm långa; krona smutsigt vit, dess flikar spetsiga, kortare än det regelbundna fodret; *β. longifolia G. Meyer*: blad lansettlika, 5-nerviga, 3–4 gånger så långa som breda, i följd häraf ej alltid 2 gånger så korta som stängeln. Mpd. Jmt. r.; *γ. plicata Beck*: blad bredt elliptiska-omvänt äggrunda, upptill och nertill ganska tvärt tillspetsade, 5-nerviga, tät-håriga, 3–5 cm långa och nästan lika breda; ax 1,5–3 cm långt; krona glänsande snöhvit, dess flikar längre än fodret. Mpd. r.

3. *P. lanceolata L.* — Gleshårig; stänglar flere, 5-fårade; ax tjocka, täta; blommor ofta enkönade; foder olikformigt, dess flikar längs midtribban håriga, de 2 mera sammanvuxna än de 2; krona 4 mm vid, dess flikar spetsiga, skiftande i brunt; strängar hvita, 3 gånger så långa som kronan; knappar hvitgula; fröhus

spolformigt. 4 5-7. Spetsgro; backar. Sk.-s. Norrl. — Tre typer: *α. máxima* *Hu.*: bladskaff och slidor glatta eller nästan glatta, förlängda; skifvor 3-5- (sällan 7-)nerviga, 8-15 × 1-3 cm; stängel 20-50 cm; ax 1-3 cm långt, vidgad, cylindriskt; foder och högblad ofta svarta; feta ängar. *α.*; *β. sphaerostachya* *Wimm.*: bladskaff och slidor håriga, förlängda; skifvor 3-5-nerviga, 4-8 × 0,5-1 cm; stängel 10-20 cm; ax klotrundt, 0,5-1 cm långt; foder och högblad bruna; på magra backar flerstädes. På fuktiga sandstränder blifva bladen jämbredt lansettlika, 3-4 cm breda, *f. graminifolia* *Wahlb.* *Sm.* Möckeln. *r.*; *γ. dubia* *L.*: bladskaff och slidor mycket korta, liksom bladen, tätt, långt och tjockt vit- eller gululliga; stängel intill 5 cm; blad 3-nerviga, intill 4 cm långa; hufvud halfklotformigt, intill 5 mm långt. Öl. Gtl. *r.* Ett exemplar från Sk. (mellan Simris och Jerrestad, *M. Engstedt*) synes mig vara den som särskild art numera ansedda *P. altissima* *L.*: stängel mångribbig, 0,6-1 m, blad 7-nerviga; ax 5-10 cm långt; birötter tjocka, ogranade.

4. *P. tenuiflora* *W. Kit.* (minor *Fr.*) — Stänglar vanligen flere, 2-10 cm, gleshåriga, uppräta eller uppstigande; blad trådfina --jämbreda, 1-4 cm × 0,5-2 mm; ax än tätt, fåblommigt, omkring 5 mm långt, än 2-4 cm, glesare; nedre högblad spetsiga, öfre trubbiga; foderflikar trubbiga, hinnkantade, med grön midtribba; krona gulbrun med uppräta, lansettlika, spetsiga flikar; standare gula, föga längre än kronan; fröhus äggrundt, tillspetsadt med rödt lock och 3-4, ej inbuktade frön. ☉ ☺ 5. Ölandsgro. Öl. *r.*

5. *P. maritima* *L.* — Stängel upptill hårig med det 1-15 cm långa, cylindriska, täta axet 5-40 cm hög, vanligen öferskjutande bladen; dessa köttiga med bred, slidlik, ofta hårig bas, 1-5-nerviga, platta, rännformiga eller hopvikna och därigenom trinda, 1-10 mm breda; foderflikar ofta med röd, randhårig spets; krona 3-5 mm lång, dess pip gulbrun med utstående, korta hår, brämflikar spetsiga, stötande i brunt och rödt; ståndarknappar gula. 4 6, 7. Suttgro; längs kusten. Sk.-Bh. och Vb., sällan inne i landet. — *f. dentata* *Roth* har långa, breda, tandade, 3-5-nerviga, platta blad; på fetare jord flerstädes; *f. gentilis* *Fr.* har korta, hopvikna, 1-nerviga blad; i klippspringor. Sk. Simrishamn; *f. tomentosa* *Bl.* har täthåriga blad och torde finnas på vår västkust, ehuru ännu ej observerad.

6. *P. corónopus* L. — Långhårig; stänglar nerliggande eller uppstigande med de 0,5–2 cm långa, cylindriska axen 5–15 cm höga, oftast längre än bladen; dessa utbredda på marken, hos dvärgexemplar ofta helbräddade eller hela (f. integráta Roth), hos frodiga ofta dubbelt pardelta; flikar glesa, jämbreda eller svagt tunglika; foderflikar trubbiga; krona gul- eller hvitaktig, dess flikar spetsiga; ståndarknappar gula; fröhus genom fröfästets förgrening oftast 4-rummigt med 1 frö i hvarje rum. ☉. (4 ?) Kråkgro; stränder. Sk.-Bh. Sm. Öl. Gtl.

2. *Psýllum* Opiz.

Ps. arenárium W. Kit. — Tåthårig; stjälk 5–30 cm, grenig med rikbladiga knoppar i bladvecken; blad jämbreda; ax hufvudlika, ovala eller rundade, 1–2 cm långa, nertill klädda af 2 blomlösa, från bred, hinnaktig, ägggrund bas till en grön, trådlig skifva tvärt hopdragna svepeblad; foder med 2 trubbiga och 2 spetsiga flikar; kronflikar spetsiga; fröhus 2-rummigt och 2-fröigt. ☉. På barlast vid Helsingborg, Malmö och Sundsvall.

3. *Litorélla* P. J. Berg. Strandpryl.

L. læústris L. — Glatt; blad i rosett, jämbreda, platta, 5–16 cm × 1–3 mm, eller under vatten trinda, syllika, nertill med hinnaktiga slidor, inom hvilkas veck ♀ finnas; ♂ ensam, på 1–6 cm lång stängel; foder regelbundet, 4-delt, hinnaktigt, 4–5 mm långt; krona trattlik, vit, 5–7 mm; ståndare 4 med 1–2 cm långa strängar och 3 mm långa knappar; ♀ vanligen 2 bredvid stängeln, omgifna af 2–3 hinnaktiga högblad; kalk flasklik, 3–4-tandad; stift långt; märke penselformigt. 4 6, 7. Strandpryl; vatten. Sk.-Lpm.

12 fam. Globulariaceæ. Skrabbväxter. (Kl. 4.)

Blommor i korglikt hufvud; foder olikformigt 5-klufvet, krona läppformig; ståndare 4 fria, jämhöga; pistill 1 med öfversittande fruktämne, 1 stift och 2-flikigt märke; frukt enrummig, enfröig nöt.

Globulária Tourn. Skrabba.

G. vulgáris L. — Glatt; rotstock förvedad, månggrenig, hvarje gren bärande en rosett af långskaftade, tunglika—omvänt ägg-runda eller bredt lansettlika, längs kanterna helbräddade, i spetsen tretandade blad och en 5–30 cm hög stjälk med strödda, lansettlika, långspetsade mellanblad och ett toppställdt hufvud; svepe-

blad tegellagda, lansettlika, uddspetsiga, randhåriga, 5—7 mm långa; hufvud halfklotformigt, 1,5—2,5 cm i diameter; blomfäste kägellikt med uddspetsiga skärmfjäll; foderflikar randhåriga, ud-diga, kvarsittande kring nöten; krona blå, sällan hvit, med jämn-breda flikar, 2 korta i öfre, 3 långa i nedre läppen. 4 6. Kalk-skrabba; kalkhedar. r. Öl. Gtl.

13 fam. *Lentibulariaceæ*. Bläddreväxter. (*Kl.* 2).

Örter med stängel; foder och krona läppformiga, den senare med sporre; ståndare 2; fröhus öfversittande, enrummigt med fritt centralt fröfäste och öppnande sig med 2 skal.

- A. Vattenväxter med findelta blad; fodret med 1 flik i öfre och 1 i nedre läppen; krona maskerad. . . 1 *Utricularia*.
 B. Landväxter med helbräddade blad i rosett; fodret med 3 flikar i öfre och 2 i nedre läppen; krona öppen 2 *Pinguicula*.

. 1. *Utricularia* L. Bläddra.

Öfvervintrande med af hopade blad bildade vinterknoppar, inom hvilka finnes ett stamämne, hvarifrån blad- och luftblåsbärande, kranställda grenar utveckla sig nedåt och en blombärande stängel uppåt; blommor i gles klase; krona gul, dess underläpp har en kupig upphöjning (huf), som sluter svalget; ståndarknappar enrummiga; stift kort, märke helt, men snedt; fröhus klotrundt, öppnande sig med en tvärspringa. Luftblåsorna tjäna som simorgan och till insektsfångande.

- A. Blad simmande i vattnet, 2—5 cm långa, utdragna på längden, parbladigt delta, alla flikar nervlösa, allsidigt hopfallande, med spridda sidocilier:
 I. Krona höggul; underläppens huf nående hälften af den rundadt triangulära öfverläppens spets; sporre utstående 1 *vulgaris*.
 II. Krona blekgul, huf jämnhög med den nästan rektangulära öfverläppens urnupna öfre kant; sporre tryckt in till underläppen 2 *neglecta*.
 B. Blad oftast horisontalt utbredda på dybotten, 0,5—1, säl-

lan 2 cm långa och lika breda, fingerlikt delta med utspärrade, platta och jämbreda eller hårfina småblad:

- I. Luftblåsor på särskilda grenar, aldrig tillsammans med de utbildade bladen; alla småblad 1-nerviga, platta, längs sidorna tätt ciliesågade 3 **intermédia**.
- II. Luftblåsor dels på bladlösa grenar, dels tillsammans med de utbildade bladen:
- a. De flesta småbladen platta, 1-nerviga, glest ciliesågade; underläpp omkring 10, sporre 2—5 mm lång \times **intermédia** \times **minor**.
- b. Endast få småblad platta och då nervlösa, ej ciliesågade, underläpp 5—7, sporre 1—1,5 mm lång 4 **minor**.

1. *U. vulgaris* *L.* — Bladbärande grenar 20—50 cm, luftblåsor 2—4 mm långa med vid mynning samt få och korta mynningshår; stängel upptill brun, 15—20 cm med 2—5 fjäll nedom de bruna högbladen; klase 3-flerblommig; blomskåft bruna, 1—2 cm, slutligen nerböjda; foderflikar äggrunda; krona 15—20 mm lång, huf orangestrimmig, längre än underläppens platta, längs kanterna nervikna del; sporre kägellik, rödbrun, omkring 5 mm lång. ♀ 7, 8. **Storblåddra**; tjärnar, grunda sjöar, torfgrafvar. Sk.-Norrl.

2. *U. neglécta* *Lehm.* — Underläppens huf kortare än dess platta del, dennas sidor ej nervikna; i allmänhet spädare med glesare blad och färre blommor; för öfrigt som föregående. ♀ 7, 8. **Blekblåddra**; i vatten. r. Sk.-Ög. och Vrm.

3. *U. intermédia* *Hayne* — Bladbärande grenar 5—20 cm, stängel 8—15 cm med 1—2 fjäll under klasen, denna 1—5 blommig; blomskåft 5—10 mm, slutligen uppräta; blad 5—10 mm långa, oftast näende hvarandra, på dybotten utspärrade, i djupare vatten sammanfallande, 1—2 cm långa (f. *Grafiána Koch*); luftblåsor med trång mynning och flere större, ofta grenade mynningshår; krona 12—15 mm lång, höggul; underläpp njurlik, dess huf rödstrimmig, näende öfverläppens halfva höjd; sporre gulbrun, omkring 5 mm lång, sylformig, tryckt till underläppen. ♀ 7, 8. **Gullblåddra**; kärr. Sk.-Norrl.

\times *U. intermédia* \times **minor**. — Den midt emellan bägge arterna stående formen är f. *ochroleúca R. Hu.*: blad horison-

talt utbredda, glesa, 5–7 mm långa och breda, nående hvarandra; flikarna platta, men endast hälften så breda som hos föreg. och med färre cilietänder; stängel fin, 8–10 cm; blomskafv än utstående, än uppräta; krona omkring 10 mm lång, blekgul, mörkstrimig, underläppens sidor platta, hufven nående öfverläppens halfva höjd; sporre brun, utstående konisk, omkring 3 mm lång. ♀ 7, 8. Kärr på dy- eller mossbotten. Bl.-Ågm., antagligen spridd i alla landskap; f. subintermedia: skild från intermedia endast genom kort, mer konisk sporre och luftblåsor på de yngre bladbärande sidogrenarne. Sm. Barkaryd 1896 (*I. Svalander*); f. subminor: skild från minor endast genom större blommor med längre sporre. Sm. Hamneda 1870 (*J. Strandmark*).

4. *U. minor* L. — Stjälkar 10–25 cm, krypande på dy under lågt vatten, bärande glesa, horisontalt ställda, omkring 5 mm långa och breda, hvarandra ej nående blad med utspärrade trådfina, blåsbärande flikar utan sågtänder och cilier samt vid ändarne ett mindre antal blad med tydligt platta, breda, någon gång ciliebärande flikar eller på djupare vatten med dubbelt så stora, hvarandra nående blad; stängel 5–15 cm med 1–2 fjäll nedom den 3–10-blommiga klasen; blomskafv 5–10 mm, slutligen uppåtriktade med nickande spets eller helt nerböjda; krona blekgul, 7 mm lång, huf ej fullt slutande till den framåtböjda, omkring 4 mm långa öfverläppen; underläpp som nyutslagen platt och rundad, sedan genom sidornas nervikning rektangulär med en rund tand i midten af den vågigt veckade framsidan. ♀ 7, 8. Lillblåddra. Sk.-Lpm.

2. *Pinguicula* L. Täta.

♀ örter med stamknöl eller rotstock; blad slemafsöndrande och med de inrullade kanterna insektsfångande; stängel enblommig; krona med öppet, skäggigt svalg, dess öfre läpp 2-, dess nedre 3-flikad, med sporre; ståndare 2, fria; stift omärkligt; märke tvåläppigt, dess nedre läpp större, täckande ståndarne; fröhus öppnande sig med 2, sällan 3 skal.

A. Blommor blå, sällan hvita, 16–24 mm långa, däraf den syllika nedåtriktade sporren 5–8 mm; stängel glandelhårig 1 vulgäris.

- B. Blommor hvita med gult, 10—20 mm långa, däraf den framåtböjda koniska sporren 2—4 mm; stängel glatt 2 **alpina**.
- C. Blommor violetta med gult, 6—8 mm långa, däraf den upp- eller bakåtriktade, syllika sporren 2—4 mm; stängel nertill mjuk-, upptill glandel-hårig . . . 3 **villösa**.

1. *P. vulgaris* L. — Stamknöl; blad aflångt ovala, äggrunda eller tunglika, tätt glandelförande, därigenom »feta», 8—3 × 3—0,5 cm; stängel 5—20 cm, upptill rak eller något böjd, 1—2-blommig; nedre kronläppens flikar likformiga; fröhus nästan klotformigt, 5—6 mm, något längre än fodret. 4 6, 7. **Mjölktåta**; fuktiga ängar, mossar. Sk.—Lpm. — Varierar: krona violett och vit (f. *bicolor Nordst.*), rent vit (f. *albida Behm*) eller violett med gult (f. *semiflava P. Olss.*). Är mycket benägen att bilda monströsa blommor med öfvertaliga flikar i foder och krona, flere eller förkrympta sporrar etc.

2. *P. alpina* L. — Rotstock; stängel rak, 5—15 cm; blad 4—1 × 1—0,4 cm; nedre kronläppens midtfläk bredare än de öfriga; fröhus 7—9 mm, tillspetsadt, nästan dubbelt längre än fodret. 4 6, 7. **Gotlandståta**; fuktiga ställen. r. Gtl. Norrl.

3. *P. villösa* L. — Rotstock; stängel 4—8 cm, under blomningen upptill helt nerkrökt, slutligen rak; blad ovala, 4—10 mm långa, gulgröna, vid basen långhåriga; fröhus omvänt hjärtligt, 1—2 mm långt. 4 7. **Lillståta**; fjällmossar. r. Norrl.

14 fam. **Orobanchaceæ**. Snyltrotväxter. (Kl. 14.)

Icke gröna, fjälliga helparasiter med dubbel, färgad kalk, hvars inre krans är läppformig; ståndare 4, tvåväldiga; fröhus öfversittande, enrummigt med 2 eller 4 parietala, i midten ofta hopstötande fröfästen och öppnande sig med 2 upptill fria skal eller med 2 längdspringor.

- A. Växt gul eller brunaktig; lågblad (fjäll) strödda; ax allsidigt 1 **Orobanche**.
- B. Växt vit med ljusröd anstrykning; lågblad motsatta; ax ensidigt 2 **Lathræa**.

1. *Orobánche Tourn.* Snylta.

Klibbhårig; skenstängel nertill knöiformigt uppsväld och fullständigt fastsugen kring amväxtens rot, därofvän klädd med bruna eller gula lågblad, utan gräns öfvergående i högbladen; yttre kalkkrans bestående af 2, på insidan skilda, på den yttre fria eller något hopvuxna, olikformigt flikade blad; inre kalkkrans (krona) läppformig med krusigt bräm, hvars underläpp är treflikad och öfverläpp mer eller mindre urnupen; ståndarknappar 2-rummiga, vid basen 2-hornade; fröhus öppnande sig med 2 längdspringor, slutande vid basen af det kvarsittande, krökta stiftet.

- A. Ståndare åtminstone nertill håriga; lågblad på korta afstånd, ofta nående hvarandra; öfverläppens glandelhår ej fästa på vårtor 1 major.
 B. Ståndare glatta; öfre lågblad på långa afstånd, aldrig nående hvarandra; öfverläpp med glandelvårtor . 2 cirsil.

1. *O. major* (L) Fr. — Skenstängel gul eller brun, 20–50 cm hög, 2–1 cm tjock; ax tätt, 8–30 cm långt; fjäll lansettlika, långspetsade; blommor 20–25, sällan 15–20 mm, på midten båglik nedåtböjda, ljusbruna med anstrykning af smutsigt purpur eller skär rosa; yttre kalkblad än hopvuxna till midten, än nästan åtskilda, deras flikar bredt triangulära eller lansettlika; öfverläppens spets uppåtvikten; ståndare fästa vid $\frac{1}{3}$ eller $\frac{1}{4}$ af blommans längd, räknadt från basen; såväl sträng som knapp håriga; stift fint glandelhårigt; märke i början klotformigt, sedan 2-klufvet, till sist jämte det båg böjda stiftets öfre del utskjutande. ☉ 7, 8. **Klintsnylta**; Sk. Hall. r. på Cent. scabiosa. — f. *exigua* Beck: skenstängel 10–20 cm, ax 3–5 cm långt; var. *palléscens*: 10–15 cm hög, gul, med gulaktiga blommor, yttre kalkblad vanligen skilda, deras flikar jämbreda; ståndarsträngar upptill liksom knapparne glatta. Mycket afvikande, men växte 1899 vid Ystad i samma bestånd som *O. major* och f. *exigua*. På en annan fyndort (Sk. Smedstorp) iakttogos bland 30 samtidiga individer inga afvikande former.

2. *O. cirsil* Fr. — Skenstängel brungul, 15–30 cm hög, vid midten 4–5 mm tjock, med endast 8–12 glesa lågblad; ax 3–4 cm långt; blomma blekgul med bruna nerver, 1,5 cm lång, mindre böjd än hos föregående; stift glatt. ☉ 7–9. **Tistelsnylta**.

Vg. *p.* på *Cirs. heterophyllum*. Då de mig tillgängliga exemplaren hvarken öfverensstämna med *O. pallidiflora* Wimm. eller, med *O. reticulata* Wallr., med hvilka denna art identifierats, har Fries' namn bibehållits.

2. *Lathræa* L. Vätteros.

L. squamaria L. — Vid amträdet's rot är fastsugen en grenig, af kupiga lågblad klädd rotstock, från hvilken årligen uppskjuta i jordbrynet krökta, sedan uppräta, fjälliga, 5–25 cm höga skenstänglar; högblad rundade-äggformiga; blommor ljusröda; ytterkalk olikformigt 4–5-klufven, inre läppformig, 15–17 mm lång, med hvalflik, hel öfverläpp och treflikig underläpp; ståndarknappar spetsiga, utan horn, nedtill hvitludna, utskjutande. 2 4.

Vätteros; på rötter af hassel, hägg, asp m. fl. trädslag. Sk.-Gstr. — f. *nivea* M. Bieb.: blommor och blomstängel rent hvita. Sk. Skartofta.

15 fam. Scrophulariaceæ. Skeplingväxter. (Kl. 2, 5, 14.)

Örter; foder olikformigt, 4–5-flikadt; krona olikformigt 4–5-flikad, hjulformig eller läppformig; ståndare 2, 5, eller 4 tvåväldiga; fröhus 2-rummigt med axilärt fröfäste.

A. Ståndare 2 7 *Verónica*.

B. Ståndare 5 1 *Verbascum*.

C. Ståndare 4, tvåväldiga:

I. Inga mellanblad parbladigt delta, sällan några vid basen parklufna:

a. Blomfoder 5-flikigt:

1. Öfre blad strödda eller kranställda:

† Krona med sporre 5 *Linaria*.

†† Krona utan sporre:

* Krona tydligt läppformig, maskerad. 4 *Antirrhinum*.

** Krona olikformigt klock-trattlik, öppen. 3 *Digitális*.

2. Alla blad motsatta:

† Krona grönaktig, liten 2 *Scrophularia*.

†† Krona gul, stor 6 *Mimulus*.

3. Alla blad rosettställda (vatten eller strand-

ört) 8 *Limosella*.

b. Blomfoder 4-flikigt:

1. Foder uppblåst, plattadt, vidare än kron-
pipen 12 **Rhinánthus.**
 2. Foder rörformigt eller klocklikt, ej uppblåst, ej vidare
än kronpipen:
† Fröhusets rum flerfröiga:
* Frön vingkantade 9 **Bártschia.**
** Frön ej vingkantade:
§ Öfre kronläpp 2-klufven med tillbakavikna, vanligen
blåaktiga eller hvita kanter, underläppens midtflik ur-
nupen; ståndarknappar håriga 11 **Euphrásia.**
§§ Öfre kronläpp hel med platta kanter, vanligen röd,
underläppens midtflik smal; ståndarknappar
glatta 10 **Odontites.**
†† Fröhusets rum 1—2-fröiga 15 **Melampýrum.**
- II. Alla mellanblad parbladigt delta eller rotblad parbladigt
delta, stjälkblad parklufna:
- a. Krona gul, violett anlupen, 3 cm lång, med framtill
hopslutna läppar; fröskal vingkantadt. 13 **Sceptrum.**
 - b. Krona röd, gul och rödflammig eller gul, i senare fal-
let 1—2 cm lång; läppar framtill skilda; fröskal ej
vingkantadt 14 **Pediculáris.**

1. **Verbáscum** L. Ljus.

Vanligen ludna örter med strödda eller nedtill rosettställda, hela blad och toppställdt, förlängdt ax eller klase; foder och krona sambladiga, olikformigt 5-taliga, den senare hjulformig; ståndare 5, vanligen olika långa, glatta eller håriga, ofta bågböjda med ett enda knapprum, öppnande sig med en springa; fröhus mångfröigt, 2-rummigt, öppnande sig med 2 skal, vid hvilkas kanter skiljeväggarne häfta; fröfäste axilärt; stift 1; märke 1.

A. Blad nedlöpande ända till nästa blad; 2 ståndarsträngar glatta och längre, 3 håriga, kortare:

- I. Kronbräm platt, gult, 30—50 mm i diameter, de glatta strängarne endast dubbelt så långa som den 5 mm långa nedlöpande knappen 1 **thapsifórme.**

- II. Kronbräm fördjupadt, ljusgult, 12—25 mm, de glatta strängarne 4—5 gånger så långa som de 1—2 mm långa knapparne 3 *thapsus*.
- B. Blad mer eller mindre nedlöpande, dock ej till nästa blad:
- I. Två strängar glatta med långa, nedlöpande knappar, 3 håriga 2 *phlomoides*.
- II. Alla strängar håriga:
- a. Alla knappar korta; märke klotformigt \times *nigrum* \times *thapsus*.
- b. 2 knappar långa, 3 korta; märke förlängdt, klubblikt \times *nigrum* \times *thapsiforme*
- C. Blad skaftade eller stjälfkomfattande, inga nedlöpande; alla ståndare håriga med korta, likformiga knappar:
- I. Blommor i ax, sammansatt af knippen; stjälk och blad vanligen ludna:
- a. Blad undertill mjöligt hvitludna, de nedre med spetsig bas 5 *lychnitis*.
- b. Blad undertill ludna eller gleshåriga, de nedre med rundad eller hjärtlik bas 4 *nigrum*.
- c. Dessa kännetecken blandade . \times *lychnitis* \times *nigrum*.
- II. Blommor i enkel klase; stjälk upptill glandelhårig; blad glatta 6 *blattaria*.
1. *V. thapsiforme* *Schrad.* — Hela örten vanligen gult filluden, ända till 1 m hög; blad täta, tydligt naggade eller tandade, elliptiska med tvärt afsatt spets och till vingkanter afsmalnande bas, de nedre 18 \times 7, 16 \times 9, 10 \times 6 cm; ax tät, utan eller med (f. *cuspidatum* *Schrad.*) långt utskjutande, smalspetsade högblad; bladskaft 1—2 cm; foder 5-delt, 10—15 mm långt, märke klubblikt, 5—7 mm långt. ☉ 7—9. Ulljus; backar. r. Sk. Öl. Gtl. Sm. Vg. Upl.
2. *V. phlomoides* *L.* — Ax glest; blad spridda, de mellersta med hjärtlik bas, kort nedlöpande, de öfversta ej nedlöpande, de nedersta skaftade; för öfrigt som föregående. ☉ 7—9. Skägg-ljus; odl. st. r. Sk.-Upl.
3. *V. thapsus* *L.* — Grågrönt eller grågult filluden, ända till 1,5 m hög; ax tät; blad helbräddade eller ottydligt naggade, de nedre smala, aflångt ovala—omvänt äggrunda, vanligen trubbiga,

18 × 4,5, 14 × 5, 9 × 3 cm; foder och fröhus 10 mm långt; stift upptill ofta med 2–4 mm lång förtjockning under det klotformiga märket. ☉ 7–9. Kungsljus. Sk.-Norrl. a. — Varierar: f. bracteatum C. A. Ag.: högblad långt utskjutande; flerstädes; v. negléctum Stz.: en del blad mindre nedlöpande. Sk. Vegeholm; f. nanum: en dvärgform med breda, spetsiga blad liksom hos V. thapsiforme. Öl. Gtl., St. Karlsö.

4. V. nigrum L. — Stjälk glest luden, vanligen enkel, 0,5–1 m hög; blad äggrunda eller utdraget hjärtlika, groft naggade, undertill gråludna, ofvan gröna, finhåriga eller (f. glabræscens Hn) på båda sidor gröna, nästan glatta, eller (f. lanatum Schrad.) ofvan gråludna, undertill filludna, med kort eller långt utdragen (f. cuspidatum Wirtg.) spets, de 2 eller 3 öfversta oskaftade, de öfriga långskaftade; blomskaft 5–10 mm långa; knippen flocklika, 5–10-blommiga; foder 3–4 mm långt, djupt 5-delt med jämbreda flikar; krona 20 mm vid, gul med rödaktiga fläckar i pipen eller vit (f. albiflorum Lye), dess flikar rundade; ståndare violett eller vitt (f. leucandrum F. Aresch.) ulliga eller nakna (f. gymnandrum F. Aresch.); stift upptill tjockare, märke halfklotformigt; fröhus 3–5 mm långt, skal omvänt hjärtlika. ☉ 7–9. Kattljus; torra ställen. a. Sk.-Norrl.

× nigrum × lychnitis — Den hos oss förekommande formen har blommor som V. nigrum f. leucandrum och blad som V. lychnitis. Bl. Jemjö.

× nigrum × thapsus. — Den vanligaste formen är f. subnigrum: lik V. nigrum, afviker den sålunda: de öfversta och mellersta bladen något nedlöpande eller oskaftade, de nedre skaftade med afsmalnande, rundad eller ytterst sällan tvär, något inskuren bas, alla mera ludna; ax tätare, blomskaft kortare, foderflikar filludna, något triangulära, större; krona gul utan röda fläckar. Vid Olseröd i Sk. växer f. subthapsus, som skiljer sig från V. thapsus endast genom något glesare ax och föga nedlöpande öfre blad. Den förväxlas lätt med V. thapsus f. negléctum, liksom f. subnigrum med V. nigrum f. lanatum. Vid Karsorp i Sk. finnes f. médium, som har de öfre bladen, ax och foder lika V. thapsus, kronan till storlek midt emellan bägge stamarterna, de nedre bladen lika f. subnigrum.

× nigrum × thapsiforme. — Svenska exemplar osedda af författaren.

7. *V. lychnitis* L. — Stjälk vanligen upptill grenig, 0,5–1 m, särdeles upptill liksom de 5–10 mm långa blomskäften och fodret hvitmjöligen; blad grundt naggade, de nedre bredt elliptiska, skaftade, de öfriga allt smalare och smalare; foderflikar triangulära; kronflikar aflånga; ståndare hvitulliga; krona ljusgul eller vit. ☉ 6–8. Sk.-Mpd.

8. *V. blattaria* L. — Stjälk 0,5–1 m hög, nertill glatt; blad ojämnt tandade, de nedre omvänt äggrunda, afsmalnande till skaft, de öfre triangulära med tvär eller hjärtlik bas, stjälkorfattande; blomskaft 1–1,5 cm långa, liksom det djupt 5-delta fodret glandelhåriga; krona ljusgul med violett svalg; fröhus klotrundt. ☉ Sk., Östra Torp 1892 (*Torsten Sjövall*).

2. *Scrophularia* Tourn. Flena.

Stjälk 4-kantig med motsatta blad; blommor i knippen; foder olikformigt 5-fliktigt; krona läppformig, öppen med vid pip utan sporre; ståndare tvåväldiga med hopvuxna knäpprum; fröhus mångfröigt, 2-rummigt, öppnande sig med 2 skal, vid vilkas kanter skiljeväggarna häfta.

A. Knippen i toppställd, bladlös klase; öfverläppens insida med ett njurlikt fjäll (staminodium):

I. Stjälk utan vingkanter:

a. Stjälk och blad glatta; foderflikar med smal, ljusgrön hinnkant 1 **nodosa**.

b. Stjälk och blad undertill håriga; foderflikar med 0,5–1 mm bred, brun hinnkant 3 **Scopólii**.

II. Stjälk med breda vingkanter 2 **aláta**.

B. Knippen från bladvecken; öfverläppens insida utan fjäll 4 **vernális**.

1. *S. nodosa* L. — Rotstock knölförmig; stjälk 0,5–1 m; blad skaftade, sågade (oftast dubbelt), från tvär eller något hjärtlik bas triangulära, 4–10 cm × 2–7 cm; blomställning glest glandelhårig; foderflikar rundade; krona grönbrun; öfverläpp 2-flikad, längre än den 3-flikade underläppen; fröhus äggrundt, glatt. 4 7. **Sommarflena**; fuktiga ställen. a. Sk.-Norrl.

2. *S. aláta* Gilib. — Rotstock jämntjock; blad enkelsågade med rundad bas; foderflikar med bred, brun hinnkant. Mpd. på barlast.

3. *S. Scopólii* Hoppe — Rotstock fyrkantig; blad dubbelnaggade; blomställning rikt glandelhårig; fröhus nästan klotrundt; för öfrigt som *S. nodosa*. 4 5–7. På pilvallar, vid dikeskanter. r. Sk. Lund.

4. *S. vernalis* L. — Stjälk 60 cm, liksom de hjärtlika eller bredt triangulära, flikigt naggsågade bladen klibbhårig; foderflikar förlängda; krona gulgrön, fram till hopsnörd med små flikar. ☉ 5–6. Vårflena; odl. st. r. Sk.-Norrl.

3. *Digitális Tourn.* Fingerhatt.

Blad strödda; blommor i ensidig klase; foder olikformigt, 5-delt; krona öppen, tratt-klocklik, föga läppformig; ståndare tvåväldiga med skilda knapprum; frukt som föregående.

D. *purpurea* L. — Stjälk enkel, trind, upptill luden, 0,5–1 m hög; blad äggrunda eller elliptiska, naggade, undertill gråludna, de nedre med, de öfre utan skaft; foder 1–1,5, krona 5–6 cm lång, röd, på insidan prickig. ☉ 7–8. Fingerhatt; skogar. r. Bh. Hall.

4. *Antirrhinum* L. Gap.

Foder olikformigt, 5-delt; krona genom en blåsa på underläppen maskerad, sporre förkrympt; ståndare tvåväldiga med skilda knapprum utan bihang; fröhus mångfröigt, dess 2 rum olika, öppnande sig, det lägre med två, det högre med ett hål.

A. *orontium* L. — Stjälk 10–30 cm, liksom de lansettlika eller jämbreda, helbräddade, ned till motsatta, upptill strödda bladen glandelhårig; blommor ensamma i bladvecken; foderflikar omkring 15 mm långa, jämbreda, längre än kronan, denna ljusröd med 2 lika flikar i öfre och 3 olika i nedre läppen; fröhus stråfhårigt. Skallegap; odl. st. r. Sk. Öl. Gtl. Ög. Mpd.

5. *Linaria Tourn.* Minga.

Krona maskerad med lång sporre; fröhusets rum lika hvarandra, för öfrigt som föregående (understundom finnas flere sporrar till samma blomma, f. *pelória*).

A. Blad glatta, oskaftade, helbräddade; blommor i axlik klase; fröhus öppnande sig med tänder:

I. Kronan gul; sporren omkring 3 gånger så lång som fodret; frön platta, vingkantade:

a. Alla bladen strödda; foderflikar glatta. . 1 *vulgáris*.

b. Nedre blad i krans, öfre strödda; foderflikar glandelhåriga 2 *supina*.

- II. Krona hvit, blåstrimmig; sporre af fodrets längd; frön trekantiga, ovingade 3 *striáta*.
- III. Krona gul, blåstrimmig; sporre dubbelt så lång som fodret, de flesta frön trekantiga, men vingade \asymp *striáta* \times *vulgáris*.
- B. Blad glatta, skaftade, handflikade; skifvor kortare än skaften; blommor i bladvecken; fröhus öppnande sig med tretandade hål 4 *cymbalária*.
- C. Blad håriga, skaftade, ej handflikade; skifvor längre än skaften; blommor i bladvecken:
- I. Stjälk nedliggande; kronsvalg fullständigt slutet; fröhus öppnande sig med 2 sidolock:
- a. Nedre blad äggrunda, öfriga spjut- eller pillika; bladskaft nästan glatta; sporre rak 5 *elátine*.
- b. Blad njurlika eller rundade; bladskaft ulliga; sporre krökt 6 *spúria*.
- II. Stjälk upprät; kronsvalg ej fullt slutet; fröhus öppnande sig med tretandade hål 7 *minor*.

1. *L. vulgáris* (*L.*) *Mill.* — Stjälk upprät, glatt eller upptill glandelhårig, 20–80 cm lång; blad täta, jämbreda, spetsiga, 3–5 cm \times 1–5 mm, med tillbakavikna kanter; krona 25–27 mm, däraf sporrén 10–12 mm lång; underläppens blåsa brandgul; fröhus 8–10 mm långt; frön knottriga. \updownarrow 7–9. Flugminga; torra ställen. a. Sk.-Norrl.

2. *L. supína* (*L.*) *Desf.* — Stjälkar nedliggande; blad trubbigare; krona blekgul, 18 mm, däraf den blåstrimmiga sporrén 6 mm; frön släta. För öfrigt som föregående. \updownarrow 7. På barlast. Öborg. Mpd.

3. *L. striáta* (*Lam.*) *DC.* — Stjälk glatt, 20–40 cm; blad jämbreda, spetsiga, täta, 15–30 \times 1–2 mm, med platta kanter; krona 10 mm, däraf sporrén 1–2 mm; fröhus nästan klotrundt, 4–5 mm långt. \updownarrow 7, 8. Odl. st., barlast. r. Sk.-Norrl.

\asymp *L. striáta* \times *vulgáris* — Blad som hos *striáta*, men kanterna tillbakavikna; krona 15–18 mm, däraf sporrén 6–7 mm; utruxna fröhus omkring 7 mm långa; platta, vingade och trekantiga ovingade frön förekomma också. \updownarrow 7, 8. Odl. st. r.; barlast. Ög. Upl. Mpd.

4. *L. cymbalaria* (L.) Mill. — Grenig, krypande slingerväxt med njurlika eller rundadt hjärtlika blad och långskaftade, violetta, i svalget gulfläckiga, 10 mm långa kronor med kort, krökt sporre. Förvildad och på barlast. r. Sk. Öst. Norrl.

5. *L. elatine* (L.) Mill. — Stjälk hårig; blad strödda, 2–5 × 1–3 cm; blomskäft 1–2 cm; foderflikar af kronans halfva längd, lansettlikt triangulära, spetsiga; krona ljusgul med violett öfverläpp, 7 mm, däraf den spetsiga, vinkelrätt utstående sporren 3 mm lång; fröhus nästan klotrundt; frön rundade, rynkiga. ☉ 7, 8. Spjutminga; åkrar, barlast. r. Sk.-Norrl.

6. *L. spuria* (L.) Mill. — Blad 15–30 × 15–28 mm; foderflikar äggrunda, nästan lika långa som öfverläppen; krona 12–14 mm, däraf sporren 4–5 mm; frön rynkiga. ☉ 7, 8. Barlast. r. Mpd.

7. *L. minor* (L.) Desf. — Öfverallt klibbhårig; stjälk 6–20 cm, upprät med uppåtriktade grenar; blad ovalt lansettlika-jämbreda, trubbiga 15–25 × 1–4 mm, de nedre motsatta, de öfre strödda; blomskäft 3 gånger så långa som foderflikarne; dessa jämbreda, trubbiga, 5 mm långa; krona violett med gul blåsa, omkring 8 mm lång, däraf sporren 2 mm; fröhus 5 mm långt; frön aflånga, ribbiga, utan vingkant. ☉ 6, 7. Lillminga; åkrar, barlast. r. Sk.-Norrl.

6. *Mimulus* L.

M. luteus L. — Ört 20–40 cm, glatt; blad motsatta, ovala eller rundade, tandade; blommor skaftade från de öfre bladvecken; krona läppformig, maskerad, gul med prickig underläpp. ☉ 7, 8. Sm. Vg. Bh. Dir. Förvildad. Inkommen från Amerika. *M. guttatus* DC. synes tillhöra samma art.

7. *Veronica* Tourn. Prisa.

Foder olikformigt fyrtaligt; krona hjulformig, olikformigt 4-talig med öfre fliken störst, den nedre minst; fröhus med smal skiljevägg, öppnande sig med 2 skal, som bära skiljeväggen längs midten och där ofta klyfva sig i 2 halvfor.

A. Blommor i tätt, toppstäldt ax eller axlik klase med små, syllika, gömda högblad; kronpip längre än sin bredd; fröhus trindt; frön platta:

1. Blad långt tillspetsade, från bas till spets grofsågade, glatta eller nästan glatta med okantadt, 3–15 mm långt skäft; foderblad triangulära, spetsiga, kort-håriga 1 longifolia.

- II. Blad vanligen kort grålodna, kortspetsade eller trubbiga, naggsågade, men vid bas och spets helbräddade, oskaftade eller med af skifvan kantade skaft; foderblad bredast på midten, vanligen trubbiga, långulliga 2 *spicata*.
- III. Dessa kännetecken blandade . . . \times *longifolia* \times *spicata*.
- B. Blommor i gles, toppställd klase; mellanblad och högblad öfvergående i hvarandra; kronpip kortare än sin bredd; fröhus platt:
- I. Blad hela; flerårig:
- a. Halvbuske; nedre blomskaft längre än sina högblad 3 *fruticans*.
- b. Örtor med rotstock; nedre blomskaft kortare än sina högblad:
1. Blad spetsiga; frukt mera lång än bred, dubbelt längre än fodret; blommor i kvast 4 *alpina*.
2. Blad med rundad spets; frukt, mera bred än lång, af fodrets längd; blommor i förlängd klase:
- * Blomställning rikt glandelhårig, krona 5—7 mm vid 6 *borealis*.
- ** Blomställning utan glandelhår; krona 3—5 mm vid 5 *serpyllifolia*.
- II. Ettårig; inga blad flikade, några naggade eller glest tandade:
- a. Ört hårig; mellanblad äggrunda, naggsågade 7 *arvensis*.
- b. Ört glatt; mellanblad aflångt lansettlika, glest tandade 9 *peregrina*.
- III. Ettårig; alla eller några blad flikade:
- a. några blad parflikade; frön platta 8 *verna*.
- b. De flesta bladen handflikade—fingerlikt delta; frön urhålkade 10 *triphyllo*.
- C. Blommor i sidoställd klase; högblad och mellanblad skarpt skilda; frön platta:
- I. Blad glatta; stjälk glatt, sällan glandelhårig eller ner till krusigt hårig:

a. Fröhus platt:

1. Blad omvänt äggrunda eller elliptiska, sågade 17 **officinális v. glabrata.**
2. Blad lansettlika—jämbreda, helbräddade; klasar sk.fte-tevis 11 **scutellata.**

b. Fröhus med kullriga sidor; klasar motsatta:

1. Stjälk nästan fyrkantig; mellanblad stjälkomfattande, förlängda, oskaftade:
 - * Fruktskaft täta, hårfina, utgående i spetsig vinkel, foderflikar längre än fröhuset 12 **anagállis.**
 - ** Fruktskaft glesa, trådfina, utgående i rät vinkel; foderflikar kortare än eller lika långa som fröhuset 13 **aquática.**
 - *** Ofvanstående kännetecken blandade, de flesta frukter utan frön \asymp **anagállis** \times **aquática.**
2. Stjälk trind, alla blad skaftade, ovala. 14 **beccabunga.**
3. Blad än trubbiga, än spetsade, de flesta oskaftade, några på 3—5 mm långa skaft \asymp **anagállis** \times **beccabunga.**

II. Stjälk och blad tätt håriga:

a. Alla blad breda, ej lansettlika:

1. Klasar 1—5-blommiga; bladskaft 1—2 cm långa; fröhus med tvär, något inskuren bas . . 15 **montana.**
2. Klasar mångblommiga; bladskaft 10—5 mm långa; fröhus med tillspetsad bas:
 - * Stjälk uppstigande, blad djupt, ofta flikigt naggsågade; klase gles; blomskaft 4—10 mm . 16 **chamædrys.**
 - ** Stjälk nedliggande, rotsläende; blad finsågade; klase axlik; blomskaft 1—3 mm 17 **officinális.**

b. Blad lansettlika, smala . . . 11 **scutellata f. villösa.**

D. Blommor ensamma i bladvecken; stjälk nerliggande, grenig, rotsläende; fröhus uppsvällt; frön urhålkade:

I. Fruktfoder tunglikt, elliptiskt, lansettlikt eller äggrundt (ej hjärtlikt); blad fjädernerviga:

- a. Frukt klädd med täta, korta, krokiga hår och långa, glesa glandelhår:

- * Fruktfoderflikar trubbiga med endast en skarp nerv; blad grundt naggsågade 18 opáca.
- ** Fruktfoderflikar spetsiga med 3—5 skarpa nerver; blad djupt naggsågade 19 polita.

b. Frukt endast klädd med glandelhår:

- * Fruktfodrets flikar spetsiga; fröhus dubbelt så bredt som långt, rummens toppar snedt utstående, spetsade 20 Tournefortii.
- ** Fruktfodrets flikar trubbiga; fröhus lika långt som bredt, rummens toppar uppräta, runda 21 agréstis.

II. Fruktfoder hjärtligt; blad handnerviga. 22 hederæfólia.

1. *V. longifólia* L. — Stjälk styf, upprät, 0,3–1 m, upptill grenig och finluden; blad lansettlikt tillspetsade, motsatta eller kranställda, svartnande, hos typen med tvär eller hjärtlik bas, 10–5×3–1,5 cm, med skarpa, krökta, ända till 7 mm djupa, ojämna sågtänder, hos f. *marítima* (L.) 7–5×1–0,5 cm med liknande sågtänder, men rundad eller tillspetsad bas, hos f. *média* Schrad. stora som hos typen med rundad eller tvär bas och korta, breda, ej krökta, 2–4 mm djupa sågtänder; toppax 8–30 cm, ofta med sidoax; blommor på 1–3 mm långa skaft; krona blå med hårig pip och vanligen ovala flikar; fröhus glatt, i spetsen intryckt, 4×3 mm; frön 0,7–1 mm långa, bruna. 4 7, 8. Spetsprisa; stränder, fuktiga ställen. Sk.-Norrl.

× *V. longifólia* × *spicáta* — f. *subspicáta*: stor som *spicáta* och tätt gråluden; blad lansettlika, strax ofvan basen afsmalnande till spets, skarpt och fint sågade utefter hela sin längd, oftast något skaftade; foderblad spetsiga. Upl. Furusund (P. Borén); Sthlm Friesens park (J. A. Österberg). f. *sublongifólia*: lik *longifólia*, men antingen öfverallt gråluden med 1,5–2 cm breda, vid basen rundade eller spetsade blad och trubbiga foderblad, (Vg. Åsaka Montelin) eller finluden till nästan glatt med lansettlika blad och spetsiga foderflikar, (Sthlm, Marieberg H. Sandberg). f. *intermédia*: står mjukt emellan bägge arterna, än med breda, naggsågade, vid basen hjärtlika blad, (Sthlm, Kastellholmen Hamnström), än med smala, skarpt sågade, vid basen tillspetsade blad, (Vaxholm, Karlsudd J. A. Österberg; Gtl. Burs. R. Mattsson). — *V. alternifólia* Lej. från Åhus i Sk. (B. F. Cöster), skild från *spicáta* genom strödda, glest och groft naggsågade, ofta tunglika blad och röda blommor, hör antagligen hit.

2. *V. spicáta* *L.* — Stjälk enkel, uppstigande, 10–40 cm, liksom de lansettlika—ovala, grundt och jämnt naggade, naggsågade eller (f. *integrifolia* *Lge*) helbräddade, vid torkning ej svartnande, 1–4 × 0,4–1 cm stora bladen tätt gråluden, ofta glandelhårig; toppax 3–20 cm, någon gång med kortare sidoax; blomskåft omärkliga; kronflikar vanligen aflånga, spetsiga, blå; fröhus glandelhårigt, 3 × 2 mm; frön ljusröda, större än hos föregående. 4 6–8. **Axprisa**; backar. Sk.-Norrl. — Varierar dessutom: f. *nitens* *Host*: blad ofvan nästan glatta; f. *latifolia* *Koch*: nedre blad 1–2,5 cm breda, djupt naggade, ofta med tvär bas. Sk. Stenshufvud.

3. *V. frútleans* *Crantz* (äldre namn än *V. saxátilis* *Scop.*) — 10–20 cm hög, årgrenar talrika, uppstigande, tätt småhåriga; blad glatta, helbräddade eller finsågade, de nedre skaftade, tunglika, de öfre ovalt lansettlika, oskaftade; klase 3–10-blommig, i början kvastlik, blomskåft 5–10 mm; foder 4-delt, 5 mm långt, finhårigt, dess flikar tunglika; krona blå, 10–12 mm vid, med runda flikar; fröhus ovalt, finhårigt, 4-skaligt, 8 mm långt; stift 4 mm; frön 1 mm, sköldlika. † 7, 8. **Buskprisa**; fjälltrakter. r. Norrl.

4. *V. alpína* *L.* — Rotstock förvedad; stjälkar enkla, 6–15 cm, upptill ofta håriga; blad elliptiska—bredt lansettlika, glatta eller randhåriga, helbräddade eller finsågade, de mellersta 1–2 × 0,5–1 cm; blommor i kvast; fruktklase 2–4 cm lång; blomskåft 3–5 mm; foder 3 mm med spetsiga, randhåriga flikar; krona blå, 5–7 mm vid; fröhus omvänt hjärtligt, 6 mm, glatt eller (f. *lasiocárpa* *Hu*) hårigt. 4 7, 8. **Fjällprisa**. r. Norrl. Svartnar vid pressning.

5. *V. serpyllifólla* *L.* — Rotstock krypande med flera uppstigande, 10–30 cm höga, glatta eller korthåriga stjälkar; blad ovala, ofta med hjärtlik bas, glatta, helbräddade eller finsågade, 8–20 × 5–18 mm, de nedre skaftade, någon gång runda; fruktklase gles, 3–15 cm; blomskåft 2–5 mm; foder glatt, djupt 4-delt med elliptiska flikar; krona lila eller vit med mörkare ådror; frukt med egg längs kanten, 3–4 × 4–5 mm, omvänt njurlik med tvär bas, ofta glandelhårig; stift 2–3 mm. 4 5–7. **Timjoprisa**; ångar. a. Sk.-Norrl.

6. *V. boreális* (*Læst.*) — Stjälk krypande och rotsläende med uppstigande 5–10 cm långa, täthåriga grenar; nedre och meller-

sta blad runda, 5–10 mm, ofta skaftade; de öfre ovala eller ovalt lansettlika, oskaftade; klase tätare än hos föregående, 1–3 cm lång, tät brunnhårig med inblandade glandelhår; blomskäft 3–5 mm; högblad tunglika, foderblad vanligen trubbiga; krona azurblå med runda flikar; fröhus glandelhårigt med spetsig bas. 4 7, 8. **Lappmarksprisa**; ängar. r. Torn. Lul. Lpm. Vb. Tärna.

7. **V. arvensis** L. — Stjälk vanligen grenig och upprät, nedtill tvåsidigt, upptill rundt om hårig med inblandade glandler; mellanblad motsatta, ofta med tvär eller hjärtlik bas, 10–15 × 5–8 mm; öfre högblad strödda, helbräddade, jämnbredd lansettlika, 2–5 gånger så långa som fruktskaften, de nedre lika mellanbladen; klase axlik, gles, till sist upptagande större delen af stjälken; 2 foderflikar hälften större än de andra; fröhus omvänt hjärtligt, på sidorna glatt, i kanten glandelhårigt, 3–4 mm, lika långt som bredt, med egg längs kanten, dess inskärning spetsvinklig; stift knappt 1 mm; krona blå, 3 mm vid. ☉ 4–9. **Fältprisa**; åkrar, backar. a. Sk.-Norrl. På mager jord är den lågvuxen, föga grenig, med högblad knappt öfverskjutande fodret, på fet jord yfvig och storbladig med högblad mycket längre än fodret.

8. **V. verna** L. — Stjälk rundt om krushårig, nedre mellanblad motsatta, hela, naggsägade, ovala, öfre mellanblad och nedre högblad pardelta med 1–3 par jämnbredda flikar och stor ändflik, öfre högblad jämnbredd lansettlika, strödda; fröhus mera bredt än långt, på sidorna korthårigt, inskärning trubbvinklig; frön 6–14; för öfrigt som föregående. ☉ 4–9. **Vårprisa**; backar. a. Sk.-Norrl. — En närstående art, *V. campéstris* Schmalh., är funnen en gång i Sm. Den är större, har vidare blommor och 2 mm långt stift; den svartnar vid pressning.

9. **V. peregrina** L. — Stjälk vanligen grenad, 15–20 cm hög; blad köttiga, trubbiga, de nedersta aflångt lansettlika, 20 × 6 mm, de mellersta smalare, bredast ofvan midten, de öfversta högbladen 6–8 mm, jämnbredda, bredast i spetsen; blommor nästan oskaftade; fröhus bredt omvänt hjärtligt; stift nästan omärkligt. ☉ 5, 6. Odlade ställen. r. Sedd i Sk. Hall. Mpd. (barlast). Inkommen från Amerika.

10. **V. triphýlla** L. — Ört luden och tät glandelhårig, 5–20 cm, vanligen från roten grenig; blad med bredt hjärtlik eller njurlik omkrets, delade i 7–3 smalt tunglika flikar; de öfversta högbladen helbräddade, smalt tunglika; blommor i kvast; frukter

i klase på uppåt bågböjda, 1 cm långa skaft; foderflikar smalt tunglika, af det rundade, trubbvinkligt inskurna fröhusets längd; krona azurblå, 6–8 mm vid; frön 2 mm långa. Svartnar vid pressning. ☉ 5, 6. **Handprisa**; odl. st., stränder. r. Sk.-Norrl.

11. *V. scutelláta* L. — Rotstock krypande med långa, bladiga utlöpare; stjälk 5–40 cm, liksom de lansettlika, oskaftade, 1–6 cm långa, 2–10 mm breda, helbräddade eller glest tandade bladen glatt eller (f. villósa *Schum.*) hårig, med eller utan glandelhår; klasar 2–8 cm långa, nedtill utan blommor; blomskaft hårfina, böjda, 1 cm; högblad lansettlika, 2–5 mm långa; foderflikar äggrunda, mycket kortare än det platta, vid basen rundade, upptill inskurna, 2–4 mm långa fröhuset; krona 4 mm vid, blå eller rödstrimmig, ofta rent vit; frön sköldlika, 1,5 mm. ♀ 5–7. **Sköldprisa**; fuktiga ställen. Sk.-Norrl.

12. *V. anagállis* L. — Rotstock krypande, omedelbart öfvergående i den 0,1–1 m höga, glatta stjälken; blad helbräddade eller glest sågade, från tvär eller något hjärtlik bas bredt äggrunda eller äggrundt lansettlika, 12–3 × 6–1,5 cm, på sidoskotten ofta kortskaftade; klase tät, sällan glandelhårig; foderflikar lansettlika; krona blåaktig, 4–5 mm vid; fruktskaft slaka, 4–5 mm; fröhus äggrundt–rundadt med spetsig inskärning, 2,5–3,5 mm långt. ♀ 6–8. **Vattenprisa**; fuktiga ställen. Sk.-Norrl. — En dvärgform med endast 1–2 klasar är f. *tenélla* *Schmidt*.

× *anagállis* × *aquática* står midt emellan de båda stamarterna och är svår att urskilja på annat än de förkrympta fröhusen och odugligt frömjöl. Sk. r.

× *V. anagállis* × *beccabúnga* — Till stam och blad mera lik *V. beccabúnga*, till blomställning *V. anagállis*. Sk. r.

13. *V. aquática* *Bernh.* — Blad aflängt lansettlika, i regeln glest sågade, 2–8 × 0,5–2 cm, inga skaftade; fruktskaft styfva, ofta knäböjda, i regeln glandelhåriga; klase gles; foderflikar äggrundt lansettlika. ♀ 6, 7. **Dikesprisa**; fuktiga ställen. Sk. Öl. Gtl. Tyckes blomma tidigare än föregående, hvilken den i öfrigt liknar. En form med nedtill tätt krushårig stjälk är f. *dasýpoda* *Uechtr.*

14. *V. beccabúnga* L. — Ört glatt, mörkare grön än de föregående; stjälk saftig; blad 3–5 × 1–2,5 cm, finsågade eller helbräddade, deras skaft 5–10 mm; fruktskaft 5–10 mm långa; högbladen 4–5 × 0,5 mm; fröhus rundadt med trubbig inskärning

foderblad bredt lansettlika, oftast längre än fröhuset; krona mörkblå. 4 6–9. **a. Bäckprisa.** Sk.-Norrl. — f. bracteåta *Säby*: blad 5–8 × 2,5–4 cm; blomskäft 5–10 mm långa och höglblad 8–20 × 2–4 mm. Sk. Ög.

15. *V. montana* L. — Rotstock-fin, krypande; stjälk uppstigande, 10–30 cm hög, rundt om hårig; blad håriga, från tvär eller insvängd bas bredt äggrunda, naggsågade, 2–3 cm långa och breda; klasar ofta skiftevis; blomskäft 4–10 mm; höglblad 2–3 mm; foderblad omvänt äggrunda, kortare än det platta, 6 mm långa, 8 mm breda, glandelhåriga fröhuset; stift 3–4; krona 6–12 mm, blåvit, mörkstrimmig. 4 5, 6. **Bokskogsprisa.** Sk. r.

16. *V. chamædryas* L. — Stjälk 10–40 cm, dess stamled på 2 sidor ludna, på de andra två glatta eller (f. pilösa *Schmidt*) glesare håriga; hufvudstjälkens blad bredt äggrunda eller hjärtlika, 3–4 × 1,5–2 cm, vanligen oskaftade; höglblad 5–7 mm långa; foderblad lansettlika, längre än det upptill föga intryckta, 4 mm långa fröhuset; krona ljusblå, 10–14 mm vid. 4 5, 6. **Téprisa;** ängar. **a.** Sk.-Norrl. — var. *lamiifolia* *Hayne*: stjälk rundt om hårig; blad aflångt ovala, 4 × 1,7 cm, sågade, på 2–5 mm långa skaft. Sk. Ringsjön, Sm. Grönlid vid Eksjö.

17. *V. officinalis* L. — Stråfhårig; stjälk krypande, rotsläende, 10–30 cm lång; mellanblad (sällan glatta: f. *glabrata* *Friedt*), från spetsig bas elliptiska, de öfre bredt lansettlika, de nedre ofta omvänt äggrunda eller tunglika, oskaftade eller afsmalnande till kantade skaft; höglblad ofta längre än blomskäften; foderflikar spetsiga, kortare än det 4 mm långa, omvänt hjärtlika, glandelhåriga fröhuset; krona gredelin, 5–6 mm vid. 4 6. **Årenprisa;** skogar, backar. **a.** Sk.-Norrl.

18. *V. opaca* Fr. — Öfverallt täthårig; stjälk 10–30 cm; blad vanligen mörkgröna, af fruktskaftens längd, utan eller på korta skaft, 7–10 × 5–8 mm, äggrunda, naggsågade med 3–4, 0,5–1 mm djupa tänder på hvar sida (eller hos f. *affinis* (*Afz.*) 16–20 mm långa och breda, bredt hjärtlika); fruktskaft nedåtböjda, oftast i enkel båge; foderflikar på båda sidor håriga, 3-nerviga, ovala–aflångt ovala, sällan tunglika, 5–7 mm långa, utspärrade, ej täckande hvarandra, nående utanför fröhuset; detta något nätadrigt, 4 × 6 mm, med öfverskjutande stift; skal vid mognaden vanligen nedtill sammanhängande; fröhusets topp rundad, upprät; frön

vanligen 6 i hvarje rum, 2 mm långa; krona mörkblå med vit pip, 6–7 mm. ☉ 4–9. **Dunkelprisa**; åkrar, barlast. r. Sk.-Norrl.

19. *V. polita* Fr. — Glattare än föregående; blad köttiga, glänsande, ofta ljusgröna med 3–4, 1–2 mm djupa tänder på hvar sida; fruktskaft 6–12 mm, af bladens längd eller åtskilligt längre, ofta S-formigt böjda; fruktfodrets flikar ej alltid öfverskjutande fröhuset, ofta 5-nerviga, från ett smalt skaft tvärt utvidgade till en 3–4 mm bred bas och därifrån triangulärt spetsade, 5 mm långa, 2 och 2 vid basen täckande hvarandra; fröhus 4 × 5 mm; frön vanligen 10 i hvarje rum, 1,5 mm långa; krona mörkblå med röd pip. ☉ 4–9. **Glansprisa**; åkrar. Sk.-Upl.

× *V. polita* × *Tournefortii*. — Blad djupt naggsågade; fruktskaft föga längre än bladen; foderflikar ofta bredt elliptiska. Sk. Löderup (äfvén funnen vid Nexö på Bornholm af O. R. Holmberg).

20. *V. Tournefortii* Gmel. — Gleshårig; stjälk längre och gröfre än de två föregående; blad groft sågade med 4–6, 1–2 mm djupa, sågtänder på hvar sida, de nedre bladen 2 × 1,5, de öfre 1 × 0,7 cm; fruktskaft 2–3 cm, framåtriktade med en krök upptill; foderflikar elliptiska—af långt lansettlika, 6–7 × 3–4 mm, utspärrade, ej täckande hvarandra; fröhus starkt nätådrigt, 4 × 8 mm, med långt öfverskjutande stift; rummens topp begränsade af en från fröfästets spets snedt utgående rät linje och en från dess bas utgående båge; krona i nedre hälften vit, i öfre ljusblå, 10 mm vid; frön omkring 8 i hvarje rum, 2 mm eller längre. ☉ 4–9. **Perserprisa**; åkrar. Sk.-Norrl. — var. subopáca: tät-hårig; blad naggsågade; fruktskaft än något längre, än kortare än bladen; foderblad något trubbiga; fröhus som hos typen, men endast 2–4 frön utbildade; gör intryck af att vara hybrid med *V. opáca*, men har godt pollen. Funnen vid Karlshamn bland *V. opáca* (*F. Swanlund*) och vid Hassle i Vg. bland *V. Tournefortii*.

21. *V. agréstitis* L. — Mer eller mindre hårig och glandelhårig; blad från tvär, inskuren eller rundad bas, äggformiga, 2–1 × 1,5–0,7 cm, naggsågade; fruktskaft nedböjda i båge, af bladens längd eller kortare; foderflikar af långt ovala eller smalt ägggrunda, 7 × 3 mm, trenerviga, nående långt utanför fröhuset, utspärrade, ej täckande hvarandra; fröhus föga nätådriga, 5 × 6 mm, rum 6-fröiga, deras toppar begränsade af en båge; stift ej öfverskjutande; krona blå och vit eller rent vit, 4–5 mm vid. ☉ 4–9. **Åkerprisa**; odlade ställen. a. Sk.-Norrl. — f. *carnósula* Hn:

har köttiga blad och 2 fält längs stälken glatta; f. calýcida *Wg.*: omfattar dels ungdomliga vårformer, f. juvenílis af arten dels öfvergångsformer till *V. políta* och *V. Tournefórtii*, utmärkta genom spetsigare foderflikar, den förra, f. subpolíta därjämte genom glänsande, nästan glatta, djupare naggsågade blad, den senare, f. sub-Tournefórtii, genom blomskaf af bladens dubbla längd.

22. *V. hederæfólla* *L.* — Mer eller mindre hårig; blad 5–10 × 8–12 mm, handflikade, rundade eller njurlika, oftast skaftade, med 3–7, vanligen trubbiga flikar, den öfversta störst; fruktskaf 1–2 cm, först uppråta, sedan utstående eller något nedböjda; foderflikar tätt randhåriga, till sist 6–7 × 4–5 mm, fullständigt inneslutande det kullrigt knöliga, 4 × 5 mm stora fröhuset; frön svarta, 2 i hvarje rum, 2,5–3 mm långa; krona ljusblå eller gredelin, 2–2,5 mm vid. ☉ 4–9. **Murgrönprisa**; åkrar. Sk.-Norrl. — En form med mycket små, hela eller svagt 3-flikade blad är f. *umbrósa* *Lüb. in sched.*

8. *Limosélla* *L.* Åfjebrodd.

L. aquática *L.* — Glatt vattenört; stjälk förkrympt, ofta med rotsläende utlöpare; blad i rosett med 2–6 cm långa skaf och helbräddade, ovala eller aflånga, 5–20 × 2–4 mm stora skifvor eller utan sådana (f. *boreális* *Less.*); blomskaf flere, 1–3 cm, utgående från rosetten, enblommiga; foder och krona olikformiga, 5-taliga, den senare hvit; ståndare 4, 2-väldiga, inneslutna, med enrummiga knappar; fröhus nedtill 2-, upptill 1-rummigt, 4–5 mm långt, af fodrets dubbla längd, ovalt, öppnande sig med 2 skal. ☉ 7, 8. **Åfjebrodd**. Sk.-Norrl.

9. *Bártschia* *L.* Svarthö.

B. alpína *L.* — Rotstock krypande; ört tätt glandelhårig; stjälk nedtill fjällig, 10–40 cm; blad oskaftade, naggade, äggrunda, 2–3 cm långa; blommor ensamma, i vecken af de öfre, ofta violetta bladen; foder vidgadt, 7 mm långt, olikformigt 4-flikadt; krona violett, 2 cm, läppformig med tvärhuggen öfre och något kortare, treflikad nedre läpp; ståndare 2-väldiga; knappar hvitulliga, nedtill uddspetsade; fröhus 10–12 mm långt, äggrundt, öppnande sig med 2 skal; frön 1,5 mm med strimmiga vingkanter. 4 6, 7. **Svarthö**; kärr. Norrl. Ög. Vg. Gtl. Svartnar i pressen.

10. *Odontites* Dill. Toppa.

Halfparasitiska örter med motsatta, glest sågade mellanblad, utan gräns öfvergående i högbladen, i hvilkas veck sitta blommor i axlik blomställning; foder olikformigt 4-flikadt; krona läppformig; ståndarknappar fria med utåtvänd, uddbärande spets; fröhus aflångt med tvär eller något urnupen topp; skalens utsida med midtfåra; frön hvita, strimmiga på längden.

A. Stjälk enkel, sällan fågrenig, blomställning gles, från början rak; foderflikar oftast $\frac{1}{3}$ kortare än fröhuset, de två bredt rundadt triangulära 2 **simplex**.

B. Stjälk oftast månggrenig; blomställning tät, i början lutande; foderflikar spetsigt triangulära — lansettlika, af fröhusets längd:

I. Blomning i Juli och halfva Augusti; grenar utgående i spetsig vinkel; mellan de öfversta och toppaxets nedersta blomma intet stamled 1 **rubra** * **verna**.

II. Blomning i senare delen af Augusti och hela September; grenar utgående i rät vinkel, mellan de öfversta och toppaxets nedersta blomma 1—4 stamled 1 **rubra** * **serótina**.

1. **O. rubra** *Gilib.* — Stråfhårig, 15–50 cm hög; mellanblad spetsiga, lansettlika, 1–4 cm \times 2–8 mm, med 2–5 framåtriktade, spetsiga sågtänder på hvar sida; foder vid blomningen 5, kring frukten 5–7 mm; krona kötröd, 10 mm; fröhus 6–8 mm; frö 1,5–2 mm. ☉ 7–9. **Rödtoppa**. Sk.-Norrl. — Sommarformen * **verna** *Bell.* synes hafva högbladen längre än blommorna och växer på ängar; höstformen * **serótina** *Rehb.* skulle hafva dem kortare än blommorna och föredraga åkrar; en dvärgform af denna från Skånes strandängar är f. *púmila* *Nordst.*: utmärkt genom ogrenad, 5–10 cm hög stjälk. **O. verna** v. *intercédens* *Waisbecker* (*O. praténsis* *Borb.*) har sin blomningstid förlagd mellan de båda andras och är funnen vid Glumslöf (*E. Olin*). **O. stenodóna** *Borb.* är en **serótina**, utmärkt genom särdeles långa och smala foderflikar; funnen vid Bäckaskog i Sk. (*E. Olin*).

2. **O. simplex** (*Hb. Fl. ed. I*) *Krok.* — Mindre hårig än föregående, 5–25 cm hög; blad trubbiga, naggade eller naggsågade, 1–2 cm \times 2–7 mm; fruktoder omkring 5 mm; fröhus 7 mm

krona i förhållande till växtens storlek större än hos föregående, rosen—purpurröd. ☉ 6, 7. **Strandtoppa**; stränder. Sk.-Bh. och Norrl. Oaktadt typiska exemplar äro väl skilda från föregående, finnas mellanformer, antagligen dels beroende på sammanblandning med * verna, dels på hybriders förekomst.

11. *Euphrasia Tourn.* Ögontröst.

Foder djupt, något olikformigt 4-klufvet; öfre kronläpp 2-klufven med utvikna flikar; ståndarknappar i kanten hvitludna; fröhus plattadt, mer eller mindre urnupet; i öfrigt som *Odontites*.

A. Bladens längd högst 2 gånger bredden (äggrunda—rundade); fröhus i kanten med långa, raka hår:

I. Skärmbblad (åtminstone vid basen) liksom fodret glandelhåriga:

a. Glandelhår långa, krusiga; blommor stora, öfver ryggen 8—15, vanligen 10—14 mm långa; kronpip slutligen längre än fodret:

1. Förgrening svag, vid eller ofvan stjälkens midt; blad trubbiga; stamled långa (mer än 3 gånger längre än bladen); blommor i Maj—börj. Juni 11 montána.

2. Förgrening under stjälkens midt; blad spetsiga; stamled korta (högst dubbelt längre än bladen); blommor på eftersommaren 10 rostkoviána.

b. Glandelhår *) korta, raka; blommor 4—10 mm, aldrig förlängda:

1. Stamled korta; förgrening nedtill; blommor vanligen 8 mm; höstblomning 3. brevípila.

2. Stamled långa, oftast flere än 3; förgrening upptill; blommor vanligen 8 mm; försommaren 4 ténuls.

3. Stamled vanligen långa, få (1—3) under första blomman; blommor små, 4—7 mm; fjälltrakter. 6 latifólla.

II. Skärmbblad och foder utan glandelhår:

a. Blommor 8—10 mm; blad glatta eller föga håriga:

1. Stamled korta, förgrening nedtill; blommor på hösten 1 strlcta.

2. Stamled långa, förgrening upptill; blommor på försommaren 2. suéleca.

b. Blommor 4—7 mm:

1. Blad alldeles glatta:

* Stjälk (eller åtminstone sidogrenar) trådfin och spenslig; skärmbblad uppräta 8 grácills.

*) Synas först vid lupförstoring.

(** Stjälk grön, vanligen mycket grenig; skärmbblad utstående, glanslösa *nemorosa*.)

b. Blad och skärmbblad åtminstone i kanten (om än svagt) borsthåriga:

• Alla stjälkblad trubbiga, äggrunda; fröhus vanligen längre än fodret; blommor aldrig gula. 6 *latifolia* v. *eglandulosa*.

** Stjälkblad trubbiga, åtminstone de nedre omvänt äggrunda; fröhus längre än fodret; blommor (åtminstone underläppen) gula 9 *minima*.

*** Öfre stjälkblad spetsiga; blad vanligen täthåriga; fröhus högst af fodrets längd; blommor ej gula 5 *curta*.

3. Blommor 2-3 1/2 mm; kortare än de svagt håriga skärmbbladen 7 *bóttica*.

B. Bladens längd mer än 2 gånger bredden (lansettlika aflånga); fröhus glatt eller i kanten med få, *inböjda*

hår 12 *salisburgensis*.

1. *E. stricta* Host — Stjälk upprät, styf, 5-35 cm, (liksom hos alla våra arter) nedåtvänt krushärig, enkel eller tämligen fågrenig; stjälkblad äggrunda, vanligen affallande vid blomningen, de nedersta mera trubbiga och fåtandade, de mellersta och öfre spetsiga med 3-5 uddspetsade sidotänder; skärmbblad bredare och kortare med 4-7 uddspetsade sidotänder, alla blad glatta eller i kanten och på undersidans nerver kort styfhåriga; blomställning slutligen förlängd; foder glatt eller svagt korthårigt med långa, nästan syllika tänder; krona 6-10 (vanligen 8) mm, blekviolett med en mindre gul fläck på undre läppen, sällan blå eller vit; fröhus vigglikt, omvänt äggrundt, i spetsen tvärhugget eller något urnupet, i kanten långhårigt, i öfrigt glatt eller gleshårigt, kortare än fodret. ☉ 7-10. Mest soliga, torra ställen. a. S. o. mell. Sv. — Varierar: f. *procumbens* K. Joh.: nedliggande uppstigande hufvudstjälk; sidostjälkar nedliggande; blommor stora, pipen kortare än underläppen. Bland ljung. Gtl.; v. pilifera *Kihlm.*: den håriga formen; v. *gotländica*: mera spenslig; blad nästan lansettlika; skärmbblad med endast 4 (sällan 5) något utstående sidotänder, nästan glatta, stundom med enstaka, förkrympta glandler; blommor mycket bleka. Gtl. (Påminner habituellt om *E. salisburgensis*; hybrid?).

2. *E. suecica* Murb. & Wettst. — Stjälk enkel eller endast vid eller ofvan midten grenig, stamled förlängda, mer än 3 gån-

ger längre än bladen; blad och bladtänder mera trubbiga; eljest som föregående; blommar i 5, 6. Sk. Sm. Gtl. (troligtvis flerstädes i s. Sv.).

3. *E. brevípila* Burn. & Greml. — Skärmblad bredt ägg-runda med 4–7 (ofta udd-)spetsiga sidotänder, jämte stjälkblad och foder mer eller mindre rikt (åtminstone vid basen) försedda med raka, kortskaftade glandelhår, i öfrigt glatta eller kort styf-håriga; moget fröhus ungefär af fodrets längd eller längre. För öfrigt som *stricta*. 7–9. a. Sk.-Norrl. — I nordligare trakter blir blomställningen oftast mera hopdragen; skärmblad trubbigare och mera korttandade samt tegellagda: f. *septemtrionális*. En spenslig form med utstående, fina grenar och små (3–6 mm långa), smalt uddtandade blad är f. *gracílior* Holmb. Bland ljung. Sk. — Tidigare (i Juli) blommande individ bilda öfvergång till följande art.

Tillfälliga hybrider bland föräldrarna äro funna: *brevípila* × *curta*, *brev.* × *gracílis* och *brev.* × *stricta*.

4. *E. ténuis* (Brenn.) Wettst. — Behåring som hos föregående; stjälk och bladform som hos *suécica*. Blommar 6, 7. Sk.-Norrl. — Blir i fjälltrakter mycket lik *E. latifolia*, men skiljes genom större blommor och vanligen mer än 3 stamled nedanför första blomman.

5. *E. curta* Fr. — Stjälk från nedre delen oftast mycket grenig med korta stamled, 2–40, vanligen 10 cm, styf och grof, i fjälltrakter dock mera slankig och enklare; öfre stjälkblad spetsiga med 4–7 spetsiga, men ej borstuddiga sidotänder; skärmblad bredare med någon gång kort uddspetsade tänder, utstående eller båglikt nedböjda, alla blad liksom fodret vanligen tätt gräludna (eller nästan glatt: var.); blomställning slutligen förlängd; fodertänder korta; krona 4–6 mm, vanligen hvit med violetta strimor och liten gul fläck i svalget, sällan hel violett eller rödaktig; fröhus kortare än eller af samma längd som fodret. ☉ 7–10. a. Sk.-Norrl. — Den mest glatta formen med korta, glesa borsthår endast i bladkanten och på undersidans nerver är v. *glabrésens* Wettst. S. Sv. En spenslig, föga grenig form är v. *imbricatá* Lange. På hafsstränder är den oftast lågväxt, tätbladig och mycket grenig: f. *litorális*.

Tillfälliga hybrider: *curta* × *gracilis*, *curta* × *rostkoviána*, *curta* × *stricta* och *curta* × *ténuis* (Sm.).

(*E. nemorósa Pers.* — Till växtsätt och förgrening lik föregående art, men har blad, skärmbblad och foder alldeles glatta, icke ens enstaka borsthår i kanterna; skärmbbladständer spetsigare, ofta uddspetsiga; blommor omkring 5 mm, oftast blåvioletta; fröhus oftast något längre än fodret. Sk.? — Liknar å andra sidan *E. gracilis*, men skiljes genom gröfre växt, utstående eller båglikn nedböjda, glanslösa skärmbblad).

6. *E. latifolia Pursh* — Stjälk med förlängda stamled, 5–25 cm, enkel eller sällan fågrenig; stjälkblad ytterst sällan mer än 3 par under första blomman; skärmbblad bredt äggrunda—rundade med 3–6 något spetsiga, ej uddspetsiga sidotänder; alla blad liksom fodret mer eller mindre grofhåriga och stundom äfven kort glandelhåriga; blomställning vanligen tegellagdt hopträngd; foder-tänder breda, spetsiga, utan udd; blommor 5–7 mm, vanligen kortare än skärmbbladen, hvita, sällan rödletta, med en mindre gul fläck i svalget och violetta strimmor; fröhus elliptiskt, oftast (dubbelt) längre än fodret. 7, 8. Fjäll och fjälltrakter. Norrl. — Den glandelfria formen är: *f. eglandulösa Wettst.* in litt. — Exemplar från Jmt. och Lpl. afvika genom slutligen utdragen, glesare blomställning och hufvudsakligen genom mycket svagare behåring, utom oftast glandelhår endast enstaka, korta borsthår i bladkanterna och på baksidans nerver: *v. semivestita*.

7. *E. bóttneica Kihlm.* — Stjälk nedom midten grenig, till 20 cm; blad och skärmbblad bredt äggrunda, trubbiga, med trubbiga 2–5 sidotänder, smått styfthårig i kanterna och på undersidans nerver; blomställning utdragen; blommor små, 2–3½ mm, kortare än skärmbbladen; krona föga längre än fodret, hvit med violetta strimmor och gul fläck i svalget; fröhus af fodrets längd. 7, 8. Strandängar. r. Upl. Vb. och Nb.

8. *E. gracillis Fr.* — Stjälk 3–30 cm, styf, men spenslig, vanligen enkel eller vid midten grenig med trådfina grenar, glatt eller gleshårig; stjälkblad äggrunda, spetsiga med 1–4 spetsiga sidotänder, skärmbblad uppåtriktade, mer eller mindre tryckta till stammen, liksom blad och foder glänsande och alldeles glatta, med 3–5 spetsiga (sällan uddspetsiga) tänder; blomställning förlängd; foder med korta, spetsiga tänder; krona 4–6 mm, hvit eller blåviolett med gul fläck i svalget; fröhus af fodrets längd. 7–9. Helst bland ljung. Sk.-Norrl. — *v. primária Fr.* har helt violetta blommor; *v. Friesii Sanio* har hvassa, uddspetsiga bladtänder. Båda var. här och där i s. Sv.

9. *E. minima* Jacqu. — Stjälk $\frac{1}{2}$ –25 cm, enkel eller i nedre delen svagt grenig med kvarsittande blad äfven i blomningssta-
dier; *nedre* stjälkblad omvänt äggrunda med 1–3 trubbiga sidotänder, *öfre* äfven stundom äggrunda med 2–4 trubbiga, sällan något spetsiga, men ej uddspetsiga tänder; skärmbblad äggrunda eller aflångt äggrunda, trubbiga eller något spetsiga med 3–4, sällan 5 spetsiga (sällan uddspetsiga) tänder, alla blad liksom fodret mer eller mindre kort styfhåriga, aldrig glandelhåriga; blomställning vanligen slutligen förlängd; fodertänder korta, spetsiga; krona 5–6 mm, med underläppen oftast helt gul; fröhus omvänt äggrundt, längre än fodret. Fuktiga ställen i fjäll och fjälltrakter. Lpl.—Hrj. — Varierar 1) i anseende till bladens hårlighet: Ytterlighetsformer äro: v. *Schleichéri Wettst.* med blott små borst i kanterna och på öfversidans kantparti och v. *hispidula Favr.* med dessutom hela undersidan mer eller mindre styfborstig; 2) i anseende till blommas färg: den vanligaste med violett eller röd öfverläpp och gul underläpp: f. *bicolor Grenli*; mera sällan hel rent gul: f. *flava Grenli*; eller blåviolett öfverläpp och hvit underläpp med stor gul fläck och violetta ådror: f. *pallida Grenli* eller i högfjällen helt hvit med större gul fläck: f. *alba Favr.*; 3) i anseende till formen: i högfjäll är den liten $\frac{1}{2}$ –2 cm hög med enstaka blommor: f. *minor Jord.* och i barrskogsregionen ofta större och gröfre, mera förgrenad och mera spetsiga blad: f. *subaristata Grenli*. — Bredbladiga former likna mycket *E. latifolia* f. *eglandulosa*, men skiljes genom de färre tänderna på skärmbbladen samt för öfrigt äfven från andra närstående arter genom blomkronans åtminstone på underläppen öfvervägande gula färg. — Hela växten är oftast rödt anlupen.

10. *E. rostkoviána Hayne* — Stjälk upprät eller uppstigande, 10–50 cm med korta led, nedom midten (vanligen mycket) grenig, sällan enkel, vid bladbasen liksom blad och foder (vanligen tätt) glandelhårig af långa, ledade, krusiga glandler; öfre stjälkblad äggrunda med 3–6 hvassa, men ej uddspetsiga tänder, skärmbblad något bredare, alla utom de långa glandelhåren äfven med icke glandelförande hår; blomställning slutligen förlängd; blommor stora, 8–14 (vanligen omkring 10) mm, vanligen hvita med violett öfverläpp, vid blomningens slut med förlängd kronpip, så att den når utom fodertänderna; pistill med inåtböjdt märke*); fröhus af fodrets längd. ☉ 7–10. Sk. Sm. Ög. Upl. — På fuktiga och skuggiga ställen blir den mera yppig med bredare blad och svagare härbeklädnad: f. *pinguis Ljungstr.*; på mera sumpiga ställen, isynnerhet

*) Hos alla föregående arter är stiftet i spetsen rakt eller något böjdt, men ej inåtböjdt. Detta sista förhållande och kronpipens slutliga förlängning står i sammanhang med pollinationen.

bland andra höga växter blir den ofta kort grenig i sin öfre del och mera småblommig: f. *uliginosa* *Ducommun*. Sm.. De icke skånska exemplaren äro relativt (möjligen blott tillfälligt) småblommiga (blommor 8 mm): f. *minoriflora* *Borb.*; svagt glandelhåriga former är f. *laxiuscula* *Lasch*, här och där bland huvudformen.

Tillfälligt hybrid: *E. rostkoviána* × *stricta*. Sk.

11. *E. montána* *Jord.* — Stamled förlängda, enkel eller ofvan midten fågrenig; blad och bladtänder trubbiga; i öfrigt som föregående. 5, 6. Sk.

Hybrid: *E. montána* × *suécica*. Sk.

12. *E. salisburgénsis* *Funck* — Stjälk 2–30 cm, enkel eller nedtill något grenig, liksom bladen ofta brunfärgad; blad och skärmbblad lansettlika (2–5 gånger längre än breda, tänderna oberäknade) med 2–3 (sällan 5) utstående, långa och spetsiga sidotänder, glatta eller i kanten och på undersidans nerver med strödda, korta hår (sällan några enstaka glandelhår); blomställning slutligen förlängd; fodertänder triangulärt lansettlika; krona liten, slutligen 6–8 mm, vit med violett öfverläpp, sällan helt violett; fröhus alldeles glatt eller i öfre kanten med korta, inböjda hår. 7–9. Gtl. Jmt. (Oviken). Hybrid: *E. salisburgénsis* × *stricta*. Gtl. enstaka bl. föräldr.

12. *Rhinánthus* L. Skallra.

Halfparasitiska örter; blad oskaftade, motsatta, sågade; blommor ensamma eller i knippen i veck af högblad; foder olikformigt 4-klufvet med triangulära flikar; krona gul, läppformig med hvälfad öfre och djupt 3-klufven nedre läpp; ståndare 2-väldiga, knappar i kanten hvitludna, nästan inneslutna, tvårummiga med spetsig bas utan udd; fröhus rundt, platt och glänsande, öppnande sig med 2 skal med skiljeväggen längs midten; frön flere.

A. Foder glatt:

I. Öfverläppen med två näbblika, 2 mm långa, violetta tänder, hvilka äro tydligt längre än sin bredd; pip krökt uppåt, under blomningen tillväxande; öfre högblad bleka 1 major.

II. Öfverläppen med 2 korta, utböjda, vanligen gula bågar; pip rak, icke eller föga tillväxande; öfre högblad vanligen gröna 2 minor.

B. Foder ludet 3 boreális.

1. *Rh. major Ehrh.* — Stjälk glatt med hårstrimmor, 20–50 cm, svartfläckig; mellanblad glatta eller glest sträfhåriga, aflångt lansettlika—jämbreda, spetsiga med tilltryckta sågtänder; nedre stödblåd lika mellanbladen, de öfre rombiska med långspetsade sågtänder vid basen; foder i kanten något sträfhårigt; krona 2 cm lång med nästan slutet svalg; underläppen $\frac{1}{4}$ kortare än öfverläppen; fröhus 1 cm i diameter; frön med bred vingkant (sällan utan: v. åptera *Fr.*). ☉. **Höskallra.** — Består af 2 underarter **typicus*: blommor i 6, 7, har spetsvinkligt ställda grenar, vanligen kortare än hufvudstammen, långa internodier, blad 2–7 × 0,5–1 cm, samt intet eller endast ett bladpar mellan öfversta förgreningen och nedersta blomman. Ängar, åkrar. a. Sk.-Norrl. — f. *turfösa*: stjälk sällan förgrenad, 10–20 cm, fåblommig; blad 1–1,5 cm × 2–4 mm. Sk. Gladsax i en torfmosse. **serotinus Sterneck*: blommor i 8, 9; grenar utgående i rät vinkel, sedan båg böjda, längre än hufvudstammen; 3 eller flere bladpar inskjutna mellan öfversta förgreningen och nedersta blomman; blad smalare och kortare, ofta jämbreda, tillbakaböjda, blommor och frukter vanligen något mindre. Ängar. r. Sk. Broby (i *Hammströms herb.*).

2. *Rh. minor Ehrh.* — Stjälk vanligen ofläckad; blad 1–4 cm × 3–7 mm; krona omkring 1,5 cm lång, rent gul eller sällan (f. *vittulátus Gremli*) med blå bågar i öfverläppen; svalg öppet. ☉ 6–9. **Ängs-skallra.** Sommarformen, **typicus*: ängar. a. Sk.-Norrl. och höstformen, **stenophýllus (Schur) Sterneck* (= *Rh. major* v. *angustifolia Fries*, »Upl. vid en vik af Mälaren» enligt *Sterneck*) skiljas genom samma kännetecken som hos föregående art.

3. *Rh. boreális Sterneck.* — Skiljes från *Rh. minor* genom spetsigt utstående bladtänder, håriga högblad och ludet foder; skall vara funnen i »Lappland» enligt *Sterneck*; exemplar osedda af författaren.

13. *Sceptrum (O. Rudbeck) Hn.* Kungs-spira.

S. carolinum (L.) Hn. — Glatt; örtstam 25–75 cm hög, styf, enkel och upprät, än stängel, än stjälk med 3–4 stamled och strödda blad, än med 2 stamled och 3–4 kransställda blad på bladfästet; blad parbladigt delta med parklufna, trubbiga flikar af 1 och 2 ordningen; blommor i fåblommiga kransar, bildande ax-

lik, toppställd klase; högblad gröna, äggrunda; foder klocklikt, nästan regelbundet, 5-klufvet med naggade, trubbiga, sågade flikar; öfverläpp svagt krökt, hel; underläpp 3-flikad; ståndare 2-väldiga, upptill håriga; knapprum med spetsig bas utan udd; fröhus rundadt äggformigt, 2—2,5 cm långt, spetsigt, öppnande sig längs toppens bägge kanter; fröskal bildande en tätt vårtig hinnkant kring fröet. 4 7, 8, **Kungsspira**; myrar, fuktiga ängar. r. Norrl.-Ög. Vg. Sm.

14. *Pedicularis* Tourn. Spira.

Foder oregelbundet, 5-flikadt eller 2-flikadt; kronans öfverläpp 2-tandad eller hel; fröhus med sned spets, öppnande sig längs toppens ena sida; för öfrigt som föregående.

A. Kronans öfverläpp i spetsen tvåtandad eller urnupen:

I. ☺ låglandsväxter; pålrot träaktig, förgrenad, utan gräns öfvergående i stammen; öfverläppens topp tvär, blommor röda, sällan hvita eller gulnande; mellanblad parbladigt delta:

a. Stjälk ensam, förgrenad, blombärande från midten till toppen; foder 10—15-nervigt, tvåflikadt, kronläppar nästan jämnhöga 1 **palustris**.

b. Stjälkar flere, den mellersta tidigare, ända från basen blombärande; foder olikformigt, 5-klufvet, 5-nervigt; öfre kronläpp betydligt längre än den nedre. 2 **silvatica**.

II. 4 fjällväxter med krypande, grenig, trådfin rotstock; öfverläppens spets utdragen till ett urnupet näbb; blommor gula; mellanblad parklufna 3 **laponica**.

B. Fjällväxter; öfverläppens spets hel, ej tandad eller urnupen:

I. Mellanblad parklufna, krona enfärgad, mörkare eller ljusare rosenröd; pålrot grenad, träaktig, utan gräns öfvergående i den korta jordstammen 4 **hirsuta**.

II. Alla blad parbladigt delta; krona brandgul och mörkröd; jordstam med uppsvällda amrötter (utan pålrot):

a. Foderflikar nedtill hårbräddade; öfre kronläpp klolikt nedböjd 5 **Oederi**.

b. Foderflikar glatta; öfre kronläpp i spetsen rak, jämn-
tjock, rundtrubbig 6 flämmea.

1. *P. palustris* L. — Glatt; stjälk 20–40 cm, utgående från en krets af omkring 5 fjälliga lågblad med i spetsig vinkel uppstigande grenar; blad strödda eller vid basen och i spetsen motsatta, parbladigt delta med parklufna eller naggade flikar; högblad och mellanblad af samma form; blommor ensamma eller parvis i bladvecken, skilda genom tillväxande stamled; foder 1 cm långt, upptill och nedtill uppfläckt och därigenom deladt i 2 flikigt naggade, på insidan svagt hårbräddade sidostycken, vid basen utantill hårigt, vanligen rödt anlupet; krona 2 cm, röd, sällan hvit eller gulaktig (f. *ochroleuca* Læst.); öfverläpp hvälfad, mörkröd, i spetsen urnupen, på sin halfva längd med en kort tand på hvar sida; underläpp rosenröd, framåtriktad, 3-flikad med mindre midtflik, endast föga aflägsnad från öfverläppen; det öppnade fröhuset 12–15 × 7–8 mm, urnelikt med sned mynning och udd i spetsen; frön knottriga, aflånga, 2–3 mm. ☉ 6, 7. Kärrspira; mossar, stränder. a. Sk.-Norrl. — f. *borealis* Zdt: stjälk vid blomningen ännu ogrenad, fin och späd; blad glesare med föga naggade, långt åtskilda flikar; blommor mindre; underläpp ofta längre än öfverläppen. Jmt. Lpm.; f. *serótina*: blommor i Augusti; grenar utgående i rät vinkel, sedan bågformigt uppåt böjda. Gtl.

2. *P. silvatica* L. — Lågblad omkring 10, gröna, breda; stjälkar 5–15 cm; blad parbladigt delta med naggade flikar, de mellersta ofta motsatta, de öfriga strödda; blommor ensamma, närmade till ax; foder utantill glatt, omkring 15 mm långt; sidoflikar längst, de två nedre något kortare, den udda (uppåtvända) minst, alla naggade, på insidan hårbräddade; krona rosenröd, 2,5 cm, öfverläppens tänder strax nedom hvalfvet, underläppen utböjd på 3–5 mm:s afstånd från hvalfvet, dess 3 flikar lika stora; det öppnade fröhuset urnelikt, 10 × 5 mm; frön 2 mm, aflånga, nästan släta. ☉ 6, 7. Skogsspira; skogsängar. Sk.-Vg. och Upl. Jmt.

3. *P. lappónica* L. — Stjälk ogrenad, nedtill glatt, upptill småhårig, 10–20 cm; blad glatta, lågblad i rosett eller de öfre åtskilda; rotblad från utlöpare, parbladigt delta; mellanblad vanligen strödda, skaftade, parklufna med tandade flikar, lansettlika, 15–30 × 4–8 mm; stödblåd sågade; blommor ensamma, rakt utstående, i axlik klase; foder 5 mm, nedtill upprispadt, tvåflikadt

nästan helbräddadt; krona 1,5 cm, underläpp nerböjd, 3-flikad; fröhus glatta, näbbligt utstående, 12 × 3 mm, öppnande sig längs hela den uppåtvända sidan; frön cylindriska, 2 mm långa, fårade. ♀ 6–8. **Lappspira**; fjälltrakter. Norrl. Dir.

4. *P. hirsuta* L. — Ört ullhårig, stjälkar ofta flere tillsammans, 4–28 cm; rotblad från särskilda knoppar bredvid dem; mellanbladens skaft förlängda, breda, för öfrigt som föregående; blommor täta, uppräta; foder föga olikformigt, 5-klufvet, 5–7 mm, krona 15 mm, finare och svagare än föregående; fröhus snedt äggrundt, 10 × 5 mm, öppnande sig längs halfva insidan; frö 1,5 mm, spolformiga. ♀ 6, 7. **Ullspira**; högfjällen i Lpm. r.

5. *P. Oederi* Vahl — Stjälk 4–20 cm, glatt eller med ränder af fina hår; alla blad glatta med okantade skaft, flikar utstående eller något nedåtriktade, gröfre eller finare naggade; blommor uppräta; högblad randhåriga, de nedre med flikad skifva, de öfre nästan helbräddade utan skifva; foder 10–13 mm med jämbreda, i frukten från triangulär bas tillspetsade randhåriga flikar; krona 2 cm, gul med öfverläppens spets rödbrun, underläppen utgående 7 cm nedom öfverläppens hvalf, dess midtflik mycket mindre än sidoflikarne; fröhus glatt, utstående, bredt näbbligt, 12–16 × 5–7 mm; frön spolformiga, 2 mm långa. ♀ 6, 7. **Oedersspira**; fjälltrakter. r. Jmt. Hrj.

6. *P. flammæa* L. — Stjälk svagare, blad och blommor mindre än hos föregående; krona brandgul med nästan hela öfre läppen brandgul. Synes äfven blomma tidigare, då herbariumexemplar nästan uteslutande äro i frukt. ♀ 6, 7. **Brandspira**; högre fjälltrakter. r. Lpm.

15. *Melampyrum* Tourn. Skepling.

Halfparasitiska örter; blad vanligen motsatta; foder olikformigt 4-taligt; krona läppformig med lång rörformig pip, öfverläpp hoptryckt med tillbakavikna kanter, underläpp med 2 blåsor; ståndare 2-väldiga, knapprum med udd vid basen; fröhus snedt äggrundt, 2-rummigt, 2–4-fröigt, begränsadt af en kort, nästan rak utsida och en starkt buktig insida, öppnande sig längs den senare.

A. Högblad vanligen röda, med dubbelviken, kamlik bas, liksom blommorna ställda i 4 rader i ett 1–5 cm långt ax 1 **crístátum**.

B. Högblad med platt bas, vanligen röda, allsidigt ställda i ett 5–10 cm långt, upptill tätt ax . . . 2 **arvénse**.

C. Blommor ensidigt ställda i gles axlik klase eller ensamma i bladvecken:

I. Högbladen vanligen blå (sällan hvita, gröna eller ljusröda); foder ulligt 3 **nemorósum**.

II. Högblad gröna; foder glatt eller längs nerverna glest korthårigt:

a. Foder $\frac{1}{4}$ – $\frac{1}{3}$ så långt som den 15–17 mm långa kronan, denna rak med lång pip och halfslutet bräm 4 **praténse**.

b. Foder $\frac{1}{2}$ – $\frac{3}{4}$ så långt som den 8–10 mm långa kronan, denna snart krökt med kort pip och gapande bräm 5 **silváticum**.

1. *M. cristatum* L. — Stjälk grenig, 10–30 cm, särdeles upptill småluden; mellanblad helbräddade, jämbreda eller jämbredd lansettlika, 3–8 cm × 3–6 mm; högblad nedåtböjda, de nedre utdragna i en lång, helbräddad, grön skifva, de öfre utan sådan; foder vid blomningen 5 mm, i frukten vidgad, 7 mm långt, dess flikar af hvita randborst nästan kamlika; krona 14–16 mm, skiftande i gult och purpur; fröhus urnelikt med tillbakaböjd spets, nätadrigt, glatt, 8–10 × 6–7 mm; frö 4–5 mm långa, bruna. ☉ 7. **Kamskepling**; ängar. Sk.-Gstr. — var. *pallens* *Hu* har blekgröna högblad, oftast mindre krona utan purpurfärg och oftast smalare blad; synes äfven hafva olika utbredning.

2. *M. arvénse* L. — Småluden; stjälk 15–40 cm, grenig; mellanblad föga eller icke skaftade, lansettlika, 4–6 cm × 4–6 mm, helbräddade eller de öfre vid basen flikigt långtandade, utan gräns öfvergående i högbladen; dessa rombiska, långt och fint flikade, undertill med 2 rader svarta punkter (honungsgömmen); foder 15 mm, dess flikar längre än pipen; krona 18–23 mm, röd med hvitt och gult; fröhus nästan utan spets, rundt. ☉ 7, 8. **Åkerskepling**; torra st. Sk.-Upl. Vsm. Vg. Bh.

3. *M. nemorósum* L. — Stjälk 20–60 cm, nedtill finhärig, upptill luden, vanligen grenig; mellanblad helbräddade kortskaftade, lansettlika–äggrunda, fint och glest korthåriga med utdragen spets; nedre högblad lika dem, men med pillik bas, öfre hjärt-

lika, 2,5–10 × 1,5–7 mm med 5–10 långa tänder vid hvar sida och ullig bas; blommor 1–2 i hvarje bladpar; foder till sist 12–15 mm, dess pip oftast violettullig, kortare än de lansettlika, slutligen tillbakaböjda flikarna; krona 16–20 mm, gapande, gullgul med brandgul pip och förlängd tretandad underläpp; fröhus kortare än fodret. ☉ 6, 7. **Lundsköpling**; lundar. Sk.-Ostr. och Vsm. s. Hall. Den på ostkusten vanliga solformen, *α morávicum H. Braun*, har bredt lansettlika, 50–60 × 7–12 mm stora blad, starkt förlängd blomställning och de flesta högbladen blå; skuggformen *β típícum Beck* har större, 6–8 × 2–3 cm stora blad, kortare blomställning och de flesta högbladen gröna. En form med alla högbladen gröna är f. virens *Klett und Richt (sec. Beck)*, med hvitaktiga sådana f. *álbicans Svanl. Bot. Not. 1886.*

4. **M. pratense L.** — Stjälk 10–40 cm, ofta utspärradt grenig med hårränder; blad från rundad eller tvärt tillspetsad bas jämnt afsmalnande, lansettlika, äggrundt lansettlika eller jämnbreda, 30–80 × 2–15 mm; foderflikar trädlika, längre än foderpipen; krona nedtill vit, upptill gul (eller f. *álbidum Bl.* helt vit, eller, f. *áureum Norm.*, helt gult, eller, f. *flagrans Behm*, gul med röda fläckar eller, f. *purpúreum Hn*, vit och röd), dess pip småningom vidgande sig till bräm; fröhus dubbelt så långt som fodret. ☉ 6–8. **Kosköpling**; skogar, ängar. a. Sk. Lpm. — Har två typer: *α bracteátum*, öfre högblad skarpt skilda från mellanbladen, parflikigt tandade, af blommornas längd eller kortare, dessa närmade, bildande ax; öfverallt allmän. *β foliátum*, mellanblad utan gräns öfvergående i de helbräddade eller med endast 1–2 små tänder försedda högbladen, blommor mera åtskilda, 2–flera gånger kortare än sina stödblåd. Upl. Blidö, Kolsvik, Sm. Brevik, Hels. Loos, Jmt. Storlien Hvj. Vemdalen. Gör intryck af *M. pratense × silvaticum*, men har godt frömjöl.

På Öland vid Borgholm har *G. Löfyren* anträffat en storblommig form med försämradt frömjöl, som synes mig vara *M. nemorosum × pratense* f. *subpratense*: de största bladen äro hjärtlika, 5 × 2,8 cm, högbladen triangulära eller rombiska, bredt tandade.

5. **M. silvaticum L.** — Lägre än föregående; blad lansettlika–jämnbreda, 20–70 × 3–15 mm med längre tillspetsad, helbräddad, sällan med 2–4 breda, korta tänder försedd bas; mellanblad och högblad endast olika till storlek; foderflikar från triangulär bas lansettlika, till sist kortare än foderpipen; krona mörkgul eller,

f. *bicolor* *Behm*, rödfleckig, dess pip kort och tvärt vidgad till bräm; fröhus föga eller icke utskjutande ur fodret. ☉ 6—8. Skogs-sköpling; skogsängar. Sk.-Norrl.

16 fam, Solanaceæ. Bolmväxter. (Kl. 5.)

Örter eller buskar; blomställning ofta extra-axillär; foder och krona regelbundet eller olikformigt 5-taliga, sambladiga; ståndare 5, fästa i pipen; fruktämne öfversittande, mångfröigt med axila fröfästen, 2- eller i nedre delen 4-rummigt med 1 stift och 1 märke; bär eller fröhus.

A. Frukt bärlik:

I. Ståndarknappar ej hopslutna eller hopklibbade; blad lansettlika 1 *Lycium*.

II. Ståndarknappar hopslutna eller hopklibbade; blad ägg-runda till hjärtlika 2 *Solanum*.

B. Frukt fröhus:

I. Krona regelbunden, trattlik, veckad, 6—7 cm lång; frukt taggig, öppnande sig med skal 4 *Datura*.

II. Krona olikformigt klocklik, omkring 2 cm lång; frukt ej taggig, öppnande sig med lock . . 3 *Hyoscyamus*.

1. *Lycium*. Bocktörne.

Ståndarknappar utstående, öppnande sig med en längdspringa; frukt 2-rummigt, mångfröigt bär med axila fröfästen.

L. bárbarum *L.* — Halfbuske, nedtill med tornar; blad lansettlika; blommor långskaftade; foder olikformigt 5-taligt, genom ofullständig bristning mellan flikarne ofta läppformigt; krona regelbundet 5-talig, trattlik, gredelin; bär rödt, aflångt. 6—8. Bocktörne; odl. st. Sk.-Upl.

2. *Solanum* *L.* Skatta, Kvesa.

Ståndarknappar hopklibbade, öppnande sig med lock; foder regelbundet 5-flikadt; krona hjulformig, regelbundet 5-talig; frukt 2-rummigt, mångfröigt bär.

1. *S. dulcamára* *L.* — Halfbuske, ofta slingrande; krona blå; bär aflångt, rödt; blad glatta (eller ludna: f. *marinum* *Bab.*), helbräddade, äggrunda eller hjärtlika, de öfre med (eller

utan: f. *assimile* *Friv & G.*) pillik bas; blommor samlade till extraaxillär kvast, sammansatt af knippen. 7–8. **Låkekvesa**; stränder, dungar. Sk.-Norrl.

2. **S. nigrum** *L.* — Krona hvit, 6–8 mm i diameter; bär klotformigt, slutligen svart eller gulgrönt; stjälk glatt eller tilltryckt hårig, ovingad eller med svaga, ej tandade vingkanter; stjälkens grenar utbredda; blad äggrunda eller något rutformiga, med 1 eller 2 glesa, grofva tänder på hvar sida, de nedre skaftade, de öfre oskaftade; blommor i kvast; frukter i kort klase; bär hos typen svart. ☉ 6–10. **Nattskatta**; odl. st. a. Sk.-Norrl. — *β. chlorocarpum* *Spenn.* har gulgröna bär och likformigt groftandade blad; *γ. humile* *Bernh.* har äfven gulgröna bär, men blad som typen.

3. **S. alatum** *Mönch. (miniatum Bernh.)*. — Krona hvit; bär klotformigt, slutligen rödt; stjälk med tandade, ojämna vingkanter, glatt eller tilltryckt, något flockigt hårig; blad vanligen likformigt groftandade. ☉ 7–9. r. Sk. Sm.

4. **S. villósum** (*L.*) *Willd.* — Krona hvit, 8–10 mm i diameter; bär klotformigt, slutligen orangegult; stjälk ovingad, tätt luden af utstående hår, blandade med glandelhår. ☉ 8, 9. Odl. st. r. Sk.

3. **Hyoscyamus** *Tourn.* Bolma.

Foder kvarsittande och hårdnande; krona olikformigt klocklik; fröhus 2-rummigt, mångfröigt, öppnande sig med lock.

H. niger *L.* — Ört klubbhårig, 15–50 cm hög; blad parflikade –våigt tandade; blommor ensamma i de öfre bladvecken; frukter i ensidigt ax; foder till sist 2 cm långt, urnelikt, regelbundet 5-taligt, öfverskjutande fröhuset; krona grågul, violettådrig eller rent gul ☺ (f. *pállidus* *W. & K.*) eller ☉ (f. *agréstis* *Kit.*) 7–9. **Giftbolma**; odl. st. a. Sk.-Norrl.

4. **Datura** *L.* Klubba.

Foder affallande; krona regelbundet trattlik, veckad, 6–7 cm lång; fröhus taggigt, nedtill 4-, upptill 2-rummigt, mångfröigt, öppnande sig med 4–2 skal.

D. stramónium *L.* — Ört glatt, 20–40 cm hög, klynnegrenig; blad äggrunda rutformiga, buktigt groftandade–flikade; blommor

ensamma; foder rörformigt, olikformigt 5-tandadt, af kronans halfva längd; fröhus ovalt, omkring 4 cm långt, grönt. ☉ 7, 8. **Spikklubba**; odl. st., stränder. Sk.-Norrl. Den blåblommiga formen (*D. tátula L.*) funnen vid Sundsvall.

17 fam. **Labiatae.** Läppväxter. (*Kl. 14.*)

Örter eller halfbuskar, ofta med stark lukt; stjälk fyrkantig; blad motsatta; blommor i knippen, som bilda kransar i bladvecken eller kransar, samlade till ax eller hufvud; foder sambladigt, regelbundet eller olikformigt 5-taligt, eller läppformigt med 3 flikar i öfre och 2 i nedre läppen (eller en i vardera); krona läppformig med 2 i öfre och 3 i nedre läppen eller olikformig; ståndare 4, vanligen tvåväldiga, eller 2, fästa i pipen; frukt öfversittande klyffrukt med 4 småfrukter (nötter), 1 stift, fäst midt emellan dem och 2 märken.

A. Krona olikformigt trattlik:

I. Ståndare 2; åtminstone de nedre bladen parflikade 3 **Lycopus.**

II. Ståndare 4; inga blad parflikade:

a. Ståndare nästan lika långa; blomkransar i mellanbladens veck eller, då de bilda ax, med lansettlika eller jämbreda höglblad 2 **Mentha.**

b. De nedre ståndarne längre; blomkransar i ax; höglblad runda 1 **Elshölzia.**

B. Krona läppformig med endast underläpp:

I. Underläpp 3-flikad (den öfre förkrympt) . . . 23 **Ajuga.**

II. Underläpp 5-flikad (den öfre flyttad ner till underläppen) 22 **Teucrium.**

C. Krona läppformig med öfre och nedre läpp tydliga:

I. Ståndare 2; blommor blå, i långa ax 4 **Sálvia.**

II. Ståndare 4:

a. Foder läppformigt med en flik i hvarje läpp 9 **Scutellária.**

b. Foder läppformigt med 3 tänder i öfre, 2 i nedre läppen:

1. Ståndare nästan parallela; blomkransar i ax eller hufvud; höglblad njurlika 10 **Prunélla.**

2. Ståndare utböjda från hvarandra; blomkransar i ax; högblad lansettlika eller ovala 6 **Thymus**.
3. Ståndare inböjda mot hvarandra; blomkransar skilda i mellanbladens veck:
- * Kransar fåblommiga, utan skärm mellan blommorna 7 **Calamintha**.
 - ** Kransar rikblommiga, hufvudlika, med borstlika skärmfjäll mellan blommorna 8 **Clinopodium**.
- c. Foder regelbundet med 10 krokuddiga tänder 21 **Marrubium**.
- d. Foder olikformigt, 5-taligt; den udda fliken större, vid fruktmognaden likt en öfverläpp tillbakaböjd från de öfriga 13 **Dracocéphalum**.
- e. Foder regelbundet eller olikformigt 5-taligt, den udda fliken vid fruktmognaden ej bildande öfverläpp:
1. Blad handflikade 17 **Leonurus**.
 2. Blad hela (helbräddade eller sågade):
 - * Blomknippen samlade till kvast i stjälkens topp; ståndare utskjutande ur blomman, böjda från hvarandra 5 **Origanum**.
 - ** Blomknippen bildande kransar eller ax; ståndare närmade hvarandra, gömda i öfverläppen:
- aa. Foderflikar slutande med en tydlig tagg (obs. n:r 13 har styfva, spetsiga, dock ej taggiga foderflikar):
- § Underläppens 3 flikar fästa i samma plan, alla väl utbildade:
- † Underläpp med 2 upphöjda blåsor; blomkransar ej i ax 20 **Galeopsis**.
 - †† Underläpp utan blåsor; blomkransar i ax (på utvuxna exemplar):
 - Knapprum ställda i en linje efter hvarandra; pip med sammanhängande hår-ring . . . 16 **Stachys**.
 - Knapprum nästan parallela; pip utan sammanhängande hår-ring 15 **Betónica**.
- §§ Underläppens sidoflikar förkrympta, fästa ofvan den stora midtfliken 19 **Lamium**.

bb. Foderflikar ej slutande med tagg (hos 13 mycket styfva och spetsiga):

§ Öfre ståndare längre än de nedre:

† Öfre blad hjärt—njurlika, blomkransar ej i ax; öfverläpp ej hvalflik 12 **Glechóma.**

†† Öfre blad hjärtlika, blomkransar i ax, öfverläpp ej hvalflik 11 **Népeta.**

††† Öfre blad lansettlika, blomkransar i ax, öfverläpp hvalflik 13 **Dracocéphalum.**

§§ Nedre ståndare längre än de öfre; öfverläpp hvalflik:

† Foder ej veckadt.

□ Krona vit eller röd, underläppens sidoflikar förkrympta, fästa högre än den 2-klufna midtfliken 19 **Lámium.**

□□ Krona gul, underläppens tre flikar väl utbildade, fästa i samma plan 18 **Galeóbdolon.**

†† Foder veckadt 14 **Ballóta.**

1. *Elsshólzia Willd.* Elsholtsia.

1. *E. cristáta Willd.* — Stjälk 15–50 cm hög; blad skaftade, naggade, äggrunda eller elliptiska; högblad rundade, helbräddade, med syllik spets, 5 mm långa, gröna eller brunaktiga; foder flasklikt, 5-tandadt; krona ljusröd. ☉ 7–9. Elsholtsia; odl. st. r. Sk.-Upl.

2. *Mentha L.* Mynta.

Fleråriga örter med rotstock och utlöpare; blommor i kransar, skilda, eller samlade till ax; foder regelbundet 5-tandadt; krona trattlik med en större, hel eller urnupen flik uppåt, 2 åt sidorna och 1 nedåt, än större och androdynamiska (med förlängda ståndare och förkrympt pistill), än mindre och gynodynamiska (med förkrympta ståndare och väl utbildad pistill).

A. Blomkransar samlade till långsträckta ax utan mellanblad:

I. Blad åtminstone undertill vit- eller gråudna:

- a. Blad rundade, skrynkliga, svagt naggså-
gade 1 *rotundifolia*.
- b. Blad tydligt spetsade, ej skrynkliga, hvasst
sågade 2 *silvéstris*.
- II. Blad öfverallt glatta 3 *viridis*.
- B. Blomkransar samlade till bladlöst, toppställdt hufvud,
nedom detta inga eller blott 1—2 kransar i veck af
mellanblad:
- I. Mer eller mindre hårig; stjälk vanligen grenig; krona
inuti hårig 6 *aquatica*.
- II. Glatt; stjälk vanligen enkel; krona inuti
glatt 7 *litoralis*.
- C. Blomkransar åtskilda, i vecken af mellanblad, som upp-
till öfvergå till högblad, öfverst en blomkrans med eller
utan högblad i midten:
- I. Blad oskaftade eller kort (1—3 mm)
skaftade 4 *comátula* f. *subviridis*.
- II. Blad långt (5—15 mm) skaftade:
- a. Öfre blad kortare eller föga längre än kransarna:
1. Blad lansettlika, deras bas rundad, tvär eller inskuren:
† Foder trattlikt, tillspetsadt, dess tänder lansettlika—
syllika . . . 9 *aquatica* × *arvensis* f. *subaquatica*.
- †† Foder kupigt, dess flikar triangulära med
udd 9 *aquatica* × *arvensis*.
2. Blad lansettlika, deras bas spet-
sig 11 *aquatica* × *austriaca* f. *lythroides*.
- b. Öfre blad mycket längre än kran-
sarna 9 *aquatica* × *arvensis* f. *subspicata*.
- D. Blomkransar åtskilda, i vecken af mellanblad, som upp-
till ej öfvergå till högblad, det eller de öfversta paren
utan blomkransar:
- I. Örter med citronlukt; krona inuti glatt; blomskaft glatta;
fodrets nedre del glatt, mindre hårig än den öfre; stån-
dare alltid inneslutna:
- a. Bladskaft inga eller korta (1—3 mm), skifvor olikformiga,

- de nedre tätt sågade, bredt lansettlika, de öfre nästan helbräddade, ovala 4 *comatula*.
- b. Bladskäft 2—7 mm; skifvor likformiga . 5 *gentills*.
- II. Örter med sträf, mindre angenäm lukt; krona inuti hårig; blomskäft glatta eller håriga; fodrets öfre del ej starkare hårig än den nedre:
- a. Foderpip nedtill spetsad, tydligt ribbig, dess tänder syllika 8 *góthica*.
- b. Foderpip nedtill kupig, fodertänder bredt triangulära, utan eller med kort trubbig udd:
1. Bladens sågtänder 1—2 mm djupa, grofva; ört tätt grofhårig 13 *agréstis*.
 2. Bladens sågtänder grunda, 0,5 mm, svaga; ört glatt eller finhårig:
 - † De mellersta bladens bas rundad:
 - * Blad på båda sidor tilltryckt, oftast tätt håriga; blomskäft oftast täthåriga, sällan glatta . . 14 *arvénsis*.
 - ** Blad glatta eller föga håriga, ofta glänsande; blomskäft alla glatta eller några föga håriga 15 *palústris*.
 - †† De mellersta bladens bas spetsig, småningom öfvergående i skäftet:
 - * Bladskäft dubbelt så långt som blomkran- sen 17 *lappónica* (*parietariæfólia*).
 - ** Bladskäft lika långt eller föga längre än blomkran- sen 16 *austriaca*.
- c. Foderpip växlande mellan spetsig och kupig, tänder förlängdt triangulära med längre eller kortare udd:
- † Blad lansettlika eller ovalt lansettlika med spetsig bas:
 - * Alla blad lansettlika, långskäftade 10 *aquática* × *parietariæfólia*.
 - ** Blad elliptiskt lansettlika, kortskäftade 11 *aquática* × *austriaca*.
 - †† Blad bredt äggrunda, ovala eller elliptiska med rundad, tvär, inskuren eller någon gång trubbvinklig bas 9 *aquática* × *arvénsis*.

††† Nedre blad elliptiska, nästan helbräddade, öfre lansettlika, fint och glest sågade 12 *aquatica* × *palustris*.

1. *M. rotundifolia* L. — Stjälk ullig, 30–60 cm, endast i blomställningen grenad; blad undertill vitulliga, ofvan gröna, skrynkliga, 3–4 × 2,5–3 cm, stjälk omfattande med hjärtlik bas; ax 1,5–3 cm långa, 8 mm breda, i tvåsidiga knippen; högblad 3-nerviga, ej nående utom de utslagna blommorna; krona vit eller svagt färgad. ♀ 8–9. Blötmynta; förvildad. r. Sk. Skillinge, Krageholm.

2. *M. silvestris* L. — Stjälk 0,3–1 m, upptill luden; blad 4–10 × 2–5 cm, äggrunda–lansettlika, ofvan gröna, undertill gråhvita, ludna, med något utböjda sågtänder; högblad jämbreda–trådsmla, de nedre längre än de utslagna blommorna; ax 3–7 cm långa, 1 cm breda, ofta i knippen; krona ljusröd, 4 mm, foder 3 mm långt, bägge håriga. ♀ 8, 9. Skogsmynta; Sk.-Vg. och Ög. Öl. Gtl. — var. *mollissima* H. Braun: blad bredt äggrunda, ofvan gråludna. Sk. Gtl. r.; var. *nemorosa* Willd.: blad undertill gröna, glesludna. Sk. r.

3. *M. viridis* L. — Stjälk glatt, 0,3–1 m hög; blad glatta, ljusgröna, glest framåtsågade, 6–8 × 1,5–2,5 cm, aflångt lansettlika med två bas; ax 5–10 cm långa, vanligen ensamma i grenspetsarna; högblad svagt hårbräddade, de nedre lansettlika, nående utom blommorna; foder glatt, 2 mm långt med lansettlika eller syllika, ofta hvithåriga tänder; krona violett, 4 mm lång, glatt. ♀ 8–9. Grönmynta; Sk.-Ög. Öl. Gtl. förvildad; Mpd. på barlast. — f. *lejeuniána* Opiz.: stjälk endast 20–30 cm lång, blad lansettlika, 3 cm × 5–7 mm, öfverallt hvasst sågade. Sk. Skillinge; f. *ocymidóra* Opiz.: lik föregående, men de öfre bladen i nedre halfvan helbräddade. Upl. Upsala.

4. *M. comátula* Briquet; H. N. 12: 32 — Stjälk 30–100 cm hög, upptill glatt, nedtill gleshårig; blad ofvan glatta, undertill längs nerverna och i kanten håriga; toppblad större än de närmaste blomstödjebladen; skärblad jämbredt syllika, långulliga; blomskaft glatta, 1,5–2 mm; fodrets pip oveckad, glatt, kupig, dess tänder syllika, klädda med krusiga, skimrande långa ullhår; krona rödaktig, 5 mm lång, ståndare förkrympta, stift långa. ♀ 8, 9. Ädelmynta; förvildad, odl. st. r. Sk. Är troligen hybrid af föregående och någon annan art; återgångsformen till *M. viridis*,

var. subviridis, utmärker sig genom till ax närmade blomkransar, uppåt starkt aftagande blad, öfverst en blomkrans; skild från *M. viridis* genom ullhåriga fodertänder. Hanform okänd.

5. *M. gentilis* L. — Antagligen hybridogen kollektivart, som i olika landskap uppträder under olika varieteter, alla ursprungligen odlade, numera med förkrympta ständare och sålunda hänvisade till vegetativ förökning eller hybridisering. 7 8, 9. Rödmynta, Hjärtansfröjd. Här sammanställas de mera kända honformerna. Hanform okänd.

1) Blad med talrika framåtriktade sågtänder: *α. Frisii* (*Briquet*); H. N. 6: 13: foderpipens bas tillspetsad, korthårig; foderflikar jämbredt lansettlika, utan udd, med hår 3 gånger så långa som tandens bredd; blad glest ludna, de mellersta på 5 mm långa skaft, elliptiska, 4×2 cm, med spetsig bas och omkring 10 skarpa, framåtriktade sågtänder på hvar sida; foder 2 mm; krona 3 mm lång. Sm. Jönköping. *r. β. linco-pensis*: foderpipens bas afrundad, glatt; fodertänder triangulära med udd, långhåriga; blad endast ofvan glest ludna, något bredare och trubbigare ($2,7 \times 1,8$ cm) eljest som föregående. Ög. Linköping. *r. γ. agardhiána* Fr. H. N. 4: 17: blad ej ludna, endast med spridda hår; foderpipens bas rundad, glatt eller med korta, hvita hår; fodertänder triangulära, uddspetsade, med hår af tandens bredd. Solformen, f. *aprica* har upprät, 30–70 cm hög, purpurröd stjälk; de mellersta bladen, $5-7 \times 3-4$ cm, äro längre än stamleden, deras bas spetsig eller något rundad; sågtänder 10–15 på hvar sida. Sk. Skillinge, Sm. flerstädes, Ög. Linköping och Slaka, Srm. Björnlunda, Öl. Kastlösa. f. *umbrösa*: har grön, svag, slankig stjälk; de mellersta bladen $4-2,5 \times 2,5-1,5$ cm med 5–10 tänder på hvar sida och ofta insvängd bas. Sk. Hästad och Näsby, Gborg.

2) Blad med 4–8 grofva, utåtböjda sågtänder: *δ. báltica*: blad småludna med rundad eller spetsig bas, $4-5,5 \times 2,5-3$ cm; fodertänder lansettlika, långhåriga. Gstr. Gefle vid Katrineberg, Srm. Trosa; på den förra lokalen är foderpipens bas glatt, på den senare korthårig. Från Etelhem på Gtl. har författaren sett en form med glattare och smärre blad, som synes förbinda denna var. med föregående.

6. *M. aquática* (L.) Fr. H. N. 2: 25. — Stjälk 30–80 cm hög, stråfhårig, fårad, vanligen röd, med 8–10 bladbärande stamled, upptill grenig; blad håriga, äggrunda, med rundad, tvär eller nå-

got inskuren bas, 4–7 × 2,5–4 cm, med omkring 10–13 eller genom dubbelsågning flere, framåtriktade, fina sågtänder utan udd; bladskaft 1–2 cm långa; blomskaft 1–2 mm, starkt håriga; foder 10-ribbigt, 3 mm långt, hårigt, mest vid den tillspetsade basen; fodertänder triangulärt syllika eller lansettlika; krona 5 mm lång, inuti hårig, rödviolett; fruktfoder kupigt, pip dubbelt så lång som tänderna; nötter 0,5 mm, finprickiga. ♀ 8, 9. *Hästmynta*; fuktiga ställen. Sk.-s. Norrl. Identisk med «. capitata *Fr.* Genom toppställdt, bladlöst blomhufvud, utan eller med 2–3 blomkransar i de närmaste bladveckan skild från de ofta mycket snarlika *subspicata* formerna af *M. aquatica* × *arvensis*. Hanformen vanligast.

7. *M. litoralis* *Hn.* (aqu. v. odorata *Fr.* H. N. 4: 16). — Hela växten glatt (endast blomskäften med korta, för oväpnadt öga omärkliga hår); stjälk 15–50 cm, enkel; blad äggrunda, 2–2,5 × 1,5 cm med vanligen tvär bas och 6–8 sågtänder på hvar sida; fodertänder från bredt triangulär bas syllika; i öfrigt som föregående. ♀ 8, 9. *Strandmynta*; ostkusten Sm.-Ostr.

8. *M. gothica* — Starkt hårig; stamled omkring 15; blad aftagande i storlek, bredt-triangulärt äggrunda, 4–6 × 2,5–4,5 cm, med tvär eller inskuren, sällan rundad bas och 6–10 × 3–4 mm djupa, med utåtriktad udd försedda sågtänder på hvar sida; bladskaft 1–2 cm; blomkransar åtskilda; blomskaft håriga; foder 4 mm, krona 6 mm lång, blåviolett, alltid steril med förkrympta ståndare. ♀ 7–9. *Ombergsmynta*. r. Ög. Dagsmosse.

9. *M. aquatica* × *arvensis*. — Hanform ytterst sällsynt. Kronpipens bas ej ringformigt utbredd. Af denna urskilja vi:

1) Blomkransar närmade hvarandra; blad utan gräns öfvergående i aftagande högblad; öfverst en blomkrans med eller utan blad (*subspicata*): «. *subaquatica*: stråfhårig; blad 4–3 × 2–1,5 cm, aflångt ovala eller äggrunda med rundad bas och medelgrofva sågtänder; blommor stora, som hos *aquatica*. β. *arvensifolia*: finhårig; blad 2,5–2 × 1,5–1,2 cm, med trubbvinklig bas; sågtänder grunda, fina; blommor små, som hos *arvensis*.

2) Blomkransar åtskilda; blad ej öfvergående till högblad, föga aftagande; öfverst 1–3 bladpar utan blommor (*verticillata*): γ. *aquaticifolia* (H. N. 2: 26): stor som *aquatica*, stråfhårig; blad 9–4 × 4–2 cm. δ. *subarvensis*: stor som *arvensis*, finhårig; blad som β.

10. *M. aquática* × *parietariæfölla* (*hybrida *F. Aresch.*). — Alla blad lansettlika, långskaftade, skarpt och groft sågade; stjälk 30–75 cm, grofhårig; mellersta bladskäft 1–2 cm; blomskäft tät-håriga; foder stråfhårigt, 4 mm långt, dess tänder långuddiga; krona 7 mm lång, gredelin; blad 7×2, 6×2,5, 5×1,5 cm. Sk. Hurfva, Broby. Den af *F. Aresch.* beskrifne typen är en f. *verticilláta*; vid besök år 1899 på samma lokal voro de flesta individen f. *subspicáta*, högst få f. *verticilláta*.

11. *M. aquática* × *austriaca*. — Blad elliptiskt lansettlika, 2,5–3,5×1–2 cm, kortskaftade; stjälk 20–30 cm lång, liksom bla-den stråft hvithårig; blomskäft glatta eller håriga; foder stråfhå-rigt, 2 mm långt, dess tänder lansettlika; krona 4 mm lång, gre-delin. Vg. Lidköping, Vrm. N. Råda, Dal, Holm vid Berg. Alla af mig sedda exemplar äro f. *verticilláta*. En mycket afvi-kande *subspicáta*-form, som synes tillhöra denna hybrid, kallar jag var. *lythroïdes*: blad lansettlika, grofsågade, lång-skaftade, öfvergående i högblad, kortare än bladkran-sarna, dessa närmade, bildande toppställdt ax; öfverallt hårig-luden; stjälk 50–60 cm hög, rikt förgrenad; blad 5,5×2, 3,5×1,2 cm; bladskäft 1–1,5 cm; blomskäft håriga; foder hårigt, 4 mm, med långuddiga tänder; krona 6 mm. Öl. Strandtorpshage (*O. Nordstedt*). Tillhör möjligen kombinationen *aquática* × *parietariæfölia*, men den senare arten har jag ej sett från Öland, hvar-för ifrågavarande form blifvit tolkad, såsom här skett.

12. *M. aquática* × *palustris*. — Svagt hårig; nedre blad nä-stan helbräddade, 3,5×1,5, öfre 3×1 cm; blomskäft-håriga; foder hårigt, 3 mm långt med kortuddiga tänder; krona gredelin, 5 mm. Ög. Ringarum.

13. *M. agréstis* *Sole* — Hela örten luden af långa, hvita hår; blad uppåt föga aftagande, bredt eller triangulärt äggrunda, 4,5×3, 3×2,5, 1,5×1,5 cm med 7–10 grofva, trubbiga tänder på hvar sida; blomkransar skilda, uppåt närmade, täckande endast bladskäftet eller en liten del af skifvan; blomskäft 1–2 mm; fo-der svagt ribbigt, dess tänder bredt triangulära, utan eller med en kort, trubbig udd; ståndare ofta utskjutande med delvis godt pollen; frön delvis utbildade. Odlade ställen. Bl. Aspö kyrkogård, Dal, Ed i Örs socken. Hybridiserar på »Ed» med *M. aquática* och får då en påfallande likhet med *M. góthica*; samma hybrid finnes i herbarier äfven från Tjörn i Bh. och Lummelunda på Gtl.

14. *M. arvensis* L. — Stjälk än upprät, enkel eller uppstigande, månggrenig, 10–30 cm, finhårig, med 10–20 stamled; blad grundt, ofta glest, sågade eller naggade, äggrunda eller elliptiska med rundad eller trubbvinklig bas, tilltryckt håriga; foder kupigt, 2 mm, hårigt; dess tänder triangulära, trubbiga utan udd; krona 5 mm, rödaktig eller violett, hos ♀-formen vanligen blekare, dess pip med ringformigt utbredd fot; frömjöl alltid godt; frukter bruna, glatta. 4 8, 9. *Åkermynta*. a. Sk.-Norrl. — De vanligaste formerna äro: f. *scordiástrum* F. *Schultz*: bladskifvor likformiga, 25–40×15–30 mm, föga aftagande i storlek; bladskaft ofta af blomkransens längd; blomkransar långt åtskilda. Stränder, diken etc. a; f. *defléxa* Dum.: blad starkt aftagande uppåt; öfre blomkransar nästan nående hvarandra; bladskifvor 15–25×5–15 mm, skarpare spetsade än hos föregående; bladskaft alltid kortare än blomkransarna. Åkrar, torra ställen etc.

15. *M. palustris* Mönch (arv. v. *ripária* Fr. H. N. 2: 27) — Stjälk 5–25 cm, upprät, enkel, nedtill glatt, upptill hårig; blad ovala, föga aftagande i storlek, de nedre runda, grundt, men fint och spetsigt sågade, ofvan glatta, glänsande, undertill glatta eller gleshåriga, ofta metallfärgade med blåaktiga nerver, oskaftade eller på 1–3 mm långa skaft; blomkransar långt åtskilda; blomskaft glatta; foder småhårigt, dess tänder spetsigare; krona blå; för öfrigt som föregående. 4 7–9. *Strandmynta*; sjö- och flodstränder. Sk.-Norrl.

16. *M. austriaca* Jacqu. — Blad elliptiska–lansettlika med spetsig bas på 5–10 mm långa skaft. *Källmynta*. De af mig sedda formerna äro: f. *genuína* Braun: blad elliptiska eller äggrundt–elliptiska, omkring 40×15 mm, på öfre sidan nästan glatta, undertill endast längs nerverna håriga. Fuktiga ställen. Vg. Hjo. f. *ocymoïdes* Host: blad på båda sidor håriga, omkring 15×7 mm, elliptiska, svagt och fint sågade. Vg. Hjo, Ög. Alvastra; f. *lanceolata* Becker: blad håriga som föregående, alla lansettlika, 2,5–4 gånger så långa som breda. Vg. Grimstorp (O. Nordstedt). Alla dessa hafva bladen långt aflägsnade samt icke, eller föga aftagande i storlek; f. *œlândica* däremot hafva blomkransarne närmade hvarandra mot toppen samt de rombiskt lansettlika bladen starkt aftagande. Öl. flerestädes på Alvaret (O. Nordstedt).

17. *M. lappónica* Wg. — Stjälk 25–40 cm, vanligen enkel, späd, längs kanterna hårig med 10–12 bladfästen; blad glatta

eller gleshåriga, tunna, ljusgröna, de nedre runda, de öfre bredt eller ovalt lansettlika, 6–4×2,5–1,5 cm, glest sågade med långa och grunda tänder; bladskaft 1–2 cm; blomkransar långt åtskilda, ofta skaftade; blomskaft glatta, 2–4 mm; foder 2 mm, hårigt med mycket korta, triangulära, spetsiga tänder; krona 5 mm, ljusröd. ♀ 8, 9. **Lappmarksmynta**; fuktig skog. Ög. Dlr. Norrl. Lpm.

* **parietariæfölla** *Becker* — Till alla delar gröfre, grenigare och tätare hårig än föregående; bladskaft 10–15 mm; blomskaft gleshåriga; låglandsform till föregående. Skuggformen f. *silvatica* *Host*, som har tunna, ljusgröna, jämnstora blad och långt åtskilda kransar är bemärkt i Sk. Öja och Komstad; solformen f. *pratícola* *Opiz*, har mörka, i kanten ofta nervikna, upptill starkt aftagande blad och närmade blomkransar. Sk. Hurfva, Vg. Grimstorp (*O. Nordstedt*).

3. *Lycopus* *Tourn.* Andorn.

L. europæus *L.* — Stjälk hårig, vanligen enkel, 15–100 cm; blad skaftade, aflångt lansettlika, parklufna–tandade, de nedre vid basen pardelta, nästan glatta till grålundna (f. *pubescens* *Benth.*), uppåt aftagande; blomkransar hufvudlika, åtskilda; foder olikformigt 5-klufvet med taggiga flikar; krona olikformigt 4-klufven, trattlik, vit, rödprickig; ståndare 2, märken 2; nöt nästan trekantig, brun. ♀ 7, 8. **Andorn**; vatten. Sk.-Norrl. En form med flere blad ända till spetsen pardelta är f. *subpinnáta* *Bl.*

4. *Salvia* *L.* *Salvia*.

Foder läppformigt med 3 tänder i öfre och 2 i nedre läppen; krona läppformig med hvalflik öfverläpp; ståndare 2, hvardera med endast ett knapprum, fäst på det till en båge förlängda knappbandet; märken långt utskjutande; nötter omvänt ägg-runda.

1. *S. praténsis* *L.* — Stjälk klibbhårig, 0,5–1 m; blad förlängdt hjärtlika, dubbelnaggade; halfkransar få–5-blommiga i bladlöst ax; foder 5–10 mm långt; krona blå, 20–25 mm, med stort hvalf, dess pip utan hårkrans. ♀ 6, 7. **Ångs-salvia**; odl. st. Sk. Vg. Upl.

2. *S. verticilláta* *L.* — Blad bredt eller triangulärt hjärtlika, tandade, ofta vid basen pardelta; halfkransar 5–flerblommiga; foder 5 mm; krona 10 mm, violett,

med litet hvalf, dess pip med hårkrans. 4 6, 7. Krans-salvia; odl. st. Sk. Ög. Vg. Gul.

5. *Origanum* L. Mejram.

O. vulgare L. — Stjälk 30–50 cm, liksom bladen mer eller mindre hårig; blad skaftade, helbräddade eller svagt bukttandade, äggrunda, ofta med tvär bas; blomknippen samlade till kvast, klase eller hufvud; högblad vanligen röda, omslutande fodret, detta rödt, regelbundet 5-tandadt, med hårtäckt mynning; krona röd, läppformig med platt, inskuren öfverläpp, kortare än den 3-flikade underläppen; ståndare 4, än utskjutande, än inneslutna; knappband bildande en bred balk mellan knapprummen; märken utskjutande; nötter äggrunda. 4 7, 8. Lundmejram; ängar. Sk.-Norrl. — *f. palléscens* *Schultz*: högblad gröna; blommor hvita; växer både på soliga backar (Sk. Benestad) och i skugga.

6. *Thymus* L. Timjan.

Risiga halvbuskar med helbräddade, randhåriga, fasta blad; blomkransar i ax eller hufvud; foder hårigt, vinrödt, med 3 korta tänder i öfre och 2 långa, syllika flikar i nedre läppen; krona läppformig med kort, ej hvälfd öfverläpp och 3-flikad, något längre underläpp; ståndare som hos föregående; nötter klotrunda, glatta, prickiga.

1. *Th. serpyllum* L. — Blommande grenar nästan trinda, rundt om håriga; tänderna i fodrets öfverläpp bredt triangulära; bladnerver på öfre sidan upphöjda. 4 7–9. Bäcktimjan; hedar. a. Sk.-Norrl. — Den hos oss vanligaste, *f. angustifolius* *Pers.* (H. N. 5: 7) har krypande hufvudstam och radvis ställda, 3–8 cm höga, blommande grenar, hvilkas hår äro kortare än dess diameter; blad 5–7 mm × 1–3 mm, lansettlika eller omvänt lansettlika, endast vid basen randhåriga; blomkransar hopade till hufvud; *f. ericoïdes* *Wimm.*: skiljer sig genom fram mot spetsen randhåriga blad och stammens hår, som äro längre än dess diameter; dvärgform. Öl. Borgholm; *f. latifolius*: har uppstigande hufvudstam, glesare, omkring 10 cm höga blomgrenar, större (7–10 × 3–4 mm), ovalt lansettlika blad och redan vid blomningen från hvarandra aflägsnade blomkransar. Sk. Benestad, Vsm. Arboga.

2. *Th. chamædrys* Fr. — Blommande grenar fyrkantiga, håriga endast längs kanterna; tänderna i fodrets öfverläpp förlängda; nerver på bladens öfre sida ej upphöjda. \uparrow 7–9. *Stortimjan*. Förekommer under 2 typer: α . *capitatus* Lge (H. N. 5: 6): hufvudstam krypande; blomgrenar omkring 10 cm, med de smalare sidorna föga eller icke fårade, blad ovalt lansettlika, 7–10×4–6 mm; blomkransar i hufvud eller tätt ax. Sk.-Norrl. En dvärgform af denne med nästan runda blad och nästan glatt foder är f. *mughicola* B. v. *Mannag.* Bl. Åryd, Öl. Borgholm, Bh. Orust, Vrm. N. Råda; troligen identisk med *Th. serpyllum* f. *borealis* Lge.; β . *verticillatus* Lge: hufvudstam uppstigande, blomgrenar omkring 20 cm, med de smalare sidorna djupt fårade; blad äggrunda eller ovala, 10–15×5–9 mm; nedom det toppställda axet flere åtskilda kransar i mellanbladens veck. Sk. Söfde, Krstad, Ystad, Sm. Kalmar och Västervik, Jmt. Ås.

\cong *Th. chamædrys* × *serpyllum* — Blomgrenar svagt fyrkantiga, deras öfre stamled håriga rundt om; blad och fodertänder midt emellan stamarternas. Sk. Broby, Sm. Burseryd, Upl. Upsala, Värmdön, Bo kapell.

7. *Calamintha* Lam. Safver.

Halfkransar af 1 eller få blomknippen utan eller med mycket små skärmfjäll; foder bukigt, krökt uppåt, grofnervigt, läppformigt med hårkrans och syllika tänder; krona läppformig med platt, urnupen öfverläpp, kortare än underläppen, hvars midtflik är inskuren och större än sidoflikarna; ståndare inböjda mot hvarandra, inneslutna.

1. *C. acinos* (L.) *Claire*. — Blad elliptiskt rutformiga, helbräddade eller med 2–3 fina sågtänder på hvar sida; foder omkring 5 mm; krona 7–10 mm lång; blommor röda-violetta; nötter omvänt äggrunda, 1,2 mm. \uparrow 6–8. *Backsafver*; ängar, backar. α . Sk.-Norrl. Två typer: α . *verticillata*: stjälk 10–30 cm; blomkransar åtskilda, i vecken af blad, som äro 2–3 gånger så långa som fodret; oftast \uparrow ; β . *subspicata*: stjälk 5–20 cm, blomkransar, närmade till ax, i vecken af aftagande blad, som äro lika långa som eller föga längre än fodret; vanligen \odot eller \odot ; växer på torrare platser än föregående.

2. *C. grandiflora* *Mönch* — Blad ovala eller äggrunda, tätt grofsågade; foder 1 cm; krona 3 cm lång; stjälk hårig, 30 cm; blad omkring 5 cm långa; krona röd. \uparrow 7–9. Sk. Smedstorp; naturaliserad.

8. *Clinopodium Tourn.* Dosta.

C. vulgare L. — Hårig; stjälk 20–50 cm; blad äggrunda, nästan helbräddade, 2,5–4 cm långa; halvkranar hufvudlika (bestående af många täta blomknippen och syllika skärmfjäll) i vecken af föga förminskade mellanblad; foder ej bukigt, 7–10 mm, utan hårkran, krökt nedåt; krona röd, 15 mm, bägge för öfrigt som föregående; nötter rundadt trubbkantiga, bruna, 1 mm. Varierar med ett enda toppställdt blomhufvud: f. capitata. 4 7–8. Ringdosta; lundar. Sk.-Norrl.

9. *Scutellaria* L. Getnos.

Foder från sidorna sammantryckt, läppformigt med 1 flik i öfre och 1 i nedre läppen, till sist slutet af ett lock; kronans öfre läpp hvalflik; ståndare parallela, inneslutna; småfrukter vårtprickiga, rundade.

1. *Sc. galericulata* L. — Blad tydligt naggade med tvär eller hjärtlik bas; foder ej glandelhårigt; krona 15–20 mm lång; tydlig gräns mellan dess pip och bräm endast på öfre sidan; mer eller mindre hårig; stjälk grenad eller enkel, 10–40 cm; blad förlängdt triangulära, 2–4 cm × 6–15 mm, kort eller icke skaftade; blommor kortare än bladen, ensamma eller i enkla knippen i vecken af föga förminskade, långt åtskilda mellanblad, dock ej i de öfversta; foder ludet-glatt; krona blå. 4 7, 8. Getnos; fuktiga ställen. a. Sk.-Norrl. — *Var. decipiens Bolle*: blommor närmade hvarandra, äfven i vecken af de öfversta bladen, dessa grålundna, mycket kortare än blomorna. Steniga stränder. Sk. Svarte vid Ystad.

≈ *galericulata* × *hastæfolla*. — Lik f. dehastata af följ., men bladen något ojämn i kanten; blommor mindre och högblad större. Öl. Borgholm, Bl. Karlshamn.

2. *Sc. hastæfolla* L. — Blad helbräddade, oftast med spjutlik bas, foder glandelhårigt; krona vanligen 20–22 mm lång, rundt om henne tydlig gräns mellan pip och bräm; mer eller mindre glatt; stjälk vanligen enkel, 5–25 cm, blad triangulära, icke eller kort skaftade, 1,5–2,5 cm × 7–12 mm; blommor axligt närmade hvarandra, i vecken af de öfversta, till högblad öfvergående bladen; krona blå. 4 7, 8. r. Sk.-Upl. — f. dehastata: inga eller endast ett fåtal blad med spjutlika flikar vid basen; blommor ofta något mindre än hos hufvudformen. Ög. Lindöja, Öl.

Förvildad ses någon gång *Sc. altissima* L. — meterhög; blad långskaftade, grofnaggade, hjärtlika, 8 × 5 cm; blomkransar samlade till långa ax; högblad ägg-runda helbräddade; krona blå och hvit. ♀. Sk.

10. *Prunella* L. Brunell.

Foder brunt, läppformigt med 3 tänder i öfre och 2 långa spetsiga flikar i nedre läppen; krona läppformig med hel, hvalflik öfre och treflikad, nedre läpp; ståndarsträngar parallela, i spetsen med ett utskott; knapprummen fästa efter hvarandra; nötter ägggrunda, bruna, fårade, glatta; fästyta med huflikt bihang.

1. *P. vulgaris* L. — Fodrets öfre läpp 7–10 mm, tvär, med korta syllika tänder, de längre ståndarnes utskott förlängdt taggigt; krona 10–17 mm, dess öfverläpp kugig, ej sammantryckt från sidorna, mer eller mindre hårig; stjälkar flere, 7–40 cm höga, blad ägggrunda, 2–5 × 1–2,3 cm, trubbiga, skaftade, helbräddade eller glest naggade; blomkransar (i vecken af halfmånformiga, tvärt spetsade högblad) samlade till ax inom eller nära det öfversta paret mellanblad; krona dubbelt så lång som fodret, glatt, blå eller hvit, sällan (f. *roséa* Neum. i K. V. A. Öf. 1883) rosenröd med luden öfverläpp; underläppens midtflik nedböjd, tandad. ♀ 6–8. **Småbrunell**; ängar. a. Sk.-Norrl. — Var. *parviflora* Poir: krona ofta hvit, blott med $\frac{1}{3}$ skjutande ut ur fodret; underläpp ej tandad, konkavt böjd upp mot öfverläppen.

2. *P. grandiflora* L. — Fodrets öfverläpp 12–15 mm, inskuren, med triangulära tänder; ståndarnes utskott knölformigt; krona 20–25 mm, dess öfverläpp kölformigt hoptryckt från sidorna. Stjälk hårig, 7–20 cm hög, vanligen ensam; blad ägggrundt lansettlika, 3,5–5 × 1–1,5 cm, långspetsade; mellan axet och de öfversta mellanbladen ett väl utbildadt stamled; kronöfverläppens kant stråfhårig. ♀ 7, 8. **Storbrunell**; ängar på kalk. Öl. Gtl. Vg. — f. *pinnatifida* Koch & Ziz: blad mer eller mindre parflikade.

× *grandiflora* × *vulgaris*. — Skild från föregående genom 15–20 mm långa blommor, intet eller kort stamled mellan axet och de öfversta mellanbladen, dessa bredare och trubbigare. Vg. Larf, Öl. Torslunda. — Svår att skilja från *Pr. grandiflora*, som ej alltid har godt frömjöl.

11. *Népeta* L. Leka.

N. catária L. — Stjälk upprät, luden, 20–75 cm; blad undertill gråludna, hjärtlika 2,5–8×2–6 cm, groft naggade; blomkransar närmade till ax; foder 5 mm, ludet, 15-ribbigt, klufvet i 5, något olikformiga, syllika flikar; krona hvit, rödprickig, öfverläpp upprät och 2-klufven, underläpp treflikad; knapprum ställda efter hvarandra i samma linje; nötter elliptiska, glatta. 4 7, 8. Kattleka; odl. st., förvildad. Sk.-Norrl.

12. *Glechóma* L. Refva.

G. hederácea L. — Stjälk krypande, mer eller mindre hårig; blommande grenar uppräta, 5–20 cm, sterila krypande; blad skaftade, naggade, med njurlik bas och rundad–triangulär skifva; blomkransar glesa, i mellanbladens veck; foder 15-nervigt, rörformigt, olikformigt 5-tandadt med triangulära, uddiga tänder; krona vanligen blå, 15–18 mm lång, med rak, urnupen öfre och 3-flikad nedre läpp; knapprum ställda i vinkel; nötter elliptiska, glatta. 4 4, 5. Jordrefva; ängar. a. Sk.-Norrl. — Varierar med 18–23 (f. *grandiflóra* Fr.) och 10–15 mm (f. *parviflóra* Benth.) långa blommor; f. *rósea* Neum. Bot. Not. 1896 har ljusröda kronor med lilafärgad pip.

13. *Dracocéphalum* L. Drakblom.

Foder olikformigt 5-taligt med den udda fliken större än de öfriga; krona läppformig med hvalflik öfre och treflikad nedre läpp, hvars midflik är omvänt hjärtlik; knapprum ställda i rät linje; nötter trekantiga, glatta; blomkransar samlade till toppställdt ax.

1. *D. ruyschlána* L. — Blad oskaftade, helbräddade, jämbreda, 4–6 cm×2–8 mm; krona mörkblå, 20–25 mm, två gånger längre än fodret. 4. Stjälk enkel med sidoställda bladskaft, nästan glatt, 20–40 cm; fruktax till sist 2–8 cm långt; foder violett anlupet, 8–12 mm långt, dess öfre flik ej tillbakaböjd. 7, 8. Drakblom; odl. st. r. Sk. Sm. Vg. Ög. Vsm.

2. *D. thymiflórum* L. — Blad skaftade, åtminstone de nedre naggsågade, äggrundt lansettlika; krona ljusblå,

omkring 1 cm, föga längre än fodret, ☉. Stjälk nedtill glatt, upptill finluden, 20–60 cm; blad glatta, de mellersta 3–1,2 cm; blomkransar kortare än stödbladen; fruktax 10–20 cm; foder grönt, dess öfre tand vid fruktmognaden uppåtböjd och lik en öfverläpp, skild från de öfriga fyra. 6, 7. **Timje-Drakblom**; bland klöfver och säd. r. Sk.-Norrl.

14. *Ballóta* L. Bonässla.

Foder regelbundet, 5-taligt, veckadt; krona läppformig med två öfre och treflikad nedre läpp; ståndare parallela under öfverläppen; knapprum ställda i rät linje; nötter äggrundt trekantiga.

1. *B. ruderalis* Sw. — Foderflikar från triangulärt, lansettlik bas utdraget sylspetsade (med udden 5 mm långa) lika långa som eller längre än halfva foderpipen, denna 5–7 mm, veckad ända eller nästan ända till flikarnas bas; mer eller mindre luden; stjälk 20–100 cm; blad skaftade, hjärtlika eller äggrunda, äfven njurlika eller rundade, groft, ofta ojämnt naggade eller naggsågade, 8–3×6–1,5 cm; blomkransar i, de mellersta och öfre bladvecken, rikblommiga, de öfre närmade; krona luden, vanligen ljusröd, 12–15 mm; 4 7–9. **Bonässla**; odl. st. Sk.-Norrl. — Den vanliga formen har foderflikarna $\frac{1}{2}$ – $\frac{3}{4}$ så långa som pipen; äro de $\frac{3}{4}$ -lika långa som pipen, är det f. *aciculata* Beck. v. *Mannag*. En öfverallt tätt gråskimrande, luden form är f. *hirta* Koch.

2. *B. foetida* (Lam.) Fr. — Foderflikar från bredt triangulärt rundad bas tvärt uddiga (2 mm långa med 1 mm lång udd), $\frac{1}{2}$ – $\frac{1}{4}$ så långa som foderpipen, denna 7–10 mm lång, i sin öfre tredjedel oveckad, kraglikt utbredd. Blommor ljusröda, sällan hvita; nötter svarta, glänsande, 2 mm långa; för öfrigt som föregående. Inkommen med barlast från södra Europa, hybridiserar den på hamnplatser, där föregående art förut finnes, med den. Sk. Lund, Bl. Karlskrona; Öteborg, Klippan; Sm. Kalmar, Mpd. Framnäs.

15. *Betónica* Tourn. Humlesuga.

B. officinalis L. — Hårig; stjälk enkel, 40–100 cm, med få, men långa stamled; blad förlängt hjärtlika, naggade, de nedre långt, de öfre kort skaftade; blomkransar utom den nedersta samlade till ett, 3–8 cm långt ax; foder klocklikt, 5–7 mm långt, 5-tandadt, dess taggar 2–3 mm långa, nedtill violetta, upptill gula; krona 12–15 mm, purpurröd; öfverläpp endast i början tvålfld, sedan rak eller tillbakaböjd, underläpp treflikad, pip cylindrisk;

strängar och knapprum parallela. 4 7, 8. Humlesuga; backar, skogar. r. Sk. — f. *dánica Mill*, som har fodertänderna $\frac{1}{2}$ — $\frac{3}{4}$ så långa som fodret, finnes bland hufvudformen.

16. *Stachys Tourn.* Syska.

Blomkransar närmade till ax; foder regelbundet, 5-klufvet, uddspetsigt; krona läppformig med hvälfd, helbräddad, rak öfre och nerviken, treflikad undre läpp; ståndare parallela, de nedre till sist utböjda, med knapprummen i rät linje; nötter omvänt ägg-runda, trekantiga, ej fullt glatta.

A. Blad med hjärtlik eller tvär bas, blommor röda, sällan hvita:

I. 4 med rotstock, blomkrona dubbelt så lång som fodret:

a. Blad bredt hjärtlika, groft naggsågade, 6—10 × 4—8 cm på 2—6 cm långa skaft 1 *silvática*.

b. Blad utan eller med 1—3 mm långa skaft, finsågade, nästan jämbreda, 5—10 × 1—2,5 cm . . 2 *palústris*.

c. Blad på 1—2 cm långa skaft, grofsågade, aflångt lansettlika, 6—10 × 2—4,5 cm . . *palústris* × *silvática*.

II. ☉, blomkrona föga eller icke längre än

fodret 3 *arvensis*.

B. Blad med spetsig bas, blommor gula, ☉ . . 4 *ánua*.

1. *St. silvática L.* — Tätt hårig af utstående skimrande hår och kortare glandelhår; rotstock utan uppsväld spets; stjälk enkel, 30—80 cm; bladens sågtänder 2—3 mm djupa; halfkransar treblommiga, de flesta längre än högbladen; ax till sist 10—20 cm, glest; foder nästan klocklikt, 6—10 mm, krona 12—15 mm, mörkröd med hvita kroklinjer på underläppen och jämn tjock pip; nötter svarta, 2 mm. 4 7, 8. *Stinksyska*; lundar. a. Sk.-Norrl.

2. *St. palústris L.* — Rotstock och utlöpare slutande med stamknöl; stjälk vanligen enkel, 20—60 cm hög, luden af nedåtriktade hår; bladens undersida täthårig—filtluden, sågtänder 0,5—1 mm djupa; krona ljusröd, sällan vit, med uppåt vidgad pip; blomkransar längre än högbladen; ax tätare och kortare än föregående. 4 7, 8. *Knölsyska*; fukt. st. a. Sk.-Norrl. Åkerformen, f. *agrésstis F. Aresch.* har mera grenig och lågvuxen stjälk samt öfverallt gräludna blad; f. *bracteáta Beck v. Mannag.* har flera högblad längre än blomkransarna.

× *palustris* × *silvatica* — till utseendet, äfven rotstocken, mest lik föregående. ♀ 7, 8. r. Öl. Sm.

3. *St. arvensis* L — Klädd med utstående långa hår; stjälk 5—25 cm; blad från hjärtlik bas äggrunda—bredt ovala, naggade 1—2,5 × 0,8—2 cm, trubbiga, de nedre med 1—2 cm långa, de öfre utan skaft; nedre blomkransar åtskilda, öfre närmade till ax; foder 5—10 mm långt, klufvet; krona 6—7 mm, ljusröd eller vit med röda prickar; nötter vårtiga. ☉ 7, 8. Åkersyska. Sk.-Norrl.

4. *St. annua* L. — Mer eller mindre hårig; stjälk 7—20 cm; blad elliptiskt lansettlika, de nedre skaftade och sågade, de öfre oskaftade och helbräddade, kransar fåblommiga, de nedre i vecken af mellanblad, de öfre närmade till ax; foder 5-klufvet, 5—7 mm långt, med långa hår och korta glandelhår; krona 15 mm, svavelgul med rödprickig underläpp. ☉ 7, 9. Gulsyska. Sk. Ög. Mpd. naturaliserad.

17. *Leonurus* L. Hjärtstilla.

L. cardiaca L. — Stjälk grenig, fårad, längs kanterna hårig, 0,5—1,5 m hög; blad långskaftade, ofvan glatta, undertill håriga—ludna, de nedre från hjärtlik bas rundade, 5-flikade med klufna flikar, de öfre vigglika, trespetsade; foder 5—7 mm, klocklikt, olikformigt, 5-klufvet med de 2 nedre flikarna förlängda; krona 10—12 mm, ljusröd, med hvitluden smal, hvalflik öfre och 3-klufven undre läpp; ståndare parallela, till sist utböjda; knapprum parallela; nötter skarpt trekantiga, ofvan platta, håriga. ♀ 7, 8. Hjärtstilla; odl. st. Sk.-Norrl.

18. *Galeobdolon* Dill. Suga.

Den nedre kronläppens tre flikar likformiga, spetsiga, den mellersta något större, alla fästa på samma höjd; ståndarknappar glatta; för öfrigt = *Lamium*.

G. luteum Huds. — Gleshårig; blommande stjälkar uppstigande 20—30 cm; utlöpare krypande, rotsläende; blad skaftade, hjärtlika eller ovala, 2,5—4 × 2—3 cm, naggade, trubbad eller föga tillspetsade, ofta fläckiga; halfkransar skilda, i de öfre mellanbladens veck, 3-blommiga; krona gul, 25 mm lång. ♀ 5, 6. Gulsuga; löfskog. r. Sk. Bl. Sm. — Synes vara till arten skild från den sydeuropeiska *G. luteum*, som har skarpt sågade, långskaftade, flera gånger större blad.

19. *Lamium* L. Plister.

Blomkransar i vecken af mellanblad, ofta upptill närmade; foder regelbundet 5-flikadt; krona läppformig med hvalflik öfverläpp

underläppens midtflik stor, tvåklufven, fäst i den nersänkta framkanten af det utvidgade svalget, dess sidoflikar förkrympta till tänder, fästa 1—5 mm därofvanom; ståndare parallela med håriga knappar och knapprum ställda i rät linje; nötter trekantiga med platt toppyta.

A. ♀ med rotstock; krona hvit, 20—25 mm lång med 2 ribbor på öfverläppens hvalf 1 album.

B. ♂ utan rotstock; krona röd, 15—20 mm, utan ribbor på öfverläppen:

I. Foderflikar grålodna, före och efter blomningen hopslutna; pip rak, utan hårkrans . . . 5 amplexicaule.

II. Foderflikar håriga, dock ej grålodna, utspärrade:

a. Kronpip med hårkrans inuti, vid densamma insnörd och något krökt, alla blad skaftade:

1. Blad hjärtlika eller triangulära, likformigt naggade; pip från midten säckformig 2 purpureum.

2. Blad flikade, naggsågade, de öfre rombiska; pip från tredjedelen säckformig 3 disséctum.

b. Kronpip utan hårkrans, rak, ej insnörd; blad njurlika, de öfre oskaftade 4 intermedium.

1. *L. album* L. — ♀ med rotstock; krona hvit, 20—25 mm äng, med hårkrans i pipen och 2 ribbor på öfverläppens hvalf; blad skaftade, hjärtlika eller triangulära, grofsågade, långspetsade. Mer eller mindre hårig; stjälk 20—50 cm; blad 6×4 cm, uppåt föga aftagande i storlek, sågtänder 4—5 mm djupa; halfkransar 4—8-blommiga; foder alltid öppet, omkring 12 mm, dess flikar hälften däraf, från triangulär bas långa, syllika; kronpip redan vid hårkransen särskildt utvidgad, krökt uppåt. ♀ 5—9. **Hvitplister**. Sk.-Norrl. a. — Kronan har någon gång utanpå en smutsröd anstrykning (f. *rosea* Lge).

2. *L. purpureum* L. — ♂; krona ljusröd, 15 mm lång med hårkrans i pipen, men utan ribbor på öfverläppen; blad skaftade, hjärtlika eller triangulära, likformigt naggade, trubbiga. Stjälk vanligen glatt, 10—25 cm; blad lika breda som långa, uppåt starkt aftagande i storlek, med närmade blomkransar; foder omkring 8 mm, föga hårigt, alltid öppet, dess flikar som föregående; kronpipen utvidgad från midten, vid hårkransen något krökt. ♂ 4—10. **Rödplister**; odl. st. Sk.-Norrl. a.

3. *L. disséctum* With. — Stjälk nästan glatt; blomkransar hopade i dess eller grenarnas topp; foder omkring 7 mm, till midten flikadt, dess flikar från triangulär bas sammandragna till syllik udd; krona 15–17 mm; frukter 2–3 mm, prickiga. ☉ **Flikplister**; odlade ställen. Sk.-Norrl. — f. vernále: öfverintrande, blommande i Mars–Maj; stjälk 7–20 cm; mellanblad 12–15 mm långa och nästan lika breda, de öfre rödt anlupna; inskärningar nående till $\frac{1}{3}$ eller $\frac{1}{2}$ af bladskifvan; flikar sågade, spetsiga; f. æstivále: groende på våren och blommande i Juli–September, stjälk och blad dubbelt så stora, gröna; flikar och sägtänder trubbigare.

4. *L. intermédlum* Fr. — Blad flikade, djupt naggade eller grofsågade, de nedre njurlika, långskaftade, de öfre kort eller icke skaftade, dock ej stjälkomfattande, njurlika eller bredt triangulära, med inskuren bas; foder omkring 10 mm, flikadt nedom midten, tätt nervigt; krona 15–20 mm. ☉. **Mellanplister**; odlade ställen. Sk.-Norrl. — Af denna finnes 3 former: f. vernále: tidigt blommande, blad halfmånformiga, bredare än sin längd (15×20 mm); f. æstivále: blommande i Juli–Sept., blad hjärtlika, triangulära eller rundade med hjärtlik bas, deras längd lika med eller större än bredden. Bägge dessa former hafva bladens flikar och tänder rundade, men hos f. subdisséctum hafva alla eller en del blad vigglik bas och spetsiga, olika djupa sägtänder. Denna och föregående art göra intryck af att vara hybrider mellan *L. purp.* och *L. amplex.*, men hafva godt frömjöl och sätta riklig frukt.

5. *L. amplexicaule* L. — Stjälk 10–30 cm, nästan glatt; blad ojämnt flikade—naggade med rundade tänder eller flikar, njurlika, rundade, halfmånformiga eller triangulära med hjärtlik bas, 7–25×20–30 mm, de nedre skaftade, de öfre stjälkomfattande; foder tätnervigt, 7–8 mm, olikformigt, flikadt ungefär till midten; krona 15–20 mm med nästan omärkliga sidotänder i underläppen. ☉ 4–10. **Mjukplister**; odlade ställen. Sk.-Norrl.

20. *Galeópsis* L. Då.

Kransar tätblommiga, i veck af mellanblad; foder olikformigt, 5-klufvet, med taggiga flikar; krona med lång pip, hvälfd öfverläpp och 3-flikad underläpp med två upphöjda blåsor; knapprum till sist parallela, öppnande sig med en hårig klaff; nötter omvänt äggrunda.

A. Stjälk luden af mjuka ullhår, utan uppsvällda, stråfhåriga ledgångar:

I. Blad lansettlika, tydligt sågade, 2—4 cm × 7—15 mm 1 *lădanum*.

II. Blad jämbreda till jämbredt lansettlika, helbräddade eller otydligt sågade, 2—3,5 cm × 2—7 mm 2 *angustifolia*.

B. Stjälk med uppsvällda, stråfhåriga ledgångar:

I. Ledgångar fina; stamled med täta, mjuka ullhår och glesa, utstående, styfva hår 3 *carthusianorum*.

II. Ledgångar tjocka; stamled utan ullhår, vanligen med täta, styfva hår:

a. Krona 20—40 mm lång, öfvervägande gul, dess pip 1—2 gånger öfverskjutande fodret 6 *speciosa*.

b. Krona 9—22 mm lång, öfvervägande röd eller vit (sällan gul med violett underläpp), dess pip föga eller icke längre än fodret:

1. Krona 15—22 mm; underläppens midtflik rundad eller kvadratisk, platt, ej urnupen 4 *tétrahit*.

2. Krona 9—15 mm, underläppens midtflik förlängd med nervikna sidor, framtill starkt urnupen . . . 5 *bifida*.

1. *G. lădanum* *L.* — Stjälk enkel eller med korta grenar, 5—40 cm, upptill hvitluden och oftast glandelhårig; blad tunna, ljusgröna med långa, framåtriktade sågtänder; foder omkring 1 cm, ulligt och ofta glandelhårigt, dess flikar oliklånga, de längsta kortare än pipen; krona utanpå hårig, omkring 2 cm lång, ljusröd med brokig, tandad underläpp; midtflik rundad. ☉ 7—8. *Mjukdå*; odlade ställen. Sk.-Norri.

2. *G. angustifolia* *Gaud.* — Stjälk med utspärrade grenar; blad tjockare och mörkare, fodertänder och blommor mindre än föregående. ☉ 7, 8. *Kalkdå*; på kalkbotten. r. Sk. Bh. De svenska formerna tillhöra v. *calcărea Briquet*.

3. *G. carthusianorum* *Briquet* — Stjälk röd, enkel, 7—20 cm hög, tätt klädd med nedåtböjda, något krulliga, mjuka hår, vid ledgångarna med längre, raka, styfva och nedåtriktade hår; blad elliptiska eller från trubbvinklig bas förlängdt triangulära, tilltryckt håriga, på undre sidan tätt glandelprickiga, tätt och jämnt sågade,

2–3 × 1–1,5 cm; fodrets pip gul, korthårig, omkring 8 mm, dess flikar bredt triangulära, långhåriga, gröna, kortuddiga, omkring 3 mm; krona omkring 2 cm, dess pip hvitaktig, dess bräm rödt, öfverläpp hårig, i spetsen småtandad; underläppens midtflik spräcklig, fyrkantig med inbuktade sidor. ☉ 7, 8. **Munkdå**; sandiga åkrar. r. Sk. Sm. Har af Fries kallats *G. pubescens* Bess. Växer vid Åsnen i Sm. bland *G. tétrahit* och *ladanum*, med hvilka den synes vara besläktad; den har godt frömjöl och sätter god frukt samt bildar en hybrid (försvagadt frömjöl) med den förra arten.

4. *G. tétrahit* L. — Stjälk 10–100 cm, sträf af ledade, utstående, borstlika hår, ofta med inblandade glandelhår; blad skaf-tade, grofsågade, gleshåriga; foder nedtill föga, upptill starkt sträfhårigt, 10–15 mm långt, dess flikar af foderpipens längd eller längre, lansettlikt afsmalnande till en tagg, som ofta är längre än den gröna delen af fliken; kronpip uppåt föga vidgad. ☉ 7, 8. **Nässeldå**. — Varierar: f. *genuína* (Briquet): grof och hög; stjälk ingenstädes alldeles glatt; blad stora, 5–8 × 2,5–4 cm, nagg-sågade, äggrunda eller från något tvär bas ovala, kortspetsade; blommor röda. Odlade ställen. Sk.-Norrl.; f. *silvéstris* Schlecht.: stjälk hög och grof; nedre stamled nästan glatta; blad från spetsig bas utdraget triangulära, 4,5–9 × 1,5–2,5 cm, groft vinkelså-gade; krona vanligen vit; skogar. r. Sk.; f. *præcox* (Briquet): stjälk spenslig och fin; blad elliptiska med spetsig bas; blommor helt hvita eller med violetta ådror i underläppen; kronpip af fo-drets längd; åkrar i skogstrakter. a.; f. *subalpína* Beck v. *Man-nag*: blad som hos f. *genuína*, men liksom vissa stamled nä-stan glatta; blommor hvita; kronpip kortare än fodret; skogs-trakter.

5. *G. bifida* Boenn. — Skild från föregående genom sirligare och finare växesätt, i förhållande till längden bredare och finare sågade blad. ☉ 7, 8. Odlade ställen. Sk.-Norrl. Med afseende på blommans färg urskiljas f. *rosea*: öfverläpp och underläppens sidoflikar röda, midtflik vit och rödbrokig; f. *sulfuræscens*: öfverläpp och underläppens sidoflikar gula, midtflik violett.

6. *G. speciösa* Mill. — Lik *G. tétrahit*; stjälk 10–100 cm; blad 5–10 × 2,5–5 cm; blomkransar mera närmade; kronpip starkt utvidgad; krona svafvelgul med violett eller mörkröd, mot sval-get brokig, midtflik. ☉ 7, 8. **Hampdå**; odlade ställen. a. Sk.-Norrl. — Hybridiserar med föregående 2 arter; en sådan, *G. bí-*

fida × speciösa: synes vara utdelad i H. N. 7: 8 under namnet G. tétrahit v. pallens.

21. *Marrúbium Tourn.* Kransborre.

1. *M. vulgáre L.* — Stjälk tätt hvitullig, enkel, 20–50 cm; blad skaftade, ofvan flockulliga, undertill tätt grålundna, bredt hjärtlika eller rundade, naggade; kransar rikblommiga, hufvudlika, åtskilda, i veck af mellanblad; foder 7–10 mm, grålutet med vanligen 10 ludna, syllika, i gula krokar utlöpande flikar, och hår i mynningen; krona omkring 3 mm högre, vit med 2-klufven öfre och 3-flikad nedre läpp; ståndarknappar i rät linje, öppnande sig med längdspringa; nötter trekantiga. 4 7, 8. Kransborre; stränder, byar. Sk.-Upl. och Bh.

22. *Teúcrium L.*

Krona affallande, enläppig därigenom, att öfverläppens två flikar flyttats ned till underläppen, som således synes femflikig; ståndare parallela, långt utskjutande ur kronan.

1. *T. scórdium L.* — Hårig-luden; stjälk 8–30 cm; blad af långa, oskaftade, 1,5–4 cm × 4–15 mm, trubbiga, naggade eller sågade; knippen 2-blommiga, i veck af mellanblad; blommor kort skaftade; foder olikformigt, 5-klufvet, 4–5 mm; krona röd, omkring 10 mm lång; midtflik omvänt äggrund, flere gånger längre än de spetsiga sidoflikarna; nötter rundade, gropiga. 4 med rotstock och utlöpare, 7, 8. Lösuga; kalkängar. r. Sk. Gtl. Öl. Ög. På Gtl. och Öl blir den oftast endast 4–5 cm hög, hvitluden med skarpare sågade blad: f. nanum.

2. *T. scorodónia J.* — Stjälk 20–50 cm; blad skaftade, hjärtlika; 3–8 × 2–5 cm, naggsågade; blommor gula, i bladlös klase; foder läppformigt med en bred, slutligen rakt upp-viken flik i öfre och 4 korta i undre läppen; nötter släta. 4 7, 8. Bh. Billdal, Vg. Askim, Gborg, Backa. Möjligen förvildad i Sverige.

23. *Ajúga L.* Ruka.

Krona som vissnad kvarsittande, utan eller med mycket kort öfverläpp och 3-flikad underläpp med lång, urnupen midtflik och trubbiga sidoflikar; foder olikformigt 5-flikigt; nötter glatta, gropiga.

A. Rotstock under sommaren med långa, till sist rotslående, krypande utlöpare 1 reptans.

B. Rotstock alltid utan dylika utlöpare:

I. Krona 12—15 mm lång, ofta mycket kortare än sina stödblåd 2 pyramidális.

II. Krona 15—20 mm lång, de öfversta lika långa eller längre än sina stödblåd 3 genevénsis.

(Dessutom hybrid, se beskrifningen).

1. *A. reptans* L. — Stjälk med 2 glatta och 2 håriga sidor; kronor 15—17 mm långa, de öfversta längre än sina stödblåd; stjälk 10—25 cm med 2—3 förlängda stamled under blomställningen; blad nästan glatta, ovala eller omvänt äggrunda, 2—5 × 1—3 cm, helbräddadt vågiga eller naggade, sällan tandade, de nedre liksom utlöparnas med 5—30 mm långa skaft, de öfriga oskaftade; stödblåd oftast blåaktiga, vanligen ovala, helbräddade, sällan rutformiga, 3-tandade, 5—6 mm breda; kran-sar redan vid blomningen åtskilda, 6—10 blommiga; foder hårigt, 5 mm långt, deladt nedom midten; krona blå, midtflik 5—6 mm bred; ståndare långt utskjutande. 4 5, 6. Krypruka; lundar. p. Sk.-Vrm.

2. *A. pyramidális* L. — Rotstock sällan med korta, uppräta bladskott; stjälk luden eller glatt på alla 4 sidorna; rosettblad vid blomningen kvarsittande, 4—10 × 2—5 cm; ståndare föga utskjutande; stjälk en eller flere, från början omkring 10 cm lång med tätt hopade, sedan ända till 25 cm med skilda blomkran-sar; blad vågiga eller naggade, de nedre ovala, de öfre ofta tillspetsade, alla utom rosettbladen oskaftade; foder omkring 8 mm, hårigt; krona blå, (hvit eller röd); midtflik 2—3 mm bred. 4 5, 6. Kärringruka; backar. Sk.-Norrl. Har två underarter; *typica: stjälk och blad ludna; nedom blomställningen blott 1 utbildadt stamled, och detta kort. *glabrata *Hn*: stjälk och blad glatta eller nästan glatta; nedom blomställningen 2 förlängda stamled; högblad blått anlupna.

× *A. pyramidális* × *reptans* — Antingen med utlöpare, till det yttre lik *A. reptans* (f. *subreptans*) men skild från densamma genom 2 glest och 2 tätt håriga sidor på stjälken samt genom de öfre stödblåden, som äro mycket längre än blommorna; eller (f. *subpyramidális*) utan utlöpare, till det yttre lik *A. py-*

ramidális, men skild genom olika stark behåring på stjälkens sidor och genom större blommor, hvilka äro lika långa eller längre än de öfversta stödbliden. Sk. Billinge, Trolleholm, Sm. Kalmar.

3. *A. genevënsis* L. — Stjälk öfverallt luden; rosettblad 2–3 cm × 7–15 mm, vid blomningen vissnade; ståndare långt utskjutande; stjälk hvitullig, 5–25 cm med 2–3 förlängda stamled nedom blomställningen; stjälkblad håriga—ludna, oskaftade, groft tandade eller naggade; stöblad starkt aftagande i storlek, de nedre trespetsade, vigglika, de öfversta bredt lansettlika, blåaktiga. 4 5, 6. Krtruka; kalkbackar. r. Sk.

A. chamæpitys (L.) Schreb. — Funnen på barlast vid Malmö, är ☉, har tredelta blad med trådmala flikar och ensamma blommor med gul underläpp.

18 fam. Verbenaceae. Verbenaväxter. (Kl. 14.)

Blad motsatta; blommor i enkelt ax; foder olikformigt 5-klufvet; krona svagt läppformig; ståndare 4, tvåväldiga; fruktämne ensamt med toppställdt stift; klyffrukt med 4 smånötter.

Verbena Tourn. Verbena.

V. officinális L. — Stjälk 20–40 cm, fyrkantig, sträf, upptill bladlös och grenad; blad sträfva, parflikade—parbladigt delta; ax utan mellanblad, till sist 10–20 cm långt; högblad lansettlika, kortare än fodret; detta rörformigt, sträft, 3 mm långt; krona ljusröd, 5 mm lång; ståndare inneslutna. 4 8, 9. Verbena; odlade ställen. r. Sk.

19 fam. Borraginaceae. Rifveväxter. (Kl. 5.)

Sträfhåriga örter med helbräddade, strödda blad; blommor, ofta dimorfa ¹⁾, i inrullade knippen; foder och krona vanligen regelbundna, 5-taliga; ofta bikrona; ståndare 5, oftast gömda i pipen; klyffrukt, bestående af 4 nötter, i hvilkas midt stiftet sitter.

A. Foder efter blomningen ej förändrande form, äfven om det tillväxer i storlek:

¹⁾ D. v. s. hos samma art af 2 slag, dels med korta ståndare och långt stift (longistýla) dels med långa ståndare och kort stift (brevistýla).

- I. Blomma med bikrona; märke 1; nötter utan krokudiga borst:
- a. Ståndare långt utskjutande ur kronan 1 **Borrágo**.
- b. Ståndare inneslutna i pipen:
1. Blad stråfhåriga, gröna:
- † Bikrona af spetsiga, platta fjäll; krona vidgad rörformig 2 **Sýmphytum**.
- †† Bikrona af kupiga knölar, ej bildande en sammanhängande ring; nötter skrofliga, matta . . . 3 **Anchúsa**.
- ††† Bikrona af små knölar, bildande en (oftast gul) ring i pipens mynning; nötter glänsande, glatta. 4 **Myosótis**.
2. Blad glatta, daggbå 6 **Stenhammária**.
- II. Blommor med bikrona; märke 1; nötter med krokudiga borst:
- a. Nötter platta med äggrund omkrets, äfven deras öfre sida borstklädd; krona brun 9 **Cynoglóssum**,
- b. Nötter trekantiga, endast i kanten borstklädda; krona blå 10 **Echinospérmum**.
- III. Blomma utan bikrona; nötter utan borst:
- a. Ståndare inneslutna i kronan; denna regelbunden; märke 1:
1. Foder djupt 5-delt, dess flikar trådsmala 5 **Lithospérmum**.
2. Foder 5-klufvet, dess flikar breda, platta. 7 **Pulmonária**.
- b. Ståndare oftast utskjutande ur kronan; denna olikformig; märken 2 8 **Échium**.
- B. Foder efter blomningen utväxande till två olikformigt tandade skifvor kring frukten 11 **Asperúgo**.

1. Borrágo. *Tourn.*

Ofta förekommer hos oss förvildad **B. officinális** L. — Stråfhårig, 0,2—0,5 m. hög; nedre blad ovala, öfre bredt lansettlika; foderflikar långspetsade; krona hjulformig, ljusblå, omkring 2 cm i diameter; bikronans fjäll hvita; ståndarknappar bruna, hopstående; nötter skrofliga. ☉. Odlade ställen. Sk.-Dir.

2. Sýmphytum. ^{ТОКРТУ} Välla.

Sträfvä eller taggiga, bredbladiga örter med vidgad rörformig krona och efter blomningen tillväxande foder; ståndare gömda

under bikronans upptill hopböjda fjäll; nötter släta, fria från stiftet, deras fästyta ringformig.

1. *S. officinále* L. — Sträfhårig, ej taggig; blad oskaf-tade eller med bredt vingade skaft, långt nedlöpan-de, äggrundt lansettlika; krona tandad med tillbakavikna tänder; bikronans fjäll förlängdt triangulära med tvärt sammandragen spets, jämnhöga med ståndarne; knapp dubbelt så lång som strängens fria del. Stjälk 0,5–1 m hög; mellanblad 14–21 cm långa, 5–8 cm breda (sällan 15×3 cm: f. *lançeolátum* Weinm.); foder vid kronans affallande 7–10 mm långt, 5-delt. Blommor ljusröda eller (f. *ochroleúcu* m hvitgula). 4 5, 6. **Benvälla**; odl. st. Sk.-Norrl.

2. *S. aspérrimum* (Sims) Ledeb. Ross. — Sträf af krökta taggar på ku-pig fot; blad äggrunda, skaftade med ovingade skaft, aldrig nedlö-pande; krona tydligt flikad med uppräta flikar; bikronans fjäll nä-stan jämnbredda, långsamt afsmalnande till spets, 1–3 mm högre än ståndarne; knapp lika lång eller kortare än strängens fria del. Stjälk 0,3–0,5 m hög, mellanblad 8–12 cm långa, 3–5 cm breda; foder vid kro-nans affallande omkring 4 mm långt, djupt 5-delt; blommor violetta, 12–20 cm långa, 5–10 mm vida. 4 6, 7. **Fodervälla**; förvildad. Sk.-Dir. — Varierar: f. *longicályx*: foder vid kronans affallande 5–7 mm, till sist 15 mm långt. Vä-nersborg, Kalmar; f. *micránthum*: krona 1 cm lång, 5 mm vid. Sk. Håckeberga; Sthlm Sabbatsberg.

S. orientále L. — Sträf af utstående eller nedböjda borst, sällan taggig; blad äggrunda eller bredt ovala—hjärtlika, oftast med vin-gade skaft, merendels något nedlöpan-de; blommor = föregående. 4 6, 7. **Orient-Välla**; odl. st. Sk.-Norrl. En föga utredd art, som hybridiserar med de bägge föregående. Så synas exempel från Öl. Ottenby (O. B Leth 1895) vara *S. officinále* × *orientále*; från Upsala har författaren sett individ, som torde vara dels *S. asperr.* × *orientále*, dels *asperr.* × *officinále*.

3. *Anchúsa* L. Rast.

Smalbladiga sträfvä örter; krona trattlik; bikronans knölar tillslu-tande pipen, ej sammanhängande till en ring; nötter med ring-formig fästyta, fria från stiftet.

1. *A. officinális* L. — Pip rak; bikrona sammetsluden, fruktskaft till sist nedböjda. Stjälk 20–80 cm hög, sträf af föga styfva, ej tilltryckta hår; mellanblad helbräddade, lansettlika, tydligt tillspetsade; högblad lansettlika; foder 5-delt med spet-sade flikar; krona först brun, sedan gredelin, sist mörkblå, dess pip längre än fodret, (sällan hvit), lika vid som lång, 1 mm, eller (f. *micránthu*) hälften mindre ☺ 7–9. **Tungrast**; vägar, torra st. a.

Sk.-Norrl. — En spenslig, föga grenad, glesblommig åkerform är *f. arvális* *Rchb.* I *H. N.* 7: 6 b har Fries utdelat en form, som synes vara *A. leptophýlla* *Koch*: stjälkens och fodrets hår tilltryckta, foder klufvet med trubbiga och breda flikar, högblad triangulärt ovala. Upsala vid slottet.

2. *A. arvénsis* (*L.*) *MB.* — Pip nedom midten krökt, bikrona sträfhårig; fruktskaft till sist uppräta. Stjälk sträf af styfva, rakt utstående borst, 10–50 cm hög; blad bredt lansettlika, vågigt tandade, trubbiga; foder djupt 5-delt; krona omkring 1 cm lång 5 mm vid, ljusblå, ej skiftande färg; dess pip kortare än fodret. ☉ 7, 8. Åkerrast; åkrar. a. Sk.-Norrl.

× *A. arvénsis* × *officinális* — Stjälk lika hög som *A. officinális*, sträf af styfware, mera borstlika hår; blad vågigt tandade; krona af *officinális* färg, *arvensis* storlek; bikrona med något utspärrade hår; kronpip kortare än det djupt delta fodret. Sk. Ystad.

4. *Myosótis* *L.* Öga.

Örter med smala blad och klaselika knippen, foder regelbundet 5-flikadt–tandadt; krona hjul- eller trattformig, blå eller färgskiftande med gul ringformig bikrona; ståndare inneslutna i pipen; nötter glänsande mörka, fria från stiftet, i kanten kölade; deras fästyta platt.

A. Fruktfoder¹⁾ tilltryckt hårigt, ej affallande:

I. ☉ med krypande rotstock; stjälk vingkantad, endast upp till grenad, foderpip lik ett spetsglas, dubbelt så lång som tänderna; krona platt, 5–10 mm ²⁾

vid 1 **palústris.**

II. ☉ eller ☉ utan rotstock; stjälk fårad, ej vingad, oftast nedifrån grenad; foderpip kupig lika lång eller kortare än tänderna; krona 3–4 mm vid 2 **cæspitösa.**

III. Mellanformer mellan föregående arter . . 3 **strigulósa.**

B. Fruktfoder affallande, dess pip med utstående, krökta hår:

I. ☉ med rotstock och sterila bladrossetter; krona hjulformig, platt, 5–10 mm ²⁾ vid 4 **silvátioa.**

¹⁾ Då ej annat angifves, afses tiden vid eller före fruktmognaden.

²⁾ *f. micrántha* har mindre krona.

II. ☉ öfvervintrande eller sommarörter utan rotstock och utan sterila bladrosetter; krona 1,5—5 mm vid, vanligen trattlik:

a. Blomskäft af fruktfodrets längd eller längre:

1. Blomskäft utstående, längre (ofta 2—3 gånger) än det 3—5 mm långa fruktfodret, dess krokhår kortare än blomskäftets diameter; hufvudaxelns knippe oftast grenadt 5 *arvensis*.

2. Blomskäft utstående, något kortare eller något längre än det 2—3 mm långa fruktfodret, dess krokhår längre än blomskäftets diameter; hufvudaxelns knippe oftast enkelt 6 *collina*.

b. Blomskäft ej längre än halfva fruktfodret:

1. Fruktfoder slutet, tydligt nervigt, på uppräta skäft 7 *stricta*.

2. Fruktfoder öppet, otydligt nervigt, på utstående skäft 8 *versicolor*.

1. *M. palustris* L. — Stjälk nedtill med utstående, upptill med tilltryckta hår, 15—50 cm hög, 3—5 mm vid, grof och styf; nedre mellanblad tunglika med slidlika skäft, de mellersta lansettlika spetsiga, 3—8 cm långa, 3—10 mm breda, tydligt spetsiga; knippen bladlösa, utgående från stjälkens öfre del, styfva och raka (utom den inrullade toppen); vid kronans affallande äro blomskäften raka, snedt uppåtriktade, vid fruktmognaden vågrätt utstående, 5—10 mm långa; stift af fodrets längd; krona skiftande, till sist blå; fruktfoder 4—5 mm långt; nötter svarta, glänsande 1,5 mm långa. 4 5—8. **Kärröga** (Förgätmigej). Sk.-Norrl. a. — Varierar med kortare stift och då ofta med endast 3—5 mm vid krona: f. *micrantha* Opiz.

2. *M. cæspitosa* Schultz — Stjälk med tilltryckta, glesa hår, 10—30 cm hög, 1—3 mm vid, slak och ofta böjd; mellanblad mörkare än hos föregående, afrundade i spetsen, de nedre tunglika, smalskaftade, de mellersta ovala eller ovalt lansettlika, 1—5 cm långa, 3—8 mm breda; knippen utgående nedom stjälkens midt, slaka, vid basen ofta bladiga; blomskäft vid kronans affallande ofta krökta, till sist vågräta; stift af fodrets halfva längd; kronbräm platt, flikar ej urnupna; fruktfoder 3—4 mm, dess skäft 3—10 mm; nöt kortare än föregående. ☹ ☉ 6—8; fukt. st. Sk.-Norrl.

— Varierar: f. *simplex*: stjälk upprät, ogrenad, 8–15 cm hög, nedre mellanblad omkring 1 cm långa, 3–4 mm breda. I fuktig moss. Sk. Tydinge, Sm. Ljungby; f. *subrepens*: nedliggande fåblommig strandform med aflångt lansettlika blad och 5–6 mm långa fruktfoder på ända till 15 mm långa, till sist nerböjda skaft (påminner om *M. repens* *G. Don*). Sk. Broby; Bl. Karlskrona, Karlshamn; Sm. Vesterum; Mpd. Tynderö.

3. *M. strigulosa* (*Rchb.*) — Flerårig med rotstock; stjälk tilltryckt hårig, än svagt vinkantad, än färad; öfre mellanblad lansettlika, spetsiga; foderpip af flikarnas längd, vid fruktmognaden kupig; krona 3–5 mm vid; stift af växlande längd. Troligen hybrid af de två föregående, hvilket dock är svårt att afgöra, då äfven stamarterna hafva dåligt pollen. Uppträder under 2 former: f. *aquática*: vattenform; rotstock lång krypande, stjälk slak och böjlig med nedom midten utgående, särdeles långsträckta knippen, fruktskaft af fodrets längd. Sk. Benestad, Eslöf; Sm. Växjö; Vg. Näs, antagligen i hela landet; f. *terréstris*: strandform; rotstock kort med små utlöpare; stjälk grof och styf, 10–20 cm hög, med knippen endast från toppen; fruktskaft längre än fodret. Sk. Broby vid Lunnom och Tydinge, antagligen i hela landet.

4. *M. silvática* *Hoffm.* — Stjälk 15–50 cm hög, nedtill med utstående, upptill med tilltryckta hår; sterila rosettblad ovala eller tunglika, 1–4 cm långa, på lika långa skaft; mellanblad oskaftade, aflånga eller lansettlika, de öfre spetsiga; knippen ofta gaffelgrenade; fruktfoder öppna, 4–6 mm långa, flikar lansettlika, dubbelt så långa som foderpipen; skaft utböjda, 4–10 mm; kronflikar längre än fodret, röda–blå eller alltid hvita (f. *láctea* *Boenn*); nötter svarta 1,5–2 mm långa, kantade, tydligt tillspetsade. 4 6–8. Skogsöga (Förgåtmittej). Sk.-Norrl. — f. *rupicola* *Fr. Nov.*: krona 3–5 mm vid. Sm. Ög. Norrl.; öfvergår utan gräns i typen. (Då namnet *alpéstris* *Schmidt* synes afse föga utredda mellanformer mellan denna art och *M. palústris* kan förf. ej använda det för denna form).

5. *M. arvensis* (*L.*) *All.* — Stjälk hårig, 15–40 cm hög, upptill grenad; mellanblad håriga, grågröna, tunglika eller aflånga–jämbreda, de öfre vanligen trubbiga, fruktfoder något slutet, (endast då det är tomt, helt slutet), dess flikar något längre än dess pip; krona blå, omkring 3 mm vid; pip kortare, men bräm längre än fodret; nötter grå eller svarta, kantade, äggrunda, ej tillspetsade. ○. Åkeröga; åkrar, ängar. a. Sk.-Norrl. De på hösten

groende exemplaren, som börja att blomma tidigt på våren, f. vernális, hafva grofva, tufvade stjälkar; de på våren groende börja att blomma i juli, f. æstivális, och hafva enkel, spensligare stjälk, i herbarier ofta förväxlad med den då redan vissnade *M. collína*. — I Skogstrakter har arten större blommor, mindre håriga och därför rent gröna blad samt djupare klufvet foder, f. silvéstris *Fr.*; den är till utseendet sirligare än hufvudformen och lätt förväxlad med *M. silvática* f. *rupícola*.

6. *M. collína Hoffm.* — Stjälk hårig, 10–25 cm, grenig; mellanblad håriga, trubbiga, de nedre tunglika, de öfre ovalt-jämbredt lansettlika; knippen glesa, bladlösa; foder kupigt, till midten flikadt; kronans pip gul, af fodrets längd; bräm blått, 1–1,5 mm vidt. ☉ 4–6. **Bäcköga**; torra st. Sk.-Norrl. En frodigare form med de nedre fruktskaften 4–6 mm långa är f. *subarvensis*; på fetare jord. Sk. Broby; Upl. Sigtuna.

7. *M. stricta Link* — Stjälk 5–25 cm, ända nedifrån grenig, nästan tufvad; knippen täta, nedtill bladiga; foder 3–4 mm långt, urnelik, såsom tömdt rörformigt; kronpip ofta längre än fodret; fruktskaft sällan öfver 1–2 mm långa; för öfrigt som föregående. ☉ 4–6. **Fältöga**; sand. st. a. Sk.-Norrl.

8. *M. versicolor (Pers) J. E. Sm.* — Stjälk 10–35 cm, grenig; öfre blad spetsiga; knippen glesa; foder 4–5 mm långt, dess flikar dubbelt så långa som pipen; fruktskaft 1–2 mm; kronbräm af skiftande färg; pip till sist längre än fodret. ☉ 5, 6. **Brököga**; torra st. Sk.-Norrl.

5. *Lithospérmum Tourn.* Leta.

Sträfhåriga, smalbladiga örter med ur ensidigt knippe framgångna ensamma blommor i bladvecken; foder nästan utan pip, olikformigt 5-taligt; krona trattlik, dess bräm vid pipöfvergången vec-kadt; nötter glatta eller skrofliga, fria från stiftet, med platt fästytta.

1. *L. arvense J.* — Blad med föga märkbara nervgrenar, de nedre tunglika, de öfre ej afsmalnande till spets nötter bruna, matta, skrofliga. ☉. Stjälk sträf, 15–50 cm hög; de mellersta bladen 1,5–4 cm långa, 3–8 mm breda; krona hvit med blå pip (eller äfven blått bräm, f. *cærulésceus DC*),

omkring 8 mm lång; foderflikar vid fruktmognaden omkring 10 mm långa. 5, 6. Åkerleta; åkrar. a. Sk.-Norrl.

2. *L. ápulum Vahl* — Skild från föregående genom gula blommor och frukter, försedda med sträfva upphöjningar. Mpd. Sundsvallstrakten, på barlast.

3. *P. offeinále L.* — Blad tydligt afsmalnande till spets; fjädernerviga med på undersidan upphöjda nervgrenar; nötter hvita, glänsande glatta; 4 med rotstock. Stjälk delvis förvedad, 0,2–1 m hög, upptill mycket grenig; blad tilltryckt sträfhåriga, de mellersta 4–8 cm långa, omkring 1 cm breda; krona vitgul, omkring 5 mm lång; foderflikar vid fruktmognaden omkring 5–7 mm. 6–7. Stenfröleta. Sk.-Norrl. r.

6. Stenhammaria *Rchb.* Fjärva.

Glatt, daggblå, köttig strandväxt med bladiga knippen; foder regelbundet 5-delt; krona regelbunden, tratt-klocklik, grundt 5-flikad; bikronans fjäll små, ej täckande ståndarna; märke grundt, 2-klufvet; nötter fria från stiftet, glatta, trekantiga, tunnskaliga, med något urhåkad fästyta.

S. marítima (L) Rchb. — Stjälkar flere från rotstocken, nerliggande, 20–50 cm långa; blad elliptiska, de öfre afsmalnande; krona skiftande från rödt till blått, sällan hvit. 4 7, 8. Fjårfva; stränder. r. Boh.

7. Pulmonaria *L.* Lungört.

Fleråriga örter med rotstock och rosettblad; knippen småbladiga; blommor tydligt dimorfa; foder klocklikt, regelbundet, 5-klufvet; krona trattlik, utan bikrona, men med hårstrimmor i pipen; nötter glänsande svarta, fria från stiftet, med ringformig fästyta.

1. *P. offeinálls L.* — Rosetter på utlöpare, deras blad 1,5–2,5 gånger längre än sin bredd, äggrunda eller hjärtlika, bas tvär eller inskuren, skaft smalt vingkantade, ofta 2 gånger så långa som skifvan; mellanblad elliptiska, äggrunda eller omvänt äggrunda, nötter spetsiga. Stjälk 15–40 cm hög, sträf med utstående hår; blad ofvan med glesa borsthår och täta, mikroskopiska vårtor; foder 7–15 mm långt, flikadt till $\frac{1}{3}$; krona 1–2 cm lång, skiftande i rödt, violett och blått. 4 4–6. Lungört; lundar. Sönderfaller i 2 former: f. típica med hvitfläckiga och f. immaculáta *Opiz.* med

ofläckade eller ljusgrönt fläckiga blad; den förra endast i Sk., den senare Sk.-Norrl.

2. *P. angustifolia* L. — Rosettblad omedelbart utgående från rotstocken, 4–6 gånger längre än sin bredd lansettlika, långsamt afsmalnande till bredt vingkantade skaft, hvilka äro hälften-likå långa som skifvan; mellanblad lansettlika, 5–10 gånger så långa som sin bredd; nötter runda. Stjälk 10–25 cm hög, mjukare hårig och mindre sträf; foder något djupare flikadt; krona mera blå än hos föregående; blad borsthåriga, utan vårtor. 4 4–6. Smalbladig Lungört; lundar. r. Sk. Sm. Vg.

≈ *P. angustifolia* × *officinális*. — Rosetter omedelbart från rotstocken, deras blad aflångt lansettlika 2,5–3,5 gånger så långa som sin bredd, klädda med längre och kortare borst, småningom afsmalnande till tydligt vingkantade skaft, som oftast äro längre än skifvan; stjälkblad äggrunda-lansettlika; stjälk sträf; blommor såsom hos *P. officinális*, men renare blå. Sk. Marieberg. r.

8. *Echium* Tourn. Blåeld.

E. vulgare L. — Stjälk 30–80 cm hög med mjuka hår och sträfva borst; blad lansettlika, sträfva; knippena bildande ett sammansatt ax af oskaftade blommor; foder regelbundet 5-taligt, nästan fribladigt med smala flikar; krona 15–20 mm lång, trattklocklik med olika flikar, 2 uppåt, 2 åt sidorna och 1 nedåt, skiftande från rödt-blått, sällan hela tiden röd eller hvit; stift 2-klufvet; nötter skrofliga, fria från stiftet, med trekantig fästyta. ☉ 6, 7 Blåeld; vägar, odl. st. Sk.-Norrl. — Jämte de tvåkönade blommorna finnas ♂ med förkrympt stift och ♀ med förkrympta ståndare.

9. *Cynoglóssum* L. Frat.

C. officinále L. — Stjälk liksom bladen mjukhårig, 0,3–1 m hög, dessa lansettlika, ofta grå, de nedre skaftade, de öfre oskaftade; knippen bildande en kvastlik-klaselik blomställning utan högblad; blommor skaftade; foder nästan fribladigt med ovala flikar; krona hjulformig, skiftande i bruht, rödt, violett med nästan likfärgad bikrona (eller hvit med röd bikrona: f. bicolor

Willd.); nötter fästa vid stiftet, vid mognaden lossnande därifrån på långa ribbor. ☉ 6–8. Munkfrat; vägar, gårdar. Sk.-Norrl.

10. *Echinospérmum* *Sw.* Piggling.

Sträfhåriga, smalbladiga örter, lika *Myosótis*; knippen klaselika; blommor ofta ryckta från sina högblad; foder nästan fribladigt med trådsmala flikar; krona hjulformig, blå, med gul bikrona; nötter sammanvuxna med stiftet, deras kant krokborstig.

1. *E. láppula* *L.* — Fruktskafth uppräta, kortare än fodret, dess flikar starkt tillväxande, i frukten utstående, 5–7 mm långa; nötter utan hinnkant med 2 rader krokborst och inom dessa en värtbetäckt yta. Stjälk 10–30 cm hög, vanligen liksom bladen gråluden; blad aflånga—jämbreda, vanligen trubbiga, öfre högblad tydliga. ☉ 6, 7. Gruspigging; torra st., barlast etc. Sk.-Norrl. — En mera högvuxen och rikbladig form har man kallat *f. squarrósum* *Retz.*

2. *E. defléxum* (*Wg.*) *Lehm.* — Fruktskafth nedböjda, längre än fodret, dess flikar föga tillväxande, i frukt tillbakaböjda, 2–3 mm långa; nötter med krokborst i en rad, fästa på en bred hinnkant och inom denna en finkornig yta. Stjälk 20–50 cm hög, liksom bladen grön, gleshårig; blad lansettlika—ovalt lansettlika, spetsiga; öfre högblad förkrympta. ☉☉ 7, 8. Bergpigging; skogsberg. Norrl.-Sm.

11. *Asperúgo* *Tourn.* Rifva.

A. procúbens *L.* — Stjälk klättrande på krökta småtaggar, 0,1–1 m lång; blad lansettlika—omvänt äggrunda, borstkantade, 1–8 cm långa, de nedre strödda, skaftade, de öfre parvis eller i krans; blommor ensamma eller i hufvudlika knippen; foder från början regelbundet 5-taligt, 2–3 mm långt, till sist bildande två 7 mm långa, 10 mm breda nätådriga skifvor; krona hjulformig blå, med röd bikrona; nötter glatta, prickiga, vidvuxna stiftet. ☉ 6–9. Kryprifva; odl. st. Sk.-Norrl.

20 fam. *Polemoniáceæ.* Blågullväxter. (*Kl.* 5.)

Blommor regelbundna, 5-taliga; ståndare 5, fästa i pipen; fruktämne öfversittande, 3-rummigt, mångfröigt med axila fröfästen; 1 stift, 3 märken; fröhus öppnande sig med 3 skal.

- A. 4 ört med stjälk och strödda, affallande, parbladiga blad; blommor, utan ytterfoder, i kvast sammansatt af knippen; fröhusets skal skilda till midten 1 **Polemónium**.
- B. Halfbuske med enkla, öfvervintrande, rosettställda blad; blommor ensamma, med ytterfoder; fröhusets skal fullt skilda 2 **Diapénsia**.

1. **Polemónium** *Tourn.* Blågull.

1. **P. coerúleum** *L.* — Stjälk 25–50 cm hög, glatt eller upp-till med oskaftade glandler; småblad smalt äggrundt lansettlika, 4–10 mm breda eller (f. *angustifólium* *Opiz*) lansettlika, 2–4 mm breda; foder till midten 5-flikadt; krona hjulformig, omkring 15 mm lång, blå eller (f. *lácteam* *Opiz*) vit; fröhus gult, omkring 6 mm långt. 4 7, 8. **Blågull**; ängar. *r.* Norrl. — v. *campanulátum* *Th. Fr.*: krona klocklik, 20 mm lång; stjälk och foder med ullhår och skaftade glandelhår. *Lpl. r.*

2. **Diapénsia** *L.* Polört.

1. **D. lappónica** *L.* — Tufvad halfbuske, 5–10 cm hög; blad omvänt lansettlika eller smalt tunglika, helbräddade; blomskåft 2–4 cm höga med högblad, af hvilka de öfversta bilda ytterfoder; foder 5-flikadt; krona hjulformig-klocklik, hvit, 1 cm lång. 6, 7. **Polört**; i fjälltrakter. *r.* Norrl.

21 fam. **Convolvulaceæ.** Vindeväxter. (*Kl. 5.*)

Slingerväxter med dubbelt, sambladigt, regelbundet, 4–5-taligt hylle och 4–5, på kronan fästa ståndare; fröhus öfversittande, 2-rummigt, med 2 frö i hvarje rum, öppnande sig med skal eller lock.

- A. Rikbladiga slingerväxter; blommor ensamma 1 **Convólulus**.
- B. Bladlösa slingerparasiter; blommor i hufvud. 2 **Cuscúta**.

1. **Convólulus** *L.* Vinda.

Blommor från bladvecken, långskaftade, öfver 1,5 cm långa; foder 5-delt, nästan fribladigt; krona mellan tratt- och klocklik, veckad, med breda, korta flikar; fröhus öppnande sig med 2 skal.

1. *C. arvensis* L. — Foder aflägsnadt från de 2 lansettlika—tråds mala högbladen, dess flikar olikformiga, hinnkantade, bredt ovala; stjälk 0,3—1 m lång; blad strödda, skaftade, trubbiga eller spetsiga, helbräddade, 2—4 cm långa, 1—2,5 cm breda med spjut-, sällan något pillik bas och korta basflikar; blommor ensamma eller i knippen från högbladen; krona omkring 2 cm lång, vit med eller utan ljusröda strimor; stift 1 med 2 märken. 4 7, 8. Åkervinda; åkrar, torra ställen. a. Sk.-Norrl. — f. *linearifolius* Choisy: blad lansettlika, pillika, omkring 5 mm breda med långa, smala basflikar; krona mindre. Sk. r.; f. *annulatus* Pihl: bredbladig; krona med purpurröd ring i pipen. Sk. r:

2. *C. séplum* L. — Foderflikar regelbundna, aflångt lansettlika, 10—15 mm långa, täckta af de 2 triangulärt eller rundadt hjärtlika högbladen; stjälk flere m lång; blad skaftade, hjärtlika eller triangulära, 4—9 cm × 3—6 cm, med 1—3 spetsade (sällan rundade: f. *silvaticus* W. K.) basflikar; blommor ensamma på fyrkantiga skaft; krona 4—5 cm lång, vanligen vit. 4 7, 8. Snårvinda; stränder, snår. r. Sk.-Upl. och Vrm. — f. *coloratus* Lge.: krona rosenröd; bladskaft rösttrimmiga. Bl. r.

2. *Cuscuta* L. Snärja.

Blommor oskaftade, 2—5 mm långa; hyllet är en dubbel, 5—4-talig, färgad kalk, hvars inre krans är hjulformig med bikalk af hinnaktiga fjäll under ståndarna, dessa 5 eller 4, fästa i pipen; fruktämne öfversittande med 2, sällan 3 stift och 2 (3) märken; fröhus 2-rummigt med axilt fröfäste, öppnande sig med ett af kalken öfvertäckt lock, som utgör större delen af fröhuset, medan den klufna skiljeväggen oftast blir kvar i botten; fröna gro i jorden, deras grodd är utan hjärtblad.

A. Skenstängel grenad, vit eller röd; märken trådlika:

I. Kalkens inre krans bristande, kvarsittande på fröhusets topp; fröhus gult; stift af lockets halfva längd eller något mera 1 **europæa**.

II. Kalkens inre krans ej bristande, inneslutande hela det mogna fröhuset; detta svart; stift dubbelt så långa som locket. 2 **epithymum**.

B. Skenstängel vanligen ogrenad, gul; märken förtjockade, helt nedböjda. 3 **epillinum**.

1. *C. europæa* L. — Skenstängel hvit eller ljusröd, tjock som grof tråd; pip och bräm lika långa; fröhus nästan klotformigt, 3 mm långt; yttre kalkflikar afrundade; ståndare och märken föga utskjutande; bikalkens fjäll smala, upprätta, fätandade (v. *Schkuhriána* L. *Pfeiff* saknar sådana); hufvud slutligen 10–17 mm långa; blommor köttiga, något skaftade; frön gula eller gulbruna. ☉ 7–9. *Nässelsnärja*; på nässlor, *Epilóbium*, *Ribes* m. fl. Sk.-Norrl. — En rödare form, som lever på strandväxter är f. *halóphyta* Fr.

2. *C. epithymum* L. — Skenstängel purpurröd, härfin eller något gröfre; inre kalkkransens bräm kortare än pipen; fröhus 1,5 mm långt; yttre kalkflikar spetsiga; ståndare och märken vanligen långt utskjutande; bikalkens fjäll fransade, hvälfda öfver pipöppningen; blommor oskaftade, mera hinnaktiga än hos föregående; hufvud 5–10 mm tjocka; frön svarta–mörkbruna. ☉ 7–9. *Ljungsnärja*. Sk. Hall. Gtl., antagligen flerstädes. En frodigare form med större hufvud, kortare ståndare och stift samt oftast något skaftade blommor är v. *trifólii* Bab. *Klöfversnärja*; på klöfver, vicker m. fl. odlade växter. Sk.-Upl.

3. *C. øplínum* *Weihe* — Skenstängel vanligen ogrenad, ljusgul, tjock som tråd; kalkens inre krans ej bristande, dess pip dubbelt så lång som brämet; fröhus gult, 3 mm tjockt, nästan klotrundt; stift $\frac{1}{4}$ så långt som locket; märken förtjockade, helt nedböjda; yttre kalkflikar trubbiga, bredt ovala; ståndare och märken inneslutna; bikalkens fjäll fransade, upprätta; hufvud 10 mm tjocka. ☉ 7, 8. *Linsnärja*; på lin. Sk.-Norrl.

22 fam. *Asclepiadaceæ*. Tulkväxter. (Kl. 5.)

Ståndarsträngar förenade; knappar hopklibbade, slutna till märket; frukt bestående af 2 småfrukter, hvardera vid mognaden bildande ett fröhus med centralt fröfäste, öppnande sig med en längdspringa; frön med hårtofs.

Cynánchum R. Br. Tulk.

C. vineetóxicum R. Br. — Stjälk vanligen enkel, 0,5–1 m hög; blad motsatta, helbräddade, hjärtlika–ägggrundt lansettlika;

blommor i långskaftade knippen från bladvecken; krona hjulformig, hvit med ljusgul bikrona; fröhus 5×1 cm, afsmalnande till spröt; fröfjun 2 cm långt. $\frac{4}{4}$ med rotstock 6, 7. Lopptulk; klip-piga stränder, ostkusten. Sk.-Upl. Öl. Gtl.

23 fam. **Gentianaceæ**. Söteväxter. (Kl. 5.)

Örter; blad motsatta; blommor i knippen; foder och krona regelbundna, 4–5-taliga; kronflikar i knoppen vridna; märke tvåflikadt; ståndare 4–5, fria; frukt enrummigt fröhus med många frön på 2 parietala fröfästen, längs skalens kanter öppnande sig med 2 skal.

- A. Ståndare inneslutna med alltid raka knappar; fruktämne och det korta, kvarsittande stiftet utan gräns öfvergående i hvarandra 1 **Gentiána**.
- B. Ståndare utskjutande med till sist vridna knappar; fruktämne med tydligt skildt, slutligen affallande stift 2 **Erythræa**.

1. **Gentiána** L. Söta.

Glatta örter med helbräddade, motsatta blad; krona blå eller hvit, klocklik eller trattlik, med eller utan bikrona; märke 2–3-klufvet.

A. Utan bikrona:

I. Krona klocklik, $4 \times 2,5$ cm; knappar sammanklibbade kring pistillen; $\frac{4}{4}$ 1 **pneumonánthe**.

II. Krona trattlik med lång pip och nästan platt bräm, $1,5 - 2 \times 1$ cm; knappar fria; \odot 2 **nivális**.

B. Med fransad bikrona i svalget:

I. Foder ända till basen deladt i 4 äggrunda, nästan lika flikar 3 **tenélla**.

II. Foder ända till basen deladt i 2 stora, bredt äggrunda yttre och 2 inre, flere gånger smalare, jämbreda flikar:

a. \odot , nedersta mellanblad äggrunda—lansettlika; blommor i Aug.—Okt. 4 **báltica**.

b. \odot , nedersta mellanblad tunglika, blommor i Juni—Sept. 5 **campéstris**.

III. Foder till $\frac{2}{3}$ deladt i 5 likformiga, jämbredt lansettlika flikar:

- a. ☉, nedersta mellanblad äggrundt lansettlika; blommor i Aug.—Okt. 6 **uliginösa**.
 b. ☺, nedersta mellanblad tunglika, blommor i Juni—Sept. 7 **amarélla**.

1. *G. pneumonanthe* L. — Rotstock förvedad, kantig; stjälk 15–30 cm, blad jämbreda, trubbiga, 2–4 cm × 2–5 mm; blommor ensamma eller i knippen från de öfre bladvecken; foder 12–15 mm, dess pip längre än de 5, jämbreda, likformiga flikarna; krona blå, gulstrimmig, ned 5 rundadt triangulära flikar och mellan dem korta tänder. ♀ 7–9. **Klocksöta**; ängar, mossar. Sk.-Bh. Vrm.

2. *G. nivalls* L. — Glatt; stjälk 5–20 cm, blad äggrunda—äggrundt lansettlika, 5–10 mm långa; blommor ensamma på korta, (0,5–2 cm) stamled, foder femkantigt, 1–1,5 cm långt, dess pip längre än de 5 likformiga, smala, spetsiga flikarna; kronbräm skönt djupblått (eller hvitt) med ovala flikar. ☉ 7. **Snösöta**; fjälltrakter. Norrl. Dlr.

3. *G. tönélla* Rottb. — Stjälk 3–20 cm, ofta med bågböjda grenar; blad äggrunda—ovalade med släta kanter; blommor ensamma, på 2–10 cm långa stamled; foderflikar 5–8 × 3–5 mm; krona blekblå, 10–12 mm lång med jämbreda, trubbigt tillspetsade flikar. ☉ 7, 8. **Issöta**; fjälltrakter. Lpm.-Hrj.

4. *G. báltica* Murb. — Stjälk 3–20 cm, grenig, med 2–5 stamled; hjärtblad vid blomningen friska; blad äggrunda—lansettlika—triangulära, bredast vid eller nedom midten, 7–40 × 3–14 mm, med sträfvade kanter; yttre foderflikar 10–25 × 5–14 mm; krona vidgad rörformig, 16–26 mm lång, gredelin med äggrunda flikar, 5–8 × 3–4 mm stora ☉ 8–10. **Ettårig Fåltöta**; fuktiga ängar. Sk. Sm. Öl.

5. *G. campéstris* L. — Lik föregående; stjälk 3–35 cm, grenig, vid basen täckt af vissnade bladrossetter; nedre blad bredast på eller ofvan midten; krona gredelin eller hvit. ☺. **Tvåårig Fåltöta**. Har 2 typer. *α. suécica* Murb.: stamled 3–5, vanligen mycket längre än bladen; stjälkbladen trubbiga; 6, 7. Sk.-Norrl. *β. germánica* Froel.: stamled 4–8, kortare eller föga längre än bladen; mellersta stjälkblad spetsiga; 8, 9. Sk.-Norrl. En förkrympt, starkt grenig mellanform mellan bägge är *γ. isländica* Murb.; fjälltrakter. Jmt.

6. *G. ullginosa* Willd. — Stjälk 3–20 cm, grenig; hjärtblad vid blomningen friska; stjälkblad äggrunda–lansettlika med sträfvä kanter, vanligen spetsiga, 4–35 × 2–14 mm; foder 5–4-taligt; krona 5–4-flikad, 9–20 mm lång, dess pip af fodrets längd, gredelin, sällan hvit. ☉; midten af 8–10. Ettårig Ängssöta. Sk.-Gstr. Öl. Gtl.

7. *G. amarélla* L. — Lik föregående; stjälk 3–35 cm, grenig, vid basen täckt af vissnade bladrosetter. Tvåårig Ängssöta. Har 2 typer: *α. linguláta* C. A. Ag.: stamled 3–6, de mellersta vanligen mycket längre än bladen; dessa tunglika eller aflånga, i spetsen rundade eller trubbiga, endast de öfversta spetsade; midten af 6–börj. af 8. Sk.-Norrl. *β. axilláris* Schmidt: stamled 6–12, de mellersta vanligen kortare eller föga längre än bladen; de mellersta bladen äggrunda eller lansettlika, spetsade, de öfversta skarpt spetsiga; slutet af 7–midten af 9. Sk.-Hls. Bh. Gtl.

2. *Erythræa* Rich. Arun.

Glatta örter med helbräddade blad, röda blommor i knippen med regelbundet 5-taligt foder och regelbunden, trattlik, 5-talig krona.

A. Blommor i kvast, sammansatt af mer eller mindre närmade knippen; ståndare fästa i pipens spets:

I. ☉; stjälk med bladrosett vid basen:

a. Kronpip föga längre än brämet; foderflikar vid kronpipens utslagning nående kronpipens spets; stjälkblad jämbreda 1 *vulgáris*.

b. Kronpip $1\frac{1}{2}$ –2 gånger så lång som brämet; foderflikar vid knoppens utslagning nående $\frac{2}{3}$ af kronpipen; stjälkblad ovala 3 *centaúrlum*.

II. ☉; stjälk utan bladrosett vid basen; kronpip mer än dubbelt så lång som brämet 4 *pulchélla*.

B. Blommor i hufvud, sammansatt af gytttrade knippen; foder nående öfver kronpipen; ståndare fästa i pipen:

I. Ståndare fästa vid pipens midt; nedre stjälkblad jämbreda eller nästan jämbreda; kronblad afrundade eller tillspetsade, 3–4 mm breda 2 *glomeráta*.

II. Ståndare fästa vid pipens bas; nedre stjälkblad ovala

eller ovalt lansettlika, i spetsen nästan tvära, 2 mm breda 5 **capitata**.

1. *E. vulgáris* (*Rafn*) *Willd.* — Stjälk fyrkantig, enkel eller grenig, från några cm (f. *minor* *Hn.*)—30 cm hög med 4–6 stamled under toppblomman; rosettblad smalt tunglika eller nästan jämbreda, 1–3 cm×3–5 mm, i spetsen afrundade, oftast 3-nerviga och afsmalnande till skaft; stjälkblad trubbiga, 5–20×1–7 mm; blommor i stöbladens veck, nästan oskaftade eller (f. *gotländica* *Wittr.*) skaftade; foderflikar trådsmala; krona röd, 10–12 mm lång med ovala, trubbigt afrundade flikar, omkring 3 mm vid; knappar 1,5, strängar 3 mm; stift 2 mm långa, allt vid blommans utslagning. ☉ 7, 8. *Gyllenarun*; stränder. *Sk.-Mpd.*

2. *E. glomeráta* *Wittr.* — Stjälk 2–10 cm med vanligen 3–4 utvecklade stamled; mellanblad 20×2 mm, trubbiga, under blomställningen bildande svepe; kronpip kortare än brämet, för öfrigt som föregående. ☉ 7, 8. *Skockarun*. *Sk. Bl.* Den skånska formen har kortare stamled samt bredare, mera lansettlika blad än den blekingska.

3. *E. centaúrium* (*L.*) *Pers.* — Stjälk 15–40 cm, tydligt vingkantad; rosettblad oskaftade, på små individ 10×7 mm, på större 25×15 mm, vanligen omvänt äggrunda; mellanblad 1–2 cm×5–15 mm; krona omkring 15 mm lång; kvast rikblommigare, för öfrigt som *E. vulgáris*. ☉ 7, 8. *Storarun*; ängar. *Sk.-Srm. Hall.*

4. *E. pulchólla* *Fr.* — Stjälk vingkantad, 2–20 cm med vid blomningen gröna hjärtblad; blad ovala–brett lansettlika, spetsiga eller rundade; blommor på skaft, ryckta från sina stöblad; foderflikar nående $\frac{3}{4}$ af kronpipen; kronflikar smalt ovala, trubbiga. ☉ 7, 8. *Dvärgarun*; stränder. *Sk.-Norrl.*

5. *E. capitáta* *Willd.* — Stjälk vingkantad, 2–10 cm, med 2–4 utbildade stamled, enkel eller grenig, ofta först från blomställningen; rosettblad ovala eller omvänt äggrunda, 10–20×4–10 mm; mellanblad ovalt lansettlika eller smalt tunglika, 20–30×4–10 mm; foder något längre än kronpipen, denna kortare än sitt bräm. ☉ 7, 8. *Hufvudarun*; stränder. *r. Öl.*

24 fam. **Menyanthaceæ.** Bläckenväxter. (*Kl. 5.*)
Örter; foder och krona regelbundna, 5-taliga, utan bikrona; kronflikar i knoppen kantlagda; ståndare 5 fria; för öfrigt som föregående, men fröfästena sitta långs midten af skalen.

Menyanthes Tourn. Bläcken.

M. trifoliata L. — Rotstock grön, krypande eller flytande; stängel 10–30 cm, glatt, med toppställd klase; blad långskaftade, trefingrade med omvänt äggrunda, helbräddade småblad; krona trattlik, på utsidan röd, på insidan vit, tätt fransad. 4 5. 6. **Bläcken (Vattenklöfver);** i vatten. a. Sk.-Norrl.

Limnánthemum nymphæoides (L.). — Odlad i Sk., Snogeholmssjön; blommor gula; blad lika Näckrosens.

25 fam. **Oleaceæ.** Ligusterväxter. (Kl. 2, 23).

Träd eller buskar med motsatta blad och regelbundna blommor med 2 ståndare och öfversittande, 2-rummigt fruktämne; frukt bär, vingfrukt eller fröhus.

- A. Buske med helbräddade blad och foder och krona; frukt bär 1 **Ligustrum.**
 B. Buske eller träd med helbräddade blad, foder och krona; fröhus **Syringa.**
 C. Träd med parbladiga blad; blommor utan hylle; vingfrukt 2 **Fraxinus.**

1. **Ligustrum Tourn.** Liguster.

L. vulgare L. — Buske, 2–3 m hög; blad fasta, skaftade, helbräddade, lansettlika eller tunglika, 2–4×1–1,5 cm; blommor i klase, sammansatt af knippen; foder skålformigt, oklufvet; krona regelbunden, trattlik, 4-klufven, vit, 5 mm lång; ståndare 2; stift 1 med klubblikt märke; bär svart. 6, 7. **Liguster;** steniga backar. Bh. möjl. Vg. Dal.

2. **Fraxinus Tourn.** Ask.

F. excelsior L. — Högt skogsträd med toppställda blad- och sidoställda blomknoppar, dessa utslående på bar kvist; knoppfjäll svarta, motsatta; blad parbladiga med uddblad; småblad ovalt lansettlika, finsågade, nästan glatta; blommor violetta, i sammansatt klase eller kvast på samma eller skilda träd, af tre slag, nämligen ♂ bestående af 2 ståndare och 1 pistill med 2-klufvet märke, ♂ af 2 ståndare och ♀ af 1 pistill; frukt 1–2-fröig, platt vingfrukt, 3 cm×7 mm. 5. **Ask.** Sk.-s. Norrl. Flerstädes odlad. — v.

diversifolia Ait.: blad enkla, ofta med 2 flikar eller småblad vid basen, Upl. Vg. r.

Syringa, Syrenen, hvaraf flera arter odlas hos oss, hör hit. Den vanligaste arten är *S. vulgáris* L. med hjärtlika, till spets långsamt afsmalnande blad och hvita, violetta eller röda, väliuktande blommor i rik klase.

26 fam. **Primuláceæ**. Vifveväxter. (Kl. 4, 5 och 7).

Foder och krona (sällan färgad enkel kalk), regelbundet sambladiga, 5-, (sällan 4–7-)taliga; ståndare 5, (sällan 4–9), motsatta (undantag *Glaux*) kronflikarna; fruktämne öfversittande med 1 stift och 1 märke; fröhus enrummigt, mångfröigt med fritt, centralt fröfäste.

A. Stängel och rosettställda blad:

I. Landväxter med hela blad; blommor i enkel flock:

a. 2 med rotstock; krona trattlik, gul, gredelin, röd eller brun 8 **Primula**.

b. ☉; krona nästan hjulformig, vit . . . 9 **Andrósace**.

II. Vattenväxt med parbladigt delta blad; blommor i klase af kransar 10 **Hottónia**.

B. Bladig stjälk:

I. Hylle: foder och krona:

a. 2; blad rosettställda i stjälkens topp; blommor ensamma i bladvecken 1 **Trientális**.

b. 2; jordblad i rosett; stjälkblad strödda; blommor i klase 6 **Sámolus**.

c. ☉; nedre blad motsatta, öfriga strödda; blommor ensamma i bladvecken 5 **Centúnculus**.

d. Blad motsatta eller kransställda:

* 2 med rotstock: krona gul; frukt öppnande sig med skal:

† Blommor stora, på långa skaft, antingen ensamma i bladvecken eller i toppställd klase eller kvast 2 **Lysimáchia**.

†† Blommor små, på korta skaft, i sidoställd axlik klase 3 **Naumbúrgia**.

- ** ☉, krona hjulformig, röd eller blå; fröhus klotrundt, öppnande sig med lock 4 **Anagallis**.
 II. Hylle: färgad kalk 7 **Glaux**.

1. *Trientalis Rupp.* Stjärna.

1. *T. europæa* L. — Glatt; rotstock vit med långa, fina utöpare; stjälk 5–25 cm; rosettblad helbräddade, elliptiska eller omvänt äggrunda, nästan oskaftade, 4–8 × 1–3 cm, nedom dessa 2–3 mindre, mera rundade blad; blommor på 3–5 cm långa skaft, alltigenom 5–9-, oftast 7-taliga; foder djupt deladt, dess flikar jämbreda, spetsiga; krona 15–25 mm i diameter, hjulformig, klufven, med halft elliptiska, snöhvita flikar; ståndare af kronbladens halfva längd; fröhus klotrundt, öppnande sig med 5–9, snart affallande skal; frön gropiga. ¶ 5, 6. **Skogsstjärna**; skogar. a. Sk.-Norrl. — f. foliösa har 2–3 bladrossetter öfver hvarandra, alla med blommor. Sk. Mpd., antagligen flerstädes. r. f. rósea: fjällform med ljusröda kronflikar.

2. *Lysimachia Tourn.* Lysing.

Foder 5-delt; krona gul, 5-delt, hjulformig eller klocklikt hjulformig med breda flikar; ståndare kortare än kronflikarna; fröhus klotrundt, öppnande sig med 5–10 tänder.

A. Stjälk upprät; blommor i toppställd, sammansatt klase eller kvast 1 **vulgáris**.

B. Stjälk krypande eller uppstigande; blommor ensamma i bladvecken:

I. Blad rundade—oval; blommor 20–25 mm i diameter; foderflikar hjärtlika 2 **nummulária**.

II. Blad äggrunda—hjärtlika; blommor 10–15 mm i diameter; foderflikar jämbredt syllika . . . 3 **némorum**.

1. *L. vulgáris* L. — Smäluden; stjälk 0,5–1,5 m, upptill grenig; blad 3–4 i krans eller motsatta (eller de nedre skiftevis), nästan oskaftade, bredt eller ovalt lansettlika, helbräddade, de mellersta 6–12 × 1–3,5 cm; foderflikar 3–5 mm långa, triangulära med brun, glandelhårig kant; krona 15 mm i diameter, 8–12 mm lång, gul med ovala flikar; strängar i nedre hälften förenade; fröhus 4–5 mm; frön trekantiga, 2 mm. ¶ 7, 8. **Strandlysing**; stränder. a. Sk.-Norrl. — Varierar med enkel, bladig klase: f.

ramösa *Hæ* och med hufvud, sammansatt af kvastar: f. capitata, äfvensom med fyllda blommor.

2. *L. nummularia* *L.* — Glatt; stjätkar 30–80 cm; blad motsatta, skaftade, med hjärtlik, tvär eller rundad bas, 1,5–3,5 × 1,2–3 cm, finpunkterade; blomskaft 2–4 cm, slutligen nedböjda; kronflikar elliptiska, omkring 10 mm; foderflikar hälften så långa, bägge rödprickiga; strängar nedtill förenade, glandelhåriga. 4 7. Ångslysing; fuktiga ställen. Sk.-s. Norrl.

3. *L. némorum* *L.* — Glatt; stjälk krypande med uppstigande, 15–30 cm långa grenar; blad kortskaftade, 2–3 × 1,5–2 cm; blomskaft 3–4 cm, slutligen nedböjda; strängar fria, utan glandelhår. 4 6, 7. Skogslysing; skogar. r. Sk. Sm.

3. *Naumburgia* *Mönch.* Topplösa.

Blommor 5–10-taliga; krona hjulformig, dess flikar mycket smala, omväxlande med korta tänder; ståndare längre än den gula kronan.

N. thyrsiflora (*L.*) *Reich.* — Svagt hårig; stjälk 30–75 cm med fjälliga lågblad; mellanblad motsatta, sällan i krans, oskaftade, helbräddade, glandelprickiga, lansettlika, 6–10 cm långa, 1–2 cm (sällan 4–5 mm: f. *angustifolia*) breda; klasar på 1–2 cm långa skaft, vanligen motsatta, från de nedre bladvecken; foderflikar lansettlika, hälften kortare än kronan; denna 5–6 mm lång med kort pip och ofta uppräta, jämnbredda flikar; fröhus 2–3 mm, klotrundt, fåfröigt, liksom hyllet glandelprickigt. 4 6, 7. Topplösa; vatten. a. Sk.-Lpl.

4. *Anagallis* *Tourn.* Mire.

Blad motsatta blommor ensamma i bladvecken; ståndarsträngar fria, ullhåriga.

- A. Krona tegelröd med blodröd botten, dess flikar omvänt äggrunda, i kanten helbräddade, tätt glandelhåriga 1 *arvensis*.
 B. Krona blå, dess flikar ovala, i kanten tandade, nästan glatta 2 *coerulea*.

1. *A. arvensis* *L.* — Glatt; stjälk fyrkantig, grenig, 10–30 cm lång; blad oskaftade, helbräddade, äggrunda eller elliptiska,

10—20 × 5—15 mm; blomskäft 15—35 mm, slutligen nedböjda; foder djupt 5-delt, dess flikar fint tillspetsade, kortare än den 7—10 mm vida kronan; stift förlängdt, kvarsittande; fröfäste fyllande nästan hela fröhuset. ⊙ 5—10. Rödmyrö; åkrar. a. Sk.-s. Norrl.

2. *A. coerulæa* Schreb. — Kraftigare och större än föregående; blad ofvan midten tvärt afsmalnande mot spetsen, för öfrigt som föregående. ⊙ 6, 7. Blåmyrö. Sk. Sm. Srm. Mellanformer mellan dessa bägge förekomma ofta, men anses vara hybrider.

5. *Centunculus* Dill. Knutmire.

C. minimus L. — Glatt; stjälk 3—10 cm, grenig, uppstigande; blad bredt elliptiska, 4—5 × 2—3 mm, helbräddade, oskaftade; blommor oskaftade, ensamma i bladvecken, 4—5-taliga; foder djupt deladt i 2—3 mm långa, syllika flikar, överskjutande den hjulformiga med nästan klotrund pip försedda, hvita eller ljusröda kronan; ståndare 4—5; fröhus klotrundt, öppnande sig med lock; stift kvarsittande. ⊙ 6—9. Knutmire; sandiga ställen, åkrar, stränder. Sk.-Vrm och Ög.

6. *Samolus* Tourn. Punge.

S. Valerandi L. — Glatt; stjälk 7—30 cm; blad på längre eller kortare skäft, helbräddade, omvänt äggrunda, tunglika eller rundade, 2—3 × 1—2,5 cm; blommor i klase på 5—15 mm långa, stödblåd bärande skäft; foder 5-flikadt med triangulära flikar, hälften kortare än den hvita, klocklika, 3—4 mm långa, 5-klufna kronan; med kronflikarna omväxla 5 tänder; ståndare 5; strängar kortare än kronan; stift kort, fruktämne till hälften undersittande; fröhus klotrundt, 2—3 mm långt, öppnande sig med 5 tänder. 4 6—8. Samospunge; stränder längs ostkusten. r. Sk.-Upl.

7. *Glaux* Tourn. Strandkrypa.

1. *G. maritima* L. — Köttig och glatt; rotstock med utlöpare; stjälk 5—30 cm, grenig; blad oskaftade, ovalt lansettlika—jämbreda, 15—5 × 5—2 mm, helbräddade, motsatta eller sällan skiftevis; blommor ensamma i bladvecken, dimorfa; kalk ljusröd, regelbunden, klocklik, 5-flikad, 4—5 mm lång; ståndare fästa i pipen, omväxlande med kalkflikarna; fröhus klotrundt, slutligen

hvitt, öppnande sig med 5 skal, kortare än kalken; stift kvarsittande. 4 6, 7. **Strandkrypa**; strandängar. a. Bh.-Sk.-Vb.

8. *Primula* L. Vifva.

Blommor dimorfa, i toppställd flock; foder regelbundet, 5-klufvet, kortare än eller lika långt som kronpipen; krona trattlik, ofta med bikrona; fröhus aflångt-cylindriskt, öppnande sig med 5-10 tänder. Af alla arter finnas former med i förhållande till kronpipen långt (f. *longicalyx*) eller kort (*brevicalyx*) foder, med stort (*macrantha*) eller litet (*micrantha*) kronbräm, breda (*latiloba*) eller smala (*angustiloba*) kronflikar.

A. Blad stora, skrynkliga; blommor under blomningen hängande; foder vidgad, grofnervigt, veckadt; blommor gula eller brunröda:

I. Alla blomskaft direkt utgående från rotstocken (genom stängelns felslagning) 3 **acaúlis**.

II. Blomskaft dels från rotstocken dels från den utbildade stängeln **acaúlis** × **officinális** f. **subacaúlis**.

III. Alla blomskaft från stängelns topp:

a. Blomskaft 2-4 gånger så långa som fodret; flock allsidig **acaúlis** × **officinális** f. **média**.

b. Blomskaft af fodrets längd, sällan dubbelt längre:

1. Flock allsidig; blad förlängda, jämnt afsmalnande till bredt, vingadt skaft . . **acaúlis** × **officinális** f. **média**.
eller med mera tvär

bas **acaúlis** × **officinális** f. **subofficinális**.

2. Flock i början ensidig:

* Foder öfverallt vitgult ludet, flikadt till $\frac{1}{4}$, sällan $\frac{1}{3}$, dess flikar triangulära, trubbiga; kronbräm kupigt, 10-15 mm i diameter, med bikrona och orangeröda fläckar; bladskifva vågigt naggad, nästan rektangulär 1 **officinális**.

** Foder hvitt med gröna kanter, flikadt till $\frac{1}{3}$ eller $\frac{1}{2}$, dess flikar långspetsade; kronbräm 10-25 mm i diameter, blekgult utan bikrona och fläckar; bladskifva naggsågad, oval 2 **elátior**.

*** Foder hvitgult med gröna kanter, flikadt till $\frac{1}{3}$, med spetsiga flikar **elátior** × **officinális**.

B. Blad små, släta; blommor uppräta; foder tilltryckt, oveckadt, svagt nervigt; blommor röda eller gredelina:

I. Blad undertill hvitmjöligen; flock rikblommig. 4 **farinósa**.

II. Blad undertill gröna; flock fåblommig:

a. Bladskifva afsmalnande till skaft; foderblad på insidan mjöligen; blomskafv vid blomningen 5—10 mm 5 **stricta**.

b. Bladskifva med tvär eller rundad bas; foderblad på insidan glatta; blomskafv vid blomningen 15—40, sällan 10—15 mm 6 **sibirica**.

1. *P. officinális* L. — Stängel 20—50 cm, alltid längre än bladen, särdeles upptill liksom blomställningen och bladnerverna filt-hårig; bladskifva 6—12 × 4—7 cm med nästan parallela kanter, upptill öfvergående i en svag båge, nedtill bildande en tvär eller något hjärtlik bas med skarp gräns mot det långa skaftets nedåt försvinnande vingkanter; foder klocklikt, uppblåst, 12—20 mm långt, dess flikar nästan lika breda som långa; krona mättadt gul, (sällan rödbrun, f. *rubriflóra* Lge, eller ljusst svafvelgul med mörkgula svalgfläckar, f. *sulfurésens*), dess pip cylindrisk, men utvidgad midt emot ståndarne, dess flikar omvänt hjärtlika; fröhus åggrundt—ovalt, af fodrets halfva längd. 4 5, 6. **Gullvifva**; ängar. Sk.-Norrl. — *P. unicolor* Lge Fl. från Bornholm är endast en storblommig form, f. *macrántha*, af denna art och finnes äfven hos oss.

2. *P. elátior* L. — Krushårig; stängel 20—35 cm; blad 5—10 × 3—8 cm, från eller nedom midten jämnt afsmalnande till en rundad spets och en spetsig, sällan hjärtlik bas med tydlig gräns mot det långa skaftets vingkant; foder något vidgad vid midten, 10—15 mm långt, dess flikar längre (ofta dubbelt) än sin bredd; bräm svafvelgult, platt, utan gräns öfvergående i det något mörkare svalget; fröhus oftast något, sällan dubbelt längre än fodret. 4 4, 5. **Vårvifva**; skogar. r. Sk. kring Öfvedskloster. — Varierar med korta, smala, krusiga flikar: f. *crispa* Ljungstr. och 1—3-blommig stängel: f. *uniflóra* Hennings.

× *elátior* × *officinális* — De af mig sedda exemplaren från Sverige äro f. *subofficinális* och likna sålunda mest *P. officinális*, från hvilken de skiljas ge-

nom djupare inskurna, naggsågade, vid basen tillspetsade blad, gröna kanter på fodret och spetsiga foderflikar; kronan beskrifves såsom »svafvelgul med mörkare svalg utan knölar». Sk. Öfvedskloster. r.

3. *P. acaulis* L. — Glest ullig; stänglar kortare än bladen; blad tandade, bredast strax nedom den rundade spetsen, därifrån jämnt afsmalnande och utan gräns öfvergående i det bredt vingade bladskaffet; foder cylindriskt, omkring 15 mm långt, djupt veckadt; flikar upptagande $\frac{1}{3}$ — $\frac{1}{2}$, af dess längd, lansettlikt syllika, 3—4 gånger så långa som sin bredd; kronbräm platt, 30—40 mm i diameter, ljust svafvelgult, innerst med en höggul sammanhängande stjärna, hvars spetsar hafva en orangegul midtstrimma; mellan pip och bräm en ringformig svag bikrona; fröhus af fodrets halfva längd eller något längre. 4 4—6. Storvifva. Sk. Kullaberg. r.

× *acaulis* × *officinalls*. — Krona 20—30 mm i diameter, mörkt svafvelgul, inuti med 5 brandgula spetsar, hvilka ej hänga samman i en stjärna; mellan pip och bräm en ljusgul, tydlig, ringformig bikrona. Sk. Kullaberg. r. — Varierar mycket till alla delar, men förekommer ej hos oss, såsom på Bornholm, utan stängel.

4. *P. farinosa* L. — Stängel vanligen brun, 5—30 cm, upptill, liksom svepebladen och fodrets insida hvitmjöligen; blad 2—6 cm × 4—10 mm, helbräddade eller tandade, tunglika—omvänt äggrunda, afsmalnande till skaft, som hos de inre är smalare, hos de yttre bredare vingkantadt; svepeblad 4—6 mm från bredare, rännformig med säcklika bihang försedd bas tvärt trådfina; blomskaff i början af fodrets längd eller kortare, i frukt 1—3 cm; foder 3—6 mm, däraf de trubbiga, jämnbredda flikarna $\frac{1}{3}$; krona skär—purpurröd eller gredelin, dess pip 5—7 mm lång, af fodrets längd, sällan dubbelt längre; bräm 8—15 mm i diameter, dess flikar omvänt hjärtlika, 3—7 mm breda; bikrona gul; fröhus cylindriskt, något dubbelt längre än fodret. 4 5, 6. Rödvinga; mossar, fukt. st. Sk.-s. Norrl. — f. *acaulis* *Ahlqv.*: stängel förkrympt. Öl. Qtl.

* *seotica* Hook.: krona mörkviolett, dess pip i regeln dubbelt längre än det vidgade, bredflikade fodret. 4 6, 7. Blåvinga; fjälltrakter.

5. *P. stricta* Wbg. — Stängel mörkgrön, bladskifvan tydligare begränsad mot det ofta smalare vingkantade skaffet; svepebladens bihang mindre framträdande; foderflikar triangulärt äggrunda; krona ljust gredelin, mindre; fröhus vanligen dubbelt så långt som fodret; för öfrigt som föregående. 4 6, 7. Fjällvinga; Lpm.-Hrj. Genom, antagligen hybridogena, mellanformer, t. ex. f. *obésior* Norm., öfvergående i föregående.

6. *P. sibirica* Jacq. — Öfverallt glatt och utan mjöl; stängel 5–20 cm; bladskaft 1–3 cm, ovingade; skifva äggformig–rundad, helbräddad eller vågig; foder klocklikt med ovalt triangulära flikar; kronans pip dubbelt så lång som fodret, bräm 12–18 mm i diameter, gredelint; fröhus längre än fodret. 4 6, 7. Is-hafsvifva; stränder, ytterst r. Luleå.

9. *Androsace* Tourn. Hillsko.

Foder längre än den på midten uppsvällda kronpipen; krona hjulformig; fröhus klotrundt, öppnande sig med 5 skal; för öfrigt som föregående.

A. septentrionalis L. — Stängel 5–30 cm, stjärnhårig, (sällan förkrympt: f. *acaulis* Retz.); blad i rosett, oskaftade eller på vingade skaft, lansettlika, helbräddade eller fintandade, 7–50 × 2–10 mm, stjärnhåriga; svepeblad jämbredt lansettlika, 2–4 mm långa; blomskaft 2–4 cm; foder glatt, kloeklikt, 5-tandadt; krona 3–4 mm i diameter, vit med gul, ringformig bikrona. ☉ öfvervintrande 5, 6. Hillsko; åkrar, på sand och kalk. Sk.-s. Norrl.

10. *Hottonia* Boerh. Vattenblink.

H. palustris L. — Öfvervintrande stjälk lång, krypande, nederst utan, sedan med motsatta, öfverst med kranställda blad, i dessas veck nya bladbärande grenar och i midten en glatt, blomställningen inberäknad, 25–60 cm hög stängel; bladflikar jämbreda, spetsiga; högblad 5–8 mm, trådsmla; blomskaft 10 mm, slutligen nedböjda; foder djupt 5-delt, flikar jämbreda, 5 mm långa; krona hjulformig, 15–20 mm i diameter, utan bikrona, ljusröd, innerst gul; dimorfi såsom hos *Primula*; fröhus nästan klotrundt, kortare än fodret, öppnande sig med 5 längdspringor; stift kvar sittande; 4 bildande vinterknoppar såsom hos *Utricularia*; 6, 7. Vattenblink; vatten. a. Sk.-s. Norrl.

27 fam. Plumbaginaceæ. Triftväxter. (Kl. 5.)

Foder regelbundet, sambladigt, 5-tandadt, upptill hinnaktigt; krona nästan fribladig, regelbundet 5-talig; ståndare 5, motsatta kronflikarna; stift 5, fria; frukt enrummig, enfröig, i foderpipen gömd nöt med basalt fröfäste.

- A. Blad breda, omvänt äggrunda—elliptiska; blommor i ensidiga ax, sammansatta af knippen; stift glatt 1 **Státice**.
 B. Blad smala, jämbreda; blommor i hufvud, sammansatta af knippen; stift håriga 2 **Arméria**.

1. **Státice** L. Mar-risp.

Rotstock brun; blad i rosett, köttiga, skaftade, helbräddade, upp-till spetsiga eller rundade med nerverna utlöpande i eller under spetsen; knippen bestående af 2 motsatta högblad, inom dessa ett hopviket förblad utanför och ett mellan de två blommorna; krona gredelin, dess flikar längre än ståndarna; dessa till sist nedböjda.

- A. Knippen skiftesvis utgående åt två sidor, hoppackade; ax därför täta; af fodrets nerver 2—3 glatta; yttre högblad förlängda, spetsiga 1 **scánica**.
 B. Knippen ställda i en rad, skilda; ax därför glesa; fodrets alla nerver håriga; yttre högblad med trubbig—rundad topp. 2 **bahusiénsis**.

1. **St. scánica** Fr. — Stängel 10—30 cm, slankig, vanligen trind; bladskaft kortare än skifvan, denna bredast ofvan midten, 3 gånger så lång som bred, 50—70×12—23 mm; blad ej nående blomställningen; dennas grenar utgående från långt skilda punkter längs axelns öfre del, nedtill på en lång sträcka blomlösa med tomma högblad; ax båglik nedböjda; krona 3 mm öfverskjutande det 5—7 mm långa fodrets spetsar. 4 8, 9. **Skånsk Marrisp**; strandängar. r. v. Sk. — Var. **hallándica** Neum.: stängel trubbkantig; blad jämhöga med stängeln, bladskaft längre än skifvan, denna bredast på eller ofvan midten, dubbelt så lång som bred; blomställningens grenar utgående nära hvarandra, bildande en tät kvast, endast de yttersta utböjda, de öfriga uppräta eller snedt uppstående, den blomlösa delen mycket kort, utan tomma högblad; krona 1 mm öfverskjutande foderspetsarne. Hall. Gottskär. r.

2. **St. bahusiénsis** Fr. — Stängel kantig, vanligen 15—60 cm; blomställningens grenar utan tomma högblad, oftast utspärrade och utgående längre ned på stängeln än hos föregående, alltid nående långt öfver bladen. 4 8, 9. **Bohusländsk Marrisp**; strän-

der. p. Bh., Sk. Väderön. — f. nana: till alla delar spädare; stängel 8–15 cm.

2. *Arméria Willd.* Trift.

A. vulgaris Willd. — Småluden eller glatt; rotstock flerhödad, grof, klädd af vissnade bladrest; blad platta eller nedtill rännformiga, 0,5–3 mm breda, i tät rosett; stängel trind, 5–40 cm, upptill omgifven af ett i brädden upprispadt, 1–2 cm långt hölster; hufvud 1–3 cm i diameter, vid basen täckt af 1–2 kransar hinnaktiga svepeblad; hvarje blomknippe omslutet af ett hinnaktigt, hvitt högblad; foder 5–7 mm, dess pip 10-nervig, öfvergående i det veckade och vida, hinnaktiga, 5-tandade brämet; ståndare mindre än den 7–10 mm långa, ljus — purpurröda kronan, fästa i den knappt sammanhängande kronpipen; fruktvägg tunn, nästan hinnaktig. 4 6–9. Trift; stränder, ängar, helst längs kusten. Sk.-Boh., Dal och Upl. Dess i hvarandra öfvergående former kunna ordnas sålunda:

Var. *elongata Hoffm.*: stängel 30–50 cm, glatt; blad 2–3 mm breda, småhåriga; yttre svepeblad lansettlika, deras spets nående långt utom blomhufvudet; foder hårigt endast längs nerverna; f. *pubescens*: blad därjämte cillerade; stängel nedtill småhårig; — var. *intermedia Marss.*: stängel 20–30 cm; svepeblad spetsiga, knappt nående hufvudets kant, för öfrigt som föregående; f. *purpurea Koch*: helt och hållet glatt; blommor purpurröda; — var. *maritima (Mill.)*: stängel 10–20 cm; blad 0,5–1,5 mm breda, yttre svepeblad med eller utan udd, på långt när ej nående hufvudets kant; f. *genuina Marss.*: stängel och blad småludna; foder helt och hållet hårigt; f. *pubescens Marss.*: stängel glatt och blad håriga eller tvärtom; foder endast längs nerverna eller öfverallt hårigt; f. *glabra*: stängel och blad helt och hållet glatta; — var. *humilis Link*: dvärgform, 3–10 cm hög; hufvud 1-fåblommigt.

28 fam. *Vacciniaceæ*. Lingonväxter. (Kl. 8 och 10).

Halbuskar; frukt undersittande bär med 4–5 rum och axilärt fröfäste; blomkransar 4–5-taliga; hulle dubbel färgad kalk, dess inre krans sambladig, affallande, dess yttre kvarsittande på bäret; ståndare vanligen 8 i 2 kransar; knapprum upptill förlängda till långa rör, öppnande sig med hål i dessas spets, med eller utan vinkelrätt utstående borstlika horn.

A. Halbuske upprät; innerkalk klocklik — klotrund:

I. Blad affallande, platta; innerkalk med korta tänder; knap-

- par tvåhornade; blommor ensamma—flere i blad-
vecken 1 **Myrtillus**.
- II. Blad öfvervintrande, med nervikna kanter; innerkalk
klocklik med tydliga flikar; knappar utan horn; blom-
mor i klase 2 **Vaccinium**.
- III. Några blad öfvervintrande, andra affal-
lande . . . **Myrtillus nigra** × **Vaccinium vitis idæa**.
- B. Halbuske krypande efter hela sin längd; innerkalk hjul-
formig med kort pip och tillbakarullade
flikar 3 **Oxycoccus**.

1. **Myrtillus**. Blåbär. Odon.

Blommor ur årskottens knoppar; högblad förkrympta; blomkran-
sar 4–6-taliga; ståndare vanligen 8; blombotten ofvan fruktämnet
bildande en rund skifva, ur hvars midt det ur hyllet utskjutande
stiftet utgår; bär svart eller blått.

- A. Grenar fyrkantiga, gröna, vingade; bladkant finsågad,
platt; blommor ensamma; bär utanpå svartblå, inuti blå-
röda 1 **nigra**.
- B. Grenar nästan trinda, bruna; bladkant helbräddad, oftast
något nerviken; blommor flere tillsammans; bär utanpå
ljusblå, inuti hvita 2 **ulliginösa**.

1. **M. nigra Gilib.** — Halbuske glatt, 15–80 cm, i fjällen
lägre; blad nästan oskaftade, på båda sidor ljusgröna, ovala eller
elliptiska, oftast spetsiga, 10–25 × 6–15 mm, ofvan föga nätådriga;
blomskaft kortare än blommorna; dessa med fruktämne 7–8 mm
långa; ytterkalk utan flikar, bildande en söm ofvanpå fruktämnet;
innerkalk ljusröd, vanligen nästan klotrund, kortare än sin bredd;
bär vanligen klotrunda, oftast blådagliga, sällan hvita (f. *leuco-*
cärpa Dum.). 5, 6. Blåbär; skogar, backar. a. Sk.-Lpl.

2. **M. ulliginösa (L.) Drej.** — Halbuske glatt, gröfre än före-
gående; blad ofvan mörkgröna, starkt nätådriga, undertill blågröna,
vanligen omvänt äggrunda, men äfven elliptiska eller i spetsen
urnupna, vanligen 15–20 × 9–13 mm, i fjällen ofta 5–15 cm, nä-
stan rundade (f. *microphýlla Lge*); blomskaft längre än blom-
morna; dessa rödlett hvita, med fruktämne 6–8 mm; ytterkalk
tydligt 4–6-flikad, innerkalk bredt äggrund, lika lång som bred,

sällan cylindrisk eller klotrund; bär ljusblå, aflånga, upptill och nedtill naflade, sällan klotrunda eller päronformiga, 5, 6. Odon; skogskärr, stränder. a. Sk.-Lpm.

× *Myrtillus nigra* × *Vaccinium vitis idæa*. — Det enda af författaren sedda svenska exemplar (Sk. Hesselholm, *Hamnström*) har kantiga småhåriga grenar, spetsiga, elliptiska blad med sågad och tillbakaviken kant, ensamma blommor med tydligt 4-flikad ytterkalk och äggformig, djupt tandad innerkalk. Äfven funnen vid Sthm Dalarö.

2. *Vaccinium* L. Lingon.

V. vitis idæa L. — Glatt, 10–30 cm hög halfbuske med trinda, småludna grenar och bladskaff; blad omvänt äggrunda, i spetsen urnupna, ofvan glänsande gröna, undertill blekgröna, hartsprickiga; blomkisar ur knoppar i toppen af fjorårets grenar; högblad ljusröda; blommor 4–5-taliga; ytterkalk tydligt klufven, innerkalk klocklik, hvit eller rödlett med triangulära, tillbakaböjda flikar; bär klotrundt, rödt, sällan hvitt (f. *leucocarpa* *Aschs. och M.*) 4 5, 6. Lingon; skogar, backar. a. Sk.-Lpm.

3. *Oxycoccus* Tourn. Tränjon.

Halfbuskens stam trådlig, krypande och rotsläende, grenig, ofta röd; blad kortskaftade med tillbakavikna kanter, öfvervintrande, läderartade, ofvan glänsande gröna, undertill gråhvita, ovala eller lansettlika med rundad, tvär, eller hjärtlik bas; blommor ensamma på 2–4 cm långa skaft från fjorårsknoppar i grenspetsarna; blomskaff nedtill med knoppfjäll, vid midten med 2 högblad; blomkransar 4–5-taliga; ytterkalk flikad; innerkalk nästan fribladig med aflånga flikar; ståndare utan horn; bär rödt.

1. *O. palustris* (*Pers.*) — Blad 6–12 × 3–5 mm; blomskaff håriga, oftast flere tillsammans, utgående från en förlängd årstam med vid blomningen grönaktiga knoppfjäll; högblad och ytterkalk håriga; innerkalkens flikar med svagt markerad röd midtstrimma; ståndarsträngarnas utsidor nakna, kanterna håriga; knapp längre än röret och än strängen; stift grönaktigt; bär klotrundt, vanligen 8–15 mm i diameter, rödt. 4. 5, 6. Stortränjon; mossar, kärr. a. Sk.-Lpm.

2. *O. microcarpus* *Turcz.* — Blad 3–6 × 2–4 mm; blomskaff glatta, vanligen ensamma eller parvis från en förkrympt årstam med vid blomningen brunaktiga knoppfjäll; högblad och ytter-

kalk glatta, innerkalkens flikar med skarpt markerad, mörkröd midstrimma; strängar häriga både på utsidor och kanter; knapp kortare än röret och än strängen; stift rött; bär citron — svagt päronformiga, vanligen endast 5–7 mm i diameter. 4 5, 6, en vecka tidigare än föregående. Småtränjon; mossar. Sk.-Lpm. — Talrika mellanformer mellan dessa arter finnas; de hafva i regeln försämradt pollen och äro antagligen *O. microcárpus* × *palústris*. Hit synes f. *citrifórmis* *Wittr.* höra.

29 fam. Ericaceæ. Ljungväxter. (Kl. 8 och 10).

Halbuskar; frukt alltid öfversittande, antingen 4–5-rummigt fröhus med axilärt fröfäste och öppnande sig med 4–5 skal eller stenfrukt; hulle dubbelt, dess inre krans sambladig, kvarsittande eller affallande; ståndare 8–10, fästa på den skiflika eller uppsvällda blombotten; knappar med horn, men utan rörlik förlängning, öppnande sig med hål eller längdspringa. Fröskal trångt.

A. Stenfrukt; blad omvänt äggrunda—tunglika 1 **Arctostáphylos.**

B. Fröhus; blad lansettlika eller barrlika:

I. Knoppar klädda med knoppfjäll; innerkalk affallande; blommor 5-taliga; ståndare 10, öppnande sig med hål 2 **Andrómeda.**

II. Knoppar nakna; innerkalk kvarsittande; blommor 4-taliga; ståndare 8, öppnande sig med längdspringa eller remna:

a. Blad korsvis motsatta; blommor i axlik klase; hulle dubbel färgad kalk, ytterkalk störst, flikad 4 **Callúna.**

b. Blad kransställda; blommor i toppställd flock; hulle foder och krona, denna svagt tandad, mycket längre än fodret 3 **Erica.**

1. **Arctostáphylos** *Adans.* Mjölön, Ripbär.

Knoppar klädda med knoppfjäll; blommor i kort klase; hulle dubbel färgad kalk; ytterkalk 5-delt; innerkalk affallande, med klot-äggrund pip och kort, 5-tandadt bräm; knappar öppnande sig med hål i spetsen; märke knapplikt, vidare än stiftet.

- A. Blad läderartade, öfvervintrande, helbräddade; frukt mjölig, röd 1 **uva ursi**.
- B. Blad tunna, vissnande, naggsågade; frukt saftig, slutligen svart 2 **alpina**.

1. **A. uva ursi** (*L.*) *Spreng.* — Halvbuske nästan glatt, nedliggande, bildande täta mattor; blad kortskaftade med spetsig bas och oftast rundad spets, 10—25 × 5—10 mm; klasar 3—10-blommiga; blomknoppar bladlösa, utslående efter bladknopparna; knoppfjäll fasta, gröna, 2—4 mm långa; blommor 6—7 mm långa; ytterkalkens 5 flikar rundade, glatta, blodröda med hvit kant; innerkalk hvit eller ljusröd, dess tänder glatta; strängar brungula; knapparnas horn långa, borstlika; bär plattadt klotformigt, 5—7 mm långt med trekantiga stenar. 5, 6. **Mjölon**; klippor, skogshedar. Sk.-Lpl.

2. **A. alpina** (*L.*) *Spreng.* — Halvbuske uppstigande—upprät; blad 20—40 mm långa, oftare tillspetsade än rundade, deras bas nedlöpande på de långa skaften; blommor 4—5 mm långa, till ett antal af 2—4 på långa skaft ur blandade knoppar, utslående före eller samtidigt med bladen; knoppfjäll bladlika, röda, tunna, 5—10 mm långa; ytterkalkens flikar triangulära; innerkalk hvit, dess flikar på insidan och i kanten hvithåriga; frukt som ung röd, vid mognaden svartblå, 6—9 mm lång, klotformig med spolformiga stenar. 6, 7. **Ripbär**; fjälltrakter. Lpm.-Dir.

2. **Andrómeda** L. Rosling.

Halvbuskar med öfvervintrande blad; blommor långskaftade; ytterkalk 5-delt, liten; innerkalk 5-tandad eller 5-flikad; märke ej vidare än stiftet; fröhus 5-rummigt, öppnande sig med 5 skal, som längs midten bära de från det axilära fröfästet lossnande skiljeväggarna.

- A. Blad kortskaftade, lansettlika, 10—30 mm långa; blommor i flock; innerkalkens pip 5-kantigt klotrund, hopknipen till 5-tandadt bräm 1 **polifolia**.
- B. Blad oskaftade, barrlika, 2—4 mm långa; blommor ensamma i bladveckan; innerkalk klocklikt vidgad:
- I. Blad trekantiga, ställda i 4 rader; blomskaf glatta, ut-

gående nedom grenspetsarna; innerkalk

hvit 2 tetrågonå.

II. Blad syllika, ej i 4 rader; blomskåft finludna, utgående från grenarnas spetsar; innerkalk hvit med ljusrödå bräm 3 hypnoides.

1. *A. polifolia* L. — Uppstigande, glatt, nedtill bladlös halfbuske, 15–40 cm; blad ofvan gröna, undertill blåhvita med nervikna kanter, de större 20–30 × 3–8 mm; blomskåft 10–15 mm, liksom de nickande blommorna ljusröda; ytterkalkens flikar triångulåra, 1 mm långa; innerkalk 5 mm med 1 mm långa, utböjda, på insidan håriga tånder; ståndarstrångar hvithåriga, knappar purpurröda. 5, 6. Kårrosling; mossar, fjålltrakter. a. Sk.-Lpm. — En dvårgform, omkring 10 cm hög, med de större bladen 1 cm långa och genom hopvikning lineåra, endast 1 mm breda, år f. aceråsa *Hn.*; fjålltrakter och magra myrar.

2. *A. tetrågonå* L. — Halfbuske 10–25 cm; blad brungråna, bååtförmigt hopvikna, 4 mm långa; blomskåft hvitgula, 1,5 cm; ytterkalk hvit med trubbiga flikar; innerkalk 6–7 × 5–6 mm, flikad till $\frac{1}{3}$ af sin långd; strångar glatta, hvitgula; knapparnas horn långa. 7. Lummerrosling; fjålltrakter. r. Torn.-Pit.lpm.

3. *A. hypnoides* L. — Nedliggande, tått tufvad, 3–15 cm hög halfbuske; blad rent gröna, tåta, allsidigt fåsta, men ofta böjda åt en sida, 2 mm långa; blomskåft omkring 1 cm, rödbruna; ytterkalkens flikar spetsiga, rödbruna; innerkalk flikad till $\frac{2}{3}$, 4 mm lång, 7 mm vid; strångar gula, nästan glatta. 7, 8. Mossrosling; fjålltrakter. Lpm.-Jmt. Hrj.

3. *Erica* Tourn. Lyng.

E. tetrållix L. — Halfbuske 10–30 cm, hårig; blad vanligen 4 i krans, 4–5 × 1 mm, glandelhåriga, ofvan gröna, undertill gråhvita med nervikna kanter; blommor lutande, på korta, hvitulliga skåft; foderflikar lansettlika, 2–3 mm långa, under dem 2–3 högblad; krona 6–8 mm, ljusröd, sållan hvit; knappar öppnande sig med en remna i öfre delen, vid basen försedda med 2-tandade horn; stift förlångdt, mårke skifligt; fråhus 4-rummigt, öppnande sig med 4 skal, som båra skiljevåggarna långs midten; fråfåste axilårt; från många. 7, 8. Klocklyng; mossar, hedar, strånder. Sk.-Vrm och Srm.

Calluna Salisb. Ljung.

✕ **C. vulgaris L.** — Halfbuske; glatt med småludna årsgrenar, 20–60 cm; blad öfvervintrande, 1 mm långa, trubbiga, glatta eller håriga (f. *pubescens Koch*) på uppräta, 5–10 mm långa årsgrenar; klase axlik, ensidig, 3–12 cm lång; blomskåft med 4–5 små, gröna högblad; ytterkalk rosenröd, sällan hvit, klocklik, 4–5 mm lång, 4-delt, nästan dubbelt längre än den något ljusare innerkalken; knappar 2-hornade, öppnande sig med en längdspringa; fröhus 4-rummigt, öppnande sig med 4 skal, som lossna från de vid det axilära fröfästet fasthängande skiljeväggarna.

30 fam. **Rhodoraceæ.** Skvattramväxter. (*Kl. 10, 5*).

Halfbuskar, frukt öfversittande fröhus, som öppnar sig med skal, hvilka bära skiljeväggarna längs kanterna; inre hyllekran affallande, sambladig eller fribladig; ståndare 5 eller 10, knappar utan horn, ej heller rörformigt förlängda, öppnande sig med hål eller längdspringor. Fröskal (utom *Ledum*) trångt.

A. Blad motsatta; ståndare 5, knappar öppnande sig med längdspringor; fröhus 2–3-rummigt. 2 **Azaléa.**

B. Blad strödda eller i rosett; ståndare vanligen 10; knappar öppnande sig med hål i spetsen; fröhus 5-rummigt:

I. Blad jämbreda, 2–5 cm långa; inre hyllekran fribladig; fröhus öppnande sig från basen . . . 4 **Ledum.**

II. Blad ej öfver 1 cm långa; inre hyllekran sambladig; fröhus öppnande sig från spetsen:

a. Blad platta, aflångt ovala, undertill brunprickiga; hylle foder och krona, denna 5-klufven, hjulformig—klocklik 3 **Rhododéndron.**

b. Blad barrlika, undertill med en hvit fåra; hylle dubbel kalk; innerkalk äggformig, upptill hopknipen, 5-tandad 1 **Phyllódoce.**

1. **Phyllódoce Salisb. Lappljung.**

P. coerulea (L.) Bab. — Halfbuske uppstigande, 10–25 cm; blad öfvervintrande, genom kanternas nervikning barrlika, 5–10 × 1 mm, glandelprickiga, tätt sittande, men strödda; blomskåft 2–5

tillsammans från grenspetsarna, småludna, rödbruna, 1–2 cm långa; ytterkalk kvarsittande, rödbrun, 5-delt, med lansettlika—triangulära, glandelhåriga flikar; innerkalk violettblå (sällan vit), omkring 1 cm lång, med korta tänder; fröhus småludet, 3 mm långt; stift 1; märke 5-flikadt. 6, 7. **Lappljung**; fjälltrakter. Torn.lpm.-Dir.

2. *Azaléa* L. **Krepling.**

A. procumbens L. — Glatt, tufvig halvbuske, 5–15 cm hög; blad öfvervintrande gröna, ofvan glatta, undertill hvitludna med bred, glatt midtnerv, aflångt lansettlika, med nervikna kanter, jämte skaft 5–7 cm långa; blommor i flock på 5–10 mm långa, röda, glatta skaft; ytterkalk mörkröd, 5-delt, med triangulära flikar; innerkalk ljusröd, 5 mm lång, klocklik, 5-klufven; fröhus öppnande sig uppifrån; stift 1; märke 3-flikigt. 6, 7. **Krepling**; fjälltrakter. Torn.lpm.-Dir.

3. *Rhododéndron* L. **Alpros.**

R. lappónicum (L.) Wg. — Halvbuske 5–15 cm; blad affallande, bildande rosetter med 1–5 blommor i midten; blomskaft 5–10 mm, håriga och fjälliga; foderflikar 1–2 mm långa, i spetsen hårtofsade; krona 1 cm i omkrets, omkring 7 mm lång; ståndare 5–10; stift 1, märke 5-flikigt; fröhus fjälligt. 6, 7. **Alpros**; fjälltrakter. r. Torn.-Pit.lpm.

4. *Ledum* L. **Skvattram.**

L. palústre L. — Halvbuske 0,3–1 m hög, nedtill enkel, upp till kransgrenig; blad öfvervintrande, skaftade, strödda, upptill tätta, jämnbreda, 20–50×2–8 mm, ofvan gröna med nervikna kanter, undertill rostbrunt ludna; blommor i toppställd kvast på rostbruna, ludna, 2–3 cm långa, slutligen nedböjda skaft; foder grönt, 5-delt, mycket litet; kronblad 5, hvita, 5–6 mm långa; ståndare betydligt längre än kronan; stift 1, kvarsittande; märke 5-naggadt; fröhus 5 mm långt. 6, 7. **Skvattram**; luktar starkt bedöfvande, mossar myrar. Sk.-Lpm.

31 fam. *Pyroláceæ*. **Pyrolaväxter.** (Kl. 10).

Halfparasitiska gröna örter eller fjälliga gula parasiter; hulle regelbunden, dubbel, färgad kalk; inre kransen fribladig, alltid affallande;

ståndare 10, sällan 8, alltid utan horn, öppnande sig med håll, ofta sittande på korta rör; frukt 5—4-rummigt, öfversittande fröhus, som öppnar sig med längdspringor mellan topp och bas; fröskal vidgadt.

- A. Blombärande stängel utgående från en rosett af öfvervintrande, gröna blad; knapprum skilda, öppnande sig nedåt 1 **Pýrola**.
- B. Fjällig, gul parasit, utan gröna blad; knapprum upptill förenade, öppnande sig genom en gemensam, halfmånlilik springa 2 **Monótropa**.

1. **Pýrola**. ^{Tourn}Pyrola.

- A. Blad långskaftade, rundade eller elliptiska, svagt naggade eller tandade; blommor ensamma eller i klase; ståndarsträngar nedtill ej utvidgade till fjäll:
- I. Ört endast genom rotskott öfvervintrande; stängel enblommig; blomma 15—25 mm i diameter, dess blad platta, vågrätt utbredda; fröhus upprätt . . . 6 **uniflora**.
- II. Ört med lång, krypande rotstock och utlöpare; blommor i klase, 5—15 mm i diameter, dess blad mer eller mindre hopslutna eller öppna, kupiga:
- a. Klase ensidig; mellan ståndarna finnas 10 honungsfjäll kring fruktämnet 5 **secunda**.
- b. Klase allsidig; mellan ståndarna inga honungsfjäll:
1. Krona vidöppen; ståndare böjda uppåt, vända från det nedåtriktade (excentriska) och uppåt bågböjda stiftet:
- * Stängelns lågblad breda, slidlika; högblad af blomskafrens längd; ytterkalkens flikar lansettlika med nedböjd spets, hälften så långa som innerkalken 2 **rotundifolia**.
- ** Stängelns lågblad smala; högblad kortare än blomskafren; ytterkalkens flikar bredt triangulära, tilltryckta, 4 gånger kortare än innerkalken 1 **chlorantha**.
2. Krona sluten till hälften eller mera; ståndare samlade kring det raka eller nästan raka, centralt ställda stiftet:
- * Stift nående utom kronan, alltid längre än det 5—6

mm långa fröhuset; innerkalkens blad 6—8 mm långa 3 *média*.

** Stift ej nående utom kronan, alltid kortare än det 4 mm långa fröhuset; innerkalkens blad 4—5 mm långa 4 *minor*.

B. Blad kortskaftade, vigglika, grofsågade; blommor i kvast eller flock; ståndarsträngar nedtill utvidgade till breda fjäll 7 *umbellata*.

1. *P. chlorantha* Sw. — Stängel 15—40 cm, skarpkantig, vanligen röd; bladskifva rundad, omvänt äggrund eller med nästan tvär spets och spetsig bas, vanligen 1,5—2,5, sällan 4 cm långa, med ofta dubbelt så långa skaft; klase gles, 3—10-blommig; ytterkalk 2—3 mm, dess flikar lika långa som breda; innerkalkens blad 6—8 mm långa, ovala, blekt gulgröna; knapparnas rör $\frac{1}{4}$ så långa som knappen; stift utskjutande ur blomman, grönt, upptill bildande en tunn skifva, på hvars midt de uppräta märkena sitta; fröhus 5—7 mm långt. Luktlös. ¶ 7. *Vinterpyrola*; barrskog. Sk.-s. Norrl. — Blomknopp frambrytande redan under vintern.

2. *P. rotundifolia* L. — Stängel trubbkantig, sällan röd; bladskifva rundad, 2,5—4,5 cm lång, sällan mindre, ofta upptill något spetsig, med rundad eller njurlik, sällan spetsad bas; skaft af skifvans längd eller längre, sällan dubbelt; klase vanligen 8—20-blommig; ytterkalkens flikar 3—4 × 1—1,5 mm; innerkalkens blad omvänt äggrunda, hvita, 6—8 mm långa; knapparnas rör $\frac{1}{6}$ — $\frac{1}{8}$ af knappens längd; stift ljusrödt. Välluktande. För öfrigt som föregående. ¶ 6, 7. *Snöpyrola*; skog, löfäng. a. Sk.-Lpm. — var. *arenaria* Koch p. p.: klase glesare, blommor mindre, 2—6; ytterkalkens flikar kortare och bredare; stängel röd, 10—15 cm hög; bladskift kortare än skifvorna. Af *P. minor* × *rotundifolia* har jag sett ett exemplar från Ystads sandskog, mycket påminnande om föregående var.; ett annat, från Sundsvall, visar en omisskännlig likhet med *P. média*.

3. *P. média* Sw. — Stängel kraftigare och längre än föregående; bladskifva rundad—njurlik, vanligen 3—5 cm lång, ofta med kort spets och något nedlöpande bas; klase tätare; ytterkalkens flikar bredt triangulära, hälften så långa som de ovala, halfslutna, hvita eller rödletta, 7—8 mm långa, inre kalkflikarna; stift tydligt utskjutande, upptill tallriksformigt och bärande märkena i den så

bildade fördjupningen, i förhållande till fruktämnet snedt ställdt, ofta efter blomningen något böjdt. 4 7, 8. Klockpyrola; skogar etc. r. Sk.-Vb.

4. *P. minor* L. — Stängel lägre och spetsigare; klase tätare än hos föregående; bladskifvor ovala eller elliptiska, mera sällan rundade, ofta längre än skaften; blommor nästan helt slutna; kalkblad ljusröda eller hvita, 4–5 mm långa; stift alltid rakt, upp till ej förtjockadt, dubbelt smalare än det upphöjdt skiflika, 5-stråliga, ur blomman ej utskjutande märket, ofta nående föga öfver den håla i fruktämnet, hvari det sitter lodrätt nedsänkt; för rigt som föregående. 4 6–8. Klotpyrola; dungar. a. Sk.-Lpm.

5. *P. secunda* L. — Stängel 5–15 cm, mångfjällig; blad ofta i flere rosetter; skifvor tunna, spetsiga, äggrunda eller elliptiska; klase tät; blommor vidgad cylindriska, utstående eller hängande, grönaktigt hvita, 4–5 mm långa; stift rakt, till sist utskjutande, 2–3 gånger så långa som fruktämnet; märkets flikar kullriga. 4 7, 8. Hängpyrola; skogar. a. Sk.-Lpm.

6. *P. uniflora* L. — Stängel 5–15 cm, vanligen enfjällig; blad rundade eller njurlika, motsatta eller kranställda; blomma vit; ytterkalk fribladig, liten; knapparnas håll sittande på korta rör; strängar ofvan den förtjockade basen tvärt böjda till vågrätt läge, 2 och 2 närmade hvarandra, honungsafsöndrande; stift utskjutande, rakt, upptill utbredd till en skifva, på hvilken de 5 märkena bilda liksom en krona; särdeles välluktande. 4 6–8. Mandelpyrola; barrskog. Sk.-s. Norrl.

7. *P. umbellata* L. — Stängel 10–15 cm; blad tjocka, läderartade, bildande flere skilda skenkransar, ofvan glänsande mörkgröna, undertill bleka, 30–50 × 5–25 mm; blommor klotrunda, 3–6 på 1–2 cm långa skaft; ytterkalk rödbrun med triangulära flikar; innerkalkens blad röda, rundade, 5–6 mm långa; stift kort; märke skiflikt, 5-naggadt, nående öfver ståndarna; fröhus på upprätta skaft, djupt nafladt, öppnande sig uppifrån; rotstock tillväxande ofvan marken, förvedad. 4 7, 8. Buskpyrola; skog. r. Sk.-s. Norrl.

2. *Monótröpa* L. Gulltopp.

M. hypopitys L. — Jordstam med tjocka, spröda birötter; skenstängel enkel, 10–30 cm, med vid blomningen nedböjd, sedan rak, toppställd klase, sällan enblommig; fjäll strödda, men täta,

aflånga; blommor cylindriskt klocklika; toppblomma 5-talig med 10, sidoblommor 4-taliga med 8 ståndare; hulle gul, dubbel, färgad, fribladig kalk; yttre kalkblad lansettlika—romboidiska, inre omvänt äggrunda, 12—16 mm långa; mellan ståndarne finnas 10 honungsglandler; fröhus i sin öfre del enrummigt, i den nedre 5—4-rummigt, 6—8 mm långt; stift centralt och rakt, märke trattlikt. 4 7, 8. **Gulltopp**; skog. r. Sk.-s. Norrl. — Den vanliga formen har håriga blomdelar, aflångt fruktämne samt stift af dess längd eller längre; var. *glabra Roth* har glatta blomdelar, rundadt fruktämne med kortare stift och vanligen lägre skenstängel med färre blommor.

Andra Serien, CHORIPÉTALÆ.

Blomhulle antingen dubbelt, foder och fribladig krona, eller enkel kalk, grön eller färgad, eller saknas; ståndare fästa på blombotten.

Till serien Choripétalæ höra följande 19 Grupper, hvardera innehållande flere eller färre familjer.

Öfversikt af Grupperna inom 2 Serien CHORIPÉTALÆ.

- A. Blomhulle foder och krona, mycket sällan kalk:
1. Fruktblad 2—flere, sammanväxta med hvarandra:
 - a. Fruktämne undersittande; ståndare i en krans; blommor i flock 8 grupp **Umbellifloræ**.
(omfattar fam. 32 Cornaceæ, 33 Umbelliferæ, 34 Araliaceæ).
 - b. Fruktämne undersittande; vanligen 2 ståndarkransar 9 grupp **Myrtifloræ**.
(omfattar fam. 35 Halorrhagidaceæ, 36 Onagraceæ, 37 Lythraceæ, 38 Elæagnaceæ, 39 Thymelæaceæ).
 - c. Fruktämne öfversittande eller endast delvis undersittande:
 1. Frukt vanligen enrummigt fröhus med parietala fröfästen 10 grupp **Parietales**.
(omfattar fam. 40 Violaceæ, 41 Cistaceæ, 42 Tamaricaceæ, 43 Elatineæ, 44 Hypericaceæ).
 2. Frukt nöt eller klyffrukt; ståndare många, fria eller strängarna hopväxta till ett rör 11 grupp **Malvales**.
(omfattar fam. 45 Tilliaceæ, 46 Malvaceæ).

3. Frukt bär eller stenfrukt; ståndare i en krans, midtför kronbladen 12 grupp **Rhamnáles.**
(omfattar fam. 47 Rhamnaceæ).
4. Oftast klyffrukt eller flerrummig frukt; blommor oftast ore-gelbundna; frön apotropa (d. v. s. antingen uppstigande med frösträng inåtvänd och lillrothål nedåtvändt eller hängande med frösträng utåtvänd och lillrothål uppåtvändt) 13 grupp **Sapindáles.**
(omfattar fam. 48 Hippocastanaceæ, 49 Aceraceæ, 50 Celastraceæ, 51 Aquifoliaceæ, 52 Empetraceæ, 53 Balsaminaceæ).
5. Som föregående, men oftast regelbundna blommor och frön epitropa (d. v. s. alldeles omvänd ställning af frösträngen) 14 grupp **Geraniáles.**
(omfattar fam. 54 Geraniaceæ, 55 Oxalidaceæ, 56 Linaceæ, 57 Polygalaceæ, 58 Euphorbiaceæ, 59 Callitrichaceæ).
6. Frukt fröhus; blommor 5-taliga; örtblad insektfångande 16 grupp **Sarraceniáles.**
(omfattar fam. 67 Droseraceæ).
7. Frukt fröhus; blommor 2—4-taliga 17 grupp **Rhoeadáles.**
(omfattar fam. 68 Resedaceæ, 69 Cruciferæ, 70 Fumariaceæ, 71 Papaveraceæ).
- II. Fruktblad flere, oftast skilda från hvarandra, eller blott ett enda:
- a. Blombotten skålformig eller skiflik 15 grupp **Rosáles.**
(omfattar fam. 60 Papilionaceæ, 61 Drupaceæ, 62 Rosaceæ, 63 Pomaceæ, 64 Ribesiaceæ, 65 Saxifragaceæ, 66 Crassulaceæ).
- b. Blombotten pelarlik eller sammandragen. 18 grupp **Ranáles.**
(omfattar fam. 72 Berberidaceæ, 73 Ranunculaceæ, 74 Nymphæaceæ, 75 Ceratophyllaceæ).
- B. Blomhülle kalk eller foder och krona; fröämnen och frön njurlika; grodd krökt, i kanten ringformigt omgifvande fröhvitan 19 grupp **Centrospermæ.**
(omfattar fam. 76 Caryophyllaceæ, 77 Portulacaceæ, 78 Amarantaceæ, 79 Chenopodiaceæ).
- C. Blomhülle enkel kalk, sällan foder och krona; fröämnen och grodd raka; frön äggformiga eller 3-kantiga; blommor oftast 3-taliga:
- I. Frukt enrummig med basalt fröfäste. 20 grupp **Polygonáles.**
(omfattar fam. 80 Polygonaceæ).
- II. Frukt 6-rummig med axilärt eller parietalt fröfäste; blommor med färgad, sambladig kalk 21 grupp **Aristolochiáles.**
(omfattar fam. 81 Aristolochiaceæ).
- III. Fröfäste centralt; frön utan eller blott med ett fröskal; gröna eller halfparasiter 22 grupp **Santaláles.**
(omfattar fam. 82 Santalaceæ, 83 Loranthaceæ).

D. Blomhülle obetydlig, grön kalk eller saknas fullständigt, vanligen träd eller buskar:

I. Kalk; vanligen 4-taliga blommor, vanligen ♂ ♀; ståndare midt för kalkbladen; fruktämne öfersittande. 23 grupp *Urticálæs*.
(omfattar fam. 84 *Urticaceæ*, 85 *Cannabaceæ*, 86 *Ulmaceæ*).

II. Kalk; vanligen sambyggare; ♀ hyllelösa eller med undersittande fruktämne 24 grupp *Fagálæs*.
(omfattar fam. 87 *Betulaceæ*, 88 *Corylaceæ*, 89 *Fagaceæ*).

III. Blommor hyllelösa, stödda af fjällika högblad; sambyggare; enrummig frukt med ett basalt frö . . . 25 grupp *Myricálæs*.
(omfattar fam. 90 *Myricaceæ*).

IV. Blommor vanligen hyllelösa; tvåbyggare; frukt enrummigt fröhus med perietala fröfästen 26 grupp *Salicálæs*.
(omfattar fam. 91 *Salicaceæ*).

Öfversikt af familjerna inom serien CHORIPÉTALÆ.

A. Blomhülle dubbelt, foder och fribladig krona; fruktämne undersittande:

I. Frukt bär eller stenfrukt:

a. Fruktämnen 2-flerrummiga:

1. Stenfrukt; ståndare 4 32 *Cornáceæ*.

2. Bär; ståndare 5 34 *Araliáceæ*.

b. Fruktämnen enrummiga:

1. Flerfröigt bär; stift 2-4-klufvet 64 *Ribesláceæ*.

2. Enfröigt bär; ♂ ♀; pistill en, utan stift; parasitväxt 83 *Lorantháceæ*.

II. Frukter torra, nöt, fröhus eller klyffrukt (hos *Pomaceæ* hopväxta med blombotten till en köttig skenfrukt (äpplefrukt)):

a. Örter; ståndare lika eller dubbelt så många som kronbladen:

1. Ståndare 5; frukt 2 enfröiga småfrukter . . 33 *Umbelliføræ*.

2. Ståndare 8, 4 eller 1; frukt 4 enfröiga småfrukter eller enfröig nöt 35. *Halorrhagidáceæ*.

3. Ståndare 8, 4 eller 2; stift ett; frukt 2-4-rummigt fröhus 36 *Onagráceæ*.

4. Ståndare 8, 10 eller 5; stift (märken) 2 (4); frukt 1-2-rummigt, i spetsen vanligen 2-klufvet fröhus. 65 *Saxifragáceæ*.

b. Träd eller buskar; ståndare 4 gånger så många som kronbladen eller flere (20-40) 63 *Pomáceæ*.

B. Blomhülle dubbelt; fruktämne öfersittande:

- I. Fruktämnen af 2 eller flere med hvarandra hopväxta fruktblad:**
- a. Fruktämne ett, flerrummigt med axilärt fröfäste:**
- 1. Foderblad i knoppen kantlagda:**
- * Utan stipler; ståndare 12, 6 längre och 6 kortare 37 **Lythracææ.**
 - ** Med stipler:
 - † Ståndarnas strängar sammanväxta till ett rör. 45 **Malvacææ.**
 - †† Ståndare många (3—4 × kronbladens antal), fria. 46. **Tiliacææ.**
 - ††† Ståndare af kronbladens antal och dem motsatta, fria 47. **Rhamnacææ.**
- 2. Foderblad i knoppen tegellagda:**
- * Fruktämne vid basen omgifvet af en ringformig honungdisk eller af honungsglandler:
 - † Träd med 7-fingrade blad och hvita, oregelbundna blommor 48 **Hippocastanacææ.**
 - †† Träd med handflikade blad, mångbyggare; blommor regelbundna, gulgröna 49 **Aceracææ.**
 - ††† Buske med hela blad; små, gulaktiga blommor 50 **Celastracææ.**
 - ** Fruktämnen vid basen utan all disk- eller glandelbildning:
 - † Ståndare talrika, i 3 grupper 44 **Hypericacææ.**
 - †† Ståndare lika eller dubbelt så många som kronbladen:
 - § Frukt fröhus:
 - Fruktämnen 3—flerrummiga:
 - △ Foder fribladigt; ståndare ofta hopväxta vid basen:
 - ∧ Stift saknas; blommor oregelbundna. 53 **Balsaminacææ.**
 - ∧∧ Stift enkelt:
 - + Frukt af 5 elastiskt nedifrån uppåt sig upprullande småfrukter 54 **Geraniacææ.**
 - ++ Fröhus öppnande sig med sidospringor, men fruktskalen sammanhänga i spetsen och vid basen 31 **Pyrolacææ (sympetalæ).**
 - ∧∧∧ Stift 5; blommor regelbundna 55 **Oxalidacææ.**
 - △△ Foder sambladigt, men 3—4-delt; små vattenväxter 43 **Elatinacææ.**
 - Fruktämne 2-rummigt:
 - △ Oregelbundna blommor; ståndare 8 i 2 grupper 57 **Polygalacææ.**
 - △△ Blommor regelbundna; ståndare 10, fria 65 **Saxifragacææ.**

- §§ Stenfrukt eller bär med 3–9 enfröiga rum:
- Större buske eller mindre träd med taggiga blad 51 *Aquifoliaceæ*.
 - Ljungliknande risbuske 52 *Empetraceæ*.
- §§§ Klyffrukt med 10 småfrukter 56 *Linaceæ*.
- b. Fruktämne ett, enrummigt eller nedtill flerrummigt med centralt fröfäste; grodd ringformigt omgifvande fröhvitan:
1. Stift 2–5 76 *Caryophyllaceæ*.
 2. Stift 1, kort med 3 märken 77 *Portulacaceæ*.
- c. Fruktämne ett, enrummigt med parietala fröfästen; vid fröhusets öppnande sitta fröna midt på fröskalet:
1. Frön utan hårtofs i spetsen:
 - * Ståndare 5; stift 1:
 - † Blommor oregelbundna med sporre 40 *Violaceæ*.
 - †† Blommor regelbundna 65 *Saxifragaceæ*.
 - ** Ståndare 5; stift 3–5 67 *Droseraceæ*.
 - *** Ståndare talrika; stift 1 41 *Cistaceæ*.
 2. Frön med en skaftad hårtofs i spetsen . . . 42 *Tamaricaceæ*.
- d. Fruktämne ett, 1- eller 2-rummigt med parietala fröfästen; vid fröhusets öppnande sitta fröna i fröskalens kanter:
1. Kronblad 4–6, skarpt skilda från ståndarna; fruktämne en- eller två-rummigt:
 - * Foder 4-bladigt eller 4–6-delt:
 - † Foder 4–6-delt; blommor oregelbundna; ståndare 10–24 68 *Resedaceæ*.
 - †† Foder 4-bladigt; korsblommiga; ståndare 6, 4-väldiga (vanligen) 69 *Cruciferaæ*.
 - ** Foder 2-bladigt, snart affallande, eller saknas:
 - † Blommor oregelbundna med sporre; ståndare 6 i 2 knippen 70 *Fumariaceæ*.
 - †† Blommor regelbundna, utan sporre; ståndare många, fria 71 *Papaveraceæ*.
 2. Kronblad så småningom öfvergående i ståndarna; fruktämne flerrummigt 74 *Nymphæaceæ*.
- II. Fruktämne af ett enda fruktblad; pistiller en–många, skilda från hvarandra;
- a. Pistill blott en:
 1. Blommor oregelbundna, fjärillika 60 *Papilionaceæ*.
 2. Blommer regelbundna:
 - * Träd eller buskar; ståndare 20; stenfrukt . . . 61 *Drupaceæ*.

- ** Buske; ståndare 6; bär 72 *Berberidacææ.*
- *** Örter; ståndare 2–4; nöt 62 *Rosacææ.*
- b. Pistiller flere (4–många):
 - 1. Ståndare många, fästa på en skiflik eller skålformig blom-
botten; nötter, stenfrukter eller skenfrukter . . 62 *Rosacææ.*
 - 2. Ståndare många, fästa på en pelarlik blombotten;
nötter 73 *Ranunculacææ.*
 - 3. Ståndare af kornbladens antal eller dubbelt så många; frö-
hus 66 *Crassulacææ.*
- C. Blomhylla enkel kalk eller saknas fullständigt:
 - I. Blomkalk; fruktämne undersittande; blommor ej i hängen:
 - a. Blad strödda eller motsatta:
 - 1. Frukt mångfröigt, läderartadt fröhus . 81 *Aristolochiacææ.*
 - 2. Frukt enfröig nöt eller bär:
 - * Ståndare 3–5, fria; parasitväxt med enkel
stjälk 82 *Santalacææ.*
 - ** Ståndare 4, utan strängar; gaffelgrenad parasit-
växt 83 *Loranthacææ.*
 - b. Blad kranställda; ståndare 1 35 *Halorrhagidacææ.*
 - II. Kalk eller utan hylle; fruktämne öfversittande; blommor ej i hängen; klyffrukt:
 - a. Landväxter; ståndare 1–flere; småfrukter
2–3 58 *Euphorbiacææ.*
 - b. Spåda vattenväxter; 1 ståndare; småfrukter
4 59 *Callitrichacææ.*
 - III. Kalk; fruktämne öfversittande; blommor ej i hängen; frukt nöt; blad med stipler:
 - a. Stipler bildande en stipelslida eller slidöra; ofta dubbel
kalk 80 *Polygonacææ.*
 - b. Stipler vanliga, örtartade:
 - 1. Örter; blad hela; sambyggare eller mång-
byggare 84 *Urtiacææ.*
 - 2. Örter; blad handflikade eller fingrade; två-
byggare 85 *Cannabacææ.*
 - 3. Träd; blad hela; ♂ 86 *Ulmacææ.*
 - IV. Som föregående afdelning III, men utan stipler:
 - a. Blad strödda eller motsatta:
 - 1. Träd eller buskar; kalk sambladig, färgad:
 - * Tvåbyggare; ståndare 4; frö upprätt . . . 38 *Elæagnacææ.*
 - ** Blommor ♂; ståndare 8; frö hängande 39 *Thymelæacææ.*

2. Örter:

- * Kalk helt hinnaktig, med hinnaktiga högblad 78 **Amarantaceæ.**
- ** Kalk grön, örtartad; oftast strödda blad 79 **Chenopodiaceæ.**
- *** Kalk grön, ofta hinnkantad; blad motsatta 76 **Caryophyllaceæ.**
- b. Blad kranställda; nedsänkta vattenväxter 75 **Ceratophyllaceæ.**

V. ♂-blommor alltid i hängen; träd eller buskar:

- a. Fruktämne 2-flerrummigt:
 - 1. ♀ utan kalk 87 **Betulaceæ.**
 - 2. ♀ med kalk:
 - * Pistill utan stift, men med 2 märken, svepeskål tunn, bladlik 88 **Corylaceæ.**
 - ** Pistill med 3—flere stift och märken; svepeskål ved- eller läderartad 89 **Fagaceæ.**
- b. Fruktämne enrummigt, 1-fröigt; ♂ utan kalk 90 **Myricaceæ.**
- c. Fruktämne enrummigt, flerfröigt 91 **Salicaceæ.**

32 fam. **Cornaceæ.** Kornellväxter. (*Kl. 4.*)

Fruktämne undersittande; blommor 4-taliga, 4 foderflikar, 4 kronblad med bred bas, 4 ståndare, omväxlande med kronbladen, stift enkelt; frukt 2-rummig bärlig stenfrukt med enfröiga rum; buske eller ört med motsatta, hela och helbräddade blad utan stipler. Endast ett släkte, *Cornus*.

Cornus Tourn. Kornell.

1. ***C. sanguinea L.*** — Upprät buske; blad skaftade; blommor i toppställd, grenig kvast utan svepe. Omkring manshög med trinda, rödbarkiga grenar; blad äggrunda—oval, spetsiga, på båda sidor gröna, liksom grenar och blomskaft tilltryckt håriga, helbräddade, mot hösten gulröda; kronblad hvita, lansettlika, kortare än ståndarna; frukt glest hvithårig eller blott vitprickig, klotrund, svartblå, ärtstor. 6, 7. Benkornell; lundar. r. Sk.-Bh. och Ög. Öl. Gtl.

Anmärkning. I parker och stundom förvildad *C. stolonifera Michx.* (*C. alba auct.*) liknar föregående, men skiljes därifrån genom oftast nedböjd stam rotsläande grenar, under gröngrå blad och vit eller ljusblå frukt.

2. *C. suéclea* L. — Ört; blad oskaftade; blommor i enkel, hufvudlik flock inom 4 stora, hvita, äggrunda svepeblad (blomställning därigenom lik en blomma). Stjälkar från grenig rotstock enkla eller upptill med 2 sterila grenar, 4-kantiga, glatta eller gleshåriga; blad äggrunda, kortspetsade, nästan glatta, under blekgröna; flock kortare än svepet; blomskaff tilltryckt hvithåriga; kronblad nedböjda, jämte foder och pistill svart-röda; ståndare hvitgula; frukt rundad, röd, sällan hvit. 4 6, 7. Hönskornell; fukt. st. Sk.-Norrl.

33 fam. Umbelliferæ. Flockväxter. (Kl. 5.)

Blommor ♂, sällan ♂ eller könlösa; foder fäst på fruktämnet, (ofta otydligt) 5-tandadt; krona oftast regelbunden (blad stundom olikstora), 5-bladig; dess blad med smal bas (klo), oftast i spetsen inböjda, fästa i kanten af ett uppsväldt, skiffligt utbreddt kronfäste; ståndare 5, omväxlande med kronbladen; stift och märken 2; frukt undersittande, med 1-fröiga rum 2-rummig klyffrukt, delande sig nedifrån uppåt i 2, en tid i spetsen af en 2-grenad sträng (frukthållare) hängande småfrukter; hvarje småfrukt har oftast 5 starkare eller svagare upphöjda åsar (hufvudåsar), 3 på dess rygg (ryggåsar) och 2 i kanterna eller något på insidan (kantåsar); stundom tillkomma mellan dessa hufvudåsar nya (biåsar), inalles 4 på hvarje delfrukt; innanför dessa biåsar eller fåronna mellan hufvudåsarna, när biåsar fattas, finnas i fruktväggen 1-flere olje-kanaler, som utvändigt ofta te sig som mörkare strimmor (oljeränder); stundom finnas sådana äfven på insidan af småfrukten. Örtor med ledad stjälk, slidomfattande, vanligen sammansatta blad och små, i dubbel flock eller hufvud anordnade blommor.

A. Blomställning enkel flock eller hufvud eller hufvud i flock:

I. Stjälkblad hela, sköldlika 1 *Hydrocótyle*.

II. Stjälkblad handflikade:

a. Blomställning hufvud i flock; blad fingerlikt:

delta 2 *Sanicula*.

b. Enkel flock; blad fingerlikt delta; ej tistel-

artad 3 *Astrántia*.

c. Hufvud i grenspetsarna; taggbladig, tistelartad

växt 4 *Eryngium*.

B. Blomställning af flockar i flock (sammansatt flock):

I. Blad hela 15 **Bupleurum.**

II. Blad parbladiga (oftast flere gånger) eller fingrade:

a. Fröhvite på småfruktens insida plattad eller hvälfd utåt (konvex): *)

1. Frukt med endast 5 hufvudåsar på hvarje småfrukt och tillplattad från sidan (högryggad):

* Kronblad hela, icke urnupna i spetsen; foderbräm otydligt:

† Utan både allmänt och enskildt svepe; frukt klotrund 6 **Apium.**†† Både allmänt (stundom dock 0) och enskildt svepe; frukt hjärtligt äggformig 7 **Petroselinum.**††† Utan allmänt, men med enskildt svepe; frukt aflång; vattenväxt 8 **Helosciadium.**

** Kronblad omvänt hjärtlika; foderbräm otydligt:

† Frukt aflång; blad med smala, jämbreda flikar:

□ Stift på frukten nedböjda; 1 bred, hvarje åsdäld utfyllande oljerand 11 **Carum.**□□ Stift uppräta, raka; 3 smala oljeränder i hvarje åsdäld 12 **Bunium.**

†† Frukt klotrund—ägggrund; blad med (oftast) breda slutflikar:

□ Blad enkelt—dubbelt 3-fingrade 10 **Aegopodium.**□□ Blad parbladiga 13 **Pimpinella.**

*** Foderbräm tydligt 5-tandadt; kronblad omvänt hjärtlika:

† Allmänt svepe saknas eller snart affallande; frukt klotrund 5 **Cicuta.**

†† Både kvarsittande allmänt och enskildt svepe; frukt aflång—äggformig:

□ Öfre blad fingrade—fingerlikt delade med hvassa sågtänder; frukt med trådlika åsar . . . 9 **Falcaria.**□□ Blad parbladiga; frukt med hvassa åsar 14 **Sium.**

*) Synligt på ett tvärsnitt af frukten. Hithörande växter böra hafva fullt utbildade frukter för att kunna examineras.

2. Frukter med endast hufvudåsar, i tvärsnitt runda; småfrukternas åsar alla lika höga:

* Foderbräm tydligt 5-tandadt:

† Frukter glatta:

Blad (åtminstone de nedre) parbladiga; vattenväxt 16 *Oenanthe*.

Blad 3-fingrade; hafs-strandväxt 18 *Haloscias*.

†† Frukter håriga 19 *Libanotis*.

** Foderbräm otydligt:

† Kronblad hvita eller rödletta:

Kronblad olikstora, de yttre störst; fruktåsar tjocka, hvasskölade 17 *Aethusa*.

Kronblad likstora; fruktåsar smalt hinnaktigt vingade 20 *Cnidium*.

†† Kronblad blekgula 21 *Silaus*.

3. Frukter med endast hufvudåsar, hoptryckta från ryggen (plattryggade); småfrukternas sidoåsar dubbelt högre än ryggåsarna; frukt därför i kanten vingad:

* Småfrukter på insidan berörande hvarandra blott med en smal del af densamma:

† Alla fruktåsar vingade:

Kronblad gula; allmänt svepe mångbladigt 22 *Levisticum*.

Kronblad hvita; allmänt svepe fåbladigt eller vanligen 0 23 *Selinum*.

†† De 3 ryggåsarna ej vingade 24 *Angélica*.

** Småfrukter berörande hvarandra med hela insidan:

† Foderbräm tydligt 5-tandadt:

Sidoåsar nära ryggåsarna; varaktigt allmänt svepe 25 *Peucedanum*.

Sidoåsar betydligt aflägsnade från ryggåsarna; allmänt svepe 0 eller snart affallande 29 *Heracléum*.

†† Foderbräm otydligt:

Sidoåsar nära ryggåsarna:

△ Ryggåsar afrundade, trådlika; kronblad hvita, omvänt hjärtlika 26 *Imperatoria*.

- △△ Ryggåsar hvasskölade; kronblad gula, rundade 27 **Anéthum.**
- Sidoåsar långt aflägsnade från ryggåsarna; blom-
mor gula 28 **Pastināca.**
4. Frukter med 5 hufvudåsar och 4 biåsar på hvarje del-
frukt:
- * Biåsar högre än hufvudåsarna, starkt vingade, utan
borst 30 **Laserpitium.**
 - ** Hufvudåsar trådlika; biåsar starkare, alla med
borst 31 **Daucus.**
- b. Fröhvitan på småfrukternas insida fårad (på tvärsnitt
konkav):
1. Foderbräm otydligt; inga biåsar:
- * Frukt med tydligt spröt:
 - † Sprötet flere gånger längre än nedre delen af
frukten 34 **Scandix.**
 - †† Sprötet något kortare än fruktens nedre
del 35 **Anthriscus.**
 - ** Frukt utan eller med nästan omärkligt spröt (ej att
förblanda med stiften):
 - † Fruktåsar platta, låga; frukt af-
lång 36 **Chærophýllum.**
 - †† Fruktåsar höga, vingkantade; frukt af-
lång 37 **Myrrhis.**
 - ††† Åsar höga, slingrade; frukt äggrund . . 38 **Conium.**
2. Foderbräm tydligt 5-tandadt:
- * Frukt borsthårig, med biåsar:
 - † Frukt nästan klotrund 33 **Tórislis.**
 - †† Frukt aflång 32 **Caúcalis.**
 - ** Frukt glatt, äggformig, hoptryckt från
sidorna 39 **Pleurospérmum.**
 - *** Frukt glatt, klotrund; åsar sling-
rade 40 **Coriándrum.**

1. *Hydrocótyle Tourn.* Spikblad.

Blommor i hufvud eller hufvudlik flock eller stundom i glest ax; foderbräm otydligt; kronblad hela med rak spets; frukt starkt sammantryckt från sidorna, glatt, med platta, låga åsar, utan oljeränder. Liten, krypande fuktört med rundade, sköldlika blad och små, rödletta blommor.

H. vulgáris L. — Stjälk trådlik, vid lederna rotsläende, 5–25 cm lång; blad på långa, upptill håriga skaft, glest naggade och glatta; flock 3–6-blommig; flockskaft kortare än bladskäften; småfrukterna skiljas icke från hvarandra. Växt ofta steril. 4 7–9. Spikblad; fuktiga ställen. Sk.-Ög. o. Dal. — f. prolifera: flockar 2–5 öfver hvarandra i glest ax.

2. *Sanicula Tourn.* Sår-läka.

Blomställning hufvud i flock, med både allmänt och enskildt svepe; foderbräm 5-tandadt; kronblad omvänt äggrunda med inböjd spets; frukt nästan klotrund, tätt kroktaggig, utan åsar och oljeränder.

S. europæa L. — Hela örten glatt, 20–40 cm hög; jordblad skaftade, djupt fingerlikt delta med 2–3-klufna, sågtandade, vigglika, ofvan glänsande flikar; stjälkblad 0–2, små, oskaftade eller kortskaftade; hufvud af oskaftade ♀ i midten och kortskaftade ♂ i kanten; blommor hvita eller rödletta. 4 6, 7. Sår-läka; lundar, skog. S. och mell. Sv.

3. *Astrántia Tourn.* Stjärnloka.

Flock enkel; svepeblad af flockens längd eller längre; foderbräm 5-tandadt; frukt något sammantryckt från ryggen; småfrukter med 5 trubbiga, veckade, tandade åsar, utan oljeränder och taggar.

A. major L. — Ört glatt; stjälk 30–80 cm hög; jordblad djupt fingerlikt delta; dess flikar 5 (sällan 3 eller 7), ovala, ojämnt sågade; stjälkblad få; svepeblad lansettlika, af flockens längd eller något längre, hvitaktiga, stundom öfvergående i rött (f. rósea *M. & K.*), grönt ådrade och med grön, ofta 1–2-tandad spets; fodertänder äggrundt lansettlika, uddspetsiga; kronblad hvita eller rödletta. 4 7–9. Stjärnloka; buskiga ängar, odlad och förvildad.

4. *Eryngium Tourn.* Torna.

Tistelartad; blommor i mångblommigt hufvud; blomfäste halfklotformigt med 3-uddiga skärmfjäll; foderbrämet stort, 5-delt; kronblad vigglika—omvänt hjärtlika med trubbig, inböjd spets; frukt omvänt äggrund; småfrukter tätt fjälliga, utan åsar och oljeränder.

E. maritimum L. — Hela växten hvitaktig—blågrön; stjälk 15–50 cm hög, grof, refflad och spärrigt grenig; de nedre bladen skaftade, njurlika, de öfre rundade, stjätkomfattande, alla handflikiga med hvassa taggar, läderartade; svepeblad 5–8, stora, vigglika, taggflikade, längre än blomhufvudet; foderflikar uddspetsiga, längre än kronbladen och kvarsittande på frukten, stjärnformigt utbredda; kronblad amethystblå eller hvita. ☉ eller ♃ 7, 8. Martorna; sandiga hafsstränder. r. Södra Sv.

5. *Cicuta* L. Sprängört.

Blommor i sammansatt flock; foder 5-tandadt; kronblad i spetsen inböjda; frukt sammantryckt från sidan (högryggad), rund—nästan njurlik; småfrukter med 5 låga, breda och platta åsar; en oljerand i hvarje åsdäld, 2 på insidan; allmänt svepe snart affallande. Glatt vattenväxt.

C. virósa L. — Rotstock tjock, inuti afdelad genom tvärvägar; stjälk finstrimmig, 0,5–1,25 m hög; blad 2–3 gånger parbladiga, bladflikar lansettlika, ojämnt och hvasst sågtandade, 6–12 mm breda; allmänt svepe 0- eller 1–2-bladigt, snart affallande, enskilda svepeblad många, syllika. ♃ 7, 8. Sprängört; grundt vatten och sumpiga ställen. Sk.-Norrl. Mycket giftig. — Var. *tenuifolia* Froel.: lägre (0,3–0,5 m) och spädare; bladflikar mycket smalare och mindre, 2–4 mm breda, mera grundt och glest sågade eller helbräddade. Lpl. Vb.

6. *Ápium* L. Selleri.

Utan både allmänt och enskildt svepe; foderbräm otydligt; kronblad hela, ej urnupna, med inböjd spets; frukt högryggad, nästan klotrund; småfrukter med 5 tämligen höga, trådsmla åsar och en bred oljerand, utfyllande de breda åsdälderna, samt 2 på insidan. Glatt, starkt luktande växt med enkelt parbladiga blad.

A. gravéolens L. — Stjälk vanligen mycket grenig, fårad, 30–80 cm hög; blad glänsande, de nedre långskaftade, parbladiga,

3—2-pariga, de öfre kortskaftade, trefingrade, alla med bredt vigglika, nästan rutformiga, ofta handflikiga och grofsågade flikar med trubbiga, men uddspetsiga tänder, de öfre bladens flikar oftast smalare; flock tämligen få (6—12-)strålig. ☉ 7—9. Selleri; hafstränder. Västra Sk. samt odlad (den odlade formen har förtjockad rot).

7. *Petroselinum Hoffm.* Persilja.

Småfrukternas åsar låga och oljeränder smala, ej utfyllande åsdälderna; har enskildt svepe, stundom äfven allmänt af högst 2 blad; för öfrigt som föregående.

P. sativum Hoffm. — Stjälk tämligen grenig, 0,5—1 m hög; rotblad rundade, 3-flikade, stjäklblad dubbelt parbladiga med omvänt ägggrunda, inskuret—sågade sidoflikar samt ägggrund ändflik, alla på öfre sidan glänsande; flock mångstrålig; allmänna svepeblad 0—2, enskilda 6—8, trådlika; blommor gröngula. ☉ 6, 7. **Persilja.** Härstammar från södra Europa, hos oss odlad och förvildad. — Varierar med de nedre bladen starkt krusiga (f. *crispum* (Mill.)), **Kruspersilja.**

8. *Helosciadium Koch.* Kärrfloka.

Utan allmänt, men med enskildt svepe; foderbräm otydligt; kronblad hela med nästan rak spets; frukt starkt hoptryckt från sidorna, bredt aflång, glatt; småfrukter med 5 tämligen hvassa åsar och en fin oljerand i åsdälderna. Glatt vattenväxt.

H. inundatum (L) Koch — Stjälk 5—50 cm lång, nedtill krypande eller i vatten simmande, grenig; nedre blad 2—mångdubbelt parbladiga med hårfina flikar, de öfre enkelt parbladiga med små, platta, vigglika, i spetsen vanligen 3-klufna, tandade flikar, de mellersta bilda en öfvergångsform dem emellan; flockar motsatta bladen, kortskaftade, 2- (sällan 3-)stråliga; småflockar 3—6-blommiga med 3—5 lansettlika svepeblad; frukt längre än sitt skaft. 4 7, 8. **Kärrfloka;** grundt vatten, dyiga ställen o. s. v. Södra Sverige, Dal. — Varierar på uttorkade ställen med alla bladens flikar platta: f. *terrèstre H. Müll.* eller i vatten med alla bladens flikar hårfina: f. *fluitans Fr. nov.*

9. *Falcaria Dill.* Skärfloka.

Både allmänt och enskildt svepe; foderbräm 5-tandadt; kronblad omvänt hjärtlika, med inböjd spets; frukt högryggad, aflång, glatt, upptill något utvidgad, något mer än 2 × så lång som bred; småfrukter med 5 låga, trådlika åsar, en oljerand i åsdälderna och 2 på insidan. Styf och glatt, blågrön ört.

F. vulgaris Bernh. — Stjälk 30–60 cm hög, spärrigt grenig, finstrimmig; blad blågröna, med långa, smala slidor och skaft, de nedre 3-fingrade—dubbelt parbladiga, de öfre 3-fingrade med långa, smala, jämbreda och långt nedlöpande, tätt och fint udd-sågade flikar och broskartade tänder; flockar mångstråliga; svepeblad många, trådsmla—syllika; blommor delvis endast ♂; sätter dålig frukt. ☉ 4 7–9. Skårfloka; åkerrenar, vägkanter. r. Sk. Gtl.

10. *Aegopodium* L. Kvaller.

Utan både allmänt och enskildt svepe; foderbräm otydligt; kronblad omvänt hjärtlika, med inböjd, smal och hvass spets; frukt högryggad, äggformigt aflång, glatt; småfrukter med 5 höga, tråd-fina, buktade åsar, utan oljeränder.

A. podagraria L. — Stjälk kantig, fårad, 0,5–1 m hög; nedre och mellersta blad dubbelt 3-fingrade, öfre enkla—3-fingrade med ägggrunda, ojämnt uddsågade, småhåriga småblad, ofta försedda med snedt hjärtlik bas; flock mångstrålig; blommor hvita, sällan blekröda (f. *subrosea*). 4 7, 8. Kvaller; lundar, busksnär o. s. v. Sk.-Vrm och Ågm. — Varierar med alla bladen enkelt 3-fingrade med bredt ägggrunda, trubbiga småblad med hjärtlik bas: v. *subsimplex* Lge. Sk. Öfvedskloster.

11. *Carum* L. Kummin.

Både allmänt och enskildt svepe, men oftast mycket snart affallande; foderbräm otydligt; kronblad omvänt hjärtlika med inböjd, kort och trubbad spets; frukt högryggad, aflång—äggformig, glatt, med nedböjda stift; småfrukter med 5, tämligen höga, smala åsar och en bred oljerand, utfyllande de breda åsdälderna, samt 2 på insidan.

A. Rot tapplik; utan alla svepen eller det enskilda fåbladigt 1 *carvi*.

B. Rot nästan klotrund, uppsvällad; både allmänt och enskildt svepe 2 *bulbocastanum*.

1. **C. carvi L.** — Stjälk något spärrigt grenig, 25–80 cm hög; blad aflånga, dubbelt parbladiga; det nedersta småbladparet stipel-liknande; småblad och flikar smala, lansettlikt jämbreda, 3–5 mm långa; flock vanligen 8–12-strålig; blommor hvita eller rödletta. ☉ 6–8. Vanlig kummin; ängar, åkerrenar o. s. v. a. Sk.-Norrl.

— v. *atrórubens* *Lge*: blommor purpuröda. Norrl. — Frukten användes som krydda.

2. *C. bulbocástanum* (*L.*) *Koch* — Stjälk mindre grenig och mera spenslig än föregående, 30–60 cm hög; nedre blad ofta 3 × parbladiga med mycket längre och lineära flikar, de öfversta enklare; flock vanligen 12–24-strålig; blommor hvita. 4 6, 7. Knölkummin; vägkanter, åkerrenar. r. Sk. Näsbyholm.

12. *Búnium* L.

Allmänt svepe snart affallande, enskilda varaktiga; fruktens stift raka, upprätta; småfrukter med 3 smala oljeränder i hvarje åsdäld; i öfrigt som *Carum*.

B. flexuósum *Stokes* — Rot knöligt uppsväld, nästan klotrund; stjälk nedtill ofvan knölroten mycket smal, högre upp tjockare, upprät, 30–60 cm hög, enkel eller upptill 2–3-grenig; rotblad 3 × parbladiga med korta, uddspetsiga, lansettlika slutflikar; stjälkblad med endast slida och skifva, 2–3 × parbladiga med längre och smalare flikar; blomflock 8–14-strålig. 4 6, 7. Torra ställen. r. Sk. Bökebergsslätt.

13. *Pimpinélla* L. Anis.

Utan både allmänt och enskilda svepen; foderbräm otydligt; kronblad omvänt hjärtlika med inböjd, tämligen hvass spets; frukt högryggad, glatt, äggrund; småfrukter med 5 trådlika åsar och 3–flere oljeränder i hvarje åsdäld samt 4 på insidan.

- A. Stjälk kantig, groft fårad, glatt; småblad spetsiga 1 magna.
 B. Stjälk rund, finstrimmig, nedtill vanligen mjukhårig; småblad trubbiga 2 saxífraga.

1. *P. magna* *L.* — Stjälk 0,4–1 m hög, grenig; blad enkelt parbladiga, de nedres småblad äggrunda, stundom med hjärtlik bas, de första bladparen vanligen kortskaftade, flikadt–groft sågade med uddspetsiga tänder, glänsande glatta eller undertill svagt håriga; stjälkblad mycket mindre, deras småblad mera förlängda, ofta lansettlika; blommor hvita eller rödletta; stift under blomningen längre än fruktämnet. 4 6–9. Lundanis; skogsängar. Sk.-Srm. — Varierar med alla eller nästan alla bladens småblad parflikade i nästan jämbreda flikar: f. *dissécta* *Wallr.*

Sk. Bl. Gtl.; eller med rotbladens småblad snedt äggrunda, de nedre ensidigt grofflikade: f. subcrenata Beck; Sk. Kullen.

2. *P. saxifraga* L. — Mindre och spensligare än föregående; stjälk 15–60 cm hög, vanligen småluden, grenig; blad enkelt parbladiga; småblad tandade, med eller utan udd, rundade-äggrunda, vanligen oskaftade; stjäklblad vanligen findelta, oftast reducerade till slidor; blommor ♀, ♂ och ♂, hvita eller rödletta; stiftan under blomningen i ♀ dubbelt längre, hos ♂ kortare än fruktämnet, hos ♂ nästan felsläende. 4 6–9. Backanis; torra ängar, backar. a. Sk.-Norrl. — Mycket föränderlig till hårlighet och småbladens delning; f. dissécta Retz.: alla småbladen (ej blott stjäklbladens) parbladiga-parbladigt delade med smala, jämbreda flikar och skaftade småblad; bland hufvudformen. f. poteriifolia Wallr.: nedre blad rundadt äggrunda och parklufna-pardelta. Jmt, troligen flerstädes; v. nigra Willd.: skiljer sig från hufvudformen genom något gröfre och kraftigare växt, starkare grå behåring på blad och stjälk ända upp till flockskäften och genom en utvändigt svart eller svartbrun (hos hufvudformen vit) rot, hvilken innehåller en saft, som vid beröring med luften färgas blå. Sk. Öl. Gtl.

14. *Sium* L. Strätta.

Med allmänt och enskilda svepen; foderbräm 5-tandadt; kronblad omvänt hjärtlika med inböjd, trubbig spets; frukt högryggad, elliptisk-rundadt äggformig, glatt; småfrukter med 5 tämligen hvassa åsar och 3 oljeränder i åsdälderna eller utvändigt osynliga oljekanalerna.

- A. Stjälk kantig, fårad; fruktens åsar nästan trindryggade; synliga oljeränder i åsdälderna 1 latifóllum.
 B. Stjälk trind, strimmig; fruktens åsar låga, hvassryggade; inga oljeränder synliga (tjock frukt-vägg) 2. angustifóllum.

1. *S. latifóllum* L. — Stjälk 1–1,5 m hög, grenig; de öfre bladens småblad lansettlika-aflångt jämbreda, likformigt hvassågade; spröt platt, utbredt; rotstock med utlöpare; blad parbladiga, de nedsänkta 2–3 gånger, med smala flikar och trinda skaft, de öfriga enkelt; (småbladen bli stundom mycket långt utdragna (20–30 cm) och smala (högst 1 cm breda), skärformigt krökta: f. longifolia Fr.); flockar mångstråliga; sve-

peblad många, ofta flikade och hinnkantade. Lär vara giftig. 4 7-9. **Storsträtta**; vatten. S. och mell. Sv.

2. **S. angustifolium** L. — Stjälk 30-80 cm hög, grenig; de öfre bladens småblad äggrundt lansettlika, olikformigt flikade-sågtandade; spröt kort, kägelformigt; lägre än föregående; rotstock med utlöpare; stjälk ofta spärradt grenig; blad enkelt parbladiga, de öfre oskaftade; svepeblad många, ofta flikiga; flock mångstrålig. 4 7-9. **Källsträtta**; källaflopp, bäckar. Sk.-Bh. o. Ög.

15. *Bupleurum* Tourn. Harfloka.

Blommor dels i sammansatt flock i stjälk- och grenspetsarna med både allmänt och enskilda svepen, dels i enkla sidoflockar med blott enskildt svepe; foderbräm otydligt; kronblad breda, rundade med inböjd, trubbig eller urnupen spets; frukt högryggad, nästan klotrund, 2-knölig, småtaggig; småfrukter med 5 åsar utan oljeränder; blad hela.

1. **B. tenuissimum** L. — Liten, högst 30 cm hög, glatt, blågrön, vanligen ända från basen grenig, nedliggande eller uppstigande ört med hela, läderartade, smalt lansettlika, spetsiga och oskaftade blad; enskilda svepeblad vanligen 5, längre än småflockarna; toppflocken 3-strålig med 3 allmänna svepeblad; blommor gula. ☉ 7-9. **Harfloka**; hafsstränder, sandiga ställen. r. Södra Sv. — f. *nanum* DC.: stjälk mycket liten och mycket grenig. Sk. Hvellinge.

2. **B. protractum** Lk & Hoffmgg. — Stjälk gaffelgrenad; blad genomväxta, äggrunda-aflånga, 2,5-8 cm långa, 12-30 mm breda, de nedre omvänt äggrunda; flock 2-3-strålig utan allmänt svepe. ☉ 6, 7. Barlast. Norrl.

16. *Oenanthe* L. Stäkra.

Allmänt svepe snart affallande eller saknas, men med varaktiga enskilda svepen; foderbräm stort, syllikt, 5-tandadt, efter blomningen tillväxande; kronblad omvänt hjärtlika med inböjd spets; frukt aflångt äggformig eller päronlik, glatt, med låga åsar och en oljerand i åsdälderna; stift långa. Vattenväxter.

A. Flockskaft uppblåsta, pipiga; stift längre än

frukten 1 **fistulösa**.

B. Flockskaft vanliga; stift kortare än frukten. 2 **aquatica**.

1. **O. fistulösa** L. — Stjälk och blomskäft uppsvällda, pipiga; de nedre bladen 1-2 × parbladiga, de öfre utan

skifva eller enkelt parbladiga; småflockar få (3–7); de yttre blommorna i flocken större, af blott ♂, långt skaftade, de inre nästan oskaftade; stjälk med delvis köttiga rötter och fina utlöpare, upprät och föga grenig, trind, blågrön, 30–60 cm hög; blad långt skaftade med hela eller 2–3-klufna, långa, jämbredt lansettlika flikar; allmänt svepe 0 eller enbladigt; toppflockar 3–4-, sidoflockar 3–7-stråliga, de senare sterila; frukter tätt hopade, upptill tjockast; blommor hvita eller rödletta. 7, 8. Pipståkra; bäckar, åar. Sk. Hl. Bl. Gtl. — Mellan rotträderna finnas ofta förtjockade, ovala rotknölar: f. Noltei *Wfth.*

2. *O. aquática* (L.) Lam. — Endast nedre delen af stjälken uppblåst; alla blad 2–3 × parbladiga; småflockar många (6–12); alla blommor nästan lika stora, ♀, skaftade; stift kortare än frukten; stjälk med trådlika, kransställda rötter samt utlöpare, vanligen spärrigt grenig, 0,5–2 m hög; de ned-sänkta bladens flikar hårfina, de öfrigas slutflikar korta, trubbiga med udd; småbladens af 1 ordningen skaft utspärrade, bågböjda; allmänt svepe 0–2-bladigt; flockar alla likformiga, 6–12-stråliga; frukter ej tätt hopade, aflångt äggformiga, fullt utbildade 4–6 mm långa; blommor hvita. Ört mycket giftig. ☹ 7, 8. Vattenståkra. Sk.-Hls och Vrm. (ej Gtl.). — Varierar med mindre frukter, 2–2,5 mm långa, åtminstone de yttre kortare än sina skaft: v. *microcarpa* Beck; Ög., troligen flerstädes.

17. *Aethusa* L. Glis.

Allmänt svepe saknas, enskilda tillstädes; foderbräm otydligt; kronblad omvänt hjärtlika, med inböjd spets; frukt glatt, rundadt äggformig; småfrukter med 5 breda, hvassryggade åsar och 1 oljerand i åsdälderna och 2 på insidan.

A. cynapium L. — Ört glatt; stjälk trind, strimmig, ända till meterhög; blad med vingkantade slidor, 2–3 × parbladiga med parbladigt delade och ånyo flikade småblad och lansettlika, uddspetsiga slutflikar, glänsande mörkgröna; flockar skaftade, 6–20-stråliga; enskilda svepeblad 3, ensidiga och jämbreda, nedböjda, oftast längre än småflockarna. ☹ 6–10. Persiljeglis; odlade ställen. a. Sk.-Vrm. o. Ågm. Giftig. — En högväxt form med blådagig stjälk samt kortare småstrålar och svepeblad är v. *eláta* (*Friedl.* som art) Gtl. trol. flerst.; v. *agréstis* *Wallr.*: mycket lägväxt, högst 1 dm; bladflikar bredare; de yttre småstrålarna oftast kortare än frukten. Åkrar. a. Sk.

18. *Halóscias Fr.* Strandsticka.

Både allmänt och enskilda svepen; foderbräm 5-tandadt; kronblad omvänt äggrunda med inböjd spets; frukt i tvärsnitt rund, aflång, glatt; småfrukter med 5 höga, vingkantade åsar, de olika småfrukternas sidoåsar hopslutna, samt flere oljekanalerna under hvarje åsdäld. Glatt, illaluktande hafsstrandväxt.

H. scótleum (L.) Fr. — Stjälk trind, strimmig, vanligen något grenig, 20–50 cm hög; blad med rödt hinnkantade slidor, dubbelt 3-fingrade eller de öfre blott en gång 3-fingrade med fingerlikt 3-delade småblad; dessa omvänt äggrunda med vigglik, helbräddad bas, ofvan midten sågade—grundt flikade, midtblad eller -flik ofta 3-klufven; flock 6–15-strålig; svepeblad jämbreda; blommar hvita. ♀ 7. Strandstieka; hafsstränder. r. Nordv. Sk.-Bh.

19. *Libanótis Crantz.* Säffse.

Både allmänt och enskilda svepen; foderbräm tydliga, syllika, snart affallande; kronblad omvänt hjärtlika med lång, inböjd spets; frukt äggformig, trind, kort borstluden; småfrukter med 5 trubbiga åsar, de vid fogen hopslutna; innanför åsdälderna 1–3 oljekanalerna och 3–4 på insidan.

L. montána Crantz — Stjälk hvasskantig, fårad, vid lederna och isynnerhet upptill luden, grenig, 40–80 cm hög; blad under blågröna, de nedre vanligen dubbelt, de öfre enkelt parbladiga, särdeles undertill håriga; småblad vanligen äggrunda, hvasst sågade eller parflikade med aflånga flikar och nedvikna kanter, ofta nedlöpande och sammanflytande, bladen därför mångformiga; nedersta parets flikar af andra ordningen något aflägsnade från de öfriga och korsvis ställda mot det gemensamma bladskaffet; svepeblad många, smala; flockar med ända till 40 ludna strålar; blommar hvita eller rödletta. ☺ och ♀ 7, 8. Backsäffse; ängsbackar. Sk.-Vrm. och Gstr.

20. *Cnidium. Cuss.* Knidium.

Snart affallande allmänt svepe, enskilda varaktiga; foderbräm otydligt; kronblad omvänt äggrunda med inböjd spets; frukt ägg-rund, trind, glatt; småfrukter med 5 lika stora, höga, smalt vingade åsar och en oljerand i åsdälderna samt 2 oljekanalerna på insidan; sidoåsarna hopslutna.

C. venosum (*Hoffm.*) *Koch* (*Selinum lineare* Schum.). — Stjälk nedtill rund, fint strimmig, upptill något hvasskantig, föga grenig, liksom hela växten glatt; blad med långa slidor, dubbelt parbladiga med smala och långa, jämbreda—lansettlika, kort uddspetsiga slutflikar; de öfre bladslidorna bredt hinnkantade och stramt ätsittande; flock mångstrålig; svepeblad borstlika, utan hinnkant; blommor hvita. ☺ 7–9. Ölandsknidium; buskmark. r. Sm. Srm. Öl. Ötl.

21. *Silau* *Bernh.* Ängssticka.

Snart affallande allmänt, varaktiga enskilda svepen; foderbräm otydligt; kronblad omvänt äggrunda med bred, trubbig, inböjd spets; frukt äggrundt aflång, trind, glatt; småfrukter med 5 hvassryggade åsar, sidoåsar hopslutna; flere oljekanalerna under åsdälderna.

S. pratensis (*Cr.*) *Bess.* — Glatt; stjälk 0,3–1 m hög, nedtill trind, upptill kantig, fårad; nedre blad 3 ×, stjälkblad 1–2 × parbladiga med vanligen fingerlikt delade småblad och lansettlika, sträfkantade, uddspetsiga flikar; flockar 5–12-stråliga med nästan glatta strålar; enskilda svepen af många, smala, hinnkantade blad; blommor blekgula. ♀ 7, 8. Ängssticka; skogsängar, pilvallar. r. Sk.

22. *Levisticum* *Koch.* Libbsticka.

Både allmänt och enskilda svepen; foderbräm otydligt; kronblad omvänt äggrunda med inböjd spets; frukt äggformig, hoptryckt från ryggen (lågryggad), glatt; småfrukter med 5 höga, vingkantade åsar, sidoåsar dubbelt högre än ryggåsarna; en oljekanal under åsdälderna. Stor, glatt, illaluktande ört med gula blommor.

L. officinale *Koch* — Stjälk trind, strimmig, 1–2 m hög, daggblå, glatt; nedre blad dubbelt, öfre enkelt parbladiga; småblad bredt vigglika eller aflånga, hela eller 3-flikade i spetsen; flock mångstrålig; svepeblad talrika, lansettlika, hinnkantade, de enskilda hopväxta vid basen. ♀ 7, 8. Libbsticka; odlad och förvildad. Sk.-Ågm. och Jmt.

23. *Selinum* *L.* Kruf.

Utan eller med snart affallande allmänt svepe, kvarsittande enskilda; foderbräm otydligt; kronblad omvänt hjärtlika med inböjd, trub-

big spets; frukt äggformig, lågryggad, glatt; småfrukter med 5 vingkantade åsar, sidoåsarna dubbelt bredare än ryggåsarna; en oljekanal innanför åsdälderna.

S. carvifolia L. — Stjälk 30–80 cm hög, med hvassa, hinnaktiga kanter, fårad, glatt; bladslidor mycket korta; blad glatta, 2–3 × parbladiga med små, aflånga–lansettlika, broskigt uddspetsade slutflikar med platta, något stråfva kanter; flockar 6–15-stråliga med på insidan håriga strålar; allmänna svepeblad 0, sällan 2–3, de enskilda många, smala, utan hinnkant; stift kvarsittande på frukten, långa, nedböjda. ♀ 7, 8. **Kumminkruf; fuktiga skogsängar o. s. v. Södra och mell. Sv.** — Liknar **Cnidium venosum** och **Peucedanum palustre**; skiljes lätt från den förra på bladslidorna och har vanligen bredare och kortare bladflikar, från den senare på svepeblad och flockstrålar, från båda genom frukten och stjälken.

24. *Angélica L.* Angelika.

Utan eller med snart affallande allmänt svepe, varaktiga enskilda; foderbräm mer eller mindre otydligt; kronblad elliptiska, spetsiga, med svagt inböjd spets; frukt lågryggad, glatt, äggformig; småfrukter med 5 hvassa åsar, sidoåsar vingade; oljekanal 1–flere innanför åsdälderna.

- A. Bladskäft ofvan rännformiga; fröet fastvuxet med fruktväggen 1 silvéstris.**
B. Bladskäft ofvan platta—konvexa; frö slutligen skildt från den korkaktiga fruktväggen 2 officinalls.

1. A. silvéstris L. — Stjälk 0,3–1,5 m hög, trind, upptill kantig, strimmig, blådaggig, isynnerhet upptill jämte flockstrålarna gråluden; blad 2–3 × parbladiga, småblad undertill något håriga, snedt äggrunda–lansettlika, spetsiga och sågade, uddblad vanligen 3-flikigt; bladslidor uppblåsta, hos de nedre bladen med öron; allmänna svepeblad 0–3, syllika, snart affallande, enskilda många, syllika, nedböjda, af småflockens längd; frukt bredt vingkantad (vingen ungefär så bred som frukten); blommor hvita eller rödletta. ☺ och ♀ 7, 8. **Ångsangelika; fuktiga ställen. a. Sk.-Norrl.** — Varierar på olika lokaler i afseende på storlek och småbladens beskaffenhet. En högväxt form med stora bladslidor och 3 × parbladiga nedre blad är f. major *Hn.*; en skuggform med tunna, glänsande, djupt

och ojämnt sågade småblad är f. *nitens* *Hn.*; f. *incisa* *Aschers.* med olikformigt flikade småblad; v *montána* (*Schleich.* som art) har smalare småblad och de öfre vigglikt nedlöpande på det gemensamma bladskaftet.

2. *A. officinális* (*Hoffm.*) — Stjälk 1–2 m hög, trind, strimig, glatt; blad 2–3 × parbladiga, småblad stora, snedt ägg-runda, spetsiga, sågade, uddblad vanligen 3-, sidoblad 2-flikiga, de öfre ofta vigglikt nedlöpande; bladslidor stora, vida och uppblåsta, med hela sin längd hopväxta med bladskaften; flock stor och bred (ända till 40 cm), mångstrålig med korta, stråfhåriga—glatta strålar; enskilda svepeblad många, syllika eller stundom stora, bladartade; foder något tydligare 5-tandadt än hos föregående; blommor grönaktiga; frukt smalare vingkantad (vingar ungefär af halfva småfruktens bredd); fröskal med talrika oljestrимmor. 4 7, 8. — Uppträder på olika lokaler under 2 former. I fjälltrakter: f. *norvégica* (*Rupr.*): stjälk grof, oftast grön och yngre saftig; bladskaft på öfre sidan utan spår till fåra eller konvexa; småblad mera likformigt, nästan dubbelsågade; allmänna svepeblad 1–3; kronblad nästan gröna; frukten mera kullrig och rundad med högre, tunna och hvassa åsar. **Fjällangelika**; fuktiga och skuggiga ställen i fjälltrakter. Lpl.-Dir.; och vid stränder: f. *litorális* (*Fr.* som art): stjälk mera hård och träig, oftast röd; bladskaft med en svag fåra; småblad mera oregelbundet sågade; allmänna svepeblad flere; kronblad ljust gulgröna, nästan hvita; frukten plattare med lägre, tjockare och trubbiga åsar. **Strandangelika**; hafsstränder. Sk.-Bh. och Upl. Vb.

25. *Peucedanum* L. Silja.

Både allmänt och enskilda svepen; foderbräm 5-tandadt; kronblad omvänt hjärtlika med inböjd spets; frukt lågryggad, ägggrund-oval; småfrukter tätt berörande hvarandra, med 5 åsar på ungefär lika afstånd från hvarandra; 1–3 oljekanalerna innanför åsdälderna.

- A. Bladens slutflikar vigglika, flikade; svepeblad trådsmala, ej hinnkantade 1 **oreoselinum**.
 B. Bladens slutflikar jämbredt lansettlika; svepeblad lansettlika, hinnkantade 2 **palustre**.

1. *P. oreoselinum* (*L.*) *Moench* — Stjälk trind, strimig, 30–80 cm hög; småbladens af 1 ordningen skaft rät-

vinkligt utstående eller tillbakaböjda; bladflikar korta, tätt hopträngda; flockstrålar glatta eller nästan glatta; oljekanalerna tydligt genomskinliga på delfrukternas insida; glatt och grenig; blad 3 × parbladiga; flock mångstrålig; svepeblad slutligen nedböjda; blommor hvita. 4 7, 8. Bergsilja; torr, grusig betesmark. r. Sk. Öl.

2. *P. palústre* (L.) Moench — Stjälk kantig, grofstrimmig; skaften på 1 ordningens småblad framåtriktade; bladflikar tämligen långa, smala, helbräddade, brunspetsiga; flockstrålar sträfva; oljekanalerna osynliga på småfruktens insida; ört glatt, omkring meterhög, grenig; blad 3—4 × parbladiga; svepeblad slutligen nedböjda; blommor hvita. 4 7, 8. Mossrotsilja; sankt ängar, kärr o. s. v. a. Sk.-Norrl. Liknar *Cnidium venósum* och *Selinum carvifólia* (se denna!).

26. Imperatória L. Mästerrot.

Foderbräm otydligt; kronblad med rak spets; i öfrigt som *Peucedanum*.

I. ostrúthium L. — Rotstock tjock, med utlöpare; stjälk trind, strimmig, föga grenig, liksom bladen glatt; blad enkelt-dubbelt trefingrade; småblad bredt äggrunda, ojämnt grofsågade med uddspetsiga tänder, i förra fallet 3-flikigt handdelta, i senare endast uddbladet (ofta) 3-flikigt; slidor uppblåsta; allmänna svepeblad 0—3; enskilda många, syllika; blommor hvita eller violetta. 4 7. Mästerrot; skogsängar. r. Södra och mell. Sv. Fordom odlad.

27. Anéthum Tourn. Dill.

Allmänna och enskilda svepeblad inga eller 1—2, snart affallande; foderbräm otydligt; kronblad jämnstora, rundade, i spetsen inböjda; frukt plattrydd, oval, glatt; småfrukter med skarpkölade åsar, alla på samma afstand från hvarandra, sidoåsar bredt vingade; åsdälder med 1 oljekanal, som når ned till fruktens bas, samt 3 oljeränder på insidan.

A. gravéolens L. — Glatt, blågrön ört; stjälk 30—60 cm hög, trind, finstrimmig; blad 2—3 × parbladiga med trådfina småblad; öfre bladslidor hinnkantade; blommor små, gula, i glesblommig flock. ☉ 6, 7. Dill. (Från södra Europa) odlad och lätt förvildad. Af egendomlig lukt; användes som krydda.

28. *Pastinaca Tourn.* Palsternacka.

Småfrukternas sidoåsar aflägsnade från de 3 ryggåsarna; oljeränder nå ej fullt fruktens bas; 2 oljekanalerna på småfruktens insida; eljest som *Anéthum*.

P. sativa L. — Stjälk 0,4—1 m hög, kantig, fårad, glatt; blad enkelt parbladiga med glatta, glänsande eller på undersidan småludna, äggrunda, ojämnt sågade—flikade och vanligen oskaftade småblad, uddblad vanligen 3-klufvet; blommor gula i tämligen mångstrålig flock. ☺ 7, 8. *Palsternacka*; odlade ställen, väggkanter. Södra och mell. Sv. — v. *silvéstris Mill.*: blad mera mörkgröna, matta, på båda sidor småludna, liksom vanligen äfven stjälken. Sk.; v. *Fleischmänni (Hladnik)* som art): blad dubbelt parbladiga med smala, 3—6 mm breda, aflånga flikar. Upl. — Den odlade formen har hvit, köttig rot: f. *edulis M. & K.*

29. *Heracleum L.* Loka.

Allmänt svepe snart affallande, enskilda varaktiga; foderbräm 5-tandadt; kronblad jämnstora—mycket olikstora, omvänt hjärtlika—äggrunda med inböjd spets; frukt plattrygad, glatt, bredt omvänt äggrund; småfrukter med 5 låga, trådlika åsar, sidoåsar långt aflägsnade från ryggåsarna; en klubblik oljerand i hvarje åsdäld, 2 på insidan.

H. spondylium L. — 0,5—1,5 m hög, stråfhårig ört; stjälk kantig, fårad, grenig; blad 1—2 × parbladiga med vanligen parflikiga—grofsågade—tandade småblad och flikar; flockstrålar 15—40; blommor vanligen polygama. † 6—8. *Björnloka*; ängar, väggkanter. — Vi uppdelar den i följande 2 underarter:

* *sibiricum L.* (som art). — Blommor gröngula, alla ungefär likstora; fruktämne oftast glatt; frukt bredt omvänt äggrund, i spetsen urnupen; oljekanalerna på insidan knappt nående midten. Förekommer öfver hela landet, men är företrädesvis en nordlig och östlig art. — Varierar med långa, smala, jämbreda, helbräddade eller glest sågtandade bladflikar: v. *angustifolium (Jacq.)* som art).

* *australe Hartm.* — Blommor hvita eller rödletta, de yttre i flokken mycket större än de inre; fruktämne hårigt; frukt smalare, aflångt omvänt äggrund, i spetsen

nästan rundadt trubbig; oljekanaler på insidan nående öfver midten. En mera sydlig och västlig art; går i norr till Vrm. och Upl. — Varierar liksom föregående med smalt lansettlika, långspetsiga bladflikar: v. *élegans* (*Jacqu.* som art.).

30. *Laserpitium Tourn.* Spenört.

Både allmänt och enskilda svepen; foderbräm 5-tandadt; kronblad omvänt hjärtlika med inböjd spets; frukt plattryddad, glatt; småfrukter med 5 låga hufvudåsar och 4 högt vingade biåsar och en oljekanal innanför de senare.

L. latifóllum L. — Högväxt, blågrön, slutligen nästan glatt; stjälk 0,5–1,5 m hög, trind, strimmig, upptill grenig; blad stora 2–3 × parbladiga med äggrunda, trubbiga, vid basen snedt hjärtlika, uddsågade, ofta på undersidan småhåriga småblad; flockstrålar många (20–25), på insidan sträfva; blommor hvita. 4 7, 8. Spenört; skogsängar, isynnerhet i kustprovinserna. Sk.-Hl. och Gstr., Vsm. Dal. — Den mest håriga formen är f. *ásperum Cr.*

31. *Daucus Tourn.* Morot.

Både allmänt och enskilda svepen; foderbräm 5-tandadt; kronblad olikstora, omvänt hjärtlika med inböjd spets; frukt nästan trind, borstig; småfrukter med 5 trådlika, borstbärande hufvudåsar och 4 högre, vingade, taggiga biåsar, med en oljekanal innanför dessa senare.

D. caróta L. — Sträfhårig; stjälk fåradt kantig, 30–80 cm hög; blad 2–3 × parbladiga med parklufna, smala, hårspetsade flikar; de flesta svepebladen stora, parflikiga; flock mångstrålig, vid fruktmognaden ofvan djupt konkav; blommor hvita eller ljusröda (f. *rubriflóra Lge*); midtflockens ofta svart- eller rödbruna. ☉ 7. Morot; torra ställen, åkrar o. s. v. a. Södra och mell. Sv. — Roten hos den odlade formen tjock och köttig, inuti vanligen röd eller gul.

32. *Caucalis Tourn.*

Endast enskilda svepen; foderbräm 5-tandadt; kronblad omvänt äggrunda med inböjd spets, de ytre större, 2-klufna; frukt högyggad, aflång, borstig; småfrukter med 5 trådlika hufvudåsar med

borst och taggar samt 4 högre biåsar med långa, hakböjda taggar; 1 oljekanal innanför biåsarna.

C. daucoides L. — Stjälk mycket grenig, 10–25 cm hög, liksom hela örten stråfhårig; blad 2–3 × parbladiga med aflånga, parflikade småblad, flikar smalt lansettlika; flock 3–5-strålig; biåsarnas hakborst så långa som eller längre än fruktens diameter. ☉ 6, 7. Åkrar, stenkullar o. s. v. r. Sk. Broby. (*Hamnström* 1869).

33. *Torilis Adans.* Floka.

Både allmänt och enskildt svepe; foderbräm 5-tandadt; kronblad olikstora, omvänt hjärtlika med inböjd spets; frukt nästan klotrund, högryggad; småfrukter med låga åsar; hufvudåsar med korta borst; biåsar breda, starkt taggiga, alldeles dolda af taggarna; oljekanaler ensamma under biåsarna.

T. rubella Moench. — Sträf; stjälk fåradt kantig, 0,3–1 m hög, vanligen grenig; blad dubbelt parbladiga med lansettlika, sågade eller parflikade småblad; flock 3–12-strålig; svepeblad sylspetsade; de inre blommorna i flocken ♂; blommor rödletta, sällan hvita; fruktens taggar krökta uppåt. ☉ och ☉ 7, 8. Röd-floka; torra ställen, busksnår o. s. v. Södra och mell. Sv. — f. pygmæa Berg: lågväxt (3–8 cm hög) med endast enkelt parbladiga blad och 2–3-stråliga flockar, Gtl.; f. calcærea Uechtr.: grågrön, vanligen ända från roten spärrigt grenig. Gtl. troligen flerstädes i kalktrakter.

34. *Scandix Tourn.* Kam.

Flock stundom skenbart enkel (blott en flockstråle utvecklad); utan allmänt, men med enskilda svepen; foderbräm otydligt; kronblad vanligen olikstora, smalt omvänt äggrunda med inböjd spets; frukt jämbred, högryggad, flere gånger kortare än det långa, från ryggen tillplattade, i kanterna styfhåriga sprötet; småfrukter med 5, kort taggiga hufvudåsar; oljekanaler under åsdäl-derna och dessutom 2 på insidan.

S. peeten Veneris L. — Lågväxt; stjälk trind, finstrimmig, 8–25 cm hög, glest stråfhårig; blad 2–3 × parbladiga med lansettlika—smalt jämbreda flikar; flockar topp- och sidoställda, 1–3- (vanligen 2-)stråliga; enskilda svepeblad vanligen 5, äggrunda—lansettlika, hela eller i spetsen flikiga; blommor hvita. ☉ 5–7. Venuskam; åkrar, helst på kalk. Sk. Öl. Gtl.

35. *Anthriscus Pers.* Kåx.

Vanligen utan allmänt, men med enskilda svepen; foderbräm otydligt; kronblad omvänt äggrunda eller omvänt hjärtlika, i spetsen inböjda; frukt äggrund—lansettlik, glatt eller kroktaggig, utan åsar och oljekanaler och med glatt spröt, kortare än frukten; åsar tydliga endast på sprötet.

A. Frukt (och fruktämne) glatt, aflång:

I. Flockar 8—16-stråliga; enskilda svepeblad

5—6 1 silvéstris.

II. Flockar 2—5-stråliga; enskilda svepeblad

♥ 2—3 2 cerefóllum.

B. Frukt kroktaggig, äggrund 3 vulgáris.

1. *A. silvéstris (L.) Hoffm.* — Stjälk 0,4—1,5 m hög, fåråd, nedtill småhårig; blad 2—3 × parbladiga med lansettlika, spetsade, parklufna eller inskuret sågade, hårbräddade småblad; flockar alla långskaftade; enskilda svepeblad kransställda; frukt glatt, fint punkterad, aflång, omkring 5 × längre än sprötet, slutligen glänsande svartbrun. ♀ 5—7. Hundkåx; lundar, ängar o. s. v. a. Sk.-Norrl. — Det allmänna svepet kan (sällan) vara 1—2-bladigt (liksom hos de följande arterna.)

2. *A. cerefóllum (L.) Hoffm.* — Stjälk 30—70 cm hög, strimmig, endast ofvan bladfästena hårig; blad nästan glatta, 2—3 × parbladiga med äggrunda, parklufna, uddspetsiga småblad på utspärrade skaft; en del sidoflockar nästan oskaftade; enskilda svepeblad ensidigt vända; frukt glatt, aflång, dubbelt så lång som sprötet, slutligen glänsande svart. ☉ 6, 7. Kårfvelkåx; odl. st. r. Sk.-Bh. och Sthm. — Smakar och luktar som *Myrrhis odorata*; därför fordom odlad.

3. *A. vulgáris Pers.* — Stjälk 15—60 cm hög, fåråd, glatt, vanligen mycket grenig; blad vanligen glest håriga, 2—3 × parbladiga med äggrunda, parklufna småblad och trubbiga, men uddspetsade flikar; flockar 3—6-stråliga, sidoflockar kortskaftade; enskilda svepeblad 2—5, ensidiga; frukt dubbelt längre än sprötet, brungrön. ☉ 5—7. Kårborrkåx; odl. st. r. S. Sv. — Fruktarna fastna liksom kårborrar genom sina krokiga borst.

36. *Chærophýllum* L. *Kax.*

Oftast utan allmänt, alltid med enskilda svepen; foderbräm otydligt; kronblad omvänt hjärtlika med inböjd spets, nästan likstora; frukt glatt, smalt aflång utan spröt, högryggad; småfrukter med 5 låga, trubbiga hufvudåsar och en oljekanal i hvarje åsdäld.

1. *C. témulum* L. — Stjälk 0,3–1 m hög, kantig, strimmig, stråfhårig, grenig och vanligen fläckig; blad dubbelt (sällan 3 ×) parbladiga med äggrunda, inskuret sågade, stråfhåriga småblad; flockar 5–15-stråliga; allmänna svepeblad 0, sällan 1–2, de enskilda 5–8, äggrunda–lansettlika, hårbräddade; blommor hvita. ☹ 6–8. *Flokkax*; torra ställen. a. s. Sv.

2. *C. bulbósum* L. — Förekommer stundom förvildad; skiljer sig från föregående genom knölig rot, endast nedtill stråfhårig stjälk, 3–4 × parbladiga blad med smala flikar och glatta enskilda svepeblad. ☺ 6–8. *Rofkax*.

37. *Myrrhis* Scop. *Körfvel.*

Utan allmänt svepe (sällan 1–2 blad), men med enskilda; foderbräm otydligt; kronblad omvänt hjärtlika, med inböjd spets, olikstora; frukt högryggad, vanligen glatt, lansettlik, utan spröt; småfrukter med 5 högt kölade, ihåliga åsar; utan oljekanal.

M. odoráta (L.) Scop. — Stjälk 0,4–1,2 m hög, trind, strimmig, isynnerhet nedtill mjukhårig, grenig; blad håriga, 3–4 ×, de öfversta 2 × parbladiga; småblad lansettlika, nedtill parbladigt delade, mot spetsen inskuret sågtandade; flockar 6–10-stråliga; enskilda svepeblad 5–6, lansettlika, ofta hinnaktiga; inre blommor i flocken ♂; blommor hvita; frukt glänsande. ♀ 6–8. *Sötkörfvel*; gamla trädgårdar, odl. st. Södra och mell. Sv. — Kryddlukande.

38. *Conium* L. *Odört.*

Både allmänt och enskilda svepen; foderbräm otydligt; kronblad omvänt hjärtlika med inböjd spets; frukt glatt, rundadt–äggformig utan spröt; småfrukter med 5 hvassryggade, rynkiga åsar; inga oljekanal.

C. maculátum L. — Stjälk 0,5–2 m hög, trind, glatt, fårad, oftast rödfläckig, grenig; blad 2–3 × parbladiga med äggrundt lansettlika småblad, som nedtill äro parbladigt delade med tan-

dade flikar, upptill flikade—tandade; nedre blad med runda, ihåliga skaft; flockar 6—15-stråliga, strålar något sträfvä; svepeblad 3—5, de allmänna lansettlika, sällan parflikade, de enskilda ensidiga, kortare än småflockarna (skillnad från *Aethusa*); frukt vårtprickig mellan åsarna; blommor hvita. ☉ 7, 8. Odört; gårdar, åkrar, vägkanter. a. Sk.-Vrm. och Gstr.

39. *Pleurospérmum* Hoffm. Slökesticka.

Både allmänt och enskilda svepen; foderbräm 5-tandadt; kronblad ägggrunda, trubbiga; frukt äggformig, utan spröt, högryggad, glatt; småfrukter med 5, hvasst och naggadt kölade eller svagt vingade, ihåliga åsar; hvarje ås i sin hålighet med en mindre trubbig ås; oljekanal.

P. austriacum (L.) Hoffm. — Glatt, högväxt; stjälk 0,6—1,5 m, fårad, upptill förgrenad i en mängd sidoflockskaft; blad 2—3 × trefingrade, småblad 3-flikade—groft tandade, ägggrunda—lansettlika; sidoflockar ofta kransvis; flockar mängstråliga med något sträfvä strålar; svepeblad många, lansettlika, nedböjda, de allmänna ofta i spetsen 3-flikade; blommor hvita, jämnstora; frukt fint vårtprickig. ☉ 7, 8. Slökesticka; skugg. o. sten. st. r. Ög., Kolmården; Srm., Kila s:n.

40. *Coriándrum* L. Koriander.

Allmänt svepe enbladigt, snart affallande, enskilda kvarsittande; foderbräm 5-tandadt; kronblad omvänt hjärtlika, djupt 2-klufna, de yttre större; frukt klotrund, utan spröt, glatt; småfrukter med 5 låga hufvudåsar och 4 något högre, nästan kölade, smårynliga biåsar; oljeränder saknas; fröhvite konkav på både tvär- och längdsnitt.

C. sativum L. — Stjälk trind, 30—70 cm hög, strimmig, glatt, något grenig; de nedersta bladen vanligen snart vissnande, enkelpardelade med rundade, flikade—sågade flikar; öfre blad 2—3 gånger parbladiga med smala—hårfina, helbräddade flikar; flock 3—5-strålig; enskilda svepeblad 2—3, smala; blommor hvita eller rödletta. ☉ 7, 8. Koriander; (fr. Sydeuropa) odl. och förvild. vid gårdar. — Örten frisk illaluktande, men torr angenämt aromatisk. Frukten användes som krydda.

34 fam. **Araliaceæ**. Araliaväxter. (Kl. 5.)

Vanligen klättrande buske; afviker från umbelliferæ genom vid basen breda kronblad, bärlig frukt, hvars rum äro af samma antal som bladen i blommans öfriga kransar, samt genom bladskäft utan slidor. Endast ett släkte, *Hedera*.

Hedera *Tourn.* Murgröna.

H. helix *L.* — Buske (lian); stammar krypande eller klättrande med luftrotter; blad strödda, skaftade, vintergröna och läderartade af 2 slag: blomgrenarnas hela, äggrunda, spetsiga, de öfriga med hjärtlik bas, handklufna med 3–5 flikar, midtfliken störst; blommor små, grönaktiga på stjärnhåriga skaft i enkel, halfklotformig toppställd flock eller flockar i klase; bären svarta, runda. 9–11. **Murgröna**; skogar, klippor. r. Södra Sv. (ofta odl.) — Sällan blommande. Bären mogna följande årets vår. På Gtl. uppträder den stundom trädformig med låg, upprät stam och utbredd krona med endast äggrunda blad: f. *arborea*.

35 fam. **Halorrhagidaceæ**. Vattenslingväxter.

(Kl. 21 och 1.)

Blommor ♂ eller sambyggare; hylle, foder och krona eller kalk; foder eller kalk sambladig, det förra med 4-tandadt bräm, den senare 4-delt eller låg, otydlig; kronblad 4 eller 0; ståndare 8, 4 eller 1; stift 0 eller 1; fruktämne undersittande; frukt 4-rummig klyffrukt eller 1-fröig nöt. Glatta vattenväxter med kransställda blad.

- A. Sambyggare; klyffrukt; blad kamlikt parbladiga 1 **Myriophýllum**.
 B. Blommor ♂; nöt; blad hela och helbräddade 2 **Hippúris**.

1. **Myriophýllum** *Ponted.* Vattenslinga.

♂-blommor i toppen ofvan om ♀; de förra med 4-delt foder, 4 snart affallande kronblad, 8 (sällan 4) ståndare, de senare med 4-kantigt, 4-tandadt foder, 4 mycket små kronblad och 4 stora märken utan stift. Utvecklar på hösten i bladvecken mycket tätbladiga, uppsvällda vinterknoppar.

A. Öfre stödblåd samtliga kamlikt parbladigt

delta 1 *verticillátum*.

B. Öfre stödblåd enkla, helbräddade, kortare än blommorna:

I. Blommor kransställda 2 *splcátum*.II. Öfre ♀ och ♂ skiftevis. 3 *alterniflorum*.

1. *M. verticillátum* L. — Stjälk enkel eller ofvan midten grenig, 10–25 cm lång, 1–1,5 mm tjock, vanligen uppstigande och flytande, den blommande delen under blomningen uppskjutande ur vattnet, nedtill rotsläende; blad 4–6 i kransen, kamlikt parbladiga med borstlika eller trådsmla småblad; blomstödbladen mindre än mellanbladen och parbladigt delta-parklufna med bredare och kortare flikar, de öfversta stundom blott tandade, hos hufvudformen alltid längre än blommorna; i stjälkens topp en steril bladtöfs; blommor kransställda, de mellersta kransarna ofta med ♂; foder tydligt; kronblad grönhvita eller rödletta, snart afvallande, med utdragen klo; ståndarknappar gula; småfrukter släta. ♀ 6–9. *Kransslinga*; stillastående eller långsamt rinnande vatten. Sk.-Norrl. — Varierar: f. *pinnatifidum* Wallr.: stödbladen stora, parbladiga, liknande mellanbladen. Så t. ex. Sk.; f. *intermédiúm* Koch: stödblåd 2–3×längre än blommorna, men kortare och smalare än mellanbladen; f. *pectinátum* Wallr.: stödblåd ej längre eller de nedersta obetydligt längre än blommorna, de öfversta blott tandade. Bildar öfvergång till följande art, men har godt frömjöl; varierar dessutom på uttorkade stäl- len med 5–10 cm hög stjälk med tätt sittande bladkransar; f. *terrestre* Neilr.

2. *M. splcátum* L. — Stjälk tämligen grof, 1–2 mm tjock, ända till 2 m lång, upptill grenig; blad 3–6 i krans, oskaftade, parbladiga med borstlika småblad; nedersta skärmblad oftast parklufna, men föga längre än blommorna, de öfriga hela, kortare än blommorna; blomställningen blir därför skarpt begränsad från mellanbladen; foder hos ♀ otydligt; kronblad hvita eller rödaktiga, utan klo; ståndarknappar röda, slutligen gula; märken röda; småfrukter släta. ♀ 7, 8. *Axslinga*; stillastående eller långsamt rinnande vatten. Sk.-Norrl. — f. *squamósum* Laest.: de nedre stjälkbladen mindre än de öfre, med kortare, jämbredt syllika flikar, liknande blomstödbladen hos *verticillátum*. Norrl.; f. *muricátum*: småfrukter på ryggen och i kanten med låga, men

grofva taggar. Sk.-Norrl. Blommor utvecklas stundom i öfversta bladkransens bladveck.

3. *M. alterniflorum* DC. — Tämligen lik föregående, men mindre och spensligare; stjälk mindre än 1 mm tjock och vanligen mycket grenig; blad 3–4 i kransen med mycket hårfina småblad; axen fåblommiga, i början lutande; de nedersta ♀ i krans i vecken af mellanbladliknande stödblåd, de högre upp sittande ♀ och ♂ skiftesvis inom fjällika skärmbåd; kronblad hvita, utan klo; knappar gula; småfrukter tätt gråvårtiga. 4 6–8. Hårslinga; stillastående vatten. Sk.-Norrl. (Ej Gtl., Öl.)

2. *Hippuris* L. Hästväns.

Blommor ♂; sällan polygama; kalk otydlig; bildande en låg kant kring fruktämnetts topp; ståndare 1 vid kalkens kant; märke smalt, syllikt. Vattenört med kranssittande, hela, smala blad och med små oskaftade, ensamma blommor i bladvecken.

H. vulgáris L. — Stjälk 15–50 cm hög, vanligen upprät, enkel, ihålig, ledad, nedtill rotsläende och snart bladlös; blad 8–12 i kransen, jämnbreda–jämnbredt lansettlika, 1–2 cm × 1–2 mm, platta något styfva, glatta; blommor rödbruna, stundom polygama, de nedre ♀, mellersta ♂ och öfre ♂; ståndarknapp röd; nöt oval, brungrön, oftast med kvarsittande ståndare. 4 6–8. Hästväns; stillastående och lungt rinnande vatten på dybotten. Sk.-Norrl. — Varierar nedsänkt med breda, tunna, ända till 8 cm långa blad: f. *fluviátilis* Hoffm. I djupare, rinnande vatten. (Ej sällan påträffar man former med nedre, i vattnet varande delen tillhörande denna form och med öfre ofvan vattnet varande delen tillhörande hufvudformen); vid hafsstränder får den ofta bredare, lansettlika blad, 1–1,5 cm × 3–4 mm, de nedre bredare och kortare än de mellersta: f. *marítima* Hellen.; f. *rhætica* Zschokke: stjälk låg, 15–20 cm; blad smalare, 0,5 mm breda. Gtl. Dalhem bland hufvudformen; troligen flerstädes.

36 fam. *Onagraceæ*. Mjölkeväxter. (Kl. 8, 2 och 4.)

Blommor vanligen regelbudna, ♂; foder 2–4-bladigt, fäst i yttre kanten af en urhåkad eller nästan skiflik blombotten; krona 2–4-bladig; ståndare sällan i en krans, vanligen 2 och då af kronbladens dubbla antal; stift enkelt med 2–4-delt märke; märken motsatta kronbladen; frukt undersittande; fröhus eller nöt.

- A. Blommor 4-taliga; ståndare 8; frukt 4-rummigt fröhus:
 I. Kronblad fästa på en lång, rörformig blombotten; frön utan fjun 1 *Oenothéra*.
 II. Kronblad fästa på en skiflik eller skålformig blombotten; frön med fjun 2 *Epilóbium*.
 B. Blommor 2-taliga; ståndare 2; frukt 1—2-rummig, med enfröiga rum, nötlik 3 *Circæa*.
 C. Blommor 4-taliga; ståndare 4; frukt enfröig, 4-taggig nöt 4 *Trapa*.

1. *Oenothéra* L. Blicka.

Foder 4-bladigt, fäst i den yttre kanten af en lång, rörformig, upptill vidgad blombotten, slutligen affallande; kronblad likformiga, hela, med kort, bred klo; stift långt, rakt med 4 trådlika märken; frukt kort, nedtill tjockare.

O. biennis L. — Stjälk upprät, 0,5—1 m hög, slutligen grenig, hårig och sträf; blad strödda, småhåriga, glest och svagt tandade; rotblad, som finnas blott första året, rosettbladda, långt skaftade, smalt omvänt äggrunda—aflånga, trubbad med udd, stjälkblad kortare skaftade, aflånga—lansettlika; blommor oskaftade, ensamma i öfre bladvecken; foderblad jämbredt lansettlika, långspetsade, nedböjda, något längre än kronbladen; dessa omvänt äggrunda, i spetsen intryckta, längre än ståndarna, gula; fröhus tryckt till stammen, hårdt, nästan träaktigt, rundadt 4-kantigt, något glän-delhårigt; frön bruna, skarpkantiga, släta. ☉ 6—8. Nattbleka; odl. st., kring gårdar, åkrar (ursprungligen från Nordamerika). Södra och mell. Sv.

2. *Epilóbium* Dill. Mjölke.

Foder 4-bladigt, fäst i yttre kanten af en smal skiflik eller skålformig blombotten; kronblad oftast likformiga; stift vanligen upprätt med 4 åtskilda eller sammanhängande märken; frukt lång och smal, jämbred, 4-kantig.

- A. Alla blad strödda; ståndare och stift nedböjda 1 *angustifóllium*.
 B. Nedre blad motsatta (sällan 3 i krans); ståndare och stift upprätta:

I. Märken skilda, utböjda; stjälk trind:

a. Blad oskaftade eller mycket kort skaftade:

1. Stjälk med rätt utstående hår; blomknoppar uppräta:

* Blommor stora, 10—20 mm långa, mörkt purpur-röda; blad något nedlöpande; långa, fjälliga och tjocka utlöpare under marken 2 hirsútum.

** Blommor medelstora, 5—10 mm, ljusröda; blad afrundade eller afsmalnande vid basen; storbladiga, rosettlika, korta utlöpare 3 parviflórum.

*** Dessa karaktärer blandade \times hirsútum \times parviflórum.

2. Stjälk tilltryckt hårig; dålig frösättning:

* Utlöpare korta, rosettlika:

† Nedre blad något nedlöpande \times adnátum \times parviflórum.

†† Blad ej nedlöpande, hvasstandade, ljusgröna \times montánium \times parviflórum.

††† Blad ej nedlöpande, otydligt tandade, mörkgröna \times Lámyi \times parviflórum.

** Utlöpare långa, tämligen fina; blad vanligen smala \times palústre \times parviflórum.

b. Blad tydligt skaftade; stjälk med tilltryckta hår (hårig åtminstone upptill); blomknoppar lutande:

* Blad äggrunda eller de öfversta lansettlika:

† Stjälk enkel eller fågrenig; blad ojämnt sågtandade; blomknoppar äggformiga, kortspetsade 4 montánium.

†† Stjälk vanligen från roten månggrenig; blad små, glest tandade, grågröna; blomknoppar rundade—äggformiga, trubbiga 5 collínium.

††† Dessa båda karaktärer blandade \times collínium \times montánium.

** Blad lansettlika, mycket glest, men tydligt tandade; dålig frösättning \times montánium \times palústre.

*** Blad äggrundt lansettlika, tätt tandade; stjälk något kantig; nästan inga utbildade frön \times montánium \times róseum.

II. Märken klubblikt förenade; stjälk kantig (undantag palústre och davúricum) af nedlöpande kantlister från bladfästena:

a. Stjälkens bas vid eller strax efter blomningen med korta, bladiga, oftast rosettbildande skott:

1. Blad skaftade, afsmalnande i skaftet; blomknoppar lutande:

* Stjälk upptill rundtom hårig; blommor röda; fröhus hårigt:

† Blad elliptiska; stjälk upptill och fröhus tilltryckt krus-håriga 6 róseum.

†† Blad elliptiskt aflånga; stjälk upptill och fröhus något utstående lång-håriga; dålig frösättning \asymp parviflórum \times róseum.

††† Blad äggrundt lansettlika med afrundad bas; mycket dålig frösättning \asymp montánium \times róseum.

†††† Öfre blad äggrundt lansettlika med något vigglik bas; mindre god frösättning \asymp Lámyi \times róseum.

** Stjälk endast på kantlisterna hårig; fröhus slutligen glatta; fjällväxter:

† Blommor hvita; frön släta 13 lactiflórum.

†† Blommor röda; frön korniga . . . 15 Hornemánni.

††† Blommor först hvita, slutligen röda \asymp Hornemánni \times lactiflórum.

2. Blad oskaftade eller med tvärt afrundad bas kortskaftade:

* Stjälk kantig; blomknoppar uppräta; fröhus håriga:

† Åtminstone mellersta blad något nedlöpande:

§ Blad lansettlika, från basen till spetsen småningom afsmalnande, ojämnt och hvasst sågade, vanligen ljusgröna, alla oskaftade 7 adnátum.

§§ Blad med något afsmalnande bas, upptill mer eller mindre kortskaftade \asymp adnátum \times róseum.

§§§ Somliga blad svagt nedlöpande, andra med afrundad bas, oskaftade \asymp adnátum \times Lámyi.

†† Inga blad nedlöpande på stammen:

§ Blad smalt lansettlika, fint och glest tandade, alla kortskaftade med afrundad bas, mörkgröna . . 8 Lámyi.

§§ Blad lansettlika, tät tandade, mer eller mindre kortskaftade \asymp obseúrum \times róseum.

§§§ Blad lansettlika med något vigglik bas; oskaftad, tätbladlig rosett af omvänt äggrunda blad \asymp Lámyi \times róseum.

** Stjälk trind; blad smala, jämbreda; blomknoppar lutande; fröhus glatta eller endast nedtill håriga 11 davúricum.

b. Stjälkens bas vid eller strax efter blomningen utsändande långa och långledade utlöpare med glest sittande blad eller fjäll:

1. Stjälk med 2—4 upphöjda kantlister; utlöpare tämligen tjocka:

* Utlöpare ofvan marken, grönt eller brunt småbladiga:

† Öfre stjälkblad med bred bas oskaftade eller kort skaftade; fröhus hårigt:

§ Mellersta stjälkblad ofta något nedlöpande, öfre med bred bas oskaftade; frösättning god . . . 9 **obscúrum**.

§§ Öfre stjälkblad med något vigglik bas; frösättning dålig \times **montánum** \times **obscúrum**.

§§§ Blad med bred bas kortskaftade; frösättning dålig \times **obscúrum** \times **róseum**.

†† Öfre stjälkblad med afsmalnande bas kort—oskaftade; fröhus slutligen glatt; fjällväxter:

§ Blad äggrunda—äggrundt aflånga, helbräddade eller glest tandade; liten växt . . . 12 **anagallidifólium**.

§§ Blad smalt lansettlika, nästan oskaftade:

□ Blommor hvita eller rödletta . . . \times **lactiflórum** \times **palústre**.

□□ Blommor röda \times **Hornemánni** \times **palústre**.

§§§ Blad elliptiska, tydligt skaftade; blommor stora, 8—11 mm långa, röda \times **alsinifólium** \times **Hornemánni**.

§§§§ Blad äggrunda, kortskaftade; blommor hvita, stora, 10—12 mm \times **alsinifólium** \times **lactiflórum**.

** Utlöpare under marken; köttigt hvitfjälliga:

† Blad äggrunda; stjälk hårig endast på kanterna; fröhus glatt 14 **alsinifólium**.

†† Blad vanligen smalare; stjälk upptill rundtom hårig; fröhus svagt hårigt \times **alsinifólium** \times **palústre**.

2. Stjälk trind:

* Utlöpare nästan hårfina, långledade, småbladiga eller fjälliga, i spetsen ofta kottelika 10 **palústre**.

** Utlöpare tjockare, tämligen stor- och tjockbladiga \times **obscúrum** \times **palústre**.

*** Utlöpare tjocka med små, tunna blad och i spetsen en större, tämligen storbladig rosett:

† Blad oskaftade \times **palústre** \times **parviflórum**.

†† Blad skaftade \times **palústre** \times **róseum**.

**** Utlöpare tämligen korta (omkring 2 cm), tjockare och kortledade \times **montánum** \times **palústre**.

1. **E. angustifólium** L. — Stjälk upprät, 0,5—1,5 m hög, trind, mångbladig, glatt, vanligen enkel med köttiga, ofta meterlånga utlöpare under marken; blad aflångt lansettlika, oskaftade, helbräddade eller med glesa, glandelspetsade tänder, under grågröna,

nätådriga; blommor i förlängd, pyramidlik klase, upptill med små, syllika högblad; foderblad röda, liksom blomskaf och fruktämne smäludna, smalt jämbreda, något längre än fruktämnet; kronblad bredt omvänt äggrunda med klo, röda (eller hvita); stift vid basen hårigt, sällan (f. *leiostylon* *Peterm.*) glatt; fröhus silfvergrått. 4 7, 8. **Hömjölke**; backar, skogar, svedjeland. a. Sk.-Norrl. — f. *pubescens* *Hausskn.*: stjälk och blad glest mjukhårig; sällsynt bland hufvudformen.

2. **E. hirsutum** *L.* — Stjälkbas redan vid blomningen utsändande långa, tjocka och köttiga, fjälliga utlöpare under marken; stjälk 0,5–1,5 m hög, upprät, grenig, långhårig och kortare glandelhårig; blad lansettlika, stjälkomfattande, spetsiga, finsågade, håriga; blommor i bladiga klasar, städse uppräta; foderblad lansettlika, uddspetsiga, hälften kortare än kronbladen; dessa omvänt hjärtlika; fröhus 6–10 cm långt, glandelhårigt ludet—nästan glatt; frön bruna, korniga, med smutshvit hårtofs. 4 7, 8. **Luddmjölke**; fuktiga ställen, stränder. r. Södra och mell. Sv. — Varierar glattare och hårigare; den mest håriga formen med äfven fröhusen både kort glandelhåriga och långhåriga är f. *villosissimum* *Koch.*

× *hirsutum* × *parviflorum* — Skild från *hirsutum* genom kortare, mindre köttiga utlöpare med 1–2 cm långa, rödaktiga lågblad samt öfre stjälkblad ej stjälkomfattande; från *parviflorum* genom de längre utlöparna, nedlöpande nedre blad och något uddiga foderblad; blommor 8–12 mm långa. Sk. bland föräldrarna.

✓ 3. **E. parviflorum** *Schreb.* — Stjälkbas vid blomningen med korta bladrosetter, som dock snart efteråt förlänga sig; stjälk upprät, 15–60 cm, mjukhårig af endast enkla hår; blad oskaftade, icke stjälkomfattande, aflånga—aflångt lansettlika, glest småsågade, håriga; foderblad elliptiskt lansettlika utan udd, af kronbladens längd eller något kortare; kronblad omvänt äggrunda, blekröda, sällan hvita; fröhus 3–6 cm, hårigt och glandelhårigt med glänsande, glatta kanter; frön nästan släta. 4 7, 8. **Hårmjölke**; fuktiga ställen, gropar, stränder. S. och mell. Sv. — Varierar mycket till hårlighet; ytterlighetsformer äro: f. *to mentosum* *Hausskn.*: stjälk och blad tätt hvitfiltade och f. *subglábrum* *Koch*: stjälk hög och grenig; blad längre och lifligt gröna med strödda hår. Skuggform. På höstformer blifva bladen stundom tydligt (2–5 mm långt) skaftade. f. *petiolatum* och

liknar den då till utseende följande hybrid, men skiljes lätt genom de utstående håren och den goda frösättningen.

× *parviflorum* × *roseum* — Skild från föregående genom tätare tandade, alltid något skaftade blad, nedlöpande, svaga lister på stjälken och fröhus med svagt håriga kanter; från *roseum* genom mera utstående och längre hår på stjälk och fröhus, smalare blad med kortare (1—4 mm långa) skaft; från båda genom dålig frösättning. Sk. Bl. Vg. Öl.

4. *E. montanum* L. — Stjälk 30—70 cm, enkel eller fågrenig, trind, med tämligen långa stamled, öfverallt kort, krusigt och tilltryckt hårig, vid basen med köttiga utlöpare med bleka, tegellagda lågblad under marken eller ofvan med mera grönaktiga lågblad (sällan utvecklade redan vid blomningen); blad till blomställningen motsatta (sällan 3—4 i krans: v. verticillatum M. & K.), mellersta kortskaftade, äggrunda—svagt hjärtlika, de öfversta ofta elliptiska, alla spetsiga, lifligt gröna, småhåriga, glest tandade; blommor 7—10 mm långa; foderblad äggrundt lansettlika; kronblad omvänt hjärtlika med afrundade flikar, röda, sällan hvita; fröhus 6—9 cm långa, håriga; frön korniga. 4 7, 8. *Bergmjölke*; skogsmark, buskar, murar. a. Sk.-Norrl. — v. *subcordatum Hausskn.*: mellersta blad hjärtlika, nästan oskaftade. Norrl.

× *montanum* × *obscurum* — Skild från *montanum* genom lansettlika, nästan oskaftade blad; från *obscurum* genom vanligen endast korta bladrosetter eller längre, storbladiga utlöpare vid basen; frösättning dålig. Sk. r. bland föräldrarna.

× *montanum* × *palustre* — Skild från *montanum* genom smalare, lansettlika blad, tämligen långa utlöpare med kottelikt hopade, köttiga lågblad i spetsen; från *palustre* genom svagt, men tydligt tandade och bredare blad, kortare och tjockare utlöpare; dålig frösättning. Sk. bland föräldrarna.

× *montanum* × *parviflorum* — Skild från *montanum* genom smalare blad och isynnerhet genom utstående hårigt och glandelhårigt fröhus samt tämligen storbladiga rosetter; från *parviflorum* genom nästan tilltryckt och krusigt hårig stjälk; dålig frösättning. Är i vissa former mycket lik × *parviflorum* × *roseum*. Sk. bland föräldrarna.

× *montanum* × *roseum* — Skild från *montanum* genom längre (omkring 3 mm långt) skaftade, äggrundt lansettlika blad; från *roseum* genom mera afrundad bladbas; nästan ingen frösättning. Sk. r. bland föräldrarna.

E. hypericifolium Tausch — Skild från *montanum* hufvudsakligen genom helbräddade, smalare och spetsigare blad, är tagen en gång af *El. Fries* vid Oårdshult i Lidhult s:n, Sm. 1832; likaså

E. lanceolatum Seb. & Maur. af honom tagen i Blekinge, står nära *montanum* och skiljes därifrån genom tämligen långa (3—7 mm) skaft, lansettlika blad och utlöpare med stora, mellanbladen liknande blad.

5. *E. collinum* Gmel. — Stjälk 5–30 cm, vanligen mycket grenig ända från basen med tämligen korta stamled, grått mjukhårig; blad tydligt skaftade, små, 1–4 cm × 5–15 mm, grågröna, något tjocka, de nedre aflånga, nästan helbräddade, de mellersta äggrunda, glestandade, de öfre elliptiskt lansettlika; blommor 4–6 mm långa, ljusröda; foderblad lansettlika; fröhus 4–6 cm långa; frön nästan släta, något större än hos *montanum*. 4 6–9. Bäckmjölke; kiselhaltiga ställen, steniga backar. Sk.-Norrl.

× *collinum* × *montanum* — Medelform mellan dessa båda arter; har nästan fullgod frösättning. Sk. r. bland föräldrarna.

6. *E. roseum* Schreb. — Stjälk oftast grenig, mörkgrön eller rödt anlupen, 15–80 cm, isynnerhet upptill tilltryckt hårig; blad tämligen (5–10 mm) långt skaftade, elliptiskt lansettlika, de nedre äggrunda eller aflånga, hvasst och tätt tandade; blommor 5–6 mm långa; foderblad lansettlika, spetsiga, rödaktiga; kronblad först vitaktiga, sedan rosenröda med mörkare ådror; fröhus korthårigt och glandelhårigt med rundade kanter och mellan dem en bred fåra; frön bruna, korniga. 4 7, 8. Rosénmjölke; fuktiga ställen. S. och mell Sv. (ej Otl.).

7. *E. adnatum* Griseb. — Stjälk upprät, skarpt 4-kantig, nästan vingad, med uppräta grenar, glatt och glänsande, blott i öfversta delen hårig, vid basen med lifligt gröna bladskott (sällan utvecklade vid blomningen); blad ljusgröna, oskaftade, smalt lansettlika, omkring 5 × 1 cm, trubbiga, tätt och hvasst tandade, de mellersta kort nedlöpande, glatta eller gleshåriga; blomknoppar tämligen långspetsade; blommor 4–6 mm långa; foderblad smalt lansettlika, håriga; kronblad ljusröda; fröhus 7–8 cm långt, gleshårigt; frön korniga. 4 7, 8. Kantmjölke; diken, stränder. Sk. Öl. Gtl. Vg. Skallsjö. — f. *stenophyllum* Hausskn.: blad till 6 cm långa och 5 mm breda, svagare tandade; stjälk vanligen röd; sällsynt bland hufvudformen.

× *adnatum* × *Lamyi* — Än lik *adnatum* med icke nedlöpande blad, än *Lamyi* med något nedlöpande blad; har nästan fullgod frösättning. Sk. Otl. bland föräldrarna.

× *adnatum* × *parviflorum* — Skild från *adnatum* genom nästan trind stjälk, föga eller ej nedlöpande bladbas; mer grofhårig, isynnerhet på fröhusen; från *parviflorum* genom tilltryckta hår, ofta något nedlöpande blad, svagt håriga kanter på fröhusen; frösättning dålig. Sk. Öl. bland föräldrarna.

× *adnatum* × *roseum* — Skild från *adnatum* genom lansettlika—äggrundt lansettlika blad med något afsmalnande bas, de öfre oftast mer eller mindre skaftade; från *roseum* genom smalare blad, de nedersta oskaftade, oftast något nedlöpande; dålig frösättning. Sk. Vg. Öl. bland föräldrarna.

8. *E. Lámyi* *F. Schultz* — Stjälk upprät, 20–60 cm, styf och hård, enkel eller grenig, 2–4-kantig med ej fullt så skarpa kanter som hos *adnátum*, nedtill glatt, upptill isynnerhet i blomställningen gråhårig (vid blomningen silfverglänsande) vid basen med bladiga skott; blad grågröna, nedre trubbiga, glatta, mellersta aflångt lansettlika, vid basen plötsligt höpdragna till skaft, 3–4 × 0,5–1 cm, trubbiga, gleshåriga, isynnerhet på midtnerven, öfre spetsiga, alla kort, men tydligt skaftade, glest tandade; blomknoppar äggrunda, kortspetsade; blommor 5–8 mm långa; foderblad lansettlika, håriga; kronblad ljus purpurröda; fröhus 5–6 cm, hårigt; frön korniga. 4 7, 8. *Gråmjölke*; soliga, något fuktiga ställen. Södra och mell. Sv.

× *Lámyi* × *parviflórum* — Skild från *Lámyi* genom trind stjälk, gröfre hårlighet, korta, långbladiga rosetter; från *parviflórum* genom tilltryckta hår, glestandade, nästan glatta, mörkgröna blad; mindre god frösättning. Sk. Malmö bland föräldrarna. — Mycket lik × *montánium* × *parviflórum*, men har små, nästan otydliga bladtänder.

× *Lámyi* × *róseum* — Skild från *Lámyi* genom oskaftade, storbladiga rosetter med bredt omvänt äggrunda blad och ofta äggrundt lansettlika stjälkblad, de öfre med mera vigglik bas; från *róseum* genom kort—nästan oskaftade, smälare blad, de nedre med afrundad bas; mindre god frösättning. Sk. Malmö (*Murbeck*) bland föräldrarna.

9. *E. obscúrum* *Schreb.* — Stjälk 30–80 cm, vanligen grenig med upprätt utstående grenar, lätt hoptryckbar, upptill mjukhårig, vid basen med förlängda, krypande, småbladiga utlöpare; de på stjälken nedlöpande listerna förena sig mycket snart till en på hvar sida; blad mörkgröna, de nedersta skaftade med vigglik bas, tämligen länge friska (hos *Lámyi* och *adnátum* vissna de fort), mellersta och öfre oskaftade med afrundad bas, stundom något nedlöpande, aflånga—smalt lansettlika, tämligen glest tandade, trubbiga, glatta eller nästan glatta, grenarnas blad kort skaftade; blomknoppar elliptiska, lutande; blommor 5–7 mm; foderblad lansettlika, håriga; kronblad lilaröda; fröhus 5–7 cm, mjukhårigt; frön ljusgråa, korniga. 4 7, 8. *Vidjemjölke*; fuktiga ställen. Sk.-Bh och Upl. — *f. verticillátum* *Lidforss*: blad 3 i krans. Sk. Förslöf.

× *obscúrum* × *palústre* — Skild från *obscúrum* genom svagt tandade blad, finare, mera småbladiga utlöpare och nästan trind stjälk med kantlister endast strax nedom bladfästena; från *palústre* genom gröfre och mera tjockbladiga utlöpare; dålig frösättning. Sk. Sm. Srm. bland föräldrarna.

× *obscúrum* × *parviflórum* — Mycket lik × *adnátum* × *parviflórum*, men blad ej nedlöpande och mera glestandade samt mörkare till färgen. Utlöpare ej sedda af författaren. Sk. mellan Genarp och Toppe!agård (*Murbeck* 1885).

× *obscúrum* × *róseum* — Skild från *obscúrum* genom mera storbladiga utlöpare och skaftade blad; från *roseum* genom förlängda utlöpare och kortare skaftade blad med mera afrundad bas; dålig frösättning. Sk. Sm. Kalmar.

10. *E. palústre* *L.* — Stjälk vanligen enkel eller med upp-råta grenar, 5–40 cm, trind, rundtom hårig, vanligen med 2 starkare hårlister, vid basen med långa, nästan hårfina, småbladiga utlöpare under marken eller i jordbrynet, på hösten med kottelika toppknoppar; blad utom de nedersta oskaftade, de nedre omvänt äggrunda, de öfriga med vigglik bas smalt lansettlika, med något tillbakavikna kanter, trubbiga, helbräddade eller svagt bukttandade, glest småhåriga—glatta, mörkgröna; blomknoppar äggrunda; foderblad spetsiga; kronblad i spetsen bredt urnupna, ljusröda, sällan hvita, 4–8 mm långa; fröhus 3–9 cm långt, mjukhårigt, slutligen hårigt företrädesvis på kanterna; frön finkorniga. 4 7–9. *Kärrmjölke*; fukt. st. a. Sk.-Norrl. — v. *lappónicum* *Hausskn.*: med lineära, endast 3 mm breda blad. Norrl.; v. *alpicolum* *Hausskn.*: låg, 5–10 cm, 1-fåblommig; blad glatta; fröhus med långa skaft af fröhusets längd eller längre; Norrl., äfven sydligare bergstrakter; v. *adenóphorum* *Hausskn.*: stjälk styft upprät, 15–30 cm, upptill glandelhårig; nedre blad tätsittande, styfva, i kanterna starkt tillbakavikna; fröhus glandelhårigt; torrare st. Gtl. Hejde, antagligen flerstädes.

× *palústre* × *parviflórum* — Skild från *palustre* genom större blommor, oftast bredare, något håriga blad, gröfre och mera storbladiga utlöpare; från *parviflórum* genom smalare, vid basen mera afsmalnande blad, mera tilltryckt och svagare hårlighet, finare och längre utlöpare; frösättning dålig. Sk. Bl. Upl. bland föräldrarna.

× *palústre* × *róseum* — Blad lika dem hos *róseum*, men kortare skaftade och svagare tandade; utlöpare förlängda, tämligen tjocka, slutande med en rosett af något större blad; stjälk trind; mycket dålig frösättning. Sk. Hall. Bl. Vg. bland föräldrarna.

11. *E. davúricum* *Fisch.* — Stjälk 8–25 cm, trind, enkel, rundtom småhårig, vid basen med oskaftade, tämligen storbladiga rosetter; blad jämnmala, helbräddade eller bukttandade, vanligen glatta, oskaftade, de nedersta aflånga; blomknoppar ovala, nickande; foderblad trubbiga; kronblad urnupna, hvita eller rödletta, 5 mm långa; fröhus slutligen glatt eller blott nedtill gleshårigt, på skaft af fröhusets längd eller längre. 4 7, 8. *Smalmjölke*; fuktiga ställen i fjäll och fjälltrakter. r. Norrl.

× *davúricum* × *Hornemánni*, × *davúricum* × *lactiflórum* och × *davúricum* × *palústre*, alla från Lpm., ej sedda af författaren.

12. *E. anagallidifóllum* Lam. — Stjälk låg, 5–10 cm, upp-rät–nedliggande, hårig endast på kanterna, enkel, vid basen med tämligen kraftiga, bladiga utlöpare ofvan marken; blad små, 1–2 cm långa, nedre omvänt äggrunda, mellersta och öfre äggrunda–äggrundt aflånga, kort–nästan oskaftade, helbräddade eller de öfre otydligt glestandade, glatta eller nästan glatta; blomknoppar äggrunda–klotformiga, nickande; foderblad tämligen trubbiga; kronblad 4–5 mm långa, svagt urnupna, lilaröda; fröhus 2–4 cm långa, glest glandelhåriga, slutligen glatta, glän-sande; frön ljusbruna, släta. 4 7. 8. Lillmjölke; fuktiga ställen i högre fjäll. Norrl.

× *anagallidifóllum* × Hornemánni, × *anag.* × *lactiflórum* och × *anag.* × *palústre*, alla från fjällen, ej sedda af författaren.

13. *E. lactiflórum* Hausskn. — Stjälk 8–40 cm hög, enkel, hårig endast på kantlisterna, vid basen med något förlängda, rosettliknande skott ofvan marken (sällan utvecklade vid blomningen); blad kortskaftade, de nedersta omvänt äggrunda–aflånga, vanligen helbräddade, de öfriga (vanligen smalt) äggrundt lansettlika, glestandade, glatta, fettglänsande; blommor hvita, 4–5 mm långa; foderblad omkring $\frac{3}{4}$ af kronbladen; fröhus 3–5 cm, glatta, yngre sparsamt glandelhåriga; frön släta. 4 7, 8. Hvitmjölke; fuktiga ställen i fjäll och fjälltrakter. Norrl.

× *lactiflórum* × *palústre* — Skild från *lactiflórum* genom smalare lansettlika blad och svagt håriga fröhus, längre utlöpare; från *palústre* genom tydligt hårförande lister, bredare blad samt kortare och tjockare utlöpare; blommor hvita eller ljusröda; dålig frösättning. Norrl. bland föräldrarna.

14. *E. alsinifóllum* Vill. — Stjälk vanligen enkel, 10–40 cm, med håriga kanter, vid basen med tämligen långa och langleddade utlöpare, bärande köttiga, bredbasiga, gulhvita lågblad; blad som hos föregående art, men vanligen bredare, spetsigare och mera hvasstandade; blommor röda, stora, 8–12 mm; kronblad nästan dubbelt längre än fodret; fröhus 4–6 cm; frön släta. 4 7, 8. Mejrammjölke; fuktiga ställen i fjälltrakter. Norrl.

× *alsinifóllum* × Hornemánni — Skild från *alsinifóllum* genom grönaktiga, kortare, mindre köttigt fjälliga utlöpare; från Hornem. genom mera hvasstandade blad och större, 8–10 mm långa blommor; svag frösättning. Norrl. bland föräldrarna.

× *alsinifóllum* × *lactiflórum* — Skild från *alsinifóllum* genom grönbladiga, korta utlöpare och hvita blommor; från *lactiflórum* genom stora, 10–12 mm långa blommor; frösättning försvagad. Jmt. Storlien bland föräldrarna.

× *alsinifólium* × *palústre* — Skild från *alsinifólium* genom smalare blad, upptill rundt om hårig stjälk, fina utlöpare, svagt hårigt fröhus; från *palústre* genom bredare blad, tydlig kant på stjälken, köttiga, bredbasiga, vanligen bleka fjäll på utlöparna; dålig frösättning. Norrl. bland föräldrarna.

15. *E. Hornemánni* *Rchb.* — Lik *alsinifólium*; skild hufvudsakligen genom kortare och kortledade utlöpare med något grönaktiga, föga eller icke köttiga fjäll eller småblad (sällan utvecklade redan vid blomningen) och korniga, mycket små frön, mindre, 5—7 mm långa blommor och vanligen äggrunda blad. 4 7, 8. *Fjällmjölke*; fuktiga ställen i fjäll och fjälltrakter. Norrl.

× *Hornemánni* × *lactiflórum* — Blommor i början hvita, slutligen ljusröda, 5 mm långa; blad smalare än hos *Hornem.*; utlöpare korta, med antydan till rosett i spetsen. Norrl. bland föräldrarna.

× *Hornemánni* × *palústre* — Skild från *Hornem.* genom smala, nästan oskafade blad, längre och finare utlöpare, svagt hårigt fröhus; från *palústre* genom tydlig hårlist på stjälken, något tjockare utlöpare och svagare hårigt fröhus; blommor 5—7 mm långa; dålig frösättning. Norrl. bland föräldrarna.

3. *Circæa Tourn.* Häx.

Foder 2-bladigt, fäst i kanten på en kort, rörformig blombotten, snart affallande; kronblad 2, 2-klufna; stift 1 med urnupet eller klufvet märke; nöt beklädd med hakformiga borst, omvänt äggformig—klubblik, 1—2-rummig med enfröiga rum. Lundörter med hela, motsatta blad, hvita eller rödletta blommor i klase samt med långa, fjälliga utlöpare under marken.

A. Blomklase utan högblad 1 *lutetiána*.

B. Klase med borstlika högblad:

I. Märke 2-klufvet; fruktens hår lika långa eller längre än fruktens halfva största bredd 2 *intermédia*.

II. Märke helt eller urnupet; frukthår mycket kortare än fruktens halfva största bredd 3 *alpina*.

1. *C. lutetiána* *L.* — Rotstock upptill knappt förtjockad, långledad, utan lågblad; stjälk 25—50 cm, mjukhårig och upptill glandelhårig, ofta något grenig; blad äggrunda med afrundad eller tvär (sällan svagt hjärtlik: f. *cordifolia* *Lasch*) bas, spetsiga, glestandade, glanslösa, 7—10×4—6 cm; skaft ovingade, ofvan fårade; kronblad med otydlig klo och trubbiga flikar; frukt omvänt äggrund, 2-rummig, med styfva, breda hak-

formiga hår, som äro lika långa eller längre än fruktens halva största bredd. 4 7, 8. Storhåx; lundar, fukt. skog. Sk.-Bh. Bl. Vg. Öl.

2. *C. intermedia* Ehrh. — Rotstock bitvis förtjockad, längledad med kvarsittande lågblad; stjälk 15–30 cm, glatt, blott i blomställningen glandelhårig; blad hjärtlika, 6–7×3,5–5 cm, groftandade, svagt glänsande, med smalt vingade, ofvan något rännformiga skaft; kronblad med otydlig klo och mindre trubbiga flikar än hos föregående; frukt nästan klotformig, 2-rummig, men blott ett rum med frö; fruktens hår mjukare än hos föregående. 4 7, 8. Mellanhåx; fukt. st. helst i bokskog. r. Sk., Hall., Sm., Vg. — Intager fullständigt en mellanställning mellan föregående och efterföljande art, är möjligen en till art utbildad hybrid af dem, men uppträder sällan tillsammans med någon af dem.

3. *C. alpina* L. — Rotstock kortledad, något köttigt förtjockad med kvarsittande fjälllika lågblad; stjälk 5–15 cm, spröd, glatt, i blomställningen glandelhårig; blad hjärtlika, groftandade, glänsande 1,5–4,5×1–4 cm, med vingade, ofvan platta skaft; kronblad med tydlig klo och spetsiga flikar; frukt oliksidigt klubblik, enfröig. 4 6, 7. Lillhåx; fuktig skogsmark. Sk.-Norrl. (Ej Otl.).

4. *Trapa* L. Sjönöt.

Foderblad 4, fästa omkring fruktämnet, slutligen utväxande till styfva, i spetsen hullingbärande taggar på frukten; kronblad hela, jämte ståndarna sittande på ett uppsvälldt ringformigt fäste; stift enkelt med klotformigt märke; frukt halft undersittande, behård not. Vattenväxt med simmande bladrosett och små, hvita blommor i bladvecken.

T. natans L. β *conocarpa* F. Aresch. — Stjälk 0,5–1,5 m lång, vid basen krypande, under vattnet med kamlikt förgrenade birötter från de snart affallande, smala lågbladens fästpunkter och med vid basen, i bottendyn förankrad, kvarsittande modernöt; flytblad läderartade, rutförmiga, fram till groftandade, ofvan bruna, glatta, under håriga på nerverna, 3×3–3,5 cm, på upptill ihåligt uppblåsta skaft, som äro längre än skifvan; större delen af frukten öfersittande, hoptryckt, i tvärsnitt oval. ☉ 7, 8. Sjönöt;

Sk. Immeln — Hufvudformen, som är mera hårig, har taggarna fästa ofvan fruktens midt och den öfversittande delen af frukten 4-kantig, är i Sv. utgången, men har fordom liksom *β conocarpa* haft en vidsträcktare utbredning, hvilket senare årens fynd af subfossila Trapanötter visa.

37 fam. **Lythraceæ.** Fackelväxter. (*Klass 11 och 6.*)

Blommor ♂, regelbundna; foderblad 6, i knoppen kantlagda, fästa på en rörformig, ofärgad blombotten, omväxlande med tandadt ytterfoder; kronblad 6; ståndare af kronbladens antal eller dubbelt så många i 2 kransar; fruktämne öfversittande, med 1 stift och odelt märke; frukt 2–6-rummigt, flerfröigt fröhus med axilärt fröfäste. Örter utan stipler och hela blad.

A. Kronblad stora; ståndare 12 1 **Lythrum.**

B. Kronblad små, snart affallande; ståndare 6 . . 2 **Peplis.**

1. **Lythrum** L. Fackla.

Blommor i knippen i toppställdt, utdraget ax; foder af 6 längre och smalare yttre och 6 kortare och bredare inre tänder; ståndare 12, 6 längre och 6 kortare; stift af 3 olika storlekar, antingen längre än alla ståndarna, eller lägre än de långa, men högre än de kortare ståndarna eller kortare än dem alla; fröhus omgifvet af blombotten, 2-rummigt, öppnande sig i spetsen med 2 tänder.

L. salicaria L. — Stjälk 0,5–1 m hög, kantig, vanligen enkel, mer eller mindre hårig; blad motsatta, sällan strödda eller i krans, från hjärtlik bas lansettlika, spetsiga, oskaftade, helbräddade, glatta eller småhåriga; nedre knippekransar mera skilda, öfre tätt närmade hvarandra; blommor röda, 10–14 mm långa. 4 7, 8. **Strandfackla**; stränder, diken, kärrängar. a. Sk.-Norrl. — f. cordatum: högblad bredt hjärtlika, plötsligt hopdragna till smal spets, ofta kransställda. Sk.

2. **Peplis** L. Lunke.

Blombotten klocklik, veckad; foderblad 6, små och tandlika, omväxlande med 6 mindre, ofta otydliga, utböjda ytterfodertänder; stift mycket kort, fröhus nästan inneslutet i blombotten, nära på klotrundt, 2-rummigt, regelbundet uppbristande. Liten

vattenväxt med motsatta blad och ensamma blommor i bladvecken.

P. pörtula L. — Ört glatt och oftast något rödaktig; stjälk nedliggande, rotsläende och grenig, i djupare vatten uppstigande, 8–20 cm lång; blad omvänt äggrunda, afsmalnande till skaft, helbräddade, 5–15 mm långa; blommor nästan oskaftade, mycket små, hvita eller rödletta. ○ 6–9. Rödlncke; stränder, vattengropar. Sk.-Norrl. (ej Gtl.).

38 fam. Elæagnaceæ. Haftornväxter. (Kl. 22).

Tvåbyggare; ♂ bestående af 2 fria kalkblad och 4 ståndare i 2 kransar, ♀ af en sambladig, 2-flikad kalk, 1 öfversittande fruktämne, ett förlängdt stift och 1 krökt märke; frukt enrummig, enfröig nöt, innesluten i en af den kvarsittande kalken bildad köttig skenfrukt.

Hippóphaë L. Haftorn.

1. *H. rhamnoides* L. — Tornig, 1–5 m hög buske; blad strödda, helbräddade, jämnbreda, ofvan glänsande grågröna, undertill silfverhvita, 3–5 × 0,3–0,5 cm; blommor och blad samtida, de förra föga färgade, oftast gytrade; skenfrukt gul, oval, omkring 1 cm lång. 5. Stränder. r. Upl.-Nb. Bh.

39 fam. Thymelæaceæ. Tibastväxter. (Kl. 8).

Blommor ♂ med enkel, regelbunden, sambladig, färgad, trattlik, affallande, 4-delt kalk; ståndare 8, fästa på pipen i 2 kransar; pistill 1, bestående af ett öfversittande fruktämne, nästan utan stift, och ett märke; frukten enrummig, 1-fröig stenfrukt.

Daphne L. Tibast.

1. *D. mezereum* L. — Sommargrön, 0,5–1 m hög buske med ljust gråbrun, knottrig bark; blommor röda, välluktande, i täta knippen på bar kvist å fjorårsskotten, hvilka afslutas med en sedan utslående, toppställd bladknopp; blad smalt omvänt äggrunda, kortspetsiga, helbräddade, glänsande och glatta, kortskafade, 5–7 × 1,5–2 cm; stenfrukt rundadt oval, röd, 8–10 mm lång. 4, 5. Tibast; skogsdungar. Sk.-Norrl. (ej Gtl.).

40 fam. **Violaceæ.** Violväxter. (*Kl. 5, enl. L. 19*).

Örter med rosettställda eller strödda blad och stipler; blommor ensamma i bladvecken; foder oregelbundet, femtaligt, fribladigt med bihang bakom fästpunkten, det udda bladet uppåtvändt; krona oregelbunden, femtalig, fribladig, det udda bladet nedåtvändt, försedt med sporre; ståndare 5, med korta strängar och sammanvuxna knappar, alla med ett brunt fjälligt bihang i spetsen, de två nedre med i sporren inskjutande honungsafsöndrande utskott; fruktämne öfversittande med 1 stift och 1 märke; fröhus enrummigt, mångfröigt, öppnande sig med 3 skal, som längs midten bära hvar sitt parietala fröfäste. Har jämte vårblommorna, som ofta dö bort utan att sätta frukt, därjämte fertila sommarblommor utan eller med förkrympta kronblad. Endast ett släkte.

Viola Tourn. Viol (kännetecken — familjens).

A. Två kronblad vända uppåt, 2 åt sidorna, 1 nedåt; stift nedtill rakt, upptill under märket hakformigt nedböjdt:

I. Örter med rotstock, stängel och rosettställda blad:

a. Rotstock med bruna lågblad, på sommaren alstrande stjälkar, som uppbära fertila blommor 9 mirabilis.

b. Rotstock utan bruna lågblad, på sommaren ej alstrande stjälkar:

1. Stängel vid fruktmognaden nedliggande, rak; stiftets hake jämnt afsmalnande till märket; fröhus klotrunda, oftast håriga:

* Rotstock ogrenad eller kortgrenig, alltid utan verkliga utlöpare ofvan marken:

† Stipler lansettlika, långspetsade, finhåriga, i kanten hår- och glandelbräddade, tätt tandade; tänder 1—3 mm långa, oftast hårbräddade; blommor ljust lila, väluktande; örtblad hjärtlika med tvärt afsatt spets 4 collina.

†† Stipler som föregående, men icke eller glest tandade; tänder högst 1 mm långa, ej hårbräddade; blommor luktlösa, rent blå eller rödaktigt anlupna (sällan hvita); örtblad hjärtlika med öppen—tvär bas, långsamt tillspetsade . . 3 hirta.

††† Stipler bredt lansettlika, kortspetsade; blommor svagt lukande; örtblad bredt hjärtlika med mera sluten bas \asymp hirta \times odorata f. subhirta.

** Rotstock bärande (jämte grenar under marken) ofvan marken glest bladiga utlöpare, som ändas med en bladrosett (rotsläende, eller ej):

- † Stipler vid midten 1–2 mm breda, håriga på båda sidor och i kanten, deras tänder 1,5–2 mm långa, tätta; rotstockens vårblad matt gröna, hjärtlika, tätt håriga; sommarblad tätt och stråft hvithåriga, flera vid följande vårblomning kvarsittande; blommor hvita, välluktande 2 *alba*.
- †† Stiplernas tänder högst 1 mm långa:
- § Rotstockens vårblad glänsande, njurlika—rundadt hjärtlika, lika breda som eller bredare än sin längd, glatta eller föga håriga; sommarblad bredt hjärtlika, gleshåriga, vid blomningen sällan kvarsittande; stipler aflångt ovala—bredt triangulära, kortspetsade; blommor mörkblå, välluktande 1 *odorata*.
- §§ Rotstockens vårblad hjärtlika, alltid längre än sin bredd, oftast tätt håriga:
- Sommarblad ej stråft hvithåriga, inga öfvervintrande; utlöpare rotsläende; stipler bredt lansettlika, glatta eller endast i kanten håriga. \times *hirta* \times *odorata* f. *subodorata*.
- Sommarblad stråft hvithåriga, några öfvervintrande; utlöpare sällan rotsläende; stipler håriga både i kanten och på öfre och undre sidan:
- △ Blommor välluktande, vanligen skiftande i hvitt och blått; stipler bredt lansettlika med kort spets \times *alba* \times *odorata*.
- △△ Blommor luktlösa eller svagt luktande, hvita med ljus lilakant; stipler smalt lansettlika, långspetsade \times *alba* \times *hirta*.
2. Stängel i fruktstadiet upprät med hakig spets; stift under märket uppsväldt till en skålformig skifva, från hvilken det rörliga märket utgår; fröhus trekantigt, glatt:
- * Rotstock och dess grenar avslutade med spetsknoppar och därför ej tillväxande framom knoppen; stipler till stor del sammanvuxna med bladskaffet:
- † Rotstock 0,2–1 cm lång, med alldeles förkrympta stamled, utan utlöpare; blad hjärtlika med djupt inskuren, sluten bas, från midten afsmalnande till skarp spets; krona vattenblå, ofta nästan vit 5 *umbrösa*.
- †† Rotstock lång, krypande, med förlängda stamled och oftast utlöpare; blad förlängt triangulära eller hjärtlika med öppen bas; krona rent blå 6 *ullginösa*.
- ** Rotstock lång och krypande, med utlöpare; blad och stäng-

lar ur sidknoppar; rotstockar tillväxande framom dessa; stipler nästan fria från bladskafvet:

† Blad alldeles glatta, det andra rundadt njurlikt, utan spets; högblad fästa nedom stängelns midt; blommor köttröda; sporrblad 8—10 mm 8 *palústris*.

†† Blad undertill håriga, det andra med en trubbig, bred spets; högblad på stängelns öfre tredjedel; blommor rent blå; sporrblad 15—20 mm långt 7 *epípslla*.

††† Dessa kännetecken blandade . . . \asymp *epípslla* \times *palústris*.

II. Örtor med rotstock och stjälk, märke bildande en nedböjd spets:

a. Rotstock äkta, slutande med en toppställd bladrosett, nedom hvilken stjälkarna utgå:

• Rotstock med bruna lågblad nedom bladrosetten; naggtänder rundade:

† Kronbärande blommor lila eller blåhvita, på stänglar, sällan från stälken; stipler helbräddade 9 *mirábills*.

†† Kronbärande blommor blå eller mörkare lila, från stjälkens bladveck eller därjämte på stänglar; stipler sågade eller tandade:

§ Utvuxen bladskifva nästan glatt; stipler förlängda, lansettlika; stjälk och bladskaft glatta eller ensidigt håriga:

Örtblad något förlängda; foderbihang mycket korta \asymp *mirábills* \times *silvéstris*.

Örtblad bredt njurlika; foderbihang längre och bredare \asymp *mirábills* \times *riviniána*.

§§ Utvuxna bladskifvor, småludna; stipler med bred bas; bladskaft, stjälk och stängel rundt om håriga \asymp *arenária* \times *mirábills*.

** Rotstock utan bruna lågblad nedom bladrosetten; (bladens naggtänder rundade):

† Ört fint och tätt luden; blad tjocka, fasta, ofta metallfärgade; stipler triangulära med grofva sågtänder . . . 12 *arenária*.

†† Ört glatt eller något gleshårig:

§ Blad tjocka, fasta, sällan rent gröna; stipler triangulära med grofva sågtänder; ört 3—5 cm hög. 12 *arenária* v. *rupéstris*.

§§ Blad tunna, rent gröna; stipler förlängdt lansettlika, de flesta tätfransade; ört vid blomningen 5—25 cm:

Kronblad aflånga, lilafärgade, ej täckande hvarandra, det

- nedre med mörkare fläck; örtblad hjärtlika; foderbihang nästan omärkliga; sporre fin, tillspetsad . . 11 *silvéstris*.
- Kronblad bredt omvänt äggrunda, blå med vit bas, det nedre utan mörk fläck; blad njurlika; foderbihang stora; sporre med grof och tvär, ofta fårad spets . . 10 *riviniána*.
- Dessa kännetecken blandade . . \asymp *riviniána* \times *silvéstris*.
- §§§ Kännetecknen i § och §§ närmast härofvän blandade \asymp *arenária* \times *riviniána*.
- b. Rotstock utan bladrosett, oäkta, bildad af öfvervintrande kvarlefvor från förra årens stjälkar; blommor alltid från bladig stjälk; bladens naggtänder långsträckta med rätlinig eller inbuktad rygg:
1. Mellersta bladens stipler af bladskaftets halfva längd eller kortare:
- Alla blad med tvär eller inskuren bas:
 - † Kronblad nästan hvita, de öfre rundade; sporre af foderbihangens längd; stjälkbladens naggtänder starkt utskjutande 15 *stagnína*.
 - †† Kronblad blå, de öfre spetsiga eller mot spetsen afsmalnande; sporre dubbelt så lång som foderbihangen; bladens naggtänder ej eller föga utskjutande:
 - § Stjälkar vid blomningen 5–15 cm långa, nedliggande, rikt förgrenade, på utvecklade stånd talrika; blommor blå; nedre kronblad 7–18 mm 13 *canína*.
 - §§ Stjälkar 1–2, upprätta, vanligen ogrenade, vid blomningen 10–30 cm; blommor ljusblå; nedre kronblad 15–22 mm 14 *montána*.
 - §§§ Dessa kännetecken blandade . . . \asymp *canína* \times *montána*.
- ††† Kännetecken i † och †† närmast här ofvan blandade \asymp *canína* \times *stagnína*.
- ** Flere eller färre blad med tillspetsad bas:
 - † Blad mörkgröna, tjocka, glänsande; naggtänder ej utskjutande \asymp *canína* \times *púmilla*.
 - †† Blad ljusare gröna, tunna, mindre glänsande; naggtänder utskjutande \asymp *púmilla* \times *stagnína*.
2. Stipler bladlika, de mellersta längre än halfva bladskaftet:
- Inga stipler betydligt längre än hela bladskaftet:
 - † Kronblad nästan hvita; stjälkbladens naggtänder utskjutande 15 *stagnína*.

- †† Kronblad ljusblå; stjälkbladens naggtänder ej utskjutande 14 montána.
- ** Alla eller de flesta stipler längre (ofta betydligt) än bladskaffet:
- † Ört småluden, 20–50 cm; blad triangulärt lansettlika med tvär eller inskuren bas 17 elátior.
- †† Ört glatt, 5–20 cm; blad med tillspetsad bas . . . 16 púmilla.
- ††† Dessa kännetecken blandade elátior × púmilla.
- *** Stipler än längre, än kortare än bladskaffet; ört finhårig; bladbas tvär eller inskuren, sågtänder utskjutande elátior × stagnína.
- c. Hybrider mellan II a och II b; rotstock i regeln som b, ofta med sidoställda, aldrig med toppställd bladrosett; stjälkar under sommaren mycket talrika (kvarsittande vissnade till följande vår) och långa, skjutande kronlösa, oftast sterila, blommor:
1. Ört öfverallt finhårig:
- Stipler med bred bas; blad bredt hjärtlika med djupt inskuren bas:
- † Stjälkar flere, med korta stamled, uppstigande eller nedliggande; stipler små × arenária × canína.
- †† Stjälkar få, uppräta, med förlängda stamled; stipler stora × arenária × montána.
- ** Stipler med smal bas; blad från tvär eller något afrundad bas triangulära × arenária × púmilla.
2. Ört glatt eller med spridda hår:
- Alla blad med mer eller mindre djupt hjärtlik bas:
- † Öfre stipler korta och smala:
- § Foderbihang stora; sporre tvär, oftast hvit × canína × riviniána.
- §§ Foderbihang små; sporre tillspetsad oftast färgad × canína × silvéstris.
- †† Öfre stipler breda, förlängda . . . × montána × riviniána.
- ** Blad med tvär eller föga inskuren bas, oftast tvärt sammandragna till spets; öfre stipler långa och breda × púmilla × riviniána.
- B. Fyra kronblad vända uppåt, något täckande hvarandra; stift nedtill knäböjdt, under märket ej hakformigt nedböjdt:
- I. 4 med äkta rotstock; blad njurlika; stipler helbräddade; blommor mörkgula; märke nästan tvålappigt 18 biflóra.

II. ☉, ☺, sällan 4 med oäkta rotstock; blad bredt ovala—lansettlika; stipler parbladigt delta; blommor ofta 2—3-färgade; märke liknande ett hufvud, urhålkadt, med två hårknippor på sidorna och framtill med en läpp.

- a. Foder kortare än kronan; denna stor, ofta starkt färgad 19 *tricolor.*
 b. Foder längre än kronan; denna liten, ofta vit eller vitgul 20 *arvensis.*

1. *V. odorata* L. Exs. ¹⁾ 35, 36. — Vårblad grundt naggade, småhåriga eller nästan glatta, runda eller rundtrubbiga med bladskaffet nående basflikar eller njurlik, öppen bas, 15—35 mm långa och breda, på lika eller dubbelt så långa skaft; sommarbladens skifvor hårigare, 4—6 cm långa, något längre än sin bredd, skaft 2—3 gånger så långa; stipler glatta med glandeltoppade 0,5—1 mm (sällan 1—1,5: f. *longifimbriata*) långa fransar eller helbräddade, med glandler längs kanten, de yttre 10×5 mm, tvärt, de inre 15×3 mm, mindre tvärt tillspetsade; stänglar af bladens längd eller längre, med högblad ofvan midten; foderblad trubbiga, 5—7×2—3 mm, vanligen glatta, med utstående bihang och spetsig vinkel mellan de 2 nedre; kronblad omvänt äggrunda, på insidan mörkvioletta med blåvit bas, det sporbärande 15 mm, ofta urnupet, på undersidan mörkblått med gredelin sporre och 2 hvita, skilda fläckar, där sporen öfvergår i skifvan; sommarblommor gröna, vid frömjölets släppande 2 mm långa. Utlöparna utgå ofvan resterna efter fjorårets blad, blomma någon gång under första året från bladveckan, men i regeln först andra året från den rotfasta ändrosetten. Blommor alltid väluktande; frukt 6—7 mm, klotrund, täthårig, ofta blåaktigt anlupen, på 3—6 cm långa stänglar. 4 4, 5. Luktviol; fullt vild på Öland, Gladsax hallar och möjligen äfven på Kullaberg i Sk. En förvildad form i Fredriksbergs park vid Malmö har hvita blommor, f. *albiflora*. f. *longifimbriata* finnes förvildad i parker. Sk. t. ex. Tosterup, Bollerup.

2. *V. alba* Bess. Exs. 31, 32. — Hela örten klädd med långa, hvita hår; de öfvervintrande rosettbladen tydligt spetsiga, djupt naggade, ofta mörka längs nerverna, än med äggrund omkrets, 5—7×3—5 cm, och rundade, hvarandra nående eller starkt närmade basflikar, än njurlikt triangulära, 2—4 cm långa och breda,

¹⁾ Exs. betyder: Neuman, Wahlstedt, Murbeck: *Violæ exsiccatae*.

med öppen njurlik-trubbvinklig bas; årets utlöpare utgå nedom de öfvervintrande bladen, slå ej rötter, hafva förlängda stamled och triangulärt njurlika, vid basen öppna blad, än öfvervintrande, än bortdöende, så att växten vid vårens början ofta saknar utlöpare; stipler långhåriga, jämbredt lansettlika, 10–25×1–3 mm; stänglar kortare än bladen; högblad 5–7 mm, hårbräddade, fästa vid stängelns midt; foderblad hårbräddade, vinkeln mellan de nedersta trubbig; nedre kronblad urnupet, 10–15 mm långt; knappbandets bihang längre än knappen; fröhus klotrundt-äggrundt eller omvänt äggrundt; krona hvit eller gulaktig. 4 4, 5. Hvitviol; buskmark. r. Öl.

× *alba* × *odorata* Exs. 33, 34. — Utlöpare särdeles långa, sällan rotsläende; öfvervintrande blad färre; blommor fläckiga i blått och hvitt, sällan rent blå; alla blad mycket mindre håriga än hos *alba*; rosettbladen hjärtlika, längre än hos *odorata*; utlöparnas blad njurlika med kort spets eller bredt triangulära med öppen bas. Öl. r.

× *alba* × *hirta* — Blommor hvita med lilakant och mörkvioletta strimor; rotstockens utlöpare korta, såsom äldre tjocka och grofva liksom dess grenar; blad af samma form som *hirta* × *odorata* f. *sepincola*, men betydligt hårigare. Öl mycket sällsynt (*C. Areskog*).

3. *V. hirta* L. Exs. 37, 38. — Vårblad finhåriga; grundt naggade, trubbiga, de första triangulärt hjärtlika, de öfriga med aflångt äggrund-äggrund omkrets och tvär-öppet hjärtlik bas eller rent hjärtlika; sommarblad 7–11×4–7 cm, förlängdt triangulära-äggrunda med öppen, sällan hjärtlika med slutna bas, på starkt håriga, ofta 2–3 gånger så långa skaft; stipler långspetsade, 2–4 mm breda med glatta ytor och än helbräddade, än kort tandade och glandelhåriga eller hårbräddade kanter; högblad fästa nedom stängelns midt; foderblad hårbräddade, trubbiga, de nedre dubbelt så långa som breda, öppningen mellan dem bågformig; alla kronblad i allmänhet urnupna, på insidan blå med hvitgul bas, det nedre 15–20 mm långt, på undre sidan med ett bredt hvitt tvärband, där sporen utgår; fröhus klotrundt, täthårigt. 4 4–5. Marsviol; backar. a. Sk.-Upl. Dal. — Har 2 typer: α frustránea: vårblommor sterila, frukt ur kronlösa blommor; detta är den ofvan beskrifna; den varierar: f. *fratérna* *Rchb.*: stipler 1–2 cm långa; vårbladens skifvor vid blomningen 1–2,5 cm långa med tvär eller öppen bas på kortare eller något längre skaft; stänglar vid blomningen långt öfverskjutande bladen; blommor rent blå, sällan hvita; solform; f. *pinetorum* *Wiesb.*: stipler 2–4 cm, vårbladens skifvor vid blomningen 2–6 cm långa med hjärtlik bas och 2–3 gånger så långa skaft, nående öfver de vanligen rödt anlupna blommorna; i skogsdungar; β fertiliflöra: alla eller en stor del af vårblommorna frukt bärande; vårblad grofnaggade, de första bredt hjärtlika, 3×2,5 cm, de senare hjärtlika, 4×3 cm, öfverskjutande blommorna; rotstock grenig. Sk. Ystad, Svarte på lerbackar.

× *hirta* × *odoráta* — Sk.-Upl.; öfverallt, där stamarterna växa tillsammans; ofta svår att skilja från stamarterna. Vi uppdelar formerna sålunda:

Utan utlöpare, blommor luktande:

f. *subhirta Beck.* Exs. 39: blad och stipler kortare och bredare än hos *hirta*, eljest lik den. f. *cenipontána Beck.*: lik *odoráta*, men med längre och spetsigare blad.

Med utlöpare, blommor utan eller med svag lukt:

f. *sepíncola (Jord) Beck.* Exs. 40: lik *odoráta*, men med längre, spetsigare och hårigare blad; utlöpare långa. f. *permíxta (Jord) Beck.*: lik *hirta*, men blad och stipler kortare, bredare; utlöpare kortare, gröfre.

4. *V. collína Bess.* Exs. 1, 2. — Ört tätt finhårig; rotstockens hufvudaxel med förkrympta, dess grenar 2–6 cm långa, med förlängda stamled; vårblad ljusgröna, bredt hjärtlika, 2–3×1,6–2,5 cm; sommarblad med oval omkrets och djupt inskuren, nästan slutet bas, 6–10×4,5–8 cm, de yttersta ofta rundade med öppen bas; bladskaftens hår äro nedåtriktade, något tilltryckta; stipler nästan öfverallt håriga; öppningen mellan de nedre foderbladen vid; sporrblad urnupet, 10–15 mm, med hvitt fält såsom hos *hirta*, de öfriga smalt omvänt äggrunda, ej urnupna. 4 4, 5. Sundsvallsviol; backar. Mpd., flerstädes äfven långt in i landet. — Den hos oss vanliga formen har kronbladens insida vid basen vit, för öfrigt tydligt lilafärgad, sporren stötande i rött eller ljusblått och sporrbladet 12–15 mm långt (f. *umbrícola Rchb.*); mindre vanlig är f. *declívis Dum.*, hos hvilken sporrbladet är 10–12 mm och kronan mjölkvit med endast svag lila-anstrykning.

5. *V. umbrósa Fr.* Exs. 43. — Rotstock ogrenad, upptill bärande bredt äggrunda, hinnaktiga, 10×6 mm stora lågblad, inom hvilka utvecklas en 4–8-bladig, rikblommig rosett; stipler från bred bas lansettlika, spetsiga, glandeltandade, 10–12×2–4 mm, sammanvuxna med bladskäften; blad med tydligt utskjutande naggtänder, på våren 2–3×1,5–2,5 cm, på sommaren hälften större; foderblad skarpt och tydligt spetsiga, de nedre jämte det tandade bihanget 6–7×2 mm; kronblad ofta urnupna; sporrblad 15–20 mm; fröhus glatt, spetsigt, 6–10 mm långt. Svagt välluktande. 4 5, 6. Skuggviol; löfbackar. Lpm.-Vrm. och Hls.

6. *V. ullgínósa Bess.* Exs. 42. — Glatt; rotstock förlängd, krypande, ofta utan utlöpare; knopp inom bruna lågblad; blad naggsågade med klolikt inböjda sågtänder, det andra och tredje från öppen, hjärtlik bas triangulärt afsmalnande till en trubbig eller rundad spets, i vårstadiet 2,5–4×2–3 cm, det första kortare och bredare, bredt hjärtlikt–njurlikt; blad i höststadiet bredt hjärtlika,

5—7×3,5—6 cm med öppen bas eller (sällan) hvarandra nående basflikar; bladskaft smalt vingkantade; stipler äggrundt lansettlika, glandeltandade; stängel 8—20 cm, vid blomningen något öfverskjutande bladen; högblad mycket korta, fästa ofvan stängels midt; nedre foderblad spetsiga eller trubbiga; krona blå, alla eller de 3 nedre bladen i spetsen urnupna; sporre kort och trubbig, 2—4 mm lång; de 2 sidobladen med säcklikt utvidgad bas; fröhus glatt, omkring 1 cm långt. 4 5, 6. Dalelsviol; flodstränder, mossar. Sk. Sm. Dir. Vid Hossmo i Sm. förekommer en form med smärre blommor och kortare, bredare blad (f. subepipsila).

7. *V. epipsila* Ledeb. (non Fr.). Exs. 4. — Rotstock flere dm lång, dess nodi med bruna stipelrester, dess utlöpare långa, rotslående, liknande grenar, i spetsen bladbärande; blad och blommor sällan flere än 2 tillsammans; stipler äggrunda, helbräddade, violett anlupna; stängel tjock, saftig, 8—15 cm, under högbladen dubbelreflad; vårblad med öppen bas och något utskjutande naggtänder, det första rundadt njurlikt, 3—4×4—5 cm, utan spets eller med spets, bildad af den öfverste naggtanden; de följande bredt hjärtlika—njurlika, 4—6×4—5 cm med spets, bildad af 5—7 naggtänder; nedre foderblad mer eller mindre tillspetsade, 7—8×2—3 mm; nedre kronblad starkt urnupet, med vanligen 9, föga grenade strimmor, de öfriga ofta svagt urnupna, alla ljusblå, sällan, f. albiflora Exs. 41, hvita; sporre bred och grund, kronans inlopp bredt; märkets rör förlängdt, skarpt afsatt på skålen; fröhus omkring 1 cm långt, glatt. Svagt luktande. 4 5, 6. Mossviol; fuktiga ställen. Sk.-Lpm. — Den här beskrifna formen är *scánica* Fr.; en magrare med mindre blommor och hälften mindre blad är *β suécica* Fr.; de öfvergå utan gräns i hvarandra.

× *epipsila* × *palústris* (= *epipsila* Fr. och *Hn*). Exs. 5. — Kronblad blå—lilla, det nedre 12—15 mm; högblad vid eller något ofvan stängels midt; blad ofta stora som hos *epipsila*, till formen som hos *palústris*, men svagt spetsade och något håriga på undersidan. Växer öfverallt, där båda stamarterna finnas, och sätter ofta frö.

8. *V. palústris* L. — Finare och spensligare än föregående; blad vanligen 3—4 tillsammans, med ej utskjutande naggtänder, det första bredt njurlikt, 2—3,5×2,5—4 cm, det andra—fjärde rundadt med öppen bas, lika långt som bredt; stipler gröna, föga hinnaktiga; stängel 3—8 cm hög, under högbladen enkelreflad; foderblad trubbiga eller med afrundad spets, vanligen 4×2 mm;

kronblad kötröda—rödlila med mörkvioletta ådror, vanligen rundade, det nedre svagt urnupet; sporre djup och smal; blommans inlopp trångt; märkets rör öfvergående i skålen. 4 5, 6. **Kärrviol**; fuktiga ställen. a. Sk.-Lpm. — En spenslig form med 8—16 cm långa stänglar och de sista bladen något längre än sin bredd är f. *sphagnicola* Exs. 3. Varierar med 4 kronblad hvita och det nedre hvitt med lilafärgad sporre, f. *albiflora*.

9. **V. mirabilis** L. Exs. 7. — Rotstock upptill grenig och klädd af bruna lågblad, inom hvilka den toppställda knoppen framkommer; stipler 10—15 mm, hinnaktiga, lansettlika, hvitlöda, till sist bruna; rosettbladens skaft fyrkantiga, på ena sidan grofhåriga, vid blomningen 3—8, sedan 12—20 cm långa, deras skifvor naggsågade, njurlika, med kort, tvär spets, bildad af den öfversta tanden, i början inrullade, gleshåriga, 2—3×3—4 cm, sedan glatta, 7—8 cm långa och oftast något bredare; kronbärande blommor på 6—10 cm långa stänglar, sällan, f. *axilliflora*, på korta skaft från den senare utväxande ensidigt håriga stjälken, hvilken i regeln endast bär kronlösa blommor i bladvecken; foderblad spetsiga, 10—15 mm långa, det öfre och de 2 nedre med större, fyrsidiga, de sidoställda med mindre bihang; sporrblad 15—20 mm, däraf den raka, gulhvita sporren 4—5 mm; frukt 10—13 mm, såväl ur rotstockens som stjälkens blommor. Fint välluktande. 4 5. **Underviol**; skogsbackar. Sk.-Lpm.

× *mirabilis* × *riviniána* — Vanligen glatt, de flesta blad njurlika med kort, tvär spets, 2,5—3 cm långa och något bredare, ljusare gröna än hos *riviniána*; stipler i kanten kort tandade eller svagt fransade; nedre foderbladens bihang 2—2,5 mm långa; öfre kronblad 7—10 mm breda, blå med vit bas; sporrblad omkring 20 mm, dess strimor mörkvioletta på vit botten; sporre oftast hvitgul; något välluktande. 4 5. Sk. Öl. Gt. Jmt. Mpd. Oftast med vårblommor från bladvecken: f. *axilliflora*, mera sällan från rotstocken: f. *scapigera*.

× *mirabilis* × *silvestris* — Flera blad hjärtlika, längre än sin bredd, långsamt tillspetsade; nedre foderbladens bihang något hopknipna, 1,5—2 mm långa, sidofoderbladens mycket små; blommor mindre än föregående; kronblad 5—8 mm breda, ljust violetta—lila, helt tillbakavikna; sporrblad med mörkare lilafleck öfver strimorna; sporre i regeln färgad, något tillspetsad. 4 5, 6. Sk. Öl. Gt. Hos denna förekommer f. *scapigera* oftare än hos föregående, men är dock vida sällsyntare än f. *axilliflora*. Dessa bägge hybrider äro alltid lätta att skilja från stamarterna, men öfvergå på platser, där alla tre stamarterna finnas, i hvarandra genom trippelhybriden, *mirabilis* × *riviniána* × *silvestris*.

10. **V. riviniána** *Rchb.* Exs. 11. — Glatt eller gleshårig (f. *villösa* Exs. 13); rotstock grenad, hvarje gren med toppställd rosett af långskaftade blad; deras skifvor tydligt naggade, njurlika

utan spets eller liksom stjälkbladen bredt hjärtlika med kort spets, 2–3 cm långa, lika breda eller något bredare; nedre stipler hinnaktiga, oftast violett anlupna, från något bredare bas afsmalnande till lång spets, på båda sidor tätt och långt fransade, de öfre mer och mer gröna med kortare och glesare fransar; stjälkar vid blomningen 15–20 cm, vid fruktsättningen 25–35 cm, då bärande 4–5 × 3,5–4 cm stora, hjärtlika, från öfre tredjedelen tillspetsade blad med hvarandra täckande basflikar och glest korttandade, ofta nästan helbräddade, jämbreda stipler; nedre foderblad 9–12 × 2–3 mm, däraf de firsidiga, något rundade bihangen 2 mm, öfriga bihang hälften kortare; sporrblad 20–25 mm, däraf den hvita, baktill fårade sporren 5 mm; öfre kronblad 7–10 mm breda; fröhus glatt, omkring 16 cm långt. 4 5, 6. Lundviol; lundar. a. Sk.-Norrl. — f. *nemorosa* ^{Exs.} är mera lågvuxen, har hälften kortare foderbihang och violett sporre; de skånska exemplaren hafva, men de norrländska sakna mörkare fläck på sporrbladet.

× *riviniána* × *silvéstris* Exs. 14, 15. — Förekommer i alla möjliga öfvergångsstadier mellan stamarterna; då den har blad af den ena och blommor af den andra lätt att igenkänna, annars svår. *V. silvática* Fr. omfattar bägge arterna och hybriderna.

11. *V. silvéstris* *Rchb.* Exs. 8–10. — Glatt; utvuxna rosettblad 3–4 × 2,5–3 cm, från djupt hjärtlik, slutna bas långsamt afsmalnande till spets, ofta öfvervintrande och svartnande eller metallfärgade; stjälk vid blomningen 7–12 cm, dess blad hjärtlika med öppen bas, från midten afsmalnande; nedre foderblad 6–7 × 1 mm, deras bihang 0,5–1 mm långt, de öfrigas mindre—omärkliga; öfre kronblad 5–8 mm breda, skarpare tillbakaböjda än hos föregående; sporrblad 15–17 mm, däraf den ofårade, violetta sporren 5–7 mm; krona än lila, än röd, f. *rosea* Exs., än nästan vit, f. *pállida* Exs. eller rent benhvit, f. *leucántha* Exs.; fröhus glatt. 4 5, 6. Skogsviol. Sk. Bl. Sm. Öl. Gtl. Blommar ofta äfven på senhösten.

12. *V. arenária* (*DC.*) *Fr.* Exs. 16. — Stjälkar tufvade, vid blomningen 3–6 cm, med korta, sedan något förlängda stamled, utan kronlösa blommor; blad svagt naggsågade, kortskaftade, rundade—njurlika utan spets eller bredt hjärtlika med kort, tvär spets, 7–15 mm långa och breda; mellersta stipler gröna, 5–6 × 3–4 mm, med 2–4 grofva sägtänder på hvar sida, de nedre liksom de öfre i sommarstadiet längre och smalare; blommor talrika, på långa skaft, bildande en tät kvast, öfverskjutande bladen; foderbihang

korta och smala; krona blått eller rödt violett; sporrblad djupt urnupet, 8—15 mm, inberäknadt den violetta, trubbiga, 2 mm långa sporren; fröhus 5—7 mm, finludet. 4 5, 6. Bäckviol; grusbäckar. Sk.-Norrl. — f. *proténsa Beck*: stjälkar vid blomningen 6—10 cm med förlängda stamled, skjutande fertila, kronlösa blommor; bladskifvor 1,5—2 cm långa och breda; blommor ofta blekare; sporrblad med udd i midten. Svedjeland. Mpd. Sättna, Vrm. N. Råda (*H. A. Fröding*). En liknande form med glatta eller nästan glatta fruktämnen och fröhus är f. *glabræscens*, Mpd. Wattjom. Var. *rupéstris Schmidt* Exs. 47: till alla delar, äfven fruktämne och fröhus, glatt. Öl. r.

× *arenária* × *mirábilis* — Två former: f. *submirábilis* Exs. 18: vid blomningen 10—20 cm; blad njurlika eller rundadt—brett hjärtlika, vid blomningen 2—5 cm långa och lika breda eller något bredare; stipler endast upptill tandade; tänder korta, glesa, framåtriktade; blommor från talrika stjälkar, sällan på stänglar, mörkt lila, blå eller lila—rosa; sporrblad 12—17 mm; sporre vanligen färgad; fruktämne vanligen glatt. Jmt. Frösön, Mpd. flerstädes, Gtl.; f. *subarenária* Exs. 17: vid blomningen 3—8 cm hög; rotstockens grenar tätt tufvade; bladskifvor 1—3 cm långa; stipler vanligen äfven nedtill tandade med gröfre tänder; blommor på stänglar, mera sällan därjämte på stjälkar; sporrblad 10—15 mm; fruktämne vanligen hårigt. 4 5, 6. Mpd. Almön, endast på ett ställe, men där i stor mängd, mycket talrikare än stamarterna.

× *arenária* × *riviniána* — Öfverallt tätt finhårig; blad rent gröna, tunna; öfre stipler förlängdt lansettlika med 3—5 glesa, långa och smala tänder; nedre stipler från bred bas lansettlika, mer eller mindre fransade; fruktämne glatt, sällan glesl småludet, sterilt; efter vårblomningen talrika kronlösa blommor, oftast sterila. Till bladens form och storlek än lik *riviniána*, f. *subriviniána* Exs. 20, än lik *arenária* f. *proténsa*, f. *subarenária* Exs. 19. Mpd. flerstädes, Jmt. Frösön, Upl. Sm. Öl. Gtl., säkerligen äfven i andra landskap. r.

× *arenária* × *silvéstris* — Lik föregående. Mycket sällsynt. Öl: Gtl.

× *arenária* × *canína* — Öfverallt tätt finhårig; blad hjärtlika med öppen bas och tvär spets; skild från den liknande *arenária* × *riviniána* genom förlängdt hjärtlika och gröna, tandade, men aldrig fransade, sällan hinnaktiga stipler, äfven i de sällsynta fall, då en verklig, toppställd bladrosett och en äkta rotstock utbildas; stjälkar nedliggande, talrika, till sist 20—30 cm långa. Sk. Degeberga, Vrm. N. Råda (*H. A. Fröding*), Öl. Säkert i flere landskap. V. *canína* × *rupéstris* Exs. 50, lik denna, men aldeles glatt. Öl. r.

× *arenária* × *montána* — Stjälkar uppräta, med långa och färre stamled; stipler större, djupare tandade—flikade; blommor färre och större. Denna hybrid synes alltid hafva skenrotstock utan toppställd bladrosett. Mpd. flerstädes, Jmt. Frösön.

× *arenária* × *púmilla* Exs. 54. — Skild från de båda föregående genom något tillspetsad bladbas på de öfre sommarbladen; förekommer på Öl. äfven aldeles glatt, *púmilla* × *rupéstris* Exs. 55.

13. V. *canína* L. — Blad mörkgröna, glänsande, fasta, från tvär eller öppen hjärtlik, sällan något nedlöpande bas, mer eller

mindre förlängda, trubbiga; nedre stipler i allmänhet vid blomningen bruna, de följande gröna, 5 × 2 mm, ovalt lansettlika, de öfre 8—10 × 1—2 mm, jämbredt lansettlika, med 2—4 grofva, framåtriktade tänder; foderblad lansettlikt tillspetsade, de nedre 5—12 × 1—3 mm, de fysisidiga 1,5—3 mm långa bihangen inräknade; krona djupt blå med stort, hvitt öga, de öfre kronbladen ovala, sällan tillspetsade, det nedre 7—18 mm, inberäknadt den hvita eller gula, 2—4 mm långa sporren; fröhus glatt, ovalt, 6—10 mm långt. 4 5, 6. Hundviol.

α *ericetórum* *Rchb.* Exs. 21. — Vid blomningen 5—15 cm hög; rotstock rikt förgrenad; bladskifvor dubbelt så långa som breda, trubbiga, aflånga, aldrig nedlöpande, och basen därför alltid tvär eller öppet hjärtlik; nedre kronblad 10—15 mm långt. Sk.-Vrm. Vsm och Mpd. En form med ljusare blad och rent behvita blommor är f. *cándida* *Aresk.* in litt. β *crassifólia* *Grönv.* Exs. 23.: större och grenigare än föregående; blad köttiga, tjocka, undertill blågröna, de öfre ofta spetsiga med något utstående naggtänder, tydligt nedlöpande på det korta bladskafvet, och bladbasen därför svagt vigglik; har ofta kronlösa sommarblommor; sporrblad 10—18 mm. Sandiga stränder. Sk. Hall. Bl. Sm. Gtl. Öl. γ *simplex* Exs. 22.: vid blomningen 3—7 cm hög; skenrotstock enkel eller föga grenig, i följd af stamledsresternas korthet och de täta, vissnade stiplerna lik en äkta rotstock; blad med rundad spets, bredt triangulära eller ovala med tvär eller öppen, hjärtlik bas, vid blomningen 5—10 mm långa och breda; sporrblad 7—12 mm långt. Gräsängar på grusbotten. Sk., antagligen i flera landskap.

× *canína* × *riviniána* — Skiljes från *riviniána* på skenrotstocken och de sidoställda skenrosetterna, från *canína* på stiplerna, som med undantag af de öfversta äro mer eller mindre fransade; blommorna äro rent blå, inuti hvita, större än hos *canína*; den är till blad och växesätt än mer lik *riviniána*, f. *subriviniána* Exs. 24, 25, än mera lik *canína*, f. *subcanína*. Bland stamarterna.

× *canína* × *silvéstris* — Blommor stötande något i lila; för öfrigt som föregående. Sk. Öl. Gtl.

× *canína* × *stagnína* Exs. 27, 28. — Stjälkar än uppräta, vid blomningen 15—30 cm, f. *stricta* *Fr. mant. p. p.*, än nedliggande, 8—15 cm, f. *depressa*; blad vanligen intermediära, tjockare och fastare än hos *stagnína*, men med tydligare nerver än hos *canína*; stipler alltid flere gånger kortare än bladskafvet; blommor ljusare blå än hos *canína*; sporre vanligen längre än foderbihangen. Flerestädes bland stamarterna. Den liknande, men större, frodigare och bredbladigare × *montána* × *stagnína* har jag sett från Sigtuna (*M. M. Floderus*).

× *canína* × *púmilla* Exs. 48. — Stjälkar uppstigande eller nedliggande, vid blomningen vanligen 10—20 cm; bladskifvor från tvär, något inbuktad eller något afrundad bas förlängdt triangulära, 20 × 10, 25 × 13, 35 × 15 mm, trubbiga; de mellersta bladskafven ofta dubbelt så långa som sina stipler; krona rent blå; sporre ofta af foderbihangens dubbla längd. Gtl. Öl.

14. *V. montána* *L.* — Rotstock oftast vågrät, glatt; mellersta stipler gröna, 10—15 × 5 mm, klufna i 2—3 par framåtriktade, spetsiga flikar eller grofsågade, $\frac{1}{2}$ —hälften så långa som det utvuxna

bladskäftet, de öfre längre och smalare, glesare flikade eller svagt sågade, ofta föga kortare än det utvuxna bladskäftet; blad ljusare gröna och tunnare än hos föregående, de mellersta från öppen, de öfre från slutan bas aflångt hjärtlika, 4—6 × 2—3 cm, bredast vid eller nedom midten, långsamt afsmalnande till en trubbig spets; kronblad ljusblå, inre tredjedelen hvit, de öfre elliptiska, ofta spetsade; fröhus glatt, spetsigare än hos föregående. 4 6. **Bergviol**; ängar. a. Lpm.-Vrm. Vsm. Gstr. Ett par stånd sågos vid Hossmo ä i Sm. i en kornåker, möjligen ditförda med norrländskt frö. Är troligen utbredd i hela skogsbygden, ehuru förbisedd och på lokaler, där den sammanträffar med föregående, öfvergående i densamma genom hybridisering (*canina* × *montana*).

× *montana* × *riviniána* — Endast på de öfre stiplernas storlek, de något ljusare blommorna och de större vårbladen skild från *canina* × *riviniána*; bildar liksom denna i sommarstadiet väldiga tufvor med ända till 0,5 m långa, nedliggande stjälkar. Norrl. a.

15. **V. stagnína** *Kit.* Exs. 25, 26. — Glatt; jordstam utsändande dels tätt hopade, vid blomningen än 10—30 cm, än, f. húmilis, 5—10 cm långa, uppräta stjälkar, dels krypande jordskott, som afslutas med en senare blommande knopp; bladskäft vingkantade, kortare än skifvorna; dessa aflångt triangulära, från tvär eller svagt hjärtlik (endast de nedersta svagt rundad) bas direkt eller något därofvån långsamt afsmalnande till spets, 6 × 2, 4,5 × 2, 4 × 1, 2 × 0,6 mm; stipler växlande, lansettlika, jämbreda eller från smalare bas utvidgade, spetsiga, de nedre oftast lansettlika, svagt sågade, 2—4 gånger kortare än bladskäftet, de mellersta glest grofsågade—flikade, af bladskäftets halfva eller hela längd, de öfversta svagt sågade eller helbräddade, oftast 1-nerviga, 8—30 × 1—6 mm; blomskäft kortare eller längre än stödbloden, 3—7 cm; foderblad spetsiga, 5 × 2 mm; sporrblad 10—15 mm, inberäknadt den 1—2 mm långa, kägellika, grönaktiga sporen; fröhus aflångt, glatt, 5—8 cm; kronblad mjölkhvita, i spetsen med ljusblå anstrykning. 4 6, 7. **Strandviol**; fuktiga ställen. Sk.-Gstr.

16. **V. púmlla** *Chaix.* Exs. 29, 51. — Glatt; jordstam som *stagnína*; stjälkar få tillsammans, 5—10 cm, längs kanterna liksom stipler och bladskäft med en fin, stråfsågad list; bladskifvor fasta, mörka, glänsande, lansettlika, med spetsig eller vigglik, sällan tvär bas, bredt nedlöpande, 15 × 4, 20 × 6 mm, alltid betydligt längre än de vingkantade skäften; stipler jämbredt lansettlika,

alla utom de nedersta längre (ofta dubbelt) än sitt bladskaft, än helbräddade, än med 2–3 grofva sågtänder på båda eller endast på yttre kanten, 10–15×1–2 mm; blommor 1–2, sällan flere från hvarje stjälk, på 3–6 cm långa skaft, oftast öfverskjutande bladen; nedre foderblad 6–8×2 mm; kronblad smalt omvänt ägg-runda, blå, vid basen hvita, det nedersta oftast urnupet, 10–18 mm, inberäknadt den grönaktiga sporren (4 mm), som är dubbelt längre än foderbihangen; fröhus glatt, 8–10 mm. ♀ 6, 7. Öviol; ängar. Öl. Gtl. — f. procérior: stjälk 15–20 cm, bladskifva 40×6 mm; stipler 20–40×3–7 mm; blomskaft 5–8 cm. Gtl. Hejde. (*Ahlfvengren*).

× *púmilla* × *stagnína* Exs. 56. — Mycket lik *canína* × *púmilla*; lättast skild genom ljusblå blommor, sirligare och finare växesätt; stjälkar mera upprätta; bladskifvor från rundad, ofta vigglik, nästan aldrig inbuktad bas lansettlika, tydligt tillspetsade, smalare än hos föregående, 20×8, 25×9, 35×10 mm; de mellersta bladskäften ofta af sina stiplers längd. Öl. Gtl. r.

× *púmilla* × *riviniána* Exs. 52, 53. — Ofta med sidoställda rosetter; nedre blad bredt hjärtligt triangulära, öfre 35–40×20–25 mm, aflångt triangulära med inbuktad eller tvär bas och tvärt afsatt spets; stipler alltid 2 gånger kortare än bladskaftet, de nedre något fransade; sporre hvit. Gtl. r.

17. *V. elátior* Fr. Exs. 30. — Öfverallt tätt småhårig; stjälk grof, upprät och enkel, vid blomningen ända till 50 cm; bladskaft 1,5–3 cm; skifvor från tvär eller inbuktad bas förlängdt triangulära med utböjda sågtänder, de mellersta omkring 60×22 mm, oftast nående öfver blommorna; stipler 30×5, 40×8, 55×15 mm, än helbräddade med flikig bas, än grofsågade; kronblad ofta urnupna, till $\frac{1}{3}$ eller $\frac{1}{4}$ hvita, för öfrigt ljusblå, strimmiga, det nedersta, omkring 20 mm, inberäknadt den korta grönaktiga sporren; fröhus glatt, trubbigt, omkring 1 cm långt. ♀ 6, 7. Friesviol; löfängar. Öl. r.

× *V. elátior* × *púmilla* Exs. 57. — Stjälk grof, småhårig, vid blomningen vanligen 15–20 cm; stipler i regeln smalare, men i förhållande till bladskäften ofta längre än hos föregående; bladskifvor nästan glatta, fint sågade, deras bas något afrundad eller vigglik; till växesätt och utseende lik föregående. Öl. r. Gifver i lefvande tillstånd intryck af en gleshårig *V. púmilla*, således mörkare än föregående och efterföljande.

× *V. elátior* × *stagnína* Exs. 58. — Skild från föregående, hvilken den till storlek och utseende liknar, genom mindre sporre och tvär eller inbuktad bladbas från *elátior* genom svagare hårlighet och ljusare blommor, från bägge genom hälften mindre stipler, från *stagnína* genom hårligheten, genom större, mera blå blom- och längre, mindre inskurva stipler. Öl. r.

18. *V. biflóra* L. — Glatt; rotstock med omväxlande förlängda och förkrympta stamled, äkta, bärande rösettblad och stjälk;

bladskifvor naggsågade, de nedre njurlika, 2–3×3–5 cm, de öfversta bredt hjärtlika, 1,5×1,5 cm; stipler gröna, helbräddade; blommor ensamma eller parvis, långskaftade; kronblad mörkgula, det nedersta 10–12 mm, nästan utan sporre; fröhus 5–7 mm, glatt. 4 6, 7. Fjällviol. Lpm.-Dir. och Ågm.

19. *V. tricolor* L. — Pollenmagasin slutet; märkets läpp stor, mynningen vänd framåt och nedåt. 4–11. Styfmorsviol. Sk.-Lpm. a. Dess många former dela vi på 2 varieteter: α genuina *Wittr.*: sporren lika lång eller $1\frac{1}{2}$ gång så lång som foderbihangen; pollenmagasin alltid slutet. ☉ eller ☉. Följande former: öfre kronblad till sist violetta, de öfriga hvita, f. *týpica* *Wittr.*; eller alla violetta, f. *versicolor* *Wittr.*; eller röda, f. *roséola* *Wittr.*; eller röda med långa, grenade honungsstreck, f. *ornatíssima* *Wittr.*; eller öfre kronblad brunvioletta, långt åtskilda, det nedersta guldgult, f. *aureobádia* *Wittr.*; eller alla gula, f. *lutescens* *Wittr.*; eller alla hvita, f. *albescens* *Wittr.* β maritima *Schweigg.*: finhårig, i följd af öfversandning 4; sporre ofta dubbelt längre än foderbihangen; utvuxna kronblad än ljusröda, f. *ammótopha* *Wittr.*, än violetta med bredt sporrblad och kort sporre, f. *conióphila* *Wittr.*, eller smalt sporrblad och längre sporre, f. *stenóchila* *Wittr.* En särdeles bredbladig form är f. *bellioides* (DC.). De odlade penséerna hafva kallats v. *horténsis* DC.

20. *V. arvensis* Murr. — Pollenmagasin öppet; märkets läpp liten, dess mynning vänd nedåt och bakåt. 4–11. Åkerviol. Sk.-Lpm. a.

Följande varieteter: α *commúnis* *Wittr.*: upprät; blomskäft upprätta, längre än bladen; foderblad ofta något kortare än de hvita kronbladen; sporre något längre än foderbihangen; β *lilácina* *Wittr.*: upprät; kronblad mer eller mindre violetta eller hvita med skarpa strimmor; γ *patens* *Wittr.*: stjälkens nedre grenar nedliggande; blomskäft utstående, af samma längd som bladen; foderblad längre än de hvita, hal Slutna kronbladen; sporre kortare än foderbihangen; δ *curtisépala* *Wittr.*: blomma större, foderblad $\frac{1}{3}$ kortare än de vanligen halmgula eller violett kantade kronbladen; ϵ *perénnans*: genom öfversandning flerårig. Sk. Kåseberga.

(*V. cornúta* L. — Anträffas här och där förvildad i parker t. ex. Sk. Kristinehof och Dybeck. Stjälk 20–40 cm, bladskäft 5–10 mm; bladskifvor hjärtlika, 2,5–3×1,5–2 cm, spetsiga, naggade; blommor på långa skaft, blå; sporreblad likt en cirkelsektor, 1 cm långt, med ännu längre, ofta böjd sporre; foderblad jämbreda, finspetsiga, 10–15 mm långa).

41 fam. Cistaceæ. Vändväxter. (Kl. 13.)

Blommor regelbundna; foder 5-bladigt, af 2 yttre mindre och 3 inre större blad; krona 5-bladig, snart affallande; ståndare talrika, fria; stift 1 med odelt eller klufvet märke; frukt öfversittande, enrummig och mångfröig, med parietala fröfästen, öppnande sig med 3

skal, som bära fröfastena längs midten. Risiga buskar eller halfbuskar med motsatta, helbräddade blad och gula blommor.

Heliánthemum L. Vända.

A. Blad med stipler 1 *chamæcistus*.

B. Utan stipler:

I. Blad lansettlika—af långt ovala:

a. Blad på båda sidor gröna; fröhus

glatt 2 *oeländicum*.

b. Blad under grått—hvitt filtludna; fröhus stjärn-

hårigt 3 *canum*.

II. Blad jämbredt syllika 4 *procumbens*.

1. *H. chamæcistus* Mill. — Blad med lansettlika stipler, motsatta; blommor i klaselikt knippe; fruktskaft nedböjda; alla ståndare med knappar; fröhus enrummigt, småludet; stjälkar talrika från samma rot, uppstigande, nedtill vedartade, upptill örtartade, liksom hela växten mer eller mindre hårig; blad kortskaftade, äggrunda—af långa, helbräddade, trubbiga med tillbakavikna, hårbräddade kanter, ofvan gleshåriga eller nästan glatta, undertill grålundna af tätt stjärnludd (eller stundom gröna: v. *obscúrum Pers.*); blommor tämligen långskaftade, i ensidigt knippe, lutande; de 2 yttre foderbladen smala, de 3 inre mycket större, äggrunda med kort udd; kronblad omvänt äggrunda, dubbelt längre än fodret, ljusgula; stift ungefär dubbelt längre än fruktämnet; märke helt; fröhus småludet, inneslutet af fodret. 4 och 5 6, 7. Solvända; betesmark, backar. a. Sk.-Hls. — En mera låg och risig form med små, undertill nästan hvitludna blad samt små blommor är v. *petræum Wbg.* Öl. Gtl. på kalkhedar.

2. *H. oeländicum* (L.) DC. — Blad utan stipler, motsatta, på båda sidor gröna; blommor i klaselikt knippe; fruktskaft utspärrade; alla ståndare med knappar; fröhus enrummigt, glatt, knappt så långt som fodret; liten nedliggande eller uppstigande risig buske; blad kortskaftade, lansettlika—af långt ovala, helbräddade, ej sällan med invikna kanter, på båda sidor gröna, glatta eller nästan glatta med hårkantade skaft och bladbas; blomskafv glatta eller svagt gleshåriga; de 2 yttre foderbladen smala, de 3 inre något längre, äggrunda, trub-

biga, gröna eller brunaktiga, vanligen långhåriga; kronblad föga längre än fodret, omvänt äggrunda, ofta naggade, gula; stift af fruktämnets längd, i början S-formigt krökt, med 3-flikigt märke. † 6. **Ölandsvända**; kalkhedar. Öl. — Varierar till hårligheten; ytterlighetsformer äro: v. alpéstre (*Dun.*): blad mera aflånga, rundt om kanthåriga samt på ytorna håriga af vanligen knippevis hopsittande, långa, hvita, enkla hår; blomskaf och foder vanligen något småhåriga; kronblad dubbelt längre än fodret; blommar senare än hufvudformen; v. nudum *Aresk.* in litt: till alla delar fullkomligt glatt; isynnerhet n. Öl.

3. **H. canum** (*L.*) *Dun.* — Blad utan stipler, motsatta, ofvan gröna eller grå af korta stjärnhår, undertill tätt grått-hvitt filtludna; fröhus stjärnhårigt, svagt 3-kantigt och upptill i de öppnade skalens kanter vanligen hårbräddadt, något längre än fodret; liknar föregående, men skiljes lätt genom senare blomningstid, den gråhvita filthårligheten, som äfven finnes på årsskotten och blomskafven; bladen äga dessutom isynnerhet ofvan och på undersidans midtnerv långa enkla hår. † slut. 7, 8. **Gråvända**; kalkhedar. r. s. Öl.

4. **H. procumbens** (*Dun.*) — Blad jämbredt syllika, fint uddspetsiga, barrlika, strödda, utan stipler; blommar mest ensamma i bladvecken; fruktskaf nedböjda; de yttre ståndarna utan knappar; fröhus 3-rummigt, glatt; nedliggande, liten, risig buske, med örtartade, uppstigande, småludna, bladiga grenar; blad oskafade, småludna, stråfkantade; blomskaf af bladens längd; yttre foderblad smala, gröna, de inre stora äggrunda, vanligen bruna med gröna nerver; kronblad omvänt äggrunda, ungefär af fodrets längd; stift 3 × längre än fruktämnet, med helt märke; fröhus kortare än fodret. † 7. **Gotlandsvända**; kalkhedar. r. Gtl.

42 fam. **Tamaricaceæ.** Klådrisväxter. (*Kl.* 16.)

Blommar ♂, regelbundna; foder 5-delt; krona 5-bladig; ståndarna (hos vår art) 10, monadelfiska, hvarannan kortare; pistill en, utan stift, med helt märke; frukt enrummigt, mångfröigt fröhus med parietala fröfästen, öppnande sig med 3 skal, som bära fröfästen längs midten.

Myricária Desv. Klådris.

M. germánica (L.) Desv. — Tämliken hög, ljunglik buske med små, smala, oskaftade, tätsittande, barrlika, grågröna blad; blommor kortskaftade i långa, täta, nästan axlika klasar i grenspetsarna; skärblad hinnaktiga, längre än blomskäften; foderblad nästan jämbreda, smala, ungefär af de smala, ljusröda kronbladens längd; fröhus 3-kantigt, pyramidlikt, upprätt; frön med en skaftad hårtofs i spetsen. 7, 8. Klådris; flodstränder. Norrl. längs Indals- och Ångermanelfven samt förvildad i Sk. Ög.

43 fam. **Elatinaceæ.** Sarfväxter. (Kl. 8, 6, 3.)

Blommor ♂, regelbundna; blomfoder sambladigt, djupt 3–4 klufvet, kvarsittande; kronblad 3–4, utan klo, (saknas ej sällan); ståndare af kronbladens antal eller dubbelt så många; stift 3–4 med hela märken; frukt 3–4-rummigt, mångfröigt fröhus, öppnande sig med 3–4, till midten åtskilda tänder. Små vattenväxter med motsatta, hela blad och stipler, ensamma rödletta blommor i bladvecken.

Elátine L. Sarf.

A. Bladskaft minst af skifvans längd; blommor

4-taliga 1 **hydrópiper.**

B. Bladskaft kortare än skifvan; blommor 3-taliga:

I. Blommor oskaftade eller nästan oskaftade; ståndare

3 2 **callitrichoides.**

II. Blomskaft 3–7 mm långa; ståndare 6 . . 3 **hexándra.**

1. **E. hydrópiper L.** — Liten, grenig, späd ört med nedliggande, rotsläende stjälkar; blad aflånga—omvänt äggrunda, helbräddade; blommor oskaftade eller nästan utan skaft, mycket små; foderflikar rundade, något längre än frukten; ståndare 8; fröhus 4-rummigt, uppifrån något hoptryckt, med nästan hästskoformigt krökta frön (mera sällan rundadt med nästan raka frön: v. orthospérma v. *Düb.*) ☉ 6–9; **Pepparsarf**; stränder vid och i sötvatten. Sk.-Norrl. — Under vatten är växten större, mindre tät grenig, bladen mera långskaftade och blommorna sparsammare, oftast utan kronblad.

2. **E. callitrichoides Rupr.** — Blad stundom nästan oskaftade och bredare än hos föregående; fröhus 3-rummigt; frön nä-

stan raka; för öfrigt som föregående. ☉ 6–9. Lonkesarf; stränder som föregående. r. Bl. mell. och norra Sv.

3. *E. hexandra* DC. — Utom de angifna karaktärerna som föregående, men spädare; nästan raka frön. ☉ 7–9. Sötvattensstränder som föregående. r. Vg. Bh. Dal. Vrm. Nér.

44 fam. *Hypericaceæ*. Blödeväxter. (K7. 18.)

Blad hela, motsatta eller kransställda, utan stipler; blommor ♂, regelbundna; foder 5-bladigt eller djupt 5-delt, kvarsittande; kronblad 5; ståndare talrika, bildande 3(–5) stammar; stift 3(–5); frukt öfversittande, 3(–5)-rummigt, mångfröigt fröhus med axilärt fröfäste. Gula blommor; knippen i klase.

Hypericum L. Blöda.

A. Stjälk upprät, tämligen grof och styf:

I. Stjälk trind; foderblad med glandelhår i kanten:

a. Stjälk glatt:

1. Foderblad äggrunda, rundtrubbiga, med oskaftade glandler 1 *pulchrum*.

2. Foderblad lansettlika, spetsiga, med skaftade glandler 2 *montanum*.

b. Stjälk hårig 3 *hirsutum*.

II. Stjälk med upphöjda kanter; foderblad utan glandelhår:

a. Stjälk 2-kantig, tät 6 *perforatum*.

b. Stjälk 4-kantig, ihålig:

1. Stjälk bredt vingkantad; alla foderblad smala, spetsiga 4 *tetrapterum*.

2. Stjälk ej vingad, men med 4 upphöjda kanter; foderblad ovala, trubbiga 5 *quadrangulum*.

3. Stjälk något vingkantad; somliga foderblad spetsiga, andra trubbiga \approx *quadrangulum* \times *tetrapterum*.

B. Stjälk nedliggande, 2-kantig, vanligen mycket grenig och trådfin 7 *humifusum*.

1. *H. pulchrum* L. — Stjälk upprät, trind, jämte bladen glatt; blad genomskinligt punkterade, icke pric-

kiga i kanten; foderblad omvänt äggrunda, rundtrubbiga, med oskaftade glandler i kanten. Med korta grenar vid basen och i bladvecken, upptill glesbladig; stjälkblad oskaftade, äggrunda med hjärtlik bas, grenbladen mindre, alla med tillbakavikna kanter, undertill blågröna; blomknippen i en smal klase; skärmbblad utan glandler; kronblad 3× längre än fodret, med svarta glandler i kanten. 4 7. **Praktblöda**; hedar nära kusten. r. Hall.-Bh.

2. *H. montanum* L. — Stjälk som föregående; blad i kanten svartprickiga, undertill åtminstone på nerverna småhåriga, endast de öfre genomskinligt punkterade; foderblad lansettlika, spetsiga, jämte skärmbbladen i kanten med långskaftade glandelhår; stjälk styf, upptill glesbladig; blad oskaftade, äggrundt aflånga, trubbiga med hjärtlik bas; blomknippen i hopdragen, ofta hufvudlik klase; kronblad något mer än dubbelt längre än fodret, sällan svartprickiga i kanten. 4 7, 8. **Bergblöda**; berg, busksnår. S. och mell. Sv.

3. *H. hirsutum* L. — Stjälk upprät, trind, jämte bladen småluden; alla blad genomskinligt punkterade, icke prickiga i kanten; foderblad jämbredt lansettlika, jämte skärmbbladen i kanten kortskaftadt glandelhåriga. Stjälk mot toppen grenig; blad aflångt äggrunda, trubbiga, kortskaftade; blomknippen i bladig, vanligen utdraget pyramidformig klase; kronblad mer än dubbelt längre än fodret, mot spetsen vanligen svartprickiga. 4 7, 8. **Luddblöda**; lundar, snår. S. och mell. Sv.

4. *H. tetrapterum* Fr. — Stjälk upprät, fyrkantig, med 4 bredt vinglika kanter; foderblad utan glandler, lansettlika, spetsiga, ungefär af fruktämnets längd. Stjälk vanligen upptill grenig, glatt; blad ovala—bredt äggrunda, trubbiga, oskaftade, något stjätkomfattande, glatta och genomskinligt punkterade, undertill i kanten glest svartprickiga; blomknippen i kvastlik samling; foderblad icke svartprickiga, efter blomningen i spetsen utböjda; kronblad ljusgula, små, ej fullt dubbelt längre än fodret, glest svartprickiga. 4 7, 8. **Vingblöda**; fukt. st. r. Sk.

5. *H. quadrangulum* L. — Stjälk ihålig, upprät, fyrkantig (utan vinglika kanter); foderblad utan glandler, tämligen bredt äggrunda, trubbiga, af fruktämnets längd. Stjälk upptill vanligen grenig, glatt, (2 af kanterna stun-

dom blott antydd); blad oskaftade, äggrunda, trubbiga, glatta, genomskinligt punkterade, i kanten svartprickiga; blomknippen som föregående; kronblad $3 \times$ längre än fodret, tätt svartprickiga liksom vanligen äfven fodret. ¶ 7, 8. **Mannablöda**; backar, torra ängar. a. Sk.-jmt.

≍ **quadrángulum** × **tetrápterum** — Stjälk smalt vingkantad, 4-kantig; blad tätt genomskinligt punkterade; foderblad dels aflånga, spetsiga, dels ovala, trubbiga på samma blomma eller i samma blomställning. Bland föräldrarna. r. Sk.

6. **H. perforátum** L. — Stjälk tät (ej ihålig), upprät, 2-kantig; foderblad utan glandler, jämbredt lansettlika, spetsiga, ej sällan med fin udd, dubbelt längre än fruktämnet. Stjälk styf, grenig, glatt; blad oskaftade, något stjälkomsfattande, aflångt äggrunda; grenbladen mindre än stjälkbladen och vanligen smalare, ofta nästan jämbreda, alla trubbiga, glatta, genomskinligt punkterade, kanterna svartprickiga och oftast tillbakavikna; blomknippen som föregående; foderblad glest svartprickiga; kronblad dubbelt längre än fodret, med svarta prickar och streck. ¶ 7, 8. **Johannisblöda**; backar, steniga ställen, åkerrenar. a. Sk.-Ågm.

7. **H. humifúsum** L. — Stjälk nedliggande, trädlik, 2-kantig; foderblad aflånga, trubbiga, men oftast kortuddiga, dubbelt längre än fruktämnet. Stjälkar talrika från rotstocken (små enkla individ stundom uppräta), liksom bladen glatta, tätbladiga; blad kortskaftade, omvänt äggrunda, trubbiga, genomskinligt punkterade och i kanten glest svartprickiga; blommor små, dels ensamma, dels i knippen från bladveckan; därjämte i toppen ett glest knippe; foderblad hela eller stundom något fransade i öfre kanten, svartprickiga; kronblad obetydligt längre än fodret, svartprickiga. ¶ 6–8. **Jordblöda**; sand. st., stränder. r. Sk. Bl. Sm.

45 fam. **Malvaceæ**. Malvaväxter. (Kl. 16.)

Blommor regelbundna; foder sambladigt, kvarsittande, med ytterfoder; kronblad 5; ståndare talrika, med enrummiga knappar; strängarna hopväxta i en stam, nedtill sammanhängande med kronbladen; stift upptill fria; frukt öfversittande, klyffrukt; småfrukter i nedplattad, kaklik krans kring ett lågt, pellarlikt fäste.

A. Ytterfoder sambladigt, fritt från fodret:

I. Ytterfoder 3-klufvet med äggrunda flikar 1 Lavatéra.

II. Ytterfoder 6–12-klufvet med lansettlika flikar . . . 2 Althæa.

B. Ytterfoder af 3 fria blad vid basen fästa på fodret 3 Malva.

1. Lavatéra L. Lavatera.

L. turingiaca L. — Stjälk uppåt hela örten stjärnhårigt filt-luden; blad skaftade, grundt handflikade, de nedre i 5, de öfre i 3 flikar, med midfliken störst; blommor stora, ljusröda eller hvita, ensamma i bladvecken, på skaft, längre än bladskäften; kronblad flere \times längre än fodret, omvänt hjärtlika, vid basen långhåriga; småfrukter glatta, rynkiga. \uparrow 7, 8. Lavatéra; ängar, åkerrenar. r. Hall. Mälarlandskapen.

2. Althæa L. Stockros.

A. officinalis L. — Hela örten sammetslikt gråfiltad; blad skaftade, hjärtlika—bredt äggrunda, de nedre 5-, de öfre 3-flikigt handklufna med ojämnt grofsågade flikar, mellanflikar längst; blommor gytrade i bladvecken, kortare än bladen; inre foderflikar triangulära, spetsiga; kronblad dubbelt längre än fodret, utdraget omvänt hjärtlika, röda; småfrukter ludna, fint rynkiga med afrundade kanter. \uparrow 7–9. Hafsstränder. r. Sk.

Den odlade stockrosen, A. rosea (L.) Cav., har stjälken glest stråfhårig; blommor mycket stora, vanligen ensamma i bladvecken, ofta fyllda, upptill axlikt tätsittande, af olika färg, hvita, röda eller gula; småfrukter hvasskantade, på ryggen färade.

3. Malva L. Malva.

A. Blommor ensamma från bladvecken, samt i toppställdt kvastlikt knippe:

I. Stjälk med långa, enkla, rätt utstående hår; småfrukter borsthåriga, släta 1 moschåta.

II. Stjälk groft, tämligen tilltryckt, stjärnhårig eller nästan glatt; småfrukter glatta, kölade och tvärrynkade 2 ålcæa.

III. Stjälk såväl glest långhårig som stjärnhårig; småfrukter endast långs ryggens midt håriga \asymp ålcæa \times moschåta.

B. Blommor 2–flere från bladvecken; alla bladen hela—handklufna:

I. Fruktskaft uppräta; kronblad 3–4 \times längre än

fodret 3 silvéstris.

- II. Fruktskaft nedböjda; kronblad högst dubbelt längre än fodret:
- a. Kronblad $1\frac{1}{2}$ –2 × längre än fodret, ljusröda; småfrukter trindryggade, släta 4 **neglécta**.
 - b. Kronblad knappt längre än fodret, hvita; småfrukter plattryggade med skarpa sidokanter, rynkiga . . . 5 **rotundifolia**.
 - c. Blommor mest lika **neglécta**; frukter mest som hos **rotundifolia** \asymp **neglécta** × **rotundifolia**.

1. **M. moschata** L. — Stjälk 30–60 cm, upprät, jämte blad med utstående, långa, mest enkla hår; ytterfoderblad jämnbreda—smalt lansettlika; blad skaftade, rundadt njurlika—hjärtliska, stundom nästan glatta, de nedersta grundt flikade med nästan hela flikar, de öfre fingerlikt delta—fingrade med enkelt—dubbelt parflikade hufvudflikar eller småblad; småflikar aflånga, jämnbreda; blommor stora; foder äfven stjärnhårigt; kronblad omvänt hjärtlika, mycket längre än fodret, ljusröda eller hvita, vid basen täthåriga; frukter svarta. Luktat mysk som torkad och vissnande. 4 7, 8. **Myskmalva**; torra ställen, väggkanter. r. Södra och mell. Sv. — f. *ramondiána* Gr. & *Godr.*: äfven öfre blad hela eller grundt flikade; sällsynt bland hufvudformen.

2. **M. alcea** L. — Stjälk 0,5–1,5 m hög, jämte blad och foder tämligen tilltryckt stjärnhårig; ytterfoderblad ägggrundt lansettlika—ägggrunda; nedersta stjäklblad svagt handflikade, mellersta fingerlikt 5-delta—5-fingrade med 3-klufna, ojämnt naggtandade flikar eller småblad, de öfre blott fingerlikt 3-delta—handdelta och mindre tandade; blommor något större än hos föregående, omkring 5 cm vida; kronblad aflångt omvänt hjärtlika med nästan vigglik bas, ljusröda, vid klon tätt skäggiga. 4 7, 8. **Rosenmalva**; odlade och torra ställen. r. Södra (och förvildad) mell. Sv. — Varierar mycket till hårlighet och bladens flikighet; v. *italica* Poll.: öfre stjälk och blad på undersidan tätfiltade af stjärnhår; blad med smala, blott 2–6 mm breda, mer eller mindre tandade flikar. Sk. Smedstorp, Otl. Roma; v. *fastigiata* Cav.: öfre blad handdelta—klufna med 3, 1–2 cm breda, i sin nedre del något vigglikt afsmalnande och där helbräddade, fram till tandade—helbräddade flikar, midtfliken störst; ofta manshög; här och där; v. *ribifolia* Viv.: nedre blad nästan oflikade, stjäklblad grundt 5–3-flikigt handklufna med triangulära, i hela kanten tandade, fram till spetsiga eller något afrundade flikar. Sk. Benestad i klippspringor. På samma ställe finnas mellanformer

(antagligen korsningar) mellan denna och v. fastigiáta, med de flesta bladen som hos ribifólia, men de allra öfversta med jämbreda—mot basen svagt utvidgade och på långsidorna helbräddade flikar: v. intermittens.

× *áleoa* × *moscháta* — Stjälk jämte blad och foder håriga af dels långa, utstående, enkla och dels korta stjärnhår; ytterfoderblad smalt lansettlika; småfrukter upptill håriga, eljest glatta, of-tast utvecklade; frömjöl dåligt. Här och där bland stamarterna.

3. *M. silvéstris* L. — Stjälk nedliggande, uppstigande eller upprät, långt stråfhårig; ytterfoderblad aflångt lansettlika, kortare än fodret; fruktskaft uppräta (eller något utstående); småfrukter glatta, rynkiga och skarpkantade; blad mer eller mindre håriga, njurlika, grundt 5–7-flikigt handklufna, med triangulära—aflångt rundade, trubbtandade flikar; kronblad minst 3 gånger längre än fodret, utdraget vigglika, i spetsen urnupna, violetteröda med mörkare strimmor. ☉ och 7 7–9. Rödmalva; odl. st., vägkanter o. s. v. a. S. o. mell. Sv.

M. mauritiána L. — Mycket lik *M. silvéstris*, men vanligen gröfre och mindre grenig; bladskaft på öfversidan tätt håriga, undertill nästan glatta; blad grundt handklufna med rundade flikar; kronblad bredt omvänt hjärtlika, mörkare, nästan blodröda. ☉ Förvildad ex. Visby, Marstrand.

4. *M. negléeta* Wallr. — Stjälk nedliggande eller uppstigande, glest stråfhårig; ytterfoderblad smala, lansettlika, af halva innerfodrets längd; dettas flikar långspetsade, i kanten platta och försedda med framåtriktade hår; småfrukter 12–16, släta (eller torra, stundom svagt rynkade), trubbtandade, småhåriga eller slutligen glatta; blad långskaf-tade, rundadt njurlika, veckiga, grundt 5–7-flikade med afrundade, trubbtandade flikar; blommor flera från bladvecken; inre foderblad stjärnhåriga; kronblad utdraget omvänt hjärtlika, blekröda med mörkare strimmor; fruktens midparti $\frac{1}{3}$ af diametern. ☉ och 7 6–9; Kattostmalva; gator, gårdar o. s. v. a. Södra och mell. Sv. — Varierar med kronbladen mindre, ungefär blott $1\frac{1}{3}$ gånger längre än fodret: f. *brachypétala* *Uechtr.*, Sk. samt med helbräddade, kort uddspetsiga bladflikar och bladen vanligen mera håriga: v. *pelargoniifólia* *Aspegr.* Bl. Otl. Vsm.

× *negléeta* × *rotundifólia* — Ytterfoderblad något kortare än innerfodret; dettas kanter något krusiga och hårbräddade af allsidigt riktade hår; kronblad $1\frac{1}{2}$ –2 gånger längre än fodret, hvita—blekröda; småfrukter vanligen 12, tydligt kantade och tvärrynkade,

ej sällan felsläende; fruktens midtparti växlande, vanligen $\frac{1}{4}$ af diametern; frömjöl dåligt. ☉ och ♃. Gårdar. r. Gtl. Hejde, Prästgården och Gervalls. — Till utseende närmast lik *M. neglecta* (dock ej att förväxla med dennas *f. brachypétala*), men fruktens och fodrets karaktärer mera öfverensstämmande med *M. rotundifolia*.

5. *M. rotundifolia* *L.* — Stjälk som föregående; ytterfoderblad nästan syllika, af innerfodrets längd; dettas flikar bredt äggrunda, kort tillspetsade, med kanten krusig och försedd med mera allsidigt riktade hår; småfrukter vanligen 10, gleshåriga eller glatta; till utseende mycket lik föregående, men vanligen större, gröfre och glattare; inre foder icke stjärnhårigt; fruktens midtparti blott $\frac{1}{3}$ af dess diameter. ☉, ☺ och ♃ 6–9. **Småmalva**; gator, gårdar o. s. v. Sk.-Dir. och Mpd.

46 fam. Tiliaceæ. Lindväxter. (Kl. 13).

Blommor regelbundna, ♂; foder och krona 5-bladiga, det förra snart affallande; ståndare talrika, fria, i 5, kronbladen motsatta grupper; knappar 2-rummiga; pistill med 1 stift, 5-tandadt märke och 5-rummigt fruktämne; frukt (hos våra arter genom felslagning) enrummig, 1–2-fröig nöt.

Tilia Tourn. Lind.

Foderblad aflånga, med honungsgrop vid basen, af samma färg som kronbladen (dubbel kalk). Slutligen höga träd med strödda, hela, snedt hjärtlika blad, små, hvitgula blommor i kvast, vid hvars skaft ett stort, hinnaktigt skärmbblad är hopväxt.

- A. Bladskaft och årsskott glatta; märkets flikar utspärrade; nöt tunt filtuden, med vårtigt, lätt hoptryckbart skal. 1 **ulmifolia**.
- B. Bladskaft och årsskott håriga; märkets flikar hopstående; nöt tjockt gråluden, med tjockt skal, försedt med 4–5 upphöjda åsar 2 **platyphylla**.
- C. Dessa karaktärer blandade. \times **platyphylla** \times **ulmifolia**.

1. *T. ulmifolia* (*L.*) *Scop.* — Högt lummigt träd med glatta knoppar och nästan skiftevis ställda grenar; blad 4,5–6 \times 4–6 cm, hastigt hopdragna till kort spets, hvasst sågade, undertill blågröna och rostbrunt ulliga i nervvinklarna, eljest glatta; skärmbblad aflångt,

trubbigt, oftast längre än den 7–11- (sällan 5–3-)blommiga, upp-
räta kvasten; nöt nästan klotformig—päronformig, spetsig, utan
några upphöjda kanter, vårtig. $\frac{1}{2}$ 7. Skogslind; ängsbackar, lund-
dar. Sk.-Jmt. Äfven planterad. — f. triloba *Lindb.*: blad grundt
inskuret 3-flikiga.

2. *T. platyphylla Scop.* — Träd som föregående, med håriga
knoppar; blad 6,5–8×6–9 cm, på båda sidor gröna, under hå-
riga och i nervvinklarna hvitulliga; skärblad oftast kortare än den
2–5-blommiga, hängande kvasten; nöt elliptisk—päronformig med
nästan vedartadt skal. $\frac{1}{2}$, början 7. Sommarlind; lundar. r. Bh.
samt planterad.

× *platyphylla × ulmifolia (T. vulgaris Hayne)* — Årskott,
bladskäft och knoppar glatta eller svagt håriga; blad till storlek
och hårlighet varierande mellan de båda stamarternas, vanligen
glatta, med smutshvit ull i nervvinklarna; skärblad ungefär af
den 5–10-blommiga kvastens längd; nöt tämligen hård, nästan
klotrund, med antydning till kanter, gråluden. $\frac{1}{2}$ 7. Parklind; lund-
dar. Sk.-Bh. samt allmänt planterad och stundom förvildad. —
Är ofta svår att skilja från *ulmifolia*.

47 fam. Rhamnaceæ. Brågonväxter. (Kl. 5 och 22).

Träd eller buskar med hela blad och stipler; blommor regel-
bundna; foder 4–5-bladigt, fäst i yttre kanten af en skiflik blom-
botten, affallande; kronblad 4–5, jämte de lika många, dem mot-
satta ståndarna fästa på blombottens insida; stift ett, med nästan
odelt, 2–4-flikigt märke; fruktämne täckt af en disk, (hos våra
arter) öfversittande; frukt stenfrukt med 3 (2–4) stenar, nedtill
omgifven af blombotten.

Rhamnus L. Tröske; Brågon.

1. *R. frángula L.* — Oväpnad; blad helbräddade; blom-
mor σ , 5-taliga med otydligt 3-knöligt märke; hög bu-
ske eller mindre träd med brun, hvitfläckig bark, skiftevis ställda,
upptill jämte blomskaften håriga, grenar och nakna knoppar;
blad strödda, skaftade, vanligen omvändt äggrunda, spetsade, un-
dertill gleshåriga på nerverna; blommor i flocklika knippen från
bladvecken, grönhvita; foderblad upräta; frukt klotrund, röd, slut-
ligen svart, oftast 2-fröig. $\frac{1}{2}$ 6, 7. Braktröske; skogsångar. a.
Sk.-Norrl.

2. *R. cathartica* L. — Grenar tornspetsade; blad tätt finsågade; blommor tvåbyggare, 4-taliga med 4-delt märke; buske eller träd som föregående, med brunrå bark och med knoppar, täckta af knoppfjäll; grenar motsatta, antingen långgrenar med motsatta blad och slutande med en torn eller kortgrenar med nästan rosettställda blad och slutande med en knopp; blad äggrunda, spetsade, glatta eller småhåriga; blommor i rikblommiga knippen från bladvecken, gröngula med rester af det andra könet; ♂ med små kronblad, ♀ utan; foderblad lansettlika, ♂-blommans nedböjda; frukt grön, slutligen svart, ärtstor, vanligen 4-fröig. † 6, 7. Vågbrågon; skogsbackar. Södra och mell. Sv.

48 fam. *Hippocastanaceæ*. Hästkastanjväxter. (Kl. 7).

Blommor ♀, oregelbundna; foder 5-tandadt; kronblad 5, olikstora; ståndare 5—9 (oftast 7), olikstora och nedböjda; stift enkelt, märke odelt; frukt 3- (1—2)-rummigt fröhus med enfröiga rum, öppnande sig genom 3 skal.

Aesculus L. Hästkastanj.

Ae. hippocastanum L. — Stort, lummigt träd med utstående grenar och klubbiga knoppar; blad långt skaftade, vanligen 7-fingrade med omvänt äggrunda—vigglika, dubbelsågade småblad; blommor i ensidiga knippen, samlade i upprät, toppställd klase (spira); kronblad något krusiga och håriga, hvita med röda och gula fläckar; fröhus stort, rundadt, läderartadt och groftaggigt; frön stora med brunt, läderartadt skal och hvitt fröärr. † 5, börj. 6. Hästkastanj. Allmänt planterad (från norra Ostindien) och sällan förvildad.

49 fam. *Aceraceæ*. Lönnväxter. (Kl. 23).

Träd med motsatta, vanligen handflikiga blad; mångbyggare; foder mest 5-taligt; kronblad af samma antal som foderbladen, stundom felande; ståndare vanligen 8, jämte kronbladen fästa på en köttig disk; stift enkelt eller 2—3-delt med odelt eller 2—3 märken; frukt öfversittande klyffrukt; småfrukter vanligen 2 med bred och lång vingkant.

Acer. Lönn.

A. Blommor i upprät kvast:

I. Stort träd; fruktämne glatt. 1 *platanoides*.

II. Litet träd eller buske; fruktämne ludet. . . 2 *campéstre*.

B. Blommor i hängande klase 3 *pseudoplátanus*.

1. *A. platanoides* L. — Träd; blad på båda sidor gröna, tunna, glatta, hvasstandade och långt spetsflikade; blommor i glatta eller glest glandelhåriga, uppräta kvastar; fruktens vingar nästan rakt utstående eller bildande en trubbig vinkel med hvarandra. † 5. Skogslönn; skogsängar. Sk.-Vrm och Ågm. — Blommor något före bladen.

2. *A. campéstre* L. — Litet träd eller buske; äldre stam med kork; blad trubbflikade, mindre, undertill håriga på nerverna; blomskäft och fruktämne (ofta äfven frukten) småludna; fruktens vingar vanligen alldeles vågrätt utstående. † 5. Nafverlönn; skogar. r. Sydsv. Sk. — Bladen slå ut före blommorna.

3. *A. pseudoplátanus* L. — Träd; blad under gråaktiga och håriga med trubbtandade, spetsiga flikar; blomskäft och fruktämne småludna; fruktens vingar riktade framåt, bildande med hvarandra en spetsig vinkel. † 5. Sykomorlönn. Allmänt planterad (från mell. och södra Europa). — Bladen utvecklas före blommorna.

50 fam. *Celastraceæ*. Alsterväxter. (*Kl. 4 (eller 5)*).

Buskar eller små träd med motsatta eller strödda blad och snart affallande stipler; blommor ♂, regelbundna; foder 4–5-flikigt, kvarsittande; krona 4–5-bladig, fäst i kanten af ett skifligt kronfäste; ståndare 4–5, omväxlande med kronbladen; stift enkelt, kort och tjockt, med 4–5-klufvet märke; frukt öfversittande, 2–5-rummig med enfröiga rum, fröhus.

Evónymus Tourn. Alster.

E. europæa L. — Omkring manshög buske med motsatta, glatta, som yngre 4-kantiga grenar; blad motsatta, kortskäftade, aflånga–äggrunda, spetsade, småsågade, glatta; blommor små, oftast 4-taliga, i 3–7-blommiga knippen från bladveckan eller på korta sidogrenar; foderblad rundade; kronblad aflånga, ljust

gröngula; fröhus rosenrött, trubbkantigt; frö hvitt, helt inneslutet i det brandgula, köttiga fröhylllet. § 6, 7. **Benalster**; löfskog, busksnår. r. Södra Sv.

51 fam. Aquifoliaceæ. Kristtornväxter. (Kl. 4).

Står ganska nära Celastraceæ och skild därifrån huvudsakligen genom de vid basen något sammanhängande kronbladen, stenfrukt och saknaden af disk.

Ilex L. Kristtorn.

I. aquifolium L. — Buske eller mindre träd med strödda, vintergröna, läderartade, i kanten vanligen taggiga, äggrunda, glänsande, mörkgröna blad, hos äldre individ fullkomligt hela och helbräddade, men alltid med tagguddig spets; blommor små, hvita, nästan flockvis i bladvecken; blomskafven längre än blommorna; stenfrukt röd, ärtstor, med 3—5 stenar. § 6, 7. Kristtorn; skogar, steniga ställen längs kusten. Växte förr (1830-talet) i Bh., men nu utrotad; finnes i Skandinavien på Norges och Jyllands västkust. Ofta odlad.

52 fam. Empetraceæ. Kråkbärsväxter. (Kan hänföras till kl. 21, 22 eller 23).

Blommor ♂, ♀ eller sällan ♂, ensamma eller 1—3 tillsammans inom små högblad; hylle dubbel, färgad kalk med 3 blad i hvarje krans; ståndare 3, fruktämne 1 med 1 stift och strålförmigt märke; frukt öfversittande, 3—9-rummig stenfrukt med enfröiga rum. Endast ett släkte.

Empetrum Tourn. Kråkbär.

E. nigrum L. — Låg buske med röda grenar och skenbart kranställda, barrlika, öfvervintrande blad; blommor mörkröda med långt utskjutande ståndare; frukt svart, klotformig med intryckt topp. 4, 5. Kråkbär; hedar, skog. a. Sk.-Lpl. Öl. Gtl. Varierar med hvita bär: f. *leucocarpa* *Aschs.*, funnen i Vg., och med hvitaktigt gröngula blommor: f. *chlorántha*, Sk. Ystad (*O. Wijkström*).

53 fam. Balsaminaceæ. Balsaminväxter. (Kl. 5, enl. L. 19).

Blommor ♂, oregelbundna; foder af 2 yttre, små och grönaktiga, samt 3 inre blad, af hvilka det ena är stort, färgadt och sporrlikt, de 2 öfriga fjälllika; krona af 1 fritt och 4 parvis hopväxta blad; ståndare 5, med hopklibbade knappar, som mösslikt omsluta det enkla märket; stift saknas; frukt öfversittande, långsträckt,

5-rummigt, flerfröigt fröhus, öppnande sig genom 5, nedifrån elastiskt uppspringande skal.

Impatiens L. Balsamin.

A. Blommor hängande; fodersporre krökt. 1 noli tångere.

B. Blommor uppräta; sporre rak 2 parviflora.

1. *I. noli tångere* L. — Stjälk uppräta, saftig, vid lederna uppsvällad, glänsande och genomskinlig, jämte bladen glatt; blad skaftade, äggrunda—af långt äggrunda, grofsågade; blomskåft 2—5-blommigt, kortare än och böjdt under bladen; blommor tämligen stora; krona citrongul, inuti rödprickig. ☉ 7, 8. *Lundbalsamin*; fuktiga, skuggiga ställen. r. Sk.-Norrl. — Efter befruktningen aflägsnas de sammanhängande foderbladen, kronbladen och ståndarna som en mössa af den utväxande pistillen.

2. *I. parviflora* DC. — Blommor uppräta i en tämligen gles, mång- (4—10-)blommig klase af bladens längd eller längre, tämligen små; blad bredt äggrunda, spetsiga, finare, vid basen glandeluddigt sågtandade; eljest som föregående. ☉ 7, 8. *Lillbalsamin*. Sällsynt; förvildad (härstammar från Mongoliet).

54 fam. Geraniaceæ. Näfveväxter. (Kl. 10 och 5).

Örter med knöligt ledad stam och vanligen motsatta blad med stippler; blommor vanligen regelbundna; foder och krona 5-bladiga; ståndare 10 eller 5, fria; stift enkelt med 5 märken; frukt klyffrukt eller fröhus, öfversittande, 5-rummigt, endast i sin nedersta del med frön, dess öfre del utan frö, sammandragen till ett spröt, öppnande sig elastiskt med 5 nedifrån uppåt sig upprullande skal (>näbb>), som sitta kvar i sprötets topp.

A. Blad handflikade—fingrade; 10 ståndare med knappar; fröhus med urfjäderlikt upprullade skalnäbb. 1 *Geranium*.

B. Blad parflikade—parbladiga; 5 ståndare med knappar; klyffrukt med korkskruflikt upprullade näbb . . 2 *Erodium*.

1. *Geranium* Tourn. Näfva.

A. Foderblad åtminstone under blomningen utstående; kronbladens klo mycket kortare än skifvan:

I. Blomskåft enblommiga 1 *sanguineum*.

II. Blomskäft 2-blommiga:

a. 4 örter med rotstock:

1. Kronblad i spetsen hela eller (hos 2) naggade, ej urnupna:

* Stjälk utan glandelhår:

† Enskilda blomskäft vid fruktmognaden uppräta; frukter rynkiga 2 **phæum**.

†† Enskilda blomskäft vid fruktmognaden nedböjda; frukter släta 3 **palüstre**.

** Stjälk upptill glandelhårig:

† Enskilda blomskäft efter blomningen uppräta; kronbladens klo hårig äfven på insidan . . 4 **silvaticum**.

†† Enskilda blomskäft efter blomningen nedböjda; kronbladens klo hårig blott i kanten 5 **pratense**.

2. Kronblad i spetsen tydligt urnupna:

* Kronblad grundt urnupna; blomskäft och foder (endast) glest långhåriga 1 **sanguineum** f. **biflora**.

** Kronblad klufna; blomskäft och foder tilltryckt småhåriga (något enstaka långt hår) 6 **pyrenaicum**.

b. ☉ eller ☺ örter med pålrot, utan rotstock:

1. Foderblad med högst 1 mm lång borstudd; frön släta:

* Frukter glatta, rynkiga; stjälk utstående långhårig 8 **molle**.

** Frukter håriga, släta; stjälk tilltryckt kort-hårig 9 **pusillum**.

2. Foderblad med flere mm lång borstudd; frön punkterade:

* Kronblad i spetsen hela 10 **viscidulum**.

** Kronblad i spetsen urnupna:

† Enskilda blomskäft städse uppräta; blad bredflikade 7 **bohemicum**.

†† Enskilda blomskäft slutligen nedböjda; blad smalflikiga:

§ Frukter och spröt utstående glandelhåriga; stjälk med nedåtriktade hår 11 **dissectum**.

§§ Frukter och spröt tilltryckt håriga, utan glandler; stjälk med nedåt tilltryckta hår . . 12 **columbinum**.

B. Foder städse upprätt; kronbladens klo af skifvans längd eller längre:

I. Nästan glatt; blad rundade, bredt handflikade 13 lucidum.

II. Långhårig och upptill klibbluden; blad med triangulär omkrets, fingrade 14 robertianum.

1. *G. sanguineum* L. — Stjälk, blad- och blomskäft utstående hvithåriga, utan glandler; blad tilltryckt håriga, fingerlikt-hand-delta i 5–7 vigglika, i spetsen 2–3-klufna flikar; blomskäft enblommiga, (sällan 2-blommiga: f. *biflora* P. Niels.), efter blomningen något nedböjda; stjälk 15–60 cm hög, flera gånger gaffelgrenad; foderblad hinnkantade, 3- (sällan 5-)nerviga, glest långhåriga, långt borstuddiga; kronblad dubbelt längre än fodret, omvänt äggrunda, grundt urnupna, vid basen håriga, nästan blodröda; småfrukter släta, håriga; frön smågropiga. 4 6–8. Blodnäfva; ängsbackar. Sk.-Mpd. och Vrm,

2. *G. phæum* L. — Stjälk och blomskäft utstående långhåriga, utan glandler; blad tilltryckt håriga, strödda, bredflikigt handdelade i 5–7, upptill inskuret-tandade flikar; enskilda blomskäft slutligen uppräta; kronblad naggade; småfrukter tvärrynkiga, håriga; stjälk enkel eller blott upptill grenad, kantig, 30–60 cm hög; stipler hinnaktiga; blomskäft oftast motsatta bladen, i början nedböjda; foderblad bredt ovala, kortuddiga, utan hinnkant, med föga framträdande nerver; kronblad svartvioletta med en gulvit fläck vid basen, något tillbakaböjda, rundadt omvänt äggrunda med hårig klo och föga längre än fodret; frön finstrimmiga. 4 6, 7. Brunnäfva; bokskog, gamla trädgårdar. r. östra Sk.

3. *G. palustre* L. — Stjälk 30–90 cm med utspärrade och nedliggande grenar, kantig, upptill jämte blomskäft nedåtriktadt styfhårig, utan glandler; enskilda blomskäft slutligen nedböjda; kronblad hela, håriga i klons kant; ståndarsträngar lansettlika; småfrukter släta, håriga; blad glest styfhåriga, rundadt njurlika, handdelta i vanligen 5 omvänt äggrunda, inskurna och trubbtandade, men uddspetsiga flikar; stipler oftast örtartade; foderblad tämligen smala, hinnkantade, långt uddspetsiga, upphöjdt 5-nerviga, håriga, utan glandler; kronblad dubbelt längre än fodret, omvänt

äggrunda, mörkröda; frön smågropiga. 4 7, 8. **Kärrnäfva**; fuktiga skogsängar. r. Sk.-Bh.

4. **G. silvaticum L.** — Stjälk nästan trind, upptill jämte blomskafven glandelhårig; enskilda blomskafv städse upprätta; kronblad hela, håriga rundt om klon; ståndarsträngar lansettlika, småningom afsmalnande; småfrukter släta, glandelhåriga; stjälken 30—60 cm, nedtill tilltryckt korthårig, upptill utstående glandelhårig, grenig; blad med kantig omkrets, småhåriga, handdelta i 5—7 inskuret—tandade flikar; småflikar och tänder spetsiga; stipler hinnartade; blommor hufvudsakligen samlade i toppen; foderblad aflånga, långt borstuddiga, hinnkantade, 3-nerviga, glandelhåriga; kronblad som föregående, men rödvioletta—hvita; frön fint punkterade. 4 6—8. **Lundnäfva**; skogsängar. a. Sk.-Lpm. — Varierar med kronbladen föga längre än fodret: v. *parviflorum H. v. Post.*

5. **G. pratense L.** — Stjälk trubbkantig, upptill jämte blomskafven glandelhårig; enskilda blomskafv efter blomningen nedböjda, vid fruktmognaden ofta åter upprätta; kronblad hela, endast i klons kant håriga; ståndarsträngar från nästan rund bas plötsligt afsmalnande; småfrukter släta, glandelhåriga; lik föregående, men stjälk gröfre, 30—80 cm hög och starkare glandelhårig (ofta klibbluden); blad fingerlikt delade med parklufna och tandade, aflångt lansettlika, spetsiga flikar. 4 7, 8. **Ängsnäfva**; ängar. r. Sk.-Hls.

6. **G. pyrenæum L.** — Stjälk kantig, upptill jämte blomskafv kort glandelhårig; enskilda blomskafv slutligen nedböjda; kronblad till midten 2-klufna, klon hårig; småfrukter släta, småludna; stjälk 25—50 cm, grenig, nedtill hårig af kortare och längre, utstående hår; blad rundadt njurlika, motsatta, håriga, 5—9-flikade, med breda, vigglika, fram till trubbtandade flikar; blommor medelstora, omkring 1 cm vida; foderblad äggrundt lansettlika, nästan utan udd, rödkantade, otydligt nerviga, glest glandelhåriga och hårbräddade; kronblad dubbelt längre än fodret, violetteröda, sällan hvita; frön släta. 4 5—9. **Skuggnäfva**; odlade ställen, gräsplaner (ofta förvildad). Södra och mell. Sv.

7. **G. bohémicum L.** — Stjälk kantig, jämte bladskafven utstående klibbhårig; blomskafv städse upprätta; blommor medelstora; kronblad i spetsen urnupna, föga

längre än foderbladen; småfrukter svarta, släta, tämligen långt borsthåriga, längs ryggen glandelhåriga; stjälk 25—50 cm, grenig, glandelhårig, med inströdda långa, mjuka hår; blad motsatta, 5-flikigt handdelta med breda, vanligen omvänt äggrunda, inskurna—naggtandade flikar; foderblad äggrunda, 3—5-nerviga, glandelhåriga, långt borstuddiga; blommor blåvioletta; frön fint nätgropiga. Af vidrig lukt. ☉ 7, 8. Svedjenåfva; svedjeland. r. Sm.-Vrm. och Ågm.

8. *G. molle* L. — Stjälk trind, jämte blomskäften långt utstående mjukhårig, upptill äfven glandelhårig; blommor små (omkring 5—6 mm vida); kronblad nästan dubbelt längre än fodret; småfrukter glatta, rynkiga; frön släta; stjälk 8—30 cm, vanligen från roten mycket grenig; blad håriga, rundadt njurlika, 5—9-flikigt handdelade med vigglika, i spetsen 3—5-tandade flikar; blomskäft oftast motsatta bladen, slutligen nedböjda; foder långhårigt; kronblad omvänt hjärtlika med härbräddad klo, blekt rosenröda, sällan hvita. ☉ 5—8. Mjuknäfva; torra st., backar. S. och mell. Sv.

9. *G. pusillum* L. — Stjälk jämte bladskäften kort småluden, upptill med strödda glandelhår; blommor mindre än hos föregående; kronblad obetydligt längre än de uddlösa foderbladen; småfrukter tilltryckt håriga, släta; frön släta; lik föregående, men vanligen större till växten, knappt hälften så stora och ljusare blommor; foderblad tätt härbräddade; hvarannan ståndare utan knapp. ☉ 6—9. Dvärgnäfva; torra ställen, gårdar. Sk.-Dir. och Hls.

10. *G. viscidulum* Fr. — Stjälk mycket grenig, tämligen långhårig, upptill med glandler; kronblad hela, längre än det uddspetsiga fodret; klon glatt; småfrukter utstående håriga, släta; frön nätdrigt smågropiga; till utseende lik föregående, men bladen endast handklufna, mera långskaftade, vanligen längre än det gemensamma blomskäftet; foderblad glandelhåriga med tydliga nerver. ☉ 6—9. Klubbnäfva; förvildad vid Lund.

11. *G. disséctum* L. — Stjälk 8—30 cm lång, grenig, med nedåt utstående hår; blomskäft jämte de långt borstuddiga foderbladen utspärradt glandelhåriga; enskilda fruktskaft ungefär af fodrets längd; småfrukter släta, jämte sprötet långt, utstående glandelhåriga; frön

djupt gropiga; blad rundade, med skaft vanligen längre än blomskaffet, fingerlikt 5–7-delade med ånyo smalt flikade hufvudflikar; blommor små, purpurröda; kronblad omvänt hjärtlika, ungefär af fodrets längd. ☉ 6, 7. **Fliknäfva**; odlade st. Sk.-Bh. och Ög.

12. *G. columbinum* L. — Stjälk och blomskaffet nedåt, det långt borstuddiga fodret uppåt tilltryckt håriga; enskilda fruktskaft vanligen mer än dubbelt längre än fodret; småfrukter släta, nästan glatta eller såsom frukt-sprötet med uppåt tilltryckta hår; frön grundt gropiga; lik föregående; stjälk 15–50 cm; foder med utvikna kanter; kronblad längre än fodret; bladskaffet vanligen kortare än blomskaffet. ☉ 6–8. **Dufnäfva**; torra st. Sk.-Upl.

13. *G. lucidum* L. — Nästan glatt, glänsande; blad rundade, handdelta med 3–5 breda, vigglika, i spetsen trubbtandade flikar; foder 5-kantigt; foderblad städse uppräta, kort borstuddiga; ört 10–50 cm hög, glänsande grön eller mer eller mindre blodröd; foderblad olikstora, 1–3-nerviga; kronblad omvänt äggrunda, hela, rosenröda, $1\frac{1}{2}$ × så långa som fodret, med glatt klo; denna af skifvans längd eller längre; småfrukter rynkiga, i toppen ofta småhåriga; frön släta. ☉ 6–8. **Glansnäfva**; skugg. klippor, helst på kalkgrund. r. Södra och mellersta Sverige.

14. *G. robertianum* L. — Långhårig; blad med triangulär omkrets, 3–5-fingrade, med skaftade, enkelt-dubbelt parflikade småblad; foder 10-kantigt, slätt; illaluktande; stjälk 10–50 cm, ofta rödt anlupen, jämte blad- och blomskaffet något klubbigt glandelhårig; foderblad lansettlika, långt borstuddiga, 3-nerviga, långhåriga och kort småludna; kronblad omvänt äggrunda, rosenröda (eller hvita: f. *leucanthum* J. Lange), vanligen dubbelt längre än fodret; klon som hos föregående; småfrukter rynkiga, vanligen något håriga; frön släta. ☉ 6–9. **Stlknäfva**; skugg. klippor och stenar. a. Sk.-Norrl. — Varierar; v. *rubricaulis* Horn.: stjälk mycket grenig, nedliggande, röd; småfrukter mer rynkiga, glatta; v. *purpureum* Vill.: kronblad korta, knappt längre än fodret.

2. *Eródium* L'Her. Näbba.

E. cicutarium (L.) L'Her. — Stjälk 3–50 cm lång, nedliggande eller upprät, vanligen från roten delad i flere stammar, trind,

långt gleshårig och klibbig; blad aflånga, parbladiga med ägg-runda, oftast tandadt parflikiga småblad med vanligen vigglik bas; blommor 5–10 i långskaftadt, flocklikt knippe; foderblad kort uddspetsade; kronblad olikstora, längre än foderbladen, hela, med hårig klo, röda, de 2 mindre med en vit, svartprickig fläck vid basen; de knappbärande ståndarna fjälligt vidgade vid basen; stift i början kort, med 5 märken; småfrukter korthåriga. ☉ 6–9. Skatnäbba; torra ställen. a. Sk.-Norrl. — Mycket föränderlig; v. *psilorhynchum* *Vesterl.*: småfrukternas näbb alldeles glatt. Sk. Landskrona; v. *crassicaule* *K. Joh.*: stjälk nedtill förtjockad, skiflikt utbredd, med flere korta grenar och vanligen blott 3-blommiga skaft; blad ytterst talrika, i tät rosett, vanligen 7-pariga; hela växten kort klibbhårig. Allvarform från Otl.; v. *pimpinellifolium* *Willd.*: de mellersta bladens skaft af bladets halfva (hos hufvudformen $\frac{1}{5}$) längd; småblad med tvär eller oval bas, dess flikar dubbelt (hos hufvudformen 3 gånger) så långa som breda; stipler bredt triangulära; de knappbärande ståndarsträngarna bredare något nedom midten. Mpd. Sundsvall, Vifsta varf.

E. moschatum *L'Her.* — Skild från föregående genom hela, endast ojämnt sågade småblad; de knappbärande ståndarna vid basen 2-tandade; mysklukande. ☉ 6, 7. Mysknäbba. Ej sällan förvildad ex. Sthm.

55 fam. Oxalidaceæ. Syrlingväxter. (Kl. 16.)

Blommor regelbundna; foder- och kronblad 5; ståndare 10, vid basen hopväxta; pistill med 5 stift och märken samt öfversittande, 5-rummigt, flerfröigt fruktämne; frukt fröhus, öppnande sig genom 5 längdspringor längs rummens midt. Spåda örter med 3-fingrade blad.

Oxalis L. Syrling.

A. Blomstänglar från en rotstock 1 *acetosélla*.

B. Stjälk:

I. Blad utan stipler. 2 *stricta*.

II. Blad med stipler, fastväxta vid skaftet. . . 3 *corniculata*.

1. *O. acetosélla* L. — Blomstänglar enblommiga, längre än bladen och med 2 hopväxta skärmblad vid eller ofvan midten; kronblad ungefär 3×längre än fodret; blommor vanligen hvita med röda strimor och en gul

fläck vid basen; rotstock krypande, med köttiga, håriga fjäll; småblad bredt omvänt hjärtlika, småhåriga liksom hela växten; blommor tämligen stora, lutande; längre fram på sommaren komma vanligen små, kronbladslösa, kortskaftade blommor, som ej öppna sig; fröhus äggformiga, spetsiga, de efter sommarblommorna mindre och trubbigare. 2 5, 6. **Harsyrting**; skugg., myllrik skog och lundar. a. Sk.-Norrl. — Varierar till kronbladens färg; f. röse *Hn.*: kronbladen rosenröda med mörkröda strimmor och f. *cœrúlea DC.*: ljusgredelina med mörkvioletta ådror.

2. *O. stricta L.* — Stjälk nedtill utsändande i spetsen knöligt uppsvällda utlöpare under marken; blomskäft 2–5-blommiga, vid fruktmognaden upprätta; blommor gula; gleshårig eller nästan glatt; stjälk 10–30 cm, uppstigande eller upprät, grenig; blad som föregående; kronblad dubbelt så långa som fodret; fröhus aflångt, glandelhårigt af korta utstående hår eller nästan glatt. 2 6–9. (Från Nordamerika.) Ogräs i trädgårdar och på barlastpl. i s. och mell. Sv. r.

3. *O. corniculata L.* — Stjälk utan utlöpare, vid roten uppdelad i flere nedliggande och nedtill ofta rotsläende, 10–30 cm långa grenar; blomskäft efter blomningen nedböjda; lik föregående, men småblad djupare inskurva; fröhus tilltryckt hårigt; hela växten ofta rödbrun. ☉ 6–9. Odlad och förvildad (från Sydeuropa.)

56 fam. Linacææ. Linväxter. (Kl. 16.)

Blommor regelbundna; foderblad 4–5, fria eller något hopväxta; krona 4–5-bladig; ståndare med nedtill förenade strängar, 5 knappbärande och lika många utan knappar (staminodier) eller 4, alla med knappar; stift och märken 4–5; frukt öfversittande, 8–10-rummig klyffrukt. Örter med hela, helbräddade blad utan stipler.

A. Blommor 5-taliga; foder fribladigt 1 **Linum.**

B. Blommor 4-taliga; foder 4-delt med 2–3-klufna
flikar 2 **Radiola.**

1. *Linum Tourn.* Lin.

Ståndare 10, hvarannan med knapp och hvarannan utan; frukt 10-rummig med 1-fröiga rum.

1. *L. catharticum* L. — Blad motsatta, sträfräddade; stjälk upptill upprepadt 2-grenig; kronblad dubbelt längre än fodret, hvita med gul klo; stjälkar ofta flere från roten och vanligen mångblommiga, 5–15 cm; blad hela, trubbiga, de nedre tunglika, de öfre aflångt lansettlika; blommor i knippen, små; foderblad äggrundt lansettlika, i kanten sparsamt glandelhåriga; frukt klotrund. ☉ ☉ 6–8. *Dvärglin*; betesmark. a. Sk.-Norrl. — Varierar stundom på hafsstränder blott 3–4 cm hög, enkel, 1–2-blommig; f. *minimum* C. *Hn.* och på torr, nästan blottad kalkgrund (såsom på Öl.) med stamleden kortare än bladen, vanligen låg och grenig med hopträngda blomknippen: f. *confertum* *Murb.*

2. *L. usitatissimum* L. — Blad strödda, glatta; kronblad 3×längre än fodret, blå med vit klo; stjälk 30–80 cm, enkel, upptill något grenad; blad hela, aflångt lansettlika, spetsiga, 3-nerviga; blommor långt skaftade, i grenspetsarna; foderblad äggrunda, spetsiga, hårbräddade, af fruktens längd; frukt tämligen stor, rundad, spetsig; frön plattade, glänsande bruna. ☉ 7, 8. *Åkerlin*; odlad och förvildad ända till Lpl.

2. *Radiola* Dill. Knöple.

Ståndare 4, alla med knappar; frukt 8-rummig med enfröiga rum.

R. linoides Roth — Stjälk trådfin, från basen upprepadt 2-grenig, mångblommig eller sällan enkel, fåblommig; blad motsatta, små, oskaftade, äggrunda, spetsiga; blommor i knippen, öfverst gytttrade, små, hvita; kronblad ungefär af fodrets längd; frukt klotrund, omsluten af fodret. ☉ 6–9. *Jordknöple*; fukt sand. r. Sk.-Vrm. och Ög.

57 fam. Polygalaceæ. Jungfrulinväxter. (Kl. 17.)

Blommor oregelbundna; foderblad 5, de 3 yttre små, de 2 inre (vingarna) stora, färgade, slutligen omgifvande frukten; krona 3–5-flikad, uppristad längs öfre sidan; den nedre fliken kölad och i spetsen fransad, inneslutande ståndare och pistill; sidoflikar nästan omärkliga; ståndare 8, 4 och 4 sammanväxta med strängarna i 2 stammar och nedtill med kronan; knappar oftast enrummiga, öppnande sig genom hål i spetsen; stift med 2-klufvet märke; frukt 2-rummigt fröhus med enfröiga rum, öfversittande, öppnande

sig med 2 skal. Små örter med hela blad utan stipler och blommor i toppställd klase.

Polygala Tourn. Jungfrulin.

A. De nedersta bladen mindre än de öfre och snart vissnande:

I. Höglblad lansettlika, nående öfver blomknopparna; foderbladens vingar kortare än det mogna frö-

huset. 1 *comosum*.

II. Höglblad äggrunda, kortare än blomknoppen; foderbladens vingar längre än fröhuset 2 *vulgare*.

B. De nedersta bladen i rosett, större än stjälkbladen och fortlevande 3 *amarëllum*.

1. *P. comosum Schkuhr* — Stjälkar 8–25 cm, uppstigande—uppräta, från en grenig, träaktig rotstock, tätbladiga, nästan glatta; blad strödda, lineära—lansettlika, de nedre kortare, elliptiska; klase lång, mångblommig; blommor i vinkeln af höglblad, ett i midten och 2 sidoställda, affallande vid blommans utslående; midtbladen lansettlika, långspetsade, längre än blomskaften och nående öfver de outslagna blommorna; den i knoppstadiet i toppen kägellikt afsmalnande klasen därför med ett raggigt eller borstigt utsende; vingar 4–7 mm långa, elliptiska—omvändt äggrunda, med en gröfre midtnerv och 2 mindre sidonerver, som icke eller genom ett svagt ådernät förenas framtill, af samma längd eller kortare och smalare än det mogna vingkantade fröhuset; detta omvändt hjärtligt; blommor rödvioletta, (sällan hvita: f. *leucostachys Borb.*) eller blå; öfre kronbladsflik af samma längd som den undre, fransade. 4 6, 7. Torra ängsbackar. r. Sk.-Ostr.; — f. *oxysépalum Borb.*: vingar spetsiga, 6–7 mm, något längre än det nästan vigglika, kortskaftade fröhuset. Ög.; f. *Lejeúnei (Boreau)*: vingar korta, 4–5 mm, omvändt äggrunda, trubbiga eller afrundade i spetsen, kortare och omkring hälften smalare än fröhuset. Gtl.

2. *P. vulgare L.* — Stjälkar 8–25 cm, uppstigande eller nedliggande, vid basen mindre träiga än hos föregående; blad strödda, bredare lansettlika, de nedre kortare, elliptiska—omvändt äggrunda; klase mångblommig, i toppen afrundad; det mellersta höglbladet af blomskaftets längd, ej nående öfver blomknop-

pen, alla tidigt affallande; fodrets vingar elliptiska, 6—8 mm, (ofta nästan dubbelt) längre och vanligen äfven bredare än det mogna fröhuset, deras midtnerv framtill tydligt förenad med sidonerverna; öfre kronbladsflikar längre än nedre fliken; fröhus mera utdraget, oftast tydligt skaftadt; blommor oftast blå (f. *cyánea* *Rchb.*), mera sällan rosenröda (f. *carnea* *Rchb.*) eller hvita (f. *albida* *Chod.*). 4 6, 7. Ängar, betesmark. a. Sk.-Mpd. — f. *trichópterum* *Chod.*: fodrets vingar bredt omvänt äggrunda—lansettlika, i kanten tydligt cilierade. Sthm.; v. *oxýpterum* *Rchb.*: vingar smalare än det nästan rundade fröhuset och spetsigare än hos hufvudformen. Sk.-Otl.; v. *cœspitósium* *Pers.*: stjälkar många, korta, fingerlånga, greniga och mattbildande, med smala blad; blommor hvita, i gles och fåblommig klase; vingar smalare än fröhuset. Sk.-Otl. (troligen flerstädes); öfvergångsform till följande:

* *serpylláceum* *Weihe* — Stjälkar nedliggande, spensliga och ofta mycket greniga; blad något köttiga, de nedre, ofta äfven de mellersta motsatta eller nästan motsatta; blommor mindre; vingar 4—5 mm, af samma bredd eller något smalare, men längre än fröhuset, blå eller hvita. Ängsmossar. r. Sk.

3. *P. amaréllum* *Crantz* — Stjälkar uppstigande, 5—20 cm; rosettblad skaftade, omvänt äggrunda, hos hufvudformen längre än stjälkbladen; dessa strödda, aflånga—lansettlika; klasar mång- och tätblommiga; högblad rätt länge kvarsittande, alla kortare än blomskaftet; fodrets vingar 3—4 mm långa, af fröhusets längd eller kortare och smalare, med 3 framtill skilda nerver; midtnerven starkt framträdande och enkel eller grenig blott i sjelfva spetsen; fröhus rundadt—viggligt eller omvänt hjärtligt, oskaftadt; blommor blå eller hvita, sällan röda. 4 6, 7. Fuktiga ängar. a. Sk.-Jmt. — v. *alpéstre* *Wbg.*: rosettblad kortare, men bredare än stjälkbladen. r. Dlr. Jmt.

58 fam. **Euphorbiaceæ.** Törelväxter. (*Kl. 21, 22.*)

Örter med ♂ och ♀ på samma eller skilda stånd; ståndare 1—flere, med tvårummiga knappar; stift 2—3; klyffrukt med 2—3 nötlika småfrukter.

A. Örter med giftig mjölksaft; stjälk upptill från kranställda blad flocklikt förgrenad till blomställning; blad

nedom denna strödda; klyffrukt af 3 nötter 1 **Euphórbia**.

B. Örter utan mjölksaft; stjälk ej flocklikt förgrenad; blad motsatta, med stipler; blommor i ax, sammansatta af knippen; klyffrukt af 2 nötter 2 **Mercuriális**.

1. **Euphórbia** L. Törel. (*Kl. 21*.)

Blad helbräddade, sällan fintandade; flockens grenar bärande motsatta, ofta gula, högblad, i hvilkas veck de blommorna omslutande svepena sitta i knippen; svepe likt en sambladig skål, upptill 4—5-flikad och mellan flikarna försedd med 4—5 rundade eller halfmånformiga honungsgömmen; i svepets midt finnes en på nedböjdt skaft utskjutande hyllelös ♀, bestående endast af ett 3-rumligt fruktämne med 3 stift och märken, 10—12 skaftade, föga utskjutande hyllelösa ♂, hvardera bestående af 1 ståndare med 2 tvärställda knapprum samt små lansettlika blomfjäll.

A. 2̄ örter med jordstam och långa, grofva, fasta stjälkar och förlängda stjälekblad; flock vanligen 5—mångstrålig; frön glatta:

I. Stjälk 0,7—1,5 m hög; småfrukter groft vårtiga; honungsgömmen rundade, utan horn 1 **palústris**.

II. Stjälk 20—70 cm hög; småfrukter släta, punkterade eller nätådriga; honungsgömmen halfmånformiga, tvåhornade:

a. Mellanblad spetsiga eller uddiga med afsmalnande bas, 6—10 cm × 4—8 mm; nedom flocken talrika bladlösa, blommande grenar 2 **ésula**.

b. Mellanblad utan udd, vanligen trubbiga, jämbreda, 15—30 × 1,5—3 mm; nedom flocken talrika ej blommande grenar 3 **cyparíssias**.

B. ⊙ örter med låg stjälk och föga förlängda stjälekblad; flock högst femstrålig; frön gropiga eller vårtiga:

I. Blad tandade, honungsgömmen rundade 6 **helloscópia**.

II. Blad helbräddade, honungsgömmen halfmånformiga, tvåhorniga:

- a. Stjälkblad skaftade, omvänt äggrunda eller
 ovala 5 peplus.
 b. Stjälkblad oskaftade, lansettlika eller jämn-
 breda 4 exigua.

1. *E. palustris* L. — Glatt; stjälk buskligt förgrenad, till sist röd, ihålig, 6–10 mm tjock; dess blad oskaftade, 4–6 × 1–3 cm, från midten afsmalnande mot bas och trubbig spets, ofvan ljusgröna, undertill blågröna; den toppställda flocken 5-strålig, dess stödblåd ovala; strålar af andra ordningen 3, af tredje ordningen 2 tillsammans, med rundadt ovala, gula högblad; blomsvepe 3,5–4 mm långt, honungsgömmen vaxgula, på tvären ovala; frukt 5–6 mm lång. 4 5, 6. Kärrtörel; fuktiga ställen. r. Öl. Gtl. Hall. Bh. — var. *lejocarpa*: frukt något rynkig, men utan tydliga vårtor, honungsgömmen något bågformiga, dock utan horn. Gtl. Gothemsån (*Fr. Sandéen*).

2. *E. ésula* L. — Stjälk 20–70 cm hög, 2–4 mm tjock; stjälkblad gulgröna, helbräddade; den toppställda flocken 6–12-strålig, dess stödblåd bredt lansettlika—elliptiska, liksom de halvcirkelformiga eller bredt triangulära, gula högbladen trubbiga med udd; strålar af 2 och 3 ordningen parvis; frukt djupt trefårad, slät eller nätådrikt punkterad, 3 mm lång. 4 6–8. Vargtörel; torra ställen. r. Hall. Sk.-Mpd. Öl. Gtl.

3. *E. cyparissias* L. — Glatt; stjälk 15–30 cm; de ej blommande grenarnas blad hopade mot spetsen, trådsmala; den toppställda flocken 8–20-strålig, dess stödblåd 10–15 × 2–3 mm, jämbreda, trubbiga utan udd, strålar af 2 ordningen parvis, deras skärmblad bredt njurlika, gula, gröngula eller rödaktiga; honungsgömmen gula, slutligen bruna; frukt som föregående. 4 6–8. Kyrkogårdstörel; odlade ställen. r. Hall. Sk.-Upl. Gtl.

× *cyparissias* × *ésula* — Stjälk 30 cm; blad 30 × 6, 25 × 5 mm, utan udd, än bredast under den trubbiga spetsen och afsmalnande till den spetsiga basen, än jämbreda; den toppställda flockens stödblåd 8–12 × 2–4 cm, nästan jämbreda; under densamma talrika blommande grenar och under dessa flere ej blommande, med täta blad försedda grenar; högblad bredt njurlika. Hall. Vallda (*A. E. Trana*).

4. *E. exigua* L. — Glatt; stjälk 6–20 cm, späd; stjälkblad jämbreda, 10–15 × 1–2 mm, med udd; flock 3-strålig; dess stödblåd 15–25 mm långa, från 3–6 mm bred, tvär eller hjärtlik bas afsmalnande till spets; strålar af 2 och 3 ordningen parvis, deras

högblad ljusgröna, aflångt lansettlika med bred bas; honungsgömmen gula; småfrukter 2 mm långa, släta, med föga kölad rygg; frön fyrkantiga, knottriga. ☉ 7, 8. Lilltörel; odl. st., barlastpl. r. Bh.-Sk., Upl. Vsm. Mpd. Gtl.; — f. retúsa Roth: blad i spetsen tvärhuggna; Sk.

5. *E. peplus* L. — Glatt, mörkgrön; stjälk 7–30 cm; stjälkblad på 4–6 mm långa skaft, skifvor från spetsig bas omvänt äggrunda eller rundadt ovala, 10–15 × 7–12 mm; flock 3-strålig, dess stödblåd ovala, på 2–3 mm långa, fina skaft; strålar af 2–5 ordningen parvis; högblad bredt äggrunda, gröna; honungsgömmen ljusgula; småfrukter släta, 2 mm långa med 2 smala ribbor längs ryggen; frön 6-kantiga, gropiga. ☉ 6–10. Råftörel; odl. st. a. Sk.-Mpd. Öl. Gtl. — var. *tricuspidata* Th. Frediks. Bot. Not. 1895: blad vigglika—rutformiga, trespetsade. Upl. Dalby.

6. *E. helloseópla* L. — Gleshårig, ljusgrön; stjälk 7–30 cm; dess blad omvänt äggrunda, de nedre skaftade, ofta motsatta, de öfre oskaftade; flock vanligen 5-strålig; dess stödblåd rundadt vigglika, oskaftade; strålar af 2 och 3 ordningen parvis, deras högblad omvänt äggrunda, gulgröna; småfrukter släta, utan långsribbor, 3 mm långa; frön nätådriga. ☉ 6–10. Ref-ormstörel; odl. st. a. Sk.-Jmt. Ågm. Öl. Gtl.

2. *Mercurialis* Tourn. Bingel. (Kl. 22.)

Blad skaftade, elliptiska, naggsågade, 5–12 cm långa; ♂ och ♀ med enkel, grön, 3-talig kalk; ståndare 9–12; pistill ensam med 2-rummigt fruktämne, 2 stift och 2 märken.

1. *M. perénis* L. — ♀, rotstock och utlöpare krypande, deras stamled förlängda, deras fästpunkter knöliga; stjälk 4-kantig, 20–40 cm, ogrenad; blad mörkgröna, tilltryckt håriga, föga aftagande i storlek; ♀-ax 1–5 cm långa; småfrukter gröna, 4–5 mm långa, trinda, klädda med borst; ♂-ax 4–6 cm långa. ♀ 4–5. Lundbingel; lundar, skogar. a. Sk.-m. Sv. Öl. Gtl.

2. *M. ánnua* L. — ☉; stjälk rikt förgrenad; blad ljusgröna, glänsande, glatta, starkt aftagande i storlek; ♀ oskaftade eller på knappt märkbara skaft; ♂-ax 5–10 cm långa. ☉ 7–9. Barlastplatser. r. Sk.-Mpd.

59 fam. **Callitrichaceæ**. Lonkeväxter. (Kl. 21.)

Vattenörter med helbräddade, motsatta, upptill genom stamledens förkrympning ofta rosettställda blad; blommor ensamma i bladveckan, enkönade, oftast sambyggare; ♂ bestående af 1 ståndare med enrummig, njurlik knapp och vanligen 2 hvita blomfjäll (högblad), ♀ af 1 pistill med 2 trådlika stift och märken samt vanligen 2 klolika eller halfmånformiga blomfjäll; klyffrukt med 4 korsvis ställda nötliska småfrukter. Endast ett släkte.

Callitriche L. *) Lonke.

A. Åtminstone några blad skaftade med tydlig skifva, de öfre i rosett, flytande; ståndarsträngar förlängda (Vår-lonke):

I. Frukt med tydlig vingkant 1 **stagnälls**.

II. Frukt kantig, ofta skarpt, dock utan vingkant:

a. Stift 1—2 mm, snart affallande 2 **vernälls**.

b. Stift 4—6 mm, längre kvarsittande . . 3 **polymórpha**.

B. Alla blad nedsänkta under vatten, oskaftade, jämbreda, ofta med 2-tandad spets, de öfre aldrig i rosett; strängar nästan omärkliga:

I. Frukt tydligt vingkantad; blad från bredare bas afsmalnande, 5—10 × 1 mm; stamled 3—10 mm; blomfjäll saknas 5 **autumnälls**.

II. Frukt ej vingkantad; blad jämbreda, 2-hornade, 15—40 × 0,5 mm; stamled 10—20 mm; blomfjäll finnas oftast 4 **bieuspidáta**.

1. *C. stagnälls* Scop. — Stjälk 10—20 cm, med likformiga blad; bladskifva oval eller rundadt oval, 15—8 × 8—5 mm, 3—5-nervig, ofta skarpt afsatt från skaftet, som oftast är mycket kortare än skifvan; ståndare 3—5 mm; stift 2—4 mm; frukt rundad, 1,5—1,7 mm lång. ☉ 6—9. Stillastående vatten. Sk.-Mpd. — Landformen, f. serpyllifólia Lönnr., har de öfre bladen 5—4 × 4—3 mm och de nedre längre och smalare.

2. *C. vernälls* Koch — Stjälk vanligen 5—15 cm; blad 5—10 × 0,5—2 mm, ovalt lansettika, eller de nedre nästan jämbreda;

*) I öfversikten tages endast hänsyn till vattenformerna, ej till landformerna.

frukt 1 mm lång, längre än sin bredd. \odot 5–9; vatten. a. Sk.-Jmt. Ågm. — Landformen, f. minima *Hoppe*, har alla bladen jämbreda.

3. *C. polymórpha* *Lönnr.* — Stjälk 20–50 cm lång, ofta gleshårig; blad än likformiga, alla bredt lansettlika, 8–12×2–3 mm, med skaft och skifva utan gräns öfvergående i hvarandra, än olikformiga, de öfre ovala eller tunglika, 15×6 mm, med skaft längre än skifvan, de nedre jämbreda, 15–20×2–3 mm; blomfjäll bredare och större; småfrukternas kanter mindre skarpa än hos föregående; ståndare 5–6 mm. \odot 6–9; vatten. a. Sk.-Vb.

4. *C. bleuspidáta* (*C. hamuláta* *Auct. p. p.*) — Stjälk fin, spenslig, 20–75 cm lång; blad 1-nerviga, något glänsande; blomfjäll smalare och finare än hos de föregående; frukter glesa, omkring 1 mm långa, längre än sin bredd, skarpkantiga; σ få. \odot 7, 8. Sommarlonke; djupare vatten, helst rinnande. r. Sk.-Norrl. — De af författaren sedda rosettförande exemplar af *C. hamuláta* *Auct.* tillhöra antingen *C. polymórpha*, eller förråda de genom dålig fruktsättning och betydligt försämradt frömjöl sin hybrida natur. Hybriderna äro nämligen inom detta släkte lika vanliga som arterna.

5. *C. autumnális* *L.* — Stjälkar utgående från en öfvervintrande, trådfin, brun stam, 10–30 cm långa; blad starkt glänsande; frukter talrika, runda, 2–2,5 mm långa; σ och φ ofta i samma bladveck, hvarför blomman ansetts kunna vara φ . Bildar ofta täta mattor på vattendragens botten. \odot eller 4 7–9. Höstlonke; sjöar, floder. Sk.-Vb.

60 fam. Papillonaceæ. Ärtväxter. (Kl. 17).

Blommor oregelbundna; foder 5-flikigt; krona fjärillik, fäst på en liten, skflik blombotten; ståndare 10, 9 med strängarna sammanväxta i en stam och 1 fri, eller sällan alla sammanväxta till en stam; fruktämne öfversittande, stift enkelt med odelt märke; frukt vanligen enrummigt, mångfröigt fröhus (balja), öppnande sig med 2 skal, som bära fröfästet längs de öfre kanterna, stundom nötlilik eller delande sig i enfröiga ledstycken. Örter eller buskar, sällan träd med strödda, merendels sammansatta blad med stipler.

A. Den seglet motsatta ståndaren fri, de öfriga 9 sammanväxta i en stam:

I. Blad parbladiga, utan uddblad:

a. Blad med klänge:

1. Stipler större än småbladen 1 **Pisum.**

2. Stipler mindre än småbladen:

* Krona liten (omkring 6 mm), kortare än foder-
tänderna 5 **Ervum.**

** Krona längre än fodertänderna, vanligen mer än 6 mm:

† Ståndarsträngarnas rör upptill snedt tvärhugget, de
öfre strängarnas fria delar därigenom längre än de
nedres 4 **Vicia.**†† Ståndarsträngarnas rör upptill jämnt tvärhugget, deras
fria delar därigenom lika långa 2 **Lathyrus.**b. Blad utan klänge 3 **Orobus.**

II. Blad parbladiga med uddblad:

a. Balja enfröig, affallande öppnad (nöt). 8 **Onobrychis.**

b. Balja mångfröig, ledad, affallande ledvis (ledbalja):

1. Mindre buske 6 **Coronilla.**2. Ört 7 **Ornithopus.**

c. Balja flerfröig, öppnande sig med 2 skal:

1. Kronköl trubbig, utan udd:

* Balja ofullständigt 2-rummig 9 **Astragalus.**** Balja 1-rummig 10 **Phaca.**2. Kronköl uddspetsig 11 **Oxytropis.**

III. Blad 3-fingrade:

a. Kronköl sprötpetsig:

1. Balja vingadt 4-kantig 12 **Tetragonolobus.**2. Balja trind, utan vingkant 13 **Lotus.**

b. Kronköl trubbig, utan spröt:

1. Blommor i vanligen långa, axlika klasar; balja kort,
rak 15 **Mellilotus.**

2. Blommor i hufvud eller hufvudlika klasar:

* Frukt krökt eller spiralvriden 14 **Medicago.**** Frukt rak, omgifven af kronan 16 **Trifolium.**

B. Alla ståndarsträngar hopväxta till en stam:

I. Foder tydligt 2-läppigt:

a. Kronköl trubbig; buskar:

1. Blad 3-fingrade (åtminstone de nedre) 17 **Sarothámnus.**
2. Blad enkla:
- * Blad syllika, stickande 18 **Ulex.**
- ** Blad platta, lansettlika 19 **Genista.**
- b. Kronköl spetsig; blad parbladiga; foder uppblåst, hinnaktigt 21 **Anthýllis.**
- II. Foder regelbundet 5-flikadt; kronköl spetsig; örter eller halvbuskar 20 **Onónis.**

1. *Pisum Tourn.* Årt.

Blad med långt klänge; alla fodertänder lika långa; krona med trubbig köll, som är kortare än vingarna; ståndarröret upptill tvårhugget; stift upptill nästan 3-kantigt, på inre sidan högt köladt, på yttre fåradt; baljan aflång; sprötspetsad, mångfröig.

A. Kronseglet hvitt; frön klotrunda, gula eller gröna 1 **satívum.**

B. Kronseglet violett; frön kantiga, grå, fläckiga 2 **arvénse.**

1. *P. satívum* L. — Glatt, till alla örtartade delar grön; stjälk 0,3–1,5 m, slak, klängande, grenig, vanligen daggblå; blad 1–3-pariga, blågröna, med pargrenigt klänge; stiplerna snedt hjärtlika, i yttre basen sågtandade; småblad äggrundt ovala–rundade, med trubbig, tvär eller något intryckt spets med kort udd, i öfre kanten ofta glest trubbtandade; blomskaft 1–3-blommiga; fodertänder med indragen, smal spets, de öfre bredare än de undre; krona vanligen alldeles vit, men ofta med gröna ådror, sällan vingarna rosenröda. ☉ 6–8. Gulårt; odlad och tillfälligt förvildad bland säd.

2. *P. arvénse* L. — I de örtartade delarna ofta rödt anlupen; stjälk 30–80 cm; blommorna mindre än hos föregående; seglet mer eller mindre starkt violett; vingarna purpuröda; kölen hvitaktig; frön mindre, men med bredare fröärr; för öfrigt som föregående; den vilda formen har enblommiga blomskaft, den odlade vanligen 2-blommiga. ☉ 7. Gråart; åkrar. Sk.-jmt.

2. *Láthyrus* L. Vial.

Blad med långt klänge; foder 5-tandadt, de 2 öfre tänderna kortare än de 3 undre; kölen kortare än vingarna; ståndarsträngarnas

rör upptill tvärhugget; stift upptill plattadt, på inre sidan hårigt, på yttre glatt; balja lång, sprötpetsad, flerfröig.

A. Stjälk med breda vingkanter:

I. Alla blad 1-pariga:

a. Stipler af stjälkens bredd eller smalare . . 1 **silvéster**.

b. Stipler bredare än stjäl-

ken 2 **heterophýllus f. unijugus**.

II. Åtminstone de öfre bladen 2—3-pariga:

a. De öfre bladen 2-, de nedre 1-pariga; bladskaft vingadt 2 **heterophýllus**.

b. Blad 2—3-pariga; bladskaft ovingadt . . 3 **palúster**.

B. Stjälk kantig, ovingad (eller sällan med mycket smala vingar):

I. Blommor i klasar:

a. Blommor röda:

1. Blad flerpariga 4 **marítimus**.

2. Blad 1-pariga 5 **tuberósus**.

b. Blommor gula 6 **praténsis**.

II. Blommor ensamma i bladvecken 7 **sphæricus**.

(Utländska arter, se beskrifningen).

1. *L. silvéster* *L.* — Rotstock grof, grenig; stjälkar 0,7—2 m, nedliggande eller klängande, kantiga och 2-vingade; vingkanter sträifbräddade, bredare än stjälken; blad skaftade, med smalt vingkantade skaft; stipler halft pillika, lansettlika; småblad smalt lansettlika, uddspetsiga, 1—2 dm × 1—2 cm; blomklasor 4—10-blommiga, långskaftade; fodrets 4 öfre tänder nästan lika stora, kortare och bredare än den nedersta, som är kortare än foderpipen och skild från sidotänderna genom rundade inskärningar; kronsegel ljusrött med mörkare ådror; vingar rödvioletta; kölen vitgrön; stift båglik uppstigande, vridet; frön stora, rundade, bruna; fröärr upptagande fröets halfva omkrets. 4 7, 8. *Skogsvial*; ängsbackar. *Sk.-Ågm.* — *β. platyphýllus* *Retz.*: bladskaftens vingkanter lika breda som stjälkens; småblad bredare, 2—4,5 cm, nästan trubbiga, aflångt ovala. *Sk.-Hls. r.*; *γ. stenophýllus* *Lge.*: småblad smalt lansettlika—linnära. *r. Bh. Tanum*.

2. *L. heterophýllus* *L.* — Mycket lik föregående, men gröfre och mera storväxt; de nedre bladen 1-pariga, de öfre 2- (sällan

1- eller 3-)pariga; bladskaftets vingkanter bredare än stjälkens; stipler halft pillika, äggrundt lansettlika, vanligen bredare än stjälken med vingkanter; småblad 6—15×1,3—3,5 cm, undertill blågröna; klasar mångblommiga, på slutligen ända till 3 dm långa skaft; öfre fodertänder bredt triangulära, mycket kortare än den nedersta, som är längre än foderpipen och skild från sidotänderna genom hvasst spetsvinklig inskärning; kronblad rosenröda med blekare köl; fröärr $\frac{1}{3}$ af fröets omkrets. 4 7, 8. Vingvial; steniga löfbackar. r. Sk.-Ner. och Ög. — f. unijugus Koch: alla blad 1-pariga. Sällsynt bland hufvudformen.

3. *L. paluster* L. — Stjälkar svaga, klängande, 30—80 cm, enkla, med tämligen smala vingkanter; blad glatta, smalt lansettlika—nästan jämbreda, 2—5 cm×5—10 mm, uddspetsiga; stipler halft pillika, af stjälkens bredd, smalt lansettlika; klasar 2—6-blommiga, med skaft af ungefär bladens längd; de 2 öfre fodertänderna hälften kortare än sidotänderna, den nedersta längre än foderpipen; krona violett med mörkare segel och gulhvit köl; stift nästan vinkelrätt uppböjdt, icke vridet; frön bruna, runda; fröärr $\frac{1}{4}$ af fröets omkrets. 4 7, 8. Kärrvial; våta ängar. Sk.-Norrl. — En form med bredare blad än hufvudformen är f. *latifolius* Lge och med smalare är f. *linearifolius* Ser.

4. *L. maritimus* (L.) Bigel. — Blågrön strandört; stjälk 15—50 cm, 3-kantig, vanligen småhårig, sicksackböjd, grof och oftast nedliggande; bladskaft vanligen bågligt utböjda; blad 3—5-pariga, med ovala—bredt omvänt äggrunda, 3—4,5×2—2,5 cm stora, kort uddspetsiga, glatta eller (f. *velutinus* Fr.) småhåriga småblad; stipler stora (dock mindre än småbladen), bredt äggrundt pillika, nedtill tandade; klasar 8—12-blommiga, deras skaft vanligen kortare än stödbladet; fodrets öfre tänder kortast, den nedre nästan syllik, längre än pipen; kronseglet purpurrött, vingar och köl violetta; stift starkt plattadt, vinkelrätt mot fruktämnet; baljor i början håriga, slutligen glatta; frön grönbruna; fröärr $\frac{1}{3}$ af fröets omkrets. 4 7, 8. Hafs vial; sandiga hafsstränder. Vb.-Srm. Sk. Bh. — v. *acutifolius* Bab.: blad mindre, 1,5—3×0,5—1,3 cm, elliptiska, spetsiga; bladskaft raka. Bh. Hls. r.

5. *L. tuberösus* L. — Rotstock grenig, med upptill knöligt uppsvällda, ätliga grenar; stjälk 0,3—1 m, 4-kantig, klängande, glatt; blad glatta, undertill blågröna; småblad aflånga—smalt omvänt äggrunda, kort uddspetsiga, 1,5—3×0,6—1,2 cm; stipler smalt

lansettlika, halft pillika, helbräddade; klasar 2–6-blommiga, med skaft längre än stödbliden; fodertänder mycket oliklånga, de öfre triangulära, den nedre syllik, så lång som pipen; stift bågböjdt; krona rosenröd, välluktande; balja glatt; frön bruna, med mycket kort fröärr. 4 7, 8. *Knölvial*; odlade ställen, lundar. r. Sk. Ög. Upl. Vsm. Otl. (troligen ursprungligen odlad). — v. alátus: stjälk smalt vingkantad. Sk.

6. *L. pratensis* L. — Glatt eller småhårig; stjälk 0,3–1 m, upprät eller uppstigande, oliksidigt 4-kantig; blad 1-pariga; stipler snedt äggrundt lansettlika med sned, pillik bas och föga mindre än småbladen; dessa lansettlika–elliptiska, 2–3 × 0,7–1 cm, kort uddspetsiga; klänge enkelt eller 3-grenadt; klasar 6–12-blommiga, deras skaft längre än bladen; alla fodertänder lansettlikt syllika, de öfre föga kortare än den nedre; stift vinkelrätt mot fruktämnet; balja tämligen kort, svart; frön rundade, brungula; fröärr $\frac{1}{2}$ af omkretsen. 4 7, 8. *Ångsvial*; ängar, backar. a. Sk.-Norrl. — Varierar till hårligheten; ytterlighetsformer äro: f. *sépium* Scop.: glatt och f. *villósus* Fr.: tätt gråluden; sandbackar.

7. *L. sphæricus* Retz. — Glatt eller gleshårig; stjälk 10–30 cm, kantig, ovingad, vanligen från roten uppdelad i flere; stipler halft pillika, nästan syllika, längre än det korta, vingade bladskaffet; blad enpariga; småblad mycket smala, mot båda ändar afsmalnande, uddspetsiga, 3,5–5 cm × 3–5 mm; klänge på nedre bladen förkrympt till en liten udd, på de öfre längre eller kortare, enkelt; blomskaff kortare än bladskaffet, på midten ledadt och där med ett borstlikt bihang; fodrets fiikar likformiga, lansettlika, längre än pipen; krona röd; stift rakt, plattadt, i spetsen bredast; balja plattad, glatt, gulaktig; frön runda, bruna, med kort fröärr. ○ 4–6. Sk. r. På södra slutningen af Kullaberg.

L. áphaca L. — Saknar småblad, utom på de nedersta bladen, men med tämligen stora, äggrundt pillika stipler, som likna motsatta blad; blad förkrympt till ett enkelt klänge; från klängevecken ensamma, gula blommor på långa skaft. ○ 6. Stundom införd med gräsfrö. Mpd. Sundsvall, Vifsta varf på barlast.

L. nissólla L. — Utan småblad; bladskaff liknande ett smalt gräsblad, utan klänge; stipler halft pillika, syllika. ○ Barlast. Sundsvall (*Azell* 1867).

L. angulátus L. — ○, klängande; stjälk spenslig, vingkantad; blad 1-pariga med lansettlika, omkring 5 cm × 5 mm stora småblad; blomskaff mycket längre än bladen; blommor ensamma, purpurroda; stipler jämbreda, uddspetsiga; klänge grenigt. Mpd. Vifsta varf på barlast (från Medelhafsländerna och södra Tyskland).

3. *Órobús Tourn.* Vele.

Blad med en liten bladlik udd i stället för klänge; i öfrigt som *Láthyrus*.

A. Stjälk vingkantad 1 *tuberósus*.

B. Stjälk ovingad:

I. Blad 4—8-pariga; småblad trubbiga med udd. 2 *niger*.

II. Blad 2—4-pariga; småblad långspetsade . . 3 *vernus*.

1. *O. tuberósus* *L.* — Rotstock lång, krypande under jordbrynet, med hårda, inuti svampiga, uppsvällda knölar vid lederna; stjälk uppstigande, enkel, 15—30 cm, plattadt 4 kantig och smalt 2-vingad; stipler halft pillika, lansettlika—af långt äggrunda, glatta eller hårbräddade, längre än det vingade bladskftet; blad 2—3-pariga; småblad elliptiskt aflånga, 2—5 cm × 4—13 mm, uddspetsiga, glatta, undertill glanslösa och blågröna; klasar 2—5-blommiga, skaftade, något längre än bladen; foder violettbrunt, dess 2 öfre tänder mycket kortare och bredare än de öfriga, den nedersta ungefär af pipens längd, alla uddspetsade; kronor röda eller violetta, sällan hvita; stift rakt; balja jämbred, mogen svart; frön klotrunda, bruna. ¶ 5, 6. *Gökvele*; ängar, ljungbackar. a. Sk.-Ågm. — f. *tenuifólius* *Roth*: småblad smalare och längre än hos hufvudformen, smalt jämbreda, 3—6 cm × 1,5—4 mm; soliga ställen; f. *latifólius* *Lge.*: blad bredare (till 2 cm) än hos hufvudformen. r. Sk.

2. *O. niger* *L.* — Rotstock grenig, utan knölar; stjälk 0,3—1 m, upprät, kantig, upptill grenig; blad 2—7-pariga; småblad elliptiska—äggrunda—omvänt äggrunda, oftast trubbiga med udd, undertill grågröna, glanslösa, 1,5—5 × 0,7—1,5 cm; stipler halft pillika, lansettlika, sylspetsade, längre än bladskftet; klasar 4—8-blommiga, vanligen längre än bladet; foder hårbräddadt, med korta, breda tänder, de två öfre mycket små, långt skilda från de 3 nedre, alla mycket kortare än pipen; krona purpurröd, slutligen blå; stift rakt; balja trind, mogen svart; frön stora, klotrunda, bruna. Svartnar vid torkning. ¶ 6, 7. *Svartvele*; ängsbackar, lundar. Södra och mell. Sv. — f. *heterophýllus* *Uechtr.*: de nedre bladens småblad smalt lineära, de öfre äggrunda; sällsynt bland hufvudformen.

3. *O. vernus* *L.* — Rotstock grenig, sällan med upptill knöliga grenar; stjälk 20—40 cm, upprät, enkel, kantig, nedtill blad-

lös; blad 2—4-pariga med äggrunda, långspetsade, tunna, lifligt gröna, undertill glänsande, svagt hårbräddade småblad, 3—7 × 1,3—2,5 cm; stipler halft pillika, äggrunda; klasar 4—6-blommiga, vanligen kortare än bladen; fodertänder olikstora, de öfre breda, rundade, kortuddiga, de nedre lansettlika, långuddade, den nedersta längre än pipen; krona purpurröd, slutligen blå, sällan vit; frön olivgröna, brunt marmorerade, än nästan runda, än kort cylindriska och större. 4 5, 6. Vårvele; lundar. Sk.-Ågm. och Jmt. — f. *angustifolius* Fr.: småblad smalt lansettlika, ungefär 5 × 1 cm. Bland hufvudformen.

4. *Vicia* L. Vicker.

Blad, åtminstone de öfversta, med klänge; foder 5-tandadt—5-klufvet, de öfre tänderna kortare; kronans köl trubbig, kortare än vingarna; ståndarsträngarnas rör upptill snedt tvärhugget, de öfre strängarnas fria del därigenom längre än de nedres; stift nästan trindt, rundtom tämligen likformigt hårigt eller upptill något plattadt, på nedre sidan under spetsen långhårigt; balja 2—mångfröig.

A. Långskaftade klasar eller ensamma, långskaftade blommor från bladvecken:

I. Blommor små, 4—6 mm långa:

- a. Blommor hvita eller blåhvita; baljor håriga, 2—3-fröiga; fodertänder längre än pipen 1 *hirsúta*.
- b. Blommor som a; baljor glatta, 4-fröiga; fodertänder kortare än pipen 2 *tetraspérma*.

II. Blommor större, minst 1 cm långa:

a. Blad högst 5-pariga, med bredt äggrunda småblad:

1. Småblad i kanten glatta, nedersta paret fäst tätt invid stjälken 3 *plisíformis*.
2. Småblad kort hårbräddade, nedersta paret fäst ett stycke från stjälken 4 *dumetórum*.

b. Blad minst 5-pariga (vanligen 6—flere), smala:

1. Stipler flikigt syltandade; blommor hvita. . 5 *silvática*.
2. Stipler helbräddade; blommor vanligen röda eller blå:

* De båda öfre fodertänderna omärkligt eller mycket kort uddspetsiga, mycket kortare än de 3 nedre:

† Klasar kortare än bladen; balja 1—2-

fröig 6 *cassúbica*.

†† Klasar af bladens längd eller längre; balja flerfröig:

□ Kronseglets skifva af klons längd 7 *cracca*.

□□ Kronseglets skifva dubbelt längre än

klon 8 *tenuifolia*.

** Alla fodertänderna långt uddspetsiga . . . 9 *villósa*.

B. Nästan oskaftade klasar eller nästan oskaftade blommor från bladvecken:

I. Krona hvit med svart fläck på vingarna . . . 14 *faba*.

II. Krona röd eller violett (sällan helt hvit):

a. Fodertänder olikstora, 2—3 gånger kortare än pipen; blommor i klase 10 *séplum*.

b. Fodertänder nästan likstora, så långa som pipen; blommor ensamma eller 2:

1. Stipler tandade:

* Balja upprät, aflång, korthårig; frön plattade. 11 *sativa*.

** Balja utstående, smal, slutligen glatt; frön nästan klotrunda 12 *angustifolia*.

2. Stipler helbräddade; balja äfven som yngre

glatt 13 *lathyroides*.

1. *V. hirsúta* (*L.*) *Koch* — Stjälk 15—80 cm, späd, mycket grenig, klängande eller nedliggande, kantig, ovingad, glatt eller gleshårig; blad oskaftade, 4—9-pariga med grenigt klänge och oftast flikade stipler; småblad jämbredt aflånga, i spetsen tvärhuggna eller något insvängda, med udd, 6—14 mm långa, gleshåriga—nästan glatta; klasar 3—8-blommiga, merendels kortare än stödbladet, slutande med ett kort borst; foder klocklikt, liksom blomskäften tilltryckt hårigt; dess tänder likformiga, smalt syllika, raka, längre än pipen, de öfre nående halfva kronseglet, de nedre något längre; krona hvit eller blåhvít; stift rundt, gleshårigt eller glatt; balja nästan oskaftad, aflångt rutformig, plattad, 2-knölig, 6—10 mm lång, mjukhårig, mogen svart; frön klotrunda, bruna eller gulgröna, svartfläckiga; fröärr $\frac{1}{3}$ af fröets omkrets.

⊙ 6—8. *Dufvickør*; torra ställen, åkrar, jordhögar. a.. Sk.-Norrl. — f. fissa *G. Froel.*: stipler delade i 3—6 oliklånga, nästan borstlika flikar; flerstädes; f. *angustifolia Fr.*: småblad upptill ej tvärhuggna, utan afrundade—spetsiga, med udd; klasar vanligen 2-blommiga. r. Så t. ex. Gtl. Vestergarn.

2. *V. tetraspérma* (L.) *Mönch* — Lik föregående, men glattare och spädare; stjälk 15–60 cm; blad 2–5-pariga med uddspetsade, aldrig tvårhuggna, 1–2 cm långa småblad; stipler halft pillika, lansettlika, hela; klasar af stödbladdets längd eller längre, 1–3-blommiga, på hårfina skaft, utan borst i spetsen; foder glatt, dess tänder triangulärt lansettlika, kortare än pipen och mycket kortare än kronan; denna med violettådrigt segel; vingar och köl hvita, den senare med blå fläck i spetsen; stift i spetsen rundtom hårigt; balja vid mognaden ljust gulbrun, nästan cylindrisk, i spetsen afrundad, 8–12×3 mm; frön runda, olivgröna, svartfläckiga; fröärr $\frac{1}{3}$ af omkretsen. \odot 6–8. Sparfvleker; torra stäl- len, åkrar, backar. Sk.-Dlr. och Gstr. — f. *tenuifolia* Fr.: småblad spetsiga; klasar 1-blommiga. Ej sällsynt.

3. *V. pisiformis* L. — Hela örten nästan glatt och ljusgrön; stjälk 0,5–2 m lång, klängande, 4-kantig, men ovingad, blådagig, fågrenig; blad skiftevis, 3–5- (mest 4-)pariga med månggrenigt klänge; småblad glatta, bredt äggrunda, stundom nästan hjärtlika, trubbiga med udd, 2,5–5×1,5–4 cm, det nedersta paret störst, fäst utan skaft tätt invid stjälken, döljande de små, halft pillika, hela eller buktandade stiplerna, de öfriga aftagande uppåt bladet och kortskaftade; klasar tätt mångblommiga, ungefär af stödbladdets längd; blommor 12–15 mm långa, gröngula; fodertänder långt sylspetsade, kortare än pipen; stift något plattadt, upptill rundtom korthårigt; balja, med skaftet 25–40×6–8 mm, platt, brun; frön runda, bruna–svarta; fröärr $\frac{1}{3}$ af omkretsen. \updownarrow 7. Årtvleker; berg, skogar. r. Sm. Ög. Vg.

4. *V. dumetorum* L. — Stjälk 0,5–2,5 m lång, nedliggande eller klängande, hvasst 4-kantig, nästan vingad, på kanterna vanligen småhårig; stipler halfmånformiga, vanligen hvasst fliktandade; blad 3–4-pariga med månggrenigt klänge; småblad uppåt aftagande i storlek, kortskaftade, äggrunda, 2–3,5×1–2,5 cm, jämte stipler hårbräddade, nedersta paret något aflägsnadt från stjälken; klasar tämligen glesblommiga, af stödbladdets längd; blommor 13–18 mm långa; fodertänder kort triangulära, uddiga, mycket kortare än pipen; kronblad purpuröda; stift plattadt, på utsidan i spetsen skägghårigt, i öfrigt korthårigt; balja med skaft intill 5 cm lång, 8–10 mm bred, glatt, mångfröig, brun eller svart; frön runda, svarta; fröärr $\frac{2}{3}$ af omkretsen. \updownarrow 7, 8. Buskvleker; snår. r. Sk. Sm. Hall. Ög. Srm.

5. *V. silvática* L. — Stjälk 1–2 m lång, nedliggande eller klängande, grenig, kantig, ovingad, liksom hela växten glatt eller sparsamt korthårig; stipler halfmånformiga, handlikt 5–10-delade i sylformade, hårspetsiga flikar; blad 6–10-pariga med oftast greniga klängen; småblad 6–18×4–10 mm, äggrundt aflånga, trubbiga, uddspetsiga; klasar af stöbladets längd eller längre, (i stöbladsvinkeln utgår äfven en småbladig gren); blommor 12–18 mm långa, hvita och blåstrimmiga; fodertänder syllika, kortare än pipen; kronseglets skifva längre än klon; stift smalt, rundtom småhårigt; balja med skaft, som är längre än foderpipen, svartbrun, 26–30×6–8 mm, glatt; frön runda, mörkbruna; fröärr $\frac{2}{3}$ af omkretsen. 4 7, 8. Skogsvieker; löfångar. a. Sk.-Norrl.

6. *V. cassubica* L. — Stjälk 30–60 cm, upprät, något båg-böjd, styf, kantig, mångbladig, liksom hela örten mer eller mindre tilltryckt småhårig (f. *pubescens* Celak.) eller utstående grå-luden (f. *villösa* Celak.), mera sällan glatt eller nästan glatt (f. *glabrescens* Hallier); stipler halft pillika, lansettlika, långspetsade, hela; blad skiftevis, 8–14-pariga, med litet, enkelt–3-grenigt klänge; småblad kortskaftade, äggrundt aflånga, 12–28×4–10 mm, trubbiga eller något urnupna, med udd; klasar kortare än stöbladet, 10–15-blommiga; blommor 10–12 mm långa, violetta, med röd, vid basen hvitaktig köl; stift smalt, upptill rundtom småludet; balja, med skaft af foderpipens längd, kort, äggrundt rutformig, platt, glatt, brun, 1–3-fröig; frön ovala, bruna; fröärr $\frac{1}{4}$ af omkretsen. 4 6–8. Backvieker; klippafsatser, ängsbackar. r. Sk.-Dal och Sthlm. — v. *acirra* Neum.: klänge förkrympt till kort udd. Sk. Smedstorp. (E. Hemberg.)

7. *V. cracca* L. — Småluden; stjälk 0,2–1 m, spenslig och klängande, olikformigt 4-kantig, refflad, grenig; blad 8–12- (mest 10-)pariga med enkelt eller grenigt klänge och små, halft pillika, smala, helbräddade stipler; småblad nästan oskaftade, aflångt lansettlika—nästan lineära, 1–2,5 cm×2–6 mm, trubbiga, de öfre spetsiga, alla uddiga, småhåriga; klasar af stöbladens längd, mångblommiga; blommor 10–12 mm, blå; foder hårigt, de båda öfre tänderna nästan omärkliga, de nedre spetsiga, kortare än pipen, föga olikstora; stift rundtom långhårigt; balja glatt, 6–9-fröig, skaftad, med skaft kortare än foderpipen, plattad, brun, ungefär 25×6 mm, plötsligt hopdragen i skaftet; frön klotrunda, bruna och svartfläckiga; fröärr $\frac{1}{3}$ af omkretsen. 4 6–8. Kråkvieker; åkrar, ängar, backar. a. Sk.-Norrl. — Varierar: f. lineá-

ris *Peterm.*: småblad små och smala, 8–12 × 1–2 mm, spetsiga; bland hufvudformen; f. *sericea Peterm.*: småblad aflånga, undertill silkeshåriga; klasar något längre än stödbladet; f. *pseudocassubica Klett & Richt.*: småblad aflånga, breda, 10–22 × 5–8 mm. Gtl. Hejde; f. *álbida Peterm.*: blommor hvita med lila-färgad anstrykning.

8. *V. tenuifólla Roth* — Lik föregående, men mera gleshårig-glatt, med gröfre, styft upprät stjälk, högre, 0,5–1,2 m; stippler halft pil- eller spjutlika, helbräddade; blad 10–16-pariga med grenigt klänge; småblad aflånga—nästan linjesmala, styfva, smälare än hos *cracca*, 15–30 × 1,5–4 mm, upphöjdt bågnerviga; klasar längre—dubbelt längre än stödbladen; blommor 12–15 mm, blåvioletta, svagt väluktande; de öfre fodertänderna tydligare spetsade, sidotänderna mycket bredare än den nedersta; stift kort, rundtom hårigt; balja smalt—aflångt rutformig, 3–4-fröig, brun, småningom afsmalnande i skaftet; detta af fodrets längd; frön dubbelt större än hos *cracca*, aflångt rundade; fröärr blott $\frac{1}{6}$ af omkretsen. 4. 6–8. Styfviekør; torra ängsbackar, helst på kalk. r. Sk. Ög. Öl. Gtl. Göteborg.

9. *V. villósa Roth* — Stjälk 0,3–1,3 m, klängande, kantig, ovingad, liksom hela örten långt ulligt mjukluden; blad 6–8-pariga med greniga klängen och halft pillika, lansettlika, hela stippler; småblad aflångt elliptiska—lansettlika med udd, på de öfversta bladen ofta linjesmala, 15–22 × 3,5–4 mm; klasar rikblommiga, af stödblads längd eller något längre; blommor 12–16 mm långa, blåvioletta med ljusare vingar, sällan hvita; fodertänder syllika, den nedersta längre än pipen; kronseglets skifva hälften kortare än klon; pistill upptill rundtom hårig, sällan något skäggig; balja 4–6-fröig, bred och kort, skaftet inberäknadt 25–30 × 8–10 mm, plötsligt hopknipen till skaft, som är något längre än foderpipen; frön runda, mörkbruna; fröärr $\frac{1}{8}$ – $\frac{1}{10}$ af omkretsen. ☉ 6–8. Luddviekør; åkrar. Sk.-s. Norrl.

10. *V. séplum L.* — Stjälk 25–60 cm, upprät eller klängande, snedt 4-kantig, glatt eller gleshårig, vanligen enkel; blad 4–8-pariga, med grenigt klänge och små, halft pillika, tandade stippler, glatta eller gleshåriga; småblad äggrundt aflånga—lansettlika, 13–26 × 6–12 mm, trubbiga eller urnupna, med udd; klase 2–6-blommig, kort, på 6–1 mm långt skaft; blommor 12–16 mm; foder oftast långhårigt och rödt anlupe, dess tänder från triangulär bas syllika, föga olikstora, de 2 öfre riktade uppåt och mot

hvarandra, alla mycket kortare än pipen; krona röd, violett eller hvit, seglet ungefär af klons längd; stift under märket skäggigt på utsidan, på insidan korthårigt; baljor plattade, icke knöliga, 26—30×5—8 mm, 4—6-fröiga, mogna glatta och glänsande svarta; frön runda, bruna och svartfläckiga; fröärr $\frac{2}{3}$ af omkretsen. 4 5—7. Häckvieker; lundar, skuggiga ställen. a. Sk.-Norrl. — Uppträder under 2 typer: α vulgáris Koch: småblad äggrunda, på de nedersta bladen rundade—brett vigglika; blommor tidigare, i Maj och Juni; och β montána Koch: alla småblad nästan likformiga, äggrundt aflånga—äggrundt lansettlika; stipler mindre än hos α ; blommor på eftersommaren i Juli och Augusti.

11. V. satíva L. — Stjälk 30—60 cm, kantig, vanligen småluden, vid roten oftast uppdelad i flere, vanligen enkla stjälkar; blad 5—8-pariga med 3-grenigt klänge; stipler halfmånlika, tandade; småblad omvänt äggrunda—aflånga, i spetsen tvärhuggna eller urnupna, med udd, 13—26×4—8 mm, tämligen riktigt, tilltryckt håriga; blommor 1—2 i öfre bladvecken, kortskattade, 20—25 mm långa; fodertänder syllika, något längre än pipen; kronseglets skifva urnupen, gredelin; vingar mörkt brunröda; kölen hvitaktig, mycket kortare än vingarna; blommor stundom gula eller brokiga; stift upptill hårigt, under märket på utsidan skägg-hårigt; balja 3—5 cm×4—8 mm, hårig, vid mognaden knölig, läderbrun; frön runda, från sidorna tillplattade, bruna eller spräckliga, sällan hvita; fröärr $\frac{1}{6}$ af omkretsen. ☉ 7, 8. Fodervieker; åkrar, odlad och själsädd. Sk.-Norrl.

12. V. angustifólla (L.) Rchb. — Lik föregående, men mindre och spädare; skiljer sig dessutom genom smalare, lansettlika—jämbreda småblad, mindre hårighet, mindre, 12—16 mm långa, blommor, som äro nästan enfärgadt purpurröda; fodertänder något kortare än pipen; balja smalare, 4—5 cm×4—6 mm stor, vid mognaden glatt och slät (ej knölig), glänsande svart; frön mindre, deras fröärr upptaga ungefär $\frac{1}{4}$ af omkretsen. ☉. Sommarvieker. Sk.-Hls. — Uppträder under 2 former: α segetális Thuill.: högväxt och upprät; småblad likformiga eller upptill något bredare; foderpip vid fruktmognaden uppbristande; växer på åkrar och blommor i Juli, Aug. och β Bobártii Forst.: stjälk mera grenig och utbredd, de nedre bladen med udd i stället för klänge, blott 1—2-pariga, med omvänt hjärtlika småblad, de öfre 3—4-pariga med smala, nästan spetsiga småblad; foder vid fruktmognaden icke uppbristande; växer på torra, sandiga bac-

kar och betesmarker och blommor redan i Maj. Små, blott några cm höga (f. nana *Oborny*) former äro förvillande lika *V. lathyroides*.

V. peregrina L. — Lik föregående " *segetalis*, men spädare och hårigare; småblad jämbreda, 2,5—3,5 cm × 1—2 mm; stipler bredare än stjälken (hos angustifolia smalare); blommor ensamma; balja 3 cm, som mogen hårig. ☉ 6. På barlast. Mpd. Vifsta varf (från Medelhafsländerna).

V. striata MB. — Tämmligen lik angustifolia, men lätt skild därifrån genom hårigt kronsegel; blommor 14—18 mm långa, purpurröda; stipler hela. ☉ 6. På barlast. Sk. Malmö.

13. *V. lathyroides* L. — Mer eller mindre hårig ört, ofta gråluden; stjälkar vanligen flere från roten, 5—25 cm, kantiga, vanligen nedliggande; de nedersta bladen 1—2-pariga med omvänt äggrunda—hjärtlika småblad och borstudd i stället för klänge, de öfre 2—4-pariga med omvänt äggrundt aflånga—lansettlika småblad och oftast utveckladt enkelt klänge; stipler med halft pillik bas, hela; alla småblad med udd, de på mellersta bladen 6—12 × 1—2 mm; blommor ensamma, sällan 2 i bladvecken, nästan oskafade, små, 5—8 mm långa, rödvioletta; fodertänder smalt lansettlika, kortare än pipen; stift kort, på insidan glatt, på utsidan långskäggigt; balja från början glatt, 20—26 × 3—4 mm, mogen svartbrun; frön rundt kubiska, gråbruna; fröärr mycket kort, i ett hörn af fröet. ☉ 5, 6. *Vårviæker*; torra sandiga backar och betesmarker. r. Sk.-Upl.

14. *V. faba* L. — 30—90 cm hög ört med grof stjälk och 1—3-pariga blad utan klänge, i dess ställe ett litet, nästan småbladlikt ämne; småblad stora, nästan ovala, trubbiga; klasar i bladvecken, 2—8-blommiga, kortskaftade; blommor stora (26 mm och däröfver), hvita, med brunådrigt segel och stor svart fläck på vardera vingen; frön stora, 13—22 mm långa. ☉ 6, 7. *Bondböna*; odlad och någon gång förvildad. Sk.-Norrl.

5. *Ervum Tourn.* Lins.

Foder djupt, nästan regelbundet 5-deladt, dess flikar lika långa som eller längre än kronan; stift plattadt, på öfre sidan med en hårlinje, på undre glatt; i öfrigt som *Vicia*.

E. lens L. — Mer eller mindre hårig; stjälk kantig, grenig, 20—30 cm hög; nedre blad 1—5-pariga med blott uddborst, öfre 6—7-pariga med enkelt klänge; småblad trubbiga eller urnupna med udd, de nedre bladens ovala—aflånga, de öfres lansettlika; stipler lansettlika eller halft äggrunda, spetsiga, hela eller en och annan med 1 tand; klasar i bladvecken, 1—3-blommiga, slutande med ett borst, af stödbladets längd eller kortare; blommor 6—8 mm långa, hvita eller ljusblå; balja glatt, nästan rutformig, starkt plattad, ungefär 13 × 8 mm, 1—3-fröig; frön runda, platta med skarp kant, brungula. ☉ 6, 7. *Åkerlins*; åkrar, odlad och förvildad (från s. Europa.)

6. *Coronilla* L. Kronill.

Blomfoder kort klocklikt, oregelbundet 5-tandadt, de 2 öfre tänderna läppformigt sammanhängande och kortast; kronbladens klor mycket längre än de längsta fodertänderna; kronköl längre än vingarna, spetsig; balja smal, trind, långt utdragen, ledad och bristande på tvären (ledbalja).

C. émerus L. — Nästan glatt, 0,5–2 m hög buske; blad 3–4-pariga med omvänt äggrunda, otydligt uddspetsade småblad; stipler små, äggrunda, snart vissnande; klasar i bladvecken, af stöbladens längd eller längre, 2–3-blommiga; krona guldgul, 18–20 mm lång; baljor 3–8 cm långa, raka eller krökta, 3–12-ledade. 6, 7. Ölandskronill; kalkberg. r. Öl. Gtl.

7. *Ornithopus* L. Serradella.

Blomfoder rörformigt, nästan likformigt 5-tandadt, de båda öfre tänderna något hopväxta; kronbladens klor kortare än fodertänderna; kronköl kortare än vingarna, rundtrubbig; ledbalja plattad, kortare än hos *Coronilla*.

A. Fodertänder äggrunda, 2–3 gånger kortare än pipen; balja vanligen krökt 1 *perpusillus*.

B. Fodertänder syllika, af pipens längd; balja vanligen rak 2 *sativus*.

1. *O. perpusillus* L. — Hela örten hårig; stjälkar talrika från roten, nedliggande eller uppstigande, 5–45 cm långa; blad 6–12-pariga med aflångt elliptiska—omvänt äggrunda, 2–5 mm långa, uddspetsiga småblad; stipler små; blommor 2–5 i flock, inom ett parbladigt svepeblad, kortskaftade, 4–6 mm långa; flockar i bladvecken, med skaft af bladens längd, slutligen längre än stöbladen; krona gulaktig, seglet purpurstrimmigt, vingarna ljusröda eller hvitaktiga, kölen gul, längre än fodertänderna; balja med spröt af sista ledets längd. ☉ 6, 7. *Spinkserradella*; sandbaccar, betesmark nära kusten. r. Sk. Ystad, Nybro, Köpingsberg; fordom i Sm. Kalmar.

2. *O. sativus* Brot. — Lik föregående, men skild genom längre skaftade flockar, större (5–10 mm långa) blommor, längre sprötad balja samt dessutom genom de förut uppgifna karaktärerna. ☉ 6, 7. Vanlig *serradella*; odlad foderväxt och ofta förvildad.

8. *Onóbrychis* Tourn. Esparsett.

Foder djupt klufvet i nästan likstora, syllika flikar; kronköll trubbig, mycket längre än vingarna, som äro längre än fodertänderna; frukt (balja) omvänt äggrund, plattad, behård, enfröig och nötlök.

O. vielifölla Scop. — Stjälk uppstigande eller upprät, 30–60 cm, nästan glatt; blad 6–12-pariga med aflångt omvänt äggrunda—nästan linjesmala, trubbiga eller urnupna, uddiga, särdeles undertill håriga småblad; stipler hinnaktiga, nedtill hopväxta, sylspetsade; blommor i axlik klase, rosenröda med inörkare ådror; klasar mycket långt skaftade; balja småluden, nätådrig, med den främre kanten kölad och korttaggig. 4 6, 7. **Esparsett**; ängar, helst på kalk. r. Sk.-Sthlm. Fordom odlad.

9. *Astrágalus* L. Vedel.

Blomfoder klocklikt, nästan likformigt 5-tandadt; kronköll trubbig; baljor flerfröiga, mer eller mindre fullständigt 2-rummiga, därigenom att rygg- (= den fröfäste saknande) sömmen är intryckt och invändigt bär en smalare eller bredare, ofullständig skiljevägg.

A. Blommor gulaktiga; baljor nästan glatta, båg-

böjda 1 **glycyphýllus**.

B. Blommor violetta, blå eller hvita; baljor håriga, raka:

I. Stipler hopväxta; låglandsväxter:

a. Blad 3–5-pariga; ört helt gråluden . . . 2 **arenárius**.

b. Blad 8–12-pariga; ört småhårig; foder svartludet 3 **dánicus**.

II. Stipler skilda; fjällväxter:

a. Vingar kortare eller af samma längd som kölen; balja till hälften innesluten i fodret 4 **alpinus**.

b. Vingar längre än kölen; balja med ur fodret utskjutande bas 5 **oroboídes**.

1. **A. glycyphýllus L.** — Stjälkar vanligen flera från rotstocken, nedliggande eller uppstigande, 0,5–1,5 m, liksom hela växten glatt eller nästan glatt; blad 3–7-pariga med kortskaftade, vanligen äggrundt ovala, 2,5–5 × 1,3–2,5 cm stora, uddspetsade småblad; stipler stora, intill 2 cm långa, ovala—äggrundt lansettlika med udd- eller hårspets, de nedersta hopväxta, de öfre fria; klasar tämligen

tätblommiga, kortare än stödbladet; blommor 12–14 mm långa; fodertänder från bred bas syllika, olikstora, lika långa som eller hälften kortare än den glatta pipen; baljor trubbigt 3-kantiga, längs undre sidan fårade, brunaktiga, glatta eller vid förstoring svagt korthåriga; den inre skiljeväggen når nästan fram till fröfästet; frön ljusgröna, njurlika. ♀ 6, 7. Sötvedel; lundar, löfbackar. Sk.-jmt.

2. *A. arenarius* L. — Grå- eller hvitluden ört; stjälkar från en tjock rotstock, 15–30 cm, nedliggande—uppstigande, vanligen mycket greniga; blad 3–5 pariga med smala, lansettlika—aflånga, 4–25 × 2–4 mm stora småblad; stipler hinnaktiga, hopväxta till ett 2-spetsadt, bladet motsatt slidöra; klasar 3–8 blommiga, något kortare än stödbladet; fodertänder korta, triangulära, nästan jämnstora, mycket kortare än pipen; blommor rödvioletta, 13–17 mm långa, deras skaft något längre än skärmladen; kronköl mycket kortare än vingarna, och dessa åter kortare än seglet; balja, med skaftet, 8–18 × 3 mm, tilltryckt gråhårig, sprötspetsad; frön aflångt njurlika, brungröna med svarta fläckar. ♀ 6, 7. Sandvedel; sandfält. r. Sk. östra delen samt på barlast såsom Gtl. Slite, Mpd. Vindskärs varf.

3. *A. danicus* Retz. — Stjälkar flera från rotstocken, uppstigande—nedliggande, korthåriga, vanligen enkla, 8–25 cm; blad 8–12-pariga med äggrundt—aflångt lansettlika, ofta kortuddiga, långhåriga, men gröna småblad; stipler örtartade, bildande ett klufvet slidöra; klasar 10–20-blommiga, hufvudlika, längre än stödbladet; blommor 10–16 mm, nästan oskaftade eller med skaft mycket kortare än skärmladen, violettblå, vid basen gulhvita; foder tilltryckt svarthårigt; dess tänder smalt lansettlika, 2–2½ × kortare än pipen, denna ofta äfven med utstående, hvita ullhår; balja äggformig, uppblåst, vid basen något hjärtlik, långt hvithårig, på 2 mm långt skaft. ♀ 6, 7. Danskvedel; strandängar. r. Sk. Lomma, Sm. Kalmar, Gtl. Klintehamn och Visby.

4. *A. alpinus* L. — Stjälkar flera från rotstocken, 8–30 cm långa, vanligen greniga, nedliggande eller uppstigande, mer eller mindre tätt tilltryckt hvithåriga; blad 6–12-pariga med smalt äggrundt lansettlika—smalt ovala, svagt uddspetsade, undertill tämligen tätt hvithåriga småblad; stipler äggrunda, fria, eller de öfversta något sammanväxta; klasar 5–15- (mest 10-)blommiga, äggrunda, slutligen mera utdragna, med skaftet något längre än stödbladet;

skärmfjäll i kanten svarthåriga, längre än blomskäften; foder svartludet med korta tänder; krona välluktande, 8—10 mm lång, blåviolett, rödstrimmig, sällan rent blå eller vit; kölen föga kortare—något längre än seglet; balja 8—10 mm lång, svart-hårig, dess skaft längre än fodret; frön snedt njurlika, läderbruna. ♀ 6, 7. Fjällvedel; fjälltrakter. a. Norrl. — Varierar med foder och baljor gul—hvitthåriga samt kronvingar ungefär af kölens längd: v. dilútus *Norm.* Jmt., flerstädes.

5. *A. oroboïdes* *Horn.* — Lik föregående, men vanligen större och gröfre; stjälkar 10—45 cm; blad 5—7-pariga med äggrundt aflånga, 6—13×2—6 mm stora, nästan glatta småblad; klasar längre—dubbelt längre än stödbladet; skärmfjäll kortare än blomskäften; dessa och fodret glest svarthåriga; blommor omkring 13 mm, luktlösa, violetta, vid basen hvitaktiga; kronsegel nästan dubbelt så långt som kölen, vingarna hållande medellängden mellan dem; baljor 8—10 mm, mörkbrunt filthåriga, deras skaft mycket kortare än fodret. ♀ 6—8. Velevedel; fjäll och fjälltrakter. r. Lul. Lpm.-Hrj.

10. *Phaca* *Roy.* Vedla.

Balja enrummig, utan inre skiljevägg; i öfrigt som *Astragalus*.

- A. Stipler äggrundt ovala, bladlika; blad 3—5-pariga 1 frigida.
 B. Stipler linjesmala—lansettlika; blad 8—10-pariga 2 alpina.

1. *Ph. frigida* *L.* — Stjälk upprät, 5—30 cm, enkel, nästan glatt; stipler bleka, helbräddade, med bred bas stjätkomfattande; småblad äggrundt ovala—oval, 18—40 mm långa, bredare än stjälken, undertill vanligen gleshåriga; klasar 12—15-blommiga, nästan uppräta, på skaft, slutligen längre än stödbladen; blommor 12—15 mm; deras skärmbblad längre än blomskäften; fodertänder korta, bredare än långa, jämte pipens öfre del svarthåriga; kronblad ljusgula; vingar något kortare än seglet, af kölens längd; baljor uppblåsta, nästan 3-kantiga, glest svarthåriga, deras skaft utskjutande ur fodret. ♀ 7, 8. Lappvedla; fjälltrakter. r. Lpm.-Hrj.

2. *Ph. alpina* *L.* (*Syst. Nat. ed. 10, 1759*) — Stjälk upprät eller uppstigande, från basen grenig, jämte bladskäften kort hvithårig, upptill ofta äfven något svarthårig; stipler långt kanthåriga; småblad aflångt ovala, 6—18 mm långa, af stjälkens bredd eller sma-

lare, undertill bleka och hvithåriga, uddspetsiga; klasar 8–15-blommiga, af stödbladdets längd eller längre, mer utstående än hos föregående; blommor omkring 1 cm långa, med skaft af ungefär skärbladens längd; foder jämte blomskaff kort, tilltryckt hvit- och svarthårigt, dess tänder smala, längre än breda; krona gul med gröngul köl; baljor breda, halft äggrunda, starkt uppblåsta, tilltryckt mörkhåriga, slutligen nästan glatta, deras skaft längre än fodret. 4 7. **Smällvedla**; fjälltrakter. r. Jmt. Stugun, Mpd. Byberget i Hafverö s:n.

11. *Oxytropis* DC. Spröta.

Kronköl sprötligt uddig; balja mer eller mindre fullständigt 2-rummig genom buk- (= den fröfästet bärande) sömmens invikning eller enrummig; för öfrigt som *Astragalus*.

A. Blommor gula; baljor uppräta, mer eller mindre fullständigt 2-rummiga:

I. Bladig stjälk; stipler örtartade 1 **pilösa**.

II. Stängel; stipler hinnaktiga 2 **campéstris**.

B. Blommor violetta; baljor hängande, enrummiga 3 **lappónica**.

1. *O. pilösa* (L.) DC. — Långt och mjukt hvitluden ört; stjälkar flera från samma rotstock, 15–40 cm, uppräta, enkla, rakt utstående håriga; blad 6–15-pariga med äggrundt aflånga—lansettlika, kort uddspetsade småblad; stipler lansettlika, hopväxta med bladskaffets bas, eljest fria; klasar mycket längre än stödbladderna, täfblommiga, ax- eller hufvudlika; skärblad lansettlika—syllika, af foderpipens längd eller längre; fodertänder syllika, merendels längre än pipen, de 2 öfre kortast; krona ljusgul—ockragul, 10–13 mm lång, $1\frac{1}{2}$ × längre än fodret; kronsegel dubbelt längre än vingarna; baljor 12–16 mm långa, trinda; inre skiljevägg nästan nående ryggsömmen; frön snedt njurformiga, bruna, glatta, glänsande. 4 6, 7. **Luddspröta**; torra ställen, klippor, sandfält. r. Östra Sm. Ög. Gtl. — De gotländska exemplaren afvika genom lägre växt, nedliggande, blott 5–15 cm långa stjälkar: f. gotländica.

2. *O. campéstris* (L.) DC. — Rotstock grof, grenig, uppbyggande talrika jordblad samt vanligen flera, 5–25 cm höga, glest, nästan tilltryckt långhåriga stänglar; blad 5–15- (mest 12-)pariga

med äggrunda—lansettlika, småhåriga småblad; stipler vidväxta bladskافتet; klasar i stängelns topp nående öfver stödbliden; skärblad ungefär af fodrets längd; blommor omkring 13 mm; foder jämte blomskافت svarthårigt, dess tänder 4—6 × kortare än pipen; krona ljusgul, sällan (Öl.) något blåaktig, vingar blott dubbelt så långa som breda; baljor aflångt äggrunda, uppblåsta, kort svarthåriga, halft 2-rummiga. 4 6, 7. Fåltspröta; torra stäl-len. r. Sm. Öl. Gtl.

3. *O. lappónica* (Wbg.) Gay — Lik *Astragalus alpinus*; gråhårig; stjälkar 2—15 cm, uppräta—uppstigande, fåbladiga; blad 8—12-pariga med äggrundt lansettlika, 5—12 mm långa, spetsiga, på båda sidor tilltryckt gråludna småblad; stipler fria; klasar, med skافتet, slutligen dubbelt längre än stödbliden, tämligen glesa, 6—12-blommiga; blommor 10—12 mm, på svartludna skافت, deras skärblad mycket kortare än fodret; detta svart- eller brunludet, med syllika tänder af pipens längd eller kortare; baljor nästan trinda, svartludna. 4 7, 8. Lappspröta; fjäll och fjälltrakter. r. Lpm.-Hrj.

12. *Tetragonólobus* Knaut; Flygel. *)

Foder 5-klufvet; kronköl kortare än vingarna, dess spröt trubbigt, hvarannan ståndarsträng längre och under knappen vidgad; stift uppåt tjockare, i spetsen plattadt; balja rak, smalt 4-vingad, mångfröig, uppspringande plötsligt.

T. siliquósus (L.) Roth — Stjälkar talrika från en grenig rotstock, nedliggande—uppstigande, 5—30 cm, greniga, liksom hela örten mer eller mindre glest långhåriga, kantiga; blad 3-fingrade med omvänt äggrunda, något köttiga, isynnerhet undertill något håriga småblad; stipler stora, snedt äggrunda; det allmänna blomskافتet 2—3 × så långt som stöbladet, 1- (sällan 2-)blommigt; blommor omkring 26 mm, mycket kortskaftade, stödda af ett 2—3-fingradt högblad; fodertänder lansettlika, nästan lika långa och af pipens längd, kanthåriga; kronblad med smal klo, gula; seglet undertill rödstrimmigt; vingarna längre och bredare än kölen;

*) Bladen till detta och följande släkte beskrivas som 3-fingrade, men äro i själfva verket parbladiga och 2-pariga med uddblad. Nedersta bladparet har ryckt ned på stammen och intagit stiplernas plats; de egentliga stiplerna äro förkrympta och sitta som små borst i nedersta småbladens (här kallade stipler) veck eller äro aldeles försvunna.

balja 3–5 cm lång, brun, glatt. 4 6, 7. **Strandflygel**; fuktiga ställen, hafsstränder. r. Sk.-Öl. Gtl. — f. marítimus L.: blad mindre håriga och mera köttiga. Uteslutande på stränder.

13. Lotus Tourn. Gigel.

Blommor i flock; stift trådlikt, uppåt afsmalnande; balja cylindrisk, utan vingkanter; kronköl med långt, nästan spetsigt spröt; eljest som föregående.

A. Rotstock utan utlöpare; stjälk hård; fodertänder före blomningen tryckta till kronan:

I. Stipler äggrunda; småblad omvänt äggrunda; kronköl smalare än vingarna 1 **corniculátus**.

II. Småblad och stipler smalt lansettlika; kronköl bredare än vingarna 2 **tenuifólius**.

B. Rotstock med utlöpare; stjälk ihålig, därför lätt sammantryckbar; fodertänder före blomningen starkt utböjda 3 **ulginósus**.

1. *L. corniculátus* L. — Glatt eller växlande hårig; stjälkar nedliggande eller uppstigande, greniga, några till 40 cm långa, med lågblad, tydligt kantiga, inuti täta; blad 3-fingrade med ovala—omvänt äggrunda småblad, på hafsstränder ofta köttiga (f. *crassifólius* Fr.); stipler äggrunda; blomflockar, med skaftet, 4–5 × längre än stödbladet, vanligen 4–6-blommiga; nedersta svepebladet 3-fingradt och kortare än blomfodret; blomskafv många gånger kortare än fodret; fodertänder från bredare bas tämligen tvärt afsmalnande till lång, syllik spets, af pipens längd; kronblad gula, unga utvändigt röda, vid torkning oftast blågröna; vingar bredt omvänt äggrunda; kölens undre och främre sidor vinkelräta mot hvarandra; balja nästan trind, ljusbrun, icke knölig, 13–26 mm lång. 4 6–8. **Käringgigel**; torra ängar, hafsstränder. a. Sk.-Lpm. — Hufvudformen är glatt eller med strödda hår; f. *ciliátus* Koch: stjälk glatt; blad och foder långt kanthåriga; sällsynt; f. *hirsútus* Koch: stjälk nästan upprät; ört grågrön, öfverallt med långa, på stjälken utstående hår. Här och där; f. *alpinus* Schleich.: liten, 2–5 cm lång, med små, glatta blad; blommor 2–3 i flokken, höggula, utvändigt lifligt röda; i fjällen sparsamt.

2. *L. tenuifólius* (L.) Rechb. — Lik föregående; skild genom något ihålig stjälk, linjesmala—af långt lansettlika, något köttiga,

blågröna småblad och stipler, aflångt omvänt äggrunda vingar, något längre skaftade och ljusgula blommor, det örtartade svepebladet, som är af samma längd som eller längre än fodret, och genom frön med mera framträdande lillrot; i öfrigt som föregående. 4 6—8. **Strandgigel**; strandängar. r. Sk.-Hall.-Sm.

3. *L. uliginosus Schkuhr* — Gröfre och kraftigare än de föregående, utstående gleshårig eller nästan glatt; stjälkar 20—80 cm, trinda, uppstigande eller upprätta, föga greniga; blad 3-fingrade med något köttiga, omvänt äggrunda, undertill blågröna, vanligen långt kanthåriga småblad; stipler stora, snedt äggrunda med vanligen tvär eller hjärtlik bas; flockar mång- (4—15-)blommiga på långa skaft, med det största (3-fingrade) svepebladet oftast längre än fodret; fodertänder från föga bred bas lansettlika, af pipens längd; kronblad höggula; kölen smalare än de aflånga vingarna, i undre kanten småningom afrundadt trubbvinkligt uppåtböjd; baljor något plattade från ryggen, omkring 33 mm långa, svagt knöliga. 4 6—8. **Storgigel**; fuktiga ställen. r. S. Sv.

14. *Medicago* L. Smäre.

Foder 5-tandadt eller 5-klufvet; krona slutligen affallande, med trubbig köl; ståndarsträngar jämnskala, ej hopväxta med kronan; stift trådlikt; balja utskjutande ur fodret, skärformigt krökt, njurlik eller snäcklikt vriden, 2-skalig eller affallande öppnad, fler—1-fröig. Örtor med 3-fingrade blad.

A. Baljor utan taggar:

I. Blommor i korta klasar, tämligen stora, 8—10 mm långa:

a. Blommor blå eller violetta; balja snäcklikt vriden i 2—3 vindlingar, som bilda ett hål i midten . . . 1 *sativa*.

b. Blommor gula; balja nästan rak—halft cirkelformigt krökt 2 *falcata*.

c. Blommor gulbrokiga; baljor vridna i omkring 1 vindling \asymp *falcata* \times *sativa*.

II. Blommor i hufvud eller hufvudlika klasar, gula, små, 2—5 mm långa:

a. Balja njurformig, enfröig 3 *lupulina*

b. Balja snäcklikt vriden i 5—7, i midten hopslutna vindlingar 4 *orbicularis*.

B. Baljor klädda med taggar, snäcklikt vridna, i midten hopslutna:

I. Stipler hela eller blott vid basen tandade . . 5 *minima*

II. Stipler flikade långs hela utsidan:

- a. Ätminstone vid klaseskaftens bas med långa pärlbandslika hår 6 *arábica*.
- b. Glatt eller med oledade hår; baljans taggar platta, oftast krokspetsade 7 *hispida*.
- c. Utstående långhårig; baljans taggar grofva, koniska, raka 8 *tribuloídes*.

1. *M. satíva* L. — Rotstock fingertjock, grenig; stjälk upp-rät eller uppstigande, 20–80 cm, ofta ihålig, glatt eller upptill småluden; småblad omvänt äggrunda (på de nedre bladen) eller aflångt vigglika (på de öfre), trubbiga—urnupna, uddiga och fram-till naggade, undertill vanligen håriga; stipler lansettlika, långspetsade, de nedre vid basen tandade; klasar aflånga, 15–50-blommiga, på skaft af stöbladets längd eller något längre; blomskäft kortare än foderpipen och vanligen äfven än de smala skärmladen; foderflikar smalt lansettlika, längre än pipen; krona 9–10 mm lång, seglet strimmigt ända till spetsen, längst, kölen kortast; balja tilltryckt hårig, 5 mm i diameter, otydligt nätådrig. 4 7, 8. **Blåsmåre**; ängsbackar (och odlad som foderväxt.) r. Södra och mellersta Sverige.

2. *M. falcáta* L. — Rotstock grof; stjälkar nedliggande—uppstigande, 20–50 cm, mycket greniga, inuti täta, håriga eller nedtill glatta; småblad aflångt omvänt äggrunda—smalt vigglika, urnupna, uddspetsade, framtil naggade eller helbräddade; stipler bredt lansettlika, långspetsade, (stundom tandade: f. *procúm-bens* Bess.); klasar mångblommiga, ofta hufvudlika, deras skaft vanligen längre än stöbladet; blomskäft längre än foderpi-pen och de smala skärmladen, liksom dessa senare håriga; fodertänder lansettlika, sylspetsade, längre än pipen; krona 8–11 mm lång, segel endast nedtill strimmigt; balja småluden, nätådrig. 4 6–8. **Kosmåre**; backar, vägkanter, åkerrenar. S. och mell. Sv. — f. *grácilis*: spensligare med smala—jämbreda småblad; fåblommig klase; baljor raka, 1–3-fröiga. Sällsynt bland hufvud-formen, helst på kalk.

× *falcáta* × *satíva*. — Till alla delar en fullständig mellan-form mellan båda stamarterna; lätt igenkänd på blommorna, som först äro gula eller gulgröna och slutligen violetta, och baljorna. Bland stamarterna. r.

3. *M. lupulina* L. — Stjälk nedliggande, uppstigande eller (bland andra växter) upprät, vanligen från basen grenig, 15–60 cm lång, småhårig; stipler nästan hinnaktiga, snedt äggrundt lansettlika, hela eller tandade; småblad bredt omvänt äggrunda, trubbiga—urnupna, uddspetsiga, framtill sågtandade, håriga eller glatta; blomhufvud mångblommiga, på skaft af ungefär stödbladdets längd, vid fruktmognaden utdraget—cylindriskt ax; blommor 1,5–3 mm långa; fodertänder smala, längre än pipen; krona stundom kortare än fodertänderna; balja svart 1,5–4 mm lång, glatt eller tilltryckt hårig, med hoprullad spets och upphöjda, båg-böjda nerver, affallande öppnad. ☉ ☺ 5–9. Humlesmåre; torra ställen, ångar, vägar, åkrar. a. Sk.-s. Norrl. — Varierar; v. Willdenowii Bönn.: endast baljor glandelhåriga, i öfrigt blott mer eller mindre långhårig; v. glanduligera: både baljor, stjälk och bladkanter glandelhåriga, stjälken oftast äfven luden; v. stipularis Wallr.: stipler bredt äggrunda, tandade; alla ej sällsynta. (Monströsa former äro: f. corymbosa Ser.: blomställning flockar i klase och f. unguiculata Ser.: kronblad gröna, örtbladliknande; baljor skärformiga.)

4. *M. orbicularis* (L.) All. — Glatt; stjälk krypande eller uppstigande, 15–45 cm; stipler kamlikt flikade; småblad omvänt äggrunda—vigglika, i sin öfre halfva tätt småtandade; klasar 1–4-blommiga; blommor 4–5 mm långa; största baljvindlingen 16–18 mm i diameter; balja platt, papperstunn, med hopslutna vindlingar. ☉ 6, 7. På barlastplatser, t. ex. Mpd. Tunadal.

5. *M. minima* (L.) Bart. — Mer eller mindre hårig; stjälk upprät—nedliggande, 5–30 cm; småblad omvänt äggrunda—vigglika, på de nedre bladen rundade, på båda sidor håriga, i spetsen tandade; stipler äggrunda, spetsiga; klasar 1–8-blommiga, rundade, kortare eller längre än stöbladet; blomskaff kortare än foderpipen, mycket längre än skärmladen; blommor 4 mm långa; fodertänder ungefär af pipens längd; balja vid mognaden svart, snäcklikt vriden 3–5 hvarf i klotrund snäcka, utan taggar 4 mm bred; vindlingar på utsidan 3-kölade och hvarje köl besatt med 2 rader tätt sittande krokuddiga taggar, som äro längre än snäckans halfva diameter, men kortare än hela; frön icke skilda från hvarandra genom tvärväggar. ☉ 6, 7. Sandsmåre; torra, sandiga backar. r. Sk. Hall. Öl. Gtl. — v. viscida Koch: stjälk, blad och baljor glandelhåriga. Vanligare än hufvudformen.

6. *M. arabica* (L.) All. — Stjälk nedliggande, 20–50 cm; stipler äggrundt lansettlika, djupt tandade; småblad bredt omvänt äggrunda, mycket trubbiga—tvära, nästan 3-kantiga eller omvänt hjärtlika, ofta bredare än långa,

fram till tandade, på midten vanligen med en mörk fläck, undertill något håriga; klasar 1—5-blommiga, deras skaft mycket kortare än stödbladet; blommor mörkgula, 5 mm långa; blomskaft af foderpipens längd, längre än skärmladen; kronköl längre än vingarna; ådernätet på baljans vindlingar halft dolda under en tunn hud; ryggsöm färad; yttre kanten 3-kölad, hvarje köl med 2 rader bågböjda, mera sällan i spetsen krokuddiga, långa taggar; vindlingar utan taggar 5 mm breda; frön skilda genom en tvärvägg. ☉ 6—8. På barlast. Sk.-Norrl.

7. *M. hispida* Gærtn. — Tämmligen lik föregående; glatt eller sparsamt hårig af oledade hår; stipler djupt flikade; småblad utan mörk fläck; klasar mest något kortare än stödbladet, 1—8-blommiga; blomskaft mycket kortare än foderpipen och kortare än de små skärmladen; blommor gula; vingar längre än kölen; ådernät på baljans vindlingar starkt framträdande; ryggsöm hvälfad eller platt; i öfrigt som föregående. ☉ 7—9. På barlast. Sk.-Norrl. — Uppdelas i flere underarter; hos oss äro funna: **apiculata* Willd.: baljsnäckan 4—6 mm i diameter, taggar oberäknade, $1\frac{1}{2}$ — $3\frac{1}{2}$ pånger vriden; taggar kortare än snäckans halfva diameter, nästan raka, från sidan plattade, i 2 rader; baljans ådernät svagt; **denticulata* Willd.: som föregående, men taggar längre, så långa som eller längre än snäckans halfva diameter, i spetsen mest hakböjda; **lappacea* Desr.: snäckans diameter 7—10 mm; taggar längre än halfva diametern; tämligen tätt ådernät på baljan; blommor något större än hos de föregående. Obg.

8. *M. tribuloides* Lam. — Lik de föregående, men blad håriga på båda sidor; stjälk utstående långhårig af enkla hår; snäcka högre än bred med på hvarje vindlings rygg 2 rader grofva, koniska, raka, hvarandra fränstående, tämligen glesa taggar. ☉ 6, 7. På barlast. Mpd. Vifsta varf.

15. *Melilotus* Tourn. Melot.

Blomdelar som hos Medicágo; balja rak, äggrund, 1—2-fröig, längre än fodret, affallande oöppnad eller ofullständigt uppbristande. Örter med 3-fingrade blad (mellersta småbladet längre skaftadt) och blommor vanligen i långa klasar från bladvecken.

A. Klasar aflånga; blommor hängande:

I. Stipler syllika, helbräddade (sällan vid basen med 1—2 korta tänder):

a. Blommor gula; balja inom fodret skaftad:

1. Kronsegel, vingar och köl lika eller nästan lika långa; balja hårig 1 *officinalis*.
2. Kronsegel och vingar liklånga, tydligt längre än kölen; balja trubbig, glatt 2 *arvensis*.
3. Vingar och köl liklånga, kortare än seglet; blommor små, 2—2,5 mm; balja glatt 5 *indicus*.

b. Blommor hvita; balja oskaftad inom fodret . . 3 *albus*.

II. Stipler från bred, fliktandad bas syllika; balja

glatt 4 dentátus.

B. Klasar hufvudlika; blommor upprätta, ljusblå 6 coerúleus.

1. *M. officinális* (L.) Willd. — Stjälk 0,5–1,5 m, grof, upprät med upprätta grenar; småblad aflångt omvänt äggrunda-vigglika, mer eller mindre hvasstandade, glatta eller nästan glatta; blommor 7–9 mm långa; fodertänder af samma längd som eller kortare än den vanligen håriga pipen; balja 4–6×3–3,5 mm, omvänt äggrund eller aflång, mogen svart, med tilltryckta hår, nätådrig, i spetsen småningom afsmalnande i sprötet, längs öfre sidan skarpkölad, 1–2-fröig; frön tämligen stora, 2,7–3×1,5–1,7 mm, ovala, med starkt framträdande lillrot, så att en tämligen bred urgröpfung uppstår mellan denna och fröet, gulbruna, svagt punkterade. ☉ 6–9. Gulmelot; odlade, fuktiga ställen. Sk.-s. Norrl. — v. palúster (Kit.) Schult.: Öfre bladens småblad nästan linjesmala, helbräddade eller svagt tandade; blommor blekare; klasar glesare; kronseglet något längre än vingarna; balja enfröig; frön aldrig punkterade; fuktiga ställen, stränder. r.

2. *M. arvensis* Wallr. — Stjälk 30–80 cm, upprät eller vid basen uppstigande, mer glesbladig och mer utspärradt grenig än föregående; småblad omvänt äggrunda-aflångt vigglika, nästan till basen hvasst sågtandade, nästan glatta; blommor omkring 5 mm långa; fodertänder kortare än pipen; balja 3×2 mm, glatt, ej svartnande, mogen gulbrun, omvänt äggrund, trubbigt afrundad i spetsen, med kort spröt, tvärryckad, glatt, med afrundad eller trubbkölad öfre sida, mest 1-fröig; frön 1,7×1,2 mm, föga eller ej alls urgröpt vid lillroten, gulgröna, fullkomligt släta. ☉ 6–9. Åkermelot; torra ställen, vägkanter, åkerrenar. r. Sk.-Upl. — v. *petitpierreanus* Willd.: blommor nästan hvita.

3. *M. albus* Desr. — Stjälk 0,5–1 m, vanligen upprät, lik som hela växten glatt eller upptill något hårig; småblad omvänt äggrunda-aflånga, hvasst och ojämnt sågade, vid basen hela; blommor 4–5 mm långa, luktlösa; fodertänder af ungefär pipens längd; baljor 2,5–3,3×1,5–2 mm, mer eller mindre svartnande vid mognaden, omvänt äggrunda-aflånga, trubbiga med udd, längs öfre sidan trubbkölade, nätrynkiga; frön 1,7×1,3 mm, ovala, brungula, släta, med lillrot slutande tätt till fröet. ☉ 6–9. Hvitmelot; odlade ställen, järnvägsbankar, stränder. r. Sk.-s. Norrl.

4. *M. dentatus* (W & K.) Pers. — Stjälk 15–60 cm, ofta grenad från basen, upprät eller uppstigande; småblad aflångt ovala— aflångt vigglika, fint och tätt taggsågade, med nästan endast af de utlöpande sidonerverna bestående tänder; blommor små, 2–3 mm, ljusgula; foder gleshårigt, dess tänder längre än pipen; vingar längre än kölen, kortare än seglet; baljor nästan oskaftade, glatta, äggrunda, 4–5×2–3 mm, svartbruna, längs öfre sidan kölade, nästan utan spröt, rynkiga, vanligen spetsiga; frön gulgröna, något krökta, nästan njurlika. ☉ 7–9. **Strandmelot**; strandägar. r. Sk. västra kusten.

5. *M. indicus* (L.) All. — Stjälk upprät, merendels från roten utstående grenig, 15–60 cm; stipler från bred, hel eller svagt tandad bas lansettlika; småblad bredt omvänt äggrunda (nedre blad)—aflångt vigglika (öfre blad); baljor nästan klotrunda, kortsprötade, ljusbruna, oregelbundet nätådriga, mest 1-fröiga, ☉ 6, 7. På barlast. Mpd. flerstädes.

6. *M. coeruleus* (L.) Desr. — Stjälk 30–50 cm, upptill något hårig; stipler lansettlika—sylllika; småblad aflånga—aflångt äggrunda, uddsågade; vingar kortare än seglet, längre än kölen; baljor aflångt äggrunda, spetsade, tilltryckt håriga, ådriga på längden. ☉ 6, 7. **Blåmelot**; åkrar. Sällan införd med utländskt frö.

16 *Trifolium Tourn.* Klöfver.

Foder vanligen olikformigt 5-tandadt–5-klufvet; krona med trubbig köl, kvarsittande vissnad omkring baljan; åtminstone kölen och vingarna nedtill förenade sinsemellan och med ståndarsträngarna; ståndarsträngar upptill något vidgade; stift trådlikt; balja kort, äggrund, rak, 1–5-fröig, öppnande sig med 2 skal eller med lock eller affallande öppnad. Örter med 3-fingrade blad, bladskäften delvis vidväxta stipler samt små, i täta hufvudlika klasar eller hufvud anordnade blommor.

A. Blommor gula eller bruna, ej saftiga; småbladens sidonerver nästan enkla; stipler örtartade; de 2 öfre fodertänderna bredare och kortare än de 3 nedre; balja skaftad inom fodret:

I. De 3 nedre fodertänderna tätt långhåriga; blommor snart glänsande bruna 1 **spadiceum**.

II. Fodertänder glatta eller nästan glatta; kronblad gula, slutligen blekbruna:

- a. Stipler lansettlika, de öfre längre än bladskaftets fria del 2 **agrarium**.
- b. Stipler äggrunda, kortare än eller lika med bladskaftets fria del:
1. Blomhufvud 20—40-blommigt; kronseglet tydligt strimmigt fåradt, dubbelt längre än baljan . 3 **procumbens**.
 2. Blomhufvud 3—15-blommigt; kronseglet otydligt strimmigt, föga längre än baljan 4 **minus**.
- B. Blommor röda eller hvita, saftiga; småbladens sidonerver alltid greniga; stipler oftast hinnaktiga; baljor oskafade inom fodret:
- I. Blommor hvita eller rödletta:
- a. Foder hårigt, dess öfre sida snart blåsligt uppsvälld; blomhufvud vid basen omgifvet af ett mångflikigt svepe 5 **fragiferum**.
- b. Foder hårigt, efter blomningen oförändradt:
1. Krona längre än fodret:
* Blommor hvita, med skärblad . . . 8 **montanum**.
** Blommor rödletta, utan skärblad . . . 9 **striatum**.
 2. Krona nästan hälften kortare än det långhåriga fodret 10 **arvense**.
- c. Foder glatt:
1. Stjälk krypande, rotsläende, med blomhufvudskäft från de nedre bladvecken 6 **repens**.
 2. Stjälk uppstigande, ej rotsläende, med blomhufvudskäft från de öfre bladvecken och grenspetsarna 7 **hybridum**.
- II. Blommor högröda (sällan hvita):
- a. ☉; blommor i utdraget ax 11 **incarnatum**.
- b. ♀; blommor i mera rundade ax eller hufvud:
1. Rotstock med en midtrosett; stjälkar därför sidoställda; öfversta bladens stipler bredt äggrunda, tvärt uddspetsiga 12 **pratense**.
 2. Utan midtrosett; stjälkar toppställda; stipler lansettlika, långspetsiga:

- * Foderpip glatt, eller sällan glest styfhårig, 10-nervig 13 flexuosum.
 ** Foderpip ullhårig, 20-nervig. 14 alpéstre.

1. *T. spadiceum* L. — Stjälkar vanligen flera från roten, 15–45 cm, uppräta, upptill jämte bladskäften tilltryckt håriga, enkla; blad långskaftade; småblad oskaftade, omvänt äggrunda—aflånga, trubbiga eller på de nedre bladen omvänt hjärtlika, alla grundt tandade och glest kanthåriga; stipler lansettlika, kortare än bladskaftets fria del, i spetsen med en hårtofs; blommor 4 mm långa, i 1–2 långskaftade, äggformiga, 13–26 × 8–13 mm stora, mycket täta hufvud; krona blott vid blommans utslagning gul, sedan kastanjebrun; seglet på längden reffladt, kupigt, urnupet; vingar rakt framstående; balja omvänt äggformig, 1-fröig, med kort stift. ☉ ☺ 6–8. Brunklöfver; ängar. Mell. Sv.—s. Norrl.

2. *T. agrarium* L. — Stjälkar oftast flera från roten, 10–30 cm, merendels uppräta, greniga, tilltryckt håriga; blad kort skaftade med omvänt äggrunda eller hjärtlika—aflånga, i främre hälften svagt tandade, glatta, oskaftade småblad; stipler helbräddade, glatta, deras fria spets mycket kortare än den sammanväxta nedre delen; blommor 5–6 mm, i 2—flere kortskaftade (skaft af stödbladdets längd eller föga längre), mycket täta, något ovala hufvud; de 3 nedre fodertänderna med några hår i spetsen; kronseglet i kanterna naggadt, urnupet, strimmigt; vingar fränstående; balja plattad, omvänt äggrund, kölad, knappt längre än stiftet, enfröig, utskjutande ur fodret. ☉ ☺ 7, 8. Gullklöfver; torra ställen, betesmarker, backar. Sk.-s. Norrl. — f. *brévipes* Drej.: grenar uppräta; blomhufvudskaft kortare än stödbladdet. Srm.

3. *T. proeumbens* L. — Stjälkar ofta flera från roten, 5–30 cm, spädare än hos föregående, greniga, nedliggande eller uppstigande, sällan uppräta (f. *campéstre* (*Schreb.*)), jämte bladskäft tilltryckt håriga; småblad omvänt äggrunda—viggliska, trubbiga eller urnupna, i spetsen tandade, glatta, det mellersta tydligt skaftadt; stipler kortare än bladskaftets fria del, långt kanthåriga, deras egen fria spets ungefär af den nedre sammanväxta delens längd; blommor 5 mm, kortskaftade, i hufvud; hvars skaft är nästan dubbelt längre än stödbladdet; blomdelar som föregående; balja mycket längre än stiftet, 1-fröig, utskjutande ur fodret, mindre hvasst kölad. ☉ 6–8. Jordklöfver;

torra betesmarker, ängar o. s. v. Sk.-Norrl. — f. campéstre (*Schreb.*) har något större blomhufvud; blommor äfven som vissnade gulaktiga..

4. *T. minus* *Relhan* — Mycket lik föregående, men spensligare; stipler af bladskaftets längd; detta senare kort; hufvuden tämligen glesblommiga, på skaft föga längre än stödbliden; blommor mindre, 4–5 mm; kronvingar icke utspärrade; i öfrigt som föregående. ○ 5–7. Trådklöfver; ängar, åkrar, betesmarker. r. Sk.-Bh. och Sm. Öl. Gtl.

5. *T. fragiferum* *L.* — Stjälk 8–30 cm, grenig, trind och glatt, krypande och rotsläende, med blomhufvud från de nedre bladvecken, i spetsen något uppstigande; blad långskaftade med nästan oskaftade, ovala—omvänt äggrunda, urnupna eller trubbiga, fintandade, nästan glatta småblad; stipler nedtill slidlikt hopväxta, lansettlika, långt sylspetsade, grönådriga, deras fria del hinnkantad; blommor hvita eller rödletta, 5–6 mm, i tätblommiga hufvuden på ända till 15 cm långa skaft, som äro längre än stödbliden; svepeblad smala, jämbreda, så långa som de nedre blommornas foder; foderpip under blomningen snedt klocklik, ofvan tätt brunhårig, slutligen uppblåst, snedt päronformig och nätådrig; dess flikar syllika; balja rundadt äggformig, 1–2-fröig, med långt stift. 4 7, 8. Blåsklöfver; sank lerjord, strandängar. r. Sk.-Mpd. — f. *pulchellum* *Lge*: stamled korta; småblad 5–10 mm långa; blomhufvud små, ärtstora. Sk.

6. *T. repens* *L.* — Stjälkar 10–15 cm, krypande, rotsläende, glatta; blad långskaftade; småblad kortskaftade med småhåriga skaft, omvänt äggrunda, trubbiga eller urnupna, hvasst finsågade, glatta; stipler äggrundt lansettlika, hinnaktiga, nedtill slidlikt hopväxta, upptill plötsligt hopdragna till spets; blommor 9–10 mm, hvita eller rödletta, i hufvudlika, långskaftade flockar; de öfre blommorna med skaft af ungefär foderpipens längd; högblad små, hinnaktiga, skedformiga; fodertänder lansettlika, kortare än den 10-nerviga pipen, de båda öfre skilda genom en spetsig inskärning; balja med långt stift, 3–4-fröig, något utskjutande ur fodret. 4 6–9. Hvitklöfver; ängar, åkrar. a. Sk.-Norrl. — f. *maculatum* *Neum.*: småblad på öfre sidan längs midtnerven med en tandad, svart fläck. Sk. Hall., troligen flerstädes; f. *pygmaeum* *Lge*: stamled korta; småblad 5–9 mm långa; blommor 8–

12 i hufvudet; f. *longipes* *Peterm.*: de inre blommornas skaff 2–3 × så långa som foderpipen.

7. *T. hybridum* *L.* — Stjälkar 15–90 cm, glatta eller upptill glest håriga, ihåliga, greniga; blad långskaftade; småblad ovala—brett äggrunda, trubbiga eller urnupna, hvasst finsågade, glatta, på ömse sidor om midtnerven med omkring 20 sidonerver; stipler äggrundt lansettlika, småningom afsmalnande till spets, örtartade, vid basen slidlikt hopväxta; blommor 6–8 mm, hvita eller rosenröda, samlade i hufvudlik flock; flockskaff längre än stödbladen; de innersta blomskafften 3–4 gånger längre än foderpipen; foder 5-nervigt, endast i öfre kanten hårbräddadt, dess tänder syllika, mycket längre än pipen, de båda öfre skilda genom en rundad inskärning; balja något utskjutande, 2–4-fröig, med långt stift; frön olivgröna. ¶ 7, 8. *Alskeklofver*; fuktig ängsmark. a. Sk-Norrl. — f. *prostratum* *Sond.*: stjälk hårdare, ej ihålig; småblad mindre; blommor blott 6 mm, från början rosenröda. Så på torrare ställen. Ej att förväxla med v. *élegans* *Savi* (som art): stjälkar nedliggande, i toppen uppstigande, upptill mer håriga, ej eller knappt ihåliga, hårda och ej lätt hoptryckbara; småblad på ömse sidor om midtnerven med omkring 40 sidonerver; blomhufvud mindre och tätare; blommor från början rosenröda, sällan hvita eller gulhvita. Torra ställen. Hos oss ännu ej urskild, men förekommer antagligen åtminstone i kalktrakter.

8. *T. montanum* *L.* — Rotstock med centralrosett; stjälkar 15–60 cm, trinda, småhåriga, styfva, fåbladiga, med 2–3 toppställda blomhufvuden; jordblad långt, stjäklblad kort skaftade; småblad äggrunda, smalt lansettlika, syltandade, upphöjdt nerviga, undertill tilltryckt långhåriga; stipler äggrundt lansettlika, vid basen slidlikt hopväxta, deras fria del syllik; blomhufvud runda, slutligen ovala, långt skaftade; blommor hvita, 8–10 mm, med små, hinnaktiga skärblad; foder gleshårigt, dess tänder syllika, kortare än den 10-nerviga pipen; balja oval, i spetsen långhårig, innesluten i fodret, 1–2-fröig, kortare än stiftet. ¶ 6, 7. *Bäckklofver*; torra ängar. Sk.-Hls.

9. *T. striatum* *L.* — Stjälk 8–30 cm, vanligen vid basen grenad i flere, upprät—nedliggande, utstående mjukhårig; blad skaftade; småblad omvänt hjärtlika eller omvänt äggrunda—aflångt vigglika, mot spetsen otydligt tandade, håriga och kortskaftade; stipler äggrunda, långspetsade, nedtill slidlikt hopväxta, håriga; hufvud i grenarnas spetsar, oskaftade; foder upphöjdt 10-nervigt, i öfre kanten på insidan med en uppsvälld ring, dess tänder kor-

tare än pipen; balja rundad, innesluten inom fodret, 1-fröig. ☉ 6, 7. **Strimklöfver**; torra ängar och backslutningar. r. Sk.-Hall. Öl. och Gtl.

10. **T. arvøense L.** — Hela örten långt gråluden; stjälk 8–30 cm, grenig, upprät; blad kort skaftade; småblad oskaftade, smalt aflånga–lansettlika, kort uddspetsiga, nästan helbräddade; stipler lansettlika, sylspetsade, knappt hopväxta vid basen, nästan längre än bladskaften; blommor i hufvud eller aflånga ax på skaft af blomställningens längd; foderflikar syllika, längre än pipen och mycket längre än blommorna; foder utan ring i öfre kanten, 10-nervigt; krona blekröd eller vit; balja oval, plattad, innesluten inom fodret, 1-fröig, mycket kortare än stiftet. ☉ 6, 8. **Harklöfver**; torra, sandiga ställen. a. Sk.-Gstr. — f. prostratum *M. T. Lge*: från basen grenig, nedliggande–svagt uppstigande, långhårig och gråfildad; bland hufvudformen.

11. **T. incarnatum L.** — Stjälk 20–30 cm, upprät, enkel eller grenig, jämte blad och blomskaft luden; småblad omvänt äggrunda, framtill tandade; stipler äggrunda, hinnaktiga, ådrade; blommor blodröda, i äggformiga–vanligen aflånga ax; foder 10-nervigt, dess tänder lansettlikt syllika, kortare än kronan, vid fruktmognaden utstående. ☉ 6–9. **Blodklöfver**; odlad och förvildad.

12. **T. pratense L.** — Stjälk 15–60 cm, upprät eller uppstigande, grenig, glatt eller hårig, med raka stamled; blad skaftade, de öfversta under blomhufvudena oftast oskaftade; småblad mjuka, omvänt–rundadt äggrunda eller elliptiska eller aflånga, (nedersta bladens ofta omvänt hjärtlika), i främre kanten tätt och otydligt tandade eller helbräddade, ofta halfmånformigt hvit- eller svartfläckade, undertill utan skarpare framträdande nerver, mer eller mindre håriga; stiplernas fria del utböjd, kort, triangulär, hinnaktig och grönådrig, slutande i en torr, borstlik, penselhårig udd; hufvud klotrunda–oval, (hos hufvudformen) oftast 2 tillsammans, oskaftade inom de öfversta, motsatta bladens bredt utvidgade stipler; blommor 12–15 mm, högröda, sällan hvita; foderpip 2–5×1,5–2 mm med spetsig botten, nästan glatt, i öfre kanten på insidan med en hårig, uppsvällad ring, 10-nervigt; foder tänder syllika, cilierade, den nedersta och längsta mycket längre än pipen; inskärningarna mellan tänderna vid basen spetsiga; märke vinkelrätt utstående; frukt omvänt äggrund, 1–2-fröig, öppnande sig med lock. 4 5–9. **Rödklöfver**; ängar, betesmarker. a. Sk.-Norrl. — Varierar: f. depréssum *J. P. Jacobs*: nedliggande, i

toppen uppstigande; långhårig och gråfiltad; v. maritimum *Marss.*: tätt och långt hårig; de mellersta bladens småblad aflångt ovala, de öfversta små, aflångt lansettlika, 12–16 × 4–5 mm, strimmiga af tätt upphöjda nerver; blomhufvud ensamma, på 2–3 mm:s afstånd från det öfversta bladet, som ofta saknar skifva. Sandiga stränder. Sk. Bl.; v. sativum *Schreb.*: den odlade formen; har större, gröfre, grenigare, glatt, oftast ihålig stjälk; de nedersta bladen vissnade redan vid blomningen; hufvuden mest tämligen långskaftade; v. americanum *Harz*: stjälk grofhårig; blomnor skaftade, med kort stift; delvis utvecklade skärmbud. Inkommen genom amerikanskt frö, odlad och förvildad; v. pulchellum *Hn.*: till alla delar 2–3 × mindre och spädare.

13. *T. flexuosum Jacqu.* — Lik föregående, men skild genom spensligare växt, något sicksackböjd stam, smalare och längre skaftade blad, upptill örtartade stipler och klotrunda, ensamma blomhufvud, som vanligen äro mer eller mindre aflägsnade från det öfversta och skaftade bladet; småblad aflångt lansettlika, upphöjdt nerviga, på öfre sidan glatta; stiplernas fria del rakt framstående i samma riktning som den vidväxta delen; foderpip 4–5 × 2–3 mm, med rundad botten, glatt (sällan glest eller delvis hårig: f. *ericalycinum Hausskn.*), dess rand jämte tänder hårig; mellanrummen mellan tändernas baser rundade; märket hakformigt; balja kort och bred, i spetsen tvärhuggen, öppnande sig längs öfre sidan. 4 6–8. Skogsklöfver; skogsbackar, ängar. a. Sk.-jmt. — f. *strictum Hn.*: stjälk rak; småblad smalare.

14. *T. alpestre L.* — Lik föregående, men med rak, upprät och enkel stjälk; småblad lansettlika; stipler lansettlikt syllika, hinnaktiga, hårbräddade; hufvuden mest 2 tillsammans, aflånga, oskaftade eller nästan oskaftade; foder 20-nervigt, ullhårigt. 4 6, 7. Bergklöfver; ängs- och skogsbackar. Af *E. Fries* tagen vid Harlösa i Sk., men sedan ej återfunnen.

17. *Sarothamnus Wimm.* Hareris.

Foder 2-läppigt; öfre läpp urnupen, undre kort, 3-tandad; segel rundadt, bakåtböjdt; köl stor, trubbig, efter befruktningen nedhängande; ståndarsträngar monadelfiska; stift långt, trådfint, hoprulladt, med klotrundt, litet märke; balja flerfröig, långt utskjutande ur fodret.

S. seoparius (L.) Koch — 0,5–1,5 m hög, risig halvbuske med 4-kantiga grenar; blad skaftade, håriga, 3-fingrade eller de öfre enkla, nästan oskaftade; småblad aflånga—omvänt äggrunda, hel-

bräddade; blommor stora, gula, skaftade, ensamma eller parvis i bladvecken; baljor aflånga, längs sömmarna utstående håriga, svarta, plattade. 6, 7. *Hareris*; sandfält, torra backar. r. Sk.-Upl. — Är antagligen från början sådd.

18. *Ulex* L. Ärttörne.

Foder till basen 2-läppigt deladt; öfverläpp 2-, underläpp 3-tandad; krona knappt längre än fodret, med trubbig köl; stift hårigt; balja kort, fåfröig, blott föga utskjutande ur fodret.

U. europæus L. — 0,5–1,5 m hög, tornig buske; unga grenar och blad utstående håriga; blad enkla, syllika, styfva och stickande, med korta, bladiga grentornar i bladvecken; blommor ensamma eller parvis i öfre bladvecken; blomskäft smalare än förbladet, jämte foder och baljor ludna. 6. Ärttörne; odlad och förvildad. Sk. Sm. Otl.

19. *Genista* L. Ginst.

Foder 2-läppigt; öfre läpp till basen 2-delad, undre läpp 3-klufven—3-tandad, båda nästan uppräta; kronsegel smalt ovalt, ej bakåtböjdt; stift trådlikt, uppåtböjdt; märke snedt; balja aflång, långt utskjutande, flerfröig. Små halfbuskar med enkla, hela och helbräddade blad samt små, gula blommor ensamma eller i klase från bladvecken.

A. Stam med tornar, men utan stipler:

I. Blad långhåriga; blommor i klase med små skärmbblad 1 *germánica*.

II. Blad glatta; blommor stödda af mellanbladliknande skärmbblad 2 *anglica*.

B. Stam utan tornar, men med stipler:

I. Kronsegel och köl samt baljor håriga; stipler nästan triangulära 3 *pillosa*.

II. Alla kronblad och baljor glatta; stipler syllika 4 *tinctoria*.

1. *G. germánica* L. — 25–50 cm hög; nedre stam och äldre grenar med korta, småbladiga, vanligen greniga tornar, upptill med bladiga, oväpnade, blombärande grenar; blad elliptiskt aflånga, jämte grenar och blomskäft håriga, utan stipler; foder

hårigt, nästan 3-deladt; skärmbud syllika, hälften kortare än blomskäften; kronköl hårig; balja äggrundt aflång, luden, plattad, omkring 3-fröig. 6, 7. **Tagg-ginst**; ljunghedar. r. Sk. Hall. Dal.

2. *G. anglica* L. — Lik föregående; tornar finare, enkla, men längre; blommor ensamma från bladvecken, tillsammans bildande en fåblommig, bladig klase; foder glatt, med hårbräddade flikar; krona glatt; balja längre och smalare, mera trind och flerfröig, glatt. 5–7. **Brittginst**; ljunghedar. r. Hall.

3. *G. pilósa* L. — 10–30 cm hög; stam nedliggande, knölig, med uppstigande-uppräta, korta, småknöliga, som yngre håriga grenar; blad 5–12 mm långa, aflångt lansettlika—äggrundt aflånga, undertill tilltryckt håriga; blommor ensamma eller nästan knippevis i öfre bladvecken, tillsammans bildande en klaselik samling; balja jämbred, 5–6-fröig. 5, 6. **Knutginst**; ljunghedar. r. Sk. Hall. Sm.

4. *G. tinctoria* L. — 30–60 cm hög, med nästan uppräta, enkla, upptill småhåriga grenar; blad elliptiska—lansettlika, 1,5–3,5 cm långa, nästan glatta och hårbräddade; blomklasor i grenspetsarna, tämligen rikblommiga, med små, örtartade stödbud; foder glatt, kort hårbräddadt; baljor smala, flerfröiga. 6–8. **Färgginst**; betesmarker. r. Hall. Vg.; Sk. (sådd och förvildad).

20. *Onónis* L. Tjörne.

Blomfoder nästan regelbundet 5-delt—5-klufvet; kronköl sprötpetsad; ståndarnas fria del uppåt något bredare; stift utdraget, ungefär vid midten uppåt knäböjdt, glatt; balja äggformig, fåfröig, icke eller föga längre än fodret. Örtor eller halfbuskar med 3-fingrade (sällan enkla) blad och ljusröda blommor i bladvecken.

A. Balja af fodrets längd eller längre; stjälk skiftevis ensidigt hårig, tornbeväpnad 1 **spinósa**.

B. Balja kortare än fodret; stjälk vanligen rundt om likformigt hårig:

I. Stjälk vanligen tornbeväpnad, glandel- och mjukhårig; blommor mest ensamma i bladvecken . . . 2 **repens**.

II. Stjälk tornbeväpnad, åtminstone på mellersta delen skiftevis ensidigt hårig \asymp **repens** \times **spinósa**.

III. Stjälk alltid obeväpnad, långt och mjukt klibbhårig; blommor mest 2 i bladvecken 3 **arvensis**.

1. *O. spinósa* L. — Stjälkar 30–50 cm, utgående från en kort, grenig och upprät rotstock utan utlöpare, upprätta eller uppstigande, nedtill aldrig rotsläende, hårda, slutligen förvedade, vanligen bruna, från midten greniga, torniga, mycket sparsamt långhåriga, med mer eller mindre talrika, korta glandelhår samt en tät, ensidig hårlist under bladfästena; blad 3-fingrade, de öfre (sällan alla) enkla, kortskaftade, med de små, äggrunda stiplerna hopväxta med nästan hela skaftet; småblad smalt aflånga, knappt 1 cm långa och 2–3 mm breda, (på hufvudstjälken dock större och bredare) ofvan midten tandade, nästan glatta eller kort och glest glandelhåriga; blommor kortskaftade, mest ensamma i bladvecken, tillhopa bildande en gles, bladig klase i grenspetsarna; foder glandelhårigt och med sparsamma, långa hår, dess undre tand icke nående kölens uppkrökning; segel rundadt, trubbigt, på utsidan glandelhårigt, rosenrött, något längre än kölens; vingar kortare än kölens, båda hvita och rödstrimmiga, sällan alla kronblad hvita; balja småluden med kort, inböjd spets, nästan rutförmig, 1–3-fröig; frön runda, bruna och svartfläckiga, tätt småknöliga. ♀ 7, 8. **Bäcktjörne**; torra betesmarker. r. Sk. Otl.

2. *O. repens* L. — Lik föregående; rotstock grenig och krypande, utsändande utlöpare under marken; stjälkar uppstigande–nedliggande, vid basen förvedade och vanligen rotsläende, rundtom nästan likformigt håriga; grenar oftast längre än hos *spinósa*, en eller annan ändande med en torn; blad 3-fingrade, de öfre (sällan alla: f. *simplicifolia* Neum.) enkla; småblad och de enkla bladen ovala–aflånga, i spetsen trubbiga–något urnupna, i främre hälften jämte stipler tämligen fint tandade, på båda sidor glandelhåriga; blommor rosenröda med mörkare strimmor, sällan hvita, upptill kortare än stödbladen, tillsammans bildande glesa, bladiga klasar; foder glandelhårigt och tämligen tätt långhårigt, dess undre tand når kölens spetsvinkliga uppkrökning; segel bredt ovalt, tillspetsadt; balja hårig, 2-fröig; frön större, 2–3 mm, och med högre och spetsigare vårtor än hos föregående. ♀ 7, 8. **Puktjörne**; torra ställen, betesmarker, åkerrenar. Sk.-Mpd. — f. *mitis* (Gmel.): stjälkar alldeles obebäpnade.

× *repens* × *spinósa* — Mellanform mellan båda stamarterna; hårligheten på stjälken både ensidig och isynnerhet längst upptill allsidig; blad glest glandelhåriga, bredare än hos *spinósa*, men

smalare än hos repens; foder tämligen starkt långhårigt; odugligt frömjöl. Sk. r.

3. *O. arvensis* L. — Rotstock ej krypande; hela örten mycket illaluktande; stjälkar 30–60 cm, uppräta eller uppstigande, mera örtartade och gröfre än hos de föregående, rundtom lång- och glandelhåriga, nedtill ej rotsläende; blad 3-fingrade, (blomstödbladen mest enkla), tämligen långt skaftade, med stora stipler; småblad ovala—aflånga, hvasst och fint tandade, spetsiga eller trubbiga, glest klibbhåriga, de nedre bladens uddblad 25–30 mm långa; blommor bildande nästan axlika, täta klasar i grenspetsarna, rosenröda, sällan hvita; foder glandel- och tätt långhårigt, dess undre tand nående kölens trubbvinkligen uppkroknig; segel rundadt ovalt, trubbigt, mycket längre än kölén; balja äggrund, 2-fröig, hårig; frön nästan njurlika, småprickiga. 4 7. *Stinktjörne*; ängar, åkerrenar. Sk.-Upl. och Vrm. Jmt.

21. *Anthyllis* L. Väckling.

Foder uppblåst, hinnaktigt, läppformigt 5-tandadt, kvarsittande och omslutande baljan; kronköl trubbig, kort uddspetsad; ståndarsträngarnas fria del uppåt starkt vidgad; stift mot spetsen uppåt knäböjdt, glatt; balja äggrund eller aflång, 1–2-fröig.

A. vulneraria L. — Stjälkar vanligen talrika från en kort, grenig och uppräta rotstock, uppstigande eller uppräta, 10–30 cm höga, enkla, tilltryckt håriga; blad parbladiga med mot basen i storlek aftagande, aflånga—ovala, helbräddade småblad, uddbladet störst, alla mer eller mindre håriga; jordblad med små eller inga sidosmåblad, skaftade; stipler hopväxta med bladskäften, deras fria del ej sällan småbladliknande; blomhufvud parvis; svepeblad fingerlikt delta, jämbredt flikade; foder långhårigt, dess tänder mycket kortare än pipen, i spetsen bruna; kronblad ungefär liklånga; vingar bredare än kölén; balja med kort spröt, nätådrig, i nedre kanten hvasskölad, oftast 1-fröig; frö gulbrunt, ovalt. 4 6–8. *Getväckling*; torra ängar, backar. a. Sk.-Norrl. — Varierar: *f. alba* L.: blommor hvita (vid torkning dock gulnande); *f. coccinea* L.: blommor skarlakansröda; båda Öl. Gtl., öfvergångsformer i alla grader mellan dem och mellan hufvudformen på platser, där de alla växa tillsammans, t. ex. Visby vid Galgeberget; *v. maritima* (*Schweigg.*): stjälk ofta hög och grenig, isynnerhet upptill tilltryckt, hvitgrått filltuden, med talrika blom-

hufvud; bladens undersida silkesluden; jordblad nästan enkla, stjälkbladens småblad smalare än hos hufvudformen; foder ofärgadt, hvitt ullhårigt; blommor rent gula. Sandiga hafsstränder.

61 fam. **Drupacæ.** Stenfruktväxter. (*Kl. 12*).

Blommor regelbundna; foder i knoppen tegellagdt, 5-bladigt, jämte kronblad och ståndare fästa i öfre kanten af en skålformigt urhålkad blombotten; kronblad 5; ståndare omkring 20; pistill en, med ett stift och enkelt märke; stenfrukt. Träd eller buskar med strödda, enkla, hela och sågtandade blad och fria, snart affallande stipler samt hvita blommor.

Prunus L.

A. Blommor tämligen kort skaftade, ensamma eller parvis; blad i knoppen och såsom unga inrullade; frukt daggblå, med plattad sten:

I. Blomskaft glatta 1 *spinósa*.

II. Blomskaft håriga; smågrenar ludna 2 *insitítia*.

III. Blomskaft håriga; smågrenar glatta . . . 3 *doméstica*.

B. Blommor långt skaftade, i fåblommiga flockar; blad i knoppen och såsom unga dubbelvikna; frukt utan daggöfverdrag, med nästan klotrund sten:

I. Blad undertill håriga; bladskaft upptill med två rödbruna glandler 4 *ávium*.

II. Blad undertill glatta; bladskaft utan glandler . 5 *cérasus*.

C. Blommor i klasar eller kvast; blad i knoppen och frukt som B.:

I. Klasar långa, hängande; bladskaft med 2 glandler 6 *padus*.

II. Klasar korta, utstående, kvastlika; bladskaft utan glandler . 7 *máhaleb*.

1. *Pr. spinósa L.* — Spärrigt tornig, 1–3 m hög buske med yngre blad och grenar vanligen mjukhåriga; blad på skaft af ungefär halfva skifvans längd, elliptiska—aflånga, 2–4 cm × 4–10 mm; blomskaft 3–10 mm; blommor ensamma, framskjutande ur bladlösa knoppar före bladen, sällan samtidigt med bladen (*v. cœtánea Wimm. & Grab.*); foderblad glatta; kronblad längre än fodret, aflånga—omvänt äggrunda; frukt klotrund, upprät, af kärfs smak. 5, 6. Slån; backar, busksnår. Södra och mell. Sv.

2. *Pr. insitítia* L. — Trädartad buske eller mindre träd, tornig (såsom odlad utan tornar) med yngre grenar sammetsludna; blad kortskaftade, ovala—omvändt äggrunda, trubbiga eller kortspetsade, 4—6×1,8—3 cm, ofvan tilltryckt gleshåriga, undertill isynnerhet som unga småludna; blomskaff ungefär af samma längd som blommans diameter; blommor mest parvis, samtidiga med bladen; blombotten glatt; foderblad aflängt ovala, kupiga, tandade; frukt nästan klotrund, svartblå, hängande, syrligt söt. 5, 6. **Krikon**; backar. r. S. och mell. Sv. — Ingenstädes med säkerhet vildt växande. Många varieteter äfvensom hybrider med följande art odlas allmänt, isynnerhet sådana med gula eller grönaktiga frukter (bland andra *reine-claude* (v. *italica* *Borkh.*))

3. *Pr. doméstica* L. — Lik föregående; mindre träd utan tornar och med glatta kvistar samt mera aflånga, hängande, röda eller brunröda frukter af söt smak; blombotten utvändigt hårig; i öfrigt som föregående. 5, 6. **Plommon**; förvildad i gamla trädgårdar. — Många trädgårdsvarieteter; härstammar från västra Asien.

4. *Pr. ávium* L. — Tämmligen högt träd med úppräta—utstående grenar och nästan pyramidlik krona; blad stora och långt skaftade, skrynkliga, aflängt äggrunda—omvändt äggrunda, kortspetsiga, tämmligen groft (ofta dubbel)sågade; bladskaffets glandler plattadt skifflika, stundom sittande på bladskiffvans bas; blomgrenar bladlösa; blomskaff glatta; foderblad nedböjda; frukt klotrund, röd eller svart, söt. 5, 6. **Sötkörs**; skogsängar, lundar. r. S. och mell. Sv. — Flera trädgårdsvarieteter.

5. *Pr. cérasus* L. — Mindre träd med utböjda eller nedböjda grenar samt därigenom rundad krona; blad mera fasta, glänsande, kortare och bredare, mera fint sågade och kortare skaftade än hos *ávium*; blomgrenar bladiga; frukter mörkt rödbruna, syrliga. 5, 6. **Surkörs**; odlad och förvildad. S. och mell. Sv. — Sprider sig lätt genom rotskott. Härstammar från västra Asien; en del odlade former synas vara hybrider mellan denna och föregående art.

6. *Pr. padus* L. — Medelstort träd med utstående grenar och småludna årsskott; bladen utvecklade före blommorna; blad aflängt äggrunda med tvär eller något hjärtlik bas, finsågade, glatta eller undertill något håriga; blommor talrika, starkt lukande; klasar i spetsen af korta bladbärande, på hösten affallande

dvärggrenar; blombotten plattadt skålformig; kronblad naggtandade, nästan rundade; frukt liten, svart, klotrund, af kärf och söt smak. 5—7. **Hägg**; skogsängar, lundar. a. Sk.-Norrl. — v. boreális (*Schüb.*): blad tjocka, undertill blågröna, håriga och ojämna; klasar uppräta; nästan luktlösa blommor. Nordliga fjälltrakter; varierar dessutom enligt *Theodeni* med röda blommor i Srm. Sjösa i Svärta s:n samt enligt *A. Blytt* med ljusgula frukter.

7. **Pr. máhaleb L.** — Buske eller mindre träd; blad från ofta hjärtlik bas rundadt äggrunda, spetsiga, sågade med glandelspetsade tänder, glatta; blomklase på korta, fåbladiga dvärggrenar; frukt svart, ärtstor. 5. **Veichsel**. Sällan förvildad. Sk. Vibyholm.

62 fam. Rosaceæ. Rosväxter. (Kl. 12, säll. 4, 5 eller 11.)

Blommor regelbundna, med 4—5-talig kalk eller foder och krona; foder vanligen 4—5-bladigt, ofta med ett ytterfoder (stipelbildningar); kronblad oftast 4—5, jämte ståndarna fästa på ett ringformigt fäste; ståndare merendels talrika, i flere kransar; pistiller fria, 1—4 eller vanligen talrika, krans- eller spiralställda, med stift oftast utgående från fruktämnets sida, fästa på ett förlängdt eller urhålkadt fäste; frukt bestående af vanligen flere, 1—flerfröiga småfrukter. Örter eller buskar med strödda blad samt stipler, som merendels äro vidväxta bladskafften.

A. Blommor med dubbelt hylle, foder och krona:

I. Ståndare 5—12:

a. Blad 3-fingrade; med ytterfoder; blombotten utvändigt ej krokborstig 10 **Sibbaldia**.

b. Blad parbladiga; utan ytterfoder; blombotten utvändigt krokborstig 2 **Agrimonia**.

II. Ståndare många (20—30):

a. Blomfoder 5-(sällan 6—7)-bladigt, utan ytterfoder:

1. Fruktämnen många, dolda inom ett flasklikt fruktfäste; nypon (skenfrukt) 1 **Rosa**.

2. Fruktämnen 2 inom en flasklik, upptill på utsidan krokborstig blombotten 2 **Agrimonia**.

3. Fruktämnen fästa på en öppen blombotten:

† Småfrukter stenfruktartade, gytrade utanpå ett torrt fäste 6 **Rubus**.

†† Småfrukter kransställda fröhus 13 **Spiræa**.

- b. Blomfoder 8—10-bladigt, utan ytterfoder . 12 **Dryas**.
- c. Blomfoder 5—4-bladigt; med 5—4-bladigt ytterfoder:
1. Stift utgående från fruktämnets sida; smånötter utan spröt:
 - † Kronblad hvita; fruktfäste slutligen saftigt och lossnande från fodret (skenfrukt) 7 **Fragaria**.
 - †† Kronblad gula (sällan hvita); fruktfäste torrt, kullrigt, ej lossnande från fodret 9 **Potentilla**.
 - ††† Kronblad mörkröda; fröfäste svampigt, men torrt och ej lossnande 8 **Cómarum**.
 2. Stift utgående från fruktämnets spets; smånötter med långt, krokuddigt spröt 11 **Geum**.
- B. Blommor med 4-talig kalk; pistiller 1—3:
- I. Blad parbladiga; blommor i hufvudlika ax:
 - a. Blommor ♂; ståndare 4; pistill 1, med hufvudlikt märke 3 **Sanguisorba**.
 - b. Sambyggare eller mångbyggare; ståndare 20—30; 2—3 pistiller med penselformigt märke . . . 4 **Potérlum**.
 - II. Blad handflikade—fingrade; blommor i knippen 5 **Alchemilla**.

1. *Rosa Tourn.* Nypon.

Af Pastor *L. P. Reinhold Matsson*.

Taggiga buskar; blad parbladiga med uddblad; stipler vidvuxna bladskaffet; foder och krona regelbundna, fribladiga, 5-taliga; fäste urhålkadt, bildande en skenfrukt, som kallas nypon; småfrukter nötlika, fästa i spiral på nyponets häriga insida; stift förlängda, jämte märkena skjutande upp ur nyponets hals.

A. Foderblad mer eller mindre flikiga; småblad 5—7:

- I. Småblad å båda sidor glatta—småludna, undertill utan glandler eller endast å nerverna glandelbärande; blomskaff utan glandler eller glest glandelborstiga (jfr vid a: 2. ††!):
 - a. Taggar likformiga, vanligen klolikt krökta--böjda, sällan raka eller felande:
 1. Nypon hårda och läderartade; foderblad nedböjda på nyponet, vanligen affallande före mognaden; högblad jämförelsevis små, kortare eller (sällan) obetydligt längre än blomskafften:
 - † Taggar i regel spridda, högst sällan fullständigt felande;

kronblad medelstora; stift glatta—hvitludna, hopslutna eller i föga utbredt hufvud:

• Småblad och stipler på båda sidor glatta; bladskaft och medelnerv icke eller högst obetydligt håriga, stundom glandelförande; öfriga nerver sällan glandelbärande. 1 *canina*.

•• Småblad åtminstone å undersidan småludna—mer eller mindre håriga, stundom håriga endast å nerverna, enkel- eller dubbelsågade*); bladskaft och medelnerv stundom glandelbärande; stipler på ryggen håriga eller glatta; småblad åtminstone i senare fallet icke starkt och öppet dubbelsågade 2 *dumetorum*.

••• Bladskaft och större nerver mer eller mindre håriga, glandelbärande; småblad för öfrigt glatta, skarpt dubbelsågade; stipler på ryggen glatta eller obetydligt håriga 3 *sclerophylla*.

†† Taggar felande; kronblad större än hos öfriga svenska arter; stift hvitulliga, i utbredt hufvud; småblad glatta, starkt dubbelsågade; bladskaft icke eller obetydligt håriga, liksom de större nerverna glandelbärande 4 *Jundzilli var. pendulina*.

2. Nypon mer eller mindre köttiga; foderblad mot fruktmognaden riktade utåt, uppåt eller nedåt, men i regel ej nedböjda, vanligen kvarsittande åtminstone till fruktmognadens början; högblad stora, i regel längre än blomskafren; stift nästan alltid hvitulliga, i utbredt hufvud:

† Småblad på båda sidor glatta; bladskaft och medelnerv icke eller högst obetydligt håriga 5 *glauca*.

†† Småblad åtminstone å undersidan småludna—mer eller mindre håriga, stundom håriga endast å nerverna; (former med starkare glandelborstiga blomskafren skiljas från afdelningen IV genom klolika taggar) 6 *corilifolia*.

b. Taggar åtminstone å årsskotten olikformiga, dels gröfre, klolikt krökta—böjda, dels raka, öfvergående i borst; stift, högblad, nypon och foderblad = afdelningen

a: 2 7 *hibernica*.

II. Småblad åtminstone å undersidans hela yta i regel glandelbärande, med skafren och nerver håriga—nästan glatta, glandel-

*) Vid undersökning af småbladens sågning och form hos släktet *Rosa* böra de nedersta och tidigast framkomna bladen å kvistarna icke tagas i betraktande, enär de aldrig äro fullt utvecklade och differentierade.

förande, undertill för öfrigt icke eller obetydligt håriga, ofvan utan hår eller stundom håriga; blomskaff utan glandler eller glandelborstiga; småblad starkt dubbelsågade; foderblad vanligen riktade utåt—uppåt; stift hos våra former hvitludna:

- a. Taggar stundom till någon del klotlika, dock öfvervägande böjda eller raka, i senare fallet ofta öfvergående i borst; glandler å de nedre bladens undersida talrikare än å de öfres, där de stundom förekomma endast å nerverna; blomskaff starkt glandelborstiga:
 1. Taggar öfvervägande raka, stundom böjda—klotlika; stipelöron dels skärformiga, dels spetsiga och divergerande \times *glauca* \times *mollis*.
 2. Taggar öfvervägande böjda, till någon del krökta; stipelöron spetsiga, divergerande \times *glauca* \times *tomentosa* var. *umbelliflora*.
Obs.! Former med glattare småblad och typiskt böjda taggar tillhöra *R. tomentosa*.
- b. Taggar genomgående klotlika, hos n:r 10 dock mer eller mindre blandade med raka, borstlika, hos n:r 8 sparsamt blandade med fina borst, mest vid grenarnas bas; öfre och nedre blad lika tydligt glandelbärande:
 1. Småblad å båda sidor beklädda med vanligen talrika, mycket fina, vid bladytan tätt fasttryckta glandler; blomskaff och foderblad utan glandler eller obetydligt glandelbärande 8 *caryophyllæa*.
 2. Småblad å undersidan beklädda med talrika, gröfre, från bladytan något upphöjda glandler, å öfversidan i regel glandelfria; blomskaff utan glandler; foderblad endast i kanten glandelförande 9 *gravéolens*.
 3. Småblad å undersidan beklädda med talrika, gröfre, från bladytan något upphöjda glandler, stundom något glandelförande äfven å öfversidan; blomskaff och foderblad starkt glandelbärande 10 *rubiginosa*.
- III. Småblad å undersidans hela yta glandelbärande, småludna eller åtminstone tydligt håriga, ofvan mer eller mindre håriga—nästan glatta; blomskaff utan glandler; taggar klotlika, likformiga; småblad grundt, men starkt dubbelsågade; foderblad riktade utåt—uppåt; stift hvitulliga \times *corlifolia* \times *gravéolens*.
- IV. Småblad åtminstone å undersidan mjukludna, ytterst sällan nästan glatta, vanligen mer eller mindre glandelbärande, ofta

äfven å öfversidan ludna; blomskaft starkt glandelborstiga; foderblad rikligt glandelförande:

- a. Taggar dels gröfre, typiskt klolika, dels finare, raka, borstlika; småblad starkt dubbelsågade, undertill tätt glandelbärande; stift hvitulliga \asymp mollis \times rubiginosa.
- b. Taggar raka—böjda, sällan klolika och då blandade med lika stora raka eller böjda, stundom öfvergående i borst:
1. Stipelöron i regel spetsiga eller tillspetsade, divergerande; foderblad slutligen riktade utåt, stundom nedåt eller uppåt, men ej typiskt nedböjda eller samstående; nypon vid mognaden något köttiga, men icke uppsvällda eller påfallande stora 11 tomentosa.
 2. Stipelöron delvis tillspetsade, divergerande, delvis skärformiga; foderblad stundom riktade utåt—uppåt, stundom samstående; nypon mer eller mindre köttiga eller mjöliga vid mognaden, stundom något uppsvällda; stift hvitulliga:
 - † Småblad tämligen djupt, enkelt eller oregelbundet sågade, på undersidan utom nerverna föga eller icke glandelbärande; taggar (hos föreliggande former) hoptryckta, vanligen raka \asymp coriifolia \times mollis.
 - †† Småblad grundt, men starkt dubbelsågade, å undersidan vanligen tydligt glandelbärande; taggar till en del typiskt hoptryckta från basen och raka, till en del (särskildt å årskotten) tydligt vidgade mot basen och något böjda \asymp mollis \times tomentosa.
 3. Stipelöron i regel skärformiga; foderblad slutligen samstående, sällan riktade utåt (R. mollis var. pátula); nypon vid mognaden antingen mer eller mindre uppsvällda och mjöliga, medelstora—små, eller starkt köttiga och stora; taggar hoptryckta, vanligen raka; stift hvitulliga:
 - † Nypon medelstora—små (0,8—1,6 \times 0,8—1,6 cm) rundade, eller något större (vanligen 1,2—1,5 \times 1,5—2,0 cm), delvis päronformiga, mer eller mindre (i regel dock ej starkt) beklädda med fina glandelborst eller utan sådana:
 - * Småblad genomgående dubbelsågade; foderblad mer eller mindre flikiga 12 mollis.
 - ** Småblad dels dubbelt, dels oregelbundet—enkelt sågade; foderblad föga flikiga—hela; nypon små, klotrunda; smånötter mycket dåligt utbildade \asymp cinnamomea \times mollis.
 - †† Nypon i regel mycket stora (vanligen 1,5—2,5 \times 1,5—2,5 cm),

- rundade—elliptiska, beklädda med talrika, grofva glandelborst; småblad dubbelsågade 13 pomifera.
- B. Foderblad typiskt hela, (sällan obetydligt småflikade); årsskott med talrika raka, delvis borstlika taggar:
- I. Småblad 3—7; kronblad röda:
- a. Småblad vanligen 5—7, stundom 3; taggar å grenarna sparsamma, i regel motsatta under stiplerna, böjda—krökta; nypon i regel klotrunda 14 einnamómea.
- b. Småblad 3—5; taggar å grenarna talrika, raka; nypon aflånga—utdraget elliptiska, sneda 15 aetularis.
- II. Småblad 7—11; kronblad hvita eller anlupna i rødt; småblad på båda sidor glatta 16 pimpinellifolia.

1. *R. canina* L. — Vanligen 1—2 m hög buske; taggar merendels starkt vidgade mot basen, tämligen stora, typiskt klotlika, sällan nästan raka; småblad alltid glatta, med i regel framåt riktade—utböjda sågtänder; kronblad blekt, stundom lifligt rosenrøda; nypon elliptiska eller äggformiga—rundade, hos vissa (här ej särskildt upptagna) former klotrunda eller päronformiga. 6, 7. Vinternypon. Sk.-Mälaren.

Af denna mycket varierande art må följande former anföras:

A. Foderblad på ryggen utan glandler, i kanten glandelfria eller med enstaka glandler; blomskåft och nypon utan glandler:

I. Stift glatta—mer eller mindre håriga, stundom svagt grårudna:

a. Sågtänder genomgående enkla, stundom dock med en, vanligen icke glandelförande bitand—tydligt oregelbundna, än enkla, än försedda med små glandelförande sekundärtänder:

1. Sågtänder i regel enkla; stift mer eller mindre håriga—nästan glatta:

var. *lutetiána* (Lem.): taggar vanligen stora, men glest spridda; småblad äggrunda—ovala, mot basen i regel rundade, rent gröna; var. *Desvauxii* H. Br.: tämligen starkt bevåpnad; småblad mest ovala, mot basen rundade—något afsmalnande, undertill blågrøna; var. *fallens* (Deségl.): småblad bredt ovala—utdraget ovala, mot basen afsmalnande, i regel rent gröna; var. *oxyphylla* (Rip.): småblad ovalt lansettlika, mot basen afsmalnande, djupt sågade. Sm. r.

2. Sågtänder genomgående oregelbundna; stift mer eller mindre håriga, stundom glatta:

var. *fissidens* Borb.: småblad äggrunda—ovala eller ovalt lansettlika, mot basen rundade—smalt rundade, i regel rent gröna; sågtänder tämligen likstora; stift håriga; var. *fissispina* (Wierzb.): småblad ovala—vigglika, mot basen afsmalnande, vanligen rent gröna; sågtänder olikstora, olika riktade; stift håriga. Sk. Bl. r.; var. *Swartzii* (Fr.) H. Br.: småblad äggrunda—ovala, mot basen rundade—smalt rundade, rent gröna eller något blågrøna; kronblad nästan hvita; stift glatta; starkt bevåpnad. Öl. Hall. Boh. r.; var. *frondosa* (Stev.) H. Br.: småblad ovala—ovalt lansettlika eller

vigglika, mot basen afsmalnande, rent gröna; stift glatta—nästan glatta; taggar glesa. Bl. Otl. r.

- b. Sågtänder genomgående dubbla, försedda med små glandelförande sekundärtänder:

var. *sarmentoides* (Pug.): Småblad äggrunda eller ovala—äggrundt eller ovalt lansettlika, mot basen rundade, blågröna. Bl. Bh. r.; var. *insignis* Gren.: Småblad äggrunda—bredt ovala, mot basen rundade, rent gröna; blomskaft korta; nypon vanligen stora. Sk. r.; var. *racemulosa* H. Br. (= var. *dumalis* Auctt., vix *Bechst.*): Småblad vanligen ovala, mot basen rundade—smalt rundade, rent gröna; stift mer eller mindre håriga. En närstående form med glatta—nästan glatta stift är var. *oblunga* (Deségl. & Rip.)

II. Stift i regel mer eller mindre hvitulliga:

- a. Sågtänder genomgående enkla, stundom dock med en, vanligen icke glandelförande bitand—tydligt oregelbundna, än enkla, än försedda med små glandelförande sekundärtänder:

var. *glaucescens* (Desv.) Schs.: Starkt beväpnad; taggar tämligen hoptryckta; småblad äggrunda eller ovala—äggrunda eller ovalt lansettlika, mot basen rundade, blågröna; sågtänder enkla eller något oregelbundna; foderblad jämförelsevis starkt flikiga; var. *subglaucescens* Matss.: Skild från föregående genom mot basen afsmalnande, ofta mera oregelbundet sågade småblad; var. *lasiostylis* Borb.: Olesare beväpnad med starkt vidgade taggar; småblad äggrunda—ovala, mot basen rundade, något blågröna; sågtänder enkla; var. *nitescens* H. Br.: Småblad bredt ovala—något vigglika, mot basen rundade—afsmalnande, gröna, glansiga; sågtänder enkla—oregelbundna; var. *semibiserrata* Borb.: Småblad äggrunda—ovala, mot basen rundade, rent gröna, alltid oregelbundet sågade; var. *mentacea* (Pug.): Småblad ovala—ovalt lansettlika, mot basen afsmalnande, rent gröna—blekgröna, vanligen något konkava; sågtänder genomgående oregelbundna.

- b. Sågtänder genomgående dubbla, försedda med små glandelförande sekundärtänder:

var. *dumalis* (Bechst.) H. Br.: Småblad äggrunda—ovala, mot basen rundade eller smalt rundade, rent gröna; var. *laxifolia* Borb.: Småblad ovala—ovalt lansettlika, mot basen afsmalnande—vigglika, rent gröna; var. *opaca* (Fr.) H. Br.: Småblad äggrunda—bredt ovala, mot basen rundade, grundt sågade, blågröna; kronblad blekröda. Vg. r.; var. *rubelliflora* (Rip.): Småblad äggrunda eller ovala—äggrundt eller ovalt lansettlika, mot basen rundade—smalt rundade, blågröna, skarpt sågade; kronblad rosenröda. Otl. Bl. r.; var. *glaučina* (Rip.): Småblad ovala—ovalt lansettlika eller vigglika, mot basen afsmalnande, blågröna; kronblad blekröda. Sk. Hall. r.

B. Foderblad på ryggen mer eller mindre glandelbärande eller stundom med talrika glandler i kanten; blomskaft stundom, nypon sällan glest glandelborstiga:

I. Stift glatta—mer eller mindre håriga, stundom svagt gråudna:

- a. Sågtänder genomgående enkla—oregelbundna, än enkla, än med små glandelförande sekundärtänder:

var. *lævistyla* (Rip.): Småblad äggrunda—ovala, mot basen rundade—smalt rundade, vanligen rent gröna; taggar starkt vidgade mot basen, van-

ligen stora; stift glatta—nästan glatta. Otl. r.; var. *agrária* (*Rip.*): Småblad äggrunda eller ovala—äggrundt eller ovalt lansettlika, mot basen rundade—smalt rundade, blågröna; taggar tämligen hoptryckta; stift mer eller mindre håriga; var. *andegavénsis* (*Bast.*): Småblad ovala—ovalt lansettlika, mot basen afsmalnande—vigglika, rent gröna—något blågröna; stift mer eller mindre håriga, stundom nästan glatta; sågtänder i regel enkla.

b. Sågtänder genomgående dubbla, försedda med små glandelförande sekundärtänder:

var. *Subértil* (*Rip.*): Småblad äggrunda—ovala, stundom något utdragna, mot basen rundade—smalt rundade, vanligen något blågröna; taggar spridda, tämligen vidgade mot basen. r.; var. *pseudó-Achárii* *Matss.*: Småblad ovala—ovalt lansettlika eller vigglika, mot basen afsmalnande, rent gröna—blekgröna; stift nästan glatta—svagt hvitulliga. Öl. r.

II. Stift i regel mer eller mindre hvitulliga:

a. Sågtänder genomgående enkla—oregelbundna, än enkla, än med små glandelförande sekundärtänder:

var. *condensáta* (*Rip.*): Småblad äggrunda—ovala, stundom något utdragna, mot basen rundade—smalt rundade, vanligen blågröna. r.; var. *lanatostýla* *Matss.*: Småblad ovala—ovalt lansettlika eller vigglika, mot basen afsmalnande, blågröna; sågtänder mest enkla. Sm. r.

b. Sågtänder genomgående dubbla, försedda med små glandelförande sekundärtänder:

var. *schottiána* (*Ser.*): Småblad äggrunda—ovala, mot basen rundade, blågröna. r.; var. *scabráta* (*Crép.*) *Schs.*: Småblad rundade—bredt ovala med något nedlöpande bas, blågröna, på undersidans nerver glandelbärande; sågtänder riktade utåt—framåt; foderblad i kanten starkt, på ryggen svagare glandelbärande. Bl. r.

2. *R. dumetórum Thuill.* — Vanligen 1–2 m hög buske; taggar tämligen starkt vidgade mot basen, klolika—böjda; småblad ofvan glatta eller håriga, sällan småludna, undertill småludna—håriga, stundom endast på nerverna mer eller mindre ludna—håriga; sågtänder riktade framåt—åtböjda, stundom riktade utåt; kronblad blekt eller lifligt rosenröda; nypon elliptiska eller päronformiga—rundade, stundom äggformiga eller klotrunda. 6, 7. Sk.-Mälaren.

Mycket varierande. Följande former må anföras:

A. Blad endast å skaft och nerver håriga—ludna, för öfrigt glatta eller högst obetydligt håriga:

I. Foderblad på ryggen glandelfria; blomskäft och nypon utan glandler:

var. *platyphýlla* (*Rau.*): Småblad äggrunda—ovala, mot basen rundade, rent gröna, tunna, tämligen djupt sågade med mest enkla eller något sammansatta, framåt riktade—åtböjda sågtänder; stift håriga—svagt ludna; var. *úrbrica* (*Lem.*): Skild från föregående genom tjocka, ljusgröna, ofvan glänssande, grundt sågade småblad med vanligen framåt riktade sågtänder; var. *uncinélla* (*Bess.*): Småblad äggrunda—ovala, vanligen breda, mot basen

rundade, ljusgröna, tunna, öfvervägande dubbelsågade; stift håriga—svagt ludna. Otl. r.; var. *platyphyloides* (*Chab.*): Småblad stundom rundade eller vanligen ovala—ovalt lansettlika, blågröna; sågtänder i regel enkla; stift nästan glatta. Bh. r.; var. *pilosa* (*Opiz*): Småblad ovala—ovalt lansettlika, mot basen afsmalnande, rent gröna; sågtänder enkla eller oregelbundna, riktade framåt—åtböjda; stift håriga—ludna; former med skarare sågade, i öfrigt lika småblad, se var. *similis*!

II. Foderblad på ryggen glandelbärande; blomskäft och nypon stundom glest glandelborstiga:

var. *glabrescens* (*Scha.*) (= *R. clivorum* var. *glabrescens* *Scha.*): Småblad ovala—ovalt lansettlika, mot basen smalt rundade, rent gröna—blekgröna; sågtänder enkla eller något sammansatta; stift håriga—svagt ludna. Bl. Otl. r.

B. Blad åtminstone å undersidans hela yta märkbart håriga—ludna:

I. Foderblad på ryggen glandelfria; blomskäft och nypon utan glandler:

a. Stift mer eller mindre håriga—svagt ludna:

var. *trichoneura* (*Rip.*): Småblad äggrunda eller ovala—äggrundt eller ovalt lansettlika, mot basen rundade, gröna; sågtänder mest enkla; bevärning normal; var. *similis* *Matss.*: Småblad ovala—ovalt lansettlika, mot basen afsmalnande, rent gröna, stundom nästan glatta; sågtänder riktade utåt—framåt, enkla eller något sammansatta, hvassa; taggar vanligen stora, klolika; var. *uncinelloides* (*Pug.*): Småblad mest äggrunda—äggrundt lansettlika, blågröna; sågtänder enkla eller något sammansatta. Otl. r.; var. *Hillebrandtii* (*Wettenweb.*): Småblad äggrunda eller ovala—äggrundt eller ovalt lansettlika, mot basen rundade—smalt rundade, dubbelsågade, rent gröna; taggar glesa. Sk. r.; var. *convinciens* *Matss.*: Skild från föregående genom mindre, vanligen icke utdragna, stundom rundade småblad och slankliga grenar. Otl. r.

b. Stift hvitulliga, i tämligen utbredt hufvud:

var. *campéstris* (*Sw. p. p.*): Småblad äggrunda eller ovala—äggrundt eller ovalt lansettlika, mot basen rundade—smalt rundade, rent gröna, äfven ofvantill ludna—håriga; sågtänder i regel enkla, breda, men grunda; taggar vanligen glesa, stora; var. *hirta* *H. Br.*: Skild från föregående genom ofvan vanligen glatta, djupare sågade småblad med tillspetsade eller spetsiga sågtänder; taggar tämligen talrika, mindre; var. *peropáca* *H. Br.*: Småblad vanligen äggrunda, blågröna; sågtänder i regel enkla. Sk. r.; var. *heterótricha* *Borb.*: Småblad vanligen ovala—ovalt lansettlika, mot basen smalt rundade eller något afsmalnande, rent gröna, ofvan glatta; sågtänder oregelbundna; bevärning normal eller svag; var. *pubérula* *J. B. Kell.*: Småblad ovala—ovalt lansettlika, mot basen afsmalnande; sågtänder i regel enkla. Otl. r.; var. *hemítricha* (*Rip.*): Småblad äggrunda—ovala, mot basen rundade—smalt rundade, rent gröna, dubbelsågade; var. *The déni* *Scha.*: Skild från föregående genom mera rundade, blågröna småblad och vanligen klotrunda nypon. Sthlm. Obg. Sk. r.

II. Foderblad på ryggen glandelbärande; blomskäft och nypon stundom glest glandelborstiga:

var. *Déséglisei* (*Bor.*): Småblad äggrunda eller ovala—äggrundt eller ovalt lansettlika, mot basen rundade—smalt rundade, vanligen rent gröna; sågtänder enkla eller något sammansatta; stift håriga—ludna. Obg. r.

3. *R. selerophylla* Schz. — Vanligen 1,3–2 m hög buske; taggar i regel starkt vidgade mot basen, klolika, oftast stora; småblad på skaft och nerver ludna—håriga och vanligen något glandelbärande, för öfrigt glatta; sågtänder i regel starkt sammansatta; kronblad blekt rosenröda; nypon elliptiska—äggformiga, stundom rundade. 6, 7. Sk.-Bh. Vg. Sm. Öl. Otl. r.

Varierar:

var. *genuina* Matss.: Småblad ovala—ovalt lansettlika, mot basen afsmalnande, undertill på nerverna vanligen tydligt glandelbärande, gröna, skarpt och öppet sågade med utåt—framåt riktade sågtänder; stipler vanligen smala; blomskafv och foderblad utan glandler; stift håriga—glatta, stundom svagt ludna; var. *glandulösa* Matss.: Skild från föregående genom på ryggen glandelbärande foderblad samt stundom svagt glandelborstiga blomskafv. Bl.; var. *tomentellina* Matss.: Småblad ovala—ovalt ägggrunda eller ovalt lansettlika, mot basen afsmalnande, under på nerverna obetydligt eller icke glandelbärande, rent gröna; sågtänder riktade framåt—vanligen något åtböjda med lång smal spets; stipler vanligen breda, på ryggen stundom obetydligt håriga, liksom de jämförelsevis stora högbladen ofta rödaktiga; blomskafv och foderblad utan glandler; stift håriga—svagt ludna. Otl. — Möjligen hybridogena mellanformer till *R. canina* och *dumetorum* iaktagna på Otl. vid Fide kyrka.

4. *R. Jundzilli* Bess. — 0,4–1 m hög buske; taggar (hos hufvudformen) kraftiga, lätt böjda, något blandade med fina borst, stundom felande; småblad glatta, på nerverna vanligen något glandelbärande, stundom obetydligt håriga; sågtänder starkt sammansatta; blommor rosenröda, stora, på vanligen långa, glandelborstiga skaft; nypon (hos hufvudformen) rundade—klotrunda, stundom elliptiska—aflånga.

I Sverige endast företrädd af:

var. *pendulina* (Fr.) — Taggar felande; grenar slankiga, stundom nedliggande eller hängande; småblad i regel bredt ovala, undertill på nerverna obetydligt eller icke glandelbärande; bladskafv vanligen utan hår; nypon aflånga—elliptiska. 6, 7. r. Otl. Lilla Karlsö (*Cornell, Westöo*).

5. *R. glauca* Vill., (*R. Reuteri* God.) — Vanligen 1–2 m hög buske; taggar från mer eller mindre vidgad bas tämligen hoptryckta, klolika eller ofta endast böjda; småblad alltid glatta, bladskafv stundom, nerver sällan glandelbärande; sågtänder riktade utåt—framåt eller något åtböjda; kronblad lifligt, stundom blekt rosenröda; nypon elliptiska—päronformiga eller rundade, stundom äggformiga eller klotrunda. 6, 7. Sk.-Ågm. Dir.

Mycket varierande. Af de talrika formerna må enligt författarens uppställningssätt följande anföras:

A. Foderblad slutligen riktade utåt—uppåt, kvarsittande på nyponet efter mognaden, vanligen med tydligt vidgade flikar; nypon i regel längre än skaften; småblad undertill mer eller mindre blågröna och matta, vanligen bredast nedom midten:

I. Foderblad på ryggen glandelfria; blomskäft och nypon utan glandler:

a. Sågtänder genomgående enkla, stundom dock med en, vanligen icke glandelförande bitänd—tydligt oregelbundna, än enkla, än försedda med små glandelförande sekundärtänder:

var. *genuína* (*Gren.*): Småblad äggrunda eller äggrundt ovala—äggrundt lansettlika, jämförelsevis långt spetsade, mot basen rundade—smalt rundade; sågtänder enkla, skarpa och hvassa, riktade utåt—framåt; vanligen starkt beväpnad; var. *macrocarpa* *Zett.*: Småblad äggrunda eller äggrundt ovala, stundom äggrundt lansettlika, mer eller mindre spetsade, mot basen rundade—smalt rundade; sågtänder oregelbundna, vanligen äfven med olika storlek och riktning, riktade utåt—framåt—åtböjda; vanligen starkt beväpnad; var. *Reutéri* (*God.*) *H. Br.*: Småblad ovala—ovalt lansettlika eller vigglika, ofta långt spetsade, mot basen afsmalnande, vanligen konkava; sågtänder enkla, mest riktade framåt; foderbladens flikar föga vidgade; var. *recédens* *Schz.*: Småblad ovala—ovalt lansettlika eller vigglika, mot basen afsmalnande, mest platta; sågtänder mer eller mindre oregelbundna, stundom nästan genomgående dubbla, riktade utåt—framåt, stundom åtböjda; taggar vanligen talrika, spridda, stora, klolika.

b. Sågtänder genomgående dubbla, försedda med små glandelförande sekundärtänder:

var. *complicata* (*Gren.*): Småblad äggrunda eller äggrundt ovala—äggrundt lansettlika, mer eller mindre spetsade, mot basen rundade—smalt rundade; sågtänder riktade utåt—framåt, sällan åtböjda; var. *rubens* *Gabr.*: Småblad ovala—ovalt lansettlika eller vigglika, vanligen långt spetsade, mot basen afsmalnande; sågtänder vanligen riktade framåt, skarpa; småblad stundom, stiپر och högblad vanligen rödaktiga. Sk. Hall. Bh. Obg. r.

II. Foderblad på ryggen glandelbärande; blomskäft stundom, nypon sällan glest glandelborstiga:

a. Sågtänder genomgående enkla, stundom dock med en, vanligen icke glandelförande bitänd—tydligt oregelbundna, än enkla, än försedda med små glandelförande sekundärtänder:

var. *tránsiens* (*Gren.*): Småblad äggrunda—äggrundt lansettlika, tämligen långt spetsade, mot basen rundade—smalt rundade; sågtänder i regel enkla, skarpa och hvassa, riktade utåt—framåt; var. *pseudofúgax* *Matss.*: Småblad äggrunda eller äggrundt ovala—äggrundt lansettlika, vanligen långt spetsade, mot basen rundade—smalt rundade; sågtänder oregelbundna, vanligen olikstora, riktade utåt—framåt, stundom åtböjda; ofta starkt beväpnad; var. *concauáta* *Wittb.*: Småblad ovala—ovalt lansettlika, mer eller mindre spetsade, mot basen afsmalnande, konkava; sågtänder enkla eller obetydligt oregelbundna, riktade framåt—åtböjda; beväpning vanligen gles; bladskäft glatta. Otl. r.; var. *læuigáta* (*Winsl.*): Småblad äggrundt ovala—ovalt lansettlika, mot basen smalt rundade eller vanligen afsmalnande, platta; sågtänder i regel enkla, skarpa, riktade utåt—framåt; beväpning tämligen stark; bladskäft glandelförande; medelnerv stundom svagt hårig. Hall. Bh. Obg. Óg. r.; var. *contrácta* *Matss.*: Småblad ovala—ovalt lansettlika eller vigglika, mot

basen afsmalnande, vanligen platta; sågtänder oregelbundna, olikstora, riktade utåt eller framåt—åtböjda.

b. Sågtänder genomgående dubbla, försedda med små glandelförande sekundärtänder:

var. *fugax* (*Gren.*): Småblad äggrunda—äggrundt ovala eller äggrundt lansettlika, mot basen rundade—smalt rundade; sågtänder mest riktade framåt; var. *caballicensis* (*Pug.*) *Gabr.*: Småblad ovala—ovalt lansettlika eller vigglika, ofta långt spetsade, mot basen afsmalnande. Sk. Hall. Bh. Gbg. r.

B. Foderblad slutligen riktade utåt—nedåt, i regel affallande vid nyponets mognad, oftast med jämbreda eller obetydligt vidgade flikar; nypon i regel kortare än skaften; småblad undertill mer eller mindre blågröna och matta, vanligen bredast vid midten:

I. Foderblad på ryggen glandelfria; blomskaff och nypon utan glandler:

a. Sågtänder genomgående enkla, stundom dock med en, vanligen icke glandelförande bitand—tydligt oregelbundna, än enkla, än försedda med små glandelförande sekundärtänder:

var. *detruncata* *Matss.*: Småblad mest ovala, stundom äggrundt ovala eller ovalt lansettlika, tämligen spetsade, mot basen rundade—smalt rundade; sågtänder i regel enkla, skarpa och hvassa, riktade utåt—framåt; grenar korta; var. *decurtata* *Matss.*: Småblad äggrunda—ovala, stundom något utdragna, vanligen icke starkt spetsade, mot basen rundade—smalt rundade; sågtänder oregelbundna, ofta olikstora och olika riktade, i regel riktade framåt—åtböjda; grenar vanligen korta; foderbladens flikar märkbart vidgade; var. *Gabrielsónii* *Matss.*: Småblad ovala—ovalt lansettlika, vanligen långt spetsade, mot basen afsmalnande, under bleka; sågtänder enkla, riktade framåt—åtböjda; var. *venosa* (*Sw.*): Småblad äggrundt ovala eller vanligen ovala, stundom ovalt lansettlika eller vigglika, mot basen åtminstone något afsmalnande; sågtänder mer eller mindre oregelbundna, stundom nästan genomgående dubbla, olikstora, riktade utåt—framåt eller stundom åtböjda; småblad, stipler och högblad ofta anlupna i rött; var. *rigida* *H. Br.*: Småblad mest ovala—ovalt lansettlika eller vigglika, mot basen vanligen afsmalnande; sågtänder i regel något oregelbundna; foderblad vanligen riktade utåt, stundom uppåt, flikar ofta något vidgade; stift håriga—nästan glatta. Gtl. Öl. Bl. Bh. r.

b. Sågtänder genomgående dubbla, försedda med små glandelförande sekundärtänder:

var. *inserta* *Matss.*: Småblad äggrundt ovala eller bredt ovala, sällan något utdragna, tämligen kort spetsade, mot basen rundade; sågtänder vanligen riktade utåt—framåt; var. *conferta* *Matss.*: Skild från föregående genom ovala—ovalt lansettlika, mera spetsade, mot basen afsmalnande småblad. Sk. r.

II. Foderblad på ryggen glandelbärande eller stundom med talrika glandler i kanten; blomskaff stundom, nypon sällan glest glandelborstiga:

a. Sågtänder genomgående enkla, stundom dock med en, vanligen icke glandelförande bitand—tydligt oregelbundna, än enkla, än försedda med små, glandelförande sekundärtänder:

var. *subdetruncata* *Matss.*: Småblad vanligen ovala, stundom äggrundt ovala eller ovalt lansettlika, tämligen spetsade, mot basen rundade—smalt rundade; sågtänder enkla—nästan enkla, skarpa och hvassa, riktade utåt—framåt;

taggar vanligen talrika, men jämförelsevis små. Gtl. r; var. *opacifolia* (Fr.): Småblad äggrundt ovala—ovala, stundom utdragna, tämligen spetsade, mot basen rundade, starkt blågröna; sågtänder mer eller mindre oregelbundna, tämligen skarpa och hvassa, riktade framåt—åtböjda; var. *subvenosa* Matss.: Småblad vanligen ovala—ovalt lansettlika, mot basen afsmalnande; sågtänder oregelbundna, olikstora, riktade framåt—åtböjda. Sk. Hall. Bh. Upl. r.

b. Sågtänder genomgående dubbla, försedda med små glandelförande sekundärtänder:

var. *Acharii* (Billb.) Crép.: Småblad äggrundt ovala eller ovala, sällan utdragna, mot basen vanligen rundade; sågtänder vanligen riktade framåt. Ög. Sm. Bh. r.; var. *sarmentacea* (Sw.): Småblad mest rundade—bredt ovala, föga spetsade, mot basen rundade, undertill blekt blågröna; på skaft och nerver glandelbärande; sågtänder riktade utåt—framåt, mycket samman-satta, vanligen grunda; foderblad på ryggen icke eller föga, i kanten starkt glandelbärande, flikar tydligt vidgade; nypon vanligen klotrunda. Bl.-Sthlm, längs kusten, Öl. Vg. Kinnekulle. r.

C. Foderblad slutligen riktade utåt, uppåt eller nedåt, knappt kvarsittande till nyponets fullständiga mognad, vanligen med tydligt vidgade flikar; nypon längre eller kortare än skaften; småblad undertill rent gröna, icke matta, vanligen bredast nedom midten:

I. Foderblad på ryggen glandelfria; blomskäft och nypon utan glandler:

a. Sågtänder genomgående enkla, stundom dock med en, vanligen icke glandelförande bitand—tydligt oregelbundna, än enkla, än försedda med små glandelförande sekundärtänder:

var. *nitida* (Fr.): Småblad äggrunda eller ovala—äggrundt lansettlika, vanligen tämligen spetsade, mot basen rundade—smalt rundade; sågtänder enkla, skarpa och hvassa, riktade framåt—åtböjda; var. *virens* (Wg.): Skild från föregående genom vanligen mera oregelbundna, oftast kortare spetsade småblad samt tydligt oregelbundna, olikstora, tämligen grofva och breda, vanligen mer eller mindre åtböjda sågtänder; var. *concolor* (Hu.): Småblad ovala—ovalt lansettlika, tämligen spetsade, mot basen afsmalnande; sågtänder i regel enkla, grofva och breda, riktade framåt—åtböjda; foderbladens flikar små och föga vidgade; var. *plácida* Matss.: Småblad ovala—ovalt lansettlika, mer eller mindre spetsade, mot basen afsmalnande—vigglika; sågtänder mer eller mindre oregelbundna, i regel tämligen djupa och spetsiga, riktade framåt—åtböjda; foderblad riktade utåt—uppåt; var. *subcanina* (Christ.) H. Br.: Skild från föregående genom tydligt nedböjda foderblad; sågtänder stundom enkla.

b. Sågtänder genomgående dubbla, försedda med små glandelförande sekundärtänder:

var. *nitidiförmis* Matss.: Småblad äggrunda—ovala eller äggrundt lansettlika, tämligen spetsade, mot basen rundade—smalt rundade; sågtänder mest riktade framåt; var. *eláta* Matss.: Småblad ovala—ovalt lansettlika, mot basen afsmalnande. Hall. Bh. r.

II. Foderblad på ryggen glandelbärande; blomskäft stundom, nypon sällan glest glandelborstiga:

a. Sågtänder genomgående enkla, stundom dock med en, vanligen icke

glandelförande bitand—tydligt oregelbundna, än enkla, än försedda med små glandelförande sekundärtänder:

var. subnitida *Matss.*: Skild från var. nitida genom glandelbärande foderblad och stundom glandelborstiga blomskäft. Sk. r.; var. subvirens *Matss.*: På samma sätt skild från var. virens; var. hirtélla (*Scha.*): Småblad ovala—ovalt lansettlika, stundom vigglika, mot basen afsmalnande; sågtänder enkla eller något oregelbundna, tämligen likformiga och spetsiga. Bh. r.

b. Sågtänder genomgående dubbla, försedda med små glandelförande sekundärtänder:

var. subnitidiförmis *Matss.*: Småblad ägggrunda eller bredt ovala, stundom rundade, kort spetsade, mot basen rundade; sågtänder mest riktade framåt; blomskäft långa. Ög. r.; var. subeláta *Matss.*: Småblad ovala—ovalt lansettlika, mot basen afsmalnande, glesa. Bh. r.

∞ R. glauca × mollis.

var. glabráta (*Fr.*) (*R. mollíssima* v. *glabrata Fr.*): Småblad ovala, stundom ägggrunda, mot basen rundade—smalt rundade, ofvan vanligen tämligen håriga, undertill mer eller mindre blågröna, glandelförande, vanligen utan hår, finsågade med i regel framåt riktade sågtänder; nypon klotrunda—rundade, sällan elliptiska; foderblad riktade uppåt—samstående, vanligen icke starkt flikiga. Sk.-Bh. Vg. Ög. Sthlm, Öl. r. — En lågväxt form med tatrika, raka, nästan borstlika taggar är *R. alvarénsis Fr.* från Öl.

∞ R. glauca × tomentósa (var. umbelliflóra).

var. commutáta (*Scha.*): Småblad vigglikt ovala—ovalt lansettlika, mot basen afsmalnande, å båda sidor glatta eller något håriga, undertill glandelförande, blågröna, finsågade med utåt—framåt riktade sågtänder; högblad vanligen kortare än blomskäften; nypon elliptiska—rundade; kronblad blekröda. Bl. *Asarum (Scheuta)*, *Karlskrona (Aspegren)*. r.

6. *R. eorífólla Fr.* — Vanligen 1—2 m hög buske; taggar från mer eller mindre vidgad bas tämligen hoptryckta, klotlika—nästan raka; småblad ofvan småludna—glatta, undertill småludna—håriga, sällan nästan glatta; bladskäft och nerver alltid mer eller mindre ludna, de förra stundom, de senare sällan glandelbärande; sågtänder riktade utåt—framåt, stundom något åtböjda; kronblad lifligt, sällan blekt rosenröda; nypon päronformiga eller rundade—elliptiska, stundom äggformiga eller klotrunda. 6, 7. Sk.-Ågm. Dlr.

Af denna i vårt land synnerligen varierande art må enligt författarens uppställningssätt följande former anföras:

A. Foderblad slutligen riktade utåt—uppåt, kvarsittande på nyponet efter mognaden, sällan riktade nedåt eller affallande, vanligen med tydligt vidgade flikar; nypon i regel längre än skäften; småblad åtminstone å undersidan mer eller mindre ludna—håriga, sällan nästan glatta, gråaktiga—blågröna, vanligen bredast nedom midten:

I. Foderblad på ryggen glandelfria; blomskäft och nypon utan glandler:

a. Sågtänder genomgående enkla, stundom dock med en, vanligen icke glandelförande bitand—tydligt oregelbundna, än enkla, än försedda med små glandelförande sekundärtänder:

var. *genuina* (*Crép.*) *Schs.*: Småblad äggrunda—äggrundt ovala, stundom något utdragna, tämligen spetsade, mot basen rundade—smalt rundade; sågtänder breda, vanligen grunda, i regel enkla, riktade utåt—framåt; nypon vanligen elliptiska—päronformiga, stundom rundade; var. *vacillans* *Schs.*: Småblad vanligen äggrunda—äggrundt lansettlika, stundom ovala eller rutformiga, mer eller mindre spetsade, mot basen rundade—smalt rundade, i regel tydligt blågröna; sågtänder mer eller mindre oregelbundna och olikstora, riktade utåt—framåt eller något åtböjda; nypon päronformiga—elliptiska eller stundom rundade; var. *bractescens* (*Woods*): Skild från föregående genom i regel ovala eller äggrundt ovala, åtminstone undertill starkt gråaktigt ludna småblad, mera tillspetsade, framåt riktade, stundom genomgående enkla sågtänder, icke synnerligen stora, rundade—klotrunda nypon på mycket korta skaft; högblad stora, rödaktiga; en närstående form med stora, rundade nypon och tidigt affallande foderblad tillhör var. *Langei* (se nedan!); var. *pubescens* (*Fr., non Blytt!*): Småblad äggrunda—äggrundt ovala, stundom äggrundt lansettlika, mot basen rundade; sågtänder breda, enkla—oregelbundna, tydligt åtböjda; nypon päronformiga—elliptiska eller rundade; foderblad riktade utåt—nedåt, snart affallande, flikar mycket vidgade; var. *agræstis* (*Sw.*): Skild från föregående genom ovala—ovalt lansettlika, mot basen afsmalnande småblad; var. *silvæscens* *Matss.*: Småblad ovala eller utdraget ovala—ovalt lansettlika, mot basen afsmalnande, blågröna; sågtänder breda, i regel enkla, riktade utåt—framåt; var. *intermixta* *Matss.*: Småblad ovala—ovalt lansettlika eller vigglika, mot basen afsmalnande, blågröna, vanligen något konkava; sågtänder mer eller mindre oregelbundna och olikstora, ofta tämligen hvassa, mest riktade framåt—något åtböjda; var. *gotländica* *Matss.*: Skild från föregående genom enkla eller nästan enkla, vanligen framåt riktade sågtänder samt mindre utdragna, starkt blågröna, endast å skaft och nerver ludna—håriga småblad; taggar korta, raka—böjda. Gtl. Sm. r.

b. Sågtänder genomgående dubbla, försedda med små glandelförande sekundärtänder:

var. *Blyttii* (*Gand.*) (*R. pubescens* *A. Bl.*): Småblad äggrunda eller äggrundt ovala, stundom äggrundt lansettlika, mot basen rundade—smalt rundade; sågtänder mer eller mindre sammansatta, mest riktade framåt; var. *viâlis* *H. Br.*: Småblad ovala—ovalt lansettlika, mot basen afsmalnande; sågtänder vanligen hvassa och tillspetsade, riktade framåt. r.

II. Foderblad på ryggen glandelbärande; blomskäft stundom, nypon sällan glest glandelborstiga:

a. Sågtänder genomgående enkla, stundom dock med en, vanligen icke glandelförande bitänd—tydligt oregelbundna, än enkla, än försedda med små glandelförande sekundärtänder:

var. *aberrans* *Leffl.*: Småblad äggrunda eller äggrundt ovala, stundom äggrundt lansettlika, tämligen spetsade, mot basen rundade—smalt rundade; sågtänder i regel enkla, breda, men grunda, riktade utåt—framåt; nypon elliptiska eller päronformiga, stundom rundade; var. *subvacillans* *Matss.*: Småblad mest äggrunda—äggrundt lansettlika, mer eller mindre spetsade, mot basen rundade—smalt rundade, vanligen tydligt blågröna; sågtänder oregelbundna, olikstora, smalare och hvassare än hos föregående, riktade utåt—framåt eller något åtböjda; nypon elliptiska eller päronformiga—rundade el-

ler äggformiga; var. *cæsia* (Sm.): Skild från föregående genom ofta mindre utdragna, mot basen bredt rundade småblad, vanligen oregelbundna—nästan genomgående dubbla sågtänder samt i regel utåt, stundom nedåt riktade, tidigare affallande foderblad; nypon elliptiska—rundade. Sk.-Bh. r.; var. *bovernierána* (Lagg. & De la Soie): Småblad vanligen äggrundt ovala eller ovala, kort spetsade, mot basen rundade—smalt rundade, undertill starkt grålundna; sågtänder vanligen något oregelbundna, tämligen hvassa, mest riktade framåt; nypon klotrunda—rundade, ofta stora, åtminstone längre än skaften; var. *Langéi* Sch.: Skild från föregående genom bredare, vanligen mera enkla sågtänder och tidigt affallande foderblad; var. *subpubescens* Matss.: Analog med var. *pubescens* (jfr ofvan!); var. *repudiata* Matss.: Småblad ovala—ovalt lansettlika eller vigglika, mot basen afsmalnande; sågtänder mer eller mindre oregelbundna, stundom nästan genomgående enkla, mest riktade framåt; här möter ock en glandelbärande form af var. *gotländica* (jfr ofvan!); var. *pyncocéphala* (Christ.): Småblad ovala—ovalt lansettlika, långt spetsade, mot basen vanligen afsmalnande, undertill på nerverna ludna—håriga och vanligen något glandelförande; sågtänder enkla—nästan dubbla, korta, riktade utåt—framåt; foderblad snart affallande. Sk. r.

b. Sågtänder genomgående dubbla, försedda med små glandelförande sekundärtänder:

var. *glandulifera* Leffl.: Småblad äggrunda eller äggrundt ovala, stundom något utdragna, mot basen rundade—smalt rundade; sågtänder mest riktade framåt. r.; var. *subviális* Matss.: Småblad ovala—ovalt lansettlika, mot basen afsmalnande, tydligt blågröna; sågtänder tämligen hvassa och spetsade, vanligen riktade framåt. Sk. Ög. r.

B. Foderblad slutligen riktade utåt—nedåt, i regel affallande vid nyponets mognad, vanligen med jämn breda eller obetydligt vidgade flikar; nypon jämförelsevis små, oftast icke längre än skaften; småblad åtminstone å undersidan mer eller mindre ludna—håriga, sällan nästan glatta, gråaktiga—blågröna, vanligen bredast vid midten:

I. Foderblad på ryggen glandelfria; blomskäft och nypon utan glandler:

a. Sågtänder genomgående enkla, stundom dock med en, vanligen icke glandelförande bitand—tydligt oregelbundna, än enkla, än försedda med små glandelförande sekundärtänder:

var. *neglécta* Matss.: Småblad i regel äggrundt ovala—ovala, hvasst spetsade, mot basen rundade—smalt rundade, vanligen med starkt framträdande nerver; sågtänder enkla—något oregelbundna, skarpa och hvassa, riktade utåt—framåt; var. *crassifolia* (Wallm.): Småblad äggrunda—äggrundt ovala, stundom äggrundt lansettlika, mot basen rundade, tämligen tjocka; sågtänder vanligen oregelbundna, tämligen breda, riktade framåt—något åtböjda; foderbladens flikar vanligen långa, jämn breda eller obetydligt vidgade; former med tydligt vidgade foderflikar och mera åtböjda sågtänder tillhöra var. *pubescens*; var. *sépium* (Sw.): Skild från var. *crassifolia* genom ovala—ovalt lansettlika eller vigglika, mot basen afsmalnande småblad; var. *pallens* (Fr.): Småblad ovala—ovalt lansettlika, mot basen afsmalnande, bleka; sågtänder enkla, tämligen breda, riktade framåt—åtböjda; blomskäft tämligen långa.

b. Sågtänder genomgående dubbla, försedda med små glandelförande sekundärtänder:

var. *implicata* *Matss.*: Småblad äggrundt ovala—ovala, ofta långt spetsade, mot basen rundade, ofvan vänligen håriga, undertill grålundna; sågtänder mer eller mindre sammansatta, riktade framåt. r.; var. *pseudotomentella* *Matss.* (R. *tomentella* *Scha.*): Småblad vanligen ovala—ovalt lansettlika, tämligen spetsade, mot basen smalt rundade—något afsmalnande, ofvan glatta, undertill svagt ludna—håriga eller nästan glatta, blågröna, endast på hufvudnerven obetydligt glandelförande; sågtänder hvassa, riktade utåt—framåt; blomskåft tämligen långa, r.; var. *strictidens* *Matss.*: Skild från föregående genom undertill å nerverna, stundom äfven mellan nerverna glandelbärande småblad; skarpare, mera sammansatta sågtänder och i kanten glandelbärande foderflikar. Otl. r.; var. *extranea* *Matss.*: Småblad ovala—ovalt lansettlika eller vigglika, mot basen smalt rundade—afsmalnande, endast å nerverna håriga—ludna; sågtänder skarpa och hvassa, riktade utåt—framåt; stift håriga—svagt ludna. Otl. r.

II. Foderblad på ryggen glandelbärande; blomskåft stundom, nypon sällan glest glandelborstiga:

a. Sågtänder genomgående enkla, stundom dock med en, vanligen icke glandelbärande bitand—tydligt oregelbundna, än enkla, än försedda med små glandelförande sekundärtänder:

var. *subneglecta* *Matss.*: Småblad äggrundt ovala—ovala, stundom nästan rundade, hvasst spetsade, mot basen rundade—smalt rundade; nerver starkt framträdande; sågtänder vanligen enkla, skarpa och hvassa, riktade utåt—framåt; var. *glaucescens* (*Scha.*) (R. *clivorum* var. *glaucescens* *Scha.*): Småblad äggrunda—äggrundt ovala, stundom något utdragna, mot basen rundade—smalt rundade, blågröna; sågtänder oregelbundna—enkla, riktade framåt—åtböjda, i regel tämligen breda; var. *fastidiosa* *Matss.*: Småblad ovala—ovalt lansettlika, stundom vigglika, mot basen smalt rundade—afsmalnande, starkt blågröna, åtminstone undertill smålundna; sågtänder merendels oregelbundna, olikstora, riktade framåt—något åtböjda; taggar klotlika. Otl. Ol. r.; var. *subpallens* *Matss.*: Analog med var. *pallens* (jfr ofvan!) Sk. Bh. Otl. r.; var. *halländica* (*Scha.*): Småblad vigglikt ovala—ovalt lansettlika, mot basen afsmalnande, ofvan glatta, undertill håriga, mörkgröna; sågtänder mer eller mindre oregelbundna, riktade utåt—framåt; taggar raka—något böjda. Sk. Hall. Bh. Vg. r.; jfr äfven vid var. *scänica* här nedan!

b. Sågtänder genomgående dubbla, försedda med små glandelförande sekundärtänder:

var. *cinerella* *Matss.*: Småblad vanligen ovala, stundom något utdragna, mot basen rundade—smalt rundade, ofvan mer eller mindre håriga, undertill grålundna; sågtänder riktade framåt. r.; var. *scänica* *Crép.*: Småblad äggrunda—äggrundt lansettlika, mot basen rundade eller något nedlöpande, ofvan glatta, undertill mer eller mindre håriga, blågröna; sågtänder olikstora, stundom oregelbundna, skarpa och hvassa, riktade utåt—framåt; taggar klotlika. Sk. Hall. Vg. r.; var. *firmata* *Matss.*: Småblad äggrunda—äggrundt ovala eller äggrundt lansettlika, mot basen rundade, ofvan glatta, undertill ludna eller håriga—nästan glatta, på nerverna mer eller mindre glandelförande, blågröna, sträfvä; sågtänder skarpa, mycket sammansatta, riktade utåt—framåt; blomskåft vanligen korta; taggar raka—böjda. Sk. Gbg. r. — Af *Winslow* hänförd till *R. trachyphylla* *Rau.*

C. Foderblad slutligen riktade utåt—uppåt, stundom nedåt, knappt kvarstående till nyponets fullständiga moq̄nad, vanligen med tydligt vidgade flikar; nypon längre eller kortare än skaften; småblad vanligen äfven å undersidan föga ludna—håriga eller nästan glatta, rent gröna, vanligen bredast nedom midten:

I. Foderblad på ryggen glandelfria; blomskaft och nypon utan glandler:

a. Sågtänder genomgående enkla, stundom dock med en, vanligen icke glandelförande bitand—tydligt oregelbundna, än enkla, än försedda med små glandelförande sekundärtänder:

var. *viridis* *Matss.*: Småblad äggrunda—ovala, stundom äggrundt lansettlika, tämligen spetsade, mot basen rundade, lifligt gröna; sågtänder i regel enkla, breda, vanligen riktade utåt—framåt; foderblad mycket flikiga; nypon vanligen stora; var. *collinális* *Matss.*: Småblad äggrunda—ovala eller stundom ovalt lansettlika, vanligen skarpt spetsade, mot basen rundade—smalt rundade, tunna; sågtänder mer eller mindre oregelbundna och olikstora, vanligen hvasst spetsade, riktade framåt—åtböjda; var. *lépida* *Matss.*: Småblad utdraget ovala—ovalt lansettlika eller aflånga, mot basen afsmalnande; sågtänder enkla, riktade framåt—åtböjda; högblad små; foderblad bredflikiga. *Otl. r.*; var. *tenuáta* *Matss.*: Småblad ovala—ovalt lansettlika, mot basen afsmalnande; sågtänder mer eller mindre oregelbundna—nästan enkla, riktade framåt—åtböjda; foderblad med obetydligt vidgade flikar.

b. Sågtänder genomgående dubbla, försedda med små glandelförande sekundärtänder:

var. *Zetterstedtii* *Matss.*: Småblad vanligen äggrundt ovala—ovala, stundom äggrundt lansettlika, mot basen rundade—smalt rundade, lifligt gröna, åtminstone undertill småludna; sågtänder mest riktade framåt; blomskaft tämligen korta; foderblad mer eller mindre bredflikiga. *Sk. Sm. r.*; var. *tenerescens* *Matss.*: Småblad ovala—ovalt lansettlika, långt spetsade, mot basen afsmalnande, blekgröna, undertill mer eller mindre håriga; sågtänder riktade framåt—åtböjda, icke starkt sammansatta, hvasa; taggar vanligen svaga. *Otl. Vg. r.*; var. *elongáta* *Matss.*: Småblad vanligen vigglikt ovala, kort spetsade, mot basen afsmalnande eller nedlöpande, å nerverna ludna—håriga och något glandelbärande, för öfrigt glatta; sågtänder starkt sammansatta, skarpa och hvasa, riktade utåt—framåt; blomskaft långa; foderblad med smala flikar, i kanten glandelbärande; taggar typiskt klotlika. — Sannolikt en *R. coriifolia* × *sclerophylla*. *Otl. Hall. r.*

II. Foderblad på ryggen glandelbärande; blomskaft stundom, nypon sällan glest glandelborstiga:

a. Sågtänder genomgående enkla, stundom dock med en, vanligen icke glandelförande bitand—tydligt oregelbundna, än enkla, än försedda med små glandelförande sekundärtänder:

var. *subviridis* *Matss.*: Småblad äggrunda—brett ovala, stundom något förlängda, mot basen rundade—smalt rundade, tunna, rent gröna; sågtänder i regel enkla, tämligen breda, riktade framåt—åtböjda. *Bh. r.*; var. *clivórum* (*Schs.*), (*R. clivórum* *Schs., Stud.*): Småblad i regel äggrundt—vigglikt ovala, tämligen spetsade, mot basen rundade eller tvärt afsmalnande; sågtänder mer eller mindre oregelbundna och tillspetsade, riktade framåt—åtböjda; foderblad tämligen flikiga; högblad stora; var. *impedita* *Matss.*: Skild från föregående genom mera utdragna, ovala—ovalt lansettlika, mot

basen långt afsmalnande småblad samt långa, glesa, föga vidgade foderflikar. Sk. r.

b. Sågtänder genomgående dubbla, försedda med små glandelförande sekundärtänder:

var. *lenta* *Matss.*: Småblad vanligen äggrundt ovala—oval, tämligen spetsade, mot basen rundade; sågtänder tämligen spetsade, mest riktade framåt; foderflikar vidgade. Vg. Dal. r.; var. *valderecedens* (*Christ in sched.*): Skild från föregående genom ovala—ovalt lansettlika, mot basen afsmalnande småblad. Bh. r.

× *R. coriifolia* × *graveolens*.

var. *göthica* (*Winsl.*): Småblad äggrunda, tämligen spetsade, å undersidans hela yta småludna eller åtminstone starkt håriga, glandelförande, något blågröna; sågtänder grunda, men breda, hvasst spetsade, riktade utåt—framåt; högblad längre än blomskäften; foderblad på ryggen utan glandler, i kanten svagt glandelbärande. Gbg. Gunnebo (*Winslow*), Bh. vid Rådasjöns östra sida (*Lindeberg*) r.

× *R. coriifolia* × *mollis*.

var. *subcoriifolia* *Matss.*: Småblad äggrunda—oval, stundom något utdragna, mot basen rundade—smalt rundade, ofvan svagt ludna—håriga, undertill gråludna, vanligen utan glandler; sågtänder i regel enkla, grofva, riktade framåt—åtböjda; högblad stora; nypon elliptiska—rundade, starkt glandelborstiga; foderblad på ryggen glandelförande, riktade utåt—uppåt, kvarsittande; taggar svaga, långa och raka; har mycket dåligt pollen. Upl. Vårdsätra utanför Upsala. r.; var. *decidua* *Matss.*: Småblad i regel ovala, mot basen rundade—smalt rundade, ofvan svagt ludna, undertill gråludna och något glandelförande; sågtänder enkla—oregelbundet sammansatta, riktade utåt—framåt; högblad små; nypon rundade, mer eller mindre glandelborstiga; foderblad på ryggen glandelförande, riktade utåt—uppåt, men ej samstående, snart affallande. Ög. Orlanda s:n, Stafflösa (*Leffler*). r.; var. *Winslowii* *Matss.*: Skild från föregående genom päronformiga—rundade, icke glandelborstiga nypon samt slutligen samstående, kvarsittande foderblad. Gbg. (*Winslow*). r.

7. *R. hibernica* *Matss.*, (*R. hibernica* *Winsl.*, non *Sm.*; *R. Schültzii* *Winsl.*, non *Rip.*) — En tillsvidare uppställd, sannolikt hybridogen kollektivart, om hvars ursprung författaren ej är fullt säker. 6, 7.

Följande former ha iakttagits:

var. *irregularis* *Matss.*: Småblad äggrunda—oval, tämligen spetsade, mot basen rundade eller något afsmalnande, ofvan håriga—glatta, undertill gråludna—håriga och blågröna, stundom å nerverna glandelbärande; bladskäft gråludna, taggiga och glandelförande; stipler åtminstone i allmänhet med spetsiga, divergerande öron; sågtänder enkla—mer eller mindre sammansatta, riktade utåt eller framåt—åtböjda; nypon elliptiska—rundade; blomskäft och foderblad utan glandler; raka, borstlika taggar jämväl å grenarna, fast mera sparsamma. Hall. Gottskär (*Neuman*); Gbg och Norsesund (*Winslow*). r.; var. *glabra* (*Winsl.*): Skild från föregående genom glatta, starkt blågröna småblad, bladskäft utan hår. Tillsammans med föregående. r. — Formen från Gottskär har dubbelsågade småblad.

8. *R. caryophyllacea* Bess. — »Medelhög» buske; taggar mot basen vidgade, klolika, åtminstone å grenarna sparsamt blandade med fina borst; småblad undertill svagt håriga, ofvan utan hår, å båda sidor glandelbärande, dock svagare å öfversidan; sågtänder skarpa, riktade utåt—framåt; kronblad rosenröda; nypon elliptiska—rundade.

var. *suécica* Matss.: Småblad äggrundt ovala—oval, tillspetsade, mot basen smalt rundade—något afsmalnande, ljusgröna, tunna, oftast endast å nerverna håriga; nypon kortare än skaften; foderblad på ryggen utan glandler eller obetydligt glandelbärande; stift hvitludna. 6, 7. r. Bl. Lyckeby (*P. F. Lundqvist*).

9. *R. gravéolens* Gren. — Vanligen 1—2 m hög buske; taggar likformiga, mot basen vidgade, klolika; småblad ofvan glatta, undertill starkt glandelförande, vanligen endast på nerverna obetydligt håriga; sågtänder skarpa, grunda, riktade utåt—framåt; kronblad hvita eller något anlupna i rödt; nypon elliptiska—rundade eller päronformiga; stift hvitludna. — var. *inodóra* (*Fr.*): Småblad mest ovala—ovalt lansettlika, kort spetsade, mot basen afsmalnande eller vigglika, undertill gråaktiga—blågröna, med i regel äfven på skaft och nerver obetydlig hårlighet; blomskåft jämförelsevis långa, dock kortare än högbladen; foderblad snart afvallande; stift stundom svagt ludna. 6, 7. Hall. Bh. r.

10. *R. rubiginosa* L. — 0,6—2 m hög buske; taggar mot basen vidgade, klolika, mer eller mindre blandade med raka, i borst öfvergående; småblad på skaft och nerver håriga, stundom äfven något håriga såväl å öfver- som undersidan, å den senare i regel starkt glandelförande; sågtänder grunda, breda, riktade utåt—framåt; kronblad vackert rosenröda; nypon rundade eller klotrunda—elliptiska eller äggformiga; stift hvitludna. 7. Ängeltornsnypon. Sk.-Gefle (*Hartman*), Vstm.

var. *comósa* (*Rip.*): Småblad rundade eller ägggrunda—bredt ovala, icke eller obetydligt spetsade, undertill gråaktiga—blågröna; blomskåft starkt glandelborstiga; nypon elliptiska eller rundade—äggformiga, utan glandler eller något glandelborstiga; foderblad slutligen riktade uppåt; stift vanligen tydligt hvitludna; i öfrigt lika former, men med klotrunda nypon förtjäna icke att skiljas härifrån; en hithörande form, som afviker genom undertill svagare glandelförande småblad, är f. *subglandulósa* *Schs.*; var. *anceps* *Schs.*: Småblad ovala—omvänt ägggrunda eller nästan vigglika, mot basen afsmalnande; taggar mera likformiga; nypon vanligen utan glandler. Sk. Sm. Sthlm. r.

11. *R. tomentósa* Sm. — Vanligen 1—2 m hög buske; taggar mot basen mer eller mindre vidgade, stundom hoptryckta;

småblad åtminstone undertill i regel mjukludna, sällan nästan glatta, stundom å hela ytan, stundom endast å nerverna glandelbärande; sågtänder riktade utåt—framåt—åtböjda; kronblad blekt—liffigt rosenröda; nypon elliptiska eller rundade—päronformiga eller klotrunda. 6, 7. Sk.-Mälaren, längs kusten-Gefle.

Mycket varierande. Följande varieteter må anföras:

A. Foderblad slutligen riktade utåt—nedåt, sällan uppåt, vanligen affallande vid nyponets mognad; blomskäft åtminstone så långa som högladen; kronblad i regel blekröda:

I. Småbladens längdsidor vid midten jämnt fortlöpande; sågtändernas ytter-sida högst dubbelt så lång som innersidan; stift (hos våra former) hvitludna:

a. Alla taggar mer eller mindre böjda—raka (icke klolikt krökta!), mer eller mindre vidgade—hoptryckta mot basen:

1. Sågtänder genomgående dubbla, försedda med små glandelförande sekundärtänder:

† De fullt utbildade småbladen å grenarna föga eller icke glandelförande å undersidan mellan nerverna:

var. *genuina* *Leffl.*: Småblad äggrunda—ovala—äggrundt eller ovalt lansettlika, mot basen rundade—något afsmalnande, största bredden vanligen nedom midten, å undersidan grå—hvitludna; sågtänder tämligen djupa och skarpa, spetsade, riktade utåt—framåt; nypon päronformiga—elliptiska. Hall. Bh. Vg. r.; var. *subglobosa* (*Sm.*) *Bak.*: Skild från föregående genom klotrunda—rundade nypon. Hall. Bh. Obg. r.; var. *lenifolia* *Matss.*: Småblad till formen lika föregående, undertill grönaktiga—grågröna, mer eller mindre ludna, med tilltryckta hår; sågtänder skarpa, tämligen djupa, spetsade, mest riktade framåt; nypon elliptiska—rundade eller päronformiga. Sk.-Bh.; var. *glabræscens* *Gabr.*: Småblad å båda sidor glatta—nästan glatta eller något håriga, gröna; nypon rundade—elliptiska, för öfrigt såsom föregående; möjligen hybrid med *R. canina*. Obg. r.; var. *curvatiförmis* *Matss.*: Småblad rundade eller äggrunda—bredt ovala, kort spetsade, mot basen rundade, största bredden ungefär vid midten, undertill mörkt grå-ludna, af blågrön grundfärg, med föga tilltryckta hår; sågtänder grunda, breda, spetsade, riktade utåt—framåt; nypon elliptiska—päronformiga; taggar stora, mot spetsen starkt böjda. Sk. r.; var. *gálbana* *Matss.*: Småblad ovala eller äggrunda, spetsade, mot basen rundade—smalt rundade, största bredden ungefär vid midten, undertill grågröna, starkt ludna, med mer eller mindre uppräta hår; sågtänder tämligen djupa och grofva, hvasst spetsade, riktade utåt—framåt; nypon ofta päronformiga. Sk.-Bh. r.; jämför äfven vid var. *Friesii* här nedan!

†† De fullt utbildade småbladen å grenarna beklädda med vanligen talrika glandler öfver hela undersidans yta:

var. *pseudocuspidata* *Crép.*: Småblad äggrunda—ovala—äggrundt eller ovalt lansettlika, mot basen rundade—något afsmalnande, under starkt grå—hvitludna, med föga eller icke tilltryckta hår; sågtänder ej synnerligen djupa, spetsade, riktade utåt—framåt; tämligen starkt bevärnad. Sk. Otl. r.; var. *Friesii* (*Scha.*): Småblad äggrunda—ovala—äggrundt lansettlika, tämligen långt spetsade, mot basen rundade—något afsmalnande, ofvan glatta—håriga,

undertill håriga—svagt ludna, blågröna, stundom föga glandelförande; sågtänder hvasst spetsade eller jämnt afsmalnande, mest riktade framåt; nypon vanligen släta; bevärning svag. Sk. Hall. r.

2. Sågtänder genomgående enkla—oregelbundna, än enkla, än med små glandelförande sekundärtänder:

var. *cinerascens* (*Dum.*): Småblad äggrunda—ovala, spetsade, mot basen rundade—något afsmalnande, undertill grå—hvitludna, endast å nerverna obetydligt glandelbärande; blomskaff korta; nypon rundade—elliptiska—aflånga, köttiga, tidigt mognande; foderblad länge kvarsittande. Obg. (*Winslow*) r.

b. Taggar delvis klotlikt krökta, blandade med böjda—raka:

var. *conjungens* *Leffl.*: Småblad äggrunda—ovala, mot basen smalt rundade, undertill grå—hvitludna, mer eller mindre glandelförande; sågtänder grunda, spetsade, riktade utåt—framåt; nypon rundade—päronformiga. — Sannolikt en *R. rubiginosa* × *tomentosa*. Sk. Hall. r.

II. Småblad ungefär från midten tvärt afsmalnande mot basen (mer eller mindre vigglik bas); sågtändernas yttersida i regel mer än dubbelt så lång som innersidan:

a. Stift vitludna, i mer eller mindre utbredd hufvud:

var. *umbelliflora* (*Sw.*): Småblad vigglikt ovala—ovalt lansettlika, med mer eller mindre afsmalnande eller vigglik bas, åtminstone undertill grå—hvitludna, af blågrön grundfärg, å hela undersidan beklädda med vanligen talrika, vårtformiga, hvitaktiga (äldre bruna) glandler, stundom glandelbärande äfven å öfersidan, starkt dubbelsågade; sågtänder grunda, breda, riktade utåt—framåt; nypon utan glandler eller föga glandelborstiga, på långa skaff; taggar något vidgade mot basen, böjda—raka. Östra Sverige. Sk.-Oeffle Öl.; former med klotrunda nypon och delvis samstående, kvarsittande foderblad sannolikt hybrid med *R. mollis*; var. *Tullbergii* *Leffl.*: Skild från föregående genom enkla—oregelbundet sammansatta sågtänder samt undertill åtminstone delvis föga eller utom nerverna icke glandelförande småblad. Sk.-Srm. r.; var. *mollisetifera* *Matss.*: Småblad vigglikt ovala, stundom något utdragna, mot basen något afsmalnande—smalt rundade eller rundade, undertill gråludna, af blågrön grundfärg, vanligen något glandelbärande, med fina, skaffade glandler, dubbelsågade; sågtänder tillspetsade, riktade utåt—framåt; nypon utan glandler, på jämförelsevis svagt glandelborstiga skaff; taggar mot basen vidgade, stundom klotlika. Sk. r.

b. Stift glatta eller något håriga, föga utbredda:

var. *Neumani* *Matss.*: Småblad vigglikt ovala eller äggrunda—ovalt lansettlika, med åtminstone något afsmalnande eller vigglik bas, ofvan håriga—nästan glatta, undertill håriga—mer eller mindre gråludna, af blågrön grundfärg, ofta något glandelförande, dubbelsågade; sågtänder grunda, ofta föga sammansatta, riktade utåt—framåt; nypon utan glandler eller föga glandelborstiga; foderblad nedböjda, snart affallande; taggar mot basen vidgade, ofta klotlika. — Sannolikt en *R. canina* × *umbelliflora*. Sk. Gladsax, Simrishamn (*Neuman*) r.

B. Foderblad slutligen riktade uppåt—nästan samstående, vanligen kvarsittande efter nyponets mognad; blomskaff i regel kortare än högbladen; kronblad lifligt rosenröda, sällan hvita; småblad dubbelsågade; stift vitludna:

I. Taggar i regel böjda, åtminstone de å årsskotten och stammen märkbart vidgade mot basen:

a. Småblad å undersidan grå—hvittludna, vanligen ludna äfven å öfversidan, af blågrön grundfärg; taggar vanligen starka:

var. *subcristata* *Scha.*: Småblad äggrunda eller bredt ovala—utdraget ovala eller ovalt lansettlika, mot basen rundade—afsmalnande, undertill mellan nerverna glandelförande eller utan glandler; sågtänder grofva och djupa, spetsade, med nedtill bred, upptill mycket hvass spets, i regel längre än själfva tanden, riktade utåt—framåt; högblad och nypon stora. Sk.-Bh. Ner. Gefle. r.; var. *resinosoides* *Crép., Scha.*: Småblad rundade eller äggrunda—bredt ovala eller ovala, mot basen rundade, undertill å hela ytan vanligen starkt glandelbärande, stundom nästan gröna; sågtänder jämförelsevis breda, men mycket grunda, spetsade, med vanligen tvärt afsmalnande, hvass spets, i regel af tandens längd eller längre, riktade utåt—framåt. Sm. Öl. r.; var. *heterophylla* (*Woods*): Småblad å årsskotten vanligen rundade—äggrunda, å grenarna vanligen äggrunda—äggrundt eller ovalt lansettlika, mot basen rundade—smalt rundade, undertill icke eller föga glandelförande mellan nerverna; sågtänder tämligen grunda, spetsade, med spets i regel kortare än tanden, riktade framåt—åtböjda, Sk. Bh. Sm. r.; var. *perúrbans* *Matss.*: Småblad vanligen ovala, mot basen rundade—smalt rundade, tjocka, undertill å hela ytan starkt glandelbärande; sågtänder tämligen små och grunda, spetsade, med spets i regel kortare än tanden, riktade utåt—framåt; foderblad snart affallande, likaså småbladen; taggar stora. Otl. r.

b. Småblad å undersidan, vanligen äfven å öfversidan ludna, af grön grundfärg; taggar vanligen svaga:

var. *omissina* *Matss.* (var. *omissa* *Scha., non Déségl.*): Småblad äggrunda—ovala, mot basen rundade—smalt rundade, undertill mer eller mindre glandelförande; hårlighet vanligen tilltryckt; sågtänder jämnt afsmalnande eller hvasst och långt tillspetsade, vanligen riktade utåt—framåt; kronblad rosenröda. Sk. Bl. Sm. r.; var. *albiflora* *Scha.*: Småblad äggrunda eller ovala—äggrundt eller ovalt lansettlika, mot basen rundade—smalt rundade, stundom äfven å undersidan svagt ludna, mer eller mindre glandelförande; hårlighet mer eller mindre upprät; sågtänder breda, kort spetsade, vanligen riktade utåt—framåt; kronblad hvita. Bl. r.

II. Taggar i regel raka, alla hoptryckta från basen:

var. *venústa* (*Scha.*): Småblad äggrunda—ovala, mot basen rundade—smalt rundade, å båda sidor ludna, med föga tilltryckta hår, gröna, å undersidan med eller utan glandler mellan nerverna; sågtänder tämligen djupa, jämnt afsmalnande eller tillspetsade, riktade utåt—framåt; foderblad riktade uppåt, länge kvarsittande. Sk. Bl. Sm. Ner. Öl. r.; var. *Westóvii* *Matss.*: Skild från föregående genom i regel å undersidan glandelförande småblad, grunda, framåt riktade—åtböjda sågtänder, mera utbredda, utåt—uppåt riktade, snart affallande foderblad; taggar mycket svaga. Otl. r.

12. *R. mollis* *Sm.* — Vanligen 0,4—1,6 m hög buske; taggar från basen hoptryckta; småblad i regel å båda sidor mjukludna, undertill vanligen å hela ytan glandelbärande; sågtänder grunda, tämligen breda, riktade utåt—framåt; kronblad lifligt rosenröda,

sällan hvita; nypon klotrunda eller rundade, sällan päronformiga.
6, 7. Sk.-Hels. Jmt.

Följande former må anföras:

A. Foderblad vid fruktmognaden uppräta och samstående:

I. Nypon klotrunda—rundade, uppräta eller lutande vid mognaden:

a. Småblad medelstora—stora, vanligen 1,6—2,6×1,8—4,0 cm, stundom dock betydligt större:

var. *týpica* *Scha.*: Småblad rundade, äggrunda eller ovala—stundom omvänt äggrunda, mot basen vanligen rundade; sågtänder grunda, mer eller mindre trubbiga, spetsade; nypon utan glandler eller något glandelborstiga; var. *pseudopomifera* *Lönnr.*: Småblad vanligen omvänt äggrunda eller vigglika—ovala eller ovalt lansettlika (de öfre); sågtänder grofva, mer eller mindre spetsade; nypon vanligen starkt glandelborstiga, stora, ofta lutande; skuggformer af föregående varr. med tunna, undertill blekare småblad, finare sågning, långa blomskaft och föga eller icke glandelborstiga nypon ha kallats var. *nemorális* *Lge.*; var. *Lundqvisti* *Matss.*: Småblad mest ovala, under bleka, föga glandelförande; sågtänder jämförelsevis djupa, jämnt afsmalnande; nypon föga eller icke glandelborstiga, med något nedlöpande bas. Sk. r.; var. *Scheützi* *Christ*: Skild från föregående genom undertill vanligen starkt glandelbärande småblad, starkt glandelborstiga nypon och hvita kronblad. Bl. r.

b. Småblad små, 0,8—1,6×1,2—2,6 cm; låga buskar:

var. *arenária* *Lge.*: Småblad ovala—ovalt lansettlika, mot basen afsmalnande; sågtänder tillspetsade; var. *nana* *M. T. Lge.*: Småblad äggrunda eller rundade—ovala, mot basen rundade; sågtänder trubbiga, med kort spets. — Sannolikt endast lokalformer.

II. Nypon päronformiga—elliptiska, vid mognaden lutande:

var. *pyrifera* *Scha. p. p.*: Småblad rundade eller äggrunda—bredt ovala eller omvänt äggrunda, mot basen vanligen rundade, mest stora; nypon utan glandler eller glandelborstiga r.; var. *spinéscens* *Christ*: Småblad åtminstone å grenarna ovala—ovalt lansettlika eller vigglika, mot basen afsmalnande, medelstora—små; nypon starkt glandelborstiga; taggar vanligen talrika, långa. r.

B. Foderblad vid fruktmognaden riktade utåt—uppåt, icke samstående:

var. *patula* *Matss.*: Småblad äggrunda—ovala eller ovalt lansettlika, mer eller mindre hvasst sågade; nypon och skärmar tämligen små. r.

≈ *R. mollis* × *rubiginosa*.

var. *villosifolia* *Matss.*: Småblad äggrunda—ovala, kort spetsade, mot basen rundade, ofvan svagt ludna—håriga, undertill tätt mjukludna och glandelförande öfver hela ytan; sågtänder grunda, spetsade, riktade utåt—framåt; stipler med divergerande öron; högblad små; nypon hårda, utan glandler; foderblad slutligen riktade uppåt; till småbladen en *R. mollis*, till taggar och nypon en *R. rubiginosa*. Otb. (*Th. Brown.*) r.

≈ *R. mollis* × *tomentosa*.

var. *tomentosifolia* *Matss.*: Småblad mest vigglikt ovala eller ovala, obetydligt spetsade, mot basen afsmalnande, undertill starkt gråludna, mer

eller mindre glandelförande; sågtänder grunda, hvassa, riktade utåt—framåt; nypon elliptiska—rundade eller päronformiga, föga uppsvällda. Hall. Gottskär (*Neuman.*) r.; en närstående form med öfvervägande ovala småblad och päronformiga—rundade, tydligt uppsvällda nypon. Hall. Blixered (*Neuman.*) Hitt hör ock, af beskrifningen att döma, *R. tomentosa* var. *ambigua* *Leffl.* med »de nedre bladens småbl. stund. n. cirkelrunda, bredt naggtandade» samt nypon »äml. kortskaftade, smalt aflånga—päronf. med mycket få utvecklade karpeller, föga pulpösa, men med alldeles upprätta (samstående) foderblad. Bh. Stenungsön (*Leffler*) r. Ej sedd af förf.

13. *R. pomifera* *Herrm.* — 0,5–2 m hög buske; taggar från basen hoptryckta; småblad i regel å båda sidor mjukludna, undertill vanligen å hela ytan glandelbärande; sågtänder grofva, vanligen mycket breda, tillspetsade, riktade utåt—framåt; kronblad rosenröda; nypon klotrunda eller rundade, stundom elliptiska eller päronformiga. Ej säkert skild från *R. mollis*. 6, 7. Sk.-Vg. Vstm. Upl. r.; förvildad.

Förekommer hos oss vanligen i en form med stora (cirka 1,8–3,4 × 3,4–7,0 cm), utdraget ovala—ovalt lansettlika eller nästan aflånga, spetsade, mot basen rundade—något vigglika, undertill å hela ytan starkt glandelbärande, grofsågade småblad, korta blomskaff, stora nypon samt slutligen typiskt samstående foderblad, f. *typica* *Crép.*

14. *R. cinnamomea* *L.* — 0,4–1,4 m hög buske; småblad ofvan glatta—svagt småludna, undertill småludna—håriga, sällan glatta, glandelfria; sågtänder vanligen riktade framåt, stundom riktade utåt eller åtböjda, i regel enkla; blomskaff utan glandler; foderblad slutligen samstående, länge kvarsittande, utan glandler eller glandelförande; stift korta, hvitludna. 6. Smörnypon. Sk.-Vb. Lpl.

Varierar:

var. *typica* *Leffl.*: Småblad utdraget ovala—ovalt, stundom äggrundt lansettlika eller vigglika, mot basen i regel afsmalnande eller stundom smalt rundade, åtminstone å undersidan småludna—tydligt håriga; nypon klotrunda med intryckt bas; var. *turbinella* *Sæ.*: Nypon päronformiga eller något rundade med tydligt nedlöpande bas, för öfrigt såsom föregående. r.; var. *acutifolia* *Rosén & Wg.*: Småblad i regel lansettlika, hvasst spetsade, mer eller mindre ludna eller håriga; sågtänder skarpa och hvassa, riktade framåt. Otl. Öl. Ög. r.; var. *fluviáalis* *Müll.*: Småblad endast å skaft och nerver småludna, för öfrigt glatta. Sm. r.

× *R. cinnamomea* × *mollis*.

var. *cinnamomeifolia* *Matss.*: Småblad ovala—ovalt lansettlika, mot basen afsmalnande eller smalt rundade, ofvan ludna—håriga, undertill mjukludna, glandelförande; sågtänder sammansatta eller till någon del enkla, grunda, riktade utåt—framåt; nypon liksom hos *R. cinnamomea* tidigare mognande

än hos *R. mollis*; taggar mest likformiga eller å årsskotten något blandade med borst, å grenarna ofta motsatta under stiplerna; lågväxt. Otl. Endre. r.

15. *R. aculeolaris* Lindl. — »Lågväxt» buske; småblad å båda sidor glatta eller å undersidan håriga—smålundna, stundom glandelbärande; sågtänder vanligen riktade framåt, stundom riktade utåt eller åtböjda, enkla eller sammansatta; foderblad slutligen samstående, länge kvarsittande, liksom blomskafven glandelförande (så hos den svenska formen) eller utan glandler; stift korta, hvitlundna. 6. Vb. Skellefteå. r.

Den svenska formen tillhör:

var. *carélica* (Fr.): Småblad ovala—ovalt eller vigglikt, stundom äggrundt lansettlika, mot basen afsmalnande eller stundom smalt rundade, undertill smålundna—håriga, gråaktiga, föga eller icke glandelförande; sågtänder i regel enkla; nypon med sammansörd hals och nedlöpande bas; blomskafv och foderblad glandelförande.

16. *R. pimpinellifolia* L. — 0,3—1 m hög buske; taggar vanligen äfven å grenarna talrika, stundom jämförelsevis sparsamma; småblad å båda sidor glatta, undertill i regel glandelfria; sågtänder riktade utåt—framåt; blomskafv utan glandler eller glandeloorstiga; nypon vanligen klotrunda—rundade, vid mognaden svartröda; foderblad slutligen riktade utåt—uppåt, kvarsittande, vanligen utan glandler; stift (hos våra former) hvitlundna, starkt utbredda. 6, 7. Sk. Bh. r.

Följande former ha iakttagits:

var. *poterriifolia* (Bess.) H. Br.: Småblad rundade—ovala, mot basen rundade; sågtänder enkla eller något oregelbundna; blomskafv och foderblad utan glandler; kronblad hvita—gulhvita; taggar å grenarna vanligen talrika. r.; var. *subspinosa* H. Br., (var. *dunalis* (Dum.) Leffl.): Skild från föregående genom glandelborstiga blomskafv samt rundade—kort ovala småblad. Sk. r.; var. *Ripartii* (Déségl.) Dum.: Småblad rundade—ovala, mot basen rundade; bladskafv och medelnerv glandelförande; sågtänder genomgående sammansatta; blomskafv utan glandler eller svagt glandelborstiga. Sk. r.

2. *Agrimónia* Tourn. Mönja.

Blommor ♂; foderblad 5, kvarsittande vid fruktmognaden och då upprätt hopstående; kronblad 5; ståndare 12 (sällan flere); pistiller 2, med stift från fruktämnets spets och 2-klufvet märke; smånötter 2—1, enfröiga, inneslutna inom den skålförmiga, tillhårdnande, upptill på utsidan kroktaggiga blombotten. Tämligen stora örter med parbladiga blad och gula blommor i lång, axlik klase.

- A. Blad utan glandler på undre sidan; småblad ovala, trubbiga; skenfrukt djupt fårad till basen, dess nedersta borst utstående—upprätta 1 *eupatória*.
- B. Blad med glandler på undersidan; småblad aflängt lansettlika, spetsiga; skenfrukt otydligt fårad till midten, dess nedersta borst nedböjda 2 *odoráta*.
- C. Dessa kännetecken blandade \times *eupatória* \times *odoráta*.

1. A. *eupatória* L. — Stjälk 30–80 cm, upprät, nästan trind, glest och något styft långhårig, upptill stundom med enstaka, korta glandler, vanligen enkel; blad mest tufvade vid stjälkens bas, skaf-tade, parbladiga med omväxlande större och mindre småblad samt stora, halfrunda, fliktandade stipler; de större småbladen oskaf-tade, aftagande i storlek mot basen, håriga, undertill grå-nästan filludna, grofsågade, med uddtanden i regel föga längre än de 2 närmaste sidotänderna; blommor stödda af smalt 3-fli-kade högblad samt vid basen med 2 små, nedtill hopväxta, 3-fli-kiga förblad; skenfruktens nedre, ej borstbärande del omvänt kägellik, tätt styfhårig, nästan dubbelt längre än öfre delen med borst; kronblad äggrunda; frukt hängande, vanligen med blott en smånöt. \sphericalangle 7, 8. Åkermonja; backar, åkerrenar, vägkanter o. s. v. Sk.-Hls.

\times *eupatória* \times *odoráta* — Hela örten mera glandelhårig än *eupatória*, men mindre än *odoráta*; småblad undertill glesare håriga och med strödda glandler samt spetsigare än hos föregående, men trubbigare än hos följande; skenfrukt glest styfhårig och glandelprickig, tämligen svagt fårad; frömjöl försämradt. Sk. Dal. bland stamarterna.

2. A. *odoráta* Mill. — Lik föregående, men gröfre och kraf-tigare; stjälk 0,4–1,5 m, kantig och fårad; småblad kortskaftade, undertill gröna, gleshåriga, med talrika glandler; deras uddtand van-ligen större och mycket längre än de 2 närmaste sidotänderna; blomställning tätare; skenfrukt beklädd med nästan endast glandler, blott enstaka hår, dess nedersta del halfklotformig, mycket kortare än den öfre delen med hakborsten inräknade; kronblad aflånga—omvänt hjärtlika; frukt med 2 smånötter. \sphericalangle 7, 8. Luktmönja; backar, buskmark. r. I kustlandskapen, Sk.-Bh. Dal. Bl. Ög. Sthm. Upl. — Glandlerna utveckla en nästan terpentinktigt lukt.

3. *Sanguisorba* L. Blodtopp.

Blommor σ , vid basen med 2–3 förblad; kalk 4-bladig, regel-bunden, färgad; ståndare 4, knappt utskjutande; pistill 1, med ut-

draget stift från fruktämnets spets och 2-flikigt, glandelhårigt märke; smånöt 1, innesluten i den vid mognaden 4-kantiga blom-botten.

S. officinalis L. — Glatt; stjälk 0,5–1,25 m, upprät, kantig, fåbladig, upptill något grenig; blad parbladiga; jordblad störst, långskaftade; småblad nästan motsatta, skaftade, från hjärtlik bas aflånga—ovala, grofsågade (uddtanden vanligen kortast), undertill blågröna, vid skaftets bas ofta med en enskild stipel; blomhufvud ensamma i stjälk- och grenspetsarna, rundade—kort aflånga, blodröda; skenfrukt slät, i kanterna vingad. 4 6, 7. **Blodtopp**; fuktiga ängar. r. Gtl. Srm. Västra Vingåker (*E. Hemmendorff* 1886).

4. *Potérinum* L. Pimpernell.

Sam- eller mångbyggare; ståndare många, långt utskjutande; märken penselformiga; smånötter 2–3; i öfrigt som föregående.

A. Stjälk nedtill utstående hårig; skenfrukt vid mognaden på sidorna endast rynkad nätdrig . . . 1 **sanguisórba**.

B. Stjälk glatt; skenfrukt vid mognaden på sidorna gropigt taggig och rynkad 2 **polýgamum**.

1. **P. sanguisórba L.** — Stjälk nästan upprät, kantig, grenig, 20–50 cm hög; blad parbladiga, de nedre större och längre skaftade; småblad kort—nästan oskaftade, grofsågade, rundade—aflånga, håriga eller slutligen glatta, undertill blågröna; hufvud ensamma i grenspetsarna, klotrunda, slutligen något aflånga, med ♂ vid basen, ♀ i spetsen och stundom ♂ mellan dessa; kalkblad gröna, på utsidan något rödbruna, rundadt äggrunda; märken purpur-röda; skenfrukt gulbrun, 4-kantig, med svagt vingade kanter. 4 6, 7. **Blodtoppspimpernell**; backar, torra ställen. r. Sk.-Srm.

2. **P. polýgamum W. & K.** — Lik föregående, men vanligen något större och gröfre; stjälk 30–80 cm; småblad tydligt skaftade (skaft ofta nästan lika långa som småbladet); hufvud redan vid blomningen något aflångt; skenfrukter större, starkare vingade. 4 6, 7. **Taggpimpernell**; backar, torra ställen. r. Sk. Gtl. (Ursprungligen införd).

5. *Alchemilla* Scop. Kåpa.

Blommor ♂; kalk ofärgad, 4-bladig, med yttre kalkblad; ståndare 1–4; pistill 1, sällan 2, med stiftet utgående från fruktämnets sida;

märke klotrundt; frukt af 1 (-2) enfröiga smånötter, inneslutna inom den tillhårdnade blombotten (fruktbägaren).

A. Blomknippen nästan oskaftade i bladvecken; 1—2 ståndare 1 **arvénsis**.

B. Blomknippen i stjälk- och grenspetsarna; ståndare 4:

I. Blad fingrade 2 **alpina**.

II. Blad handflikade 3 **vulgáris**.

1. **A. arvénsis Scop.** — Stjälk enkel eller från roten uppdelad i flere grenar, 5—20 cm, upprät—uppstigande, långt mjukhårig, mångbladig; blad kortskaftade, handformigt 3-delta med vigglika, ånyo 2—5-klufna eller inskurna, aflånga flikar, jämte stjälken långhåriga; stipler stora, rörformigt hopväxta, rundade, tandade; blomknippen flocklika, håriga, småblommiga, omgifna af stiplerna och motsatta själfva bladet; blommor nästan oskaftade; ytterkalk af nästan omärkliga blad. ☉ 6—9. **Åkørkåpa**; åkrar. Sk.-Ög. Vg. Hall. Öl. Gtl.

2. **A. alpina L.** — Stjälkar flere från samma rotstock, 5—30 cm, uppstigande—uppräta, tilltryckt silkeshåriga, fåbladiga, upptill något greniga; blad långskaftade, 5—9-fingrade; småblad aflånga, helbräddade, i själfva spetsen tandade med framåtböjda tänder, ofvan glatta, undertill glänsande hvitt silkeshåriga; stjälkbladens stipler rörformigt hopväxta; blomskäft kortare än fruktbägaren, jämte fodret silkeshåriga. ♀ 6—8. **Fjällkåpa**; klippor, helst i fjälltrakter. a. Lpl.-Dir. i öfrigt r. Bh., Gbg., Hall. Valda, Sk. Bälinge i Örkelljunga.

3. **A. vulgáris L.** — Stjälkar flere från samma tjocka rotstock, 5—60 cm, båglikt uppstigande—nedliggande, sidoställda kring en midtrosett af blad, mer eller mindre håriga—glatta; jordblad långskaftade, njurlika, till $\frac{1}{4}$ eller $\frac{1}{2}$ handformigt 5—11-klufna; stjälkblad kort—nästan oskaftade med rörformigt hopväxta stipler, alla mer eller mindre håriga, med tandade flikar och såsom unga veckade. ♀ 5, 6 och 8, 9. **Daggkåpa**. — Är af *A. Buser* uppdelad i en mängd arter, af hvilka hos oss äro funna följande, som här upptagas såsom underarter.

A. Alla eller en större mängd fruktbägare i blomställningen hårbeklädda:

I. Stjälkar efter hela sin längd jämte blomställningsgrenar håriga:

a. Jordbladens mellersta flik (lob) på hvar sida med 4—6 tänder (uddtanden oberäknad); fruktbägare urnelika (något inknipna under kalkbladen):

- *pubescens* (*Lam.*): Hårbeklädnad öfverallt mycket rik, på stjälk och bladskaft rakt utstående, på bladens undersida mera tilltryckt, silkesglänsande; blad något strutlika, deras mittlobber med högst 5 sidotänder; stjälkbladens stipehör kort; blommor gytttrade. S. och mell. Sv.
 - *plicata* (*Buser*): Hårbeklädnad något svagare, på stjälk och bladskaft halft utstående—nästan tilltryckt, på bladens undersida endast längs nerverna skimrande; blad platta, mörka, med öppen bas; lobber med 5—6 sidotänder; stjälkbladens stipehör utdraget; blommor mindre gytttrade. r. Mell. Sv.
- b. Jordbladens mellersta lobe på hvar sida med 6—9 tänder; fruktbägarna trattlika eller deras öfre sidor parallela:
- *pastoralis* (*Bus.*): Rotblad platta, med 9 lobber; basflikar berörande hvarandra; de flesta fruktbägarna längre än sina skaft; storväxt med mjuka blad och äfven vid fruktmognaden täta blomgyttringar. Sk.-s. Norrl.
 - *filicaulis* (*Bus.*) f. *vestita* (*Bus.*): Afviker från *filicaulis* endast genom hela stjälkens hårrighet. (Se nedan!)
- II. Stjälkar upptill jämte blomställningsgrenar fullständigt glatta:
- *filicaulis* (*Bus.*): Blad platta, blågröna, med öppen bas; öfre stjälk och blomställningsgrenar nästan hårfina; stjälkbladens stipehör kort. a. Sk.-Norrl.
- B. Alla fruktbägare fullkomligt utan hårbeklädnad:
- I. Stjälkar nedtill och jordbladskaft rikt beklädda med utstående mjuka hår:
- *acutangula* (*Bus.*): Mellersta stjälkblad tämligen långt skaftade, liksom de öfre med något utdragna lobber och spetsiga tänder. Sk.-s. Norrl. (i mell. Sv. a.)
 - *subcrenata* (*Bus.*): Mellersta stjälkblad tämligen kort—nästan oskaftade, liksom de öfre med korta och bredt trubbiga lobber samt tämligen trubbiga tänder. Sk.-Norrl. a.
- II. Stjälkar nedtill och jordbladskaft beklädda med tilltryckta hår eller nästan glatta:
- a. Nerver på bladens undersida med tilltryckta hår endast på halfva yttre delen, vid basen glatta:
- *alpestris* (*Schmid*): Nästan glatt; blad utom nerverna alldeles glatta; öfre stjälkbladens tänder med sina spetsar rikttade mot lobens spets. a. Sk.-Lpm.; f. *rotundiloba* *Bus.*: med svagt rundade lobber. Jmt. Storlien.
- b. Nerver på bladens undersida efter hela sin längd hårbeklädda af tilltryckta, skimrande hår:
1. Blad på öfre sidan alldeles glatta (eller stundom glest håriga längs med hopvikningarnas botten).
- *obtusa* (*Bus.*): Blad äfven på undre sidan glatta utom på hufvudnerverna och baslobernas utsida; öfre stjälkbladens tänder något böjda från lobens spets. Lpm.-Vstm. och Sthm.
 - *acutidens* (*Bus.*): Olest hårig på hela undersidan af bladen; mycket smala och spetsiga, framåtriktade tänder. r. Srm. Eskilstuna, Jmt. Östersund.
 - *Wichuræ* (*Bus.*): Behåring något starkare än hos föregående; blad mörkgröna, köladt veckade (ofta med en gles hårrand i dessa vecks botten på öfre sidan af bladen). r. Fjäll och fjälltrakter.

2. Blad äfven på öfre sidan (åtminstone i kanten) håriga:
 * glomérulans (*Bus.*): r. Fjällen. Lpl.-Hrj.

6. *Rubus* L. Hallon, Hjortron.

Antingen fleråriga, buskartade växter, som öfvervintra med en förvedad jordstam, som skjuter ☺ förvedade, taggiga luftstammar, hvilka första året endast bära blad och i detta tillstånd kallas turioner, andra året ur öfvervintrande knoppar skjuta blom- och bladbärande sidogrenar (blomskott), eller 2 örter; blad vanligen sammansatta; foder och krona regelbundna, fribladiga, 5-taliga; ståndare i flere kransar; fruktfäste pelarlikt; pistiller talrika, spiralställda, bildande en samling enrummiga, enfröiga stenfrukter.

A. Buskartade växter med ☺ förvedade luftstammar:

I. Luftstam under andra året med affjällande bark; kronblad tunglika eller lansettlika, 3–5×1–3 mm, liksom ståndarna upprätta; frukt röd (hallon), affallande från det kvarsittande hvita fruktfästet 1 ldsus.

II. Luftstammens bark äfven andra året kvarsittande; kronblad betydligt större, utstående; frukt svart eller dagglå; fruktfäste fastvuxet vid och affallande med frukten (björnhallon, björnbär):

a. Turioner fasta och starka (därför ingalunda alltid tjocka), oftast kantiga, i regeln med verkliga taggar; blad 5-fingrade; nedre småblad såsom fullvuxna i regeln skaffade; stipler i regeln trådsmala; frukt svart, bildad af talrika, täta, jämförelsevis små, sammanhängande stenfrukter:

1. Turioner ej nående marken, upprätta eller högbågiga, utan hår, glandelhår och borst; blomskott utan glandelhår:

* Blad på undersidan gröna, glatta eller svagt håriga (artgrupp *Suberecti*):

† Foderblad på utsidan gröna med gråhvita kanter, tryckta till den halfmogna frukten; ståndare ej sammanfallande öfver fruktämnen:

§ Turion kantig med platta eller något konkava sidor:

□ Foder sällan taggigt; blomskottens faggar ej skarpt klotlika; blommor i kort, enkel klase eller kvast; turionuddbladens bas bred, täckande sidosmåbladen, de nedre utan eller med nästan omärkliga skaff:

△ Ståndare ej nående öfver stiften; blad veckade, undertill håriga:

- 0 Turiontaggar glesa, hoptryckta, vanligen röda, vid basen breda; turionblad 5-fingrade 4 *plleátus*.
- 00 Turiontaggar lutande, nålformiga, raka och täta, gula; några turionblad 7-taliga 3 *fissus*.
- △△ Ståndare näende långt öfver stiften; taggar glesa, syl-
lika, violetta; blad glatta, oveckade, ej sällan
7-taliga 2 *suberóctus*.
- Foder oftast taggigt; blomskottens taggar starkt klolika;
turionuddblad med smal bas; de nedre småbladen skaf-
tade 6 *nítidus*.
- §§ Turion djupt fårad mellan upphöjda ribbor; nedre småblad
tydligt skaftade; blommor i förlängd, bladlös, nästan oväp-
nad klase 5 *sulcátus*.
- †† Foderblad på utsidan gråludna, nedböjda från frukten;
blomställning sammansatt, bladig; turionens uddblad täc-
kande sidosmåbladen, de nedre kort skaftade; ståndare sam-
manfallande öfver fruktämnen 7 *affinis*.
- ** Blad på undersidan grått—hvitt filtludna; turion fårad; blom-
mor i mycket förlängd, af knippen sammansatt klase; fo-
derblad på utsidan gråhvita, i frukten nedböjda (artgrupp
candicántes) 8 *thyránthus*.
2. Turioner högbågiga, ofta nående marken glest, men tydligt
håriga, dock utan glandelhår; blomskott med eller utan glan-
delhår; turionbladens nedre småblad tydligt skaftade; foder-
blad utanpå gråludna, nedböjda från frukten; ståndare alltid
längre än stiften, slutligen hopböjda öfver dem:
- ° Blad på undersidan filtludna, hvita eller gråhvita (artgrupp
Rhamnifólii):
- † Blomställning kort, bladig, rikligt väpnad med krökta, klo-
lika taggar, men utan glandelhår; blommor hvita; turion-
blad 5-taliga med smalt omvänt äggrundt
uddblad 9 *Lindebérghii*.
- †† Blommor i förlängd, bladlös, glandelhårig spira; blommor
ljusröda; turionblad ofta 7-taliga med bredt omvänt ägg-
runda—rundade uddblad 10 *pulehórrimus*.
- ** De flesta blad på undersidan med täta, utstående, sammets-
skimrande hår, ej eller sällan hvita (artgrupp *villicaúles*):
- † Turionblad sammansatt, ytterst fint och skarpt sågade; udd-
blad nästan runda, oberäknadt den nästan helbräddade
spetsen, lika långa som breda 12 *Muntéri*.

- †† Turionblad enkelt eller dubbelt, ofta groft sågade; uddblad ovalt, oberäknadt den i regeln sågade spetsen, betydligt längre än sin bredd 11 *villieaülis*.
3. Turioner lågbågiga, krypande, glest håriga, ofta med glesa glandelhår; blomskott glandelhåriga; blad undertill ej hvitludna:
- * Ståndare ej nående öfver stiften; foderblad slutande till frukten; blomställning tätbladig. 15 *scáncus*.
 - ** Ståndare nående öfver stiften; foderblad nedböjda från frukten; blomställning upptill bladlös, pyramidlik 13 *pyramidálls*.
4. Turioner som 3, men antingen mycket tätt håriga eller med långa, täta glandelhår, ofta äfven borstlika scabritier *):
- * Turionblad antingen alla 5-fingrade eller, då några äro 3-fingrade, dessa med rundt uddblad; kronblad oftast breda; blomställning sammansatt; å turionen finnas alltid större taggar:
- † Turion 5-sidig eller fårad, med glesa hår, men täta glandelhår, borst och scabritier (artgrupp *radulæ*):
- § Turiontaggar likformiga, nästan lika stora; foderblad nedvikna från frukten 17 *radula*.
 - §§ Turiontaggar olikformiga och olikstora; foderblad ej nedvikna från frukten 16 *tæniárum*.
- †† Turion trind eller trubbkantig, tätt luden:
- § Turion utan borst och scabritier, dess glandelhår dolda bland ullhåren; blad undertill filtudna, uddblad runda; kronblad breda 14 *vestítus*.
 - §§ Turion med få borst och scabritier, dess glandelhår nående öfver håren; blad undertill gröna, turionblad 5-taliga med förlängdt uddblad; kronblad smala . . . 19 *pállidus*.
 - §§§ Turion med talrika borst och scabritier; dess blad oftare 3- än 5-fingrade; uddblad rundadt; kronblad breda 18 *hórridus*.
 - ** Turionblad alltid 3-fingrade med förlängdt omvänt ägg-runtt uddblad; blomställning enkel eller föga sammansatt klase; kronblad smala; turionens glandelborst hopade; taggar små och fina; turion utan hår 20 *Bellárdii*.
- b. Turioner lösa och svaga, daggiga och trinda, med borst, men

*) -Scabritier- äro små, upphöjda öfverhudsbildningar, hvilka göra turionen sträf, men hvarken äro taggar, borst eller hår.

utan verkliga taggar; turionblad 3-fingrade eller parbladiga; frukt antingen daggbå, bildad af få, jämförelsevis stora, föga sammanhängande småfrukter, eller felslagen eller med 1–2 röda småfrukter:

1. Turion svag, krypande, dess blad 3-fingrade; frukt daggbå; kronblad stora. 38 *cæsius*.
2. Turion tjock, bågböjd, dess blad alla eller några parbladiga; småfrukter felslagna eller röda \times *cæsius* \times *idæus*.
- c. Mellanformer mellan a och b, skilda från b genom svarta frukter, tjockare turioner och oftast 5-fingrade blad, från a genom svagare och mindre fasta turioner och nästan oskaf-tade nedre småblad, eller, då a härutinnan är lika, genom krypande, lågbågiga, rotsläende turioner och färre, större småfrukter 21–37 *corylifóll*. (Se nedan!)
- B. Fleråriga örter med eller utan bladiga utlöpare (flageller), dessa mot hösten dock alltid bortdöende:
 - I. Blommor enkönade, σ och ρ på skilda stånd; blad enkla; mogna frukter gula 41 *chamæmorus*.
 - II. Blommor ρ ; blad 3-fingrade; mogna frukter ej gula:
 - a. Ört utan flageller; blommor ensamma eller parvis på 2–8 cm långa skaft; kronblad omvänt äggrunda, utbredda, van-ligen röda, 8–12 \times 5–8 mm; mogna frukter bruna. 40 *áreticus*.
 - b. Ört med flageller; blommor på 1–2 cm långa skaft, de öfre i flocklikt knippe; kronblad hvita, uppräta, lansettlika, 3–6 \times 1–2 mm; mogna frukter klart ljusröda 39 *saxátillis*.
 - c. Dessa kännetecken blandade; frukter sällan eller aldrig ut-bildade. \times *áreticus* \times *saxátillis*.
 - d. Ört med tjocka och starka flageller; kronblad hvita, utstående, större och bredare än hos b; frukt ej ut-bildad \times *cæsius* \times *saxátillis*.

Särskild öfversikt öfver *corylifóll*.

- A. Turiontaggar likformiga, oftast i det närmaste lika stora:
 - I. Oandelhår alltid glesa, oftast ytterst få:
 - a. Fruktämnen ulligt småludna:
 1. Turiontaggar violetta, af olika färg med turionen, ofta nålfina; foder-blad på utsidan fultudna:
 - Turionblad ofta 7-taliga, krusiga, ojämnt och flikigt dubbelsågade:
 - † Kronblad små; taggar borstlika \times *cæsius* \times *idæus*.
 - †† Kronblad stora; taggar nålformiga eller gröfre . . . 29 *pruinósus*.
 2. Turiontaggar ej violetta, af samma färg som turionen, gröfre; foder-blad på utsidan gröna eller grågröna 21 *corylifóllus* β *erlocápus*.

b. Fruktämnen glatta eller med glesa, långa hår:

* Turionblad tjocka, köttiga, nästan helt och hållet glatta:

† Uddblad bredt elliptiska; turiontaggar från förlängd bas lutande, af samma färg som turionen 27 *eluxátus*.†† Uddblad djupt och bredt hjärtlika; turiontaggar syllika, violetta, af annan färg än turionen 26 *rosánthus β eordatifórmis*.

** Blad ej köttiga, på undre sidan mer eller mindre sammets- eller filtudna:

† Foderblad äfven i den halfmogna frukten nedböjda eller utstående:

 Turionuddblad djupt och bredt hjärtlika, bredast nedom midten:

§ Turiontaggar fina eller spåda, vanligen vinkelräta, blomställningens raka, svaga och glesa:

△ Turionblad jämnt, nästan enkelt sågade:

0 Blommor helt få, på 5—10 mm långa skaft, i enkel, kort och i bladen gömd klase; blad undertill ludna . . . 21 *eorylifólius*.00 Blommor flere, på 15—20 mm långa skaft, i öfver bladen höjd klase; blad ludna 26 *rosánthus v. leiocárpus*.000 Blommor i knippen från bladvecken; blomskaf (inberäknadt knippe-skaftet) 3—8 cm; blad nästan glatta 22 *ruderalís*.

△△ Turionblad sammansatt och flikigt sågade; blomställning förlängd:

0 Olandelhår i blomställningen talrika; blommor 3—4 cm vida 34 *nemorósus v. subsulcátus*.00 Olandelhår i blomställningen få eller inga; blommor 2—3 cm vida 34 *nemorósus*.§§ Turiontaggar grofva och starka, ofta lutande, blomställningens täta, krökta 33 *Wahlbérgii*. Turionuddbladen från smalare bas bredast på eller ofvan midten; blommor i starkt förlängdspira 30 *egregiúseulus var. Lidfórssii*.

†† Foderblad redan i den halfmogna frukten tätt slutna till densamma:

 Turionuddblad flikigt dubbelsågade, bredast nedom midten, långt och tvärt spetsade 35 *æuminátus*. Turionuddblad sammansatt sågade, elliptiska, bredast på midten, därifrån afsmalnande till kort spets; klase sammansatt afknippen 36 *ambifárius*. Turionuddblad sammansatt sågade, från något inskuren bas bredt omvänt äggrunda med tvärt afsatt spets; klase oftaenkel 30 *egregiúseulus*.

II. Olandelhår talrika, ofta täta:

a. Bladens undersida grön; foderblad gröna—grågröna; ståndare jämnhöga med eller föga längre än stiften 24 *nitens*.

b. Blad undertill ludna; foderblad filtudna, hvita—grå; ståndare längre (ofta betydligt) än stiften:

1. Blad undertill sammets—filtudna; sågtänder af vanlig storlek:

* Turiontaggar raka, vanligen starka; uddblad rundadt eller ovalt; blomställning utspärradt grenig; ståndarknappar håriga . . . 32 *divérgens*.** Turiontaggar vanligen krökta, fina; uddblad rutformigt; blomställning klaselik; knappar glatta 31 *fióniæ*.2. Blad undertill fint, men tätt ludna; turionbladens sågtänder ytterst fina 25 *serrulátus*.

B. Turiontaggar olikstora, ofta därjämte äfven olikformiga:

- I. Turionens glandelhår, småtaggar och borst alltid glesa, ofta ytterst få:
- Blad undertill gröna, nästan glatta; blomställning kort, bladig; de större taggarna täta 23 *halländicus*.
 - Blad undertill ludna eller sammethåriga; blomställning förlängd; de större taggarna glesa 35 *acuminátus f. ferox*.
- II. Turionens glandelhår, småtaggar och borst talrika, ofta täta:
- Ståndarknappar håriga 32 *divérgens var. progénerans*.
 - Ståndarknappar glatta:
 - Blad undertill mer eller mindre ludna, oftast 5-fingrade:
 - * Turionuddblad rundadt hjärtlikt, kortspetsadt, skarpt och fint sågadt; blad sammetsludna 28 *cyclophýllus*.
 - ** Turionuddblad ovalt triangulärt, långspetsadt, filikigt dubbelsågadt, ofta krusigt och filludet 37 *acúsus*.
 - *** Turionuddblad bredt omvänt äggrundt, ytterst fint sågadt 25 *serrulátus*.
 - Blad undertill glatta, oftast 3-fingrade; turionuddblad bredt hjärtlikt, spetsadt eller utan spets, på tvären ovalt 25 *serrulátus var. imitábilis*.

1. *R. idæus L.* — Turion upprät, 1–1,5 m, väpnad med täta, violetta borst; blad skarpt sågade, på undersidan vit–grålundna, turionernas vanligen 5–7-taliga, parbladiga, blomskottens 3-fingrade; småblad spetsiga, äggrunda–lansettlika; blomskäft med glesa borst; blommor i kort klase eller kvast; foderblad grålundna, från triangulär bas långspetsade, i frukten tillbakavikna. 6, 7. Hallon; backar, stränder. a. Sk.-Lpm. Öl. — *f. denudátus P. J. Müll.*: alldeles obeväpnad; *f. chlorocárpus Krause*: frukt gul. Sm. Bolmen, antagligen förvildad; *f. subvíridis*: blad undertill gröna, dock finhåriga. Sk. Tjörnedala vid Simrishamn; *f. marítimus Arrh.*: turion 20–30 cm, röd, med täta, kraftiga borst; nästan alla blad 3-fingrade, skrynkliga, undertill tjockt och silfverhvitt ludna; klippor, stränder. r. Bh.-Ög.; *f. præcúrrens*: turion blommande redan första året. Sk. Fylan.

* *anómalus Arrh.* — Blomskottens samt turionernas öfversta och nedersta blad enkla, 3-flikade, njurlika, groftandade, de öfriga 3-fingrade med korta, breda, trubbiga småblad; oftast steril; stam än mycket lång och slingrande, än endast 20–30 cm hög. Skogsbackar. r. Bl. Bh. Vg. Dr. Öfvergångsformer mellan denna och typen hänföra vi till *var. simplícior Brenner*, som har spetsiga, äggrunda eller hjärtlika, hela eller 3-flikade blad, blandade med de normala, samt väl utbildad frukt. r. Upl. (*Floderus*), Srm. (*E. Köhler*).

2. *R. suberéctus Anders.* — Turion 2–3 m, svag, upprät, trind eller trubbkantig, ofta rödt anlupen, än obeväpnad, än väp-

nad med glesa, syllika, violetta taggar; blad mörkgröna, tunna, grundt enkel-dubbelsågade med korta, breda sågtänder, turionens parbladiga, 5-7-taliga eller 5-3-fingrade; uddblad hjärtligt, långspetsadt, 8-15×6-11 cm; blomskaff föga eller icke beväpnade, upptill gleshåriga; blommor dels från mellanbladens veck, dels 3-7, bildande en kvast eller kort klase; krona hvit, 2,5-3 cm vid, med ovala eller omvänt äggrunda blad; frukt svartröd, syrlig. 6, 7. Stränder, skogsbackar. Sk.-Srm. och Vrm. Öl. — var. *armatus* Neum. K. V. A. Öf. 1883: taggar grofva, nästan koniska, långa som turionens diameter; turionblad ofta 3-fingrade och, då de äro 5-fingrade, med tydligt skaftade, nedre småblad; blommor i tydlig klase; foderblad i halfmogen frukt nedböjda. Sk. Torekov och Väderön, Ög. Jonsberg (*J. A. Lewin*); var. *micrandrus*: blommor omkring 2 cm vida, ståndare endast föga öfverskjutande stiften; turionblad af samma storlek som *R. fissus*, från hvilken den skiljes genom glesare och svagare taggar, nästan bladlös blomställning, hjärtligt uddblad på de 7-taliga bladen och lifligare gröna, ej veckade småblad. Bl. Horsaryd (*Nordström*). Mindre afvikande är *f. grandiflorus* Neum. l. c.: blommor 3-5 cm vida. Sk. Dal. *Obs.* Förvillande *suberectus*-lika *corylifolii* finnas, skilda endast genom blommor i knippen, på glandelhåriga blomskaff.

× *suberectus* × *suleatus* — Turion rundad, kantig eller fårad, väpnad med starka taggar; blomställning ofta förlängd, men bladig; turionblad 5-7-taliga, skarpt och bestämdt dubbelsågade med förlängda, långspetsade, smala sågtänder; uddblad smalt hjärtligt eller ovalt; foderblad, då frukt utbildas, nedböjda, annars utstående. Hall. Steninge.

3. *R. fissus* Lindl. — Turion 0,5-1 m, upprät, upptill kantig; taggar långa som dess diameter; dess blad 3-5-7-taliga, skarpt och ojämnt dubbelsågade, de 7-taligas uddblad omvänt äggrundt eller elliptiskt; blommor i enkel, bladig klase; foder efter blomningen nedböjdt, i fruktställning utstående eller löst tilltryckt, ofta taggigt; krona hvit, 18-20 mm; kronblad oftast tunglika, 7-8 × 3-4 mm; fruktämnen glatta; frukt svartröd; hedar, skogsbackar. r. Sk. Hesselholm, Hall. Falkenberg, Morup, Tvååker.

4. *R. pleatus* Whe. — Turion 1-2 m, upprät eller något bågböjd, femkantig med platta eller något urhålkade sidor, vanligen röd; dess taggar 4-5 mm, från lång fot lutande och (eller) krökta, vanligen röda med gul spets; dess uddblad äggrunda, hjärtlika eller ovala, vanligen 4 gånger längre än sina skaft; blommor

ljusröda eller hvita, 1,5–2 cm vida, i enkel kvast eller kort klase; frukt svart, välsmakande, på utstående skaft. 7. Sk.-Srm. Dal och Bh. — Den vanliga strandformen, α *litoralis* F. Aresch., är 1–1,5 cm hög, dess uddblad 7–10×5–7 cm, enkelt eller obestämdt dubbelsågade; blomställning ofta sammansatt, beväpnad med böjda taggar. Skuggformen, β *silvaticus* F. Aresch., är betydligt högre, har större, ofta föga veckade blad och nästa obeväpnad, enkel blomställning; *f. incisus*: blad flikade. Hall. Bh. Afvikande är *f. longipetiolátus* Asch. & Gräbn. genom något fårad turion med finare och längre taggar, 10–15 cm lång, bladlös, af knippen sammansatt, ofta något glandelförande, vitblommig klase och bestämdt dubbelsågade blad. Bh. Styrso. Är antagligen en återgångsform till följande hybrid.

× *plicátus* × *suleátus* — Turion 3 m hög, tjock och grof, ofårad eller grundt fårad, med lutande, men ej böjda taggar; blad dubbelt så stora som hos föregående, oveckade; nedre småblad på 2–3 mm långa skaft; uddblad 10–15×8–9 cm, längs den mellersta tredjedelen med jämnlöpande kanter; blommor hvita, 2,5–3 cm vida, i förlängd, enkel eller sammansatt klase; ståndare längre än stiften. Bl. Risanäs, Sk. Tobisborg vid Simrishamn.

5. *R. sulleátus* Vest — Turion högbågig, 2–3 m, oftast röd, dess taggar 5–10 mm, från lång basyta raka eller lutande, sällan böjda, ej så starkt sammantryckta som hos *plicátus*; dess blad glänsande, skarpt sammansatt sågade med långa, smala, rodnande tänder; nedre småblad på 3–5 mm långa skaft; uddblad 2–3 gånger så långt som sitt skaft, från hjärtlik bas med nästan jämnlöpande sidor, hvilka tvärt sammandragas till en mycket lång spets, än mycket breda, 10–12×8–10 cm, än ovala eller omvänt ägg-runda, 9–11×6–7 cm; blomskott håriga; klase än 6–12 cm, enkel, än betydligt längre, sammansatt af knippen (*f. paniculátus* Lindb. H. R. 29); högblad långa, breda, brunaktiga, ofta treflikade; foderblad långspetsade; krona vit eller ljusröd, 3–3,5 cm vid; frukt svart, glänsande, på uppåtböjda eller uppräta skaft; foderblad nedvikna; oftast nära kusten. Bh.-Sk.-Upl. (lokaler i Bl. är Boråkra, Hall. Harplinge och Steninge).

6. *R. nitidus* Whe. — Turion 1 m, högbågig, grenig, 5-sidig, sällan fårad; dess taggar lutande, raka eller något krökta, 8–10 mm; dess blad glatta, glänsande, enkelt eller svagt dubbelt sågade; uddblad kort skaftadt, omvänt ägggrundt eller vigglikt, sällan ovalt, 6–9×4–5 cm; klase bladlös, enkel eller sammansatt af

knippen; foder taggigt; krona ljusröd, 2 cm vid; dess blad smalt ovala med lång klo; frukt lika plicáti, men mindre; foderblad utstående eller tilltryckta. 7, 8. Sk. r. — *f. ferocíssimus Neum.* Bot. Not. 1883: solform med starkare och tätare taggar, upprät, något fårad turion, samt bredare, något veckade blad; var. *rotundifólius F. Aresch.*: skuggform med håriga blad, något rundade, 6–8 × 4,5–6,5 cm stora uddblad och större blommor.

7. *R. affinis Whe.* — Turion 2–3 m, bågböjd, 5-sidig, mångrenig, sällan fårad, dess taggar vinkelräta, 9–11 mm, dess blad enkelt eller svagt dubbelsågade, ofvan glatta, oveckade, undertill finhåriga, dess uddblad hjärtlika, 7–10 × 5–7,5 cm, från öfre tredjedelen afsmalnande till lång spets; blomställning bildad af långskaftade knippen i bladvecken, väpnad med starka, raka, men lutande taggar; krona 2,5–3 cm, vit eller ljusröd, dess blad rundadt ovala med kort klo; frukt stor, svart. 8. Sm. Västervik. r.

8. *R. thyránthus Focke* — Turionens taggar lutande, 5 mm, dess blad släta, groft dubbelsågade, med äggrunda, hjärtlika, sällan omvänt äggrunda, 7–10 × 4,5–6,5 cm stora uddblad; klase bildande en upprät, afsmalnande spira med få och svaga, krökta taggar; blommor vanligen ljusröda, 2–2,5 cm vida; kronblad omvänt äggrunda; ståndare längre än stiften, till sist böjda öfver dem. 7, 8. Längs kusten, Bh.-Sk.-Sthlm. Öl. — *f. víridis F. Aresch.*: blad undertill gröna; *f. laciniátus*: blad flikade. En mycket högvuxen skuggform med kvastlikt utbredd, af långskaftade knippen sammansatt blomställning och mycket stora, hjärtlika eller bredt ovala uddblad är *f. Grabówskii Weihe*. Sk. Näsbyholms skog.

* *subvelútinus Lindeb.* — Turionblad fint och skarpt dubbelsågade, undertill grågult ludna, med tjockare, mera utstående filthår; klase sammansatt, upptill föga afsmalnande; blommor hvita. Bl. Boråkra, Nettraby, Sm. Källvik. Formen från Nettraby har smalare uddblad och sammanbinder sålunda denna underart med *R. cándicans Focke*.

9. *R. Lindébérghii P. J. Müll.* — Turion 5-kantig, lågbågig, gleshårig, med platta eller något konkava, sällan fårade (*f. súlcifer Neum.*) sidor; dess taggar täta, 6–10 mm, gula eller röda med gul spets, från långsträckt basyta hoptryckta, rakt utstående eller lutande, sällan böjda; dess blad glesa, långskaftade, ojämnt enkelsågade, ofvan mörkgröna; uddblad 6–10 × 4–6 cm, ej mer

än dubbelt så långt som sitt skaft, omvänt äggrundt eller vigglikt, sällan (f. *cordatus*) äggrundt hjärtlikt; blomskott öfverallt väpnade med starka, krökta taggar, nedtill glest, upptill tätt håriga; blomskaft och foderblad filludna; blomställningen nedtill bestående af skaftade knippen i bladveckan, upptill förlängd till en kort, i regeln sammansatt och småbladig klase; krona 2,5 cm, dess blad aflångt ovala med lång klo, alltid hvita; ståndare hvita, längre än stiften; frukt svart, dess småfrukter stora, löst förenade, mjuka. 7, 8. Bh. Hall. Sk. (äfven inne i landet), Bl. r.

10. *R. pulcherrimus* Neum. (*Lindeb.* H. R. 16, 35) — Turion 5-kantig, glest hårig, lågbågig, dess taggar glesa, 5 mm, lutande, men raka; dess blad kortskaftade, täta, mörkgröna, tjocka, skarpt och fint, oftast enkelt sågade, 5–7-taliga; uddblad 6–10×5–9 cm, rundade—bredt vigglika med bred, tvär spets, 3 gånger så långa som sitt skaft; blomskottens taggar glesa, raka, 5 mm, lutande; blomställning med glesa, längre eller kortare glandelhår, bildande en 6–20 cm lång, af knippen sammansatt, bladlös spira; foderblad filludna; krona 2–2,5 cm vid, dess blad rundade eller bredt ovala, ljusröda med kort klo; småfrukter tätt packade, små och fasta; foderflikar nedböjda. 7, 8. r. Sk. Kullaberg; Tyringe.

11. *R. villicaulis* Koehl. (*Lindeb.* H. R. 13) — Turion 1–3 m, högbågig, gleshårig, 5-kantig med vanligen platta sidor; taggar glesa, omkring 10 på hvarje stamled, 1 cm långa, från förlängd basyta starkt hoptryckta, raka eller lutande, men ej böjda; dess blad ljusgröna, ojämnt och fint enkelsågade, på undre sidan både med filludd och utstående, skimrande sammets hår, det förra endast på starkt belysta lokaler öfvervägande; uddblad bredt omvänt äggrundt, vanligen 6–10×4,5–7,5 cm; blomskaft med glesa, klocklika, 5–7 mm långa taggar, som mot toppen blifva tätare och mindre böjda; blomställning sammets hårig och bladig, oftast en kvast eller utbredd klase, bildad af utstående, förlängda, knippebärande grenar; foderblad grågult filludna; blommor ljusröda, 2–3 cm vida; kronblad omvänt äggrunda med lång klo; småfrukter stora, löst förenade och mjuka. 7, 8. r. Sk. Kullen och Väderön, Rydsgård; Hall. Öströ (*C. N. Holmdahl*). — f. *umbrósus* *Lindeb.* H. R. 14: vanlig skuggform; f. *pséudo-Sprengé-llii* Neum.: blommor i förlängd, bladlös, nästan enkel klase; turionblad någon gång 3-fingrade; f. *vulnerans* Neum.: blomskaft med ett eller annat förlängd glandelhår; turiontaggar något krökta.

* *kullénsis* *Neum.* (*sericeus* *F. Aresch.*) — Turion fårad, som yngre tätt dunhårig, som äldre med täta, oskaftade glandler och gröfre, starkt krökta, någon gång klotlika taggar; blomskott och bladens undersida tätt grågult sammetsludna; den primära turionens uddblad rundadt hjärtlika, 5–7×4,5–6 cm; blommor hvita, 2,5–3 cm vida. Sk. Mölle, ytterst r.

* *confinis* *Lindeb.* H. R. 12. — Turion fårad, täthårig, hög- eller lågbågig, på starka stånd med omkring 20 grofva, vinkelräta taggar på hvarje stamled; blad undertill gröna eller gulgröna, glest sammetshåriga; uddblad ovala eller omvänt äggrunda, 6–10×4–8 cm; blomskottens taggar täta, lutande, sällan klotlika; blommor i enkel eller sammansatt, smal klase med uppräta, korta sidogrenar, hvita, omkring 2 cm vida. 7, 8. r. Bh. Hall. — var. *umbraticus* *Lindeb.* H. R. 11: skild från föregående genom tunnare och glattare blad och mera klotlika taggar i blomställningen; erinrar i mycket om vissa former af *R. carpinifolius* *W. & N.* Bh. r.

12. *R. Muntéri* *Marss.* (*Lindeb.* H. R. 32) — Turion 1–2 m, bågbojd, rikt förgrenad, 5-sidig, ofta fårad; dess taggar 6–10 mm, grofva, vinkelräta eller lutande, sällan något böjda; blad undertill gröna eller gulgröna, svagt sammetshåriga; uddblad än rundade, 5–6×4,5–5 cm, än bredt omvänt äggrunda, 7,5×5,5, bredast strax under spetsen, än mycket små, 3,5×3 cm; blomskott tätt väpnade med lutande eller klotlika taggar; blommor hvita, omkring 2 cm vida, i tät, bladig kvast eller utbredd klase af kortskaftade knippen, förstärkt af uppräta biaxlar från de öfre bladvecken; kronblad rundadt ovala med kort klo. 7, 8. r. Sm. Oskarshamn.

13. *R. pyramidalis* *Kaltenb.* (*Lindeb.* H. R. 36) — Turion röd, från låg båge krypande, glest hårig och glandelhårig, 5-sidig med platta eller något urhålkade sidor, dess taggar svaga, täta, raka, omkring 5 cm, dess blad handlikt 5-fingrade, ofvan ljusgröna, undertill starkt sammetsskimrande, sammansatt sågade med flere tänder tillbakaböjda; de nedre småbladens skaft 4–5 mm; uddblad än bredt ovallt med tvär spets, 8–9×6,5–7,5, än elliptiskt, längre spetsadt, 8–11×5–8 cm; blomskott tätt sammetshåriga, upptill med inblandade glandelhår, dess taggar lutande, raka, de nedre något böjda, de öfre fina, syllika; blommor i bladlös, pyramidlik klase af knippen på utspärrade grenar eller på svaga stånd i enkel klase; foder långspetsadt, nåltaggigt och glandelhårigt; krona i knopp ljusröd, utslagen vit, 3 cm vid. 8. r. Sk. Väsby.

14. *R. vestitus* *Whe. & N.* — Turion som föregående, men rundad—trubbkantig, violettbrun med täta stjärnhår och längre hår samt dolda, glesare glandelhår; dess taggar vinkelräta, 5–10 mm, dess blad ojämnt enkelsågade, fotlikt 5-fingrade, ofvan mörkgröna, undertill sammetskimrande, gröna eller hvitludna; uddblad tvärt spetsadt, än kortare än sin bredd, $7,5 \times 8$ cm, än rundadt eller bredt omvänt äggrundt, $6,5-9 \times 6-7$ cm; blomställning som föregående, men ej pyramidlikt aftagande; foderblad glandelhåriga, kortspetsade; krona ljusröd, omkring 2 cm vid; frukt välsmakande. 8. r. Sk. Kågeröd, Ebbarp (*B. Lidfors*s).

15. *R. scanicus* *F. Aresch. (Lindeb. H. R. 17)* — Turion som föregående, mera kantig, gleshårig, med oskaftade glandler; dess taggar starkt lutande, 2–5 mm, dess blad fotlikt 5-fingrade eller 3-fingrade, ofvan gulgröna, glatta, undertill gröna, glest håriga, ojämnt enkelt eller dubbelt sågade; uddblad rundade—bredt ovala, $3-11 \times 6-8$ cm; blomskott glest glandelhåriga, nedtill väpnade med små, krökta, upptill med rakare, syllika taggar; blommor i lång, storbladig spira af skaftade knippen, på svaga stånd enkel, kvastlik klase; blommor ljusröda, 2 cm vida; kronblad små, rundade—ovala; frukt välsmakande. 7, 8. r. Sk. Kullen, Väderön; Söderåsen (*B. Lidfors*s).

Anm. Enligt exemplar, insamlade af Kand. *Fries* på Koön i Bh., synes äfven *R. Sprengelii* *Whe.* förekomma i Sverige. Då jag emellertid ej lyckats få se turioner från lokalen, vill jag endast på detta sätt anföra fyndet.

16. *R. tænlårum* *Lindeb. (infestus* *Whe. enl. F. Aresch.)* — Turion ofta fårad; taggar olikformiga, dels 5–7 mm, vinkelräta, lutande eller klotlika med mycket lång basyta, dels svaga, olikstora, 1–5 mm, de minsta borstlika, blandade med glesa hår och glandelhår; dess blad fint och skarpt dubbelsågade, ofvan mörkgröna, undertill gråaktigt fitludna eller gröna, gleshåriga; uddblad $8-5 \times 6,5-3$ cm, bredt ovalt—omvänt äggrundt med bred och lång, ofta sned spets; blomställning bildad af utspärrade, långskaftade knippen i vecken af stora, hela stödblåd, på svaga blomskott kort, bladlös kvast eller klase; hela blomskottet tätt väpnadt med olikformiga, klotlika—raka, större och mindre taggar, därjämte borst, glandelhår och sammets hår; krona 1,5–2 cm vid; kronblad urnupna, ovala, i knoppen ljusröda; ståndare ljusröda, föga längre än stiften; foderblad borstklädda och glandelhåriga, tryckta till eller utstående från frukten. 7, 8. r. Bh. Hall. Särö (*H. Thede-*

nius). — f. *umbrósus* *Lindeb.* H. R. 20: taggar glesare, likformigare; uddblad aflångt ovala, 8–9 × 4–5 cm; har ett från hufvudformen mycket afvikande utseende. Bh. r.

17. *R. rádula* *Whe.* — Turiontaggar likformiga, vinkelräta eller lutande; glandelborst affallande, deras bas kvarsittande ¹⁾ och turionen därigenom sträf; blad nästan tandadt sågade, i följd af tunt filtludd undertill gråhvita; uddblad från något intryckt bas till midten rundade, därifrån bredt triangulära, långspetsade, 8–11 × 5–8 cm; blomskott med täta hår och glandelborst, nedtill med glesare, böjda eller klotlika, upptill med nålformiga, raka, ofta lutande taggar; blomställning än bildande en bladlös spira, sammansatt af knippen, nedtill förstärkt af knippebärande grenar från bladveckan, än till spetsen bladig, mera sällan enkel, klase-lik; blommor 2–2,5 cm vida; kronblad omvänt äggrunda, ljusröda eller hvita; ståndare mycket längre än stiften. 7, 8. r. Bh. Sk. Bl. Sm. — f. *armátus* *Neum.*: turion med täta, mindre taggar och gröfre borst mellan de stora taggarna och glandelborsten. Sk. Kullen, Bh. Koön; f. *angustifólius*: uddblad aflångt ovala, 5–7 × 2,5–3,5 cm. Bl. flerstädes, Sm. Västervik (den vanliga dvärgformen, f. *microphýllus*, har typisk bladform); f. *umbrósus* *Marss.*: blad undertill gröna. Sk. Kullaberg.

18. *R. hórríðus* *Hn.* — Turion kraftig, tätt korthårig, dess alla taggar böjda eller klotlika, dess blad undertill sammetsmåriga, gröna eller grå, groft dubbelsågade, fotlikt 5-fingrade eller 3-fingrade; uddblad med den långa, tvära spetsen, 7–10 × 6–9 cm; blomskott med täta, utstående hår, glandelhår samt täta, krökta, gröfre och finare taggar; blomställning öfverst en sammandragen, bladlös eller fåbladig, sammansatt kvast eller klase, nedtill med utstående sidoaxlar; foderblad tätt taggiga, gråhvita, långspetsade, vid blomningen uppåtböjda eller utstående, sedan nedvikna, i frukten vanligen åter uppåtböjda; krona ljusröd, 1,5 cm vid; kronblad bredt omvänt äggrunda med tvär, kort klo; ståndare längre än och böjda öfver de gula stiften; strängar hvita; knappar gulgröna; fruktämnen småludna. 7, 8. r. Ög. — Vid Skutskär i Upl. har *H. Thedenius* år 1878 funnit en något afvikande form af denna art; den fanns kvar äfven år 1887.

19. *R. pállíðus* *Whe.* (*Lindeb.* H. R. 25) — Turionens taggar glesa, föga olikformiga, strax ofvan den mycket förlängda bas-

¹⁾ Så bildas >scabritier>.

ytan tvärt böjda, de större 5 mm; turionblad fotlikt 5-fingrade, groft enkelsågade, på båda sidor gröna, föga håriga; uddblad omvänt äggrundt, tvärspetsadt, 7–12 × 4–8 cm; blomskott med täta, korta hår, täta, långa glandelhår och glesa, starkt krökta, svaga taggar; blomställning upptill en enkel eller föga sammanfatt, gles kvast af långskaftade blommor eller fåblommiga knippen, nedtill förstärkt af sidoklasar; foderblad långspetsade; krona 2,5 cm vid; kronblad smalt omvänt äggrundt, hvita; ståndare längre än stiften. 7. r. Sm. Ukna, Blidstena.

20. *R. Bellárdil* *Whe. & N.* — Turion med glesa hår, men mycket täta, röda borst, glandelborst och glandelhår samt svaga, 2–3 mm långa, borstlika taggar; blad enkelt–flikigt dubbelsågade, på båda sidor gröna, nästan glatta; uddblad omvänt äggrundt–vigglika, med två spets, 8–13 × 5–8 cm; foderblad tätt glandelborstiga, gröna eller grå med filludna kanter, slutna till frukten; kronblad 3–4 mm breda, hvita, tunglika; krona 1,5–2 cm vid; ståndare längre än stiften. 7. r. Sm. Ög. — *f. ferox* *Marss.*; turion nästan utan hår, men med tätare borst och starkare taggar. Sm. Örö.

Corylifóll.

Hit höra ett stort antal former, af hvilka några äro hybrider mellan *R. cæsius* och de föregående, andra åter, vare sig de uppstått genom korsning eller variation, för närvarande uppträda såsom själfständiga, ofta väl begränsade arter med stor utbredning. Dessa senare hybridisera dels sinsemellan, dels med *cæsius*, och därigenom uppstå intressanta, men svårbestämde former, till hvilka jag endast undantagsvis ansett mig böra taga hänsyn i nedanstående redogörelse.

21. *R. corylifóllus* *Arrh. H. N. 7: 46.* — Turion glatt, trind–trubbkantig, 4–5 mm i genomskärning, dess taggar syllika med kort basyta, raka, 5 mm, blandade med glesa, nästan oskaftade glandler; dess blad 5–3-fingrade, enkelt eller svagt dubbelt sågade, undertill gulaktigt ludna; uddblad på mycket kort (1–2 cm) skaft, 9–11 × 7–9 cm, från djupt hjärtlik bas med rundade eller till midten parallela, sedan konvergerande sidor och två, 2 cm lång spets; blomskott håriga med korta, mörka glandler, deras taggar raka, nålformiga, 1–2 mm; blommor på 1–2 cm långa skaft, öfvervuxna af bladen, i enkel, 3–7-blommig klase; uddbladen på blomskottens öfre blad bredt ovala; foderblad på utsidan grågröna; krona vit, 1,5–2 cm vid; kronblad nästan runda med kort klo; ståndare något längre än stiften; sätter riklig frukt. r. Sm. Örö. — var. *eriocárpus* (*Wahlb.*) *Arrh.* (non *Lindb.*, nec *F. Aresch.*; syn. *R. Lagerbérghii* *Lindb.*, *corylifóllus* *ovátus* *F. Aresch.*); turion utan glandler, dess uddblad bredt hjärtlika, bredast nedom midten och därifrån långsamt afsmalnande till kort spets, 9–18 × 7,5–14 cm; blomskott glatta eller upptill något håriga, med få eller oftast utan glandler; blomskaft något längre; blommor något flera; hela växten gröfre och något starkare, för öfrigt som föregående. Sk.-Bh. r. — En ungdomsform af denna är *f. dúbius* *F. Aresch.* Bh. r.

22. *R. ruderalis* *F. Aresch.* — Turion glatt, trind eller trubbkantig, utan glan-

delhår, med glesa, svaga, krökta eller raka taggar; dess blad svagt håriga, undertill gröna, skarpt och jämnt, ofta enkelt, finsågade; blomställning bladig, bildad af långskaftade, glesa knippen från de öfre bladvecken, endast på svaga blomskott en enkel, kvastlik klase. Foderblad utstående från, eller tryckta till frukten. Hos den typiska formen äro turionerna trinda, 5 mm tjocka, med 3—4 mm långa, nästan vinkelräta taggar, bladen 3—5-fingrade, enkelsågade, mörkgröna och uddbladen bredt hjärtlika, 11—13 × 9—11 cm stora, starkt erinrande om *R. suberectus*. Bl Vämmö. r. — var. debíllor: turion kvantig, svag, omkring 2 mm tjock med 2 mm långa, krökta taggar; blad ljusgröna, svagt dubbelsågade; uddblad långa, långspetsade, 6—9 × 4—6 cm; blomställning upptill bladlös, klaselik. r. Bl. Herstorp, Lyckeby; Sk. Stenshufvud; Obg, Tolltorp. Synes vara en öfvergångsform till *R. Lidförsii*.

23. *R. halländicus* (Gabriels.) Neum. — Turion trubbkantig, dess taggar täta, dels 5—6 mm, raka eller klolika, bägge med förlängd basyta, dels kortare, olikstora, med nästan rund basyta, därjämte talrika borst och glesa glandelhår; blad tjocka, fasta, undertill gröna, nästan glatta, ofvan gulgröna, skarpt och ojämnt dubbelsågade; uddblad med bredt hjärtlik bas och triangulär tillspetsning, 8—11 × 6—9 cm, på 2,5—3,5 cm långa skaft; blomskott upptill håriga, klädda med täta, klolika taggar och glesa glandelhår; blad 3-taliga, de öfres uddblad från smal, vigglik bas starkt förlängda; blommor i fåblommig klase, gömd inom eller något höjd öfver bladen; foderblad ofta långspetsade, vid blomningen utstående, sedan uppböjda mot frukten; blommor hvita, 3—4 cm vida; ståndare mycket längre än stiften, bägge hvita; frukt glatt. 6, 7. r. Sk. Hall.

24. *R. nitens* Lindeb. H. R. 44. — Turion nedliggande, ofta fårad, med glesa, svaga, raka eller krökta taggar, mer eller mindre glandelhårig; blad tunna, glänsande höggröna, groft dubbelsågade; uddblad bredt hjärtlikt, 8—10 × 6—8 cm; blomskott tätt glandelhåriga, svagtaggiga; blommor hvita eller ljusröda, 2—3 cm vida, i enkel eller föga sammansatt klase, höjd öfver bladen; ståndare föga längre än de grönaktiga stiften; foderblad på utsidan grågröna, efter blomningen utstående, i frukten uppåtböjda. 7. r. Sk.-Bh. — Varierar mycket; den här beskrifna formen påminner starkt om *R. plicatus*; en starkare väpnad form med rikligare glandelhår, jämnare sågtänder och kortare, svagare blomskott är *f. obumbratus* Lindeb. H. R. 45. Bh. r. En annan, nästan aldeles lik *suberectus*, *f. suberectiformis* finnes vid Göteborg och står mycket nära *R. maximus* Marss. Vid Arildsläge i Sk. finnes en om *R. eluxatus* starkt påminnande form (*B. Lidfors*).

25. *R. serrulatus* Lindeb. H. R. 46. — Turion skarpkantig, ofta fårad, än aldeles upprät, glest, likformigt och svagt beväpnad, än lågbågig, starkt beväpnad med olikformiga och olikstora taggar, de flesta vinkelräta, talrika borst och glandelhår; dess blad 5-fingrade med kortskaftade nedre småblad och långskaftadt uddblad på 3 cm långt skaft; detta än bredt omvänt äggbundet, än från inskuren, rundad bas småningom utvidgad till midten och därifrån triangulärt med två spets, 7—9 × 5—7,5 cm; blomställning hvitluden, glandelhårig, utbredd och förlängd, nedtill bladig, sammansatt af långskaftade knippen; blommor ljusröda, 2,5—3 cm vida; yttre ståndare nästan dubbelt längre än de rödlett gröna stiften; foderblad på utsidan filtludna, vid blomningen utstående, i frukten tilltryckta. 7. r. Bh. Hall. Blixered. Hit föra vi var. *imitalibilis* F. & G.: öfverallt nästan glatt; turiontaggar svagare och mera böjda; turionblad bredare, 5—9 × 6—10 cm, gröfre sågade. r. Sk. Kullaberg (*B. Lidfors*).

26. *R. rosanthus* Lindeb. — Turion trind eller trubbkantig, glatt och utan glandelhår; blad 5-fingrade, undertill vanligen hvitludna, skarpt enkel- eller svagt

dubbelsågade med breda sågtänder; uddblad djupt och bredt hjärtlikt, $7 \times 7,5$ eller 10×9 cm, på 2,5—4 cm långt skaft; blomskott ludna med små, fina, raka taggar eller borst; blommor i enkla knippen, dessa från de större mellanbladen ensamma på längre, från de öfversta flera tillsammans på kortare skaft, sålunda bildande en kvastlik blomställning bland de öfre bladen; foderblad fittludna, äfven i frukten nedvikna; krona 1,5—2 cm vid, liksom de stiften öfverskjutande ståndarna ljusröd. 7. r. Då fruktämnen äro glatta, skiljes den från *R. corylifolius* genom de längre skaftade uddbladen och de med turionen olivfärgade taggarna. — α cordatus *F. Aresch. (Lindeb. H. R. 42)*: turion dagglå, trind eller trubbkantig, 5—10 mm i genomskärning, med purpurfärgade eller violetta, från rundad basyta syllika, vinkelräta, 2—5 mm långa taggar; blomskaff korta, 1—1,5 cm; fruktämnen vanligen finludna. Bh.; β cordatiförmis (cordatoides *Neum. in sched*): blad glatta, undertill gröna; fruktämnen glatta; foderblad i frukten obestämda, än utstående, än nervikna. Hall. Stensjö; γ lejoearpus *Lindeb. p. p. (H. R. 43)*: turion kantig, 5—6 mm i genomskärning, gul eller något rodnande, dess taggar glesa, raka, lika långa (3 mm), från förlängd basyta något sammantryckta; blommor på längre skaft, de öfre ej packade, något skjutande öfver bladen; fruktämnen vanligen glatta. Bh. Hall

27. *R. eluxatus* *Neum.* — Turion skör, 3—4 mm i genomskärning, krypande eller lågbågig, glatt och kantig med få glandelhår; dess taggar svaga, 2—3 mm, från förlängd, uppsvällad bas lutande, dess blad 3-, sällan 5-fingrade, ofvan och undertill rent gröna, glatta, med tydligt nervnät, svagt dubbelsågade med små och skarpa tänder; uddblad bredt elliptiskt, $10,5-11 \times 8,5-9$ cm; blomskott något gråludna, glandelhåriga, glest och svagt väpnade, sicksackkrökta; blomställning bildad af nästan lika långa, knippebärande sidoaxlar från bladvecken, endast upptill bladlös; foderblad gråludna, efter blomningen nedböjda, i frukten utstående eller tilltryckta; blommor ljusröda, 1,5—2 cm vida; stift gulgröna, mycket kortare än de ljusröda ståndarna; frukt glatt. 7, 8. r. Hall. — *f. asperior* *Neum.*: turion borstbärande, taggar något oliformiga; *f. salisus* *F. Aresch.*: gröfre och starkare form med bestämdt 5-taliga, undertill håriga turionblad.

28. *R. cyclophylus* *Lindeb. H. R. 48, 49.* — Turion rundad—trubbkantig, 6—8 mm i genomskärning, violett anlupen; dess taggar nålformiga, 5—6 mm långa, från kort basyta vinkelräta, blandade med borst och glandelhår, dess blad 5-fingrade, undertill vanligen silkesludna; uddblad från bredt och djupt hjärtlik bas rundadt, $9-12 \times 8-12$ cm, med kort spets och 3—5 cm långt skaft; blomskott rikt glandelhåriga med täta, raka borst; blomställning bladig; blommor ljusröda, 2,5—3 cm vida; ståndare ljusröda, längre än de likaledes ljusröda stiften; frukt glatt, välutbildad, omsluten af de stora, gråludna foderbladen. 7, 8. r. Bh. Synes omfatta glandelrika former af *rosanthus* och *eluxatus*.

29. *R. prunósus* *Arrh. (H. N. N:o 7: 47; Lindeb. H. R. 41.)* — Turion glatt, rundad eller trubbkantig, violett eller rödt anlupen; blomskott utan eller med få glandelhår; blomställningen är en bladig eller bladlös spira, sammansatt af knippen; foderblad i frukten nervikna. 7, 8. r. Ög. Sm. Bl. Sk. Bh. — *f. validior*: taggar grofva, koniska; blomställning ända till toppen storbladig. Ög. Fångö (*Lönnerberg*), Jonsbergs säteri (*Lewin*); *v. aciculatus*: turion tjock och grof; taggar fina, nästan borstlika; blad mycket grofsågade, föga håriga, nästan släta med bredt hjärtlikt, upptill triangulärt uddblad. Sm. Stensö i Ukna och Gränsö vid Västervik; *v. patens*: foderblad ej nervikna från frukten; blommor hvita. Bh. Fiskebäckskil (*B. Lidforss*). Hit hör troligen också *v. silvéstris* *F. Aresch.*

30. *R. egregiulusculus* *F. & G. p. p.* Exs. F. & G. 48. — Turion glatt, lågt bågböjd med strimmiga, plana eller urhålkade sidor och listformiga kanter, utan glandler, men med glesa, raka, nålformiga taggar; blad 3-fingrade med delta sidosmåblad eller 5-fingrade, undertill tunt gråludna; uddblad ungefär lika långa som breda, från svagt inskuren eller rundad bas, bredt omvänt äggrunda, 8—10 × 7—9 cm, på 3,5—4 cm långa skaft, oftast tvärt tillspetsade, sammansatt sågade; bladskaff föga längre än de nedre småbladen; blomskaff utan glandelhår, håriga, men ej hvitludna; taggar glesa, små och fina; nedre blad 3-fingrade, öfre oftast hela, bredt ovala; blomställning bildad af uppräta, långa axlar från mellanbladen, hvardera bärande ett tvärsidigt knippe, upptill öfvergående i en bladlös kvast eller klase af liknande knippen; foderblad på båda sidor hvitludna, i frukten uppåtböjda; blommor 2,5 cm vida, ofta dubbla; kronblad rundadt ovala, ljusröda eller hvita; ståndare och stift gulhvita, de förra 1, längre än de senare. 7, 8. r. Hall. Bh. Växer bland lejocarpus och har blifvit förväxlad med den; f. *Mortensénii* *F. & G. Exs. 47*: taggar svagare, blad mindre håriga, ståndare kortare. Hall. Falkenberg; var. *Lidförssii* *Gelert Meddel. fra Bot. For. 1891*: turion tydligt fårad, med lutande taggar; blomknippen oftast oskaftade, bildande en lång, än bladlös, än bladig spira; blad gulgröna med smalare uddblad; foderblad i frukten nervikna eller utstående; krona hvit. Ö. och s. Sk. flerstädes. En ungdomsform af typen är f. *mixtus* *F. Aresch.*

31. *R. flóniæ* *F. & G.* — Turion kantig, därjämte ofta fårad, glandelhårig; dess taggar 1—2, sällan 3 mm, antingen alla krökta och lutande eller blandade med raka, nålformiga; blad undertill tätt, hvitt filltudna, sammansatt—flikigt sågade; uddblad rutformigt, omvänt äggrundt eller nästan vigglikt, 7—10 × 4,5—6,5 cm, i skugga ända till 13 × 10 cm; blomskott ludna med täta, korta glandelhår; blomställning förlängd, nedtill bladig, med korta sidogrenar, upptill, särdeles på svaga skott, bladlös enkel klase; foderblad gråludna, i frukten tilltryckta eller utstående; krona ljusröd, 2 cm vid; fruktämnen glatta. 7, 8. r. Ostkusten Bl.-Srm.; f. *scábrior*: turion med starkare, olikformiga taggar. Sm. Öfverum (*A. Lund*); Ög. Jonsberg (*Fr. Elmqvist*). — Till denna art föra vi äfven *R. nemoralis* v. *subglandulosus* *F. Aresch.* från Sm. Åldersbäck.

32. *R. divérgens* *Neum. i K. V. A. Öf. 1883*; (*Lindeb. H. R. 50, 51*) — Turion rundadt kantig, tjock, vanligen brunröd, med täta glandelhår och raka, svaga, 5 mm långa taggar; turionblad undertill hvitludna eller gleshåriga, sammansatt—flikigt sågade, med likformiga tänder; deras uddblad rundade, 8—12 × 6—9 cm, mot spetsen tvärt sammandragna; blomskottens öfversta uddblad vigglika; blomställning sammansatt, utspäradt grenig, bladig och kvastlik; blomskaff och foder gråludna, tätt glandelhåriga; blommor hvita eller ljusröda, 2—2,5 cm vida; ståndarknappar tätt håriga, öfverskjutande stiften; fruktämnen glatta; foderblad utstående eller löst tryckta till den väl utbildade frukten. Erinrar om *R. radula*. 7, 8. r. Sk. Bl. — Formen *Lybéckii* *Lindeb.* kan ej skiljas från typen; f. *serótinus* *Lindeb.* synes stå närmare nitens. Hit föra vi däremot var. *tillíceus* *F. Aresch.*: till alla delar större och kraftigare än föregående, med dubbelt så långa taggar; turioner högbågiga och tjocka; uddblad rundadt hjärtlika, nedre småblad ofta skaftade; foderblad i frukten ofta nervikna; taggar, glandelhår och borst än täta, än glesa (f. *nudus* *F. Aresch.*); har snarare utseende af *villicaulis* eller *pulcherrimus* än af de närliggande *coryllifolii*; var. *progénerans* *Lidf. K. V. A. Öf. 1899*: turiontaggar olikformiga och olikstora; borst och glandelhår täta; uddblad nästan cirkelrunda;

ståndarknappar svagare håriga; för öfrigt som typen, af hvilken den är en heterakant form.

33. *R. Wahlbergii* Arrh. — Turion kraftig, kantig, utan glandelhår och borst, ofta fårad, med vanligen glesa, starka, krökta eller raka taggar med förlängd basyta; blad tjocka, 5-taliga, undertill filludna, något olikformigt enkelt eller svagt dubbelt sågade; uddblad bredt hjärtlika med långsamt afsmalnande kort spets; blomställning starkt väpnad med krökta taggar, men utan glandelhår, bildad af knippen med mycket kort skaftade blommor, upptill klaselik, bladlös eller med enkla blad; blommor vanligen ljusröda, 2 cm vida, med rundade eller bredt omvänt äggrunda kronblad; ståndare längre än stiften; foderblad filludna, efter blomningen nedböjda, i frukten nedböjda eller utstående. 7, 8. Bh.-Sk.-Sthm. Öl. Otl. — En särdeles vacker skuggform med enkel, bladlös klase och tunna blad är *f. tenuifolius* F. Aresch.; en antagligen hybridogen öfvergångsform till *R. nemorosus* är var. *obscurus* Lund, till *ambifarius* och *memoralis* var. *permixtus* F. Aresch. till *egregiulusculus* var. *Lindblómii* Westerl.

34. *R. nemorosus* Arrh. H. N. 6: 47. — Turion upprät eller båg böjd, 5-kantig med fårade eller urhålkade sidor och glesa, svaga, nästan räta, likformiga taggar, utan eller med spridda glandlier; dess blad 5-, sällan 7-taliga, ofvan glatta och lifligt gröna, undertill gulgröna och svagt håriga af enkla, korta hår, flikigt dubbelsågade; uddblad 10 × 8 cm, strax ofvan den bredt hjärtlika basen långsamt afsmalnande till en bred triangel med eller utan tvärt afsatt spets; sidomåbladen bredt ovala, de nedersta ovala, något kortare än bladskafvet; blomskafv glest väpnade med svaga taggar, föga ludna; deras blad flikigt dubbelsågade, oftast 3-fingrade, de öfre hela, de nedre någon gång 5-fingrade; blommor än i enkel bladlös, än i bladig klase, i hvilket fall de nedre grenarna bära 2-blommiga knippen med lika långa blomskafv; blomskafv hvit—grå ludna, under fruktsättningen riktade uppåt, af samma längd eller dubbelt så långa som frukten; foderblad hvit ludna, efter blomningen och oftast äfven i frukten nedåtriktade; kronblad ljusröda, omvänt äggrunda; ståndare i allmänhet något, endast de yttre 1, längre än de gulröda stiften, fruktämnen försedda med spridda och glesa hår. 7, 8. Längs hela ostkusten. Sm.-Sk.; v. *acutangulus* F. Aresch.; solform med 2—3-blommiga grenar i blomställningen, smalare turionuddblad, större taggar, starkare sågning och nästan konstant i frukten nedåtriktade foderblad; f. *robustior*: klase bladig, starkt förlängd, dess öfre blad enkla, grofsågade; blomskafv starkt förlängda, knippebärande. Bl. flerstädes. Sk. Stenshufvud; f. *inumbra*: den motsvarande skuggformen med tunna, glatta, undertill rent gröna blad. Sm. Stensnäs, Bl. och Ög. flerstädes. Bägge dessa former hänföras af F. Areschoug till *R. ruderalis*. * *subsulcatus*: turion fårad, daggbå, dess blad ofta 7-taliga; blomskott dunhåriga, försedda med glesa, krökta och täta glandelhår; blommor i starkt förlängd och bladig klase; dess nedre blad 3-fingrade med omvänt äggrundt eller vigglikt uddblad, de mellersta 3-flikade, de öfre hela, öfvergående i skärblad, alla grofsågade, undertill grågul ludna; blomskafv 8—4 cm långa, glest taggiga, utstående, före blomningen båglikt böjda, bärande en enda eller därejämte 1 eller 2 kortskaftade sidoblommor; blommor ljusröda, 3—4 cm vida; kronblad bredt omvänt äggrunda; ståndare mycket längre än stiften; foderblad långspetsade, på utsidan grå ludna med filludna kanter. 7, 8. r. Upl. Värmdön, Ekenäs (A. Lindqvister). En egendomlig underart, som jämte kraftiga former af *nemorosus* på sin tid af mig förenades till *circumiens in sched.*; är säkerligen hybridogen och erinrar om *sulcatus*, *fionie* och

nemorosus; en afvikande form med mindre fårad turion och kortare blomställning är funnen i Ög. Jonsberg, Kalfö (*Leucin*).

35. *R. acuminátus* *Lindb.* H. R.: 38, 39. — Turion 5-kantig med platta eller obetydligt urhålkade sidor och täta, olikformiga, dels grofva, starkt lutande och sammantryckta, dels raka och fina taggar, utan eller med spridda glandler; dess blad 5-fingrade, ofvan glatta och gulgröna, undertill svagt håriga, dubbelt, ofta flikigt, sågade med olikstora tänder; uddblad från bredt äggrund bas tvärt långspetsadt; blomskott med gula, medelstarka, krökta taggar, i öfre delen tätt hvitludna, de mellersta bladen ofta 5-fingrade, dubbelsågade; blomställning sammansatt, i den öfre delen bladlös, i den nedre med 3-fingrade, (ytterst sällan hela) blad; dess primära sidoaxlar vit- eller gråludna, oftast uppbärande kvast- eller klaselika knippen; blomskäft ofta flere gånger längre än frukterna, under fruktsättningen nästan rakt utstående; foderblad hvitludna, efter blomningen utdöjda och under fruktmognaden i regeln löst tilltryckta; krona 2,5—3 cm vid, kronblad hvita, rundadt ovala; ståndare i allmänhet 11, längre än de grönaktiga stiften; fruktämnen glatta. 7, 8. Bh.-Sk.-Srm.

36. *R. ambifárius* *P. J. Müll. sec. Gelert.* (Exs. F & G. III. 84; commixtus F. & G.) — Turion kantig, ofta något fårad; taggar 3—5 mm, svaga, antingen alla raka, täta, sylformiga eller alla glesa, något krökta; blad 5-fingrade, ofvan gröna med gråskimrande hårbånd mellan nerverna, undertill gråludna, sammansatt, ofta något flikigt sågade med skarpa, nästan lika sågtänder; uddblad 6—10 × 5—8 cm på 1,5—4 cm långa skaft, från smalare bas bredast på midten och därifrån långsamt afsmalnande till kort spets; blomskott upptill fältudna med glesa, korta glandelhår och täta, små, men krökta taggar; blommor i kortskaftade knippen, bildande en bladlös kvast eller kort klase, nedtill förstärkt af sidoaxlar från bladvecken; blomma vit, 2—2,5 cm vid; yttre ståndare ända till dubbelt längre än stiften; foderblad slutande till frukten. Bh.-Sk.-Sm. — På fuktiga, skuggrika ställen får den glesare taggar, lifligt gröna blad med mera rundade uddblad: f. *umbrósus*. Är i Sk. på Österslätt en särdeles väl begränsad och lätt skild art, men hybridiserar i Rubusrika trakter, t. ex. Stenshufvud i Sk., Vämmö i Bl. och flerstädes i Bh. med närstående *corylifolii* och blir därigenom mindre distinkt.

37. *R. acútus* *Lindb.* — Omfattar olikformigt och tätt taggiga, på glandelhår och -borst rika former af andra *corylifolii*; frukt väl utbildad, omsluten af fodret; turion ofta rundad, dess blad ej sällan med antydning till 7-talighet. 7, 8. r. — *acuminatifórmis* (*Lindb.* H. R. 47): turion rundad eller trubbkantig, dess uddblad 6—8 × 6—7 cm, hjärtlikt triangulära, långt och tvärt spetsade, undertill svagt fältudna eller glatta; blomställning upptill bladlös; blomskäft förlängda; blommor hvita, 3 cm vida. Bh. flerstädes, Hall. Släp, Klef, Särö; Sk. Arildsläge (afviker genom jämnare sågade blad). Tryna vid Gyllebo (afviker genom kortare, mera bladig blomställning; β *ambifariifórmis*: skild från föregående genom finare, mera borstlika taggar, bladig blomställning och sitt *ambifarii*-lika utseende. Sk. Smedstorp. γ *nemorosifórmis*: turion ofta trind, blad undertill merendels tätt hvitludna; uddblad 10—12 × 10—12 cm, bredt hjärtlika, med kort, ej tvärt afsatt spets; blomställning bladig, bildad af glesa knippen; foderblad i början nedböjda, sedan än utstående, än tryckta till frukten. Ög. Rönö, Skälläng; δ *fioniaefórmis*: blad undertill tätt fältudna, turionuddblad från smalare bas ovala eller omvänt äggrunda; taggar i blomställningen krökta—klotlika. Ger intryck af *acuminatus* × *fioniaefórmis*. Hybriden *cæsius* × *ambifarius*, som är iakttagen flerstädes i

Sk., har en viss likhet med β , men är betydligt svagare väpnad, mindre oliktaggig och har dålig fruktsättning.

38. *R. cæsius* L. — Turion trind, krypande, vanligen 2–3 mm tjock, rödt eller violett anlupen, oftast glandelhårig, utan verkliga taggar, men med fina, från förlängd, lineär basyta raka eller krökta borst; stipler skaftade, bredt lansettlika; blad 3-fingrade med antydning till 5-talighet, flikigt sammansatt sågade, sällan 5-fingrade; uddblad rundade, ovala eller rutformiga; blomskott mer eller mindre glandelhåriga; blommor än ensamma på 2–6 cm långa skaft, än i långskaftade knippen från bladvecken; foderblad vanligen långspetsade, tätt omslutande frukten; krona 1,5–2 cm vid; kronblad omvänt äggrunda, hvita; småfrukter stora, dagglå. 6–8. a. Bh.-Sk.-s. Norrl. — α *aquaticus* W. & N.: turion glatt, dess taggar långa, raka, glesa; blad släta, tunna, gröna, föga håriga, flikigt sammansatt sågade, ofta genom udd- eller sidbladens klyfning tenderande till 5-talighet, någon gång 5-fingrade; fuktiga och skuggiga ställen; understundom äro blomskottens taggar 2–3 mm långa, nålformiga och deras glandelhår ytterst täta, röda (f. *glandulosus* Focke. Sk. Arildsläge); β *arvâlis* Rchb.; turiontaggar krökta, korta och täta; blad 3-fingrade, ofta med antydning till 5-talighet, tjocka, veckade, undertill gråludna; åkrar, stränder; γ *dunensis* Noeldrke: turion finluden, eljest som föregående. Hall. Söndrum; Sk. Torekow och Båstad; δ *ramosus* Neum.: turion blommande första året; blomskott ofta klädda med täta, röda, glandelhår. Sk. Kullen.

\times *cæsius* \times *idiæus* (Exs. F. & G. 55–57) — Turioner trinda, grofva, rödt eller violett anlupna, med borst i samma färg, bildande högbågiga, täta snår; blommor på korta skaft, hopade i knippen; kronblad små och smala; fruktämnen ludna; småfrukter förkrympta, sällan en eller annan utbildad, röd. 6, 7. Sk.-Upl.; α *subidiæus*: turionblad öfvervägande 7-taliga; uddblad bredare än sin längd, än undertill ludna (f. *latifolius* Neum.) än undertill glatta (f. *scopulorum* Neum.); uddblad smalare än sin längd: f. *angustifolius* Neum.; β *subcæsius*: turionblad öfvervägande 3-taliga; då bladen äro undertill hvitludna, kalla vi den f. *villosus*, då de äro glatta, f. *glábrior*.

\times *cæsius* \times *saxatilis* — Skild från *R. cæsius* genom mycket smärre kronblad och genom blomskotten, som utgå från jordstammen, icke från en turion; från *saxatilis* genom större kronblad och förlängda blomskaft. 6, 7. r. Sk. Ringsjön och Krageholmssjön; Bh. Koön, Halsen.

39. *R. saxatilis* L. — Jordstam kort, krokig; stjälkar, 15–40 cm, och flageller, intill 1 m långa, tufvade, håriga, med glesa borst; småblad skarpt dubbelsågade långt nedom midten, bredast på midten; uddblad rutformigt, 5 \times 4,5 cm, eller elliptiskt, 8 \times 4 cm, spetsigt, på 1–1,5 cm långt skaft; sidosmåblad osymmetriska; nedre stipler elliptiska, spetsiga, öfre lansettlika, trubbiga; blommor 2–12 i flocken, nedom denna äfven ensamma eller parvis på längre skaft; blombottens sterila del skålformig, 2–3 mm djup;

foderblad 3–4 mm, triangulära, vid blomningen tillbakavikna, sedan förlängda, uppstående, öferskjutande kronbladen; ståndare 3–5 mm; pistiller 2–6, deras stift knappt nående öfver blombotten; stenfrukter 1–4, stora. 4 6. Stönhallon; skogsbackar. a. Lpm.-Sk.; f. *punguis* *Neum.*: en yppig form med förlängda blomskäft, 2–5 blommor i flocken; kronblad 5–6 mm, något längre än foderbladen. Mpd. Alnön, Sk. Kullaberg. r.

40. *R. áretíceus* *L.* — Stjälkar 1–3 tillsammans, finludna, utan eller oftare med täta glandelhår (f. *pseúdo-áretíceus* *Kuntze*), 10–30 cm höga; småblad glatta eller glest tilltryckt håriga, nagg-sågade med enkla eller inblandade dubbla tänder, eller inskuret parflikade (f. *Hellströmii* *Kuntze*); uddblad trubbigt, på 2–6 cm långt skaft, ovalt eller rutformigt, vanligen helbräddadt nedom midten, 2,5–5×2–3 cm; stipler rundadt–ovalt lansettlika; foderblad jämbredt lansettlika, 5–10×1–2 mm, kortare än de ovala—omvänt äggrunda, röda kronbladen, vid blomningen utstående, vid fruktmognaden tilltryckta till frukten; ståndare (5–8 mm) och stift talrika, röda—hvita, de förra hopböjda öfver de senare. 4 6. Åkerbär; svedjefall, dikeskanter. Lpm.-Upl. Ner. Vrm.; f. *schizopétalus*: kronblad flikade; f. *leucíticus* *Læst.*: kronblad hvita, kortare än foderbladen.

≧ *áretíceus* × *saxátillis* — Än mest lik *arcticus*, f. *subáretíceus* (*castoreus* *Læst.*), således utan flageller, blommor röda, af denna arts storlek, men skild genom blomställningen, som är 2–5-blommig flock, och de spetsiga, skarpt dubbelsågade småbladen; än mest lik *saxatilis*, f. *subsaxátillis*, således med långa flageller, håriga blad, små, lansettlika, hvita eller ljusröda kronblad och korta, triangulära foderblad, men skild genom långskaftade blommor, ensamma eller i fäblommig flock, samt längre ståndare och stift; dessa ytterligheter sammanbindas genom en massa former, som jag sammanför till f. *médius*. Hybriden är känd från Vb. Jmt. Mpd. Hls. r.

41. *R. chamæmórus* *L.* — Jordstam krypande, med aflägsnade stjälkar; dessa obeväpnade, 10–30 cm, med glesa lågblad, upptill med 2–4 långskaftade, njurlika, 5–7-klufna, 4–8×6–10 cm stora blad; flikar grundt sågade; stipler ovala, de öfre förkrympta; blomskäft 2–4 cm, liksom de 4–6-taliga, elliptiska—oval foderbladen glandelhåriga; kronblad 4–6, omvänt äggrunda eller urnupna, hvita, 10–15 mm långa; fruktsamling klotrund, i början rödaktig. 4 6. Hjortron; mossar, myrar. a. Lpm.-Sk.

7. *Fragária* L. Smultron.

Foder 5-bladigt med 5 mindre ytterfoderblad; kronblad 5, omvänt äggrunda; ståndare talrika; pistiller många, med stift från frukt-ännets sida; frukt af talrika smånötter, fästa på och något ned-sänkta i ett saftigt, uppsväldt, slutligen från den öfriga blombotten lossnande fruktfäste (smultronet). Örter med 3-fingrade blad och hvita blommor i toppställdt, flocklikt knippe.

A. Hår på alla eller åtminstone de yttersta blomskaften snedt utstående — tilltryckta:

I. Pistillfäste glatt; foderblad vid fruktmognaden utstående eller nedböjda 1 *vesca*.

II. Pistillfäste hårigt; foderblad vid fruktmognaden slutna till skenfrukten 2 *viridis*.

III. Dessa kännetecken blandade . . . \times *vesca* \times *viridis*.

B. Alla blomskaft med vinkelrätt utstående

hår 3 *moschata*.

1. *F. vesca* L. — Rotstock utvecklande långa, krypande, i spetsen rotsläande utlöpare; stängel (sällan 1–3-bladig stjälk) 5–20 cm hög, upprät, utstående långhårig; blad skaftade med långhåriga skaft, längre än bladskifvan; småblad oskaftade eller nästan oskaftade, rutformigt äggrunda–äggrunda, grofsågade med uddtanden af samma storlek som de öfriga tänderna, undertill tilltryckt långhåriga, som yngre silkeshåriga; blommor σ ; ytterfodrets blad 3 \times längre än breda, ungefär af innerfodrets längd; mogen skenfrukt röd (sällan gul: f. *lutea*; Vg.) mot basen utvidgad och äfven där med smånötter. \pm 5, 6. Skogssmultron; backar, skogar, isynnerhet svedjeland. a. Sk.-Norrl. — v. *monophylla* Duch.: blad enkelt med rundadt hjärtlik skifva. r. Sm. Skurugata i Eksjö s:n.

\times *vesca* \times *viridis* — Mellanform mellan dessa båda arter; bladens uddtand kortare och smalare än dess sidotänder eller något öferskjutande; ytterfodrets blad 4 \times längre än breda; pistillfäste svagare hårigt än hos *viridis*; frömjöl dåligt, blott 5–20 % dugligt; smånötter få, till antalet vida underlägsna de förkrympta; foderblad slutligen uppåtböjda, men ej tryckta till frukten, sällan utspärrade, men ej nedböjda. r. Bland stamarterna. Upl. Sigtuna och Upsala, Gtl. Gervalls i Hejde; helt säkert flerstädes.

2. *F. viridis Duch.* (collina *Ehrh.*) — Lik föregående; stängel 5—15 cm hög med endast högblad, sällan 1-bladig stjälk; småbladens uddtand mindre och kortare än de öfriga tänderna; blommor ofta tvåbyggare; yttre foderblad 5 × längre än breda, af de inres längd eller längre; kronblad mera gulhvita; fruktfäste vid basen utan småfrukter och där afsmalnande, vid mognaden trögt lossnande från den öfriga blombotten; i öfrigt som föregående. 4 5, 6. *Bäcksmultron*; torra ställen, backar. Sk.-Vrm. och Gstr. — f. *calýcina (Lois.)*: foderblad af kronbladens längd; f. *pentaphýlla*: jämte de 3 vanliga småbladen längre ned på skaftet 2 små, motsatta blad; Gtl. Gervalls i Hejde.

3. *F. moseháta Duch.* — Till alla delar större än de föregående; stängel eller stjälk ända till 30 cm, jämte bladskaft utstående långhårig; sidosmåblad tydligt skaftade; uddtanden vanligen längre än sidotänderna; blommor vanligen ♂, men äfven ofullständigt tvåbyggare; yttre foderblad kortare än de inre; kronblad dubbelt längre än innerfodret; pistillfäste glatt; skenfrukter lätt lossnande, vid basen utan smånötter; foderblad vid fruktmognaden utstående eller nedböjda. 4 5, 6. *Jordgubbsmultron*; parker, skuggiga ställen. r. Sk.-Gstr. På de flesta ställena antagligen förvildad.

8. *Cómarum L.* Hummeltuppa.

Blomfoder invändigt färgadt; kronblad lansettlika, kvarsittande; stift nästan toppställda; skenfrukt af talrika smånötter på ett nästan klotrundt, svampigt, kvarsittande fruktfäste; i öfrigt som *Fragaria*.

C. palústre L. — Stjälk 0,3—1 m, uppstigande från en lång, krypande rotstock, isynnerhet upptill hårig med inströdda glandler; blad 2—3-parigt parbladiga med uddblad, de öfversta 3-fingrade; småblad närmade hvarandra, ovalt aflånga—lansettlika, starkt sågade, undertill blågrå och småhåriga; nedre stipler slidlikt omslutande stjälken; blommor tämligen stora i glesa, toppställda knippen, invändigt brunaktigt mörkröda; kronblad omkring 3 × kortare än fodret. 4 6, 7. *Hummeltuppa*; kärr, mossar o. s. v. a. Sk.-Norrl.

9. *Potentilla Hall.* Mura.

Foder 5—4-bladigt, med 5—4 ytterfoderblad; kronblad 5—4, omvänt hjärtlika eller rundade; ståndare talrika; pistiller många; stift

utgående från fruktämnetts sida; frukt af talrika smånötter på ett hårigt, kullrigt, torrt och oförändradt, icke lossnande fäste. Örter, sällan buskar, med fingrade eller parbladiga, strödda blad; blommor i knippen eller ensamma.

A. Foder och krona 5-taliga:

I. Blad (åtminstone de nedre) parbladiga med uddblad:

a. Mindre buske; blommor gula 2 *fruticosa*.

b. Örter:

1. Blommor hvita eller gulhvita 5 *rupéstris*.

2. Blommor höggula; kronblad längre än fodret:

* Blad 2—3-pariga med fliktandade småblad 4 *multifida*.

** Blad 3—5-pariga med helbräddade eller i spetsen 2-klufna småblad; uddbladet 3-flikadt . . . 3 *bifurca*.

*** Blad 6—10-pariga 22 *anserina*.

3. Blommor gula; kronblad kortare än fodret 6 *supina*.

II. Blad fingrade:

a. Blommor hvita 1 *sterilis*.

b. Blommor gula:

1. Rot eller rotstock utan sterila bladrosetter, endast alstrande blom bärande stjälkar:

* Alla blad 3-fingrade (något af de nedersta bladen sällan skenbart 2-parigt eller 5-fingradt) 7 *norvegica*.

** Nedre blad 5—7-fingrade, endast de öfre 3-fingrade:

† Stjälk jämte blomskäft med rakt utstående, raka både tätsittande, korta och glesare, långa hår, upptill dessutom glandelhårig; blad på båda sidor gröna 9 *recta*.

†† Stjälk och blomskäft med snedt utstående, krusiga kortare och längre hår, ej glandelhårig:

□ Blad undertill glest gråfiltade; småblad oskäftade . . . 10 *canescens*.

□□ Blad på båda sidor gröna; nedre stjälekbladens uddblad kort skäftadt, ofta fingerlikt 3-flikadt 11 *intermedia*.

††† Stjälk och blomskäft ulligt filludna; blad undertill vanligast hvitt filludna, med tillbakavikna kanter 12 *argentea*.

2. Rotstock alstrande både sterila bladrosetter och blom bärande stjälkar:

* Alla blad 3-fingrade:

† Blad på undersidan hvitt filludna 8 *nivea*.

†† Blad på båda sidor gröna . . . 16 **verna** * **gélida**.

** Nedre och rosettblad 5—7-fingrade, öfriga 3-fingrade:

† Blad på undersidan grått—hvitt filthåriga:

□ Vanligen utan stjärnhår på blad, bladskaft och stjätkar 13 **collina**.

□□ Blad (åtminstone på undersidan), bladskaft och stjätkar rikligt stjärnhåriga 14 **arenária**.

†† Blad på båda sidor gröna:

□ Blad (åtminstone i bladkanterna) och stjätkar med glesa stjärnhår X **arenária** X **minor**.

□□ Utan stjärnhår:

△ Småblad tandade—sågade endast i främre hälften:

△ Bladrossetter nedtill utan gamla, torra stipler; de friska stiplerna tämligen långa, smala och jämbreda, stjätkbladens lansettlika 15 **minor**.

△△ Bladrossetter nedtill tätt beklädda med gamla, torra fjorårsstipler; de friska stiplerna tämligen korta, äggrundt lansettlika, stjätkbladens bredt äggrunda—ovala 16 **verna**.

△△△ Dessa kännetecken blandade X **minor** X **verna**.

△△ Småblad tandade nästan ända till basen:

△ Stjätkar låga och fina, deras blad mycket enklare och mindre än rosettbladen 17 **opáca**.

△△ Stjätkar tämligen höga och grofva, deras blad föga enklare och föga mindre än rosettbladen 18 **thuringiaca**.

*** Såväl jordblad som stjätkblad 5-fingrade (eller stundom med inblandade 3-fingrade):

† Alla blad 5-fingrade (utom det allra öfversta); stjätk krypande 21 **reptans**.

†† Med inblandade 3—4-fingrade blad:

□ Stjätk tämligen grenig, endast i spetsen krypande; stipler med bred bas X **erécta** X **reptans**.

□□ Stjätk, enkel eller nästan enkel, helt krypande; stipler med bredare eller smalare bas X **procumbens** X **reptans**.

B. Foder och krona 4-taliga (en eller annan blomma dock 5-talig):

I. Stjätkblad oskaftade eller med 1—2, sällan 3—4 mm långa skaft 19 **erécta**.

II. Stjälkblad längre skaftade:

- a. Stipler mot basen afsmalnande till ett kort, men tydligt skaft 20 procumbens.
- b. Stipler mot basen afsmalnande, men icke eller otydligt skaftade; dåligt frömjöl:
1. Stjälk tämligen grenig \times erécta \times procumbens.
 2. Stjälk enkel eller nästan ogrenad \times procumbens \times reptans.
 - c. Stipler med bred bas, oskaftade \times erécta \times reptans.

1. *P. stérilis* (L.) Garcke (fragariástrum Ehrh.) — Rotstock lång, grenig, utsändande långa, bladiga, i spetsen rotsläende utlöpare; stjälkar 5–8 cm, 1–2-blommiga, svaga och nedliggande, mjukhåriga, vanligen 2-bladiga; jordblad långskaftade, med långhåriga skaft, 3-fingrade; småblad rundade—bredt omvänt äggrunda, framtill groftandade, ofvan nästan glatta, undertill silkeslåriga, blågröna; stjälkblad kortskaftade; ytterfoderbladen mindre än de inre; kronblad omvänt äggrunda, i spetsen urnupna, något längre än fodret; ståndarsträngar: glatta; smånötter vid basen håriga. \uparrow 5, 6. Smultronmura; gräsrika backsluttningar. r. Södra Sk. Förvillande lik *Fragaria viridis*.

P. micrantha Ram. — Skild från föregående hufvudsakligen genom saknaden af utlöpare; förvildad i och kring botaniska trädgården i Lund.

2. *P. fruticósa* L. — Mjukluden; 0,3–1 m hög buske med talrika, uppräta grenar; blad skaftade, 2–3-pariga, de öfversta ofta blott enpariga, därigenom 3-fingrade; småblad oskaftade, mycket närmade hvarandra, aflångt—jämbredt lansettlika, helbräddade, undertill silkeslåriga; blommor i knippen, stundom ensamma; ytterfodrets blad lansettlika, ofta längre än de inre, äggrunda, spetsiga foderbladen; kronblad nästan dubbelt längre, bredt omvänt äggrunda, ofta i spetsen urnupna; smånötter håriga. \uparrow 6–9. Tokmura; torra ställen. r. Öl. Ofta odlad i parker och flerstädes förvildad.

3. *P. bifúrea* L. — Några cm hög, tilltryckt småhårig ört med nedliggande—uppstigande stjälkar; blad skaftade, gröna, med lansettlika—äggrunda småblad; uddbladet bredt vigglikt, fingerlikt 3-delt; blommor tämligen små, i glest knippe i grenspetsarna; ytterfodrets blad lansettlika, af samma längd eller något kortare än de äggrunda foderbladen; kronblad något längre; smånötter glatta. \uparrow 6–8. Ryssmura; r. Ctl. Fårön vid Holmudden.

Inkom för omkring 20 år sedan genom ett strandadt ryskt fartyg, hvars spannmålslast bärgades på nämnda ställe, och är nu talrik (*K. Johansson*).

4. *P. multifida* L. *β. lappónica* Nyl. — Stjälk uppstigande, upptill grenig, ända till 47 cm hög, gleshårig; blad ofvan nästan glatta, undertill hvitludna, de nedre långskaftade; småblad lansettlika—ovalt lansettlika, med tillbakavikna kanter, tilltagande i storlek mot bladets spets, de nedre hela—oregelbundet 3-flikade, de öfre 3–5-, uddbladet 5–7-flikadt; stipler lansettlika—äggrundt lansettlika; blommor i fåblommigt knippe, på 2–3 cm långa, gleshåriga skaft, omkring 15 mm vida; ytterfodrets blad aflånga, spetsiga, liksom de något längre, äggrunda foderbladen, tilltryckt håriga; kronblad $\frac{2}{3}$ af fodrets längd, omvänt äggrunda, i spetsen mer eller mindre urnupna. ♀ 7, 8. Klippor. r. Pit. Lpm. en holme i Tjeggelvas.

5. *P. rupéstris* L. — Stjälk upprät, 30–50 cm, rödbrun, korthårig med inblandade längre glandelhår, fåbladig, upptill grenig; jordblad långskaftade, jämte de nedre stjälkbladen med uppåt i storlek tilltagande, snedt och bredt äggrunda—ovala, grofsågade småblad, öfriga stjälkblad kortskaftade, 3-fingrade med nästan lansettlika småblad, alla gröna, glest småhåriga och hårbräddade; blommor i knippen, på ludna och glandelhåriga skaft, stora, omkring 2,5 cm vida; kronblad rundadt omvänt äggrunda, nästan dubbelt längre än de äggrunda foderbladen; smånötter glatta. ♀ 6, 7. Klippmura; berg, buskmark. r. Hall. Bh. Dal. Vg. Sm.

6. *P. supina* L. - Gleshårig; stjälk nedliggande—uppstigande, 10–40 cm, merendels från basen gaffelgrenad; blad 2–4-pariga, de öfversta 3-fingrade; småblad på båda sidor gröna, omvänt äggrunda—aflångt vigglika, inskuret sågade; stipler äggrunda; blommor ensamma, efter blomningen nedböjda; smånötter med svaga längdribbor. ☉ 6–8. Fuktiga ställen, barlastplatser. Sthm. Värtan, Mpd. Tunadal, Vb. Umeå.

7. *P. norvégica* L. -- Stjälk 15–50 cm, upprät, långhårig och sträf, tämligen grof och rikbladig, upptill oftast gaffelgrenad, nedtill enkel eller vid roten uppdelad i flera stammar; blad skaftade, de nedre stundom genom det skaftade uddbladets 2-delning skenbart 2-parigt parbladiga; småblad aflånga—omvänt äggrunda, grofsågade, vid basen helbräddade, vanligen tunna, undertill håriga; stipler stora, äggrundt lansettlika; de nedre blomskafven långa, de öfre mycket korta, äfven efter blomningen upprätstående; ytterfodrets blad trubbiga, smalare än de inre äggrunda, spetsiga foderbladen; kronblad omvänt äggrunda—vigglika, blekgula; smånötter otydligt ribbade på längden. ☉ ☉ 6–9. Baggmura; odlade, stundom fuktiga ställen. Sk.-Norrl.

8. *P. nívea* L. — Stjälkar uppstigande, nästan uppräta, småhåriga, fåbladiga, 5—20 cm höga; jordblad och nedersta stjäklblad alltid 3-fingrade, långskaftade; småblad äggrunda—omvänt äggrundt vigglika, inskuret sågade, ofvan gröna; blomskaft långa; blommor omkring 15 mm vida; ytterfodrets blad nästan lika stora som foderbladen; kronblad något—dubbelt längre, ljusgula, bredt omvänt hjärtlika. ♀ 6, 7. Fjällmura; fjäll. r. Torn.-Pit. Lpm.

9. *P. recta* L. — Stjälk 30—50 cm, grof och upprät, stråf, upptill grenig; bladskaft långt stråfhåriga; småblad aflånga, vid basen vigglika, efter hela sin längd inskuret sågade; blomställning rikblommigt, tämligen hopträngd knippe; foderblad långt styfhåriga; kronblad föga längre än fodret, hos huvudformen blekgula; smånötter rynkiga, med en blekare, svagt vingad köl. ♀ 6, 7. Odlad och förvildad såsom kring Upsala; barlastplatser, Malmö, Sthm. — v. obscura Willd.: hela örten mera mörkgrön och starkare hårig; stjälk oftast rödbrun; bladen djupare tandade; kronblad guldgula; * pilösa Willd.: nedre blad städse 5-fingrade; småblad större, aflångt omvänt äggrunda, de öfre bladen smalt aflånga; smånötter större, svagare kölade. Upsala, Sthm.

10. *P. canesoens* Bess. — Stjälk upprät, vid basen uppstigande, 20—40 cm, upptill kvastlikt förgrenad; nedre blad 5- (sällan 7-)fingrade; småblad aflånga, vid basen vigglikt afsmalnande, inskuret sågade med 4—6 sidotänder, ofvan tilltryckt håriga, undertill längs nerverna långhåriga; stipler upptill lansettlika; blommor nästan alla i jämnhöjd; blomskaft efter blomningen uppräta; kronblad af foderbladens längd, guldgula; smånötter rynkiga, med svag köl. ♀ 6, 7. Barlastplatser t. ex. Obg. Nya varfvet, eller förvildad, Lund.

11. *P. intermedia* L. — Stjälk från bågböjd bas upprät, 20—40 cm, redan nedom midten grenig eller mera sällan enkel; nedre blad 5-fingrade; småblad håriga, grofsågade, på de nedre bladen omvänt äggrunda—aflånga, på de öfre mot basen afsmalnande; öfre stipler äggrunda, spetsiga; blommor tämligen små. ☺ ♀. Stränder, barlastplatser, tillfälligt införd. Sk.-Norrl. — v. Heidenreichii Zimm.: rikligt hårig; småblad undertill något filthåriga, grågröna.

12. *P. argentea* L. — Stjälkar uppräta, uppstigande eller nedliggande, 10—40 cm, upptill kvastlikt förgrenade; nedre blad skaftade, öfre oskaftade; småblad aflånga—mer eller mindre bredt vigglika, i främre delen tandade—parflikade med 2—3 tänder eller sidoflikar, dessa ofta ånyo utböjdt tandade eller flikade; blommor omkring 1 cm vida, talrika; blomskaft efter blomningen uppräta eller raka, utböjda; yttre foderblad smalare, men föga kortare än de inre; kronblad föga längre, svagt urnupna; smånötter finrynkiga, glatta. ♀ 6—9. Silfvermura; torra ställen, backar, betesmarker. a. Sk.-Norrl. — Mycket föränderlig till behåring och bladens flikighet; f. septemsepta Mey.: stor och grof; nedre blad delvis 7-fingrade; f. minuta Ser.: dvärgform med fina stjälkar; f. dissécta Wallr.: småblad parflikade med linje-

smala flikar; f. demissa (*Jord.*) *Lehm.*: småblad blott i spetsen flikade; stjälkar fina, nedliggande; f. incanescens *Opiz*: blad smalflikade, på båda sidor stjärnhåriga; f. nivea *A. Bl.*: blad på båda sidor hvitfildade; f. sórdida *Fr.*: blad undertill grågröna; f. virescens *Wg.*: blad på båda sidor gröna. Alla mer eller mindre sällsynta.

13. *P. collina* *Wib.* — Stjälkar 10–30 cm, talrika från en grenig rotstock, nedliggande—uppstigande, mjukt hvitludna, ungefär från midten greniga; småblad med platta eller föga tillbakavikna kanter, framtill inskuret sågade (uddtanden föga framskjutande—nästan kortare än sidotänderna), ofvan vanligen tilltryckt håriga, undertill stundom blott svagt filthåriga, men då blågröna och vanligen otydligt nerviga; fruktskaft bågliket utböjda; blomställning glesare och blomskaff längre än hos argénteä; för öfrigt vanligen närmast lik denna. 4 6, 7. Backar. r. Sm. Čg. Öl. Gtl. — Hybridogen kollektivart, som innefattar dels hybrider mellan argénteä och arter af verna-gruppen (hos oss arenária, minor och verna), dels också sådana former, som ur dessa hybrider utbildat sig till verkliga, fullt fertila arter.

14. *P. arenária* *Borkh.* (minor *incana *Hu.*) — Stjälkar 5–15 cm långa, uppstigande, vanligen från basen greniga, liksom hela örten ludna af kortare stjärnhår och längre, något utstående hår; bladrosetter ofta rotsläende; småblad viggliket omvänt ägg-runda, i främre delen sågtandade, uddtanden af samma storlek som sidotänderna eller knappt mindre; nedre stipler smala, jämn-breda, öfre lansettlika; blomskaff tämligen kraftiga; yttre foderblad smalare och kortare än de inre. 4 4–6. Backmura; torra, soliga backar. r. Bl. Sm. Vg. Ög. Öl. Gtl. — De sterila sommarskottens småblad mera aflånga och tandade nästan ända till basen.

× *arenária* × *minor* — Glest stjärnhårig på stjälek, blad- och blomskaff; blad gröna endast på undre sidan eller blott i bladkanterna svagt stjärnhåriga; i öfrigt mer eller mindre kortluden och långhårig; frömjöl mycket dåligt. Bl. Wämmö.

15. *P. minor* *Gil.* — Stjälkar uppstigande, 5–15 cm, jämte blomskaff vanligen gröna, beklädda af kortare, krusiga och glesare, långa hår, upptill stundom äfven glest glandelhåriga; bladskaff oftast blott beklädda af långa, något utstående och styfva hår; de sterila sommarskotten med allsidigt ställda blad, deras stammar därför runda; småblad bredt omvänt ägg-runda, särdeles undertill och i kanten långhåriga, framtill tandade, uddtanden mindre och kortare än sidotänderna; blomskaff fina; kronblad vid

basen vigglika, föga längre än fodret, vanligen enfärgadt gula, ofta (alltid?) nedanför den urnupna spetsen med en mörkare-rödaktig förtjockning (som dock försvinner vid torkning); i öfrigt som föregående. 4 4-6. *Vårmura*; backar, sandiga ställen. Södra och mell. Sv. — f. *erythroides* K. Joh.: stjätkar grofva, nedliggande, något rödaktiga, äfven glandelhåriga; sådana glandler äfven på de öfre stiplerna och blomfodret; kronblad vid basen afrundade. Otl. Tillhör antagligen följande hybrid.

× *minor* × *verna* — Mellanform mellan dessa arter, med försämradt-dåligt frömjöl; är antagligen tämligen allmän i södra och mell. Sv., där båda stamarterna växa tillsammans. Säkra hybrider sedda från Sk. Sularp och Pålsjö, Sm. Halltorp, Upl. Upsala, Slottsbacken.

16. *P. verna* L. (Fl. suec. ed. 2) — Stjätkar 5-20 cm, greniga, uppstigande, rödbruna, i öfre delen mera uppräta än hos *minor*, ludna af mera likformiga, korta hår; bladskaf med mera, oftast nästan rakt utstående hår eller nästan glatta; de sterila sommarskotten med skiftevis ställda blad, deras stammar i följd häraf skenbart plattruckta; småblad vanligen djupare sågade (ofta flik-sågade: f. *ambigua* Gaud.), deras uddtand lika stor med och nående lika långt fram som de närmaste sidotänderna, i kanten och på undersidans nerver långhåriga-nästan glatta; blomskaf tämligen grofva; blommor något större än hos föregående; kronblad vid basen afrundade, nästan dubbelt längre än fodret, med en brandgul fläck vid basen (som dock försvinner vid torkning); pistiller flera än hos föregående. 4 5, 6. *Ögonmura*; ängsbackar, berg. a. Lpm.-Sk. — v. *sabaúda* (DC.): stjätk högre och kraftigare; småblad rundadt omvänt äggrunda, med kanterna ömsesidigt täckande hvarandra; ört nästan glatt. Fjälltrakter.

* *gólida* C. A. Mey. — Äfven rotbladen, dels alla, dels blott en del 3-fingrade; nästan glatt; blommor stora. Klippor i fjällen. r. Lul. Lpm. Kwickjock, Jmt. Storlien.

17. *P. opáca* L. — Lik de föregående, men spädare, spensligare och med mera rödaktiga stjätkar, hvilka jämte bladskafen äro beklädda med långa, rakt utstående, mjuka hår; nedre blad 5-9-fingrade; småblad aflånga-omvänt äggrunda; uddtanden kort; stipler lansettlika; blomskaf långa, trådfina, stutligen nedböjda; blommor små. 4 5, 6. *Brunmura*; torra backar, sandiga ställen. r. Sk. Bl.

18. *P. thuringiaca* Bernh. — Stjätkar 20-50 cm, uppstigande, gröna, från midten greniga, eller uppräta och nästan enkla, täm-

ligen kraftiga, äfven vid fruktmognaden uppräta, beklädda med utstående, långa, glesa, mera sträfvva och mera tätsittande, kortare hår; nedersta stjälkblad ofta vissnade redan vid blomningen; nedre blad oftast 7-fingrade; småblad mer eller mindre glest långhåriga, aflångt omvänt äggrunda med afsmalnande bas, stjälkbladens smalt lansettlika, uddtanden knappt nående öfver sidotänderna; nedre stipler syllika, öfre äggrunda, spetsiga; blommor 12–20 mm vida. 4 6. Gräsmark. r. Vg. Ner. Sthm. Upl. Gstr.

19. *P. erécta* (L.) Dalla Torre — Rotstock snedt uppstigande, inuti rödaktig, knölformigt uppsväld, 1–3 cm tjock; stjälkar 10–50 cm, småludna, styft uppräta eller uppstigande, oftast från midten utspärradt och rikt förgrenade, aldrig rotsläende; jordblad långskaftade, 3- eller till ringa del 4- och 5-fingrade, stjälkblad ständigt 3-fingrade; småblad smalt vigglika-äggrundt eller omvänt äggrundt lansettlika, jordbladens bredare, alla nästan glatta, i främre halfvan groft och hvasst sågade, uddbladet med 3–5 (sällan 2 eller 6) sidotänder, spetstanden vanligen långt framskjutande; stipler vigglika-solfjäderformiga med bredden större än halfva längden, vid basen breda, vanligen, och särskildt äfven de 2 öfversta bladens, mer eller mindre djupt delade i oftast 3–5 flikar; blad på grenar af högre ordningar långsamt aftagande i storlek, till sist enkla, men flikade-tandade och större än tillhörande stipler, som här äro hela; blommor på nästan hårfina skaft; yttre foderblad dubbelt smalare och dubbelt kortare än de inre, vid fruktmognaden någon gång lika stora; krona snart plattad, 7–11 (–15) mm vid, höggul med saffransgul fläck vid bladens bas; ståndarsträngar 4–7 × längre än knapparna; pistiller 4–20; smånötter vid mognaden ännu gröna, slutligen dock blekt gulbruna. 4 6, 8. Blodrotsmura; betesmark, skogsbackar. a. Sk.-Lpm.

× *erécta* × *procúbens* — Skild från *erécta* genom något skaftade blad, något längre ytterfoderblad; från *procúbens* genom kortare skaftade blad, vanligen bredare, oskaftade stipler, sällan rotsläende stjälkar; från båda genom dåligt frömjöl och sparsamt utvecklade smånötter; blomkrona 10–17 mm vid; ståndarsträngar fina, 3–5 × längre än knapparna; pistiller 10–30. Sk. Bl. Sm. Bh. bland stamarterna.

× *erécta* × *reptans* — Skild från *erécta* genom skaftade blad, svagare förgrenade, längre, nedliggande, slutligen i spetsen krypande, mot hösten rotsläende stjälkar; från *reptans* genom greniga, blott i spetsen krypande stjälkar; från *procúbens* genom oskaftade stipler med bred bas; blommor till största delen 5-taliga, de sist utvecklade vanligen 4-taliga; ytterfoderblad smalare och vanligen kortare än de inre, vid fruktmognaden af samma storlek eller hos frodiga individ större; krona 12–20 mm vid; stån-

darsträngar 2—4 × längre än knapparna; pistiller 20—40; frömjöl dåligt och smånötter sällan utvecklade; förekommer under 2 former: f. ternåta *Murb.*: stjälk spenslig, redan på högsommaren rotsläende; blad i de högre förgreningarna så småningom aftagande i storlek, öfvervägande (minst 70 %) 3-fingrade, uddblad med 3—6, oftast trubbiga sidotänder; blomkrona plattad, 12—16 mm, vid. r. Sk. Ringsjötrakten; f. quinåta *Murb.*: stjätkar gröfre, först på hösten rotsläende; blad öfvervägande (70—90 %) 5-fingrade, uddblad med 4—7 sidotänder, i de högre förgreningarna hastigt aftagande i storlek; blommor något skålformiga, 14—20 mm vida. r. Sk. Otl.

20. *P. procumbens Sibth.* — Rotstockens grenar upprätta, icke uppsvällda, 3—10 mm tjocka; stjätkar 10—80 cm, nedliggande, i främre delen slutligen krypande, greniga med föga eller icke utspärrade grenar (förgrening dock ej synnerligen rik), mot hösten regelbundet rotsläende vid ett eller annat bladfäste, och där alstrande föryngringsskott; jordblad långt skaftade, till ungefär halfva antalet 5-, för öfrigt 3—4-fingrade; stjätkbladen till större delen 3-, ett mindretal 4—5-fingrade, deras skaft 1—2 cm (hos magra solformer stundom blott 0,5 cm); småblad tämligen bredt vigglika—omvändt äggrunda, i främre halfvan groft och hvasst inskuret sågade; uddbladet med 3—6 tänder på hvarje sida och föga framskjutande spetstand; stipler lansettlika—omvändt äggrundt aflånga, 8—20 mm långa med bredden mindre än halfva längden, de 2 öfre bladens alltid hela, de öfriga ofta 2—3-flikade; blad i de högre förgreningarna tämligen hastigt aftagande i storlek; blommor till $\frac{1}{4}$ 5-taliga; yttre foderblad dubbelt smalare och något kortare än de inre, vid fruktmognaden af samma längd, men smalare; krona snart plattad, 14—18 cm vid, höggul med en något ljusare fläck vid bladens bas än hos *erecta*; ståndarsträngar 2—4 × längre än knapparna; pistiller 20—50; smånötter vid mognaden genast gulbruna. 4 7, 8. *Liggmura*; betesmarker, vägkanter. r. Sk. Bl. Sm. Bh.

× *procumbens* × *reptans* — Stjätkar enkla eller vanligen sparsamt och icke spärrigt greniga, nedliggande och krypande, redan på sommaren rikligt rotsläende; blad omkring 70 % 5-fingrade, öfriga 3—4-fingrade; småblad till nedom midten sågade med något hvassare tänder än hos följande; uddblad med 4—8 sidotänder; stipler lansettlika med bredare eller smalare bas, 5—25 mm långa, oskaftade, de nedre ofta 2—3-flikade; blommor till största delen 5-taliga eller mot hösten öfvervägande 4-taliga; ytterfoderblad något mindre än de inre, vid fruktmognaden af deras storlek eller större; blomkrona snart plattad, 15—22 mm vid; pistiller 25—75; smånötter sparsamt utvecklade; frömjöl dåligt. r. Sk. Bl. Sm.

21. *P. reptans L.* — Rotstockens grenar upprätta, ej uppsvällda, 2—6 mm tjocka; stjätkar 2—25 dm långa, tilltryckt stråfhåriga—näs-

tan glatta, mycket sällan förgrenade, krypande, vid ett eller annat bladfäste rotsläende redan på sommaren; alla blad långskaftade, 5- (sällan 6-7-)fingrade; småblad omvänt äggrundt aflånga, nästan ända till basen sågade med rundadt trubbiga tänder, tilltryckt håriga—nästan glatta; uddbladet med 6-10 sidotänder och icke framskjutande uddtand; stipler äggrunda—lansettlika, 5-10 cm långa, med mycket bred bas, hela eller sällan grundt 2-3-flikade; blommor på tämligen grofva skaft; yttre foderblad af samma storlek som de inre, vid fruktmognaden större; krona skålformig, 17-30 mm vid, blekare än hos de föregående och utan mörkare fläck vid bladens bas; ståndarsträngar 0-3 × längre än knapparna; pistiller 60-120; smånötter grågula. ♀ 6-8. **Röfmura**; betesmarker, åkerrenar. a. Sk.-s. Norrl.

22. *P. anserina* L. — Rotstock med bladrosett i spetsen; stjälkar 15-80 cm långa, enkla eller svagt greniga, liknande utlöpare, krypande, vid bladfästena oftast rotsläende och där alstrande föryngringsskott; blad kortskaftade, med aflång omkrets och med mot basen i storlek aftagande småblad och mellan dessa mycket smärre småblad; de stora småbladen aflånga, nästan flikigt hvassågade, vanligen hvitludna, silfverglänsande; blommor omkring 2 cm vida, ensamma från bladveckan, på upprätta, långhåriga skaft af bladens längd; yttre och inre foderblad af ungefär samma längd; kronblad dubbelt längre; smånötter glatta. ♀ 6, 8. **Gåsmura**; fuktiga ställen, betesmarker, vägkanter, gårdar. a. Sk.-Norrl. — Varierar till behåring; ytterlighetsformer äro: f. *sericea* Hayne: blad på båda sidor silkeshåriga; torrare ställen; och f. *viridis* Koch: blad på båda sidor gröna, ofvan glatta; isynnerhet hafsstränder.

10. *Sibbaldia* L. *Sibbaldia*.

Foder 5-bladigt med ytterfoder; kronblad 5; ståndare 5; pistiller 5-10; stift från fruktämnenas sida; smånötter 5-10, fästa på ett torrt, hårigt, icke lossnande fäste.

S. procumbens L. — Tilltryckt och kort styfhårig; rotstock grof och grenig, bärande en eller flera, 3-15 cm långa, uppstigande—upprätta, bladlösa eller nedtill enbladiga, i toppen blom-bärande stjälkar och talrika, skaftade, 3-fingrade jordblad; stipler stora och breda; småblad vigglika med tvär, 3(-5)-tandad spets; blommor kortskaftade, gytttrade i vanligen 6-blommigt knippe; ytter-

fodrets blad mindre än innerfodrets; kronblad blekgula, mindre än foderbladen; smånötter glänsande bruna. 4 7, 8. *Sibbaldia*; gräsbevuxna ställen i fjällen. Lpm.-Hrj.

11. *Geum* L. Kummer.

Foderblad 5 med lika många ytterfoderblad; kronblad 5; ståndare talrika; pistiller talrika; stift utgående från fruktämnenas spets; smånötter håriga, med ett långt, nedom midten knäböjdt stift, som genom en led delas i ett öfre, slutligen affallande, och ett nedre slutligen krokuddigt spröt; fruktfäste torrt, hårigt, ej lossnande.

A. Blommor upprätta; kronblad med omärklig klo:

I. Stjälk stråfhårig; öfre stjälkblad parbladiga — parflikiga 1 **hispidum**.

II. Stjälk mjukhårig; öfre stjälkblad handlikt 3-flikiga 2 **urbánum**.

B. Blommor lutande; kronblad med tydlig klo:

I. Blommor klocklika; kronbladens klo ungefär af skifvans längd 3 **rivále**.

II. Blommor tämligen öppna; kronbladens klo kortare än skifvan \asymp **rivále** \times **urbánum**.

1. *G. hispidum* (Wg.) Fr. — Stjälk upprät, styf, äfven glandelhårig, 20–60 cm, vanligen enkel och upptill fåblommig; jordblad 2–3-parigt parbladiga, (liksom hos följande arter) med mycket mindre blad mellan de större småbladen; dessa senare snedt omvänt äggrunda, grofsågade; uddbladet stort, 3-deladt eller parklufvet; stjälkbladen vanligen 1-parigt parbladiga, med utdraget, parflikadt uddblad, alla tämligen stråfhåriga; stipler stora, halft äggrunda, fliksågade, med basen vidväxta bladskaftet; blommor oftast 3, omkring 15 mm vida; foderblad äggrunda, gröna, mycket större än ytterfodrets lansettlika blad, slutligen nedböjda; kronblad gula, föga längre än fodret; nedre delen af smånötternas spröt glatt, flera gånger längre än den långt styfhåriga öfre. 4 7. **Stråfkummer**; buskbevuxta ställen, helst vid kusten. r. Bl.-Srm. Hall.

2. *G. urbánum* L. — Stjälk 30–60 cm, utgående från en nejlukktande rotstock, upprät, upptill grenig, mångbladig; jordblad långskaftade, utan stipler, vanligen 2-parigt parbladiga, med kort-

skaftade, snedt äggrunda, groft och inskuret sågade småblad; uddbladet omvänt äggrundt, 3–5-flikadt, grofsåadt; nedre stjäkblad lika jordbladen; stipler mycket stora, bredt äggrunda, flikågade, ej vidvuxna bladskäften; blommor öppna, platta, gula, 8–12 mm vida; blomskäft med långa och däremellan kortare glandelhår; yttre foderblad mycket mindre än de äggrundt lansettlika inre, dessa vid fruktmognaden nedböjda; kronblad af fodrets längd eller kortare; fruktsprötens nedre del glatt, 3–4 × längre än den mot basen småludna öfre delen. 4 6, 7. *Nejlkkummor*; skuggiga ställen, lundar. a. Sk.-s. Norrl. — f. hirta *Wg.*: mera hårig; kronbladen något längre än fodret.

3. *G. riväle L.* — Stjälk 25–50 cm, utgående från en kraftig rotstock, upprät, mjukhårig, upptill äfven glandelhårig, oftast brunaktig, fåbladig och fåblommig; jordblad lyrformigt parbladiga, skaftade, med stipler; småblad snedt rundade—omvänt äggrunda, ojämnt grofsågade; uddbladet störst, mer eller mindre rundadt—nästan njurlikt, helt eller 3-flikadt; stjälkblad kort skaftade—nästan oskaftade, 3-fingrade—3-flikade; alla injukhåriga; stipler små, äggrunda, hela eller tandade; foder mörkt rödbrunt, hårigt med inströdda glandler; dess yttre blad mycket små, de inre utdraget triangulära, alltid uppräta; kronblad uppräta, af fodrets längd, hvitgula med mörkröda ådror, slutligen rödaktiga, i spetsen urnupna; fruktsamling slutligen genom ett tydligt skaft höjd öfver fodret; fruktsprötets nedre del nedtill långhårigt, upptill glatt eller glandelhårigt, föga längre än den öfre, långhåriga delen; smånötter plattade, långhåriga. 4 5, 6. *Fårkummer*; fuktiga ängar. a. Sk.-Lpm. — *β. pállidum C. A. Mey.*: hela örten blekgrön; småblad gröfre och hvassare tandade, med starkare framträdande ådernät; fruktsamlingens skaft kortare; kronblad gulhvita—nästan hvita. r. Sk. Srm. Vrm. En monströs form, hos hvilken blombottnen genomväxes af hufvudaxeln, som bär en ny blomma ofvanom den första, och foderbladen utväxa till samma form som stjälkbladen, är f. *hýbridum Wulf.*

× *riväle* × *urbánium* — Blommor mer eller mindre lutande; foderblad vid fruktmognaden utstående eller nästan uppräta; fruktsprötets nedre ledstycke 2–3 × längre än det öfre; blommor gula eller gulröda. 4 5, 6. Sk.-s Norrl. bland stamarterna. — Uppräder (ofta på samma ställe) i 2 i hvarandra dock öfvergående formserier; f. *subriväle*: mest öfverensstämmande med *riväle* genom de mer uppräta, rödaktiga foder- och kronbladen, de mindre stip-

lerna samt det håriga öfre stycket af fruktsprötet, men afviker genom de ej, eller blott svagt, urnupna och med kortare klo försedda kronbladen; f. *suburbánum*: mest lik *urbanum* i anseende till bladens form, de stora, flikade stiplerna, blommornas färg samt den oskaftade fruktsamlingen, men blommorna äro större, något lutande, fodret vid fruktmognaden blott utstående, kronbladen mera rundade och försedda med kort klo samt fruktsprötets öfre ledstycke vid basen längre hårigt.

12. *Dryas* L. *Dryas*.

Blomfoder plattadt 8(-10)-bladigt, utan ytterfoder; kronblad 8(-10); ståndare talrika; pistiller talrika; stiftet i fruktämnets spets; smånötter håriga, med mycket långt, oledadt, fjunlikt, långhårigt spröt; fruktfäste nästan platt.

D. octopétala L. — Låg, oftast mattlikt utbredd halfbuske med tämligen långskaftade, läderartade, öfvervintrande och därefter brunaktiga, smala-aflångt äggrunda, 1,5-3 cm långa, regelbundet naggtandade, ofvan glatta, undertill af stjärnludd silfverhvita blad; stipler lansettlika; blommor ensamma, uppräta, på 2-10 cm långa skaft; blomskaft och foder kort filludna, med längre, svarta glandelhår; blommor stora, omkring 3 cm vida, hvita. ♀ 7, 8. *Dryas*; fjällväxt. Lpm.-Hrj.

13. *Spiræa* L. *Spirea*.

Blomfoder 5-7-bladigt, utan ytterfoder; kronblad 5-7, jämte talrika ståndare fästa på en skålformig blombotten; pistiller 5-12, kransställda, med stift i fruktämnets spets; småfrukter 5-12, vanligen flerfröiga fröhus, som öppna sig längs den inre kanten eller blott i spetsen.

- A. Buskar med enkla blad, utan stipler; ljusröda blommor i klase, sammansatt af knippen 1 *salicifolia*.
 B. Örter med parbladiga blad, med stipler; hvita blommor i flock- eller kvastlikt sammansatta knippen:
 I. Blad omkring 4-pariga, med sågade, stora småblad; småfrukter vridna 2 *ulmaria*.
 II. Blad omkring 20-pariga, med parflikiga småblad; småfrukter raka 3 *filipéndula*.

1. *Sp. salleifolia* L. — 1–2 m hög buske med nästan glatta grenar; blad kortskaftade, aflångt lansettlika, hvasst och ojämnt sågade, slutligen glatta, undertill blekgröna; klasar i öfversta bladvecken och grenspetsarna; foder glatt, med bredt triangulära, spetsiga blad, mycket kortare än kronbladen; ståndarsträngar långt utskjutande; fröhus glatta, raka (ej vridna). † 6, 7. **Häckspirea**; odlade ställen, parker, gamla trädgårdar. Allmänt odlad och mångenstädes förvildad.

2. *Sp. ulmaria* L. — Stjälk upprät, kantig, 0,5–1 m, nästan glatt; blad undertill vitgrått ludna (stundom glatta: f. *denu-dáta Presl*); småblad snedt äggrundt lansettlika, groftandade, i spetsen flikade, uddblad störst, 3-(sällan 5-)deladt med lansettlika flikar; blomställning rikblommig, de yttre grenarna mycket längre än de inre; blommor välluktande, vanligen 5-taliga; foder småludet liksom blomskafven; kronblad längre än fodret, med utdragen klo; småfrukter 6–8, glatta. † 6–8. **Mjödspirea**; fuktiga ängar, bäckstränder. a. Sk.-Lpm.

3. *Sp. filipendula* L. — Stjälk trind, 40–60 cm, upprät, glatt, vanligen enkel och fåbladig; blad på båda sidor gröna, med smal, aflång omkrets; småblad aftagande i storlek mot basen, större omväxlande med mindre, vanligen kort hårbräddade och i flikarnas spets med ett hårknippe; blomställning som föregående; blommor vanligen 6-taliga; kronblad på utsidan oftast rödaktiga, mycket längre än fodret, utan eller med kort klo; småfrukter 5–12, håriga, från sidorna plattade; frö ofta ensamt; rötterna här och där uppsvällda till rundade eller aflånga knölar. † 6, 7. **Brudbrödspirea**; torra ängar, betesmarker. a. Sk.-s. Norrl.

63 fam. **Pomaceæ**. Kärnfruktväxter. (*Kl. 12*).

Blommor ♂, regelbundna, 5-taliga, roslika; ståndare talrika, fria; pistiller 1–5, insänkta i och med den slutligen köttigt uppsvällda blombotten bildande en skenfrukt med på toppen kvarsittande foderbräm; träd eller buskar med strödda blad och stipler och merendels i flock eller klase samlade blommor.

A. Småfrukter hinnaktiga eller pergamentartade:

I. Stift 5; träd eller stora buskar 1 **Pyrus**.

II. Stift 2–4; träd eller stora buskar 2 **Sorbus**.

B. Småfrukter hårda, nötlika:

- I. Stift 1—3; småfrukter sinsemellan sammanväxta och fullständigt inneslutna inom blombotten; torniga buskar eller mindre träd 3 *Cratægus*.
 II. Stift 2—5; småfrukter åtskilda, med spetsarna utskjutande ur blombotten; oväpnad buske . . 4 *Cotoneaster*.

1. *Pyrus L.* Apel; Päron.

Frukt bestående af 5 pergamentartade och vanligen 2-fröiga, långa insidan mer eller mindre sammanväxta småfrukter, som fullständigt inneslutas inom det köttiga fruktfästet (äpplen, päron.)

A. Blommor i flock; stift vid basen hopväxta . . 1 *malus*.

B. Blommor i kvast; stift fria 2 *communis*.

1. *P. malus L.* — Medelstort eller lågt träd med utbredd, rundad krona, utan egentliga tornar, med håriga knoppar och dels långa grenar (föryngringsgrenar) dels dvärggrenar, hvilka senare utgå såväl från bladvecken som från de förras spetsar och kvar-sitta såsom förtorkade i form af tornar; bladskaft betydligt kortare än skifvan, denna bredt äggrund—oval, kort spetsad, trubbsågad, glatt eller undertill hårig; blommor utgående från dvärggrenarnas spetsar, med glatta eller gråludna skaft; foderblad från lansettlik bas syllika; kronblad nästan rundade, med kort klo, stora, hvita, utvändigt mer eller mindre röda, svagt väluktande, dubbelt längre än fodret eller mera; ståndarknappar gula; skenfrukt nästan klotrund, intryckt vid basen, dess rum utåt skarpkantiga. † 5, 6. *Apel*; buskar, skogsängar. *Sk.-Gstr.* — *β mitis Wallr.*: blad på undre sidan och den unga frukten gråludna. *Mera* sällsynt.

2. *P. communis L.* — Träd vanligen högre än föregående, med mera hopdragen, uppåt tillspetsad krona; knoppar glatta; föryngringsgrenar som föregående; dvärggrenar i spetsen utbildade till tornar; bladskaft slutligen ofta längre än skifvan, denna äggrund—oval, spetsad, småsågad, hårbräddad, i öfrigt glatt eller nästan glatt; blomskaft och frukter slutligen glatta; foderblad ullhåriga, från bred triangulär bas syllika; kronblad hvita, rundade, med kort klo; ståndarknappar i början röda; skenfrukt tjockast mot spetsen, mot basen afsmalnande, icke intryckt, dess rum utåt afrundade. † 5, 6. *Päron*; backar, parker. *r. S.* och *mell. Sv.* — *β pyraster Wallr.*: blad kortspetsade, rundade; skenfrukt vid basen afrundad. *Mera* sällsynt.

2. *Sorbus Tourn.* Oxel. Rönn.

Skenfrukt ärtstor eller något större, saftig eller mjölig, bärlik, bestående af 2—4, oftast mjukt hinnaktiga, långs insidan sammanväxta, 1—2-fröiga småfrukter, fullständigt inneslutna inom det köttiga fruktfästet. Tämligen små, hvita blommor i kvast af knippen.

A. Blad enkla, sågade eller parflikiga:

I. Blad hela, sågade, undertill hvitludna 1 *ária*.

II. Blad mer eller mindre grundt parflikiga, undertill grå-ludna 2 *suéleca*.

B. Blad åtminstone vid basen parbladiga:

I. Blad vid basen 1—3-pariga med stor, parflikad ändflik af minst halfva bladets längd 3 *fénnea*.

II. Blad genomgående parbladiga med uddblad ej större än sidosmåbladen 4 *aucupária*.

III. Blad mångparigt parbladiga, men uddblad alltid större än sidosmåbladen \times *aucupária* \times *fénnea*.

1. *S. ária* (*L.*) *Cr.* — Stor buske eller mindre träd med slutligen glatta knoppar; blad omvänt äggrunda—oval, hela, mot spetsen dubbelsågade, kort skaftade, med hvitulliga skaft, nästan läderartade, ofvan glatta, glänsande mörkgröna, undertill silfverhvitt filtludna; blomkvast mångblommig, dess skaft hvitulliga; foderblad från bredare bas syllika; kronblad vid basen ullhåriga; stift vanligen 2; skenfrukt rundadt aflång, större än hos följande, röd, inuti mjölig, söt. 5, 6. Hvitoxel; bergbackar, klippor. r. Sk. Kullaberg, Bh. Dal, Sm. Kalmar, Otl. Södertörn. — Varierar stundom med smalt aflånga blad: f. *salicifolia* *Fr.*

2. *S. suéleca* (*L.*) *Krok.* — Tämligen stort träd med utstående grenar och rundad krona; blad kortskaftade med hvitulliga skaft, äggrunda, mindre styfva och glänsande än hos föregående, med hvassågade flikar och helbräddad, mera afrundad bas; blomkvast mer eller mindre hvitullig, mångblommig; foderblad nästan triangulära, spetsiga; skenfrukt med oftast enfröiga småfrukter, rundadt aflång, röd med gult, mjöligt kött, söt. 6. Vanlig oxel; backar, löfångar. Sk.-Mpd.

3. *S. fénnea* (*Kalm*) *Fr.* — Mindre eller medelstort träd med föga utbredd krona; blad nedtill med 1—3 par aflångt lansettlika småblad, uddblad rundadt—äggrundt, parflikadt med inskärnin-

garna aftagande mot spetsen, alla hvassågade, undertill ljust grå-ludna; blomkvast tätblommig, med hvitulliga blomskaft; foderblad äggrundt syllika; stift vanligen 3—4; skenfrukt nästan klotrund, med 3—4 småfrukter, sötsur. 5, 6. Finnøxøl; backar, klippor, helst vid kusten. r. Vid Östersjön; Bh.

4. *S. aucuparia* L. — Medelstort träd med mer eller mindre utbredd krona; blad undertill mer eller mindre håriga, slutligen nästan glatta; småblad mycket kort skaftade, aflånga, spetsiga, hvasst, stundom inskuret sågade (sällan parklufna: v. *laciniata* Hn.), uddbladet oftast minst; blomkvast tämligen gles, men rikblommig, oftast med slutligen glatta skaft; foderblad triangulära; stift vanligen 3; skenfrukt nästan rund, vid basen intryckt, vanligen med 3 småfrukter, röd, mycket sur. 5, 6. Rönn; bergiga skogar, löfbackar. a. Sk.-Lpl.

× *aucuparia* × *fénnea* — Skild från *aucuparia* genom uddbladet, som alltid är större än sidosmåbladen och ofta mer eller mindre oregelbundet flikadt, från *fennica* genom flere (4—6) sidosmåblad; skenfrukten lär vara mindre sur än hos vanlig rönn. r. Gtl.; Roslagen (skärgården).

3. *Cratægus* L. Hagtorn.

A. Alla sidonerver böjda mot bladets spets; blomskaft och blombotten glatta; stift vanligen 2—3 . . . 1 *oxyacantha*.

B. Åtminstone nedersta sidonerven rak eller böjd från bladets spets; blomskaft och blombotten småludna; stift vanligen 1 2 *monógyna*.

C. Dessa kännetecken blandade × *monógyna* × *oxyacantha*.

1. *Cr. oxyacantha* L. — Manshög, mycket grenig buske med släta, glatta, tornbärande grenar; blad bredt äggrunda—omvänt äggrunda, fasta, glänsande, gröna, undertill blekare, i kanten och på nerverna gleshåriga, vanligen i spetsen grundt 3—5-klufna, med sågade, framåtriktade flikar, mot basen starkt afsmalnande och där helbräddade; blommor 12—15 mm vida, hvita, i flocklik kvast; foderblad korta och breda, i början nedböjda blott i spetsen, vid fruktmognaden helt nedböjda; kronblad rundade, kupiga, i kanten vanligen naggade; skenfrukter aflångt rundade, röda, med oftast 2—3, (sällan 1) nötter; 5, 6. Rundhagtorn; lundar, backar. Södra och mell. Sv.

2. *Cr. monógyna Jacqu.* — Manshög buske eller mindre träd; blad vanligen större och djupare flikade än hos föregående, (stundom sammansatta, parbladiga: v. pinnatifida *Hn.*) samt med smalare och spetsigare, utstående flikar; blommor något större, och utslående omkring 14 dagar senare; foderblad längre och smalare, slutligen vanligen blott utböjda; kronblad bredt omvänt äggrunda; skenfrukter mera långsträckta—aflånga, med oftast blott 1 nöt. 6. *Spetshtagtorn*; backar, lundar. Sk.-Gstr. och Vrm.

× *monógyna oxyacantha* — Hit räknas alla former med karaktärerna vacklande mellan båda stamarternas; har något försämradt frömjöl, men är fullkomligt fruktbar. Förekommer nästan alltid, där de båda arterna växa tillsammans.

4. *Cotoneaster Medik.* Oxbär.

De ur frukten framskjutande smånötternas spetsar döljas af de köttiga foderbladen.

C. integerrimus Medik. — 0,5–1,5 m hög buske med utbredda, glänsande, upptill som yngre kort grålodna grenar; blad kortskaftade, tjocka, äggrunda, ovala eller elliptiska, helbräddade, undertill tätludna, ofvan mattgröna, glatta eller nästan glatta; blomklasor 1–3-blommiga, från bladvecken, med tämligen korta, glatta eller gleshåriga blomskäft; blommor slutligen hängande, små; foderblad triangulära, i kanten ullhåriga, i öfrigt liksom blombotten glatta; kronblad hvita eller rödletta, knappt längre än fodret; frukt liten, klotrund, hängande, röd. 6, 7. *Oxbär*; steniga backar, klippor. Sk.-Jmt. Storlien och Åreskutan. — Varierar stundom med smalare, nästan lansettlika blad och gula blommor: v. *luteus Wg.*

* *niger Wahlb.* — Mera högväxt, 1–2 m; blomklasor mera rik- (ofta 5–7-)blommiga; skenfrukter längre skaftade och större, svarta, blådaggiga. r. Sk.-Bh. och Sthm.

64 fam. *Ribesiaceæ.* Ripsväxter. (*Kl.* 5.)

Blommor regelbundna, ♂; foder 5-bladigt, fäst i den yttre kanten af en skålformig blombotten; kronblad 5 jämte de 5, med dem omväxlande ståndarna fästa på ett ringformigt fäste; stift 2, mer eller mindre hopväxta; frukt undersittande, bärlik, 1-rummig och mångfröig. Buskar med strödda, handflikade blad och stipler samt små blommor i klasor från bladvecken. Endast ett släkte, *Ribes*.

Ribes L.

A. Stam med taggar; klasar 1—3-blommiga . . 1 **grossulária**.

B. Grenar obehäpnade; blommor i förlängda klasar:

I. Klasar lutande—hängande:

a. Blad undertill och foder gult hartsprickiga . . 2 **nigrum**.

b. Blad utan hartsprickar:

1. Blomskaff mer än 2 gånger längre än skärmbladen:

* Blombotten skålformig; ståndarnas knappband
smalt 3 **rubrum**.

** Blombotten flat; knappband bredt . . 4 **domesticum**.

2. Blomskaff högst dubbelt så långa som skärmbladen 5 **petræum**.

II. Klasar upprätta; blomskaff kortare än skärmbladen 6 **alpinum**.

1. **R. grossulária L.** — Mångstammig och månggrenig, 0,5—1,5 m hög buske med dels långgrenar, försedda med till taggar ombildade blad, dels i dessa taggars veck dvärggrenar med blad och blommor; taggar 2—3-delade, sällan enkla; blad rundade, 3—5-flikigt handklufna med naggade flikar, småludna, slutligen nästan glatta; deras skaft ludna och glandelhåriga; blommor hängande; blombotten klocklik, med rödkantade, under blomningen nedböjda foderblad, vanligen hårig; kronblad rödletta—hvita; bären hängande, klotrunda eller aflånga, gröngula och glandelhåriga (hufvudformen) eller slutligen glatta (f. *uva crispa L.*) eller röda och glatta (f. *reclinátum L.*). Den senare formen har äfven glatta, endast härbräddade blad och glatta blad- och blomskaff. 4—6. **Krusbär**; backar, vägkanter. Sk.-Gstr. — f. *reclinatum* allmänt odlad jämte en del andra trädgårdsvarieteter.

2. **R. nigrum L.** — 1—2 m hög buske med slaka och utbredda yttre grenar, utan dvärggrenar; blad skaftade, gleshåriga eller glatta, från hjärtlik bas grundt 3—5-flikigt handklufna med spetsiga, ojämnt sågade flikar; klasar tämligen fåblommiga; skärmblad från bred bas äggrunda—syllika, mycket kortare än de håriga blomskaffen; blombotten klocklik, hårig; foderblad nästan filtudna, brunkantade; kronblad gulgröna eller grönbruna; stift hopväxta; bär svarta, klotrunda. Har en aromatisk, mindre angenäm lukt. 5, 6. **Svarta vinbär** (tistron); fuktiga ställen, vid stränder, bergsrötter. Sk.-Lpl. — Flera trädgårdsvarieteter.

3. *R. rubrum* L. — Stor som föregående, men med mer upprätta, styfva grenar; knoppfjäll finhåriga; blad luktlösa, skaftade, 3–5-flikigt handklufna med korta, tämligen trubbiga, ojämnt–dubbelågade flikar, undertill småludna–glatta; blomklasar tämligen rikblommiga, glatta eller småludna; foderblad på öfre sidan brunaktiga med röda fläckar; ståndare tydligt inåtböjda; blombotten skålformigt urgröpt utan framskjutande diskant; fruktämnets öfre vägg konvex, bildande en vinkel med stiftets bas; frukt med en genomskinlig upphöjning, som är dold under det vissnade fodret, mogen röd, stundom (odlad) nästan vit. 5, 6. Äkta vinbär; lundar, skogsängar. Lpm.-Sk. — v. lithaúicum *Jancz.*: foderblad gröngula; frukten saknar den genomskinliga upphöjningen i toppen.

4. *R. doméstleum* *Jancz.* — Lik föregående; foderblad gulgröna; ståndarknappar tillplattade, bredare än långa, öppnande sig nästan på sidorna, efter frömjölets aflägsnande fjärlsliknande; blombotten flat, omgifven af en framskjutande, 5-kantig ring (disk); bär med en genomskinlig upphöjning, dess framskjutande kant märbar, ehuru den utgöres endast af ett torrt veck. 5, 6. S. och mell. Sv. Antagligen blott förvildad. — v. macrocárpum *Jancz.*: Mera storväxt buske; foderblad på utsidan något fläckiga och hastigt nedböjda; disk fläckig och stift djupare klufvet; bär större; odlad och förvildad.

5. *R. petræum* *Wulf.* — Knoppfjäll nästan glatta, tätt hårbräddade; blad merendels 5-flikade, i kanten och på undersidans nerver håriga, eljest glatta; bladflikar aflångt triangulära, spetsiga, inskuret sågade; klasar tämligen tät- och rikblommiga, mjukludna; blombotten skålformig utan tydlig gräns öfvergående i stiftet; foderblad vanligen hårbräddade, nästan röda på insidan; ståndare tydligt inåtböjda, med smalt knappband; bär röda. 5, 6. Exemplar från mell. Sv. (Dal. Ör, Ner. Askersund) synas tillhöra denna art.

6. *R. alpinum* L. — 0,5–1,5 m hög buske med utstående–upprätta, något spensliga grenar; blad bredt hjärtlikt äggrunda, nästan till midten 3(–5)-klufna, med något ojämnt sågade flikar, som unga glest glandelhåriga, äldre glänsande glatta; blomklasar kort glandelhåriga; blommor gröngula, oftast tvåbyggare; ♀-klasar fåblommiga; blombotten skålformig; foderblad glatta, utstående; bären aflånga, röda, af fadd, söt smak. 5, 6. Måbär; stengiga skogsbackar. Sk.-Ågm. och Jmt.

65 fam. **Saxifragaceæ.** Bräckeväxter. (*Kl. 10, 8, 5*).

Blommor vanligen regelbundna, 5–4-taliga, merendels med foder och krona, sällan kalk; hylleblad jämte ståndare fästa i kanten af en skiflik eller skålformig blombotten; ståndare vanligen i 2 kran-sar, 8–10, eller mera sällan i en, 4–5; fruktämne öfver- eller nä-stan undersittande, af vanligen 2 mer eller mindre hopväxta frukt-blad; stift vanligen 2; frukt 1- eller 2-rummigt fröhus.

A. Blommor med foder och krona:

I. Blommor i knippen; ståndare 10 1 **Saxifraga.**

II. Blommor ensamma; ståndare 5 3 **Parnássia.**

B. Blommor med kalk; ståndare 8 eller

4 2 **Chrysosplénium.**

1. **Saxifraga** L. Bräcka.

Foder 5-flikadt; krona 5-bladig (hos våra arter regelbunden); stån-dare 10, med 2-rummiga knappar; stift 2; fröhus öfver- eller un-dersittande, 2-rummigt, upptill 2-klufvet (2-sprötadt) med fröfäste på mellanväggen, öppnande sig genom tvänne springor längs in-sidan af de fria spetsarna. Örter med gula eller hvita blommor i knippen, ordnade i kvast eller klase.

A. Stängel:

I. Blad spetsiga; foder nedböjdt 3 **stelláris.**

II. Blad trubbiga; foder upprätt 4 **nivális.**

B. Stjälk med motsatta blad, krypande; blommor violett-röda 2 **oppositifólla.**

C. Stjälk med strödda blad:

I. Alla blad afsmalnande mot basen:

a. Blad med finsågad, broskig kant 1 **cotylédon.**

b. Alla blad helbräddade:

1. Krona gul (sällan brun), föga längre än fodret; stjälkar uppstigande 5 **alzóides.**

2. Krona gul, mycket längre än fodret; stjälk enkel, upp-rätt 6 **hirculus.**

3. Krona hvit: se följande afdelning c. 1:

c. Nedre blad i spetsen flikiga eller groftandade:

1. Stjälkar ensamma från roten, utan grenskott:

† Nedre blad snart afvisnande; blomskaft längre än blommorna; dessa 4—5 mm långa; fruktskaft flere gånger längre än frukten 7 *tridaetylites*.

†† Nedre blad i varaktig rosett; blomskaft kortare än blommorna; dessa 7—10 mm långa; fruktskaft af ungefär fruktens längd 8 *adscéndens*.

2. Tätt tufvad med talrika sterila grenskott 12 *cæspitösa*.

II. Jordblad njurlika:

a. Groddknoppar endast vid stjälkens

bas 9 *granuláta*.

b. Groddknoppar äfven i öfre bladvecken; fjäll-

växt 10 *cérnuá*.

c. Inga groddknoppar; liten fjällväxt . . . 11 *ri vuláris*.

1. *S. eotylédon* L. — Stjälk 15—60 cm hög, vid basen med korta, i en bladrosett slutande utlöpare, grenig ända från basen eller åtminstone från midten, upprät, på branta klippväggar slutligen hängande, mycket rikblommig, glandelhårig; jordblad i tät, 5—12 cm vid rosett, tjocka, läderartade, tunglika med kort udd, glatta, 2—6 cm långa; stjälkblad mindre, tunglika—jämbreda, glandelhåriga, uppåt stjälfen så småningom helbräddade, alla oskafade; blomställning bildande en stor och yfvig, pyramidlik klase; foder glandelhårigt, dess flikar längre än pipen, aflånga, spetsiga; kronblad hvita, omvänt äggrunda, 2—3 × längre än foderflikarna, nedtill hårbräddade; fröhus ej utskjutande ur fodret. 4 8. Fjällbrud(*bräcka*); fjällklippor. r. v. Lpl. och Jmt. — Har sällan stjälfen purpurfärgad och rödådriga kronblad: f. *purpuráta Gaud.* — Hvarje bladrosett är flerårig, men dör efter blomningen.

2. *S. oppositifólla* L. — Stjälkar talrika från samma rotstock, mattformigt nedliggande, tätbladiga, greniga, glatta eller håriga; blomstjälkar uppstigande—nästan upprätta, mera glesbladiga, 1—5 cm höga; blad 3—6 mm långa, köttiga, på de sterila grenarna och nedre blomstjälkarna tegellagda i 4 rader, äggrunda—omvänt äggrunda, framtill förtjockade med en i början af ett fjäll betäckt grop, borstbräddade; blommor ensamma; foderflikar äggrunda, trubbiga, borstbräddade; kronblad omvänt äggrunda, 3 × längre än foderflikarna, ljusst—violett purpurfärgade (torra blåaktiga), säl-

lan hvita, omkring 1 cm långa; ståndarknappar mörkblå; fröhus föga utskjutande. 4 4—8. **Mattbräcka**; klippor i fjällen. Lpl.-Hrj.

3. *S. stellaris* L. — Stängel från rotstocken, upprät, långt och mjukt glandelhårig, 4—15 cm hög; jordblad i rosett, tunglika, spetsiga, glestandade, glest glandelhåriga, omkring 2 cm långa; blommor få, i kvastlikt knippe med små, lansettlika skärmblad, slutligen långskaftade; foderblad lansettlika, glatta; kronblad lansettlika, spetsiga, hvita, med 2 gula fläckar nära basen, dubbelt längre än fodret; ståndarknappar rödbruna; fröhus nästan dubbelt längre än fodret. 4 7, 8. **Stjärnbräcka**; fuktiga ställen i fjälltrakter. Lpl.-Dir. — v. *comosa* Retz.: endast en toppblomma, de öfriga (eller alla) ombildade till små, rundade, gröna bladknippen (monstrositet?). Lpl.

4. *S. nivalls* L. — Stängel 5—15 cm hög. enkel eller upp till fågrenad, upprät, glandelhårig; jordblad i rosett; skifvor rundade—äggrunda eller nästan rutformiga, trubbiga och trubbsågade, nästan glatta och något läderartade, plötsligt hopknipna till det nästan lika långa, breda skaftet; blommor i vanligen tätt gytttrade knippen med nästan jämbreda skärmblad; foderflikar äggrunda, uppräta, glatta; kronblad aflånga, ungefär af fodrets längd, hvita, slutligen rödaktiga; fröhus längre än fodret, djupt 2-klufvet. 4 6—8. **Snöbräcka**; fuktiga, skuggiga klippor i fjäll och fjälltrakter. Norrl. — f. *tenuior* Wg.: mindre, späd och spenslig, med glänsande, glatta eller nästan glatta blad. På mer öppna och soliga ställen.

5. *S. aizoides* L. — Stjälkar många från samma rotstock, uppstigande, enkla, småhåriga, 5—15 cm höga; blad, nedtill mera tät-sittande, oskaftade, jämnskala, något uddspetsiga, köttiga, på öfre sidan hvälfda, på undre platta, mer eller mindre glest och styft hårbräddade eller glatta, 1—1,8 cm långa; blommor i fåblommiga knippen i klase, på småhåriga skaft; foderflikar äggrunda—triangulära, glatta; kronblad 5—7 mm långa, aflånga, ungefär $1\frac{1}{2}$ × längre än foderflikarna; fröhus af fodrets längd. 4 7, 8. **Gullbräcka**; fuktiga ställen i fjälltrakter. Lpm.-Dir. — En form med tätare hårbräddade blad är f. *autumnalis* (L. som art); stundom blifva bladen bredare, nästan lansettlika med en eller annan sidotand: f. *dentifera* Beck; färgvarieteteter äro: v. *aurántia* Hn.: kronblad brandgula; fruktämne rödt; bland hufvudformen; v. *atró-rubens* Bert.: kronblad mörkt purpurröda; fruktämne rödsvart. r. Jmt. Handöl.

6. *S. hirculus* L. — Stjälk vanligen ensam, nedtill med utlöpare, 10–30 cm hög, långt och glest ullhårig, upptill och särskildt blomskafften ulligt brunludna; blad platta, smalt lansettlika, de nedersta skaftade, glatta, utan udd; blommor få (1–4); foder undersittande, fritt från fruktämnet, med aflånga, trubbiga, i kanten brunulliga flikar, efter blomningen nedvikna; kronblad 2–3 × längre än fodret, omkring 1 cm långa, aflånga–tunglika, vid basen med 2 knölar; fröhus 1½ × längre än fodret. 4 7, 8. Myrbräcka; torfkärr, helst i fjälltrakter. Lpl. Vb. Jmt. Ågm. Upl. Ög. Vg. Sm. Sk.

7. *S. tridactylites* L. — Klubbigt glandelhårig ört; stjälk 3–15 cm hög, enkel eller oftast från basen spärrigt grenig, upprät eller något uppstigande, oftast sicksackböjd, tämligen spenslig; rosettblad snart vissnande, dessa jämte nedre stjälkblad 3–(sällan 5-)klufna med större midtflik och mindre, utböjda sidoflikar, sällan hela, de öfre hela, lansettlika; blommor vanligen ensamma i grenspetsarna, därigenom bildande en nästan enkel klase; foderflikar knappt hälften så långa som foderpipen; kronblad dubbelt längre än foderflikarna, omvänt äggrunda, hvita eller rödletta; fröhus 3–5 mm långt, vid basen afsmalnande. ☉ 4–7. Grusbräcka; klippor, torra ställen. Södra och mell. Sv. Jmt. — En dvärgform med hela blad är *f. exilis* Poll.

8. *S. adscéndens* L. — Klubbigt glandelhårig ört; stjälk 8–30 cm hög, enkel eller grenig, tämligen grof, styf och rak, upprät; rosettbladen och nedre stjälkblad 3–7-tandade eller grundt flikade med nästan likstora, framåtriktade tänder eller flikar, småningom afsmalnande till skaft, de öfre vigglika, grundt 3-klufna, de öfversta hela, aflångt jämbreda, mera sällan alla hela; blommor i små knippen i klase; foder omkringsittande, dess flikar aflånga, af pipens längd; kronblad hvita eller rödletta, sällan svavelgula (*f. lútea* Hn.), dubbelt längre än foderflikarna, vigglika, i spetsen urnupna; fröhus vid basen afrundadt, 6–8 mm långt. ☉ 6, 7. Klippbräcka; klippor, helst i fjälltrakter. Lpl.–Dal och Ög. (*f. lútea* Hrj.). — Har någon gång späd, enkel stjälk med hela, tunglika–lansettlika blad: *f. Scopólii* (Vill. som art); bland hufvudformen.

9. *S. granuláta* L. — Stjälk 10–40 cm hög, tämligen grof, upprät, från midten grenig, glesbladig, hårig och upptill glandelhårig; jordblad skaftade, trubbtandade och ofta äfven handklufna; stjälkblad oskaftade, hela–handklufna med smala flikar, alla hå-

riga med inströdda glandler; blommor stora, få (3–6) i ensidiga, klaselika knippen, välluktande; foder omkringsittande, dess flikar äggrundt aflånga, trubbiga, håriga; kronblad hvita med grön klo, omvänt äggrunda, 10–17 mm långa, 2–3 × längre än fodret; fröhus föga utskjutande. 4 5–7. **Knölbräcka**; ängsmark. a. Sk.-Jmt. — f. nana *Newm.*: 4–8 cm hög dvärgform med långt och tätt hvitullig stjälk och ett fåtal i dess spets gytttrade blommor. Sk. Abekås.

10. *S. cœrnua* L. — Stjälk 10–20 cm, spenslig, upprät eller något uppstigande, nedtill vanligen långt mjukhårig, upptill glandelhårig; jordblad och nedre stjälkblad långskaftade, 5–7-flikigt handklufna, med uddspetsade flikar, mellersta kortare skaftade och de öfversta oskaftade, uppåt stammen så småningom med mer och mer afsmalnande, vigglik bas, handklufna, de öfversta hela, lansettlika, alla tunna, nästan glatta; blomma vanligen ensam i toppen, lutande, sällan flera (f. *ramósa* *Gmel.*); foder nästan helt undersittande, dess flikar aflånga; kronblad hvita, smalt omvänt äggrunda, 3–4 × längre än fodret, omkring 12 mm långa; fröhus sällan utveckladt (då förökning sker genom de purpurröda groddknopparna). 4 7, 8. **Niekbräcka**; fuktiga klippor i fjällen. Lpl.-Hrj.

11. *S. rivularis* L. — Stjälkar oftast flera från samma rotstock, 2–10 cm, uppstigande, späda, glatta eller glest mjukhåriga, enkla, 1–3-bladiga; jordblad 5-flikigt handdelat med uddlösa flikar, långskaftade, stjälkblad kortare skaftade, fingerlikt delade, det öfversta helt, elliptiskt, alla något köttiga, merendels glatta; blommor 1–3, långskaftade, uppräta; fodret omkringsittande, nedtill glandelhårigt, med aflånga–äggrunda flikar; kronblad hvita eller rödletta, $1\frac{1}{2}$ × längre än fodret, omkring 5 mm långa; fröhus utskjutande. 4 7, 8. **Polbräcka**; fuktiga ställen i fjällen. Lpl.-Dir.

12. *S. cæspitosa* L. — Stjälkar och grenskott talrika från samma rotstock, de förra 3–15 cm höga, uppräta eller uppstigande, glandelhåriga, enkla eller upptill delade i flera blomskäft, oftast blott 1–3-bladiga; jordblad med breda skaft, fingerlikt 3–5-delade med framåtriktade, trubbiga, smala, jämbreda flikar; stjälkblad 3-klufna–hela, jämbreda, alla glandelbräddade; blommor 1–2, sällan flera; foder omkringsittande, glandelhårigt, dess flikar jämsmala–äggrunda, trubbiga; kronblad 2 × längre än foderflikarna, omvänt äggrunda, 6–8 mm långa, hvita eller gulhvita;

fröhus af fodrets längd. 4 7, 8. **Tufbräcka**; klippor, helst i fjällen. Lpl.-Hrj. Ågm. Mpd. Randklöfven.

2. *Chrysosplénium Tourn.* Pudra.

Kalk gulgrön, 4- (sällan 5-)delt i 2 större och 2 mindre flikar; ståndare 8 (10) eller 4 på ett ringformigt fäste; knappar enrummiga; stift 2; fröhus enrummigt, helt eller halft undersittande, 2-sprötadt, öppnande sig längs sprötens insida. Späda örter med hela, njurlika blad och gulgröna blommor i kvastlikt knippe.

A. Blad strödda, på öfre sidan gleshåriga; skärmbblad med tvär eller hjärtlik bas; ståndare 8, säl-

lan 10 1 **alternifólium**.

B. Blad strödda, glatta; skärmbbladens bas vigglik; stån-

dare 4 2 **tetrándrum**.

1. *C. alternifólium L.* — Blekgrön, upptill gulgrön ört; stjälk 5–15 cm, nästan upprät, kantig, saftig och bräcklig, upptill glatt, nedtill jämte bladskaft mjukhårig, med fjälliga utlöpare; blad (åtminstone de nedre) långskaftade, rundadt njurlika, 1–1,5 cm breda, naggade, undertill glatta; jordblad och skärmbblad mera samlade, de mellersta stjäklbladen få (1–3); blommor kortskaftade, stundom 5-taliga, i platt, fåblommigt, kvastlikt knippe i stjälkens topp. 4 4–6. **Gullpudra**; källdrag, fuktiga och skuggiga ställen. Sk.-Jmt. och Ågm. (Ej Gtl.).

2. *C. tetrándrum (Lund) Th. Fr.* — Lik föregående, men mindre och späda; stjälk uppstigande—upprät, 3–6 cm hög, nästan glatt; blad 6–10 mm breda; för öfrigt som föregående. 4 6, 7. **Lillpudra**; fjälltrakter. r. Lpl.

3. *Parnássia Tourn.* Visel.

Blommor regelbundna; foderblad 5; kronblad 5; innanför dessa och dem motsatta sitta 5 i glandelbärande borst uppdelade honungsfjäll; ståndare 5; pistill utan stift, med 4 märken; frukt enrummigt, mångfröigt fröhus, öppnande sig med skal, som bära fröfästena längs midten. Glatt fuktört med enbladig och enblommig stjälk samt stora, hvita blommor.

P. palústris L. — Stjälkar kantiga, vanligen flera från rotstocken, enblommiga, liksom hela örten glatta; jordblad skaftade, stjäklbladet oskaftadt, alla hjärtlika, helbräddade; foderblad ägg-

runda, hälften kortare än de bredt äggrunda, hvita kronbladen; honungsfjäll grönaktiga med 9–25 glandelbärande borst; fröhus kantigt, äggformigt. 7, 8. Slåttervisel; fuktiga ängar. a. Sk.-Norrl. — v. *tenuis* *Wg.*: spädare; isynnerhet stjälkbladet med föga inskuren bas, därför nästan äggrundt; honungsfjäll med omkring 9 glandelborst. r. Norrl. Vrm. Sthlmstrakten, Gtl.

66 fam. **Crassulaceæ**. Fetbladsväxter. (*Kl. 10, 11, 4 o. 22*).

Blommor regelbundna, ♂, sällan tvåbyggare; foderblad 4–5 eller flera—många; kronblad af foderbladens antal; ståndare oftast af dubbla antalet, i 2 kransar, jämte kronblad fästa på ett ringformigt fäste; pistiller af kronbladens antal och dem motsatta; frukt öfversittande, bestående af flere enummiga, flerfröiga, längs inre sidan sig öppnande fröhus. Vanligen saftiga örter med tjocka, köttiga blad.

A. Foder- och kronblad samt pistiller 5–20:

I. Blomstjälkar vid basen utan rosetter; blommor 5–6-taliga 1 **Sedum**.

II. Blomstjälkarnas blad nedtill i rosett; blommor omkring 12-taliga 3 **Sempervivum**.

B. Foder- och kronblad samt pistiller 4:

I. Blad strödda, breda 2 **Rhodiola**.

II. Blad motsatta, nästan trådsmala 4 **Tillæa**.

1. **Sedum** L. Fetknopp.

Blommor ♂, regelbundna; foder vanligen 5-(sällan 4- eller 6-)bladigt, köttigt; kronblad 5 (4–6), fria; ståndare 10 (8–12), i 2 kransar, vanligen fria; pistiller 5 (4–6), med en glandel vid utsidan af fruktämnets bas. Tjockbladiga örter med vanligen oskaftade, strödda eller motsatta blad och blommor i täta, toppställda knippen.

A. Blad platta:

I. Blad, åtminstone de öfre, med bred, afrundad eller hjärtlik bas:

a. Alla blad oskaftade, de öfre med hjärtlik, omfattande bas 1 **máximum**.

b. Nedre blad kort skaftade, öfre oskaftade, med bred, men afrundad bas 2 **purpúreum**.

- II. Alla blad med vigglik, afsmalnande bas:
- a. Blommor röda eller hvita; blad broskigt hårbräddade . . . 3 **spúrium**.
 - b. Blommor gula; blad icke hårbräddade:
 1. Blad långa, lansettlika; nedersta skärmbud stora, längre än den nästan hufvudlikt hopträngda blomställningen 4 **alzóon**.
 2. Blad omvänt äggrundt lansettlika—vigglika; skärmbud små, mycket kortare än den tämligen glesa blomställningen 5 **hybridum**.
- B. Blad trinda eller halftrinda (nästan lika tjocka som breda):
- I. ☺ glandelhårig ört med små, rundade grenskott, som utvecklas först på hösten; fjällväxt 6 **villósum**.
 - II. ☺ glatt ört utan grenskott 7 **ánnuum**.
- III. 2 örter med förlängda, öfverintrannde grenskott, som äro utvecklade redan vid blomningen:
- a. Blommor hvita eller rödletta:
 1. Glatt; blomskaf af blommornas längd; kronblad trubbiga 8 **album**.
 2. Glatt; blommor nästan oskafade; kronblad spetsiga 9 **ánglicum**.
 3. Stjälk upptill, blomskaf, foder och fruktämnen kort glandelhåriga 10 **hispanicum**.
 - b. Blommor gula:
 1. Blad trubbiga, utan udd, åtminstone på grenskotten ordnade i bestämda, lodräta rader:
 - † Blad äggformiga med trubbig bas:
 - * Blomstjälkarnas blad tämligen glest sittande; knippegrenar 3—6-blommiga 11 **acre**.
 - ** Äfven blomstjälkarnas blad tätt tegellagda; knippegrenar vanligen blott 1—3-blommiga 12 **sexanguláre**.
 - †† Blad utdraget cylindriska, nedom bladfästet hinnaktigt sporrelikt utdragna; knippegrenar 3—10-blommiga 13 **boloniéne**.
 2. Blad uddspetsiga, ej anordnade i lodräta rader 14 **rupéstre**.
1. *S. máximum* (*L.*) *Suter* — Rotslock kort, med roflikt förtjockade amrötter och vanligen flera blombärande stjälkar; dessa 20—60 cm, uppräta eller något uppstigande, enkla, trinda, köttiga, liksom bladen glatta; blad motsatta, 3 i krans eller säl-

lan strödda, äggrunda-aflånga, trubbiga, ojämnt sågade-buktandade; blomknippet rikblommigt, i stjälkarnas spets, vanligen rundadt, någon gång med sidogrenar, och då antingen knippen i kvast (f. fastigiátum *Peterm.*) eller knippen i aflång klase (f. elongátum *Peterm.*); blomknoppar 5-kantiga med något urhålkade sidor; blommor hvitgula; foderblad lansettlika, syllika; kronblad dubbelt längre än fodret, 3,5–5 mm långa, rakt utböjda, äggrundt lansettlika, i spetsen huflikt hopdragna; ståndare något längre än kronbladen, de inre fästa på kronbladens bas; knappar brungula; fröhus i ryggen hvälfda, ej fårade. 4 7, 8. Kärleksknopp; torra, soliga ställen, klippor. Sk.-Norrl.

2. *S. purpúreum* (*L.*) *Schult.* — Lik föregående; amrötter sluta med en längre trädlik rot; blomknoppar 5-kantiga med platta sidor; blommor blekt purpurröda; kronblad 5–6 mm långa, båglikt utböjda, i spetsen platta; ståndare ej längre än kronbladen, de inre fästa '1, —', upp på kronbladen; knappar bruna, slutligen svarta; fröhus i ryggen fårade. 4 6–8. Förvildad på kyrkogårdar och i gamla trädgårdar.

3. *S. spúrium* *M. Bieb.* — Rotstock krypande, med blombarande stjätkar och sterila bladrosetter; stjätkar 8–25 cm, uppstigande eller nedliggande, håriga, med snart affallande blad; dessa motsatta (åtminstone de mellersta), bredt omvänt äggrunda-vigglika, kort skaftade, grofsågade, sträfvä, undertill ofta mjukhåriga; blomknippen rikblommiga; foderblad 5–6, lansettlika; kronblad lansettlika, långspetsade, 10–15 mm långa, minst dubbelt längre än fodret; ståndare 10–12, mycket kortare än kronbladen, de inre fästa '1, —', upp på kronbladen; knappar röda, tömda askgrå. 4 7, 8. Från Kaukasus; odlad och förvildad, isynnerhet på kyrkogårdar.

4. *S. aizóon* *L.* — Rotstock tjock, grenig; stjätkar uppräta (odlade stundom nästan nedliggande), glatta; blad strödda, hvassågade, glatta; blomkransar stundom 4- eller 6-taliga. 4 7. Från Sibirien; förvildad: Sk. flerstädes, Stafsjö bruk i Srm., Rättvik i Dir.

5. *S. hýbridum* *L.* — Rotstock krypande, med blombarande stjätkar och sterila bladrosetter; stjätkar uppstigande, med snart affallande blad; dessa strödda, tätsittande, omvänt äggrundt lansettlika-vigglika, trubbsågade; blommor guld-gula, stora; kronblad 8–10 mm långa 4 6, 7. Prydnadsväxt från Ural och Kaukasus, stundom förvildad, ex. Bh. Upl. Uppsala.

6. *S. villósum* *L.* — Glandelhårig, äfven kronbladen; stjätkar uppstigande eller uppräta, 3–15 cm, tämligen glesbladiga, rod-nande; blad halftrinda, jämbreda, gulgröna, upprätt utstående, utan sporrebihang vid basen; blommor ungefär af skaftens längd, i kvastlik samling; foderblad aflånga, trubbiga; kronblad dubbelt så långa, ljusröda, på baksidan med en purpurröd strimma. ☺ 7–9. Luddknopp; fjälltrakter. r. Torn., Pit. Lpm.

7. *S. ánuum* *L.* — Stjälk enkel eller från basen grenad i uppräta, nästan jämnhöga grenar, 3–15 cm; blad halftrinda, aflånga, jämbreda, rödprickiga eller aldeles rödbruna, glest sittande

och utböjda; blomknippet tämligen glesblommigt, bestående af 2–3 utböjda grenar med 3–6 kortskaftade blommor på hvarje; foderblad halftrinda, aflånga, trubbiga; kronblad blekgula med ljusröd ryggnerf, smalt lansettlika, ofta långspetsiga, lika långa med—dubbelt längre än fodret. ○ 5–7. **Småknopp**; soliga berg, backar. Sk.-Norrl. (Ej Öl. Gtl.).

8. *S. album* L. — Stjälkar och grenskott talrika, de förra upp-
räta eller uppstigande, glesbladiga, enkla eller upptill något gre-
niga, liksom bladen oftast rödprickiga—nästan rödbruna; blad
trinda, 3–12 mm långa, utspärrade, strödda; blomknippen af van-
ligen 3 hufvudgrenar; foderblad bredt ovala—nästan rundade; kron-
blad 2–4 gånger längre, lansettlika med något afrundad, trubbig
spets, vanligen rödprickiga. ♀ 6–8. **Hvitknopp**; torra, soliga stäl-
len. Södra och mell. Sv. Hls. — Uppträder under 3 former, mel-
lan hvilka dock öfvergångsformer finnas: α *týpicum*: tämligen
grof, 8–20 cm hög stjälk; blad ovala—cylindriska, 10–14 mm
långa; blommor stora; kronblad 4–6 mm långa; ståndarknap-
par rödbruna. Bäst utpräglad i v. Sv.; β *micránthum* Bast.:
växt mindre och spensligare; stjälkar vanligen uppstigande, 5–15
cm höga; blad aflånga—nästan klotrunda, 3–8 mm långa; blom-
mor små; kronblad blott 2–3 mm långa; ståndarknappar röd-
bruna. Bäst utpräglad i ö. Sv., isynnerhet Öl. Gtl.; γ *bálticum*
C. Hn.: till storleksförhållanden lik föregående, men lätt skild ge-
nom rent grön färg på stjälk och blad samt gula ståndarknappar.
Öl. Gtl. Srm. Skärgården. r.

9. *S. ángleum* Huds. — Stjälkar och grenskott talrika, täm-
ligen fina, de förra 3–8 cm höga, uppstigande, endast upptill
bladiga; blad föga utstående, nästan 3-kantigt äggformade, 3–5
mm långa, vid basen med trubbigt sporrebihang, blågröna, efter
blomningen rödaktiga; knippegrenar 2–3, fåblommiga; foderblad
oval, trubbiga; kronblad ägggrunda, afsmalnande till kort spets,
5 mm långa, hvita och blekt rosenröda; ståndarknappar svartroda.
♀ 7. **Strandknopp**; strandklippor. r. Bh.

10. *S. hispánicum* L. — Rotstock svag, med talrika, 6–15 cm
höga, upptill svagt glandelhåriga, vid basen uppstigande blom-
stjälkar och färre, tämligen korta grenskott; blad glatta, strödda,
omkring 5 mm långa, trinda, smala, afsmalnande åt båda ändarna,
i spetsen med upphöjda vårtor; grenskottens blad kortare och tätt
sittande; skärmblad nästan lika stora som mellanbladen; blom-
knippe af 2–3 båglikt utböjda grenar; blommor kortskaftade, of-

tast 6-taliga; foderblad äggrunda, spetsiga; kronblad 3—4 × längre, lansettlika, långt och nästan hårfint spetsade, hvita, på undersidan med rosenröd nerv; ståndarknappar svartröda; fröhus stjärnformigt utbredda. Uppgifves ☺, men synes vara hos oss 4 6, 7. **Hårknopp**; berg, backar. **r.** Ög. nära Prestköp (Löjtn. A. Trägårdh 1898).

11. *S. aere* L. — Rotstock mycket grenig, uppbärande talrika, tätbladiga grenskott och uppstigande, blombärande, mera glesbladiga, 3—10 cm höga stjälkar; blad äggformiga, tjocka, ljusgröna, stundom rödprickiga, på öfre sidan något tillplattade, med afrundad bas, 3—5 mm långa, grenskottens ordnade i oftast 6 rader, blomstjälkens i otydliga rader, strödda; knippegrenar 2—3, något utdragna, utstående—uppräta; blommor nästan oskaftade; foderblad tjocka, äggformiga, vid basen täckande hvarandra; kronblad lansettlika, spetsiga, dubbelt längre än fodret, 5—7 mm långa; frön (vid förstoring) glatta eller med otydliga längdstrimmor. Har bitter smak. 4 6, 7. **Bitterknopp**; torra backar, betesmarker. **a.** Sk.-Norrl. — Har stundom smärre blommor, med blott 3—4 mm långa kronblad, f. micropétalum. Sk. Ystad, troligen flerstädes.

12. *S. sexangulære* L. — Blomstjälkar 3—8 cm höga, uppstigande, vid blomningen öfverallt med tätt tegellagda blad; blad 3 mm långa, något öfver 1 mm tjocka, smalt äggformiga, på både grenskott och blomstjälkar ordnade i 6 skarpt markerade, lodräta rader, vid basen med antydning till sporrebihang, ofta rödaktiga; blomställning fåblommig, vanligen hopträngd; foderblad vid basen ej täckande hvarandra, aflångt äggformiga; kronblad citrongula, dubbelt längre än fodret, 4 mm långa; småfrukter på insidan med hög puckel samt därigenom äggrundt triangulära, mer utstående än hos följande art; frön med svaga längdstrimmor. Nästan smaklös. 4 7, 8. **Kantknopp**; torra backar. Bl. och Sm.-Gstr. Jmt. (Ej Hall. Bh. Vrm.).

13. *S. boloniense* Loisl. — Af mossliknande utseende, högre och spensligare än föregående; blombärande stjälkar 5—15 cm höga, mindre tätbladiga än hos föregående; blad 4—5 mm långa, knappt 1 mm tjocka, jämnsvalt trinda, utstående (ofta bågformigt), vid basen utdragna i en trubbig, färglös och hinnaktig sporre; blomknippen af 2—4 utdragna, flerblommiga grenar; blommor kortskaftade; foderblad linjesmala, cylindriska; kronblad 2—3 gånger längre, guldgula, 4—4½ mm långa; småfrukter på insidan med låg puckel och därigenom lansettlikt triangulära; frön fin-

prickiga. Af mild smak. 4 6, 7. **Mossknopp**; sandfält, torra backar. r. Sk.

14. *S. rupéstre* L. — Stjälkar 10–30 cm höga, uppräta eller vid basen uppstigande, enkla, mera glesbladiga än grenskotten; blad cylindriska, ofvan något tillplattade, 10–15 mm, vid basen med sporrebihang, utstående eller uppräta, blågröna, vanligen af fallande redan vid blomningen; knippen af 3–5 förlängda och utböjda grenar; blommor kortskaftade; foderblad äggrundt lansettlika, ofta liksom kronbladen 6–8; kronblad guldgula, minst dubbelt längre än fodret, lansettlika—oval, på ryggen kölade; fröhus uppräta; frön rödbruna med upphöjda ribbor. 4 7, 8. **Klippknopp**; klippor. Sk.-Srm. och Vrm. — v. *reflexum* (L. som art): till alla delar större och gröfre samt af rent grön färg. Är hos oss antagligen endast odlad och förvildad.

2. *Rhodiola* L. Rosenrot.

Tvåbyggare; foder 4- (sällan 5-)delt, dess flikar tunna; krona hos ♂ 4-(5-)bladig, hos ♀ stundom 0; ståndare 8 (10), med en glandel vid de inres bas; pistiller 4 (5). Glatt, något köttig ört.

R. rósea L. — Rotstock tjock, knölig, gul och välluktande, grenad, uppbarande flera stjälkar; dessa 5–25 cm, uppräta, enkla, rikbladiga, vid basen med bruna lågblad; blad oskaftade, strödda, grågröna, platta, något köttiga, omvänt äggrunda—oval—nästan rutformiga, de största nära blomställningen 1–1,5 cm långa, helbräddade eller framtill ojämnt tandade; blommor i toppställdt, kvastlikt knippe, någon gång ♂; kronblad gröngula, ofta rödt an-lupna; fröhus vid basen hopväxta, slutligen purpuröda. 4 7, 8. **Rosenrot**; fjälltrakter. Lpl.-Hrj.; eller strandklippor. Bh.

3. *Sempervivum* L. Taklök.

Blommor ♂; foder (hos vår art) omkring 12-delt; kronblad omkring 12, vid basen sammanväxta sinsemellan och med ståndarna; dessa 12–40, vanligen 24, stundom ombildade till pistiller; pistiller vanligen af kronbladens antal eller flera. Grof, köttig ört med bladrosett nedtill och strödda, mindre blad samt röda blommor i till klase ordnade knippen.

S. tectórum L. — Stjälk 35–50 cm hög, omkring 5 mm tjock, tätbladig, glandelhårig; bladrosett öppen, ända till 10 cm vid; blad aflångt omvänt äggrunda, framtill plötsligt hopdragna till

en syllik spets, stjäklbladen äggrundt lansettlika, alla oskaftade, tätt hårbräddade, för öfrigt glatta, rödaktiga; knippegrenar spärrigt utböjda; blommor nästan oskaftade, intill 2 1/2 cm vida; foder- och kronblad stjärnformigt utbredda, de senare dubbelt längre än fodret, lansettlika, rosenröda med mörkare ådror, smäludna. 4 7, 8. **Taklök**; klippor och berg. Södra och mell. Sv. samt i öfrigt odlad på murar och tak.

3. *Tillæa Micheli*; Fyrling.

Blommor ♂; (hos vår art) foder 4-delt; krona, ståndare och pistiller vardera 4; vid de senares bas en glandel. Liten glatt vattenväxt, liknande en *Callitriche*.

T. aquatica L. — Stjälk 2–5 cm, trädsmal, enkel eller från basen grenig, med något utdragna stamled, i vatten upprät och blekgrön, men på uttorkade ställen nedliggande—uppstigande samt rödaktig (f. *prostrata Schkuhr.*); blad motsatta, linjesmala, spetsiga, något köttiga, 2–6 mm långa, vid basen hinnlikt förenade, af samma färg som stjälken; blommor ensamma i bladvecken, oskaftade, små; kronblad hvita eller rödaktiga, 1 1/2 gånger längre än fodret; fröhus utskjutande ur fodret. ☉ (4?) 7–9. **Vattenfyrling**; stränder, vattengropar. Sk.-Vb. (Ej Öl. Gtl.).

67 fam. **Droseraceæ**. Flugfångväxter. (Kl. 5).

Blommor regelbundna, ♂; foderblad 5, vid basen något hopväxta, kvarsittande; kronblad 5; ståndare 5, omväxlande med kronbladen; stift 5 (stundom 3–4), tvåklufna; frukt öfversittande, 1-rumligt och mångfröigt fröhus, öppnande sig genom 5 (3–4) skal, som bära fröfästena längs midten. Kärrväxter med rosettställda, rikt glandelbärande (insektfångande), rödaktiga blad och små, hvita blommor i klaselikt knippe.

Drosera L. Dagg.

A. Stängel upprät, mycket längre än jordbladen:

- I. Blad utbredda på marken, runda . . . 1 **rotundifolia**.
- II. Blad uppräta, aflångt tunglika 2 **longifolia**.
- III. Blad omvänt äggrunda (dubbelt så långa som breda) \asymp **longifolia** \times **rotundifolia**.

B. Stängel nedtill bågböjd, af jordbladens

längd 3 **intermédia**.

1. **D. rotundifólla** *L.* — Stängel 10–20 cm hög; blad med småhåriga, långa skaft, deras skifva tvärt sammandragen mot bladskaftet; skärmblad små, syllika, snart affallande; fröhus ej fåradt, nästan klubblikt. 4 7, 8. **Soldagg**; hvitmossekärr. a. Sk.-Lpm. — Varierar med 2-grenig blomställning, men syllika skärmblad: f. *furcata* *Lilja*, eller skärmbladen dessutom breda, omvänt äggrunda och glandelhåriga: f. *bracteata* *Lyngh.*

2. **D. longifólla** (*L. p. p.*) *Hayne* — Stängel som föregående; blad med nästan glatta skaft; blommor större än föregående; i öfrigt som denna. 4 7, 8. **Mariedagg**; hvitmossekärr. Sk.-Lpm. — Äfven denna varierar stundom med 2-grenad blomställning: f. *bifida*.

× **longifólla** × **rotundifólla** (*D. long. β obovata* *Koch*) — Blad omvänt äggrunda (ungefär dubbelt så långa som breda). Sällsynt bland stamarterna.

3. **D. intermédia** *Hayne* — Stängel 5–10 cm, kortare—knappt längre än de upprätt utstående, omvänt äggrunda, vigglika bladen; skärmblad varaktiga; blommor mindre; fröhus större, fåradt; eljest som föregående. 4 7, 8. **Lilldagg**; kärr, öfversvämmade ställen. Sk.-Norrl.

68 fam. **Resedaceæ**. Resedaväxter. (*Kl. 11*).

Blommor ♂, oregelbundna; foderblad 4–9, fria eller något hopväxta, efter blomningen kvarsittande; kronblad 4–9, olikstora, mångflikiga; ståndare af växlande antal (10–40), fästa på ett skiflikt, isynnerhet i blommans öfre del starkt utbredt fäste; märken 3–6 utan stift; frukt öfversittande, enrummigt, i spetsen öppet fröhus.

Reséda *L.* Reseda.A. Blomfoder 4-taligt 4 **lutéola**.B. Foder 5-taligt 1 **alba**.

C. Foder 6–9-taligt:

I. Blad parflikade 2 **lútea**.II. Blad hela eller i spetsen 3-flikade 3 **odoráta**.

1. *R. alba* L. — Stjälk 40—80 cm; blad enkelt parbladigt delade med jämbredt lansettlika flikar; foderblad jämbreda, spetsiga; fröhus cylindriskt, 4-kantigt, med 4 utböjda tänder i spetsen; blommor hvita. ☉ 7, 8. Hvitreseda; odlad och stundom förvildad (från mellersta Europa).

2. *R. lútea* L. — Stjälk 20—60 cm, uppstigande, grenig, liksom bladen glatt; de nedre bladen stundom hela, tunglika, de öfriga enkelt-dubbelt parbladigt delade med få (1—3) jämbreda-lansettlika, vågbräddade flikar, ändflik äggrund—oval, de allra öfversta oftast blott 3-flikade; blommor i tämligen utdragen klase, gula; foderblad 6, jämbreda—lansettlika; kronblad vanligen 5, det öfre (största) djupt 3-flikadt, midffliken minst; fröhus äggrundt—aflångt, upptill tvärt afhugget, med 3 korta tänder, med eller utan runda, fjälllika hår. ☉ 7, 8. Backreseda; åkerrennar, vägkanter. r. Otl. (naturaliserad), i öfrigt på barlastplatser och förvildad. — f. *gracilis* Gr. & Godr.: bladflikar mycket smalt jämbreda, uddspetsiga.

3. *R. odoráta* L. — Stjälk 15—30 cm, liksom bladen vanligen något gleshårig; blad aflånga med vigglik bas; blomskåft längre än fodret; detta 6—9-taligt, icke tillväxande efter blomningen; kronblad hvita; blommor vällyktande; ståndarknappar gulröda; fröhus äggrundt. ☉ 7, 8. Luktreseda; odlad och tillfälligt förvildad (från norra Afrika).

4. *R. lutéola* L. — Stjälk 30—100 cm, rak, upprät, vanligen enkel, liksom bladen glatt; blad oskaftade (utom de nedersta), aflångt lansettlika—jämbreda, vanligen med en liten tand på hvar sida vid basen, i öfrigt helbräddade; blommor ljusgula, i tätblommig, vanligen mycket (ända till 30 cm) utdragen, smal klase; blomskåft korta, af fodrets längd; foderblad äggrunda—aflånga; kronblad vanligen 4, det öfre 4—7-flikadt, de mellersta 2—3-flikade, det nedre helt; fröhus nästan klotrunda, klocklika, 3—4-kantiga, tvärrynkade, uppräta. ☉ 7, 8. Vallreseda; åkrar, vägkanter. r. Södra Sv.; för öfrigt på barlast.

69 fam. Cruciferæ. Korsväxter.

Blommor regelbundna; foder 4-bladigt; kronblad 4, korsvis ställda, försedda med klo; ståndare 6, 4-väldiga; stift enkelt, med helt eller 2-flikigt märke; frukt (skida) öfversittande, vanligen 2-rummig och mångfröig, öppnande sig med tvenne, nedifrån och från fröästena lossnande skal, mera sällan enfröig, nötlilik eller delande sig i enfröiga ledstycken (ledskida). Örter med strödda blåd utan stipler samt med blommor anordnade i kvast eller klase oftast utan högblad.

A. Skidor långa (längden minst 3 gånger bredden):

I. Flerfröig ledeskida, fullständigt eller ofullständigt

ledad 17 *Ráphanus*.

II. Skida 2-rummig, öppnande sig på längden med 2 skal:

a. Skidans skal med en eller flere tydliga hufvudnerver:

1. Skida trind eller plattad, med 1-nerviga skal:

* Spröt längre än skidans bredd:

† Skida nästan trind, med tydligt nätådriga skal; spröt plattadt 4-kantigt, flera gånger längre än skidans bredd 1 *Brássica*.†† Skida plattad, med otydligt nätådriga skal; spröt 4-kantigt, $1\frac{1}{2}$ —2 gånger längre än skidans bredd 4 *Erucástrum*.

** Sprötets längd högst af skidans bredd:

† Foderblad utböjda; kronblad gula . . . 5 *Diplotáxis*.

†† Foderblad uppräta; kronblad hvita, gulhvita eller ljusröda:

§ Frön 2-radiga:

 Blommor gulhvita; skidor glatta . . . 14 *Turrítis*. Blommor hvita eller ljusröda; skidor gleshåriga 7 *Bráya*.

§§ Frön 1-radiga:

 Blommor hvita; märke helt eller urnupet (hit hör äfven *Cardamine bellidifolia*) 13 *Árabis*. Blommor blåroda, sällan hvita; märken med 2 uppräta, skifflika flikar 8 *Hésperis*.

2. Skida trind eller plattad, med 3—5-nerviga skal:

* Mellanblad hela; blommor hvita 10 *Alliária*.

** Mellanblad vanligen parflikade; kronblad gula:

† Skida trind, med långt utdraget, groft spröt 3 *Sinápis*.†† Skida nästan trind, med kort eller intet spröt 6 *Sisýmbrium*.

3. Skida 4-kantig:

* Mellanblad flikiga:

† Skida plattadt 4-kantig; foderblad uppräta 15 *Barbaréa*.

†† Skida nästan kvadratisk 4-kantig; foderblad utstående 2 **Melanosinápis.**

** Mellanblad hela:

† Skida rundadt 4-kantig, med 3-nerviga skal; blommor hvita 10 **Alliária.**

†† Skida kvadratisk 4-kantig, med 1-nerviga skal; blommor gula 9 **Erýsimum.**

b. Skida med nervlösa skal:

1. Stjälk med groddknoppar i öfre bladvecken; blommor ljusröda 11 **Dentária.**

2. Stjälk utan groddknoppar i bladvecken:

* Skida med plattade skal och enradiga frön; blommor hvita, sällan gredelina (hit höra äfven *Arabis Gerardi* och *alpina!*) 12 **Cardámíne.**

** Skida med kullriga skal och 2-radiga frön; blommor gula, sällan hvita 16 **Nastúrtlum.**

*** Skida med kullriga skal och 1-radiga frön; blommor gula 6 **Sisýmbrium.**

B. Skidor korta (längden mindre än 3 gånger bredden):

1. Skida öppnande sig med 2 skal:

a. Skidans skiljevägg parallel med hennes bredare sidor och därför själf bred:

1. Blad nästan trinda, syllika; skida trind, med nervlösa skal 30 **Subulária.**

2. Blad platta:

* Skida trind, uppsvälld (nästan lika tjock som bred):

† Krona vit; stift kort, kvarsittande på skidans skiljevägg 36 **Cochleária.**

†† Krona gul eller vitgul; stift långt, affallande med och fäst på skidans ena skal 32 **Camelína.**

** Skida plattad:

† Kronblad ljusröda, hela; skidor stora . . 31 **Lunária.**

†† Kronblad hvita eller gula:

§ Kronblad 2-klufna, hvita:

□ Stift långt; bladig stjälk 34 **Bertéroa.**

□□ Stift kort; stängel 37 **Draba verna.**

§§ Kronblad hela eller blott urnupna:

- Skida nästan cirkelrund, i spetsen urnupen; stift något utdraget 33 **Alyssum.**
- Skida oval—aflång, i spetsen hel; stift kort, knappt 1 mm 37 **Draba.**
- Skida oval—nästan klotrund; stift 1—2 mm 16 **Nastúrtium.**

b. Skidans skiljevägg vinkelrät mot hennes breddsidor och därför smal:

1. Skidans rum enfröiga:

* Alla blommornas kronblad likstora . . . 23 **Lepidium.**

** De yttre blommornas yttre kronblad större än de öfriga 28 **Iberis.**

2. Skidans rum 2-fröiga:

* Skida nästan cirkelrund, i spetsen urnupen; kronblad något olikstora 27 **Teesdalia.**

** Skida aflång; kronblad jämnstora . . . 29 **Hutchinsia.**

3. Skidans rum flerfröiga:

* Skida triangulärt omvänt hjärtlik, ovin-
gad 24 **Capsella.**

** Skida vingkantad 25 **Thlaspi.**

II. Skida nötlik, affallande öppnad, eller delande sig på tvären i 2 ledstycken:

a. Skida delande sig på tvären i enfröiga ledstycken:

1. Skidans öfre rum klotrundt, det nedre utan frö, skaft-
likt; blommor hvita 18 **Crambe.**

2. Skidans öfre rum plattadt 4-kantigt; båda rum en-
fröiga; blommor violetta 20 **Cakile.**

b. Skida nötlik, ej delande sig på tvären:

1. Skida njurlik, bredare än lång . . . 26 **Coronopus.**

2. Skidans bredd ej större än längden:

* Skida nästan klotrund; stift förlängdt; blad hela:

† Skidor glatta 21 **Vogelia.**

†† Skidor stråfhåriga 35 **Eulidium.**

** Skida snedt äggformig; stift förlängdt; nedre blad
parflikade 19 **Bunias.**

*** Skida plattad, tunglik, vingkantad; stift omärkligt 22 *Ísatis*.

1. *Brássica* L. Kål.

Foderblad likformiga, mer eller mindre tätt slutna till kronan, kortare än blomskaffet; stift förlängdt, med helt märke; skida nästan trind, glatt, med utdraget, rundadt 4-kantigt spröt och kullriga, 1-nerviga samt nätådriga skal; frön klotrunda, (i hvardera rummet) enradiga, med ryggliggande lillrot och på längden hopvikna hjärtblad.

A. Öfre blad oskaftade, med hjärtlik—pillik bas:

I. Ståndare alla nästan lika långa och uppräta; frön släta 1 *olerácea*.

II. De 2 kortare ståndarna hälften kortare än de 4 längre samt utböjdt uppstigande; frön svagt punkterade:

a. Klase under blomningen förlängd, så att de utslagna blommorna ej nå öfver de outslagna; blad glatta 2 *napus*.

b. Klase under blomningen hopträngd, så att de utslagna blommorna nå öfver de outslagna; nedre blad vanligen med enstaka, glesa och styfva hår . . 3 *campéstris*.

B. Alla blad skaftade, de öfre med afsmalnande

bas 4 *júncea*.

1. *B. olerácea* L. — Blad blågröna, glatta; blomklase gles, redan under blomningen förlängd, så att de utslagna blommorna ej nå öfver de outslagna; foderblad städse uppräta, tilltryckta; stjälk 0,5—1 m, grenig; nedre blad skaftade, lyrförmigt parflikade, de öfre aflånga, knappt stjälkofattande; skidor på utstående skaft, uppräta, med spröt af foderbladens längd och 6—8 × kortare än skidan; blommor blekgula eller sällan hvita, ungefär dubbelt längre än fodret. 5, 6. ☺ sällan ☹. Vanlig kål; hafsstränder, (hos oss) odlad och stundom förvildad. — Af denna art finnas många kulturvarieteter; v. *acéphala* DC. (Bladkål, Grönkål, Blåkål, m. fl.): med utdragen stjälk samt krusiga och utstående blad, ej samlade i hufvud; v. *gemmifera* DC. (Brysselkål, Rosenkål): utdragen stjälk med halft hopslutet bladhufvud i toppen och långa sidorna talrika små hufvud af krusiga blad; v. *sabáuda* L. (Savojkål): stjälk något förlängd; blad vanligen hela, krusiga, hopslutna till ett löst hufvud; v. *capitata* L. (Hufvudkål, Hvitkål): med kort stam och skålformiga blad, samlade i ett rundt eller tillplattadt fast hufvud; v. *gongylóides* L. (Knutkål, (ofvanjords-) Kålrabbi): stammen ofvan jorden kort, tjock, knöllig och köttig med märken efter de så småningom affallande bladen; v. *botrytis* L.

(Blomkål): stam kort med upprät bladrosett; öfre blad och blomskäft ombildade till en hvitaktig köttig massa, i hvilken merendels de felslagna blommorna äro dolda.

2. *B. napus* *L.* — Foderblad uppräta, slutligen något utstående; kronbladens skifva af klons längd; rot (hos hufvudformen) tapplik, träig; nedre blad skaftade, lyformigt pardelta, öfre aflånga, vanligen helbräddade, med nästan pillik bas, alla blågröna; blommor lifligt gula; skidor utstående, spröt $1\frac{1}{2}$ gånger längre än foderbladen och ungefär $\frac{1}{6}$ af skidan. ☉ ☉ 5—8. Gotlandsrofva, raps; hafsstränder, åkrar (oftast bland råg). r. S. och mell. Sv. (isynnerhet östra delen). — Odlas som raps under 2 varieteter: v. ånnua *Koch*: enårig med tunn rot. 6, 7 (Sommarraps) och v. oleiferá *DC.*: tvåårig med mera stark och träig rot. 5, 6 (Vinterraps). Vidare v. napobrássica (*L.*): tvåårig med tjock och köttig, tapplik eller nästan klotrund rot (Kålrot, (underjords-) Kålrabbi).

3. *B. campestris* *L.* — Foderblad slutligen rakt utstående; kronbladens skifva något kortare än klon; rot (hos hufvudformen) smal, enårig; stjälk nedtill (ofta glest) styfhårig; nedre blad skaftade, lyformigt parflikade, öfre oskaftade, vanligen helbräddade, med djupt hjärtlik bas stjälkomfattande, glatta; blommor gula; skidor uppräta, på utstående skaft; spröten 2—3 gånger längre än foderbladen. ☉ sällan ☉ 6, 7. Åkerkål; åkrar, a. Sk.-Norrl. — Liksom af föregående odlas för fröns skull två varieteter, en enårig: v. ånnua *Koch* (Sommarraps) och en tvåårig: v. oleifera *DC.* (Vinterraps), båda under namn af rofraps; v. rapa (*L.*) har aflång—nästan rund, köttig och ätlig, tvåårig rot (Rofva).

4. *B. juncea* (*L.*) *Lge.* — Foderblad uppräta, slutligen utstående; ståndare föga olikstora; frön gropigt punkterade; blad ofvan gröna, undertill blågröna, de nedre ovala, inskuret parflikade eller tandade, de öfre lansettlika, tandade eller helbräddade; skidor talrika på snedt utstående skaft, något platttryckta, med köl på ryggen och vanligen 2 små, slingrande sidonerver, isynnerhet yngre något knöliga af fröna; blommor gula. ☉ eller ☉ 6—9. Sk. Malmö r. samt på barlast t. ex. Sthm., Danviken.

2. *Melanosinápls* (*DC.*) *Sch. & Spenn.* Svartsenap.

Blomfoder utstående, af blomskäftets längd eller längre; stift utdraget; märke nästan helt; skidan nästan kvadratisk 4-kantig, glatt, med kölade, nätådriga, längs ryggen upphöjdt ennerviga skal; spröt plattadt, syliskt, föga längre än skidans bredd; frön enradiga, klotrunda, med lillrot och hjärtblad som föregående.

M. communis Schimp. & Spenn. — Stjälk grenig, nedtill gleshårig; nedre blad lyrformigt parflikade—parbladiga med ojämnt hvasstandade flikar eller småblad, öfre lansettlika, hela eller glest sågade, alla glatta, mörkgröna; foder gulgrönt, glatt; skidor tätt tryckta till stjälken. ☉ 6, 7. Svartsenap; odlade ställen, förvildad. S. och mell. Sv. — Frön svartbruna, af skarp smak.

3. *Sinapis L.* Senap.

Blomfoder öppet; stift utdraget; märke helt; skida trind, knölig af fröna, med kupiga, på längden 3–5-nerviga skal och långt utdraget, groft spröt; frön enradiga, klotrunda; lillrot och hjärtblad som föregående.

1. *S. arvensis L.* — Öfre stjälkblad äggrunda, groft bukttandade; blomfodret längre än blomskaftet; skidan längre än det 4-kantiga, raka, slutligen affallande sprötet; stjälk 25–60 cm, mer eller mindre styfhårig; blad mer eller mindre stråfhåriga, de nedre skaftade, lyrformigt flikade, de öfre oskaftade; foderblad utspärrade—nedböjda, glatta; blommor gula; skidor uppåt utstående; frön svartbruna, släta, af föga skarp smak. ☉ 6–9. Åkersenap; åkrar. a. Sk.-Norrl. — v. *ambigua Hn.*: alla bladen kort skaftade, flikiga; skidorna styfhåriga. Bland hufvudformen; blommor mest om hösten.

2. *S. alba L.* — Alla blad lyrformigt parbladiga—parflikiga; blomfoder kortare än skaftet; skidan kortare än det plattade, sabelformigt krökta och kvarsittande sprötet; stjälk 25–60 cm, styfhårig; blad stråfhåriga; blommor blekgula; skidor stråfhåriga, jämte skaften slutligen rakt utstående; frön ljusgula, gropigt punkterade, af skarp smak. ☉ 6–9. Hvitsenap; åkrar. r. Sk.-Jmt. — v. *glabrata Döll.*: skidor glatta; sällsynt.

4. *Erucastrum Presl.* Sandsenap.

Blomfoder nästan slutet, ungefär af skaftets längd; stift utdraget; märke helt; skida något plattad, med kullriga, långa midten upphöjdt ennerviga och otydligt nätådriga skal; spröt 4-kantigt, syltligt, $1\frac{1}{2}$ –2 gånger längre än skidans bredd; frön enradiga, aflånga, något plattade, med lillrot och hjärtblad som föregående.

E. Pollichii Schimp. & Spenn. — Stjälk styfhårig; blad stråfhåriga, kort skaftade, aflångt omvänt äggrunda, parflikiga—par-

bladiga med ojämnt trubbtandade flikar eller småblad; klasar nedtill med skärmblad; kronblad hvitgula med gröna ådror; skidor glatta, mångfröiga, 4–6 gånger längre än skaften och ungefär 10 gånger längre än spröten. 4 6–9. Sandsenap; odlade ställen. r. Ög. vid sjön Tåkerns stränder (samt någon gång införd på barlastplatser.)

5. *Diploaxis DC.* Kålsenap.

Foder utstående från kronan, af blomskaftets längd eller kortare; stift kort; märke helt; skida något plattad, glatt, med kullriga, 1-nerviga, svagt nätådriga skal och kort spröt; frön 2-radiga, aflånga, platta, med ryggliggande lillrot och på längden hopvikna hjärtblad.

- A. Stjälk nedtill vedartad, dess första förgreningar utgå ett stycke upp på densamma; de nedre blomskaften mycket längre än blomman; skidor 4–5 cm med ett omkring 2 mm långt skaft ofvanför kronfästet . . . 1 *tenuifolia*.
- B. Stjälk som föregående, men äfven förgrenad vid roten; de nedre blomskaften ungefär af blommans längd; skidor 2 cm eller förkrympta, med otydligt (0,5 mm långt) skaft ofvan kronfästet \asymp *murális* \times *tenuifolia*.
- C. Stjälk örtartad, dess första förgreningar utgå vid roten; nedre blomskaft kortare än blomman; skidor 3–4 cm, oskaftade ofvan kronfästet 2 *murális*.

1. *D. tenuifolia (L.) DC.* — Stjälk 30–60 cm, vanligen mycket grenig, jämte de långa grenarna uppböjd, bladig till ungefär midten; blad blågröna, nästan glatta, parbladigt delade med aflånga-jämbreda, helbräddade eller glest tandade flikar; klase förlängd; de utslagna blommorna nående öfver de nedanför sittande unga skidorna; blommor 20–24 mm vida, välluktande; kronblad med kort, bred klo, gula, i spetsen skrynkade; nedre skidor ungefär af skaftens längd. 4 7–9. Stränder, järnvägsbanor, barlastplatser. r. Sk.-Norrl.

2. *D. murális (L.) DC.* — Stjälk 15–40 cm, uppstigande, nedtill hårig, enkel eller obetydligt grenig, med blad blott vid basen; rotblad i rosett, parklufna-buktflikade med äggrunda, ore-gelbundet och glest sågtandade flikar, stjälkblad lyrformigt parflikade med äggrunda-aflånga flikar, alla åtminstone undertill

gleshåriga; klase mera sammandragen; de yngre skidorna nående öfver de utslagna blommorna; dessa 10–12 mm vida; kronblad tvärt hopdragna i en smalt vigglik klo, i spetsen ej skrynkliga, gula, vid vissnandet rödbruna; skidor 2–3 gånger längre än skaften. ○ 6–9. Barlastplatser o. s. v. såsom föregående. r. Sk-Norrl. — Sommarformen har alla bladen i rosett; en bladig stjälk uppträder först mot hösten.

× *murális* × *tenuifolia* — Stjälk och blad närmast lika dem hos *tenuifolia*, men de senares flikar mera tillspetsade såsom hos *murális*; blommor omkring 15 mm vida; skidor än längre, än kortare än sina skaft; frömjöl försämradt. ♀ 6–9. Bland stamarterna. Otl. Visby, troligen flerestädes.

6. *Sisymbrium* L. Stilla.

Foderblad mer eller mindre utstående, af blomskäftets längd eller kortare; stift kort, ofta nästan omärkligt; märke helt eller urnupet; skida nästan trind, med 3-nerviga (hos *S. sóphia* otydligt nerviga) skal; frön énrådiga, aflånga, med ryggliggande lillrot och platta hjärtblad.

A. Skidor afsmalnande mot spetsen 1 *officinále*.

B. Skidor jämntjocka utefter hela sin längd:

I. Fruktskaft tjockare än eller minst lika tjocka som skidorna:

a. Blad tämligen findelta; skidor många gånger längre än skaftet 5 *altissimum*.

b. Blad lyrformigt parflikade; skidor 2–3 gånger längre än skaftet 4 *irio*.

II. Fruktskaften smalare än skidorna:

a. Blad dubbelt parbladiga—dubbelt parbladigt delta 6 *sóphia*.

b. Blad enkelt parbladiga—parflikiga:

1. Yngre skidor nå långt öfver klasens utslagna blommor 4 *irio*.

2. Yngre skidor nå ej upp till jämnhöjd med de utslagna blommorna:

* Stjälk långt och tätt styfhårig af nedåtriktade hår 3 *Loesélii*.

** Stjälk glatt eller föga borsthårig 2 *austríacum*.

1. *S. officinale* (L.) Scop. — Skidor syllika, flere gånger längre än det korta (högst 3 mm långa) skaftet, tätt tryckta till hufvudaxeln; stjälk 30–60 cm, styf, upprät, spärrikt grenig, jämte bladen korthårig; blad skaftade, de nedre lyrformigt parflikade—parbladiga med 2–3 par groftande flikar, de öfre aflånga, oftast spjutlika; blomskaff nästan kortare än blomman; kronblad nästan dubbelt längre än fodret; skidor tämligen korta, sprötspetsade, ej sällan violetta, korthåriga. ☉ ☉ 6–10. Dufstillla; odlade ställen, gårdar o. s. v. a. Sk.-Norrl. — v. leiocarpum DC.: stjälk och blad gleslåriga—glatta; skidor glatta.

2. *S. austrifacum* Jacqu. — Skidor tätsittande, på något längre skaft än föregående, något utstående; blad glatta, grofsågade—parflikade med många flikpar; flikar triangulära eller på de öfre bladen lansettlikt afsmalnande; foderblad något utbredda. ☉ 6, 7. Barlastplatser. Sthm. Norrköping. — v. acutangulum Koch: skidor hälften kortare, glatta eller något borsthåriga, vanligen på bågböjda skaft, så att skidorna korsa hufvudaxeln; blad djupare inskurva, med lansettlika, äggformiga flikar.

3. *S. Loeséllii* L. — Skidor glatta, bågförmigt uppstigande, omkring dubbelt längre än de utstående, nästan trådfina skaften; stjälk 20–80 cm, nedre blad långt styfåriga af hvita, nedåtriktade hår, lyrformigt parflikade, med vanligen båglikt nedböjda, tandade, aflånga och spetsiga sidoflikar och spjutlik ändflik; foderblad utstående; kronblad dubbelt längre än fodret, mörkgula. ☉ 7–9. Bäckstillla; torra ställen. r. Srm. Upl. Sthm och på barlast.

4. *S. írlo* L. — Skidor knöliga, glatta, bågförmigt uppstigande, 3–4 gånger längre och föga tjockare än de spensliga skaften; stjälk 30–60 cm, glatt eller korthårig; blad glatta, lyrformigt parflikade, flikparen få (3–4), de öfre med lång ändflik; foder något frånstående; blommor blekgula. ☉ och ☉ 7, 8; odlade ställen, barlastplatser, t. ex. Sm. Kalmar.

5. *S. altissimum* L. — Skidor långa (ända till 10 cm och mera), utstående, 6–10 gånger längre än samt smalare än eller högst lika tjocka som det fasta skaftet, som yngre nående långt öfver de utslagna blommorna; ört glatt eller svagt hårig; stjälk 30–70 cm; blad parflikiga med långa, smalt lansettlika, jämbreda flikar, de öfre bladens ofta nästan trådsmla, de nedres vanligen bredare och kortare samt något tandade; foder nästan rakt utstående; blommor blekgula—nästan hvita; skidans skiljevåg svampig. ☉ ☉ 5–9. Högstilla; barlastplatser, järnvägsvallar. r. Sk.-Norrl.

6. *S. sóphla* L. — Bladflikar nästan trådfina; kronblad kortare än fodret; skidor utstående, ej fullt dubbelt så långa som sina skaft; ört glatt eller kort stjärnhårig; stjälk 30–80 cm, foderblad kortare än blomskافتen, snedt utstående; blommor ljusgula; skidor något knöliga, 1-nerviga eller otydligt nerviga, glatta, utan spröt; dess skiljevägg med nerver (alla föregående utan). ☉ ☉ 6–9. Sparfstillä; odlade ställen, vägar, gårdar. a. Sk.-Norrl. — v. sericeum Neum.: blad tätt ludna och däraf gråhvita. Strandform med vanligen ogrenad stjälk. Sk.

7. *Braya Sternb. & Hoppe.* Rym.

Foder tryckt till kronan; stift kort; märke urnupet; skida nästan trind, gleshårig, med 1-nerviga, otydligt nätådriga skal och kort spröt; frön 2-radiga, aflånga, plattade; lillrot och hjärtblad som föregående.

1. *B. supina* (L.) Koch — Blad djupt parflikade-parbladiga; skidor i bladig, gles klase (ensamma från bladvecken), spröt så långt som skidans bredd; stjälk 5–20 cm, spärradt styfhårig, vanligen från roten grenig, med nedliggande eller uppböjda grenar; rosett- och stjälkblad gleshåriga, kortskaftade, med trubbiga, fåtandade flikar; foderblad längre än skaften och hälften kortare än de hvita kronbladen; skidor 3–6 gånger längre än skaften, bågböjda, vanligen småhåriga. ☉ 7–9. Jordrym; fuktiga, soliga ställen på kalkgrund. r. Öl. Gtl.

2. *B. alpina* Sternb. & Hoppe — Blad hela; skidor i kort, tät, bladlös klase; spröt obetydligt; stjälkar 5–20 cm, uppräta, låga, kort och krusigt mjukhåriga, ofta bladlösa; blad mest i rosett, smalt tunglika—nästan jämbreda, helbräddade eller glest tandade, glatta eller glest stråfhåriga; foder af skaftets längd; kronblad hvita eller rödletta (torra violetta); skidor omkring 3 gånger längre än skaften, ofta violetta (liksom stjälken), vanligen raka, uppräta—något utstående. 4 6, 7. Fjällrym; fjäll. r. Lul. Lpm.

8. *Hesperis* L. Natffiol.

Foderblad slutna till kronbladen, de 2 yttre vid basen kupiga; stift kort; märke 2-flikadt med uppräta, skiflika flikar; skida nästan trind, med köladt 1-nerviga skal; frön enradiga, aflånga, med lillrot och hjärtblad som hos *Sisymbrium*.

H. matronalis L. — Stjälk 0,5–1 m hög, kort stråfhårig, upp- till stjärnhårig, vanligen enkel, bladig; blad skaftade, äggrunda- lansettlika, spetsiga och glest tandade, stråfhåriga; blomskaft glan- delhåriga, nästan kortare än de ljusröda, hvithåriga foderbladen blommor blåroda, välluktande; skidor långa, flera gånger längre än de utspärrade skaften, vanligen uppräta, knöligt ojämna, glatta eller gleshåriga. ☉ 4 6, 7. **Nattflol**; parker, gamla trädgårdar. Södra och mell. Sv. — f. *inodóra* (L.): mest hvita, endast un- der natten välluktande blommor. Skogs- och grusbackar, r. Sk. Hall. Anses fullkomligt vild.

9. *Erýsimum* L. Kårel.

Foderblad nästan likformiga, slutna till kronan; stift nästan omärk- ligt; märke urnupet; skida kvadratisk 4-kantig, med 1-nerviga, kölade skal, nästan utan spröt; frön enradiga, aflånga, släta, med lillrot och hjärtblad som föregående.

A. Blomfoder 2–3 gånger kortare än blomskaftet; skidor vanligen utstående, dubbelt längre än de slutligen ut- spärrade skaften 1 **cheiranthóides**.

B. Foder af skaftets längd eller något längre; skidor van- ligen tilltryckta, många gånger längre än de uppräta, korta skaften 2 **hiæraclifóllum**.

C. Foder dubbelt så långt som skaftet; skidor många gånger längre än de rakt utstående, nästan lika tjocka skaften 3 **repandum**.

1. **E. cheiranthóides** L. — Stjälk 25–60 cm, styf, upprat, till- tryckt hårig; blad gröna, aflånga-lansettlika, helbräddade eller glest tandade, sträfvaf af stjärnhår; blommor gula; kronbladens skifvor rundade; skidor gröna, nästan glatta, skarpt 4-kantiga. ☉ 6–10. Åkerkårel; åkrar. a. Sk.-Norrl. — f. *dentátum* Koch: blad bredare, grof-bukttandade; v. *nodósum* Fr.: ☉ med hög, vid basen något knöiformigt uppsvåld stjälk.

2. **E. hiæraclifóllum** L. — Stjälk som föregående, 0,3–1 m, men sträfvare och mera kantig; blad lansettlika; glestandade, de öfre oskaftade, spetsiga, liksom skidorna mera grågröna af stjärnhår; kronblad vigglika, gula. ☉ 4 5–7. **Bækkårel**; berg, backar. Sk.-Lpm. — v. *alpínium* Fr.: spenslig, mera grön och glesbladig; blad mindre, ofta helbräddade; blommor blekgula; skidor slutli- gen nästan vågrätt utstående, med tämligen fint, mera utdraget spröt. r. Mellersta Sv.; v. *strictum* (Fl. Wett.): blad bredare,

groftandade; blommor större; skidor kortare och tjockare, tätt tilltryckta. Helst i skärgårdarna.

3. *E. repandum* L. — Tilltryckt hårig; stjälk 10—30 cm; blad aflånga, glest tandade; kronbladens skifva aflångt ~~och~~ vändt åggrund; skidor knöliga, trubbigt 4-kantiga. ☉ Barlastplatser, t. ex. Ståm.

10. *Alliaria* Scop. Skälle.

Foderblad likformiga, uppräta; stift kort, med tvärhugget, odelt märke; skida lång, rundadt 4-kantig, med kölade, 3-nerviga skal och nästan omärkligt spröt; frön enradiga, aflånga, strimmiga, med lillrot och hjärtblad som föregående.

A. officinalis Andr. — Stjälk 0,4—1 m, vanligen enkel, nedtill jämte bladskaft gleshårig eller glatt; blad skaftade, hjärtligt rundade, tandade, de öfre vanligen tillspetsade, glatta eller nästan glatta; skidor utstående, på nästan vågräta, lika tjocka skaft, glatta; blommor hvita. Luktas och smakar hvitlök. ☉ 5, 6. Lökskälle; lundar. Södra och mell. Sv. — f. minor *Såby*: lägre, öfverallt hårig stjälk.

11. *Dentaria* Tourn. Rota.

Foderblad uppräta; stift något utdraget; märke helt; skida plattad med något utdraget spröt, nervlösa, vid mognaden elastiskt uppspringande skal samt tjock, svampig skiljevägg; frön enradiga, aflånga, med vingade frösträngar, samt kantliggande lillrot och platta hjärtblad.

D. bulbifera L. — Glatt; stjälk 30—60 cm, från en krypande, vit, med köttiga fjäll beklädd rotstock, enkel och nedtill bladlös; nedre blad 2—3-parigt parbladiga—pardelade med lansettlika, uddtandade flikar eller småblad, öfre blad hela, lansettlika, tandade eller helbräddade, med vanligen svartroda groddknoppar i bladvecken; foder färgadt; kronblad aflånga, ljusröda; skidor sällan utvecklade, längre än de utstående skaften. 4 5, 6. Tandrota; lundar. r. Södra och mell. Sv.

12. *Cardamine* Tourn. Bräsma.

Foderblad utstående; stift kort; märke helt; skida plattad, med platta, nervlösa (undantag N:o 7), elastiskt uppspringande skal samt med tämligen kort—omärkligt spröt; frön enradiga, aflånga, med trådlåka frösträngar, kantliggande lillrot och platta hjärtblad.

A. Alla blad parbladiga:

I. Bladskaft med stipelbihang 3 *impatiens*.

II. Bladskaft utan stipelbihang:

a. Blommor stora (5—13 mm); kronblad 3 gånger längre än fodret; fruktskaft af skidans längd:

1. Ståndarknappar gula; skidans spröt kort och tjockt 1 *pratensis*.2. Ståndarknappar violetta; skidans spröt sylspetsadt 2 *amara*.

b. Blommor små (2—4 mm); kronblad dubbelt längre än fodret; fruktskaft minst hälften kortare än skidan:

1. Alla bladens småblad aflånga, smala och helbräddade 6 *parviflora*.

2. Åtminstone rotbladens småblad runda och vanligen bukttandade:

* Rotblad mindre än de nedre stjälkbladen; fruktskaft nästan rätvinkligt utstående 4 *silvatica*.** Rotblad större än stjälkbladen; fruktskaft och skidor uppräta, nästan tilltryckta 5 *hirsuta*.

B. Blad hela:

I. Stängel eller sällan 1-bladig stjälk . . . 7 *bellidifolia*.II. Bladig stjälk 2 *amara* f. *anomala*.

1. *C. pratensis* L. — Rotstock kort, utan utlöpare; stjälkbladens småblad helbräddade, mycket smalare än rotbladens (hos hufvudformen); stjälk ihålig, trind, upp till något kantig och bladlös, glatt; de större ståndarna af halfva blommans längd; skidor af ungefär skaftets längd; spröt med hufvudlikt märke; 15—45 cm hög; blad 5—8-pariga, rotblad i rosett; småblad kort skaftade, runda—ägg-rundt ovala, uddbladet störst, helbräddade eller rundbuktade, glatta eller stundom håriga, stjälkbladens lansettlika—aflånga, oskaftade; blommor 10—13 mm, blekvioletta eller hvita. 4 5, 6. Ångsbräsma; fuktiga ängar, diken. a. Sk.-Norrl. — Varierar i anseende till blad och blommor: f. *paludosa* Knaf: stjälk vanligen hög, ända till 50 cm; stjälkbladens småblad helbräddade, tydligt skaftade; f. *dentata* Schultes: lik föregående form, men stjälkblad bredare, tandade; (bland dessa 2 former ingå delvis hybrider med

C. amára); f. uniflóra *Sternb. & Hoppe*: stjälk bladlös, från rotbladsvinklarna, enblommig, af rotbladens längd. Sthmstrakten; f. speciösa *Hn.*: blommor rent hvita, större än hos hufvudformen och med stora örtblad; i rinnande vatten; f. parviflóra *Lge*: stjälkbladens småblad nästan trådsmla; blommor små (högst 7 mm). Gtl.

2. *C. amára L.* — Rotstock krypande med långa utlöpare; alla bladens småblad nästan likformiga, breda, vanligen groftandade; stjälk 5-kantig, fylld med lös märe, bladig upp till blommorna; dessa 7–10 mm; de sförre ståndarna nästan af kronbladens längd; spröt längre än skidans bredd; stjälk 20–45 cm, vanligen uppstigande, enkel och flerböjd; bladen 2–5-pariga; småblad kort skaftade—oskaftade, rotbladens rundadt äggrunda, stjälkbladens äggrunda—aflånga, trubbiga, svagt uddspetsigt groftandade, alla glatta, uddbladet störst; blommor hvita; kronbladen 3 gånger längre än fodret. 4 5, 6. *Bäckbräsa*; källbäckar. Sk.-Norrl. — Förekommer i två former, en glatt och en hårig, den senare v. hirta *Wimm. & Grab.*: stjälk och blad gleshåriga; fruktskaft glatta; växer helst i skuggiga skogskärr. Varierar dessutom någon gång med alla bladen 3-fingrade: f. trisécta *DC.* (Sm. *Vg. Lpl.*) samt med alla bladen enkla, ovalomvänt äggrunda, groftandade: f. anómala *Hn.* (anm. vid Eskilstuna); vidare späd och låg (12–18 cm), ofta rödaktigt anlupen, med täthåriga blad och mycket små småblad, violett anlupna blommor: f. minor *Lge.* (*Vg. Jmt*); samt med små (5–6 mm) blommor: f. boreális *Læst. Norrl.*

* *æquiloba C. Hn.* — Stjälk styft upprät, nästan rak; de nedre bladens småblad elliptiska, de öfres bredt aflånga, alla nästan helbräddade, något tjocka och fasta, hårbräddade, i öfrigt glatta. *Vg. Finnerödja.*

3. *C. impatiens L.* — Kronblad föga längre än fodret eller saknas; skidor utstående i skaftets riktning, med syllikt tillspetsadt spröt, 3–6 gånger längre än sina skaft; stjälk 20–50 cm hög, upprät, kantig, glatt, enkel eller grenig, bladig upptill blommorna; bladen tunna, 5–9-pariga, alla tämligen jämnstora, de nedre snart vissnande; småblad hos de nedre skaftade, äggrunda, 2–5-klufna med trubbiga flikar, hos de öfre aflånga—lansettlika, oskaftade, tandadt flikiga eller helbräddade, uddblad större, 3-klufvet; alla hårbräddade, för öfrigt i allmänhet glatta; kronblad hvita, tidigt affallande eller inga, i senare

fallet blir fodret vanligen hvitt. ☉ ☺ 6-8. **Lundbräsma**; lundar, skog. Södra och mell. Sv.

4. *C. silvática* Link — Stjälkblad många (vanligen flera än 5), 3-6-pariga, med vanligen breda, rundade, skaftade och bukttandade småblad; ståndare städse 6; de unga skidorna icke eller föga öfverskjutande blommorna; skidor själfva uppräta, 2-3 gånger längre än sina nästan rätvinkligt utstående skaft; spröt lika långt som eller något längre än skidans bredd; stjälk 15-50 cm hög, uppstigande-upprät, kantig, sicksackböjd, gleshårig eller glatt, ofta med uppräta sidostjälkar; rotblad få och små, snart vissnande; de öfversta stjälkbladens småblad oskaftade och aflånga (hufvudformen); alla blad tunna, vanligen blekgröna, gleshåriga och hårbräddade; blommor 2-3 mm; kronblad dubbelt längre än fodret, hvita; skidor 2½-3 cm. ☉ ☺ 6, 7. **Skogsbräsma**; fuktig skogsmark. r. Sk.-Srm. — Varierar med små eller helt felsläende kronblad: f. *clandestina* Fr. (en höstform); v. *umbrósa* Gren. & Godr.: äfven de öfversta stjälkbladen vinkligt eller bukttandadt rundade, lågväxt; v. *ambigua* Hn.: vanligen enkel och med ej så talrika (3-7) stjälkblad; något större blommor (3-4 mm); de unga skidorna ofta nående öfver blommorna; fruktskaft ej fullt så mycket utstående som hos hufvudformen. Är en nordligare form från Dir.-Jmt. Hls. och Mpd., blommor i Juli och Aug. samt synes vara flerårig. Liknar till utseende en späd *C. amára* och bildar en tydlig öfvergång till följande art.

5. *C. hirsúta* L. — Stjälkblad få (2-4), 2-3-pariga, vanligen mycket mindre än rotbladen, deras småblad aflånga, mycket smalare än rotbladens; ståndarna 4 (sällan 6); de unga skidorna nående långt öfver blommorna; skidor 3-4 gånger längre än sina skaft, nästan tryckta till stjälken; spröt kortare än skidans bredd; stjälkar 10-40 cm, glatta eller håriga, vanligen greniga och flera från samma rot; rotblad i en tämligen tät rosett, deras småblad kort skaftade, rundade och bukttandade, uddbladet störst; blommor 3-4 mm, hvita; i öfrigt som föregående. ☉ ☺ 5, 6. **Bergbräsma**; skogsbackar, lundar, stränder. Södra och mell. Sv. — f. *multicaulis* Hoppe: stjälk grenig ända från basen; blommor 4 mm långa. Helst på hafsstränder.

6. *C. parviflora* L. — Stjälkblad många, 4–7-pariga; skidor minst (och vanligen) dubbelt så långa som det nästan rätvinkligt utstående fruktskaftet; stjälk 10–30 cm, liksom hela växten glatt, vanligen mycket grenig, flerböjd, trubbkantig; rotblad små, snart vissnande; de nedre bladens småblad äggrunda—aflånga, de öfres mera smala, jämbreda, alla oskaftade, trubbiga med kort udd, uddblad knappt större än sidosmåbladen, de öfre bladen stundom pardelade; blommor 2–3 mm, hvita; kronblad ungefär dubbelt längre än fodret; skidor små ($1\frac{1}{2}$ – $1\frac{1}{2}$ cm) med spröt af skidans bredd. ☉ 6–9. Strandbräsma; öfversvämmade sötvattenstränder. r. Mell. Sv. Ög. Vg. Dal.

7. *C. bellidifolia* L. — Blad hela och helbräddade; foder af blomskaftets längd eller längre; stjälk vanligen bladlös, 2–10 cm, vid basen oftast delad i talrika, tufflikt gytttrade, jämnhöga grenar; blad i rosett, långskaftade, ofta öfvernående blommorna, äggrunda—oval, stundom något hjärtlika, trubbiga, glatta; blommor 4 mm, hvita; kronblad dubbelt längre än fodret; skidor i kort, kvastlik klase, 4–5 gånger längre än skafoten, med svag ryggnerv och tjockt spröt af skidans bredd. 4 7, 8. Fjällbräsma; grusiga ställen i högre fjälltrakter. Lpm.-Hrj.

13. *Arabis* L. Vårel.

Foderblad uppräta; stift kort, merendels omärkligt; märke helt; skida plattad, med nästan platta, 1-nerviga (undantag A. Gerárdi och alpina med omärkligt nerviga) skal samt kort eller intet spröt; frön enradiga, plattade, med vanligen kantliggande lillrot och platta hjärtblad.

A. Stjälkblad talrika, med pil—hjärtlik bas, halft stjälkombattande:

I. Stjälk sträfhårig:

- a. Stjälkens hår mest enkla, utstående; stjälkblad uppräta, men liksom deras basflikar ej tryckta till stammen 1 hirsüta.
- b. Stjälk beklädd med tilltryckta gaffelhår; stjälkblad i nedre delen jämte deras basflikar tryckta mot stammen 3 Gerárdi.
- c. Stjälk beklädd med utstående gaffelhår; stjälkblad och basflikar utstående 4 alpina.

II. Stjälk glatt (i yngre stadium nedtill stundom svagt hårig):

a. Stjälkblad aflånga; blommor 4—6 mm

långa 2 *sudética*.

b. Stjälkblad äggrunda; blommor 8—10 mm

långa 4 *alpina* v. *glabrata*.

B. Stjälkblad färre, med vanligen smal och hel, icke omfattande bas:

I. Skidor minst dubbelt så långa som skaften; blommor tämligen stora, 6—9 mm långa:

a. Alla stjälkblad hela och helbräddade; blommor vanligen dubbelt längre än skaften 5 *petréa*.b. Åtminstone de nedre stjälkbladen hvasstandade—parflikiga; blommor ungefär af skaftens längd . . . 6 *arenosa*.II. Skidor något, men aldrig dubbelt längre än skaften; blommor små, 3—4 mm långa 7 *thaliána*.

1. *A. hirsúta* (*L.*) *Scop.* — Stjälk 25—60 cm, styf, rak och upprät, åtminstone nedtill hårig; rotblad talrika, i rosett, aflånga—omvänt äggrunda, afsmalnande till kort skaft; stjälkblad från hjärtlik bas aflånga, uppåt aftagande i storlek, vanligen hvasst tandade, alla håriga af dels enkla, dels greniga hår; blommor 4—6 mm långa, längre än sina skaft; kronblad aflånga, uppräta, hvita; skidor uppräta, tämligen tilltryckta, af mycket växlande längd, flera gånger längre än skaften; frön svagt punkterade, endast i spetsen vingkantade. 4 5—7. Luddvårel; torra ställen, ängsbac-
kar. Sk.-Norrl. — v. *subalpéstris*: stjälk vanligen fåbladig, upp-
till nästan bladlös; de öfre stjälkbladen med tvär eller något af-
rundad bas, hvars flikar högst nå 0,5 mm nedom bladfästet. Fjäll-
trakter. Närmast sig den mellaneuropeiska *A. alpéstris* *Schleich*.

* *sagittáta* (*DC.* som art) — Stjälk nedtill svagt hårig; öfre stjälkblad med pillik bas, sågade; vanligen större och gröfre än hufvudarten, ända till 80 cm hög. Södra Sv.

2. *A. sudética* *Tausch* — Stjälk 15—40 cm, enkel, upprät; rotblad omvänt äggrunda, skaftade; stjälkbladens basflikar tämligen långa, afrundade eller nästan spetsiga, parallela och utstående från stammen; alla blad glatta eller hårbräddade; frön rundt om smalt vingkantade; i öfrigt som föregående. 4 6, 7. Glattvårel; bac-
kar, kalkhällar. Sk. Öl. Gtl. Srm. Södertörn.

3. *A. Gerárdi* Bess. — Stjälk 30–70 cm hög, nästan tegel-lagdt bladig; stjälkbladens bas pillik, deras spets utböjd; blommor 3–4 mm långa; skidor långa, smala, tätt hopade, nästan nervlösa och tämligen starkt knöliga; frön nättlikt punkterade, rundt om smalt vingkantade; för öfrigt som hirsúta. ♀ 5. Ångsvårel; ängar. r. Gtl.

4. *A. alpína* L. — Stjälk 10–25 cm, uppstigande eller upp-rät, enkel, vid basen med rosettliska, sällan blommande grenskott; rot- och grenskottsblad omvänt äggrunda, skaftade; stjälkblad från hjärtlik bas äggrunda, alla tunna, groftandade och stjärnhå-riga; blommor stora, 8–10 mm långa, ej längre än skaften; kron-blad hvita, omvänt äggrunda, utböjda; skidor utstående, utan midtnerv, 2–3 gånger längre än skaften; frön rundtom smalt ving-kantade. ♀ 7, 8. Fjällvårel; fuktiga, skyddade ställen i fjällen. Lpm.-Hrj. — f. *crispáta* (Willd.): blad i kanten krusiga; v. *glabráta* A. Bl.: till alla delar glatt.

A. álbláa Stev. — Skild från *alpína* genom fittudna blad, som på hvarje sida hafva blott 2–3 tänder, och större, 16–20 mm långa blommor. Odlad och någon gång förvildad.

5. *A. petræa* (L.) Lam. — Vanligen glatt; stjälkar 10–20 cm, flera från samma rotstock, uppstigande, enkla eller fågreniga; rot-blad i rosett, aflånga—omvänt äggrunda, helbräddade eller på hvarje sida med 2–4 tänder eller parklufna; stjälkblad få, smala, nästan jämbreda; blommor hvita eller violetta, omkring 8 mm långa; skidor utstående, smala, platta, 4–5 gånger längre än de upptill knöligt uppsvällda skaften; frön endast i spetsen vingade. ♀ 7. Strandvårel; grusiga stränder. r. Ågm. — f. *hirta* Koch: stjälk nedtill och blad tätt håriga af enkla och gaffelgrenade hår.

6. *A. arenósa* (L.) Scop. — Stjälk 15–30 cm, vanligen få-bladig, enkel eller grenig, nedtill stråfhårig af enkla, utstående hår; rotblad i rosett, skaftade, aflånga, lyrformigt parbladigt delta med 5–9 vinkelrätt utstående—nedåtriktade, aflånga sidoflikar på hvarje sida och stor, groftandad ändflik; nedre stjälkblad lika rotbladen, öfre helbräddade eller buktandade, alla gaffel—stjärn-håriga; blommor 7–9 mm långa; foderblad glatta; kronblad bredt omvänt äggrunda—spadlika, ljusröda—violetta eller först hvita, sedan färgade; skidor på utstående, upptill mindre vidgade skaft, i öfrigt som hos föregående; frön som unga med smal hinnkant. ♂ 5–7. Sandvårel; något sankaställen. r. Sk.-Norrl.

* *suécica* Fr. — Vanligen gröfre och större än föregående samt med mera rikbladig stjälk; rotblad mindre djupt flikade—blott groftandade med mera framåtriktade flikar och djupt tandad ändflik; blommor något mindre, 6—7 mm; kronblad alltid hvita, vid basen gula. På torrare ställen. Företrädesvis Norrl.

7. *A. thallana* L. — Stjälk späd, från några—30 cm hög, upprät, enkel eller grenad, nedtill hårig; rotblad i rosett, skaftade, aflånga—smalt omvänt äggrunda, glest tandade eller helbräddade; stjälkblad lansettlika—jämnbredda, oskaftade, nästan helbräddade, alla mer eller mindre stjärnhåriga; blommor vanligen något kortare än skaften; kronblad smalt omvänt äggrunda, hvita, vid basen blekgula; skidor på utstående skaft, själva nästan uppräta; frön utan hinnkant, med vid basen kantliggande och i spetsen ryggliggande rotämne. ☉ 4, 5 och 9, 10. Bäckvårel; torra ställen, åkrar. a. Sk.-Norrl.

14. *Turritis* Dill. Traf.

Foderblad uppräta; stift kort; märke nästan helt; skida lång, plattad, glatt, med kullriga, 1-nerviga skal; spröt kort; frön 2-radiga, äggrunda, glatta, kantade, med kantliggande lillrot och platta hjärtblad.

T. glabra L. — Blågrön; stjälk 0,4—1,25 m hög, styft upprät, trind, enkel eller upptill något grenig, nedtill hårig, för öfrigt glatt; rotblad snart vissnande, kortskaftade, aflånga—omvänt äggrunda, buktandade—parklufna, med gaffellika hår; stjälkblad tätsittande, pillikt stjälkomfattande, äggrundt lansettlika, helbräddade, glatta eller de nedersta håriga på medelnervernas undersida; blommor gulhvita; skidor tryckta till stälken, flera gånger längre än sina uppräta skaft. ☉ 6, 7. Rockentraf; torra ställen, åkrar. a. Sk.-Norrl.

15. *Barbaréa* R. Br. Gyllen.

Foderblad uppräta; stift något utdraget; märke nästan helt; skida plattadt 4-kantig, med något förlängdt spröt och 1-nerviga, kölade skal; frön enradiga, aflånga, med kantliggande lillrot och platta hjärtblad.

A. Kronblad 7—9 mm, dubbelt längre än fodret; skidor på utstående skaft; spröt 2—3 mm, flera gånger längre än bredden 1 vulgáris.

B. Kronblad 5—6 mm, föga längre än fodret; skidor på uppräta skaft, tryckta mot stjälken; spröt omkring 1 mm långt och nästan lika bredt. 2 *stricta*.

1. *B. vulgaris* *R. Br.* — Stjälk 30—60 cm, fåradt kantig, upp-till grenad, vanligen glatt; blad med hjärtlik bas stjälkomfattande, med fränstående bladöron, de nedre med vingkantade skaft, lyrformigt parbladigt delta med bredt äggrund—hjärtlik ändflik och 1—4 par aflånga—rundade sidoflikar, öfversta flikparet ungefär af ändflikens längd; öfre stjälkblad oskaftade, groftandade, hela eller vid basen mer eller mindre parflikade; blomställning vid börjande blomning tät och hopträngd; foderblad gröngula, konkava, de två yttre med säcklikt utvidgad bas; kronblad höggula, omvänt äggrunda. ☉ 6, 7. Sommargyllen; åkrar. Sk.-Ågm. och Jmt. — f. *hirsuta* *Whe.*: stjälk hårig; flerstädes.

* *arcuata* (*Opiz*) *Rchb.* som art — Blomställning vid början af blomningen mera gles och något utdragen; skidor isynnerhet som unga bågböjdt uppstigande, föga tjockare än skaften. Hufvudsakligen södra Sv. Jmt.

2. *B. stricta* *Andrz.* — Stjälk 0,5—1 m hög, enkel eller upp-rätt grenig; blad med hjärtlik bas stjälkomfattande, deras bladöron tryckta mot stjälken; rotblad och nedre stjälkblad långskaftade, lyrformigt parbladigt delta med aflång—äggrund, sällan något hjärtlik ändflik och med små, ofta felande sidoflikar, öfversta flikparet mycket kortare än ändfliken; öfre blad buktandade eller naggade, med nästan pillik bas; foderblad utan säcklik utvidgning vid basen; kronblad blekgula, smalt vigglika; för öfrigt som föregående. ☉ 6, 7. Blekgyllen; fuktiga ställen. Sk.-Norrl.

16. *Nasturtium R. Br.* Fräne. Pepparrot.

Foderblad utstående; stift än förlängdt, än kort; märke nästan helt; skida tämligen kort, med kullriga, nervlösa skal och kortare eller längre spröt; frön 2-radiga, runda eller aflånga med rotämne och hjärtblad som föregående.

A. Blommor hvita:

I. Alla blad parbladiga—parbladigt delta; skidor cylindriska 1 *officinale*.

II. Rotblad och öfre stjälkblad hela; skidor rundade 2 *armoracia*.

B. Blommor gula:

I. Kronblad minst $1\frac{1}{2}$ gånger längre än fodret:

a. Öfre stjälkblad hela eller på sin höjd fliktandade:

1. Skidor kort elliptiska—nästan klotrunda, 3—4 gånger kortare än skaften, knappt längre än det 2 mm långa spröt 3 **amphibium**.
2. Skidor smalt aflånga, omkring 2 gånger kortare än skaften, med 1—nära 2 mm långt spröt X **amphibium** X **palüstre**.

b. Alla blad parbladigt delta:

1. Skidor plattade, af skaftets längd, smalt jämbreda, 1 mm tjocka, med 1 mm långt spröt; stjälkblad aldrig med bladöron vid skaftets bas 4 **silvéstre**.
2. Skidor alltid något kortare än skaften, men trinda och tjockare; stjälkblad med små bladöron vid basen . . . X **palüstre** X **silvéstre**.
3. Skidor kortare än skaften, lansettlika, med 1,5—2 mm långt spröt:
 - * Stjälkblad bredt och groft flikade, alla eller åtminstone något vid basen öradt X **amphibium** X **palüstre**.
 - ** Stjälkblad vanligen mera fint flikade, aldrig vid basen örade X **amphibium** X **silvéstre**.

II. Kronblad ej eller obetydligt längre än fodret:

- a. Skidor af skaftens längd, trinda, 2 mm tjocka, i båda ändar trubbiga, med kort, knappt 1 mm långt spröt 5 **palüstre**.
- b. Skidor tydligt kortare än skaften, afsmalnande mot båda ändarna, med 1,5—2 mm långt spröt X **amphibium** X **palüstre**.

1. *N. officinale* R. Br. — Stjälk 15—16 cm, uppstigande, vid basen rotsläende, ihålig, kantig, liksom hela örten glatt, upptill grenig; blad skaftade, 1—4-parigt parbladiga, vid basen med bladöron; småblad kort skaftade—nästan oskaftade, rundade—bredt aflånga, uddbladet störst och vanligen hjärtlikt, alla groft buktandade; kronblad utböjda, med omvänt äggrund skifva, dubbelt längre än fodret; skidor aflånga, vanligen krökta, af skaftets längd. 4 6—9. Källfräne; åar, bäckar. r. Sk. Hall. Sm. Gtl. — Varierar: f. *microphyllum* Rchb.: småblad små, uddbladet högst 1 cm långt. Växer på uttorkade ställen; f. *simplicifolium* Neum.: sidosmåbladen felslagna, endast uddbladet utveckladt. Sk. Hall.; f. *siifolium* (Rchb.): storväxt; småblad från hjärtlik bas aflånga—äggrunda. I djupt vatten. Sk.

2. *N. armoracia* (L.) Fr. — Rot köttig, tjock; stjälk 0,5—1,5 m, nästan trind, mångbladig, upptill grenad, glatt; rotblad stora,

ända till 40 cm långa, långskaftade, aflångt äggrunda med hjärtlik bas, trubbtandade; stjäklblad kort skaftade—oskaftade, lansettlika—aflånga, hela och trubbtandade, de mellersta vid basen mer eller mindre djupt parflikade; alla blad glatta; blommor 7—10 mm; kronblad 2—3 gånger längre än fodret; skidor (hos oss sällan utvecklade) på långa skaft, elliptiska—rundade med kort (1 mm) spröt; detta smalare än det stora skifformiga märket. 4 6, 7. Pepparrot; fuktiga ställen, förvildad. Södra och mell. Sv.

3. *N. amphibium* (L.) R. Br. — Stjälk 40—80 cm, uppstigande, nedtill rotsläende, trind, nästan uppblåst ihålig; glatt, upp till grenad, på hösten ofta med utlöpare; på i vatten växande individ äro de nedre nedsänkta bladen kamlikt, mer eller mindre djupt parflikade, de öfriga med afsmalnande bas hela, lansettlika, glest sågtandade, alla glatta; kronblad 4—5 mm långa, nästan upprätta, omvänt äggrunda, $1\frac{1}{2}$ —2 gånger så långa som fodret; skidor på rakt utstående eller slutligen nedböjda skaft. 4 6—8. Rättikfråne; åar, bäckar, isynnerhet på dybotten. S. och mell. Sv. — Varierar på uttorkade ställen med alla bladen hela, ovala—lansettlika: f. *indivisum* DC. samt stundom med de öfre stjäklbladen något hjärtligt örade, halft stjälkofattande: f. *auriculatum* DC.

× *amphibium* × *palustris* (*N. anceps* Auct. p. p.; *anceps* β *micropetalum* Fr.) — Mycket föränderlig; f. *subamphibium*: skild från *amphibium* nästan endast genom djupare flikade—pardelade stjäklblad, något kortare frukt-skaft och spröt samt ofta med något utbildade öron vid bladens bas; Sk. Tolånga (*Ph. Engfeldt* 1898); f. *subpalustris*: liknar mest *palustris* till bladens flikighet och blommornas litenhet; kronbladen ej eller knappt längre än fodret, men fruktspröt längre, 1,5—2 mm långt; Upl. Upsala; f. *medium*: blad parbladigt delade med mer eller mindre breda, aflånga flikar och vanligen stor ändflik; kronblad ungefär $1\frac{1}{2}$ gånger längre än fodret, 4 mm långa; är ofta mycket svår att skilja från följande, × *amphibium* × *silvestris*, men har alltid åtminstone något af stjäklbladen vid basen försedt med tydliga bladöron, hvilka vanligen äro mindre än hos *palustris*, samt kronbladen omkring 1 mm kortare. Sådana former äro sedda från flere ställen kring Mälaren; Sk. Segeå.

× *amphibium* × *silvestris* (*N. anceps* Auct. p. p.) — Skild från *amphibium* genom finare stjälk, parbladigt delade blad, aflånga—elliptiska skidor på kortare skaft; från *silvestris* genom skidorna, som äro kortare än skaften och afsmalna mot båda ändarna och hafva 1,5—2 mm långt spröt (hos *silvestris* aldrig öfver 1 mm). Bland stamarterna. r. Sk., Mälardraget, Vg. Öl.

4. *N. silvestris* (L.) R. Br. — Stjälk 15—50 cm, grenig från basen, uppstigande eller nedliggande, upptill kantig, glatt eller

korthårig; blad skaftade, glatta, vid basen utan bladöron, de nersta stundom parbladiga; bladens flikar aflånga—lansettlika, parflikade eller sågade, ändfliken ej eller obetydligt större än sidoflikarna; blommor 5–7 mm; kronblad med utböjd skifva, dubbelt längre än fodret; skidor på utspärrade skaft, själfva uppåt böjda och vanligen krökta, omkring 1 cm långa, yngre nästan trådfina. ♀ 7–9. **Strandfråne**; stränder, åar, o. s. v. Sk.-Gstr. — f. rivulåre (*Rchb.*): bladflikar nästan trådsmla; bland hufvudformen.

5. **N. palústre** (*Leyss.*) *DC.* — Stjälk 15–60 cm, upprät eller uppstigande, färdt kantig, grenig, jämte bladen glatt; rotblad och de nedre stjälkbladen skaftade, lyrformigt parflikade med många, aflånga, trubbiga och groftandade sidoflikar samt större, äggrund, inskuren ändflik, de öfre stjälkomfattande med tämligen långa bladöron; blommor små, 2–3 mm; kronblad vigg- eller tunglika, uppräta; skidor på utspärrade skaft, 6–10 mm långa, ofta båg-böjda. ☉ ☺ sällan ♀ 6–9. **Kärrfråne**; fuktiga, helst uttorkande ställen. a. Sk.-Norrl. — f. pubescens: blad på medelnerven tämligen tätt småhåriga, i öfrigt glest besatta med enkla hår. Norrköping.

≈ palústre × silvéstre — Skild från palústre genom smalare skidor och kronblad, som äro $1\frac{1}{2}$ gånger längre än fodret; från silvéstre genom oskaftade—nästan oskaftade öfre stjälkblad med tydliga bladöron samt genom mindre, blott 3–4 mm långa kronblad. Bland stamarterna. r. Sk. Kristianstad, Gtl. Dalhem.

17. *Ráphanus* L. Rättika.

Foderblad uppräta, 2 af dem vid basen kupiga; stift förlängdt; märke nästan helt; frukt (ledskida) trind, flernervig eller radvis punkterad, inknipet ledad mellan de uppsvällda, enfröiga ledstycken; spröt långt syllikt; frön 1-radiga, rundade, med ryggliggande lillrot och på längden hopvikna hjärtblad.

1. **R. raphanístрум** *L.* — Stjälk 30–50 cm, grenig, upprät, trind, isynnerhet nedtill jämte bladen styfhårig; blad skaftade, de nedre lyrformigt parbladigt delade—parbladiga med 1–3 par små aflånga—äggrunda sidoflikar eller småblad och stor oval—rundad, groftandad ändflik, de öfre hela, ovala—aflånga, groftandade, ofta med 2 små flikar vid basen; foderblad ofta rödaktigt anlupna, jämbredt aflånga, uppräta; kronblad omkring 2 cm långa, dubbelt längre än fodret, blekgula eller hvitaktiga, vanligen med violetta ådror; frukter glatta, på något utstående skaft uppstigande, 2–3 gånger längre än skaften, i början cylindriska, mer eller min-

dre knöliga, slutligen refflade och perlbandslika, bristande i insnörningarna mellan fröna i 1–8 (vanligen 4–6) enfröiga, benhårda, cylindriska, 3 mm breda ledstycken; spröt syllickt, 3–4 gånger längre än sista ledstycket. ☉ 6–10. Åkorrättika; åkrar, odlade ställen. Sk.-Ågm. och Jmt. (i sydliga Sv. a.) – v. hispida *Bergst.*: skidor styfhåriga. Sk. Bl. Gtl.

2. *R. maritimus* J. E. Sm. — Blad lyrformiga, de nedre nästan parbladiga med små, parvis ställda flikar omväxlande med större; mogna frukter med runda eller nästan runda ledstycken, lika breda eller bredare än långa (bredd 5–7 mm); för öfrigt som föregående. ♃ 6. Strand rättika; hafsstränder. Fordom funnen vid Varberg (af E. Fries).

3. *R. sativus* L. — Rot tjock och saftig; stjälk 0,4–1 m, jämte bladen gleshårig; de nedre bladen lyrformigt parbladiga, de öfre vid basen parflikade, aflånga; blommor hvita med violetta ådror eller violetta; frukter smalt kägellika, nedtill 2–3-knöliga, svampiga, affallande oöppnade. ☉ och ☺ 7, 8. Stundom förvildad. — Odlas under 2 former: f. *niger* DC.: ☺, rot tämligen stor, nästan cylindrisk, med tjockt, nästan svart skal. Trädgårdsrättika; f. *radícula* Pers.: ☉, rot liten, klotrund eller äggformig, tunnskalig, röd eller hvit. Rädsla.

18. *Crambe Tourn.* Rocka.

Foderblad utstående; de 4 längre ståndarsträngarna i spetsen gaffellik klufna; stift omärkligt; märke helt; frukt bestående af ett nedre, sterilt och till ett fruktskaft sammandraget rum samt ett öfre, äggformigt, enfröigt, från det nedre slutligen aflossnande rum; frö rundadt, med ryggliggande lillrot och på längden hopvikna hjärtblad.

C. maritima L. — Aldeles glatt, blådagig och köttig ört med krypande grenskott från roten; stjälk 30–60 cm, nedtill fingertjock, trind, utspärradt grenig ända från roten; blad skaftade, de nedre rundade-hjärtlikt äggrunda, parklufna, vågbräddade och tandade, de öfversta äggrunda-aflånga, stundom helbräddade; blommor hvita eller rödletta; frukter rynkade, stenhårda. ♃ 6, 7. Strandrocka; hafsstränder. r. Sk.-Bh., Stockholms skärgård, Gtl.

19. *Bunias* L. Ryssgubbe.

Foderblad utstående; stift tämligen långt; märke helt; frukt uppblåst, snedt äggformig, kort sprötspetsad, 2-rummig, med snedt öfver hvarandra ställda, 1-fröiga rum, nötluk, affallande hel; frön nästan runda, med ryggliggande lillrot och inullade hjärtblad.

B. orientalis L. — Stjälk 0,5–1 m, upprät, styf, trind, sträf af korta glandler och längre, glesa hår, upptill grenig; nedre blad skaftade, aflånga (rotblad ända till 30 cm långa), nedom midten parklufna—parbladigt delta, stundom nästan parbladiga med triangulära, vanligen bakåtriktade, groftandade sidoflikar och ojämnt tandad ändflik, de öfre oskaftade, äggrunda—lansettlika, alla gleshåriga, i kanten glandelbärande; blommor gula; frukter flere gånger kortare än de något utstående skaften, småvårtiga, med kvar sittande, utdraget spröt. 4 6, 7. Ryssgubbe; odlade ställen, vägar. Sk.-Hls. och Dlr.

20. *Cakile Tourn.* Marviol.

Foderblad uppräta, 2 vid basen kupiga; stift omärkligt; märke helt; frukt aflång, 2-delt med enfröiga rum; det öfre plattadt 4-kantigt, svärdlikt, slutligen lossnande från det nedre, kortare, nästan päronformiga rummet; frön aflånga, plattade, med kantliggande lillrot och platta hjärtblad.

C. maritima Scop. — Glatt, blågrön ört; stjälk 15–60 cm, tjock och köttig, trind, från basen grenig med nedliggande eller uppstigande grenar; blad tjocka och köttiga, skaftade, parbladigt delade med helbräddade, tandade eller stundom ånyo parflikiga, jämbreda flikar; blommor ljusröda; frukter jämte de tjocka och flere gånger kortare skaften utspärrade—uppräta, det öfre rummet af sprötlikt utseende, dubbelt längre än det nedre, som stundom ej är utveckladt. ☉ 6–10. Marviol; hafsstränder. S. och mell. Sv. (nordligare på barlastplatser). — Var. någon gång med hela, aflånga, buktigt trubbtandade blad: v. *latifolia Desf.*

21. *Vogelia Medik.* Korndåda.

Foderblad något utstående; stift förlängdt; märke otydligt; frukt nästan klotrund, som ung 2—rummig, slutligen 1—rummig, 1-fröig, affallande öppnad; frö rundadt, med ryggliggande lillrot och platta hjärtblad.

V. paniculata (L.) Horn. — Stjälk 15–50 cm, upprät, trind, liksom bladen sträf af glesa stjärnhår, enkel eller upptill grenig, tätt bladig; blad aflånga—lansettlika, spetsiga, ofta nästan omärkligt tandade, med pillik, omfattande bas, de nedersta något skaftade, snart vissnande; blommor i slutligen mycket långa klasar,

gula; frukter 2 mm breda, på nästan trådfina, glatta, utspärrade skaft, klotrunda eller från spetsen något tillplattade, benhårda, nätligt rynkade; spröt af ungefär fruktens halfva längd. ☉ 6—8. Korndåda; odlade ställen. S. och mell. Sv.

22. *Isatis* L. Vejde.

Foderblad utstående; stift saknas; märke helt; frukt aflångt tunglik, plattad, vingkantad, som yngre 2-rummig, slutligen 1-rummig, 1-fröig, affallande öppnad; frö aflångt, med ryggliggande lillrot och platta hjärtblad.

I. *tinetoria* L. — Stjälk 0,3—1 m hög, upprät, trind, glatt, liksom bladen blågrön, upptill vanligen grenig; rot- och nedre stjäklblad skaftade, tunglika, glest småtandade, de öfre pillikt omfattande, smalt aflånga—lansettlika, nästan helbräddade, alla glatta; blommor i rikblommig klasé, gula; kronblad $1\frac{1}{2}$ gånger längre än fodret; skidor på nedböjda, trådfina och upptill tjockare skaft, något längre än dessa, isynnerhet i främre delen bredt vingkantade, mot basen något afsmalnande, släta och glatta, mogna svarta och glänsande, omkring $15 \times 5-7$ mm, yngre mycket smalare. ☉ 6—8. Vejde; hafsstränder. Sk.-Gstr. Öl. Gtl. — v. marítima *Rupr.*: skiljer sig från hufvudformen egentligen blott genom de mogna frukterna, som äro gulgröna eller halmgula (ej svarta). Antagligen den allmännaste formen hos oss.

23. *Lepidium* L. Krasse.

Foderblad utstående; kronblad jämnstora, stundom felslående; ståndare utan bihang; stift vanligen kort eller otydligt; märke helt; skida rundad—äggrund, plattad, med båtlika, kölade eller vingkantade skal och 1-fröiga rum; frön aflånga, med ryggliggande lillrot och platta hjärtblad.

A. Alla blad hela:

I. Öfre blad oskaftade, pillikt stjälfkomfattande:

a. Skida ovingad, icke urnupen; blomskaft

glatta 1 *draba*.

b. Skida vingad, urnupen; blomskaft utstående hå-

riga 3 *campéstre*.

II. Alla blad skaftade 2 *latifolium*.

B. Nedre blad parflikiga—parbladiga:

I. Utan kronblad; ståndare blott 2 (sällan 3):

- a. Skidor upptill svagt eller ej vingkantade, i spetsen bredt urnupna, så att inskärningens båda sidor bilda med hvarandra en trubbig vinkel 4 *ruđeråle*.
- b. Skidor upptill tydligt vingkantade, i spetsen tämligen djupt och smalt inskurna med inskärningens sidor parallela eller bildande en spetsig vinkel 5 *incisum*.

II. Kronblad utvecklade:

- a. Ståndare 2 (eller 3) 6 *virginicum*.
- b. Ståndare 6:
1. Öfre blad breda, hjärtligt själkomfattande; fruktskaft utstående 7 *perfoliatum*.
 2. Öfre blad smala, aflånga; fruktskaft uppräta 8 *sativum*.

1. *L. draba L.* — Skidor glatta, svagt njurformiga, kölade, men ej vingade, med utdraget stift af skidans längd, flere gånger kortare än de vinkelrätt utstående skafte; stjälk 30–50 cm, upprät, trind, småhårig, upptill grenig, alla grenar i jämnhöjd med hvarandra, bildande en kvast; blad aflånga-lansettlika, glest hvasstandade, de nedersta afsmalnande till ett skaft och snart vissnande, de öfriga med pillik bas, stjälkomfattande, alla småhåriga; blommor hvita; kronblad dubbelt längre än fodret; skidor 2–3 × 3–4 mm, upphöjdt nätådriga. ♀ 6–8. Torra ställen; vid flere hamnstäder, såsom Karlskrona, Malmö, Gbg. Sundsvallstraktens barlastplatser m. fl. ställen.

2. *L. latifolium L.* — Blom- och fruktskaft glatta; skidor äggrunda, utan vingkant, glest krushåriga, i spetsen något urnupna, många gånger längre än det korta, oftast otydliga stiftet; stjälk 0,3–1 m, upprät, trind, glatt, daggblå, upptill grenig; blad äggrunda-lansettlika, tätt sågade, de öfre mot spetsen och stödblåd vanligen fullständigt helbräddade, alla läderartade och blågröna, undertill småludna; blommor hvita; skidor ungefär af de utböjda skaftens halfva längd, 2 × 1½ mm, liksom blommorna tätt gytrade. ♀ 7, 8. Bitterkrasse; grusiga ställen vid kusten. r. Bh.-Sk.-Sm. Gtl.

3. *L. campéstre (L.) R. Br.* — Blom- och fruktskaft mjukt hvithåriga; skidor på utspärrade skaft, äggrunda-ovalade, upptill bredt vingkantade, med tydligt spröt, som når något öfver inskärningen; hela örten gråaktigt mjukhårig; stjälk 15–30 cm, upprät, grof och styf, trubbig, upptill grenig med ofta jämntoppade grenar; rotblad skafade, snart vissnande, aflånga-omvänt äggrunda, helbräddade

eller tandade, sällan vid basen parklufna; stjäklblad tätsittande, uppräta, tämligen glest tandade; blommor hvita; kronblad obetydligt längre än fodret; skidor af skaftets längd, 6 mm långa. ☉ ☺ 6, 7. Fältkrasse; åkrar, vägkanter. Sk.-Vrm. och Ågm.

4. *L. rudérale* L. — Nedre blad parbladigt delade—parbladiga; blott 2 ståndare; skidor något kortare än de kort stråfhåriga, utstående skaften, äggrunda, glatta och släta; stift kortare än inskärningen; stjälk 15–30 cm, upprät, trind, utspärradt grenig, kort stråfhårig eller nästan glatt; rotblad och nedre stjäklblad snart vissnande, skaftade, enkelt eller dubbelt parbladigt delade, med smala, jämbreda och helbräddade flikar, de öfre oskaftade, nästan jämbreda, helbräddade, alla något stråfhåriga; foderblad aflånga, hvitkantade; skidor $2\frac{1}{2} \times 1\frac{3}{4}$ mm. Hela örten illaluktande. ☉ och ☺ 6–9. Stinkkrasse; gator, vägar, murar, o. s. v. Sk.-Norrl.

5. *L. incisum* Roth — Nedre blad lyrformigt parbladigt delade—parbladiga; blommor och fruktskaft som hos föregående; mycket lik föregående, men skiljer sig lätt genom de nedre lyrformiga, dock snart vissnande bladen med breda, lansettlika, tandade flikar, genom stjäklbladen (utom de aldra öfversta), som äro aflånga—lansettlika, fliktandade, samt genom skidorna; kronblad stundom utvecklade. Är icke illaluktande. ☉ 6–9. Ej sällsynt på barlastplatser.

6. *L. virginicum* L. — Nedre blad lansettlika, parklufna—parbladigt delade; blommor med aflånga kronblad; dessa dubbelt längre än fodret; skidor nästan cirkelrunda, $3,3 \times 3$ mm, svagt vingkantade och i spetsen urnupna, med spröt som hos rudérale; 20–50 cm hög; lik de två föregående, men har breda, lansettlika, ojämnt fliktandade stjäklblad, de öfversta jämsmala med en eller annan tand. Är icke illaluktande. ☉ 6–9. Barlastplatser.

7. *L. perfoliatum* L. — Nedre blad parbladiga med enkelt—dubbelt parbladigt delta småblad och smala flikar, öfre djupt hjärtlika, helt stjälkofattande, hela och helbräddade; skidor rundade eller nästan rutformiga, upptill svagt vingade och urnupna, med spröt af inskärningens längd; 15–40 cm hög, glatt ört; blommor hvita; skidor af de utstående skaftens längd, $4,5 \times 4$ mm. ☉ 6–9. Barlastplatser; synes bibehålla sig på vissa platser, såsom Karlskrona, Malmö, Sthm m. fl. ställen.

8. *L. sativum* L. — Blad enkelt eller dubbelt parbladigt delade, de nedre med tandade—flikade, de öfre med helbräddade flikar, de öfversta hela, aflånga; skidor äggrunda, rundt om vingkantade, i spetsen smalt urnupna, med kort spröt (kortare än inskärningen) som mogna tryckta till stammen; 30–60 cm hög, glatt, ofta blådaggig ört; små hvita blommor; skidor på något kortare skaft, $6-7 \times 4,5-5,5$ mm; hjärtblad treflikade (hos de föregående hela). Af

behaglig krassesmak. ☉ 7, 8. Kryddkrasse; här och där odlad och förvildad.

24. *Capsella Medik.* Lomme.

Foderblad nästan uppräta; stift kort; märke helt; skida plattad, omvänt hjärtlik eller vigglik, mångfröig, utan vingkant; skal båtformiga; frön plattade, aflånga, med ryggliggande lillrot och platta hjärtblad.

C. bursa pastóris (L.) Medik. — Stjälk 5–50 cm, uppräta, nästan trind, glatt eller hårig, grenig; rotblad i rosett, skaftade, aflånga—omvänt äggrunda, hela eller parflikade; stjälkblad oskaftade, aflånga—lansettlika med pillik bas, alla glatta eller håriga; blommor hvita; kronblad dubbelt längre än fodret; skidor ungefär hälften kortare än de utspärrade skaften, i spetsen bredt urnupna, med spröt af inskärningens längd eller kortare. ☉ 5–10 (blida vintrar året om). Lomme; odlade ställen, vid vägar o. s. v. a. Sk.-Norrl. — Varierar betydligt till storlek, hårlighet och bladens flikighet; f. *integrifolia Schlecht.*: med hela rotblad; f. *sinuáta Schlecht.*: med bukttandade rotblad; f. *pinnatifida Schlecht.*: rotblad parbladigt delade—nästan parbladiga; f. *lyráta Laest.*: rotblad lyrformigt parbladigt delade; varierar dessutom med röda kronblad: f. *rubrifolia Mort.*; (närmar sig *C. rubella Reut.*); stundom ombildas alla eller blott några kronblad till ståndare, så att blommorna äga 10–8 ståndare och 0–2 kronblad: f. *apétala Schlecht.*

25. *Thlaspi Dill.* Skärf.

Blommans delar som hos *Capsella*; skida platt eller något kupig, vingkantad, rundad eller omvänt hjärtlik, fler—mångfröig; frön äggrunda—aflånga, plattade, med kantliggande lillrot och platta hjärtblad.

A. Skidor rundade, rundt om nästan lika bredt vingade, 12–13 mm långa 1 arvéense.

B. Skidor omvänt hjärtlika, upptill bredare vingade:

I. Skidor knappt längre än breda, omkring 7 × 6 mm 2 perfoliátum.

II. Skidor dubbelt så långa som breda, 8–10 × 4–5 mm eller mindre (4–5 × 2–3 mm) 3 alpéstre.

1. *T. arvensis* L. — Stjälkblad aflånga, groftandade; skidor med smal och djup inskärning samt rund bas; spröt kort, nästan omärkligt; frön svartbruna, med koncentriska fåror; stjälk 15–40 cm, enkel eller upptill grenig, upprät, kantig och fårad; rotblad snart vissnande, skaftade, omvänt äggrunda, buktandade; stjälkblad oskaftade med pillik bas, trubbiga, alla glatta, blekgröna; blommor hvita; kronblad dubbelt längre än fodret; skidor platta, af de utstående skaftens längd, med 6–8 frön i hvarje rum. ☉ 6–10. Penningskärf; äkrar, odlade ställen. a. Sk.-Norrl.

2. *T. perfoliatum* L. — Stjälkblad hjärtligt äggrunda, nästan helbräddade; skidor med vid inskärning och tydligt vigglik bas; spröt som föregående; frön släta; glatt, blågrön ört; stjälk 10–20 cm, spenslig, enkel eller grenig, upprät, trind; rotblad i rosett, skaftade, rundade–brett äggrunda, vanligen buktandade, kvarsittande vid blomningen, men ej vid frukt-mognaden; stjälkblad vanligen trubbiga, helbräddade eller svagt tandade, deras basflikar nående långt utom stjälken; blommor hvita; kronblad $1\frac{1}{2}$ gånger längre än fodret; skidor ungefär af de utstående skaftens längd, något kupiga och nedtill blott smalt vingkantade, med 2–4 frön i hvarje rum. ☉ 5, 6. Hjärtskärf; åkrar, grusiga ställen. r. Vg. Upl. Sthm, Öl. Gtl.

3. *T. alpêtre* L. — Stjälkblad lansettlika med hjärtlik bas; skidor med vigglik bas och bred inskärning; spröt något utdraget (omkring 1 mm), dock ej nående öfver inskärningen; mörkgrön, blådagig, glatt ört; stjälkar 10–25 cm, uppräta, trinda, oftast flera från samma rotstock; rotblad i tät rosett, skaftade, ovala–äggrunda, glest småtandade, kvarsittande vid frukt-mognaden; stjälkblad spetsiga, helbräddade eller vid basen tandade, deras basflikar nående föga eller icke utom stjälken; blommor hvita; kronblad $1\frac{1}{2}$ gånger längre än det vanligen violettbruna fodret; ståndarknappar slutligen mörkvioletta; skidor något kullriga, på utbredda, slutligen nedböjda skaft af ungefär samma längd; 4–8 frön i hvarje rum. 4 5, 6. Backskärf; lundar, backar. r. Ög. Srm. Sthm. Upl. Dlr. Mpd. Jmt. — v. tunénse *Vesterl.*: alla blad helbräddade; rotblad stundom med ett par tänder; skidor små, 4–5×2–3 mm. Hls. Tuna s:n.

26. *Corónopus* Haller. Kråkrasse.

Foderblad utstående; stift kort eller otydligt; märke helt; skida njurformig, plattad, rynkig, glatt, med enfröiga rum, som tillhopa eller hvar för sig affalla oöppnade; frön halfmånformiga, med ryggliggande rotämne och tvärböjda hjärtblad.

A. Stjälk glatt; blommor och de knöligt tandade skidorna längre än sina skaft 1 *squamátus*.

B. Stjälk mjukhårig; blommor och de nätrynkiga, ej tandade skidorna kortare än sina skaft 2 *dídymus*.

1. *C. squamátus* (Forsk.) Aschers. — Stjälkar flera från roten, 10–25 cm, greniga, nedliggande; blad glatta, skaftade, parbladigt delta, med lansettlika, hela, tandade eller ånyo flikade flikar; blommor liksom frukter i korta, nästan gytttrade klasar, från stjälkens sidor midt emot bladen; kronblad hvita; skidor med kort, pyramidlikt stift, affallande hela. ☉ 7–10. Vägar, byar, gator i kustlandskapen. Bh.-Sk.-Ågm.

2. *C. dídymus* (L.) Sm. — Stjälk 10–30 cm, grenig, nedliggande eller uppstigande; blad som föregående, men bladflikar vanligen uddspetsiga; blommor oftast utan kronblad, i utdragen klase; skidor med hvass inskärning vid basen och i spetsen, 2-knöliga, utan spröt; hvarje rum affallande hvar för sig. ☉ 7, 9. Vid hamnar. r. (Troligen med barlast). Hall. Bh. Gtl. Gstr.-Ågm.

27. *Teesdália* R. Br. Valldyna.

Foderblad utstående, fästa på en starkt uppsväld blombotten; kronblad något olikstora, de 2 yttersta störst; ståndarsträngar med ett rundadt, kronbladlikt fjäll vid basen; stift otydligt; märke helt; skida plattad, nästan rund, något kupig, smalt vingkantad, i spetsen urnupen, med båtlika skal och 2-fröiga rum; frön rundade, plattade, med kantliggande rotämne och platta hjärtblad.

T. nudicáullis (L.) R. Br. — Stänglar 5–15 cm, trinda, glatta eller nedtill håriga, sällan ensamma, den mellersta upprät och bladlös, sidostänglar uppstigande med 1–2 små blad; rotblad samlade i tät rosett, skaftade, vanligen lyrformigt pardelta-parbladigt delta med i spetsen rundade, helbräddade flikar, glatta eller gleshåriga; blommor hvita; kronblad nästan utan klo; skidor glänsande, glatta, af de utspärrade skaftens längd, kölade, mot

spetsen något vingkantade, med omärkligt stift. ☉ 5, 6. Vall-dyna; sandiga och grusiga ställen. Södra Sv. Öl. Gtl. — Varie-rar med rundade, helbräddade blad (vanligen små ex.): f. inte-grifólia *Såby*, och med grenig, bladbärande midstängel (stjälk): f. ramósa *Gelert* samt på mera fuktiga ställen med tämligen bladrika sidostjälkar: f. foliósá *Aspegr*.

28. *Iberis L. Iberis.*

Kronblad mycket olikstora; ståndarsträngar vid basen utan bihang; skida rundad—omvänt äggrund, något vingad, i spetsen urnupen, med 1-fröiga rum; i öfrigt som *Teesdália*.

I. amára L. — Stjälk 5—20 cm, grenig, glatt; blad aflånga—äggrunda, småningom afsmalnande till skaft, trubbiga, på båda sidor med 1—4 trubbiga tänder; blommor hvita eller ljusgredelina; skidor rundade, upptill med triangulära, spetsade vingflikar; spröt dubbelt så långt som inskärningen. ☉ 7, 8. *Senapsiberis*; odlad och ej sällan förvildad.

29. *Hutchinsia R. Br. Stenkrasse.*

Foderblad utstående; kronblad lika stora; ståndarsträngar utan bihang; stift otydligt; märke helt; skida aflångt oval, plattad, med båtlika, kölade skal och 2-fröiga rum; frön aflånga, plattade, med kantliggande rotämne och platta hjärtblad.

H. petræa (L.) R. Br. — Stjälk 5—12 cm, grenig, trind, småhårig; rotblad i rosett, skaftade, parbladigt delta—parbladiga med lansettlika—ovala, helbräddade, något uddtandade flikar eller småblad; stjälkblad oskaftade, parbladigt delta med nästan jämbreda flikar, alla mångpariga, glatta; blommor hvita; foderblad nästan af kronbladens längd; fruktskaft utspärrade, något längre än skidan; spröt kort, utfyllande inskärningen. ☉ 4—6. *Stenkrasse*; torra ställen, klippor. Sk. Bl. Vg. Srm. Öl. Gtl.

30. *Subulária L. Syl.*

Foderblad uppräta; stift saknas; märke helt; skida aflång—oval, med starkt kullriga, nervlösa, okölade, ovingade, från stiftet lossnande skal samt bred skiljevägg och mångfröiga rum; frön aflånga, plattade, med ryggliggande rotämne och hopvikna hjärtblad.

S. aquática L. — Glatt; stänglar 2—9 cm, vanligen flera från roten; rotblad i rosett, tufvade, hoptryckta, helbräddade, smala och syllika, vanligen 3—4 cm långa; klase 2—6-blommig; blommor hvita; kronblad nästan dubbelt längre än fodret; nedre ski-

dor kortare, öfre längre än sina skaft; spröt omärkligt. ☉ 7, 8. Strandsyl; stränder. Sk.-Norrl. (ej Öl. Gtl.). Då örten blommar under vatten, saknas kronblad.

31. *Lunária L.* Månviol.

Foderblad uppräta; stift tämligen utdraget; märke nästan helt; skida oval—elliptisk, stor och plattad, långt skaftad innanför foderets fästpunkt (fruktfästet), med bred skiljevägg, nervlösa skal, utdraget spröt och 2—flerfröiga rum; frön stora, med kantliggande rotämne och platta hjärtblad.

1. *L. rediviva L.* — Alla blad skaftade; skidor elliptiska—lansettlika, i båda ändarna spetsiga; frön njurformiga, dubbelt så breda som långa; stjälk 0,5—1,25 mm, upprät, nästan trind, gleshårig, upptill grenig; blad hjärtlika, de öfversta stundom äggrunda—lansettlika, ojämnt sågade, med uddspetsiga tänder och långt utdragen spets, gleshåriga; blommor ljusröda, välluktande; kronblad 2—3 gånger längre än fodret, deras skifva utböjd; fruktskaft uppräta—utstående, kortare än det till ett skaft förlängda, nedböjda fruktfästet; skidor tunnskaliga, nätådriga; frön bruna, smalt vingkantade. ☿ 6, 7. Månviol; lundar. r. Sk. Bh. Vg.

2. *L. annua L.* — Öfversta blad oskaftade; skidor bredt ovala, i båda ändar trubbigt afrundade; frön hjärtlika—rundade, lika långa som breda; stjälk 30—80 cm; blad hjärtlika, uddsågade, med kort spets; blommor violetta eller hvita, luktlösa; fruktskaft längre än det förlängda fruktfästet; för öfrigt som föregående. ☉ 5, 6. Odlad och förvildad.

32. *Camelina Crantz;* Dådra.

Foderblad uppräta; stift utdraget; märke helt; skida mångfröig, mer eller mindre päronformig, mot basen afsmalnande och innanför fodret kort skaftad, med bred skiljevägg, hvälfda, 1-nerviga skal, af hvilka det ena bär stiftet, som därför affaller samtidigt med skalen; frön aflånga, platta, med ryggliggande rotämne och platta hjärtblad.

A. Stjälk nedtill gråaktigt stråfluden af dels enkla, styfva, långa hår och dels kortare gaffelhår och ännu kortare och finare stjärnhår; skidor i förlängd klase, redan som unga hårda, ej uppblåsta, i spetsen rundade, aldrig intryckta 1 microcärpa.

B. Stjälk nedtill glatt eller blott glest och kort stjärnhårig; skidor i föga utdragen klase, mer eller mindre uppblåsta, vanligen lätt hoptryckbara, i spetsen afrundade—intryckta 2 *linicola*.

1. *C. microcarpa* *Andrz.* (*silvéstris* *Wallr.*) — Stjälk 30–80 cm, upprät, mångbladig, grenig, nästan trind, styf; blad tätt sittande, lansettlika, hela eller glest småtandade, blågröna, vanligen håriga, de nedersta kort skaftade, de öfre med pillik bas omfattande; blommor hvitgula; foder, isynnerhet i knoppstadiet, krusigt hvithårigt; skidor 5–7 × 4,5–5 mm, på nästan vinkelrätt utstående, 8–18 (vanligen 12–15 mm) långa, styfva skaft, omvänt äggrundt päronformiga, något plattade och skarpt 2-eggade, ungefär dubbelt längre än sprötet; frön 1–1,3 × 0,5 mm, bruna, punkterade, tätt packade och utfyllande hela rummet. ☉ 6, 7. Vild-dådra; backar, vägar, åkrar, men icke bland lin eller vårsäd. Sk.-Norrl.

2. *C. linicola* — Stjälk 40–90 cm, upprät, tämligen få- och glesbladig, vanligen grenig; nedersta blad skaftade, aflånga, öfriga oskaftade, från pillik, omfattande bas lansettlika—aflånga—nästan jämnmala, alla helbräddade, glestandade eller parflikiga, glatta—småhåriga; blommor ljusgula; foder glatt—hvithårigt; skidor af växlande storlek, 7–12 × 5–8 mm, på utstående, 12–30 (vanligen omkring 20) mm långa, mindre styfva—nästan slaka skaft, päronformiga, 3—flera gånger längre än sprötet, 2-eggade; frön större än hos föregående, 1,7–2,2 × 0,7–1,2 mm, brungula, punkterade, mindre tätt packade och icke utfyllande skidans rum. ☉ 6, 8. Linddådra; åkrar bland lin och vårsäd. Sk.-Norrl. — Uppträder under flera former, som upptagits som själfständiga arter, men några bestämda gränser dem emellan kunna icke uppdragas; sådana former äro: *f. sativa* (*Fr.*): vanligen af mera blågrön färg och mera tätsittande, helbräddade eller glest tandade blad; foder ofta redan i knoppstadiet glatt; skidor omvänt äggrundt päronformiga, nästan trinda, i spetsen afrundade, med slutligen något fasta skal, 7–9 × 5–6 mm, 3–4 gånger längre än sprötet och smalt 2-eggade; stundom odlad (*Oljedådra*); *f. foétida* (*Schkuhr*): blad helbräddade eller glestandade, af ljusgrön färg; foder glatt eller hårigt; skidor i spetsen tvära eller intryckta, därigenom korta och stundom nästan klotrunda, ej sällan kortare än breda, omkring 7 × 6–8 mm; *f. dentata* (*Pers.*): blad parflikade—groftan-

dade; skidor i spetsen ej intryckta; f. *macrocarpa* (*Heuffl.*): blad hela eller glestandade; skidor stora, dubbelt så långa som breda, omkring 12×6 mm, i spetsen afrundade.

33. *Alýssum* L. Döra.

Foderblad utstående; de båda korta ståndarsträngarna med ett borstlikt bihang vid basen; stift något förlängdt; märke helt; skida nästan rund, plattad, i spetsen svagt urnupen, rundtom omgifven af en smal kant, med bred skiljevägg och kupiga, stjärnhåriga, nervlösa skal och 2-fröiga rum; frön rundade, plattadt kullriga, med kantliggande rotämne och platta hjärtblad.

A. calycinum L. — Hela örten vitgrå af tätsittande stjärnhår; stjälk 5–25 cm, trind, vanligen grenig från roten i enkla eller upptill ånyo greniga, nästan jämntoppade, uppstigande grenar; blad tätsittande, hela, tunglika—jämnbredda, de nedre omvänt äggrunda, skaftade, snart vissnande; klase mångblommig; blommor blekgula, slutligen hvita; foder i spetsen långhårigt, kvar-sittande till fruktmognaden, ungefär hälften så långa som skidan; kronblad tunglika, hela eller i spetsen svagt urnupna, dubbelt längre än fodret; ståndarsträngar alla trådlika, utan vingkant; skidor af de utspärrade skaftens längd, runda (4 mm i diameter), något hvälfda; stift flera gånger kortare än skidan och knappt längre än inskärningen; frön släta med smal vingkant. ☉ och ☺ 6. Gråddöra; torra, sandiga ställen. Södra och mell. Sv. Jmt.

34. *Bertéroa* DC. Hvita.

Foderblad uppräta; kronblad 2-klufna; ståndarsträngar vid basen med ett tand- eller (de 4 längre) vinglikt bihang; stift utdraget; märke helt; skida aflångt äggformig, något plattad och okantad, gråluden, med bred skiljevägg, kullriga, nervlösa skal och mångfröiga rum; frön som hos föregående.

B. incana DC. — Hela växten grå af täta stjärnhår; stjälk 20–50 cm, upprät, grenig, trind, nedtill nästan vedartad; rotblad afsmalnande till skaft, smalt omvänt äggrunda, de öfre oskaftade, lansettlika, tätsittande, helbräddade eller glest tandade; klasar slutligen mycket förlängda; blommor hvita; kronblad klufna till ungefär midten, dubbelt längre än fodret; skidor ungefär af

de uppräta skaftens längd, ovala—elliptiska, 7—8×3—4 mm, dubbelt längre än det utdragna stiftet; frön bruna med smal kant. ☉ och ♀ 7—9. Sandhvita; torra ställen. Sk.-Hls. och Dir. — Varierar stundom mindre rikt stjärnhårig och därför nästan grön; skidor något längre än hos hufvudformen: f. *viridis* (*Tausch*).

35. *Euclidium Tourn.*

Foderblad uppräta; de 2 kortare ståndarna vid basen med ett tandlikt bihang; stift något utdraget; märke fåradt; skida kort stråfhårig, nästan klotrund, 2-rummig, 2-fröig, affallande oöppnad, med tjockt, kägellikt spröt; frön aflånga, plattade, med kantliggande rotämne och platta hjärtblad.

E. syriacum R. Br. — Låg, spärrigt, utbredt grenig, utom frukten alldeles glatt ört; blad skaftade, lansettlika, glestandade; blommor gula, oskaftade—kortskaftade; spröt bakåtböjdt. ☉ 6. Stundom på barlastplatser t. ex. Sthm. Värtan.

36. *Cochlearia L. Skeda.*

Foderblad uppräta; stift kort; märke helt; skida rundadt aflång, innanför fodret oskaftad, med bred skiljevägg, 1-nerviga, kullriga och mjuka, från stiftet affallande skal samt 2—flerfröiga rum; frön rundadt aflånga, småknottriga, med kantliggande rotämne och platta hjärtblad.

A. Rotblad med hjärtlik bas, ej nedlöpande på skaftet; fruktens stift kort, omkring 0,5 mm:

I. Öfre stjälkblad oskaftade, med hjärt- eller pillik bas omfattande; skidor nästan klotrunda, 3—4 mm långa 1 *officinális.*

II. Öfre stjälkblad kort, men tydligt skaftade, utan bladöron vid basen; skidor rundadt äggrunda, 4—6 mm långa 3 *dánica.*

B. Rotblad med afsmalnande, på skaftet nedlöpande bas; stift längre, omkring 1 mm 2 *ánglica.*

1. *C. officinális L.* — Rotblad bredt rundadt hjärtlika; skidor med bredt oval skiljevägg; frön något mer än 1 mm långa; ört glatt; stjälk 15—30 cm, upprät eller uppstigande, vanligen från roten grenig, kantigt fårad; rotblad långskaftade, helbräddade; stjälkblad fåtandade och helbräddade, de nedre något skaftade; blommor hvita, stundom ljusvioletta; foderblad med hvit hinnkant, ofta violetta; kronblad 2—3 gånger längre än fod-

ret, tvärt hopdragna till en klo; skidor kortare än de utstående skaf-
ten, slutligen upphöjdt nätådriga. ☺ 5-7. Skörbjuggskeda;
hafsstränder. Bh.-Sk.-Sm. Öl. Gtl. -- Varierar med njurformiga
rotblad och tämligen gles fruktklase: f. *pyrenáica* (DC). Bland
hufvudformen.

2. *C. ánglica* L. — Rotblad äggrunda—af långt ägg-
runda; öfre stjälkblad oskaftade, stjälkomfattande; ski-
dor ovala—lansettlika, stora, 6-10 mm långa, med smalt
af lång skiljevägg; frön 1½ mm långa; lik föregående, men
skiljes därifrån utom genom ofvanstående kännetecken äfven ge-
nom oftast rutformiga, helbräddade eller buktandade stjälkblad;
ofta groftandade rotblad, grof stjälk, alltid hvita blommor med
kronblad 3 gånger längre än fodret, och stora, uppblåsta skidor
☺ 5, 6. Brittskeda; hafsstränder. r. Sk. Limhamn, Bl. Karls-
krona, Öl. Färjestaden.

3. *C. dánica* L. — Skidor med smalt elliptisk skilje-
vägg; frön små, mindre än 1 mm; stjälk 10-20 cm, nedlig-
gande eller uppstigande, grenad, nästan trind och strimmig, lik-
som hela örten glatt; rotblad långskaftade, triangulärt hjärtlika;
stjälkblad uppåt mer och mer kortskaftade, äggrundt triangulära
med 1 (stundom 2-3) stor tand på vardera sidan af basen (spjut-
lika); blommor i fåblomniga klasar, hvita; kronblad omvänt
äggrunda, dubbelt längre än fodret; skidor af de utstående skaf-
tens längd, slutligen nätådriga, med lätt affallande skal. ☺ 5, 6.
Danskskeda; hafsstränder. Bh.-Sk.-Upl. Öl. Gtl. — Varierar
stundom med stjälkblad helbräddade: f. *integrifólia* Drej. Bland
hufvudformen.

37. *Draba* L. *Draba*.

Foderblad utstående; stift kort—otydligt; märke vanligen helt;
skida oval—af lång, plattad, med något kupiga, 1-nerviga skal och
mångfröiga rum; frön aflånga, vanligen plattade, med kantlig-
gande rotämne och glatta hjärtblad.

A. Rot ettårig, utan sterila bladrossetter:

- I. Kronblad 2-klufna, hvita; stängel 1 *verna*.
- II. Kronblad grundt urnupna, gula; skidor 2-3 gånger
kortare än skafeten; stjälk 2 *nemorósa*.
- III. Kronblad hela, hvita; skidor ungefär af skafetens längd;
stjälk 3 *murális*.

B. 2., med sterila bladrosetter; oftast tufvade fjällväxter:

I. Stjälk mångbladig 4 *incána*.

II. Få- (högst 5-)bladig stjälk eller bladlös stängel:

a. Blommor hvita (vid torkning dock stundom gulaktiga):

1. Tämligen hög stjälk (sällan stängel):

* Blad och stjälk vitgrå af enbart stjärnhår; dessa tämligen fina 5 *åretica*.

** Blad och stjälk åtminstone nedtill mer eller mindre beklädda med grofva stjärn- och gaffelhår, stundom äfven sparsamma enkla hår . . . 6 *hirta* (* *rupéstris*).

*** Stjälk alltid helt luden af både stjärnhår och tatrika långa, enkla hår \times *hirta* \times *incána*.

2. Stängel (sällan 1-bladig stjälk):

* Blad i kanterna cilierade af enkla hår eller gaffelhår:

† Stjälk glatt eller glest stjärnhårig; skidor 3,5—8 \times 2—3 mm, med utvecklade frön 7 *fladnicénsis*.

†† Stjälk nedtill glest stjärnhårig; skidor små, 2—3 \times 1,5 mm, med utvecklade frön \times *fladnicénsis* \times *nivális*.

††† Stjälk beklädd med både enkla eller gaffelhår och ofta äfven stjärnhår 6 *hirta* * *rupéstris*.

** Blad utan dylika kanthår:

† Blad isynnerhet undertill isgrå af rikt förgrenade stjärnhår 8 *nivális*.

†† Blad på båda sidor gröna, beklädda med grofva stjärnhår (och äfven enkla hår) 6 *hirta*.

††† Blad alldeles glatta . . . 7 *fladnicénsis* * *glabrata*.

b. Blommor höggula 9 *alpina*.

1. *D. verna* L. — Stänglar vanligen flera från samma rot, vid blomningen 3—4 cm, slutligen ända till 20 cm, trinda, nedtill gleshåriga; rotblad i rosett, ovala—lansettlika, helbräddade eller glest tandade, oskaftade eller afsmalnande till kort skaft, vanligen gaffelhåriga; blommor 3—6 mm, på glatta skaft; foder ofta mörkviolett; kronblad 2—3 gånger längre, snöhvita, med elliptiska flikar; skidor rundade—ovala—elliptiska med nästan omärkligt stift och slutligen ådriga skal, glatta, uppräta, 2—4 gånger kortare än skaften. ☉ 4—6. Vårdraba; backar, torra ställen. a. Sk.-s. Norrl. — Uppträder i en mängd former, af hvilka de vanligaste äro: f. minor *Hn.*: liten, med elliptiska skidor; f. majúscula

(*Jord.*): storväxt, blad omvänt äggrunda—aflånga, groft tandade; f. *pinguis* *Th. Fr.*: blad något köttiga, glatta eller kort stråfhåriga; skidor aflånga; f. *glabræscens* (*Jord.*): blad glatta eller med strödda enkla hår, ej köttiga; skidor aflånga—elliptiska; f. *stenocârpa* (*Jord.*): skidor smala, aflånga, 4 gånger längre än breda; f. *brachycârpa* (*Jord.*): skidor nästan runda, mycket trubbiga i spetsen.

2. *D. nemorósa* *L.* — Stjälkar vanligen flere från roten, 20—40 cm, trinda, nedtill stjärn- och långhåriga, upptill glatta, enkla eller greniga; rotblad i gles rosett, omvänt äggrunda; stjäklblad äggrunda—oval, alla oskaftade, trubbiga, mot basen afrundade, glest sågtandade och håriga; blommor 3 mm långa; foderblad gulaktiga med vit hinnkant, glest långhåriga; kronblad dubbelt längre; ståndare 6; skidor på utstående, glatta skaft, i slutligen lång klase, aflånga, 5—8 mm långa, med ungefär 6 frö i hvarje rum, småhåriga, utan stift. ☉ 4—7. *Backdraba*; torra backar, murar. r. Mell. Sv.-s. Norrl. — Varierar med alldeles glatta skidor: f. *leiocârpa* *Lindbl.* *Sthm. Dir. Hls. Sanna.*

3. *D. muráls* *L.* — Stjälk 15—30 cm, vanligen enkel eller något grenig, upprät, trind, nedtill stjärnhårig; rotblad i rosett, afsmalnande till skaft, vigglika—omvänt äggrunda, mot spetsen sågtandade; stjäklblad oskaftade, från bred, hjärtlik bas bredt äggrunda, alla håriga; blommor 2 mm; foderblad oftast violetta, glatta eller gleshåriga; kronblad $1\frac{1}{2}$ gånger längre; ståndare 4; skidor på nästan vinkelrätt utstående skaft, alltid glatta, med 15—18 frön i hvarje rum, slutligen i lång klase. ☉ 5, 6. *Buskdraba*; steniga lundar, backar. S. och mell. Sv.

4. *D. incana* *L.* — Stjälk 10—30 cm, ofta med rosettliska grenskott vid basen, enkel eller upptill grenig, vanligen grof och styft upprät, trind, isynnerhet nedtill gråluden af stjärnhår och långa enkla hår, ensam, ofta flere mindre sidostjälkar från samma rotstock; rot- och grenskottsblad i täta rosetter, lansettlika—tunglika, afsmalnande till skaft, stjäklblad oskaftade, äggrunda—lansettlika, alla glest tandade (på små individ dock hela) grått stjärnludna; blommor 4—6 mm, hvita; foderblad håriga; kronblad dubbelt längre, med obetydligt utböjd, i spetsen urnupen skifva; skidor nästan uppräta, lansettlika—aflånga, 6—10 mm långa, minst 2 gånger längre än de uppräta, mycket håriga skaften, håriga eller sällan glatta, med mycket kort stift, oftast vridna.

4 5–8. *Grådraba*; torra ställen. r. Lpm.-Vg. Öl. Gtl. — v. *stricta* *Hn.*: stjälk styf, vanligen enkel, med talrika, tätsittande, nästan tegellagda, uppåt i storlek aftagande blad. Bland hufvudformen; v. *gracilis* (*Ledeb.* som art.): stjälk få (4–6-) och glesbladig samt tämligen spenslig och vanligen grenig. Norrl.-Vg.

5. *D. åretlea* *J. Vahl* (*dovrensis* *Fr.*, *incanohirta* *Hn p. p.*) — Bladrosetter från rotstocken talrika, tämligen tätbladiga; stjälk 15–30 cm, vid basen uppböjd, eljest upprät, vanligen glest, 3–5-bladig, tämligen spenslig, jämte bladen oftast gråhvit af fina och tätt sittande stjärnhår; sällan med ett eller annat enkelt, längre hår; hårlighet påminnande om den hos *nivalis*; jord- och rosettblad lansettlika—tunglika, helbräddade eller med några få (1–3) tänder; stjälkblad äggrunda—elliptiska—af långt lansettlika, oftast fåtandade; blommor tämligen stora, 7–9 mm långa, hvita, vid torkning ofta gulnande; skidor lansettlika, af ungefär skaftens längd, 6–8 mm, glatta eller håriga, med något utdraget stift af 1 mm:s längd eller något mera och nästan 2-klufvet märke. 4 6, 7. Klippor i fjällen; ytterst r. Pit. Lpm.

6. *D. hirta* *L.* — Stjälk 5–25, vanligen omkring 20 cm, mer eller mindre upprät, isynnerhet nedtill mer eller mindre stjärnhårig, stundom äfven med enkla hår, upptill ej sällan glatt, enkel eller grenig, vanligen flere från samma rotstock; blad som hos föregående, men behåring mer eller mindre tät, bestående af grofva, fågreniga stjärnhår och gaffelhår, sällan med några enkla kanthår endast vid basen; blommor 5–7 mm långa, hvita; foder glatt eller glest hårigt; kronblad omvänt äggrunda, vanligen utböjda, dubbelt längre än fodret; skidor vanligen 6–8 mm, än af de oftast uppräta skaftens längd, än längre, än kortare än dessa, smalt äggrunda—lansettlika, något sneda och oftast vridna, glatta eller stjärnhåriga, med kort—otydligt stift; detta mindre än 1 mm. 4 6, 7. *Hårdraba*; klippor i fjäll och fjälltrakter. Lpm.-Hrj. — f. *subamplexicaulis* (*C. A. Mey.*) *Kjellm.*: stjälkblad breda, något omfattande; f. *stenóloba* (*Ledeb.* som art): skidor smalt lansettlika.

* *rupéstris* *R. Br.* — Mera lågväxt (4–15 cm); stjälk 0–2-bladig, jämte bladen med gaffelhår och inblandade kortare, enkla hår, upptill ej sällan glatt; bladen i kanten cilierade af enkla hår, någon gång nästan glatta; blommor alltid hvita; skidor lansettlika med kort—omärkligt stift, glatta eller håriga. Fjäll-

trakter som föregående, på mera öppna ställen. Lpl.-Hrj. — f. *stricta Lindbl.*: lägväxt (3—8 cm) och hårig af isynnerhet enkla hår; stjälkblad oftast inga, sällan 1—2; skidor breda, äggrundt aflånga; f. *trichélla Fr.*: stjälk låg, 1—4 cm, bladlös eller med ett enda blad; stjälk och blomskäft tåthåriga och stjärnludna; bladen oftast helbräddade; skidor ovala—äggrunda; den mest förkrympta formen; f. *lutescens Hn.*: som föregående, men blommor gulaktiga.

× *hirta* × *incána* — Till utseende tämligen lik *hirta*, men stjätkar något gröfre och ända till 8-bladiga; jämte stjärnhåren långa enkla hår såsom hos *incána*. Fjällen bland stamarterna. r. Lpl. Hrj.

7. *D. fladnicénsis Wulf.* — Stänglar 3—10 cm, ensamma eller vanligen flere från samma rotstock, upprätta, trinda, oftast bladlösa; rosettblad tufvade, lansettlika—tunglika, helbräddade eller någon gång med en enstaka tand, mycket varierande till hårigheten, på undersidan med tjock medelnerv, som ej når fram till spetsen; blommor 2—3 mm, hvita, vid torkning ofta gulnande; kronblad dubbelt längre än det glatta eller nästan glatta fodret, med utböjd, hel eller något urnupen, omvänt äggrund skifva; skidor äggrunda—ovala, 3,5—8×2—3 mm, vanligen något längre än skaften, alltid glatta, med kort, men tydligt stift. 4 5, 6. Lappdraba; fjällväxt. r. Lpm. — Omfattar följande underarter:

* *lappónica Wg.* — Bladkanter med både enkla och gaffelgrenade hår, bladytor dessutom med små stjärnhår. r. Lul. Lpm.

* *androsácea Wg.* — Blad endast hårbräddade af enkla hår eller gaffelhår, i öfrigt glatta. — f. *aretioídes Fr.*: förkrympt; stängeln knappt uppskjutande öfver bladen.

* *altáica (Ledeb.)* — Stängeln med korta hår.

* *glabrata Lindbl.* — Blad alldeles glatta, ej ens hårbräddade.

× *fladnizénsis* × *niválls* — Stjälk nedtill glest stjärnhårig, upptill jämte blomskäft vanligen glatt; blad på undre sidan stjärnludna med hår liksom följande (dock glesare) ock på öfre vanligen blott gaffelhår; randbehåring af enkla eller gaffelhår; skidor små, af skaftens längd, 2—3×1½ mm breda, med något utdraget stift, utan utvecklade frön. 4. Torn. Lpm., fjället *Peltsana*, bland stamarterna. — Skidornas litenhet betingas af de felslagna fröna.

8. *D. niválls Liljebl.* — Stängel 5—10 cm hög, trind, oftast bladlös, jämte blomskäft stjärnluden; rotblad i oftast mycket tätt gytttrade rosetter, trubbiga, tunglika, helbräddade; blommor små, 2—3 mm långa, hvita, vid torkning gulnande; foderblad äggrunda,

stjärnhåriga; kronblad något längre, med hel eller något urnupen spets, omvänt äggrunda; skidor vanligen dubbelt längre än de utstående skaften, aflångt lansettlika—elliptiska, $6-9 \times 1\frac{1}{2}-2$ mm, alltid glatta med något utdraget ($\frac{1}{2}-1$ mm) stift. 4 6, 7. *Isdraba*; högre fjäll. r. Lpl.

9. *D. alpina* L. — Stängel 5–10, slutligen stundom ända till 20 cm, upprät, trind, mest bladlös, sällan 1-bladig, något stjärnhårig samt jämte blomskriften enkelhårigt luden; rotblad i rosett, omvänt äggrunda—lansettlika, helbräddade, håriga af gaffelhår, fågrenade, långskaftade stjärnhår eller enkla hår eller också helt glatta, men alltid kanthåriga; undersidans midtnerv starkt framträdande, men ej näende fram till bladspetsen; blommor 6–9 mm långa; foderblad aflånga, gleshåriga; kronblad 2–3 gånger längre, utböjda, urnupna; skidor på utstående skaft, ungefär af deras längd, äggrunda, $6-9 \times 3-4$ mm, glatta eller gleshåriga, med tydligt stift. 4 6, 7. *Fjälldraba*; fjäll. r. Lpl. Hrj., Midtåkläppen. — En form med bredt äggrunda skidor (bredden mer än halfva längden) är f. *oxycarpa* (*Somf.*); en form med glatta blad och endast kantbehåring är f. *algida* (*Adams* som art); en form med täthåriga blad, men med kanthår endast vid basen, tämligen små blommor och håriga skidor är f. *oblongata* (*R. Br.* som art).

70 fam. Fumariaceæ. Rökväxter. (Kl. 17.)

Blommor oregelbundna; foder 2-bladigt, likformigt; krona 4-bladig, det ena eller de båda yttre bladen försedda med sporre, de 2 inre i spetsen förenade; ståndare 6, med strängarna sammanväxta, 3 och 3, i 2 stammar, alla eller blott de yttre i stammen med 1-rummiga knappar; pistill 1, med ett stift och 2-flikigt eller odelt märke; frukt öfversittande, enrummig, antingen 1-fröig nöt, eller flerfröigt fröhus, öppnande sig med 2 skal. Örtor med strödda, flikade blad och blommor i klasar.

- A. Det öfre kronbladet med en kort, punglik sporre; frukt 1-fröig nöt. 1 *Fumária*.
 B. Det öfre kronbladet med utdragen sporre; frukt flerfröigt fröhus 2 *Corýdalis*.

1. *Fumária Tourn.* Rök.

Foderblad hinnaktiga; den öfre ståndarstammen nedtill utdragen till en kort sporre; stift snart affallande; märke 2-flikigt. Späda örter med parbladiga blad.

A. Foderblad smalare än kronans mellersta del:

I. Foderblad bredare än blomskaffet, 3 gånger kortare än kronan (utan sporre); krona 6—9 mm

lång 1 *officinális.*

II. Foderblad smalare än blomskaffet, 6—10 gånger kortare än kronan och snart affallande; blommor blott 4—5 mm långa 2 *Vallántli.*

B. Foderblad lika breda som eller bredare än kronan:

I. Blomskaff rakt utstående; foderblad kortare än halfva kronan; denna ljusröd, 11—13 mm lång . . . 3 *Boræi.*

II. Blomskaff slutligen nedböjda; foderblad af halfva kronans längd; blommor hvita eller gulaktiga, 9—11 mm långa 4 *capreolata.*

1. *F. officinális L.* — Blomskaff städse uppräta; foderblad äggrunda, i kanten tandade; nöt rund, småknottrig, bredare än lång, i spetsen intryckt; blågrön, upprät eller nedliggande eller stundom med bladskafften klängande (lik som följande), grenig, glatt, 15—30 cm lång ört; blad 2-pariga med uddblad, 2—stundom 3 gånger parbladiga med långt skaffade småblad af första ordningen och aflånga—jämbreda, kortspetsade slutflikar; klasar omkring 20-blommiga, toppställda eller sidoställda midt för bladen; blommor ljusröda, i spetsen svart-röda, sällan helt hvita, 7—9 mm långa. ☉ 6—9. Jordrök; odlade ställen. Sk.-Norrl.

* *tenuiflora Fr.* — Foderblad lansettlika; blommor mindre, 6—8 mm, hvitröda; nöt klotrund med kort spets, icke intryckt; för öfrigt som hufvudarten. Sk. Upl. r.

2. *F. Vallántli Loisl.* — Foderblad små, nästan osynliga, snart affallande; nöt klotrund, småknottrig, trubbig, blott som yngre något spetsig; blågrå; stjälk 10—25 cm, tämligen spenslig, eljest som föregående; blad som föregående, men flikarna äro vanligen smalare, ofta nästan tråds mala;

klasar omkring 10-blommiga; blommor hvita eller blekröda med mörkröd spets. ☉ 6-8. Lillrök; åkrar. r. Mell. Sv.

3. *F. Borœi* Jord. — Foderblad rundadt äggrunda, nästan hela eller oregelbundet tandade, 4-4,5×2,5 mm; nöt rund, trubbig, i spetsen något intryckt, slät eller svagt knottrig; ljusgrön; stjälk oftast klängande med bladskäften; småblad fingerlikt 3-delade med bredt omvänt äggrunda-vigglika, inskuret och djupt naggade, uddiga flikar; klase omkring 10-blommig; blommor ljusröda, i spetsen svartröda, ofta grönaktiga; kronsporre kort, knappt längre än bredden. ☉ 6, 7. Odlade ställen och barlastplatser. r. Norrl. t. ex. Vifsta varf. Vg.

4. *F. capreolata* L. — Nöt nästan klotrund, trubbig, med slät yta; stjälk 0,4-1 m nedliggande; blad undertill blågröna; småblad oregelbundet 3-flikade-fingrade med smalt omvänt äggrunda flikar eller småblad, som ånyo äro 2-3-flikade med lansettlika-jämbreda, trubbigt uddspetsiga slutflikar; klasar omkring 12-blommiga; foderblad äggrunda, blott vid basen tandade; kronblad hvita eller gulhvita, i spetsen mörkt purpuröda. ☉ 6-9. Odlade ställen. Sk. Lund, Sm. Grenna, Mpd.

2. *Corýdalis* Vent. *Korydalis*.

Foderblad tidigt affallande eller saknas; stift kvarsittande på frukten; märke odelt, plattryckt, i kanten smätandadt; fröhus plattadt, öppnande sig med 2 skal. Tidiga, späda, glatta värväxter med vanligen rundad stamknöl, fingrade eller parbladiga blad och blommor i toppställd klase.

A. Blad 3-fingrade; stamknöl:

I. Stamknöl med birötter på hela utsidan, inuti ihålig; stjälk utan lågblad 1 cava.

II. Stamknöl med birötter endast från basen, inuti tät; stjälk med 1 lågblad:

a. Skärmbblad hela 2 intermédia.

b. Skärmbblad handflikade:

1. Stift rakt:

* Nedersta kronbladet utan (eller med nästan omärklig) knöl vid blomskäftet; inre kronbladens köl icke nående spetsen; fröhus minst dubbelt längre än skäftet 3 púmífa.

** Nedersta kronbladet vid basen med en uppsväld knöl:

† Inre kronbladens köl utlöpande i spetsen; fruktskaft minst af fröhusets längd 4 laxa.

†† Inre kronbladens köl upphör före spetsen; fruktskaft 2—3 gånger kortare än fröhuset 5 rutacea.

2. Stift vid basen knäböjdt 6 sólida.

B. Blad parbladiga; rotstock 7 nóbillis.

1. *C. cava* (L.) Schw. & Koerte — Stjälk 15—30 cm, vanligen enkel, 2-bladig med 1—flere jordblad; blad späda, undertill blågröna, 2 gånger trefingrade med 2—3-klufna småblad; slufflika omvänt äggrunda—aflånga, vanligen trubbtandade; skärmbud hela; klase utdragen, mångblommig, äfven efter blomningen upprät; blommor gapande, röda eller hvita, de inre kronbladen invändigt med svarttröd spets; sporre i spetsen krökt; stift rakt; fröhus kortskaftadt; frön svarta, glänsande (liksom hos de följande arterna, utom 7). 4 4, 5. Hålkorydalis; lund. park. r. Sk. Sm. Ög. Öl. Upl. (Svartsjö slott). — v. bicalcarata Neum.: de båda tre kronbladen med sporre; blommor mindre. Sk. Alnarp.

2. *C. intermedia* (L.) P. M. E. — Stjälk 8—15 cm, ofta något grenig, vid basen med flere lågblad och ett stort slidlikt nedanfö mellanbladen, utan rotblad; stjälkblad 2—3-fingrade såsom hos föregående; klase hopträngd, fåblommig, vid fruktmognaden hängande; skärmbud bredt äggrunda, kortare än blommorna; dessa mörkröda, de 2 yttre kronbladen bredt urnupna, det nedre nästan utan uppsvällning nedtill, de inre hvita, i spetsen invändigt svarttröda, på utsidan vinglikt kölade med kölén utlöpande i en tand i bladspetsen; sporre nästan rak; stift rakt; fröhus äggrundt lansettlikt, 3 gånger längre än sitt skaft, småningom afsmalnande i sprötet. 4 4, 5. Lillkorydalis; lundar. Sk.-Norri.

3. *C. pumila* (Host) Rchb. — Stjälk 10—20 cm; blad som föregående; skärmbud omvänt äggrunda med vigglik bas, af blommornas längd; klase hopträngd, få- (till 12-)blommig, något lutande; öfre kronblad i spetsen grundt urnupna, nästan rundade eller tvärhuggna och naggade, ljusröda, de 2 inre sidokronbladen gulaktiga; sporre nästan rak; fröhus bredt äggrundt lansettlikt, småningom afsmalnande i sprötet. 4 4, 5. Flikkorydalis; lundar. S. och mell. Sv.

4. *C. laxa* Fr. — Mycket lik föregående; bladflikar vanligen bredare; klasen slutligen upprät, vanligen glest mång-(till 16-) blommig; yttre kronblad urnupna, med en liten tand i inskärningen, mörkröda, inre hvita med svartröd spets på insidan; sporre rak eller nästan rak; fröhus smalt lansettlikt, kortare än det slaka skaffet, åtminstone i yngre tillstånd tämligen skarpt afsatt från sprötet. 4 4, 5. Slokkorydalls; lundar, skogar. r. Södra och mellersta Sv.

5. *C. rutacea* Th. Fr. — Klase hopträngd, få (till 8-)blommig, upprät; blommor mindre än föregående, yttre kronblad urnupet; sporre nästan rak; fröhus äggrundt lansettlikt; i öfrigt som föregående. 4 4, 5. Parker, lundar. r. Upl. Linnés Hammarby, Rosl. Vätö. — Antagligen hybrid mellan *laxa* och *pumila*.

6. *C. sólida* (Curt.) Sw. — Stjälk 10–25 cm; klase rikblommig, upprät; yttre kronblad urnupna och naggade, mörkröda, de inre hvita och rödstrimmiga, med nästan till spetsen nående köl; sporre krökt; fröhus smalt lansettlikt, af skaffets längd. 4 4, 5. Fingerkorydalls; lundar. r. Södra och mell. Sv. — Större och mera storblommig än de föregående, nästan som *C. cava*.

7. *C. nobilis* Pers. — Rotstock grof; stjälk 30–60 cm, utan lågblad; blad 2–3 gånger pardelade, med äggrunda småblad och jämbreda, inskuret tandade flikar; skärblad hela eller flikade; klase tätt rikblommig; blommor vitgula. 4 4, 5. Praktkorydalls; odlad och förvildad (isynnerhet i Sthms-trakten). Fr. Sibirien.

Anm. Mellan arterna 2–6 förekomma hybrider, ännu dock outhärliga, som ytterligare försvåra de förut ofta fina artkännemärkena.

71 fam. Papaveraceæ. Vallmoväxter. (Kl. 13.)

Blommor regelbundna; foderblad 2, affallande vid blommans utslagning; krona 4-bladig; ståndare talrika, fria, med 2-rummiga knappar; pistill 1, med eller utan stift; märke 2–mångflikadt; frukt öfersittande, 1–2-rummigt och mångfröigt fröhus. Örter med mjölksaft.

A. Örter med vit mjölksaft; pistill utan stift; märke 4–20-stråligt 1 **Papáver.**

B. Örter med gul mjölksaft; pistill med kort stift; märke 2-klufvet:

I. Fröhus enrummigt, öppnande sig med 2 skal nedifrån uppåt 2 **Chelidónium.**

II. Fröhus 2-rummigt, öppnande sig med 2 skal uppifrån nedåt 3 **Glaucium**.

1. **Papáver Tourn.** Vallmo.

Fruktämne stort, klubblikt—klotrundt, med skiflikt, stråligt märke; frukt af samma form som fruktämnet, enrummig, med 4–20 skiljevägglikt inskjutande fröfasten, öppnande sig under märket genom 4–20, från fröfastena aflossnande klaffar. Blad spiralställda; blommor långskaftade, ensamma, vanligen röda.

A. Stängel; blommor ljusgula 1 **radicatum**.

B. Stjälk; blommor röda, violetta eller hvita:

1. Fruktämne och frukt aflånga, tydligt längre än breda:

a. Fruktämne och frukt styfhåriga 3 **argemone**.

b. Fruktämne och frukt glatta:

1. Ståndarsträngar upptill utvidgade 3 **argemone v. glabrum**.

2. Ståndarsträngar efter hela sin längd trådformiga 2 **dubium**.

(Hit hör äfven \times **dubium** \times **rheas**.)

II. Fruktämne och frukt lika breda som långa:

a. Ört grön; blad skaftade; ståndarsträngar tråd-

lika 4 **rheas**.

(Hit hör äfven \times **dubium** \times **rheas**.)

b. Ört blågrön; blad stjälkorfattande; ståndarsträngar upptill vidgade 5 **somniferum**.

1. **P. radicatum Rottb.** — Hela örten styfhårig af gulbruna hår; stänglar 8–25 cm, en eller flere från samma rotstock; jordblad i rosett, långskaftade, äggrunda, parflikade och helbräddade; kronblad omvänt äggrunda, upptill vanligen småtandade; ståndarsträngar trådsmala; fröhus tjockt klubblikt, tilltryckt, tätt styfhårigt. 4 7, 8. **Fjällvallmo**; grusiga ställen i fjälltrakter. r. Torn. Lpm.

2. **P. dubium L.** — 20–50 cm hög; stjälk och blad sträfvä af utstående, blomskäft af styfvä; tilltryckta hår; blad enkelt—dubbelt parbladiga—parflikiga med jämnmala—lansettlika, borstudiga flikar; foderblad tämligen tåthåriga; kronblad rundadt omvänt äggrunda, röda, ofta med en svartröd fläck vid basen; stån-

darsträngar svartvioletta; frömjöl gult; fröhus glatt, med jämn yta; märket 6—9- (vanligen 8-)stråligt, med konvex yta, dess halft cirkelrunda flikar täcka hvarandra icke i kanterna. ☉ 6, 7. Rågvallmo; åkrar. Sk.-Vrm. och Mpd.

× *dúbium* × *rhoëas* (= *P. rhoëas* v. *strigósum Boenn.*) — Blomskäft med tilltryckta eller ett och annat mera utstående hår; fruktämne tydligt, men på långt när ej dubbelt längre än bredt; märke omkring 10-stråligt, med svagt urhållad öfversida; dess flikar något vigglika, men framtill afrundade och ej eller obetydligt täckande hvarandra; frömjöl försämradt, rödaktigt; tydlig mellanform mellan de båda stamarterna, i hvilkas sällskap den växer, till utseende än mera lik *dúbium*, än och oftast *rhoëas*. Sk. Ystad (*E. Hemberg* 1899).

3. *P. argemóne L.* — 15—35 cm hög; stjälk och blad mera tilltryckt håriga; blad parbladigt delta med längre och smälare, håruddiga flikar; foderblad gleshåriga; kronblad vigglikt omvänt äggrunda, ofta sargadt flikiga i spetsen, eljest som *P. dubium*; ståndarsträngar svartvioletta; fröhus af uppräta borststråfhårigt, grundt fåradt; märket 4—6-stråligt, buktbräddadt. ☉ 6, 7. Spikvallmo; åkrar, grusiga ställen. Sk.-Bh. och Upl. — v. *glabrum Koch*: fröhus och foderblad glatta; växten i öfrigt mindre hårig—nästan glatt. Gtl. r.

4. *P. rhoëas L.* — 20—60 cm hög; stjälk grenig, liksom hela örten med vågrätt utstående, hvita eller upptill violetta borsthår; blad parflikade med aflånga, men breda, hela eller parklufna, borstuddiga flikar; blommor som föregående, men något större; ståndarsträngar violetta; frömjöl violett; fröhus nästan klotrundt, glatt; märket 8—12-stråligt, med konkavt insvängd yta och en hattlik upphöjning i toppen, med hvarandra täckande, bredt vigglika, i spetsen nästan tvära kantflikar. ☉ 7, 8. Kornvallmo; odlade ställen, isynnerhet bland råg. r. Sk.-Ågm.

5. *P. somniferum L.* — Glatt eller nästan glatt, 0,5—1 m hög ört; stjälkblad aflånga, inskuret—ojämt sågade, utan borstudd; blomskäft (ofta glest) utstående styfhårigt; foder glatt; kronblad purpuröda—hvita med svart—blott något mörkare fläck vid basen, ofta fransade i öfre kanten; fröhus som föregående; dess märke djupt 10—15-flikadt. ☉ 7, 8. Opievallmo; förvildad på odlade ställen. S. och mell. Sv. — Varierar med hvita och svarta frön. Mjölksaften af det omogna fröhuset lämnar opium.

2. *Chelidonium Tourn.* Skela.

Fruktämne smalt, jämbredt; märke 2-klufvet; fröfästena vid skalens kanter, trådlika, fröskal lossnande från hvarandra och från fröfästena, hvilka jämte stiftet sitta kvar på fruktskaftet.

C. majus L. — Stjälk 30–75 cm, grenig, nedtill bladlös, jämte bladskaft glest långhårig; blad parbladiga, undertill blågröna; småblad med nedtill bladlikt vidgade skaft, bredt äggrunda, ojämnt inskuret grofsågade, mer eller mindre småhåriga; uddblad oftast 3-flikadt; blommor långskaftade, i fåstrålig flock med hinnaktiga, hårbräddade svepeblad; foderblad gulgröna, gleshåriga; kronblad bredt äggrunda, vanligen helbräddade; ståndarsträngar upptill vidgade. 4 5–8. Skela; vid vägar, hus, gator o. s. v. a. Sk.-Mpd. och Vrm. — *v. crenatum Fr.*: småblad till minst öfver midten parflikade; kronblad flikade; fröhus vridet. Sk. Lund, Klinta.

3. *Glaucium Tourn.* Möblomma.

Fruktämne smalt, jämbredt; märke 2-flikigt; fröhus mycket långt, skidlikt, dess skiljevägg svampig.

G. flavum Crantz — Stjälk 50–80 cm, glatt eller nästan glatt, upprät eller uppstigande, vanligen grenig; blad tjocka; jordblad sträfva af korta, tjocka, hvita hår, skaftade, aflånga, lyrformigt parflikade med aflånga, ojämnt inskuret-sågade flikar; stjälkblad hjärtlika, oskaftade, halftomfattande, ojämnt parflikade-groftandade, nästan glatta; foderblad gröna, glest styfhåriga; kronblad gula, i kanten naggade; fröhus långt, ända till 30 cm, vanligen bågböjdt och ofta vårtknöligt. ☺ 7, 8. Möblomma; hafsstränder. r. n. Hall.-Bh.

72 fam. Berberidaceæ. Berberisväxter. (Kl. 6.)

Blommor regelbundna, 3-taliga; foder- och kronblad fria, hvardera 6; ståndare 6, fria; deras knappar öppna sig genom elastiskt uppspringande klaffar; pistill 1, nästan utan stift; märke skiflikt, odelt; frukt öfversittande, 1-rummigt och fåfröigt bär. Taggig buske med strödda blad och gula blommor i klase.

Berberis L. Berberis.

B. vulgaris L. — Omkring 1–2 m hög, grenig buske med grå bark och gul ved; grenar af 2 slag: dels långgrenar med bla-

den förvandlade i knippeställda, upptill ensamma taggar, dels i taggarnas vinklar dvärggrenar med både tätsittande blad och blomställning; blad kortskaftade, omvänt äggrunda, taggigt sågtandade, glatta; blommor gula, af söt, äcklig lukt, kortare än de glatta skäften; klase hängande; foderblad äggrunda—ovala, gulaktiga; kronblad gula, omvänt äggrunda, af fodrets längd; ståndarna böja sig vid beröring elastiskt mot pistillen; bär aflånga, lifligt röda, sura. 5, 6. (Vanlig) *Berberis*; beteshagar, backar. Sk.-s. Norrl.

73 fam. *Ranunculaceæ*. Sippväxter. (*Kl. 13 eller 5*.)

Blommor regelbundna eller oregelbundna; blomhülle fribladigt, antingen foder och krona eller kalk; foderblad oftast 5, sällan 4, 3 eller flere än 5; kronblad oftast 5; ståndare oftast talrika, fria och spiralställda på ett pelarlikt fäste; pistiller fria, merendels talrika och spiralställda eller färre och kranställda; frukt bestående af fria, enfröiga nötter, flerfröiga fröhus eller sällan bär. Örter med strödda, vid basen slidlika blad.

A. Pistill 1:

I. Blommor med sporre 15 *Delphinium*.

II. Blommor utan sporre 16 *Actæa*.

B. Pistiller 2—många:

I. Blommor regelbundna:

a. Hülle dubbelt, foder och krona:

1. Ståndare 5; blad nästan trådsmla, i rosett vid stängelns bas; fruktfäste starkt utdraget . . 7 *Myosurus*.

2. Ståndare många; stjälk eller stängel och breda rosettblad:

* Pistiller 2—5, vanligen 3 17 *Pæonia*.

** Pistiller många:

† Kronblad vid basen med en honungsgrop, naken eller betäckt af ett fjäll:

□ Honungsfjäll oftast förhanden; fruktskaft uppräta eller något utböjda; land- eller kärrväxter 5 *Ranunculus*.

□□ Alltid utan honungsfjäll; fruktskaft slutligen bågförmigt nedböjda; oftast nedsänkta vattenväxter 6 *Batrachium*.

†† Kronblad vid basen utan honungsgrop:

□ Foderblad 5—flera 4 *Adónis*.

□□ Foderblad 3 (egentligen svepeblad) 2 *Anemóne* (*hepática*).

b. Hyllet en dubbel, färgad kalk; den inre kransen oftast mycket mindre och vanligen ombildad till strutlika honungsgömmen:

1. Den inre hyllekransens blad utdragna i en lång sporre 13 *Aquilégia*.

2. Blommor utan sporre:

* Inre hylleblad små, talrika, platta, mycket smala, med naken honungsgrop; de yttre klotlikt hopböjda 9 *Tróllius*.

** Inre hylleblad små, rörformiga och 2-läppiga, de yttre mera öppna;

† Fröhus sammanväxta 12 *Nigélla*.

†† Fröhus fria:

□ Yttre hylleblad affallande; fröhus skaftade 10 *Eránthis*.

□□ Yttre hylleblad kvarsittande; fröhus oskaftade . . . 11 *Helléborus*.

c. Hyllet enkel, färgad kalk:

1. Kalk 4-bladig, liten, snart affallande . 1 *Thalictrum*.

2. Kalk 5—mångbladig:

* Blad flikade:

† Stängel med 3 fria, stora, kransställda, mellanbladliknande svepeblad 2 *Anemóne*.

†† Stängel med svepebladen hopväxta till ett mångflikadt svepe 3 *Pulsatilla*.

** Blad hela 8 *Caltha*.

II. Blommor oregelbundna:

a. Öfre hylleblad hjämligt, nedtill ej utdraget i

sporre 14 *Aconítum*.

b. Öfre hylleblad utdraget i sporre . . . 15 *Delphínium*.

1. *Thalictrum Tourn.* Vera.

Fleråriga örter med längre eller kortare rotstock och stjälk, sällan stängel utan svepe; hylle enkel, färgad eller något ofärgad, regelbunden, oftast 4-talig, snart affallande kalk; frukter spiralställda nötter utan spröt; bladen 1—4-dubbelt parbladiga, ofta till

utseendet 3-fingrade, slidomfattande med hinnaktiga slidkanter vid basen och ofta stipler vid hufvudnervens förgreningar.

A. Stjälk grof, 30—100 cm hög, flerbladig; blommor i sammansatt blomställning eller ensamma—knippevis i bladvecken:

I. Ståndarsträngar upptill klubblika, af knappens tjocklek; frukter skaftade, oribbade, med 3—4 vingkanter 1 **aquilegifólium**.

II. Ståndarsträngar upptill hårfina, mycket smalare än knappen; frukter oskaftade, mångribbiga, utan vingkanter:

a. Blomställning starkt utbredd, med pyramidformig—oval omkrets, utan mellanblad:

1. Nedre blad vid sin bas 4-, sällan 3-dubbelt parbladiga, öfre tvärt förminskade, deras småblad korta och breda, klocklika *) eller omvänt triangulära . . . 2 **minus**.

2. Nedre blad vid sin bas 2-, sällan 3-dubbelt parbladiga, öfre småningom aftagande i storlek:

* Blomställning pyramidlik; småblad lansettlika—jämnbredda, oftast hela, ofvan mörkgröna, glänsande, undertill grågröna, glandelhåriga, med gula nerver 4 **tenuifólium**.

** Blomställning klaselik; småblad vigglika, nästan alla flikade, ljusgröna, ej glänsande, utan glandler 3 **simplex** *γ*. **racemiflorum**.

b. Blomställning hufvudlik, utan (mellan-)blad, bildad af täta, kranslika knippen; blommor vid kalkens utslagning uppräta; de flesta blomskäft af de utslagna ståndarnas längd; strängar gula; knappar oftast trubbiga; märke längre än den svagt pillika basens bredd . 5 **flavum**.

c. Blomställning toppställd, bladig klase (med eller utan sidoklasar) bildad af ensamma blommor eller knippen; blommor vid kalkens utslagning oftast hängande; blomskäft oftast dubbelt så långa som ståndarna; strängar

*) Orden klocklik och urnelik afse en klockas eller urnas form i längdgenomsärning.

violetta; knappar spetsiga; märke kortare än den starkt pillika basens bredd 3 simplex.

d. Kännetecknen på b och c blanda

dade \asymp flavum \times simplex.

B. Späd, 7–20 cm hög stängel eller enbladig stjälk med blommor i enkel klase utan (mellan)blad . . 6 alpinum.

1. *Th. aquilegifóllum L.* — Glatt; stjälk svagt färad, 50–100 cm hög, upptill grenig; blad få och glesa, 2–3-dubbelt sammansatta, dess 3 huvudaxlar nästan lika långa, vid förgreningarna med stipler; småblad skaftade, med platta kanter, från rundad eller hjärtlik bas urnelika, rutformiga eller rundade, treklufna-rundnaggade, 2–6 cm långa och lika-hälften så breda; blomskaff 1–4 cm, i början böjda, sedan raka; blommor i knippen, bildande sammansatt flock eller kvast; kalkblad grönaktiga, violetta eller hvita, omvänt äggrunda, 3 mm; ståndare 40–50, hvita-violetta, 5 mm långa; pistiller 5–20; frukter omvänt äggrunda, inberäknadt skaftet 15–18 mm, krönta af det böjda, vissnade märket. 4 6, 8. Skogsvera; lundar. r. Sk. Bl. Sm.

2. *Th. minus L.* -- Birötter gråaktiga; stjälk nedtill med eller utan slidlika lågblad; bladslidor korta, med hinnaktiga bihang; bladens omkrets triangulär-rombisk; småblad ofvan mörkgröna, undertill ljust blågröna, med rundad, hjärtlik, spetsig eller tvär bas, klocklika eller omvänt triangulära, klufna-trenaggade med ofta jämnhöga flikar; blomskaff 5–20 mm långa, till sist raka; blommor vid kalkens utslagning oftast hängande, sedan uppräta; kalkblad 2–3 \times 1 mm, ovala, gröna; ståndare 10–15; strängar 3–4 mm, hvita-violetta; knappar trubbiga eller uddiga; märke bredt triangulärt med pillik bas; frukter 3–4 \times 1–1,5 mm, ovala, med 8–10 ribbor. 4 7, 8. Strandvera. Dess många former kunna hänföras till två typer:

«. elátum (*Jacqu.*) *Lec.*: glatt, med rak, ända till 1 m hög, upprät stjälk af sirligt växesätt; bladskaff i allmänhet uppräta, vid förgreningarna ofta med stipler; blomställning vanligen upptagande endast $\frac{1}{3}$ af stjälken, dess omkrets förlängdt oval. Ostkusten, spridd. Den typiska formen har föga färad och föga ribbig stjälk, de nedre bladens småblad 15–20 mm långa, rundadt naggade eller flikade. Gtl. Vamlingbo, Ekeby, Løjsta, Skälsö; Ög. Gryt; Sthms skärg. »Sommartorp». Dessutom Kemi Lpm. (kemense Fr. Mant. III). Den vanliga formen från Gtl., f. Kó-

chii *Fr.*, har endast 30–40 cm hög, starkare ribbig stjälk och 5–10 mm långa småblad. En mellanform med hög, ofårad stjälk, men korta, fina småblad är funnen i Sk. vid Gyllebo (Baron A. Kurck); β nanum *Lec.*: glandelhårig; stjälk ofta oregelbundet böjd, med fult växesätt; bladskaff utspretande, oftast utan stipler vid förgreningarna; blomställningen vanligen upptagande $\frac{2}{3}$ – $\frac{3}{4}$ af stjälken, utspärradt grenig, med mycket oregelbunden omkrets. Äfven af denna finnas små- och storbladiga former. Västkusten. r.

3. *Th. simplex* L. — Birötter gula; glatt; stjälk 30–50 cm; nedre blad vid sin bas dubbelt, öfriga blad enkelt parbladiga, midtaxeln hos de senare betydligt längre än sidoaxlarna; blomskaff vanligen 10–20 mm, strax efter kalkens utsprickning liksom ståndarna uppräta; kalkblad violetta–gulhvita, aflångt elliptiska; knappar med längre eller kortare udd, 2–3 mm långa, på 3–5 mm långa strängar; märke från starkt pillik bas bredt triangulärt med spetsig eller rundad topp; frukter aflångt elliptiska. 4 6–8. Enkelvera; backar, ängar. Sk.-Norrl.

« *týpicum*: alla småblad på båda sidor matt gröna, (utom det nedersta bladets) från spetsig bas vigglika med spetsiga flikar, de mellersta uddbladen 20–25 × 6–15 mm; knippen bildande en sammansatt klase; stjälk ofta grenad. Norrl.-Sk.; β rariflorum *Fr. Sum. Veg.* (non aliis locis): de flesta småbladen från rundad eller tvär bas klocklika med rundtrubbiga flikar; de mellersta uddbladen 15–25 × 10–20 mm; blommor ensamma i öfre bladvecken; stjälk ogrenad. Norrl.; γ racemiflorum: blommor i toppställd, bladlös, ofta sammansatt klase, upptagande $\frac{1}{4}$ – $\frac{1}{6}$ af stjälkens längd; nedre bladens småblad bredt vigglika–rombiska, 7–10 × 5–7 mm, med rundtrubbiga flikar, de mellersta bladens vigglika, 10–12 × 4–6 mm, trubbflikade, alla undertill ljusare, något daggblått gröna; ståndarknappar oftast trubbiga. Exemplar med mera enkel klase hafva godt, men exemplar med talrika, långskaftade sidoklasar hafva försämradt frömjöl och erinra i viss mån om *Th. minus* f. *Kóchii*. Norrl. Gtl.

4. *Th. tenuifolium* (*Sw.*) — Stjälk 60–70 cm, krokig; blomställning pyramidlik, upptagande nästan halfva stjälken och bildad af långa klasar, sammansatta af ofta kranslika knippen; småblad med inrullade kanter, de flesta helbräddade, 20–30 × 5–1 mm, några till midten klufna i 3–2 lansettlika, utspärrade, spetsiga flikar; rotbladens kortare, aflångt lansettlika. Sk. Oppmanna (*Hans*

Sandberg). *r.* Något skild är *f. gotländicum* genom nästan hälften kortare, bredare och trubbigare småblad. Gtl. Qvie i Hejde (*Ahlfvengren*), Roma (*Lönnroth*). Bägge hafva försämradt frömjöl och erinra starkt om bredbladiga former af *Th. galioïdes Nestl.* *Th. angustifólium (L.) Fr.* från Föra på Öland liknar *Th. tenuifólium*, men har mera hopad blomställning och smalare märken. Den har nästan odugligt frömjöl och synes habituellt något olik exemplaren från Ingermanland i H. N., som hafva mycket täta glandelhår på bladens undersida, fullständigt flavum-lik blomställning och fullgodt frömjöl.

5. *Th. flavum L.* — Birötter gula; glatt; stjälk fårad, 40–100 cm; blad mattgröna, uppåtriktade, småningom aftagande i storlek, de nedre ofta med triangulär omkrets och sidoaxlarna föga kortare än midtaxeln, vanligen dubbelt parbladiga; de flikade småbladen än med spetsig bas och spetsiga flikar, än från rurdad bas förlängdt urnelika med breda, rundtrubbiga, sällan midten nående, ofta mycket oliklånge flikar; de helbräddade småbladen ovala—lansettlika; blomställning i knoppen lutande, efter utsprickningen upprät, oftast blott 3–4 cm lång, vid fruktsättningen dubbelt längre eller mera; kalkblad ljusgula, äggrunda, 3 mm; strängar upprätta, 6–8 mm; knappar 1,5–2 mm långa, någon gång kortuddiga; frukter rundadt ovala, 1,5–2 × 1–1,3 mm. 7 6–8. Gulvora; fuktiga ängar. *a.* Sk.-Norrl. — „*týpicum*: stjälk lägre; nedre bladens småblad vanligen dubbelt så långa som breda; de öfre uddbladen 3–4 gånger så långa som breda, med spetsig bas och spetsiga flikar; *β rotundifólium Wg.* Fl. lapp. (*Th. kemense Fr.* Fl. hall.): stjälk högväxt; nedre bladens småblad rundadt urnelika, 2–3 cm långa och lika breda; öfre uddblad 3–5 × 8–3 cm, inga med spetsig bas och spetsiga flikar. Norrl.-Sk.

× *flavum* × *simplex* — Mycket formrik, ofta förbisedd; nordliga, bredbladiga former med förlängd blomställning hafva hänförs till *Th. rariflórum Fr.*, Öländska med sammandragen blomställning och smala blad till *Th. simplex v. tenuifólium (Sw.)* och *Th. flavum v. angustátum Weinm.* Jämförelsevis lätt att bestämma, då den med blomställning af den ena stamarten förenar blad af den andra, men ytterst svår att urskilja i sina intermediära former.

6. *Th. alpinum L.* — Glatt; blad långskaftade, enkelt parbladiga eller de nedersta 2 småbladen ånyo parbladiga; småblad 4–5 mm långa och lika breda eller bredare, grundt trubbflikade, undertill

blågröna; blomskaff 4—20 mm, i början uppräta, sedan nedåt båg-
böjda; högblad 3—5 mm långa; kalkblad violetta eller gula; strän-
gar likaså, 7—10; knappar mörkgula, långuddiga; frukter 2--3 × 1
mm, själfva krökta, på nedböjdt blomskaff; stift kvarsittande. 4
7, 8. Fjällvera; fjälltrakter. a. Lpm.-Ågm.

2. *Anemone* L. Sippa.

Svepeblad 3, mer eller mindre aflägsnade från blomman; kalk 5—
9-bladig; pistiller med korta stift; dessa något förlängda efter
blomningen till ett kort spröt af högst nötens längd; smånötter
talrika, fästa på ett klotformigt fäste.

A. Jordblad läderartade, njurlika, grundt 3—8-klufna; svepe-
blad tätt under blomman, foderlika, hela . 1 *hepática*.

B. Jordblad och de från blomman aflägsnade svepebladen
3—5-fingrade med flikade småblad:

I. Svepeblad tydligt—långt skaftade:

a. Kalkblad snöhvita, undertill håriga; jordblad
många 2 *silvéstris*.

b. Kalkblad hvita—rödletta, undertill glatta; jord-
blad 0—2 3 *nemorósa*.

c. Kalkblad gulaktiga—ljusgula, undertill gleshåriga;
jordblad 1—2 . . . × *nemorósa* × *ranunculoides*.

II. Svepeblad nästan oskaftade; kalkblad gula, undertill
småludna 4 *ranunculoides*.

1. *A. hepática* L. — Stänglar flera från samma rotstock, 15
cm, späda, vanligen långhåriga, enblommiga; jordblad talrika, lång-
skaftade, 3-klufna, med helbräddade flikar, vintergröna, vanligen
undertill och i kanten håriga; de 3 foderbladsliknande svepebla-
den äggrunda—ovala, tilltryckt hvithåriga; blommor blå, sällan
röda eller hvita; kalkblad 8—10 (blommor stundom fyllda); stån-
darknappar hvita; smånötter vanligen småhåriga. 4 4, 5. Blå-
sippa; skogsbackar, lundar. a. Sk.-Ågm. Jmt. — En del färg-
varieteter (möjligen konstanta) äro: f. *rosea* *Neum.*: blommor
rent röda; f. *violácea*: blommor violetta; f. *albiflóra*: blom-
mor hvita och f. *variegáta* *Neum.*: blommor spräckliga i blått
och vitt; varierar i öfrigt: v. *glabráta* *Fr.*: alldeles glatt; blad-
flikar med kort udd. Ög. Srm. Upl. Ner.; v. *multiloba* *C. Hn.*:
bladens 3 hufvudflikar alla eller blott någon af dem på nytt 2—3-
klufna (således bladen med 4—9 flikar). Vg. Srm. Upl. Mpd.

2. *A. silvéstris* L. — Stängel 15–40 cm, långhårig och enblommig; jordblad på hvitulliga, långa skaft och svepeblad på 1½ cm långa—längre skaft, alla vanligen 3-fingrade med sidosmåbladen 2-flikadt fingerlikt delade eller sällan 5-fingrade; småblad aflånga—nästan rutformiga, framtill trubbtandade och något flikade, småhåriga; blomskaft tätt silkeshåriga; blommor stora, 4–5 cm vida, med 5 bredt, eller sällan 6 smalt elliptiska—omvänt äggrunda kalkblad; ståndarknappar gula; smånötter hvitulliga, slutligen inbäddade i ullen. 4 5, 6. **Stensippa**; torra, steniga och soliga lundbackar. r. Öl. Gtl.

3. *A. nemorósa* J. — Stängel från lång, vågrät rotstock, 10–20 cm, enblommig, vid basen med ett fjälligt lågblad, nedom svepebladen gleshårig eller glatt; jordblad långskaftade med gleshåriga skaft, svepeblad på utdragna skaft af minst halfva skifvans längd, alla kort gleshåriga, 3-fingrade med äggrunda—elliptiska, parklufna—inskuret sågade småblad; sidosmåblad tudelade eller stundom 2-fingrade; blomskaft glest och mjukt krushårigt; blommor 3–4 cm vida; kalkblad 6–9; ståndarknappar gula; smånötter håriga, 3 gånger längre än sprötet. Giftig. 4 4–6. **Hvitsippa**; skogar, lundar. a. Sk.-Lpl. — Stundom ombildas ett eller flere af kalkbladen och till och med ståndarna till gröna örtbladlika bildningar: f. *phyllántha*. Varierar dessutom med små, knappt 2 cm vida blommor utan ståndare, endast med pistiller: f. *monóica* Pritzel; v. *purpúrea* Gray: blommor helt purröda.

× *nemorósa* × *ranunculoídes* — Skiljer sig från *nemorósa* genom ljusgula blommor, hvilkas kalkblad äro på undre sidan något håriga, och svepebladens skaft, som äro kortare än halfva bladskifvan; från *ranunculoídes* genom i regel enblommig stängel, svepebladens tämligen långa skaft och de äggrunda och djupare flikade småbladen samt genom blekare blommor; kalkblad 5–6; frömjöl dåligt; endast en eller annan smånöt fullt utvecklad. Bland stamarterna. Sk. Öl.

4. *A. ranunculoídes* L. — Stängel från vågrät rotstock ensam, 1–3-(vanligen 2-)blommig, nedom svepebladen glatt; jordblad långskaftade med glatta skaft, liksom svepeblad 3-fingrade; småblad aflångt äggrunda—lansettlika, svepebladens smalare än jordbladens, ungefär från midten parklufna—inskuret sågade, sträbbräddade, glatta eller glest småhåriga; blommor små, 2–2½ cm

vida; kalkblad 5; ståndarknappar gula; smånötter hvitludna, med spröt af nötens längd. Giftig. 4 4—6. Gulsippa; lundar. r. S. och mell. Sv.

3. Pulsatilla Mill. Vippa.

Svepe aflägsnadt från blomman, af 3 nedtill hopväxta, upptill flikade blad; kalkblad 6; pistiller med långa stift, efter blomningen utväxande till ett 2—3 cm långt, vanligen fjunhårigt spröt; smånötter talrika på ett halfklotformigt fäste.

A. Blad 3-fingradt delade—vanligen 3-fingrade:

I. Uddblad oskaftadt 1 patens.

II. Uddblad skaftadt \times patens \times praténsis.

B. Blad parbladiga:

I. Blad 2-pariga:

a. Bladflikar breda, äggrunda—aflånga; svepet gulhårigt 2 vörnålls.

b. Bladflikar smala, lansettlika—jämnskala; svepet hvithårigt \times patens \times praténsis.

II. Blad 3—4-pariga; bladflikar smalt jämbreda:

a. Blommor nästan uppräta; kalkblad dubbelt längre än ståndarna, i spetsen raka 3 vulgáris.

b. Blommor lutande; kalkblad ej eller föga längre än ståndarna, i spetsen tillbakarullade 4 praténsis.

c. Dessa kännetecken blanda-
de \times praténsis \times vulgáris.

1. *P. patens* (L.) Mill. — Stängel ensam från grof och sned rotstock, 15—30 cm, uppräta, långt och mjukt hvitluden; jordblad utvecklade efter blomningen, med långa, ullhåriga skaft och breda, nästan vigglika, oskaftade, fingerdelta och klufna småblad eller flikar och äggrunda eller ovala slutflikar, yngre ullhåriga, äldre nästan glatta; svepeblad isynnerhet nedtill tätt hvitulliga, med jämnskala flikar; blommor nästan uppräta; kalkblad utstående, i spetsen raka, längre än ståndarna, utvändigt håriga, blåvioletta, 3—3½ cm långa. 4 4, 5. Storvippa; ängsbackar. r. Gtl. Othem, Løjsta; Ågm. Resele, Liden, Ramsle.

\times patens \times praténsis — Jordblad vid blomningen något utvecklade, parbladiga, 2-pariga eller 3-fingrade med tämligen lång-

skaftadt midtblad; småblad stundom något skaftade, fingerlikt delade i vanligen 3 hufvudflikar, hvilka åter äro delta i lansettlika — aflånga flikar; hela bladets omkrets rundad; blommor något mindre än hos föregående, uppräta eller lutande; kalkblad i spetsen något utböjda och klocklikt hopstående, utvändigt starkt håriga; hela örten mjukt långhårig; frömjöl dåligt; någon smånöt kommer aldrig till utveckling. 4. Gtl. enstaka bland föregående.

2. *P. vernalis* (L.) Mill. — Stängel som hos föregående, 10–15 cm; jordblad utvecklade före blomningen, fasta och öfvervintrande, utbredda, med 3–5-delade, äggrunda—omvänt äggrunda, fliktandade hufvudflikar, isynnerhet på undre sidan långhåriga; svepe mycket smalflikadt, metallglänsande; blommor klocklikt hopslutna, i solen öppna, inuti hvita, utvändigt vanligen rödletta—rödbruna, isynnerhet vid basen gulhåriga. 4 5, 6. **Movippa**; skogshedar. Jmt.-n. Sk. (Ej Gtl.) — Varierar med rosenröda blommor: v. *rosella* Th. Fr. Sm. Vg. sällsynt.

3. *P. vulgaris* Mill. — Stängel som hos de föregående, 5–30 cm, hvithårig; jordblad vid blomningen halft utvecklade; småblad ofta tämligen långt skaftade, ånyo 1–2 gånger parbladigt delade, glest håriga, vanligen med en lång hårtofs i flikarnas spets; svepeblad smalflikade, hvithåriga; blommor blåvioletta, utvändigt hvithåriga. 4 5, 6. **Bäckvippa**; backar, sandåsar. a. S. och mell. Sv. (Ej Gtl.) — En del ståndare (och stundom äfven pistiller) ombildas någon gång till små blad, hvarvid de yttre kalkbladen oftast blifva flikade i spetsen: f. *schizantha* Hn.; varierar för öfrigt till blommans färg med bleka, nästan hvita kalkblad: f. *albida* Lge (Sk.) och till alla delar, äfven smånötternas spröt fullkomligt glatt: v. *glabra* Nordst. (Vg. Sandhem).

4. *P. pratensis* (L.) Mill. — Stängel och blad som hos föregående, men bladflikarna äro något bredare och nästan lansettlika samt sakna oftast hårtofs i spetsarna; blommor mindre, klocklikt slutna, mörkt violetta, utvändigt ofta blågråa. 4 5, 6. **Fältvippa**; torra ängar, backar. S. och ö. Sv. Sk.-Srm. Vg. Öl. Gtl. — Varierar liksom föregående med flikade kalkblad: f. *schizopétala* Lge (Gtl.), med blommorna invändigt smutsgula: f. *flavescens* (Sk.) eller med blommor helt smutsgula: f. *flava* Lge, samt i anseende till hårigheten nästan glatt och därför glänsande, spröten glatta—nästan glatta, rödgula: f. *glabræscens* Ahlf. (Gtl. Hejde) eller till alla delar glänsande glatt: f. *glabrata* M. Flod. (Öl. Mörbylånga).

× *pratensis* × *vulgaris* — Kalkblad omkring 1 1/2 gånger längre än ståndarna, i spetsen något tillbakarullade eller utböjda; frömjöl dåligt; smånötter till största delen utbildade. r. Sk. bland stamarterna.

4. *Adónis* L. *Adonis*.

Utan svepe; hulle dubbelt; foderblad 5, sällan flere; kronblad 5–20, platta; smånötter fästa på förlängdt fäste, med rynkiga åsar.

1. *A. vernalis* L. — Kronblad talrika (12–20), gula, 2–2,5 cm långa; smånötter nästan klotrunda, mjukhåriga och rynkiga, med hakformigt spröt; stjätkar många från samma rotstock, 15–30 cm, ofta greniga, nedtill bladlösa med blott fjälliga lågblad, upptill bladbärande, glatta eller gleshåriga; blad oskaftade, glatta, 2–3 gånger parbladigt delade, med trådsmala, spetsiga flikar; blommor stora, 4–6 cm vida; foderblad aflånga—ovala, något ullhåriga; kronblad aflånga, i spetsen naggade. 4 5, 6. *Våradonis*; soliga ställen, backar på kalk. r. Öl. Gtl.

2. *A. autumnalis* L. — Kronblad 5–8, mörkröda, vid basen svarta, mindre, omkring 1 cm långa; smånötter glatta med rakt spröt; stjälk omkring 30 cm, bladig från roten, enkel eller grenig, glatt; blad såsom föregående, de nedre dock skaftade; blommor små, högst 2 cm vida; foderblad glatta, fränstående; kronblad klocklikt hopslutna, omvänt ägg-runda. ☉ 6–9. *Höstadonis*, »Gossen i det gröna»; odlad och stundom förvildad.

5. *Ranúnculus* L. *Ranunkel*.

Foder 3- eller 5-bladigt, vanligen invändigt färgadt; krona af 5, sällan 3, 4 eller 7–11 likformiga, rundade—ägg-runda blad med kort klo; frukt af talrika enfröiga smånötter med kort spröt af högst nötens längd.

A. Blomkrona hvit eller rödaktig:

- I. Lågväxt 1—3-blommig stjälk; foder brun-ulligt 1 *glaciális*.
 II. Högväxt, mångblommig; foder glatt eller glest hvithårigt 2 *aconitifólius*.

B. Blomkrona gul:

I. Blad hela:

a. Blommor stora, minst 2,5 cm vida:

1. Blad mycket långa, spetsiga; stjälk glatt eller upptill tilltryckt hårig 3 *lingua*.
 2. Blad mindre, lansettlika; stjälk tätt ullhårig 19 *illyricus*.
 3. Blad hjärtlika, trubbiga; stjälk glatt . . . 20 *ficaria*.
- b. Blommor små, högst 1,5 cm vida:
1. Kronblad ej eller obetydligt längre än fodret; smånötter vårtfjälliga 4 *ophioglossifolius*.
 2. Kronblad dubbelt längre än fodret; smånötter släta eller fint punkterade 5 *flammula*.
- II. Blad mer eller mindre handflikade—fingrade (jordblad dock stundom hela):
- a. Stjälk vid basen lökligt uppsvälld . . . 16 *bulbósus*.
 - b. Stjälk vid basen med rund samling af korta, knölligt uppsvällda birötter 19 *illyricus*.
 - c. Stjälk vid basen utan några uppsvällda bildningar:
1. Stjälk krypande, med blommor från bladvecken; foder oftast 3-bladigt:
 - * Blomskaft långa, minst 8 cm; spröt krökt, nästan lika långt som nöten 6 *lappónicus*.
 - ** Blomskaft korta, högst 5 cm; spröt rakt, kort 7 *hyperbóreus*.
 2. Stjälk upprät eller uppstigande, en-(sällan 2-)blommig; foder 5-bladigt:
 - * Blommor stora, omkring 2 cm vida; foder brunulligt 10 *nivális*.
 - ** Blommor som föregående; foder glatt eller glest hvithårigt 13 *acer f. púmilus*.
 - *** Blommor små, högst 8 mm vida; foder glatt eller gleshårigt:
 - † Fruktfäste glatt; fjällväxt 8 *pygmæus*.
 - †† Fruktfäste hårigt; låglandsväxt 9 *scelerátus f. mínimus*.
 3. Stjälk upprät eller något uppstigande, flerblommig; foder 5-bladigt:

- * Blommor små, högst 8 mm vida; fruktsamling aflång 9 *scelerátus*.
- ** Blommor stora, minst 1,6 cm vida; fruktsamling rund:
 - † Smånötter och fruktämnen håriga, släta:
 - Stjälkbladens flikar smala, jämbreda, hela eller otydligt tandade; fruktfäste glatt 11 *auricomus*.
 - Stjälkbladens flikar lansettlika, mångtandade; fruktfäste hårigt 12 *cassúbicus*.
 - Stjälkbladens flikar smala, endast de nedre bladens få (1—5)-tandade; fruktfäste något hårigt \asymp *auricomus* \times *cassúbicus*.
 - †† Smånötter och fruktämnen glatta, släta eller småvårtiga:
 - Blomskaft orefflade, trinda; fruktfäste glatt; smånötter släta 13 *acer*.
 - Blomskaft refflade; fruktfäste hårigt:
 - △ Blomfodret ej nedböjdt, tryckt mot kronbladen; smånötter släta:
 - ∧ Oftast med bladiga, rotslående utlöpare; jordblad fingrade; bladens mellersta småblad långskaftadt 14 *repens*.
 - ∧∧ Alltid utan utlöpare; jordblad fingrade; bladens mellersta småblad oskaftadt eller nästan oskaftadt 15 *polyánthemos*.
 - ∧∧∧ Utan utlöpare; jordblad handdelta—fingerlikt delta (ej fingrade) 15 *polyánthemos**
 - △△ Blomfodret nedböjdt, tryckt mot blomskaftet; smånötter vanligen småvårtiga 17 *sardóus*.
 - ††† Smånötter få (4—8), stora, taggiga . . 18 *arvénsis*.

1. *R. glaciális* L. — Stjälk 5—15 cm, uppstigande, trind och glatt, 1-fåbladig, vanligen enkel och 1—3-blommig; jordblad mer eller mindre långt skaftade, med njurlik omkrets 3-fingrade; deras småblad vanligen kortskaftade, handdelade, vanligen med 3-klufna flikar; de öfre stjälkbladen fingerlikt delade med vanligen hela flikar, alla köttiga, glatta; blommor 2,5—3 cm vida; foderblad äggrunda, med röd hinnkant; krona först vit, sedan så småningom öfvergående i rött och brunt, jämte fodret kvarsittande vid frukt-

mognaden; kronblad bredt vigglika, nästan dubbelt längre än fodret; honungsgropen naken, men upptill utdragen i ett tunnt fjäll; smånötter skärformiga, plattade, med vingkant längs ryggen; spröt rakt. 4 7, 8. Isranunkel; högre fjäll, nära snön. Lpm.-Hrj.

2. *R. aconitifolius* L. * *platanifolius* L. — Stjälk 0,3–1,25 m, upprät, trind, upptill grenig och mångblommig, glatt; jordblad mycket långt skaftade, med njurlik omkrets, stjälkbladen uppåt aftagande i storlek, de öfversta oskaftade, alla fingerlikt delade, deras flikar åno, utom hos de allra öfversta bladen, handdelade och hvassågade, omvänt äggrunda–lansettlika, oftast långspetsade; blomskaff glatta; blommor 1,5–2 cm vida; foderblad ovala, ofta rödvioletta, snart affallande; kronblad undertill mer eller mindre purpurfärgade, omvänt äggrunda; honungsgrop som hos föregående; smånötter snedt omvänt äggrunda, utan vingkant; spröt krökt. 4 6–8. Hättbladsranunkel; bergslutningar i lägre fjälltrakter nära norska gränsen. Jmt.-Dlr. — Hufvudarten, som har fingrade blad och tilltryckt håriga blomskaff, växer på mellersta Europas berg och alper och finnes ej hos oss. En form af den med fyllda blommor odlas dock ej sällan.

3. *R. lingua* L. — Stjälk 0,5–1,5 m, grof, ihålig, upprät, trind, nedtill rotsläende, med grenskott, glatt eller isynnerhet upptill tilltryckt hårig, enkel eller fågrenad; blad ända till 30 cm långa, lansettlika, långspetsade, oskaftade och slidomfattande, helbräddade eller otydligt och glest tandade, glatta eller gleshåriga; blomskaff långa, orefflade, glatta eller tilltryckt håriga; blommor 3,5–5 cm vida; kronblad rundade–omvänt äggrunda, guldgula och glänsande, minst dubbelt längre än fodret; smånötter hoptryckta från sidan, släta; spröt bredt, skärformigt krökt. 4 7, 8. Sjöranunkel; åar och sjöstränder i vattnet. S. och mell. Sv., Jmt. — f. *sericeus* Fr.: den håriga formen.

4. *R. ophloglossifolius* Vill. — Stjälk 5–20 cm, uppblåst ihålig, glatt eller tilltryckt hårig, vanligen rikligt och spärrigt grenig; de nedre bladen äggrunda, långskaftade, stundom med hjärtlik bas, de öfre aflånga–elliptiska, nästan oskaftade, alla helbräddade eller otydligt naggade, trubbiga, vanligen glatta; blomskaff släta; blommor små, gula, 1 cm vida; foderblad rundade, gleshåriga; kronblad rundade; smånötter något hoptryckta, småfjälliga, med mycket kort och rakt spröt. ☉ 6–8. Sanka ställen. r. Gtl. Veskinde.

5. *R. flammula* L. — Stjälk 10–45 cm, nedliggande eller uppstigande, sällan upprät, nedtill rotsläende, trind, strimmig, glatt eller tilltryckt hårig, något grenig; rotblad äggrunda–elliptiska (i vatten flytande); stjälkbladens smalare, lansettlika–jämbreda, de öfversta oskaftade, alla glatta eller tilltryckt håriga, helbräddade eller glest tandade, kortspetsiga eller trubbiga; blomskaff ensidigt refflade; blommor 6–15 mm vida; foder hårigt eller glatt; kronblad omvänt äggrunda–viggliska, glänsande gula; smånötter snedt äggrunda, något kantade; spröt kort, rakt eller något krökt. 4 7–9. Åltranunkel; kärr, stränder o. s. v. a. S. och mell. Sv. — En form med lansettlika, tätt sågade jordblad är f. *serrátus* (DC); varierar, isynnerhet på dyjord, med nedliggande, i bladvecken oftast rotsläende stjälk, men med raka stamled (såsom hos hufvudformen) och mycket smala, nästan jämbreda blad: v. *intermédius* Hn. (Ej att förväxla med följande underart!)

* *reptans* (J. som art) — Stjälk trådfin, nedliggande, i bladvecken rotsläende, med båg böjda stamled; blad trådsmla; spröt något längre och krökt. Har en nordligare utbredning än hufvudformen. Sk.-Lpl. (är i s. och mell. Sv. sällsynt)

6. *R. lappónleus* L. — Stjälk 5–20 cm, krypande i mossa, hvitaktig och nästan trådfin, vid bladfästena rotsläende; blad skaftade, med njurlik onkrets, glatta, fingerlikt 3-delade i viggliska och handklufna–tandade flikar; blomskaff bladlösa eller med 1–2 skaftade blad nedom midten; blommor 1 cm vida; foderblad gröna, nedböjda, oftast blott 3; kronblad gula, omkring 7, omvänt äggrunda, föga längre än fodret; smånötter starkt kantade, plattade, släta, snedt elliptiska–äggrunda, knappt längre än det långa, krökta sprötet. 4 6, 7. Lappranunkel; fuktiga ställen helst i fjälltrakter. Lpl.-Hrj. och Mpd.

7. *R. hyperbóreus* Rottb. — Stjälk grenig, krypande eller i vatten flytande, 3–30 cm, trådfin, i bladvecken rotsläende; blad skaftade, bredare än långa, med bredt vigglig eller afrundad–något hjärtlik bas, glatta, 3-flikigt handdelade–klufna med endast sidoflikarna 2-tandade–klufna; blomskaff vanligen 2 cm långa; foderblad gulaktiga, utstående; kronblad sällan flere än 3–4, gula, omvänt äggrunda, ungefär af fodrets längd, 3 mm långa; ståndare ofta fåtaliga, blott 5–3; smånötter omärkligt kantade, nästan klotrunda, med kort och nästan rakt spröt. 4 7. Krypranunkel; dyiga ställen och kärr i fjälltrakter. Lpl.-Dlr.

8. *R. pygmæus* Wg. — Stjälk uppstigande—upprät, vid blomningen 2–5 cm, slutligen ända till 20 cm, 1–3-bladig, spenslig, enkel, isynnerhet upptill hårig; jordblad och nedersta stjälkblad skaftade, mer eller mindre njurlika, handdelade—fingerlikt delade med 3 hela eller handklufna, ovala—omvänt äggrunda flikar; de öfversta bladen nästan oskaftade, 3-delade med smalt aflånga flikar; alla glatta eller glest hårbräddade; blommor små, 4–8 mm vida; kronblad gula, glanslösa, knappt af fodrets längd; foderblad gleshåriga; fruktsamling något aflång, af små, snedt äggformiga, släta, något kantade, obetydligt tillplattade smånötter; spröt 1 mm långt. 4. (○?). 6–9. Dvärggranunkel; fukt. st. i högre fjäll. Lpl.-Hrj.

9. *R. scelerátus* L. — Stjälk från några få—50 cm, upprät, mångbladig och mångblommig, ihålig och vanligen mycket grenig, glatt eller småhårig; rotblad och nedre stjälkblad skaftade, rundade, 3–5-flikigt handdelade med breda, vigglika, trubbtandade flikar, de öfre oskaftade, 3-flikiga, fingerlikt delade med smala, jämbreda flikar, alla glatta eller gleshåriga; blommor små, 6–8 mm vida, blekgula, glanslösa; foder tilltryckt, slutligen nedböjdt, längre än kronbladen; kronbladens honungsgrop naken, utan fjäll; fruktsamling ofta mycket aflång, nående långt ofvan ståndarna; smånötter nästan runda, med smal, hvass eller också ingen köl; fint rynkiga, nästan utan spröt; fruktfäste hårigt. ○ 6–9. Tiggarranunkel; helst dyiga ställen i och vid vatten, diken. a. Sk.-Lpl. — I vatten blir stjälken stundom flytande och rotsläende, de nedre bladen 3-delade och mycket långskaftade: f. flúitans *Petit*; på sandiga hafsstränder blir den lågväxt, blott några cm, och nästan enkel: f. *minimus* *Hn.* och liknar då mycket *R. pygmæus* — Mycket giftig.

10. *R. nivállis* L. — Stjälk upprät, vid blomningen 6–15 cm, slutligen intill 30 cm hög, tämligen grof, 1–2-bladig, enkel, isynnerhet upptill brunhårig; jordblad skaftade, med hjärtlik bas, 3-flikigt handdelade—fingerlikt delta med omvänt äggrunda, 2–3-klufna sidoflikar och hel, rundad midtflik; stjälkblad oskaftade, 3–5-delade med aflånga, hela flikar, alla glatta eller något hårbräddade; kronblad dubbelt längre än fodret, glänsande höggula (vid torkning ofta hvitnande); fruktsamling aflång; smånötter tämligen stora, snedt omvänt äggformiga, med spröt af nästan deras egen längd; fruktfäste glatt eller nästan glatt. 4 7, 8. Snöranunkel; af snövatten fuktade ställen i högre fjäll. Lpm.-Jmt.

× *nivális* × *pygmæus* — Ett exemplar i Riksmuseets herbarium (det. S. Murbeck) från Lul. Lpm. Njunmats är en forma *subnivális*; skiljer sig från *nivális* genom ytterst gles, brun behåring på blomskäften och tämligen gles samt ljusbrunare hårlighet på foderbladen; blommor stora som hos *nivális*.

11. *R. auricomus* L. — Stjälk 15–40 cm, upprät, nästan glatt, grenig och mångblommig, vid basen utan yttre, bladlösa slidor; jordblad 4–6, sällan färre, långskaftade, hela, njurlika och naggtandade eller mer eller mindre handflikade i vanligen 5-klufna eller naggtandade flikar; stjälkblad blott under grenarna, oskaftade, fingerlikt delade–fingrade med hela eller otydligt tandade eller hos de nedre stundom handklufna, strålllikt utbredda flikar eller småblad, alla glatta eller hårbräddade; blomskäft släta; blommor omkring 2 cm vida; foder hårigt; kronblad (saknas ofta på tidigt blommande individ), gula, föga längre än fodret; smånötter något hoptryckta, med en trubbig kant, nästan runda och med klolikt spröt af smånötens halfva längd. 4 5–7. Våraranunkel; ängar, lundar. a. Sk.-Lpm. — Varierar betydligt till bladens inskärningar; f. *fállax* Hn. (non Wimm.): de flesta eller alla jordbladen odelade och endast naggtandade; f. *palrátus* Hn.: jordblad handdelade, med många, nästan jämbreda, hela eller något klufna flikar; f. *alpéstris* Hn.: jordblad fingerlikt delade–fingrade i vigglika, ånyo flikade flikar eller småblad; stjälk något uppstigande. Norrl.

× *auricomus* × *cassúbicus* — Skiljer sig från *auricomus* genom följande kännetecken: ofta slidor vid stjälkens bas; 1–2 jordblad; de nedre stjälkbladens flikar ofvan midten tandade; fruktfäste småhårigt; från *cassúbicus* genom mindre grof växt, ofta något flikade jordblad, färre (endast 1–5) tänder på de nedre stjälkbladens flikar, (på de ofvanför sittande sällan någon utbildad tand) och genom kortare spröt; frömjöl något försämradt och smånötter ofta outvecklade. Upl. Vstm. blad stamarterna.

12. *R. cassúbicus* L. — Lik *auricomus*, men större och gröfre; stjälk 25–60 cm, upprät, gleshårig eller glatt, grenig och mångblommig, vid basen med 1–3 bladlösa slidor; jordblad 1, sällan flere, långt skaftade, hela, sällan något handklufna, njurlika, naggtandade, stora, som äldre ända till 20 cm breda, undertill gleshåriga; stjälkblad oskaftade med fingerlikt delade–fingrade, oftast hela, lansettlika, från midten sågade flikar och småblad; blomskäft släta; blommor 2 cm vida, gula; smånötternas spröt

nästan lika långt som nöten själf, endast i spetsen krökt. 4 5, 6. Skuggranunkel; skuggiga ställen, löfångar. r. Sm. Ög. Upl. Vstm. Vrm. Dir. Gstr.

13. *R. acer* L. — Rotstock kort och upprät eller nästan upprät, nedtill liksom afbiten; stjälk vanligen 20–80 cm, upprät, mer eller mindre grenig, mångblommig och fåbladig, tilltryckt hårig, ofta blådagig; jordblad 5-sidiga i omkrets, långt, nedre stjälkblad kort skaftade, båda hand- eller fingerlikt 5-delade, sällan 3-fingrade med breda, mot basen afsmalnande, mer eller mindre 2–3-flikade och i spetsen tandade flikar; de öfre stjälkbladen oskaftade, oftast fingrade med smala och mindre flikiga eller hela flikar eller småblad; alla gleshåriga—silkesludna; blommor 2 cm vida, ej sällan fyllda; foderbladen tilltryckta; kronbladen gulgröna, håriga, knappt hälften kortare än de glänsande gula, omvänt äggrunda kronbladen; smånötter svartbruna, snedt omvänt äggrunda, plattade, kantade, otydligt smågropiga, med kort, något krökt spröt. 4 6–10. Smörgranunkel; ängar, backar. a. Sk.-Lpm. — Varierar: f. *nothus* Læst.: jordblad fingrade, med skaftade småblad; f. *squarrósus* Læst.: jordblad handklufna, med bredt—rundadt omvänt äggrunda, 3-klufna och i öfrigt hela eller svagt 3-tandade flikar; smånötter med tämligen långt spröt. Lpl.; f. *púmilus* Wg.: Stjälk låg, 5–15 cm, 1–2-blommig; jordbladens flikar oftast trubbiga; hela örten nästan glatt; foderblad dock stundom starkt håriga; fjällform; f. *velútinus* Lindbl.: stjälk nedtill och bladskaft mer eller mindre utstående håriga; bladslidor tätt, ofta gulbrunaktigt håriga, af utstående eller något nedåtriktade hår. Flerstädes, isynnerhet på Gtl. (Obs.! Denna form får ej förväxlas med följande underart, hvarifrån den skiljer sig hufvudsakligen genom rotstocken).

* *Stevéni* Andr. — Rotstock horisontal och lång, vanligen med kvarsittande bladslidor från föregående år; stjälk nedtill och isynnerhet bladskaft och bladslidor med vanligen nedåtriktade, styfva, oftast gulbruna hår; blad nästan silkesludna; honungsfjäll mycket smalare än kronbladets klo; spröt mera böjdt än hos hufvudarten. Gtl. (Öl.?).

* *Friesli* (Gr. & Godr. som art). — Jordblad och stjälkblad med breda och föga inskurva flikar, som oftast täcka hvarandra i kanterna; hårigheten oftast hvit; honungsfjäll nästan lika bredt som klon; eljest som * *Stevéni*. Sthm. Upsala.

≈ *acer* × *auricomus* — En form motsvarande denna kombination finnes i Riksmuseets herbarium från Djurgården, Sthm. Skiljer sig från *acer* genom håriga frukter och liknar rätt mycket *f. alpestris* af *R. auricomus*; jordblad handdelade—fingerlikt delade med vigglika och ånyo flikade flikar; nedre stjälkblad oftast fingrade med tämligen långskaftade och flikade (ej tandade) småblad; frömjöl dållgt.

14. *R. repens* L. — Stjälk 15–50 cm, vanligen uppstigande, refflad, grenig och mångblommig, glatt eller silkesluden, från jordbladsveckan utsändande ända till $\frac{1}{2}$ -meter långa, ej sällan blommande utlöpare; jord- och nedre stjälkblad skaftade, 3-fingrade, med antingen äggrunda, 3-delade, skaftade småblad (*f. latiséctus* Lge.) eller 3-fingrade småblad, hvarigenom bladen se ut som 2-parigt parbladiga (*f. tenuiséctus* Lge.); småflikar breda, inskurva och sågade; de öfversta stjälkbladen 3-delade, oskaftade, alla glatta—silkeshåriga; blommor omkring 2 cm vida; kronblad glänsande gula, omvänt äggrunda, dubbelt längre än det häriga eller glatta fodret; smånötter snedt omvänt äggrunda, hoptryckta, kantade, med kort, nästan rakt spröt. ♀ 6–8. Refranunkel; fuktiga odlade ställen, diken. a. Sk.-Norrl. — *f. obcordatus* Wittr.: kronblad i spetsen urnupna, därför omvänt hjärtlika, Sthm.; *f. elátior* Clav.: stjälk upprät, utan utlöpare. Mera sällan.

15. *R. polyanthemos* L. — Stjälk 20–60 cm, långhårig af nedtill utstående, upptill tilltryckta hår, upprät, grenig och mångblommig; jordblad långskaftade, 3–5-fingrade med 2–3-flikigt fingerlikt delade, oskaftade (midtbladet dock stundom kortskaftadt) småblad, hvilkas flikar oftast på nytt äro smalflikade; stjälkblad oskaftade, enklare, alla mer eller mindre håriga, isynnerhet på undre sidan och skaften; blommor 2–2,5 cm vida; foder hårigt; kronblad dubbelt längre, omvänt äggrunda, glänsande gula; smånötter med kort, något krökt spröt. ♀ 6, 7. Backranunkel; torra ställen, ängsbackar. Sk.-s. Norrl.

* *polyanthemoides* (Bor. som art.; *nemorosus* i *Hartm:s* flora, 11 uppl.); jordblad 3-flikigt fingerlikt delade—handdelade med bredt vigglika eller omvänt äggrunda, ånyo något klufna flikar; öfre stjälkblad mycket mindre och med smala flikar. På något fuktiga ställen. Gtl. r.

* *nemorosus* (DC. som art.): jord- och nedre stjälkblad delade såsom hos föregående, med bredt omvänt äggrunda, nästan rutformiga och mera trubbigt fliktandade hufvudflikar; alla stjälkblad bredflikade; stjälk mer eller mindre tilltryckt hårig; kronblad

ofta i spetsen något urnupna och därför omvänt hjärtlika; smånötternas spröt inrulladt i spetsen. Skuggiga ställen. Sthm., möjligen förvildad.

16. *R. bulbósus* L. — Stjälk 15–30 cm, klädd med utstående långa hår, fågrenig—enkel och enblommig; blad håriga, 3-fingrade med oskaftade sidosmåblad och oftast något skaftadt midtblad; jordblad skaftade med bredt vigglika, nästan rundade, 3-delade eller fingerlikt delade småblad med ånyo klufna och tandade, stundom 2-parigt parbladiga flikar; stjälkblad kortskaftade, mindre flikade; blommor 2–2,5 cm vida; foder hårigt, nedböjdt, tryckt mot blomskaffet; kronblad glänsande gula; smånötter med mycket kort, rakt spröt, i öfrigt liksom fruktfäste och blomskaff som föregående. ☐ 5, 6. Knölränunkel; ängsbackar. a. Sk.-s. Norrl.

17. *R. sardóus* Cr. — Mycket lik föregående, men mera ljusgrön, nästan gulaktig; stjälk vanligen högre, 25–50 cm, och vanligen mycket grenig; bladens 3 småblad ofta alla skaftade; blommor något mindre, knappt 2 cm vida; smånötter nära kanten med 1–2 rader små vårtor och kort, platt, nästan triangulärt spröt, för öfrigt som föregående. ☉ ☉ 5–8. Fuktranunkel; sidlända åkrar. r. Sk. Bl. Bh. (Koön), Öl. Gtl. — Smånöterna sakna stundom vårtorna och äro släta: f. *lævis* Celak., Sk. Gtl. På dyig mark med nedliggande rotsläende stjälk och därigenom flerårig: f. *radicans* K. Joh. Sk. Gtl.

18. *R. arvénsis* L. — Stjälk 20–50 cm, upprät, upptill tilltryckt småhårig, mer eller mindre grenig; rot- och nedre stjälkblad skaftade, de nedersta ofta hela, i spetsen tandade—flikade; de öfriga 3-fingrade med mer eller mindre flikade småblad; de mellersta och öfre stjälkbladens småblad 2–3 gånger fingerlikt delade i nästan jämnskala flikar; alla blad nästan glatta; blomskaff släta, krushåriga, blommor tämligen små, 1,5 cm vida; foder hårigt, tryckt till kronan, föga kortare än de blekgula kronbladen; fruktfäste hårigt; smånötter snedt omvänt äggrunda med platta, taggiga sidor och hvass, långtaggig kant; spröt långt, af halfva nötens längd eller längre, rakt. ☉ 5–7. Åkerränunkel; åkrar i kustlandskapen. Sk.-Upl. Hall. Öl. Gtl.

19. *R. illýricus* L. — Hela örten vitullig; stjälk omkring 30 cm, upprät, enkel eller fågrenig, 1–3-blommig; jordblad långt, stjälkblad kortare skaftade, båda med omkring 5–10 cm långa, jämbredt lansettlika, hela flikar eller småblad, midtfliken ej säl-

lan åter 3-flikad; det öfversta stjäklbladet stundom alldeles helt (hvilket kan inträffa med alla bladen på små exemplar); blommor stora, 2,5–4 cm vida; foderblad slutligen nedböjda; kronblad dubbelt längre, glänsande guldgula, omvänt äggrunda; smånötter snedt äggformiga, plattade, något gropiga, glatta, kantade, med långt, tunnt, rakt spröt. 4 6. *Ullranunkel*; sandiga, grusiga ställen. Öl.; förvildad vid Ulriksdal och Västerås.

20. *R. flearia* L. — Glatt; stjälk 10–20 cm, saftig, uppstigande, enkel och enblommig eller vid roten grenig, vid basen med en samling långsträckta, klubblikt uppsvällda birötter mellan de vanliga, stundom med groddknoppar i bladvecken; blad skaftade, rundadt hjärtlika, trubbiga, hel- eller buktbräddade, sällan svagt naggade; blomskäft något refflade; blommor omkring 3 cm vida; foderblad oftast 3, med ett hinnaktigt bihang vid basen, kronblad 6–12, dubbelt längre, aflånga, glänsande gula; smånötter (sällan utvecklade på grund af den starka vegetativa förökningen) släta, håriga, utan spröt. 4 5, 6. *Svalörtsranunkel*; parker, lundar, skuggiga ställen. a. Sk.-Vrm. och Hls. — De uppsvällda rötterna höra till groddknoppar i de nedre slidlika lågbladsvecken.

6. *Batrachium* S. F. Gray. Möja.

Honungsgömme utan fjäll; kronblad hvita, hos våra arter med gul klo; frukter på tvären rynkiga; blommor ensamma i bladvecken, på skaft, som till sist böja sig nedåt i vattnet; vattenväxter, ofta med två sorter blad, dels flytblad, dels härfint delta sänkblad; af hvarje art förekommer på uttorkade platser en landform, f. terrestris, med köttiga sänkblad.

A. Utan findelta sänkblad; stipler nästan

fria 1 *hederaceum*.

B. Med findelta sänkblad; stipler sammanvuxna med bladskäftet:

I. Därjämte med flytblad:

a. Flytblad handklufna med oftast rundade

flikar 4 *peltatum*.

b. Flytblad handdelta eller fingerlikt delta med bredt vigglika flikar:

1. Blomskäft längre än bladskäften; flytblad sällan sköldlika; ståndare talrika, vid tiden för kronbladens affal-

lande i regeln kortare än fruktsamlingen; märkets papiller korta 2 **Baudotii**.

2. Blomskäft kortare än bladskäften; flere eller färre flytblad sköldlika; ståndare omkring 15, vid tiden för kronbladens affallande längre än fruktsamlingen; märkets papiller

långa 3 **paucistamineum** " **diversifolium**.

3. Dessa kännetecken blandade \times **Baudotii** \times **paucistamineum**.

c. Dessa kännetecken blandade \times **paucistamineum** \times **peltátum**.

II. Utan flytblad:

a. Sänkbladens flikar utbredda i ett plan 5 **circinátum**.

b. Sänkbladens flikar utspärrade i alla riktningar:

1. Blomskäft korta; blommor små; ståndare omkring 15:

* Stamled långsträckta; bladflikar långa, på äldre blad penselformigt sammanfallande 3 **paucistamineum** γ **Drouétii**.

** Stamled och bladflikar korta:

† Ört kraftig, vanligen brun; stjälk uppstigande, grof, endast nedtill rotsläende 3 **paucistamineum** β **divaricátum**.

†† Ört liten och svag, grön; stjälk hårfin, krypande, utefter större delen rotsläende 3 * **eradicátum**.

2. Blomskäft långa; blommor stora; ståndare öfver 20:

* Ståndare mycket längre än fruktsamlingen; frukter okölade; märkets papiller långa, (ej hafsförm) 4 **peltátum** *f.* **submésurum**.

** Ståndare något längre än fruktsamlingen; frukter kölade; märkets papiller korta, (hafsförm) 2 * **marinum**.

1. **B. hederáceum** (*L.*) *Gr.* — Blad glatta med njurlik-bredd triangulär omkrets, 5-flikade med helbräddade flikar och de två öfre inskärningarna djupare än de båda andra; blommor 7–8 mm vida; foderblad 1–1,5 mm, kronblad 2–3 mm långa, smalt tung-

lika; ståndare 5–12; fruktskaft ofta föga krökta; fruktfäste glatt; frukt kölad, glatt. γ 5–8. **Murgrönsmöja**. Sk.-Bh. Gtl. r. — Förekommer under två former: α litoräle: stamled, blom- och bladskaft korta, de senare 1–3 cm; bladskifvor 1 cm breda, svartfläckiga, tydligt flikade med skarpt triangulär midtflik; växer tätt tufvad på sandiga stränder; β fontánium: stamled, blom- och bladskaft långa, de senare 3–7 cm; bladskifva grön eller svart fläckig, 1,5–2 cm bred, med rundad midtflik; i källor och deras aflopp.

2. **B. Baudóttli** *Godr.* — Stjälk vit, föga kantig, vanligen 0,3–1,5 m; flytblad glatta eller undertill svagt håriga, njurlika med tvär, trub- eller spetsvinklig bas, 2–3 cm breda, delta i 3 flikar; midtflik rundadt naggad; sidoflikar 4–5, naggade med den mellersta inskränningen djupare; fruktskaft ända till 12 cm långa, till sist nedböjda, ofta i slyngor; kronblad 7–10 mm; krona 15–23 mm vid; ståndare 15–flere, vanligen vågrätt utbredda; knappar nästan lika breda som långa. γ 6–8. **Hafsmöja**; bräckt hafsvatten. Sk. — f. minus (*Koch*): fruktskaft sällan öfver 8 cm, flytblad 1–2 cm breda; kronblad 4–7; krona 10–15 mm vid. Sk. på grundare vatten än föregående; f. *salsuginosum* *Dum.*: lik föregående, men utan flytblad. Sk. med föregående.

* **marinum** *Fr.* — Vanligen utan flytblad; sänkblad 2–4 cm långa med cirkelformig omkrets, deras flikar utstående åt alla håll; ståndare vanligen längre än fruktsamlingen. **Östersjö-möja**. Sk.-s. Norrl.; på djupare vatten i hela Östersjö-skärgården. — f. *peucedanoides* *Tullb.*: sänkblad 4–8 cm långa, deras flikar färre, alla grofva, framåtriktade, ofta sammanfallande. I rinnande vatten. Sthm. Norrström. Dvärgformer funna i Mpd. vid Rödön och i Selångersjön; f. *natans*: med få flytblad, dessa tredelta med omvänt äggrunda flikar, den mellersta eller alla helbräddade; ytterst sällsynt. Bl. Ronneby och Karlskrona.

× **Baudóttli** × **paucistamineum** — Skild från *Baudotii* genom flere eller färre, kretsrunnda, sköldlikt delta flytblad. Sk. Hvelinge. r.

× **marinum** × **paucistamineum** — Alldeles lik *marinum*, men med talrika flytblad, alla lika *paucistamineum*. Hls. Jerfsö.

3. **B. paucistamineum** (*Tausch*) *Gelert* — Stjälk grön-brunaktig, mera kantig; flytblad undertill håriga, de flesta eller några

sköldlika, 1,5–3 cm i diameter; flikar af 1 ordningen klufna, af 2 ordningen rundadt eller trubbigt naggade (öfvergångsblad mellan flyt- och sänkblad hafva skaftade, spetsigt tandade flikar); stipler håriga; kronblad omvänt äggrunda, ej berörande hvarandra; fruktskaft vanligen 2–4 cm, rakt utstående eller böjda i svag båge; märke kort, trubbigt; frukter vanligen håriga, oftast utan ryggköl; fruktfäste vanligen rundadt. 5–8. Torfmoss-möja.

α *diversifolium* (*Schrank*) *Gelert*: stjälk 30–50 cm, med både flyt- och sänkblad; ört grön; nedre sänkblad skaftade, öfre oskaftade, alla i regeln med rund omkrets och styfva, sammanfallande flikar; kronblad 5–8 mm. 4. Stillastående eller sakta flytande vatten. Sk.-Upl.; β *divaricatum* (*Schrank*) *Gelert*: utan flytblad; sänkbladens flikar styfva, utspärrade; ört vanligen brun; för öfrigt som föregående. Sk.-Hls.; γ *Drouétii* (*F. Schultz*) *Gelert*: utan flytblad; stjälk tjock som grof tråd, 20–30 cm, uppstigande—upprät, endast nedtill rotsläende; sänkbladen skaftade, med förlängda, sammanfallande, framätriktade flikar; fruktskaft nästan raka, 2–4 cm; kronblad 3–5 mm; ört grön. I starkt rinnande vatten. Sk. Landskrona enligt *Gelert*. Författaren har ej sett fullt typiska svenska exemplar.

* *eradicatum* 1 *Loest*. — Stjälk hårfin, 10–20 cm, sällan längre, krypande under vatten, alltid utan flytblad; sänkblad skaftade, med rund eller halfrund omkrets, deras flikar hårfina, på äldre blad utspärrade; fruktskaft 0,5–2 cm långa, nående öfver bladen, oftast föga krökta—raka; kronblad vigglika, 2–3 mm; ståndare 5–6, sällan flere; fruktfäste kägellikt. Troligen ☉ 7, 8. Norrl.—Ner., äfven uppgifven för Gtl. och Ög., i grunda vikar längs kusten, i floder och sjöar.

× *paucistamineum* × *peltatum* — En ofta förekommande, formrik hybrid, i allmänhet lätt igenkänd genom dålig fruktsättning och mycket försämradt frömjöl. Blad alltid delta till $\frac{2}{3}$ eller djupare; äro de till formen lika *peltatum*, så äro blommor små och blomskäft korta; är deras form lånad från *paucistamineum*, så äro blommorna stora och blomskäften långa. Ur den hafva utbildat sig två beständiga raser:

* *elongatum* (*F. Schultz*) *Tullberg*: grof och storvuxen; blomskäft långa; blommor stora; flytblad 1,5–2 cm breda, rundadt njurlika med spetsvinklig bas och vigglika eller triangulära flikar. I större sjöar. Sk. Sm.

* *bóttnicum*: stjälk trådfin, lång, blommor små, på långa skaft; flytblad 1–1,5 cm breda, ofta bredare än sin längd, med två eller trubbvinklig bas och flikar som föregående; blommor små; kronblad 3–5 mm; sänkblad lika B. * *eradicatum*, tillsammans med hvilken den ofta växer. Är

att anse som *eradicatum* × *peltatum*. I Norrlands elfvars nedre lopp, äfven sedd från Finland.

Dessutom förekommer denne hybrid mera tillfälligt såsom f. *subfloribundum*: de flesta blad sköldlika med mer eller mindre vigglika flikar, Sk.-Norrl. och såsom f. *subtruncatum*: blad som f. *truncatum* af *peltatum*; blomskåft korta. Sk.-Norrl.

4. *B. peltatum* (*Schrank*) *Gelert* — Stjälk trubbkantig, grön; flytblad 2—4 cm breda, sällan sköldlika, oftast bredare än sin längd, undertill håriga med tvär eller njurlik bas, till eller något öfver midten treflikade med hel eller rundadt—trubbigt naggad, omvänt äggrund midtflik och dubbelt så stora, rundnaggade sidoflikar; stipler håriga; kronblad omvänt äggrunda—rundadt vigglika, berörande eller täckande hvarandra, 7—12 mm långa; ståndare 20—40, vid kronbladens fallande mycket längre än fruktsamlingen, knappar dubbelt så långa som breda; fruktskåft 5—8 cm; frukter utan tydlig köl, vanligen håriga; märke kort, trubbigt. 4 6—8. Insjö-möja; färskt vatten. a. Sk.-Norrl. Varierar.

1. Sänkbladens ytterflikar förlängda:

f. *floribundum* (*Bab.*) *Gelert*: flere eller färre af flytbladen sköldlika. Sk.-Upl.; f. *truncatum* (*Koch*) *Gelert*: flytbladens bas begränsad af en rät linje eller en uppåtvänd båge, flikade till $\frac{2}{3}$, flikar spetsigt och djupt tandade. Sk.-Vb.; f. *submersum* *Bab.*: storvuxen form utan flytblad. Sk. Sm. r.

2. Sänkbladens ytterflikar korta, täta och styfva; sänkblad därigenom liknande ett nystan:

* *sueticum* *Gelert*: flytblad vanligen sköldlika. Lpm.-Sm.

5. *B. elreinatatum* *Sibth.* — Stjälk 0,3—1 m, endast med sänkblad; dessa cirkelrunda, 1—2 cm i omkrets, oskåftade; blommor glesa, på 2—6 cm långa skåft; kronblad 5—6 mm långa, omvänt äggrunda, nående hvarandra; ståndare talrika, nående öfver fruktsamlingen; märken korta, med vårtlika papiller. Sk.-m. Sv. r.

7. *Myosurus* *Dill.* Mustippa.

Foder- och kronblad 5, smala, jämbreda, de senare med rörformig, naken honungsgrop strax ofvan den trådlikt förlängda klon; ståndare vanligen 5; smånötter mycket talrika, tätt spiralställda på ett mycket långt utdraget fruktfäste.

M. minimus *L.* — Glatt; stänglar ensamma eller flere från roten, från några mm till 10 cm höga, upptill förtjockade; alla bla-

den i rosett nedtill, tämligen tjocka, nästan trådsmala och jämn-breda, trubbiga; blommor gula, ensamma i stängelns spets, 3–5 mm vida; fruktsamling slutligen ända till 5 cm lång, uppåt afsmalnande, liknande en råttsvans; smånötter kantiga, hoptryckta, med hvass insida och affallande stift. ☉ 5, 6. **Mustippa**; fuktiga ställen, åkrar, stränder o. s. v. Sk.-s. Norrl.

8. *Caltha* L. Kabbelek.

Blomhülle enkel färgad kalk, vanligen 5-bladig, utan något slags honungsgömmе; ståndare talrika; pistiller 4–15; småfrukter 4–15, kransställda, flerfröiga fröhus; frön i en rad.

C. palustris L. — Glatt; stjälk 20–50 cm, uppstigande, trubbkantig, oftast upprepadt tvågrenad, fåbladig; blad utom de öfversta stjälkbladen skaftade, njurlika—hjärtlika, trubbiga, vanligen tätt naggade, mörkgröna; blomskaft enblommiga; blommor 3–4 cm vida; kalkblad glänsande gula, på undre sidan något grönaktiga; småfrukter aflånga, utböjda, tvärrynkade, något hoptryckta, kort sprötspetsade. ☽ 5, 6. **Kabelök**; våta ställen, kärr, diken. a. Sk.-Norrl. — Efter blomningen böjer sig stjälken stundom ned och blir rotsläende vid bladfästena, f. zetländica *Beeb.*: så i fjälltrakter. Den har förväxlats med den hos oss ej anträffade v. *radicans* *Forst.*: stjälken från början nedliggande och rotsläende; till alla delar mindre; blommor ljusare gula och frukter med längre spröt.

9. *Tróllius* *Rupp.* Bolle.

Hülle dubbel färgad kalk; yttre hülleblad 10–16, inre många, små och smala, med klo och naken honungsgrop; ståndare och pistiller talrika; småfrukter talrika, kransställda, läderartade, mångfröiga fröhus med frön i 2 rader.

T. europæus L. — Glatt; stjälk 30–60 cm, upprät, fårad, vanligen enkel; jordblad långt, stjälkblad kort—oskaftade, alla fingerlikt delade—fingrade med 5–7 omvänt äggrundt vigglika—rutformiga, vanligen 3-klufna och sågade flikar eller småblad; blommor 3–5 cm vida; yttre hülleblad gula, klotformigt hopstående, inre mörkgula, af ståndarnas längd; småfrukter 6–10 mm långa, trinda, tvärrynkade, något utstående, med kort spröt; frön svarta. ☽ 6, 7. **Ängsbolle**; fuktiga ängar och betesmarker. Sk.-Norrl. (Ej Gtl.)

10. *Eránthis Salisb.* Vinternarr.

Hulle dubbel färgad kalk; yttre kalkblad 5—8, affallande, inre små, rörlika; fröhus skaftade.

E. hlemáls Salisb. — Glatt; stängel 5—10 cm, utgående från en knölig rotstock, med ett tätt under blomman sittande, rundadt, stjärnformigt svepe med fingerlikt delade blad och vanligen hela flikar; jordblad vanligen 1, skaftadt, fingerlikt deladt med handdelade, i spetsen något tandade flikar; yttre kalkblad vanligen 6, ovala eller elliptiska, citrongula, inre gröngula, kortare än ståndarna; småfrukter hoptryckta, tvärrynkade, skaftade. ♀ 2—4. Vinternarr; odlad och sällan förvildad i trädgårdar (fr. s. och m. Europa).

11. *Helléborus Adans.* Prusta.

Dubbel färgad kalk; yttre kalkblad 5, kvarsittande kring frukten, inre rörformiga med 2-läppig skifva; ståndare talrika; fröhus oskaftade.

1. *H. vírdís L.* — Bladig stjälk; jordbladens småblad lansettlika, nästan från basen hvasst sågade; glatt; stjälk 30—50 cm, nästan gaffellikt grenad, flerblommig; jordblad skaftade, stjälkblad oskaftade, alla örtartade, fingrade och delvis blott fingerlikt delade i omkring 10 småblad och flikar; stjälkblad endast vid stjälkens förgreningar; blommor lutande, klocklika; foder blekgrönt; småfrukter tvärrynkade, ovala med långt spröt. ♀ 4, 5. Grönprusta; odlad och stundom förvildad (från m. och s. Europa.)

2. *H. niger L.* — Stängel; jordbladens småblad omvänt ägg-runda, endast ofvan midten sågade; stängel 10—25 cm, en-(sällan 2-) blommig; jordblad fingrade med 7—9 trubbiga och läderartade småblad; blommor nästan uppräta; yttre kalkblad utvändigt rödaktiga, invändigt hvita; i öfrigt som föregående. ♀ 12—3 (vintern). Svartprusta; odlad och sällan förvildad (apoteksväxt från södra Europa.)

12. *Nigélla Tourn.* Nigella.

Dubbel kalk; yttre kalkblad stora, med klo, inre små, 2-läppiga med klufven underläpp, vid vars bas en af ett fjäll täckt honungsgrop är belägen; ståndare talrika; fröhus 5—10, hopväxta med hvarandra.

1. *N. damascéna L.* — Blommor omgifna af ett mångflikadt svepe; frukt glatt; stjälk 25—30 cm, upprät, liksom hela örten glatt, vanligen något grenig med dubbelt parbladigt delade, nästan parbladiga blad med trådsmla flikar; blommor ljusblå; yttre kalkblad glest långhåriga; ståndarknappar utan spetstagg; frukt starkt uppblåst, nästan klotrund. ☉ 6—8. Hårnigella; (»Flickan i det sköna»); odlad och förvildad, från södra Europa.

2. *N. satíva L.* — Blommor utan svepe; småfrukter glandelhåriga; stjälk 20—30 cm, upprät, grenig; blad dubbelt parbladigt delade med smala, men minst 1 mm breda flikar; frukt knappast uppblåst; eljest som föregående. ☉ 6, 7. Svartnigella; odlad som apoteksväxt (från södra Europa) och sällan förvildad.

13. *Aquilógia Tourn.* Akleja.

Blommor regelbundna; dubbel färgad kalk; yttre kalkblad 5, platta, inre 5, utdragna i en lång sporre; ståndare talrika, de innersta utan knappar; pistiller 5; småfrukter 5, kranställda, flerfröiga fröhus med släta frön i 2 rader.

A. *vulgáris L.* — Stjälk 0,3—1 m, upprät, glatt eller glest mjukhårig, glesbladig; jordblad långt skaftade med håriga skaft, dubbelt 3-fingrade med sinåblad af båda ordningarna skaftade; stjälkblad kort—oskaftade, enkelt 3-fingrade; småblad rundadt vigglika, 3-klufna med i spetsen vanligen naggade flikar, de öfversta stjälkbladens dock lansettlika, alla undertill blågröna och småhåriga; blommor i början lutande, på hvitludna skaft, blå, hvita eller röda; yttre kalkblad äggrundt lansettlika; de inre kalkbladens skifva mycket kortare än den i spetsen inrullade sporren; småfrukter långa, nästan trinda, gleshåriga och tvärrynkade med utdraget spröt; frön svarta. 4 6—8. Vanlig akleja; lundar och klippor. Södra och mell. Sv. (samt odlad). — Var. odlad med alla hyllebladen likformiga, antingen platta, utan sporre: v. *stelláta Lge*; eller alla strutlika med sporre: v. *corniculáta Lge*.

14. *Aconítum Tourn.* Hätta.

Blommor oregelbundna; dubbel färgad kalk; yttre kalkblad 5, olikstora, det öfre störst, hjämlikt; inre kalkblad olikformiga, af hvilka de 2 öfre äro strutlika med öppningen nedåt och försedda med lång klo samt gömda inom det hjämlika yttre kalkbladet, de öfriga små, fjälllika och ofta felande; ståndare talrika; pistiller 3—5; småfrukter 3—5, kranställda, flerfröiga, kantiga och rynkade fröhus med frön i 2 rader.

A. Hjälms cylindrisk, mycket högre än bred, utan tydlig klo 1 *lycéotonum*.

B. Hjälms ungefär lika bred som hög, med tydlig klo:

I. Stjälk isynnerhet upptill hårig; blomskaft, blomfäste och hjälm finludna 2 *napéllus*.

II. Stjälk glatt eller nästan glatt; blomskaft, blomfäste och hjälm glatta 3 *cámmarum*.

1. A. *lycéotonum L.* — Stjälk 1—2 m, upprät, enkel eller upptill grenig, klibbhårig; jordblad långt, stjälkblad kort—oskaft-

tade, alla handdelade—fingerlikt delade i 7—3 omvänt äggrunda—brett vigglika, klufna och sågade, spetsiga flikar, mer eller mindre håriga; blomklase långt (ända till $\frac{1}{2}$ meter) utdragen, rikblommig; blomskaff af blommans längd, tätt gul- eller hvithåriga; blommor gula; de strutlika inre kalkbladen med lång, tillbakarullad, något spiralvriden sporre och lansettlik, vanligen hel läpp; foder härigt; småfrukter glatta. 4 6, 7. Tyrshätta; buskmark i fjälltrakter. r. Lul. Lpm. Kirgevaara.

* septentrionåle *Koelle* — Blommor blå eller blåvioletta med rödaktiga inre kalkblad, sällan hvita eller gulhvita; de inre strutlika bladens sporre tillbakarullad och läpp spadlik; hela örten större och gröfre än hufvudarten; vanlig i våra fjälltrakter. Lpl.-Mpd och Vrm. Upl.

2. *A. napéllus* L. — Stjälkar flere från samma rotstock, 0,3—1 m, uppräta, enkla; de nedre bladen längre, de öfversta oskaffade, alla djupt fingerlikt delade—vanligen fingrade; hufvudflikar eller småblad omvänt äggrunda med smal, vigglik bas, 2—3 gånger handdelade, nästan glatta och omärkligt härbräddade; blomklase tämligen kort, tätblommig, med rakt blomfäste; blomskaff kortare än de mörkblå blommorna; hjälmen vanligen något bredare än hög; de inre strutlika kalkbladen med kort, endast bakåtböjd sporre och aflång, urnupen läpp; småfrukter glatta. 4 7, 8. Stormhätta; fuktiga skogsängar. r. Dlr. Srm. Åker, Sk. Veberöd; dessutom odlad.

3. *A. cámmarum* L. — Lik föregående, men till alla delar mera glatt; klase glesblommig, med sicksackböjdt blomfäste; blomskaff af blommans längd; hjälm något mera hög än bred; för öfrigt som föregående. 4 7, 8. Munkhätta; fuktig buskmark. r. Hall. Fylleån, Sm. (v. del.); i öfrigt tämligen allmänt odlad och stundom förvildad.

15. *Delphinium* Tourn. Riddarsporre.

Blommor oregelbundna; dubbel färgad kalk; det öfre, yttre kalkbladet utdraget i sporre; den inre hyllekranen af 4 blad, däraf 2 sporbärande, eller förenad till ett enda blad med sporre, som är gömd i den yttre sporren; pistiller 1—3; småfrukter 1—3, mångfröiga fröhus med frön i 2 rader.

A. Inre kalkblad 4, fria, 2 med sporrar (inom den yttre sporren) 1 elátum.

B. Inre kalkblad 1:

I. Fröhus mjukhåriga:

- a. Blomskäft grofva, längre än skärmbladen 2 *Ájais*.
 b. Blomskäft kortare än eller högst lika långa som skärmbla-
 den 3 *orientále*.

II. Fröhus glatta; blomskäft trådfina, längre än skärmb-
bladen 4 *consólida*.

1. *D. elátum* L. — Stjälk 1—1,5 m; mer eller mindre hårig och grenig ört; blad i omkrets runda, handdelta med 5—7 aflångt rutformiga, spetsiga, oftast 3-klufna och sågade flikar; blommor liffligt blå, med lång, rak sporre, i tämligen lång, rikblommig klase; blomskäft upptill med 2 smala skärmbblad; af de 4 inre kalkbladen äga de 2 öfre hvar sin sporre och de 2 nedre äro på midten långhåriga; småfrukter vanligen 3, glatta, småningom afsmalnande i sprötet. 2, 7, 8. Odlad och stundom förvildad (från mell. och s. Europa).

2. *D. Ájais* L. — Stjälk 25—75 cm, utspärradt grenig, tätt hårig; blad 3-fingrade eller djupt fingerlikt delade med ånyo djupt delade småblad och jämnskala flikar; blommor i tämligen rikblommig, men gles klase, blå, hvita eller röda; fröhus 1 (sällan 2—3), småningom afsmalnande i sprötet. ☉ 7, 8. *Ajaxsporre*; odlad och förvildad (från södra Europa).

3. *D. orientále* Gay. — Lik föregående; fröhus plötsligt hopdragna till ett kort spröt; blomklase tätblommig; blommor vanligen violetta; stjälk enkel eller föga grenig. ☉ 7, 8. Allmänt odlad och tillfälligt förvildad.

4. *D. consólida* L. — Stjälk 20—40 cm, upprät, tilltryckt småhårig, grenig; blad dubbelt 3-fingrade med nästan trådsmala småblad, endast de nedersta skaftade och med något bredare småblad; blommor högblå, sällan hvita, i kort, gles och fåblommig klase; sporre lång, ljusblå eller grå; fröhus 1 (sällan 2—3), plötsligt tillspetsadt i sprötet. ☉ 6, 7. *Riddarsporre*; åkrar. Sk.-s. Norrl.

16. *Actæa* L. Trolldrufva.

Blommor regelbundna; foderblad 4, snart affallande; kronblad 4, mindre än foderbladen; ståndare talrika; pistill 1 med skifligt märke; frukt bärlik, enrummig och mångfröig.

A. spicáta L. — Stjälk 30—80 cm, upprät, enkel eller föga grenig, nedtill bladlös, upptill 2—3-bladig och småhårig; blad glatta, stora, skaftade, dubbelt 3-fingrade eller vanligen 3-fingrade med småblad af första ordningen 2-parigt parbladiga med skaftade, äggrunda, sågade småblad och uddbladet ofta 3-klufvet, omvänt äggrundt; blomklase tät, oftast ensam i stjälkens spets; blomskäft håriga; blommor hvita, med långa ståndarsträngar; bä-

ren ärtstora, rundadt äggformiga, glänsande svarta, vanligen med blått öfverdrag; frön platta, släta. 4 6, 7. Trolldrufva; lundar, bergsrötter. Sk.-Norrl. — Varierar stundom i fjälltrakter med rödaktiga bär: f. *erythrocarpa Turcz.*

17. *Pæónia Tourn.* Pion.

Foderblad 5, vanligen kvarsittande; kronblad 5, stora; ståndare talrika; pistiller 3; fröhus läderartade; frön klotrunda.

P. officinális Retz. — 30—60 cm hög, glatt ört med stora, dubbelt 3-fingrade blad, bredt lansettlika småblad, det mellersta vanligen 3-klufvet; blommor stora, 10—15 cm vida, högröda, (hos den odlade) oftast fyllda; fröhus brunt eller hvitt fittludna. 4 6. Pion; odlad och förvildad i gamla trädgårdar (fr. Orienten.)

74 fam. *Nymphæaceæ.* Näckrosväxter. (Kl. 13.)

Blommor regelbundna; foderblad 4—5; kronblad talrika, i flere kransar, inåt spiralställda och merendels utan gräns öfvergående i ståndarna; dessa talrika, spiralställda; fruktämne ett enda, utan tydligt stift; märke stort, utgörande en stråligt utbredd, sköldlik skifva; frukt mångrummig, mångfröig, köttig, affallande oöppnad, men öppnande sig efter affallandet i mer eller mindre regelbundna skal; frön fästa på hela insidan af rummen. Nedsänkta vattenväxter med stora, rundade, flytande blad och stora, praktfulla, oftast flytande blommor.

- A. Foderblad 4, kortare eller ej längre än kronbladen; dessa utan honungsgrop; ståndare fästa på fruktämnets sidor; frukt nästan klotrund; frön omgifna af ett tunnt fröhylle 1 *Nymphæa*.
- B. Foderblad 5, gula, 3—5 gånger större än kronbladen; dessa på utsidan med en honungsgrop, jämte ståndarna fästa under fruktämnet; frukt äggformigt kägellik; frön utan fröhylle 2 *Nuphar*.

1. *Nymphæa* L. Näckros.

1. *N. alba* (*L. p. p.*) *Fresl* — Blombotten vid foderbladens fästpunkt afrundad, utan framstående kant; de innersta ståndarsträngarna smalare än eller högst lika breda som knappen; fruktämne nästan klotrundt, be-

klädt med ståndare ända upp under märket; märkestrålar talrika, 10–24, smala, lansettlika, ej fårade; frukt nästan klotrund; frömjöl merendels taggigt; frön små, $3 \times 1,5$ mm; rotstock grenig, nästan armtjock och mer än meterlång, i grenarnas spetsar bärande långskaftade blad och ensamma blommor; bladskifvan hos de första nedsänkta bladen tunn, hinnaktig, hos de senare flytbladen läderartad, glatt, undertill eller på båda sidor rödbrun, rundad och helbräddad med en djup inskärning vid basen; basflikarnas nerver divergerande; blommor hvita, stora, 10–15 cm vida; de yttre ståndarna hafva kronbladlika strängar; märke med gula, inåtböjda strålar. 4 6–8. Näckros; sjöar, åar. Södra och mell. Sv. — var. *depressa Casp.*: med något uppifrån tillplattad frukt, så att längden är kortare än bredden (i förhållandet 2:3 eller 5:6). Bh. Vg. Rosl.; v. *urceolata (Hentze)* som art): märkesskifvan djupt trattformigt nedsänkt ända till midten af frukten. Sthm; v. *rosea C. Hn.*: blommor mycket stora med rosenröda kronblad. Ner. (i sjön Fagertärn), Vg. nära Nerikesgränsen. Varierar dessutom med gröna (f. *chlorocarpa Casp.*) eller rödaktiga (f. *erythrocarpa Casp.*) frukter.

2. *N. candida Presl* — Blombotten vid foderbladens fästpunkt med en tämligen hvasst utstående kant; alla (äfven de innersta) ståndarsträngar bredare än knapparna; fruktämne äggformigt, under märket afsmalnande och där icke beklädt af ståndare; märkesstrålar färre, 6–14, äggrunda—äggrundt aflånga, fårade, ofta 3-spetsade och vanligen högröda; frukt äggrund; frön stora, 5–7 \times 3 mm; frömjöl kort grynvaltigt. Mycket lik föregående men har vanligen något mindre blommor samt nerverna konvergerande på bladens basflikar. 4 6–8. Sjöar, åar som föregående, men har en nordligare utbredning. Ög. Bh.-Norrl. (Ej beaktat från Sk. Bl. Hall. Sm. Dal, Öl. Gtl.). — Varierar med dels fullt, dels blott till hälften öppna blommor (f. *semiaperta Klinggräff*); den mest småblommiga formen är f. *minor Celak.*; märket än gult, f. *xanthostigma Casp.*, än rött, f. *erythrostroma Casp.*; har liksom föregående än gröna frukter, än rödaktiga; v. *sphæroides Casp.* har frukten något bredare än lång. Vb.; v. *rubra Sern.*: kronbladen röda. Ner., sjön Fagertärn.

Båda arterna hybridisera med hvarandra.

2. Nuphar Sm. Kanna.

- A. Märke 10—20-stråligt, trattlikt fördjupadt, mellan strålarna platt, i kanten helbräddadt eller med omärkliga inbuktningar; märkets strålar sluta ett stycke från kanten; ståndarknappar jämbredt aflånga, 2—flera gånger längre än breda; kronblad ungefär 3 gånger kortare än fodret . . 1 lûteum.
- B. Märke 10—12-stråligt, hvälfdt, i kanten flikadt, mellan strålarna rännformigt fördjupadt; märkets strålar nå ut i själfva kanten; ståndarknappar nästan kvadratiska, högst $1\frac{1}{2}$ gånger så långa som breda; kronblad ungefär 5 gånger kortare än foderbladen 2 pûmilum.
- C. Dessa kännetecken blandade . . \asymp lûteum \times pûmilum.

1. N. lûteum (*L.*) Sm. — Bladskaft upptill trubbigt 3-kantiga, liksom blomskafthen med talrika små luftkanaler; rotstock som föregående släkte; de första nedsänkta bladen tunna, de simmande läderartade, elliptiska, 12—25 \times 10—15 cm, med djup, hjärtlik inskärning vid basen, helbräddade, gröna eller undertill rödaktiga, glatta eller något håriga på undersidans midtnerv; basflikarna riktade rätt nedåt; blommor 4—7 cm vida; foderblad invändigt gula, nästan klocklikt hopstående, läderartade, kvarsittande kring frukten; kronblad gula; frukt äggformigt kägellik. \sphericalangle 6, 7. Åkanna; sjöar, åar. Sk.-Norrl. — v. tenéllum *Rchb.*: blommor och blad blott hälften så stora; märke mest 10-stråligt; ståndarknappar 3—4 gånger längre än breda.

\asymp lûteum \times pûmilum — Liknar vanligen föregående i anseende till ståndarknappar, den följande till bladskaft och hårligheten på bladens undersida; märket 10—15-stråligt, oftast något flikadt, och rännformigt fördjupadt mellan strålarna, hvilka ej nå kanten; intar för öfrigt en mellanställning mellan båda arterna i afseende på blommornas och bladens storlek. Bland stamarterna, ej så sällan.

2. N. pûmilum (*Timm.*) Sm. — Bladskaft plattade. Lik föregående, men till alla delar mindre; blad 6—10 \times 4—7 cm, undertill håriga, med något utstående basflikar; blommor knappt 3 cm vida. \sphericalangle 7. Dvärgkanna; åar, sjöar. Norrl. Dlr. Vstm. Ög. Sm.

75 fam. **Ceratophyllaceæ**. Särfväxter. (Kl. 21).

Oreniga vattenväxter med ledad stjälk och kranställda, i trådsmala flikar gaffellikta blad och ensamma, enkönade blommor i bladvecken på samma stånd; kalk hvitaktigt grön, bildad af 10–12, två–trespetsade, jämbreda blad, ♂ med 12–24 ståndare utan strängar, men med trespetsigt, förlängdt knappband, ♀ med 1 pistill; frukt enrummig, enfröig nöt med förlängdt, kvar sittande stift (spröt). Endast ett släkte.

Ceratophyllum L. Särf.

1. *C. demersum* L. — Blad 1 till 2 gånger gaffeldelta med 2–4, tätt tandade flikar; nöt nedtill med 2 taggar, dess spröt längre (ofta dubbelt) än nöten; ört mörkgrön; stjälk 50–80 cm lång; blad styfva, bräckliga. 4 7–9. Hornsärff; vatten. Sk.—s. Norrl. — *α typicum*: fruktens taggar nedböjda eller korta och krokiga, vid basen trinda, ej förenade med en längs nöten bas löpande vingkant; *β platycanthum* Cham. & Schlecht.: taggar raka, långa, vid basen platta och med hvarandra förenade genom en vingkant. Sk. Lund (*J. E. Strandmark*), antagligen i flera landskap.

2. *C. submersum* L. — Blad 3 gånger gaffeldelta med 4–8 glest tandade flikar; nöt utan taggar, dess spröt kortare än nöten; ört ljusgrön; stjälk 20–50 cm; blad finare och böjligare. 4 7–9. Slätsärff; vatten. r. Sk.

76 fam. **Caryophyllaceæ**. Nejlikväxter. (Kl. 10, sällan 3, 5).

Blommor regelbundna, ♂, sällan tvåbyggare; foder sam- eller fribladigt, 5–4-taligt, kvarsittande; krona 5–4-talig, fribladig eller stundom felsläende; ståndare fria, 10 eller sällan af mindre antal; fruktämne 1; stift 2–5, med hela märken; frukt öfversittande, sällan mer eller mindre undersittande, flerfröigt fröhus, som öppnar sig med skal eller längre eller kortare tänder af samma antal som stiften eller dubbelt så många, eller enfröig nöt; frön vanligen njurlika med krökt grodd, liggande i yttre kanten och omgifvande fröhvitan. Örtor med motsatta blad, vanligen utan stipler.

Innefattar 3 underfamiljer: *Silénæ*, *Alsínæ* och *Paronychiæ*.

- A. Foder sambladigt; kronblad med lång klo, jämte ståndarna fästa på en vanligen förlängd, pelarlik blombotten; ståndare 10; stift 2—5; frukt öfversittande, mångfröigt, enrummigt eller nedtill ofullständigt flerrummigt fröhus; frön fästa på ett centralt, upptill fritt fröfäste 1 **Siléneæ.**
- B. Foder fribladigt; kronblad merendels utan eller med kort klo, stundom felslagna, jämte ståndarna fästa på ett sammandraget fäste; ståndare 10, sällan färre; stift 3—5; frukt öfversittande, 1-rummigt och mångfröigt fröhus: fröfäste fritt, centralt 2 **Alsineæ.**
- C. Blommor med enkel, ofärgad, mer eller mindre sambladig, 4—5-flikad kalk; ståndare 5 eller 10; stift 2, mer eller mindre hopväxta; frukt enrummig, enfröig nöt, omgifven af kalken eller insänkt i det urhålkade och tillhårdnande fruktfästet 3 **Paronychieæ.**

1 underfam. **Siléneæ.**

A. Stift 2:

I. Blommor vid basen omgifna af högblad (ytterfoder):

- a. Blommor (blomställning) inom ett gemensamt svepe af broskartade fjäll; foder hinnaktigt 10 **Tunica.**
- b. Blomställning utan svepeblad; foder örtartadt 9 **Diánthus.**

II. Blommor utan ytterfoder:

- a. Foder hinnaktigt; kronblad nästan utan klo 11 **Gypsóphila.**
- b. Foder örtartadt; kronblad med lång klo:
1. Foder cylindriskt; kronblad med 2-tandad bikrona 7 **Saponária.**
2. Foder bukigt, hvasst 5-kantigt; kronblad utan bikrona 8 **Vaccária.**

B. Stift 3 1 **Siléne.**

C. Stift 4—5:

- I. Kronblad (oftast) med bikrona och ovingad eller smalt vingkantad klo; foder 5-tandadt:

- a. Ståndarsträngar nedtill håriga; vanligen 2-byggare 2 **Melándrium.**
- b. Ståndarsträngar glatta; blommor ♂:
1. Frön stora, vingkantade; kronblad 2-klufna 3 **Wahlbergélla.**
2. Frön ovingade:
- * Fröhus nedtill 5-rummigt; kronblad hela eller 2-klufna 4 **Viscária.**
- ** Fröhus enrummigt; kronblad 4-klufna . . . 5 **Lychnis.**
- II. Kronblad utan bikrona, men med bredt vingkantad klo; foder djupt 5-klufvet 6 **Agrostemma.**
- D. Stift outvecklade 2 **Melándrium.**

2 underfam. **Alsineø.**

- A. Blad utan stipler; (kronblad saknas någon gång):
- I. Stift 3:
- a. Kronblad klufna nästan till basen; blommor i knippen. sällan ensamma 13 **Stellária.**
- b. Kronblad i spetsen småtandade; blommor i flock 15 **Holosteum.**
- c. Kronblad i spetsen hela; blommor ensamma:
1. Kronblad med lång och tydlig klo; fröhus öppnande sig med 3 skal 17 **Ammodénia.**
2. Kronblad utan klo; fröhus öppnande sig med 6 tänder 16 **Arenária.**
3. Kronblad utan klo; fröhus öppnande sig med 3 skal 18 **Alsine.**
- II. Stift 4—5:
- a. Kronblad urnupna eller klufna till högst $\frac{1}{3}$ af sin längd:
1. Fröhus öppnande sig med 6—10 tänder 14 **Cerástium.**
2. Fröhus öppnande sig med 5 skal . . . 12 **Maláchium.**
- b. Kronblad hela eller saknas; stjälkblad nästan trådsmla 19 **Sagina.**
- B. Blad med tunna, hinnaktiga stipler; stift 3 eller 5 20 **Spérgula.**

3 underfam. **Paronychieæ.**

- A. Blad med stipler; nöt omgifven af kal-
ken 21 **Herniária.**
- B. Blad nedtill slidlikt hopväxta, utan stipler; nöt innesluten
inom det tillhårdnande fruktfästet . . 22 **Scleránthus.**

1 underfamilj. **Siléneæ.** Äkta nejlikväxter.1. **Siléne** L. Glim.

Foder 10-nervigt eller nätådrigt, nästan hinnaktigt, 5-tandadt eller 5-klufvet; kronbladen med ovingad eller upptill vingad klo, med eller utan bikrona; fröhus vid basen 3-rummigt, sällan enrummigt, öppnande sig med 6 (sällan 3) tänder.

A. Glatta örter:

I. Blomfoder uppblåst, med 20 nätådrigt förbundna längd-
nerver:

- a. Skärmblad hinnaktiga, hvita 1 **venósa.**
b. Skärmblad örtartade, gröna eller rödaktiga . 2 **marítima.**

II. Blomfoder icke uppblåst, 10-nervigt, ej nätådrigt:

a. Blommor och frukter uppräta:

1. Blommor långskaftade, hvita, i mycket rikblommigt,
men glest knippe 3 **rupéstris.**
2. Blommor ensamma, vanligen röda; starkt tufvig fjäll-
växt med smala, hårbräddade blad 4 **acáulls.**
3. Blommor rosenröda, kortskaftade, i kvastlikt, tätt knippe . . 5 **arméria.**

b. Blommor och frukter hängande i ensidig

- klase 6 **nutans v. glabra.**

B. Håriga örter:

I. Stjälk och foder klibbigt glandelhåriga:

- a. Blommor lutande 6 **nutans.**

b. Blommor uppräta:

1. Kronblad hela eller svagt urnupna 8 **gállica.**
2. Kronblad djupt delade; blomknippen i utdragen
klase 9 **viscósa.**
3. Kronblad som föregående; blommor ensamma eller i
fåblommiga knippen i grenarnas topp . 10 **noctiflóra.**

II. Stjälk och foder långhåriga, men ej glandelhåriga . . 7 **diehótoma.**

1. *S. venosa* (Gil.) *Aschers.* (inflata Sm.) — Stjälkar 25–50 cm, flera från en grenig rotstock, uppräta eller vid basen något uppstigande, enkla eller greniga, jämte bladen glatta och blågröna; blad aflånga-äggrundt lansettlika, spetsiga, i kanten sträfvä; blommor hvita, polygama, lutande, i mångblommigt knippe; foder uppblåst, klocklikt, grönt eller brunaktigt med mörkare ådror och triangulära, spetsiga tänder; kronblad hvita, med 2-delad skifva, vid hvars bas finnas 2 knölar; fröhus bredt äggformigt, kortare än fodret och $1\frac{2}{3}$ längre än den pellarlika blombotten; frön bruna, tätt besatta med i rader ställda, spetsiga småknölar. 4 6–8. Smällglim; ängar, backar. a. Sk.-Norrl. — f. angustifolia Koch: bladen smalt lansettlika—nästan linjesmala.

2. *S. maritima* With. — Lik föregående, men vid basen mera nedliggande, mera köttig och lägre; bladen vanligen smalt lansettlika; blommor större, uppräta, i 1–3- (sällan 5-)blommigt knippe; kronblad mindre djupt delade och med tydlig 2-tandad bikrona; fröhus dubbelt så långt som blombotten; frön med mera rundade småknölar. 4 6–8. Strandglim; hafsstränder. Bh.-Sk.-Vb. — Varierar med mindre köttiga blad och 2 knölar på kronbladen i stället för bikronbladen: v. *petraea* Fr. Öl. Gtl. Är en öfvergångsform till föregående (hybrid?).

3. *S. rupéstris* L. — Blomfoder bägarlikt (uppåt vidgadt); kronbladsskifvan i spetsen endast urnupen; blommor samkönade; stjälkar flera från rotstocken, 20–25 cm, uppräta, greniga, med vidt utstående, spensliga grenar, liksom bladen glatta och blågröna; blad helbräddade, äggrunda-lansettlika, spetsiga; blommor små, 6–10 mm vida; fodertänder äggrunda, spetsiga; kronblad med 2 lansettlika bikronblad; fröhus omvänt äggformigt, obetydligt utskjutande ur fodret. ☺ 4 6, 7. Klippglim; berghällar. Norrl.-Hall. Sm. Bl. (Ej Sk. Öl. Gtl.).

4. *S. acaulis* L. — Blomfoder som föregående; kronblad urnupna; blommor vanligen tvåbyggare; starkt tufvig, mattbildande, nedliggande eller uppstigande ört med smala, hårbräddade blad; stjälkar 3–10 cm, nedtill beklädda med vissnade blad; blad smala, nästan jämbreda, helbräddade, trubbiga, med udd och borstlika kanthår; ♂-blommor kort skaftade, 10–12 mm vida, ♀-blommor längre skaftade, mindre; foder upptill rödt; fodertänder äggrunda. trubbiga; kronblad

röda eller sällan hvita, med 2 knölar vid skifvans bas; fröhus aflångt, långt utskjutande ur fodret. 4 7, 8. Tufglim; fjäll. a. Lpm.-Hrj.

5. *S. arméria* L. — Blomfoder som föregående, 10-nervigt; kronblad hela eller urnupna, i tätta, mångblommiga knippen i kvast; upprät, -glatt, blågrön ört med äggrunda stjälkblad; stjälk 10—40 cm, vanligen grenig, klibbig under bladen; blad oskaftade, något stjälkofattande, de nedersta omvänt äggrunda, kortskaftade; skärmbblad små, fjällika; foder med korta och trubbiga tänder, blekrödt med mörkare ådror; kronblad med sylrika bikronblad; fröhus elliptiska, vanligen något kortare än blombotten. ☉ 7, 8. Knippeglim; odlad och förvildad.

6. *S. nutans* L. — Foder lansettlikt eller nästan cylindriskt, 10-nervigt med föga framträdande nerver; kronbladsskifvan djupt 2-delad; blomknippen bildande en ensidig, lutande klase; blomskaft långa, nästan af blomans längd, lutande; stjälkblad smalt lansettlika; stjälk upprät, 30—60 cm, med korta bladrosetter vid basen, glesbladig, kort gräluden, upptill glandelhårig och klibbig; nedre blad tunglika, skaftade, de öfre oskaftade, jämnskala—smalt lansettlika, helbräddade, småludna; knippegrenar från bladveckan, 3—7-blommiga; foder grönhvitt med violetta ådror, dess tänder spetsiga; kronblad gulhvita eller rödaktiga (f. *roséa* Packer) med 2 sylrika bikronblad och oftast inrullade flikar; fröhus smalt äggformigt, utskjutande ur det sönderbristande fodret, 2—3 gånger längre än blombotten. 4 6, 7. Bäckglim; torra ställen, backar. a. Sk.-s. Norrl. — Varierar med stjälk och blad alldeles glatta eller de senare hårbräddade: v. *glabra* Schkuhr. Östra Sv. Sk.-Ågm. Dlr.

7. *S. dichótoma* Ehrh. — Blomfoder nästan cylindriskt, 10-nervigt, med upphöjda nerver; kronblad 2-delade; blommor nästan oskaftade, lutande, bildande en ensidigt lutande klase, sammansatt af knippen; stjälkblad aflånga—bredt lansettlika; skärmbblad vanligen hinnaktiga, nående upp till halfva fodret; stjälk 30—80 cm, upprät, vanligen upprepadt gaffelgrenig, stråfhårig; nästan alla blad skaftade, håriga; foder grönhvitt med violetta nerver och äggrunda, lansettlika, spetsiga, hårbräddade tänder; kronblad hvita, med 2 små trubbiga bikronfjäll; fröhus äggformiga; frön punkterade. ☉ och ☉☉ 8, 9. Gaffelglim; åkrar, isynnerhet klöfveråkrar; inkommen med utländskt frö. Södra Sv. Otl.

8. *S. gállica* L. — Foder cylindriskt, 10-nervigt, liksom stjälk och skärmbblad glandelhårigt klibbludet, med smalt lansettlika, nästan sylrika flikar; skärmbblad örtartade, af omkring fodrets längd; stjälk 15—30 cm, upprät, enkel eller grenad från basen, småluden; blad håriga och

kort uddspetsiga, de nedre tunglika, skaftade, de öfre aflångt lansettlika, oskaftade; blommor i oftast 2 ensidiga, fåblommiga knippen; kronblad med tvärhuggen bikrona, hvita eller rödaktiga, stundom med en blodröd fläck i midten (f. *quinquevulnera* (*L.* som art)); fröhus på mycket kort blombotten; frön med fårad rygg, tvärstrimmiga. ☉ 7, 8. Franskglim; åkrar. Syd. Sk. — v. *ánglica* (*L.* som art): stjälk vanligen mera grenig och med mera utbredda grenar; frukter utstående från stjälken, de nedre stundom nästan nedböjda. Sk. Malmötrakten.

9. *S. viscósa* (*L.*) *Pers.* — Hela örten tätt klibbluden; foder 10-nervigt; kronblad utan bikrona; blomknippen motsatta, i upprät, allsidig klase; fodertänder korta, äggrunda, trubbiga; fröhus enrummigt; stjälk grof, upprät, 30–60 cm, enkel och tätbladig; rotblad tunglika; stjälkblad från bred bas lansettlika—af långt jämbreda, vågbräddade; blommor skaftade, uppräta; kronblad hvita; fröhus äggformiga, af fodrets längd; frön små, i rader småknottriga. ☉ 6, 7. Klibbglim; klip-piga hafsstränder. r. Bl.-Upl. Öl. Gtl.

10. *S. noctiflóra* *L.* — Foder och kronblad som föregående, men fodertänder långa, syllika, spetsiga, och kronblad med 2 tvärhuggna bikronblad; fröhus enrummigt; stjälk 10–30 cm, långhårig och klibbluden, enkel, 1–2-blommig eller upptill gaffelgrenig, och då med något mera rikblommiga knippen i topparna; rotblad skaftade, omvänt äggrunda; stjälkblad oskaftade, lansettlika, alla helbräddade; blommor skaftade; blomfoder djupt inskuret, med tänder af mer än halfva foderpipens längd; kronblad hvita eller (f. *rubélla*) rödletta; fröhus äggformiga, något längre än fodret; frön oregelbundet småknottriga. ☉ 7–10. Nattglim; åkrar, odlade ställen. Sk.-s. Norrl.

2. *Melándrium* *Roehl.* Blära.

Foder nästan hinnaktigt, 10–20-nervigt, 5-tandadt; kronblad med vingad klo och bikrona; blommor 2-byggare; fröhus enrummigt, öppnande sig med 10 tänder.

A. Stjälk kort gråluden (sällan glatt), upptill liksom fodret äfven glandelhårig; blommor hvita; fröhus kortare än fodret 1 album.

- B. Stjälk mjukt, långhårig, liksom fodret utan glandelhår; blommor rosenröda; fröhus något längre än fodret 2 rubrum.
C. Dessa kännetecken blandade . . . \asymp album \times rubrum.

1. *M. album* (Mill.) Garcke — Mångblommig och vanligen tvåbyggare; blad lansettlika, långspetsade; fröhus tjockskaligt, med nästan uppräta, parvis förenade tänder; stjälk 30–75 cm, styft upprät, flera gånger gaffelgrenad; de nedersta bladen skaftade, de öfre oskaftade, alla mer eller mindre bredt lansettlika, grålodna; blommor stora, svagt väluktande, öppna mest om aftonen, ensamma i grenvinklarna och i knippen i grenspetsarna; fodret hos σ aflångt med smala tänder, hos ♀ uppblåst med bredt lansettlika tänder; kronblad 2-klufna; fröhus kägelliktt äggformigt. ☉, ☉ och 4 6–9. Ängsblåra; åkrar, ängsbackar o. s. v. Sk.-s. Norrl. — v. viscosum F. Aresch.: hela växten glatt; stjälk under bladfästena och blomknoppar klibbiga. Sk. Lund (funnen en gång).

\asymp *M. album* \times *rubrum* — Stjälk oftast korthårig, med sparsamma, längre hår, upptill liksom fodret mer eller mindre långhårig och glandelhårig; blad äggrundt lansettlika; blommor blekröda, rödletta eller nästan hvita; fodertänder triangulärt lansettlika; här och där bland stamarterna. Hit höra *M. album* f. *rubellum* och *rubrum* f. *lacteum*.

2. *M. rubrum* (Weig.) Garcke — Mångblommig, tvåbyggare; blad äggrunda med kort spets; fröhus tunnskaligt, med tillbakarullade, skilda tänder; stjälk 30–60 cm, upprät, mjuk och slak, enkel eller upptill fågrenig; blad mjukhåriga, de nedre skaftade, omvänt äggrunda–elliptiska; blomställning som föregående; blommor luktlösa, utslagna om dagen; foder med äggrunda, triangulära tänder, hos σ bägarlikt, hos ♀ uppblåst äggformigt; fröhus rundadt äggformigt. 4 6–8. Klättblåra; lundar, fuktiga skogar. a. Sk.-Norrl. (Ej Gtl.).

3. Wahlbergella Fr.

Blomfoder hinnaktigt, 5-tandadt, 10-nervigt; kronblad med ovin-gad klo och med eller utan bikronblad; fröhus enrummigt, öppnande sig med 5, hela eller 2-klufna tänder.

- A. Stjälk småluden, utan glandler; foder slutligen säcklikt uppblåst, kort svarthårigt, af kronbladens längd eller längre 1 *apétala*.
- B. Stjälk upptill glandelhårig af pärlbandslika hår; foder glandelhårigt, betydligt kortare än kronbladen, aldrig uppblåst 2 *angustiflora*.

1. *W. apétala* (L.) Fr. — En- (sällan 2–3-)blommig; blommor lutande; frön runda, 2,5–3 mm i diameter, med bred, uppblåst hinnkant; stjälk vid blomningen 5–10 cm, slutligen 15–30, upprät, enkel; nedre blad skaftade, smalt tunglika, de öfre oskaftade, jämbredt lansettlika, alla hela och vanligen hårbräddade, spetsiga; fodrets nerver grofva, kort svarthåriga; fodertänder breda, trubbiga, ofta röda; kronblad små, smalt vigglika, hvita eller rödletta; fröhus upprätt, äggformigt, af fodrets längd, med utböjda, parvis förenade tänder. 4 7, 8. Foderblåra; fjällväxt. Lpl.

2. *W. angustiflora* (Rupr.) — 1–3-blommig; blommor nästan uppräta; frön nästan triangulära, med hinnkant, hälften mindre än hos föregående; lik föregående; stjälkar slutligen 15–20 cm, vanligen flere från samma rotstock, nedtill småhåriga med glesa glandler, upptill tätt glandelhåriga; blad som föregående, men mindre; blommor oftare 2–3, i början något lutande, men snart uppräta; foder aflångt, med smala, trubbiga tänder; kronblad med omvänt hjärtlik skifva, hvita eller rödletta; fröhus smalt äggformigt, med vanligen blott 5 starkt tillbakarullade tänder. 4 7, 8. Fjällväxt. Torne Lpm., fjället Nuljalaki. (= *affinis* Hn.).

4. *Viscaria* Roehl. Lysa.

Foder hinnaktigt, 5-tandadt, otydligt 10-nervigt; kronblad med vingad klo och bikrona; fröhus nedtill 5-rummigt, öppnande sig med 5 tänder.

- A. Öfre stamled under bladfästena brunklibbiga; kronblad hela eller grundt urnupna; nedre blad med ullhåriga skaft 1 *viscosa*.
- B. Stjälk icke klibbig; kronblad 2-klufna; bladskaft glatta 2 *alpina*.
- C. Dessa kännetecken blandade . . . \approx *alpina* \times *viscosa*.

1. *V. viscosa* (Gil.) Asch. — Rotstock med talrika bladknippen och vanligen flere stjälkar; dessa 30–60 cm, upprätta, enkla, glatta; rotblad med ullhåriga skaft; stjäklblad med hopväxta baser, alla glatta, smalt lansettlika, spetsiga, mörkgröna; blomknippen i förlängd klåse; skärmbblad hinnaktiga, i kanten ullhåriga; foder aflångt, omkring 1 cm långt, smalt bägarlikt, vanligen rödt, gleshårigt, med triangulärt spetsiga tänder; kronblad röda, (sällan hvita, då fodret samtidigt är hvitgrönt: f. *pallens*); fröhus äggformigt, ungefär af blombottens längd. (= *vulgaris* Roehl.) 4 6, 7. Tjärlysa; ängsbackar. a. Sk.-s. Norrl. — f. *salina* Neum.: blad breda.

2. *V. alpina* (L.) Don. — Till växesätt lik föregående, men mindre och ljusare till färgen; stjälk 20–30 cm, jämte bladen blåaktigt grön; blad mera kortspetsiga, glatta; blomknippen i upp till hopträngd klåse; skärmbblad hinnaktiga, glatta; foder kort, knappt $\frac{1}{2}$ cm långt, klocklikt, glatt, med breda, trubbiga tänder; kronblad vanligen ljusröda, sällan hvita; fröhus kort och tjockt; blombotten föga förlängd. 4 6–8. Fjällysa; torra ställen, helst i fjälltrakter. Lpm.-Dlr. och Hls. Vstm. Srm. Bh. Hall. Bl. Öl. — v. *petraea* Fr.: Lågväxt och späd, stundom med nästan ingen stjälk, högst 15 cm, med mera tätt tufvade rotblad. Öl.

× *alpina* × *viscosa* — Till sina kännetecken vacklande mellan de båda stamarterna; liknar *viscosa* genom de klibbiga ledstyckena, *alpina* genom de mindre blommorna, det korta och vida fodret, de djupare urnupna kronbladen; blad vanligen glatta eller vid basen något ullhåriga. Bl. Vrm. Ågm. troligen flerstädes bland stamarterna.

5. *Lychnis* L. Göklysa.

Foder hinnaktigt, 5-tandadt, upphöjdt 10-nervigt; kronblad (hos vår art) djupt 4-klufna, med nästan ovingad klo och 2-tandad bikrona; fröhus enrummigt, öppnande sig med 5 tänder.

L. flos cuculi L. — Stjälk 30–60 cm, nedtill med korta grenskott, upprät, småluden, upptill något grenig; rotblad tunglika, skaftade; stjäklblad lansettlikt jämbreda, spetsiga, helbräddade, vanligen glatta; blomknippen långskaftade, samlade i gles, kvastlik klåse; foder klocklikt, vanligen rödbrunt med mörkare nerver och äggrundt spetsiga tänder; kronblad ljusröda, sällan hvita, med utspärrade, smala flikar (sidoflikar kortare) och sylspetsade bi-

krontänder; fröhus med tillbakaböjda tänder; blombotten icke eller föga förlängd. 4 6, 7. Göklysa; fuktiga ängar. a. Sk.-s. Norrl.

6. *Agrostemma* L. Klätt.

Foder nästan läderartadt, upphöjdt 10-nervigt, djupt 5-flikadt med örtartade, vid fruktmognaden affallande flikar af kronans längd eller längre; kronblad hela; märken håriga; fröhus enrummigt, öppnande sig med 5 tänder.

A. githágo L. — Stjälk 30–80 cm, upprät, tilltryckt långhårig, vanligen grenig; blad oskaftade, smalt jämbreda, helbräddade, spetsiga, gräludna; blommor stora, ensamma i grenspetsarna; foderpip långhårig med tilltryckt håriga, jämbredt lansettlika flikar, vanligen kortare än dessa; kronblad rödvioletta med 3 mörkare strimmor, i spetsen något urnupna, omvänt äggrunda; fröhus på kort blombotten, äggformigt, längre än foderpipen, med något tillbakaböjda tänder; frön stora, rödbruna, nästan runda, småknöliga. 4 6–8. Åkerklätt; åkrar (ogras bland höstsäd). Sk.-s. Norrl. — Varierar isynnerhet bland vårsäd mera låg, med omkring 10–15 cm hög, enblommig stjälk, med smärre blommor och korta foderflikar af högst samma längd som kronbladen: v. nana *Hu.*

7. *Saponaria* L. Såpnejlika.

Foder örtartadt, rörformigt, 5-tandadt; kronblad med hel skifva och 2-tandad bikrona; fröhus enrummigt, öppnande sig med 4 tänder.

S. officinális L. — Rotstock lång, krypande och grenig, alstrande rotskott och blombärande stjälkar; stjälk 30–60 cm, upprät, glatt, grenig först i blomställningen; blad nästan oskaftade, ovala-äggrundt lansettlika, spetsiga, i kanten sträfvå, bågnerviga; blomknippen kvastlika, bildande en klase, med något småhåriga blomskäft; foder glatt, omkring 2 cm långt, med korta breda tänder; kronblad hvita eller rödletta, med omvänt äggrund skifva; fröhus aflångt, kortare än fodret. 4 7, 8. Såpnejlika; odlade ställen, gamla trädgårdar, åkerrenar (troligen öfverallt ursprungligen odlad). S. och mell. Sv. — Varierar med glandelhårigt och stråfhårigt foder: v. alluvionális *Du Moul.* Upl. troligen flerstädes.

8. *Vaccária Medik.*

Foder bukigt, hvasst 5-kantigt, nästan vingadt; kronblad utan bikrona, med vingad klo; fröhus nedtill 4-rummigt, öppnande sig med 4 tänder.

V. *segetalis* (Nerk.) Garcke. — Stjälk upprät, 30–60 cm, vanligen mycket grenig, liksom bladen glatt och blågrön; blad oskaftade, aflånga–lansettlika, spetsiga, föga hopväxta vid basen; blommor 23–25 mm långa, i knippen, på långa spensliga skaft; foder äggformigt, vid fruktmognaden med 5 vingkanter, dess tänder triangulära; kronblad röda, 6–7 mm breda, i spetsen oregelbundet tandade; fröhus äggformigt, nästan oskaftadt. ☉ 6, 7. Åkrar, barlastplatser. P. Upl. Norrl. — v. *parviflora* (Mönch): blommor nästan hälften mindre; kronblad 3–3,5 mm breda. Norrl.

9. *Diánthus L.* Nejlika.

Foder rörformigt, 5-tandadt, tätstrimmigt, vid basen med vanligen 4-bladigt ytterfoder; kronblad med smal klo, utan bikrona, deras skifva tandad eller flikad; fröhus enrummigt, öppnande sig med 4 tänder.

A. Blommor kortskaftade, tätt gytttrade i nästan hufvudlika knippen:

I. Stjälk och foder hårigt 1 *arméria*.

II. Stjälk och foder glatt 2 *barbátus*.

B. Blommor långskaftade, ensamma eller i glesa knippen i toppen:

I. Kronblad i spetsen endast tandade eller naggade:

a. Ört småhårig 3 *deltoides*.

b. Ört alldeles glatt, blågrön 4 *caryophyllus*.

II. Kronblad fransadt djupflikade:

a. Tätt tufvad; stjälkbladen hälften kortare än stamleden, med tydliga sidonerver i själfva kanten 5 *arenarius*.

b. Löst tufvad; stjälkblad ungefär af stamledens längd, med svaga sidonerver ett stycke från kanten 6 *superbus*.

1. *D. arméria L.* — Blommor gytttrade i hufvudlika knippen i grenarnas spetsar; blad smala, jämbreda;

skärmbblad örtartade, långspetsade, af fodrets längd, uppräta; ytterfodrets blad äggrunda med lång, sylformig spets, ungefär så långa som fodret; stjälk 15—60 cm, styf, upprät, föga grenig med uppräta grenar, nedtill ofta glatt; rotblad snart vissnande, mot basen afsmalnande, trubbiga; stjälkblad spetsiga; bladslidor högst så långa som breda; skärmbblad och foder upphöjdt nerviga, småludna; ytterfoder 4-bladigt, i spetsen vanligen rödbrunt, med smalt lansettlika, spetsiga tänder; kronblad små, omvänt äggrunda, i spetsen fint naggade, mörkröda med hvita fläckar, klon helt inom fodret; frön svarta, små, 1 mm, punkterade. ☺ 7, 8. Knippnejlika; torra ställen, åkrar, betesmarker, i kustprovinserna. r. Bh.-Sk.-Srm. Öl.

× *arméria* × *deltoides* — Torde vara tagen vid Kuddby i Ög. enligt *Kindb.*: Svensk flora, sid. 182.

2. *D. barbátus* L. — Blommor gytttrade i kvastlikt anordnade knippen; blad bredt lansettlika—aflånga, något skaftade; skärmbblad örtartade, mycket smalt långspetsade, utstående eller nedböjda; ytterfodrets blad äggrunda med syllik spets, så långa som fodret; rotstock krypande med talrika bladrosetter och blombarande stjälkar; stjälk 20—50 cm, upprät, trind; alla örtartade bladbildningar kort stråbräddade; fodertänder lansettlika, med borstlik udd; kronblad omvänt äggrunda, i spetsen tandade, ljusare och mörkare röda eller hvita med hvita eller röda fläckar. ♀ 6—8. Borstnejlika; odlad och ofta kvarhållande sig förvildad i närheten af trädgårdar.

3. *D. deltoides* L. — Blommor 1—4 i stjälkens spets; skärmbblad lansettlika, kortare än blommorna; ytterfodrets blad vanligen 2, elliptiska, örtartade, hinnkantade, knappt nående upp på halfva foderpipen; rotstock tunn, mycket grenig, med grenskott och blommande stjälkar; dessa 10—30 cm, vanligen talrika, uppstigande, spensliga, enkla eller upp till något greniga; stjälkblad smalt jämbreda, spetsiga, grenskottsbladen något bredare, smalt lansettlika, trubbiga; foder ofta glatt och ej sällan rödbrunt, med lansettlika tänder; kronblad omvänt äggrunda, vanligen röda, mot basen hvitprickiga samt med ett mörkare tvärband. ♀ 6—9. Ängsnejlika; torra ängsbackar och betesmarker. a. Sk.-Norrl. — v. *glaucus* (L. som art): blågrön; ytterfodrets blad oftast 4, de nedersta slutligen frånskilda; blommor hvita eller blekröda; sällsynt bland hufvudformen.

4. *D. caryophýllus* L. — Ört mycket större, blågrön; blad glatta, äfven i kanten släta; blommor röda, hvita, gula eller brokiga, vällyktande, ofta fyllda, minst 3 cm vida. ♀ 6—8. Trädgårdsnejlika; allmänt odlad och någon gång förvildad (fr. a. Europa).

5. *D. arenarius* L. — Kronbladens klo längre än fodret; stjälk 1-, mera sällan 2-blommig, med syllikt jämnbreda blad; mer eller mindre grågrön ört; rotstock tjock, uppstigande och grenig; stjälkar 8–15 cm, glatta, uppräta, spensliga; grenskottsblad talrika, tätsittande; stjälkblad få, nästan hälften kortare, alla 3-nerviga, i kanten glest och fint taggsågade; blommor välluktande; ytterfodrets blad vanligen 4, bredt äggrunda med mycket kort spets, 4 gånger kortare än fodret, liksom detta vanligen röda och läderartade; fodertänder lansettlika; kronblad nästan till basen upplösta i flikar, hvita, oftast med en grönaktig, röd- och hvithårig fläck vid basen. ♀ 6–9. Sandnejlika; sandfält. r. Sk. Bl. (Sölvesborg), Hl. Bh. (Otterö), Gtl. (Slite).

6. *D. superbis* L. — Kronblad som föregående; upp till vanligen grenig och 2-mångblommig; blad jämnbrett lansettlika; större och gröfre än föregående; stjälk 25–60 cm; blad gröna, trubbiga, bredare än stjälken, i kanten sträfvä af små taggar, de öfversta spetsiga, vanligen något kortare, de nedre längre än stamleden; ytterfodrets blad 2–4, bredt äggrunda, kort uddspetsade, 3 gånger kortare än fodret; blommor stora, välluktande; kronblad flikade till nedom midten, ljusröda eller hvita med en grön, rödhårig fläck vid basen. ♀ 7–9. Praktnejlika; torra ängsmarker. r. Sk. Hall. NB. — Var. på hafsstränder lågväxt, från några–10 cm hög, med smalare och kortare blad, vanligen 1–2-blommig; oftast hvita blommor: f. *pumilus* Fr. samt någon gång med små kronblad, vilkas klo är 2–3 gånger längre än skifvan: f. *micropetalus* Lge. (bland hufvudformen).

10. *Tunica* L. Hylsnejlika.

Blomfoder 5-kantigt, med 2 ytterfoderblad; kronblad hela, med vingkantad klo, utan bikronblad; frukt enrummig, öppnande sig med 4 tänder.

T. *prolifera* (L.) Scop. — Glatt; stjälk uppräta, 10–40 cm, enkel eller svagt grenig med nästan uppräta grenar; blad smalt jämnbreda, något tjocka, spetsiga, i kanten sträfvä, de nedersta något bredare; blomhufvud 3-flerblommigt, ensamt i stjälk- eller grentopparna; skärblad hårda, ljust gulbruna, de yttersta små, uddspetsade, de inre större, trubbiga; ytterfodrets blad hinnaktiga; foder hinnaktigt, vid fruktmognaden upprispadt längs ena sidan,

med korta trubbiga tänder; kronblad ljusröda, omvänt äggrunda, med klon helt inom fodret; fröhus inneslutet i foderpipan. ☉ 7, 8. Hylsnejlika; torra ställen, sandbackar. Sk. Ög. Öl. Gtl.

11. *Gypsóphila* L. Fänting.

Foder hinnaktigt, klocklikt, grundt 5-flikigt; kronblad med kort, otydlig klo samt hel eller i spetsen naggad—urnupen skifva, utan bikronblad; fröhus enrummigt, öppnande sig med 4 tänder.

A. Stjälk grenig först i blomställningen, upptill klubbigt glandelhårig; knippen i kvast 1 fastigiåta.

B. Stjälk ända från basen upprepadt och spärrigt 2-grenad, upptill glatt; blommor ensamma i grenvinklarna och bladvecken 2 murålls.

1. *G. fastigiåta* L. — Rotstock grenig, krypande eller uppstigande, bärande blomstjälkar och tufvade bladknippen; stjälkar 10–40 cm, uppstigande—upprätta, nedtill glatta, upptill jämte knippe-skaften kort och tätt glandelhåriga; blad glatta, smala, jämbreda, trubbiga, något tjocka; stjälkblad kortare än stamleden; skärmblad hinnaktiga, äggrunda, uddspetsade; foder glatt, men småprickigt, röd- eller grönrandigt, med äggrunda, trubbiga, hinnkantade flikar; kronblad smalt omvänt äggrunda, hvita, kortare än ståndarna. ☉ 7, 8. **Toppfänting**; torra ställen, sandfält. r. Sk. Öl. Gtl. Dlr. Mora.

2. *G. murålls* L. — Stjälk nästan trådsmal, 3–25 cm, upprät, nedtill småhårig; blad smala, syllika—jämbredt lansettlika, spetsiga, af stamledens längd ellet längre, glatta; blomskafv nästan hårfina, glatta; foder glatt, med 5 gröna ränder, grundt klufvet med rundtrubbiga, hinnkantade tänder; kronblad omvänt äggrunda, i spetsen hela, tandade eller urnupna, rödletta, längre än ståndarna. ☉ 7–9. **Murfänting**; torra ställen, vägkanter, sällan åkrar. r. Sk.-Vstm. Upl. Gtl. Hls. Arbrå.

2 underfamiljen *Alsínææ*. Nörelväxter.

12. *Maláchium* Fr. Vassarf.

Foderblad 5; kronblad 5, 2-delta; ståndare 10; stift 5; fröhus äggformigt, öppnande sig till omkring midten med 5, oftast 2-klufna tänder; frön njurformiga.

M. aquaticum (L.) Fr. → Stjälk 15–50 cm, slakt nedliggande eller uppstigande, grenig och bräcklig, upptill 4-kantig och glandelhårig, nedtill trind och glatt, ofta rotsläende; blad glatta, de nedre kortskaftade, hjärtligt äggrunda, de öfre halftomfattande, äggrundt spetsiga, de öfversta i kanten glandelhåriga; blomknippe i stjälkens spets, glesblommigt, med örtartade skärblad och efter blomningen nedböjda, långa, i spetsen båglikröta blomskäft; foderflikar jämte blomskäft glandelhåriga, äggrunda; kronblad hvita, jämte fröhus längre än fodret. 4 6–10. Vassarf; sumpiga och fuktiga ställen, stränder. Sk.-Dir. och Gstr. Gtl. (Visby ffordom; ej Öl.). — På magrare, torrare lokaler blir den liten, 2–10 cm, med nästan alla blad skaftade och stjälk efter hela sin längd 4-kantig och korthårig: f. *saxatile* Fr. Förvillande lik *Stellaria nemorum*.

13. *Stellaria* L. Arf.

Foderblad 5; kronblad 5, 2-delade--klufna, stundom felslagna; ståndare 10, sällan 8 eller 3–5; stift 3; fröhus runda--äggformiga, öppnande sig nedom midten eller till basen med 6 tänder eller skal; frön runda--aflånga.

A. Åtminstone de nedre stjälkbladen tydligt skaftade:

I. Kronblad ungefär dubbelt längre än fodret; nedre blad hjärtlika 1 *nemorum*.

II. Kronblad icke eller obetydligt längre än fodret eller saknas; nedre blad med tvär eller afsmalnande bas:

a. Skärblad alla hinnaktiga 5 *uliginosa*.

b. Skärblad örtartade:

1. Ståndare 2–3 (sällan 5); stift korta, 0,3–0,5 mm långa, redan från basen utböjda; frön 0,7–0,8 mm, ljusst gulbruna 3 *apétala*.

2. Ståndare 3–10; stift längre, 0,7–1,5 mm långa, vid basen uppräta och först mot spetsen utböjda; frön 0,9–1,4 mm, röd- eller mörkbruna 2 *media*.

B. Äfven de nedre stjälkbladen oskaftade:

I. Åtminstone de öfre skärbladen i hvarje knippe hinnartade (vanligen dock med grön midtnerv):

a. Blommor ensamma eller i fåblommiga knippen i bladvecken 5 *uliginosa*.

b. Blommor i knippen i stjälkens spets:

1. Stjälk och blad alldeles glatta:

* Skärmbblad i kanten utan hår 6 palustris.

** Skärmbblad i kanten mer eller mindre hå-
riga 7 graminea.(Hit hör äfven \times graminea \times palustris, se texten!)

2. Stjälk isynnerhet upptill, blad i kanten och på ryggen kort stråfhåriga:

* Skärmbblad i kanten glatta 8 longifolia.

** Skärmbblad mer eller mindre hårkantade:

† Kronblad 5 \times graminea \times longifolia.†† Kronblad 0—3 \times alpéstris \times longifolia.

II. Äfven de öfre skärmbbladen fullständigt örtartade:

a. Stjälkblad och skärmbblad i kanten håriga eller sträf-
håriga;1. Blad hårbräddade; kronblad kortare än fodret, vanligen
inga; fröhus aflångt 9 alpéstris.2. Blad sträfbräddade; kronblad längre än fodret; fröhus
nästan klotrundt 4 holóstea.

b. Stjälkblad och skärmbblad i kanten alldeles

glatta 10 crassifolia.

1. *St. némorum* L. — Stjälkar från grenig rotstock, 20—60 cm, upprätta eller uppstigande, trinda, rundtom mjukhåriga eller nedtill nästan glatta, spensliga och bräckliga, i toppen greniga, vid basen alstrande långa, fjälliga utlöpare under marken eller bladiga ofvan marken; blad tunna, äggrunda med hjärtlik bas, spetsade, de öfre oskaftade, minst dubbelt så långa som breda och med afsmalnande bas, alla jämte skaft gleshåriga och vanligen hårbräddade; blommor stora, omkring 1,5 cm vida, i glest och smalt knippe i stjälkens spets; skärmbblad så småningom aftagande i storlek, örtartade, lansettlika; foderblad smalt äggrundt lansettlika, trubbad, nästan nervlösa, vanligen endast vid basen småludna eller nästan glatta; kronblad hvita, delade nästan till basen; ståndare 10; fröhus aflångt, 1½ gånger längre än fodret; fröfäste pelarlikt förlängdt; frön ljusbruna, upphöjdt småknöliga. 4 6—8. Lundarf; fuktiga och skuggiga ställen. Sk.-Lpm. (Ej Gtl. Upl.). — En form med smalt äggrunda—äggrundt lansettlika öfre stjälkblad är *f. Reichenbáchii* (Wierz.); träffas stundom med mindre blommor och felslagna ståndare: *f. femínea* Murb.

* *glochidospérma* *Murb.* — Äfven de öfre stjälkbladen tydligt skaftade och med hjärtlik bas, deras längd af högst dubbla bredden; skärmbblad hastigt aftagande i storlek, vanligen endast de två nedersta örtbladsliknande, de öfriga mycket små, hvitaktiga; fröhus ända till 2 gånger längre än fodret; frön försedda med i spetsen hullingklädda taggar. Sk. Bl.

2. *St. media* (*L.*) *Cyr.* — Stjälkar nedtill ofta rotsläende, trinda, från några få—30, stundom ända till 60 cm långa, slaka, nedliggande—uppstigande, mera sällan enkla och uppräta, med en ullhårig rand växelvis på ena sidan, för öfrigt glatta; blad stundom alla skaftade, längre än sina vingkantade, hårbräddade skaft, elliptiska—äggrunda, spetsiga, glatta, ända till 4,5 cm långa; blomskåft intill 4,5 cm långa; blommor i slutligen glesa knippen; foderblad bredt lansettlika, nästan nervlösa, hinnkantade, glandelhåriga, stundom glatta, längre än de djupt 2-delade kronbladen; ståndare 3—7, med rödvioletta knappar; fröhus äggformigt, vid basen bukigt afrundadt, med mycket kort fröfäste; frön mörkbruna, endast småknottriga. ☉ 3—10 (blida vintrar året rundt). Våtarf; odlade ställen, åkrar. o. s. v. a. Sk.-Norrl. — Någon gång saknas kronblad: f. *spoliáta*.

* *neglécta* *Weihe.* — Större och gröfre och vanligen mörkgrön, med större, något köttiga blad; kronblad så långa som fodret; ståndare 10, med purpuröda knappar; frön i yttre kanten med höga, kägelformiga vårtor. ☉ 5, 6. Fuktiga ställen i löfskog (isynnerhet bokskog). Sk. Sm. Utbredning ej fullt känd.

3. *St. apétala* *Urcia.* — Lik föregående art, men af ljusare färg och snart gulnande; stjälkar mera uppräta, något styfva och bräckliga och mera sällan rotsläende; blad späda, äggrunda, högst 2,5 cm långa; blommor i början i hopträngda knippen; blomskåft kortare, högst 2,5 cm; foderblad smalt lansettlika, spetsiga; kronblad saknas; ståndarknappar gråvioletta; fröhus aflångt, vid basen föga bukigt; frön småknottriga. ☉ 5, 6. Blökarf; lösare sandjord, skogsbyn, fångupplag, o. s. v. Sk. Sm. Gtl. — Någon gång finnas små obetydliga, grönhvita kronblad, men endast i de första blommorna: f. *brachypétala* *Jung.*

4. *St. holóstea* *L.* — Rotstock grenig, krypande och bräcklig, med dels 10—30 cm långa, bladiga, blomlösa grenar, dels från uppstigande bas uppräta, 15—40 cm höga, 4-eggade, spröda, glatta eller isynnerhet under bladfästena borstkantiga, upptill greniga,

blombärande stjälkar; blad parvis hopväxta vid basen, styfva, rakt utstående, smalt lansettlika med lång spets, i kanterna och på ryggnerven liksom smäsågade af korta, borstlika hår; blommor stora, $1\frac{1}{2}$ –2 cm vida, sällan mindre, i glest knippe i stjälkens spets, på långa, gleshåriga skaft; foderblad äggrundt lansettlika, nervlösa, hinnkantade, glatta; kronblad ungefär dubbelt längre än fodret, klufna till midten; ståndare 10; fröhus af fodrets längd, öppnande sig med 6, slutligen till basen skilda skal; frön 2,4–2,7 mm, rödbruna, småtaggiga. 4 5–7. **Sågarf;** lundar, snår. Sk.-Bh. och Upl. (ej Gtl.) — Varierar stundom med kronblad af blott fodrets längd eller kortare: f. micropétala *Svanl.*, vid Karlskrona; har i Danmark anträffats med djupt 4-klufna kronblad, f. laciniáta *Rostr.*, och äfven utan kronblad, f. apétala *Rostr.*

5. *St. uliginósa Murr.* — Stjälkar talrika, 8–35 cm, nedliggande eller något uppstigande, greniga, 4-kantiga, glatta, nedtill oftast rotsläende; blad något tjocka, blågröna, spetsiga, aflångt eller äggrundt lansettlika, glatta, endast vid basen hårbräddade, på de under hösten i de nedre bladvecken sig utvecklande blomlösa öfvervintringsskotten skaftade; skärmblad i kanten utan hår; blomskaft upptill starkt förtjockade; blommor små, öppna 6 mm vida; foderblad syllikt lansettlika, 3-nerviga, glatta, hinnkantade; kronblad nästan till basen 2-delade, dubbelt kortare än fodret; fröhus af fodrets längd; frön 0,6–0,7 mm, mörkbruna, småknottiga. 4 5–8. **Källarf;** källdrag, rännilar, o. s. v. Sk.-s. Norrl. (ej Gtl.). — Stundom saknas kronblad: f. apétala *Rchb.*; v. heterophýlla *Norm.* är en höstform med blomlösa öfvervintringsskott.

6. *St. palústris (Murr.) Retz.* — Stjälkar talrika från en grenig, krypande rotstock, styft uppräta, 15–45 cm, tydligt 4-kantiga, nedtill sköra, upptill med få, nästan uppräta grenar; blad 2–5 cm långa, smala, nästan jämbreda, de nedersta aflångt äggrunda, än blågröna (f. *glauca With.*), än rent gröna (f. *dilleniána (Moench.)*); blomknippe i stjälkens spets, 3–9-blommigt, med långa, fina, glatta blomskaft; blommor stora, omkring $1\frac{1}{2}$ cm vida; foderblad 5–8,5 mm långa, smalt lansettlika, spetsiga, hinnkantade, 3-nerviga, alldeles glatta; kronblad vanligen märkbart längre än fodret, nästan till basen 2-delade; fröhus aflångt, af foderbladens längd; frön 1,2–1,5 mm, rynkade. 4 6, 7. **Kärrarf;** fuktiga ängar, stränder. Sk.-s. Norrl. (ej Gtl.). — Uppträder ofta i en ♀-form med i

allmänhet blott 5 korta ståndare utan frömjöl; kronblad af fodrets längd eller kortare: f. parviflöra *Klett & Richt.*

7. *St. graminea* L. — Stjälkar flere från rotstocken, slakt nedliggande eller uppstigande, sällan nästan uppräta, 10–40 cm, tydligt 4-kantiga, vanligen mycket greniga med utspärrade grenar; blad $1\frac{1}{2}$ –3 cm långa, jämbredt lansettlika, med största bredden (2–9 mm) närmare basen, rent gröna, vid basen vanligen något hårbräddade; blomknippe i stjälkens spets, vanligen rikblommigt och yfvigt, med glatta blomskaft; blommor 8–10 mm vida; foderblad 3,5–5,5 mm långa, lansettlika, spetsiga, 3-nerviga, i hinnkan-ten vanligen dunhåriga, eljest glatta; kronblad längre—något kortare än fodret, nästan till basen 2-delade, med smalare flikar än hos föregående; fröhus aflångt, nära dubbelt längre än fodret; frön 1–1,2 mm långa, gråbruna, smårynkade. 4 6–9. Stjärnarf; torra ängar, betesmarker. a. Sk.-Norrl. — Har liksom föregående äfven en ♀-form med mindre blommor och korta ståndare med gula (hos ♂ rödaktiga), innehållslösa knappar: f. parviflöra *Lge.*; var. dessutom med kronbladen nästan dubbelt längre fodret: f. *Pachéri Wohlff.*, eller utan kronblad: f. *apétala Boenn.*; med bladen på de blomlösa höstskotten kortskaftade, omvänt äggrunda—elliptiska: f. *spathuláta Rechb.* samt någon gång (endast på stränder?) med stjälkblad bredt äggrunda, de nedre trubbiga, tjockare och något köttiga: f. *litorális Strömf.* (in sched.) så Ög. Husby.

× *St. graminea* × *longifólia* — Skild från *graminea* genom något stråfhårig stjälk, stråfbräddade blad med största bredden på midten, från *longifólia* genom hårbräddade skärmblad, från båda genom dåligt frömjöl och outvecklade fröhus och frön. Mpd. Bólom. (*Neuman*). Foderbladen äro 3–4 mm långa, något hårbräddade och kronbladen af fodrets längd. Är till alla delar en fullständig mellanform; den af *Murbeck* beskrifna från Norge närmar sig mera *longifolia*. Hit hör antagligen *graminea* f. *júncea Fr.*

× *St. graminea* × *palústris* — Skild från *graminea* genom smalare blomställning och större blommor; foderblad 5–7 mm långa; från *palústris* genom hårbräddade skärm- och foderblad; från båda genom dåligt frömjöl och felslagna fröhus och frön; kronblad af fodrets längd eller kortare; stjälkblad vid basen något hårbräddade eller glatta. Bl. Knipehall (*Neuman*). — Är en f. sub*graminea*.

8. *St. longifolia* *Mühlenb.* — Ljust och lifligt grön; stjälkar från en krypande rotstock uppstigande, 10–35 cm höga, mycket spensliga och spröda, otydligt 4-kantiga, med nästan mikroskopiska, utstående, sträfva hår; blad mot basen skaftligt afsmalnande, med största bredden (1,5–5 mm) ofvanom midten, smalt lansettlika, 1–5 cm långa, vid basen vanligen hårbräddade; skärmblad liksom foderbladen i kanten glatta; foderblad äggrundt lansettlika, 2–3 mm långa, först vid fruktmognaden eller torkade tydligt 3-nerviga; kronblad 2–3,5 mm långa, nästan till basen 2-delade; fröhus aflångt, längre--dubbelt längre än fodret; frön 0,8–1 mm långa, mörkbruna, svagt småknöliga, glänsande. 4 6–8. Skogsarf; barrskog. Sk.-Norrl. (ej Öl. Gtl.).

9. *St. alpéstris* *Hn.* — Stjälkar många från en krypande rotstock, 4-kantiga, nedliggande eller uppstigande, 8–30 cm, glatta och släta, med vid basen trådlika utlöpare; blad rent gröna, smalt-äggrundt lansettlika, bredast något nedom midten, i kanten med mycket små och utstående, sträfva hår jämte längre och mjuka; blommor ensamma i bladvecken eller vanligen i rikt knippe i stjälkens spets; blomskaft i spetsen förtjockade; foderblad äggrundt lansettlika, 2,5–3 mm långa, hinnkantade och i kanten glatta, otydligt nerviga; stift vanligen 4; fröhus aflångt äggformigt, nästan dubbelt längre än fodret och slutligen brunt; frön 0,8–1 mm, rödbruna, glatta eller nästan glatta, matta. 4 7, 8. Fjällarf; fuktiga ställen i fjälltrakter. Lpl.-Dlr. och Ågm. — Kronbladen äro hos hufvudformen något längre än foderbladen, men hos oss uppträder den nästan uteslutande utan eller blott med 2–3 mycket små, snart affallande kronblad: f. *calycántha* (*Ledeb.*).

× *St. alpéstris* × *longifolia* — Skild från *alpéstris* genom skärmbladen, som (åtminstone de öfre) äro hinnaktiga eller hinnkantade, sällan helt gröna, och stjälkarna, som hafva små sträfva, vårtlika hår; från *longifolia* genom åtminstone till midten hårbräddade blad och skärmblad, med största bredden vid eller något nedom midten; kronblad 1–3, kortare än fodret och snart affallande; från båda genom dåligt frömjöl och aldrig utvecklade fröhus och frön; foderblad 2–3 mm långa, i kanten glatta; stift 3 eller 4. Norrl. bland stamarterna ej så sällan.

10. *St. crassifolia* *Ehrh.* — Fullkomligt glatt ört; stjälkar flere från en krypande, grenig rotstock, 5–30 cm, trubbkantiga, nedliggande--nästan uppräta, vid basen med långa, trådlika, fjällklädda utlöpare; blad smalt lansettlika--bredt äggrunda eller ellip-

tiska; skärblad småningom aftagande i storlek, de nedersta af stjälkbladens storlek; blommor på upptill något vidgade skaft, vid basen trattlikt afsmalnande, ensamma från bladveckan eller i knippe i stjälkens spets; foderblad äggrundt lansettlika, trubbiga, något hinnkantade, otydligt 3-nerviga, 2,5–3 mm långa; kronblad längre än fodret; fröhus aflångt äggformigt, något längre än fodret, med ljusa skal; frön rödbruna, 0,9–1 mm, nästan runda, svagt men tydligt rynkade. 4 6, 8. Tjockarf. — Uppträder under 2 former, mellan hvilka likväl öfvergångsformer finnas; f. paludósa (*L. L. Læst.*): oftast upprät med vanligen först vid eller ofvan midten grenade stjätkar och mer uppräta grenar; blad mer trubbad (6–15 mm långa, 3–7 mm breda); blommor oftast i knippe; fuktiga ställen i fjälltrakter. Vg. vid Barnesjön; f. brevifólia (*Rafn.*): bildar täta mattor; stjätkar nedliggande, redan från basen greniga, med utspärrade grenar; blad spetsiga (6–15 mm långa, 2–5 mm breda); blommor ofta ensamma. Hafsstränder. Sk.-Bh. Öl. (fordom Gtl.) samt på barlastplatser.

14. *Cerástium* L. Ärfve.

Foderblad 5, sällan 4; kronblad 5–4, hvita, 2-klufna–urnupna eller hela, saknas stundom; ståndare 10, sällan 5 eller 4; stift 5, sällan 3 eller 4; fröhus nästan cylindriskt, upptill vanligen krökt blott i spetsen öppnande sig med 10, sällan 6 eller 8 likformiga tänder; frön runda–äggformiga.

A. Fleråriga örter med blomlösa bladiga grenskott vid stjätkbasen:

I. Kronblad dubbelt eller nära dubbelt eller mer än dubbelt längre än fodret:

a. Stift 3 (blott i enstaka blommor 4 eller 5); fröhusets tänder vanligen 6 1 **trigynum**.

b. Stift 5 (sällan 4); fröhusets tänder 10–8:

1. Stjätkar 3-mångblommiga; blad jämn breda—smalt (sällan bredt) lansettlika 2 **arvénse**.

2. Stjätkar 1–3-(sällan 5-)blommiga; blad bredt lansettlika—bredt elliptiska; fjällväxter:

* Foderblad äggrunda eller bredt äggrundt lansettlika 3 **Edmonstónii**.

** Foderblad lansettlika eller smalt äggrundt lansettlika 4 **alpinum**.

II. Kronblad icke eller obetydligt längre än fodret 5 **vulgare**.

B. Ettåriga örter utan bladiga grenskott:

I. Foderblad äfven i själfva spetsen håriga; kronblad vid basen hårbräddade:

a. Fruktskaft längre än fröhuset; detta senare föga längre än fodret 6 **brachypetalum**.

b. Fruktskaft kortare än fröhuset; detta slutligen dubbelt längre än fodret 7 **glomeratum**.

II. Foderblad i själfva den hinnaktiga spetsen glatta; kronblad utan hår vid basen:

a. Blomskaft ständigt uppräta eller bildande en trubbig vinkel med närmast undre stamled; skärmbblad icke eller smalt hinnkantade:

1. Skärmbblad utan hinnkant; blommor vanligen 4-taliga:

* Stjälkar vanligen nedom midten blom bärande; foderblad kortspetsade; frön mörkbruna 8 **tetrándrum**.

** Stjälkar vanligen först vid eller ofvan midten blom bärande; foderblad långspetsade; frön ljusbruna 9 **subtetrándrum**.

2. Öfre skärmbblad med smal hinnkant; blommor alla 5-taliga:

* Kronblad något längre än fodret; ståndare 10; frön mörkbruna 10 **pumilum**.

** Kronblad icke längre än fodret; ståndare 5—7; frön ljusbruna 11 **glutinósum**.

b. Blomskaft efter blomningen nedåtriktade, bildande en spetsig vinkel med närmast undre stamled; skärmbblad (isynnerhet mot spetsen) bredt hinnkantade 12 **semidecándrum**.

(Hybrider: se texten!)

1. **C. trigynum Vill.** — Löst tufvad, glänsande mörkgrön, nedliggande och rotsläende, nästan glatt ört med få-(1-4-)blommiga,

4–10 cm långa stjälkar; blad aflånga—nästan jämbreda, de blomlösa grenskottens ensidigt riktade, med afsmalnande bas; skärmbblad utan hinnkant; blomskåft $1\frac{1}{2}$ –4 gånger längre än fröhuset, ensidigt glandelhåriga, efter blomningen något sidoböjda; foderblad smalt aflånga, hinnkantade; kronblad i spetsen klufna till ungefär $\frac{1}{4}$ af sin längd; fröhus nästan rakt, dubbelt längre än fodret; frön 1 mm, vårtprickiga. 4 7, 8. Snöärfve; våta ställen i fjäll. Lpl.-n. Dlr.

2. *C. arvensis* L. — Stjälkar talrika från en grenig rotstock, 10–30 cm långa, småludna, nedtill stundom nästan glatta, upptill jämte blomskåft och foder glandelhåriga, i bladveckan försedda med smala rosettblad eller nedtill korta skott; skärmbblad lansettlika, tämligen bredt hinnkantade; blomskåft $1\frac{1}{2}$ –5 gånger längre än fodret, efter blomningen utstående; foderblad aflånga—äggrundt lansettlika, bredt hinnkantade; kronblad 2–3 gånger längre än fodret, klufna till ungefär $\frac{1}{3}$; fröhus vanligen förkrympt, kortare än fodret, fullt utbildadt något längre; frön 1 mm, bruna, vårtprickiga. 4 5–8. Fältärfve; torr ängsmark, vägkanter o. s. v. Sk.-s. Norrl. — Uppträder stundom såsom ♀-form med kortare kronblad (7–10 mm) och ståndarsträngar med små knappar utan frömjöl; var. på Otl. med bredt lansettlika—nästan äggrunda blad: v. gotländicum.

3. *C. Edmonstonii* (Wats.) Murb. & Ostenf. — Tätt tufvad ört med vid basen nedliggande och rotsläende, 3–10 cm långa (sällan längre), 1–2-(sällan 3-)blommiga, nedtill nästan glatta, i öfrigt med utstående hår, upptill äfven med glandelhår försedda stjälkar; blad ovala—bredt elliptiska, glest mjukhåriga, grenskottens ofta endast hårbräddade; skärmbbladen äggrunda—äggrundt lansettlika, örtarde eller de öfre mycket smalt hinnkantade; foderblad trubbiga, hinnkantade, långt glandelhåriga; kronblad klufna till $\frac{1}{4}$; fröhus nästan dubbelt längre än fodret, upptill något smalare, nästan rakt; frön 1,5–1,8 mm, bruna, med fast och åtsittande, upphöjdt vårtprickigt skal. 4 7, 8. Polärfve; högfjäll. r. Lpl.

4. *C. alpinum* L. — Löst tufvad; stjälkar 5–20 cm långa, 1–3-(sällan 5-fler-)blommiga; blad äggrunda—lansettlika; skärmbblad jämbredt lansettlika, hinnkantade eller de nedersta örtartade; fröhus nära dubbelt längre än fodret, nästan jämntjockt; frön 1–1,4 mm, bruna, upphöjdt vårtprickiga; i öfrigt som föregående. 4 7, 8. Fjällärfve; fjäll och fjälltrakter, sällan sydligare. Lpl.

och Nb.-n. Dlr. nv. Vstm. Vg. Halle- och Hunneberg. — Var. betydligt till hårligheten; är vanligen till alla örtartade delar mjukhårig och upptill äfven glandelhårig, men öfvergår utan gräns i följande ytterlighetsformer: v. lanátum (*Lam.*): blad breda, jämte stjälk tätt och hvitt ullhåriga och v. glabrum *Retz.*: blad smala, glatta eller glest hårbräddade, i öfrigt glänsande glatt eller med mycket sparsamma hår.

× alpinum × Edmonstónil — Skiljer sig från alpinum genom lägre stjätkar från tätare tufvor, bredare stjäklblad och foder; från Edmonstónii genom rikligare och mjukare hårlighet samt smalare blad och foder; frömjöl och frön städse felslagna. Lul. Lpm. vid Kaitumsjöarna bland stamarterna.

× alpinum × vulgære — Löst tufvad med talrika, 3—10-blommiga, rundt om mjukludna, upptill glandelhåriga stjätkar; blad mjukhåriga, dock ej ullhåriga; skärmbblad hinnkantade eller de nedersta örtartade; blomskäft städse uppräta, i spetsen raka; kronblad $1\frac{1}{4}$ — $1\frac{1}{2}$ gånger längre än fodret; frömjöl och frön outvecklade, därför fröhus förkrympta, flere gånger kortare än fodret. Bland stamarterna i Nb. och Torn. Lpm.

5. *C. vulgære* *Hn.* — Stjätkar uppstigande eller nedliggande, 5—35 cm, småludna af utstående, något borstlika hår, vid basen med få, stundom först efter blomningen framkommande grenskott; blad gleshåriga, vanligen äggrundt aflånga, de nedre afsmalnande till ett skaft; skärmbblad äggrundt lansettlika, hinnkantade, de nedersta stundom tämligen stora och örtartade; frukt-skaft något längre eller kortare än fröhuset; foderblad något spetsade, hinnkantade, utom i själfva spetsen håriga; kronblad (hos hufvudformen, f. triviåle *Link*) kortare eller knappt längre än fodret, klufna till $\frac{1}{2}$ eller $\frac{1}{4}$; ståndare stundom blott 5; fröhus ungefär dubbelt längre än fodret, jämntjockt, något krökt; frön 0,6—0,8 mm, bruna, svagt vårtprickiga. 4 5—10. Hönsärfve; gräs-beväxta ställen etc. Sk.-Lpl. — Var. på fuktiga ställen i södra Sv. med glatta eller glest hårbräddade blad, nedtill glatt, upptill ensidigt hårig stjälk: f. holosteóides (*Fr.*); på Ötl. är den funnen alldeles glatt: f. glabérrimum *K. Joh.*; isynnerhet i fjäll-trakter och vid kusten med stjälkens öfre del jämte blomskäft och foder rikt glandelhårig: f. glandulósum *Boenn.*; på grusiga ställen med jämbreda, smala blad: f. anómalum *Afz.*; en form med talrika, tufflikt sammanflätade grenskott, glatta eller gleshåriga blad, kronblad 1—2 mm längre än fodret är f. cæspitósum *Neum.*; i högt gräs blommar arten redan under första året och får där trådlik, ensam stjälk (f. filifórme *Hn.*).

* *alpéstre* (*Lindbl.*) *Hn.* — Kronblad betydligt längre än foderbladen; frön större (0,9–1,1 mm), upphöjdt vårtprickiga; är vanligen högre och nedtill mer långhårig, upptill ofta klibbluden, mindre rikblommig samt har bredare och längre fröhus än hufvudarten. 4. Fjälltrakter. Lpl.-Dir.

6. *C. brachypetalum* *Desp.* — Blågrön, tät- och vanligen långhårig ört med utstående hår; stjälk tämligen styf, 10–35 cm, enkel eller från basen svagt grenad; blad äggrunda–äggrundt aflånga, de nedre afsmalnande till skaft; blomställning gles; kronblad kortare än fodret, klufna till åtminstone $\frac{1}{4}$; ståndare vanligen 10; fröhus tämligen bredt, något krökt, bildande nästan rät vinkel med det vid foderbasen starkt krökta fruktskaftet; frön 0,5 mm, rödbruna, i kanten tydligt finkorniga. ☉ 5, 6. Raggärfve; torra ställen. r. Södra Sv. — Var. ofta med öfre stamled jämte blomskäff och foder rikt glandelhåriga: f. *glandulosum* *Koch.*

7. *C. glomeratum* *Thuill.* — Ljusgrön, beklädd med långa, mjuka, utstående hår, upptill äfven glandelhårig; stjälk 8–35 cm, oftast från basen grenig med slaka, uppstigande eller uppräta grenar; blad bredt elliptiska–nästan rundade, de nedre afsmalnande till skaft; kronblad klufna till blott $\frac{1}{3}$, än något längre, än mer än dubbelt kortare än fodret; ståndare oftast 10; fröhus smalt, bågböjdt; frön 0,5 mm, ljusbruna, i kanten glest finkorniga. ☉ 5–10. Mjukärfve; något fuktiga, helst odlade ställen. Sk.-s. Norrl. (ej Ctl.). — Var. ofta utan kronblad och då med mindre blommar, men endast 5 ståndare: f. *apetalum* (*Dumort.*)

8. *C. tetrándrum* *Curt.* — Mörkgrön, mer eller mindre klubbhårig; stjälk sällan enkel, vanligen från basen grenad i utspärrade, 3–16 cm långa grenar; blad äggrunda–bredt elliptiska; nedre skärmbblad bredare än stjälkbladen och oftast lika långa; blomställningen starkt spärrgrenig och vanligen gles; fruktskaft $1\frac{1}{2}$ –4 gånger längre än fröhuset; foderblad bredt äggrundt lansettlika; kronblad klufna till $\frac{1}{3}$, något kortare än fodret; ståndare vanligen 4 eller 5; fröhus med tämligen vid mynning, icke eller blott med $\frac{1}{3}$ af sin längd utskjutande ur fodret; frön 0,7 mm, finkorniga. ☉ 5–7. Strandärfve; klippiga och sandiga hafstränder. Obg. Bh.

9. *C. subtetrándrum* (*Lge*) *Murb.* — Ljusgrön, klubbhårig; stjälk 3–16 cm, enkel eller från roten grenad; blad aflångt äggrunda–bredt elliptiska; alla skärmbblad smalare och kortare än

stjälkbladen, endast hos yppiga individ de nedersta af samma bredd; fruktskaft något kortare—dubbelt längre än fröhuset; blom-
mor öfvervägande 4-taliga, men hos kraftigare individ mest 5-ta-
liga; foderblad smalt äggrundt lansettlika; kronblad klufna till
 $\frac{1}{3}$, betydligt kortare än foderbladen; ståndare vanligen 4—6; frö-
hus med tämligen smal mynning och mera utskjutande än före-
gående; frön 0,5 mm, svagt finkorniga. \odot 5, 6. **Kustärfve**; san-
diga och kort gräsbeväxta hafsstränder. Sk. Bl. Öl. Gtl.

10. *C. pumilum* Curt. — Mörkgrön, vanligen rödt anlupen,
kort och tätt klibbluden; stjälk 3—17 cm, enkel, upprät eller från
roten grenad med uppstigande, ofvan midten blombärande gre-
nar; blad äggrundt aflånga—bredt elliptiska; skärmbbladen mindre
än stjälkbladen, utan eller de öfversta med mycket smal hinnkant;
fruktskaft ungefär af fröhusets längd; foderblad vid fruktmognaden
4,5—6,5 mm långa, med tämligen utdragen spets; kronblad klufna
till mer än $\frac{1}{3}$; fröhus tämligen bredt, $1\frac{1}{2}$ gånger längre än fo-
dret; frön 0,7 mm, finkorniga. \odot 5, 6. **Kalkärfve**; torra ställen,
backar på kalk. Sk. (Årup), Bl. Öl. Gtl.

\times *pumilum* \times *vulgare* — Stjälk vid basen ofta med grenskott, upptill
liksom blomskaff och foder både rikt glandelhårig och med borstlika hår;
blad utdraget äggrunda, särdeles i kanten med långa, styfva borsthår; skärm-
blad äggrundt lansettlika, de nedre örtartade, de öfversta något hinnkantade;
kronblad (5,5—6,5 mm) klufna till nära $\frac{2}{5}$; ståndare 10, med odugligt frö-
mjöl; fröhus och frön outvecklade. \ddagger . Öl. Resmo, enstaka bland stam-
arterna.

11. *C. glutinosum* Fr. — Ljusgrön, kort och tätt klibbluden;
skärmbblad alla med smal hinnkant eller de nedersta på kraftigare
individ helt örtartade; foderblad vid fruktmognaden 3,7—5 mm,
kortspetsade; kronblad 3,5—5 mm, klufna högst till $\frac{1}{3}$; fröhus-
tämligen smalt, nästan dubbelt längre än fodret; frön 0,5 mm,
svagt finkorniga; eljest som föregående art. \odot 5, 6. **Sandärfve**;
torra, sandiga ställen. Södra Sv.

\times *glutinosum* \times *subtetrándrum* — Skild från *glutinosum* genom större
och mer örtbladlika skärmbblad, genom 4-talighet i en eller annan blomma,
samt märkbart kortare fröhus, utskjutande blott $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{3}$ af sin längd; fr-
subtetrándrum genom mindre vidlyftig blomställning och något hinnkan-
tade öfre skärmbblad; frömjöl delvis (15—50%) odugligt; frön i en eller an-
nan frukt felsläende. Sk. mellan Malmö och Limhamn enstaka bland stam-
arterna.

12. *C. semidecándrum* L. — Ljus- eller mörkgrön, tätt små-
luden och särdeles upptill klibbhårig, med uppräta eller nedlig-
gande, 3—20 cm långa, först i öfre delen blombärande grenar;

blad aflångt äggrunda—brett elliptiska; skärmbblad alla små; blomskaff fina, af fröhusets längd—dubbelt längre, vid fruktmognaden åter uppräta; foderblad bredt hinnkantade, med något utdragen spets; kronblad kortare än fodret, klufna till $\frac{1}{4}$ eller $\frac{1}{5}$; ståndare oftast 5; fröhus tämligen vidt, med $\frac{2}{3}$ af sin längd utskjutande ur fodret, mot spetsen något krökt; frön 0,5 mm, ljusbruna, svagt finkorniga. ☉ 5, 6. Bäckärfve; torra ställen. Södra och mell. Sv. — Ofta felslår frukten i alla blommorna (antagligen i följd af någon parasitsvamp), hvarmed följer hopträngd blomställning, ständigt uppräta, korta blomskaff och små, slutna foderblad (= f. *hybridum* *Gren.*). — Var. för öfrigt; f. *macilentum* (*Aspegr.* som art): till alla delar fullkomligt glatt, nv. Sk. ö. Bl.; f. *dolosum* *Murb.*: nedre skärmbblad, sällan nästan alla, helt örtartade, af samma form som stjälkbladen. v. Sk. Alnarp vid stranden.

× *C. semidecándrum* × *subtetrándrum* — Skild från *semidecándrum* genom icke hinnkantade nedre skärmbblad, ständigt uppräta eller något utåtriktade fruktskaff samt genom en eller annan 4-talig blomma; från *subtetrándrum* genom tydligt hinnkantade öfre skärmbblad, något smalare, i spetsen mindre djupt klufna kronblad och något krökta fröhus; från båda genom korta fröhus, utskjutande blott till $\frac{1}{4}$ af sin längd; frömjöl dåligt (60—90 %); frön i många frukter felsläende. Sk. mellan Malmö och Limhamn, enstaka bland stamarterna.

15. *Holosteum* L. Vårling.

Foderblad 5, sällan 4; kronblad 5 (4), naggade—3-tandade; ståndare 3, sällan 4—5; stift 3; fröhus öppnande sig med 6 i spetsen tillbakarullade tänder; frön plattade, runda.

H. umbellátum L. — Blågrön och något köttig ört; stjälkar vanligen flera från roten, 5—20 cm, uppräta, glatta eller isynnerhet upptill glandelhåriga, ofvan midten bladlösa; blad äggrunda, oskaffade, spetsiga, glatta, vanligen glandelhårigt kantade; blomflock omkring 5-blommig, med glatta, slutligen nedböjda, omkring 3 cm långa skaff och med svepe af små, hinnaktiga skärmbblad; foderblad lansettlika, hinnkantade, glatta; kronblad hvita eller svagt rödletta, längre än fodret; fröhus äggrundt—elliptiskt, nästan dubbelt längre än fodret. ☉ 4, 5. Vårling; sandiga ställen i s.ö.-Sv. upp till Kalmar, Öl. Gtl. — f. *Heufféliei* *Wiersb.*: större (till 30 cm hög) och kraftigare; starkt klubbigt glandelhårig, äfven på blomskaffen. Sm. Kalmar.

16. *Arenaria* L. Narf.

Foderblad 5; kronblad 5, hela eller urnupna; ståndare 10, sällan 8; fröhus öppnande sig med 6 långt åtskilda tänder; frön njurformiga, med eller utan hvit fästknöl.

A. Kronblad kortare än foderbladen:

I. Blad tydligt skaftade; frön glänsande svarta med uppsvälldt hvitt fäste 1 *trinervia*.

II. Blad oskaftade; fröfäste ej uppsvälldt; frön bruna, glanslösa 4 *serpyllifolia*.

B. Kronblad tydligt längre än foderbladen:

I. Tufvig, med blomlösa grenskott vid basen; foderblad utan köl, glatta 2 *elliata*.

II. Utan blomlösa grenskott; foderblad kölade, vanligen håriga 3 *góthica*.

1. *A. trinervia* L. — Stjälkar vanligen många från roten, 15–30 cm, uppstigande, spensliga och slaka, småhåriga, greniga; blad äggrunda, helbräddade och hårbräddade, svagt uddspetsade, 3(–5)-nerviga, tunna och lifligt gröna; blommor ensamma i bladvecken och i toppen, långskaftade; foderblad lansettlika—nästan syllika, bredt hinnkantade, tätt 3-nerviga med starkare, något kölad midtnerv, småhåriga; kronblad minst hälften kortare, omvänt äggrunda, hvita; fröhus knappt af fodrets längd, dess tänder tillbakarullade i spetsen. ☉ 6, 7. Skogsnarf; skuggiga, myllrika ställen. Sk.-Norrl.

2. *A. elliata* L. v. *humifusa* (Wg.) — Tufvad, bildande täta mattor, öfver hvilka de 1–2-blommiga blomgrenarna knappt höja sig; stjälk glatt eller svagt hårig; blad små, aflånga—tunglika, något skaftade, nervlösa och köttiga, glatta eller vid basen ofta hårbräddade, tätsittande isynnerhet på blomgrenarna; foderblad äggrunda, spetsiga, kortare än de hvita kronbladen och fröhuset; frön rostbruna. 4 7, 8. Fjällnarf; högfjäll. Lule Lpm. på fjället Unna Tokiwara.

3. *A. góthica* Fr. — Stjälkar vanligen många från roten, uppstigande eller uppråta, 2–10 cm, småhåriga, enkla eller något greniga, fåblommiga; blad ovala—äggrunda, oskaftade, lifligt gröna, liksom blomskärmen i kanterna och på baksidans midtnerv håriga; foderblad äggrundt lansettlika, tydligt nerviga, hinnkantade;

kronblad hvita; fröhus äggformiga; frön svarta. ☉ och möjl. ☉
5—9. Kalknarf; torra ställen på kalk. Vg. Otl.

4. *A. serpyllifolia* L. — Gråaktig ört; stjälkar vanligen talrika, uppstigande—upprätta, utan grenskott, styfva, 5—30 cm., sällan mindre, småhåriga, upptill upprepadt gaffelgreniga; blad ägg-runda, spetsiga, små och fasta, otydligt nerviga, hårbräddade och sträfvä, oskaftade utom de allra nedersta; foderblad lansettlika (omkring 4 mm långa), kölade, 3-nerviga, bredt hinnkantade, styfhåriga; kronblad hvita, smalt ovala; fröhus ungefär af fodrets längd, vanligen något längre, äggformigt, vid basen starkt buktigt uppsväldt, tjockväggigt; frön små, mindre än 0,5 mm, bruna. ☉
6—9. Sandnarf; torra ställen, klippor, åkrar. a. Sk.-Norrl. — Varierar: v. *viscida* Lois.: växtens öfre delar, särskildt fodret, glandelhåriga. Sk.-Norrl.; f. *condensata* Lge: liten, 3—8 cm, nedliggande, 1—3-blommig; blad bredt ägg-runda, längre än stamled. Här och där.

* *tenülor* Mert. & K. — Af slankare och finare växt med längre stamled; blommor blott hälften så stora (foderblad omkring 2 mm långa); blomställning mycket fort ensidiga knippen med raka skenaxlar; fruktskaft utstående, mot spetsen uppkrota; fröhus tunnväggigt, kägelformigt, vid basen föga utvidgad, knappt af fodrets längd; frön mindre. Sk. Otl. (troligen flerstädes).

17. *Ammodénia* Gmel. Sandling.

Foderblad 5, köttiga; kronblad 5, hela, med utdragen klo; ståndare 10; stift 3; fröhus klotrundt, öppnande sig med till midten skilda, läderartade tänder; frön stora och få, nästan päronformiga.

A. *peplóides* (L.) Rupr. — Köttig, glänsande, glatt ört med nedliggande—uppstigande, 10—40 cm långa, ej sällan rotsläende, greniga stjälkar; blad bredt ägg-runda—elliptiska, oskaftade, korsvis motsatta och vanligen tätt sittande; blommor små, på korta skaft, ensamma i öfre blad- eller grenveckan, en del med ståndarknappar utan frömjöl (♀-blommor) och en del med sterilt fruktämne (♂-blommor); foderblad ägg-runda, hos ♂ af kronbladens längd, hos ♀ kortare än de tunglika, hvita kronbladen; fröhus ärtstort, med omkring 5—6 frön. 4 6—8. Strandsandling; sandiga hafsstränder (sällan ini landet). Sk.-Bh. och Norrl. — Får i lösare sand ofta mycket längre stjälkar, ända till 50 cm, med 4—5 cm långa stamled samt smalt elliptiska—aflånga blad:

f. oblongifolia (Torr. & Gr.); någon gång saknas kronblad:
f. apétala Rostr.

18. Alsine Wg. Nörel.

Foderblad 5; kronblad 5, hela eller något urnupna; ståndare 10, sällan 8 eller 5; stift 3, sällan 4; fröhus äggformigt-kägellikt, öppnande sig med 3 (4) till basen skilda skal; frön små, njurlika, ovingade.

A. Ettårig, ej tufvad, upprät och upprepadt gaffelgrenig ört 1 *viscosa*.

B. Fleråriga, tufvade örter med blott 1—2-blommiga, uppstigande grenar:

I. Örtblad nästan nervlösa, kronblad af fodrets längd eller längre:

a. Grenar upptill ludna och glandelhåriga . . 2 *biflora*.

b. Grenar glatta 3 *stricta*.

II. Örtblad upphöjdt 3-nerviga; kronblad kortare än fodret 4 *hirta*.

1. *A. viscosa* Schreb. — Stjälk 3—15 cm, trind, nästan från basen upprepadt och vanligen utspärradt grenig, liksom blad och foder glandelhårig; blad från bred hinnkantad och 3-nervig bas syllika; blomskäft 2—3 gånger längre än de små, omkring 3 mm vida blommorna; foderblad syllikt lansettlika, hinnkantade, 3-nerviga; kronblad bredt lansettlika, liksom det kägellika fröhuset kortare än fodret. ☉ 7, 8. Klubbnörel; sandfält. Östra Sk. — Varierar till alla delar glatt: f. *glabra* Marss. (Denna form ej att förväxla med den utländska, glatta *A. tenuifolia* Wg., som har större blommor, fröhus längre än fodret samt längre blomskäft).

2. *A. biflora* (L.) Wg. — Vanligen starkt tufvad med talrika grenskott, nedliggande, med 3—10 mm långa, håriga och isynnerhet upptill glandelhåriga, 1—2- (sällan 3-)blommiga grenar; blad smalt lansettlika, glatta eller glest hårkantade, (i friskt tillstånd) nästan nervlösa; blomskäft ungefär dubbelt längre än fodret; dettas blad aflångt lansettlika, smalt hinnkantade, glatta eller glest glandelhåriga, tydligt 3-nerviga; kronblad hvita eller rödletta, något längre än fodret, ofta urnupna; fröhus smalt äggformiga, nästan dubbelt längre än fodret. ☉ 7, 8. Fuktnörel; fuktiga ställen i fjällen. Lpl.-Hrj.

3. *A. strieta* (Sw.) Wg. — Tufvad som föregående, med nästan trådfina, glatta, 1-2- (sällan 3-)blommiga grenar; blad nästan trådsmala, liksom hela örten glatta, ofta krökta; blomskaff flera gånger längre (ända till 6 cm långa) än fodret; foderblad äggrundt lansettlika, hinnkantade, otydligt nerviga; krönblad af fodrets längd, hela, hvita; fröhus äggformiga, knappt längre än fodret. 4 7, 8. Raknörel; fjällängar. Lpl.-Hrj.

4. *A. hirta* (Wormskj.) Hu. — Tufvad såsom föregående, med 2-8 cm långa, kort glandelhåriga, vanligen blott 1-blommiga grenar; blad jämbreda-smalt lansettlika med kort udd, glatta eller de öfre något glandelhåriga; blomskaff 2-flera gånger längre än fodret; foderblad äggrundt lansettlika, spetsiga, upphöjdt 3-nerviga, glandelhåriga och svagt hinnkantade; kronblad hela, kortare än fodret; fröhus äggformiga, något längre än fodret. 4 7, 8. Rödnoel; grusiga ställen i fjällen. r. Lpl. — Hos oss är endast funnen *f. rubella* Wg.: med korta, styft uppräta, vanligen enblommiga grenar med endast 1-2 bladpar samt rödletta blommor; *f. foliösa* Hu.: med mera utdragna, slaka, oftast 2-blommiga grenar med 3-6 bladpar och hvita blommor förekommer i norska fjäll; kan möjligen finnas äfven hos oss.

19. *Sagina* L. Nejde.

Foderblad 4-5; kronblad 4-5, sällan felslagna, hela eller urnupna; ståndare 4-5-10; stift 4-5; fröhus äggformigt, öppnande sig med 4-5 tänder eller skal; frön små.

A. Blommor 5-taliga (stundom en eller annan 4-talig inblandad); steril bladrosett i midten:

I. Kronblad längre än foderbladen:

a. Kronblad dubbelt längre än foderbladen; stjätkar långa 1 **nodosa**.

b. Kronblad obetydligt längre än foderbladen; stjätkar korta, sällan något öfver 1 cm; fjällväxt . . 3 **nivalis**.

II. Kronblad högst af foderbladens längd (eller någon gång, hos 5 och 6, inga):

a. Kort glandelhårig; bladudd lång och fin . . 2 **subulata**.

b. Glatt; blad kort uddspetsade; foder tryckt till det mogna fröhuset 5 **Linnæi**.

- c. Glatt; foder vågrätt utstående från det mogna fröhuset 6 **procumbens**.
- B. Blommor 4-taliga (med en eller annan 5-talig inblandad); kronblad kortare än fodret eller saknas:
- I. Foderblad alla trubbiga, utan udd:
- a. Tufvad ört med steril, midtställd bladrosett:
1. Blomskäft efter blomningen alltid raka; stjälkar 1-blommiga; fjällväxt 4 **intermedia**.
 2. Blomskäft efter blomningen i spetsen båglikt nedböjda, slutligen raka; stjälkar vanligen flerblommiga 6 **procumbens**.
 3. Blomskäft efter blomningen alltid raka; stjälkar flerblommiga; hafsstrandväxt 7 **maritima**.
- b. Icke tufvad och utan midtställd bladrosett 7 **maritima**.
- II. De 2 yttre foderbladen uddspetsiga; ört utan bladrosett:
- a. Oftast med små kronblad; foderblad alla tryckta till det mogna fröhuset 8 **ciliata**.
 - b. Oftast utan kronblad; foderblad vågrätt utstående från det mogna fröhuset 9 **apétala**.

1. *S. nodosa* (L.) Fenzl. — Ört vanligen glatt, med många stjälkar; dessa 8–20 cm, sidoställda, ofta kretsformigt anordnade, antingen nedliggande och trådlika med långa, ofta rotsläende stamled, eller tämligen upprätta och kortledade, enkla eller greniga, jämte grenarna uppbärande en enda blomma eller ett fåblommigt knippe, i bladvecken liksom knutiga af små bladknippen (dvärggrenar); blad trådsmala, halftrinda, trubbad, med eller utan udd, de öfre mycket kortare än de nedre; blomskäft alltid upprätta, 2–flera gånger längre än fodret; blommor omkring 1 cm vida; foderblad ovala–aflånga, nervlösa, smalt hinnkantade; kronblad omvänt äggrunda, hvita; fröhus något längre än fodret. 4 6–8. Knutnejde; fuktiga ställen, stränder. a. Sk.-Norrl. — *Varieteter*: v. *glandulosa* (Bess.): stjälkar, blomskäft, foder och bladkanter glandelhåriga; bladknippena i bladvecken slutligen affallande; ej sällan; v. *ramosissima* *Wohlf.*: stjälkar mycket talrika, bildande täta mattor; grenveckens bladknippen slutligen utvecklade till 1–4 cm långa, sterila eller blombärande grenar; på

mera fuktiga ställen; v. moniliförmis *Mey.*: stjälkar kortledade med klotrunda bladknippen i bladvecken. Bland hufvudformen.

2. *S. subuláta* (*Sw.*) *Presl.* — Tufvad, med vanligen talrika, sidoställda, 3–8 cm långa, fina och uppstigande stjälkar med 1(–3) blommor i toppen, upptill liksom fodret och bladkanterna fint glandelhärig; blad jämbredt syllika, kölade, med lång, hvass, vit udd, som är längre än bladets bredd; blomskäft 1–2 cm långa, flera gånger längre än foderbladen, efter blomningen i spetsen bågformigt nedböjda, vid fruktmognaden åter raka; blommor små, 4–5 mm vida; foderblad bredt ovala, af de hvita kronbladens längd, men något kortare än och tryckta till det mogna fröhuset. ¶ 6, 7. *Sylnejde*; klippiga, sandiga ställen, helst vid kusten. Sk.-Bh. och Sm. Vg. Öl.

3. *S. niválls* (*Lindbl.*) *Fr.* — Glatt, starkt och hårdt tufvad, liten ört med få, sällan öfver 1 cm långa, sidoställda, enblommiga och uppräta stjälkar; blad smala, lansettlikt syllika, oftast med kort udd och tillbakavikna kanter, med framträdande nerv på baksidan; blomskäft korta, sällan öfver 5 mm långa, uppräta; blommor 2–3 mm breda; foderblad ovala, nästan runda, kortare än de hvita kronbladen och fröhuset. ¶ 7, 8. *Snönejde*; grusiga ställen i högfjäll. r. Torn. Lpm.

4. *S. intermédia* *Fenzl.* — Liten, glatt, tufvad, mörkgrön ört med talrika, sällan under 1 cm långa, sidoställda, uppstigande eller nedliggande, 1- (sällan 2-)blommiga stjälkar; blad småuddiga, med föga eller ej framträdande nerv på baksidan; blomskäft trådfina, bruna, 5–10 mm långa, efter blomningen alltid raka och uppräta; blommor 1–2 mm vida; foderblad ovala nästan rundade, lika långa som eller något längre än de hvita kronbladen, men något kortare än fröhuset. ¶ 7, 8. *Mellannejde*; högfjäll. r. Lpl.-Hrj. — Stjälkar någon gång lösare tufvade; stamleden förlängda: f. laxa *Lindbl.*

5. *S. Linnœi* *Presl.* — Tufvad; stjälkar talrika, 3–10 cm, nedliggande eller uppstigande, vanligen greniga, i bladvecken ofta med ett fåbladigt bladknippe, tillsammans ofta bildande stora, ljusgröna mattor; blad trådsmala, kort uddspetsade, i kanten stundom med enstaka hår, åtminstone de nedre med stark ryggnerv; blomskäft tämligen långa, efter blomningen båglikt nedböjda, slutligen åter uppräta; foderblad vanligen längre än de hvita kronbladen, alltid uppräta och tryckta intill fröhuset; stån-

dare oftast färre än 10, stundom blott 5; stift vid blomningens början uppräta eller uppstigande; fröhus dubbelt längre än fodret, med lansettlika skal. 4 och ⊙ 6—9. **Klippnejde**; fuktiga ställen i fjäll och fjälltrakter. Lpl.-norra Dlr. — v. *decándra Fenzl.*: kronblad lika långa som foderbladen; ståndare 10. Jmt.

6. *S. procúbens L.* — Tufvad och mattbildande; stjälkar talrika, 2—10 cm långa, i bladvecken oftast med tämligen rikbladiga bladknippen, rotsläende, glatta, nedliggande eller uppstigande, greniga; blad tråds mala, glatta, oftast med udd; blomskäft liksom hos föregående; foderblad bredt äggrunda, slutligen vågrätt utstående från fröhuset; kronblad hvita, 2—3 gånger kortare än fodret, oftast inga; stift vid blomningen nedböjda; fröhus med äggrunda skal, något längre än fodret. 4 och ⊙ 5—9. **Krypnejde**; något fuktiga ställen, åkrar, betesmarker, vägar o. s. v. Sk.-Lpm. — Varierar; på våt sand blifva stjälkarna slaka, nedliggande, med förlängda stamled och i bladvecken stora bladknippen af långa blad: f. *tenuifolia (Fenzl.)*; stundom äro bladen glest hårbräddade: v. *spinósa Gibs.* Sk. Gtl.; v. *corollína Ledeb.*: med tydliga kronblad; v. *pentámera*: nästan alla blommor 5-taliga, och är då svår att skilja från föregående art (bäst genom det utstående fodret).

7. *S. marítima G. Don.* — Stjälkar vanligen många, 2—10 cm, uppräta eller uppstigande, oftast rödbruna, greniga, glatta eller sparsamt håriga; blad jämbreda, något köttiga, trubbiga, utan udd (torra dock med antydning därtill), glatta eller svagt hårbräddade; blomskäft efter blomningen städse raka, men fröhuset kan vara något snedt stående; foderblad båttformiga, äggrunda, alltid tryckta till fröhuset; kronblad saknas; fröhus knappt längre än fodret. ⊙ 6—9. **Strandnejde**; hafsstränder. Sk.-Bh. och Sm. Öl. Gtl. — Formen med hårbräddade blad och något hårig stjälk är: v. *ciliáta Nordst.*; nästan vanligare än hufvudformen. Stundom utvecklas ej toppskottet till blombärande stjälk, utan kvarstår såsom hos de föregående arterna som en midtställd bladrossett, v. *rósulans*, och är då föga skild från föregående art (obs.! blomskäftet); v. *carnósula (Norm.* som art) har tämligen breda, blågröna, mycket köttiga och trubbiga blad.

8. *S. ciliáta Fr.* — Stjälkar 5—10 cm., greniga, glatta, vanligen flera från roten, uppräta eller uppstigande, aldrig rotsläende; blad korta, nästan tråds mala, uddspetsade, glatta eller sparsamt hårbräddade; blomskäft fina, glatta eller upptill liksom fodret

sparsamt glandelhåriga, efter blomningen i spetsen bågliket omböjda, slutligen åter raka; kronblad små, hvita, snart försvinnande; fröhus äggformigt, spetsigt, längre än fodret, dess skal lanseformiga, 1-nerviga. ☉ 6—10. **Fältnejde**; torra åkrar, betesmarker. Södra Sk. Gbg. Bh. — v. depréssa *F. Schultz.*: nedliggande eller uppstigande; blad glatta eller vid basen glest hårbräddade; blomskåft och foder glandelhåriga. Sällsynt bland hufvudformen.

9. **S. apétala** *Arđ.* — Stjälkar 5—10 cm, vanligen flera från roten, uppräta eller uppstigande, spensliga och fina, upptill stundom sparsamt glandelhåriga; blad trådsmala, fint uddspetsade, åtminstone vid basen hårbräddade; blomskåft hårfina, efter blomningen alltid raka, liksom fodret oftast glandelhåriga; kronblad saknas eller mycket små, snart affallande; fröhus längre än fodret, bredt äggformigt och nästan trubbigt, dess skal aflånga, nervlösa. ☉ 7, 8. **Sandnejde**; sandiga åkrar. p. Södra Sk. — f. cæspitosa *F. Aresch.*: stjälkar låga och grofva, tufvade, dock utan bladrossetter; blomskåft och foderblad tämligen starkt glandelhåriga; för öfrigt som hufvudformen. Är den vanligaste formen hos oss. v. barbáta *Ledeb.*: alla eller de flesta bladen rundt om hårbräddade.

× **apétala** × **procúbens** — Mellanform mellan dessa båda arter med mycket dåligt frömjöl och outvecklade fröhus. Sk. Rörum, enstaka bland stamarterna (*Neuman*).

20. Spérgula L. Spérgel.

Foderblad 5; kronblad 5, hela, hvita—blekröda; ståndare 10 eller 5; stift 3 eller 5; fröhus rundadt—äggformigt, öppnande sig till nedom midten med 5 tänder eller till basen med 3 skal; frön päronformiga—plattadt runda, med eller utan vingkant.

A. Stift 5 (Spérgula):

I. Blad undertill fårade; stamledet närmast under blomknippet ungefär af samma längd som de öfriga; frön nästan klotrunda med smal och slät ving-

kant 1 **arvensis**.

II. Blad utan fåra; öfre stamledet mycket längre än de öfriga (ungefär deras sammanlagda längd); frön plattade, med bred, strålig hinnkant 2 **vernalis**.

B. Stift 3 (Spérgulária):

I. Stipler fria, silfverglänsande, lansettlika, med utdragen, ofta finklufven spets 3 rubra.

II. Stipler vid basen slidlikt hopväxta, deras fria del bredt äggrund — triangulär:

1. Blomställning bladig; det mogna fröhuset högst 6 mm långt 4 canina.

2. Blomställning bladlös; fröhus 6—10 mm långt 5 marginata.

1. *S. arvensis* L. — Stjälk glandelhårig, 15—40 cm, oftast från basen grenad i flera, vanligen enkla, uppräta eller något uppstigande grenar, isynnerhet på hösten månggrenig; blad nästan trådsmala, köttiga, halftrinda, trubbiga och kort glandelhåriga, skenbart kransställda, därigenom att i bladvecken tidigt bildas dvärggrenar, hvilkas blad hastigt blifva lika stora som stödbladet; blomknippe glesblommigt med vid mognaden nedböjda fruktskaft; foderblad äggrunda, nervlösa, isynnerhet mot spetsen hinnkantade, glandelhåriga eller nästan glatta; kronblad hvita, något längre än fodret; ståndare 10, sällan 5—7; fröhus äggformigt, något längre än fodret. ☉ 6—10. Åkerspärjel; sandiga åkrar, backar, stränder. a. Sk.-Norrl. — Förekommer i följande former: *α. vulgáris* (Bænn.): ljusgrön och sparsamt glandelhårig; frön ungefär 1 mm, svarta, med hvita, slutligen bruna, upphöjda vårtor. En liten form häraf på magra, torra ställen, med endast ett stamled är *f. oligogónata* Holmb. (östra Sk.); *β. máxima* Whe, Jättespärjel: till alla delar större än föregående och glatt eller nästan glatt; frön större, omkring 2 mm, eljest som föregående. Bland lin och odlad; *γ. satíva* (Bænn.), Foderspärjel: mörkgrön, klubbigt glandelhårig; frön svarta, utan vårtor, men fint punkterade. Odlad och äfven vild. Äfven af denna finnes en mager form med blott ett stamled.

2. *S. vernáills* Willd. — Lik föregående, men styfvare, blågrön och nästan glatt; stjälk 8—25 cm, öfversta stamledet ungefär af samma längd som de öfriga tillsammans; blad nästan trinda, kortare än hos föregående; kronblad äggrunda, trubbiga, täckande hvarandra i kanterna; ståndare 10 eller 6—8; frön i midten glatta, med brunaktig, stråligt strimmig och ojämn vingkant af ungefär fröets bredd, innanför vingkanten med en ring af hvita, slutligen bruna vårtor. ☉ 5, 6. Vårspärjel; berg, klippor. Sk.-södra Norrl. (Ej Gtl.).

Ann. *S. pentandra* L.: skild från föregående genom smala, spetsiga kronblad, som ej täcka hvarandra, städse 5 ståndare, och alldeles släta frön med hvit hinnkant; torde möjligen finnas i södra Sv.

3. *S. rubra* (L. p. p.) — Mörkgrön och vanligen klubbigt glandelhårig; stjälkar 5–15 cm, flera från roten, i början upprätta, slutligen nedliggande; blad jämnsmala, plattade eller halftrinda, uddspetsiga; blomställning förlängdt, bladigt, klaselik knippe; blomskäft efter blomningen 2–3 gånger längre än fodret, utböjda; skärmbud nästan lika stora som örtbladen; foderblad lansettlika, trubbiga, hinnkantade, knappt längre än de vanligen mörkvioletta kronbladen; fröhus 4–5 mm, knappt utskjutande ur fodret; fröna $\frac{1}{2}$ mm, ovingade, bruna, 3-kantigt päronformiga, med uppsväld, småtaggig kant. ☉ och ☺, sällan 4 6–9. Rödspärgel; torra ställen. Sk.-Norrl. — Varierar med foder, blomskäft och stundom hela växten glatt: v. glabrata *Kabath*; så ex. vid Motala; v. perénnans *Kindb.*: öfvervintrande och med omkring 30 cm långa, utbredda grenar; stipler föga glänsande; på fuktiga och leriga ställen i södra och mell. Sv.; v. radicans (*Presl.*): flerårig med tämligen tjock rot; stjälkar blott 3–10 cm långa; stamled mycket korta och blomställning med skärmbud mindre än örtbladen. Helst vid hafsstränder. Södra Sv.

4. *S. canina* (*Leffl.*) — Ört rent grön, något köttig och gröfre än föregående, med tunn rot; stjälkar 5–15 cm, liksom hos föregående i början mera upprätta, slutligen nedliggande, upptill jämte blomskäft och foder stundom något glandelhåriga, vanligen glatta; blad smalt jämnbreda, halfirinda, med eller utan udd; skärmbud stundom kortare än örtbladen (hos * nästan felslagna); blomskäft slutligen nedböjda; foderblad vid basen med en mörk fläck; kronblad hvita, i spetsen violetta, kortare än foderbladen; ståndare ofta blott 3–5; fröhus 3–6 mm, icke eller föga utskjutande ur fodret; frön 0,6–1 mm, 3-sidigt rundade-plattade, bruna, småtaggiga och knöliga eller släta, vingade eller ovingade. ☉ och ☺, sällan 4 6–9. Hundspärgel; helst på hafsstränder. Sk.-Norrl. — En mycket föränderlig art. Följande sinsemellan ofta sammanflytande former kunna urskiljas: α. leiospérma (*Kindb.*): fröhus 5–6 mm, 1 $\frac{1}{2}$, gånger längre än fodret; frön nära 1 mm, släta, platta, antingen ovingade med tjockare kant eller stråligt vingade med tunn kant, oftast båda slagen i samma fröhus, de ovingade öfverst och de vingade nederst. Hafsstränder. Sk.-Norrl.; β. sa-

lína (*Presl.*): lik föregående, men fröna på sidorna småknöliga och de ovingade på kanten småtaggiga. Har troligen samma utbredning, men mycket sällsyntare (är i utlandet den vanligaste); *γ. média* (*Fr.*): mera späd och ljusgrön och mindre köttig; fröhus 3–5 mm, knappt längre än fodret; frön alla ovingade och släta, små, 0,6 mm. ☺ och ♀. Inuti landet nära större sjöar såsom Venern, Mälaren m. fl., gator i städer o. s. v. i södra och mell. Sv., mera sällan på hafsstränder och öfvergår där utan gräns i *«. leiospérma.*

* *sperguloides* (*Lehm.*) — Mörkgrön, upptill jämte blomskaff, foder och skärmbblad tätt och klubbigt glandelhårig, med rikblommig och tät, nästan bladlös blomställning; kronblad mörkröda, fröhus icke eller obetydligt utskjutande ur fodret; frön alla ovingade, släta. Gbg på mudder. Något afvikande former äro sedda från Karlskrona och Uddevalla.

5. *S. margináta* (*DC.*) — Ännu kraftigare och köttigare ört än föregående, med svartbrun, tjock rot; stjälkar 10–30 cm, upptill jämte blomskaff och foder vanligen tätt glandelhåriga; blad något styfva; skärmbblad saknas eller ytterligt små; blomskaff merendels af fodrets längd—dubbelt så långa; kronblad lika långa eller längre än foderbladen; ståndare oftast 10; fröhus 8–10 mm, dubbelt längre än fodret; frön alla stråligt hinnkantade, svartbruna, släta; eljest som föregående. ♀ 7–9. *Hafsspärgel*: hafsstränder. Sk.-Bh. — Fröns vingkant har bredden vanligen minst lika med halfva fröets, men blir stundom mycket smalare, nästan försvinnande och brunaktig: v. *angustáta* *Clav.* Någon gång är hela växten alldeles glatt: v. *denudáta.*

* *fasciculáris* (*Lönnr.*) — Stjälkar kortare och blomställning mera sammanträngd, med blomskaff vanligen kortare än fodret; kronblad nästan kortare än detta; fröhus mindre, 6–8 mm, men ungefär dubbelt längre än fodret; frön alla ovingade, nästan svarta, stundom småknöliga. Hafsstränder. Bh. Öl. Gtl. Sm.

3 underfam. *Paronychiæ.* Knafvelväxter.

21. *Herniária* L. Knytling.

Kalk 5-delt, på insidan något färgad och med 5 små, syllika, med kalkflikarna omväxlande fjäll (outvecklade kronblad; ståndare 5,

motsatta kalkflikarna; stift nästan omärkliga; frukt öfversittande hinnaktig.

H. glabra L. — Vanligen gulgrön ört; stjälkar många från samma pålrot, nedliggande och tryckta till marken, stundom rotslående, ända från basen greniga, 5–15 cm långa, glatta; blad nästan oskaftade, 3–7 mm långa, ovala, glatta, de nedre motsatta, de öfre strödda (dock endast skenbart, emedan det motsatta bladet nästan felslagit; stipler små, hinnaktiga, hårbräddade; blommor oskaftade, i ax- eller hufvudlika knippen i bladvecken; kalkflikar aflånga, trubbiga, smalt hinnkantade; nöt hinnaktig, något längre än kalken; frö ensamt, svart. 4 6–8. Knytling; torra ställen, betesmarker o. s. v. a. Sk.-södra Norrl. — Varierar med nedåtriktadt korthåriga stjälkar och kort hårbräddade blad: f. subciliata *Bab.*

22. *Scleranthus* L. Knafvel.

Kalk 5-flikad, utan spår till kronblad; ståndare 10, i 2 kransar, de 5 inre ofta utan knappar, fästa på ett ringformigt fäste; stift 2, något utdragna; frukt delvis undersittande.

A. Kalkflikar trubbiga, bredt hinnkantade, slutligen hopslutna om frukten 1 **perénnis**.

B. Kalkflikar spetsiga, smalt hinnkantade, städse utstående 2 **ánnuus**.

C. Dessa kännetecken blandade . . . \asymp **ánnuus** \times **perénnis**.

1. **S. perénnis L.** — Blågrön ört; stjälkar flera från roten, uppstigande eller nästan uppräta, 5–20 cm, ensidigt korthåriga, greniga, ofta rödt anlupna; blad vanligen ensidigt vända, 0,5–1,5 cm långa, smala, syllika, spetsiga, isynnerhet nedtill hårbräddade, vid basen hopväxta och hinnkantade; blommor i kvastlika knippen i grenarnas spetsar, oskaftade, i följd af den breda hinnkanten hvita; kalkflikar ovala, längre än den svagt håriga kalkpipen, men slutligen vid fruktmognaden af samma längd eller kortare, i spetsen huflikt hopdragna, med glänsande hvit hinnkant; ståndare 10, nästan lika långa som kalkflikarna; nöt affallande omgifven af den förhårdnade kalken. ☹, möjligen 4 6–8. Hvitknafvel; torra, sandiga ställen. Sk.-södra Norrl.

2. **S. ánnuus L.** — Rent grön eller gulgrön; stjälkar flera, nedliggande eller uppstigande, greniga, rundtom eller blott ensi-

digt småhåriga; blad som hos föregående, dock mera sällan ensidigt vända; blomställning mera gles; blommor nästan rent gröna; kalkflikar lansettlika, i spetsen platta och raka, deras hinnkanter något grönaktiga; kalkpipen glatt; knappbärande ståndare oftast blott 5 eller färre, 3—4 gånger kortare än kalkflikarna; i öfrigt som föregående. ☉ och ☺ 6—8. Grönknafvel; backar, åkrar o. s. v. a. Sk.-Norrl. — Den tvååriga formen, som isynnerhet uppträder på magra, sandiga ställen, har stjälken rundtom småluden, bladen korta, ensidigt vända, blomknippen hufvudlikt hopträngda och kalkflikarna något bredare och kortare: f. biénis *Reuter*.

× *annuus* × *perennis* — Gräsgrön; skild från *annuus* genom i spetsen trubbigare och något hufflikt inböjda kalkflikar med bredare och vitare hinnkant samt svagt hårig kalkpip; från *perennis* genom spetsigare, smalare hinnkantade, ständigt utstående kalkflikar; från båda genom odugligt frömjöl och mest felsläende frukter; ståndarna nå ungefär till midten af kalkflikarna och äro ofta alla 10 utbildade; kalkflikarna på grund af fröets felslagning alltid längre än pipen. ☉ och ☺. Bland stamarterna, ex. Sk. Gtl.

77 fam. Portulacacææ. Portlakväxter. (Kl. 3).

Blommor ♂, med dubbelt hylle, foder och krona; foder 2-bladigt; krona trattlik, längs ena sidan delad till basen, med olikformigt, 5-flikigt bräm; ståndare 3, fria; stift enkelt, mycket kort, med 3-klufvet märke; frukt öfversittande, 1-rummig och 3-fröig, med centralt fröfäste, öppnande sig med 3 skal; frön med krökt grodd. Späda och glatta vattenväxter med motsatta blad och små, hvita blommor i fåblommiga knippen.

Montia Mich. Lunk.

- A. Frön svarta, glanslösa, med tätsittande, runda, tämligen spetsiga vårtor, hvilkas höjd är större än bredden; stjälk gaffelgrenad 1 *minor*.
- B. Frön svarta—svartbruna, starkt glänsande, med platta vårtor, hvilkas höjd är mycket mindre än bredden; stjälk upptill vanligen grenig, men ej tydligt gaffelgrenad 2 *rivalaris*.

1. *M. minor* Gmel. — Stjälk 2–8 cm, upprät eller uppstigande, nedtill ofta rotsläende, gulgrön, i grenspetsarna alltid begränsad af blomställning; blad något köttiga, tunglika, vid basen kort hopväxta, gulgröna, vid torkning halmgula; blomknippen 2–5-blommiga, vid fruktmognaden med nedböjda skaft; foderblad breda, i spetsen afrundade eller med kort udd; fröhus 3-kantigt rundadt. ○ 5, 6 och 9. Smålunk; öfversvämmade ställen, isynnerhet på sand. r. Sk.-Norrl.

2. *M. rivularis* Gmel. — Lifligt grön; stjälk i spetsen tillväxande, i vatten simmande, 10–25 cm, på uttorkade ställen uppstigande, mindre; för öfrigt som föregående; hela örten bibehåller sig frisk äfven om vintern. 4 4–8. Storlunk; källdrag, bäckar. Sk.-Norrl.

* *lamprospërma* (Cham.) — Mera gulgrön; stjälken begränsad af blomställning och utan sterila bladskott; fröskal sprödt och bräckligt. ○ 5–6. Sk.-Norrl. Allmännare än hufvudarten.

78 fam. Amarantaceæ. Amarantväxter. (Kl. 23).

Endast genom torr, hinnaktig, oftast färgad kalk och städse förekommande, blomman omgifvande skärmfjäll skild från Chenopodiaceæ. Blommor ♂, ♂ eller ♀, alla på samma stånd, samlade i hufvudlika knippen eller i sammanträngda och sammansatta ax; kalk 3–5-talig, med 3–5 motsatta ståndare; stift 1 eller saknas; märken 2–3. Hos oss endast 1 släkte.

Amarántus L. Amarant.

1. *A. blitum* L. — Frukt hinnaktig, affallande oöppnad; blad från spetsig bas rundade eller äggrunda, i spetsen starkt urnupna; de flesta blomsamlingarna hufvudlika i bladveckan, inga eller få axlika i toppen; stjälk grenig, nedliggande, 20–40 cm, glatt, glänsande; blad långskaftade, glatta, mörkgröna; blommor vanligen 3-taliga; skärmbud triangulärt lansettlika, kortare än kalkbladen. ○ 7–9. Gatamarant; odlade ställen, barlast. r. Sk.-Mpd.

2. *A. retroflexus* L. — Frukt öppnande sig med lock; blad spetsiga, urnupna; de flesta blomsamlingarna axlika, samlade i toppen; stjälk upprät, 10–60 cm, hårig; blad ljusgröna; blommor vanligen 5-taliga; skärmbud och kalkblad

uddspetsiga, de förra dubbelt så långa som de senare. ☉ 7-9. Svinamarant; barlast. r. Sk.-Mpd. Gtl.

79 fam. **Chenopodiaceæ**. Mällväxter. (Kl. 1, 5 eller 23).

Örter än med köttiga, strödda eller nedtill motsatta blad, än bladlösa; blommor antingen ♂ med vanligen regelbunden, 3-5-talig, ofärgad, enkel kalk, 3-5 motsatta ståndare och 1 pistill med 2 märken eller ♂ med kalk, eller ♀ utan kalk, men med 2 motsatta skärmbud; frukt omgifven af kalken eller skärmbud, enrummig, 1-fröig, slutet; fruktvägg tunn, lösare eller fastare förenad med det bikonvexa fröet.

A. Blad platta med tydlig skifva; grodd ringformig med hvite:

I. Alla eller nästan alla blommor ♂, alla likformiga; kalk 3-5-delt:

a. Frukt hinnaktig, omgifven af den örtartade kalken; ståndare vanligen af kalkflikarnas antal . . 1 **Chenopodium**.

b. Bärlik, röd skenfrukt; ståndare vanligen 1 . . 2 **Blitum**.

II. Inga eller få blommor ♂; ♂ med 4-5-delt kalk och motsatta ståndare; ♀ utan kalk, omgifna af 2 platta, tillväxande, gröna skärmbud:

a. Fruktskärm vigglika, sammanvuxna ända till den tretandade toppen, alla i fruktstadiet långskaftade . 3 **Oblóne**.

b. Fruktskärm ovala, rutformiga eller triangulära, aldrig ofvan midten sammanvuxna, de flesta i fruktstadiet oskaftade 7 **Átriplex**.

B. Blad halftrinda, utan tydlig skifva; grodd spiralformig utan hvite, (utom hos *Kóchia*, där den är ringformig med hvite); ♂:

I. Blad ej stickande:

a. Blad ludna; fruktkalk torr, med hornlika bihang 3 **Kóchia**.

b. Blad glatta; fruktkalk köttig, utan bihang . . 4 **Suæda**.

II. Blad med stickande spets; fruktkalk hinnaktig, med vinglika bihang 5 **Sálsola**.

C. Stjälk köttig, ledad, utan blad; blommor insänkta, ♂; grodd hästskoformig, med hvite 6 **Salicórnia**.

1. *Chenopodium* Tourn. Mäll.

Blommor ♂, sällan genom felslagning ♀, alla med kalk; kalk regelbunden, 5-3-talig med 5-3, sällan 2 eller 1 ståndare och 1 pistill med 2 stift och 2, vanligen korta märken; frukt 1-rummig, 1-fröig, med torr, tunn fruktvägg, som mer eller mindre fast sammanväxer med fröet; blad flikade, tandade eller helbräddade, ofta mjöliga; blommor i hufvudlika knippen; dessa samlade till sammansatta ax eller klasar i stjälkens topp eller i bladvecken.

A. Frukt vändande en bredsida mot kalkens botten (»horisontala»):

I. Ört korthårig och glandelhårig 12 botrys.

II. Ört utan hår och glandelhår:

a. Alla blad helbräddade:

1. Blad med äggrund eller tvär bas:

* Ört illaluktande; blad mjöliga, rutformiga; fruktkalk slutet 8 *vulvária*.

** Ört luktlös; blad gröna, ej mjöliga, äggrunda, elliptiska eller aflånga; fruktkalk öppen . 7 *polyspérmum*.

2. Blad med långt tillspetsad bas:

* Frukt nående öfver och utom kalken 9 *glaucum* f. *humile*.

** Frukt helt omsluten af kalken:

† Högväxt; blad aflångt lansettlika 4 *album* γ.

†† Endast 2-5 cm hög; blad rundadt rutformiga 10 *rubrum* f. *nanum*.

b. De flesta bladen med gröfre eller finare tänder:

1. Blad med hjärtlik eller tvär bas, flikigt tandade med 1-5, 7-25 mm djupa, spetsiga sidotänder 1 *hybridum*.

2. Blad med tvär-spetsig bas, antingen med vågig kant eller tandade med 5-flere, spetsiga, 2-7 mm djupa tänder:

* Fruktskal hvasskantadt, svart, matt, sträft, 1,2 mm bredt, fast sammanväxet med fröet, som sålunda döljes 3 *murale*.

** Fruktskal löst förenadt med det glänsande fröet, som därför vid gnidning lätt blir synligt:

† Blad glänsande, utvuxna ej mjöliga, med tvär bas; blomhufvud små, bildande bladlösa, täta, fina, upprätta ax i stjälkens topp 2 **urbiæum**.

†† Blad matta, vanligen mjöliga, med tillspetsad bas; stjälk bladig ända till spetsen eller med tjocka blomhufvud i korta, grofva ax:

§ Kalkflikar mycket kortare än den 0,8 mm breda frukten; blad i kanten vågigt tandade, undertill blågrå—gråhvita 9 **glaucum**.

§§ Kalkflikar tätt omslutande frukten:

□ Blad lika långa och breda, ofvan den trubbvinkligen basen med 1—2 tänder, som genom en djup bukt äro skilda från midtfliken 5 **opulfóllium**.

□□ Blad $1\frac{1}{2}$ —4 gånger så långa som breda, de öfre alltid med spetsvinklig bas:

△ Frukt 1—1,5 mm bred, med hvass kant; blad $1\frac{1}{2}$ —2 gånger så långa som breda; baständer små; midtflik triangulärt afsmalnande 4 **album**.

△△ Frukt 0,7—1 mm bred, med rundtrubbig kant; blad 2—4 gånger så långa som breda; baständer starkt framträdande; midtflik med nästan parallela sidor 6 **fleifóllium**.

B. Alla eller en del frukter vändande kanten mot kalkens botten (»uppräta»);

I. ☉; märken korta; blomställning vanligen bladig:

a. Blad undertill blågröna—gråhvita (mjöliga), aflånga, vanligen trubbiga med vågig kant; frön hvasskantiga, de flesta horisontala 9 **glaucum**.

b. Blad undertill gröna (ej mjöliga), rutformiga; frön trubbkantiga, i midtblommorna horisontala, i sidoblommorna uppräta 10 **rubrum**.

II. ♀; märken långa; alla frö uppräta; blomställning bildande ett bladlöst, långt sammansatt ax 11 **bonus Henricus**.

1. **C. hybridum L.** — Stjälk enkel eller upptill grenig, 30—70 cm blad ej mjöliga, äggrundt triangulära, 4—12×3—10 cm, lång-
Newman, Sveriges Flora.

skaftade; blomhufvud i grenig, bladlös, sammansatt klase, höjande sig långt öfver och utanför mellanbladen; kalkblad afrundade, bredt hinnkantade, ökölade, ej fullt täckande den mogna, svarta, gropigt punkterade, matta, 1,5–2 mm breda frukten. ☉ 7, 9. Lönnmäll; odlade ställen. Sk.-s. Norrl. Öl. Gtl.

2. *C. úrbleum* *L.* — Stjälk som föregående; blad ej mjöliga, men ofta prickiga, triangulära, 7×6 eller 4×4 cm, med vanligen framskjutande baständer, buktigt tandade, endast de öfversta svagt rutformiga; frukt 0,7–0,8 mm bred, nästan omärkligt punkterad; kalkblad som föregående, men mindre. ☉ 7, 8. Bymäll; odlade ställen, gator. r. Sk.-s. Norrl. Öl. Gtl. — var. *intermedium* *M. & K.*: bladtänder ojämnare och gröfre. *Srm. Upl. Ner. r.*

3. *C. murále* *L.* — Stjälk 20–60 cm, vanligen med rakt utstående långa grenar; blad glänsande, mörkgröna, som yngre mjöliga, de första vanligen från tvär bas triangulära, de öfriga rutformiga, 9–3×7–2,5 cm, äfven de öfversta ojämnt, skarpt och tätt tandade; blomställningar utspärradt greniga, klase kvastlika, sidoställda, vanligen kortare än stödbliden, endast i stjälkens topp nående öfver dem; kalkblad kölade, fullt omslutande frukten. ☉ 7, 9. Gatmäll; gator, odlade ställen, barlast. Sk.-s. Norrl. Öl. Gtl.

4. *C. album* *L.* — Stjälk 15–100 cm, enkel eller med uppriktad eller utbredda grenar; blad ej glänsande, ägggrunda–rutformiga, ojämnt tandade, ofta något flikiga, de öfversta lansettlika, ofta helbräddade; kalkblad kölade, mjöliga, fullt inneslutande frukten. ☉ 6–9. Hvitmäll; odlade ställen. a. Sk.-Lpl. Öl. Gtl. — Varierar mycket. *α spicátum* *Koch*: blad undertill hvitmjöliga, ofvan vanligen gulgröna, starkt tandade; blomhufvud gytttrade i korta ax, dessa hopade till ett sammansatt ax; *β víride* (*L.*): blad ofvan mörkgröna, undertill utan mjöl, mindre och glesare tandade; axens blomhufvud något åtskilda, men stora som hos föregående; *γ lanceolátum* (*Mühlb.*): blad aflånga–lansettlika, helbräddade, för öfrigt som föregående; *δ cymigerum* (*Koch*): blomhufvud ofta ganska glesa, bildande en utbredd klase eller kvast af knippen. En form af denna med hälften mindre hufvud är *f. glomerulósus* (*Rchb.*). Dessa former öfvergå i hvarandra. Dessutom hybridiserar denna art på barlastplatser med den föregående och de två efterföljande arterna; *C. album* × *opulifólium* anträffad i Karlskrona (*Ahlfvengren*).

5. *C. opullfóllum* *Schrad.* — Stjälk 15–75 cm, utbredt grenig; blad 2,5–3,5×2–3,5 cm ej glänsande, mjöliga, rutformiga, grundt

3-tandadt flikade, med fåtandad eller oftare helbräddad, kort och bred, trubbig, tvär eller spetsig midtflik; blomhufvud skaftade, i klase- eller kvastlika knippen från bladvecken, till sist längre än stödbladen; frukt trubbkantig, 1–1,2 mm bred, fullständigt sluten inom de kölade, hvitmjöligen kalkbladen. ☉ 8, 9. På barlastplatser. Malmö, Karlskrona, Sthlm, antagligen flerestädes. — Vid Karlskrona (*Ahlfvengren*) förekomma två former: α . obtusátum *Beck*: midtflik trubbig, nästan tvär, helbräddad, med 1–2 korta sidotänder vid basen; β *týpicum Beck*: midtflik spetsig, bågigt tandad, basens sidotänder stora. Från Malmö har jag endast sett den senare.

6. *C. fleifólium Sm.* — Stjälk 15–75 cm, ogrenad eller med uppräta grenar; blad ej glänsande, undertill vanligen mjöligen, de mellersta 3 × 1, 4 × 1, 5 × 2,5 cm; midtflik starkt förlängd, trubbig, helbräddad eller vågigt tandad med 1–2 svaga, långt åtskilda sidotänder; blomhufvud i uppräta ax från bladvecken; kalkblad hvitmjöligen; frö gropigt punkteradt. ☉ 8, 9. På barlast. r. Sk. Malmö (*C. Johansson*), antagligen flerestädes.

7. *C. polyspérmum L.* — Glatt; stjälk 20–60 cm, vanligen utbredt grenig; blad 2,5–5 × 1–2,5 cm; blommor i ax eller klasar från alla bladvecken; fruktskal 0,7 mm, fast omslutande det glänsande, glatta fröet. ☉ 7–9. Dikesmäll; odlade ställen. Sk.-s. Norrl. — Här af 2 former: α *týpicum Beck*: blad äggrunda, spetsiga; blommor i långsträckta, gaffelgreniga kvastar; β *acutifólium (Sm.)*: blommor i ax; blad elliptiska, spetsiga, de öfre starkt förminskade, och stjälken därför afslutad med ett toppställdt, nästan bladlöst, sammansatt ax; en form af den är f. *amarantóides Beck*: blad röda, ovala, trubbiga, i spetsen ofta urnupna, äfven de öfversta nående öfver blomaxen.

8. *C. vulvária L.* — Stjälk 10–30 cm hög, från roten grenad i nedliggande grenar; blad rombiskt äggrunda eller rutformiga, 10–30 × 7–25 mm, svagt uddspetsiga; blomhufvud i korta, sideller toppställda, greniga, täta ax från stjälkens öfre del, kortare än stödbladen; kalkflikar mjöligen, okölade; frö 1 mm bredt, svartbrunt, matt, hvasskantadt. ☉ 7–9. Stinkmäll; odlade ställen, gator, stränder. r. Sk.-Sthlm. Gtl.

9. *C. glaucum L.* — Stjälk 15–45 cm, grenig, med krypande eller uppstigande grenar; blad ofvan matta, 1,5–4,5 × 0,7–2 cm, från långspetsig bas oftast trubbiga; blommor i korta, uppräta,

1–2 cm långa, täta, sidoställda och ett toppställdt, glest ax; kalk ej mjölig, ej heller kölad, i toppblommorna 5-talig med 5, i sidoblommorna 3-talig, med 3 ståndare; frö glänsande, svartbrunt. ☉ 7–9. Blåmäll; stränder etc. Sk.-s. Norrl. Öl. Gtl. — f. *húmîle Peterm.*: dvärgform med alla grenar krypande och blad mycket små, ofta helbräddade. Hall. Söndrum.

10. *C. rubrum L.* — Glatt, ofta rödt anlupen, 10–75 cm hög; blad glänsande, ofta köttiga, rutformiga, groftandade, med starkt framträdande hörntänder; blomhufvud i ax från bladvecken, i toppen genom stödblakens förminskning bildande en sammansatt spira; kalk i toppblomman 5-talig med 5, i sidoblommorna 2–3-talig, med 1–2 ståndare. ☉ 7–9. Rödmäll; odlade ställen, stränder. Sk.-s. Norrl. Öl. Gtl. — f. *paucidentátum Koch*: stjälk 5–10 cm hög med nedliggande grenar; blad med endast 1–2 tydliga, skarpa tänder längs hvarje sida. Gtl. (*Lönnroth*); v. *nanum Neum.*: stjälk 2–5 cm hög; blad helbräddade eller försedda med ett par trubbiga, korta, föga framträdande hörntänder. Sk. Öja mosse vid Ystad (*O. Wikström*).

11. *C. bonus Henriæus L.* — Stjälk vanligen enkel, mjölprickig, 15–60 cm hög; blad mycket långskaftade, mjölprickiga, ej glänsande, spjutlikt triangulära, 4–12 × 4–10 cm, med undantag af de långa basflikarna helbräddade eller något vågiga; blomställning 7–25 cm lång, ofta med hängande topp; toppblommor ♂, 5-taliga, sidoblommor ♀ med 2–3 ståndare eller ofta ♀; frö glänsande, trubbkantigt; märken 2–5. 4 5–8. *Henriksmäll*; odlade ställen. a. Sk.-s. Norrl. Öl. Gtl.

12. *C. Botrys L.* — Stjälk 15–60 cm, nedtill förgrenad; blomhufvud i utbredda knippen från de flesta bladvecken; blad parbladigt delta, lika ekblad, mörkgröna med gulaktiga nerver. Förvildad. Sk. Vålinge.

2. *Blitum L.* Smink.

Kalk grön, 3–5-talig, regelbunden, till sist köttig, bildande skenfrukt; toppblommans ståndare 4–5, sidoblommornas vanligen blott 1; märken 2, korta; frö upprätt med hårdt fröskal; för öfrigt som föregående.

1. *B. capitátum L.* — Blomhufvud till sist 1 cm i diameter, i upptill bladlöst ax; blad föga aftagande i storlek, långskaftade, spjutlikt triangulära, 3–10 × 2,5–8 cm, ofvan basen helbräddade eller med 1–2 par mycket grof-

va tänder; glatt, 15–50 cm hög; skenfruktsamling smultronlik; frö matt, hvasskantigt. ☉ 7–9. Odlade ställen. r. Sk.-mell. Sv.

2. *B. virgatum* L. — Blomhufvud till sist 5 mm i diameter, i mycket förlängdt, ända till spetsen bladigt ax; blad uppåt starkt aftagande, de nedre förlängdt triangulära, 2–6×1–3 cm, kortare skaftade, tätt flikantadade, med mindre skarpt framträdande baständer; frö med trubbig, rännformigt urhålkad kant; för öfrigt som föregående. ☉ 7–9. Odlade ställen. r. Sk.-s. Norrl. — β *chenopodioides* L.: »frukthufvud föga saftiga, gröna». Upl. r. Ex. i H. N. 8: 52 äro svagt utbildade och synas vara vuxna på torr, mager jord, hvaraf fruktkalkens normala utveckling möjligen förhindrats.

3. *Kochia* Roth. Kochia.

K. hirsuta Nolte — Tåthårig; stjälk 15–30 cm med uppråta grenar; blommor parvis i de öfre bladvecken; kalk regelbunden, 5-talig, grön; ståndare 5; märken 2, korta; frukt bärande grenar spiralvridna; fruktskal tunnt hinnaktigt; frö platt, ej glänsande. ☉ 7–9. Strandängar. r. Öl.

4. *Suaeda* Forsk. Saltört.

S. maritima (L.) Dum. — Ört glatt och köttig, blågrön eller röd, 5–30 cm; blommor 2–3 tillsammans, bildande oskaftade knippen i bladvecken; kalk enkel, grön, 5-delt, nedtill med hinnaktiga skärmfjäll; ståndare 5; märken 2–3, korta; frukt omsluten af kalken; frö horisontalt, platt och glänsande, svart, hvasskantigt, löst omgifvet af den hinnaktiga fruktväggen. ☉ 7–9. Saltört; stränder. Bh.-Sk. Öl. Gtl. — Förekommer under 2 väl skilda typer: *a erecta* Moq.: stjälk upprät, ända till toppen försedd med ånyo förgrenade, i längd aftagande grenar; de större bladen 2–2,5 cm långa; kalk bredt och tydligt hinnkantad; mellan lillroten och den öfriga delen af fröet en lång springa; ört oftast blågrön β *prostrata* Mort.: stjälk vid roten delad i krypande, föga förgrenade grenar; de större bladen 1–1,5 cm långa; kalk fint och smalt hinnkantad; mellan lillroten och den öfriga delen af fröet en kort springa; oftare röd än blågrå. Utbredningen föga känd; den förra har jag sett typisk i Hall. vid Halmstad, flerstädes i Bh. och på barlast i Norrl.; den senare typisk på Gtl.; vid Malmö förekomma bägge formerna.

5. *Salsola* L. Sodaört.

S. kali L. — Grågrön, buskliket förgrenad ört; stjälk tätt småhårig, 15–30 cm, med 6–30 mm långa blad, utlöpande i en gul, stickande tagg; blommor små, gulaktiga, 1–3 i bladvecken, hvarje stödd af 2 gröna, stickande högblad; kalk hinnaktig, olikformig, 5-talig, vid fruktmognaden nedtill förhårdnad kring frukten, upptill med 5 stjärnlikt utbredda bihang; ståndare 5, sällan 3; frö horisontalt, ljusbrunt, glanslöst. ☉ 7–9. Sodaört; stränder. Bh.-Sk.-Srm. — β *glabra* Deth.: stjälk fullständigt glatt. Sk. Skanör, Helsingborg.

6. *Salicornia* Tourn. Glasört.

S. herbacea L. — Stjälk 6–25 cm, köttig, rundadt fyrkantig, grön eller röd, mot hösten nedtill ofta förvedad, enkel eller med motsatta grenar; på bladfästena ett slidlikt fjäll; i grenspetsarna, som bilda kolflika blomställningar, gömmas bakom hvarje sådant fjäll ett knippe af 3 blommor; blomma σ , bestående af en säcklik kalk, 2 efter hvarandra ur en springa på kalcken framstickande ståndare och en pistill med ofta 2-klufvet inärke; fruktskal hinnaktigt; frö upprätt, aflångt, brunt. ☉ 7–9. Glasört; stränder. Bh.-Sk.-Srm. — Varierar: α *pachystachya* Koch: (H. N. 16: 59) stjälk upprätt, med uppräta grenar; kolfvar 3–5 mm i diameter; frö tätt håriga. Bh.; β *pátula* (Duval Jouve): stjälk upprätt med vinkelrätt utgående grenar; kolfvar endast vid fruktmognaden uppåtriktade, 2–3 mm i diameter; frön mindre håriga. Sk.-Srm.; är antagligen β *biennis* Afz. och Fr., hvilken är ☉ liksom alla nordiska former af denna art; γ *prostráta* Pall.: stjälk och grenar nedliggande, krypande; kolfvar 1–2 mm vida, endast vid fruktmognaden uppåsträfvande; mest typisk på Ö. Färjestaden; δ *pygmæa* Pall.: dvärgform, nästan alltid röd, endast 2–6 cm hög, vanligen ogrenad; mest typisk vid Öresund.

7. *Atriplex* Tourn. Målla.

Strand- eller ruderatväxter med oftast köttiga, gröna eller mjöliga, motsatta eller strödda blad; sambyggare eller mångbyggare; blommor i hufvudlika knippen, dessa oftast samlade i ax; fruktskal fint, hinnaktigt; märken 2. I hvarje blomhufvud slå σ först ut och ♀ äro af dem dolda (hanstadiet, status androdynamis); sedan falla σ af och ♀ växa ut (status gynodynamis, honstadiet).

- A. ♂ med 3—5-talig kalk, 3—5 ståndare och fruktbärande pistill med vågrätt, af kalken inneslutet frö; ♀ innesluten af 2 fullständigt fria skärblad, dess frö upprätt, dubbelt större än ♂:s frö . . . 2 horténse (och 1 nitens).
- B. Inga verkliga ♀; ♂ ofta med förkrympt, aldrig fruktbärande ämne till pistill; alla frön därför af ett slag, upprätta; fruktskärm mer eller mindre sammanvuxna:
- I. Fruktskärm nedtill broskartade eller svampiga, sammanvuxna till eller nära midten:
- a. Blom- och fruktax långa, bladlösa 5 laciniátum.
- b. Blom- och fruktax bladiga:
1. Mellanblad, äfven de öfre, skaftade, de nedre och mellersta bladens skaft på svaga exemplar 1,5—2 cm, på starka 2—4 cm långa 6 Babingtónii.
2. Öfre mellanblad oskaftade, de mellersta och nedre bladens skaft 0,5—1,5 cm:
- * Ört öfverallt hvitmjölilig; fruktskärm 5—8 mm breda, vanligen bredare än sin längd; frö trubbkantadt 4 farinósum.
- ** Blad vanligen ofvan grågröna, undertill hvita; fruktskärm 3—5 mm breda och långa; frö hvasskantadt, 2 cm bredt. 3 róseum.
- II. Fruktskärm örtartade, vanligen gröna och tunna, endast vid basen sammanvuxna; stjälk strimmig i gult eller rödt:
- a. Mellanblad jämbreda eller jämbredt lansettlika:
1. Blad helbräddade:
- * Stjälk upprät; grenar utstående eller upprätta 10 litorále.
- ** Stjälkens större grenar krypande längs marken, endast en kort midtaxel upprät . . . 9 pátulum β angust.
2. Blad tandade 10 litorále γ serrátum.
- b. Mellanblad aflånga, helbräddade eller från spetsig eller oval bas spjutlika, med framåtriktade enkla baständer 9 pátulum.
- c. Mellanblad från tvär eller något inbuktad bas triangulära, med utåt- eller något nedåtriktade baständer:
1. Blad flikigt tandade, baständer ofta 2 på hvar sida, den ena något bakåtriktad; fruktskärm tandade—flikade 8 calothécum.

2. Blad ofvan basen helbräddade eller glest tandade; bas-tänder ensamma, utåtriktade; fruktskärm helbräddade—tandade 7 hastatum.

1. *A. nitens Schkuhr* — Stjälk upprät, 0,5—1 m; blad ofvan glänsande gröna, undertill gråhvita, spjutlika, med triangulär, groftandad, sällan helbräddad midtflik; fruktskärm helbräddade, tunna, nätådriga, äggrunda, tydligt spetsiga. ☉ 8, 9. På barlast. r. Malmö, Kalmar, Sthm. Gbg.

2. *A. hortense L.* — Skild från föregående genom undertill gröna blad och ovala, trubbiga fruktskärm; förvildad ur trädgårdar och på barlast. Sk.-södra Norrl.

3. *A. roseum L.* — Stjälk rikt förgrenad, ej strimmig; blad från tvär eller rutförmig bas triangulära eller äggformiga, tandade, men utan framskjutande hörntänder, 2—4×1,2—3 cm; i mellanbladens veck ofta ensamma fruktknippen; blomax mycket korta i de öfre bladveckan; i axens topp endast ♂, nedom toppen efter ♂:s affallande fäblommiga ♀-knippen; fruktskärm rombiska, grågröna, helbräddade—finsågade, deras bas och midtfält till sist gulaktigt, broskigt, med 3 grofva nerver, endast kanten mjuk. ☉ 7—9. Stränder. r. Öl.; dessutom på barlast i flera kuststäder.

4. *A. farinósum Dum.* — Blad silfverhvita, djupare tandade, ofta med framskjutande hörntänder; fruktskärm silfverhvita, oftast med utskjutande tappar på breddsidan. ☉ 8, 9. På barlast. Gbg. (*A. P. Winslow*).

5. *A. laciniátum L.* — Stjälk ej strimmig; blad undertill fint mjöliga, ofvan grågröna, de nedre från tvär bas triangulära, de mellersta från spetsig bas aflånga, oftast från och med de framskjutande basflikarna flikigt tandade, de öfversta smalare, svagare tandade eller nästan helbräddade; de bladlösa axen 6—8 cm, öfverst endast ♂; ♀ äfven i veckan af mellanblad; fruktskärm längre än sin bredd, rutförmiga eller från något klocklik bas triangulära, spetsiga, oftast helbräddade med korta hörntänder. ☉ 8, 9. På barlast i flera kuststäder.

6. *A. Babingtónli Woods* — Stjälk strimmig, upplöst i 30—60 cm långa, krypande grenar; nedre blad bredt triangulära, ofvan de grofva beständerna glest, men groft tandade, de öfriga mera förlängda med mindre tvär bas, de öfversta från spetsig bas treflikade med helbräddad midtflik; frö mer eller mindre glänsande, brunt, 3 mm bredt, ojämnt och gropigt, hvasskantadt: fruktskärm rutförmiga, vanligen småsågade och värtiga. ☉ 6—8. Nordsjö-målla; stränder. r. Bh.-Bl. — « *viréscens Lge*: blad köttiga, ljusgröna, ej mjöliga, de nedersta och mellersta bredt triangulära, 5—7×6—9 cm, deras hörnlikar 1—1,5 cm långa, under dessa 2—1 mindre; under hvarje fruktknippe ett tydligt högblad; bäst utbildad vid Öresund; β *canéscens Lindb.*: blad läderartade, vid

fruktmognaden mjöliga, grågula—gråhvita, oftast betydligt mindre, i förhållande till bredden längre; fruktknippenas högblad ofta små, nästan förkrympta. Vid Kattegat. En dvärgform af denna med endast 1,5—1 cm långa blad är *f. microphyllum Lindéb.* Fruktskärmen växla från en längd af 15—10 mm (*f. macrathécum Marss.*) till en längd af 6—4 mm (*f. microthécum Marss.*)

7. *A. hastátum L.* — Blad likformiga ända till stjälkens spets, spjutlikt triangulära med förlängd, helbräddad eller föga tandad midtflik; ax långa, bladlösa; fruktskärm örtartade, äggrundt rutformiga—triangulära, bredare eller smalare, helbräddade eller sågade, med eller utan vårtor. ☉ 7—9. Spjutmålla; odlade ställen, stränder. *a.* *Sk.-Nb.* — *α microspérmum (W. K.) Marss.* *H. N. 8: 54:* stjälk upprät; blad tunna, gröna, utan mjöl, 8—5 × 8—4 cm med 15—10 mm långa, enkla hörntänder; fruktskärm till sist svarta, rutformiga, 4—5 mm, på samma individ släta eller vårtiga, helbräddade eller sågade, föga öfverskjutande frukten; frö kastanjebrunt, 2—3 mm bredt. Odlade ställen. *a.*; *β válidum (M. & K.) Marss:* blad tjocka, köttiga, men gröna, de öfre ofta med något spetsig bas; fruktskärm långt öfverskjutande frukten, större och vårtigare; för öfrigt som föregående. På tånghögar; *γ* trianguläre (*Willd.*) *Marss (= salinum Lindéb. p. p.):* stjälk upprät med utstående grenar; blad mjöliga, undertill hvita, ofvan grågröna eller gråhvita; fruktskärm från tvär eller något inbuktad bas triangulära, alltid sågade, oftast vårtiga. Sandiga eller steniga stränder; *δ venósum Marss (A. prostrátum Lindéb. p. p.):* skild från föregående endast genom krypande stjälk med mycket förlängda grenar, smärre blad, tunnare och därför mera nätådriga, vid mognaden gulaktiga fruktskärm. Äfvenledes på sand.

8. *A. calothécum Fr.; H. N. 1: 56 och 8: 55* — Stjälk 0,3—1 m., vanligen upprät med utstående eller hängande grenar; blad mörkgröna, sällan undertill svagt mjöliga, triangulära, de nedre 15—4 × 13—3,5 cm, ofvan den större basfliken med 3—5 helbräddade eller grofsågade flikar; fruktskärm tunna, gröna, 8—10 × 6—10 mm, från tvär eller något inbuktad bas triangulära, klufna i talrika, långa, jämbreda flikar, alltid mer än hälften öfverskjutande frukten. ☉ 7—9. Öresundsmålla; stränder. *r.* *Bh.-Sk.-Sm.;* dessutom på barlast i flera kuststäder. — *β tenuibractéatum:* fruktskärm triangulärt lansettlika, endast nedtill flikade, med nästan jämbred, helbräddad spets. Öfriga beskrifna varieteter äro antingen monströsa, luxurierande former eller ännu ej utredda hy-

brider. Hybriderna inom detta släkte äro mycket svåra att konstatera, då hanstadiet är förbi en månad före fruktmognaden.

9. *A. pátulum* *L.* — Fruktskärm örtartade, tvärt spetsade, rutformiga eller från oval bas triangulära, helbräddade eller finsågade. ☉ 6—9. Vågmålla; odlade ställen, stränder. *a.* *Sk.-Norrl.* — « *erectum* *Huds.*: stjälk upprät; blad tunna, olikformiga, stjälkens öfversta och grenarnas lansettlika, helbräddade, 3—5 × 0,5—1 cm, de öfriga från spetsig bas spjutlika, 5—7 × 0,5—4 cm med långa, framåtriktade hörntänder och helbräddad eller svagt tandad, sällan djupt inskuren (f. *incisum*) midtflik; ax korta, raka, uppåt täta; odlade ställen. *a.*; *β* *angustifolium* *J. E. Sm.*: alla blad likformiga, helbräddade, lansettlika, 3—5 × 0,3—0,6 cm, endast ett eller annat med svaga hörntänder; ax glesare, ofta längre, för öfrigt som föregående; åkrar. *a.*; den har ofta alla grenarna utbredda på marken och öfverensstämmer då med franska exemplar af *A. prostratum* (*Bouch*) *DC.*; på sandiga stränder blifva bladen något hvitmjöligen (*A. prostratum* *Lindb. p. p.*); *γ* *sarcophyllum*: stor och kraftig, ofta helt och hållet nedliggande; blad tjocka, köttiga, gröna, dubbelt så stora som hos «; ax ofta bladiga; tångform, ofta förekommande vid Öresund, med fruktskärm påminnande än om *A. Babingtónii*, f. *sub-Babingtónii*, än om *A. calothécum*, f. *subcalothécum*; en närstående form med vanligen uppräta grenar och mycket stora, helbräddade, spjutlika, triangulära fruktskärm på långa skaft är f. *hololépis* *Fenzl.*; troligen alla tre hybridogena.

10. *A. litorále* *L.* — Stjälk upprät, med uppstående grenar, eller endast upptill grenig; blad jämbreda, alltid utan framskjutande hörntänder; ax i hanstadiet täta, före blomningen gula (hos arterna 6—9 rödaktiga), i honstadiet nedtill något glesnande; fruktskärm insänkta i tät, hvitt mjöl, rutformiga eller triangulära, med tvärt afsatt spets; frö glänsande. ☉ 7—9. Strandmålla; stränder. *a.* *Bh.-Sk.-s. Norrl.* — « *integrifolium* *Fenzl.*: blad platta, enkelnerviga, helbräddade eller glest och fint tandade, 2—5 mm breda; stjälk grenig; sandform; *β* *angustissimum* *Marss.*: blad halft cylindriska, enkelnerviga, helbräddade, 0,5—2 mm breda; stjälk enkel; sandform; *γ* *serratum* (*Huds.*): blad vågigt tandade, 5—15 mm breda, fjädernerviga; tångform liksom *δ* *rhychothécum* *Fischer*: grenar utspärrade, fruktskärm gapande, utdragna till en 5—10 mm lång, helbräddad, jämbred spets.

8. *Oblóne Gærtn. Grålla.*

O. pedunculáta (*L.*) *Moq.* — Ört gråmjölig; stjälk än nästan enkel, upprät, 5–15 cm hög, än, f. prostráta, redan från roten upplöst i 10–15 cm långa, krypande grenar; blad omvänt äggrunda, kortskaftade, helbräddade, 20–30 × 4–8 mm, de nedre motsatta, de öfre strödda; blomknippen hufvudlika, samlade till ax, i hanstadiet korta och närmade, i honstadiet genom utveckling af 10–20 mm långa skaft under honblommorna, bildande en af knippen sammansatt klase; fruktskärm i hvarje kant med en större utböjd och i midten en liten rak spets; frö upprätt. ☉
7–9. Skaftgrålla; stränder. *Bh.-Sk.-Sm. Öl. Gtl.* — På Linnés tid fanns på Hven äfven *O. portulacoïdes* (*L.*) *May*: stjälk nedtill förvedad; alla blad motsatta; fruktskärm oskaftade, med 3 lika spetsar.

80 fam. **Polygonaceæ.** Syreväxter. (*Kl. 3, 5, 6, 8, 9, 22, 23*).

Örter med stipelslidor och ofta knöligt uppsvällda bladfästen; kalk regelbunden, kvarsittande, 3–6-talig; ståndare 3–9 (sällan 2) i en eller två kransar; pistill 1, bestående af 1 öfversittande fruktämne, 1–3 stift och 1–3 märken; frukt enummig, enfröig, ofta trekantig nöt.

A. Kalk sambladig, 5–4-talig, mer eller mindre färgad; yttre och inre kalkblad lika; örter af vanlig storlek:

I. Stjälk ej slingrande; stift och märken 2–3;

a. Blomknippen samlade till kvast eller klase; nöt föga täckt af kalken 1 **Fagopýrum.**

b. Blomknippen samlade till ax eller ensamma i bladveckan; nöt helt och hållet eller till större delen täckt af kalken 2 **Polygonum.**

II. Stjälk slingrande; stift sammanvuxna ända till märket 3 Helxine.

B. Kalk fribladig, grön, i 2 kransar, de yttre små, utstående eller tillbakaböjda, de inre större, nättådriga, slutande till frukten; örter af vanlig storlek:

I. Stjälk (flera stamled under blomställningen); 3 kalkblad i hvarje krans:

a. Blad runda; ståndare 9 **Rheum.**

b. Blad ej runda; ståndare 6 4 **Rumex.**

- II. Stängel (endast ett utbildadt stamled under blomställningen); 2 kalkblad i hvarje krans; fjällväxt . . . 5 *Oxýria*.
 C. Kalk färgad, 3-talig; ört 1—5, sällan 8 cm hög; fjällväxt 6 *Koenigia*.

1. *Fagopyrum Tourn.* Bohvete.

Stjälk glatt, rödaktig; blad helbräddade, hjärtlikt pillika; ståndare 8, däraf 5 i en yttre, 3 i en inre krans; stift 3; märken 3, klubblika; nöt trekantig; grodd S-formigt veckad, omgifven af hviten.

1. *F. esculéntum Moench* — Blomknippen i kvast; kalk hvit eller ljusröd, 3 mm lång; nöt dubbelt längre, slutligen svart och slät. ☉ 6—8. Vanligt bohvete; odlad och förvildad. Sk.-Norrl.

2. *F. tatáricum (L.) Gærtn.* — Blomknippen i klarar; kalk grönaktig, 1 mm; nöt 5—6 gånger längre, slutligen grå och rynlig. ☉ 6—8. Tatarbohvete; odlad och förvildad. Sk.-Norrl.

2. *Polýgonum L.* Knäa.

Blad helbräddade, förlängda, aldrig pil- eller spjutlika; ståndare 5—8; stift och märken 2—3; grodd liggande vid sidan om hviten, ej S-formigt veckad; för öfrigt som föregående.

A. 4 örter med rotstock och stjälk:

I. Rotstock S-formigt vriden, dess stamled förkrympta, liknande en stamknöl; ax ensamt, toppställdt; landväxter:

a. Stjälk 35—90 cm; bladbas oftast hjärtlik; ax utan groddknoppar 1 *bistórta*.

b. Stjälk 10—35 cm; bladbas aldrig hjärtlik; ax nedtill med groddknoppar i stället för blommor . . . 2 *vivíparum*.

II. Rotstock rak, krypande; dess stamled förlängda; ax 1—2; ofta vattenväxt 3 *amphíbium*.

B. ☉ örter med stjälk:

I. Knippen bildande ax; stipelslidor ej silfverglänsande:

a. Fruktkalkar utstående; ax täta, tjocka, cylindriska:

1. Nötter bikonkava; blomskåft och kalk glandelprickiga; fruktkalk upphöjdt nervig; slidor glatta, nästan utan kantborst 4 *lapathifólium*.

2. Nötter triangulära eller bikonvexa; blomskåft och kalk utan glandler; fruktkalk föga nervig; slidor håriga med långa kantborst 5 *persicária*.

3. Dessa kännetecken blandade 6 nodósum.

b. Fruktkalkar uppräta; ax glesa, smala ,ofta afbrutna:

1. Kalk 4—5 mm, glandelprickig; nöt matt, 4 mm, trekantig; slidor uppblåsta, glatta, bruna, de öfre ofta utan kantborst 7 hydrópipør.

2. Kalk 2—3 mm, utan glandler; nötter 2 mm, glänsande, trekantiga eller bikonkava; slidor oftast gröna, tilltryckta, håriga, med långa kantborst 8 minus.

3. Dessa kännetecken blandade . \times hydrópipør \times minus.

c. Kännetecknen på a och b blandade . . . 6 nodósum.

II. Knippen i mellanbladens veck, endast upp till axlikt närmade; stipelslidor hinnaktiga, silfverglänsande:

a. Nöt innesluten i eller med yttersta spetsen något utskjutande ur kalken, oftast matt 9 aviculære.

b. Nöt till hälften utskjutande ur kalken, glänsande; bladkanter starkt tillbakavikna 10 Raji.

1. *P. bistorta* L. — Blad tunna, från hjärtlik eller tvär bas aflånga eller aflångt ovala, undertill grågröna, de nedres skifvor 10—12 \times 6—7 cm, nedlöpande på långa skaft, de öfres oskaftade; stipelslidor tilltryckta, 3—6 cm långa; ax 3—5 \times 1,5 cm, tätt; blommor ljusröda, 4—5 mm långa; ståndare 8, utskjutande; stift 3, fria; märken 3, klotformiga; nöt skarpt trekantig, 4 mm. \uparrow 6, 7. Ormnåa; odlade ställen. r. Sk.-Vstm. (ursprungligen förvildad).

2. *P. viviparum* L. — Bladskifvor undertill grågröna, fasta, i början med tillbakavikna kanter, de nedre med tvär eller trubbig bas, lansettlika eller bredt lansettlika, 5—7 \times 0,7—1,5 cm, ej nedlöpande på skaften, sällan ovala, 2 \times 1,5—1 cm, de öfriga lansettlika—jämbreda; slidor rörformiga, tilltryckta, helt eller i spetsen bruna, hinnaktiga; ax 4—6 cm långt; högblad bruna, hinnaktiga; blommor som föregående, 3 mm långa. \uparrow 6, 7. Ångsknäa; ängar. a. Sk.-Lpm. (ej Öl. Gtl.). — De första, korta och breda rosettbladen, som vanligen vid blomningen äro vissnade, kvarsitta ofta i fjälltrakter: f. *alpinum* Wg.

3. *P. amphibium* L. — Blad från rundad—tvär—hjärtlik bas aflånga—af långt lansettlika, 6—20 \times 1,5—5,5 cm, bladskaft utgående från midten af stipelslidan; ax skaftadt, tätt och tjockt, 3—5 \times 1—1,5 cm; kalk röd, 5-talig, 4—6 mm lång; ståndare 5; stift 2; nöt glänsande, brun, rundad, 2—3 mm. \uparrow 7, 8. Pilknäa; i vatten

och på sank mark. a. Sk.-Lpm. — Vattenformen, « aquaticum *Rchb.*: blad simmande, 2–5 cm breda, kortspetsade eller trubbiga, liksom stipelslidorna glatta. Åkerformen, β terréstre *Rchb.*: stjälk upprät, blad 1,5–3 cm breda, långspetsade, liksom stipelslidorna täthåriga; öfvergångsformen mellan dessa är γ cænósum *Koch*: stjälk från krypande och rotsläende bas uppstigande; på mossjord och torrlagda stränder. En glandelhårig form är δ glandulósum *Bryhn. r.*

4. *P. lapathifólium Ait.* — Stjälk upprät, 25–50 cm, nästan enkel med föga uppsvällda bladfästen eller nedliggande, grenig med starkare uppsvällda bladfästen; blad äggrundt–bredd lansettlika, undertill oftast gråludua, bredast $\frac{1}{8}$ ofvan basen och därifrån afsmalnande åt båda ändar, ofta fläckiga; stipelslidor såsom yngre tilltryckta, något spindelhåriga, såsom äldre, särskildt på uppsvällda bladfästen, uppblåsta, i sin öfre del hinnaktiga och glatta; kalk vanligen hvitgrön, sällan röd; ståndare 6; stift 2, från basen skilda; frukt rundad med spröt, glänsande svartbrun, 3 mm lång och bred. \odot 7–9. Åkerknåa; åkrar, fuktiga ställen. a. Sk.-Lpm. — Åkerformen med upprät stjälk och undertill gråhvita blad är « tomentósum *Schrank*; en smalbladig dvärgform af denna är β incánum *F. V. Schmidt*; den nedliggande glattare, starkt förgrenade ruderaformen är γ prostrátum *Aschers.*

5. *P. persicária L.* — Stjälk 20–50 cm; blad bredast på midten, undertill blekgröna, bredare eller smalare lansettlika; slidor stråfhåriga, mera tilltryckta och mindre hinnaktiga än hos föregående; kalk vanligen röd; stift förenade till midten, oftare 3 än 2; nöt glänsande, oftast trekantig med äggrunda ytor; då den är bikonvex är längden större än bredden. \odot 7, 8. Rödknåa; fuktiga ställen. a. Sk.-s. Norrl. — f. nanum: dvärgform, endast 5–10 cm hög. Öl. r., antagligen flerestades.

6. *P. nodósum (Pers.)* — Omfattar föga utredda mellanformer dels mellan de båda föregående, dels mellan dem och de 2 följande; i allmänhet utmärkt genom starkt grenig och vid bladfästena uppsvälld stjälk, bröda, långspetsade blad, glesare och förlängda ax, oftast röda blommor och mindre god fruktsättning. *P. hydrópiper* \times *lapathifólium* har jag sett från Sk. Broby (*Hamnström*), *P. lapathifólium* \times *minus* från Karlstad (*G. Löfgren*); H. N. 4: 74 synes åtminstone delvis vara *P. minus* \times *persicária*. *P. lapathifólium* \times *persicária* har *Winslow* utdelat under diverse namn,

7. *P. hydrópiper* *L.* — Stjälk glatt, uppstigande, oftast grenig, 20–60 cm; blad kortskaftade, glatta och gröna, bredast $\frac{1}{4}$ eller $\frac{1}{3}$ ofvan den tvärt spetsade basen, lansettlikt afsmalnande mot spetsen, 4–6×0,8–1,6 cm; blomknippen nedtill skilda, upptill näende hvarandra, ofta endast 1-blommiga; blommor på glandelprickiga skaft från vecken af de utbildade eller till trattlika slidor förkrympta högbladen; kalk grön, oftast 4-talig, med mörkröda flikar; fruktkalk äggformig, oftast rent grön; ståndare vanligen 6; stift 3, oftast fria. Hela örten har skarpt brännande smak. ☉ 7–9. Brännknäa; fuktiga ställen. a. Sk.-s. Norrl.

× *hydrópiper* × *minus* — Ett svenskt exemplar från Sthlm, Framnäs (*Hamnström*) har författaren sett.

8. *P. minus* *Huds.* — Stjälk 10–60 cm; blad 2–7×0,3–1 cm, antingen bredast på midten och likformigt afsmalnande mot bas och spets eller lika breda längs en stor del af bladskifvan med kort afsmalnande, nästan trubbigt rundad bas och långsamt afsmalnande spets; knippen nästan alltid flerblommiga, och ax därigenom med tätare topp än hos föregående; kalk oftast 5-talig, helt röd eller vit, äfven kring frukten färgad; ståndare 6 eller 5; stift 3 eller 2, oftast förenade till midten; örtens smak mild. ☉ 7–9. Mildknäa; fuktiga ställen. Sk.-s. Norrl. (ej Gfl.). — Typen är redan från basen rikt förgrenad i nästan jämnhøga, 10–30 cm høga stjälkar med 2–3×0,3–0,5 cm stora blad och röda blommor; β elátum *Marss.*: har hufvudstammen starkare utbildad, bladen 2–3 gånger så stora och oftast hvita blommor.

9. *P. aviculäre* *L.* — Blad elliptiska—jämnbredd lansettlika, trubbiga eller spetsiga, 1–5×0,2–2 cm; slidornas nedre del fast, grön, brun eller röd, den öfre upprispad, hinnaktig; kalk grön, 2–4 mm, djupt 5-delt i röd- eller hvitkantade flikar; ståndare vanligen 8; stift 3, fria; nöt svartbrun, 2–4 mm, dess sidor bredt äggrunda med tvär spets. ☉ 6–10. Trampknäa; stränder, odlade ställen. a. Sk.-Vb. — Ytterst formrik; f. *végetum Ledeb.* är en ruderatform med elliptiska eller ovala blad; f. *angustissimum Meissn.* är en strandform med jämnbredd lansettlika blad och 3 mm långa, matta frukter; f. *Dregeánum Meissn.*: lik föregående, men nötter 1,5–2 mm, något glänsande; f. *litorále Link* är en yppig strandform med 3–4 mm långa, matta frukter och stora, breda, köttiga blad; alla dessa hafva nedliggande, rikt förgrenad stam. Åkerformen har upprät, mindre grenig stjälk, med upptill axlikt samlade knippen, f. *eréctum Roth*, eller glesa, fåblommiga knippen i vecken af förminskade högblad, f. *sparsiflorum Uechtr.*

10. *P. Raji Bab.* — Skild från föregående hufvudsakligen genom mera bredt rödkantade kalkflikar, något större stipelsidor och ljusbrun, 5 mm lång nöt med aflångt äggrunda, långsamt afsmalnande sidor. ☉ 7–9. Stränder. r. Sk. Gtl. Srm.

3. *Helxine* (L.). Binda.

Blad utgående från stipelslidans bas, skaftade, hjärtlika med pillik bas; knippen i glesa klasar från bladvecken eller i grenspetsarna; ståndare 8; märken 3, sammanvuxna; tre af kalkflikarna tillväxande och inneslutande den trekantiga, svarta nöten.

1. *P. dumetorum L.* — De tre kalkflikarna glatta, hvar och en med bred, vit eller ljusröd hinnkant; nöt glänsande; stjälk nästan glatt, trind, 0,6–2 m lång; kalk till sist långt skaftad, 5–10 mm lång, omvänt hjärtlik. ☉ 7. Löfbinda; backar, stränder. Sk-Lpm. (ej Gtl.).

2. *P. convolvulus L.* — Kalkflikar glandelförande, sträfvä, utvändigt gröna, ovingade; nöt matt; stjälk kantig, glandelförande, 0,2–1 cm, något sträf; kalk 3–4 mm, otydligt skaftad. ☉ 7–9. Åkerbinda; åkrar, odlade ställen. Sk-Lpm. — β subalátum *Lej.*: stjälk 15–25 cm, mindre slingrad; kalkflikar svagt kantade (men ej hinnaktiga). Gtl. Hejde (*Ahlfvengren*).

4. *Rumex L.* Syra.

Blad helbräddade, mer eller mindre skaftade; blommor hängande på ledade skaft; knippen samlade till kransar, dessa mer eller mindre närmade hvarandra, sålunda bildande en rikt förgrenad, klaselik eller kvastlik blomställning; yttre kalkblad gröna, inre till sist ofta färgade i hvitt, brunt eller rödt, merendels försedda med ett gryn, bildadt af den uppsvällda midtnerven; ståndare 6, fästa parvis mot de yttre kalkbladen; pistill bestående af ett fruktämne med 3 stift och 3 kamlikt flikade märken; nöt trekantig.

A. Bladbas aldrig pil- eller spjutlik:

1. Inre kalkblad helbräddade eller något tandade; nedre blad mer än dubbelt så långa som breda (undantag *R. aquaticus*.)

a. Alla tre inre kalkbladen med väl utbildade gryn:

1. Rotblad lansettlika med långspetsad

bas 1 *hydrolápathum*.

2. Rotblad med rundad, tvär eller hjärtlik (sällan ett eller annat med kortspetsad) bas:

- * Alla eller flera af blomställningens kransar bladiga (d. v. s. med utbildade stödblad):
 - † De flesta kalkar med utbildad frukt; nästan alla blomkransar bladiga 8 conglomerátus.
 - †† De flesta kalkar utan eller med utbildad frukt; endast de nedre kransarna bladiga:
 - § Örtblad krusiga, de nedre lansettlika; inre kalkbladens spetsar ej tunglika \times conglomerátus \times crispus.
 - §§ Örtblad ej krusiga, de nedre aflångt äggrunda; inre kalkbladens spetsar tunglika . \times conglomerátus \times obtusifólius.
- ** Blomkransar bildande en bladlös, sammanhängande blomställning:
 - † Blad med krusig eller vågig kant:
 - § Blad starkt krusiga; frukter väl utbildade 6 crispus.
 - §§ Blad vågiga; de flesta frukter felsläende:
 - Blad läderartade, lansettlika med spetsig—
tvär bas \times crispus \times hydrolápathum.
 - Blad tunna, med rundad, tvär eller hjärtlik bas:
 - △ Inre kalkblad äggrundt triangulära, småningom afsmalnande, 4,5—6 \times 4—5 mm, vid basen med skarpa, triangulära tänder; gryn aflångt \times crispus \times obtusifólius.
 - △△ Inre kalkblad aflångt triangulära med utdragen spets, 3—4,2 \times 2,5—3 mm, vid basen helbräddade eller mycket svagt tandade \times crispus \times sanguíneus.
 - †† Bladkant slät, hvarken krusig eller vågig:
 - § Rotbladens bas spetsad—rundad; inre kalkblad triangulära, med tvärt sammandragen spets; ytterst få frukt-kalkar \times hydrolápathum \times obtusifólius.
 - §§ Rotbladens bas rundad—tvär; inre kalkblad bredt hjärtlika, tvärspetsade; nästan alla kalkar fruktbarande . 2 máximus.
- b. Alla tre inre kalkbladen utan gryn:
 1. Nedre örtblad ej krusiga, från hjärtlik bas triangulära, 1 $\frac{1}{2}$ —2 $\frac{1}{3}$ gånger så långa som breda; inre kalkblad triangulärt äggrunda 3 aquáticus.
 2. Nedre örtblad krusiga, från tvär eller afrundad bas aflångt äggrunda—lansettlika, 2 $\frac{1}{2}$ —4 gånger så långa som breda; inre kalkblad njurlika—rundade 5 domésticus.
 3. Dessa kännetecken blandade 4 armoracifólius.
- c. Endast ett af de inre kalkbladen med väl utbildadt gryn:

1. Örtbladens kant krusig; inre kalkblad utan tvärt afsatt spets:
 - * Inre kalkblad från hjärtlik bas triangulära, 4,5–6×5–6,5 mm; gryn smalt och spetsigt \times *aquatleus* \times *crispus*.
 - ** Inre kalkblad njurlika–rundadt hjärtlika, 4,5–6×6–8,5 mm; gryn rundadt eller bredt aflängt . \times *crispus* \times *doméstleus*.
2. Örtbladens kant platt; inre kalkblad med tvärt afsatt spets:
 - * Inre kalkblad ej tunglika, mycket bredare än grynet:
 - † Rotblad från hjärtlik bas nästan triangulära; inre kalkblad 5–7×4–6 mm, från tvär eller hjärtlik bas triangulära, svagt tandade; gryn smalt och lågt . \times *aquatleus* \times *obtusifóllus*.
 - †† Rotblad från hjärtlik bas aflängt äggrunda; inre kalkblad 4,5–6×6–7,5 mm, bredt hjärtlika, tydligt tandade; gryn tjockt, rundadt \times *doméstleus* \times *obtusifóllus*.
 - ††† Rotblad från tvär eller rundad bas aflänga; inre kalkblad bredt hjärtlika, 4,5–6×5–7 mm, nästan helbräddade; gryn klotformigt \times *doméstleus* \times *sanguineus*.
 - ** Inre kalkblad tunglika, ej bredare än grynet . 7 *sanguineus*.
- II. Inre kalkblad med syllika–triangulära, sällan otydliga tänder; nedre örtblad trubbiga, blott dubbelt så långa som breda, med hjärtlik eller tvär bas:
 - a. Kransar rikblommiga, nästan alltid fruktbarande; inre kalkblad aflängt triangulära, 3,5–5,5×2–3,5 mm, ofta med tvärt afsatt spets 9 *obtusifóllus*.
 - b. Kransar glesblommiga; blommor sällan fruktbarande; inre kalkblad aflänga, 3,5–5×1,5–2,5 mm \times *obtusifóllus* \times *sanguineus*.
- III. Inre kalkblad med mycket långa, syllika tänder; nedre örtblad lansettlika–jämbreda, flera gånger längre än sin bredd:
 - a. Ört grön; endast få utbildade kalkar och frukter:
 1. Nedre blad från rundad bas lansettlika; tänder ej längre än kalkbladets bredd \times *conglomerátus* \times *limósus*.
 2. Nedre blad smalt lansettlika; tändernas längd af kalkbladets halfva bredd \times *crispus* \times *limósus*.
 3. Nedre blad från tvär eller svagt hjärtlik bas aflängt lansettlika; tänder längre än kalkbladets hela bredd, men mindre än dess längd \times *limósus* \times *obtusifóllus*.
 - b. Ört vid fruktmognaden gul eller brun:
 1. Nästan alla kalkar och frukter utbildade:
 - * Ört vid fruktmognaden brun; tänder kortare än kalkbladets längd; gryn aflängt, högt 10 *limósus*.

** Ört vid fruktmognaden gul; tänder ofta längre än kalkbladets längd; gryn smalt, lägt 11 *maritimus*.

2. Få kalkar och frukter utbildade . . . \asymp *limosus* \times *maritimus*.

B. Blad pil- eller spjutlika (undantag *R. acetosélla* v. *integrifolius*); två- eller mångbyggare:

I. Inre kalkblad i ♀ slutligen många gånger större än frukten; blad pillika:

a. Mångbyggare; yttre kalkblad vid fruktmognaden tryckta till de inre, dessa utan gryn 12 *seutátus*.

b. Tvåbyggare; yttre kalkblad tillbakaslagna, inre med gryn:

* Nedre och mellersta stjälkblad knappt dubbelt så långa som breda; blomställningens axlar nästan enkla; nöt gulgrå 13 *arifólius*.

** Nedre och mellersta stjälkblad 2–4 gånger så långa som breda; blomställningens axlar nästan enkla; nöt svart-brun 14 *acetósa*.

*** Nedre och mellersta stjälkblad 4–12 gånger så långa som breda; blomställningens axlar förgrenade; nöt svart-brun 15 *auriculátus*.

II. Inre kalkblad i ♀ vid fruktmognaden ej större än frukten, utan gryn; blad vanligen spjutlika 16 *acetosélla*.

1. *R. hydrolápathum* *Huds.* — Stjälk grenig, 1–2,5 m; rotblad läderartade, från midten jämnt afsmalnande till bas och spets, grågröna, 30–70 \times 5–15 cm; skaft kortare, hårda och ribbiga, med platt öfversida; stjälkblad från rundad eller vigglik bas lansettlika; blomkransar oftast sammanflytande till en upptill bladlös blomställning; blomskaftets ledgång nedom midten, tydlig; inre kalkblad hel- eller nästan helbräddade, triangulära, 5–7 \times 4,5–5,5 mm, fasta, grofnerviga, med $\frac{2}{3}$ så långa gryn; nöt 3,5–4 mm, gulbrun. 4 7, 8. **Vattensyra**; i vatten. Sk.-Dlr.

\asymp *hydrolápathum* \times *obtusifólius* — Inre kalkblad mest lika *hydrolápathum*, men tydligt tandade och tvärt spetsade, deras gryn $\frac{1}{2}$ – $\frac{1}{3}$ så långa; rotblad 20–50 \times 5–13 cm; skaft af samma längd; vid vatten. r. Sk.

2. *R. máximus* *Schreb.* — Rotblad 35–50 \times 13–16 cm, under $\frac{2}{3}$ af skifvans längd hållande samma bredd; deras skaft mjuka, föga ribbiga, med platt, af uppstående sidolister kantad öfversida; stjälkblad från rundad, tvär eller hjärtlik bas förlängdt triangulära; inre kalkblad ofta något tandade; 5,5–8 \times 4,5–6,5 mm, alla med hälften så långa gryn och nästan alla fruktbärande; för öfrigt som

hydrolápathum. 4 7-8. **Jättesyra**; i vatten. r. Sk.-Bh. och Mälaren. — Uppträder som god art; alla dess karakterer kunna ej förklaras genom kombinationen *aquáticus* × *hydrolápathum*.

3. *R. aquáticus* L. — Stjälk enkel, 0,8-2 m; rotblad 24-35 × 12-20 cm, endast längs några cm hållande samma bredd, kortare än det upptill djupt fårade, från sidorna hoptryckta skaffet; stjälkblad från hjärtlik eller tvär bas triangulära; blomkransar sammanflytande till en tät, långsträckt, men smal, bladlös spira; blomskaftens led föga märkbar, belägen långt nedom midten; yttre kalkblad tryckta till de inre; dessa helbräddade, fint nätådriga, tunna, 5-8,5 × 4-7 mm; nöt brun, 3,5 mm. 4 7, 8. **Håstysra**; fuktiga ställen. Sk. Bh. Vstm. Srm. Upl. Norrl.

× *aquáticus* × *crispus* — Mest lik *aquáticus*, från hvilken den skiljes genom längre och smalare, något krusiga blad och hjärtlika inre kalkblad med gryn på det ena; endast få kalkar och frukter utbildade; fuktiga ställen. r. Ög. Srm. Upl. Vstm. Bh.

× *aquáticus* × *obtusifólius* — Till bladen mera lik den senare, till kalkbladen den förra af stamarterna; sätter mycket dålig frukt; fuktiga ställen. r. Sk. Bh. Vg. Srm. Upl. Mpd.

4. *R. armoracifólius* Neum. — Stjälk 0,6-2 m; nedre blad från hjärtlik eller tvär bas aflånga, i kanten vågiga, mycket stora, bredast ofvan basen; blommor i tät, bladlös spira; blomskaftens led föga tydlig; yttre kalkblad till sist nedböjda, nående halfvägs mot de inres kant; dessa helbräddade, äggrundt-bredt hjärtlika, 5-7,5 × 5,5-8 mm; nöt brun, 3 mm. 4 7, 8. **Pepparrotssyra**; fuktiga ställen. r. Ög. Srm. Dir. Norrl. — Har uppstått ur *aquáticus* × *domésticus*, men uppträder som art med nästan alla kalkar och frukter fullt utbildade.

5. *R. domésticus* Hn. — Stjälk 0,6-1,2 m, vanligen grenig; rotblad intill 35 × 10 cm, skaft kortare; blomkransar sammanflytande till en bred och yfvig, bladlös spira; yttre kalkbladen nående halfvägs mot de inres kant, slutligen nedböjda, inre tunna, helbräddade, 4,5-6 × 6-9 mm; nöt 2,5-3 mm. 4 7, 8. **Skräppesyra**; vägar, ängar, stränder. a. Sk.-Lpm. — *β boreális* Neum.: stjälk enkel; blad smalare och mindre; blomställning sammandragen; inre kalkblad med mera tvär bas och tydlig spets. Norrl.

× *domésticus* × *obtusifólius* — Stjälk 0,8-1,7 m, vanligen grenig; rotblad intill 30 × 12,5 cm, stjälkblad från tvär eller hjärtlik bas äggrundt lansettlika, bägge vågiga; blomkransar sammanflytande till en tät, yfvig spira; blomskaft nedom midten tydligt ledade; yttre kalkblad nedåtriktade, ej nående de inres kant; endast få kalkar fullt utbildade och frukt bärande. r. Sk.-Norrl.

× *domesticus* × *sanguineus* — Endast känd från Sk. Råröd vid Ringsjön.

6. *R. crispus* L. — Stjälk 0,5–1,2 m, med uppräta grenar; rotblad smalt lansettlika, intill 30 × 6 cm, något afsmalnande mot den tvära eller rundade basen, upptill med kort spets; stjäklblad från rundad eller vigglik bas lansettlika eller jämnbreda; blomskäft 2½ gånger längre än kalken; yttre kalkblad tilltryckta till de inre och nästan nående deras kant, de inre rundadt–aflångt hjärtlika, 3,5–5 × 3,5–5 mm, nästan eller fullt helbräddade, alla med rundt eller aflångt gryn; nöt 2–3 mm, kastanjbrun. 4 7, 8. Krus-syra; odlade ställen, stränder. a. Sk.-s. Norrl.

× *crispus* × *domesticus* — Rotblad från tvär eller afrundad bas något bredare, lansettlika, intill 35 × 8 cm; yttre kalkblad ej nående de inres kant, snart tillbakavikna, de inre tunna, fullt eller nästan helbräddade, olikstora; blomkransar sammanflytande till en tät blomställning; odlade ställen, vägar. r. Sk.-s. Norrl.

× *crispus* × *hydrolapathum* — Stjälk 1–2 m, med åtskilda grenar; rotbladens skifva intill 50 × 10 cm; yttre kalkblad tryckta till de inre, nående deras kant, dessa från tvär bas triangulära med afrundad spets, fasta, fullt eller nästan helbräddade, 5–7 × 4,5–6 mm; blomskäft tydligt ledade, högst 2 gånger längre än fruktkalken; de flesta kalkar redan i augusti affallna och blomställningen därigenom gles; vid vatten. r. Sk.

× *crispus* × *ilmósus* — Skild från *crispus* genom mycket långa, åtskilda, nedtill bladiga grenar; inre kalkblad från tvär bas bredt äggrundt triangulära, 3,5–4,5 × 2,7–3,7 mm, med något förlängd spets; rotblad intill 25 × 5,5 cm, med afrundad bas; stjäklblad från rundad eller vigglik bas jämnbreda; stränder. r. Sk.

× *crispus* × *obtusifollus* — Stjälk 0,6–1,5 m med förlängda, åtskilda, nedtill bladiga grenar och ej sammanflytande blomkransar; blad från tvär eller hjärtlik bas aflånga–lansettlika, intill 28 × 10 cm; vägar, odlade ställen. r. Sk.-Bh. och Upl.

× *crispus* × *sanguineus* — Lik föregående; bladbas tvär eller bredt afrundad; blomskäft mycket fina; bokskogar. r. Sk.

7. *R. sanguineus* L. — Stjälk uppräta, ofta röd, 0,6–1 m, från midten med spensliga, uppräta, åtskilda grenar; rotblad tunna, lifligt gröna, från smalare, tvär eller bredt rundad bas aflångt äggrunda, intill 14 × 6 cm, oftast spetsiga; stjäklbladens bas afrundad eller svagt hjärtlik; blomkransar skilda, de nedre stödda af blad; blomskäft ledade nära basen, 1,7 gånger så långa som fruktkalken; yttre kalkblad nående långt utom de inres kant, de inre olikstora, tunglika, helbräddade, 3–3,8 × 0,8–1,5 mm, vanligen ofullständigt täckande nöten; denna 1,6–2 mm lång, brun. 4 7, 8. Skogssyra; bokskogar. r. Sk.-Sm. Hall. Dal. Öl. Gtl.

8. *R. conglomerátus* *Murr.* — Stjälk 0,3–0,8 m, än från basen grenig med utstående, styfva grenar, än nästan ogrenad; blad tunna, från hjärtlik, tvär eller rundad bas aflångt äggrunda; rotblad intill 16×5 cm; blomkransar åtskilda, nästan alla bladiga; blomskäft styfva, grofva, ledade nedom eller vid midten, de längsta af fruktalkens längd; yttre kalkblad något uppåtböjda, nående utanför de inres kant; de inre jämnstora, aflångt äggrunda, fasta, helbräddade, 2,5–3,2×1–1,7 mm; gryn stort, aflångt, ofta af samma bredd som kalkbladet; nöt brun, 1,3–1,7 mm lång. † 7, 8. Fuktiga ställen. r. Södra Sk.

× *conglomerátus*×*crispus* — Rotblad från tvär eller rundad bas lansettlika, trubbiga; stjälkblad lansettlika—jämnbreda; grenar utstående, nedre blomkransar bladiga, skilda, öfre bladlösa, sammanflytande; blomskäft högst dubbelt så långa som fruktalken; inre kalkblad från tvär bas triangulära med något utdragen, rundad spets, helbräddade eller mycket svagt tandade, 3–4×2,5–3 mm; gryn höga och kraftiga. † 7, 8. Stränder. r. Sk.

× *conglomerátus*×*limósus* — Grenar ofta starkt förlängda, åtskilda; yttre kalkblad något uppåtböjda, nående utom de inres kant; dessa smalt ägg-rundt triangulära, 2,7–3,7×1,5 mm, med tunglikt utdragen spets; blomskäft kortare än eller föga längre än fruktalken. † 7, 8. Stränder. r. Sk.

× *conglomerátus*×*obtusifólius* — Ännu ej funnen i Sverige.

9. *R. obtusifólius* *L.* — Stjälk 0,6–1,2 m, från midten med upprätt utstående, ej sammanflytande grenar; rotblad bredt aflångt äggrunda, trubbiga, intill 25×15 cm, tunna, saftigt gröna; blomkransar tjocka, hufvudlika, de nedre åtskilda och bladiga, de öfre bladlösa, ofta sammanflytande; yttre kalkblad nående utanför de inres kant; 2 af de inre hafva ofta mycket små eller inga gryn; nöt gråbrun, 2,5–3,2 mm lång, bredast vid basen. † 7, 8. Tomtsyra; odlade ställen, vägar. a. Sk.-s. Norrl. — Dess ytterlighetsformer äro: *β silvéstris* *Wallr.*: inre kalkblad smala, tunna, svagt nerviga, med få och korta, triangulära, ofta otydliga tänder; *γ agréstris* *Fr.*: inre kalkblad bredt aflångt triangulära, fasta, groft nerviga, med syllika tänder, som ofta äro lika långa som kalkbladets bredd; blomställningens grenar mycket förlängda; bladnerver ofta korthåriga.

× *obtusifólius*×*sanguíneus* — Stjälk spensligare än hos *obtusifólius*; rotblad lifligt gröna, 20×10 cm, vanligen tillspetsade; inre kalkbladens tänder triangulära; yttre kalkblad uppåtböjda, nående långt utom de inres kant. † 7, 8; bokskog. r. Sk.

10. *R. limósus* *Thuill.* (*palústris* *Sm.*) — Stjälk 0,3–1 m; grenar styfva, uppräta: blad mörkgröna, jämnbredd lansettlika, 6–10 1–2 cm, sällan bredare; blomkransar tjocka, hufvudlika, åt-

skilda, nästan alla bladiga; inre kalkblad triangulärt lansettlika, 2,7–3,7×1–1,6 mm, med nästan tunglik, helbräddad spets af dess halfva längd, alla med tjockt, aflångt gryn; nöt ljusbrun, 1,8–2,2 mm lång. ☺ 7–9. **Brunsyra**; fuktiga ställen. r. Sk.; dessutom på barlast, Visby, Gefle, Sundsvall.

× *limosus* × *maritimus* — Endast ett exemplar anträffadt i Sverige (Sk.).

× *limosus* × *obtusifolius* — Rotblad intill 25×8 cm; stjälk långgrenig; blomkransar åtskilda, endast de nedre bladiga; skild från *limosus* genom sin gröna färg och närvaro af rotstock, från *obtusifolius* genom sina längre och smalare blad samt genom ett större antal bladiga blomkransar. ♀ 7, 8. r. Sk.

11. *R. maritimus* L. — Stjälk 10–50 cm; grenar vanligen bågformigt uppstigande; blad jämbreda, vågiga, högst 2 cm breda; blomkransar hufvudlika, gyttrade till bladigt ax; yttre kalkblad slutligen tillbakaböjda, inre äggrundt triangulära, 2,5–3,5×1,5–2 mm, med en föga mer än $\frac{1}{3}$ af kalkbladet upptagande skarp, odelad spets; nöt 1,3–1,8 mm lång, gulbrun. ☺ 7–9. **Hafssyra**; stränder. r. Sk.-Bh. och Upl.

12. *R. scutatus* L. — Stjälk 20–40 cm, vanligen från basen grenig; blad skaf-tade, glatta, blågröna, 1–3 cm långa och breda, med en större midtflik och 2 spetsiga, halft bakåtriktade basflikar; blomställningens grenar uppräta, med fåblommiga, åtskilda knippen; ♂, ♀ och ♀ på samma stånd; ♀-kalkens yttre blad bredt ovala, de inre vid fruktmognaden rundade, hinnaktiga, nät-ådriga. ♀ 7–9. Förvildad; Upsala.

13. *R. arifolius* All. (*acetosa* v. *alpina* L.) — Stjälk hos ♀-växten 0,4–1 m, saftig; blad tunna, lifligt gröna, bredt triangulärt eller aflångt äggrunda med svagt pillik eller hjärtlik bas; blomskaff ledade nedom midten; inre kalkblad rundadt kvadratiska, 3,3–4,3 mm långa, med små och svaga gryn; nöt 2,5–3 mm lång, matt eller svagt glänsande; ♂-kalk bestående af 6 trubbiga, aflånga, lika stora kalkblad. ♀ 7–8. **Bergsyra**. r. Norrl.

14. *R. acetosa* L. — Blad aflånga, tjocka, mörkgröna, med föga förlängda, nedåtriktade basflikar; inre kalkblad nästan cirkelrunda, 3,3–5 mm långa; för öfrigt som föregående. ♀ 5–7. **Ångs-syra**; ängar. a. Sk.-Lpm. — f. *velutinus* K. Joh.: stjälk och blad tätt sammethåriga. Gtl.

15. *R. auriculatus* Wallr. — Stjälk (♀-växten) 0,5–1,2 cm; blad utdraget lansettlika eller jämbreda med ofta krusig kant, halfmänformigt böjda, ej sällan tvåklufna basflikar och håriga nerver; blomkransar samlade till en förlängd och utbredd spira; inre kalkblad rundadt njurlika, 2,5–3,3 mm långa, med något

större gryn än hos föregående; nöt 1,8—2,2 mm lång, glänsande; för öfrigt som föregående; ♂-växt lägre. 4 7, 8. Sandsyra; sandiga ställen. Sk.-Vg. och Ög.

16. *R. acetosella* L. — Ört vanligen röd; stjälk 10—40 cm; blad glatta, aflånga—trådsmla, med vanligen hela basflikar; stiplididor hvita, hinnaktiga; blomställningens grenar uppräta, bladlösa; blomskaft ledade strax under kalken; nöt fri från kalkbladen; ♂-kalk bestående af 3 yttre, kortare, breda och trubbiga samt 3 inre, större, äggrunda blad. 4 6, 7. Rödsyra. a. Sk.-Lpm. — β *multifidus* L. p. p.: basflikar 2—4-klufna. r. Sk. Upl.; γ *integrifolius* Wallr.; blad utan basflikar. r. Sk.-Lpm.

5. *Oxýria* Hill. Fjällsyra.

0. *dígyna* (L.) Hill. — Stängel 15—30 cm, uppbärande vid den af uppräta, axlika knippen bildade blomställningen ett slidlikt, sällan med utbildad skifva försedt stödblåd; blad rosettställda, långskaftade, olikformigt njurlika, 2—3,5×3—5 cm; blommor skaftade; yttre kalkblad 2, utstående, bredt lansettlika, kortare än de 2 inre, omvänt äggrunda, till nötens bas tryckta kalkbladen, alla gröna, mycket kortare än den med två strimmiga, hinnaktiga, ljusröda (om *Rumex*arternas inre kalkblad påminnande) vingkanter försedda, kupiga nöten. 4 6, 8. Fjällsyra; fjälltrakter. Norrl.-Dir.

6. *Kœnigia* L. *Kœnigia*.

K. *isländlea* L. — Blad rödbruna, omvänt äggrunda, helbräddade, kort skaftade, de nedre motsatta; de mellersta skiftevis, de öfversta närmade till rosett, inom hvilken blommorna sitta i knippen; kalk gul—brunaktig, sambladig, regelbunden, 3-talig; ståndare 3 eller genom felslagning färre; stift saknas; märken 2—3, nästan klotformiga, röda; nöt innesluten, trekantig eller kupig. ☉ 7, 8. *Kœnigia*; fjälltrakter. r. Norrl.

Rheum rhapónticum L. och *R. undulátum* L., Rabarber, allmänt odlade i köksträdgårdar, någon gång förvildade, höra till denna familj.

81 fam. *Aristolochiaceæ*. (Kl. 20, 11).

Omfattar två hos oss odlade och i eller från gamla trädgårdar förvildade örter. Den ena, *Aristolóchia clematitidis* L., har 0,3—1 m hög stjälk, bredt hjärtlika, 3—12 cm långa, helbräddade blad; blommor i knippen från bladvecken; kalk oregelbunden, gul, sambladig, liknande ett piphufvud; stån-

dare 6, sammanvuxna med pistillen och gömda under dess 6 märken; fröhus genom parietala fröfästen ofullständigt 6-rummigt, mångfröigt, öppnande sig med 6 skal. ♀ 7, 8. Sk.-Ner. Den andra, *Asarum europæum*, L. har 4—10 cm lång, enblommig stjälk och njurlika blad; kalk regelbunden, rödbrun, 3-flikad; ståndare 12, fria. ♀ 5. Sk.-Upl., på flere af de gamla lokalerna numera utgången.

82 fam. Santalaceæ. Sandelväxter. (Kl. 5 eller 4.)

Gröna halfparasiter; blommor ♂; kalk regelbunden, sambladig, 4—5-talig, med en hårtofs på hvarje flik, på insidan färgad; ståndare 4—5, motsatta kalkens flikar; fruktämne undersittande; stift 1; märke 1; nöt enrummig, enfröig, i toppen krönt af den vissnade kalken; frö utan integument, ej fullständigt skildt från fröfästet. Endast ett släkte

Thesium L. Sandelört.

T. alpinum L. — Stjälk 10—25 cm, vanligen ogrenad; blad strödda, helbräddade, jämbreda, 20—40 × 1 mm; blommor i enkel, oftast ensidig klase; hvarje blomskaft bärande 1 större stödblåd och 2 mindre förblad, alla tre jämbreda; kalk trattlik, på utsidan grön, på insidan vit, oftast 4-flikad; nöt 2—2,5 mm lång, gul, kortare än kalken. ♀ 6, 7. Sandelört; backar. r. Bl. Sm. Ög. — v. *tenuifolium* Sauter: stjälk grenig, klase allsidig; hos oss lika vanlig som typen.

83 fam. Loranthaceæ. Mistelväxter. (Kl. 22.)

Blommor oskaftade, gytttrade (3—5) i grenspetsarna och grenvecken; tvåbyggare; ♂-blommor med enkel, vanligen 4-delad kalk och 4, kalkflikarna motsatta ståndare; ♀-blommor med sambladigt, otydligt 5-tandadt foder, 4 läderartade eller fjällika kronblad samt 1 pistill; denna utan stift, med helt märke och undersittande fruktämne; frukt enfröiga bär. Parasitisk, mindre buske i frukt- och löfträds kronor.

Viscum Tourn. Mistel.

V. album L. — Gröngul; stam upprepadt 2-grenad, vid bladfästena lätt bristande; blad motsatta, aflånga—äggrunda, trubbiga, hela och helbräddade, läderartade och vintergröna, glatta; blommor små, obetydliga, gulgröna; bären hvita, nästan genomskinliga,

klotruna, med segt och klibbigt kött. 5. Mistel; på grenar af flere trädslag. r. S. och mell. Sv., isynnerhet i Mälartrakten.

84 fam. **Urticaceæ**. Nässelväxter. (Kl. 21, 22, 23).

Örter utan mjölksaft, med affallande eller kvarsittande stipler; sam-, två- eller mångbyggare; kalk grön, hos ♂ 4-talig med 4, kalkbladen motsatta, i knoppen inböjda, sedan elastiskt uppspringande ståndare; hos ♀ likaledes 4-talig, ofta urnelik; fruktämne ensamt, med 2 tofslika märken; frukt 1-rummig, 1-fröig nöt.

- A. Örter med brännhår och motsatta blad; kalk hos ♂ och ♀ 4-bladig 1 **Urtica**.
 B. Örter utan brännhår; blad strödda; kalk hos ♀ urnelik, 4-flikad 2 **Parietaria**.

1. **Urtica**. Nässla.

Sam- eller tvåbyggare; blommor i sidoställda ax af knippen; ♂-kalkens blad lika, ♀-kalkens olika, de 2 yttre mycket små, de 2 inre större, äggrunda; stift saknas.

1. **U. urens** L. — ☉; blad elliptiska, kortspetsade eller mot båda ändar afrundade; blomsamlingar vanligen kortare än bladskäften; sambyggare med ♂ och ♀ i samma blomställning; stjälk (15—50 cm) och blad med styfva brännborst, för öfrigt glatta; blad ljusgröna, 1—6 cm långa, flikigt sågade, sällan längs nerverna småludna; blomsamlingar parvis ur bladvecksknoppar, 0,5—2 cm långa, föga greniga, upprätta eller utstående; inre kalkblad i ♀ 1,8 mm långa, glatta, med få brännborst; nöt svagt kupig, gulbrun, 1,6—1,7 mm lång. 6—9. Etter-nässla; odlade ställen. a. Sk.-Lpm.

2. **U. dioica** L. — ♃; blad hjärtlikt äggrunda eller ägg-rundt lansettlika, långspetsade; blomsamlingar längre än bladskäften; nästan alltid 2-byggare; stjälk oftast enkel (0,3—1,2 m), liksom bladen med brännborst, bägge därjämte kort styfhärga; blad mörkgröna, 4—15 cm långa, grofsågade med uddtanden längre än de öfriga; blomsamlingar rikt förgrenade, 3—8 cm långa, hos ♂ nästan upprätta med utspärrade grenar, hos ♀ hängande; ♀-kalk täthärg, 1,2—1,5 mm; nöt gråbrun, 1,2 mm lång 7—9. Brännässla; odlade ställen. a. Sk.-Lpm. — f. *hispida* DC.: brännborst ytterst talrika; f. *holosericea* Fr.: mjukhärg, nästan utan

brännborst; f. glabra *Hn.*: alldeles glatt; var. ramösa *Neum.*: rikt förgrenad med färre blommor och brännhår samt 2—3 gånger mindre blad.

2. Parietária. Vägga.

P. officinális *L.* — Stjälkar flere från samma rotstock, 3—7 dm, liksom de långskaftade, helbräddade, äggrunda bladen småluden; blomknippen innehållande ♂, ♀, ♀, gyttrade till klotformiga hufvud i bladvecken; hulle hos ♂ och ♀ fribladigt, regelbundet, fyrtaligt, grönt; stift i ♀ kort, i ♀ förlängdt; nöt glänsande, svart, omsluten af blomhylllet och affallande med detta. 4
6—8. Grönvägga; gator, odlade ställen. *Sk. r.* — På barlast i *Mpd.* har äfven anträffats *P. diffusa* *M. K.*, skild genom förlängda kalkblad, lägre, mera grenad stjälk och elliptiska blad.

85 fam. Cannabaceæ. Hampväxter. (*Kl. 22.*)

Tväbyggare; örter med stipler och motsatta blad; ♂ med regelbunden, fribladig, 5-talig kalk och 5 upprätta, motsatta, hvarken inböjda eller elastiskt uppspringande ståndare; ♀-kalk strutlik, omslutande ett fruktämne med 2 trådlika märken utan stift; ♂ i greniga, 3—10 cm långa klasar, sammansatta af knippen; ♀ 2, 4 eller 6 bakom hvarje skärmfjäll, dessa tillväxande, samlade till en kottelik blomställning. Till vår flora hör endast ett släkte

Húmulus *L.* Humle.

H. lupulus *L.* — Stjälk 3—5 m, vriden, slingrande eller klättrande; blad skaftade, sågade, sträfva, hjärtligt rundade, 3—5-klufna eller (de öfversta) hela, hjärtlika; stipler parvis hopvuxna; ♂ gråhvita; ♀:s skärmfjäll slutligen 1,5—2 cm långa, äggrunda, trubbiga, liksom det hinnaktiga hyllet tätt, guldgult hartsprickiga; nöt skarpkantig, 2—2,5 mm lång, affallande med skärmbladet. 4
7, 8. Humle; ängar, berg etc. *Sk.-s. Norrl.*

Hit hör hampan, *Cannabis sativa* *L.*, hos oss någon gång förvildad. Den har upprät stjälk med motsatta, fingrade blad, fria stipler, samt gulgröna, i de öfre bladvecken eller i grenarnas topp samlade blommor.

86 fam. Ulmaceæ. Almväxter. (*Kl. 5.*)

Träd; blad skiftevis ställda, osymmetriska, grofsågade och vec-kade; stipler affallande; blommor i knippen, samlade till hufvud klädda af knoppfjäll och blommande på bar kvist; blommor ♂, med regelbunden, sambladig, röd, 5-, sällan 4—6—8-klufven kalk; ståndare utskjutande, af kalkflikarnas antal, motsatta dem; fruktämne

1, med två på insidan håriga märken, utan stift; frukt 1-rummig, 1-fröig vingfrukt, vid basen kransad af den vissnade kalken.

Ulmus L. Tourn. Alm.

A. Blomskaft ej längre än det 4—6-flikade blomhylllet; vingfrukt i kanten glatt:

I. Bladskaft 2—5 mm långa; kalkflikar kantade af täta rostbruna hår; frukt 17—27 mm lång, dess inskränning på långt när ej nående frögömmet 1 **montána**.

II. Bladskaft 4—12 mm långa; kalkflikar kantade af glesa, hvita hår; frukt 12—18 mm, dess inskränning nästan nående till frögömmet 2 **campéstris**.

B. Blomskaft flere gånger längre än det 5—8-flikade blomhylllet; vingfrukt i kanten tätt luden . . 3 **pedunculáta**.

1. **U. montána** *With.* — Stam grof, med yfvig krona; årskott vanligen håriga; blad med 12—20 nervpar, omvänt äggrunda med tvär och små spets, hvasst dubbelsågade, vanligen mycket stråfhåriga; den större basfliken vanligen djupt hjärtlik; blomskaft ofta af hyllets längd; frukt elliptisk eller rundad. † 4, 5. **Skogsalm**; skogsdungar, berg. a. **Sk.-s. Norrl.** — f. **nítida** *Fr.*: blad på båda sidor (utom i nervvinklarna) glatta och glänsande; årskott glatta. **Öl. Gtl. r.** Af denna art lär finnas liksom af följande en f. **suberósa** (*Fries.*)

2. **U. campéstris** *J. E. Sm.* — Stam vanligen svagare och kronan glesare än hos föregående; blad med 10—15 nervpar, vanligen mindre, glattare och mindre tvärt spetsade än hos föregående; blomskaft nästan omärkliga; frukt vanligen omvänt äggrund eller hjärtlik. † 5. **Alléalm**; löfångar. **r. Öl. Gtl.** — f. **glabra** *Mill.*: blad glatta; f. **suberósa** *Moench.*: grenar kantiga af utskjutande korklister.

3. **U. pedunculáta** *Foug.* — Lågt träd eller buske; årskott mjukhåriga; blad bredt äggrunda, skarpt dubbelsågade, spetsiga, ej stråfva, på 3—6 mm långa skaft; blomhufvud slutligen glesa; ståndare 5—9. † 5. **Ölandsalm**; lundar. **r. Öl.** Äfven af denna art förekommer en f. **suberósa**.

87 fam. **Betuláceæ.** Björkväxter. (*Kl. 21.*)

Träd eller buskar med stipler och strödda blad; sambyggare; ♂ i hängen, 3 under hvarje fjäll, med tydlig kalk; ♀ utan kalk, be-

stående af ett fruktämne med 2 trådlika stift; nöt ej omgifven af svepe, vanligen med vingkant; ståndarknappar utan hårtofs.

- A. ♀-hängen gröna, i bladbärande knoppar; hängfjäll treflikade, affallande; 3 ♀-blommor under hvarje fjäll; nörens vingkant hinnaktig, hvit 1 *Bétula*.
- B. ♀-knoppar bladlösa, ♀-hängen små, röda, slutligen förvedade, kottelika; deras fjäll hela, kvarsittande, under hvarje 2 ♀; nörens kant fast, brun 2 *Alnus*.

1. *Betula* L. Björk.

♂-hängen cylindriska, deras hängfjäll bruna; kalk hvitgul, ofullständigt 4-taligt; ståndare 2—3, fullständigt tudelta; ♀-hängen i början uppräta, sedan hängande eller uppräta; ♂-hängena slå ut före, ♀-hängena samtidigt med bladen.

A. Träd; blad sågade, triangulära, äggrunda eller rutformiga, med spets; bladskaft 1—2 cm; nervnät på undersidan föga upphöjdt; ♀-hängen 4—7 cm långa, hängande:

I. Vingkant 1—3 gånger så bred som nöten; ♀-fjäll med tydliga sidoflikar:

a. Unga årsgrenar glatta, med bruna hartsvårtor; blad långspetsade, glatta, sammansatt sågade, antingen triangulära eller förlängdt rutformiga; vingkant höjande sig till eller öfver märkenas spets, 2—3 gånger så bred som nöten 1 *verrucosa*.

b. Unga årsgrenar ludna, utan hartsvårtor; bladskaft ludna; skifvor kort och långsamt spetsade, ludna eller undertill i nervvinklarna håriga, bredt äggrunda—rombiska; vingkant föga öfverskjutande nöten, 1—2 gånger så bred som denna 2 *odorata*.

c. Dessa kännetecken på ett eller annat sätt bladdade 3 *glutinosa*.

II. Vingkant knappast märkbar; ♀-fjällens sidoflikar böjda in under midtfliken och därigenom nästan omärkliga 4 *urticifolia*.

- B. Buske, endast 20—60 cm hög; blad oskaftade eller med 1—2 mm långa skaft, naggade utan spets, runda eller på tvären ovala; nervnät på undersidan upphöjdt; ♂-hängen 5—10 mm långa, liksom ♀ alltid upp-räta 5 **nana**.
- C. Buskar; mellanformer mellan A: I och B; inga eller åt-minstone ej alla blad spetsade; bladskaft 3—10 mm; nötter bredt ovala, nästan alltid platta, tomma:
- I. Blad rundade eller bredt ovala, ofta bredare än sin längd; unga årgrenar starkt ludna, icke eller fint brunrött hartsprickiga (\asymp **nana** \times **odoráta**):
- a. Blad groft och ojämnt, nästan dubbelt så-gade \asymp **nana** \times **odoráta** * **subalpina**.
- b. Blad naggade eller enkelt naggsågade:
1. Blad naggade, alla rundade, ofta bredare än sin längd; bladskaft oftast 2—3 mm \asymp **nana** \times **odoráta** f. **pernána**.
2. Blad naggsågade, några spetsade och längre än sin bredd; bladskaft 3—10 mm \asymp **nana** \times **odoráta** f. **perodoráta**.
- II. Blad aflångt ovala, alltid längre än sin bredd; unga årgrenar icke eller föga ludna, men med stora ljus-gula hartsvårter **húmilis**.

1. **B. verrucósa Ehrh.** — Högstammigt träd, 6—20 m, som yngre med vit, slät, som äldre med grå, sprucken bark; grenar ofta hängande; utvuxna bladskifvor 6×5—4, 5×3,5, 4×2,5 cm med rätlinig eller rät-spetsvinklig bas, med ofvan skarpt fram-trädande, ofta ljusare nerver och förlängda, framåtriktade, uddspetsiga hufvudtänder, förstärkta af 1—4 bitänder; bladskaft 1,5—2 cm; ♀-hängen i frukt hängande, omkring 20×6—8 mm på omkring 10 mm långa skaft; ♀-fjäll vanligen med kort triangulär, tilltryckt midtflik och halfmånformiga sidoflikar; vingfrukt vanligen 3×5—6 mm, däraf den spolförmiga nöten 3×1 mm; märken 0,5—1 mm långa. 5. a. **Masurbjörk**. Sk.-Lpm., dock nedom den egentliga björkregionen. — v. **lobuláta** C. *Ands.*: blad parklufna med nästan hel-bräddade flikar r. *Vrm.* *Srm.* *Sm.*; v. **dalcárlica** L. *d. y.*: blad pardelta i förlängda, sågade flikar; den ursprungliga formen från Ornäs i Dlr har ♀-fjällen långskaftade med smala flikar, på öfriga lokaler (Ög. Ner.) synes

den öfvergå i föregående var; v. serrata *Mörner*: bladflikar sågade och krusiga. *Srm.*; v. arbúscula *Fr.*: blad mycket små, bredare än sin längd, antingen tätt och fint enkelsågade eller nästan helbräddade, endast med 1 par grofva tänder på hvar sida. r. *Upl. Ög. Sm.*

2. *B. odorata* *Bechst.* — Träd som föregående eller i fjällen än buske, än knotigt, litet träd; utvuxna bladskifvor på öfversidan med föga framträdande nerver; sågtänder korta och breda, nästan likformiga; ♀-hängefjällens midtflik i frukten utböjd; nöt bredast ofvan midten, omvänt äggrund; märken 1--1,5, sällan 2 mm; bark hvitare och jämnare, näfvern bättre, men veden lösare än hos föregående. 5, 6. *Glasbjörk*. Den består af 2 underarter, som dock i flera trakter öfvergå i hvarandra.

* genuína — Träd; bladskifvor tunna, matta, gröna, från rundad eller tvär, sällan trubbvinklig bas bredt äggrunda, alltid med rundade hörn och fina sågtänder, 5,5×5, 4,5×4, 4×3,5—4, 3×2,7 cm; bladskäft 1—1,5, sällan 2 cm; ♀-hängen i frukt uppstående eller hängande, 1,5—2 cm långa, på omkring 1 cm långa skäft; ♀-fjäll mycket föränderliga, än med förlängd midtflik och vinkelrätt utgående, något halfmånformiga sidoflikar, än med alla tre flikarna fingerlikt framsträckta, olika eller lika långa. a. *Sk.-Lpm.*, på fjällen bildande björkregionen; f. *microphýlla* *Hn.*: utvuxna blad 1,5—2×1,7—2,3 cm. *Sm.* Nöbbeled i *Öjaby. r.*; f. *oxyacanthifolia* *Fr.*: blad parklufna i trubbiga flikar. *Vrm. Sm. r.*

* subalpína (*Larss., Læst.*) — Buske eller buskliknande träd; bladskifvor fasta, ofvan glänsande gröna, undertill gulgröna, djupt och groft dubbelsågade med likformiga, triangulära, ofta något utböjda tänder, än från spetsvinklig bas rombiska eller rombiskt äggrunda, 4,5—2×2,5—2 cm, än från nästan tvär bas mycket bredt äggrunda, 3,5—3×3 cm; bladskäft 1—2 cm; ♀-hängen i frukt upprätta, 1,5—2,5 cm, på 1 cm långa skäft, ♀-fjäll som föregående; fjälltrakter i björkregionen och något högre. — f. *cordata* *Læst.*: blad bredt hjärtlika, 1,5—2,5×2—3 cm, undertill hartsprickiga. *Lpm. r.* går ända ner till Dags mosse i *Ög.*; f. *reticuláta* *Læst.*: närmar sig genom mycket kortare bladskäft och nästan oskaftade hängen × *nana*×*subalpína*, från hvilken den är en återgångsform till *subalpína*; blad än bredt triangulära med rundade hörn, än rombiska, alltid undertill starkt nätådriga; sågtänder enkla, alltid mycket grofva; nöt och vingkant lika bred; märken ända till 2 mm; ♀-fjällens 3 flikar fingerlikt framsträckta,

3. *B. glutinosa* *Wallr. (non Fr.); Coll.* — Årsgrenar glatta, hartsprickiga; blad ovalt rombiska med förlängd spets, dubbelsågade med förlängda tänder; ♀-hängefjällens sidoflikar korta, något halfmånformiga, rakt utåtriktade; midtflik ej tilltryckt; frukt med smal, låg vingkant och långa märken. Låglands- och bergform, ej bemärkt i fjällregionen; så ock följande varieteter: var. *ambigua* *Hampe*: blad enkelsågade, kort och långsamt spetsade; ♀-fjällens 3 tänder fingerlikt framåtriktade; vingkant bred, af märkenas höjd; var. *carpática* *W. & Kit. i Willd.* sp. plant. t. 4.: blad romboidiska, skarpt och groft dubbelsågade; ♀-fjäll och frukt som föregående; var. *médians* *Larss.* omfattar småbladiga former af bägge dessa varieteter och äfven de exemplar, som betecknas med namnet *péndula* *Roth* höra i allmänhet till en af dem. Alla dessa former hafva antagligen uppstått genom korsning

mellan odoráta och verrucósa, ehuru de nu visa en ganska hög grad af själfständighet och äro fullt fertila.

4. *B. urticifólia* *Spach* — Lågt träd; årsgrenar ludna; blad olikformigt inskurna, af oregelbunden form, på 1,5—2 cm långa skaft; ♀-hången i frukt cylindriska, 3 cm långa, med tillbakavikna fjäll; har ett abnormt utseende. 5. Vrm.; ett enda träd.

5. *B. nana* *L.* — Buske, ofta krypande; årsgrenar ludna, ej hartsprickiga, svarta, fina, föga knotiga; blad läderartade, med glänsande hartsöfverdrag, 0,7—1×0,7—1 eller 1—1,5×1,5—2 cm, ofvan mörkgröna, undertill ljusare; stipler bruna, länge kvarsittande; ♀-hången i frukt 5—10 mm långa, på 1—5 mm långa skaft; ♀-fjällens 3 flikar lika långa, fingerlikt framsträckta; märken 2—3 mm, snart affallande; nöt bredt oval, 2—4 gånger bredare än sin vingkant, denna ej nående märkenas bas. 5-6. Dvärgbjörk; mossar. Lpm.—Hall. och Sm.

× *nana*×*subalpína* (alpéstris *Fr. Hn. fl. p. p.*) — Buske 1—2 m, knotig, med svart bark och korta, ludna årsgrenar; blad 2×1,6—2,2 eller 1,5×1,3 cm, fasta, ofvan glänsande, undertill ljusare med tydligt nervnät, än från rundad bas triangulära, än från trubbvinklig bas rundade, sällan rombiska; ♀-hången i frukt korta och tjocka, 10—15×5 mm; ♀-fjällens 3 flikar lika långa, fingerlikt framsträckta; vingkant af växlande bredd, dock ej bredare än nöten; fjälltrakter. r.

× *nana*×*odoráta f. pörnána* (alpéstris *Fr. p. p.*) — Endast genom större höjd, gröfre grenar och frukthången, oftast bredare vingkant samt längre bladskaf skild från *B. nana*. Fjälltrakter. r.; går i söder till Hls och Vrm.; *f. pöodoráta* (*B. intermédia* (*Thom.*) *Lindb., Hn fl. p. p.*): buske 2—4 m hög; blad rundade—rombiskt ovala, 15—25×15—20 mm, jämnt och fint sågade eller naggsågade, tunnare och mindre glänsande än föregående, de flesta något tillspetsade, på 5—10 mm långa skaft; frukthången sällan öfver 1 cm, på nästan lika långa skaft; Lpm.—Vrm. och Sm. r. Såsom naturligt är, öfvergår den genom recedensformer i *B. odoráta genuína*, liksom å andra sidan gränsen mot nyss behandlade två hybrider ofta är svår att draga.

6. *B. húmills* *Schrank* — Buske, 50—60 cm; grenar anelbruna, glänsande; bladskaf 1-3—5 mm; bladskifvor 2,5×2, 2×1,5, 1,5×1 cm, oftast enkelt naggsågade eller sågade; ♂-hången glesblommiga, 10—15 mm, uppräta eller någon gång utstående eller svagt böjda; frukthången 10×5 mm, uppräta eller halft hängande; ♀-fjällens 3 flikar jämbreda, utspärrade; nöt bredt oval, vanligen dubbelt bredare än vingkanten, som ej når öfver nöten topp. 5, 6. Myrar. r. Sm. Forserum. Därfjärte Hvj. (*S. Axell*, 1867). I Hamnströms herbarium ligger ett exemplar, påteckadt »Ur framlidne Pastor O. P. Kurmans herbarium, Qvarnkulla, moen under Rynings».

Alnus Tourn. Al.

♂-kalk nästan regelbunden, 4-flikad; ståndare 4, med odelade strängar; ♂- och ♀-hången utslagna före bladen; hängena sätts

redan på sommaren, slå ut följande år, (♀) blifva gröna under sommaren, mörkna och släppa frukterna följande vinter.

- A. Utvuxna blad glatta eller undertill ulliga i nervvinklarna; bredt omvänt äggrunda med tvär, rundad eller inskuren spets; de sidoställda, blommande ♀-hängena skaftade, nöt utan vingkant 1 **glutinósa**.
- B. Utvuxna blad undertill gråludna, elliptiska, tydligt spetsiga; de sidoställda, blommande ♀-hängena oskaftade; nöt vingkantad 2 **incána**.
- C. Dessa kännetecken blandade . . \times **glutinósa** \times **incána**.

1. A. **glutinósa** (*L.*) *Gærtn.* — Träd med sprucken, gråbrun bark och glatta, vårtprickiga årgrenar; blad skaftade, 6×6 eller 9×7 cm, ofvan glänsande, undertill blåaktigt gröna, i kanten sågtandade, ofta därjämte med rundade, vågiga flikar, såsom nyutslagna klibbiga; ♀-hängen ovala, såsom unga purpurfärgade, utvuxna 10×6,7 cm, deras skaft slutligen 5—16 mm; ♀-fjäll vid fruktmognaden bruna—svarta, med tjock och flikad ytterkant, T-formiga, med smalt skaft; ♂-hängen skaftade, 3—5 cm; nöt mörkbrun, 3 mm lång. 3—5. Klibbal; fuktiga ställen. a. Sk.-Norrl. — v. *laciniáta Ehrh.*: blad smalare, parflikade.

\times **glutinósa** \times **incána** (*pubéscens Hn*); fuktiga ställen, helst bland stamarterna. — Till utseendet mycket växlande; än, f. *subglutinósa*, endast genom undertill håriga, grågula blad, af hvilka några äro spetsade, skild från *glutinósa*; än, f. *subincána*, skild från *incána* endast genom utbildade, 3—5 mm långa frukthängeskaft och svag-omärklig vingkant på nöten; än, f. *boreális Norrl.*, till alla delar bildande en mellanform mellan stamarterna. Märkligt nog förekommer denna form i det inre Norrland (t. ex. Lycksele, Jmt. Östersund och Åreskutan), där A. *glutinósa* ej mer står att finna, och synes där hafva erhållit en viss grad af själfständighet. Den har nästan runda, än glatta, än ludna, tätt finsågade blad, brun, glänsande bark, mycket sammansatta, skaftade eller oskaftade frukthängen med hakiga fjäll och nötter utan vingkant. (I herbarier ofta kallad A. *barbáta C. A. Mey.*).

2. A. **incána** (*L.*) *Willd.* — Träd med tämligen slät, gråhvit bark och småludna årgrenar; blad skaftade, 8×5,5, 6×5 cm, ofvan föga glänsande, i kanten finsågade, ofta därjämte med spetsiga flikar, såsom nyutslagna ej klibbiga; ♀-hängen såsom unga cylindriska, det toppställda skaftadt, utvuxna 15 mm långa, de sidoställda utan eller på 1 mm långa skaft; ♀-fjäll vid fruktmognaden (utom i kanten) hvita eller ljust gulbruna; deras ytterkant brun, smal, föga flikad och långsamt afsmalnande till kort, bredt skaft;

nöt ljusbrun, plattare än hos föregående, 3×3 mm. 3—5. Gråal; fuktiga ställen. Lpm.-Sk (ej Bl. Öl. Gtl., i Sk. odlad). — var. *micróconus Neum.*: kottar endast 7—10 mm långa, äfven de sidoställda på 2—3 mm långa skaft; frukt 1,5—1,6 mm lång. Norrl. r.; v. argentáta *Norrl.*: blad ofvan gråskimrande, undertill tätt silfverhvitt ludna. Lycksele Lpm. r. (*P. F. Lundqvist*); v. lobáta *Larss.*: blad parklufna. Vg. Vrm. r.; v. pinnatifida *Wg.*: blad pardelta—parbladigt delta; fordom Vrm., numera odlad flerstädes; v. arcuáta *Skärm.*: blad 4—5 gånger mindre än hos typen, grenar förlängda, spensliga. Vrm. Jmt Åreskutan (*S. Almquist*). r.; (v. *glabra Bl.* och *viréscens Wg.* synas tillhöra hybridern). — Vid Göteborg odlas *A. rugósa Ehrh.*; den har blad liknande hasselns, klubbiga och håriga årgrenar, skaftade ♀-hängen, flera tillsammans i kvastlik blomställning, klubbiga frukthängen och nöt med bred vinkant.

88 fam. Corylaceæ. Hasselväxter. (Kl. 21).

Träd eller buskar; blad skiftevis, med stipler; ♂ utan kalk, i hängen; ♀ i hängen eller inom knoppfjäll; nöt 1-rummig, 1-fröig, omgifven af ett grönt svepe, bildadt af ett skärblad och två förblad.

- A. ♂ med 4 tudelade ståndare, sittande bakom ett gult hängfjäll, med 2 smärre förblad; ♀ flera i en knopplik blomställning, ur hvilken de röda märkena framskjuta; nöt utan kalk, dess svepe sambladigt, sönderrispadt 1 *Corylus*.
- B. ♂ med 4—12 tudelade ståndare, sittande bakom ett grönt eller brunaktigt hängfjäll, utan blomfjäll; ♀ i hängen; nöt med öfversittande, grön, skålformig kalk; svepe 3-flikadt, längs ena sidan öppet 2 *Carpinus*.

1. *Corylus Tourn.*, Hassel.

C. avellána L. — Buske, sällan träd; blad håriga, skarpt sågade, från inskuren bas rundade, omvänt äggrunda eller bredt elliptiska, i kanten skarpt sågade, ofta därjämte med grunda, spetsiga flikar; sambyggare; ♂-hängen 4—7 cm långa, ur nakna, ♀-blommor ur klädda, bladlösa knoppar, bägge blommande på bar kvist; svepe ungefär af nötens längd; hjärtblad vid groningen under jorden. 3—5. Hassel; lundar. a. — v. *laciniáta Doell.*: blad parflikade. Ög. r. — *C. tubulósa Willd.*, Lambertshassel, odlas ofta; svepe dubbelt så långt som nöten, denna mycket större än hos föregående art.

2. *Carpinus* Tourn. Ann.

C. bétulus L. — Träd eller buske med glatta, skarpt dubbel-sågade, ofta därjämte spetsigt flikiga, vanligen elliptiska blad; ♂-hången 3—4 cm långa, ur bladlösa, klädda, ♀-hången ur bladiga, klädda knoppar, bägge utslående samtidigt med bladen; frukthången till sist 6—15 cm långa, liknande bladiga grenar, där »bladen» utgöras af svepenas 3—4 cm långa midtflikar; nötter 5—6 mm långa, ribbiga, i början gröna, sedan bruna; hjärtblad vid groningen ofvan jorden. 3. »Annbok», »Avenbok»; löfskog. Sk. Hall. till Lagan, Bl. s. Sm. Öl. — v. laciniata: några blad flikade. Sk. p.; v. longifolia: blad ovalt lansettlika. Sk. p.

89 fam. Fagaceæ. Ekväxter. (Kl. 21).

Träd; sambyggare; ♂-hången hängande på fina, ♀-hången på grofva, uppräta skaft, blommande på klädd kvist; ♂ med 4—8-delt kalk och 6—12 ståndare; ♀ ensamma eller 2—3 inom en af sammanvuxna högblad bildad, läderartad svepeskål; ♀-kalk öfversittande, föga utbildad; nöt 1-rummig, 1-fröig, ofta med spår af felslagna frön.

- A. Årsgrenarnas blad skiftevis, hela: svepeskål med borstlika, men mjuka utväxter, fullständigt inneslutande 2 trekantiga nötter, vid mognaden öppnande sig med 4 skal; ♂-hången hufvudlika; hjärtblad utspringande ofvan marken 1 *Fagus*.
- B. Årsgrenarnas blad strödda, parflikade; svepeskål knottrig, ej öppnande sig, omslutande nedre delen af en enda nöt; ♂-hången glesa, axlika; hjärtblad framspringande under marken 2 *Quercus*.

1. *Fagus* Tourn. Bok.

1. *F. silvatica* L. — Skuggfördragande skogsträd; blad bredt äggrundt ovala, 4,5—9 cm långa, med 5—7 par sidonerver, i kanten vågiga och silkeshåriga, som yngre mjukhåriga, sedan glänsande glatta; ♂-kalk brun med 8—12 ståndare; nöt (»bqkollon») brun, omkring 1,5 cm. 5. Rödbok; skogar. a. Sk.-Ög. och Dal (ej Gtl.). — f. repanda Lge.: blad 9—12×6—7,5 cm, med 7—10 par sidonerver. Sk. p. Ofta odlas »Blodboken», v. purpurea Ait.:

blad mörkt rödbruna. — Hit hör den hos oss ofta odlade »Ätliga Kastanjen», *Castanea vesca Gærtn.* (sativa *Mill.*): den har hela, läderartade, bredt lansettlika, skarpt taggsågade blad och taggig svepeskål, fullständigt inneslutande nötterna.

2. *Quercus* L. Ek.

Föga skuggfördragande skogsträd; blad åtminstone ofvan glatta; ♂-hången slaka, trådfina, 3—6 cm; ♂-kalk hjulformig, med 6—8 jämbredt lansettlika, hvitludna kalkflikar och 6—10 ståndare; nöt (»ekollon») spolförmig, brun, omkring 3 cm lång; ♀-kalk röd, stift kort, med 3 utböjda märken.

A. Frukt 2—4 gånger längre än skålen, långskaftad; dess skaft längre eller lika långt som det intill 5 (sällan 10) mm långa bladskaftet 1 robur.

B. Frukt dubbelt så lång som skålen, utan eller med kort skaft, detta kortare än det 1—2 cm långa bladskaftet 2 sessiliflora.

1. *Q. robur* L. — Utvuxna blad aflångt omvänt äggrunda, undertill glatta, vanligen med tvär eller inskuren bas, i regeln affallande om hösten; flikar 4—7 par, afrundade och helbräddade, nående bladhalfvans midt; frukthängets skaft af fruktens längd eller flera gånger längre, dock alltid kortare än bladen; nötter vanligen 3—4 i hänget, $1\frac{1}{2}$ —2 gånger så långa som breda, oftast $2-3 \times 1-1,5$ cm. 5. Sommarek; skogar. a. Sk.-Dal och Ågm. — Af α típica, som nyss beskrifvits, finnas flera former, af hvilka må nämnas: f. *latiloba* *Lasch*: bladflikar blott 2—3 par, mycket breda. Hall. Abild; f. *duplicata-sinuata* *Lasch*: flikar vågigt inskurna, ofta något krusiga, nående öfver bladhalfvans midt. Bl. Vägga, Sm. Diö, Otl, Hejde; f. *cuneifolia* *Vukat.*: blað flikiga, mot basen afsmalnande till spetsig vinkel; hit föras många underformer, af hvilka den vackraste är f. *Ahlfvengrenii* *Bolle*, som har omvänt äggrundt lansettlika, jämförelsevis långt skaftade, på undersidan mycket ljusa blad samt mycket små frukter. Otl.; f. *lancoolata* *H. v. Post*: skild från *cuneifolia* genom hela blad. Bl. Sm.; f. *stenocarpa* *Vukat.*: nöt $2\frac{1}{2}$ —3 gånger så lång som bred. Sk. Fylan; f. *longepedunculata* *Lasch*: frukthänge af bladens längd eller längre. Otl. β *brévipes* *Heuff.*: bladskaft 2—10 mm; fruktskaft tydligt kortare än frukten. Sm. Bh. Vg. Gtl.; är troligen *Q. robur* \times sessiliflora liksom γ *puberula* *Lasch*: blad på undersidan stjärnhåriga, för öfrigt som α . Bl. Tulseboda och Vägga (*K. Nordström*).

2. *Q. sessiliflora* *Salisb.* — Lägre träd med sämre virke än föregående; utvuxna blad bredt elliptiska—aflånga, med afsmalnande eller något inskuren bas, undertill glest stjärnhåriga,

vanligen kvarsittande som vissnade vid vinterns början; flikar rundade, grunda, 5—8 par; frukter ofta flera; nötter kortare och tjockare än hos föregående, ej alltid nående öfver svepeskålen (enl. *K. P. Hägerström*). 5. **Vinterek.** Sk.-Dal och Ög. — f. sub-integrifolia *J. Persson*: blad hela, bredt lansettlika. Sk. r.; v. decipiens *Bechst.* (intermedia *G. Don*) är antagligen hybrid och identisk med γ puberula af föregående; den har spetsig bladbas och fruktskaft ofta längre än bladskäften. Sk. r. (*O. Hasslow*).

90 fam. **Myricaceæ.** Porsväxter. (*Kl.* 22).

Buskar; tvåbyggare; ♂- och ♀-hängen oskaftade, korta, cylindriska med röda, tegellagda hängfjäll; ♂ utan kalk, med vanligen 4, mera sällan flera ståndare; ♀ med 2—4-bladig kalk, 1 kort stift och 2 trädlika märken; nöt enrummig, enfröig, omgifven af den till sist köttiga kalken, sålunda bildande en skenfrukt. Endast ett släkte.

Myrica L. Pors.

M. gale L. — Buske, starkt luktande, 30—60 cm, med upprätta, bruna grenar; blad kortskaftade, 2,5—4×1—1,5 cm, tunglika, helbräddade, med glest tandad spets, undertill svagt ludna; ♂-hängen 1—2 cm, rödbruna, ♀-hängen i början klotrunda, mörkt karmosinröda, bägge bladlösa, blommande på bar kvist; frukthängen gulgröna, omkring 1—2 cm långa. 4—6. Pors; kärr, stränder. a. Sk.-Vb.

91 fam. **Salicaceæ.** Pilväxter. (*Kl.* 22).

Träd eller buskar med strödda blad och stipler samt blommor i hängen; tvåbyggare; blommor ensamma, bakom hängfjällen, utan hylle, men med 1—2 glandler eller en skålformig disk; frukt enrummigt, mångfröigt fröhus, öppnande sig med 2 tillbakavikna skal; frön omgifna af fjun, fästa på 2 parietala fröfästen.

- A. Blommor omgifna af en skålformig disk; ståndare 8—30; hängfjäll flikade 1 **Pópulus**.
 B. Blommor utan disk, men med 1 eller 2 honungsglandler; ståndare 2—5, sällan intill 15; hängfjäll hela . 2 **Salix**.

1. *Pópulus Tourn.* Asp (de odlade: Poppel).

Träd med yfvigt utbredd krona och utstående, ofta af korkribbor kantiga grenar (eller *P. nigra* * itálica, starkt sammandragen krona med upprätta grenar); blad strödda, breda; hängen på bar kvist ur ofta klibbiga och aromatiska knoppar; pistill 1 med otydligt stift och 2, 2—4-klufna, gula eller röda märken.

A. Bladskaft från sidorna tydligt hoptryckta:

I. Hängefjällens tänder eller flikar hårbräddade; ståndare 8; bark länge glatt:

a. Knoppar glatta; blad glatta eller silkeshåriga; hängefjäll mörkbruna, rundade eller bredt omvänt äggrunda, handflikade 1 *trémula*.

b. Knoppar hvitludna; blad undertill med tät och varaktig, vit hårfilt, vinkeltandade, bredt—hjärtligt äggrunda; hängefjäll gulbruna, lansettlika—omvänt äggrunda, i spetsen tandade *alba*.

c. Dessa kännetecken blandade \approx *alba* \times *trémula*.

II. Hängefjällens flikar i kanten glatta; ståndare 12—30; bark snart sprucken:

a. Yngre långgrenar trinda; blad från vigglik eller tvär bas långspetsade; hängefjäll bruna, fransade; märken och fruktens skal vanligen 2 *nigra*.

b. Yngre långgrenar något kantiga; blad från bredt vigglik, tvär eller svagt hjärtlik bas kort tillspetsade; märken och fruktskal oftast 3—4 *canadénsis*.

B. Bladskaft trinda eller halfttrinda:

I. Blad äfven såsom utvuxna i kanten samt å skaftet tydligt småludna, från hjärtlik bas bredt triangulära, tvärt hopdragna till smal spets, tilltryckt trubbtandade *cándicans*.

II. Blad såsom utvuxna i kanten samt å skaftet glatta, från rundad eller tvär bas äggrunda eller äggrunt triangulära; knoppar och yngre blad klibbiga, aromatiska liksom hos föregående, med hvilken den är nära besläktad *balsamifera*.

1. *P. trémula L.* — Högt träd med föga utbredd krona och ljusgrå bark; kvistar på äldre träd vanligen glatta; knoppar klibbiga; blad rundade eller bredt rutformiga, groft och trubbigt tandade, på rotskotten hjärtligt äggrunda med smärre, spetsigare och mera framåtriktade tänder; märken purpurroda, oregelbundet 3—4-flikade. \ddagger 4, 5. Asp. a. Sk.-Lpl. — Typen har de äldre bladen 3—4 cm långa, öfverallt glatta, såsom yngre fint hårbräddade eller därjämte på undersidan gläst silkeshåriga. f. *microphýlla Hn*: blad knappt 2 cm; f. *psilántha Beck*: hängefjäll glest och kort hårbräddade; β villösa A. F. Lang: äfven äldre blad på

undersidan silkeshåriga och i kanten fint luddiga, yngre på båda sidor silkesludna; ingalunda ovanlig i Norrl., dessutom Sk. Sm. Srm. Vrm.

Öfriga i öfversikten upptagna arter förekomma hos oss endast odlade. Dessutom förekomma den från Orienten härstammande *P. pyramidalis Rozier*, pyramidpoppeln, som rätteligen bör upptagas såsom underart till den sydeuropeiska *P. nigra L.* under namnet *italica Moench*, och *P. monilifera*, som är mycket nära besläktad med *P. canadensis Moench*. *P. alba L.* tillhör södra Europa; *P. candicans Ait.*, *canadensis Moench* och *balsamifera L.* härstamma alla från norra Amerika.

2. *Salix Tourn.* Pil. Vide.

Träd eller buskar blommande på bar kvist eller samtidigt med bladens utveckling; blad strödda, vanligen smala; hängen på bladiga eller bladlösa dvärggrenar; kalk reducerad till 1–2 honungsafsöndrande fjäll; märken 2, vanligen 2-klufna.

A. Hängena sittande på dvärggrenar utefter kvistarnas *) sidor:

1. Hängefjäll enfärgade, gulgröna; hängeskaft bladiga; ♂-blommor med 2 kalkfjäll; ståndare fria; knappar städse gula; fröhus glatta; blomning och löfsprickning samtidigt (*Pilar*):

a. Hängefjäll affallande före fruktmognaden; stipler snart affallande, otydliga eller saknas:

1. Kvistar vid basen lätt bristande; unga, inrullade blad klibbiga, vid torkning lätt svartnande; ♀-blommor med 2 kalkfjäll, 1 utanför och 1 innanför fruktämnet:

* Hängeskaftens blad finsågade; ståndare flera än 2 i hvarje blomma:

† Ståndare 5–10; fröhus på knappt 1 mm långa skaft; blad kortspetsade, alltid glatta 1 **pentandra**.

†† Ståndare 3–4; fröhus skaftade; blad tämligen långspetsade, som unga undertill silkeshåriga \asymp **fragills** \times **pentandra**.

††† Ståndare vanligen 4; fröhus oskaftade; blad undertill länge silkeshåriga \asymp **alba** \times **pentandra**.

** Hängeskaftens blad helbräddade; ståndare 2:

† Ståndarknappar blekgula; märken 2-klufna; hängen nedböjda 2 **fragills**.

†† Ståndarknappar höggula; märken knappt klufna—urnupna; hängen nästan uppräta \asymp **alba** \times **fragills**.

2. Kvistar sega, ej lätt bristande; unga inrullade blad sidenhåriga, ej klibbiga, vid torkning ej svartnande; ♀-blommor

* Med kvistar menas i följande framställning 2-åriga grenar.

med blott 1 kalkfjäll, detta innanför fruktämnet; hängeskaf-
tens blad helbräddade:

- * Blad silkeshåriga, slutligen blott på undre sidan; fröhus nästan oskaftade; skaft kortare än kalkfjället 3 *alba*.
- ** Blad slutligen alldeles glatta; fröhusets skaft längre än kalkfjället \times *alba* \times *fragilis*.

b. Hängefjäll kvarsittande vid fruktmognaden; stipler oftast väl utvecklade; ♀-blommor med 1 kalkfjäll; kvistar icke lätt bri-
stande; unga blad ej klubbiga:

1. Åtminstone de öfversta bladen på hängeskaf-
tet sågade:

- * Blad städse glatta; ståndare 3; hängefjäll mot spetsen glatta; stift nästan omärkligt; fröhus skaft 3-5 gånger längre än kalkfjället 4 *triandra*.
- ** Blad åtminstone som unga silkeshåriga; hängefjäll håriga; ståndare 2-3; stift tydligt \times *alba* \times *triandra*.
- *** Som föregående, men blad äfven som mycket unga nästan glatta \times *fragilis* \times *triandra*.

2. Hängeskaf-
tens blad alla helbräddade:

- * Blad städse glatta; hängefjäll i spetsen glatta; stift något utdraget; fröhus skaft otydliga 5 *babylonica*.
- ** Blad åtminstone som unga silkeshåriga; hängefjäll håriga \times *triandra* \times *viminalis*.
- *** Blad undertill gråhvitt filt-
ludna 9 *incana* ♀.

II. Hängefjäll 2-färgade, vid basen ljusare, upptill svarta-rostfärgade (mera sällan helt svarta); blommor med blott 1 kalk-
fjäll; ståndare 2 eller genom hopväxning skenbart 1 (*Viden*):

a. Ståndare mer eller mindre hopväxta; fröhus grålutet, ägg-
rundt, trubbigt; dess skal i spetsen blott utböjda:

1. Ståndare helt och hållet eller åtminstone öfver midten hop-
växta; fröhus oskaftade; stift otydligt; blad glatta, bredast mot spetsen 6 *purpurea*.
2. Ståndare endast vid basen eller högst till midten hopväxta; blad un-
dertill åtminstone som unga ludna:
 - * Blad aflångt och smalt lansettlika eller knappt bredare mot spetsen, undertill silkeshåriga:
 - † Fröhus utan eller med mycket korta skaft; stift utdraget, minst af märkenas längd \times *purpurea* \times *viminalis*.
 - †† Fröhus skaft dubbelt så långt som kalkfjället; stift kort \times *purpurea* \times *repens*.
 - ** Blad omvänt ägggrunda-lansettlika med största bredden i främre tredjedelen; fröhus skaft 2-3 gånger längre än kalkfjället; stift kort:
 - † Kvistar småludna; blad ofvan glanslösa \times *cinerea* \times *purpurea*.
 - †† Kvistar glatta; blad ofvan något glänsande \times *caprea* \times *purpurea*.
 - *** Blad mycket smala, jämbredt lansettlika, undertill gråhvitt filt-
ludna 9 *incana* ♂.

b. Ståndare fria; fröhus kägellika, utdragna i en lång spets (hos *glauca* trubbiga); deras skal i spetsen mer eller mindre tillbakarullade:

1. Fröhus oskaftade eller mycket kort skaftade (skaft ej dubbelt längre än kalkfjället); stift utdraget, af märkenas längd eller vanligen längre:

* Hängen oskaftade eller med korta, af små, fjällliknande blad beklädda skaft, oftast blommande på bar kvist:

† Kvistar glatta, glänsande, som torra blådagliga; inre bark citrongul; blad glatta eller slutligen glatta, ofvan glänsande, undertill blågröna; blad aflånga—lansettlika:

Fröhus glatta; torra kvistar starkt blådagliga 7 *daphnoïdes*.

Fröhus håriga; torra kvistar svagt blådagliga \times *cáprea* \times *daphnoïdes*.

†† Kvistar icke blådagliga, ofta ludna; inre bark gulgrön; blad i kanten invikna, icke glänsande, åtminstone undertill vanligen silfverglänsande, filthåriga:

§ Blad smalt lansettlika, långsamt afsmalnande i en lång spets; fröhusskaft kortare än kalkfjället 8 *viminális*.

§§ Blad något bredare, med tämligen kort spets; fröhusskaft vanligen af kalkfjällets längd eller något längre (hybrider med *viminális*):

Bladens (åtminstone de ej fullt utväxta) största bredd vid eller nedom midten:

△ Blad starkt silfverglänsande, tämligen små \times *repens* \times *viminális*.

△△ Blad svagt silfverglänsande, tämligen stora; kvistar glatta \times *cáprea* \times *viminális*.

△△△ Blad mycket ludna; kvistar vanligen mer eller mindre hvitludna \times *lappónum* \times *viminális*.

Bladens största bredd något ofvan midten:

△ Kvistar och knoppfjäll mer eller mindre mörkludna \times *cinérea* \times *viminális*.

△△ Kvistar och knoppfjäll glatta \times *auríta* \times *viminális*.

§§§ Blad bredt äggrunda—elliptiska—af långt elliptiska, undertill vanligen gråfältade; fjällväxter:

Hängen vanligen gulhåriga; fröhus glatta . . . 21 *lanáta*.

Hängen hvithåriga; fröhus ludna:

△ Blad helbräddade, ofvan mörkgröna, undertill ej silfverglänsande:

∧ Blad undertill slutligen glatta eller nästan glatta, blågröna:

0 Blad stora, 4—8 cm långa; fröhusskaft tydligt \times *lappónum* \times *phylleifólla*.

- 00 Blad tämligen små, 1,5–4 cm långa; fröhusskaft alltid kortare än kalkfjället \times *arbúscula* \times *lappónum*.
- $\wedge \wedge$ Blad undertill städse gråfiltade:
- 0 Blad tämligen långskaftade; fröhús tätt filtade; fröhusskaft otydligt, alltid kortare än kalkfjället 20 *lappónum*.
- 00 Bladskaft 5–10 mm; fröhús nästan glatta, deras skaft som föregående \times *lanáta* \times *lappónum*.
- 000 Blad kortskaftade; fröhusskaft af kalkfjällets längd eller något längre:
- + Blad bredast på midten:
- > Kvistar och knoppar glatta \times *cáprea* \times *lappónum*.
- >> Kvistar och knoppar vanligen något ullhåriga \times *cáprea* \times *lanáta*.
- ++ Blad bredast i främre tredjedelen; kvistar mer eller mindre brunhåriga \times *cinérea* \times *lappónum*.
- +++ Blad bredast nära spetsen; kvistar glatta \times *auríta* \times *lappónum*.
- $\triangle \triangle$ Blad helbräddade, åtminstone undertill silkeshåriga, tämligen små \times *lappónum* \times *repens*.
- $\triangle \triangle \triangle$ Blad i kanten sågade, äggrunda, ofvan glänsande \times *lappónum* \times *myrsinítes*.
- ** Hängen (slutligen) med bladiga skaft, σ vanligen tidigare än, ρ samtidigt med bladen:
- † Blad glatta eller slutligen glatta:
- § Blad helbräddade:
- Blad på undre sidan upphöjdt ådriga; fröhús nästan glatta, gröna eller rödbruna \times *lappónum* \times *myrtilloides*.
- Blad undertill släta; fröhús tätt hvitfiltade:
- \wedge Blad aflånga med tillbakavikna kanter \times *arbúscula* \times *lappónum*.
- $\wedge \wedge$ Blad korta och breda, nästan rundade, med platta kanter \times *glauca* \times *poláris*.
- §§ Blad sågade:
- Blad på båda sidor glänsande gröna:
- \triangle Blad äggrunda—omvänt äggrunda; bladskaft 1–2(–3) mm 23 *myrsinítes*.
- $\triangle \triangle$ Blad elliptiska; bladskaft 3–6 mm \times *myrsinítes* \times *nígricans*.
- Blad undertill mattgröna eller isfärgade—blågrå:
- \triangle Blad endast som utvecklade något håriga, som utväxta alldeles glatta:
- \wedge Fröhusskaft kortare än kalkfjället; hängeskaft 4–6-bladiga 16 *arbúscula*.
- $\wedge \wedge$ Fröhusskaft vanligen längre än kalkfjället; hängeskaft 3-bladiga \times *arbúscula* \times *phylleifólia*.

- △△ Blad äfven som utväxta håriga, men slutligen glatta:
- △ Fröhus glatta; blad ovala—elliptiska, tämligen stora × **hastáta** × **lanáta**.
 - △△ Fröhus ludna; blad tämligen små:
 - Blad otydligt och mycket glest sågade; blad lansettlika × **arbúscula** × **lappónum**.
 - Blad tydligt, mer eller mindre tätt sågade:
 - + Blad undertill blågrå × **myrsinítes** × **phylleifólia**.
 - ++ Blad undertill gröna, deras kanter platta; fröhus trubbiga × **glauca** × **herbácea**.
 - +++ Blad undertill gröna, deras kanter något tillbakavikna; fröhus spetsiga × **herbácea** × **lappónum**.
- †† Blad undertill mer eller mindre filthåriga:
- § Fröhus glatta; hängen oftast gulhåriga:
- Fröhuskraft kortare än kalkfjället; blad vanligen tjockt filtudna, helbräddade 21 **lanáta**.
 - Fröhuskraft längre än kalkfjället; blad mer eller mindre glatta, gröna, sågade × **hastáta** × **lanáta**.
- §§ Fröhus håriga; hängen alltid hvit- eller gråudna:
- Blad på undre sidan ej glänsande silkeshåriga:
 - △ Blad helbräddade, undertill oftast tätt gråudna:
 - △ Blad i kanterna platta:
 - + Fröhus äggformiga, trubbiga, med röda, tämligen korta stift; ståndarknappar rödbruna 22 **glauca**.
 - ++ Fröhus kägellika, spetsiga, med gulaktiga, utdragna stift × **glauca** × **lappónum**.
 - △△ Bladkanter något tillbakavikna:
 - + Fröhus tätt hvitfiltade, ofta trubbiga × **glauca** × **lappónum**.
 - ++ Fröhus nästan glatta, långspetsade × **lanáta** × **lappónum**.
 - △△ Blad i kanterna sågade, undertill mera gleslåriga, gröna:
 - △ Blad i kanterna något tillbakavikna; fröhus spetsiga:
 - + Hög buske; blad aflånga—omvänt äggrunda, tämligen grofsågade och stora, vid torkning lätt svartnande × **lappónum** × **nigrícans**.
 - ++ Liten buske; blad äggrunda, finsågade, ofvan glänsande gröna, tämligen små, vid torkning lätt svartnande; hängen tämligen tjocka och stora × **lappónum** × **myrsinítes**.
 - +++ Liten, krypande buske; blad bredt ovala—äggrunda—nästan rundade, glest sågade, ej svartnande; hängen smala och små × **herbácea** × **lappónum**.
 - △△ Blad i kanterna platta; fröhus mer eller mindre trubbiga:
 - + = närmast öfre △ : + × **glauca** × **nigrícans**.
 - ++ = " " △ : ++ × **glauca** × **myrsinítes**.
 - +++ = " " △ : +++ × **glauca** × **herbácea**.
 - Blad undertill glänsande silkeshåriga:

- △ Blad jämbredt lansettlika; fröhus silkes-
håriga × **repens** × **viminális.**
- △△ Blad elliptiskt lansettlika; fröhus matt hvit-
ludna × **lappónum** × **repens.**
2. Fröhus oskaftade—kortskaftade; stift kortare än märkena;
hängeskaft bladiga:
- Blad glatta, på båda sidor glänsande gröna . 23 **myrsinítes.**
 - ** Blad åtminstone undertill tätt gråfiltade:
 - † Blad på undre sidan släta, ej upphöjdt nätådriga, alla hel-
bräddade 22 **glauca.**
 - †† Blad (åtminstone långgrenarnas) undertill upphöjdt nätådriga och i
kanten sågade:
 - Långgrenarnas blad med största bredden på midten;
kvistar glatta × **cáprea** × **glauca.**
 - Långgrenarnas blad med största bredden ofvan midten;
kvistar håriga × **cinérea** × **glauca.**
3. Fröhus långskaftade, deras skaft 2—6 gånger längre än kalk-
fjället; hängen oskaftade eller med korta, af små fjälliknande
blad beklädda skaft:
- Stift utdraget, längre än märkena:
 - † Blad glatta eller nästan glatta, undertill isgrå eller blågröna:
 - Blad alldeles glatta, endast som mycket unga något
håriga 15 **phylleifólia.**
 - Blad som unga gråfiltade och som fullt utbildade mer
eller mindre håriga:
 - △ Isynnerhet bladets midtnerv hvitluden; blad lätt svart-
nande 14 **nigréans.**
 - △△ Blad mera likformigt håriga, ej svartnande:
 - ∧ Kvistar och knoppar småludna . . × **cinérea** × **phylleifólia.**
 - ∧∧ Kvistar och knoppar glatta:
 - 0 Blad tämligen stora med största bredden vid eller strax ofvan
midten × **cáprea** × **phylleifólia.**
 - 00 Blad tämligen små med största bredden strax nedom
spetsen × **auríta** × **phylleifólia.**
 - †† Blad städse, åtminstone undertill gråfiltade:
 - Fröhus tämligen glatta—nästan glatta . . . × **cáprea** × **lanáta.**
 - Fröhus starkt filtudna: se afdeln. 1, *, §§§, 000, sid. 602.
 - ** Stift kort, kortare än märkena:
 - † Blad som utväxta glatta eller nästan glatta:
 - Stift nästan omärkligt, högst 0,5 mm; blad i kanterna platta,
undertill isgrå eller blågröna:
 - △ Blad tunna, elliptiska—omvänt äggrunda, helbräddade
eller glest trubbsågade, alldeles glatta och
släta 13 **depréssa.**

- △△ Blad mera tjocka, tydligt sågade—tandade, undertill något upphöjdt nerviga, äfven som utväxta något håriga, slutligen oftast glatta:
- △ Kvistar och knoppar vanligen något håriga × *cinérea* × *depressa*.
 - △△ Kvistar och knoppar glatta; blad bredast på midten × *caprea* × *depressa*.
 - △△△ Kvistar och knoppar glatta; blad bredast nära spetsen × *aurita* × *depressa*.
- Stift mer än 0,5 mm långa; bladkanter tydligt tillbakavikna: se föregående afdelning *, †, □□, △△, sid. 604 och äfven följande afdelnings §§§, sid. 606!
- †† Blad som utväxta (åtminstone på undersidan) mer eller mindre gråfiltade:
- § Större buskar eller mindre träd; blad i kanterna platta eller tydligt tillbakavikna:
- Kvistar och knoppar mer eller mindre grå-brunhåriga; blad håriga äfven på öfre sidan:
 - △ Blad lansettlika—smalt omvänt äggrunda med kort och rak spets, i kanten oftast krusiga; yngre grenar vidjeli- lika; märken utstående 11 *cinérea*.
 - △△ Blad omvänt äggrunda med något bakåtböjd spets; yngre grenar mera korta och knöliga × *aurita* × *cinérea*.
 - △△△ Blad elliptiska med rak spets; yngre grenar knöliga × *caprea* × *cinérea*.
 - Kvistar och knoppar glatta; yngre grenar korta och knöliga:
 - △ Blad bredast på midten, ofvan glatta, glänsande, undertill med föga framträdande sidonerver; märken hopstående 10 *caprea*.
 - △△ Blad omvänt äggrunda, med största bredden nära den bakåtböjda spetsen, ofvan småhåriga, undertill med starkt framträdande sidonerver; märken utstående . . 12 *aurita*.
 - △△△ Dessa kännetecken blandade × *aurita* × *caprea*.
- §§ Små buskar med ofta nedliggande grenar; blad tämligen små, i kanten tydligt tillbakavikna, på undre sidan mer eller mindre silkes- håriga:
- Kvistar och knoppar tämligen starkt håriga; blad smalt elliptiska—lansettlika—af långt äggrunda, med rak spets; sidonerver knappt framträdande × *cinérea* × *repens*.
 - Kvistar och knoppar nästan glatta; blad elliptiska—af långt äggrunda, ofvan svagt glänsande gröna; sidonerver på ömse sidor svagt framträdande × *caprea* × *repens*.
 - Kvistar och knoppar vanligen glatta; blad omvänt äggrunda—omvänt äggrundt aflånga, med vanligen bakåtböjd spets; sidonerver på undre sidan tämligen starkt framträdande, på öfre sidan insänkta, bladen därigenom svagt skrynkliga × *aurita* × *repens*.

§§§ Större eller mindre buskar; blad i kanterna tydligt tillbakavikna, undertill gråludna, men ej silkesglänsande; fjällväxter: se afdelning 1, *, §§§, 000 sid. 602.

4. Fröhus långskaftade, deras skaft 2—6 gånger längre än kalkfjället; hängen på (stor-)bladiga skaft:

* Stift utdraget, längre än märkena:

† Blad helbräddade (eller omärkligt och mycket glest sågandade):

Blad glatta, undertill blågröna 15 **phyllicifolia**.

Blad åtminstone undertill silkeshåriga; märken korta och tjocka 19 **repens**.

Blad ej silkeshåriga; märken trådlika \times **lappónum** \times **myrtilloides**.

†† Blad i kanten sågade:

§ Blad glatta, endast som mycket unga något häriga:

Stipler (vanligen) stora; blad i kanterna platta, ej svartnande, undertill svagt blågröna, på båda sidor tätt nätådriga; hängefjäll breda, i spetsen brungula; fröhus glatta 17 **hastáta**.

Stipler små, vanligen felande; blad i kanterna tillbakavikna, ej svartnande, tämligen glest sågade, undertill starkt blågröna; hängefjäll i spetsen svartbruna; fröhus vanligen ludet 15 **phyllicifolia**.

Stipler små, vanligen felande; blad lätt svartnande, tätt och hvasst sågade; hängefjäll svartröda . . . \times **myrsinítes** \times **phyllicifolia**.

§§ Blad äfven som utväxta mer eller mindre häriga, men slutligen ofta glatta eller nästan glatta:

Bladens midtnerv, isynnerhet på unga blad, på båda sidor starkt hvitludna, skarpt afsatt från det öfriga mörkgröna bladet och äfven på äldre blad starkare hårig; blad vid torkning lätt svartnande 14 **nígricans**.
(Hit höra äfven alla **nígricans**-hybrider).

Hårigheten på bladets midtnerv ej skarpt framträdande; blad ej svartnande:

△ Blad på undre sidan blågröna: se afdelning 3, *, †, △△ sid. 604.

△△ Blad på undre sidan ej blågröna . . . \times **hastáta** \times **lanáta**.

** Stift kort, kortare än märkena:

† Blad undertill mer eller mindre glänsande silkesludna 19 **repens**.
(Hit höra äfven hybrider mellan **repens** och arter med kort stift).

†† Blad åtminstone som yngre undertill grå- (men ej silkes-) ludna:

§ Blad städse starkt gråludna på undre sidan:

□ Blad alla helbräddade:

△ Fröhus trubbiga, deras skaft tämligen

kort 22 *glauca*.

△△ Fröhus långspetsade, deras skaft flere gånger längre än kalkfjället 13 *depressa* β *cinerascens*.

□□ Åtminstone långgrenarnas blad sågade:

△ Långgrenarnas blad bredast på midten . . . *caprea* × *glauca*.

△△ Långgrenarnas blad bredast närmare spetsen × *cinerea* × *glauca*.

△△△ Alla blad sågade—vågbräddade: se afd. 3, **, ††, §, sid. 605.

§§ Blad snart glatta—nästan glatta:

□ Kvistar och knoppar glatta:

△ Blad på undre sidan släta, utan upphöjdt nervnät:

△ Blad bredt lansettlika—smalt omvänt ägggrunda, i kanten otydligt tillbakavikna och sågade; fröhus vanligen håriga 13 *depressa*.

△△ Blad ovala—aflånga, ofta med hjärtlik bas, i kanten tydligt tillbakavikna och helbräddade; fröhus vanligen glatta 18 *myrtillóides*.

△△△ Dessa kännetecken blandade . . . × *depressa* × *myrtillóides*.

△△ Blad på undre sidan med upphöjdt nervnät:

△ Blad helbräddade eller omärkligt sågade; fröhus

glatt × *aurita* × *myrtillóides*.

△△ Blad tydligt sågade—naggade:

0 Bladens största bredd vid eller strax ofvanom

midten × *caprea* × *depressa*.

00 Bladens största bredd nära spetsen . . . × *aurita* × *depressa*.

□□ Kvistar och knoppar mer eller mindre hå-

riga × *cinerea* × *depressa*.

††† Blad nästan från början glatta:

□ Blad sågade 17 *hastata*.

□□ Blad helbräddade 18 *myrtillóides*.

B. Hängena sittande endast i kvistarnas toppar (*Fjällviden*):

1. Buskar mer eller mindre uppräta, höjande sig öfver marken:

a. Blad tjockt gråludna; ej svartnande:

1. Hängfjäll, knappar och märken rödaktiga; fröhus ludna 22 *glauca*.

2. Hängfjäll svartaktiga; knappar och märken gula; fröhus glatta 21 *lanata*.

- b. Blad glatta eller gleshåriga, åtminstone på öfre sidan glänsande gröna, vid torkning lätt svartnande:
1. Blad slutligen glatta, äggrunda—omvänt äggrunda, vanligen hopvikna 23 myrsinítes.
 2. Blad slutligen glatta, mera aflånga . . . × myrsinítes × nígricans.
 3. Blad alltid tämligen håriga, äggrunda—af-långa × lappónum × myrsinítes.
- c. Blad glatta, blekgröna, nätådriga 17 hastáta.
- II. Mattformiga buskar med hufvudstammar under jordytan och grenar liggande i jordbrynet:
- a. Blad från början glatta:
1. Blad rundade, sågade; fröhus glatta 25 herbácea.
 2. Blad rundade—äggrunda, helbräddade; fröhus ludna 26 poláris.
 3. Dessa kännetecken blandade × herbácea × poláris.
 4. Blad tätt finsågade, glänsande, lätt svartnande × herbácea × myrsinítes.
- b. Blad undertill hvitludna—mer eller mindre håriga, stundom slutligen håriga blott i kanten:
1. Blad helbräddade:
 - * Blad undertill hvitludna och starkt gropiga, med tillbakavikna kanter; stift kort och otydligt 24 reticuláta.
 - ** Blad som föregående, men ofvan mera håriga; stift utdraget × lanáta × reticuláta.
 - *** Blad slutligen nästan glatta × glauca × poláris.
 2. Blad i kanten sågade:
 - * Blad i kanten platta:
 - † Blad rundade, tämligen starkt håriga; fröhus glatta × herbácea × lanáta.
 - †† Blad äggrunda—oval, slutligen nästan glatta; fröhus vanligen håriga × glauca × herbácea.
 - ** Bladkanter tillbakavikna:
 - † Blad undertill släta; stift utdraget . . . × herbácea × lappónum.
 - †† Blad undertill något gropiga; stift kort × herbácea × reticuláta.

1. *S. pentandra* L. — Buske eller mindre, intill 8 m högt träd med grön gula eller rödaktiga, glatta och glänsande grenar; de yngre skotten, de unga, alldeles glatta bladen och knopparna liksom öfverdragna med en glänsande fernissa, klubbiga och balsamluktande; blad ofvan mörkgröna, starkt glänsande, undertill ljusare och matta, aflånga—äggrunda—omvänt äggrunda, kortspetsade, fint glandelsågade, slutligen nästan läderartade; bladskaff 5—12 mm, med 4—flera gröna glandler; stipler äggrundt aflånga,

3–6 mm långa, nästan liksidiga, men mycket sällan förhanden; hängen 3–5 cm långa, ♀-hängen ofta kvarsittande till följande sommar; blomfäste och hängefjäll nedtill något ullhåriga, de senare aflånga, i spetsen glatta; ståndare 5–10; strängar nedtill håriga; märken 2-klufna; fröhus äggformigt kägellikt, spetsadt, 6–10 mm långt, dess skaft ungefär dubbelt längre än kalkfjällen, ej fullt 1 mm; stift af samma längd, märkena oberäknade. 5–7. Jolstörpil; fuktiga skogsängar. a. Sk.-Norrl. — Varierar med bredare (4,5–8×3–4 cm) blad: f. *latifolia* *Ands.* och smalare (7–10×2–3 cm) blad: f. *angustifolia* *Ands.*

2. *S. frágills* *L.* — Högt träd, sällan högre buske med nästan vinkelrätt utstående, bräckliga grenar; blad lansettlika, smala och vanligen snedspetsade, glatta, undertill isgrå, glandelsågade, fasta, men ej läderartade, 8–15×2–3 cm, som yngre smärre och undertill jämte yngre kvistar silkeshåriga; stipler på frodigare kvistar halft hjärtlika, snart affallande; bladskaft slutligen 10–15 mm, med 1–2 glandler, som oftast utväxa till smala, bladlika bildningar; hängena 5–7 cm, slakt nedböjda; hängefjäll aflånga, jämte blomfäste långhåriga; ståndarsträngar glatta eller blott vid själfva basen håriga, knappar blekgula; fröhus kägellikt, mörkgrönt, dess skaft något mer än 1 mm och 2–3 gånger längre än kalkfjällen; stift intill 1 mm. 5. Knäckeopil; stränder; planterad vid vägar. a. ♀-trädet r. Sk.-Hls. och Dlr. — Varierar med nedre blad smalt omvänt äggrunda, kortspetsade samt de yngre grenarnas bark gulglänsande: v. *decipiens* (*Hoffm.*)

× *frágills* × *pentandra* — Skild från *fragilis* genom finsågade blad på hängeskäften, oftast mer än 2 glandler på bladskäften, 3–4 ståndare; från *pentandra* genom längre spetsade, som yngre något silkeshåriga blad, bredare stipler, färre ståndare och längre skaftade fröhus. Ängar och planterad. r. S. och mell. Sv.

× *frágills* × *triandra* — Afviker från *fragilis* genom vanligen 3 ståndare, mera kortspetsade blad, hängeskäftets öfversta blad, som är sågadt åtminstone framtill, och något glesare hängen; från *triandra* genom helt håriga hängefjäll och genom de yngsta bladen, som äro något, men obetydligt håriga. Planterad. Sk.-Dlr. Endast ♂-exemplar sedda.

3. *S. alba* *L.* — Högt träd eller stundom större buske med upprätta grenar och silkesludna yngre årsskott; blad lansettlika, 6–12 cm långa, fint glandelsågade, knappt eller icke snedspetsade, på båda sidor silkeshåriga, slutligen på öfre sidan glatta, mycket sällan på undre sidan nästan glatta; stipler små, smalt lansettlika, sällan förhanden; bladskaft slutligen 1 cm, med 1–2

glandler; hängen 3–6 cm, vanligen bågböjda, med småludet blomfäste och håriga hängfjäll; ståndarsträngar i nedre hälften håriga, knappar höggula; märken nästan hela; stift mycket kort; fröhus äggformigt kägellikt, trubbigt, nästan oskaftadt; dess skaft kortare än kalkfjället. 5. **Hvitpil**; stränder; planterad vid vägar, gårdar. Sk.-Gstr. — v. vitellina (*L.* som art): kvistarnas bark rödbrungulröd, glänsande. Planterad.

× *alba* × *fragilis* (*viridis Fr.*) — Skild från *alba* genom slutligen alldeles glatta blad, tydligt stift, något mera flikade märken och längre skaftadt, smalare och tillspetsadt fröhus; från *fragilis* genom icke sköra, mera uppräta grenar, mera rakspetsade blad, nästan uppräta hängen, höggula ståndarknappar, längre upp håriga strängar och mindre djupt flikade märken. Stränder. r.; planterad vid vägar o. s. v. S. och mell. Sv.

× *alba* × *pentandra* — Lik × *fragilis* × *pentandra*, men bladen äro en längre tid silkeshåriga och fröhusen utan eller med korta skaft. r. S. och mell. Sv.

× *alba* × *triandra* — Skild från *alba* genom oftast 3 ståndare, längre och tydligt skaftade fröhus med skaft ungefär dubbelt längre än kalkfjället och genom hängfjällen, som äro nästan glatta mot spetsen; från *triandra* genom i början silkeshåriga blad, längre stift och helt håriga hängfjäll. Planterad. S. och mell. Sv.

4. *S. triandra L.* — 2–4 m hög buske eller sällan litet träd med årligen affjällande bark, utstående, något kantiga, sega och glatta grenar; blad glatta och glänsande, aflånga—lansettlika, 5–11 × 1,8–2,7 cm, undertill vanligen isgrå, kortspetsade, glandelsågade utom de nedersta, mindre bladen på hängeskaften; bladskaft slutligen 1–2 cm, med 2 glandler, som ofta utväxa till smala, bladliknande bildningar; stipler stora, 5–12 mm långa, bredt halft hjärtlika—njurformiga, oftast utbildade äfven på hängeskaften; hängen 3–8 cm långa, tämligen smala, vanligen glesa och slaka; hängfjäll omvänt ägggrunda—tunglika; ståndare vid basen håriga; stift omärkligt; märken ut—nedböjda, urnupna; fröhus äggformiga, 3–4 mm långa, deras skaft nästan af fröhusets längd, 2–3 gånger längre än kalkfjället och längre än hängfjället, vanligen i spetsen bågböjda. 5, 6. **Mandelpil**; flodstränder. r. Norrl.-Upl. och Vrm.; längre i söder planterad och stundom förvildad.

× *triandra* × *viminalis* — Skild från *triandra* genom smalt lansettlika, långspetsade, åtminstone i början silkesludna blad, helbräddade blad på hängeskaften, kortare och smalare stipler, håriga och mörkare hängfjäll, förlängdt stift och kortare skaftade, oftast håriga fröhus; från *viminalis* genom nästan platta, undertill slutligen glatta eller mindre håriga blad, ägg-rundt lansettlika stipler, ljusare, långhåriga hängfjäll (håren nå öfver märkena), och tydligare skaftade fröhus; 2 former: f. *subtriandra* (*undulata*

Ehrh.): kvistar vanligen glatta, brunbarkiga; blad och fröhus slutligen glatta. S. och mell. Sv.; *f. subviminalis* (mollissima Ehrh.): kvistar med rödgulbrun bark, oftast småludna; blad undertill håriga, gråglänsande; fröhus tätt gråludna. Sk. Båda planterade; endast ♀-buskar förekomma.

5. *S. babylonica* L. — Mindre träd med hängande, vidjelika grenar; blad smalt lansettlika, långspetsade, hvassågade, undertill grågröna; stipler snedt aflånga, nedböjda; hängefjäll lansettlika; fröhus oskaftadt; stift 0,5—1 mm. 5, 6. Tårpil; planterad i parker och på kyrkogårdar (från Orienten). Endast ♀-trädet förekommer, men i ♀-hängena utvecklas ej sällan ♂-blommor: *f.* andrógyna.

6. *S. purpurea* L. — 1,5—3 m hög buske med uppräta eller utstående, sega, vidjelika, vanligen röda och glatta grenar; blad lansettlika, ofvan inidten bredast och finsågade, kortspetsade och kortskaftade, 5—8×1—1,5 cm, glatta eller i yngre tillstånd rostfärgadt silkeshåriga, ofvan fettglänsande, undertill blågröna, vid torkning lätt svartnande, ofta motsatta; stipler lansettlika, vanligen felande; hängen 1,5—3 cm, oftast nedåt bågböjda, oskaftade, smala och mycket tätblommiga, ♀-hängena slutligen något skaftade med små- och fåbladiga skaft; hängefjäll omvänt äggrunda, håriga, i spetsen rödaktiga, torra svarta; fröhus omkring 2 mm långa, oskaftade, äggrunda, hvitludna; stift otydligt; märken klubblika, urnupna; ♀-buske vanligast. 5. Purpurvide; stränder, vägar, gårdar. Sk. Bl. Sm. Hall. samt planterad upp till s. Norrl. — *v. helix* (L.): grenarnas bark gulgrön; hängen större, tydligare skaftade; stift tydligare. Sk. och flerstädes planterad.

× *purpurea* × *repens* (*doniana* Sm.) — Till utseende mest lik *S. purpurea*, men skild genom vanligen mindre, åtminstone i början undertill silkeshåriga blad, linjesmala stipler, endast vid basen hopväxta ståndarsträngar, slutligen brungula knappar och skaftade fröhus (skaftet dubbelt längre än kalkfjället); från *repens* genom större blad och högre växt, vid basen hopväxta ståndare, alltid hårigt fröhus och endast urnupna märken. S. Sv. r.

× *purpurea* × *viminalis* (*rubra* Huds.) — Högre buske än de 2 föregående; skild från *purpurea* genom smalare och mer spetsade, höggroa, i kanten något tillbakavikna, undertill stundom silfverhvita blad, högst till något nedom midten hopväxta ståndarsträngar och utdraget stift; från *viminalis* genom glatta eller svagt håriga och något sågtandade blad, kortspetsade eller trubbiga fröhus och vid basen hopväxta ståndare. Planterad och odlad till korgflätning i s. och mell. Sv.

7. *S. daphnoides* Vill. — Högre buske eller träd af 5—20 m:s höjd med uppräta, tjocka grenar och glänsande brunbarkiga kvistar; blad kortskaftade, aflånga—lansettlika, 5—12×2—3 cm, kortspetsade, fint glandelsågade, glatta eller som yngre jämte bladskäft med enstaka hår, ofvan glänsande, undertill blågröna; stip-

ler halft hjärtlika, 5–10 mm långa, ofta felande; hängen oskaftade, 4–6 cm långa, tätblommiga och starkt hvitludna, ♂-hängen tämligen tjocka, ♀-hängen båglikt uppåtböjda; hängefjäll ägg-runda, nästan svarta, långt hvithåriga (håren nå öfver märkena); ståndarsträngar glatta, knappar gula; fröhus äggformigt kägellika, oskaftade, omkring 6 mm långa, gröna och glatta; stift 1,5–2 mm långa; märken odelade. 4, 5. Daggvide; älfstränder. r. Dlr. Vrm. Bl. Vedeby; ofta planterad.

* *acutifolia Willd.* — Merendels lågt träd; kvistar tunnare, mera vidjelika; blad smalt lansettlika, 8–12×1,3–2 cm, långspetsade, städse glatta; stipler lansettlika; i öfrigt som hufvudarten. Planterad; endast ♂-trädet förekommer.

× *daphnoides* × *nigricans* — okänd af förf.

8. *S. viminalis L.* — 2–4 m hög buske med vidjelika, sega, gulgröna, i början vanligen ludna grenar; blad kortskaftade, långa och smala, långspetsade, 12–20 cm×5–15 mm, stundom ända till 30 cm långa, helbräddade, med något ojämna, tillbakavjåna kanter, ofvan mörkt grågröna; stipler smala, kortare än bladskäften; hängen på korta, slutligen få- och småbladiga skaft, 3–5 cm långa, smalt cylindriska, raka, tätblommiga; hängefjäll i spetsen mörkbruna, hvithåriga, håren kortare än märkena; kalkfjäll smalt lansettlikt, tämligen långt, nående upp till nästan halfva fröhuset; fröhus nästan oskaftade, kägellika, långspetsade; stift omkring 2 mm; märken smala, trådlika, nästan hela eller 2-klufna, kortare än stiftet. 4, 5. Korgvide; stränder, byar, jordvallar. S. och mell. Sv. odlad och förvildad. ♀-buske vanligast.

9. *S. incana Schrank* — Buske eller mindre träd med rödbrun, något glänsande bark; blad lineärt lansettlika—lineära, långspetsade, glest glandelsågade, ofta med tillbakavjåna kanter; hängen cylindriska, krökta, på korta, något bladiga skaft; hängefjäll endast hårbräddade; kalkfjäll njurlikt—rundadt, kortare än fröhusets skaft; ståndarsträngar hopväxta till midten; fröhus utdraget kägellika, kortskaftade; märken klufna, nästan af det utdragna stiftets längd. 5. Odlad.

10. *S. caprea L.* — 2–9 m högt träd eller (mera sällan) buske med bruna eller mörkgröna, utstående grenar och korta, småknöliga, gröngula kvistar; blad kortskaftade, 5–9×2,2–4,5 cm, elliptiska—ovala—rundade (största bredden på bladets midt), spetsiga med tillbakaböjd spets, vågbräddade, glest sågade eller tandade, stundom helbräddade, vid basen vigglika—svagt hjärtlika, ofvan slutligen glatta, rent gröna, något glänsande, undertill glest hvit-

filtade (i Norrl. oftast starkt hårig, äfven ofvan) och med föga framträdande ådernät; stipler snedt njurlika; hängen stora, tjocka, ♂ äggformiga, ♀ cylindriska, mera glesblommiga, slaka, med svartbruna, tätt håriga hängefjäll; fröhus utdraget och smalt kägellikt, 6–10 mm långt, silkesludet; dess skaft 4–6 gånger längre än kalkfjället, 2–3 mm långt; stift omkring 0,5 mm; märken nästan jämsnala, hopstående, 2-klufna, dubbelt längre än stiftet. 4, 5. Sälgtvide, skogsängar. a. Sk.-Lpl.

× *caprea* × *cinerea* — Skild från *caprea* genom något håriga kvistar och knoppar, omvänt äggrunda, ofvan småhåriga blad, från *cinerea* genom bredare, svagare tandade blad, vanligen längre skaftade fröhus och ofta hopstående märken. Bland stamarterna.

× *caprea* × *daphnoides* — Skild från *caprea* genom slutligen glatta blad, kort skaftade fröhus (skaft af blott kalkfjällets längd eller något längre) och utdraget stift; från *daphnoides* genom endast groft naggtandade och bredare blad samt hårigt fröhus. Vrm. Deje.

× *caprea* × *depressa* — Skild från *caprea* genom slutligen glatta—nästan glatta, tunnare och ofta omvänt äggrunda blad, samt ofta tydligt bladiga hängeskaft; från *depressa* genom tjockare, mera håriga och större blad; sällsynt bland stamarterna.

× *caprea* × *glauca* — Förenar *glauca*s hängen (fröhus dock längre skaftade) med *caprea*s blad; dessa dock vanligen något smalare och mera håriga—ludna äfven på öfre sidan. Jmt. Storlien.

× *caprea* × *hastata* — Bladen mest lika *caprea*, men svagare håriga—nästan glatta och fint nätådriga; stift förlängdt; fröhus tämligen glatt—glatt; fjälltrakter. Jmt.

× *caprea* × *lanata* (*lanatifolia* Björnstr.) — Större buske mest lik *caprea*, men blad starkare håriga—ludna, fröhus kortare skaftade och nästan glatta; stift förlängdt; fjälltrakter. r.

× *caprea* × *lappónum* (*canescens* Fr.) — Skild från *caprea* genom mera aflånga—lansettlika, starkare filthåriga blad med svagt tillbakavikna kanter, kortare skaftade fröhus samt utdraget stift; från *lappónum* genom bredare blad, längre skaftade fröhus; fjälltrakter. r.

× *caprea* × *nigricans* (*latifolia* Forb.) — Förenar hufvudsakligen *caprea*s blad med *nigricans*' hängen; blad smalt omvänt äggrunda, vid torkning svartnande; fröhus gleshårigt eller glatt; stift kortare än hos *nigricans*; fjälltrakter. Ög.

× *caprea* × *phyllicifolia* (*aurina* J. E. Sm.) — Skild från *caprea* genom smalare, endast som yngre håriga blad, bladigt skaftade hängen och längre stift; från *phyllicifolia* genom större och bredare, i början håriga, mer snedspetsiga blad, smalare och längre skaftade fröhus och kortare stift. Odlad och möjligen förvildad.

× *caprea* × *purpurea* — Mest lik *purpurea*, men blad bredare, elliptiskt—omvänt äggrundt lansettlika, undertill mer eller mindre håriga—glatta; märken hopstående; kvistar glatta. Odlad.

× *cáprea* × *repens* — Mindre buske; blad elliptiska—af långt äggrunda, kortspetsade, undertill silkeshåriga, med föga framträdande sidonerver, mindre än hos *cáprea*, men större än hos *repens*; kvistar nästan glatta; hängen slutligen med något bladiga skaft, vanligen mindre än hos *cáprea*; fröhus-skaft 1—3 gånger längre än kalkfjället; märken något utstående; enstaka bland stamarterna.

× *cáprea* × *viminális* (*smithiána Willd.*, *acumináta Sm.*) — Träd eller buske; blad af långt lansettlika, med största bredden vid eller nedom midten, i kanterna något tillbakavikna, ofvan glatta, mörkgröna, glänsande, undertill hvit—gråfiltade, svagt glänsande; fröhus kortskaftade; stift utdraget. Odlad. Södra Sv.

11. *S. cinérea* *L.* — Vanligen 1,5—3 m hög buske med upprätta, gråbruna grenar och långa, vidjelika kvistar; blad af långt—omvänt äggrundt lansettlika, med rak spets, 5,5—10 × 2,3—3,2 cm, sågade, i kanten oftast något krusiga, ofvan småludna, undertill vanligen gråludna och upphöjdt nätådriga; bladskaft 0,5—1 cm; stipler halft njurlika; hängen som hos *cáprea*; hängfejäll i spetsen svarta, tätt håriga; fröhus smalt kägellik, dess skaft tämligen kort, 2—4 gånger längre än kalkfjället; stift 0,1—0,5 mm; märkesflikar äggformiga, 2-klufna, utstående, något längre än stiften. 4, 5. Gråvide; fuktiga ställen, stränder. a. Sk.-Norrl.

Denna arts hybrider likna mycket och äro stundom svåra att skilja från dem, i hvilka *cáprea* eller *aurita* ingå, men utmärka sig i regel genom mer eller mindre håriga kvistar och knoppar samt hafva smalare blad med största bredden ofvanom midten. Af hybrider med denna äro hos oss funna: *cinérea* × *depréssa*, *cin.* × *glauca*, *cin.* × *lappónum*, *cin.* × *nígri-cans*, *cin.* × *phyllicifólia*, *cin.* × *purpúrea* (*pontederána Schleich.*), *cin.* × *repens* och *cin.* × *viminális* (*holosericea Willd.*, *stipuláris Sm.*). Närliggande den senare är den odlade *S. dasycládos Wimm.*, hvilken anses motsvara kombinationen (*cáprea* × *cinérea*) × *viminális*.

12. *S. aurita* *L.* — 0,5—2 m hög buske med utspärrade, tunna grenar och mattgråa—kastanjebruna kvistar; blad smalare eller bredare omvänt äggrunda, 3,5—5 × 2—3 cm, med största bredden i främre tredjedelen och med veckad, bakåtböjd spets, ofta skrynkliga och något krusiga, vågbräddade och trubbsågade, ofvan mörkgröna, korthåriga, undertill grågröna, mer eller mindre gråfiltade och starkt nätådriga; bladskaft 3—5 mm; stipler tämligen stora och breda, halft njurlika; hängen vanligen små och glesblommiga, stundom slutligen tämligen storbladiga; hängfejäll ljusbruna, med mörkare, rödbrun spets, tämligen gleshåriga; fröhus smalt kägellik, silkesludet, sällan glatt, dess skaft 2,5—3,5 cm långt, 3—5 gånger längre än kalkfjället; stift saknas eller är mycket kort; märkes-

flikar urnupna—2-klufna, korta och tjocka, hopstående. 4, 5. Småvide; fuktiga skogsängar, stränder. a. Sk.-Norrl.

Hybrider, i hvilka aurita ingår, skilja sig från motsvarande, i hvilka cáprea ingår, genom mindre blad med största bredden nära spetsen och från cinérea genom glatta (eller glattare, om den andra arten eger håriga) kvistar och knoppar. Funna äro: aurita × cáprea, aur. × cinérea, aur. × depréssa (livéscens *Döll.*), aur. × hastáta, aur. × incána, aur. × lappónum (griséscens *Ands.*), aur. × myrtilloídes (finmárchica *Fr.*, rugulósa *Ands.*), aur. × nígricans, aur. × phylícifólia, aur. × repens (ambígua *Ehrh.*) och aur. × viminális.

13. *S. depréssa* *L.* — Tämligen låg, 0,3–1,5 m hög buske med utspärrade, ofta nedliggande, något knöliga och korta, men tunna grenar och kvistar; blad 2–6×1–3,5 cm, äggrunda—elliptiska—omvänt äggrunda, kortspetsiga, i början håriga och något skrynkliga, slutligen på båda sidor glatta, styfva, tunna och släta, utan upphöjdt nervnät, helbräddade—tydligt och glest sågade, undertill blågrå; bladskaft 3–10 mm; stipler små; hängen smala, glesblommiga, med tydligt och vanligen bladigt skaft; hängefjäll ljusbrungula, i spetsen mörkbruna; fröhus smalt kägellikt, vanligen hårigt, dess skaft 5–9 gånger längre än kalkfjället; stift mycket kort; märken korta, 2-delta, utstående. 4–6. Blåvide; fuktiga ängar. Norrl.-Sk. — β cineráscens *Wg.*: vända till dubbelt högre med gråludna grenar, större, på båda sidor, särdeles undertill gråludna, slutligen åtminstone ofvan glatta blad; fröhus täthårigt. Torn. Lpm.

× *depréssa* × *hastáta* — Okänd af författaren.

× *depréssa* × *myrtilloídes* — Skild från *depréssa* genom alltid helbräddade, mera aflånga, stundom ovala blad, med något tillbakavikna kanter och ofta rödbrunt fröhus; från *myrtilloídes* genom mera håriga, slutligen dock glatta blad och vanligen något hårigt fröhus. r. Norrl.

× *depréssa* × *nígricans* — Blad som hos *depréssa*, men tydligt sågade och lätt svartnande; hängen smala och tämligen små; fröhus oftast glatta med långa stift; enstaka bland stamarterna. Upl.

× *depréssa* × *repens* — Skild från *depréssa* genom lägre växt, smalt elliptiska—lansettlika, undertill i början silkehåriga blad med något invikna kanter; från *repens* genom glesblommigare hängen och glattare kvistar. r. Upl. Upsala.

14. *S. nígricans* *J. E. Sm.* — Högre buske eller mindre träd med utstående—utspärrade, föga sega grenar, mörkbruna—svart-röda, ofta mörkludna kvistar och ludna årsskott; blad på 4–8 mm långa skaft, aflånga—äggrunda eller omvänt äggrunda, 3,5–6×1,5–4,5 cm, kortspetsade, sågade, ofta krusiga i kanten, ofvan mörkgröna och genom de insänkta nerverna ojämna, undertill

bleka eller svagt blågrå, något ådriga, som yngre vanligen tilltryckt håriga, som äldre mer eller mindre glatta, men vitprickiga, vid torkning lätt svartnande och äfven som vissna svarta; hufvudnerven länge på sidorna starkt hvithårig; stipler stora, kortare än bladskäften; hängen samtida med bladen, omkring 3 cm långa, tätblommiga; hängfjäll smala, svartbruna; fröhus kägellik, långspetsadt, glatt eller (f. *eriocarpa Koch*) mera sällan ludet, dess skaft 3—4 gånger längre än kalkfjället; märken korta. 5, 6. Svartvide; skogsängar. a. Lpm.-Sk. — Ytterst mångformig art, men lätt igenkänd på den vitaktiga, tilltryckta hårigheten på de unga, vid torkning lätt svartnande bladen. Som ytterlighetsformer äro att anse: f. *prótea Ands.*: lägre eller medelstor buske med sydligare utbredning; blad tämligen tunna, gröna och glattare; hängen nästan oskaftade, fåbladiga, tidiga, utvecklade före bladen; fröhus småhårigt-glatt; f. *boreális Fr.*: nordligare, mera hög buske eller mindre träd med dels tunna, dels fastare, ofta ludna blad; hängen mera utdraget skaftade, storbladiga, samtida med bladen; fröhus gråludet-glatt.

× *nigricans* × *phyllicifolia* — Öfverensstämmor med *nigricans* genom de lätt svartnande, i början (isynnerhet på midtnerven) håriga bladen; med *phyllicifolia* genom de undertill starkt blågröna bladen och mera trådlika märkena; fröhus glatt eller hårigt. Bland stamarterna.

× *nigricans* × *repens* -- Blad små, 1,5—3 × 0,8—1,8 cm, äggrunda-elliptiska, äfven som äldre silkesglänsande, i kanten tillbakavikna; stift utdraget. r. Dir.

15. *S. phyllicifolia L.* — Vanligen 1—4 m hög buske, sällan trädlik eller (i fjälltrakter) låg och nedliggande, med nästan vidjelika, sega, glatta och vanligen glänsande röda-rödbruna grenar och kvistar; blad på 5—10 mm långa skaft, glatta, icke svartnande, oprickade, sågade, lansettlika-smalt omvänt äggrunda, 3,5—5 × 1,8—2,2 cm, oftast med tillbakavikna kanter och största bredden närmare spetsen eller (v. *majális Wg.*) ovala, med största bredden på midten, 5—7 × 4,5—5 cm; stipler små, aflånga eller oftast felande; hängen något tidigare än bladen, tätblommiga, ungefär 4 cm långa, stödda af högst 3 mindre blad; fröhus skaft knappt af hängfjällets längd; fröhus äggformigt kägellik, vitludet eller (f. *lejocarpa Ands.*) sällan glatt; märken långa, trådlika, 2-klufna eller hela. 5, 6. Grönvide; stränder, fuktiga ängar. Lpm.-Vsm. och Dir.; längre i söder planterad.

× *phyllicifolia* × *repens* -- Blad till färgen som hos *phyllicifolia*, elliptiska, 2,8—5 × 1,4—2,5 cm, som unga undertill silkeshåriga, som äldre

glatta eller nästan glatta; endast ♂-hängen sedda, dessa tämligen små. Planterad, ex. Malmö (*Joh. Wide*).

16. *S. arbúscula* L. — Liten, 20—50 cm hög, upprät—nedliggande, ofta risig buske med uppräta, glatta, kastanjebruna kvistar; blad på ungefär 2 mm långa skaft, 1,8—2,5×0,5—1,2 cm, aflånga—elliptiska, glatta, tämligen fasta, undertill isgrå med föga upphöjda nerver, bredast ungefär på midten, i kanten svagt och fint sågtandade, som unga något håriga af tilltryckta hår; stipler felas; hängeskaft 4—6-bladiga; hängen tämligen smala, 2—3 cm långa; fröhus hårigt, ägg—kägelformigt; stift brungult, förlängdt, ofta klufvet ända till midten, af märkets längd eller längre; märken klufna. 5, 6. Risvide; fjäll och fjälltrakter. Lpm.-Hrj.

Kända hybrider, alla mycket sällsynta, äro *arbúscula* × *depressa*, *arb.* × *glauca*, *arb.* × *hastáta*, *arb.* × *herbácea*, *arb.* × *lappónum*, *arb.* × *myrsinítes*, *arb.* × *nígricans*, *arb.* × *phylicifólia*, *arb.* × *poláris* och *arb.* × *reticuláta*.

17. *S. hastáta* L. — 0,5—2 m, i fjällen ofta krypande buske, med röd- eller svartbruna, glatta kvistar, men gråudna årsskott; blad på 1—3 mm långa skaft, äggrunda—(ofta smalt) elliptiska, 3—5 × 1,2—3 cm, eller hjärtlika, 3,5—4,5 × 3 cm, glatta, sågade, kort rakspetsade, undertill blekt blågröna och tätt nätådriga, icke svartnande, slutligen nästan läderartade; stipler vanligen stora, halft hjärtlika, längre än bladskaften, i fjälltrakter smalare och stundom felande; hängen samtida med bladen, 2—6 cm långa, ofta ullhåriga; hängfjäll breda, omvänt äggrunda, gulbruna; fröhus glatta, smalt kägellika, långspetsade; deras skaft 2—4 gånger längre än kalkfjället; stift vanligen längre än de korta märkena; fruktskal snäcklikt inrullade. 5, 6. Spjutvide; fjälltrakter, kärr. Lpm.-Ner. och Upl. Vg. Ög. Sk. — Den bredbladiga formen med stora stipler (f. *végeta* *Ands.*) tillhör mera sydliga trakter och den mest smalbladiga med små eller inga stipler (f. *alpéstris* *Ands.*) fjällen.

Af denna arts många, men mycket sällsynta hybrider äro kända från Sverige: *hastáta* × *herbácea*, *hast.* × *lanáta*, *hast.* × *lappónum*, *hast.* × *myrsinítes*, *hast.* × *nígricans*, *hast.* × *phylicifólia*, *hast.* × *poláris*, *hast.* × *repens* och *hast.* × *reticuláta*, alla kännetecknade genom mer eller mindre nätådriga blad.

18. *S. myrtilloídes* L. — Liten, högst 0,5 m hög, upprät eller nedliggande buske med rödbruna, glatta kvistar och gleshåriga, slutligen glatta årsskott; blad på 1—3 mm långa skaft, elliptiska

—ovala, ofta med hjärtlik bas, 1—3×0,5—1,8 cm, ofta rodnande, endast i början något gleshåriga, med tillbakavikna, hela kanter, undertill blåaktiga, som vissnade svartnande; stipler felande eller sällan förhanden, och då mycket små; hängen samtliga med bladen, glesblommiga, slutligen i sin helhet alldeles glatta (hängefjäll dock stundom hårbräddade); hängeskäftens blad lika stora som de öfriga örtbladen; hängefjäll smala, trubbiga, i spetsen rödbruna; fröhus glatt, smalt kägellikt, nästan cylindriskt, purpur-rött—blågrönt, dess skaft 4—7 gånger längre än kalkfjället och längre än hängefjället; märken korta, klufna. 6. Odonvide; kärr, helst i fjälltrakter. Lpm.-Hrj. och Hls. Sm.

× *myrtilloides* × *repens* (*auróra* *Læst.*) — Än mera lik *myrtilloides* än *repens*; kvistar vanligen glatta; blad åtminstone i början något silkesludna, slutligen oftast glatta, undertill blåaktiga; fröhus än glatt, än småhårigt, än grönt, än rödaktigt. Norrl. flerstädes.

19. *S. repens* *L.* — Låg, nedliggande—uppstigande buske med vidjelika grenar eller mera upprät, med korta och knöliga grenar samt ludna eller glatta kvistar och knoppar och alltid ludna årsskott; hufvudstam ofta under marken; blad ovala—lansettlika, 1,5—4×0,6—1,5 cm, nästan oskaftade, trubbiga eller spetsiga med bakåtböjd spets och (hufvudformen) tillbakavikna kanter, helbräddade eller omärkligt glestandade, yngre åminstone på undre sidan silkesludna, stundom slutligen alldeles glatta, som vissnade (och torkade) svartnande; stipler små, lansettlika, oftast felande; hängen korta och tjocka, tidigare än bladen, i början oskaftade, slutligen med bladiga skaft; hängefjäll trubbiga; i spetsen svartröda; fröhus kägelformigt med bred bas, glatt eller ludet, dess skaft 2—4 gånger längre än kalkfjället och vanligen ej längre än hängefjället; märken korta och tjocka, vanligen klufna. 4, 5. Krypvide; magra och fuktiga ängar och betesmarker. a. Sk.-Hrj. och Vb. — Mycket föränderlig; f. *arenária* (*L.*): blad ovala, på båda sidor tätt silkeshåriga; sandiga hafsstränder; f. *fusca* (*L.*): blad aflånga—ovala, ofvan glatta, undertill silkeshåriga; lätt svartnande; fuktiga—våta ställen.

* *rosmarinifolia* (*L.*) — Blad nästan jämbredt lansettlika, med rak spets och platta kanter; fröhus ludna, med alltid röda märken; knappar röda; högre än hufvudarten. Södra och mell. Sv.

× *repens* × *viminális* (*friesiána* *Ands.*, *angustifolia* *Fr.*, *incubácea* *L.*?) — Blad lika *viminális*, men mindre; fröhus silkeshårigt, kort, men tydligt skaftadt, dess skaft omkring 2 gånger längre än kalkfjället; hängen kort och småbladigt skaftade; sandiga hafsstränder. Sk. Hall.

20. *S. lappónum* L. — 0,5–1,5 m hög buske med svartbruna, tämligen tjocka och korta, som yngre småludna kvistar och ludna årsskott; knoppar glatta; blad vid basen vanligen afsmalnande, spetsiga, helbräddade, 8–4×2–1 cm, ofvan mörkgröna och glest, undertill oftast tjockt hvitfildade, tjocka och ofta något skrynkligt ojämna; bladskaft 0,5–2, vanligen 1 cm; stipler halft ägg-runda, oftast felande; hängen cylindriska, tjocka, tätblommiga, 3–6 cm långa; hängefjäll spetsiga, upptill nästan svarta, hvitludna; fröhus nästan oskaftadt, kägelliktt spetsigt, tätt hvitulligt. 5. 6. Lappvide; kärr, sankar ängar. Lpm.-Vrm och Upl. (i Norrl. a.).

× *lappónum*×*myrsinities* (phæophýlla *Ands.*) — Blad omkring 3 cm långa, ägggrunda—ägggrundt ovala, fint naggade, på öfre sidan glänsande gröna som hos *myrsinities*, undertill ludna som hos *lappónum*; fjäll. r.

× *lappónum*×*myrtilloides* (versifólia *Wg.*) — Skild från *lappónum* genom mer eller mindre utdragna, bladiga hängeskaft och vanligen långskaftade, mer eller mindre glatta fröhus; från *myrtilloides* genom håriga blad och mera utdraget stift; kvistar bruna och glänsande, yngre småludna; blad till storlek och form närmande sig än den ene, än den andre af stamarterna, vanligen 2,5–5 cm långa, ovala—elliptiska, med kort spets, sällan alldeles glatta; fröhus äggformigt kägelliktt, oftast gleshårigt, grönt eller mörkrödt. Norrl. r.

× *lappónum*×*nigricans* (ängströmiána *Ands.*) — Exemplar från Dir. Folkärna (*Conrad Indebetou*, 1888) likna mest *nigricans*, men påminna om *lappónum* genom den tämligen täta, jämna hårigheten på bladens undersida samt något tillbakavikna bladkanter och starkt håriga fröhus.

× *lappónum*×*phylleifólla* — Ej sedd af författaren.

× *lappónum*×*repens* — Låg buske med tämligen fina kvistar; blad små, omkring 2×0,8 cm, som unga till hårighet mera lika *lappónum*, som äldre *repens*, i kanten starkt tillbakavikna; hänge något skaftadt med 2 små blad på skaftet, stort som hos *lappónum*, men fröhusens skaft något längre än kalkfjällen; stift utdraget. Vb. Piteå, Upl. Börje.

× *lappónum*×*vimináls* — Ej sedd af förf.

21. *S. lanáta* L. — 1–3 m hög, i högfjäll lägre buske med korta och knöliga, bruna—svarta, som yngre gråludna kvistar och ullhåriga knoppar; blad på 5–10 mm långa skaft, mångformiga, elliptiska—ovala—hjärtlika, sällan lansettlika, 3–7×1,5–5 cm, med kort, sned och bakåtböjd spets, hel- eller svagt vågbräddade, krusiga och skrynkliga, vanligen på båda sidor tätt hvitulliga, som yngre ofta gulhåriga, men varierande till nästan glatta, tjocka och styfva, undertill merendels upphöjdt nätådrika; stipler rundade—lansettlika, oftast förhanden; hängen (vanligen flera) oftast i kvistarnas spets, 6–10 cm långa, oskaftade eller med korta,

småbladiga skaft, tjocka och tätblommiga, oftast och isynnerhet ♂ gulhåriga; fröhus kägellikt med 3–5 mm långt, gult stift och 2-delade märken. 6. Ullvide; fjäll. Lpm.-Hrj.

× *lanáta* × *lappónum* — Till utseende mest lik en *lanáta* med aflånga blad, men fröhus något håriga. Fjäll. r.

× *lanáta* × *reticuláta* — osedd af författaren.

22. *S. glauca* L. — Vanligen 1–2 m hög buske med korta, knöliga grenar; kvistar röd–mörkbruna, glänsande–gleshåriga, årsskott hvitulliga; knoppar vanligen glatta; blad på 4–6 cm långa skaft, 3–7 × 1–2,2 cm, mycket växlande till form, ovala–lansettlika eller smalt omvänt äggrunda, kortspetsiga–trubbiga, helbräddade, med platta kanter, slåta, på båda eller blott undre sidan mjukt vit- eller grålodna; stipler vanligen felande; hängen omkring 3 cm, tämligen tjocka och täta, på (oftast 3–6) cm långa, storbladiga skaft; ståndarknappar rödbruna; hängefjäll gulbruna, trubbiga; fröhus äggrunda, trubbiga, tätt hvitulliga; stift rödbruna, ofta 2-klufna, vanligen föga utdragna. 5, 6. Ripvide; fjäll och fjälltrakter. Lpm.-Dlr. och Vrm. Vb. Piteå, Skellefteå, Ågm. — f. *nivalis* Fr.: den smalbladigaste formen med nästan jämbreda blad; högre fjäll; v. *appendiculáta* M. Vahl.: med äggrunda–lansettlika stipler.

Denna arts hybrider äro stundom svåra att skilja från *lappónums*, men utmärka sig i regel genom platta bladkanter, längre och mera storbladigt skaftade hängen samt framförallt genom kortare och trubbiga fröhus med tämligen kort stift.

× *glauca* × *hastáta* — Ej sedd af författaren.

× *glauca* × *herbácea* (*alpéstris* Ands. p. p.) — Liten nedliggande buske med uppstigande, glatta kvistar; blad knappt större än hos *herbácea*, ovala–äggrunda–rundade, oftast med kort spets och ofta hjärtlik bas, glest och grundt naggsågade, i kanten platta, mjuka, som yngre mjukhåriga, men slutligen nästan endast i kanterna och på baksidans svagt upphöjda nerver gleshåriga; hängen tämligen små och smala, från kvistarnas sida eller spets; ståndarknappar rödaktiga; fröhus lodna, trubbiga såsom hos *glauca*. Fjäll. r.

× *glauca* × *lappónum* (*pseudoglauca* Ands.) — Än förenande den förras blad och hängefjäll med den senares spetsiga fröhus och utdragna stift, än den förras hängen med den senares blad.

× *glauca* × *myrsinites* (*glaucoídes* Ands.) — Låg buske; blad lansettlika–omvänt äggrunda, små som hos *myrsinites*, svagt sågade, ofvan glänsande, glatta, undertill blekare, gleshåriga, slutligen styfva; hängefjäll bruna, med svartbrun, trubbig spets; fröhus hvitludet, kägellikt, svagt trubbigt, med kort eller utdraget, svartbrunt stift. Fjäll. r.

× *glauca* × *nigricans* (Amándæ *Ands.*) — Medelstor buske—mindre träd med mörkt bruna eller gröna årskott; blad aflånga—omvänt äggrunda, småsågade, tunna, vid torkning lätt svartnande, slutligen åtminstone ofvan nästan glatta; fröhus vanligen tätt hvitludet, till form och skaft mest lik *nigricans*, men stift mest som *glauca*; hängeskaft storbladiga. Fjäll och fjälltrakter. r.

× *glauca* × *phyllicifolia* (Wichúrz *Ands.*) — Lik *phyllicifolia* till kvistar och blad, men de senare mera håriga (åtminstone i början); lik *glauca* till hängen och fröhus, men de senare tydligt skaftade. Fjälltrakter. r.

× *glauca* × *poláris* — Lik *poláris* till storlek och bladform; blad alltid helbräddade, slutligen håriga blott i de platta kanterna; hängen små och smala, men fröhus hvitulliga och till formen mera öfverensstämmande med *glauca*; ståndarknappar rödaktiga. Fjäll. r. Jmt. Storlien.

23. *S. myrsinítes* *L.* — Låg och ofta krypande, sällan 50 cm hög buske med korta, knöliga, glatta kvistar och ofta kvarsittande vissnade fjorårsblad; blad äggrunda—omvänt äggrunda, 1,5—2,8 × 1—1,8 cm, på 1—3 mm långa skaft, ofta hopvikna, kortspetsiga—nästan trubbiga, hvasst och fint glandelsågade, som yngre långhåriga, slutligen glatta, torra och styfva, upphöjdt nerviga och tätprickiga, vid torkning lätt svartnande, men som vissna gulaktiga; stipler vanligen felande; hängen omkring 3 cm, tjocka och täta, gråulliga, uppräta; hängefjäll svartroda; fröhus kagellikt, vanligen ludet; stift svartbrunt, ofta 2-klufvet. 5, 6. Myrtenvide; fjäll och fjälltrakter. r. Lpm.-Hrj.

× *myrsinítes* × *nigricans* — Närmande sig till utseende och storlek än den ene, än den andre af stamarterna; skild från *myrsinítes* genom längre skaftade fröhus, mera långskaftade, lansettlika blad; från *nigricans* genom mindre och glattare blad, samt mera kortskaftade fröhus. Fjälltrakter. r. Lpm.-Hrj.

× *myrsinítes* × *phyllicifolia* — Blad äggrunda—(ofta omvänt) äggrundt elliptiska, undertill blågröna, glatta, vid torkning lätt svartnande. Fjälltrakter. r. Jmt.

24. *S. reticuláta* *L.* — Låg buske med i eller under jordbrynet krypande, grof stam, nedliggande, knöliga grenar och bladiga grentoppar; bladskäft röda, 0,5—2 (vanligen 1) cm långa; bladskifva 1,5—4,5 × 1—3,5 cm, oval—rundad med rundtrubbig—urnuppen spets, sällan med spetsig bas, tjock, nästan läderartad, ofvan grön och vanligen glatt, undertill hvitgrå, långhårig, slutligen oftast glatt, upphöjdt nätådrig, på båda sidor gropig, med tillbakavikna, hela kanter; hängen samtida med bladen, smala, omkring 2 cm långa, med rundade, gulbruna—högröda fjäll, vid hvilkas bas finnes antydning till kalk; fröhus kort äggrundt, oskaftadt, grå-

ludet, nästan utan stift och med röda, klufna märken. 6. Nätvide; fjäll. Lpm.-Hrj.

25. *S. herbácea* L. — Ytterst liten buske med under jordbrynet krypande stam, från hvilken uppskjuta ett par cm höga kvistar, som i toppen bära 2—3 blad och mellan dem ett hänge; blad på 2—5 cm långa skaft, rundade—ovalade—bredt (omvänt) äggrunda, 0,5—2,2×0,4—2 cm, sällan något större, i spetsen och vid basen oftast urnupna, tätt och vanligen hvasst sågade, tunna, glatta, glänsande, upphöjdt nätådriga; hängen små, med rundade, vanligen glatta, i spetsen mörkare fjäll (ej så mörka som hos *polaris*); fröhus kortskaftadt, kägellikt, vanligen rödbrunt, glatt, sällan glest finhårigt; stift kort, brunt. 6, 7. Dvärgvide; fjäll. a. Lpm.-Dlr.

× *herbácea*×*lanáta* — Lik *herbacea*, men blad mer eller mindre glest ulhåriga; stift utdraget. Fjäll. r. Jmt. Storlien.

× *herbácea*×*lappónum* (*alpestris* *Ands. p. p.*) — Mycket lik × *glauca* × *herbacea* och skild från denna genom något tillbakavikna bladkanter och kägellikt, spetsigt fröhus. Gräsbevuxna ställen i fjäll. r. Lpm.-Hrj.

× *herbácea*×*myrsinítes* (*Sommerféltii* *Ands.*) — Låg, starkt grenig buske, med styfva, fint hvasssågade, tätprickiga blad, 2—3 cm långa hängen och utdraget stift såsom hos *myrsinities*, små, elliptiska—bredt omvänt äggrunda eller rundade, ofta vid basen hjärtlika, undertill tätt smårutigt nerviga blad, oftare glatt fröhus såsom hos *herbacea*. Fjäll. r. Lpm.

× *herbácea*×*phylleifólla*. Ej sedd af förf.

× *herbácea*×*poláris* — Än (*f. herbaceoides* *Ands.*) förenande *polaris*' blad med *herbaceas* fröhus, än (*f. nóthula* *Ands.*) *herbaceas* blad med *polaris* hängen. Fjäll. r. Båda formerna växa vid Storlien, Jmt.

× *herbácea*×*reticuláta* (*onychiophýlla* *Ands. p. p.*) — Än mera lik *herbacea*, än *reticulata*, alltid med finsågade blad. Bland stamarterna. r. Lpm. Jmt. Snasahögen.

26. *S. poláris* *Wg.* — Lik *herbacea* till växesätt, men vanligen ännu mindre; blad helbräddade (någon gång glest och svagt tandade), styfva, glatta, nästan släta, glänsande gröna, mörkare än hos *herbacea*; hängen med breda, omvänt äggrunda, nästan glatta, mörkbruna fjäll; fröhus nästan oskaftadt, kägellikt, rödbrunt, mer eller mindre hvitulligt ludet; stift långt utdraget, vanligen helt. 6, 7. Polarvide; högfjäll. r. Lpm.-Hrj.

× *poláris*×*reticuláta* (*onychiophýlla* *Ands. p. p.*) — Skild från × *herbacea*×*reticulata* genom helbräddade blad och längre stift. Högfjäll. r. Lpm.

Angiospermernas Andra underafdelning,

MONOKOTYLEDONERNA,

indelas i 7 grupper enligt nedanstående öfversikt.

- A. Ståndare sammanvuxna med pistillen; blomhülle oregelbundet (dubbel, färgad kalk) 27 grupp **Microspérmæ.**
(omfattar fam. 92 Orchidaceæ)
- B. Ståndare ej sammanvuxna med pistillen; blomhülle ej oregelbundet:
- I. Hülle vanligen dubbel, färgad kalk . . . 28 grupp **Lillifloræ.**
(omfattar fam. 93 Iridaceæ, 94 Amaryllidaceæ, 95 Liliaceæ, 96 Juncaceæ)
- II. Hülle foder och krona, ofärgad kalk eller föga utbildadt:
- a. Hülle föga utbildadt:
1. Blommor i kolf med hölster eller växter utan tydlig gräns mellan stam och blad 29 grupp **Spathifloræ.**
(omfattar fam. 97 Araceæ, 98 Lemnaceæ)
2. Blommor i ax 30 grupp **Glumifloræ.**
(omfattar fam. 99 Cyperaceæ, 100 Graminaceæ)
- b. Hülle foder och krona eller ofärgad kalk (mera sällan föga utbildadt):
1. Blommor ej samlade till kolfvar eller hufvud; hülle väl utbildadt 31 grupp **Helóbiæ.**
(omfattar fam. 101 Hydrocharitaceæ, 102 Butomaceæ, 103 Alismaceæ, 104 Juncaginaceæ, 105 Najadaceæ, 106 Potamogetonaceæ)
2. Blommor samlade till kolfvar eller hufvud; hülle föga utbildadt 32 grupp **Pandanáles.**
(omfattar fam. 107 Sparganiaceæ, 108 Typhaceæ).

Öfversikt af familjerna inom MONOKOTYLEDONERNAS underafdelning:

- A. Stam och blad alltid tydligt utbildade:
- I. Hülle dubbel färgad kalk af 2 tretaliga kransar (undantag Paris och Majanthemum i Liliaceæ):

- a. Kalk oregelbunden; ståndare och pistill samman-
vuxna 92 *Oreholdáceæ*.
- b. Kalk regelbunden; ståndare fria från pistillen:
1. Fruktämne undersittande:
 - * Ståndare 3; rotstock eller stamknöl 93 *Iridáceæ*.
 - ** Ståndare 6; lök 94 *Amaryllidáceæ*.
 2. Fruktämne öfversittande:
 - * Kalkblad saftiga (eller, då de äro hinnaktiga, lifligt färgade):
 - † Pistill 1 95 *Liliáceæ*.
 - †† Pistiller 6 102 *Butomáceæ*.
 - ** Kalkblad hinnaktiga, bruna eller gula (sällan gröna) 96 *Juncáceæ*.
- II. Hylle foder och krona:
- a. Fruktämne öfversittande; ♂ eller sambyggare 103 *Allismáceæ*.
 - b. Fruktämne undersittande; tvåbyggare . 101 *Hydrocharitáceæ*.
- III. Hylle grön kalk eller föga utveckladt:
- a. Gräs; strå ledadt; ståndarknappar balanserade; märken fjäderlika eller penselformiga, sällan trådlika . . 100 *Gramináceæ*.
 - b. Halfgräs; strå föga ledadt; ståndarknappar ej balanserade; märken trådlika 99 *Cyperáceæ*.
 - c. Hvarken gräs eller halfgräs:
 1. Fruktämne undersittande; blad motsatta eller i krans; fullständigt nedsänkta vattenväxter 105 *Najadáceæ*.
 2. Fruktämne öfversittande; blad vanligen skiftevis; land- eller vattenväxter, blommande på eller ofvan vattnet (undantag i fam. *Potamogetonaceæ*):
 - * Frukt ej klyffrukt:
 - † Blommor i kolfvar med hölster:
 - Kalk aldrig bestående af hår 97 *Aráceæ*.
 - Kalk bildad af hvita hår 108 *Typháceæ*.
 - †† Blommor i hufvud 107 *Sparganiáceæ*.
 - ††† Blommor i gröna, saftiga ax eller ensamma i bladveckan; blad flytande på eller nedsänkta i vatten 106 *Potamogetonáceæ*.
 - ** Klyffrukt med 3 småfrukter 104 *Juncagináceæ*.
- B. Stam och blad ej skilda, bägge bladlika; mycket små växter, simmande på vatten 98 *Lemnáceæ*.

92 fam. **Orchidaceæ**. Orkisväxter. (Kl. 20).

Örter 4 med skiftevis ställda, helbräddade, enkelnerviga, slidomfattande blad eller bladlösa saprofyter; kalk oregelbunden, dubbel, färgad, bildad af 2 tretaliga kransar, af hvilkas blad de 5 äro vända åt ett håll (vanligen uppåt) och det sjette, som är större än de öfriga, ofta sporbärande och som kallas »läppen», åt motsatt håll (vanligen nedåt); ståndare endast bestående af skilda knapprum (frömjölssäckar), antingen en (således 2 säckar) eller 2 (således 4 säckar), fästa vid det organ, som motsvarar pistilernas märke; fruktämne oftast vridet, undersittande, ofvan detta inom blomman ofta ett förtjockadt stift, kalladt »könpelare», som bär märket; frukt enrummigt, mångfröigt fröhus, som öppnar sig med 3 kvarsittande ribbor och 3 skal, hvardera bärande ett parietalt fröfäste.

A. Bladiga örter:

I. Örter med 2 hvita rotknölar under stjälkens birötter:

a. Blommor i ax eller axlik klase:

1. Läpp med sporre:

* Läpp bred, flikig:

† Sporre hvarken trådfin eller punglik . . . 1 *Orchis*.†† Sporre trådfin eller punglik 3 *Gymnadenia*.

** Läpp smal, jämbred, hel eller tandad:

† Läpp hel, med lång sporre 5 *Platanthera*.†† Läpp tretandad, med kort, punglik sporre 4 *Coeloglossum*.

2. Läpp utan sporre:

* Kalkblad utbredda; läppens mellanflik bred,

2-klufven 7 *Ophrys*.

** Kalkblad klocklikt hopslutna; läppens mellanflik smal och hel:

† Örtblad med bred, platt skifva, vanli-

gen 2 9 *Herminium*.†† Örtblad trådfina, vanligen flera . . . 8 *Chamorchis*.

b. Blommor i hufvud:

1. Blommor rosenröda; fruktämne vridet, läpp därför nedåtvänd; blad breda 2 *Anacamptis*.

2. Blommor svartröda; fruktämne ej vridet, läpp därför uppåtvänd; blad trådsmla 6 **Nigritélla.**
- II. Örter med grön stamknöl, bildad af ett förkrympt och förtjockadt stamled under årets stängel; ofvan knölen inga birötter:
- a. Blommor utan sporre, flera, gulaktiga, små, i axlik klase:
1. Blommor 2—10; läpp trubbig, 4—5 mm lång 17 **Liparis.**
2. Blommor 10—50; läpp spetsig, 1—2 mm lång 18 **Maláxis.**
- b. Blomma ensam, rosenröd, 3—4 cm lång, med 2-klufven sporre 19 **Calýpso.**
- III. Örter med rotstock; läpp utan sporre:
- a. Blommor 1—2, 6—10 cm långa; läpp toffellik; ståndare 2 20 **Cypripédium.**
- b. Blommor flera, högst hälften så stora, i ax eller klase; ståndare 1:
1. Blad 2, vid stjälkens midt motsatta; läpp 2-delt 13 **Listera.**
2. Blad flera, i rosett vid stjälkens bas; läpp hel 10 **Goodýera.**
3. Blad skiftevis utefter hela stjälken:
- * Fruktämne ovridet på tydligt skaft; detta vridet 12 **Epipáctis.**
- ** Fruktämne vridet, alldeles eller nästan oskaftadt 11 **Cephalanthéra.**
- B. Bladlösa örter:
- I. Läpp nedåtvänd, utan sporre:
- a. Kalk gulbrun; läpp 2-flikig; birötter talrika (liknande ett fågelbo) 14 **Neóttia.**
- b. Kalk gulaktig; läpp hvit, nästan hel; birötter saknas; rotstock korallik 16 **Coralliorrhiza.**
- II. Läpp uppåtvänd, med punglik sporre . 15 **Epipógum**

1. *Orehis* L. Orkis.

Tre eller fem kalkblad, hjälmlikt hopslutna; knapprum nedtill nående hvarandra; frömjölssäckar skilda; de bägge frömjölsmassorna med hvar sin skaftade klibbskifva; dessa inneslutna i en gemensam, 2-rummig pung; ståndarknapp 1, upprät, orörligt fastväxt vid könpelarens topp; fjorärets rotknöl uppbär stjälken, från dennes nedre del utbildas årets rotknöl; blommor oskaftade, i ax (ej klase, enär de skenbara blomskäften äro fruktämnen); läppbasens kanter vidvuxna könpelaren. De i dessa 2 punkter omtalade kännetecken gemensamma för släktena 1—9.

A. Rotknölar odelade; stödblåd små, hinnaktiga, oftast kortare än fruktämnet:

I. Alla de 5 öfre bladen hopslutna till en hjälm:

a. Stjälk upptill bladlös; läpp treklufven, dess midtflik 2-klufven, ofta med en tand i midten; ax tätblommigt:

1. Stödblåd många gånger kortare än fruktämnet; läpp 10—15 mm lång (sporren oberäknad) . 1 **militaris**.

2. Stödblåd mer än hälften så långt som fruktämnet; läpp 3—5 mm (sporren ej inräknad) 2 **ustulata**.

b. Stjälk äfven upptill bladig; läpp treklufven, med nästan hel midtflik; ax glesblommigt 3 **morio**.

II. Yttre kransens 2 sidoblåd tillbakaböjda; hjälmen således bildad endast af 3 kalkblad:

a. Blad i rosett, platta, från smalare bas utvidgade, nående sin största bredd ofvan midten 4 **máscula**.

b. Blad strödda, rännformiga, bredast vid basen, därifrån småningom afsmalnande 5 **palustris**.

B. Rotknölar handflikade; stödblåd stora, fasta, längre än fruktämnet; 2 öfre kalkblad alltid tillbakavikna:

I. Blad samlade vid jordytan; rotknölar grundt flikiga 6 **sambúcina**.

II. Blad jämnt fördelade längs stjälken; rotknölar djupt flikiga:

a. Stjälk tät; stödblåd ej nående utanför blomman; mellanblad undertill gråaktiga, de öfversta 3—4 starkt af-

tagande i storlek; axets utslagna topp pyramidlik 11 *maculata*.

b. Stjälk ihålig eller svampig; nedre stödblåd nående utanför sina blommor; blad undertill grönå, intet eller endast ett af de öfre starkt förminskadt; axets utslagna topp aflång:

1. Blad stora, platta, utstående, oftast fläckiga; bredast på midten, därifrån afsmalnande mot bas och spets; blommor stora 7 *latifolia*.

2. Blad små, något utstående, bredast strax ofvan den svagt rundade basen och därifrån afsmalnande mot spetsen, oftast fläckiga, de öfre ej nående axet; blommor små 10 *cruenta*.

3. Blad långa och smala, hållande nästan samma bredd från bas till spets; blommor stora . 9 *angustifolia*.

4. Blad långa, uppråta, bredast vid slidan, därifrån jämnt afsmalnande till spetsens närhet, där de tvårt hopknipas, oftast ofläckade, de öfre nående axets midt 8 *incarnata*.

1. *O. militaris* L. — Knölar äggformiga; stjälk 20–50 cm; blad vanligen 4, aflångt ovala—bredt lansettlika, 5–18×2–4 cm; ax 4,5–11×3 cm; stödblåd ljusröda; hjälm äggrundt lansettlik, spetsig, utvändigt ljust lila—askfärgad; sporre af halfva fruktämnets längd; läpp hvit med purpurprickar, djupt treflikad med jämbreda sidoflikar; midtflik från smal bas starkt utvidgad, klufven i 2 utspärrade, smala, afrundade, helbräddade, 2–4nerviga flikar; sporre af fruktämnets halfva längd *); välluktande. 4 6, 7. *Riddarorckis*; lundar, ängar. r. Öl. Gtl. Sk. Bl. — f. *intercedens* Beck: midtflikens flikar breda, flernerviga, med tvär och tandad spets; Öl. Björnhofda; f. *perplexa* Beck: nedre stödblåd 5–7 mm, nästan af fruktämnets halfva längd. Sk. Åhus.

2. *O. ustulata* L. — Knölar nästan klotrunda; stjälk 10–30 cm; blad lansettlika—aflångt elliptiska, 3–6×1–2,5 cm; blommor 30–50; hjälm halvklotformig, trubbig, purpurbrun; sporre 3–4 gånger kortare än fruktämnet; läpp hvit och rödprickig, dess sidoflikar aflånga, dess midtflik förlängdt omvänt hjärtlik. 4 6, 7. *Brunhufveorkis*; ängar. r. Gtl. Öl. Sk. Bl.

*) Jämförelsen alltid gjord på nyss utslagen blomma.

3. *O. mórto* L. — Knölar, stjälk och blad som föregående; stödblåd violetta, hälften—lika långa som fruktämnet; blommor 3—10; läpp 7—10×10—12 mm, purpurviolett med breda, afrundade sidoflikar samt urnupen, kort och bred midtflik; hjälm bredt ägg-rund, trubbig, purpurgrön. 4 5, 6. Gyekelorkis; ängar. r. Öl. Sk. Bl. Gtl.

4. *O. máscula* L. — Knölar ovala; stjälk 20—50 cm; blad 4—5, aflångt lansettlika—tunglika, 6—15×1—2,5 cm; stödblåd röda, 1-nerviga, de nedre vid blomningen af fruktämnets längd eller kortare; kalk 1,5—2,4 cm vid, ljust purpurröd med mörkare punkter; yttre kalkblad aflångt ägggrunda, trubbiga eller kortspetsade; läpp 3-flikad med nästan lika stora, tandade eller helbräddade flikar och urnupen midtflik; sporre af fruktämnets längd. 4 5, 6. Skogsorkis; skogar, lundar. r. Sk.-Hall. och Srm. — var. speci-ósa *Host*: yttre kalkblad jämbredt lansettlika, långt tillspetsade; hela växten spädare och finare (Otl. Stenkyrka 1865, *G. v. Cederwald*).

5. *O. palústris* Jacq. — Knölar klotrunda—ovala; stjälk ihålig, fin, 23—35 cm; blad jämbredt lansettlika, (efter uppvikning) 6—10 cm×4—10 mm; ax glest; nedre stödblåd fler- och tvärnerviga, purpurbruna, något längre än fruktämnet; läpp triangulär, 15 mm bred, grundt treflikad, dess midtflik urnupen, af sidoflikarnas längd eller längre; sporre något kortare än fruktämnet; kalk purpurviolett. 4 7. Gotlandsorkis; kalkmyrar. r. Gtl.

6. *O. sambúelna* L. — Knölar smala, aflånga, ofvan inskärningen 3—4 cm, 2-, sällan 3-flikade; stjälk 10—20, sällan 30 cm; blad 4—6, de nedre 3—9×1—2,5 cm, från smalare bas tilltagande i bredd, bredast under den trubbiga eller rundade spetsen; ax 6—20-blommigt, kort och tätt; nedre stödblåd fler- och tvärnerviga, ägggrundt lansettlika, 18—30×4—5 mm; kalk 1,5—2,5 cm vid; läpp rundadt kvadratisk—tvär, oval, grundt treflikad eller hel, naggad; sporre bred, 10—12×4—5 mm, af fruktämnets längd. 4 5, 6. Paradisorkis; backar. r. Sk.-Upl. Vg. — *f. típica*: kalk gul med rödprickig läpp; stödblåd gröna; *f. purpúrea Koch*: kalk röd, läpp gulprickig, stödblåd violett anlupna; de växa om hvarandra; var. *robústa*: stjälk 35 cm lång, 8 mm i genomskärning, ax förlängdt, blad 8—9×2,5—3 cm; påminner till utseende om arterna inom följande grupp. (Ög. Jonsberg, Gränsö 1884, *F. Elmquist*).

7. *O. latifólia* L. — Knölar vanligen 4-klufna; den oflikade delen dubbelt så bred som lång; stjälk 20—40 cm; mellanblad 4—5, ägggrunda—elliptiska—bredt lansettlika, det andra 9×4, 13×4, 7×1,5 cm, de öfre ej nående axet; stödblåd oftast starkt rött an-

lupna, de nedre 3—4 cm×5—7 mm, betydligt längre, de öfre kortare än blommorna; läpp purpurröd, mörkt tatuerad, 3-flikad, ofta på tvären oval, hos stora individ 10×15 mm, hos små 7×10 mm; sporre rak, trubbig, sammantryckt ofvanifrån nedåt. 4; slutet af 5—början af 6. Majorckis; fuktiga ängar. r. Sk. Sm.

8. *O. incarnáta* L. — Knölar vanligen 2—3-delta, den oflikade delen längre än sin bredd; stjälk som föregående, men mycket gröfre; det andra bladet 14—12×3—2 cm; ax tätt och groft; stödblåd gröna eller svagt rött anlupna, alla längre än blommorna; kalk än kött- än purpurröd; läpp än hel och naggad, än med svag mellantand rundad—rombisk, 9—6×7—5 mm, oftare endast med mörkare nerver än med verklig tatuering; sporre oftast böjd och tillspetsad, antingen trind eller hoptryckt från höger till vänster. 4 börj. 6—börj. 7. Sumporkis; sumpiga ställen. Sk.-Bh. och Ög. — Denna och föregående äro särdeles väl utpräglade arter, som, då de ej växa tillhoppa, äro mycket lätta att bestämma; förekomma de däremot på samma område, t. ex. vid Munkamöllan och vid Ryng, nära Ystad, hybridisera de. Hybriden, \asymp *incarnáta*×*latifolia*, förenar än den senares blommor med den förras långspetsade blad, än äro både blad och blommor intermediära. *O. incarnáta*×*maculáta* är beskrifven från Gtl.

9. *O. angustifolia* Rchb. (Traunsteineri Hn. fl.). — Ört spenslig, fin och sirlig; knölar djupt 2-delta med långa, rotliknande flikar; mellanblad vanligen 3, upprätta och veckade, det andra rundtrubbigt, 10×0,12, 8×0,8, 7×0,9, 6×0,4 cm, det öfversta oftast ej nående axet; ax fåblommigt, glest; stödblåd violetta, de flesta kortare än blommorna; kalk purpurfärgad; läpp rundad, 8×10, 7×9, 7×7, 5×6 mm, bredast på eller nedom midten, tatuerad eller strimmig, alltid med tydligt afsatt, kortare eller längre midtflik; sporre tjock, kägellik, 7—10×3 mm, kortare än fruktämnet. 2 slutet af 6—8. Tråskorkis; kärr, myrar. r. — Den här beskrifna typen är möjligen *O. cordigera* (Fr.) Klinge: den är sedd från Gtl. och Ner. (Rockelbo vid Laxsjön), där den bildat hybriden \asymp *angustifolia*×*maculáta*. *O. angustifolia* är en lika formrik art som föregående, varierande på samma sätt som den, med bredare och smalare blad, större och mindre blommor etc. Vi hafva af hvardera endast beskrifvit den mest utpräglade formen.

10. *O. eruénta* O. F. Müll. — Stjälk grof, 20—35 cm; mellanblad vanligen 4, det andra 8×2,2, 7×1,5 6×1,5 cm; ax 3—6 cm, tämligen tätt; stödblåd violetta, de öfversta kortare, de öfriga längre än sina blommor; kalk purpurröd; läpp oftast tatuerad, med tvärt påsatt, kort midtflik, som alltid är bredast mot spetsen, än lik ett trapezium, än triangulär, än rombisk; sporre som hos

föregående. 4 slutet af 6—8. **Fjällorkis**; fjällmyrar. Norrl. — f. *brevifolia* (*Rchb.*) *Neum.* är en dvärgform med ännu kortare blad; under namnet f. *lappónica* *Læst.* ser man än sistnämnda form, än en smalbladig, storblommig *Orchis*, som torde vara en fjällform af föregående art.

11. **O. maculata** *L.* — Knölar breda, 3—5-flikiga; stjälk smal, 15—60 cm; mellanblad 2—3 större, från smalare bas aflängt lansettlika—jämbredt lansettlika, 7—15 × 0,8—2,5 cm, fläckiga; stödblad gröna; kalk blekt violett; läpp mycket variabel, tatuerad, 8—13 mm bred, djupare eller grundare 3-flikad med spetsiga, helbräddade eller rundade och tandade sidoflikar samt mer eller mindre utstående midtflik; sporre kortare än fruktämnet. 4 6, 7. **Marleorkis**; ängar. a. *Sk.-Lpm.* — f. *saccigera* *Bl.*: det andra örtbladet omvänt äggrundt, 3—4 cm bredt; nedre skärblad längre än blommorna; sporre kort och tjock, $\frac{2}{3}$ så lång som fruktämnet; bokskog. r. *Sk. Hall.*; f. *sudética* *Rchb. icon.*: småbladig, fåblommig fjällform med sporren af halfva fruktämnets längd.

2. *Anacamptis Rich.* Salep.

Bäggel frömjölsmassorna med en gemensam klibbskifva, dess pung därför enrummig; för öfrigt som *Orchis*.

A. pyramidalis (*L.*) *Rich.* — Knölar klotrunda; stjälk 15—45 cm; blad smalt—jämbredt lansettlika, de nedre 6—20 cm × 3—12 mm, dubbelvikna, närmade, de öfre små och spridda; stödblad hinnaktiga; blommor små, rosenröda; yttre kalkblad utstående; läpp vid basen med 2 långsgående lister, 3-klufven; sporre trådsmal, längre än fruktämnet. 4 7. **Salep**; ängar. r. *Öl. Gtl.*

3. *Gymnadenia R. Br.* Brudsporre.

Klibbskifvor obetäckta, fästa på könpelarens midt och frömjöls-säckar därför nedtill samstående; läpp bred, 3-flikad; sporre riktad nedåt eller bågböjd, ej tryckt till läppen; för öfrigt som *Orchis*.

A. Blommor röda; blad jämbreda—smalt lansettlika:

I. Läpp mera lång än bred; sporre af fruktämnets längd 2 **odoratissima.**

II. Läpp minst lika bred som lång; sporre $1\frac{1}{2}$ —2 gånger så lång som fruktämnet 1 **conopéa.**

B. Blommor hvitgula; blad aflånga 3 albida.

1. *G. conopéa* (L.) R. Br. — Knölar handdelta; stjälk 25—45, sällan 60 cm; mellanblad 4—6, de nedre 8—16 × 0,5—0,15 cm, med huflik spets, de öfre små; ax 5—12 cm, cylindriskt, med tämligen glesa, 9—12 mm vida blommor; stödblåd 3-nerviga, af blomornas längd; yttre kalkblad tillbakavikna; läppens flikar ofta smånaggade, alla nästan lika; sporre krökt; svagt, i fjälltrakter mera välluktande. 4 6, 7. Ångsbrudsporre; ängar. Sk.-Lpl. — f. *densiflora* Wg.: en kraftig, bredbladig, mera välluktande, senare blommande ytterlighetsform med tätare och större blommor, men mindre sporre; en svag och spenslig form, äfvenledes med förminskad sporre är f. *lappónica* J. V. Zdt.; f. *örnithis* Jacqu.: blommor hvita.

2. *G. odoratissima* (L.) Rich. — Stjälk 15—30 cm; mellanblad 3—6, smalt jämnbredda, de nedre 6—15 cm × 3—7 mm; ax 3—6 cm, tätblommigt; kalk liten, röd, omkring 5 mm vid; läppens flikar helbräddade; mycket välluktande; för öfrigt som föregående. 4 7. Kalkbrudsporre; kalkängar. r. Gtl. Ög. Vg.

3. *G. albida* (L.) Rich. — Knölar helt upplösta i långa, trådlika flikar; stjälk 10—30 cm; nedre blad aflånga—omvändt äggrunda, 2—6 × 0,8—2 cm, de öfre lansettlika; ax nästan ensidigt, tätt; stödblåd längre än fruktämnen; kalk mycket liten; de 5 öfre kalkbladen trubbiga, alla hjämlikt hopslutna; läpp djupt 3-klufven, sidoflikarna smalare och längre än midtfliken, alla helbräddade, spetsiga; sporre nästan rak, 3 gånger kortare än fruktämnet; svagt välluktande. 4 6—8. Hedbrudsporre; hedar, bergstrakter. Sk.-Lpm. — f. *tricuspis* Beck: läppens midtflik kortare eller lika lång som sidoflikarna; fjällformen, f. *subalpina*, har de nedre bladen ovala, 2—2,5 cm × 1—1,2 cm, och läppens flikar lika långa; hybriderna *albida* × *conopéa* är funnen i Jmt. på Åreskutan: den har det andra bladet 5 × 1 cm; ax allsidigt, tätblommigt; blommor gula med röd anstrykning, fullt öppna; de 2 yttre kalkbladen utspärrade; sporre cylindrisk, 1½ gånger längre än fruktämnet.

4. *Cœloglossum* Hn. Nosse.

Sporre 1—2 mm lång, riktad framåt och tryckt till läppens undersida; frömjölssäckar nedtill åtskilda; utbildade blad spridda, flera än två.

C. viride (L.) Hn. — Knölar djupt 2—3-delta; stjälk 7—30 cm; blad 2,5—6,5 cm långa, det nedersta omvändt äggrundt, de öfriga aflånga—lansettlika; ax glest; stödblåd gröna, längre än blomorna; kalk gulgrön, 9—12 mm vid, alla dess 5 öfre blad hopslutna; läpp 3 gånger så lång som bred, jämnbred, med en kort

och bred mellantand och 2 långa, smala, spetsiga sidotänder. 4 6, 7. Grönnosse; skogsängar. Lpm.-Sk. (ej Hall. Bh.). — f. subalpinum: kalk brun; nedre örtblad bredt ovala; fjälltrakter.

5. *Platanthéra* L. C. Rich. Fela.

Sporre aldrig tryckt till läppens undersida, vanligen 15–30 mm lång; utbildade blad 2–1, vid stjälkens bas; läpp helbräddad; endast 3 kalkblad hopslutna, 2 af de yttre utstående åt sidorna.

A. Sporre 15–30 cm lång; 2 jordblad utbildade:

I. Frömjölssäckar parallela, med smal mellanvägg 1 bifolia.

II. Frömjölssäckar vid basen långt åtskilda, med bred mellanvägg 2 montana.

B. Sporre 2–4 mm lång; endast 1 jordblad utbildadt 3 obtusata.

1. *P. bifolia* (L.) Richb. — Knölar oklufna, utdragna i en lång rottråd; stjälk 14–30 cm, kantig; blad omvänt äggrunda-oval, 5–12 × 1–4 cm, ofvan dessa 4–1 förkrympta; ax glest; stödblad gröna; kalkblad hvita med gul anstrykning i spetsen, de båda inre smala, dubbelt så långa som könpelaren, skilda från det yttre, uppåtvända, förlängdt triangulära bladet; könpelare rännformig, dubbelt så lång som märkets halfcirkelformiga, nästan slutna yta; sporre bakåt uppböjd, ofta med klubblik, gulaktig spets; särdeles mot aftonen starkt välluktande. 4 6, 7. Nattfela; ängar, hedar. a. Sk.-Lpm. — Mellan denna och följande finnes en mellanform \times bifolia \times montana, utmärkt genom kraftigare stjälk och större, ofta elliptiska blad; kalkblad ej fullt så mycket sammanslutna som hos följande; de båda inre något längre än könpelaren; frömjölssäckar ej parallela, mindre divergerande än hos följande. Sk. Ignaberga (*Hamnström*).

2. *P. montana* (Schmidt) Richb. fil. — Stjälk 25–50 cm, gröfre; blad elliptiska, bredare än hos föregående; afstånd mellan knapprummen nedtill 3–4 mm, upptill kortare; kalkblad i spetsen grönaktiga, de öfre hjälmlikt hopslutna, bredare än föregående, det yttersta bredt triangulärt, de två inre föga längre än könpelaren, denna kortare än märkets halfmånformiga, mycket stora och föga urhålkade yta; sporre oftast med mera klubblik, grönaktig spets; föga luktande; för öfrigt som föregående. 4 6, 7. Storfela; skogsängar. r. Sk.-Norrl.

3. *P. obtusata* (*Banks*) *Lindl.* — Knölar helt upplösta i trådlika flikar; blad omvänt äggrundt, 3–4 × 1 cm; stjälk 6–15 cm, utan smärre blad; ax 3–7-blommigt; kalk grönvit, 6 mm bred; sporre kägellik, riktad nedåt. 4 7. *Lappfela*. r. Torn. Lpm. (*K. P. Hägerström*).

6. *Nigritella* *Rich.* *Stolle.*

Alla 6 kalkbladen stjärnlikt utbredda; sporre flera gånger kortare än fruktämnet, i början punglik, sedan smal; knapprum parallela; klubbkifvor obetäckta.

N. nigra (*L.*) *Rich. fil.* — Knölar flikade; stjälk 10–22 cm; blad i rosett, jämbreda, 3–8 cm × 2–5 mm; hufvud 1,5–2,5 × 1,5–2 cm, halfklotformigt; stödblåd rödbruna; läpp långspetsad, öfriga kalkblad lansettlika, alla svartbruna. 4 6, 7. *Brunstolle*; fjällängar. r. Norrl.

7. *Ophrys* *L.* *Yxne.*

De 2 inre kalkbladen mycket smala; klubbkifvor med hvar sin pung.

O. myodes (*L.*) *Jacq.* — Knölar hela, nästan klotrunda; stjälk 15–35 cm, nedtill bladig; blad 2–5, elliptiska—bredt lansettlika, 3–10 × 1–2,5 cm; ax glest, 2–10-blommigt; kalk 1,5 cm vid, sammetsluden; läpp dubbelt längre än de yttre kalkbladen, dess midtflik omvänt hjärtlik, dubbelt större än sidoflikarna. 4 6, 7. *Flugyxne*; fuktiga ställen. r. Sk.—Jmt.

8. *Chamorchis* *Rich.* *Ripört.*

C. alpina (*L.*) *Rich.* — Knölar hela, ovala; stjälk 4,5–12 cm; blad i rosett, 3–5 cm × 1–2 mm; ax tämligen glest, 3–12-blommigt; blommor 6 mm långa, gula eller brunaktiga; läpp äggrund; de öfre kalkbladen aflånga, hjälmligt hopslutna. 4 7, 8. *Ripört*; fjäll. r. Norrl.

9. *Herminium* *L.* *Desman.*

Kalk gulgrön, klocklikt hopslutet; klubbkifvor obetäckta; läppens bas skålformig, dess tre flikar jämbreda, spetsiga.

H. monorchis (*L.*) *R. Br.* — Knölar klotrunda, den nya framkommande på en 1–4 cm lång, lätt bristande utlöpare; stjälk 5–

20 cm, nedtill bladig; blad vanligen 2, aflånga-lansettlika, spetsiga, 15–60 × 7–15 mm; blommor lutande, omkring 6 mm långa; läpp nästan dubbelt så lång som de aflångt ovala öfre kalkbladen; honungsluktande. 4 6, 7. **Honungsdesman**; fuktiga ängar. Sk.-södra Norr.

10. *Goodyera* R. Br. Knärot.

Läpp framåtvänd, hel, kortare än de öfriga, hopslutna kalkbladen, dess bas punglik; knapp fäst vid ett utskott från könpelaren. — Kännetecken gemensamma för släktena 10–14: ståndarknapp 1, fri; frömjölsmassor oskaftade, korniga.

G. repens (L.) R. Br. — Rotstock grenig, med utlöpare; stjälk 13–40 cm, nedtill glatt, med 4–8 blad, upptill glandelhårig, med slidlika fjäll; blad skaftade, äggrunda-elliptiska, 1,5–4 × 1–2 cm; blommor hvita, kortskaftade, 6–9 mm långa, i nästan ensidig klase; stödbladsyllika; fruktämne föga vridet. 4 7, 8. **Knärot**; barrskog. Sk.-Lpl.

11. *Cephalanthéra* Rich. Syssla.

Öfre kalkblad klocklikt hopslutna öfver den ledade läppen; ståndarknapp kortskaftad, aflång, rundt om fri; blommor stora, vanligen uppräta, i fåblommigt, glest ax. Se för öfrigt *Goodyera*.

A. Fruktämne glatt; kalk hvit; läppens framstycke trubbigt, mera bredt än långt:

I. Öfversta mellanblad 2–6 gånger så långa som breda 1 **pallens**.

II. Öfversta mellanblad 8–20 gånger så långa som breda 2 **ensifölla**.

B. Fruktämne tätt klibbludet; kalk rosenröd; läppens framstycke spetsigt, triangulärt, längre än sin bredd 3 **rubra**.

1. *C. pallens* Rich. — Rotstock djup, förgrenad; stjälk glatt, 20–45 cm; blad 3–4, spridda, äggrundt lansettlika, 4–8 × 1–3,3 cm, platta; nedre stödbladslik dem och därför mycket längre än blommorna, öfre småningom aftagande i storlek, de öfversta många gånger kortare än blommorna; blommor uppräta, hvitgula, 3–7; alla kalkblad trubbiga; läpp på insidan gul. 4 6, 7. **Stor-syssla**; skogar. r. Sk. Beden (*Johan Olsson* 1900). Gtl.

2. *C. ensifolia* Rich. — Blad vanligen 7–10, bredt—jämbredt lansettlika, hopvikna, 5–12×1–2,7 cm, de mellersta långspetsade; skarp gräns finnes mellan stödblåd och mellanblad eller mellan de nedersta och de närmast öfre stödblåden; blommor 3–10, hvita med en gul fläck på läppen; yttre kalkblad spetsiga; för öfrigt som föregående. 4 5, 6. Svärdsyssla; skogar, dungar. r. Sk. Bl. Öl. Gtl. Upl.

3. *C. rubra* (L.) Rich. — Stjälk upptill klibbluden af glandelhår; mellanblad något hopvikna, 4–5, de nedre aflånga, de öfre lansettlika, dessa och högblåden småningom öfvergående i hvarandra; blommor 4–10; kalkblad (de yttre mest) spetsiga, rosenröda; läpp af samma längd, hvit med gula strimor och purpurkantad spets. 4 6, 7. Rödsyssla; skogsmark. r. Gtl. Sm. Ög. Sthm.

12. *Epipactis* (Hall.) Rich. Zymbel.

Ståndarknapp triangulär, fastvuxen vid könpelarens spets; blommor smärre, oftast något hängande, i flerblommigt, merendels tätt ax; för öfrigt som *Cephalanthera*.

A. Rotstock med få birötter, men med utlöpare under marken; läppens främre del rundad, platt och rörlig, genom ett rännformigt ledstycke förenad med den bakre, urhålkade delen 1 *palustris*.

B. Rotstock med talrika, hopknippade birötter, utan utlöpare under marken, men ofta med föryngringsgrenar ofvan marken; läppens främre del spetsig, (hjärtlik eller äggrund) orörlig, direkt fäst vid den bakre:

I. Det andra fullt utbildade bladet bredt äggrundt eller ovalt; läppens bucklor glatta eller vårtiga, ofta försvinnande; läppens inre del öppen utåt; märkets yta rektangulär, bredast på tvären 2 *latifolia*.

II. Det andra fullt utbildade bladet smalt elliptiskt—lansettlikt; läppens bucklor höga, krusigt och kamlikt veckade; läppens inre del nästan sluten utåt; märkets yta kvadratisk 3 *rubiginosa*.

1. *E. palustris* (L.) Crantz — Stjälk 15–50 cm, upptill glandelhårig; nedre blad ovala—äggrunda, de öfriga lansettlika, 6–10×1–2 cm, alla glatta i kanten och längs nerverna; klase ensidig;

blomskaft 5—8 cm, småningom öfvergående i fruktämnet; stödblåd gröna; blommor 6—25; kalk utvändigt grågrön, invändigt skiftande i hvitt, ljusrödt och brunt; läpp af de yttre kalkbladens längd, dess främre del nästan njurlik, krusigt naggad; fröhus aflångt ovalt, vid öppnandet 20×7 mm. 4 7, 8. **Kärrzymbel**; fuktiga ängar, kärr. Sk.-s. Norrl.

2. **E. latifolia (L.) All.** — Stjälk 20—60 cm, upptill klibbluden; blad tydligt sträfvä i kanten och längs nerverna, uppåt småningom aftagande i bredd och tilltagande i längd, de öfre ofta nående klasen, utan gräns öfvergående i stödblåden, hvilka i en stor (ofta den större) del af klasen äro längre än blommorna; blomknoppar äggformiga; fruktämne mer eller mindre klibbhårigt; ståndarknapp trekantig; pollinariat täcker endast halfva håligheten i läppens främre del; yttre kalkblad 10 mm, på utsidan gröna, på insidan rödbruna, inre röda eller bruna, läpp ljusröd med hvitt; moget fröhus afsmalnande mot bladskaftet. Luktas som *Valeriána*. 4 7, 8. **Lundzymbel**; skogar, dungar. r. Sk.-s. Norrl. — På kraftiga stånd äro de nedre bladen 11—7×6—3,5, på svagare 6—8×2—2,5, oberoende af blommans färg. β *viridiflora Rchb.*: blommor gröna, stötande i hvitt eller grått, endast läppens hålighet rödviolett; skuggf. Sk. r. γ *violacea Dur. Duqu.*: stjälk tätbladig, jämte bladen skiftande i purpurviolett; blad äggrundt lansettlika—brett ovala, betydligt mindre än hos hufvudformen; kalk mera rödviolett; hit hör troligen det mesta af det, som hos oss kallats *E. rubiginosa*.

E. rubiginosa (Crantz.) Gaud. — Nedre blad äggrunda—elliptiskt lansettlika, 5—7×1—1,5 cm, de öfversta lansettlika; mellan dem och klasen vanligen ett långt stamled; alla stödblåd små, jämbredt lansettlika, inga eller endast de allra nedersta längre än blommorna; blomknoppar nästan klotrunda med tvär spets; ståndarknapp oval; pollinariat täcker hela håligheten i läppens främre del; blomman dunkelt purpurröd med violett anstrykning; yttre kalkblad 6—8 mm långa; moget fröhus tvärt afsatt mot skaftet. Luktas vanilj. 4 7, 8, en vecka tidigare än föregående. **Vaniljzymbel**. — Då författaren ej haft tillgång till levande svenska exemplar och således ej kunnat afgöra, om de tillhöra denna art eller γ *violacea* af föregående art, är beskrifningen gjord efter exemplar från Usedom.

13. *Listera R. Br.* Tvebla.

Läpp rännformig, längre än de öfriga, hjälmligt hopslutna kalkbladen; ståndarknapp fäst vid ett utskott från könpelaren.

- I. Stjälk grof, 25—60 cm; blad ovala, 4—9 × 3—6 cm; läppens flikar jämnlöpande, trubbiga 1 **ováta**.
 II. Stjälk fin, 10—25 cm; blad triangulärt hjärtlika, 1,3—2,3 × 1,3—2,5 cm, läppens flikar utspärrade, spetsiga 2 **cordáta**.

1. *L. ováta* (L.) R. Br. — Rotstock cylindrisk, ej krypande, dess birötter hopknippade; ört ljusgrön; blad under stjälkens midt; blommor gulgröna, i 8—20 cm lång, rik klase. 4 6, 7. **Storvæbla**; ängar. Sk.-s. Norrl.

2. *L. cordáta* (L.) R. Br. — Rotstock fin, krypande, med få birötter; ört mörkgrön; blad vid stjälkens midt; blommor brungröna, i 1,5—4,5 cm lång, fåblommig klase. 4 5, 6. **Lillvæbla**; barrskog. Sk.-Lpm. — f. pállida *H. Thed.*: blad och blommor blekgröna. Sk. Åhus.

14. *Neóttia* L. Nästrot.

Fruktämne ej vridet; läpp nedåtvänd, utan sporre, vid basen urhålkad, längre än de öfriga, klocklikt hopslutna kalkbladen; ståndarknapp fäst i spetsen af könpelaren.

N. nidus avis (L.) Rich. — Bladlös, slidbärande, gulbrun saprofyt, 15—30 cm hög; klase 2—10 cm; stödblåd hinnaktiga, syllika, längre än blomskäften; kalk gulbrun, 1,2—1,5 cm vid; läppens flikar nästan tunglika, utspärrade. 4 6, 7. **Nästrot**; skogar. Sk.-s. Norrl.

15. *Epipógum* Gmel. Skogsfru.

Fruktämne ej vridet; läpp uppåtvänd, sporre likaledes, kort och punglik; ståndare 1, fri; frömjölsmassor skaftade, småflikade.

E. aphýllum (Schmidt) Sw. — Bladlös, slidbärande, vitgul saprofyt; rotstock korallgrenad; skenstängel 10—25 cm, vid basen uppsvällad; blommor 3—6, i gles klase, 1,5—2,3 cm vida, hvita med gult, starkt rödsprängda; läpp 3-flikad, rännformigt hopviken; öfriga kalkblad lansettlika, spetsiga. Starkt luktande. 4 8, 9. **Skogsfru**; skogar. r. Sk.-Lpm.

16. *Coralliorrhíza* Hall. Korallrot.

Blomskäft vridet; läpp nedåtvänd; 3 kalkblad klocklikt hopslutna, 2 frånstående; ståndarknapp affallande. — Ståndarknapp 1; frömjöls-

massor vaxartade, ej fästa vid någon klibbskifva (gemensamt för släktena 16—19).

C. *Innåta R. Br.* — Gul, till sist brun saprofyt med glest fjällig, 6—30 cm hög skenstängel från en korallgrenad rotstock; blommor 3—13, kortskaftade, i gles klase; kalk 6—9 mm vid med jämbredt lansettlika, spetsiga, gula kalkblad och violettprickig, ljusare, bredare läpp. 4 6, 7. Korallrot; skogar. r. Sk.-Lpm.

17. *Liparis Rich.* Guling.

Könpelare 2—2,5 mm, framåtböjd, dubbelt så lång som bred; blomskaft vridet ett helt hvarf, läpp uppåtvänd, knapp affallande.

L. *Loesélli (L.) Rich.* — Stamknöl omgifven af fjorårets hvitnade slidor, bärande 2, lansettlika—elliptiska, 3—8×1—2 cm stora, slidlikt skaftade blad och en, 5—16 cm hög stängel; blommor gulgröna; kalkblad jämbreda, spetsiga. 4 6, 7. Kärrguling; kalkkärr. r. Sk.-s. Norrl.

18. *Malaxis Sw.* Mygge.

Könpelare 0,5 mm, rak, ej längre än sin bredd; knapp kvarsittande; för öfrigt som föregående.

- A. Blad 2—3, kortskaftade; skifva 1—2 cm × 5—10 mm,
1—5-nervig 1 **paludösa.**
B. Blad 1—2, långskaftade; skifva 3—6 × 3—4 cm, 20—
30-nervig 2 **monophýlla.**

1. *M. paludösa (L.) Sw.* — Birot 1; stängel 5—18 cm, 5-kantig; blad omvänt äggrunda, äggrunda eller ovala, med föga genomskinliga nerver; blommor gulgröna, 6 mm vida; läpp kortspetsad; i hvarje rum 2 frömjölsmassor ofvanpå hvarandra. 4 7, 8. Kärrmygge; skogskärr. r. Sk.-Lpm. (ej Öl.).

2. *M. monophýlla (L.) Sw.* — Birötter flere; stängel 10—25 cm, trekantig; blad elliptiska—äggrunda—rundadt ovala med genomskinligt nervnät; blommor gulgröna, 3—4 mm vida; läpp långspetsad; i hvarje rum 2 frömjölsmassor bredvid hvarandra. 4 6, 7. Ångmygge; skogsängar. r. Norrl.-Vg. och Ög. Gtl.

19. *Calypso Salisb.* Norna.

C. *bulbösa (L.) Rchb.* — Stamknöl med en birot, en stängel (8—24 cm), omgifven af 2—3 slidor och ett enda, skaftadt

blad med bredt äggrund, 3—6×1,5—3 cm stor skifva; stödblåd ljusrödt, lansettlikt; läpp 2 cm lång, toffellik, vid basen brunfläckig, i spetsen rosenröd, med en gul hårtofs vid sporrens mynning; de öfriga kalkbladen ljusröda, jämbredt lansettlika, spetsiga, 1,5—2 cm långa. Luktat vanilj. 4 5, 6. Norna; skogar. r. Lpl. Kanske den skönaste bland Sveriges blommor.

20. *Cypripedium* L. Guckusko.

Kalk öppen, utan sporre; de 2 knapparna skaftade; staminodium kalkbladlikt; fruktämne ovridet.

C. calceolus L. — Rotstock brunfjällig, grof, med flera birötter; stjälk smäluden, 13—60 cm; blad oftast 4, elliptiska, tät bågnerviga, 9—16×4—7 cm; läpp gul, 3—4 cm, öfriga kalkblad purpurbruna, 3—6 cm, lansettlika. 4 6. Guckusko; skuggiga ställen. r. Lpm.-Vg. och Ög.

93 fam. Iridæceæ. Svärdleväxter. (Kl. 3.)

Kalk dubbel, färgad, sambladig, bildad af två 3-taliga kransar; ståndare 3, fästa i pipen, med utåtvända knappar; fruktämne undersittande med 1 stift och 3 färgade, bladlika eller strutformiga märken, motsatta ståndarna; fröhus 3-rummigt, mångfröigt, öppnande sig med 3 skal, som längs midten bära skiljeväggarna; fröfäste axilt.

A. Stora örter med rotstock, stjälk och svärdlika

blad 1 *Iris*.

B. Små (odlade) örter med stamknöl och stängel; blad med hvit midtlinje och tillbakavikna kanter 2 *Crocus*.

1. *Iris*. Svärdla.

Pip kort; yttre kalkblad nervikna, bredare, inre smalare uppräta; stift kort; märken bladlika, 2-läppiga.

A. Stjälk tät; blommor gula, blad 3 (sällan 1—2) cm

breda 1 *pseudacorus*.

B. Stjälk ihålig, blommor blå, blad 4—6 mm

breda 2 *sibirica*.

1. *I. pseudacorus* L. — Stjälk 0,6—1 m, upptill grenig; blommor i knippen inom hopvikna, gröna, motsatta hylsblad; kalk 10 cm, vid, dess yttre flikar bredt ovala—omvändt äggrunda, nedåt afsmalnande till skaft, de inre jämbreda, mindre än märkena. 4

6, 7. **Vattensvårdla**, »Svårdslilja»; vatten. a. Sk.-Vb. — f. albescens: blommor hvita. Vg. r.

2. I. **sibirica L.** — Stjälk 30—60 cm, spenslig; hylsblad hinnaktiga, bruna; inre kalkflikar omvänt äggrunda—ovala, bredare än de mörkblå märkena. 4 6, 7. **Rörsvårdla**; kärrängar. r. Vg. Gstr.

2. *Crocus Tourn.* Saffran.

C. vernus (L.) Wulf. — Från den rundadt skiflika, af bruna hylsör omgifna stamknölen framkomma flera, af slidor och blad omgifna, 1—3 cm höga stänglar, som uppåra fruktämnet med den stängellika, 6—8 cm långa pipen; bägge kransarnas kalkflikar likformiga och nästan lika stora, hvita eller blå; stift 6—10 cm långt; märken brandgula, strutlika, fransade, starkt saffransluktande. 4 4, 5. Odlad, någon gång förvildad, liksom den gulblommiga *C. luteus Lam.*

94 fam. Amaryllidaceæ. Narcissväxter. (Kl. 6.)

Hithörande växter, som hos oss endast förekomma odlade eller förvildade, hafva lök, rännformiga, kölade blad och blommor inom hinnaktiga hylsblad. Släktet *Narcissus (L.)* utmärkes genom sambladig kalk med bikalk; kalkkransar 2, likformiga; dessa äro gula med lång, gul, rörformig bikalk hos den luktlösa Påsknarcissen, *N. pseudo-narcissus L.*, men hvita med kort, skålförmig, grön, rödkantad bikalk hos den väluktande Pingstnarcissen, *N. poeticus L.*, mellan hvilka flere hybridformer finnas. Släktet *Galánthus L.*, Snödroppe, *G. nivális L.*, har fribladig kalk utan bikalk, med olikformiga kalkkransar, den yttres blad smalt ovala, hvita, den inres omvänt hjärtlika, grönkantade; ståndarknapparna öppna sig med längdspringor. Släktet *Leucójum L.*, Snöklocka, *L. vernum L.*, skiljer sig från *Galánthus* genom likformiga, grön- eller gulspetsade, bredt ovala kalkblad och ståndarknapparna, som öppna sig med hål i toppen.

95 fam. Liliaceæ. Kron-liljeväxter. (Kl. 6, 8, 4.)

Örter 4 med lök eller rotstock; blommor i klase, flock eller ensamma; blommans alla kransar liktaliga, 3-taliga, sällan 2- eller 4-taliga; hylle dubbel, regelbunden, färgad kalk; ståndare i 2 kransar, fästa på kalken, då den är sambladig, annars på blom-botten, motsatta hyllebladen; fruktämne öfversittande med 1, (sällan 3, 2 eller 4) stift och 1 (3, 2, 4) märke; frukt 3-, (2-, 4-)rummigt, mångfröigt fröhus eller bär med axilt fröfäste.

A. Lökväxter; kalk 6-talig, ståndare 6; fröhus:

I. Blad och blommor samtidiga; stift 1:

a. Kalk sambladig, klotformig 9 **Muscari.**

b. Kalkblad fria eller föga sammanvuxna:

1. Blomställning i början omsluten af 2 hylsblad; kalk hinnaktig 4 **Allium.**
 2. Blomställning ej omsluten af hylsblad; kalk saftig:
 - * Ståndarknapp balanserande på strängen:
 - † Kalkblad på insidan med honungsgrop:
 - § Märke 1, ofta trekantigt 3 **Lilium.**
 - §§ Märken 3 2 **Fritillaria.**
 - †† Kalkblad utan honungsgrop:
 - § Ståndarsträngar breda; kalkblad invändigt hvita, utvändigt med grönt midtfält . . . 7 **Ornithogalum.**
 - §§ Ståndarsträngar syllika; kalk vanligen blå . . 8 **Scilla.**
 - ** Knappens bas fäst vid strängens spets:
 - † Blomma ensam; kalkblad 3—6 cm 1 **Tulipa.**
 - †† Blommor i flock; kalkblad 1—2 cm . . . 6 **Gagea.**
- II. Vid blomningen inga blad; stift 3 . . 15 **Colehicum.**
- B. 4 med rotstock:
- I. Frukt bär:
 - a. Kalk 6-talig, sambladig, ståndare 6, fästa på kalken:
 1. Stjälk med trådfina blad (= skaft utan skifvor) i halfkransar 10 **Asparagus.**
 2. Stjälk med skiftevis eller kransvis ställda, stora, platta blad; blommor i bladvecken, hängande 12 **Polygonatum.**
 3. Stängel; blad från rotstocken; blommor i ensidig klase 11 **Convallaria.**
 - b. Kalk 4-talig, föga sambladig, hvit; ståndare 4 13 **Majanthemum.**
 - c. Kalk 8-talig, fribladig, grön; ståndare 8 . . 14 **Paris.**
 - II. Frukt torr:
 - a. Blad i rosett, svärdlika, blommor gula:
 1. Stift 1; 3-rummigt fröhus; strängar ludna 16 **Narthecium.**
 2. Stift 3; klyffrukt med 3 enrummiga, mångfröiga småfrukter; strängar glatta 17 **Tofieldia.**
 - b. Blad i rosett, gräslika; blommor hvita; stift 1 5 **Anthericum.**

1. *Túllpa Tourn.* Tulpan — Lök brun, bildad af 4 lökfjäll; stjälk bladig; ståndarknappens bas fäst vid strängens spets; stift saknas. *T. silvéstris L.*, af ålder odlad i vårt land, ofta förvildad, har jämbredt lansettlika (15—25×1 cm), nästan platta, blågröna blad, elliptiska, gula, omkring 3 cm långa kalkblad och hvitulliga ståndarsträngar. Den nu för tiden odlade arten, *T. gesneriána L.*, har vågiga, 4—6 cm breda blad, omvänt ägrunda kalkblad i skiftande färger och glatta ståndarsträngar.

2. *Fritillária meleágris L.*, Kungskrona, äfven kallad »Dampselilja», har jämbreda, rännformiga blad, en hängande, 3 cm lång blomma med i brunt och ljusrödt rutiga, sällan hvita kalkblad och balanserande knappar; ofta förvildad.

3. *Lilium Tourn.* Lilja. — Lökfjäll talrika, ståndarknappar balanserande. *L. bulbiferum L.*, »den brandgula liljan», har strödda, jämbreda blad, lökliknande groddknoppar i bladveckan och 6 cm långa, brunprickiga blommor i flock. *L. mártagon L.* har de flesta bladen i kransar, inga groddknoppar, 3 cm långa, rödgredelina, hängande blommor i klase och tillbakarullade kalkblad; bägge förvildade.

4. *Állium Hall.* Lök.

Stängel omsluten af olika långa bladbärande slidor och därför lik en stjälk; blommor i flock; kalk fribladig, kvarsittande, vanligen klocklikt hopsluten; ståndarknappar balanserande, strängar ofta nedtill sammanvuxna; frön svarta, hårdskaliga, 1—2 i hvarje rum.

A. Hvarannan ståndarsträng upptill treflikad:

- I. Blad platta med köl; ståndare inneslutna 1 *scorodóprasum*.
 II. Blad halfrinda; ståndare utskjutande 2 *vineále*.

B. Alla ståndarsträngar oflikade:

- I. Blomflock med löklika groddknoppar:
 a. Ståndare inneslutna eller något utskjutande; kalk grön-hvit, stötande i ljusrödt 3 *oleráceum*.
 b. Ståndare långt utskjutande; hela kalken ljust purpurfärgad 4 *carínátum*.

II. Blomflock utan löklika groddknoppar:

- a. Blad platta, jämbreda; blomskäft flere gånger längre än kalken; ståndare utskjutande : 6 *montánium*.
 b. Blad ihåliga, trinda; blomskäft af kalkens längd; ståndare inneslutna 5 *schoenóprasum*.
 c. Blad platta, elliptiska—lansettlika 7 *ursinum*.

1. *A. scorodóprasum* *L.* — Löskskal brunt; stängel 60—90 cm; slidor oftast tvåeggade, skifvor 6—20 mm breda; hölster kortspetsadt; kalkblad mörkt violetta, 4—5 mm långa, med knottrig köl; groddknoppar nästan klotrunda och svarta; inre ståndarnas mellanflik af sidoflikarnas halfva längd. 4 6, 7. **Skogslök**; fuktig skogsmark. r. Sk.-Vsm. — En spenslig form med 4—6 mm breda blad är f. *minor* *Fr.*

2. *A. vineále* *L.* — Löskskal hvitt; stängel 15—60, i åkrar 80 cm; blad nedtill ihåliga, trinda, på öfre sidan något rännformiga, 2—3 mm breda; hölster 1-bladigt, kortare än flocken, långspetsadt; kalkblad ljusgredelina, sällan grönhvita, 4—5 mm långa, med slät köl; groddknoppar hvita eller gulaktiga, spolförmiga; inre ståndarnas mellanflik af sidoflikarnas längd. 4 7, 8. **Sandlök**; torra st., stränder. r. Sk.-Dal och Upl. — f. *compáctum* *Thuill.*: inga blommor, endast groddknoppar utbildade. Öl. Tveta Algutsrum (*E. V. Skotte*); v. *purpúreum* *H. P. G. Koch*: några ståndare föga eller icke utskjutande; kalkblad mörkt purpurröda. Rosl. Hemmestad (*L. Schlegel*). Formen, som har dåligt pollen, gör intryck af att vara *A. scorodoprasum* × *vineale*, men har här ej upptagits som sådan dels på grund af otillräckligt jämförelsematerial, dels emedan till utseendet typisk *A. vineale* afven har försämradt frömjöl.

3. *A. oleráceum* *L.* — Stängel 30—60 cm; blad vid basen ihåliga, trinda, på öfre sidan svagt rännformiga, i spetsen platta, vanligen 3—5 mm breda; hylsblad 2, det ena långspetsadt, mycket längre än flocken; kalkblad kölade och trubbiga, 6—7 mm långa. 4 7, 8. **Ängslök**; ängar. a. Sk.-s. Norrl.

4. *A. carinátum* *L.* — Blad svagare rännformiga, nästan platta, 2—4 mm breda; ståndare till hälften utskjutande; för öfrigt som föregående. 4 7. **Purpurlök**; ängar. r. Sk.

5. *A. schoenóprasum* *L.* — Lökar tufbildande; stängel 5—20 cm, 1—2-bladig; blad trådlika, knappast 1,5 mm i diameter; hölster äggrundt med spets; blomskaft 3—5 mm; kalkblad ljusröda med mörkare köl, äggrundt lansettlika, med tillbakaböjd spets, 7—10 mm långa; fröhus skarpkantigt. 4 6, 7. **Gräslök**; stränder. Bh.-Sk.-Upl. — f. *vegétior*: stängel 20—25 cm; blad plattade, 1,5—4 mm breda; kalkblad 10—12 mm långa. Gtl. Upl. r. Svenska exemplar af *A. sibiricum* *L.*, som har linealt lansettlika, tvärt tillspetsade, 15 mm långa kalkblad samt förlängdt hölster och trubbkantigt fröhus har författaren ej sett.

6. *A. montánum* *Schmidt* — Lök med hinnaktigt yttre fjäll i spetsen af en kort jordstam; stängel upptill kantig, nedtill bladig,

15–45 cm; blad jämbreda, platta, 1,5–3 mm breda; hølster 2–3-bladigt; kalkblad purpurröda, okölade, 1½–3 gånger kortare än blomskaffet. 4 7, 8. **Berglök**; berg, sandfält r. Sk. Vrm. Dal.

7. **A. ursinum** L. — Lök aflång, innesluten i bladslidan; stängel trekantig, 15–45 cm; blad 2, långskaftade; skifvor tätnerviga, 6–18×2–6 cm; hølster hvitt, 1–3-bladigt; flock gles, platt; kalkblad hvita, 9 mm långa, stjärnformigt utbredda, kortare än blomskaffet, men längre än ståndarna; frön runda (hos föregående arter kantiga). 4 5, 6. **Ramslök**; skogar, lundar. r. Sk.-Dal och Upl. (ej Hall. Öl. Ner.).

5. *Anthéricum* L. Sandlilja.

Blomskaff ofvan basen ledade; kalkblad stjärnformigt utbredda, hvita med gröna nerver; knappar balanserade; stift trådlikt; fröhusets rum 4–6-fröiga; örter med stängel; blommor i klase.

1. **A. liliágo** L. — Stängel enkel, 30–60 cm, blott hos starka exemplar något grenig; örtblad 2–5 mm breda; kalkblad likformiga, med afsmalnande spets, 20 mm långa; fröhus trekantigt äggrundt, tillspetsadt, 10–13 mm långt; stift bågböjdt, oftast kortare än kalken. 4 7. Torra ställen, sandfält. r. Sk. Bl. Öl. — \times liliágo \times ramósum lär vara funnen i Sk.; exemplar osedda af författaren.

2. **A. ramósum** L. — Stängel grenig, blott på svaga stånd nästan enkel (f. fallax *Zabel*); inre kalkblad med afrundad spets, 10–12 mm långa, bredare än de yttre; fröhus trekantigt klotformigt med plattad topp, 6 mm långt; stift rakt, oftast något utskjutande ur kalken. 4 7. Torra ställen, sandfält. r. Sk. Bl. Öl. Gtl.

6. *Gágea* L. Vårlök.

Blommor i flock med svepeblad; kalkblad stjärnformigt utbredda, gula, på baksidan med grönt midtfält, kvarsittande, till sist gröna; knappens bas fäst vid strängens spets; stift trådlikt, rakt; märke otydligt 3-flikadt; fröhus trekantigt, med fåfröiga rum. Löken utgöres af ett näringsrikt lågblad (lökfjäll) och 1, 2 eller 3 nylökar, hvilka ej få förväxlas med de talrika groddknoppar (smålökar), som därjämte utbildas från lökstammen samt affalla och gro bredvid den blommande plantan.

A. Blomskaft tätt småludna 5 **arvénsis**.

B. Blomskaft glatta (eller svagt långhåriga):

I. Lök ensam (d. v. s. nylökar saknas eller skjuta ej ut ur den gamla):

a. Kalkblad långt smalspetsiga 3 **mínima**.

b. Kalkblad trubbiga eller kortspetsade:

1. Jordblad ensamt, jämbredt lansettlikt 2 **lútea**.

2. Jordblad 2, nästan tråds mala 4 **spathácea**.

II. Lökar 2—3 (d. v. s. nylökar långt utskjutande ur den gamla) 1 **praténsis**.

1. *G. praténsis* (*Pers.*) *Dum.* — Lökskal gult; stängel 5–15 cm; jordblad 1, med bågböjd spets, ofta 2–3 gånger längre än stängeln, grågrönt, dess öfre sida rännformig, den undre bildande en skarp vinkel, 3–6, sällan 8 mm bredt; svepeblad 2 större, hårbräddade och några mindre; flöck 2–6-, sällan flerblommig; kalkblad 1,5 cm långa, trubbiga; knappar vid blomnians utsprickning 2 mm långa. 4 4, 5. **Dubbelvårlok**; ängar, åkervallar. r. Sk.-Upl. — f. *stenopétala* *Fr.*: blad smalare, kalkblad spetsiga och smala, ända till 2,2 cm; f. *bifólia* *Koch*: jordblad 2; Sk. Gladsax, Trelleborg.

2. *G. lútea* (*L.*) *Ker.* — Lökskal gult; stängel 10–20 cm; jordblad 1, vanligen 5–10 mm, sällan 15 mm bredt, än rent grönt, än blågrönt, $\frac{1}{2}$ –1 gång längre än stängeln, platt, på öfre sidan med en midtfåra, på den undre med en ribba; svepeblad 2, randhåriga, det större af jordbladets bredd, understundom aflägsnadt från den vanligen flerblommiga flocken; blomskaft småningom öfvergående i och nästan lika tjockt som blombotten; kalkblad 1,5 mm långa, rundtrubbiga, de yttre ofvan basen ej insnörda; nyutslagna ståndarknappar 4 mm långa; märke tåthårigt, dess fördjupning treflikad. 4 4, 5. **Enkelvårlok**; lundar, parker. a. Sk.-Norrl. I Norrl. endast i kustprovinserna.

3. *G. mínima* (*L.*) *Dum.* — Lökskal brunt; stängel 6–18 cm, finare än föregående; jordblad 1 (sällan 2: f. *bifólia*), nästan platt, lifligt grönt, 9–25 cm × 1–2 mm; det större svepebladet flockulligt, 2–4 gånger bredare än jordbladet; blomställning än flock, än kvast, sammansatt af knippen, i senare fallet med högblad vid förgreningsställena; blomskaft skarpt skildt från och 3 gånger smalare än blombotten; yttre kalkblad ofvan basen starkt insnörda; standare af olika längd, knappar 2 mm långa; märkets fördjup-

ning rund, trattlik, endast i kanten hårig. 4 4, 5. Lillvårlök; lundar. Sk.-Vb.

4. *G. spathacea* (Hayne) Salisb. — Löskal grågula; ört glatt; stängel 10–20 cm; jordblad 2, halfrinda, köttiga, lifligt gröna; det större svepebladet i regeln fäst nedom flocken, 2–5 gånger bredare än jordbladen; flock 1–5-blommig med 3–5 kransställda, små, jämbreda svepeblad; kalkblad aflångt lansettlika, trubbiga med inåtböjd spets, 1–1,4 cm långa. 4 5. Skogsvårlök; skogar, lundar. r. Sk. Hall. Bh. Dal. Vrm. Bl. Sm.

5. *G. arvensis* (Pers.) Dum. — Löskal gula-bruna; ört typiskt tätt korthårig; stängel 2–10 cm, sällan högre; jordblad 2, rännformiga, trubbkölade, 10–25 cm × 1–2 mm, ofta mer än dubbelt högre än blommorna; större svepeblad vanligen 3, det största 3–6 gånger bredare än jordbladen, dessutom flera mindre svepeblad i flocken, alla tätt håriga; flock 3–10-blommig; kalkblad jämbredt lansettlika, på baksidan småludna, 1,5–1,8 cm långa. 4 4, 5. Luddvårlök; åkrar, pilvallar. r. Sk. Gtl. (fordom äfven Bl.). — f. semiglåbra Beck: stängel och blad glatta; Sk. Burlöf; f. bulbifera Beck: groddknoppar inom de större svepebladen. Sk. Trelleborg.

7. *Ornithogalum Tourn.* har 2 hos oss ur trädgårdar någon gång förvildade, på våren blommande arter. *O. nutans* L., Aftonstjärna, har 30 cm hög stängel, 4–5 cm vida blommor i ensidig klase och 12–15 mm breda, rännformiga, längs midtlinjen hvita jordblad. *O. umbellatum* L., Morgonstjärna, har 15–20 cm hög stängel, hälften så stora blommor i flock och blott 3–6 mm breda, längs midtlinjen hvita jordblad.

8. *Scilla* L., Blådrufva, har i Norge en inhemska art, *S. verna* Huds. Den är en liten växt med 3–5 blommor i kvastlik klase och jämbreda blad från löken.

9. *Muscari Tourn.*, Pärldrufva, har en hos oss ur trädgårdar någon gång förvildad art, *M. botryoïdes* (L.) Mill., äfven kallad »Pärlblomma» eller »Pärlhyacint». Den har blå, sällan hvita, 3–6 mm långa blommor i axlik klase, korta, med den klotformiga kalkpipen hopvuxna strängar, kort stift och mycket små brämlikar. Bladen äro kortare än stängeln, upptill något utvidgade, för öfrigt jämbreda.

10. *Asparagus Tourn.* Sparris.

A. officinalis L. — Rotstock skifligt utbredd; stjälkar som unga ätliga, hvita, med fjälliga lågblad, sedan gröna, rikt förgrenade, med hängande, skaftade ♂, ♀ eller ♀-blommor, ensamma eller parvis på bladfästena, vanligen utslående efter bladen; kalk klocklik, djupt delad i 6 aflånga, trubbiga, grøngula, 6–9 mm långa

flikar; bär klotrunda, gröna, till sist röda. 4 6, 7. **Sparris**; stränder. r. Bh.-Sk.-Upl. — f. *præcox* Beck: blommor utslående före bladen. Bh. Vinga. (*E. Th. Fries.*)

11. *Convallaria* L. Konvalje.

C. majalls L. — Kalk rundadt klocklik, ståndare fästa vid dess bas; stängel 12–20 cm eller högre, nedtill omgifven af tunna, slidlika lågblad; jordblad vanligen 2, långskaftade, med bredt lansettlika, fätnerliga, 9–18×3–4 cm stora skifvor; blommor hvita, hängande på båg böjda skaft; bär klotrundt, slutligen rödt, 3-rummigt med 1–2-fröiga rum. Särdeles välluktande. 4 5, 6. Liljekonvalje; skogsbackar. a. Sk.-Lpm.

12. *Polygonatum* Tourn. Rams.

Kalk rörformig, ståndare inneslutna, fästa vid kalkens midt; bär 3-rummigt med 1–2-fröiga rum.

A. Blad skiftevis, äggrunda eller elliptiska:

I. Stjälk kantig och fårad; blommor 1–2 tillsammans; ståndarsträngar glatta 1 **officinäle.**

II. Stjälk nästan trind; blommor 2–5 tillsammans; strängar håriga 2 **multiflorum.**

III. Dessa kännetecken blandade \times **multiflorum** \times **officinäle.**

B. Blad kranställda, jämbredt lansett-

lika 3 **verticillatum.**

1. **P. officinale** All. — Glatt; rotstock köttig och knölig, bärande ärr efter föregående årens stjälkar; stjälk 17–45, sällan 60 cm, upptill nästan tveggad, nedtill med ett slidlikt lågblad vid basen och ett annat på ett väl utbildadt stamled; blad undertill blågröna, vanligen vända åt en sida (och blommorna åt den motsatta), de nedre bladen vanligen tydligt skaftade. elliptiska, bredast på midten, med skarpt afsmälmande bas, 5–10×2–3,5 cm; blomskäft bågformiga, 8–15 mm långa; kalk vid blomningen 17–18 mm lång och vid midten 6–9 mm bred, vit med grönaktiga, i spetsen på insidan hvitkägga flikar; märke knappt vidare än stiftet; bär klotrunda, slutligen svartblå. Svagt välluktande. 4 5, 6. Getrams; backar. Sk.-Vb.

2. **P. multiflorum** (L.) All. — Stjälk 40–70 cm, endast vid basen med lågblad; mellanblad mindre ensidigt vända, 8–13×3–5,5 cm,

de nedre oskaftade, bredast något ofvan den rundade basen, de öfriga elliptiska; kalk vid blomningen endast 3–5 mm bred (på midten); märke vidare än stiftet; för öfrigt som föregående. 4
6. **Kungsrams**; lundar. Sk.-Vrm. Vsm. Ågm. — v. *bracteatum* Thomas: de nedre blommornas högblad liknande små mellanblad.

≍ *multiflorum* × *officinale* — Sedd i 3 individer. Ett från Upl. Nontuna (*W. Berndes*) har stjälkens och kalkens form som *officinale*, men bladform som *multiflorum* och håriga ståndarsträngar; det andra (Öl. Mällstorp, *E. V. Skotte*) har blad som *officinale*, blommor som *multiflorum* och stjälek intermediär. Det tredje (från Sk. Råbelöfssjön, *H. Tedin*) har bredt elliptiska blad, habitus af *multiflorum*, till formen intermediära kalkar med glatta ståndare.

3. **P. verticillatum** (L.) All. — Stjälek svagt kantig, 45–120 cm, utan lågblad; blad 3–7 i hvarje krans, 6–12 cm × 9–12 mm; blomskaff i krans, 9–15 mm långa, vanligen 2-blommiga, med smala, hinnaktiga högblad; kalk omkring 1 cm, dess flikar gröna, på midans spets hvitskägga; ståndarsträngar nästan helt och hållet sammanvuxna med kalkpipen; stift kort; bär slutligen röda. 4
6. **Kransrams**; lundar. r. Sk.-Lpm. (ej Öl. Gtl. Bl.-Gstr. Dlr.) — v. *stellatum* Peterm.: bladskaff kortare än kalken; strängens fria del af knappens halfva längd. Sk. Skäralid (*Ernst Andersson*); då den finnes på Dovre, förekommer den antagligen äfven i Sveriges fjälltrakter.

13. *Majanthemum* Web. Spiron.

M. bifolium (L.) Schmidt — Rotstock fin, vit, krypande; stjälek 9–22 cm; blad vanligen 2, hjärtlika; blommor 3 mm långa, hvita, i toppställd, allsidig klase; högblad hinnaktiga; kalkflikar och ståndare i två 2-taliga kransar; knappar balanserande; stift 1, kort och tjockt; märken 2, utvikna; bär 2-rummigt med 1–2-fröiga rum, i början hvitt, sedan rödt. Välluktande. 4 5, 6. Ekorrspiron; skogar. a. Sk.-Lpm.

14. *Paris* L. Ormbär.

P. quadrifolia L. — Rotstock krypande; stängel 15–30 cm, afslutad med en krans af vanligen 4, som svepe tjänstgörande mellanblad och en blomma på 3–5 cm långt skaff; blad bredt omvänt äggrunda—bredt ovala, 5–9 × 4–5 cm; kalkblad 8 i 2 kransar, de yttre 16–25 mm långa, lansettlika, 4–5 gånger så breda som de inre, dessa jämbreda; ståndare 8, likaledes i 2 kransar, gröna med den gula knappen vid strängens midt; stift 4; bär gif-

tigt, svartblått, 4-rummigt. 4 5, 6. Ormbår; fuktiga, skuggiga ställen. a. Sk.-Lpm. — Varierar med 3, 5, 6 mellanblad i kran- sen, f. tri-quinque—sex-foliata.

15. *Colchicum Tourn.* Tidlösa, med arten *C. autumnale L.* Hösttid- lösa, någon gång hos oss förvildad ur trädgårdar. Ur löken framkommer på hösten den ljusröda, *Crocus*-lika blomman med dess långa pip, medan fruktämnet och bladen stanna i jorden till nästa år (-fillius ante patrem-), då ett af lökstammens stamled sträcker sig, skjutande ofvan jorden dels de platta, 15—25×2—3 cm stora bladen, dels det trerummiga fröhuset.

16. *Narthécium Moehr.* Valbrudd.

N. ossifragum (L.) Huds. — Rotstock krypande, med korta utlöpare; stjälk 8—30 cm, med 1—2 korta, upprätta blad; jordblad skiftevis, 6—15 cm×3—5 mm, ribbigt nerviga, skärformigt krökta; blommor gula, upprätta, i tät, toppställd klase med stödblåd på det allmänna och högblad på de enskilda blomskäften; kalkblad 6, fria, jämbredt lansettlika, 6—9 mm långa, vid blomningen utspärrade—nedböjda, sedan upprätta; ståndare 6, deras strängar gult ludna; fröhus 12×3 mm, 3-rummigt, mångfröigt, öppnande sig med 3 skal. 4 7. Valbrudd; kärrängar. r. Sk.-s. Norrl.

17. *Tofieldia Huds.* Björnbrodd.

Se öfversikten; för öfrigt som *Narthécium*.

1. *T. calyculata L.* — På det allmänna blomskäftet stödblåd, på de enskilda ett svepe närmast under blomman; stjälk med 1—2 utbildade blad på förlängda stamled, 15—30 cm hög, trind; jordblad 6—10 cm×2—4 mm, jämbreda, sträfbräddade; blommor gulhvita, i axlik klase; kalkblad 3—4,5 mm långa, tunglika; småfrukter öppnande sig på in- sidan. 4 6, 7. Gotlandsbjörnbrodd; fuktiga ställen. r. Gtl.

2. *T. palustris Huds. (borealis Wg)* — På det allmänna blomskäftet ett svepe till hvarje blomma; stödblåd sak- nas; stängel; alla utbildade blad i rosett vid dess bas; 7—18 cm hög, sällan högre; jordblad 3—4,5 cm×2 mm; kalk- blad mindre än hos föregående; för öfrigt som föregående. 4 6 —8. Fjällbjörnbrodd; fjällbäckar. r. Norrl. Dlr. Vrm.

96 fam. **Juncaceæ.** Tågväxter.

Örter med bladigt eller bladlöst, ofta oledadt, ej ihåligt strå och platta, gräslika eller trinda mellanblad; blommor i knippen, sammansatta till hufvud, flock eller kvast; kalkblad och ståndare 6, i 2 tretaliga kransar, ståndare sällan genom den ena kransens felslagning endast 3, alltid motsatta kalkbladen; fruktämne öfversittande med 1 stift och 3 märken; fröhus 3-1-rummigt, öppnande sig genom rumdelning.

- A. Frukt mångfröig, 3 eller 1-rummig med axilt fröfäste; frön små; bladslidor öppna, deras kanter täckande hvarandra 1 **Juncus.**
 B. Frukt 3-fröig, enrummig, med basalt fröfäste; frön stora; bladslidor slutna 2 **Luzula.**

1. **Juncus Tourn.** Tåg.

Strå ofta invändigt svampigt; bladslidor vid öfvergången till skifvan försedda med hinnaktiga snärpflikor; blommor än med ytterkalk, bildad af s. k. förblad (arterna 1-6, 13-17, 23), än utan ytterkalk (de öfriga); fröhus än 3-rummigt, än ofullständigt 3-rummigt, än 1-rummigt.

A. Strå fortsatt af ett stråliknande hylsblad och blomställningen därigenom (skenbart) sidoställd:

I. Strån utan mellanblad, vid basen omgifna af bladlösa slidor:

a. Hylsblad af stråets längd; blommor få, i föga förgrenad blomställning 6 fliliformis.

b. Hylsblad mycket kortare än strået:

1. Blommor få, i nästan enkelt hufvud; högfjällsväxt 5 **areticus.**

2. Blommor talrika, i utbredd samling eller mycket sammansatt hufvud:

• Stråets mærg afbruten af luckor:

† Strå blågrått, frukt utbildad 3 **glaucus.**

†† Strå grönt, frukt ej utbildad \times **effusus** \times **glaucus.**

** Stråets mærg utan luckor:

† Kalkblad mörkbruna, bredt lansettlika 4 **balticus.**

†† Kalkblad grön- eller brungula, syllikt utdragna:

§ Frukt utbildad; blomställningens hufvudgrenar 1-3 cm långa eller gömda af täta blommor:

- Strån släta; slidor mörkt rödbruna 1 *effusus*.
 Strån finstrimmiga, därigenom sträfva; slidor gulbruna 2 *Leérsii*.
 §§ Frukt ej utbildad; blommor glesa; blomställningens hufvudgrenar 3—10 cm långa \asymp *effusus* \times *glaucus*.
 c. Kännetecknen på a och b ** † blandade \asymp *bálticus* \times *flifórmis*.
- II. Strån med blad vid basen, stundom äfven från strået:
- a. Blomställning kvastlik:
- Högväxt och grof ört med trinda, oledade, stickande blad 7 *marítimus*.
 - Lågväxt med endast ett, nästan rännformigt blad från basen 6 *flifórmis* f. *pusillus*.
- b. Blommor i hufvud — se nedan: B, I.
- B. Blomställning tydligt toppställd; strå med mellanblad eller åtminstone stråslidornas skifvor utbildade:
- I. Blommor i hufvud:
- Tre långa, gröna blad (1 mellan- och 2 hylsblad) i blomhufvudets närhet, inga vid stråets bas 23 *trífidus*.
 - Alla eller de flesta bladen vid stråets bas:
 - Blomhufvud få, vanligen 1—4:
 - * Fröhus kortare än kalken; frön 0,3 mm långa, utan hinnkant:
 - † Strå upprätt med 1—2 hufvud; blommor utan ytterkalk 18 *capitátus*.
 - †† Strån nedliggande, med flera hufvud; blommor med ytterkalk 17 *bufónius* f. *fasciculátus*.
 - Fröhus längre än kalken; frön 1—2 mm långa, med hinnkant i bägge ändar:
 - † Fröhus spetsigt; strå ofta med mellanblad:
 - § Hufvud 4—12-blommigt, liksom frukten svartbrunt; strå 2 mm bredt 19 *castáneus*.
 - §§ Hufvud 1—3-blommigt, liksom frukten blekt; strå 0,5 mm bredt 20 *stýgius*.
 - †† Fröhus trubbigt; strå utan mellanblad:
 - § Fröhusets topp afrundad 21 *triglúmis*.
 - §§ Fröhusets topp intryckt, trefärad 22 *biglúmis*.
2. Blomhufvud talrika, i knippen, som bilda en sammansatt kvast:
- * Fröhus spetsigt; blad trinda, tydligt ledade; strån utan löklik bas, utgående från en rotstock:

- † Blad genomslupna af en central och flera periferiska kanaler; kalkblad kapplikt inböjda öfver den 3-rummiga frukten 8 obtusiflorus.
- †† Blad med endast centralkanal; kalkblad ej kapplikt inböjda; frukt enrummig:
- § Kalkblad trubbiga, de yttre dock ofta med tvärt afsatt udd; alla eller de flesta axlar i blomställningen upprätta:
1. Frukter ljus—kastanjbruna, samstående, upprätta, de mellersta i hufvudet ofta skaftade; alla axlar upprätta 11 alpinus.
2. Frukter svarta—svartbruna, utspärrade, alla oskaftade; blomställningsaxlar af sista ordningen utstående . 10 fusecäter.
- §§ Yttre kalkblad alltid långspetsade, de inre oftast spetsiga, sällan något trubbad; blomställningens grenar utstående 9 lamprocarpus.
- §§§ Dessa kännetecken blandade. \times alpinus \times lamprocarpus och \times fusecäter \times lamprocarpus.
- ** Fröhus trubbigt; blad borstfina, föga ledade, vid basen rännformiga; strån tufvade, vid basen lökformiga, ej utgående från en rotstock 12 supinus.
- II. Blommor ej i hufvud, ensamma, hvar och en på ett särskildt, om än kort, skaft:
- a. Ört \uparrow ; blommor i flock af 2- och 1-sidiga knippen; kalkblad föga eller ej längre än frukten:
1. Strån tufvade, endast nedtill bladiga:
- * Rosettblad utböjda; blomställning mycket längre än hylsbladet; kalk spräcklig 13 squarrosus.
- ** Rosettblad upprätta; blomställning mycket kortare än hylsbladet; kalk enfärgad, gul eller grön 16 ténuis.
2. Strån mera spridda, från en krypande rotstock; strå nära eller vid midten med 1 mellanblad:
- * Fröhus klotformigt, $\frac{1}{3}$ —dubbelt längre än kalken; stift af fruktämnets halfva längd 14 compréssus.
- ** Fröhus elliptiskt, föga— $\frac{1}{3}$ längre än kalken; stift af fruktämnets längd 15 Gerárdi.
- b. Ört \odot ; blommor i förlängda, ensidiga knippen; yttre kalkblad mycket, inre något längre än frukten 17 bufónius.
- C. Blomställning från bladvecken å en simmande eller krypande och rotsläende stjälk supinus f. ulig. och f. fluitans.

1. *J. effusus* L. — Ståndare 3; stift nästan felande, nedtill utan buckla, fäst i en fördjupning på det omvänt äggrunda, trekantiga fröhusets topp; strå 0,5–1 m, lifligt grönt, med ytterst fina, jämnhøga, packade linjer och därför slätt; öfversta slidan trubbig; kalk blek- eller olivbrun, af fröhusets längd, 2 mm; frön utan hinnkant; rotstock med strån och strålika skottblad packade i stora tufvor. 4 7–8. **Veketåg**; fuktiga ställen. a. Sk.-s. Norrl. — Blomknippen än bildande en utbredd kvast, f. *týpicus*, än gytrade till ett klotformigt hufvud, f. *conglomerátus* (L.).

2. *J. Leërsii* Marss. (*conglomerátus* Auct.) — Fröhusets topp försedd med en vårtlik buckla, på hvilken stiftet är fäst; strå grågrönt, med olika høga, något skilda och öfver ytan sig højande strimor och därför något stråft; öfversta slidan tillspetsad; kalkblad ofta något längre än fröhuset; knippen gytrade till hufvud; för öfrigt som föregående. 4 6–8. **Knapptåg**; fuktiga ställen. Sk.-s. Norrl. — f. *subuliflorus* Drej. (enl. ex. i Köpenhamns bot. mus., dock ej samlat af Drejer): knippen långskaftade, i utbredd kvast. Då Drejer samlat denna form vid »Fuursøen» (Sjælland), där äfven *J. glaucus* förekommer, omfattar den möjligen äfven följande hybrid.

× *effusus* × *glaucus* — Slidor glänsande, kastanjbruna; strå grönt med täta strimor, dess mærg än tät, än afbruten af luckor; blomställning alltid starkt utbredd, med förkrympta frukter och långt öfverskjutande, sylspetsade, 3 mm långa, bruna kalkblad. Sk. r. — De tre tufvor vid Ystad, från hvilka de flesta svenska ex. härstamma, äro numera genom odling förstörda. På samma lokal finnes en f. *recedens* med matta, rödbruna slidor, blott 2 mm lång kalk och tät mærg, således endast genom blomställningen och steriliteten skild från *J. effusus*.

3. *J. glaucus* Ehrh. — Ståndare 6; stift förlängdt; strå 0,4–1 m, blågrått, finare än hos föregående, med glesa, høga ribbor; slidor glänsande, purpurkastanjbruna; blomställning utbredd, med 3–6 cm långa grenar; kalkblad 4 mm långa, syllika, längre än fröhuset, bruna eller gröna med rödbruna kanter; fröhus brunt, elliptiskt, med udd; för öfrigt som N:o 1. 4 7, 8. **Blåtåg**; fuktiga ställen. r. Sk. Gtl. Öl. — f. *viréscens*: strå mera grönt. Sk. Ystad.

4. *J. bálticus* Willd. — Ståndare 6; stift förlängdt; strån gröna, 30–60 cm, radvis från en långt krypande rotstock; slidor glänsande gula, de nedersta korta och breda; hylsblad 8–18 cm, 1/3 af stråets längd, kortare än hos de föregående; blomställning gles, 2–6 cm lång; kalkblad lansettlika, bruna, 5 mm långa, de yttre långspetsiga, de inre spetsade med udd eller kortspetsiga,

af fröhusets längd eller längre; fröhus till sist kastanjbrunt, elliptiskt, trubbigt, med kort udd. 4 7, 8. **Östersjötåg**; stränder, äfven fjälltrakter. Sk.-Lpm. (ej Bl.-Srm. Öl.). — Ytterlighetsformer äro: f. *laxior*: knippen långskaftade, 6–10 cm långa. Sk. Ystad (under namnet *effusus* \times *glaucus* i bytesföreningar); f. *contractus*: knippen kortskaftade, nästan hopade, påminnande om *J. arcticus*; fjälltrakter.

\times *balticus* \times *filiformis* — Rotstock krypande; strån i täta rader; slidor glänsande bruna; stödblåd af stråets halfva längd; blomställning sällan enkel, alltid mindre sammansatt än hos föregående; stift kort, men märkbart; frukt smal, förkrympt, utan frön. Bland stamarterna. Sk. r.

5. *J. arcticus* Willd. — Strå groft, 15–40 cm; hylsblad 3–6 cm, $\frac{1}{5}$ – $\frac{1}{10}$ af stråets längd; slidor gulbruna; blommor få, i 6–10 mm långt hufvud; kalkblad bredt äggrundt lansettlika, kortare än fröhuset, trubbiga med eller utan udd, kastanjbruna liksom det bredt ovala fröhuset; för öfrigt som föregående, hvilkens f. *contractus* den mycket liknar. 4 7, 8. Fjälltrakter. r. Lpm. Jmt. Hrj.

\times *arcticus* \times *filiformis* — Exemplar osedda af författaren, upptagen efter Pointsförteckningen ed. 5.

6. *J. filiformis* L. — Strån trådsmala, 6–40 cm, i täta rader från en krypande rotstock; slidor rödbruna; hylsblad lika långt eller längre än strået; blomställning 5–10-blommig, än enkel flock, än med däri inblandade, skaftade knippen; ståndare 6; stift omärkligt; kalkblad gröna eller bruna, 4 mm långa, lansettlika, de yttre sylspetsade, de inre trubbiga; fröhus nästan klotrundt. 4 7, 8. **Trådtåg**; fuktiga ställen. a. Sk.-Lpm. — f. *pussillus* Fr.: öfversta slidan med rännformig skifva; blommor 2–3. Sällsynt bland hufvudformen.

7. *J. maritimus* Lam. — Strå blågrått, inuti tätt, 0,3–1 m, bladlöst, men nedtill omslutet af stickande, trinda, oledade blad med glänsande bruna slidor; frön med hinnkant; hylsblad af blomställningens längd eller dubbelt längre; blommor halmgula, i hufvudlika knippen, dessa på olika höga, 2–10 cm långa skaft; kalkblad 4 mm, de yttre spetsiga med udd, de inre trubbiga, alla längre än det trekantiga, brungula, elliptiska och sprötpetsade fröhuset. 4 9. **Stlektåg**; stränder. r. Bl. Sm.

8. *J. obtusiflorus* (Ehrh.) Hoffm. — Kalkblad likformiga, fasta, bruna, hvittoppade, trubbiga, 2 mm långa; rotstock långt krypande; strån 0,3–1 m, nedtill glänsande gula, upptill grågröna, med 1–3 långa, genom fasta tvärbalkar afdelade, för öfrigt ihåliga blad; deras slidor trinda; blomställningens

grenar af 2 och 3 ordningen utspärrade—bågliket nedböjda; blomhufvud omgifna af hinnaktiga, hvita svepen, som sedan trängas undan, därför vid blomningen hvita, sedan bruna; stift af kalkens och fruktens längd; fröhus långspetsadt, 3-rummigt, till sist något öfverskjutande kalken; bildar ofta 50—100 m långa bestånd, lätt igenkänliga på de grofva bladen och blomställningens gråhvita färg. 4 8, 9. Bleketåg; kalkkärr. r. Sk. Gtl.

9. *J. lamprocarpus Ehrh.* (*articulatus Auct.*) — Strå talrika, bladiga, 20—40—(60) cm långa, mörkgröna, upprätta med trinda eller uppstigande med plattade slidor; blomställning klaselik, bildad af en kraftig, upprät, 3—10 cm lång och 4—10 utstående, kortare och svagare axlar från nedersta fästpunkten; dessas grenar utgående i rät eller half rät vinkel; blomhufvud 5—20-blommiga, halfklot—klotformiga, 5—7×6—10 mm; kalkblad jämnhöga, hinnkantade, lansettlika, gröna—rödbruna, till sist 2,5—3 mm långa, med ofta afnötta hinnkanter; nöt enrummig, från midten tillspetsad, glänsande brun, 3—4 mm lång; frön ljusa, 0,5 mm. 4 6—8. Ryltåg; fuktiga ställen. a. Sk.-Lpm. — Mycket varierande, men varieteterna äro svåra att begränsa: v. *litoralis Fr. Buch.*: 10—20 cm hög med få och hopade blomhufvud på korta skaft; strån än styft upprätta, såsom i sandstensspringorna vid Simrishamn i Sk., än nästan nedliggande som vid Gottskär i Hall.; v. *corymbosus*: strån 30—50 cm höga; de från blomställningens nedersta fästpunkt utgående grenarna nästan lika höga, och blomställningen därigenom kvastlik; frukthufvud på kortare skaft och af mindre storlek än hos typen; frukter kastanbruna, endast 3—5 utbildade i hvarje hufvud. Sk. i torfmossar, ofta tillsammans med *J. fuscoater*, t. ex. Öja, Arrie, Komstad, men äfven funnen utom den senare artens område i Srm. Ada—Tullgarn (*E. Köhler*). Den har godt frömjöl och god frösättning. Af såväl typen som varieteterna träffas enstaka, svårtydda exemplar, hvilkas inre kalkblad i färre eller flera blommor äro trubbiga med eller utan udd; sådana sammanför jag till var. *subobtusus*. Vattenformen med krypande och rotsläende eller simmande strå är *f. aquaticus (L.)*. En missbildning, framkallad genom styng af en insekt (*Livia juncorum*) är *f. viviparus*; *f. nanus* har 3—6 cm höga strån med 1—2 hufvud. Upl. Värmdön. *J. acutiflorus Ehrh.* (*silvaticus Hn. ed. 11*) är en mycket väl skild art, som ännu ej blifvit funnen i Sverige; den form, som här så benämnts (*f. cuspidatus Brenn.?*) är den af mig beskrifna hufvudformen af *lamprocarpus*.

10. *J. fuscoater Schreb.* — Strå styft och rakt, 40—60 cm; slidor trinda eller svagt sammantryckta; blomställning klaselik, mera allsidig än hos följande, dess axlar af 2 och 3 ordningen, talrikt utvecklade; blomhufvud mycket talrika, 3×4—5 mm, vanligen klotrunda; frukter 2—3 mm långa, tvärt tillspetsade, stjärnformigt utstående, omkring 5 i hvarje hufvud; alla kalkblad trubbiga, till sist mörkbruna, alltid tydligt, ofta $\frac{1}{3}$ kortare än den

mogna frukten; frön 0,5 mm långa, spetsiga i bägge ändar. 4
 7-9. Torfmosståg; torfmossar. r. Sk. Gtl. — Hufvudformen har
 mycket förlängd blomställning och frukthufvudena 3—flera gånger kortare än
 sina skaft; f. subatricapillus har blomställningen mera sammandragen
 och frukthufvudena endast 2—3 gånger kortare än sina skaft; den synes vara
 en öfvergångsform till J. atricapillus *Drej.* och förekommer bland typen t. ex.
 i Sk. vid Sandhammaren i en mosse, men går ej ned till flygsanden.

× fuscoäter × lamprocárpus — Skild från fuscoater genom mera utspär-
 rade grenar i blomställningen, större hufvud och spetsigare kalkblad, från
 lamprocarpus genom habitus; dåligt frömjöl, frukt- och frösättning. Sk. Gtl. r.

11. J. alpinus *Vill.* — Strå styft och rakt, 15—30 cm, sällan
 högre, slidor trinda; blomställning nästan ensidig, oftast starkt
 förlängd, dess axlar af 2 ordningen få, af 3 ordningen nästan al-
 drig utbildade; blomhufvud 4—7 × 3—5 mm, betydligt färre än hos
 föregående, vanligen aflångt-rundadt ovala; frukter 3—3,5 mm
 långa, tryckta till hvarandra, 2—4 i hvarje hufvud (oberäknadt de
 på korta skaft öfver hufvudet upphöjda); kalkblad ljusbruna eller
 gulbruna; frön oftast spetsiga endast i ena ändan; för öfrigt som
 föregående. 4 6-8. Strandståg; bäck-, hafs-, sjö- och flod-
 stränder. a. Sk.-Lpm. — Den vanliga kustformen har vid mognaden
 bruna frukter. Var. insignis (*Fr.*) *Buch.*: strå något högre; frukt vid
 mognaden gulbrun; synes företrädesvis vara en inlandsform, sedd från Vrm.,
 Vstm. Ner. Srm. Sm. Sk. (Tydinge sjö). Svårtydda alpina former med endast 1
 eller 2 öfver hvarandra ställda, rikblommiga, mörkbruna blomhufvud äro
 f. úniceps *Læst.* och biceps *Læst.* De äro än 2—4 cm höga, men för öf-
 rigt typiska och synas mig då endast vara en förkrympt form, f. nanus,
 än äro de normalt utbildade (6—15 cm), hafva trubbiga kalkblad och sätta
 goda, elliptiska frön, och dessa anser jag böra benämnas f. uni-biceps
 (*Læst.*). Än åter äro de till habitus lika de senare, men antyda genom betyd-
 ligt längre, lineära, skrupna frön sin hybridogena natur. Då kalkbladen
 och fröhusen äro spetsiga, torde de motsvara kombinationen × alpinus
 × stygius, då kalkbladen äro trubbiga och fröhusen tvära, × alpinus ×
 biglumis eller × alpinus × triglumis. f. nanus är sedd från Vg. Kol-
 landsö och Lpm. Karesuando, från hvilken lokal de öfriga formerna äro
 samlade af *Læstadius* m. fl. J. atricapillus *Drej.* (atrátus *Fr.* H. N.)
 från Halland i Fries' herbarium är dels J. articulátus v. littoralis, dels verk-
 lig J. atricapillus, men tvifvel finnas om det senare individets härstammande
 från Halland.

× alpinus × lamprocárpus — Till sina kännetecken stående midt emellan
 bägge stamarterna; skild från bägge genom frukterna, som vid mognaden
 knappast nå öfver kalken, och genom den betydligt minskade fröproduktio-
 nen, hvarigenom fruktens skal blifva starkt urhålkade. Exemplar sedda
 från Sk. Engelholm, Ringsjön, Smedstorp; Hall. Söndrum; Ög. Motala; Vg.
 Vartoftasjön; Gtl. Butle.

12. *J. supinus Moench* — Strån hos landformen uppräta eller uppstigande, 3—15 cm höga, 0—1-bladiga, hos kärrformen, f. *uliginosus Roth*, starkt förlängd, krypande och rotsläende, flerbladig, hos vattenformen, f. *fluitans Lam.*, 30—70 cm lång, flytande, med hårfina blad i rosetter från fästpunkterna; blomhufvud 2—7-blommiga, än ensamma eller i enkelt ax, än i ensidigt förgrenad kvast; kalkblad 3—4 mm, gröna med rödbrun kant, de yttre spetsiga, de inre trubbiga eller svagt tillspetsade; ståndare vanligen 3; frukt enrummig, med tvär, nästan plan topp, gulbrun, föga öfverskjutande kalken; frön ljusa, 0,5 mm långa. ♀ 6—8. Sumpståg; fuktiga ställen. a. Sk.-Norrl. — Ur blomhufvudena framskjuta ofta bladskott.

13. *J. squarrosus L.* — Strån styfva, uppräta, något hoptryckta, 15—40 cm, vid basen omslutna af 1—3 slidor med eller utan skifvor; rosettblad talrika, tufvade, hopvikna, 1 mm breda, 10—22 cm långa, deras slidor gula; blommor i flock, sammansatt af 2-sidiga eller öfverst ensidiga knippen, på styfva, uppräta skaft; ytterkalk gulvit; kalkblad glänsande ljusbruna, med bred, vit hinnkant, tillspetsade, 5—6 mm långa, af det 3-rummiga, trubbiga, aflånga, glänsande, ljusbruna fröhusets längd; ståndare 6; stift och märken förlängda; frön 0,6—0,7 mm långa, bruna, kantiga. ♀ 7, 8. Borstståg; hedar. Sk.-Norrl. (ej Gtl. Ög.-Vb.).

14. *J. compressus Jacq.* — Strån 15—30 cm, spensliga och hoptryckta; rosettblad få, ej tufvade; mellanblad nående till eller föga under blomställningen; denna bildad som föregående, rikblommig och tät, men blomskäft mera utböjda; ytterkalk gul-ljusbrun; kalkblad rundtrubbiga, med gul eller grön midtnerv, brunt mellanfält och vit hinnkant, 2—3 mm långa; ståndare 6, deras knappar föga—dubbelt längre än strängarna; fröhus 3-rummigt, glänsande, mer eller mindre brunt, ofta gulgrönt; frön bruna, 0,3—0,4 mm. ♀ 7, 8. Glanståg; fuktiga ställen. a. Sk.-Norrl. mest inuti landet. — f. *nanus*: strån 3—5 cm, med endast 1—3 blommor. Gtl. Ardre (*Fr. Nilsson*).

15. *J. Gerardi Lois.* — Strå 25—60 cm, mycket spensliga och fina; blomställning längre och glesare; blommor och frukt kastanj-svartbruna; ståndarknappar 3 gånger längre än strängarna; för öfrigt som föregående. ♀ 7—9. Gerardståg; längs kusten. Bh.-Sk.-Vb., inuti landet vid saltkällor t. ex. Upl. Torstuna.

16. *J. tenuis Willd.* — Strå 30—60 cm, föga öfverskjutande rosettblad; hylsblad 3, de 2 oftast mycket långa; blomställning bildad som före-

gående; kalkblad sylspetsade, 4 mm långa, något längre än det äggformiga eller rundadt ovala, glänsande gula eller gulbruna fröhuset. 4 7, 8. **Amerikataåg.** Inkommen, antagligen med frö. r. Sm. Bh.

17. **J. bufónius L.** — Strån tufvade, trådfina, 3—25 cm; rosettblad och stråblad (1—2) trådfina; blomställning ofta utgående från eller nedom örtens midt; kalkblad lansettlika, långt uddspetsade, 4—6 mm långa, gröna, med hvit hinnkant, sällan ljusbruna, de yttre 1—2 mm längre än de inre; ståndare 6 eller (i midtblommorna) 3; fröhus 3-rummigt, aflångt, upptill trubbigt, nedtill föga afsmalnande, vid mognaden brunt; frön 0,4 mm. ☉ 6—8. **Kryptåg;** fuktiga ställen. a. Sk.-Lpm. — f. *mutabilis G. Savi.* (*fasciculatus Koch*): blommor på mycket närmade fästpunkter, 2—4 på hvarje.

18. **J. capitatus Weig.** — Strån ogrenade, 2—15 cm, fina, uppräta inom tufvade, borstlika rosettblad; blomhufvud 3—10-blommiga, ensamma eller 2—3, rakt öfver hvarandra, alla lägre än stödbladdets spets; kalkblad 3—4 mm, lansettlika, gröna, till sist rödbruna, de yttre nående öfver och mera långspetsade än de inre; ståndare 3; fröhus trubbigt, till sist brunt, 3-rummigt, mycket kortare än de yttre kalkbladen; frön 0,3 mm, utan hinnkant. ☉ 6—8. **Svämmtåg;** öfversvämmade stränder. r. Sk. Hall. Öl. Gtl. — f. *physcomitrioides Bænitz*: helt och hållet röd dvärgform med 2—3-blommigt hufvud och hälften mindre blommor. Gtl. Ljugarn (*E. Th. Jrics*) bland typen, Sk. Luhrsjön (*J. Persson*).

Anm. *J. pygmæus C. Rich.*: till utseendet lik *J. capitatus*, har fordom funnits i Sk. mellan Hvellinge och Klagstorp. Den har något ledade blad, längre, men smalare blomhufvud och trekantigt, spetsigt fröhus.

19. **J. castaneus J. E. Sm.** — Rotstock med grofva utlöpare; strå groft, 7—35 cm, 0—1-bladigt, nedtill omgifvet af blad och gula slidor; bladskifvor sylspetsade, rännformigt hopvikna, i detta tillstånd 2—3 mm vida, 5—10, sällan 15 cm långa; blomhufvud ensamma eller 2, sällan 3, rakt öfver hvarandra; hylsblad korta, bruna, hinnaktiga eller ett af dem förlängdt (2—6 cm), örtartadt; fröhus 7—10 mm långt, aflångt äggformigt; kalkblad smalt lansettlika, af dess halfva längd; frön nästan hvita, 2—3 mm långa. 4 6—8. **Kastanjtaåg;** fukt. st. i fjälltrakter. r. Jmt. Hrj.

20. **J. stygius L.** — Rotstock utan utlöpare; strå fint, spensligt, 6—30 cm, 1—3-bladigt, utan bladlösa slidor; slidor rödaktiga; skifvor rännformiga—plattade, knappast 0,5 mm breda; fröhus trekantigt äggformigt, 5—8 mm långt; kalkblad hälften så långa, gröna, ofta med röd anstrykning, de yttre spetsiga, de inre trub-

bade, med udd; frön 2—2,4 mm långa. 4 6, 7. Dytåg; dykärr. Lpm.—Sm. Hall.

21. *J. triglumis* L. — Strån löst tufvade, trådfina, 5—15 cm, sällan högre; rosettblad 3—6 cm, nästan syllika, svagt rännformiga och ledade; hufvud toppställt, vanligen 3- (2—5)-blomligt, nedtill stödt af 3 utstående, bruna, breda, hinnaktiga hylsblad, oftast ej nående öfver hufvudet; blommor jämnhöga; kalkblad hinnaktiga, vid blomningen gula, sedan rödbruna, de yttre trubbiga, de inre ofta något tillspetsade; fröhus rundadt trekantigt, 4—6 mm långt, rödbrunt, nästan dubbelt längre än kalken. 4 6—8. Treblomståg; fuktiga ställen i fjälltrakter. Lpm.-Hrj. — *f. acutiúsculus* Norm.: nedre hylsblad med förlängd, örtartad spets, nående öfver hufvudet; bland typen och mycket inkonstant.

22. *J. biglumis* L. — Blommor vanligen 2, den ena öfver den andra; det ena hylsbladet upprätt, fortsättande strået öfver blommorna, det andra utstående; fröhus upptill hvasst trekantigt, oftast spräckligt i gult och rödbrunt; för öfrigt som föregående, men mindre tufvad och vanligen lägre. 4 6—8. Tvåblomståg; fuktiga ställen i högre fjälltrakter. Lpm.-Hrj. — Hybriden \asymp *biglumis* \times *triglumis*, som af J. M. Norman upptäckts i Norge, torde äfven finnas hos oss; blommande exemplar, som visat intermediära kännetecken, hafva emellertid haft fullgodt eller nästan fullgodt frömjöl och därför hänförts till *J. triglumis f. acutiúsculus*; intermediära exemplar i frukt osedda af författaren. Vid Karesuando i Torn. lpm. har Læstadius samlat ett exemplar med skarpt spetsiga kalkblad, däri påminnande om *J. stýgius*.

23. *J. trifidus* L. — Strån radvis eller tufvade, vanligen 5—15, sällan 30 cm, trådsmla, nedtill gula, omgifna af slidor utan eller med ett 5—20 mm långt, syllikt bladämne; mellanblad ensamt, rännformigt, 3—9 cm långt, utgående vid stråets midt eller nära blomhufvudet; snärpflikar spetsiga; hylsblad vanligen 2, från ljus- eller mörkbrun slida 3—9 cm långa, borstlika; blommor 2—3 (1—4), oftast sittande tillsammans, mindre ofta åtskilda; kalkblad 3—4 mm, äggrundt lansettlika, bruna, de inre mera hinnkantade, men mindre spetsiga än de yttre, alla öfverskjutande det omvänt äggformiga, glänsande, bruna fröhuset. 4 6—8. Klyntåg; torra ställen i fjälltrakter. Lpl.-Dir. och Mpd.

2. *Luzula* DC. Fryle.

Blad platta eller rännformiga, ofta med håriga kanter och hårig slidöppning; blommor vanligen färgade, med ytterkalk; ståndare 6.

A. Alla blad platta, vanligen breda:

I. Blommor i enkla knippen, samlade till kvast; frö med stort, skärformigt bihang; mellanblad hårbräddade 1 **pilösa**.

II. Blommor i mycket sammansatta knippen, samlade till klase eller kvast; frö med mycket kort bihang; mellanblad glatta:

a. Mellanblad flera, de nedre 6—10 mm breda; högblad glatta eller med enstaka hår, oftast helbräddade 4 **parviflora**.

b. Mellanblad 1—2, det nedersta 3—6 mm bredt; högblad tätt hårbräddade, oftast upprispade 5 **Wahlenbergii**.

III. Blommor i hufvud, dessa i knippen eller kvast; frö med mycket kort bihang:

a. Blommor hvita eller röda; mellanblad längre än sitt stamled 3 **nemorosa**.

b. Blommor bruna; mellanblad kortare än sitt stamled 2 **silvatica**.

IV. Blommor i ax eller hufvud, dessa i flock eller ensamma:

a. Blad i slidöppningen glatta; hufvud oftast ensamt; fröbihang kort, vårtlikt 8 **arctica**.

b. Blad i slidöppningen ullhåriga; ax (hufvud) oftast i flock; fröbihang stort, kägellik:

1. Inre kalkblad af de yttres längd, 3,5—4 mm, tydligt nående öfver fröhuset:

* Rotstock något krypande, med korta utlöpare; ax 2—5, de yttre hängande; knapp 3—4 gånger längre än sin sträng 9 **campetris**.

** Strån tätt tufvade; ax 5—10, uppräta; knapp af strängens längd 10 **multiflora**.

2. Inre kalkblad kortare och bredare än de yttre, dessa 1,5—2 mm, af fröhusets längd eller kortare:

* Strån tätt tufvade; kalk gulbrun; ax 10—20, nästan alltid skaftade 11 **pallascens**.

** Strån få, löst tufvade; kalk och fröhus svartbruna; ax få, ofta nästan oskaftade . 10 **multiflora** * **nigricans**.

B. Alla eller några blad rännformiga, smala; fröbihang kägellikt:

I. Blommor i hufvud, dessa i knippen eller hufvud:

a. Blomhufvud flera, små och enkla, oftast på böjda, hårfina skaft; kalkblad längre än det mogna fröhuset 6 **arcuata**.

b. Blomhufvud ensamt, toppställt, stort och sammansatt eller därjämte 2—3 på grofva, uppräta eller öfverst böjda skaft; kalkblad af det mogna fröhusets längd 7 **confusa**.

II. Blommor i ax, sammansatt af flera hufvud; fröbihang mycket kort. 12 **spicata**.

1. *L. pilosa* (L.) Willd. — Strån tufvade, 10—30, sällan 40 cm höga; rosettblad talrika, jämbredt lansettlika, uppräta, 8—20 cm × 5—10 mm; stråblad betydligt kortare och smalare; slidöppning ullig; hylsblad kort; blomskafte efter blomningen utstående eller nedåtriktade, 10—15 mm; knippeskafte 15—40 mm; kalkblad ägggrundt lansettlika, svartbruna, med hvit hinnkant, betydligt kortare än det mogna, trekantigt äggformiga, tvärt tillspetsade, gula—gulbruna fröhuset; ståndare $\frac{1}{3}$ kortare än kalken; knappar längre än strängarna; frö klotrundt, 1,5—2 mm, utom bihanget, som är minst hälften så långt. ♀ 4, 5. Vårfryle; dungar a. Sk.-Lpl. — f. pållida *A. Dyring*: skuggform med hvita kalkblad.

2. *L. silvatica* (Huds.) Gaud. — Strå 30—75 cm; rosettblad 13—42 × 1—1,5 cm, randhåriga; stråblad få och små; slidöppning ullig; hylsblad många gånger kortare än blomställningen; blomhufvud 2—5-blommiga, på utstående skaft; kalkblad lansettlika, uddiga, af fröhusets längd; fröbihang mycket litet. ♀ 5, 6. Storfryle; skuggiga ställen. r. Sk. Charlottenlund, förvildad från trädgården.

3. *L. nemorosa* (Poll. 1776) E. Meyer — Rotstock med bruna slidor; strån 30—70 cm; stråblad talrika och långa, 12—30 cm × 3—7 mm; hylsblad af blomställningens längd eller längre; blomhufvud på uppräta grenar, i vipa; kalkblad längre än fröhuset, hvita eller (f. *rubella* Hoppe); rödbrokiga fröhus slutligen brunt, med långt spröt. ♀ 6, 7. Hvittfryle; parker, förvildad eller inkommen med utländskt gräsfrö. Sk. Bl. Sm. Srm. Ner. Ob.

4. *L. parviflora* (Ehrh.). Desv. — Strån 18–30 cm; blad glatta, sällan med ett eller annat hår i brädden, tvärt hopknipna till spets; rosettblad 8–12 cm breda; mellanblad 3–5, deras slidor ganska långt öppna; blomställning klaselik vippa, slutligen 7–15 cm lång, med 2–3 förlängda stamled och hängande vippgrenar från 3–4 fästpunkter; fästpunkternas hufvudaxlar mycket sent begränsade af toppblomma, hvarför blomknoppar nästan alltid finnas äfven sedan de flesta sidogrenarna bära frukter; blommor 2 mm långa; kalkblad svagt hinnkantade, brungula, af långt lansettlika, till sist $\frac{1}{3}$ kortare än det tydligt tillspetsade, rödbruna fröhuset; fruktskal smalt elliptiska; ståndarsträngar dubbel långre än knapparna; frön spolförmiga, bruna. ¶ 7, 8. **Vippfryle**; fuktiga ställen i fjälltrakter. r. Lpm.-Hrj. — f. melanocarpa L. C. Rich.: kalkblad hinnaktiga, genomskinliga; fröhus mörkare.

5. *L. Wahlenbergii* Rupr. — Strån 10–35 cm; rosettblad 4–6 mm breda; mellanblad sällan öfver 2, upptill ersatta af smala högblad; vippa kvastlik, 3–7 cm lång med 1, sällan 2, förlängda stamled; hufvudaxlar tämligen snart begränsade af midtblomma, hvarför frukterna mogna tämligen samtidigt; kalkblad tydligt hinnkantade, föga kortare än det mörkbruna, bredt äggförmiga, knappast spetsiga fröhuset; fruktskal bredt elliptiska; ståndarsträngar af knappens längd eller hälften kortare. ¶ 7, 8. **Jämtlandsfryle**; fjälltrakter. r. Lpm.-Jmt. — Såväl denna som föregående art har ofta dålig frösättning, kännetecknad af smala, skrumpona frön och försämradt frömjöl (tetraedrar ofullständigt utbildade, ej regulära). Enär detta förhållande i högre grad träffar de s. k. mellanformerna än fullt typiska individ, torde möjligen de förra böra förklaras såsom hybrider, hvilka inom detta släkte synas vara alldeles förbisedda.

6. *L. areolata* (Wg.) Sw. — Strån tufvade, fina, 5–15 cm; mellanblad 1–2, deras slidor åtsittande, med tvär eller föga inskuren, ofta ullig mynning, mer eller mindre rännformiga; rosettblad nående $\frac{1}{3}$ af strået, deras slidor purpurröda–violettera, deras skifvor utlöpande i en stickande spets, inrulladt rännformiga, hårbräddade, 1 mm tjocka (ofta utböjda); hylsblad slidlikt eller med svag antydan till skifva; högblad hinnaktiga, rödaktiga, liksom ytterkalken hårbräddade, oftast fransade; blomhufvud 3–5 mm vida, fåblommiga; kalkblad lansettlika, långspetsade, bruna och hinnaktiga, 2–2,5 mm långa; sträng af knappens längd; stift kort; frön omvänt äggrunda–elliptiska med mycket kort bihang. ¶ 7, 8. **Fjällfryle**; torra ställen i fjälltrakter. Lpm.-Hrj. — En spenstig form med små, 2–3-blommiga hufvud på hårfina skaft, f. capillaris Læst.,

förekommer i Jmt.; en gröfre form med större hufvud, hvars mest utvecklade representanter kallas f. subspadicea *Beurl.* synes där vara mera vanlig; den påminner emellertid mera om följande art än om *L. Wahlenbergii*. *L. arcuata* var. *sudético-arcuata* *Rupr.* från Lpm. synes vara än nyssnämnda var., än \times *L. arcuata* \times "nigricans.

7. *L. confusa* *Lindb.* (*arcuata* β *hyperborea* *Hn.* ed. XII) — Strån styfva, grofva, tufvade, 10–20 cm; rosettblad ofta upprätta och nående öfver halfva strået, rännformiga, deras slidor purpurfärgade; stråblad hårbräddade, i början platta, sedan rännformiga, slidmykning ullig; hylsblad slidlikt; det toppställda blomhufvudet starkt kullrigt, 5–8 cm bredt; sidohufvud hälften mindre, på 2–4 cm långa skaft; högblad hinnaktiga, krusiga och fransade; kalkblad trubbad eller mera tvärt tillspetsade; frön elliptiska, med större bihang; för öfrigt som föregående. 4 7, 8. Torra ställen i fjälltrakter. r. Lpm.-Hrj. — Öfvergångsformer, antagligen hybridogena, till föregående och efterföljande art saknas icke; till de förra räknar jag *L. arcuata* var. *latifolia* *Læst.* Bot. Not. 1858 från Jmt., de senare har jag endast sett från Norge.

8. *L. áretica* *Bl.* — Rosettbladens slidor gulbruna, deras skifvor upprätta, 3–5 mm breda, slutande i en trubbig spets; stråblad mycket korta, deras slidor något vidgade med glatt mykning; hylsblad med röd slida och mer eller mindre utbildad, alltid kort och fin skifva; högblad och ytterkalk hinnaktiga, något fransade, men ej håriga; hufvud oftast ensamt, klotrundt eller pyramidformigt, 7–10 mm bredt; kalkblad trubbiga eller föga spetsade, mörkbruna, hinnkantade, betydligt kortare än det nästan klotrunda, svartbruna fröhuset; fröbihang kort; ståndarknappar kortare än strängarna. 4 7. Snöfryle; Lul. Lpm. r.

9. *L. campéstris* (*L.*) *DC.* — Rotstock med korta, bågböjda utlöpare; strån enstaka, glesa, 6–15, sällan 30 cm; blad jämnbreda, såsom unga långhåriga, 2–4 cm breda, utlöpande i en lång, fin, men trubbig spets; stråblad 1–3, deras slidöppning starkt ullhårig; rosettblad 5–9 cm; stråblad 3–7 cm långa; hylsblad örtartade; ax mångblommiga, klotrunda—äggformiga; kalkblad kastanjbruna med hvit hinnkant, aflångt lansettlika och spetsiga; stift ofta längre än fruktämnet; fröhus omvänt äggrundt—klotrundt, svagt trekantigt, med tvär, kort spets; fröbihang af fröets halfva längd. 4 4, 5. Fältfryle; ängar, backar. a. Sk.-Dir. o. Mpd.

10. *L. multiflora* (*Ehrh.*) *Hoffm.* — Rotstock utan utlöpare; strån talrika, 20–60 cm, styfvare och gröfre; stråblad längre; stift af fruktämnets längd; för öfrigt som föregående. 4 5, 6. Skogs-

fryle; skogar, helst barrskog. a. Sk.-Lpm. — f. umbrösa (palléscens *Hoppe*): spädare och finare; kalk vit eller ljusgrön; fröhus gulgrönt; skuggform, ofta förväxlad med följande art; f. congésta (*Thuill.*) *Lej.*: ax oskafade, samlade till ett hufvud.

* *nigricans Koch* — Yttre kalkblad spetsiga, de inre trubbiga med udd, de senare kortare än fröhuset. Är en högfjällsform, skild genom förut nämnda kännetecken från typen, men genom mellanformer med densamma förbunden. Då namnet *sudética* synes vara använt för alpina former af såväl *campestris* och *pallescens* som af ifrågavarande art och då Kochs namn tydligt afser en multiflora-form, har jag valt detta namn, isynnerhet som hos oss endast denna art tyckes nå upp i den alpina regionen.

11. **L. palléseens Wg. (Non Hoppe)** — Lik föregående, men strån lägre (14—40 cm), sirligare och finare; ax kortare och smälare, men rikblommigare, de nedre ofta sammansatta; kalkblad halmgula—ljust gulbruna, sällan rent bruna; knappar af strängens längd eller kortare; stift tydligt kortare än fruktämnet; fröhus gråaktigt, sällan mörkare brunt. 4 5, 6. **Blekfryle; betesmark, torra skogsdungar. r. Lpm.-Sm.**

12. **L. spicáta (L.) DC.** — Strån 12—25 (6—45) cm, 2-bladiga; slidmykning ullig; rosettblad talrika, båg böjda, 3—8 cm x 1—2 mm (hopvikna), sylspetsade, i kanten gleshåriga; ax ofta lutande, 0,8—3 cm långt, bildadt af 3—5 hufvud utan eller med mycket kort skaft; hylsblad kort och fint, brunt; högblad och ytterkalk i spetsen hinnkantade, sargade eller sylspetsade, vanligen hårbräddade; kalkblad äggrundt lansettlika, med vit, i en lång, hårfin spets utlöpande hinnkant, längre än det rundadt äggformiga, kortspetsiga, bruna eller svarta fröhuset. 4 6—8. **Axfryle; torra ställen i fjälltrakter. Lpm.-Dlr och Ågm.** — f. *petræa Læst.*: 6—10 cm hög dvärgform med nästan bladlös stängel och 0,8—1,5 cm långa rosettblad.

97 fam. **Araceæ.** Missnevaxter. (*Kl. 6, 21.*)

Blommor i kolf, ♀ eller ♂ och ♀ på samma stånd; kalk 6-bladig eller saknas; ståndare 6 eller 1 eller af obestämdt antal, omkring 6; pistill 1 med öfversittande fruktämne; frukt bärlik, oftast 1-rummig.

A. Hölster (hylsblad) grönt, svärdlikt, fortsättande stängeln, och kolfven därigenom skenbart sidoställd; kalk regelbunden, 6-talig 1 **Ácorus.**

B. Hölster färgadt, åtminstone nedtill omslutande den toppställda kolfven; blomhylla saknas:

- I. Hölster utbredt, invändigt hvitt; blommor ♀, intagande äfven kolfvens spets 2 **Calla**.
- II. Hölster hopslutet till en lång, gulgrön spetsmössa, nederst ♀, därefter ♂; kolfvens spets utan blommor 3 **Arum**.

1. *Ácorus* L. Kalmus.

A. cálamus L. — Rotstock krypande, tjock, af kryddlik smak; blad glänsande gröna, svärdlika, 1 m×1—2 cm; stängel plattadt trekantig, bladlik, 50—80 cm, med lika långt eller längre, men dubbelt bredare hylsblad; kolf oskaftad, 7—8,5 cm lång, gulbrun; ståndare 6; frukt bärlik, 1—3-fröig, hos oss sällan mognande. 4 7, 8. **Kalmus**; i vatten. r. Sk.-Vrm. Dlr. och Upl. (ej Öl. Gtl.) oftast ursprungligen odlad.

2. *Calla* L. Missne.

C. palústris L. — Rotstock krypande och tjock; stängel 15 cm, trind; blad långskaftade, nedtill med slida och snärp; skifva rundadt hjärtlik, 6—10 cm lång och nästan lika bred, helbräddad, glänsande grön; hölster bredt äggrundt, utvändigt grönt, hastigt smalspetsigt, nästan dubbelt längre än den kortskaftade kolfven; ståndare omkring 6; fruktämnen gröna, sexkantiga, tätt packade, ståndarne därigenom skjutna ur sitt läge och hopade i vinkelhörnen; stift saknas; märke skifligt; bär mångfröigt, till sist rödt. 4 6. **Missne**; kärr. a. Sk.-Lpm. (ej Öl. Gtl.) — f. *longicaúlis* *Svanl.*: rotstock ofvan marken förlängd till en lång stjälk, från hvilrens nedersta bladveck stängeln utgår. Bl. r.; f. *minor* *Behm.*: blad 3—6 cm långa; Hrj.

3. *Arum* L. Munkmössa.

A. maculátum L. — Stamknöl; stängel trind, 15—45 cm; blad långskaftade, nedtill slidlika; skifva äggrund med pillik bas, glänsande ljusgrön, 9—16×6—10 cm, helbräddad med något vågiga kanter; kolf oskaftad, nedtill bärande ♀, bestående af en pistill, därofvän sterila ♀, sedan ♂, bestående af 1 ståndare; hölster 9—18 cm långt; dess öfre, blomlösa hälft klubblik, svartröd; bär fåfröigt, slutligen rödt. 4 5, 6. **Munkmössa**; fuktiga löfskogar. r. Sk.

98 fam. **Lemnaceæ.** Andmatväxter. (Kl. 21.)

Små simmande vattenväxter, liknande sammanhängande blad, men i verkligheten utgörande skiflika stammar utan blad, på undre sidan bärande vattenrötter och i kanten blommor; blommor tre tillsammans inom ett hvitt hinnaktigt, 2-flikadt hölster nämligen 2 ♂, hvardera endast bestående af 1 ståndare med sträng och 4-rummig knapp och en ♀, bestående af en pistill med tydligt skildt fruktämne, stift och märke; frukt än enrummig, enfröig, nötlik, än flerfröigt fröhus. (Blomman uppfattades förr som ♂ med hylle och fördes till kl. 2. ordn. 1.). Endast ett släkte. Den första arten växer ofta ensam, de öfriga 3 ofta tillsammans, alla blomma sällan.

Lemna L. Andmat.

A. Stam aflångt lansettlik med skaftlik bas, före blomningen nedsänkt; flera sammanhängande. . . . 1 **trisúlea**.

B. Stam rundad, äfven före blomningen flytande; endast 2—3 sammanhängande:

I. Stam undertill ljusgrön, med en enda vattenrot:

a. Stam undertill halfklotformigt uppsväld. . . . 3 **gibba**.

b. Stam nästan platt. 2 **minor**.

II. Stam undertill brunröd, med flera, knippevis utgående vattenrötter 4 **polyrhiza**.

1. **L. trisúlea L.** — Stam spjutlik, 6—12×3 mm, ofta mörkgrön, mot spetsen sågtandad, vid blomningen ljusare, äggrundt lansettlik; ståndarsträng cylindrisk; frukt 1-fröig, nötlik; rot ensam, kort. 4 6, 7 (endast få gånger anträffad i blom). Spjutandmat; bäckar, stillastående vatten. a. Sk.-Lpm.

2. **L. minor L.** — Stam omvänt äggrund-cirkelrund, 2—3 mm, nervlös, ofvan ljusgrön, undertill något blekare; rot intill 8 cm; för öfrigt som föregående. 4 6—8. Enrotsandmat; stillastående vatten. a. Sk.-Vb.

3. **L. gibba L.** — Stam bredt omvänt äggrund, ofvan ljusgrön eller svagt ljusröd, undertill blek eller svagt ljusröd; rot intill 12 cm; ståndarsträng nedtill smalare; frukt 2—7-fröigt fröhus. 4 6—8. Blekandmat; vattengrafvar, pölar. Sk.-Vb.

4. *L. polyrhiza* L. — Stam nästan cirkelrund, på båda sidor platt, flernervig, ofvan mörkgrön eller brunaktig, 6—9 mm; blommande exemplar mindre; rötter 3—många i hvarje knippe, 3—6 cm långa; ståndarsträng nedtill smalare. ♀ 6—8 (ytterst sällan blommande). Knipprottsandmat; stillastående vatten. Sk.-s. Norrl.

99 fam. Cyperaceæ. Starrväxter.

Halfgräs med oledadt, ej ihåligt, ofta 3-kantigt strå och 3-sidigt ställda blad med slutna slidor; blommor i ax, ♂ eller enkönade; hulle borst- eller hårlig kalk eller saknas; ståndare 3, sällan 2, med uppräta (ej balanserande) knappar; pistill med öfersittande fruktämne, 1 stift och 3—2 märken; frukt nöt.

A. Blomhulle bestående af hvita—rödaktiga hår, som snart nå öfver axfjällen 6 *Erióphorum*.

B. Blomhulle ej bestående af hår:

I. Blommor ♂, med borstlik kalk eller utan hulle; nöt endast skyddad af axfjället:

a. Blad fint taggsågade 3 *Cládium*.

b. Blad ej taggsågade (ofta outvecklade, slidlika):

1. Ax ensamt, litet, enkelt 5 *Scirpus*.

2. Ax flera, oftast bildande en tät gyttning:

* Axfjäll allsidigt ställda, ax därigenom nästan trinda:

† Nedre axfjäll tydligt mindre än de öfre . . 4 *Rhynchóspora*.

†† Nedre axfjäll af de öfres längd eller längre . . 5 *Scirpus*.

** Axfjäll i två rader, ax därigenom tydligt plattade:

§ Ax mångblommiga, utspärrade; strå trekantigt; ⊙; utan kalk 1 *Cyperus*.

§§ Ax fåblommiga, tätt sammanslutna; strå trindt; ♀; kalkborst 1—6 2 *Schoenus*.

II. Blommor enkönade:

a. Mellan nöten och axfjället ett flasklikt gömme, fullständigt inneslutande nöten 9 *Carex*.

b. Nöt ej omsluten af ett flasklikt gömme:

1. Ax ensamt, toppställdt, cylindriskt; ♂ och ♀ tillsammans 7 *Elyna*.

2. Ax 4—6, hvar och ett nedtill med ♀, upptill med ♂ 8 *Kobresia*.

1. *Cyperus Tourn.* *Cyperus.*

C. fuseus *L.* — Strån flera, skarpt trekantiga, gulgröna, bågformigt uppstigande från bladrosetten, 3—15, sällan 20 cm höga, själva bladlösa; blad i början något rännformiga, sedan platta, 1—3 mm breda, gulgröna; hylsblad tre, olika långa, örtartade, öfverskjutande axen; ax talrika, 3—6 × 1—1,5 mm, än oskafade i ett enkelt hufvud, än bildande en af hufvud sammansatt flock; axfjäll svartbruna med grön medelnerv, 1 mm långa, något öfverskjutande de tresidiga, i bägge ändar spetsiga nötterna; ståndare vanligen 2; märken 3, gatta. ☉ 9, 10. **Dvärgcyperus**; insjöstränder, diken. *r. Sk. Gtl. Ög.* — *f. villescens Hoffm.*: axfjällens gröna midtparti bredare, dess kanter ljusare bruna; skuggform, växande bland säf. *Sk. Råbelöfssjön.*

2. *Schoenus L.* *Schoenus.*

Blågröna, tätt och rikt tufvade sumphalfgräs med röda—svarta, glänsande slidor och toppställda, af ax sammansatta hufvud; ståndare 3; märken 3; nöt trekantig, hårdskalig.

A. Hufvud bildadt af 5—10 ax; dess nedersta hylsblad snedt utstående, 2—10 gånger längre än hufvudet 1 **nigricans.**

B. Hufvud bildadt af 2—3 ax; dess nedersta hylsblad upprikt, (i stråets förlängning), af hufvudets längd 2 **ferrugineus.**

C. Hufvud bildadt af 3—5 ax; dess nedersta hylsblad upprikt, af hufvudets dubbla längd \asymp **ferrugineus** × **nigricans.**

1. **S. nigricans** *L.* — Strå 25—45 cm; strå- och rosettbladens skifvor tämligen likformiga, trekantigt rännformiga, 0,5—1,5 mm tjocka, af stråens halfva längd eller längre; öfversta stråbladets skifva af stråets bredd, 10—20 cm lång, betydligt längre än sin slida; axfjällens midtnerv sträf; kalkborst 3—5, kortare än den trekantiga, hvitkaliga, 1,5 mm långa nöten; denna utan kvarsittande stiftbas. 4 6, 7. **Storsehoenus**; kalkkärr. *r. Öl. Gtl.*

2. **S. ferrugineus** *L.* — Strå 15—30 cm; blad 5—8 gånger kortare än stråen; öfversta stråbladets skifva mycket smalare än strået, 1—2 cm lång, mycket kortare än sin slida; axfjäll glatta;

kalkborst vanligen 6, längre än frukten; denna 1–1,3 mm lång, med kvarsittande stiftbas. ¶ 6, 7. *Lillsehoenus*; kalkkärr. r. Sk.-Jmt. och Vb. — \times ferrugineus \times nigricans: stråbladens skifvor än många gånger kortare än strået, än hälften så långa, oftast längre än sina slidor och något smalare än stängeln. Gtl. Öl. r.

3. *Cladium* Patr. Browne. Ag.

C. mariscus (L.) R. Br. — Rotstock krypande; strån trinda, tjocka 0,6–1,5 m, bladiga, med 2–3 utbildade stamled under blomställningen; blad kölade, blågröna, 7–10 mm breda; ax bruna, 4 mm långa, samlade till hufvud; dessa bildande klasar eller kvast; hylsblad långa, örtartade; de 3 nedre axfjällen tomma, de 2 öfre med blommor, af hvilka den nedre ofta är ♂, den öfre ♀; kalk saknas; ståndare och märken 2–3; nöt 3–3,5 mm, glänsande brun. ¶ 7, 8. Ag; kalkkärr. r. Sk.-Bh. och Ög. (ej Hall.) Gstr.

4. *Rhynchospora* M. Vahl. Näbbfrö.

Små, fina halfgräs med bladigt, 3-kantigt strå och sträfva, tråd-fina, rännformiga, eller jämbreda, platta blad; axfjäll spiralställda, de 3–4 nedre utan, de 2–3 öfre med blommor; kalkborst sträfva; ståndare 3 eller 2; märken 2; stiftets bas kvarsittande och nöten därigenom näbbad.

A. Småax hvita, sittande i jämnhöjd i flocklikt hufvud; strån löst tufvade utan utlöpare 1 alba.

B. Småax bruna, ställda öfver hvarandra i 1–2 sammansatta ax; rotstock med utlöpare 2 fusca.

1. *R. alba* (L.) Vahl — Strå 15–35 cm; hylsblad härfint, af blomställningens längd eller något längre; axfjäll äggrundt lansettlika, spetsiga, slutligen stötande i rött; kalkborst 9–13, af nörens längd eller kortare, deras taggar nedåtvända; ståndare vanligen 2. ¶ 6–8. Snönäbbfrö; kärr, mossar. Sk.-Lpm.

2. *R. fusca* (L.) Roem. & Sch. — Strå 10–25 cm; hylsblad platt, långt öfvernående blomställningen; axfjäll trubbiga med udd, bruna; kalkborst vanligen 6, dubbelt längre än nöten, deras taggar uppåtvända; ståndare vanligen 3. ¶ 7, 8. Rostnäbbfrö; kärr, mossar. Sk.-s. Norrl.

5. *Scirpus Tourn.* Säf. *)

Ax än ensamt, toppställdt, än flere, skenbart sidoställda, bildande knippe eller tvåsidigt sammansatt ax; axfjäll tegellagda, det eller de 2 nedersta större än de öfversta och ofta utan blommor; dessa ♂; kalkblad 1—8, inneslutna, borstlika eller inga; ståndare vanligen 3; märken 2—3; kärr- eller vattenväxter.

A. Ax flere tillsammans i terminala eller skenbart sidoställda knippen eller ax, omgifna af utvecklade stödblad:

I. Stråblad utvecklade, med stor, oftast platt skifva; hylsblad likformiga, platta; axsamling tydligt toppställd:

a. Ax i grenigt, oftast yfvigt knippe:

1. Strå trubbigt, trekantigt; knippe mycket rikt förgrenadt; axfjäll hela, trubbad:

* Ax 6—8 mm långa, ensamma (sällan 2 tillsammans); axfjäll utan udd 2 *radicans*.

** Ax 3—5 mm långa, 3—5 tillhopa i hufvud; axfjäll med udd 1 *silvaticus*.

2. Strå hvasskantigt; ax 10—30 mm långa, i föga grenigt knippe; axfjäll 3-spetsade 3 *maritimus*.

b. Ax sammansatta till 2-sidigt ax:

1. Blad halftrinda, okölade; småax mörkbruna, inneslutna i hylsbladet 4 *rufus*.

2. Blad rännformiga, uppåt kölade; småax ljusbruna med grönt, ej omslutna af hylsbladet 5 *compressus*.

II. Stråblad slidlika eller delvis med smal, halftrind skifva; nedersta hylsbladet störst, styft upprätt:

a. Ax tvåsidigt sammansatt, toppställdt eller skenbart sidoställdt; strå litet 4 *rufus*.

b. Ax i knippe eller hufvud, skenbart sidoställda; strå mycket långt:

1. Strå 0,5—2 m; ax talrika, på förlängda knippegrenar; axfjäll urnupna, med udd i midten:

* Strå trindt:

† Strå rent grönt; axfjäll utan glandler 6 *lacustris*.

*) Med benägen tillåtelse har för behandlingen af detta släkte lagts till grund ett af D:r Hj. Nilsson till förf:s förfogande ställdt manuskript.

- †† Strå blågrönt; axfjäll med tät, rödå glandler 7 *Tabernæmontani*.
 ** Strå tydligt trekantigt 8 *carinatus*.
 2. Strå 5—15 cm; ax 4—1, oskaftade; axfjäll ej urnupna 9 *setaceus*.

B. Ax ensamma:

- I. Stjälk meterlång, mångbladig, simmande; bladskifvan längre än slidan 10 *fluitans*.
 I. Stjälk upprät (under vatten eller på land), vanligen 3—25 cm, 2—6-bladig; blad slidlika eller med skifva kortare än slidan:
 a. Strån späda, spensliga; slidor otydliga, hinnaktiga:
 1. Strå nästan rakt; ax svartbrunt, spetsigt . . . 11 *aeiculáris*.
 2. Strå utböjdt; ax gröngult, trubbigt 12 *párvulus*.
 b. Strån tämligen grofva och fasta; slidor tydliga, fasta, örtartade:
 1. Nedersta axfjället längre än halfva axet; nöt med spetsig stiftbas:
 * Alla stråslidor utan bladskifva 13 *pauciflorus*.
 ** Öfre stråslidor med kort bladskifva 17 *cæspitósus*.
 2. Nedersta axfjället kortare än halfva axet; nöt med löklik stiftbas:
 * Nedersta axfjället djupt urnupet; nöt hvasst 3-kantig; märken 3 16 *multicaúllis*.
 ** Nedersta axfjället helbräddadt; nötens utsida kullrig; märken 2:
 † Strå löst, blågrönt, nästan glanslöst; de nedersta 2 axfjällen mötande hvarandra i stråets midtaxel 14 *palústris*.
 †† Strå fastare, glänsande gräsgrönt; det nedersta axfjället näende kring hela stråets omkrets 15 *uniglúmis*.
 1. *S. silváticus* *L.* — Strån uppräta, 0,3—1 m med flere utbildade stamled från en krypande rotstock; blad ljusgröna, kölade och något rännformiga, 20—43 cm × 7—20 mm; stödblåd 3—flera, lika mellanbladen; blomställning kvastlik, dess grenar sträfva; ax oskaftade; axfjäll ovala, mörk—brungröna, längs midten blekgröna, utan hinnkant; kalkborst något längre än nöten, raka och sträfva; nöt 1 mm lång, grön eller vitgul, trekantig. 4 6, 7. Skogssäf; fuktiga ställen. a. Sk.-Vb. (ej Öl. Gtl. Hrj.).
 2. *S. radicans* *Schkuhr* — Några strå sterila, rotsläende; blomställningens grenar glatta; ax spetsiga, de sidoställda skaftade; kalkborst 2—3 gånger längre än den omvänt äggrunda

nöten; för öfrigt som föregående. 4 7. Rotsåf; fuktiga ställen. r. Vrm. (*H. Fröding*).

3. *S. maritimus* L. — Strå 0,35—1 m, nedom midten bladigt; blad rännformigt kölade, långspetsade, ljusgröna, 15—40 cm × 4—7 mm; hylsblad 1—2, åtminstone det nedre likt mellanbladen, öfverskjutande blomställningen; denna skaftade eller oskaftade hufvud af aflånga—äggrunda, sällan klötrunda ax; axfjäll elliptiska, bruna, utan hinnkant; kalkborst 4, olika långa, sträfva, kortare än nöten; märken 2—3; nöt 3 mm lång, grönbrun, omvänt äggrund. 4 7, 8. Hafssäf; stränder. a. Bh.-Sk.-s. Norrl. — f. *macrostachys* (*Willd.*): ax förlängda, 2—3 cm långa; f. *compactus* (*Hoffm.*): alla ax oskaftade, rundadt ovala; f. *monostachys* (*Sonder*); ax ensamt; ört vanligen mycket låg och spåd.

4. *S. rufus* (*Huds.*) *Schrad.* — Rotstock krypande; strån radvis, vanligen 10—30 cm, blott nedtill bladiga; blad 1—3, af stråets bredd; axsamling 1—2 cm lång; småax 3—6, oskaftade, 2—3-blommiga; hylsbladet sällan öfverskjutande axsamlingen; axfjäll bredt äggrunda, spetsiga, 3-nerviga, mörkbruna; kalkborst 0—6, kortare än nöten, lätt affallande, håriga; märken 2; stift af nöten längd; nöt spolförmig, 3—4 mm lång, tillspetsad. 4 6, 7. Brunssäf; gräsbevuxna stränder. Bh.-Sk.-Rosl. — f. *balticus* *F. Aresch.*: strå bladigt ofvan midten; f. *bifolius* *Wallr.*: hylsblad 2, det ena långt öfverskjutande axen.

5. *S. compressus* (*L.*) *Pers.* — Blad talrika, 2—5 mm breda, ofta bredare än strået; axsamling omkring 3 cm lång, plattare än hos föregående, bildad af 6—12 oskaftade, 6—9-blommiga småax; stödblåd 2, det yttre utdraget till en bladlik udd; hylsblad stundom längre än axsamlingen; axfjäll ljusbruna med grön ryggköl, 3-nerviga, äggrundt lansettlika; kalkborst 6, 2—3 gånger så långa som nöten; nöt omvänt äggrund, tvärhuggen, 2 mm lång, mörkt gråbrun, glänsande. 4 6—8. Starrssäf; sumpig gräsmark. Sk.-Dlr. och Gstr. (ej Vrm. Dal.)

6. *S. lacustris* L. — Störst och kraftigast af våra arter; rotstock krypande; strå trindt, finstrimmigt, 8—3,6 m, gräsgrönt, nedtill 1—1,5 cm tjockt; stråslidor ljusröda, vanligen 4, den öfversta med en 5—15 cm lång, rännformig skifva; hylsblad vanligen af blomställningens längd; denna bildad af skaftade och oskaftade hufvud af 1 cm långa, äggformiga, rostbruna ax; axfjäll starkt hårbräddade; kalkborst 6, af nöten längd, med nedåtriktade hår; ståndarknappar i spetsen håriga; nöt 2 mm, bredt omvänt ägg-

formig, i tvärsnitt trubbigt trekantigt; märken 3. 4 7. Sjösåf; vatten. a. Sk.-Lpm.

7. *S. Tabernæmontani* Gmel. — Strå 0,5—1,2 cm, nedtill tjockare; slidor oftare utan skifvor; ax kortare; axgyttringar oftare oskaftade; axfjäll mindre håriga i kanten; ståndarknappar glatta; märken 2; frukt i tvärsnitt plankonvex; för öfrigt som föregående. 4 7. Gråsåf; längs kusten, sällan inne i landet. Bh.-Sk.-s. Norrl. — f. *digynus* Lönnr. är endast en spenslig form af denna art.

8. *S. carinatus* (Sm.) Hu. fl. — Strå af en gåspennas tjocklek, 0,3—1 m högt, nedtill trindt, med mera gulbruna slidor, upp till trubbigt trekantigt; ax få och små, oskaftade eller kort skaftade; axfjäll med få glandelprickar; kalkborst betydligt sträfvare och längre än hos föregående; nöt smalare. Otl. Silte (*R. Matsson*). Synes mig vara skild från föregående, bland hvilken den växer; det synes deremot ovisst, om den verkligen är *S. carinatus* Sm.

9. *S. setaceus* L. — Rotstock skjutande tätt tufvade, ofta båg böjda, 2—10 cm långa (sällan längre), refflade, grågröna strån; slidor purpuröda; hylsblad upptill borstlikt, oftast nående öfver axen; ax äggrunda, 2—5 mm långa, axfjäll än bruna, än hvita med grön rygg, kortuddiga; kalkborst saknas; ståndare 2—1; märken 3; nöt kullrig, 0,5 mm lång, oftast rödbrun med täta längdspringor. 4 7, 8. Borståf; öfersvämmade ställen. r. Sk.-Bh. och Sm. (ej Öl.) — v. *clathratus* Rchb.: nöt äfven med tvärstrimmor; uppgifven för Danm.; bör eftersökas hos oss.

10. *S. fluitans* L. — Stjälkar 1,5—3 m, (liksom hela växten) gröna, upptill gaffelgreniga, jämte rosettbladen bildande täta tufvor; axskäft 3—10 cm långa, bärande ett utbildadt blad med jämbred, 1—2 mm bred skifva; ax äggformigt, 2—4 mm långt, 3—7-blommigt; alla axfjäll blombärande, äggrunda, gröna med hvit, rödbrun eller violett hinnkant; kalkborst saknas; märken 2; nöt omvänt äggformig, matt brungrön, glatt, med 2 skarpa kanter. 4 7, 8. Flytsåf; åar. r. Hall. Sm. Vg. Vrm. — f. *terrestris*: krypande på land, hvarvid den eljest simmande stjälken tjänstgör som rotstock; till utseendet mycket olika typen.

11. *S. aciculæris* L. — Strån fina och spensliga, genom rotstocken sammanhängande i täta mattor, 2—10 cm höga, jämntjocka, gräsgröna: utlöpare stråbärande, utan knölar; alla axfjäll hysande blommor, det nedersta (= hylsbladet) kortare än halfva axet; ax 2—5 mm långt, 4—11-blommigt; kalkborst inga eller

2—4, korta, snart affallande; märken 3; nöt hvitaktig, trind, med tydliga längdåsar, talrika fina tvärstrimor och liten, men tydligt afsnörd stiftbas. 4 7, 8. *Nålsåf*; fuktiga ställen eller i vatten. a. Sk.-Lpm. — Landformen, α genuinus: strån trådfina och borstlika, ogenomskinliga, reffladt 4-kantiga, mörkgröna; stråslidor nedtill purpurröda, den öfre stor och fäst, upptill vidgad, men med trängre, snedskuren mynning; undervattensformen, β submersus *Hj. Nilsson*: strån gröfre, men svagare, ofvan vattnet hopfallande, med genomskinliga inre längd- och tvärväggar, trinda, rent gröna, nedtill hvitaktiga; stråslidor hvita och hinnaktiga, knappast urskiljbara, tätt åtsittande; ax sällan utvecklade, smalt grönt och tomt; mycket svår att skilja från följande.

12. *S. parvulus* *Roem. & Sch.* — Stånd ej sammanhängande; strån 5—10 på hvarje, fina och spensliga, 3—4, sällan 5 cm höga, nedtill uppblåsta, mot spetsen starkt utåtböjda, matt brungröna; rotstock ettårig med utlöpare och öfvervintrande knölar; nedersta axfjället utan blomma, kortare än halfva axet; nöt gulgrå, trekantig, slät, med nedtill ej afsnörd stiftbas; kalkborst 6, kvarsittande, nående öfver nöten; märken 3. Liknar en liten *Isoetes* med strå af föregående. 4 7—9. *Dysåf*; på dybotten i lugna, grunda hafsvikar. r. Sk. Bl. Öl.

13. *S. pauciflorus* *Lightf.* — Rotstock (ettårig?) med utlöpare och öfvervintrande, knölformiga knoppar, stora som nötter; strån 5—10 tillsammans, styfva och fasta, trinda och ogenomskinliga, gulgröna, 10—30 cm; stråslidor 2, nedtill svartbruna; ax 5—8 mm långt, äggformigt, i början svartbrunt, sedan ljusare af axfjällens hvita hinnkanter; axfjäll spetsiga, kölade, alla hysande blommor; kalkborst 6, bruna, kvarsittande, sträfva af nedåtriktade hår; märken 3; nöt glänsande, grågrön, skarpt trekantig, 2 mm lång, omvänt äggformig, med uddspetsig, svart, ej afsnörd stiftbas. 4 6—8. *Tagelsåf*; fuktig gräsmark, torfjord. a. Sk.-Norrl. — f. minor *Schrad.*: strån bågböjda, endast 3—5 cm höga, med smalare ax.

14. *S. palustris* *L.* — Krypande rotstock med än tufvade, än långt åtskilda, blågröna, glanslösa, 5—50 cm höga strån med två mörkbruna, tvärhuggna, slutna slidor utan skifva; de 2 nedersta axfjällen gröna med rundad, bred hinnkant, utan blommor, slutligen flera gånger kortare än det vanligen utdraget spolförmiga axet, de öfriga mot axets spets allt smalare och spetsigare, gråbruna med bred ljus ryggnerf och breda, hvita hinnkanter; kalkborst 4, nående öfver stiftbasen; märken 2; nöt starkt kullrig, oval eller päronlik, gulbrun—gul, ofta finprickig. 4 6—8. *Knapp-*

säf; fuktiga ställen, a. Sk.-Lpm. — Var. major *Beck. Fl. Frankf.*: strån ända till 1 m höga, med 2 cm långa ax; i sjöar; liknar på afstånd *S. Tabernæmontani*; var. arenarius *Sonder*: strå lågt, halft nedliggande, bågböjdt, mörkare grönt med ovalt—klotrundt ax; liknar mycket följande art, tillsammans med hvilken den ofta växer.

15. *S. uniglumis Link* — Strå spensligt och styft, 5–30 cm; slidor mörkbruna, mera glänsande; axfjäll mörkbruna med smal, ljusare ryggnerf och smalare hinnkant, mera trubbiga, det nedersta utan blomma, med bred, svart hinnkant, nästan kretsrundt, det nästa likt de öfriga, med eller utan blomma; kalkborst ej nående öfver stiftbasen; nöt mera punkterad; för öfrigt som föregående; fuktiga ställen. Sk.-Lpm. — v. pumilus *Boenn.*: strån låga, 5–9 cm, styfva, bågböjda, mera tufvade; ax kortare; liknar *S. pauciflorus*.

16. *S. multicaulis J. E. Sm.* — Rotstock kort, men med utlöpare; strån tätt tufvade, gulgröna, ihåliga, 15–60 cm; slidor snedskurna och kort uddspetsade; ax ljusbrunt, dess nedersta fjäll kretsrundt, bredt hinnkantadt, det nästa utdraget äggrundt, tvärhugget, bägge utan blommor; de öfriga trubbiga, bruna, med grön midtnerv och hvit hinnkant; kalkborst 6; märken 3; stiftbas 3-kantig, otydligt afsnörd; nöt olivgrön—svartbrun, med 3 kullriga sidor och 3 ribbor mellan dem. 4 6–8. Skogssjöar. r. Sk.-Vg. Bl. Upl.

17. *S. cæspitosus L.* — Rotstock utan utlöpare, med korta, uppräta grenar, utsändande ytterst täta strån; de 2 nedersta axfjällen af hela axets längd, helt omfattande, försedda med grof, tunglik udd; nöt mörkt brungrön, hoptryckt, svagt trekantig, med liten, ej afsnörd stiftbas; slidor 5–flera, den öfversta grön med 5–10 mm lång, trådsmal skifva, de nedre glänsande, gulgrå, utan skifva; ax 3–5 mm långt, brunt, 3–5-blommigt; kalkborst glatta, längre än nöten; stift förlängdt, trådlikt. 4 5–7. Tufsäf; mossar, hedar. a. Lpl.-Sk. (ej Öl.). — Nyligen har *E. Palla*, hufvudsakligen på grund af anatomiska olikheter, uppdelat denna art i 2, *S. germanicus* och *S. austriacus*. De yttre kännetecknen skulle hämtas från öfversta ståslidans mynning, som hos den förra är rostbrun och bredt hinnkantad, hos den senare hvitgul eller ljusbrun, smalt hinnkantad; vidare är sidan hos den förra mera uppblåst och upptill längre inskuren än hos den senare. Hos oss synas emellertid dessa kännetecken föga konstanta.

6. *Eriophorum L. Dun.*

Ståndare 3; stift trådlikt; märken 3; frukt sammantryckt, trekantig.

- A. Kalkhår 4–6, slutligen starkt slingrade; rosettblad saknas; strå sträfft; ax ensamt, håren oberäknade, 4–6 mm långt . 8 *alpinum*.
- B. Kalkhår talrika, raka eller nästan raka; rosettblad stora; strå glatt; ax 8–25 mm långa:
- I. Ax ensamt, toppställdt och upprätt, utan hylsblad:
 - a. Rotstock kort, utan utlöpare, strån därför i täta tufvor; 2–3 stråled förlängda; nöt utan eller med omärkligt spröt:
 1. Nöt grågrön, den breda sidan 2×1 mm, omvänt ägggrund; nedre blombärande fjäll 3–5 mm breda, deras spets genomskinlig 4 *vaginatum*.
 2. Nöt gulbrun, dess breda sida 3×1 mm; nedre blombärande fjäll 1,5–2 mm breda, deras spets blysvart . . 5 *callithrix*.
 - b. Rotstock krypande, med utlöpare, strån därför spridda; endast 1 stråled förlängd; spröt förlängd:
 1. Ullhufvud bredt omvänt äggformigt, rödgult . 6 *russolum*.
 2. Ullhufvud halfklotformigt, snöhvitt 7 *Schéuchzeri*.
 - II. Ax flera, alltid några skaftade och till sist hängande, med hylsblad:
 - a. Strå trindt; axskäft glatta eller med obetydligt sträffa kanter; nöt svart, vingkantad, med spröt, nästan spolförmig 1 *polystachyum*.
 - b. Strå trekantigt; axskäft rundtom sträffa eller finhåriga:
 1. Stråblad platta, 2–9 mm breda; axfjäll 1-nerviga; nöt brun, trekantig, utan spröt, dess sidor omvänt ägg-runda 2 *latifolium*.
 2. Stråblad trekantiga, 0,5–1 mm breda; axfjäll flernerviga; nöt vitgul, utan spröt, platt, dubbelkölad 3 *gracile*.
1. *E. polystachyum* L. p. p. (*angustifolium Roth*) — Rotstock med korta utlöpare, bärande årets rosettblad; strå 20–50 cm, omgifvet af långa, visnade rosettblad från förra året och bärande vanligen 2 rännformiga-platta, kölade, 5–15 cm långa, 3–6 mm breda, i en trekantig spets utlöpande mellanblad, som ofta äro längre än sina stamled; hylsblad vanligen 3, nedtill svartbruna, slidlika, åtminstone ett med grön skifva af 1–6 cm:s längd; ax 3–6, på glatta skaft; axfjäll 1-nerviga, från smalare bas utvidgade till midten och därifrån afsmalnande till en genomskinlig spets; ullhufvud omvänt ägggrundt, till sist 4–5 cm långt. 4 5, 6. **Ängsdun; kärrängar.** a. Sk.-Lpm. — Med afseende på blommornas beskaffenhet finnas 3 former, nämligen tvenne ♂ med klubblika ax, f. *androdynamicis*, med 5 mm långa knappar och märken längre än stiftet, f. *gynodynamicis*, med 3 mm långa knappar och märken mycket kortare

än stiftet, samt en ♀, f. *femineum*, med smalt spolförmiga ax. Med afseende på de vegetativa organen urskilja vi: v. *triquetrum* *Fries*: (troligen omfattande äfven \times *gracile* \times *polystachyum*): strå 15–20 cm; stråblad till större delen trekantiga; på de ställen, där författaren iakttagit den, Mpd. Sidsjö och Tunom är den en ♀, förrådande omisskännlig likhet med *E. gracile*; v. *minus* *Ands.*: ax ensamt eller flere, mycket kort skaftade, därför sammanflytande till hufvud. Mpd. Alnön, Carlsvik; v. *elätius* *M. & K.* (troligen omfattande \times *latifolium* \times *polystachyum*): strå 5–70 cm, dess blad jämförelsevis korta och breda; axskäft kantiga, längs kanterna något stråfva.

2. *E. latifolium* *Hoppe* → Rotstock kort, utan utlöpare, strån därför tufvade; blad platta, glänsande, lifligare gröna än föregående, kölade, med kort, trekantig spets; mellanblad vanligen 3, 4–12 cm långa, kortare än sina stamled; strå sirligare, 30–60 cm långt; hylsblad sällan öfver 3 cm; ax 5–12, på refflade skaft; axfjäll blombärande, spetsiga; ullhufvud till sist omkring 3 cm långt. 4 5, 6. Sprättdun; kärrängar. Sk.-Vb. och Jmt. — v. *congestum* *Uechtr.*: ax 4–6, oskaftade eller mycket kort skaftade. Mpd. Myrnäs på Alnön.

3. *E. gracile* *Koch* — Rotstock krypande, med utlöpare; strån mera spridda, fina, 15–40 cm; mellanblad 1,5–4 cm, många gånger kortare än sina stamled; rosettblad borstfina; hylsblad 1,5–3 cm; småax 3–4, de flesta uppräta; blombärande axfjäll trubbiga, grönaktiga, till sist bruna; ullhufvud strutlikt, omkring 2 cm långt. 4 5, 6. Myrdun; djupare kärr och myrar. Sk.-Lpm (ej Öl.).

4. *E. vaginatum* *L.* — Strån upptill trekantiga, 15–45 cm, med 1–2 uppblåsta slidor utan skifva; rosettblad trädfina, 0,5–1 mm tjocka, rännformigt hopvikna, därför trinda–trekantiga, till stort antal samlade kring hvarje strå; blomax 1,5–2,5 cm, kägellik eller äggformigt; ullhufvud nästan klotformigt, 3–4 cm långt; axfjäll från hvit, smalare bas utvidgade till midten och därifrån triangulärt afsmalnande till spets, de nedre till större eller mindre antal sterila; nöt begränsad af 2 starkt konkava, smala, och en svagt kullrig, bredare sida. 4 4, 5. Tufdun; kärr, mossar. a. Sk.-Lpm.

5. *E. callithrix* *Cham.* — Strå finare och högre, sällan under 40 cm, nästan trindt, upptill föga trekantigt; en stråslida oftast med örtartad skifva; ull svagt gulröd; axfjäll utom vid basen blyfärgade; för öfrigt som föregående. 4 5, 6. Gulddun; myrar i fjälltrakter. r. Norrl.

6. *E. russéolum* *Fr.* — Strå trindt, slankigt, 15–45 cm, nedtill bärande 1–2 tilltryckta, närmade slidor med eller utan bladämne; rosettblad på tvären ledade, rännformigt hoprullade, därför

trinda, 2 mm tjocka; axfjäll svartgrå-blyfärgade, ljuskantade; nöt grågrön, trekantig, 3 mm lång (oberäknadt det 0,5 mm långa sprötet), dess bredare sida nästan lansettlik, dock upptill något bredare och afrundad. 4 6. Rostdun; myrar i fjälltrakter. r. Lpm. — *f. rufescens* *Ands.*: ull brandgul; antagligen liksom *f. candidum* *Norm.* en \times *russéolum* \times *Schéuchzeri*; *E. aquatile* *Norm.* synes vara \times *cállithrix* \times *russéolum*.

7. *E. Schéuchzeri* *Hoppe* — Strå styft, i allmänhet lägre, 15–30 cm, för öfrigt som föregående. 4 5, 6. Snödun; kärr i fjälltrakter. a. Lpm.-Dlr. — *f. médium* *Ands.*: ull svagt rödaktig. De kännetecken, som i allmänhet anföras på denna och föregående art, särskildt de, som hämtas från axfjällen, äro i hög grad otillförlitliga, och talrika mellanformer finnas mellan dessa, liksom mellan de öfriga arterna. Först när det blir känt, om dessa äro varieteter eller hybrider och när de här antagna arternas könsförhållanden blifvit utredda, kan släktet erhålla en tidsenlig behandling. Den nyss omnämnda *f. médium* anses af dess auctor (Bot. Not. 1857) såsom en mellanform mellan *vaginatatum* och *Schéuchzeri*, m. n. färger på dess ull tyder ju tydligen på släktskap med *russéolum*.

8. *E. alpinum* *L.* — Strån 10–20 cm, slutligen intill 30 cm långa, trekantiga, ställda i täta rader och nedtill omgifna af tilltryckta slidor, af hvilka den öfversta bär en borstlik, 5–10 mm lång skifva; ax fåblommigt, gulbrunt, dess nedersta fjäll af axets längd, uddbärande, de öfriga korta, aflångt äggrunda, trubbiga, bruna med grönaktig rygg; ståndare 2–1; nöt brun, trekantig med udd, dess sidor omvänt äggrunda; ullpensel omkring 2,5 cm lång. 4 5, 6. Krusdun; mossar, kärr. a. Sk.-Lpm. — Före ullens framstickande förvillande lik *Scirpus cæspitosus*, men lätt skild genom det trekantiga, stråfva strået.

7. *Elyna* *Schrad.* *Elyna.*

Det toppställda axet bestående af 8–15 småax, hvart och ett bestående af ett axfjäll, ett ♀-fjäll med en pistill och vid sidan därom en något skaftad ♂, bildad af ett mindre axfjäll och 3 ståndare; stift 1; märken 3.

E. Bellardi *All.* (1785) — Strån 15–30 cm höga, släta och kantiga, trådfina och spensliga, med endast ett utbildadt stamled, nedtill omgifna af 2–3 bladbärande, med strået samtida slidor och med talrika, bruna fjorårsslidor samt tufvade bladrosetter; blad borstlika, rännformigt hopvikna; ax glest, 15–30 \times 1 mm; småax uppräta, 2–3 mm långa; axfjäll bredt äggrunda, trubbiga, hinnkantade; nöt trekantig, 2 mm lång, uddspetsad. 4 7, 8. Fjällelyna; fjälltrakter. r. Lpm. Jmt. Hrj.

8. *Kobresia Willd.* Kobresia.

Småax mångblommiga; ♂ bestående af 3 ståndare inom axfjället; ♀ af en pistill och 2 kalkfjäll inom axfjället; stift 1; märken 3.

K. bipartita All. (1785) — Strå styft och fast, 1 mm i genomskärning; blad platta, kölade, 1—1,5 mm breda eller hopvikna med trekantig spets; det sammansatta axet brunt, 10—20×5—8 mm; småax snedt utstående, stödda af hinnaktiga skärm, af hvilka det nedersta ofta är förlängdt till ett hylsblad; nöt omsvept af, men längre än kalkfjällen, 2 mm lång, uddspetsig, svagt trekantig. 4 7, 8. Fjällkobresia; fjälltrakter. r. Jmt. Hrj.

9. *Carex L.* Starr.

Gröfre eller finare halvgräs, ofta växande i kärr; stråslidor åtminstone till större delen slutna, vid mynningen ofta försedda med snärp (hinnaktigt bihang från bladskifvans fäste) med eller utan bladöra (bihang, utgående från den skifvan motsatta sidan af mynningen); rosettbladens slidor brista ofta längs ena sidan sänder, så att af dem endast återstår ett nät af trådar (kärsträngarna, fibrer, fibrösa slidor); blommor i ax; ♂ och ♀ än i samma, än i skilda ax, oftast på samma stånd (*monoika*), sällan på skilda stånd (*dioika*); ♂ bestående endast af 3 ståndare inom ett axfjäll; ♀ bestående af en pistill med ett fruktämne, ett stift och 2—3 märken inom ett af 2 sammanvuxna kalkfjäll bildadt, flaskformigt organ, kalladt fruktgömmе. Arterna böra undersökas i fruktstadium.

Anm. I nedanstående öfversikt och beskrifning har i allmänhet ej tagits hänsyn till följande mera tillfälliga eller rent af monströsa former, som uppträda inom många arter i gruppen heterostachyæ, såsom f. *acrógyna*; ♀ i ♂-axen, oftast i deras spets, t. ex. hos *vesicaria*, *rostrata*, *hirta*, *glauca*, *pseudocyperus*, *ustulata*, *limosa*, *irrigua*, *punctata*, *Hornschuchiana*, *flava*, *Æderi*, *tomentosa*, *globularis*, *maritima*, *salina*, *Goodenoughii*, *stricta*, *cæspitosa* m. fl. — f. *gynobasis*: nedersta ♀-axet utgående ända från stråets bas och därför mycket långt skaftadt, t. ex. hos *saxatilis*, *hirta*, *glauca*, *capillaris*, *ustulata*, *limosa*, *irrigua*, *Hornschuchiana*, *lepidocarpa*, *vaginata*, *panicea*, *livida*, *tomentosa*, *globularis*, *pilulifera*, *verna*, *Buxbaumii*, *rigida*, *acuta* m. fl. — f. *cladostachys*: ♀-ax sammansatt af flera småax, t. ex. *saxatilis*, *rostrata*, *lasiocarpa*, *hirta*, *pseudocyperus*, *Hornschuchiana*, *flava*, *Æderi*, *stricta*. — f. *monostachys*: ax ett enda, detta med både ♂ och ♀, t. ex. *lasiocarpa*, *hirta*, *limosa*, *irrigua*, *Hornschuchiana*, *globularis*, *Buxbaumii*, *alpina*, *Goodenoughii*, × *canescens* × *dioica*, × *dioica* × *echinata*. — f. *mascula*: endast ♂-ax utbildade, t. ex. *lasiocarpa*, *limosa*, *irrigua*, *Hornschuchiana*, *panicea*, *salina*, *stricta*, *Goodenoughii*.

A. Ax flera, det eller de öfre ♂, de nedre ♀, de förra tydligt olika de senare (heterostáchyæ). Undantag se A, I, b, 2 och A, II, b, 1.

I. Fruktg:s *) spröt förlängdt, tydligt 2-uddigt eller 2-tandadt; märken 3 (tristigmaticæ):

a. Sprötets tänder utåtriktade; bladslidor genom tvärnervver nätdruga:

1. Fruktg. glatta:

* Strån från en krypande rotstock; ♂-ax oftast flera än 1; ♀-ax ej i jämnhöjd:

† Fruktg. kägellika—elliptiska, riktade framåt eller snedt utåt; blad platta:

§ Blad grågröna, 6—15 mm breda; ♂-ax svartbruna, hopade; ♀-fjäll långuddiga; spröt 0,5—1 mm långt:

□ Fruktg. 6—8 mm långa, finnerviga, oskaftade, ej plattade; blad 10—15 mm breda 3 ripária.

□□ Fruktg. 3—4 mm långa, ribbnerviga, skaftade och plattade; blad 6—10 mm breda 4 acutifórmis.

□□□ Dessa kännetecken blandade 5 acutifórmis × ripária.

§§ Blad rent gröna, 3—6 mm breda; ♂-ax blekgula—bruna, mera åtskilda; ♀-fjäll uddlösa; spröt 1,5—

2 mm 5 vesicária.

§§§ Kännetecken på §§ och §: □ blandade 6 ripária × vesicária.

†† Fruktg. klotrunda—rundadt ovala, starkt uppblåsta, nästan vinkelrätt utstående:

§ Blad blågröna, endast på undre sidan tydligt tvärnerviga; fruktg. nästan oskaftade; ♀-fjäll nående sprötets bas eller längre 7 rostráta.

§§ Blad lifligt gröna, äfven på öfre sidan tydligt tvärnerviga; fruktg:s skaft 1 mm; ♀-fjäll ej nående sprötets bas 8 læviróstris.

††† Kännetecknen på *, ††, § och *, †, §§ blandade 9 rostráta × vesicária.

** Strån tätt tufvade; ♂-ax oftast ensamt; ♀-ax i början i jämnhög kvast 9 pseudocýperus.

*** Kännetecknen på ** och *, ††, § blandade 10 pseudocýperus × rostráta.

*) Fruktg. = fruktgömmen.

2. Fruktg. håriga:

* Landväxt; nedersta hylsbladets slida 1—2,5 cm lång; spröt 2—3 mm, med tydlig hals 1 *hirta*.

** Vattenväxter; nedersta hylsbladets slida omkring 0,5 cm; spröt omkring 1 mm, utan tydlig hals:

† Spröt 1 mm; fruktg. mörka:

§ Blad rännformiga eller hopvikna, 1—2 mm

breda 2 *lasiocarpa*.

§§ Blad platta, 4—6 mm breda \times *lasiocarpa* \times *riparia*.

†† Spröt mer än 1 mm; fruktg. ljusa, gul-

aktiga \times *lasiocarpa* \times *rostrata*.

b. Sprötets tänder framåtriktade; blad utan tvärnerv; hvarje hylsblad endast med ett ax:

1. ♂- och ♀-ax olika:

* Honax hängande på långa skaft:

† Honax 15—60 \times 4—5 mm, på trådlika skaft . . . 10 *silvatica*.

†† Honax 6—12 \times 2—3 mm, på hårfina skaft . . . 11 *capillaris*.

** Honax upprätta, endast det nedersta i undantagsfall på långt skaft:

• † Fruktg:s vägg tunn, nästan hinnaktig, med endast två genomgående nerver 13 *punctata*.

†† Fruktg:s vägg fast, med flera genomgående nerver:

§ Öfversta stråbladets slida med förlängd bladöra; ♀-ax ej hopade:

□ Fruktg. raka:

△ ♀-fjäll med udd, bredast på midten, nästan ruffformiga 14 *distans*.

△△ ♀-fjäll utan udd, bredast vid basen:

△ Snärp tydligt, utdraget till spets; öfre ♀-ax ofta nående hvarandra; hylsblad vanligen nående öfre ♂-axet \times *flava* \times *Hornschuchiana*.

△△ Snärp saknas; alla ♀-ax långt skilda; hylsblad upprätt, ej nående öfre ♂-axet 15 *Hornschuchiana*.

□□ Fruktgömmen krökta och böjda 17 *lepidocarpa*.

§§ Öfversta stråbladets slida utan bladöra; öfre ♀-ax hopade:

□ Ört grågrön; ♀-fjäll med udd; blad okölade, nästan inrullade; fruktg. ej krökta, ej nedböjda . . . 19 *extensa*.

□□ Ört grön eller gulgrön; ♀-fjäll utan udd; blad kölade, platta eller något rännformiga; alla eller en del fruktg. krökta och nedböjda:

△ Blad platta och veckade; fruktg. tillplattade, uppblåsta,

bredest på midten, de flesta skarpt krökta och vid mognaden nedböjda:

Λ Fruktg. fertila, ungefär 5 mm långa, hvaraf sprötet utgör hälften 16 flava.

ΛΛ Fruktg. sterila, 3,5—3,8 mm långa, hvaraf sprötet upptager 1,5—1,6 mm \asymp flava \times Oéderi.

△△ Blad något rännformiga, oveckade; fruktg. föga eller icke uppblåsta, rundadt tresidiga, bredest ofvan midten, 2—3 mm långa, inga eller endast de nedre böjda och krökta 18 Oéderi.

§§§ Öfversta stråbladets slida utan bladöra; ♀-ax skilda:

□ Spröt nästan af fruktg:s längd; ♀-ax 2—3, fertila, de öfversta nästan berörande hvarandra; blad breda, platta; fruktg. krökta 16 flava f. dispérsa.

□□ Spröt $\frac{1}{2}$ — $\frac{1}{3}$ af fruktg:s längd; ♀-ax 2—3, fertila, länge gröna; blad smala, rännformigt hopvikna 18 Oéderi f. dispérsa.

□□□ Spröt $\frac{1}{2}$ af fruktg:s längd; ♀-ax fertila, sällan öfver 2; blad 2—3 gånger kortare än strået . . . 17 lepidocárpa.

□□□□ Spröt $\frac{1}{2}$ — $\frac{1}{3}$ af fruktg:s längd; ♀-ax sterila, tidigt gulnande; blad breda, platta, af stråets längd \asymp Hornschuchlána \times Oéderi.

2. ♂- och ♀-ax lika till form och färg:

* Hylsblad syllika, mycket små:

† Hylsbladets slida 1—3 mm lång; ♀-ax 1—3 mm breda; fruktg. klotrunda 12 pedáta.

†† Hylsbladets slida 10—40 mm lång; ♀-ax 5—8 mm breda; fruktg. ej klotrunda:

§ Fruktg. platta, med tvärt afsatt, föga strått spröt 20 ustuláta.

§§ Fruktg. trekantigt bukiga, från midten afsmalnande till det skarpt stråfsågade sprötet 21 misándra.

** Hylsblad örtartade, förlängda:

† ♀-fjäll med långt utlöpande udd 24 Buxbaúmlí.

†† ♀-fjäll utan utlöpande udd:

§ Åtminstone det nedersta axet tydligt skaftadt och lutande 22 atráta.

§§ Ax tätt gytrade, oskaftade eller nästan utan skaft 23 alpína.

II. Fruktg. utan eller med otydligt spröt:

a. Märken 3 (tristigmaticæ):

1. ♂-ax utan ♀-blommor (obs. anm. före öfversikten):

* ♀-ax uppräta, utan eller på mycket korta skaft; ♂-ax ensamt; fruktg. håriga:

† Rotstock krypande, utsändande utlöpare och ensamma eller knippevis hopade strån:

§ Nedersta hylsbladet örtartadt, i början upprätt, sedan utstående, dess slida otydlig; strärosettens slidor omslutande strået, ej upprispade på längden, endast i spetsen fibrösa:

□ Fruktg. bikonvexa, med tydliga nerver och sidokanter; ♀-ax oftast klotformiga 38 globuláris.

□□ Fruktg. klotrunda, utan tydliga nerver och sidokanter; ♀-ax oftast cylindriska 37 tomentósa

§§ Nedersta hylsblad hinnaktigt, slidlikt, med grön, borstlik spets (sällan örtartadt och då upprätt); stråslidor på längden upprispade i trådar:

□ ♀-fjäll bruna, spetsiga, med utlöpare medelnerv, ej hinnkantade; fruktg. ellipsformiga, glest håriga, 2–2,5 mm långa 36 verna.

□□ ♀-fjäll svartbruna, rundt om bredt och hvitt hinnkantade, fransade; fruktg. nästan klotrunda, tätt ludna, 2,5 mm långa 35 ericetórum.

†† Rotstock utan utlöpare; ört tufvad:

§ ♂-fjäll svarta, trubbiga eller föga spetsade, utan hinnkant 34 montána.

§§ ♂-fjäll bruna-rödaktiga, tydligt spetsiga, med hinnkant 33 pilulífera.

** Åtminstone de nedre ♀-axen tydligt skaftade:

† Åtminstone de nedre hylsbladen örtartade; fruktg. glatta (sällan sträfva, se glauca):

§ Rotstock krypande, med utlöpare:

□ Strå nedtill omgifvet af slidor, därofvän några få mellanblad; dessa kortare än rosettbladen:

△ Hylsblad örtartade, med gröna slidor 25 laxa.

△△ Hylsblad mycket korta, deras slidor brun-svartkantade:

∧ Blad rent gröna, platta, dubbelt bredare än strået; fruktg. nervlösa eller med korta nerver 27 irrígua.

∧∧ Blad blågrå, rännformiga, af stråets bredd; fruktg. med 5–7 skarpa, genomgående nerver 26 limósa.

∧∧∧ Dessa kännetecken blandade 26 limósa×irrígua.

- Strå nedtill omgifvet af utbildade blad:
- △ Hylsblad utan eller med mycket kort slida; fruktg. sträfva 31 *glaucæ*.
 - △△ Hylsbladens slida lång; fruktg. glatta:
 - △ Strå och blad rent gröna; fruktg:s spröt 0,5—1 mm 28 *vagináta*.
 - △△ Strå och blad grå—blågröna; fruktg:s spröt 0—0,5 mm:
 - 0 Fruktg. uppblåsta, upptill rundade; strårosettens blad utböjda 29 *paníceæ*.
 - 00 Fruktg. icke uppblåsta, från midten afsmalnande; strårosettens blad styft uppräta 30 *lívida*.
 - 000 Dessa kännetecken blandade . . . × *lívida* × *paníceæ*.
 - △△△ Dessa kännetecken blandade . . . × *paníceæ* × *vagináta* och . . . × *lívida* × *vagináta*.
- §§ Ört tufvad 32 *palléseens*.
- †† Hylsblad slidlika, utan bladskifva; fruktg. finhåriga:
- § Rotstock afslutad med en toppställd bladrosett, från hvars bladveck flera strån utgå:
 - Strå nedtill klädt med purpurbruna slidor, vanligen utan skifvor; fruktg. 3—4 mm 40 *digitáta*.
 - Strå nedtill omgifvet af gröna, understundom svagt ljusrött anlupna slidor, oftast med skifvor; fruktg. 2,5 mm 41 *ornithópoda*.
 - §§ Rotstock afslutad med ett toppställdt strå . 39 *pedifórmis*.
2. ♂-ax i spetsen med ♀-blommor, se A, I, b, 2:
- b. Märken 2 (*distigmaticæ*):
1. Ax tät gyttrade, likformiga, ensartade; dvärglika fjällörter:
 - * Axfjäll bruna; fruktg. gråhvita, rundtrubbiga . . 42 *bicolor*.
 - ** Axfjäll mörkt rödbruna; fruktg. blekgröna med svartbrunt spröt 43 *ruffina*.
 2. Ax åtskilda, olikformiga, de öfre normalt ♂-ax, de nedre ♀-ax:
 - * ♀-fjällens midtparti utdragen till en tydlig udd:
 - † Udd längre än fjällets skifva 44 *marítima*.
 - †† Udd kortare än fjällets skifva . . . 45 *salína* * *cuspidáta*.
 - ** ♀-fjäll utan tydlig udd:
 - † Bladens kanter rulla sig vid torkning utåt; fruktg. ej glänsande kastanjbruna:
 - § Nöt med tvärveck; fruktg. bleka, med något uppsväldt spröt; hafsstrandväxt 45 *salína* * *cuspidáta*.
 - §§ Nöt slät; fruktg. med otydligt eller intet spröt:

- Ört bildande tät, höga tufvor; stråblad svagt utbildade, de nedre utan skifva:
- △ Slidor blekgrå 51 *stricta*.
- △△ Slidor rödbruna 50 *cæspitosa*.
- Ört ej tufbildande; stråblad väl utbildade:
- △ Lågvuxen, mycket styfbladig fjällväxt; ♂-ax 1(-2) 47 *rigida*.
- △△ Högvuxen, slakbladig; ♂-ax flera 49 *acuta*.
- †† Bladens kanter rulla sig vid torkning inåt; fruktg. ej glänsande kastanjbruna:
- § Ört bredbladig, hög och grof; hylsblad nående öfver ax-samlingen 46 *aquatilis*.
- §§ Ört smalbladig, låg eller hög, alltid spenslig; hylsblad af axsamlingens längd eller kortare 48 *Goodenoughii*.
- ††† Bladkanter vid torkning platta; fruktg. glänsande kastanjbruna : . . 6 *saxatilis*.
- B. Ax flera, likformiga; alla, de flesta eller några med både ♂- och ♀-blommor (homostachyæ):
- I. Toppax nästan uteslutande bildadt af ♂ och därför olika de de öfriga:
- a. Sidoax klotformiga; fruktg. något utstående) *dioica* × *echnata*.
- b. Sidoax cylindriska; fruktg. framåtriktade) *canescens* × *dioica*.
- II. Ax likformiga:
- a. Rotstock krypande, från flera fästpunkter utsändande ensamma eller knippevis samlade strån:
1. Småax gytttrade i en till utseendet enkel blomställning; strå alldeles glatt:
- * Hafsstrandväxt (hos oss); strå 3—10, sällan 15 cm; blad utböjda; blomställning hufvudlik 69 *incurva*.
- ** Kärrväxt; strå 15—30 cm; blad uppräta; blomställning oftast axlik 70 *chordorhiza*.
2. Småax flera i tydligen sammansatt ax; strån åtminstone upp till sträfva:
- * Småax tydligt skilda; ört gulgrön 60 *norvegica*.
- ** Åtminstone de öfre småaxen hopade; ört grå- eller blågrön:
- † Fruktg. kölade, men ej vingkantade 68 *disticha*.
- †† Fruktg:s köl vingkantad:

- Vingkant längs fruktg:s bas svag, från midten tvärt framträdande och bred 66 *arenária*.
- Vingkant börjande strax under sprötets bas, parallelt följande sprötet till dess spets 67 *præcox*.
- b. Rotstock ej krypande, bildande en enda lösare eller tätare tufva:
1. Småax vid basen ♀, i spetsen ♂; blomställning oftast rikt sammansatt:
- * Fruktg. med en platt och en kullrig sida, alla eller de nedre utspärrade; ax vid blomningen grönt:
 - † Strå vingadt trekantigt med inbuktade sidor . . . 71 *vulpína*.
 - †† Strå trekantigt med platta sidor 72 *muricáta*.
 - ** Fruktg. med 2 kullriga sidor, uppräta-utstående; ax vid blomningen brunt:
 - † Strå hvasst trekantigt med platta sidor:
 - § Fruktg. ribbigt 9–11-nerviga, glanslösa . . . 75 *paradóxa*.
 - §§ Fruktg. nedtill eller till midten svagt nerviga, strimmiga, glänsande 73 *paniculáta*.
 - †† Strå trekantigt, delvis med kullriga sidor . . 74 *teretiúseula*.
2. Småaxen vid basen ♂, i spetsen ♀; blomställning föga sammansatt:
- * Fruktg. ej vingkantade:
 - † Fruktg. upptill längs kanterna sträfvä, med tydligt, om än kort spröt:
 - § Småax spridda, de nedre långt aflägsnade; hylsblad örtartade, 7–15 cm 52 *remóta*.
 - §§ Småax hopade eller närmade, alltid i vecken af korta, oftast hinnaktiga hylsblad:
 - Småax klotrunða; fruktg. stjärnformigt utspärrade 53 *echináta*.
 - Småax ovala-aflånga; fruktg. uppräta-utstående (ej utspärrade):
 - △ Småax redan tidigt gulbruna eller bruna:
 - △ Fruktg. väl utbildade:
 - 0 Småax cylindriska, 8–12 mm långa . . . 54 *elongáta*.
 - 00 Småax klotrunða-bredt äggformiga, 4–6 mm långa 56 *vítillis*.
 - △△ Fruktg. utbildade, kortare än ♀-fjäl-len × *canéscens* × *norvégica*.
 - △△ Småax länge gröna-hvitaktiga:

- ^ Ört grågrön; spröt kort och utan längdspringa 55 *canescens*.
 ^^ Ört rent grön; spröt något förlängdt, med brunaktig längdspringa 56 *vittilis*.
 † Fruktg. längs kanterna släta:
 § Småax klotrunda, 4–5 mm; fruktg. med hel mynning, utan spröt:
 □ Småax gytrade, vanligen 3; fruktg. hvasst kantiga, glesnerviga, på insidan platta 57 *tenuiflora*.
 □□ Småax åtskilda, 3–5; fruktg. på båda sidor kullriga, tät-nerviga:
 △ Småax 5–10-blommiga; fruktg. bikonvexa, ribbnerviga 58 *lollacea*.
 △△ Småax 2–3-blommiga; fruktg. nästan cylindriska, ej ribbnerviga 59 *tenella*.
 §§ Småax aflånga–cylindriska, 5–10 mm; fruktg. med spröt och tvåtandad mynning:
 □ Småax cylindriska, tydligt skilda; äldre slidor ljusa 60 *norvegica*.
 □□ Småax aflånga–bredd ovala, gytrade (sällan 1 skildt); äldre slidor mörka, ofta svarta:
 △ Blad hoprullade eller rännformigt hopvikna; kustväxt 62 *glareosa*.
 △△ Alla eller en del blad platta; kärr- eller fjällväxter:
 ^ Sidoax rundadt ovala, 5–6 mm, med omärklig ♂-del; spröt 0,2–0,3 mm, föga afskildt 61 *heleonastes*.
 ^^ Sidoax ellipsformade, 6–12 mm, med tydlig ♂-del; spröt 1 mm, skarpt afsatt 63 *lagopina*.
 ** Fruktg. bredt vingkantade:
 † ♀-fjäll smalspetsiga, af fruktg:s längd; låglandsväxt 64 *leporina*.
 †† ♀-fjäll trubbad, kortare än fruktg.; fjällväxt 65 *festiva*.
 C. Ax ensamt, enkelt, toppställdt; fruktg. glatta (*monostachya*); (se äfven anm. vid öfversiktens början):
 I. Ax med både ♂ och ♀, de förra i toppen, de senare vid basen:
 a. Ax-fjäll kvarsittande efter fruktg:s affallande; fruktg. ej nedböjda:
 1. Rotstock långt krypande:
 • Märken 3:

- † Låglandsväxt; hufvudaxel under marken obegränsadt tillväxande med en spetsknopp; fruktg. i tvärsnitt runda 76 obtusáta.
- †† Fjällväxt; hufvudaxel snart begränsad af en ofvan marken uppskjutande blandad knopp, under marken tillväxande genom utlöpare från sidoknoppar; fruktg. i tvärsnitt trekantiga; blad krökta och vridna 77 rupéstris.
- ** Märken 2; rotstock och fruktg. som rupestris 83 dioíca f. isógyna.
2. Rotstock kort; ört därför tufvad:
- * Strå 15–40 cm; fruktg. med platta kanter . . 78 capitáta.
- ** Strå 3–5 (sällan–9) cm; fruktg. kullriga, utan platta kanter 79 nárdina.
- b. Ax fjäll affallande före fruktg., dessa slutligen hängande nedåt:
1. Märken 3; fruktg. sylformiga, hvita–gulaktiga:
- * Fruktg. 5–10; i fruktg:s inre ett ur sprötet bredvid märkena framskjutande borst; stift inneslutet . . . 80 micróglochín.
- ** Fruktg. 3–5; i deras inre intet borst; stift tjockt, utskjutande ur sprötets mynning 81 pauciflóra.
2. Märken 2; fruktg. spolförmiga, brungröna–svartbruna 82 pulleáris.
- II. Ax med antingen endast ♂, eller endast ♀, på skilda stånd (dioik); märken 2 83 dioíca.
1. *C. hirta* L. — Rotstock krypande, med utlöpare; strån uppstigande, 15–60 cm, trubbkantiga, mellan axen något sträfvä, för öfrigt glatta; blad platta, mjukt hvithåriga, mellanblad 8–20 cm × 3–6 mm; hylsblad af axens höjd; ♂-ax 2–3; ♀-ax 2–3, mycket långt åtskilda, cylindriska, uppräta, 2–4 × 0,6–1 cm, de nedre skaftade; ♀-fjäll från bredt hinnkantad, långs nerven grön bas tvärt öfvergående i en lång, syllik och sträf udd; fruktg. framåtriktade, smalt äggformiga, något trekantiga, tydligt nerviga, långhåriga, 7–8 × 2–2,5 mm; sprötets tänder långa, på insidan sträfvä. 4 6. Luddstarr; ängar. a. Sk.-Vrm. och Hls. — f. spinósa Mort.: ♀-fjällens udd dubbelt så lång som fruktg.; var. hirtifórmis (Pers.): slidor och bladskifvor glatta eller nästan glatta.
2. *C. lasiocarpa* Ehrh. (filiformis *Hn. fl.*) — Rotstock som föregående; strån trubbkantiga, 0,4–1 m, men spensliga, upptill sträfvä, liksom bladen glatta och blågröna; ♂-ax 1–3, bruna; ♀-ax 1–2, sällan 3, långt åtskilda, klubblika eller aflånga, uppräta, oftast oskaftade, 1,5–2,5 × 0,8–1 cm; ♀-fjäll 2 mm breda, bruna

med gul, i en kort, glatt udd utlöpare; fruktg. tätt ludna, till sist grå, äggformiga, 4×2 mm. 4 6, 7. **Trådstarr**; sjöar, kärr. Sk.-Lpl.

× *lasiocarpa* × *riparia* (evoluta *Hn. fl.*) — Strå styfvare, kraftigare och skarpkantigare; blad mera nätådriga än föregående; ♀-ax 3—5 cm långa, på kortare eller längre skaft; ♀-fjäll med förlängd, sträf udd; fruktg. än lika, än mindre ludna än hos föreg.; ser ut som en smalbladig riparia med ax af föregående, (dock något förlängda); stränder. r. Upl. Vsm. Srm. Ög.

3. *C. riparia* *Curt.* — Rotstock krypande, med utlöpare; strå trekantigt, sträft 0,6—1,5 m; blad grågröna, tydligt nätådriga; slidor svagt trådiga, de yttre ljusbruna; ♂-ax 3—5; ♀-ax 3—4, det nedersta ofta hängande; alla axfjäll långt och sträft uddspetsiga, i ♂ purpurbruna, i ♀ bruna med grön nerv, något längre än de täta, ända från basen afsmalnande, utan gräns i sprötet öfvergående, ägg-kägelformiga, brungröna-gulaktiga fruktg.; sprötmyrning tydligt båsig med starka, kvarsittande taggar; störst och gröfst i släktet. 4 6. **Jättestarr**; stränder. r. Sk.-Bh. och Gstr. (ej Gtl.). — f. *brevipalea* *Neum.*: ♀-fjäll betydligt kortare än fruktg.; f. *humilis* *Uechtr.*: en 40—50 cm hög dvärgform med endast 5—6 mm breda blad, slankigt, svagt strå och glesblommiga ax. Öl. Kastlösa med typen; den bör ej förväxlas med × *riparia* × *vesicaria* (*graciliscens* *Hn.*); skild från riparia genom 1 mm långt spröt, föga uddiga ♀-fjäll, som äro kortare än fruktg., från vesicaria genom grågröna, starkare tvärnerviga blad och svagt uppblåsta, gröfre nerviga fruktg. Upl. Vallstanäs. Vsm.

4. *C. acutiformis* *Ehrh.* — Strå 0,5—1 m; slidor starkt tråddigt upprispade, men föga nätådriga, de yttre purpurröda; ♂- och ♀-ax 2—3, uppräta, de nedre ♀-axen kortskaftade; nedre ♂-fjäll trubbiga, ♀-fjäll spetsiga med eller utan förlängd udd; fruktg. bruna, ägggrunda-elliptiska, bredast $\frac{1}{3}$ ofvan basen eller vid midten, af axfjällens längd eller längre; sprötmyrning inskuren till vinkel, smal, med svaga, ofta afslipade tänder; för öfrigt som föregående. 4 6. **Dikesstarr**; ständer, diken. r. Sk.-Bh. och Upl. — f. *spadicea* *Roth.*: en genom vattenbrist framkallad, svagare form med mindre utvecklade fruktg.; dessa hälften kortare än sina axfjäll.

× *acutiformis* × *riparia* — Fruktg. af riparias form och storlek, men platta och ribbigt nerviga; sprötmyrning inskuren till vinkel, dess tänder svaga; blad omkring 10 mm breda; ax af riparias storlek. Sk. Börringe, Näsbyholm, Krageholm. Ett ex. från »Motala verkstad, vid strömmen» i *Hamnströms* herb. synes vara *acutiformis* × *stricta* och ett från Sk. Roslätt i Lunds univ. herb. × *acuta* × *acutiformis*.

5. *C. vesicaria* *L.* — Strån hvasst trekantiga, spensligare, 0,3—0,6 m, sällan högre, starkt sträfva mellan axen och långs det

närmaste stamledet; hylsblad nående öfver axen; ♂-ax 2—3, betydligt smalare; ♀-ax 2, stundom 3, skaftade, 3—4,5×0,6—1,2 cm, uppråta—lutande; axfjäll lansettlika, bruna och hvitspetsade, tydligt kortare än de uppblåsta, tydligt nerviga, 6—8 mm långa, till sist gula eller gulbruna fruktgömmena; spröt fint, tvärt afsatt från fruktgömmet, dess mynning inskuren i djup vinkel; nöt trekantig, dess sidor vanligen kortare än sin bredd; för öfrigt som föregående.

4 6. **Skostarr**; stränder, kärr. a. Sk.-Lpm. — f. *dichroa* *Andr.*: strå 30—40 cm; blad 3—4 mm breda; hylsblad örtartade; ♀-ax 1—2, skiftande i brunt och gult, det nedre 2×1 cm kort skaftadt; fruktgömmets spröt 1 mm; axfjäll spetsade; har godt frömjöl och fertil nöt; subalpina fjälltrakter; f. *alpigena* *Fr.*: lik föregående, men ♂-axen äro 1—2, ♀-axen rent kastanbruna, glänsande; fruktgömmen än nedtill fasta, broskartade, men inneslutande en förkrumpt och steril nöt, än tunna, inneslutande en fertil, trekantig nöt; fjälltrakter i den alpina regionen.

6. **C. saxatilis** *L.* — Till det yttre lik f. *alpigena* af föregående art, men ♀-axen 8—12×5—6 mm, det nedre på långt, ofta bågböjdt skaft; ♂-ax oftast ensamt; fruktg. föga eller ej uppblåsta, omkring 3 mm långa, elliptiska; spröt 0,5 mm—omärkligt med otydliga eller rent utan mynningständer; märken oftast 2; nedre ♀-fjäll i spetsen tydligt rundade, de öfre med tvär, trubbig spets; nöt bikonvex, bredare än sin längd, fertil, nästan fyllande fruktgömmet; fjälltrakter i den alpina regionen. En mycket svårtydd art, som vi enligt gammal sed ställt bland vesicariæ, ehuru den genom sina 2 märken närmar sig distigmaticæ och genom sina ofta osprötade fruktgömmen samt något bågböjda axskaft ej saknar anknytningspunkter till limosæ. Äfven med fulvellæ synes den vara besläktad. De talrika mellanformerna mellan den och fjällformerna af vesicaria och rostrata torde vara hybridogena. Äfven finnas individ, som antyda, att den hybridiserar med fjällformer af *C. aquatilis*.

7. **C. rostrata** *With.* — Strå trubbkantigt, mellan axen, ofta äfven i närmaste stamledets topp sträfft, för öfrigt glatt; blad öfvernående axen, fasta, blågrå, deras kanter endast mot spetsen sträfvå; tvärnerver på slidans och skifvornas undersida mer eller mindre tydliga ♂-ax 2—4, smalt cylindriska; axfjäll gula—bruna, spetsiga, med utlöpande nerv, jämbredt lansettlika, svagt hinnkantade, 1 mm breda; ♀-ax 2—4, uppråta på mycket korta, eller utstående på längre skaft, sällan hängande; ♀-fjäll till stor del synliga mellan fruktg.; dessa till sist gula, nästan klotrunda, tydligt (9-)nerviga; spröt 2 mm, tvärt afsatt, dess mynningständer bildande mer eller mindre spetsig vinkel; nöt trekantig, dess sidor längre än sin bredd. 4 6. **Flaskstarr**; kärr, stränder. a. Sk.-Lpm. — α *týpica*: strå 45—60 cm, spensligt; blad daggbå, 3—5 mm breda,

ofta rännformiga; ♂-ax 2—3, toppaxet 4—5 cm; ♀-ax 3—7×0,5—0,7 cm; fruktg. (med spröt) 3—4 mm långa; β borealis *Hu.*: en magrare form af föregående; blad alltid rännformiga, 2—3 mm breda (uppvikna); ♂-ax 1—2; ♀-ax 2—3 cm långa; Norrl.-Sk. söderut vanligen i torfmossar. Den motsatta ytterligheten är γ maxima *Ands.*: strå groft och styft, 0,6—1 m högt; blad platta, 5—10 mm breda, med tydligare nervnät på slidor och skifvornas undersida; fruktg. (med spröt) 4—5 mm långa; ♀-ax 6—8×0,7—1,2 cm, ofta med ♂ i toppen; ♂-ax 3—4, toppaxet 9 cm långt; förväxlas ofta med læviröstris; sedd från Jmt. Mpd, Upl.; δ longipálea: ♀-fjäll vinkelrätt utstående, tydligt öfverskjutande fruktgömmena, någon gång uddiga; ♀-ax vanligen 4, närmade hvarandra, de nedre hängande på långa skaft. Ög. Dagsmosse, norr om Alvastra; *rotundáta *Wz.*: strå 25—35 cm, öfverstående bladen; ax kastanjbruna, ♂-ax ensamt, sällan 2; ♀-ax vanligen 2, 1—1,5×0,5—0,8 cm; fruktgömmen 2—3 mm långa, nedtill förhårdnade, alltid med tydligt, om än kort spröt och tydliga mynningständer; nöt oftast förkrympt; förvillande lik *C. saxatilis*, men skild genom de rännformiga bladen och det tydligt trekantiga fruktämnet; genom hybrider förbunden med *f. alpigena* af *C. vesicaria*; högre fjälltrakter.

× rostráta × vesicária — Än förenar den vesicarias platta, lifligt gröna blad med ♀-ax af rostrata (Jmt. Gäddede, Vg. Lundby, Sk. Näsbyholm) än tvärtom, blågröna blad med ax af vesicaria (Sk. Öja mosse), än äro såväl blad som ♀-ax och fruktgömmen intermediära (Ner. Porla, Sk. Krageholm). Än äro fruktg. fullt utbildade och endast nöterna förkrympta, i hvilket fall den ger sken af att vara fullt fertil, än äro de flesta eller en stor del fruktgömmen förkrympta. Hybriden mellan rostrata β borealis och vesicaria *f. alpigena* har jag sett från Jmt. Storli, Stenfjället.

8. *C. læviröstris* *Bl.* och *Fr.* — Styfvare, skarpkantigare och gröfre än föregående, ofta öfver 1 m hög; blad platta, 10—15 mm breda, tunna, af lösare väfnad, öfverallt med tydliga och täta tvärnerver, deras kanter från spetsen nästan ända till basen sträfvä; ♂-ax 4—9; ♀-ax 3—5, vanligen 5—7×1—1,2 cm, upprätta eller utåtböjda; axfjäll från smalare bas 2—3 mm breda, sedan afsmalnande, trubbiga eller nästan afrundade, med bred hinnkant och ej utlöpande nerv; ♀-fjäll nästan fullständigt täckta; fruktgömmen bredt ovala—bredt omvänt äggformiga, omkring 7 mm långa (med spröt); för öfrigt som rostrata γ maxima. 4 6, 7. Blåsstarr; stränder. *p.* Lpm. Nb. Exemplar från öfriga delar af Sverige synas förf. antingen höra till rostrata γ maxima och × rostrata × vesicaria eller vara tvifvelaktiga.

9. *C. pseudocyperus* *L.* — Strån sträfvä, skarpt trekantiga, nästan vingade, 0,3—1 m höga; blad platta, rent gröna, nätådriga, 5—12 mm breda, i kanten sträfvä, för öfrigt glatta, öfverstående axen; hylsblad likaledes, deras slidor korta, gröna; ♀-ax 3—6, gröna, slutligen hängande på långa skaft, cylindriska, 3—6×1—1,2 cm,

oftast skylande ♂-axet; fruktgömmen täta, fasta, ej uppblåsta, smalt äggformiga, grofnerviga, småningom afsmalnande till spröt, slutligen krökta och nedåtriktade; axfjäll af deras längd eller längre, slutande i en lång, sträf, syllik udd. 4 6, 7. Skostarr; stränder, kärr. Sk.-Gstr. och Bh. — f. minor *Hampe*: ax endast 1—1,5 cm långa. Srm. Hallbo.

× *pseudocyperus* × *rostrata* — Strå skarpt trekantigt, upptill sträft; blad mörkgröna; ♂-ax 2—4, långt höjda öfver ♀-axen; dessa gröna, ända till 10 cm långa, hängande på långa skaft, de 2 öfversta ofta i jämnhöjd; ♀-fjäll med lång, sträf, syllik udd; fruktg. fasta, föga uppblåsta, äggrundt lansettlika, framåtriktade, oftast utan nöt. Upl. Dalarö (*G. Thorstensson*).

10. *C. silvatica* *Huds.* — Rent grön; strån 30—60 cm, tufvade, glatta, trubbkantiga, med 2—3 förlängda stamled; blad platta, 10—25 cm × 4—7 mm, sträbbräddade, för öfrigt liksom slidorna glatta; nedre hylsblad föga eller icke öfvernående ♂-axet; hylsbladets slida 2—6 cm lång; ♀-ax 3—6, deras skaft 3—10 cm; fruktg. nervlösa, trekantigt elliptiska, 5,5—6 mm långa, hvaraf det glatta sprötet utgör hälften; ♀-fjäll af fruktgömmets längd, äggrundt lansettlika, sylspetsade, hinnaktiga, nästan hvita med grön ryggnerf. 4 6. Skogsstarr; löfskog. r. Sk.-Bh. och Ög. — f. *pumila* *Fiek*: 8—12 cm hög solform med kortare och smalare blad samt kortare axskaft och därför uppräta ♀-ax. Gtl. Etlhem.

11. *C. capillaris* *L.* — Tufvad, rent grön; strån 15—30 cm, med 1—2 förlängda stamled, trubbkantiga, glatta; blad 1—2 mm breda, i kanten sträfvä, för öfrigt glatta, mycket längre än sträet; ♀-ax hängande, 5—10-blommiga, ett långt aflägsnadt, de öfriga jämte det kortare, ofta undanskjutna ♂-axet bildande en kvast; ♀-fjäll bredt—omvänt äggrunda, trubbiga, hinnaktigt hvita, något upprispade, nästan hälften kortare än fruktg.; dessa skaftade, slutligen mörkbruna, elliptiska, 3—3,5 mm långa, afsmalnande till det upptill hvita, svagt 2-tandade, 0,5 mm långa sprötet. 4 6, 7. Hårstarr; fuktiga ängar. Sk.-Lpm. — f. *minima* *Beck v. M.*: strå 10—15 cm, af rotbladens längd eller föga längre; ♀-ax bleka, alla i toppen; fruktg. något blekare.

12. *C. pedata* *Wg.* — Strån tätt tufvade, 3—15 cm, nästan trinda, glatta, med endast ett förlängdt stamled; rosettslidor rödaktiga; blad utböjda, torra och sträfvä, blågröna, vid basen rännformiga, mot spetsen trekantiga; ♂-ax nästan oskaftadt; hylsblad kort, slidlikt, med eller utan kort skifva; ♀-ax 2, närsittande, upp-

råta, kortskaftade, 4—6 mm långa, 3—6-blommiga, nående hvarandra och ♂-axet; ♀-fjäll kupiga, svagt tillspetsade, svartbruna med gul nerv, hinnkantade, kortare eller längre än de gula-bruna, tydligt sprötade fruktg. 4 6, 7. Fotstarr; torra ställen i fjälltrakter. r. Lpl. Jmt. Hrj.

13. *C. punetåta* Gaud. — Tufvad, lifligt grön; strå glatt, spensligt, 25—60 cm; blad tunna, platta, 3—5 mm breda, mot spetsen kölade och sträfva, för öfrigt glatta; det öfversta mellanbladets fria slidrand utan öra, 3—5 mm lägre än det utdragna, brunkantade snärpets spets; hylsblad örtartade, slidomfattande, vanligen nående öfver det kortskaftade ♂-axet; ♀-ax 2—4, cylindriska, 6—10 mm långa, uppräta eller snedt utstående, (ofta långt) åtskilda, på sträfva, mer eller mindre i slidorna gömda skaft; fruktg. bredt ovala, uppblåsta, rakt utstående, med hinnaktig, glänsande vägg, i hvilken utom kantribborna endast finnas korta nerver, men merendels färgade punkter och streck; spröt tvärt afsatt, kortare än halfva fruktg.; ♀-fjäll bruna, kortare än fruktg., bredt äggrunda, hinnaktiga, småningom afsmalnande till en sträf udd; nöt gul—olivfärgad, begränsad af 3 konkava, bredt omvänt äggrunda sidor. 4 6. Prickstarr; stränder. r. Bh.

14. *C. distans* L. — Tätt tufvad, grågrön; strå 10—50 cm, styft, trekantigt, ofvan ♀-axen sträft, nedtill bladigt; rosettblad af stråets halfva längd eller kortare; stråblad korta, uppräta, platta, 2—4 mm breda, långslidade, styfva och i spetsen sträfbräddade; de öfversta hylsbladen härфина, ej nående öfver det vanligen 2 cm långa ♂-axet; ♀-ax 2—5, långt åtskilda, uppräta, cylindriska, 1—2,5 cm långa, på mer eller mindre utskjutande skaft, det nedersta vid eller nedom stråets midt; fruktg. (genom 2 marginala ribbor deladt i 2 fält, det ena genomdraget af 5 svaga, i sprötet sammanlöpande, det andra af 2 submarginala, genomgående och 3 sammanlöpande nerver) gulbrunt, bredast på midten, ofta punkteradt, 3 × 1 mm; spröt sträfbräddadt, 0,5 mm, med starkt utstående tänder; nöt begränsad af 3, endast nedtill konkava sidor; ♂-fjäll aflånga; ♀-fjäll bruna med grön midtlinje, sträffuddiga, bredast på eller strax nedom midten och därifrån tvärt afsmalnande mot bas och spets, kortare än de framåtriktade fruktg. 4 6. Glesstarr; stränder, ängar. Sk.-Bh. och Upl.

15. *C. hornschuehlåna* Hoppe — Mörkgrönt halfgräs med krypande rotstock, korta utlöpare och på undre sidan grågröna

rosettblad; strå 10–30 cm, trekantiga, glatta eller upptill stråfva, nedtill bladiga; stråbladens slidor 3–5 cm långa, deras skifvor 5–8 cm × 2–3 mm, alltid bredare än de långslidade, uppräta hylsbladen; bladöra brunkantadt; nedersta hylsbladet öfverskjutande sitt ax med $\frac{1}{2}$ –2 axlängder; ♂-ax ensamt eller med bi-ax; ♂-fjäll spetsade, bruna, åtminstone de öfre med smal, hvit hinnkant; ♀-ax 1–4, cylindriska, uppräta, 1–2 cm långa, ofta androgyna, de två längst åtskilda på 3–8, sällan 10 cm:s afstånd; ♀-fjäll 3 × 2 mm, bruna, med hvit midtlinje och hvit hinnkant, utan udd, bredast vid basen och därifrån jämnt afsmalnande mot spetsen; fruktg. 3 × 1 mm, framåtriktade, gröna–olivbruna, bi-plankonvexa (med 2 gröfre marginala nerver och mellan dessa på hvarje sida 3–5, i eller under sprötet sammanlöpande, finare nerver); spröt tvärt afsatt, brunt, platt, djupt 2-klufvet, 1 mm långt. 4 6. Hornschuchsstarr; fuktiga ängar. a. Sk.-s Norrl. — Vid Benestad i Sk. förekommer en ganska mycket afvikande form, f. subdistans, utmärkt genom alltid dubbla ♂-ax, ♀-ax med inblandade ♂, det nedersta något sammansatt, försedt med ett ända till 7 cm långt skaft; ♀-fjäll bleka, endast i kanten bruna (innanför den hvita hinnkanten); ♀-ax långt (5–15 cm) åtskilda; fruktg. till formen som hos typen, dock några sterila.

× hornschuchlána × lepidocárpa — Skild från lepidocarpa genom korta rotblad, från hornsch. genom kortare hylsblad. Förekommer än med förlängda, än med korta ♀-ax, allteftersom den stor- eller småaxiga formen af lepidocarpa deltagit i korsningen. Af mig anträffad i Sk. vid Benestad och Simris; af *K. Johansson* på Otl. Intermediär mellan denna och × flava × horn chuchiana är

× hornschuchlána × Oéderl — Till utseendet lik × flava × Hornschuchlána, men skild genom i allmänhet lägre strå (10–20 cm), sällan öfver 2 mm breda stråblad, vanligen utan bladöra, rotblad af stråets längd och oftast ensamt ♀-ax. Sk. Simris (ljusbladig och sträf, *Neuman*); Otl. Hemse (mörkgrön och mera glatt, *K. Johansson*).

16. *C. flava* L. (H. N. 10: 69) — Strån grofva, tufvade, ljusgröna, intill 40 cm höga, uppräta, nedtill trubb-, upptill hvasskantiga; strå- och skottblad ofta näende till eller öfver axsamlingen, 4–5 mm breda, sällan smalare, kölade, till höger och vänster om kölen platta med ett långsgående veck; hylsblad 7–15 cm långa, högt öfverväxande axsamlingen, slutligen nedböjda; ♀-ax 3–5, de (1–2) nedre skaftade, dubbelt eller nästan dubbelt så långa som breda; fruktg. långt ofvanom nötens spets öfvergående till spröt, genomdragna af 5 starka och 8–12 svaga nerver; ♀-fjäll (de mellersta i axet) $2\frac{1}{2}$ –4 gånger så långa som breda, uddlösa, gulbruna med grönt midtfält; ♂-ax cylindriskt, brunt,

afsmalnande mot bas och spets, typiskt oskaftadt; ♂-fjäll lansettlika, upptill begränsade af en spetsig vinkel; nöt trekantig med ovala sidor, rundtoppad, af fruktg:s halva längd; stift dubbelt eller mer än dubbelt så långt som nöten. 4 6. **Knagglestarr**; fuktiga ängar och kärr. a. Sk.-Lpm. — Typen, « *congésta Neum.*: blad ljusgröna, breda; ♂-ax oskaftadt, med 4—5 däromkring hopade ♀-ax. *β* *dispérsa Neum.*: hyls- och stråblad kortare, mörkare gröna; ♂-ax skaftadt; ♀-ax 1—3, skilda, men oftast nående hvarandra.

× *flava* × *hornschuchlána* (*C. fulva* *Good.* p. p.; *C. flava* × *fulva* *Hn.*) — Tufvad och ljusgrön; strån vanligen något stråfva, 35—70 cm; stråblad långslidade, 6—14 × 0,2—0,5 cm, det öfversta föga eller icke bredare än det nedersta hylsbladet; bladöra hvitt, 2—4 mm långt, tvärt eller trubbvinkligt; snärp vanligen trubbvinkligt och trubbkantadt; rosettblad platta, af stråets halva längd; ♀-ax 2—4, sällan 5, aflångt ovala, tillspetsade, ofta androgyna, 1,5—2 × 0,7—0,8 cm.; ♀-fjäll utan udd, bredast vid eller något ofvan basen, 4,3 × 2,15 mm, bruna, med vanligen gult midtparti och smal, hvit hinnkant; fruktg. uppråta—utstående eller de nedre svagt nedåtböjda, gulnande, ungefär 4 × 1,5 mm, sprötet (1,5 mm) inberäknadt, något uppblåsta, begränsade af svagt konvexa sidor, den undre med 8—10 jämnstarka, den öfre med 2 starka, submarginala och ett växlande antal svagare nerver; nötter outvecklade eller tomma. 4 6. Fuktiga ängar; utbredning antagligen som *hornschuchiana*.

× *flava* × *Oéderi* (*C. pauliniána* *Schultz*, *Flora* 1854) — Strån 15—40 cm, nedtill trubbiga, upptill skarpkantiga; blad vanligen ljusgröna, skarpt kölade, med från kölen bågformigt utgående, oveckade sidor; ♂-ax ensamt, utan eller med kort skaft, ofta acrogynt; ♀-ax 3—5, oftast hopade kring ♂-axet (α *congésta Neum.*), sällan färre och skilda (*β* *dispérsa Neum.*); ♀-fjäll föga spetsade, bruna, med ljusgult midtfält, 2—1½ gånger så långa som breda; fruktg. 3—3,5 × 1—1,5 mm, med den vidgade delen längre än sprötet och föga tvärt däri öfvergående, genomdragna af 3 grofva och 7 svaga nerver, slutligen till färgen lika hvitnad halm, de flesta nedböjda och krökta; nöt outbildad eller tom, 5 gånger kortare än stiftet. 4 6, 7 bland stamarterna. r. Sk.-s. Norrl. Af såväl α som β finnas 2 former, f. sub*fláva*: blad 5 mm breda, ♀-ax 10 mm långa; f. sub*oéderi*: blad 2 mm breda, ♀-ax 5 mm långa.

17. *C. lepidocárpa* *Tausch* (*Flora* 1834) — Stråblad ofta med bladöra; strån tufvade, 3—2 gånger så långa som rosettbladen; hylsblad smala, korta och utstående; ♂-ax långt skaftadt; ♀-ax vanligen 2, åtskilda; fruktg. rundadt ovala, flernerviga, uppblåsta, fertila, de flesta krökta och nedböjda. 4 6, 7. **Kroknåbstarr**; myrar, mossar. Sk.-Vb., söderut vanligare än *C. flava*. — Denna i sin typiska gestalt lätt igenkända, men missförstådda art uppdelas vi i 2 former: α *sphærostáchys*: strån tätt tufvade, 15—30 cm, strimmiga, upptill ofta stråfva; rosettblad talrika, rännformiga och kölade, mörkgröna, spetsiga, 2—3 mm breda; mellanblad vanligen endast 1, fäst vid stråets midt, upprätt, dess slida 2—5 cm, dess skifva 3—6 cm; hylsblad 2—3 cm långa, nående till ♂-axets spets eller kortare, sällan längre; ♀-ax 1—2, i senare fallet säl-

lan nående hvarandra, 5—10×5—8 mm, oftast på ett afstånd af 0,5—3 cm. det nedersta på ett ur hylsbladets slida framskjutande skaft; ♂-ax i början klubblikt, sedan cylindriskt, dess skaft böjdt till sidan, oftast 0,5—2 cm långt; ♂-fjäll aflånga, bruna, med ljus, stark midtnerv och hvit hinnkant; fruktg. 4×2 mm, i början gröna, sedan mörkgula, begränsade af en öfre, starkt konvex och en undre, svagt konvex yta, bredast på midten och därifrån likformigt afsmalnande mot spröt och bas; spröt 1—1,5 mm, vanligen strävt; ♀-fjäll ej nående sprötets bas, bruna, med ljus midtnerv och hvit hinnkant; β *cylindrostáchys*: strå 30—50 cm, liksom bladen nästan alltid sträfva; ♀-ax 1—3, cylindriska, 10—15 mm långa; fruktg. 5—6 mm, hvaraf sprötet 2 mm, något plattade, ännu mera uppblåst ax än hos *α*. Synes i Sk. bilda sterila hybrider med *flava* (Röddingedalén) och *Oéderi* (Simris).

18. *C. Oéderi* (Ehrh.) Hoffm. (H. N. 5: 85) — Strån tufvade, uppräta eller uppstigande, spensliga, men styfva; blad mörkgröna, af stråets längd eller längre, 1—2 mm breda, kölade, med snedt uppåtböjda bladhalfvor, sällan platta; hylsblad nående öfver strået, utstående, till sist nedböjda; ♀-ax 2—5, 5—10 mm långa, de öfre närsittande, de nedre långt skilda; fruktg. kantiga, vid nötens spets tvärt öfvergående till spröt, i början gröna, sedan gula eller gulgrå, vid mognaden åt alla håll utspärrade, ofvantill försedda med 3—4 starka, undertill endast med svagare nerver; ♀-fjäll (de mellersta i axet) lika eller dubbelt så långa som breda; nöt tvärtoppad, af stiftets längd eller kortare. 4 6, 7. **Ödersstarr**; stränder, kärr. a. Sk.-Lpm. — Från den här beskrifna typen afvika: f. *congésta Neum.*: högväxt och ljusbladig; alla ♀-ax hopade kring det oskaftade ♂-axet. Sm. Öl. Otl.; f. *dispérsa Neum.* (*ædocárpa And.* p. p.): blad mycket smala, mörkgröna, långt öfverskjutande strået; hylsblad trådsmla, 7—16 cm långa; mycket lik *C. exténsa*. Otl. Fårö; f. *pínguis*: rosettblad ljusare gröna, ända till 4 mm breda, nästan platta; ♀-ax cylindriska, 1—1,5 cm långa; fruktg. något uppblåsta, ofvan 6-nerviga, intill 4 mm, däraf sprötet 1 mm, de nedre tydligt krökta och nedböjda; växer på tång och gytta. Sk. Sm. Hall. Bh. Otl.

19. *C. exténsa* Good. — Strån tufvade, 30—50 cm, styfva, uppräta och spensliga; blad af stråets längd, torra, styfva, bågformigt tillbakaböjda, grå—blågröna, glatta; hylsblad mycket långa, utspärrade, styfva och trådfina, vanligen med kort eller ingen slida; ♂-ax ensamt, oskaftadt, snedställdt; ♀-ax 2—4, det nedersta vanligen aflägsnad och skaftadt, de öfriga hopade kring ♂-axet, oskaftade, ovala, 1—2 cm långa; ♀-fjäll 2 mm breda, obetydligt längre än bredden, bruna, med sträf udd af den utlöpande gröna midtnerven, kortare än fruktg.; dessa bredast på midten, mer eller mindre trekantiga med 2 marginalribbor och mellan dessa 3—6 i sprötet fortsättande nerver. 4 6, 7. **Östersjöstarr**;

hafsstränder. r. Sk.-Upl. — *f. minor* *Syme*: dvärgform med 5–7 cm långa, nedåtböjda strån och mycket korta spröt. *Otl. Burs.* Från *Otl. Sanda (Pontén)* har jag sett ett exemplar, som synes vara \times *exténsa* \times *hornschuchia* och från *Otl. Hall.* ett, som tyder på kombinationen \times *exténsa* \times *Oéderi*, bägge i *K. V. A:s* herbarium.

20. *C. ustuláta* *Wg.* — Strån glatta, 15–45 cm, glest tufvade, med korta, rosettbärande utlöpare; blad platta, 3–4 mm breda, i spetsen sträfbräddade; ax tätblommiga, ovala, 10–15 \times 6–8 mm, ofta med både σ och ρ , hängande, alla i toppen eller ett aflägsnadt; då toppaxet är rent σ -ax, är det klubblikt och smalare; hylsbladens slidor gröna med brun spets; ρ -fjäll svartbruna, äggrundt lansettlika, långt tillspetsade, af fruktg:s längd, men ofta smalare; fruktg. elliptiska, svartbruna, ofta hvitkantade, 5 \times 2,5 mm utom det 0,3 mm långa sprötet. \uparrow 6, 7. **Brandstarr**; fuktiga ställen i fjälltrakter. *Lpl. Jmt. Hrj.*

21. *C. misándra* *R. Br.* — Lägre än föregående, hvilken den till det yttre liknar; hylsbladens slidor helt och hållet bruna; ρ -fjäll trubbad eller mycket kort tillspetsade, elliptiska; fruktg. lansettlika, 4 \times 1,5 mm; spröt nära 1 mm. \uparrow 6, 7. **Fjälltrakter. r. Torn. lpm.** — *C. fuliginósa* *Schkuhr* synes vara en annan art.

22. *C. atráta* *J.* — Rotstock krypande, med grofva utlöpare; lågblad mörkt purpur-kastanjbruna; bladbärande strålsidor länge hela; strån grofva, 25–45 cm, nästan glatta, nedom midten bladiga; blad platta och styfva, sträfbräddade, mörkgröna, 10–30 \times 0,5–1 cm; hylsblad nästan utan slida, det nedersta nående till eller öfver axsamlingen; ax 3–5, det öfversta med σ och ρ , de öfriga ρ , tätsittande eller det nedersta något aflägsnadt, 1,5–3 cm långa, aflånga–elliptiska, de nedre på skaft af axens längd; ρ -fjäll äggrunda, kortspetsiga, enfärgadt svarta–svartroda, af fruktg:s längd eller längre; fruktg. trubbiga, gulgröna eller bruna, hoptryckta, ovala, nervlösa, glest sträprickiga, 3–3,5 \times 2–2,5 mm; spröt kort, tydligt tvåtandadt, brunt. \uparrow 6, 7. **Svartstarr**; fjälltrakter. *Lpm.-Hrj. Vrm.* — *f. parviflóra* (*Hosf*): strån 15–20 cm; ax hälften kortare, nästan oskaftade och uppräta, med kortare ρ -fjäll. *Jmt. r. f. decólorans Neum.*: axfjäll bruna; *f. atérrima* (*Hoppe*) *Hn.*: axfjäll svarta; strå sträift.

C. nigra *Hn.* — De svenska exemplar, författaren sett under detta namn, äro mycket olika. Än utgöras de af *C. atráta f. parviflóra*, än se de ut som \times *alpína* \times *atráta* (*Jmt. Gäddede*), än närma de sig rigida eller tillhöra denna art.

23. *C. alpína* *Liljebl.* — Lågblad purpurroda; bladbärande strålsidor snart upprispade; strån tufvade, spensliga, men styft

uppräta, hvasskantiga, vanligen sträfvä, 15—45 cm.; blad ljusgröna, 2—4 mm breda; rosettbladen af stråens längd; nedersta hylsbladet grönt, ofta borstfint; ax vanligen 3, nästan klötrunda, 5—8 mm långa, gytttrade, sällan därjämte ett något aflägsnadt, det öfversta med ♂ och ♀; ♀-fjäll enfärgadt svartbruna, äggrunda, spetsade; fruktg. elliptiska, nästan utspärrade, gulgröna, till sist mörka, sträfprickiga, 2—2,5 × 1 mm; spröt tydligt förlängdt. 4 6, 7. **Bergstarr**; fjäll- och bergstrakter. Norrl. Dlr. — var. *inferalpina* Wg.: fruktg. glatta, hvitnande; strå sträfvare; toppax ofta af uteslutande ♂; anses såsom synonym med *C. holostoma* Drej.

24. *C. Buxbaumii* Wg. — Rotstock krypande, med grofva utlöpare; lågblad purpurröda—bruna; bladbarande stråslidor snart upprispade; strån skarpkantiga och styfva, 30—60 cm; blad blågröna, 2—3 mm breda, skottbladen ofta af stråets längd, de öfriga kortare; ax 3—4, aflånga—smalt omvänt äggrunda, 1—1,5 cm långa, närsittande, oskaftade och uppräta, det nedersta understundom aflägsnadt och skaftadt, det öfversta upptill ♀, nedtill ♂, de öfriga vanligen rena ♀-ax; nedre hylsblad mycket föränderliga, än förlängda, uppräta, mycket öfvernäende toppaxet, än utstående, af axsamlingens längd, än mycket smalt, föga längre än sitt ♀-ax; ♀-fjäll äggrunda—lansettlika, ljusare eller mörkare bruna med grönt midtfält; fruktg. trekantigt ovala, 2,5—3 mm, mer eller mindre upphöjdt nerviga, blekgröna och sträfprickiga, med tvär, nästan osprötad topp. 4 6. **Buxbaumsstarr**; fuktiga ångar. r. Sk.-Lpm. — f. *heterostachys* Hn.: toppax uteslutande med ♂; var *subrigida*: fruktg. föga nerviga; ♀-fjäll svarta med smal ljus midtstrimma, breda och korta, ett och annat utan utlöpare nervudd. Fjälltr. r.

25. *C. laxa* Wg. — Strån löst tufvade eller spridda, 20—30 cm, trekantiga, glatta, båglik uppstigande eller nedböjda, endast med ett förlängdt stamled; blad 1—2 mm breda, öfverallt glatta; hylsblad ej näende toppen, dess slida 1—3 cm lång; ♂-axet brunt, 12—20 mm långt, dess skaft 20—40 mm, inom samma hylsblad som öfversta ♀-axet; ♀-ax 2, långt skilda, sällan 1, hängande på långa, fina skaft, 10—15 × 3—4 mm; ♀-fjäll 3—4 × 2 mm, elliptiska, utan eller med kort, tvär spets, bruna med grön eller gul rygg; fruktgömmen platta, glesare eller tätare, gröna—grågröna, elliptiska, 3 × 1,5 mm, 5—7-nerviga, med tvärt afsatt, kort spröt; nöt oftast steril, insjunken. Har utseende än af \asymp *irrigua* × *livida*, än af *limosa* × *livida*, men synes hafva godt frömjöl. 4 6. **Gungflystarr**; fjällmossar. r. Lpm. Jmt. Hrj.

26. *C. limosa* L. — Strån som föregående, men upptill ofta sträfva, 30—45 cm; lågblad (basslidor) bruna; blad trådfina—1,5 mm breda, från spetsen på en kortare eller längre sträcka sträfva, föga kortare än strået; hylsblad 2, deras slidor 2—5 mm långa, med borstlik skifva, den öfversta omslutande ♂-axet och 1 ♀-ax, den nedre 1 ♀-ax; ♂-ax 1,5—4 cm långt, på lika långt, styft och därför upprätt skaft; ♀-ax två, 10—20 × 5—7 mm, hängande, ofta med ♂ i spetsen, vanligen mång- och tätblommiga; ♀-fjäll gulaktiga—ljusbruna med eller utan grön midtlinje, från den rundade basen triangulära, längre—kortare än fruktg.; dessa 2,5—3 × 1,5—2 mm, gråbruna, till sist svartgrå, elliptiska, begränsade af en föga och en starkt, (nästan takformigt) kullrig yta; isynnerhet den förra genomdragen af 5—7 med kanterna parallela, i eller strax under spetsen slutande, ribbiga nerver; nöt längre än sin bredd, trekantig. ¶ 6, 7. Dystarr; kärr. a. Sk.-Lpm. — De gotländska exemplar, förf. sett, hafva nerver som följande art.

27. *C. irrigua* (Wg.) J. E. Sm. — Tätare tufvad, utan eller med korta utlöpare; strån 15—30, sällan intill 45 cm, vanligen öfverallt glatta; blad 2—4 mm breda; nedre hylsblad örtartadt; ♂-ax 1—1,5, sällan 2 cm, på ofta dubbelt så långt, fint och därför vinkelböjdt skaft; ♀-ax 3—2, aflånga—oval, 7—15 × 5—8 mm; axfjäll mer eller mindre spetsiga, äggrunda—elliptiska—bredt lansettlika, bredast ett stycke ofvanom basen, ofta vid eller nära midten; fruktg. svagt—trekantigt kullriga, begränsade af bredt ovala, på midten något utskjutande ytor; dessa 2,5—3 mm långa och föga längre än sin bredd, antingen endast med midtnerv eller därjämte med 2—4 svaga, korta nerver. ¶ 6. Myrstarr; myrar, kärr, ofta tillsammans med föregående. Sk.-Lpm. (ej Öl. Gtl.?)

× *irrigua* × *limosa* — Är till axen lik *irrigua*, men med blågrå, smala blad och starkt nerviga fruktgömmen; än förenar den med rent gröna, breda och platta blad ax af *limosa*, än äro alla kännetecknen intermediära. *C. stýgia* Fr. synes vara en storvuxen form af denna hybrid, liksom *C. rariflora* (Wg.) J. E. Sm. torde vara en i de högre fjälltrakterna till en viss grad af själfständighet utbildad form af densamma. Den senares kännetecken äro emellertid alltför vacklande för att kunna skilja den från den rent hybrida formen. Hybriden synes vara lika allmän som stamarterna.

28. *C. vaginata* Tausch — De stråbasen nederst omgifvande slidorna utan, de 2 öfversta med korta, (1,5—3 cm) upprätta, 2—4 mm breda skifvor; de friska utlöparnas lågblad (slidor) glänsande röd—kastanjbruna; strårosettbladen genom slidornas upprispanande snart utböjda; strån ensamma, glatta, trubbkantiga,

styft uppräta, 30—60 cm; rosettblad 4—6 mm breda med upptill sträfvä, nedtill glatta kanter; hylsbladens skifvor korta, uppräta, sällan nående axets topp; deras slidor uppblåsta, den nedersta 1—2 cm lång; ♀-ax ensamt eller 2, (sällan 3), långt åtskilda, aldrig nående hvarandra, på skaft af slidans eller hylsbladets längd, i början uppräta, sedan något utböjda, 1—2 cm långa; ♀-fjäll bruna med grönt-ljusgult midtfält, ovala, trubbiga eller tvärt tillspetsade; fruktg. gula-brungröna, vanligen ellipsformade, mer eller mindre nerviga, 4—5×2—2,5 mm, $\frac{1}{3}$ —dubbelt längre än fjällen; ♂-ax ensamt, dess bas i jämnhöjd med eller 1—3 cm högre än öfversta ♀-axets spets. 4 6, 7. Slidstarr; ängar, skogsmark. Lpm.-Sk. (ej Bl. Bh. Öl. Gtl.)

29. *C. panicea* L. — Ljus-grågrön; alla stråbasen omgifvande slidor i sin nedre del länge sammanhängande, bärande utböjda eller utstående, 5—10 cm långa skifvor; de friska utlöparnas lågblad (slidor) gula—gulgrå; ♀-ax mindre skilda, ofta nående hvarandra, det öfversta ej sällan nående ♂-axets bas; fruktg. ljusgröna, bredt omvänt äggformiga—klotrunda, uppblåsta, ofta kutryggiga; för öfrigt som föregående. 4 6, 7. Hirsstarr; fuktiga ställen. a. Sk.-Lpm. — f. ferruginea: den ♀-fjället öfverskjutande delen af fruktg. mörkbrun och axet därigenom af samma färg; i fjälltrakter, söderut i torfmossar; f. conferta *Hj. Nilss.*: ♀-ax vanligen ensamt; fruktg. mycket täta.

× *panicea* × *vaginata* (*panicea* f. *subvaginata* *Neum.*): fruktg. ovala, föga uppblåsta, med förlängda, något sneda spröt; örtståndet ljusgrönt eller grågrönt. Mpd., antagligen flerstädes bland stamarterna.

30. *C. livida* (*Wg.*) *Willd.* — Ljust blågrå; strån trekantiga, något tufvade, 15—30 cm; blad rännformiga, platta, 1—2 mm breda, ofta af stråets höjd; strårosettens slidor starkt förlängda, länge sammanhållande, dess skifvor förlängda; ♀-ax 2, närsittande, det nedre merendels nående öfver det öfres midt, eller ensamt, ofta nående ♂-axets bas, alltid styft uppräta; fruktg. glesa, nervlösa, ljusgröna—hvitgula, oftast totalt utan spröt, men i sin öfre del näbblikt afsmalnande; ♀-fjäll som föregående, men med bredare, gulgrönt midtfält. 4 6, 7. Tråskstarr; på gungfly i dykärr. Lpm.-Vrm. Vg. Sm. (ej Öl. Gtl.).

× *livida* × *panicea* — Blad uppräta, långslidade, ofta nående axen, nästan af samma färg som *livida*; fruktgömmen breda, uppblåsta, men på grund af nötens felsläende plattade. × *livida* × *vaginata*: blad betydligt kortare, grågröna, strårosettens utböjda, kortslidade; fruktg:s topp afsmalnande, med kort spröt. Bägge dessa hybrider äro sammanfattade under *C. panicea*

v. sublivida *Hn. fl.*; den förra är allmän; den senare har jag sett från Jmt. Ström. (*Axell*).

31. *C. glauca* *Murr.* (1770) — Blå-grågrön; utlöpare grofva och korta, med purpurbruna lågblad; strån glatta, 30–45 cm; blad platta, torra och styfva, 8–15 cm × 3–6 mm; ♀-ax 2–3, cylindriska, tätblommiga, 1,5–6 cm långa, långskaftade, slutligen lutande eller hängande; ♀-fjäll äggrunda, med eller utan udd, mörk-svartbruna, med eller utan ljusare midtfält; fruktg. kullriga, nervlösa, ellipsformade, trubbiga med kort udd, slutligen svartbruna, sträfva af mycket korta, sällan förlängda borst. 4 6. **Grusstarr**; ängar. a. Sk.-s. Norrl. — f. *erythrostachys* *Hoppe*: ♀-ax 7–9 mm långa, på hälften så långa skaft, därför uppräta; fruktg. vid mognaden gulröda. Sk. Benestads backar.

32. *C. palléseens* *L.* — Gulgrön, 20–60 cm; strå skarpt trekantigt, med endast ett förlängdt stamled, upptill sträft; blad platta, 2–4 mm breda, slaka, jämte slidorna gleshåriga; nedre hylsblad vanligen öfvernående det ensamma ♂-axet, dess slida 0–5 mm lång; ♀-ax 2–3, slutligen hängande, 3–15 mm långa, deras skaft 1–3 cm; ♀-fjäll äggrunda, hvitgula med grön rygg, kortspetsiga, af fruktg:s längd eller längre; fruktg. täta, framåtriktade, ovala med nästan tvär topp, svagt nerviga, glänsande gröna, slutligen brungula, 2,5–3 mm långa, deras mynning hel. 4 6, 7. **Blekstarr**; ängar. a. Sk.-Lpm. — f. *brevibracteata*: strå lägre, 8–15 cm; hylsblad ej näende eller knappast öfverskjutande ♂-axet. Vsm. Loka, Sk. Krageholm.

33. *C. pilulifera* *L.* — Strån 15–30(–45) cm, endast upptill sträfva; blad platta, ljusgröna, 2–3 mm breda, oftast betydligt kortare än strået; rosettslidor trädlikt upprispade, bruna-rödaktiga; nedersta hylsbladet trädsmalt, men örtartadt, längre än sitt ax; ♀-ax 3, klotformiga och oskaftade, hopade vid det fina ♂-axets bas; fruktg. grågröna, nervlösa, klotrunda—omvänt äggformiga, mycket fint håriga; spröt kort, tvärt afsatt. 4 6, 7. **Pillerstarr**; backar. Sk.-s. Norrl. — f. *longibracteata* *Lge.*: hylsblad 3–7 cm långt, 1–2 mm bredt. Skogar. r. Sk.

34. *C. montana* *L.* — Strån 15–25 cm; rosettslidor purpur-röda; blad lifligt gröna, platta, af stråens halfva längd; hylsblad hinnaktiga, svarta, det nedre med kort, borstlik, grön spets, kortare än axet; ♀-ax 1–2; ♀-fjäll spetsiga, omvänt äggrunda, kortare än fruktg.; dessa gulgröna, omvänt äggrunda, nerviga, med

längre hår än föreg.; för öfrigt som föregående. 4 5, 6. Lundstarr; lundar. r. Sk.-Upl. och Bh. (ej Öl.?).

35. *C. ericetorum* Poll. — Strån trubbkantiga, glatta, 10–25 (30) cm, späda och fina, slutligen mycket längre än de styfva och torra, tillbakaböjda bladen; de nya rosettslidorna ofta purpurfärgade; hylsblad slidlikt, hinnaktigt, brunt, oftast utan örtartad spets och kortare än sitt ax; ♀-ax 1–3, sällan 4, vanligen 2, aflånga–klotformiga, äfven det nedersta oskaftadt, sittande tätt intill hvarandra och det något klubblika, i svartbrunt och hvitt rutiga ♂-axet; fruktgömmen omärkligt sprötade. 4 5. Bäckstarr; backar. a. Sk.-s. Norrl. — f. membranacea Hoppe: ♀-fjäll mindre fransade, mer aflånga; blad mjukare. \approx ericetorum \times verna: intermedlär; ♀-fjäll smalt hvitkantade; fruktg. tätt ludna, men ellipsformige, svagt utbildade, och ♀-ax därför glesa. Gtl. Hejde (*Ahlfvengren*).

36. *C. verna* Chaix (præcox Hn. fl.) — Nya rosettslidor vanligen bruna; det nedersta ♀-axet oftast kort skaftadt; ♂-ax rödgult, för blotta ögat omärkligt rutigt; fruktgömmenas spröt något längre. 4 5. Vårstarr; backar. a. Sk.-s. Norrl. — f. longibracteata Beck. v. M.: nedre hylsblad örtartadt, dubbelt så långt som axet. Sk. Broby, antagligen flerstädes.

37. *C. tomentosa* L. — Utlöpare såväl som strå- och bladskott bärande glänsande, spetsiga, purpurbruna lågblad; strån styft uppräta, trekantiga, (15-) 25–40 cm; blad platta, 1–2 mm breda, uppräta, styfva, undertill blågröna; ♂-axets skaft oftast synligt; ♀-ax 1–2, oftast kort skaftade, uppräta, 7–15 mm långa, merendels nående hvarandra; ♀-fjäll bredt äggrunda, bruna med grönligt midtfält; fruktg. slutligen gulbruna, tätt ludna. 4 5, 6. Kalkstarr; ängar, helst på kalkbotten. r. Öl. Gtl. Sm. Sk.

38. *C. globularis* L. — Lik föregående, men blad och strå finare, späda och därför aldrig så styfva; blad 0,5–1 mm breda; ♀-ax 4–10 mm långa, oskaftade, de nedre på 1–3 cm:s afstånd; ♀-fjäll elliptiska–omvändt äggrunda, bruna med ljusare midtfält och oftast hvit hinnkant; ♂-axets skaft oftast doldt af närmaste ♀-ax. 4 6, 7. Globstarr; fuktig skogsmark. Lpm.-Vg. och Sm.

39. *C. pediförmis* C. A. Mey. — Rotstock fingertjock, snedt uppstigande; strån hvasskantiga, stråfva, 30–45 cm, nedtill omgifna af blad med 1–3 cm lång skifva och röda–gröna slidor; öfriga blad 10–30 cm \times 2–3 mm, platta, stråbräddade, något blågröna; hylsblad slidlika, gröna med rödbrun kant och ett kort

ämne till skifva, 1—2 cm långa; ♀-ax 2—3, uppräta, 8—12-blommiga, 1,5—3 cm långa, de nedre långt åtskilda, på skaft af slidans dubbla längd; ♀-fjäll omvänt äggrunda, uddspetsiga, bruna med grönt midtfält, upptill hinnkantade, af fruktg:s längd; dessa flernerviga, trekantigt omvänt äggformiga, gulgröna och småjudna; ♂-ax i jämnhöjd med eller öfvervuxet af, sällan högre än öfversta ♀-axet. 4 5, 6. **Frösöstarr**; ängar i fjälltrakter. r. Jmt. — f. *pododactyla* Norm.: ♀-ax vanligen 2, i jämnhöjd med hvarandra; blad lifligare gröna. Jmt. bland hufvudformen.

40. *C. digitata* L. — Strån 15—30 cm, ofta föga öfvernående bladen; dessa ljusgröna, 3—6 mm breda; ♀-ax 2—4, långskaftade, 6—10-blommiga, de öfversta jämnhöga och oftast öfvernående ♂-axet; fruktg. nästan nervlösa, af axfjällens längd; axfjäll med afrundad—tvär, ofta uddig spets, merendels af rödare färg än föregående. 4 6. **Fingerstarr**; ängar. Sk.-Lpm. — f. *pallens* Fristedt: blekgrön, ♀-ax på kortare skaft. r. Norrl.; var *intermedia* Crep.: strå 2—3 gånger högre än bladen, dessa endast 2 mm breda; fruktg. betydligt längre än axfjällen. Mpd. Alnön, Otl. Hejde (*Ahlfvengren*); ofta förväxlad med följande art.

41. *C. ornithopoda* Willd. — Spädare och ljusare än föregående; strån 10—20 cm, vanligen dubbelt högre än de 2—3 mm breda bladen; ♀-ax 2—4, mycket kort skaftade, fingerlikt sammanställda; ♀-fjäll betydligt kortare än fruktg. 4 6. **Fågelfotsstarr**; ängar. r. Sm.-Lpm., helst i Ö. Sv.

42. *C. bicolor* Bell.* — Toppax med ♀ och ♂; mjuk och vek, af blåaktig färg (påminnande om *C. glauca*); strån 5—8 cm, spensliga, trubbkantiga, bågböjda; blad korta; axstödblad hinnaktiga, lika axfjäll; ax 2—4, ovala, ett ofta från stråets bas, det nedersta i gyttringen ofta långt skaftadt; axfjäll breda, trubbiga med bred, blekbrun medelnerv, som ej når spetsen, insvepande fruktgömmena och ofta lika långa som dessa; fruktg. tätt punkterade, omvänt äggformiga, 1,5 mm långa. 4 7. **Brokstarr**; öfversvämmade ställen. r. Lpm. Hvj.

43. *C. pufina* Drej. — Strån, tufvade, 2—5 cm; stråblad längre än strået, lika dem hos *C. Goodenoughii*; nedersta axstödblad nående öfver axsamlingen, de öfriga nästan lika axfjäll; ax 3—5, aflånga—nästan runda; axfjäll mycket breda, trubbiga, de flesta

*) För behandlingen af *C. distigmaticæ* har lagts till grund ett af Rektor S. *Almquist* till förf:s förfogande godhetsfullt ställt manuskrift.

med starkt markerad, blekgrön medelnerv, vanligen kortare än fruktg.; dessa starkt konvexa, bredt ovala, otydligt nerviga, med i kanterna stråfbräddadt spröt och tydligt, smalt skaft, inemot 2 mm långa. 4 7, 8. Lappstarr; sank gräsmark. r. Lpm.

44. *C. maritima* O. F. Müll. — Ax af blek färg, hängande på långa skaft; nöt med ett tvärveck; sterila skott intill 1 m, bredbladiga, liksom strån endast upptill bladiga; strån lägre, omkring 30(15–50) cm, nedtill trinda, upptill trubbkantiga, släta; blad nästan platta, styfva; stråblad korta; axstödblåd breda, platta, af axsamlingens längd; ♂-ax vanligen 2; ♀-ax aflängt cylindriska, de nedre kortare än de fina skaften; axfjällens midtparti bredt, först grönt, sedan gulaktigt, kanterna guldgula; fruktg. hvitaktiga, tätt punkterade, snart affallande, rundadt ovala, insidan platt, utsidan starkt konvex, mer eller mindre tydligt nerviga, med tunn kant, smalt, otydligt spröt och skaft, 3 mm långa. 4 6, 7. Hafsstarr; hafsstränder. Bh. Hall. Vb. — f. *brunnescens* Nyl.: lågväxt, mera mörkaxig.

× *maritima* × *kattegatensis* — Obg. Rya strand på Hisingen (*C. J. Lindberg*).

45. *C. salina* Wg. — Ax rätt långt skaftade, men (åtminstone de flesta) uppräta, aflånga, mer eller mindre mörkt gulaktigt eller rödaktigt (sällan svart) bruna; axfjäll med ett skarpt begränsadt ljusare, vanligen bredt midtparti, som ofta fortsätter i en udd; fruktg. mer eller mindre hvitaktiga; spröt urnupet, något uppsväldt; nöt med ett tvärveck. Mindre, mörkgrönare och smalbladigare än föregående. Löst tufvad; strån i allmänhet nedtill utan utvecklade blad och äfven uppåt med mer eller mindre utåtriktade blad, vanligen upp till axsamlingen släta; axstödblåd af axsamlingens längd; ♂-ax vanligen flera; fruktg. ofta dragande i brunt eller grönt, tätt punkterade, uppåt stundom stråfbräddade, ovala, med insidan platt och utsidan starkt konvex, ofta nerviga, med tunn kant, kort skaft, 3 mm långa. Omfattar 2 subspecies, ett sydligt, * *cuspidata* Wg., hvilkens blad äro platta med vid torkning utåtrullade kanter och hvilks axfjäll hafva långt utdragen borstudd, och ett nordligt, i Sverige ej förekommande, * *mútica* Wg., med snart inrullade blad och axfjäll utan borstudd. Den förra har 2 raser, af hvilka den nordliga ej när oss. Den sydligare är

C. kattegatensis Fr. H. N. 8: 72, 14: 82. — Strå 25–50 (–70) cm; ax cylindriska, 3 cm långa, 5–10 mm tjocka, täta; axfjäll med smalt midtparti och breda, mörkbruna kanter, vanligen ej skylande fruktg. (då axfjällen därjämte stå i tämligen regelbundna rader, få axen härigenom ett brokigt utseende). 4 6, 7. Saltstarr; hafsstränder. r. Bh. Hall. — f. *vacillans* Drej.: strå stråft; stödblåd korta; ax mörka.

× *kattogaténsis* × *stricta* — Ax nästan som hos föregående; stråbas såsom hos *C. stricta*. Obg. Lindholmen (*C. J. Lindeberg*).

46. *C. aquatilis* *Wg.* — Strå trubbkantigt, slätt; blad mer eller mindre rännformiga, men breda; ax blekt brokiga, långa, isynnerhet nedåt smala och där glesa, uppåt vanligen mer eller mindre förtjockade och täta, trubbiga, mer eller mindre grönaktigt bruna; axfjäll med tämligen bredt, ljust midtparti och bruna kanter, uddlösa, ej döljande fruktgömmena; fruktgömmen 3 mm långa, vanligen hvitgröna, plattade, nervlösa, med tydlig, tunn kant och kort, smalt, men tydligt, vanligen ljusgult spröt; nöt utan tvärveck, liten, mörkbrun; gråaktigt grön; bladskott öfverväxande stråna; dessa 0,5—1 m, styfva, nedtill trinda, upptill trubbiga; blad af mycket fast byggnad, därför såsom vissna väl bibehållna, skottblad skarpt kölade, stråblad okölade; axstöblad vanligen långt öfvernående axsamlingen; ♂-ax flera. 4 6. 7. **Norrlandsstarr**; stränder, fuktiga ställen. Vb.-Ög. Lpl.-Dir. Vrm. — *f. acutangula* *Læst.*: strån upptill skarpkantiga; β stans *Drej.*: mera lågvuxen, kort-, bred- och plattbladig (isynnerhet skotten); ax dragande i rödbrunt; fruktgömmets spröt mindre afskildt, kortare och tjockare; ♂-ax vanligen 1; axfjäll ofta med hinnkantig topp, vanligen stora och inhöljande fruktgömmena, hvilka än hafva rundad topp med tvärt afsatt spröt, än äro jämnt afsmalnande till den gula eller bruna mynningen; blad mycket breda, kortare än strået; ax mer eller mindre korta, men uppåt tjockare, täta. Den i våra fjälltrakter mest utbredda formen af denna var. är ej typen, utan *f. sphagnophila* *Fr.* H. N. 11: 78: blad längre och smalare, ax långa, smala och glesa, ofta helt rödbruna; står i samma förhållande till β stans som *C. rigida* β inferalpina till *C. rigida*.

× *aquatilis* × *cæspitosa* — Till örtståndet lik *C. cæspitosa*, till fruktgömmen och ax lik *C. aquatilis*. Ågm. Helgumsjön.

× *aquatilis* × *rigida* — Än (*f. epigæjos* *Læst.*) till axfjäll och fruktgömmen lik *aquatilis*, till axens form och de vegetativa delarna *C. rigida*, än tvärtom; fjälltrakter, ej sällsynt.

47. *C. rigida* *Good.* — Rotstock krypande, dess skott bågformiga; strå trubbkantigt, näende långt öfver de korta, utåtböjda, breda, platta bladen; nedre axstöblad med svarta slidöron; ax korta och tjocka, ♂ 1, ♀ flere, närsittande, åtminstone det nedersta på tämligen långt skaft; axfjäll svartaktiga, med grön medel-nerv och smal hinnkant, breda, trubbiga eller med kort udd, vanligen omsvepande fruktgömmena; dessa gröna eller bruna, nervlösa, starkt konvexa, utan tydlig kant, mera utstående än hos föregående, 3—3,5 mm långa, med föga eller icke utbildadt spröt. 4 6—8. **Knubbstarr**; fjälltrakter. a. — Typen, « genuina, H. N. 8: 77; 12: 88.: lågvuxen, 10—20 cm, med korta bågformigt utböjda blad; af-

ven det nedersta axstödbladet föga utveckladt; ax korta, svartaktiga; på hög och torr fjällmark. β inferalpina *Læst.* H. N. 9: 82; (hyperborea *Drej.*): 15–25 cm hög; blad mera utdragna, de öfre stråbladen upprätta; nedersta stödbladet lika högt som axsamlingen; ax långsträckt, ofta mörkt rödbruna; på fuktig, lägre fjällmark. Hit hör f. *ripensis* *Læst.*: såsom fullt typisk med spensligt, stråft, 30–50 cm högt strå, långa, jämförelsevis smala blad, nästan helt svarta, lansettlika, från σ -axet aflägsnade φ -ax och nästan lansettlika fruktgömmen, afsmalnande mot den brunspetsade, något urnupna mynningen. Torneälvens öfre dalgång. I Jmt. och Hrl. har utbildat sig i motsatt riktning f. aggregata *Almqv.*: ax talrika, tätt hopade; axfjäll med starkt utpräglad medelnerv, tydligt ställda i regelbundna rader; fruktgömmen breda, trubbiga. På våt mark i Lpl. finnes en späd, smalbladig form, f. juncelliformis *Almqv.*

48. *C. Goodenoughii* *J. Gay* — Gråaktigt grön; rotstock än krypande, skjutande spridda strån, än upprät med tufvade strån; dessa uppåt sträfvå, 15–30 cm; axstödblad vanligen något kortare än axsamlingen, med små, vanligen hvitgröna slidöron; σ -ax normalt blott 1; φ -ax 2–4, smala, vanligen kort, sällan utdraget cylindriska; axfjäll oftast trubbiga, korta, svarta, smälare än fruktgömmena, hvilka äro 2,5 mm långa, ovala, starkt konvexa, vanligen brunaktiga, nerviga med tydligt och bredt skaft. 4 6, 7. Hundstarr; fuktiga ställen. a. Sk.-Lpm. — α genuina *Almqv.*: Strån glesa, ända till basen trekantiga; skottblad med rätt utstående kanter; stråblad platta eller svagt rännformiga, deras nedre del utböjd från strået. Former af denna äro: f. *elytroides* *Fr.*: gröfre; axfjäll utdragna, omsvepande fruktgömmena; f. *major* *Læst.* in sched. (*C. turfosa* *Achl.*): stor som *C. acuta* och lik den, men skild genom de smala bladen och de få axen; β *juncella* *Fr.* H. N. 10: 76: tätt tufvad; stråbas omgifven af en mängd rödbruna, vissna blad; strån vid basen trinda, mycket spensliga; bladen mycket långa och smala, djupt rännformiga; fruktgömmen glesare än hos α genuina, vanligen långsträckt och smala, ofta med tydligt spröt.

\times *Goodenoughii* \times *rigida* — Har af Good. de inböjda bladkanterna, af *rigida* de fast byggda stråna och bladen. r. Jmt.

\times *Goodenoughii* \times *stricta* (*C. turfosa* *Fr.* Bot. Not. 1843; H. N. 10: 79) — Liknar Good. genom konvexa, föga nerviga fruktgömmen, mer utvecklade stråblad och axstödblad, *stricta* genom (vid torkning) tillbakarullade bladkanter och något fibrösa slidor kring stråbasen. Upl. Vsm. Ner. Ög. r.

49. *C. acuta* *L.* — Högvuxen, grof, mycket sträf; blad breda, slakt tillbakaböjda; axstödblad platta och breda, näende öfver axsamlingen; fruktgömmen starkt konvexa, tydligt nerviga. Löst tufvad, af mörkt men lifligt grön färg; strån 0,5–1 m, grofva, men slankiga, skarpkantiga; skottblad mycket långa, men breda, med starkt nedböjda kanter; σ -ax flera; φ -ax tjocka, än långa och

slankiga, än korta och styft upprätta; axfjäll vanligen utdragna, svartbruna med tydlig medelnerv (stundom svarta, korta och trubbiga); fruktgömmen ovala, spetsiga, 3–3,5 mm, bruna–gult vitaktigt gröna, på väl utvecklade skaft; spröt tunt, ganska tydligt. 4 6, 7. **Blåstarr**; vid vatten. a. Sk.-Lpm. — Formen med tufvade strån och upprätta, föga skaftade ax är f. *fluviatilis* *Hn.*; f. *personata* *Fr.*: strå slätare; ♀-ax mycket långa, glesa, hängande, ljusbruna; f. *viridis* *Hn.*: axfjällens midtparti grönt, mycket bredt; f. *flaccida* *Læst.*: ♀-ax mörkt rödbruna, långa, smala, med starkt förlängda axfjäll; f. *tricostata* *Fr.*: ♀-ax korta, spensliga, med korta, trubbiga axfjäll och starkt nerviga fruktgömmen; f. *prolixa* *Fr.*: ♀-axfjäll långt utdragna.

× *acuta* × *cæspitosa* — Till denna hybrid bör sannolikt föras en af *Læstadius* i *Nb.*, *Kengis*, funnen form; den är lik *acuta*, men öfverensstämmer till spenslighet, fruktgömmenas beskaffenhet och de fåtaliga axen med *cæspitosa*, samt är fertil, ehuru svagt.

× *acuta* × *Goodenoughii* — Blad som hos *Good.*, men kanterna vid torkning ej inrullade, deras spets än böjd framåt, än bakåt; axstödblad smala, men öfverstående axsamlingen, deras kant utåttrullad; fruktg. nervlösa. Upl. *Tibble* i talrika och fullt fertila former. (*Almqvist.*)

× *acuta* × *kattogatónsis* — Skild från *katteg.* genom kortskaftade ♀-ax m. m. *Obg.*

× *acuta* × *stricta* — Örtstånd af *acuta*, fruktgömmen af *stricta*. Upl. vid *Ramsjön* i *Tibble*. Denna hybrid öfverensstämmer med *Fries'* beskrifning af *C. prolixa*, ehuru ex. i *H. N.* och *Fries'* eget herbarium tillhöra *C. acuta*.

50. *C. cæspitosa* *L.* — Strå högt, men spensligt; blad som hos *acuta*, men smalare, endast det eller de 2 öfversta med skifvor; dessa korta, platta, utböjda, 4–5 cm × 1–3 mm, ej nående axet; af de nedre bladen äro endast rödbruna, fibrösa slidor utbildade; axstödblad mycket korta, nästan borstlika; ♂-ax 1; ♀-ax få, 0,5–1 cm långa; fruktgömmen små, rundade, starkt konvexa. Af lifligt grön färg; strån 25–90 cm, skarpkantiga, mycket sträfva; skottblad mycket långa, med starkt nedböjda kanter; de bladlösa slidorna vanligen trubbiga; ♀-ax närsittande, vanligen rundade, mera sällan kort cylindriska; axfjäll korta, svarta; fruktgömmen nästan utan skaft, 2 mm långa, trubbiga, med tunt, men ganska tydligt spröt, gulgröna. 4 6. **Tufstarr**; fuktig ängsmark. Sk.-Lpl. (dock ej bemärkt i alla landskap). — v. *strictiformis* *Almqv.*: slidor något gulbruna, hvassryggade, strå stadigare, ♀-ax mer åtskilda, utdragna; fruktgömmen större och plattare; af *Fries* förenad med var. *retorta* *Fr.* (*H. N.* 10: 78); v. *multiflora* *Neum.*: ljusgrön; stråblad 5 cm × 3–4 mm, dubbelveckade, oftast nående till eller öfver axen; de sterila skottens fjäll äro olivfärgade, de nedersta svarta, de mellersta bruna, de öfversta gula, sträfjäll gulbruna; ♀-ax 3–2, cylindriska, 2–4 cm långa; ♂-ax ensamt eller med 1–2 blax; ♀-fjäll smala, svarta med

grön medelnerv, utdragna till en lång, fruktgömmet öfverskjutande spets; fruktgömmen platta, sällan mögnande; ♂-fjäll bruna med ett smalt hvitt medianfält, långa midten hopveckade; växer i stora tufvor, men hvarken skottblad eller strån böja sig tillbaka öfver tufvans kanter, såsom sker hos typen, utan bibehålla sin uppräta ställning; står mycket nära v. retorta Fr. Bot. Not. 1843, H. N. 10: 78; anses af *Almqvist* vara acüta \times cæspitosa.

\times cæspitosa \times stricta — Skild från cæsp. f. strictiformis genom grå-gröna, nerviga, platta, snart affallande fruktgömmen. Upl. vid Ramsjön i Tibble.

51. *C. stricta* Good. — Strå styft, nedtill med gulgrå, oftast starkt fibrösa slidor; äfven de öfre stråbladen föga utvecklade, smala, rännformiga, uppräta; axstöblad korta; fruktgömmen 3–4 mm långa, platta, nerviga. Ljusare grön än de föregående; strån 0,5–1 m, gröfre, sträfva, deras bas genom de hvassryggade slidorna skarpt tresidig; skottblad styfvare än hos de båda föregående, breda, med något nedvikna kanter, vid torkning utåtrullade, de längre tillbakaböjda, de kortare uppräta; ♂-ax flera; ♀-ax tämligen korta, de öfre med ♂ i spetsen och därigenom nästan lansettlika; axfjäll ordnade i tydliga rader, vanligen korta, trubbiga, svarta; fruktgömmen på tydligt skaft, snart affallande, efter torkning af en egendomlig blygrå färg, breda, jämnt tillspetsade mot det ganska långa sprötet. 4 6. Bunkestarr; dyiga kärr, mossar, stränder. Sk.-Dal. Vrm. Dlr. och Gstr.

52. *C. remota* L. — Strån slaka, trubbkantiga, 30–60 cm, glatta eller upptill något sträfva; rosettblad ända till 30 cm långa, nedre stråblad 15–20 cm, alla mjuka, platta, 2 mm breda; blomställningens stamled vinkelböjda; småax 6–9, alla enkla, 5–8 \times 4–5 mm, de 3 nedre på 5–2 cm:s afstånd, de öfre oftast nående hvarandra; ♀-fjäll spetsiga, hvita eller lätt smutsgula med grönt midtfält, kortare än fruktg.; dessa blek- eller gulgröna, 3,5 mm långa, plankonvexa, aflångt äggformiga, på utsidan 5-, på insidan till midten 2–4-nerviga, uppräta eller svagt utstående; spröt tydligt 2-tandadt. 4 6. Knippstarr; fuktiga lundar. r. Sk.-Bh. och Upl. — var. stricta *Madauss.*: Strå styfvare, stamleden mellan axen i en linje, ax mindre aflägsnade. Sk. Ryng (C. *Kurck*). Denna form är till utseendet ej olik vissa remota-hybrider, men är fullt fertil. \times paniculata \times remota, som väl finnes äfven hos oss, ehuru den på senare år ej iakttagits, är till det yttre lik föregående var., men har 8–12, sterila, ljusst gulbruna, smala, 10 \times 2 mm stora, spetsiga, öfverst hopade småax utan eller med mycket korta hylsblad.

53. *C. echinata* Murr. (stellulata Good.) — Strån styfva, trekantiga, 15–45 cm, glatta eller upptill något sträfva, nedom

midten bladiga; rosettblad rännformiga, kortare än strået, 12—20 cm × 2 mm, i spetsen trekantiga; småax 3—5, 6—9 mm i diameter, de öfre nående hvarandra, det nedersta 6—12 mm aflägsnadt och försedt med ett borstlikt hylsblad, de öfre utan sådant; ♀-fjäll bruna med grönt midtfält, hälften kortare än fruktg.; dessa plankonvexa, triangulärt äggformiga, 3—4 mm långa, svagt nerviga, gröna eller slutligen brungröna, tvärt hopdragna till ett tydligt 2-tandadt, 1—1,5 mm långt, platt spröt. 4 6, 7. Stjärnstarr; fuktiga ställen, kärr. a. Sk.-Lpm. — f. subalpina: vanligen större och gröfre; småax alla åtskilda; fruktg. något större, liksom ♀-fjällen tidigt mörkbruna. *C. grypos Hoppe*, som synes vara hybridogen, torde ej förväxlas med denna var.

54. *C. elongata* L. — Strån slaka, hvasskantiga, sträfva, 30—60 cm, nedtill bladiga; rosettblad platta, 3—5 mm breda, af stråets längd; småax 8—12, nående hvarandra, uppräta, 8—12 × 4—6 mm; ♀-fjäll äggrunda, trubbad, bruna med grönt midtfält och ljus kant, $\frac{1}{3}$ — $\frac{1}{2}$ så långa som fruktg.; fruktg. 4 × 1,5 mm, bruna, på båda sidor strimmigt nerviga, ellipsformiga, genom den yttre sidans starka hvälfning i tvärsnitt nästan trekantiga, långsamt öfvergående i det korta, icke eller omärkligt tandade sprötet, vid mognaden vinkelrätt utstående och axen då glesa. 4 6, 7. Rankstarr; fuktiga ställen. Sk.-Norrl. — \simeq *elongata* × *loliacea* är enligt Bot. Not. 1890 funnen af *C. Indebetou* vid Avesta i Dir.; osedd af förf.

55. *C. canescens* L. — Strån 30—50 cm, styfva, fasta, hvasskantiga, upptill sträfva, nedtill omgifna af tätt tillslutande, 8—10 cm höga slidor, ofta utan skifvor; rosettblad styfva, uppräta, 2—4 mm breda, af stråets längd; småax 5—8, uppräta, (♂-delen obereknad) 6—10 mm, alla nående hvarandra eller de 2 nedersta 3—5 mm aflägsnade, långa, cylindriska—aflånga; hylsblad många gånger kortare, sällan det nedersta trådfint, dubbelt längre än axet; fruktg. 2 × 1 mm, gröna, slutligen grågröna, strimmiga, men svagt mångnerviga, deras inre sida platt, elliptisk, den yttre kullrig, kanten mellan dem föga utskjutande; spröt utgörande en triangulär, mycket kort fortsättning af fruktgömmet, således ej tydligt afsatt; ♀-fjäll bredt äggrunda, kortspetsiga, hvita med smalt, grönt midtfält, knappast kortare än fruktg. 4 6, 7. Gråstarr; kärr, stränder. a. Sk.-Lpm. — var. *subloliacea* *Laest.* (*C. macilenta* *Fr.*): småax nästan klotrunda, 3—4 mm, alla utom de 2 öfversta på 15—5 mm:s afstånd; fruktg. starkare strimmiga, $\frac{1}{3}$ längre än ♀-fjällen. Norrl. r. De flesta exemplar, som gå under detta namn, höra ej hit, utan äro öfvergångsformer till följande art och böra afskiljas som var. *subvitiilis*: blad renare

gröna, ax kortare och tjockare, fruktg. något längre än fjällen, för öfrigt som typen. Sk.-Lpm.

× *canescens* × *diolca* (*microstachya Ehrh., Hn.*) — Blad platta eller rännformiga, 0,5—2 mm breda; toppax förlängdt, endast vid basen med ♀ eller ensamt med ♂; ax från början gulaktiga; bland stamarterna.

× *canescens* × *lagopina* — Blad och färg som *canescens*; småax gröna, hopade, af storlek och form som hos *lagopina*; Jmt. Storli (*Eurén*).

× *canescens* × *lollacea* — Enligt *Callmé* (DBM 1888) funnen vid Töreboda i Vg., enligt beskrifningen lik *C. canescens* var. *sublollacea*; ex. osedda af förf.

× *canescens* × *norvegica* (*helvola* Bl. i *Hn* fl.) — Genom sina gulgröna blad, sitt styfvare strå, sina långa, smala, glänsande gula—brungula småax lätt skild från *C. canescens*, hvilken den mest liknar. Stränder. r. Srm.-Nb. Bh.

56. *C. vitillis Fr.* (*C. Persoonii* Sieb. hos *Hn*) — Strån slaka, fina, med hängande topp, nedtill omgifna af lösa, 3—6 cm långa slidor; rosettblad slaka, ofta utböjda, kortare än strået, ofta endast af dess halfva längd; småax utstående, 2—3 af de nedre på 5—10 mm:s afstånd; fruktg. snart ljusbruna, bredt elliptiska, utan eller med 2—3 svaga nerver, kantade af en skarp köl; spröt tvärt afsatt, längre än hos föregående. 4 6, 7. Niekstarr; fuktig skogsmark. Sm.-Lpm.

57. *C. tenuiflora Wg.* — Strån spensliga, 25—40 cm, hvasskantiga, upptill sträfva; blad blågröna, platta eller svagt rännformiga, långspetsade, 1 mm breda; hylsblad fjälllikt; småax 5 mm, 8—12-blommiga, de sidoställda rakt utstående; ♀-fjäll hinnaktiga, hvitgula, af fruktg:s längd och bredd; dessa hopstående, blekgröna, 2,5—3×1 mm. 4 6, 7. Slankstarr; fuktig skogsmark, helst i fjälltrakter. r. Vrm.-Lpm.

58. *C. lollacea L.* — Strån föga hvasskantiga, föga sträfva; blad ljusgröna; hylsblad hinnaktiga, trubbiga; småax på 5—10 mm:s afstånd, 3—4 mm stora; ♀-fjäll rundade—trubbiga, af fruktg:s halfva längd; fruktg. 2—3×1 mm, ellipsformiga, till sist något utspärrade; för öfrigt som föregående, från hvilken den är särdeles väl skild. 4 6, 7. Lollumstarr; fuktig skogsmark. Lpm.-Sm. och Hall.

59. *C. tenella Schkuhr* — Finare och slakare än föregående; småax 3—6 (oftast 4—5), de nedre på 1,5—2 cm:s afstånd; 1—2 ♂ i midten af småaxet, deras ståndare 2; hylsblad utdraget spetsiga, helt hinnaktiga, eller de nedre med härfin grön spets; ♀-fjäll tyd-

ligt spetsiga, vanligen blott $\frac{1}{3}$ kortare än fruktg.; dessa 2×1 mm, slutligen glänsande, gulaktiga. Säkert en god art. 4 6, 7. Spädstarr; fuktig skogsmark. r. Lpm.-Upl. och Vsm.

60. *C. norvégica* Willd. — Rotstock krypande, utsändande tätt gytrade strån från flera ställen; strån trubbkantiga, styfva, upprätta, upptill något sträfvä, 20–40 cm; blad gulgröna, platta, 2–4 mm breda; småax 3–6, upprätta, de sidoställda ♀, 10×5 mm, det toppställda 15 mm, nedre halfvan ♂, öfre ♀; ♀-fjäll bredt äggrunda, gulbruna med blekt midtfält och hinnkant, trubbiga, af fruktg:s längd och omsvepande dem; fruktg. omvänt äggrunda, tydligt skaftade, 3×1 mm, plankonvexa, svagt kantade, i början gulgröna och otydligt nerviga, vid mognaden gulbruna, strimmigt nerviga; spröt mycket kort, utan tydlig längdspringa. 4 6. Norskstarr; stränder. r. Vb.-Bl. Öl. Bh. -- f. heterostachys: toppax med enbart ♂; dvärgform med endast 10–15 cm högt strå. Gefle (*Sillen*); synes vara mera allmän i N. Finnmarken.

61. *C. heleonastes* Ehrh. — Strån glest tufvade, hvasskantiga, styfva, i sin öfre tredjedel starkt sträfvä; blad grågröna, långspetsade, 1–2 mm breda; nedersta hylsbladet utan eller med syllik grön udd; småax 3–4 (sällan 5), alla med ytterst få ♂ vid basen och därför likformiga; ♀-fjäll kortare och smalare än de plankonvexa, kantkölade, från midten till spröt afsmalnande, äggformiga-oval, finnerviga fruktg.; sprötfåra tydlig. 4 6, 7. Ehrhartsstarr; djupa kärr. r. Lpm.-Vrm. och Srm.

62. *C. glareosa* Wg. — Strån tufvade, fina spensliga, slutligen lutande, endast under axet något sträfvä, 10–20(–30) cm; blad 0,5–1 mm breda, grågröna; småax 2–3, ovala, 6–10 mm långa, det öfversta nedtill med tydlig, de öfriga med otydlig ♂-del; ♀-fjäll mer eller mindre spetsiga, mörkbruna, hvitt hinnkantade, bredare än fruktg., men af deras längd; fruktg. slutligen gråaktiga, starkare nerviga och något längre sprötade än hos föregående. 4 6, 7. Klapperstarr; ostkusten. r. Nb.-Ög. — f. heterostachys: toppax med enbart ♂. Ågm. Säbrå (*K. Arnell*).

63. *C. lagopina* Wg. — Strån tufvade, hvasskantiga och styfva, upptill något sträfvä, 15–25 cm; blad platta, ljusgröna, 1–2 mm breda; småax 2–4, mörkbruna; ♀-fjäll bredt äggrunda med blekare kant, trubbiga, af fruktg:s bredd, men kortare än dem; fruktg. svagt nerviga, starkt och bredt kantkölade, vid basen mörkgula, i spetsen bruna; spröt med tydlig längdfåra. 4 6, 7. Ripstarr;

fuktiga ställen i högre fjälltrakter. r. Lpm.-Hrj. — Enligt beskrifningarna synas hvarken *β gracilescens* Th. Fr. eller *C. Sewelli* Bennet hafva karakterer, som märkbart avvika från den här beskrifna typen. Hybriden \times lagopina \times vitills, som är iakttagen i Schweiz, torde finnas äfven hos oss.

64. *C. leporina* L. — Strån tufvade, 20–60 cm, upptill sträfva och] något lutande; blad platta, 2–4 mm breda, af stråets halfva längd; småax 4–6, bruna, omvänt äggrunda, rutformiga, omkring 10×7 mm, närsittande och bildande ett sammansatt ax; nedersta hylsbladet ofta med 1–3 cm lång, syllik, grön udd; ♀-fjäll äggrundt lansettlika, glänsande ljusbruna med blekare kant; fruktg. plankonvexa, 4 mm långa, bredast nära midten, där deras hinnkant bildar vinkel; spröt utgörande nära hälften af fruktg.; hinnkant upphörande ungefär vid sprötets midt. 4 6, 7. Harstarr; backar. a. Sk.-Lpm. — f. *argyroglóchin* Hornem.: småax hvitaktiga, mera skilda; ♀-fjäll nästan hvita med grön midtnerv. r. Sk.-Ög. och Bh.

65. *C. festiva* Desv. — Småax mörkare bruna, gytttrade till ett hufvud; det nedre hylsbladet aldrig förlängdt; hinnkant bildande en båge; fruktg. kortare och bredare med kortare spröt, som är hinnkantadt nästan till sin mynning; strå lägre; för öfrigt som föregående. 2 6, 7. Deweysstarr; fuktiga ställen i fjälltrakter. r. Lpm.

66. *C. arenaria* L. — Rotstock ända till 25 m lång, terpeninlukande, från fästena skjutande ensamma eller knippevis ställda strån i snörräta rader; strån 15–30 cm, trekantiga, upptill sträfva, nedtill omgifna af svarta slidor (lågblad), och ganska högt ofvan dessa flera närsittande, 2–3 mm breda, i början platta, slutligen hopvikna, alltid utböjda, grågröna blad; småax 6–16, af olika tjocklek och form, 10–15 mm långa, bildande ett tätt sammansatt, nedtill afbrutet gulbrunt, till sist lutande ax; det eller de 2 nedre hylsbladen syllika, 1,5–4 cm långa; ♀-fjäll äggrundt lansettlika, smalspetsade, grågula–bruna, smalt hinnkantade, af fruktgömmets längd; fruktg. gula–bruna, konkav–konvexa, på båda sidor starkt nerviga, 5×2–3 mm, bredt–lansettlikt äggrunda; vingkant grön med vit, hinnaktig ytterkant; spröt 0,5–1,5 mm, med längdspringa, tydligt 2-tandadt. 4 5–7. Sandstarr; flygsand längs kusten. Bh.-Sk.-Upl.; inuti landet på sand längs Nissan i Sm., Klarelfven i Vrm.; på Vänerens och Vetterns stränder. — «typica»: beskrifven ofvan; toppax ♂; öfre sidoax i toppen ♂, vid basen ♀.

nedre sidoax ♀; fruktg. äggrundt lansettlika med bred, vid midten börjande hinnkant och långt spröt; en storvuxen form af denna med långt åtskilda nedre småax och 4—10 cm långa hylsblad är f. *remóta* *Marss.*; β subfemínea (*C. ligérica* Auct. plur.; *C. pseudo-arenaria* Auct.): småax mörkbruna, mycket tjocka, det öfversta uteslutande, de öfriga till största delen bestående af ♀, de senare med få ♂ vid basen; fruktg. bredt äggrundta med kort spröt; hinnkant bred, ofta börjande vid basen; för öfrigt typisk. Öl. Ötl. Bh. r. En form af denna, f. *præcocifólia*, växande på fastare mark, har mycket smala, tidigt hoprullade, renare gröna blad och finare, i tätare knippen framskjutande strån (*C. Schreberi* Auct. Suec. plur.) Öl.; γ submáscula (*C. ligérica* Auct. Suec. mult.): småax smala, tunna, nästan uteslutande af ♂; fruktg. nästan lansettlika, med smal vingkant, ofta börjande vid basen. Öl. r.; äfven af denna förekommer en f. *præcocifólia*. Då vingkantens form och bredd växlar hos samma individ, anser jag mig böra, tills bättre utredning vinnes, förena dessa former under *C. arenária*. Då namnen *ligérica* *Gay* och *pseudo-arenária* *Rchb.* äro högst konfunderade, har jag — för att ej öka confusionen — valt andra.

67. *C. præcox* *Schreb.* (*C. Schréberi* *Hn.*, ej *C. præcox* *Hn.*) — Den af auctor afsedda arten, har enligt exemplar, af *O. Gelert* insamlade på autentisk^o lokal i Sachsen, fina spåda strån i rika knippen från rotstockens fästen, trådesmala, mörkare gröna blad, starkare kullriga, bredt ovala, vid mognaden gråhvita, på insidan nästan nervlösa fruktg.; vingkant först vid sprötets början, bruna lågblad och ej terpentinlukande rotstock. Troligen finnes den ej hos oss. *E. Fries'* exemplar tillhöra f. subfemínea af föregående. De svenska individ, som hafva de vegetativa kännetecknen af *C. præcox*, öfverensstämma ej i afseende på fruktg. Från Öl. Ottenby (*Ahlberg* 1860) har jag sett exemplar med mycket liknande fruktg., men till habitus äro de ren *arenaria*. Allt detta för att väcka uppmärksamheten på dessa intressanta halfgräs.

68. *C. distícha* *L.* — Rotstock grof, klädd af svarta, upprispade lågblad; strån trekantiga, upptill sträfva; blad platta, grågröna, 2—4 mm breda, kortare än strået; småax 6—20, olikformiga, 8—15 cm långa, bildande ett tätt sammansatt, här och där smalare, cylindriskt, mörkbrunt, 3—6(—9) cm långt ax; det öfversta och de 3—4 nedersta småaxen rena ♀-ax, de mellanliggande rena ♂-ax och axet därför här smalare; axfjäll äggrundta, hinnkantade, spetsade, ♂-fjäll gula, ♀-fjäll mörkbruna, af fruktg:s längd; fruktg. gulaktiga—bruna, 4 mm långa, deras köl smal, jämbred, sågad, börjande vid fruktg:s bas och utlöpande i det korta, breda, med längdspringa försedda sprötet. 4 5, 6. Gropstarr; diken, fuktiga ängar, stränder. a. Sk.-s. Norrl. — f. *pángyna* *Beck. v. M.*: alla småax ♀; f. *floribúnda* *Peterm.*: ax något hängande, de mellersta småaxen med ♂ upptill, ♀ nedtill, de öfre med endast ♂; f. *submáscula*: alla småax ♂ eller de nedersta med en och annan ♀ vid basen; f. *luxúrians* *Beck v. M.*: nedre småax starkt förlängda, rakt utstående, de öfriga aftagande i storlek mot spetsen, och axet därigenom pyramidformigt.

69. *C. ineúrva* *Lightf.* — Rotstock grenig, krypande under jorden; strån 3–10 cm, trubbkantiga, upptill nästan trinda, liksom bladen bågligt böjda; blad blågröna, rännformiga—hoprullade, trådfina—1 mm breda, af stråets längd; småax 2–4, knappt urskiljbara, alla med ♂ och ♀; axhufvud 8–15×7–12 mm, halfklotformigt; hylsblad af hufvudets bredd eller kortare, hinnaktiga, oftast utan syllik spets; ♀-fjäll bredt äggrunda, trubbiga—kortspetsade, kortare än fruktg., bruna med hinnaktig, blek kant; fruktg. gula eller bruna, otydligt nerviga, uppblåst plankonvexa; spröt otydligt tandadt, utan längdspringa, oftast böjdt, utan gräns öfvergående i fruktg. ♀ 6, 7. *Krumstarr*; hafsstränder. r. *Hall.-Bh.* — *f. erecta* *O. F. Lang*: strån och rosettblad upprätta, renare gröna, de förra 10–15 cm. *C. deinbolliana* *Gay* är × dioica × incurva, funnen i N. Finm. men ej i Sverige.

70. *C. ehordorhiza* *Ehrh.* — Rotstock utsändande långa, af grå-gulaktiga lågblad omgifna, snedt uppstigande, föga eller ej rotslående grenar, från hvilka strån, ensamma eller knippevis, utgå; blad ljusgröna, något rännformiga—platta, 0,5–1,5 mm breda, mycket kortare än strået; småax 4–8, i sin spets med ♂, vid sin bas med ♀, bildande ett brunt, smalt äggformigt, 8–15×5–8 mm stort, sällan hufvudlikt, sammansatt ax; ♀-fjäll spetsiga, af fruktg:s längd; fruktg. plankonvexa, starkt nerviga, gula eller bruna; spröt tvärt afsatt, rakt, tydligare 2-tandadt; för öfrigt som föregående. ♀ 6. *Strångstarr*; dykärr, myrar. *Lpm.-Sk.* (ej *Öl.*)

× *ehordorhiza* × *dioica*] (*chord. β sphagnicola* *Læst.*) — Blad trådfina, hoprullade; ax enkelt, nästan jämbredt, nedtill med få och outvecklade fruktg., för öfrigt endast med ♂. *Torn. Lpm. r.*

71. *C. vulpina* *L.* — Strån grofva, styfva, tufvade, 40–80 cm, upptill sträfva; nedre slidor svartbruna; blad platta, 4–10 mm breda; småax 5–8, rundadt äggformiga, hopade till ett cylindriskt, 2,5–6×1–2 cm stort, sammansatt ax; nedre hylsblad ofta med örtartad spets; axfjäll uddspetsade, hinnaktiga, ljusbruna med grönt midtfält, kortare än de i början gröna, sedan bruna, vinkelrätt utstående fruktg.; dessas platta sida från hjärtlik eller rundad bas triangulär, 5–6×2 mm, deras utsida starkt kullrig, tydligt 2–7-nervig; spröt brunfärdadt, tvåtandadt, utan gräns öfvergående i fruktg., liksom dessa omgifvet af en platt kantköl ♀ 6, 7. *Råfstarr*; fuktiga ängar. *Sk.-Mpd.* — *f. nemorosa* *Rebent*: ax afbrutet, äfven vid mognaden stötande i grönt; småaxens hylsblad 5–10 cm; skuggform.

72. *C. muricáta* L. — Strå mindre grofva, 25—60 cm, upptill stråfva; blad platta; småax 8—10, klotrunda, bildande ett cylindriskt, ofta afbrutet ax; ♀-fjäll ljusbruna, uddspetsiga, med grönt midtfält; fruktg. plankonvexa, kantkölade, utspärrade—uppräta, nervlösa eller med nerver af fruktg:s halfva längd, glänsande, slutligen gulbruna—svarta. 4 6, 7. Piggstarr. — Vi dela den i 2 underarter. * *macrocarpa* Neum.: fruktg. 4—6 × 1,5—2 mm, betydligt längre än ♀-fjällen, deras platta sida äggrund—elliptisk; sprötet utgörande minst $\frac{1}{3}$ af fruktgömmets hela längd. Hit höra α típica: solform med 25—40 cm högt, upprätt strå och 2—3 mm breda blad; småax alla hopade eller det nedersta aflägsnadt; blomställningens hufvudaxel ogrenad; fruktg. stjärnformigt utspärrade, nervlösa, till sist mörkbruna; frukt hvilande på en svampig väfnad i fruktg:s botten; backar, väkkanter. α . Sk.-s. Norrl. β divúlva Good.: skuggform med 30—60 cm långt, upptill bågböjdt strå och 2,5—4 mm breda blad; fruktg. vinkelrätt utstående—uppräta; fruktg:s svampväfnad inskränkt till de båda hörnen vid sidan om fruktens bas; alla småax utom de öfversta tydligt, ofta långt åtskilda; blomställningens hufvudaxel vid den nedersta eller de två nedersta fästpunkterna med en småaxbärande biaxel. Skogar, lundar. r. Sk.-Bh. och Srm.; γ virens Lam.: omfattar mellanformer mellan α och β ; δ *guestphálica* Boenn. är en förtvinnande skuggform med mycket förlängdt ax och mycket långt åtskilda småax, de nedre med endast 2—3 fruktg.; * *microcarpa* Neum.: fruktg. 3—4 × 2—2,5 mm, af ♀-fjällens längd eller kortare, deras platta sida rundad, bredt omvänt äggrund eller rundadt oval, dess konvexa sida strimmig af flera, vid midten försvinnande, fina nerver; spröt kort och tvärt, utgörande $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{3}$ af fruktg:s hela längd; svampväfnad saknas nästan helt och hållet; strå 30—40 cm; blomställning utan biaxlar; småax 6—7, de öfre täta, de nedersta skilda; blad 1,5 mm breda; fuktig buskmark. r. Sk. flerstädes, Ög. Gryt. (Om hithörande former se Bot. Not. 1896 pag. 231 och följande).

73. *C. paniculáta* L. — Ört grågrön, tätt tufvad, 0,4—1 m; lågblad (slidor) glänsande svarta, ej upprispadt fibrösa; strån styfva och grofva, fint vingkantade, starkt stråfva nedom midten; blad platta; nedre stråblad korta, 5 mm breda, öfre stråblad smalare, men mycket längre, ofta näende axet, skottblad styft uppräta, vanligen 3—4 mm breda; blomställning stötande i hvitt och ljusbrunt eller hvitt och gråsvart, 5—10 cm lång, nedtill bildad af 3—6, täta, snedt uppstående, 2—3 cm långa grenar, hvilka ända från basen äro klädda med klotrunda eller ovala småax, upptill ogrenad, bärande oskaftade småax; axfjäll af fruktg:s längd, hvitspetsade, bruna med bred vit hinnkant; fruktg. oskaftade, glänsande svartbruna, från hjärtlik bas triangulära, rundt om begränsade af en nedtill svag, upptill starkare och sågad, i det platta sprötet utlöpande, vanligen grön kant, 2,5—3 mm långa, däraf sprötet $\frac{1}{3}$, 1,5—2 mm breda. 4 5, 6. Vippstarr; torfmossar, stränder

r. Sk.-Bh. och Sthm (ej Otl.) — f. *simplícior* *Ands.*: småax glest sittande, smala och fåblommiga; bland typen. Sk. flerstädes. Exemplaret i H. N. 6: 80 är en tydlig *C. divulsa* och hör således ej hit. f. *canaliculata*: alla blad rännformigt hopvikna. Sk. Röddingedalen; f. *stérilis*: alla fruktg. utbildade; har än mörkt ax, (Sk. Röddinge) utan eller med ytterst få ♂, än halmgult ax med talrika ♂. De förra exemplaren erinra till axen om \times *paniculata* \times *teretiúscula*, men hafva strå och blad af fullt typisk *paniculata* och torde därför ej vara hybridogena.

\times *paniculata* \times *paradóxa* — Slidor (= panic.) svarta, breda, icke eller föga upprispade, men matta eller svagt glänsande; blad 2—3 mm breda, nästan rent gröna (= *paradoxa*); blomställning rikt, men glest förgrenad; fruktg. utbildade; frömjöl odugligt. Sm. Skärståd vid Jönköping. *O. Johansson* 1881.

74. *C. teretiúscula* *Good.* — Ört grågrön, löst tufvad, 0,2—0,5 cm; lågblad matta, svarta, föga eller icke fibrösa; strån slaka, fina, nedtill trubbkantigt trinda och släta, upptill trubbkantiga, något sträfva; blad rännformiga—platta, 0,5—2 mm breda, äfven de nedre stråbladens skifvor förlängda; blomställning tät, cylindrisk, 1,5—3 cm lång, bestående af oskaftade småax eller nedtill med 1—2 korta, från basen småaxbärande grenar; axfjäll föga spetsade, kortare än fruktg.; fruktg. glänsande kastanjbruna, något skaftade, deras bas tvär eller rundad, deras spröt upptagande hälften af hela fruktg:s längd. 4 5, 6. *Trindstarr*; kärr, mossar. a. Sk.-Lpm. — v. *crássior* *Hm.*: blad platta, 3—4 mm breda; strå hvasskantigt, stråft äfven nedom midten; ax tjockare, stötande i grönt; axfjäll uddspetsiga med grönt midtfält; påminner i mycket om *C. vulpina*, men är fullt fertil. Ög. Staffanstorp. *P. Dusen.* Är troligen en själfständig art.

75. *C. paradóxa* *Willd.* — Ört lifligt grön, tätt tufvad, 0,3—0,6 m; lågblad svart-rödbruna, matta, de yttersta rent svarta, fibröst upprispade; strån knappast vingade, endast upptill sträfva; blad platta, 2—3 mm breda, alla långa; blomställning rödbrun, utgörande en ända till toppen glest grenig vippa med skaftade småax, grenar vid basen nakna; axfjäll rödbruna med smal eller ingen hinnkant; fruktg. matta, bruna, nedom sprötet nästan klotrunda; spröt utgörande hälften eller mera af hela fruktg. 4 6. *Oxstarr*; kärr, stränder. r. Sk.-s. Norrl.

\times *paradóxa* \times *teretiúscula* — Rent blågrå; slidor svartbruna, matta, fibröst upprispade; blad platta 1—2 mm breda; blomställningens grenar kortare och tätare, äfven vid basen med småax; fruktg. utbildade. Sk. Simris.

76. *C. obtusáta* *Liljeb.* — Strån trekantiga, upptill sträfva, 10—4 cm, radvis ställda, framkommande på korta sidoskott; låg-

blad purpurbruna—röda; blad 1 mm breda, platta och veckade eller rännformiga; ♀-fjäll gulbruna, med intill 1 mm bred hinnkant, slutligen nästan hälften kortare än fruktg., trubbad eller svagt spetsiga, dessa 2—8, ribbnerviga, glänsande, ellipsformiga, slutligen kastanjbruna, rakt utstående, 3—4 mm långa, med tydligen förlängdt spröt. 4 5, 6. Liljeblandsstarr; sandfält. r. Öl. Sk. — f. bracteåta *Neum.*: nedersta ♀-axet med förlängdt, uddspetsigt fjäll, liknande ett kort hylsblad; bland typen.

77. *C. rupéstris* *All.* — Strån ej radvis ställda, 5—20 cm; lågblad gulbruna, sällan stötande i rödbrunt; blad vanligen krökta och vridna; ♀-fjäll omvänt äggrunda med afrundad spets, bruna, med intill 1,5 mm bred hinnkant, längre än och helt insvepande fruktg.; dessa omvänt äggrunda, finnerviga, glanslösa, grönbruna eller gulaktiga, 2,5—3 mm långa, med mycket kort, ej stråft spröt. 4 6, 7. Klippstarr; fjälltrakter. Lpm.-Hrj. Liknar *Elyna Bellardi*, som dock är mycket tätare tufvad och saknar fruktg.

78. *C. capitåta* *Sotand.* — Blad trådfina, rännformiga, uppråta, betydligt kortare än strået, lågblad mörkröda; ax rikblommigt, klotformigt med en af de hopsjunkna ♂-fjällen bildad smal spets, 6—8×5—7 mm, grönt eller brunt; ♀-fjäll bredt äggrunda, trubbiga, bruna med vit hinnkant, betydligt kortare och smalare än fruktg.; dessa mycket tunna, bredt elliptiska, platta, nervlösa, glänsande, vanligen gröna(—gulbruna), 4×2—2,5 mm. 4 6—8. Hufvudstarr; fuktiga ställen i fjälltrakter. Norrl. Dir.

79. *C. nårdina* *Fr.* — Lågblad bruna; blad borstfina, grågröna, båg böjda, öfvernäende det uppstigande, likaledes böjda strået; ax aflångt, fåblommigt, brunt; fruktg. bruna, rundadt trekantiga, glest och fint nerviga; ♀-fjäll bruna, längre och bredare än fruktg. 4 7. Nardusstarr; grusiga ställen i fjäll. r. Lpm.

80. *C. microglóchin* *Wg.* — Strån tufvade, 6—12(—18) cm, trådfina, styft uppråta; blad trådfina, trekantiga, slåta och glatta, gulgröna, 3—10 cm långa; ax 5—10 mm långt; ♂ omkring 5; ♀-fjäll äggrunda, trubbad, bruna; fruktg. med borst 5—6 mm långa, i början uppråta, nästan halfrinda, nervlösa, gula eller ljusbruna, nästan dubbelt längre än fjällen. 4 6—8. Sylstarr; kärr i fjälltrakter. r. Lpm.-Hrj.

81. *C. pauciflóra* *Lightf.* — Rotstock grenig, med utlöpare; strån däri genom spridda—löst tufvade, intill 20 cm långa; fruktg.

till sist halmgula, med stiftet 7—8 mm långa. \uparrow 6, 7. Taggstarr; mossar, dykärr. Lpm.-Sk.

82. *C. pulicaris* L. — Strån trådfina, strimmigt mångkantiga, släta, 10—30 cm, rent gröna; blad trådfina, rent gröna; ax 1,5—2,5 cm; σ -ax 5—8; φ -ax 5—10, vanligen 6 eller 7; φ -fjäll aflångt ägg-runda, bruna, hinnkantade; fruktg. i början uppräta, brungröna, slutligen glesa, 4—5 mm långa, nervlösa, längre än fjällen; stift utskjutande. \uparrow 5, 6. Loppstarr; fuktiga ängar, mossar. Sk.-s. Norrl.

83. *C. dioica* L. — Rotstock krypande, med utlöpare; strån 10—30 cm, nedtill omgifna af täta, starkt tilltryckta och fina, brunaktiga slidor, uppräta, trubbkantigt trinda, liksom de trådfina, vid basen rännformiga, upptill trekantiga bladen glatta, grågröna; σ -ax smalt cylindriskt, gulbrunt, 10—25 mm långt, med breda, hinnspetsade fjäll; φ -ax tjockare cylindriskt, 5—15 mm långt, tätblommigt; φ -fjäll ägg-runda, hinnkantade, bruna, ofta i spetsen sargade; fruktg. 2,5—3 mm, trekantigt äggformiga, ribbnerviga, mörkbruna, längs kanterna sträfva, något längre än fjällen, slutligen vågrätt utstående eller snedt uppstående; spröt förlängdt, sträfbräddadt, i mynningen ofta hvitt. \uparrow 5, 6. Nålstarr; kärr, mossar, fuktiga ängar. a. Sk.-Lpm. — f. *isógyna* *Hn.*: ax med både σ och φ ; bland typen. * *paralléla* (*Laest.*) *Sommerf.*: strån och bladskott nedtill bägligt uppböjda; φ -ax smalt cylindriskt, mera mörkbrunt och glesblommigt; märken 2—3; fruktg. mer uppräta, föga sträfbräddade; spröt ej strävt. Lpm. r. f. *androgyna* *Lang*: ax bestående af σ och φ ; fjäll-trakter; torde vara \times *dioica* \times *rupestris*.

\times *dioica* \times *echinata* (*C. gaudiniána* *Guthn.*, *C. microstachya* *Ehrh.*; *H. N.* 6: 77, åtminstone en del ex.) — Till växesätt lik *dioica*; blad hoprullade; under toppaxet 2—3 korta φ -ax; fruktg. förkrympta eller några halft utbildade, i hvilket fall de visa tendens till stjärnformig utspärning. Bland stamarterna.

\times *dioica* \times *teretiuscula* — Strån 25—30 cm, upptill något sträfva, nedtill glatta, omgifna af svarta, breda, utstående och grofva lågblad (slidor utan skifvor); ax afbrutet, i toppen med få σ , för öfrigt med omväxlande σ och φ , till utseendet enkelt, men i verkligheten sammansatt af små, oskaftade, sidoställda, fåblommiga småax, det nedersta med ett kortuddigt, slidlikt hylsblad; fruktg. i allmänhet förkrympta, sällan ett och annat utbildadt och då likt dem hos *C. teretiuscula*. Hall. Söndrum i kärret nedom Strandstugan.

100 fam. **Graminaceæ**. Gräsväxter. (*Kl. 3, sällan 2 eller 1*).

Gräs med ledadt, ihåligt, oftast trindt strå och skiftesvis ställda blad med oftast öppna slidor; blommor i småax, dessa samlade till ett tvåsidigt eller allsidigt, sammansatt ax, till en enkel vippa, eller till en flera gånger sammansatt vippa; hvarje småax består af 2 skiftevis ställda skärmfjäll, ett kortare eller längre, ofta sick-sackböjdt blomfäste och skiftevis ställda blommor; dessa ♂, sällan genom felslagning ♂ eller könlösa; hvarje fullständig blomma består af ett i förhållande till blomfästet yttre blomfjäll, och ett inre, förblad, inom dessa någon gång 1–3 förkrympta kalkfjäll, vidare 3 ståndare med balanserande knappar och 1 pistill med öfversittande fruktämne och 2 fjäderlika, penselformiga eller trådlika märken, med eller utan stift; frukt enrummig, enfröig nöt, hvars vägg sammanvuxit med fröet till ett organ och som ofta dessutom sammanväxer med blomfjällen.

A. Småax utan ofullständiga nedre blommor, toppblomman däremot ofta förkrympt och blomfästet förlängdt till ett bihang, bärande ett sterilt blomfjäll; småaxet således mest utbildadt vid basen, minst i spetsen:

- I. Ax sammansatt af tvåsidigt ställda småax, alla af en ordning, utan eller på mycket korta skaft:
 - a. Stift 1, märke 1, trådlikt; småax ensidigt *) vända; 1 släktgruppen *Nardææ*; (endast 1 släkte) 1 *Nardus*.
 - b. Stift 2, mycket korta, märken 2; småax 2-sidigt vända: 2 släktgr. *Hórdææ*:
 1. Småax ensamma på axfästets nodi: **)
 - * Småax infällda i axfästets fördjupning 9 *Lepturus*.
 - ** Småax långt utskjutande ur fördjupningen:
 - † Småaxets ena kant vänd mot axfästet 7 *Lolium*.
 - †† Småaxets ena bredsida vänd mot axfästet:
 - § Alla småax fullständigt oskaftade. 2 *Triticum*.
 - §§ Nedre småax kort skaftade. 8 *Brachypodium*.
2. Småax 2–3 på axfästets nodi:

*) Småaxen kunna vara 2-sidigt ställda, d. v. s. utgå från 2 sidor af axfästet, ehuru de vända sig åt ett håll.

**) = fästpunkterna mellan stamleden.

- Hvarje småax 1–3-blommigt; borst 2–4 cm långt:
 - † Gräs ☉; intet toppställdt småax; blomfjäll fastvuxet vid frukten 5 *Hórdeum*.
 - †† Gräs 4; toppställdt småax finnes; frukt vid mognaden fritt från blomfjället 4 *Cuviéra*.
- Hvarje småax 3–5-blommigt; borst saknas; toppställdt småax finnes 3 *Élymus*.

II. Småax bildande än enkel eller sammansatt vippa, än 2-sidigt eller allsidigt skenax, än ett nedtill af svepeliknande fjäll omgifvet hufvud:

a. Blomfjäll och förblad under blomningen öppna; märken utskjutande ur dessa öppningar, vid sidan om blomfjällen:

1. Småax med skärmfjäll:

- Småax 2–mångblommiga; blomfäste ofta med bihang och förkrympta blomfjäll:

† Skärmfjäll kortare än det närmaste blomfjället; stift mycket korta; blomfäste ej långulligt; 3 släktgr. *Festúceæ*:

§ Blomfjäll hopviket och köladt:

Vippa tjock, ensidigt hopträngd; blomfjäll med borstlik udd 10 *Dáctylis*.

Vippa gles, alltid utbredd; blomfjäll utan udd och borst 15 *Poa*.

§§ Blomfjäll med kullrig rygg:

Småax bildande ett 2-radigt, men ensidigt och smalt skenax 9 *Cynosúrus*.

Småax af 2 ordningar, bildande ett dubbelt sammansatt ax 18 *Seleróchloa*.

Småax i enkel eller sammansatt vippa:

△ Strå med endast 1 förlängdt stamled 21 *Molínia*.

△△ Strå med flera förlängda stamled:

∧ Småax med förlängda borst:

0 Blomfjäll 6–22 mm långt; ståndare 3; frukt sammanvuxen med förbladet 13 *Bromus*.

00 Blomfjäll 3–7 mm, oftast 4–5 mm långa; ståndare 3; småax efter blomningen mot spetsen afsmalande; 4 11 *Festúca*.

000 Blomfjäll 5–7 mm; ståndare 1; småax efter blomningen mot spetsen vidgade; ☉ 12 *Vúlpiá*.

∧∧ Småax utan borst:

Neuman, Sveriges Flora.

- 0 Småax från hjärtlik bas rundadt ovala . . . 14 *Briza*.
- 00 Småaxens bas ej hjärtlik:
- > Skärmfjäll nästan lika långa 16 *Aretóphila*.
 - > Skärmfjäll af mycket olika längd:
 - + Skärmfjäll trubbiga:
 - × Småax med endast 2 utbildade blommor; frukt utan ryggfåra 19 *Catabrósá*.
 - ×× Småax med 3—4 utbildade blommor; frukt med ryggfåra 17 *Glycéria*.
 - ++ Skärmfjäll spetsiga:
 - × Småax enblommiga; ståndare 1—2 . . 20 *Phippsia*.
 - ×× Småax flerblommiga; ståndare 3 . 11 *Festuca*-arter.
- †† Skärmfjäll omslutande hela eller större delen af småaxet; stift mycket korta; blomfäste ej långulligt, ehuru ofta ulligt; 4 släktgr. *Avénæ*:
- § Blomfjällets rygg borstklädd:
- Blomfjället ej tandadt:
 - △ Blomfjäll styfhårigt, upptill rundadt . . . 32 *Vahlódea*.
 - △△ Blomfjäll ej styfhårigt, spetsigt:
 - ∧ Småaxens alla blommor borstbärande 30 *Weingærtnería*.
 - ∧∧ Ej alla blommor borstbärande 33 *Holeus*.
 - Blomfjällets spets 2—3-tandad:
 - △ Blomfäste förkrympt, blommor därför tät-sittande 29 *Aira*.
 - △△ Blomfäste förlängdt, blommor därför tydligt åtskilda:
 - ∧ Nedre skärmfjäll 7—9-nervigt, öfre 9—11-nervigt, längre än den 14—20 mm långa blomman . . . 25 *Avéna*.
 - ∧∧ Nedre skärmfjäll 1-, öfre 1—3-nervigt:
 - 0 Bägge skärmfjällen 1-nerviga 31 *Deschampsia*.
 - 00 Nedre skärmfjäll 1-, öfre 3-nervigt:
 - > Småax bestående af endast 2 blommor, 1 nedre ♂, en öfre ♀ 27 *Arrhenátherum*.
 - ≥ Småax bestående af oftast 3 (2—4) ♀-blommor:
 - + Blomfjäll 4—7 mm långt, fint och otydligt 5-nervigt 28 *Triséturn*.
 - ++ Blomfjäll 9—15 mm långt, groft 5—7-nervigt 26 *Avenástrum*.
- §§ Blomfjällets rygg utan borst:
- Blomfjällets spets mångtandad:

- △ Högt vattengräs; blomfjällets spets söndersargad och 3-uddig 22 *Graphéporum*.
- △△ Ängsgräs; blomfjällets spets inbuktad, 2-tandad, med en udd midt i bukten 23 *Sleglingia*.
- Blomfjällets spets helbräddad:
- △ Blomfästets bihang stort, klubblikt; blomfjäll konvext 34 *Melica*.
- △△ Blomfästets bihang ej stort; blomfjäll hoptryckt, köladt 24 *Koeléria*.
- ††† Skärmfjäll kortare än småaxet; stift långa; blomfäste långulligt, omslutande blomman; sammansatt vippa; 5 släktgr. *Arundinææ*: endast 1 släkte: vårt största gräs 35 *Phragmites*.
- ** Småax 1-blommiga; blomfäste ofta med bihang, i regeln utan förkrympta blomfjäll:
- † Småax sammantryckta från sidan; 6 släktgr. *Agrostidææ*: § 4; borst saknas eller är högst af fjällets dubbla längd:
- Blomfjäll vid basen omgifvet af långa hår:
- △ Blomfjäll läderartadt, köladt, med uddlik, kort borst 36 *Ammóphila*.
- △△ Blomfjäll hinnaktigt, icke eller knappt köladt; borst hårfint 37 *Calamagróstis*.
- Blomfjäll ej omgifvet af hår:
- △ Skärmfjällens köl hvass; blomfjäll grönt, örtartadt 40 *Cinna*.
- △△ Skärmfjällens köl ej hvass; blomfjäll hvitt, hinnaktigt 39 *Agróstis*.
- §§ ○; borst 3—5 gånger så långt som fjället . . 38 *Ápera*.
- Obs. Hit kan äfven räknas *Phippsia*, skild från alla de öfriga i släktgruppen genom sitt korta, 3—10 cm höga strå och sin förekomst i högre fjälltrakter, vid eller nära snögränsen.
- †† Småax kullriga; skärmfjällens skifva längre än blomfjällens; frukt omlindad af de slutligen broskartade blomfjällen; 7 släktgr. *Stipææ*:
- § Blomfjäll utdraget i ett 10—30 cm långt, fjäderlikt borst 42 *Stipa*.
- §§ Blomfjäll utan dylikt borst (lundgräs) 41 *Milium*.
- 2 Småax utan skärmfjäll; vippa vanligen innesluten i det öfversta bladets slida; 8 släktgr. *Orýzææ*. Endast ett släkte (vattengräs) 43 *Leórsia*.

- b. Blomfjäll och förblad under blomningen slutna; märken långa, trådlika, utskjutande ur blommans spets:
1. Småax samlade till hufvud med svepeliknande fjäll vid basen; 10 släktgr. *Seslerioæ*: endast ett släkte . . . 47 *Sesleria*.
 2. Småax samlade till allsidigt skenax; 11 släktgr. *Alopecuroæ*:
 - * Ax stråft; blommans förblad tydligt; märken fjäderlika 49 *Phleum*.
 - ** Ax mjukt; förblad saknas eller är otydligt; märken trådlika 48 *Alopecurus*.
- B. Småax med ♂ toppblomma och nedom den 1–2 ♂ eller tomma blomfjäll; småax således mest utbildadt i spetsen, minst vid basen:
- I. Småax hoptryckta från sidan; 12 släktgr. *Phalaridoæ*:
 - a. Ståndare oftast 2; välluktande gräs:
 1. Småax i sammansatt vippa 52 *Hieróchloa*.
 2. Småax i allsidigt skenax 53 *Anthoxáanthum*.
 - b. Ståndare 3:
 1. Småax i allsidigt, ovalt skenax 50 *Phaláris*.
 2. Småax i sammansatt vippa:
 - * Småax 1-blommiga, vid basen understundom med 2 tomma skärmfjäll; ej välluktande 51 *Baldingóra*.
 - ** Småax bestående af en ♂ toppblomma med 3 ståndare och 2 ♂ med vardera 2 ståndare; välluktande 52 *Hieróchloa*.
 - II. Småax hoptryckta från ryggen; 9 släktgr. *Panicææ*:
 - a. Blomställning flock eller kvast, bildad af sammansatta ax 45 *Digitária*.
 - b. Småax i sammansatt ax 44 *Echinóchloa*.
 - c. Småax i allsidigt skenax 46 *Setária*.

1. *Nardus L.* Stag.

N. stricta L. – Strån tätt tufvade, 10–30 cm, nästan bladlösa, nedtill omgifna af talrika rosettblad med hvitgula slidor; bladskifvor borstlika, styfva och sträfva, grågröna; småax under blomningen utstående (och axet därigenom kamlikt), sedan tilltryckta, 5–10 mm långa, syllika, blågrå; skärmfjäll saknas; blomfjäll läderartadt, köladt, børstlikt, längre än det hinnaktiga, trubbiga för-

bladet, som till sist sammanväxer med frukten. 4 6, 7. Stagg; ängar. a. Sk.-Lpm.

2. *Triticum* L. Hvete.

Småax 3-mångblommiga; skärmfjäll nästan lika långa; märken fjäderlika, utskjutande vid blommans bas mellan blomfjällen. De vilda arterna äro 4 och hafva jämbreda-lansettlika skärmfjäll, de odlade hvetearterna, *T. vulgare* L., äro \odot öfvervintrande eller sommarörter och hafva korta, kupiga, mycket breda skärmfjäll.

A. Bladnerver tunna och smala, på öfre sidan med scabritier (se anm. sid. 379) eller längre hår i enkla rader:

I. Strån tufvade; jordstam utan utlöpare:

a. Blomfjäll 4 gånger längre än sin bredd och dubbelt kortare än sitt borst 1 *caninum*.

b. Blomfjäll något mer än 2 gånger längre än sin bredd och oftast längre än sitt borst 2 *violaceum*.

II. Rotstock krypande, med utlöpare; borst saknas eller är kortare än blomfjället 3 *repens*.

B. Bladnerver tjocka och breda, besatta med flera rader borst eller hår:

I. Blomfjäll från basen till midten stråfhårigt \times *Elymus arenarius* \times *T. junceum*.

II. Blomfjäll glatt:

a. Blad mjukludna 4 *junceum*.

b. Blad mer eller mindre stråfva \times *junceum* \times *repens*.

1. *T. caninum* L. — Strå glatt, slakt, 0,5–1 m, dess nodi tätt håriga, oftast ej täckta af slidorna; stråblad 5–6, slaka, tunna, ljusgröna, långsamt tillspetsade, platta, 10–25 \times 0,4–1 cm; mellanrummen mellan nerverna liksom undersidan endast med scabritier; snärp kort, tvärhugget och upprispadt; ax 10–20 cm, vanligen grönt och hängande; småax 2–4-blommiga; axfäste glatt, i kanterna stråft; skärmfjäll okölade, tunna, med upptill föga vidgad hinnkant, det nedre 3-nervigt, under $\frac{2}{3}$ af sin längd jämbredt och derefter triangulärt tillspetsadt, 7–8 \times 1–1,5 mm, med en 2–3 mm lång udd; blomfjäll 9 \times 2–2,5 mm, hinnkantadt, tunt (dess 5 nerver därför tydliga), från midten afsmalnande till en triangulär, borstbärande spets; borst slingradt; hinnkant i spetsen

af samma bredd som borstets bas; förblad hinnaktigt, 9×1 mm, i kanten svagt stråfhårigt. 4 6, 7. **Lundhvete**; lundar. Sk.-Lpl. — f. *gracilius* Lge. (v. biflórum H. N. 11: 93): svag skuggform med 2-blommiga småax. Ög. Omberg, Gtl. Løjsta.; f. *glaucescens* Lge.: högvuxen strandform med blågrå eller violetta ax. Mpd. Alnön.

2. **T. violaceum** Horn. — Strå styft, glatt, 20–50 cm; dess nodi glatta, oftast inneslutna; stråblad 3–4, $4-8 \times 0,5-0,6$ cm, lika föregående, men scabritier tätare och hår sällan förekommande; snärp nästan omärkligt; ax 4–10 cm, vanligen violett; småax gröfre och mera uppsvällda än hos föregående, 2–4-blommiga; skärmfjäll okölade, af fastare byggnad, försedda med upptill bred hinnkant, det nedre 5-nervigt, $7-7,5 \times 2,5-3$ mm, från en smalare bas under $\frac{2}{3}$ af sin längd vidgad och därifrån afrundadt till en uddbärande spets; blomfjäll af fast byggnad (dess nerver därför nedtill ej fullt tydliga), 7×3 mm, mot spetsen afrundadt, dess hinnkant i spetsen dubbelt så bred som borstets bas; förblad $8 \times 1,5$ mm, i kanten tydligt stråfhårigt. 4 7. **Fjällhvete**; fjällbranter på kalkbotten. Lpm.-Hrj. — I den subalpina regionen, där denna och föregående art träffa samman, förekommer en högvuxen, långaxig, troligen hybridogen form, f. *subalpinum*, med förlängda långhåriga blad och småax.

3. **T. repens** L. — Strå rakt och styft, 0,2–1,5 m, med nakna, glatta nodi; blad mörkgröna eller blåaktiga, platta, 3–15 mm breda, på öfre sidan sträfva, på den undre, utom mot spetsen, glatta; deras nerver på öfre sidan försedda med långa, enradiga hår, omväxlande med scabritier; mellanrummen mellan de större nerverna försedda med flera än två rader scabritier; ax 5–25 cm; småax 5–10-blommiga, under blomningen rombiska; axfäste glatt eller ludet, i kanten sträfft; skärmfjäll fasta, smalt hinnkantade, genom den ene nervens starka framträdande kölade, det undre 5–7-nervigt, i sin nedre tredjedel jämbredt, därifrån triangulärt afsmalnande till en skarp spets med eller utan udd, hos väl utbildade exemplar 10×3 mm; blomfjäll fast, nedom midten otydligt nervigt, lansettlikt, smalt hinnkantadt, spetsigt, och oftast försedt med ett kort borst; förblad af fast konsistens, i kanten svagt stråfhårigt, $7 < 1,5$ mm. 4 6, 7. **Kviekhvete**; odlade ställen, stränder. a. Sk.-Lpm. — Öfversikt af dess former. A. slidor glatta: « vulgäre Doll.: strå och blad gröna, blomfjällets borst saknas eller är mycket kort; β arundinaceum Fr.: lik föregående, men meterhög; ax 25 cm

långa, blad 15 mm breda; γ aristatum *Döll*: strå och blad gröna, blomfjäll och äfven skärmfjäll med 3—5 mm långa borst; δ glaucum *Döll* (v. litorale Fr. Nov. et H. N. 6: 96 p. p.): strå och blad blågrå, de senare inrullade, stickande; blomfjällets borst än kort, än långt. B. De nedre slidorna tätt håriga; axfäste merendels ludet; blomfjällets borst oftast långt; ϵ hirsutum *Marss.*: blad och strå gröna; ξ cæsius *Presl.* (*pubescens* *Döll* och v. litorale Fr. p. p.): blad och strå blågrå.

4. *T. juncœum* *L.* — Hela örten gråhvit; strå sprödt, 20—60 cm, i början upprätt, vid fruktsättningen hängande ned mot marken; blad mjuka, inrullade, i sin nedre del platta, deras öfre sida silkesluden af täta, åt alla håll riktade hår; ax hvitmjöligt, än, f. megastachyum, 10—15 cm långt med 2—2,5 cm långa småax, än, f. microstachyum, 3—10 cm långt med 1,5—2 cm långa småax; axfäste bräckligt; småax 5—8-blommiga, de nedre mera aflägsnade från hvarandra än de öfre; skärmfjäll aflångt lansettlika, 9—11-nerviga, i spetsen tvärhuggna utan eller trubbiga med bred udd, nående till eller öfver halfva småaxet, deras starkaste nerv skjuten starkt åt ena sidan och fjället därför osymmetriskt, längs midtlinjen trindt; blomfjäll tvärhugget, oftast med bred udd; förblad hårbräddadt. 4 6, 7. Strandhvete; sandiga hafsstränder. r. Bh.-ö. Sm. Öl. Gtl.

\times *juncœum* \times *repens* — Strån sega, nedliggande eller uppräta, 0,3—1 m, längre och finare än hos föregående; blad platta eller inrullade; nerver breda och tjocka, klädda med flera, ofta afbrutna rader scabritier, korta silkeshår eller långa, styfva hår i för de olika varieteterna växlande mängd; ax rakt, gråhvit eller grågrönt; axfäste segt; småax glesare än hos föreg. 1,5—2,5 cm långa; skärmfjäll 7—9-nerviga, nående öfver halfva småaxet. 4 6, 7; bland stamarterna. — α *subjuncœum* *Neum.* Bot. Not. 1889: hela örten gråhvit eller blågrå; blad hoprullade eller hos större individ i nedre delen platta, klädda med täta silkeshår och glesa scabritier samt därför mjuka eller föga sträfva; ax understundom svagt mjöliga; skärmfjäll tvärhuggna utan eller med bred, kort udd; ytterst sällsynt. Sk. Ystad, Hall. Söndrum; β *médium* *Neum.* l. c.: Ört gråhvit eller blågrå; blad oftast hoprullade, alltid starkt sträfva, emedan scabritierna äro talrika, silkeshåren nästan saknas och de långa håren äro fåtaliga eller saknas; skärmfjäll spetsade eller trubbad. Bh.-Sk.-Sm. Öl. Gtl. Mpd.; γ *subrepens* *Neum.* l. c.: bladskifvor rent gröna, oftast platta, utan silkeshår, men med talrika scabritier och långa hår; skärmfjäll skarpspetsade; utbredn. = β .

\times *Élymus arenarius* \times *T. juncœum* (*T. strictum* *Deth.* H. N. 11: 92, men ej 2: 79, som hör till föregående) — Ört blåaktigt anlupen; strå 0,3—1 m, tjockt och styft, slutligen halmgult; bladslidor bukiga, skifvor helt och hållet eller endast i öfre delen inrullade, stickande, 6—10 mm breda, mjuka eller svagt sträfva; nerver rundt om täckta af täta, korta, framåtriktade hår; ax 12—20 cm, ej lutande; småax 20—25 cm långa, vanligen 5-blommiga;

skärmfjäll (någon gång 3 på samma fäste) lansettlika, skarpspetsade, 7-nerviga, nående öfver $\frac{2}{3}$ af småaxet, 4 7. Bland stamarterna, ytterst sällsynt. Sk. Ystad, tillfällig; senast funnen 1892 (.A. Vilke).

3. *Elymus* L. Elm.

E. arenarius L. — Rotstock långt krypande, bildande blågrå, stora bestånd af 1—1,2 m. höga, glatta, släta strån och åtskilligt kortare bladskott; slidor glatta, skifvor styfva, stickande, mer eller mindre sträfva, i början platta, 5—15 mm breda, slutligen hoprullade; ax 15—40 cm, tätt, skenbart allsidigt; småax 2—3 på hvarje fäste; skärmfjäll stickande, spetsiga, 15 mm långa, öfverskjutande det närmaste blomfjället, liksom blomfjäll och förblad håriga, korsande dem; öfverst i småaxet en ♂; knappar omkring 8 mm; fruktämne upptill hårigt. 4 6—8. Sandelm; flygsandbindande strandgräs, ofta odladt; Bh.-Sk.-Vb.; inuti landet vid Vänern, Vettern och en eller annan älfdal. — f. minor Lge.: strå fint, 20—30 cm; ax glesare; blad smalare; ofta förväxlad med \times *Elym. aren.* \times *Trit. junceum*; f. ramosus: ax till midten grenadt, nedre grenar 10 cm, öfre 3 cm långa; Sk. Sandhammarcn, bägge bland hufvudformen.

\times *E. arenarius* \times *Triticum junceum*: se under *Triticum*, sid. 727.

4. *Cuviera Köler* Descr. gram. Skogselm. (*Elymus*).

C. europæa (L.) Köler — Ört tufvad, rent grön, 0,6—1 m; nedre bladslidor håriga, öfre något sträfva; skifvor gleshåriga, starkt sträfva, 5—10 mm breda, slaka; ax 6—10 cm långt, ljusgrönt; småax 3—4 på hvarje fäste, 1—2-blommiga med anlag till ännu en blomma; skärmfjäll nedtill hopvuxna, syllika och sträfva, med borst omkring 2 cm; blomfjäll 1 cm, dess borst 2—3 cm. 4 7. Skogselm; skogsängar. r. Sk. Sm. Öl. Gtl.

5. *Hordeum Tourn.* Korn.

Småax 3 på hvarje fäste, hos de vilda arterna endast det mellersta med fertil ♂-blomma, sidoblommorna ♂ eller könlösa; hos det odlade kornet, *H. vulgare* L., ofta alla 3 fertila (sexradigt korn).

- A. Mellersta småaxets skärmfjäll med kamlikt randhårig skifva; de längsta borsten 3—4 cm 1 murinum.
 B. Alla skärmfjäll borstlika, utan skifva, ej kamlikt randhåriga; de längsta borsten 1—1,5 cm 2 secalinum.

1. *H. murinum* L. — Tätt tufvadt, 20—40 cm högt, ljusgrönt gräs; bladslidor glatta, de öfre uppblåsta; skifvor tunna, slaka, de mellersta 4—6 mm breda; ax 3—6 cm långt, upptill genom de starkt utstående borsten vidgad; sidosmåaxens inre skärmfjäll med smal, randhårig skifva, deras yttre skärmfjäll rent borstlika, sträfv, men ej randhåriga; axfäste bräckligt; blomfjäll 10—11 mm, dess borst 2—4 gånger så långt. ☉ sommar- och öfvervintrande ört. 6. Vildkorn; vägkanter, hamnplatser. r. Bh.-Sk.-Mpd. Gtl. — Har än håriga blad, α boreåle (*Gdger*), än glatta, β depilatum *Gdger*.

2. *H. secalinum* Schreb. — Grågrönt, 30—60 cm högt gräs; de nedersta slidorna håriga, äfven de öfre trånga; skifvor styfvare, de mellersta 3—4 mm breda; borst framåtriktade, ax därför föga vidgad; blomfjäll 7—8 mm långt, dess borst intill dubbelt så långt; ☉ som föregående. 6, 7. Ångar, hamnplatser. r. Sk.

H. maritimum With. är funnen vid Sundsvall på barlast (*S. Axel*). Den har från starkt knäböjd bas uppstigande strån, nedre slidor håriga, de öfre vidgade, inga skärmfjäll randhåriga, äfven sidoblommornas öfre skärmfjäll med väl utbildad skifva; blomfjäll 4 mm, dess borst 3—4 gånger så långt.

H. jubatum L., funnen på barlast vid Helsingborg (*Rosén*) och i Sundsvallstrakten (Timrå 1891, *S. Ruuth*) — Lik *H. murinum*, men skild genom de slutligen nästan rakt utstående, vid midten s-formigt krökta eller slingrade, 5—8 cm långa borsten; blomfjällets skifva endast 5 mm lång. Den förra är inhemsk i västra Europa, den senare i Ryssland och Sibirien.

6. *Lepturus* R. Br. Pryle.

L. filiformis (*Roth*) *Trin.* — Ax cylindriskt, 3—6 cm långt, föga tjockare än strået; småax först vid blomningen (genom skärmfjällens utböjning) synliga, 1-blommiga, 4—6 mm långa, utan borst; skärmfjäll 1, odeladt eller oftast klufvet i 2, ställda till höger och vänster, grofnerviga, gröna, af det hinnaktiga, hvita blomfjällets längd; blågrått, 5—20 cm långt strandgräs med uppblåsta bladslidor och 2—3 cm långa, nästan borstlika skifvor; strån hos sandformen, f. *typicus*, nedliggande, mindre hopade, sicksackböjda, med raka ax; hos den på gräsbevuxna syltångar förekommande formen äro stråna tätt hopade i vida tufvor, uppstigande, deras stamled korta och axen bågböjda, f. *cæspitosus*. ☉ 7, 8. Strandpryle. Sk. vid Öresund. r. — *L. incurvatus* (*L.*) *Trin.* är enligt *Marsson* en väl skild art, bland annat därigenom, att skärmfjällen äro $\frac{1}{3}$ längre än blomfjället. Ännu ej funnen hos oss.

7. *Lólium* L. Repé.

Skärmfjäll i det toppställda småaxet 2, i de öfriga oftast 1, sällan 2, det inre mycket kort; blomfjäll med kullrig rygg.

- A. ○ utan sterila bladskott; blomfjäll aflångt, vid basen broskartadt; skärmfjäll af småaxets längd eller något kortare 1 *tumuléntum*.
- B. ♃ med sterila bladskott; blomfjäll lansettlikt, vid basen örtartadt; skärmfjäll mycket, oftast hälften kortare än småaxet:
- I. Blad i knoppen veckade; blomfjäll utan borst, ej 2-tandade 2 *perénne*.
- II. Blad i knoppen inrullade; blomfjäll med borst (som dock ofta affaller), i spetsen 2-tandade 3 *multiflórum*.
- III. Kännetecknen på A och B, I bladdade \asymp *perénne* \times *tumuléntum*.

1. *L. tumuléntum* L. — Strå vanligen ensamt, då och då förgrenadt, 0,4—0,8 m; ax 8—20 cm, bestående af 6—15, nedtill skilda, upprätta, 8—15 mm långa, 5—9-blommiga småax; frukt i tvärsnitt fyrkantig, med djup ryggfåra. ○ 6, 7. Sk.-Norrl. — Har två, oftast som arter upptagna former; α *agricolum*, Därrepe: åkerform; blomfjäll med långt borst; blad ljusgröna eller mörkgröna, 5—10 mm breda; strå groft; den har än glatta blad, strån och borst, f. *speciosum* Stev., än dessa delar sträfva, f. *robústum* Rchb.; β *linicolum* Al. Br., Linrepe: blomfjäll utan eller med kort borst; blad 2—5 mm breda; strå fint; linåkrar; äfven denna varierar; f. *læve* Asch.: blad och strå glatta; f. *ásperum* Asch.: blad och strå sträfva; skärmfjällets längd i förhållande till småaxet beror på blommornas antal och kan ej betinga artlikhet.

2. *L. perénne* L. — Strån 15—45 cm, jämte de glatta, glänsande, mörkgröna, 1—2 mm breda rosettbladen bildande mattlika tufvor; stråblad ej nående axets topp; ax 10—20 cm, föga bräckligt, bildadt af 10—15 mm långa, vanligen 7—10-blommiga och tilltryckta småax, axets stamled 5—10 mm långa; skärmfjäll 7—9-nervigt, något längre än det närmaste blomfjället, men $\frac{2}{3}$ af småaxet; blomfjäll tunna, endast nedtill örtartade, för öfrigt hinnaktiga; frukt i tvärsnitt halfcirkelformig, med svag ryggfåra. ♃ 6, 7. Renrepe; vägkanter, åkerrenar. a. Sk.-s. Norrl. — Odlad under namnet »Engelskt Rajgräs». Varierar; f. *ténue* (L.): till alla delar betydligt finare; småax 3—5-blommiga; f. *polyánthum* Beck: mellersta småax 12—22-blommiga; f. *compósitum* Thuill.: i stället för några småax utbilda sig förlängda, småaxbärande grenar; f. *compáctum* Beck: småax utböjda; ax endast 2,5—4 cm långt, dess stamled förkrympta, 1 mm långa; öfversta stråbladet öfverstående axet. Sk. Svenstorp (*Ahlfvengren*).

× *perénne* × *temuléntum* (L. *arvense* i H. N. 2: 78): synes vara fullständigt intermediär och har nästan alldeles cdugligt frömjöl. Hit torde äfven höra en form från Öl. Borgholm (*Alfr. Berg* 1888), som mera närmar sig den förra *stamartens* f. *ténue*. Denna hybrid har förblandats med *L. linicolum* och är måhända skulden till att den senare så länge ansetts som egen art. Sk. r.

× *Festuca elátior* × *L. perénne* — Skiljer sig från den senare, hvilken den till habitus liknar, genom violett anlupna, spe sigare, ofta något skafade småax, svagare och finare axfäste samt i de öfre sidosmåaxen utbildadt, inre skärmfjäll, från *F. elátior* genom de mot axfästet kan ställda småaxen, de korta eller förkrympta småaxskaften samt saknaden af det ena skärmfjället i en del småax; från *Glyceria fluitans*, hvilken den äfven liknar, genom rundade (ej platta) slidor och svagnerviga blomfjäll. Sk. Malmö. (S. A. *Tullberg*.)

3. *L. multiflórum* Lam. — Ofta odlad tillsammans med *perenne* under namnet »Italienskt Rajgräs» och sedan förvildad; blad på öfre sidan något sträffa; småax talrikare, längre åtskilda och mera utstående; skärmfjäll kortare än det närmaste blomfjället, upptagande endast hälften eller $\frac{1}{3}$ af småaxets längd. För öfrigt som *perenne*, med hvilken den synes hybridisera.

8. *Brachypódium* P. B. Skafting.

Blomfäste affallande med blommorna; nedre skärmfjäll 3—7-nervigt, öfre 7-nervigt, tillspetsadt, bägge utan borst; blomfjäll 5-nervigt, med borst; förblad randhårigt; märken 2, toppställda; frukt lång och smal, cylindrisk, med smal och djup fåra längs ena sidan, vid mognaden omsluten af blomfjäll och förblad.

- A. Rotstock krypande, med utlöpare; förblad urnupet; blomfjäll trubbadt, 6—8 mm långt, i de öfre blommorna längre än sitt borst 1 pinnátum.
 B. Rotstock tufvad, utan utlöpare; förblad tvårhugget; blomfjäll spetsigt, 9—11 mm långt, i de öfre blommorna af borstets längd eller kortare 2 silvátium.

1. *B. pinnátum* (L.) P. B. — Gulgrönt, 15—90 cm högt gräs med på båda sidor sträffa, 4—8 mm breda blad och 5—20 täta, 10—20 mm långa, styft uppräta, endast vid blomningen utstående småax på 1 mm långa skaft; nedre skärmfjäll 3—5-nervigt, mycket mindre än det öfre, 7-nerviga; detta 3—4 gånger kortare än småaxet; bladslidor, stråets bladfästen och småaxen mer eller mindre håriga—glatta. 4 6, 7. Bäckskafting; backar. Sk.-Vsm. och Upl. (ej Bl. Hall. Ner.).

2. *B. silvaticum* (Huds.) R. & Sch. — Strå högre, mindre styft; blad rent gröna, något bredare, undersidans hvita midtnerv starkare framträdande; ax slakare och något lutande; småax vanligen 5—10, längre åtskilda, 15—25 mm långa; bägge skärmfjällen 7-nerviga; för öfrigt som föregående. ♀ 6, 7. Lundskafting; lundar, skogar. Sk.-Bh. och Upl.

9. *Cynosurus* L. Äxing.

Skenax bildadt af mycket kort skaftade knippen af småax; hvarje knippe tvågrenadt, och hvarje gren bärande ett 2—5-blommigt småax och ett sterilt småax, bildadt af 7—10 likformiga, jämnbreddt lansettlika fjäll, utan blommor.

C. cristatus L. — Tufvadt, ljusgrönt, glatt, 30—60 cm högt gräs med öppna slidor, 1—2 mm breda blad och 3—8 cm långt, styft, upprätt, glänsande ljusgrönt skenax; skärmfjäll hinnaktiga, 1-nerviga, sylspetsade, men utan borst; blomfjäll 2,5—3 mm långt, stråfhårigt, 3—5-nervigt, med borst eller udd; förblad urnupet och hårbräddadt, sammanvuxet med frukten och vid frukt-mognaden till större delen omsvept af blomfjället. ♀ 7. Kamäxing; ängar. a. Sk.-s. Norrl.

10. *Dactylis* L. Hundäxing.

D. glomerata L. — Strån tufvade, styfva, 30—60 cm; blad vanligen blågröna, stråfva; slidor slutna, sammantryckta; skifvor 5—8 mm breda; snärp förlängdt; småax gröna, 3—4-blommiga, samlade i vippgrenarnas spetsar; nedre vippgrenar åtskilda och förlängda, öfre täta och korta; nedre skärmfjäll 1-nervigt, kortare än det öfre, 3-nerviga, längs-kölen styfhåriga och stråfuddiga skärmfjället; blomfjäll styft, 7—9 mm långt, 5-nervigt, stråft, med randhårig köl; förblad tvåuddigt. ♀ 6, 7. Hundäxing; ängar.

a. Sk.-s. Norrl. — f. abbreviata Drej.: alla vippgrenar korta, täta, ända från basen småaxbärande, tillsammans bildande ett hufvud; f. ciliata Peterm.: vippgrenar och skärmfjäll tätt stråfhåriga; slidornas scabritier förlängda; en grof strandform med gulaktigt röda småax och 9—10 cm långa, nedre vippgrenar. Sk. Sandhammaren; var. lobata Drej.: (Aschersoniana, A. & G. som art): mörkgrön skuggform med glatta och släta, betydligt mindre småax, mera utbredd vippa, mindre tätt tufvade strån och endast 3,5—4 mm långt blomfjäll. Bokskogar. Sk.

11. *Festuca* L. Svingel.

Vippans hufvudaxel trekantig, dess grenar omväxlande utgående endast från 2 af sidorna; vippa därför ensidig; nedre skärmfjäll kortare och 1-nervigt, öfre vanligen 3-nervigt; blomfjäll lansettlikt, upp-till afsmalnande, förblad randhårigt; frukt på insidan tydligt färad, fullständigt omsluten af dem bägge; ståndarknappar och märken under blomningen utskjutande; stift 2, mycket korta, toppställda eller fästa något under fruktämnets topp.

A. Några småax med 2, andra med endast 1 skärmfjäll; vippa enkel, nästan axlik. \asymp *F. elátior* \times *Lóllium perénne* (se *Lóllium*).

B. Alla småax med 2 skärmfjäll; vippa oftast sammansatt:

I. Blad platta, i knoppen inrullade:

a. Snärp kort, tvärhugget; fruktämne glatt; alla stråslidor med skifva:

1. Blomfjäll utan eller med mycket kort borst:

* Öfre skärmfjäll trubbigt, nående $\frac{1}{3}$ -hälften af närmaste blomman; småax jämnbredda; medelgroft gräs med ofta smal vippa 4 *elátior*.

** Öfre skärmfjäll spetsigt, nående till eller öfver midten af närmaste blomma; småax elliptiska; mycket groft gräs, med oftast mycket utbredd vippa 3 *arundinácea*.

2. Blomfjällets borst slingradt, $1\frac{1}{2}$ —3 gånger längre än fjället 1 *gigantéa*.

3. Kännetecknen på 1, * och 2 bladdade \asymp *arundinácea* \times *gigantéa*.

b. Snärp förlängdt, afrundadt; fruktämne upptill hårigt; nedre stråslidor (lågblad) utan skifvor 2 *silvática*.

II. Blad i knoppen hopvikna, alla eller åtminstone skottbladen borstlika:

a. Strån tätt tufvade; alla eller de flesta nyskott framkommande inom de gamla slidorna:

1. Alla blad borstlikt hopvikna; från vippans nedersta fästpunkter oftast endast 1 gren 7 *ovína*.

2. Stråblad platta; från vippans nedersta fästpunkter jämte hufvudgrenen 1 biaxel 6 *heterophýlla*.

b. Jordstam med utlöpare; nyskott frambrytande ur de gamla slidorna; stråblad vanligen platta 5 *rubra*.

1. *F. gigantéa* (L.) Vill. — Strån löst tufvade, 0,6—1,2 m, glatta och släta; blad mörkgröna, 10—18 mm breda, glatta, men

mer eller mindre stråfva, ofvan matt grågröna, undertill glänsande mörkgröna, med bladöron; nedre slidor stråfva; vippa gles, hängande, rikt utbredd, 15—30 cm lång med 5—15 cm långa, stråfva grenar; småax lansettlika, grågröna, omkring 10 cm långa, 5—9-blommiga; skärmfjäll spetsiga, lansettlika, till stor del hinnaktiga, det större 5 mm; blomfjäll 7—9 mm långt, svagt 5-nervigt. 4 6. Långsvingel; lundar, skogar. r. Sk.-Bh. och Upl. — f. triflóra (L.): småax kortare, endast 3-blommiga; blad än 4—8 mm breda, än som typen, bland hvilken den förekommer.

2. *F. silvática* (Poll.) Vill. — Strån tätt tufvade, utan utlöpare; blad 6—15 mm breda; vippa 12—18 cm lång, mycket tätare och mindre utbredd än hos föregående, dess grenar 3—10 cm långa; småax omkring 5 mm långa, bredt aflånga, 3—5-blommiga, ljusgröna—gulaktiga, utan borst; skärmfjäll 1-nerviga, blomfjäll 5-nervigt, 4—5 mm långt, med starka, stråfva midt- och kantnerver, alla 3 spetsiga. 4 6, 7. Skogssvingel; skogstrakter. r. Sk.-Hls.

3. *F. arundinacea* Schreb. — Löst tufvadt, ljusgrönt, glatt, men mer eller mindre strått, 1—1,5 m högt gräs med 5 mm tjockt strå och 5—10 mm breda, alltid groft ribbnerviga, platta eller längs kanterna hoprullade, styfva, något stickande blad; vippa smalare eller bredare elliptisk, 15—30 cm lång, rik och tät; småax skiftande i blått, violett och grönt, 4—8-(vanligen 5-)blommiga, 10—12 mm långa; nedre skärmfjäll 1-, öfre 3-nervigt; blomfjäll 7 mm långt, lansettlikt, spetsigt, vanligen fint 2-tandadt med udd eller kort borst mellan tänderna. 4 7, 8. Rörsvingel; stränder, helst längs kusten. Bh.-Sk.-Mpd., men äfven inuti landet. — *α típica* Beck: strå upptill aldeles slätt; slidor släta eller de nedre föga stråfva; skifvor alltid platta; vippgrenar vid blomningen bågböjda och utstående, de större med 15—20 småax; nedersta fästpunktens biaxel bärande 4—8 småax; *β pauciflóra* Hu: ofta något stråfvare än typen; skifvor vid torkning inrullade; vippa äfven vid blomningen hopdragen och dess grenar uppräta, den större med 7—15 småax; nedersta fästpunktens biaxel bärande 2—4 småax; öfvergångsform till följande art.

× *arundinacea* × *gigantéa* -- Liknar till vippa och småaxens form den förra, till de mjuka, slaka bladen och stråtet mest den senare; skiller sig från båda genom borstet, som är $\frac{1}{2}$ — $\frac{1}{3}$ så långt som blomfjället. Sk. Charlottenlund bland stamarterna (*O. Wijkström*), Vegeholm (*B. Lidforss*).

4. *F. elatior* L. — Tätt tufvadt, mörkgrönt, nästan alltid glatt, 0,3—0,7 m högt gräs med 2—4 mm tjockt strå och 3—5 mm breda, svagt ribbnerviga, slaka, ej stickande blad; vippa lansett-

lik, glesare och fattigare än hos föregående, med alltid uppräta, 4—10 småax bärande hufvudgrenar; nedersta fästpunktens hufvudgren med 4—6, dess biaxel med 1—3, sällan 4 småax; småax oftare rent gröna än färgade, 4—13-(oftast 7—8)-blommiga; nedre skärmfjäll 1-, öfre 3-nervigt; blomfjäll 6 mm långt, smalt omvändt äggrundt—lansettlikt, utan udd och borst. 4 6, 7. **Ängsvingel**; ängar, vägkanter. a. Sk.-Norrl. — var. *pseudololiacea* (Fr.) Hackel: vippgrenar mycket korta, i vippans öfre del ensamma, i den nedre parvis, hvarje vippgren med endast 1, sällan 2 småax; på torra, magra platser. Öanska svår att skilja från \times *Festuca elatior* \times *Lólium perénne*, med hvilken den länge sammanblandats och förenats under detta namn eller under namnet var. *subloliacea* Hn.

5. **F. rubra** L. — Rotstock krypande; nyskott bildande utlöpare, vid basen klädda med bruna fjäll; strå styft, glatt, 30—90 cm; slidor till spetsen slutna, glatta; stråblad 1—2 mm breda, med 2 bladöron; skottblad 0,5—0,7 mm breda, hopvikna, mörkgröna; vippa 6—15 cm lång, under blomningen öppen, vanligen lutande, dess grenar sträfvä, från de nedre fästpunkterna parvis; småax glatta, aflånga—elliptiska, gröna—gulaktiga—violettera—rödbruna, vanligen 7 mm långa, 5—8-blommiga; blomfjäll 4—5 mm långt, glatt, bredt lansettlikt, med mycket kort borst. 4 6, 7. **Rödsvingel**; ängar. a. Sk.-Lpm. — f. *grandiflora* (Hackel): småax 10—15 mm långa, 8—12-blommiga, glatta eller håriga, med 2 mm långt borst. Sk. Åhus, Hall. Söndrum, på bunden, fuktig flygsand; f. *arenaria* Osb.: rotstock långt krypande; småax af vanlig storlek, alltid ludna; blad grågröna; obunden, torr flygsand. Bh.-Sk.-Mpd.; f. *planifolia* (Hackel): äfven skottbladen platta, 2—4 mm breda. Sk. Lackalänge; var. *fallax* (Hackel): rotstock utan utlöpare eller med korta, rakt uppstigande sådana; gräs därför tufvadt; bland klippor och sten; fjällformen får ofta håriga stråslidor och svartblå, ludna småax samt är då f. *nigréscens* (Lam.); var. *subovina*: ört blågrå; skottbladen stickande, äfven stråbladen hoprullade; har en omisskänlig likhet med *F. ovina*; växesätt som föregående. Sk. Simrishamn på sandsten; var. *œländica* Hackel: skild från föregående genom gröfre, i följd af inrullningen cylindriska eller fyrkantiga blad. Öl.

6. **F. heterophylla** Lam. — Till utseendet något påminnande om *Aira flexuosa*; gräsgrön och glatt; skottblad mycket långa, fina och tunna; vippa som hos föregående; småax stora som hos följande, 4—6-blommiga; blomfjäll sträfft, med borst af dess halva eller hela längd, i de öfre blommorna ofta något vridet. Är enligt muntligt meddelande af Doc. Murbeck funnen på Kullaberg.

7. **F. ovina** L. — Strån tätt tufvade, vanligen liksom bladslidor och skifvor upptill sträfvä; bladskifvor hårfina, 0,3—0,6 mm i diameter; slidor endast nedtill slutna, de gamla kvarsittande,

fasta, gulaktiga; vippa sammandragen, vanlign 3—8 cm lång, dess grenar oftast sträfvä; småax 4,5—6 mm långa, gröna—mörkvioletta, 3—8-blommiga; blomfjäll 3—5 mm långt, dess borst $\frac{1}{3}$ — $\frac{1}{4}$ så långt. 4 6. Fårsvingel; torra ställen. a. Sk.-Lpm. — f. lævifólia *Hackel*: strå, blad och slidor glatta. Sk.; f. vivípara *L.*: axgroende, fjällform; f. fírmula *Hackel*: öfvergångsform mellan typen och följande. Sk.; var. duriúscula (*L.*) *Hackel*: blad gröfre, 0,7—1 mm i diameter, 7-nerviga, ofta slåta, ljusgröna; flerstädes; var. glauca (*Lam.*): lik föregående, men blad och strå blågrönt med tunt, daggligt vaxöfverdrag. Sk. Ötl. Öl.; var. supína (*Schur.*): lågvuxen; vippa endast 2—4 cm lång; slidorna slutna till $\frac{1}{3}$, räknadt från basen; hufvudsakligen i fjälltrakter; var. capilláta (*Lam.*): skild från alla de föregående genom saknad af borst (svenska ex. oseedda af författaren).

12. *Vulpia Gmel.* Ekorrsvingel. (Ofta fördd till *Festuca*).

Ståndarknappar och märken uppräta, korta, under blomningen inneslutna i blomman; förblad fullständigt sammanvuxet med frukten.

V. seluroides Gmel. — Tufvadt, glatt, ljusgrönt, 6—25 cm högt gräs med starkt sammandragen, upprät, 2—4 cm lång, ensidig vippa och hårfina—borstlika blad med bladöron och snärp; småax 4—6-blommiga, 7—10 mm långa; öfre skärmfjäll dubbelt längre än det nedre, båda sylspetsiga; blomfjäll 3—5 mm, dess borst dubbelt längre. ○ 6. Ekorrsvingel; backar. r. Sk. Bl.

13. *Bromus L.* Losta. (Omfattar äfven *Schedonorus*).

Märken fjäderlika, fästa i en fåra på fruktämnets framsida, nedom dess spets; frukt båtformigt urhålkad.

A. Nedre skärmfjäll 1- (sällan 3-)nervigt, öfre 3-nervigt:

I. 4 gräs med efter blomningen jämbredt lansettlika småax; borst kortare än blomfjället, stundom omärkligt:

a. Rotstock krypande, med långa, fjällbeklädda utlöpare; borst 0—4 mm långt. 1 *Inermis*.

b. Rotstock utan utlöpare; strån tätare eller lösare tufvade; borst 5—10 mm:

1. Stråblad 5—13 mm breda, det öfversta $1\frac{1}{2}$ —2 gånger längre än slidan; skogs- och lundgräs 3 *asper*.

2. Stråblad 3—6 mm breda, det öfversta kortare—föga längre än sin slida; åker- och barlastgräs 2 *erectus*.

II. ○ gräs med mot spetsen utbredda, nästan vigglika småax; borst af blomfjällets längd eller längre:

- a. Småax mjukhåriga; blomfjäll 7—9 mm långa . 5 tectórum.
 b. Småax sträfva; blomfjäll 12—22 mm långa . . . 4 stérillis.
- B. Nedre skärmfjäll 3—5-nervigt, öfre 5—9-nervigt; (○¹):
- I. Blomfjäll endast i början tegellagda, under blomningen hoprullade och därför något utstående; slidor nästan alltid glatta; borst intet eller intill $\frac{1}{3}$ kortare än fjället . . . 6 secálinus.
- II. Alla eller de nedre blomfjällen efter blomningen tätt tegellagda; slidor, åtminstone de nedre, håriga—ludna:
- a. Vippa efter blomningen mer eller mindre sammandragen, dess grenar små och korta; småax gröna:
1. De flesta småaxen på korta (0,3—1 cm) skaft, efter blomningen tätt hopade; blomfjäll tunt, ribbnervigt, oftast hårigt 10 mollis.
2. Blomfjäll fast och tjockt, oftast glatt; nerverna föga framträdande; småax efter blomningen mera spridda, de flesta på längre (1—3 cm) skaft 9 racemósus.
- b. Vippa efter blomningen pyramidformig, dess grenar talrika, ofta utstående, mycket långa, de större bärande ända till 10 småax; dessa ofta violetta; knappar 3—4,5 mm . 7 arvénsis.
- c. Vippa som b, men småax gröna; knappar 1 mm långa 8 pátulus.

1. *B. inermis* *Leyss.* — Strån släta, 0,6—1 m; slidor glatta; skifvor glatta, sträfva, i början inrullade, sedan platta, 5—9 mm breda; snärp kort, tvärhugget; vippa upprät, med täta, uppåtriktade, 20—35 mm långa, 3—10-blommiga, gröna, i gult, brunt eller violett skimrande småax; vippgrenar 3—8 tillsammans; blomfjäll elliptiska, glatta eller sträfhåriga, med glänsande hinnkant, upp till afrundade eller klufna, utan eller med 1 mm långt borst; ståndarknappar 3 mm långa. 4 6, 7. Foderlösta; barlast, odlade ställen. r. Sk. Bl. Hall. Bh. Ög. Upl. Mpd. — f. *aristátus* *Beck v. M.*: borst 1—4 mm långt. *Srm. Mariefred, Upl. Uppsala*; f. *pellítus* *Beck v. M.*: nedre bladslidor och skifvor tätt styfhåriga. Dal. Ounnarsnäs.

2. *B. eréctus* *Huds.* — Bladslidor och skifvor mer eller mindre håriga, de senare i början veckade; skottblad talrika, mycket långa, men endast 1—2 mm breda; småax 15—25 mm långa, 5—10-blommiga, violett anlupna; blomfjäll 10—15 mm långt, glatt eller längs nerverna sträfhårigt, dess borst 5—7 mm långt; stån-

¹) Dessa arter måste undersökas i fruktstadium för att kunna igenkännas; af alla finnas 1—få-axiga dvärgformer, f. *oligostáchys*, till hvilka i öfversikten ingen hänsyn tagits.

darknappar 4—6 mm; för öfrigt som föregående. 4 6, 7. **Raklostå**; odlade ställen, barlast. r. Bh.-Sk.-Upl. Gtl. Vsm. — f. *laxus* *Horn*: högvuxen ytterlighetsform med större, 8—11-blommiga småax på förlängda, något slaka grenar; f. *angustifolius* *Schrank*: smalbladig, fåaxig form med täthåriga skärmfjäll och blomfjäll. Gtl. Snäckgårdet, båda bland typen.

3. **B. asper** *Murr.* — Strå 0,8—1,2 m, åtminstone nedre bladslidor klädda af täta, långa, utstående hår; skifvor gleshåriga och sträfva; vippa 10—25 cm lång, dess grenar under blomningen slaka, mer eller mindre hängande, glesaxiga, de större 6—12 cm (toppaxet inräknadt); på de nedre fästpunkterna 2—5 nästan hårfinna grenar inom ett broskartadt, föga hårigt fjäll; småax 3—8-blommiga; öfre blomfjäll 13—15 mm långt, längs kanten liksom det öfre skärmfjället långhårigt; borst något kortare än fjället; ståndarknappar 2,5—3 mm. 4 7, 8. **Stråflösta**; löfskog. r. Sk.-Bh. och Upl. — var. *serotinus* *Benek.*: äfven den öfversta slidan klädd af täta, utstående, långa hår; från nedre fästpunkten sällan mera än 2 vippgrenar, den längre 12—15 cm; broskfjäll långhårigt; öfre skärmfjäll öfverallt, blomfjäll i sin öfre tredjedel glatt; ståndarknappar 3—3,5 mm; strå 0,7—1,5 m högt. Sk., ofta bland hufvudformen. Förväxlas lätt med de liknande skogsgräsen, *Brachypodium silvaticum* och *Festuca gigantea*; den förra skiljes på sina ensamma, kortskaftade småax, den senare på sina ej långhåriga slidor och sitt slingrade borst, som är dubbelt längre än blomfjället.

4. **B. stérillis** *L.* — Strån tufvade, släta och glatta, 0,6—1 m; blad 5 mm breda, finludna, ofvan sträfva; slidor hvithåriga; snärp sargadt; vippa 15—25 cm lång, gles, allsidig, med lutande topp; vippgrenar raka, trådfina, de nedre 1—3, sällan flere tillsammans, de längre 10—15 cm; småax grågröna, 7—11-blommiga; skärmfjällens spets hinnaktig, med utlöpande midtnerv; borst ofta dubbelt längre än blomfjället; knappar 0,8—1,2 mm långa. ☉ 5—7. **Sandlostå**; odlade ställen, barlast, stränder. r. Sk.-Mpd.

5. **B. tectórum** *L.* — Strån upptill småludna, 0,3—0,5 m; blad 3—4 mm breda, mera mjukhåriga; vippa 5—15 cm lång, tät, ensidigt lutande; vippgrenar slingrade, hårfina, de nedre omkring 5 tillsammans, de längre 2—3 cm; småax 5—8-blommiga, violett—brunt anlupna, sällan gröna; skärmfjällens spets hinnkantad, tvåtandad, deras midtnerv ej utlöpande; borst af blomfjällets längd eller något längre; knappar 0,6—0,8 mm. ☉ 5—8. **Taklostå**; odlade ställen, murar, tak. Sk.-Mpd.

6. **B. secállnus** *L.* — Ljus—gulgrönt gräs; strån grofva, 0,6—1,2 m, glatta; bladskifvor platta, 5—10 mm breda, sträfva och hå-

riga; snärp utdraget; vippa 10–15 cm lång, slutligen öppen med utstående, förlängda, 5–10 cm långa, 1–3-axiga grenar, de nedersta 5 eller flera tillsammans; småax 5–12-blommiga, oftast glatta, bredast nedom midten, 10–20 mm långa; blomfjäll trindryggadt, tvätandadt, 6–9 mm långt, sedt från sidan 2–2,5 mm bredt; knappar 2–2,5 mm långa; frukt lång och smal, på ryggsidan båtlit urhåkad. ☉ 6, 7. Råglost; åkrar, helst i råg. a. Sk.-Norrl. — f. *polyanthus Beck v. M.*: Småax 12–17-blommiga, 20–30 mm långa; f. *lasiophyllus Beck v. M.*: slidor med täta, utstående hår.

7. *B. arvensis L.* — Grågrönt gräs; strån 0,3–1 m; alla eller de nedre slidorna tätt mjukludna; skifvor som föregående; vippa 12–30 cm lång; snärp förlängdt, upprispadt; nedre grenar 3–8 tillsammans, de större intill 15 cm långa; småax elliptiskt lansettlika, glatta och sträfva, 2–3 cm långa; blomfjäll 5–7 mm långt, sedt från sidan 1,5 mm bredt, dess kanter endast vid basen något inrullade; borst af fjällets längd, vanligen upprätt. ☉ 6, 7. Rønlost; åkrar, odlade ställen. Sk.-s. Norrl.

8. *B. patulus M. & K.* — Nedre slidor ludna, de öfre glatta; vippa slutligen med ensidigt hängande grenar, de nedre 1–5 tillsammans, de större 5–8 cm, sällan bärande flere än 2 småax; småax aflångt lansettlika, omkring 2 cm långa; blomfjäll 6–8 mm långt, sedt från sidan 1,5–2 mm bredt, dess kanter från basen till eller öfver midten invikna, blomfjällen i följd däraf endast i axets midtlinje täckande hvarandra; borst merendels utböjdt och något vridet, oftast längre än fjället. ☉ 6, 7. Barlastlost; barlast. r. Malmö. — Står mellan föregående och följande art; *B. patulus* i Hn fl. är en föga anmärkningsvärd form af *B. arvensis*.

9. *B. racemósus (L.) Marss.* — Ört rent grön; strå 0,3–1 m; bladskifvor och nedre slidor klädda med ganska styfva, utstående och täta hår; vippgrenar efter blomningen hängande; småax glatta, aflångt ovala; blomfjäll bredt elliptiskt; borst af växlande längd. ☉ 6, 7. Brinklost; odlade ställen. r. Sk.-s. Norrl. — Förekommer under två, oftast såsom arter upptagna former: α *pratensis Döll.* (*racemósus Hn Fl.*): vippa smal, oftast enkel; småax 4–8-blommiga; blomfjäll äggrundt—elliptiskt med rundad kant, omkring 7 mm långt; ståndarknappar 2–2,5 mm långa; β *commutatús (Schröd.) Marss.*: vippa vid; småax 6–10-blommiga; blomfjäll elliptiskt, 8–9 mm långt, dess kant genom invikningen bildande en skarp vinkel; ståndarknappar 1–1,5 mm långa. Då bägge dessa former ofta öfvergå i hvarandra, ofta hafva försämradt frömjöl samt ofta visa omisskänlig likhet med de öfriga arterna, är det möjligt,

att de äro förblandade med hybriderna \times *arvensis* \times *mollis* och \times *mollis* \times *secalinus*. Kännetecknet, som hämtas från blomfjällets kant, är mycket osäkert.

10. *B. mollis* L. — Strå sällan öfver 0,6 m; ört fint mjukluden och därför grågrön; vippgrenar äfven efter blomningen upp-råta; blomfjäll bredt elliptiskt, 8—9 mm långt, dess kant genom invikning bildande en vinkel; borst af fjällets längd; ståndarknappar 1—1,3 mm långa. \odot 5, 6. Luddlosta; odlade ställen, torra åacker. a. Sk.-Norrl. — var. *hordeaceus* (L.): öfvervintrande, tufvadt gräs med talrika, ofta nedliggande, endast 10—20 cm långa strån och glatta, glänsande småax; torra ställen, helst nära kusten; en form af vanlig storlek och växesätt, men med glatta småax är f. *leptostachys* Pers.

14. *Briza* L. Darr.

Småax platta, mångblommiga; blomfjäll tegellagda, trubbiga, kupiga.

B. média L. — Strån löst tufvade, 20—60 cm, glatta och släta; bladskifvor glesa, 3—6 cm \times 3—5 mm, på långa, glatta slidor med kort snärp; vippa pyramidformig, gles, med vågråta, hårfina, ofta slingrade grenar, de nedre 2—1 tillsammans; småax hängande, 5—9-blommiga; blomfjäll 3 mm långa, violetta—bruna—grå med bred, hvit kant. \sphericalangle 6, 7. Ångsdarr; ängar. a. Sk.-Lpm. — f. *albida* Lej.: vanlig skuggform med helt hvitaktigt blekgröna småax; f. *lutescens* (Lej.): småax svafvelgula, sällsynt; f. *alpéstris* Beck v. M.: högvuxen solform med 9—11-blommiga, purpurfärgade småax och 3,5—4 mm långa blomfjäll; bergstrakter; f. *serótina* Van Hall: stråblad förlängda; höstform blommande i aug.—sept. Mpd. Tynderö.

15. *Poa* L. p. p. Gröe.

Småax från sidorna hoptryckta, 2—8-blommiga, äggrunda eller elliptiska; skärmfjäll spetsiga, tämligen lika hvarandra; blomfjäll kölade.

A. Nedre vippgrenar 1—2, sällan flera tillsammans:

I. Strån och slidor platta; blomfjäll (luddtofsen oberäk-nad) glatt. 12 **compressa**.

II. Strån och slidor trinda; blomfjäll längs midt- och kantner-ver hårigt:

a. Strå vid basen uppsväldt, omgifvet af lökligt förtjockade bladskott, hvilkas skifvor äro mycket smalare än sträens. 7 **bulbosa**.

b. Bladskott ej löklika; deras skifvor af samma bredd som eller föga smalare än stråens:

1. Gräs 4, med rotstock:

* Blad, strå och vippa mycket sträfvä 11 *áspera*.

** Blad, strå och vippa glatta eller föga sträfvä:

† Rotstock med bågliket uppstigande utlöpare . 10 *cenisia*.

†† Rotstock utan utlöpare:

§ Bladskott och strån tätt tufvade inom gemensamma slidor 8 *alpina*.

§§ Bladskott ej inneslutna inom med strået gemensamma slidor 9 *laxa*.

2. Gräs ○, utan rotstock 13 *ánna*.

B. Nedre vippgrenar 3—5—flera tillsammans:

I. Strån och bladskott tveeggadt plattade; de största och kraftigaste arterna:

a. Vippa tät, dess grenar från eller nedom midten axbärande, de större 3—5 cm; blomfjäll utan luddtofs 2 *Chaixi*.

b. Vippa gles, dess grenar endast i spetsen axbärande; de större 8—13 cm; blomfjäll med luddtofs 1 *hýbrida*.

(\asymp *hybrida* \times *pratensis*, se texten).

II. Strån trinda; slidor trinda eller något platta, dock ej tveeggade:

a. Slidor längre än sina stamled (nodi täckta) . . . 11 *áspera*.

b. Slidor kortare än sina stamled (nodi nakna):

1. Öfversta bladskifvan kortare än sin slida; blomfjäll tydligt 5-nervigt:

* Snärp tvärt eller afrundadt; 1—2 mm långt; slidor trinda, släta 4 *pratensis*.

** Snärp vanligen spetsigt, 2—5 mm långt; slidor platta, sträfvä 3 *triviális*.

*** Dessa kännetecken blandade . . . \asymp *pratensis* \times *triviális*.

2. Öfversta bladskifvan af sin slidas längd eller längre; blomfjäll otydligt nervigt:

* Blomfjäll trubbigt eller i spetsen afrundadt:

† Snärp förlängdt, trubbigt eller spetsigt . . . 6 *palústris*.

†† Snärp mycket kort, tvärhugget 5 *nemorális*.

** Blomfjäll tydligt spetsiga, mera tydligt nerviga . \asymp *nemorális* \times *pratensis* och \asymp *palústris* \times *pratensis*.

1. *P. hýbrida* *Gaud.* (*sudetica* *Hn.* fl.) — Strån 0,6—1,2 m, jämte de båg böjda bladskotten ofta på utlöpare från en kort,

krypande rotstock, mera sällan löst tufvade; slidor sträfva; snärp kort, trubbigt; de flesta bladskifvorna 5–10 mm breda, långsamt afsmalnande till spets, den öfversta 10–20 cm × 5–8 mm; vippa sträf, pyramidformig, 15–30 × 10–25 cm; småax glesa, 2–4-blommiga, ljusgröna; skärmfjäll mycket smala, långt, syllickt tillspetsade; blomfjäll 4 mm långt. 4 6, 7. Storgröe; fuktiga lundar, helst i bergstrakter. r. Lpm.-Sk. — \times hybrid \times pratensis: hög-vuxen och bredbladig som den förra, med småax som den senare; slidor något platta, ej kölade; vippa intermediär. Sm. Jönköping, (*D. Eurén*).

2. *P. Chaixi Vill.* — Strån tufvade; de flesta bladskifvorna 8–15 mm breda, tvärt hopdragna till huflik spets, den öfversta 5–10 cm × 7–10 mm; vippa aflång-spolformig, 15–25 × 5–10 cm; småax rent gröna, större; skärmfjäll bredare, tvärt och kort tillspetsade; för öfrigt som föregående. 4 6, 7. Inkommen med utländskt gräsfrö; parker, gräsplaner. r. Sk. Snogeholm, Vg. Floda.

3. *P. trivialis L.* — Strån 0,5–1 m, upptill sträfva, högt upp bladiga, tätt eller löst tufvade; stråbladskifvor platta, 10–25 cm × 3–5 mm, vanligen utstående; vippa förlängdt pyramidformig eller bredt spolförmig, sträf, nedre vippgrenar 3–6; småax 3–4-blommiga, glesa, gröna; blomfjäll med ulltofs, skarpt köladt, tillspetsadt, 2–3,5 mm långt; frukt ellipsformig, svagt färad. 4 6, 7. Kärrgröe; fuktiga ängar. a. Sk.-Lpm. — f. multiflora *Rchb. ic.* — högre; blad 5–8 mm breda; nedre vippgrenar 6–10, småax tät, mörkare gröna. Hall. Söndrum, Strandstugudammen, antagligen flere tädes; f. subalpina *Beck v. M.*: öfversta bladskifvan 3–6 cm lång; slidor och småax violetta. Sm. Brevik (*P. Romare*), Gstr. Ockelbo (*E. Colinuder*).

4. *P. pratensis L.* — Strån 0,15–1 m, släta, vid basen tätare, upptill glesare bladiga, löst tufvade eller från en krypande rotstock med bågiga utlöpare; bladskifvor platta eller hopvikna, 3–12 cm × 2–4 mm, stråbladen vanligen upprätta, styfva; vippa utbredd, pyramidformig, sträf eller glatt, dess nedre grenar 3–5 tillsammans; småax ägggrunda-bredt ovala, 2–5-blommiga, samlade i grenspetsarna, ofta violett anlupna, de yttersta oskaffade; blomfjäll vid basen krusulligt, 3–4 mm långt, tydligt spetsadt; frukt cylindrisk. 4 6, 7. Ängsgröe; ängar, backar, betesmarker. a. Sk.-Lpm. — f. humilis *Ehrh.*: till alla delar mindre, endast 10–15 cm hög; på magrare jordmän ej sällsynt; var. angustifolia (*L.*) *Hn.*: skottblad förlängda, hoprullade, smala; skuggform på sandig mark; var. rigens *Hn.*: strå styft, 0,3–0,6 m; vippa axfattig, dess grenar utspärrade; småax silkesludna; fjälltrakter. r.; var. costata (*Schum.*) *Hn.* fl.: strå knappt 0,3 m; vippa smal, dess grenar korta; småax 3 mm långa, 3-blommiga; blom-

fjäll starkt nervigt; icke så olik *P. compressa*. Torra ställen. r. Autentiska exemplar af de två sista var. ej sedda af förf.; var. *alpéstris* *Auds.*: hit föra vi fjällformer med glesa blad, smal och fåaxig vippa, violetta småax och — oberäknadt ulltofsen — glatta blomfjäll.

× *praténsis* × *trivlalls* — Kännes bäst igen på sina glatta slidor med förlängda snärp; har än smal vippa, mycket små, violetta småax och smala skifvor (H. N. 7: 92), än lik denna, men med gulaktiga småax (Mpd. Tynnderö), än yfvig vippa, gröna, stora småax och breda skifvor. Sk, Lindved (*v. Dübén*), Gladsax (*A. Falck*), Tosterup.

5. *P. nemoralis* *L.* — Gräs rent grönt, löst tufvad, med korta utlöpare; strå slakt och fint, 0,3–1 m, vanligen slätt; blad något sträfvä, 1–3 mm breda, sällan bredare, det öfversta skifva lika-dubbelt så lång som slidan; slidor vanligen släta; vippa slak, öfverhängande, under blomningen utbredd, aflångt äggformig, sedan sammandragen; vippgrenar sträfvä; småax vanligen gröna, glesa, 3–2-blommiga; skärmfjäll uddspetsiga; blomfjäll trubbiga eller något tillspetsade, oftast med ulltofs. 4 6, 7. Lundgröe; lundar, skogar. a. Sk.-Lpm. — var. *Scheúchzeri* *Suter*: tätt och rikt tufvad; strån styfva, raka, liksom slidorna något sträfvä; vippa styf och rak, med snedt uppräta, tätare grenar; småax tät, ofta brunaktiga; stränder; en form af denna, med smalare och tätare vippa är *f. coarctata* *Gaud.*; var. *montána* *Gaud.*: gräs grågrönt; vippgrenar tunna, fina, med endast 1–3 glesa, 3–7-blommiga småax, dessa starkt violetta; fjälltrakter, r. I denna var. ingå säkerligen hybrider med släktets fjällarter, liksom × *nemoralis* × *palústris* i var. *Scheúchzeri*; *f. micrántha* *Hn.* fl. är i de flesta fall fullt typisk, men har understundom 1-blommiga småax och förväxlas med skuggformer af *Agrostis*-arter, från hvilka den lätt skiljes på blomfjället, som är längre än skärmfjällen; från *Milium* skild genom sina smala blad.

× *nemoralis* × *praténsis* — Än lik en *f. angus ifólia* af *praténsis*, men skild genom smärre, glesare och smalare småax (Sk. Engelholms plantering *J. Jönsson*), än skild från *nemoralis* endast på det grofnerviga blomfjället (*Vb. Tärna, N. L. Andersson*).

6. *P. palústris* (*L.*) *Roth* (*serotina* *Hn.* fl.) — Blad långt och fint tillspetsade, styft uppräta, 3–4 mm breda, undertill starkt sträfvä, den öfversta skifvan af slidans längd; slidor oftast svagt sträfvä; vippa styft upprät med snedt uppåtriktade grenar; småax tätsittande, oftast brunaktigt eller gulaktigt gröna, 3–7-blommiga; blomfjäll kullrigt, med en gul eller brun fläck under den afrundade spetsen, ofta utan ulltofs; för öfrigt som föregående. 4 6–8. Höstgröe; fuktiga ställen, stränder. a. Sk.-Lpm.

7. *P. bulbósa* *L.* — Strån 15–45 cm, tätt tufvade, styfva, trinda och släta; blad glatta, grågröna, med förlängdt, spetsgt eller afrundadt snärp; stråskifvor 1–2 mm breda, många gånger

kortare än de trinda slidorna; rosettblad ofta trådfina, hoprullade; vippa 3–5 cm lång, äggformig–spolformig, tät; dess grenar sträfvä, under blomningen utstående, sedan hopslagna; småax oftast groende, stötande i rött, brunt eller grått, 5–7-blommiga; blomfjäll hinnaktigt, spetsigt, oftast med ulltofs. ♀ 5, 6. Knylgröe; sand, klippor. r. Ostkusten, Sk.-Upl. Ner. — f. pubescens: slidor, särdeles de nedre, tydligt håriga. Otl. (*Ahlfvengren*).

8. *P. alpina* L. — Strån 15–45 cm; rosettslidor med kort, ofta omärkligt snärp, vanligen hvita, ofta hopade till en cylindrisk, löklik bildning; stråblad glesa, 2–5 × 0,2–0,5 cm, bredare än strået, tvärt hopdragna till en nästan huflik spets, platta, grågröna, med förlängdt snärp; vippa 3–6 cm lång och vid basen nästan lika bred, pyramid–äggformig, med nästan utspärrade grenar; småax violetta–gröna, bredt äggrunda, 4–8 mm långa, 3–6-blommiga; skärmfjäll äggrundt lansettlika, hinnkantade och spetsiga; blomfjäll 5–4 mm långt, äggrundt, nedom den hinnaktiga, trubbiga spetsen vanligen violett–rödaktigt, oftast med luddtofs. ♀ 6, 7. Fjällgröe; ängar, i fjälltrakter. a. Lpm.-Bl. och Bh. — * nodosa *Hn.* (*badensis Hænke*): snärp 2–3 gånger så långt som bredt, äfven på de nedre bladen tydligt; nedre vippgrenar under blomningen snedt uppräta, (ej vågrätt utspärrade); småax mera platta och därför skarpare tveggade; bladskifvor kantade af en mer eller mindre tydlig, broskartad rand; vanligen lågvuxen. Otl. Öl. Den typiska fjällformen af *P. alpina* är ofta axgroende (f. *vivipara* L.); en annan axgroende fjällform är var. *jemtlandica Almqv.* Bot. Not. 1883: utmärkt genom smala, långsamt tillspetsade, hopvikna blad och gles, starkt lutande vippa; är troligen identisk med *P. minor Good* och omfattar äfven \asymp *alpina* \times *laxa*.

9. *P. laxa Hænke* — Strån 10–25 cm, tufvade, släta; blad platta–rännformiga, 1–2 mm breda, de öfre med utdraget trubbigt–sargadt snärp; slidor släta; vippa 2–3 cm lång, under blomningen smalt aflång och lutande, med uppräta grenar; småax smalt äggrunda, 2–4-blommiga, 3–5 mm långa, rödvioletta–ljusgröna; blomfjäll längs köl och kant småludet, med svag luddtofs, i spetsen sargadt och trubbigt. ♀ 7, 8. Rödgröe; fjälltrakter. r. Lpm.-Hrj.

10. *P. cœnista All.* — Gräs slätt, grågrönt; strån 15–35 cm, spridda från en krypande rotstock; blad 0,5–1 mm breda, de öfre med spetsigt snärp; vippa under blomningen pyramidformig, gles, med utspärrade, ofta slyngade, grenar; småax violettbruna, gulbrokiga; blomfjäll med ulltofs. ♀ 7, 8. Lappmarksgröe; högre fjälltrakter. r. Torn. Lul. Lpm.

11. *P. áspera* (Gaud.) Bl. (*P. cæsia* Hn. fl. p. p.) — Gräs blågrått, växande i täta, stora tufvor; strån starkt sträfva, 25—35 cm, styft uppräta, nedtill omgifna af svagt violetta slidor med eller utan skifvor; stråslidor svagt sträfva, längre än de rännformiga—hopvikna, 1,5—2 mm breda, något stickande och styfva, 2—4 cm långa skifvorna, den öfversta ofta utgående från stråets nedre tredjedel, sällan vid dess midt; snärp 1,5—2 mm långt, afrundadt—tvärt, ofta något sargadt; vippa styf och rak, tillplattad, dess grenar parvis, de större 0,5—2 cm, vid blomningen uppräta eller snedt uppåtriktade, vippan därför af lansettlik—smalt elliptisk omkrets; småax 2—3 på hvarje gren, vanligen violetta eller röda, 3—5-blommiga; skärmfjäll tvärt tillspetsade; blomfjäll kort, ofta tvärt tillspetsadt, utan luddtofs, men med håriga midt- och kantnerv. 4 6, 7. **Blågröe**; fjälltrakter. Lpm.-Dlr. — Utan tvifvel en god art, som genom hybrider öfvergår dels i *P. cæsia* (var. *Balfourii* Hn. fl. och *P. conferta* Bl.: vippa pyramidformig, strå slätt, blad platta), dels i *P. nemoralis* och *P. palustris*. (*P. glauca* B., och *P. cæsia* Bl., för hvilkas urskiljande säkra kännetecken ännu saknas).

12. *P. compréssa* L. — Gräs blågrönt, dess rotstock krypande, med 10—30 cm långa utlöpare; strån släta, nedtill knäböjda, 20—45 cm långa; stråblad vanligen 2—4, deras skifvor 3—6 cm × 2—3 mm, tvärt hopdragna till huflik spets; snärp 1—2 mm långt, trubbigt; slidor längre än skifvorna; vippa tät och sammandragen, nästan ensidig, 1,5—6 cm lång, styf och upprät, dess grenar sträfva, 2—4 (vanligen 2) tillsammans; småax spetsiga, 3—9-blommiga, 4 mm långa, blågröna—brunaktiga—violetta; skärmfjäll äggrundt lansettlika, glatta, med sträf köl; blomfjäll trubbigt, svagnervigt, oftast med ulltofs. 4 6, 7. **Berggröe**; torra ställen, berg, murar, ofta på kalk. Sk.-s. Norrl. — f. *langeána* Rchb.: gräs rent grönt, 60 cm högt; blad intill 5 mm breda; vippa 8—15 cm lång, slak och lutande, dess nedre grenar 3—4 tillsammans, upprepadt förgrenade; uppgifven för Bl., men typiska exemplar osedda af förf.; f. *polynóda* A. & G. Syn.: slidor uppsvällda; stråblad 4—7, borstlikt hopveckade; vippa afbruten, liksom flikad; sandform som hos oss utan gräns öfvergår i hufvudformen.

13. *P. ánnua* L. — Gräs ljusgrönt, glatt och slätt; strån uppstigande, flera tillsammans; slidor plattade; skifvor 2—3 mm breda, kort tillspetsade; nedre snärp 1 mm långa, tvära, öfre förlängda, ofta spetsiga, 2 mm; vippa pyramidformig, dess grenar vanligen 2 tillsammans, vågrätt utstående eller nedvikna; småax 3—5-blommiga, vanligen gröna och hvitstrimmiga, 2—5 mm långa; nedre skärmfjäll mycket kortare än det öfre; blomfjäll aflångt äggrundt,

med trubbigt afrundad, hinnaktig spets; ☉ sommar- eller öfvervintrande ört, blommande hela året om. **Hvitgröe**; vägar, odlade ställen. a. Sk.-Lpm. — f. major *Ands.*: blad 3–5 mm breda; småax 5–7-blommiga, intill 8 mm långa. Sm. Växiö: f. *aquatica* *Asch.*: strå krypande i vatten, rotslående och därigenom öfvervintrande; källdrag, ofta tillsammans med *Catabrosa aquatica*, f. ex. Hall. Söndrum, vid Strandstugan; var. *supina* (*Schrad.*): skärmfjäll violetta; blomfjäll under hinnkanten gulaktiga, därunder violetta; ☺, kanske ♀. Fjälltrakter. r. Jmt. Åreskutan (*Ahlfvengren*).

16. *Arctóphila Ruyr.* Arktofila.

Nedre skärmfjäll 3-, öfre 5-nervigt; blomfjäll rundtrubbigt med tydlig midtnerv och 2 svagare nerver på hvar sida; förblad betydligt kortare, i spetsen 2-tandadt, glatt; blommorna vid basen omgifna af korta, styfva hår.

A. *pendulina* (*Læst.*) *Ands.* — Grågrönt, glatt, 0,6–1 m högt strandgräs med krypande rotstock och utlöpare; blad platta, 10–20 cm × 3–5 mm, långsamt afsmalnande till spets; vippa gles och utbredd, med lutande topp och hängande, få-axiga, 5–10 cm långa, släta grenar, de nedre 3–7 tillsammans; småax 3–8 mm långa, gula–gulbruna. ♀ 7. Arktofila; stränder. r. Nb. Haparanda.

17. *Glycéria R. Br.* Gryne.

Nedre skärmfjäll 1-, öfre 1- eller 3-nervigt; blommor utan hår vid basen; blomfjäll 5–7(–11)-nervigt; förblad föga eller icke kortare. Dels högvuxna vattengräs, dels smärre strandgräs.

A. Blomfjäll 2,5–7 mm långt, ribbigt 7-nervigt (eller genom smärre nerver 11-nervigt); skärmfjäll 1-nerviga; frukt på ryggen färad, med linjeformigt fröarr (hilum); stift tydligt; märken ej fjäderlika; slidor till större delen slutna:

I. Småax 10–20 mm långa, före blomningen trinda; kalkfjäll sammanvuxna; slidor platta, tveeggade:

a. Vippa ensidig, dess nedre grenar vanligen 2, den ena lång, fleraxig, den andra kort, 1-axig; blomfjäll aflångt lansettlikt, spetsadt till udd 1 flütans.

b. Vippa allsidig, dess nedre grenar 4–5, två fleraxiga, de öfriga 1-axiga; blomfjäll aflångt ägggrundt, rundtrubbigt, utan udd 2 pléåta.

II. Småax 5–8 mm långa, före blomningen platta; kalkfjäll fria; slidor trinda eller svagt plattade:

- a. Groft, rörformigt, 1–2,5 m högt, ljusgrönt vattengräs; slidor trinda; blomfjäll nästan helbräddadt 3 *aquatica*.
- b. Vekt, 0,6–1,3 m. högt, rent grönt fuktgräs; slidor svagt plattade; blomfjäll sargadt 4 *remota*.
- B. Blomfjäll 2–2,5 mm långt, mer eller mindre tydligt, men ej ribbigt 5-nervigt; nedre skärmfjäll 1-, öfre 3-nervigt; frukt utan ryggfåra, dess fröarr punktformigt; slidor endast nedtill slutna; stift förkrympt; märken fjäderlika (*tropis*):
- I. Vippa smal, sammandragen, dess grenar vid blomningen snedt uppstående, därefter uppräta, tryckta till hufvudaxeln, de nedre 2, sällan 3, den större endast vid basen naken; ståndarknappar 2 mm långa 5 *maritima*.
- II. Vippa pyramidformig, dess grenar vid blomningen vinkelrätt utstående, sedan nedåtriktade, de nedre 3–6, de större nakna till $\frac{2}{3}$; knappar 0,5–1 mm 6 *distans*.
- III. Dessa kännetecken blandade:
- a. Frömjöl godt, fruksättning god 7 *baltica*.
- b. Frömjöl dåligt, fruksättning mindre god \asymp *distans* \times *maritima*.

1. *G. fluitans* L. — Rotstock med utlöpare och långa, simmande, rent gröna skottblad; strå glatt, uppstigande, 0,5–1,2 m; slidor glatta; skifvor 5–8 mm breda, tillspetsade, rent gröna och sträfva, i knoppen enkelt veckade; snärp fast, 5 mm långt, tvärt eller upprisadt; vippa 15–45 cm lång, smal, grenar före och efter blomningen tilltryckta, under blomningen utstående, de längre bärande 3–4 småax; småax smalt cylindriska, 1,5–2,5 cm långa, 7–13-blommiga, alla skaftade, då de äro 8-blommiga, 2 cm långa; blomfjäll 5–7 mm långt, 7-nervigt (dessutom med 4 smärre nerver), ofta med tvåtandad spets i stället för udd; frukt brun, 3 mm lång; ståndarknappar violetta. $\text{4 } 6, 7$. *Mannagryne*; sjöar, tjärn, bäckar, diken. a. Sk.-Lpm. — f. *triticea* Fr.: vippgrenar enaxiga, ensamma. En dvärgform af denna är f. *pumila* Wimm. & Gr.; f. *latifolia* Beck. v. M.: nedre blad 8–10 mm breda.

2. *G. plicata* Fr. — Småax 12–18 mm långa, då de äro 8-blommiga, 12–13 mm långa; vippa mera utbredd; blommor och ax mera närmade; ståndarknappar gula; blad 6–12 mm breda, i knoppen oftast dubbelveckade; för öfrigt som föregående. $\text{4 } 6, 7$. *Dikesgröe*; diken, mossar; Sk.-Bh. och Ög. — Möjligen finnes hos oss i landets östra delar *G. nemoralis* Uechtr.: skild genom kortare småax, blomfjäll med endast 3 utlöpare nerver och långfransadt snärp.

3. *G. aquática* (L.) *Wahlb.* — Rotstock grof och krypande; blad fasta och styfva, släta, i kanten sträfva, 1—1,5 cm breda; slidor upptill med 2 gula fläckar; snärp tvärhugget, intill 3 mm långt; vippa 20—40 cm lång, tät, kvastlik, med åt alla sidor snedt uppstående, fleraxiga grenar, de nedre 4—10 tillsammans; småax 5—9-blommiga, ljusgröna, slutligen brunt-violett anlupna; blomfjäll trubbigt, 2,5—3 mm långt, groft 7—9-nervigt, med smal hinnkant; frukt svartbrun, 2 mm lång. 4 7, 8. **Jättegyrne**; sjöar, åar. Sk.-Vrm. och Upl. Mpd.

4. *G. remóta* *Fr.* — Rotstock krypande, med spridda eller löst tufvade strån; blad 4—8, sällan 10 mm breda, långsamt tillspetsade, tunna och slaka; vippa utbredd och gles med utstående eller något lutande, sträfva, hårfina grenar, de nedre 3—5 tillsammans; småax glesa, 5—6 mm långa, 4—6-blommiga, vanligen gröna; blomfjäll bredt hinnkantadt, 7-nervigt. 4 7. **Snårgryne**; fuktiga, skuggiga ställen. r. Södra Norrl. — f. *violácea*: småax mörkt violetta. Ågm. Bjerträ, Mpd. Boda (*S. J. Elander*).

5. *G. marítima* (*Huds.*) *Wahlb.* — Grågrönt, glatt, glest tufvadt gräs. ofta med långa, rotsläende utlöpare; strån 15—30, sällan intill 45 cm höga; slidor trinda; snärp 2—3 mm långt, oftast afrundadt; skifvor långspetsade, rännformigt hopveckade och därigenom trinda, någon gång (särdeles efter pressning) platta och då 1—2 mm breda, (f. *explanáta* (*Lindeb.*)); vippa 5—10 (—15) cm lång, ofta något ensidig, i regeln slät; de större vippgrenarna 3—6-axiga, deras nakna, nedre del 5—15 mm lång, oftast gömd bakom en bigren; småax oftast rödt-violett anlupna, sällan gröna, 5—9-blommiga, då de äro 7-blommiga 1 cm långa; skärmfjäll olikstora, breda, hinnaktiga, det större med 1 stark och 2 svaga nerver; blomfjäll hinnkantadt, 3—4 mm långt, spetsadt-rundtrubbigt; ståndarknappar strax före blomningen nående till eller utom blommans topp, ofta violett anlupna; frukt spolförmig, brun, 2 mm lång. 4 6, 7. **Strandgyrne**; hafstränder. Bh.-Sk. Öl. — f. *arenária* *Fr.*: 10—15 cm hög, tät tufvad, med korta, upprätta bladskott, trådfina blad och 1—2-axiga, mycket små vippgrenar. Bh. Hall. Otl. Norrlanda; synes vara på Öl. vanligare än den typiska formen och har af Lindeberg kallats *G. báltica* f. *púmila*. Samma form förekommer på västkusten i fuktiga klippspringor och smärre vattensamlingar på stengrund; ofta förväxlad med f. *pulvináta* af följande, från hvilken den skiljes genom ståndarknapparnas och blomfjällets längd samt det senares tillspetsning, äfven i de fall, då ej vippgrenarnas läge gifva ledning.

6. *G. distans* (L.) *Wg.* — Tätt tufvadt, 15—60 cm högt gräs,

utan rotsläende utlöpare; snärp oftast tvärt; skifvor, alla eller de flesta, platta, 1—4 mm breda; vippa två-mångsidig, 10—15(—20) cm lång, i regeln sträf; de större vippgrenarna 5—15-axiga, deras nakna del 1,5—4 cm lång, genom bigrenarnas utspärning ej dold; småax än gröna med violetta strimmor, än rent blå-brunvioletta, vanligen 2—5-blommiga, 3—5 mm långa, sällan 7-blommiga och då 7 mm långa; det större skärmfjället med 3 starka nerver; blomfjäll 1,5—2 mm långt, tvärhugget, ofta med en midttand, mindre ofta rundtrubbigt; ståndarknappar ungefär nående blomfjällets midt, oftast gula; frukt 1—1,5 mm lång, med trubbigare ändar. 4, ☉, ☉. *Sumpgryne*; stränder, fuktiga ställen, gator etc. Sk.-Norrl. — f. pulvinata *Fr.*: strån 5—15 cm höga; blad hopvikna, trinda; vippgrenar 1—3 tillsammans; hafsstränder. r.

× *distans* × *maritima* (*G. festuciformis* auct. p. p.): skild från *maritima* därigenom, att vippgrenarna ofta sitta 3—4 tillsammans, i nedre halvan eller tredjedelen äro nakna och till större eller mindre antal efter blomningen böja sig nedåt eller vinkelrätt utåt; från *distans* genom i grenspetsarna mindre hopade småax, spetsigare blomfjäll och 1—1,5 mm långa ståndarknappar. Den ter sig i allmänhet olika på väst- och ostkusten; den västra formen, f. *kattegaténsis* har i allmänhet gulgröna, endast 4—5 mm långa småax, tunna, starkt nerviga blomfjäll, de flesta bladen trådfina, inruflade, 15—25 cm höga strån och saknar grenskott. *Bh. Oroust (K. F. Thedenius)*, *Hall. Varberg (J. A. Gabrielsson)*. Den andra uppföra vi som art under namnet

7. *báltica* *Lindeb.* p. p.: har violetta, 1 cm långa småax, tjocka, svagare nerviga blomfjäll, de flesta bladen platta, 1—3 mm breda, 30—40 cm höga strån och förlängda grenskott; de nedre vippgrenarna ofta endast 2 tillsammans, den större af dem endast 2—4-axig. Denna form har oftast godt pollen, god fruktsättning och har sålunda ernått en viss grad af själfständighet, men kan genom inga kännetecken skiljas från den primära, på samma lokaler växande hybriden, hvars pollen och fruktsättning äro betydligt förminskade. En ännu kraftigare och bredbladigare form, nästan alltid med mycket dåligt pollen, synes vara × *báltica* × *distans* (*G. Dusenii* *Lindeb.*; *G. distans* f. *eláta* *Lindeb.*). Dessa former äro insamlade af *K. F. Dusen* vid Kalmar och på Öland. *Báltica* enl. uppgift äfven på *Otl.*

Ann. *G. conférta* *Fr.*: utmärkt genom uppräta, sträfva vippgrenar med hopade småax nästan ända från basen, de nedre 4—5 tillsammans, samt tvärhugget—3-tandadt blomfjäll, har enl. *Fries* fordorm funnits på Skånes västkust vid Ingelstorps gästgivaregård i Broby socken.

18. *Seleróchloa P. B.*

Skild från *Atropis*-gruppen i föregående släkte genom frukten, som är sammanvuxen med blomfjället och förbladet.

S. rigida *Link.* — Styft, rödbrunt, 5—15 cm högt strandgräs med trådfina blad nedom stråets midt och 2—5 cm lång blomställning; småax af

första ordningen utgående omväxlande till höger och vänster om hufvudaxeln, men ensidigt vända, de nedre oftast sammansatta (af småax af 2 ordningen) de öfre enkla, 6—12-blommiga, alla snedt uppräta; blomfjäll 0,5—1 mm långa. ☉ 7, 8. Stränder. r. Otl. Fårösund, inkommen utifrån (Curt.) F. B.

Midt emellan detta släkte och det förra står *S. procumbens* Dum., till blomställning, storlek och utseende lik *Sclerochloa*, men grön och med fri frukt såsom *Glyceria*. *S. procumbens*, som blifvit funnen på barlast i Sundsvallsdistriktet, har 2—4 mm breda blad, det öfversta ofta nående blomställningen; alla småaxen af första ordningen äro tätt sammansatta af gulgröna småax af andra ordningen.

19. *Catabrosa P. B.* Täppa.

Blomfjäll med 3 ribbiga nerver, den mellersta utlöpare i en udd, och 2 svagare; frukt omvänt äggrund, ofårad; märken fjäderlika.

C. aquatica L. — Slätt och glatt gräs; rotstock krypande, med utlöpare; strå slakt, 20—50 cm, knäböjdt; blad 3—8 mm breda, tvärt sammandragna, oftast trubbiga; snärp äggrundt, intill 4 mm långt; vippa gles, utbredd, ägg-pyramidformig, 6—20 cm lång, nedre vippgrenar 4—7 tillsammans; småax 1—2 mm långa, 1—2-blommiga, gröna-violetta. ☉ 7, 8. Källtäppa; i grundt vatten. Sk.-Jmt. — f. *uniflora* S. F. Gray: strån 10—15 cm, nästan tufvade, med korta bladskott af smala, veckade, ofta tillbakaböjda blad; växer på sandiga stränder t. ex. på Ringsjöstranden vid Stehag.

20. *Phippsia R. Br.*

Märken penselformiga; af olika förf. hänförd till olika grupper.

Ph. algida (Soland.) R. Br. — Tufvadt, 3—5(—10) cm högt och slätt gräs, utan rotstock; blad 2—4 cm × 2—3 mm, trubbiga med kort snärp; vippa tät, aflång-jämbred, axlikt hopdragen, dess grenar vid basen nakna, de nedre 1—5 tillsammans; småax enblommiga, 1—1,5 mm långa, gul-brunaktiga; skärmfjäll olikstora, hinnaktiga, ej sällan felande; blomfjäll föga nervigt; högre fjälltrakter, vid snökanter och bäckar. r. Lpm.

21. *Molinia Schrank.* Sene.

Småax cylindriska, 2—5-blommiga, deras öfversta blomma förkrympt; skärmfjäll 1-nerviga; blomfjäll trubbigt, 5-nervigt, föga längre än det trubbiga, glatta förbladet; märken fjäderlika.

M. cœrulea (L.) Mönch. — Glatt 0,3—0,6 m högt, styft, blågrönt, tätt tufvadt gräs med tjocka birötter och nedtill knölförmigt,

af slidor omgifvet strå; blad sträfva, 3—5(—9) mm breda, långspetsade; snärp upplöst i långa hår; vippa sammandragen, nästan axlik, 5—25 cm lång, bildad af uppräta, 5—20 cm långa, sträfva och fleraxiga grenar; småax svartblå—violettera—brunaktiga—gröna, 6—8 mm långa; blomfjäll 3—6 mm långt. 4 7, 8. Blåsenö; fuktiga skogsängar, stränder. a. Sk.-Lpm. — Varierar med tätare eller glesare vippa, tilltryckta eller något utstående vippgrenar, långspetsadt eller trubbigt blomfjäll, samt till storleken; f. *arundinacea* Schrank: strå 1—1,5 m högt; vippgrenar förlängda, något utstående; skuggiga skogsdungar; f. *flavescens* Gaud.: strå 10—20 cm högt; vippa tät, småax gulgröna—brunaktiga; på flygsand. Hall. Halmstad.

22. *Graphéporum* Desv. Kase. (Fluminia Fr.)

Småax 2—7-blommiga; den öfversta blomman ofta förkrympt; blomfäste sträfhårigt; märken penselformiga; stift saknas.

1. *G. arundinaceum* (Liljeb.) Asch. — Rörligt, glatt, 1—2 m högt vattengräs; blad 5—10 cm breda, styfva, ljusgröna, långspetsade och sträfva; slidor öppna; snärp 4—5 mm långt; vippa 15—30 cm lång, gles, dess grenar snedt uppräta, de nedre 2—5 tillsammans, de längre 10—15 cm; småax ljusgröna, 8—10 mm långa; skärmfjäll aflånga, spetsiga, det nedre 3-nervigt, kortare än det öfre, 5-nerviga, detta af den närmaste blommans längd; blomfjäll örtartadt, tydligt 7-nervigt; fruktämne oftast sträfhårigt. 4 7, 8. Vasskase; sjöar, åar. p. Ög. — Från den allmänna *Glyceria aquatica*, hvilken den liknar, lätt skild genom de långa snärpen och skärmfjällen samt genom det håriga blomfästet.

23. *Steglingia* Bernh. Via.

Småax 2—5-blommiga, fullständigt omslutna af de hinnaktiga skärmfjällen; blomfjäll läderartadt, med 2 ulltofsar vid basen.

1. *S. decumbens* (L.) Bernh. — Strån 0,2—0,5 m, först nedliggande, sedan uppräta, jämte bladskotten tätt tufvade, omgifna af hvita slidor; bladslidor och skifvor långhåriga, blågröna, de senare 2—4 mm breda; snärp upplöst i långa ullhår: vippa nästan enkel, klaselik med uppräta, 5—10 mm långa grenar; småax kupiga, 6—10 cm långa, blekgröna—violettera. 4 6, 7. Knävia; betesmark, skog, backar. a. Sk.-s. Norrl.

24. *Koeléria Pers.* Tofsing.

Småax bildande ett från sidorna sammantryckt skenax; nedre skärmfjäll 1-nervigt, kortare än det 3-nerviga öfre; frukt glatt, tillplattad.

1. *K. glauca* (*Schk.*) *DC.* — Strån styfva, uppräta, gråaktigt småludna, 0,2—0,6 m, nedom midten fåbladiga, tufvade, omgifna af täta, delvis upprispade slidor; de yttre basalslidorna tätt korthåriga, de öfriga glatta; stråskifvor 2—3 cm, rosettskifvor 3—10 cm långa, alla blågrå, 1—3 mm breda, rännformiga eller genom hopvikning trinda; skenax cylindriskt, smalt, 3—10 cm långt, of-tast tätt, grå—gröngult, glänsande; småax 3—5 mm långa, 2—3-blommiga; blomfjäll trubbigt, ofta med en kort udd. 4 6, 7. **Blåtofsing**; sandfält. r. Sk. Hall. Öl. — f. *intermedia Fr.*: strå vid basen lökligt uppsvälldt; slidor svagt sträfva; blomfjäll tillspetsadt; är troligen identisk med *K. albescens DC* β *cimbrica A.* & *G.* från Romö i Sleswig, men synes oss höra till *K. glaucæ* formkrets. Öl. Bredsätra, Gårdby. r.; f. *lobata Marss.*: blad platta, skenax afbrutet och därigenom liksom flikadt; högvuxen skuggform. Sk. Ystad, Engelholm.

2. *K. cristata (L.) Pers.* — Skild från föregående genom långspetsadt blomfjäll samt långhåriga bladskifvor och slidor, de förra vanligen platta; funnen på Öl. vid Borgholm, inkommen med utländskt frö.

25. *Avéna L. Tourn.* Hafre.

Ettåriga gräs med efter blomningen hängande ax i gles vippa; blad platta, i knoppen inrullade, deras snärp kort, afrundadt, ofta tandadt; blomfjäll 7-nervigt, i spetsen 2-tandadt, dess tänder ofta utlöpande i borst; frukt tätt omsluten af blomfjäll och förblad, båda till sist fasta, läderartade. Odlade eller förvildade, hos oss ej inhemska arter (?), mellan hvilka öfvergångsformer finnas.

A. Småaxets blomfäste ej ledvis bristande; kornen därför kvarsittande efter mognaden:

I. Blomfäste glatt eller endast under den nedre blomman hårigt; blomfjällets spets utan borst 1 **sativa**.

II. Blomfäste hårigt under hvarje blomma; äfven blomfjällets spets med långt borst 2 **strigosa**.

B. Småaxets blomfäste ledvis bristande; kornen därför vid mognaden affallande 3 **fátua**.

1. *A. sativa L.* — Strå 0,5—1,2 m; blad breda, sträfva; vippa allsidig, dess grenar vågrätt utstående; småax vanligen 2-blom-

miga; blommor utan borst, eller den nedre med ett lindrigt knäböjdt borst, fäst på blomfjällets rygg; frukt gul eller svart. ☉ 7. **Vippahafre**; odlad och förvildad, »själsädd». Sk.-Lpm. — * orientális Schreb.: vippgrenar uppstående, vippa ensidig; **Plymhafre**.

2. **A. strigosa Schreb.** — Vippa något sammandragen, slutligen ensidig; skärmfjäll 7—9-nerviga; blomfjäll upptill strävt, i båda blommorna med borst både från fjällets spets och rygg. ☉ 7, 8. **Purrhafre**; åkrar bland vårsäd, stränder. r. Sk.-Bh. Vrm. och Vg. Ög., mest i västra landskapen (ej Öl. Gtl.) — β effusa Uechtr.: vippa likformigt utbredd, nästan allsidig.

3. **A. fátua L.** — Vippa allsidig, dess grenar vågrätt utstående; småax vanligen 3-blommiga, dess blomfäste tätt stråfhårigt; blomfjäll punkteradt, strävt, därjämte glest långhårigt, oftast brunt, alltid med kraftigt borst från ryggen. ☉ 7, 8. **Flyghafre**; bland säd och potatis. Sk.-Lpm. — var. *intermedia Lindgr.*: blomfjäll glatt eller med mycket få hår; bland hufvudarten; var. *subsecunda Uechtr.*: vippa ensidig, dess grenar uppräta och korta, mera sällsynt.

26. Avenástrum Koch. Hafre (ofta hänförd till Avena.)

Fleråriga gräs med efter blomningen uppräta ax i vippa; blad i knoppen veckade; snärp förlängda, tillspetsade; skärmfjäll 1—3-nerviga; blomfjäll rundt om hinnaktigt, med ryggborst; förblad nedtill något förtjockadt, upptill hinnaktigt, försedt med en ryggfåra, som inskjutes i fruktfåran; blomfäste hårigt; frukt innesluten.

A. Småax oftast 4—5-blommiga; blomfästets hår af blommans halfva längd 1 praténsis.

B. Småax oftast 2—3-blommiga; blomfästets hår 5—6 gånger kortare än blomman 2 pubéseens.

1. **A. pratense (L.) Jessen** — Tätt tufvadt, grågrönt, 0,4—1 cm högt gräs med oftast veckade, 1—2, sällan 3 mm breda, i kanten broskiga, sträfva, kort tillspetsade blad; slidor sträfva, men ej håriga; vippa klaselik, oftast enkel, dess grenar 1—2 tillsammans, enaxiga eller den längre gaffelgrenig och 2-axig, under småaxen förtjockade; småax grågula—violettbrokiga, 3—8-blommiga; båda skärmfjällen vanligen 3-nerviga; blomfjäll långt tillspetsadt, 13—15 mm långt, dess borst i sin nedre, vindlade del starkt hoptryckt; förblad oftast betydligt kortare än blomfjället. 2 6, 7. **Ängshafre**; torra ställen. Sk.-s. Norrl. — f. *spiculosum Neum.* Bot.

Not. 1883: strån gröfre, men endast 0,3—0,4 m långa; bladskifvor platta; vippgrenar 3—5 tillsammans. Hall. Halmstad, på Galgberget.

2. *A. pubescens* (Huds.) Jessen — Strå 0,3—0,6 m; bladslidor mjukhåriga, ej sträfva; skifvor platta, 2—5 mm breda, rundadt tillspetsade, i kanten ej broskiga, föga sträfva; vippgrenar ej förtjockade under småaxen, de nedre vanligen 3 tillsammans, 1 lång, fleraxig och 2 korta enaxiga, mera sällan 4—5, alla enaxiga; småax silfverglänsande eller brokiga; nedre skärmfjäll 1-, öfre 3-nervigt; blomfjäll 10—15 mm långt, nästan tvåhugget, dess borst i sin nedre, vindlade del föga hoptryckt; förblad af blomfjällets längd. 4 6, 7. Luddhafre; ängar, backar. a. Sk.-Lpm. — f. glabrum Fr.: fullständigt glatt. Sk. Simrishamn (O. R. Holmberg); f. alpestre Hn.: alla slidor och skifvor mjukhåriga—ludna; större och kraftigare gräs än typen. Fjälltrakter. r.; f. trinerve Neum. l. c.: båda skärmfjällen tydligt 3-nerviga. Hall. Söndrum, Sk. Simrishamn.

27. *Arrhenatherum P. B.* Hafre (ofta hänförd till *Avena*).

Skärmfjäll kortare än blommorna; blomfjäll 2-tandadt; den nedre blomman med långt, knäböjdt ryggborst, den öfre utan borst eller med spetsborst; blomfäste hårigt.

A. elatius (L.) M. & K.: Strån tufvade, glänsande, glatta och släta, 0,6—1,3 m; blad platta, rent gröna, intill 1 cm breda, något håriga, starkt sträfva; snärp kort och tvåhugget; vippa smal, 15—30 cm lång; dess grenar 3—6 cm långa, sträfva, fleraxiga, de nedre 3—6 tillsammans; småax grönaktiga—violettgrå; nedre blommans blomfjäll 7—9-nervigt, 8—9 mm långt, dess borst dubbelt så långt; den öfre blomman borstlös. 4 6, 7. Knylhafre; ängar, backar, stränder. Sk.-s. Norrl. — f. commune Beck v. M.: öfre blomman med kort, knappast utskjutande borst; bland hufvudformen. a.; f. biaristatum Peterm.: öfre blommans borst tydligt utskjutande, 4—6 mm långt. r. Sm. Sk. Ög. Otl.; f. precatórium P. B.: nedre stamled lökformigt uppsvällad; exemplar, som tendera hit, sedda från Sk. Lund och Ner. Örebro.

28. *Trisetum Pers.* Hafre (ofta hänförd till *Avena*).

Småax plattade; skärmfjäll olika, det större kortare än den närmaste blomman; frukt på insidan ofärad, fri från blomfjäll och förblad; blomfäste hårigt.

.A. Strå glatt; blomställning vippa, dock ofta sammandragen:

- I. Nedre skärmfjäll till öfre tredjedelen borstlikt; vippa rikaxig, äggformig, dess grenar starkt sträfva 1 *flavescens*.
 II. Nedre skärmfjäll till öfre tiondedelen borstlikt; vippa fåaxig, cylindrisk, dess grenar nästan glatta 2 *subalpéstre*.
 B. Strå upptill tätt ludet; blomställning ensidigt skenax 3 *airoides*.

1. *T. flavescens* (L.) P. B. — Grågrönt, tufvadt, 0,3—1 m högt gräs med spensligt, endast vid nodi stråfhårigt strå och platta, sträfva, hvithåriga, 2—5 mm breda blad; slidor stråfhåriga; snärp kort, tvärhugget; vippa 5—15×1,5—4 cm, de nedre grenarna 4—5 (—8) tillsammans, de större 3—8-axiga; småax intill 8 mm långa, oftast glänsande gula; det nedre skärmfjället intill hälften kortare än det öfre; blomfjäll 4 mm, tvåuddigt, på ryggen med ett 5—7 mm långt borst; blomfäste tåthårigt. 4 6, 7. *Gullhafre*; ängar, ofta införd med frö. r. Sk.-s. Norrl. — f. *variegatum* M. & K.: småax violettstrimmiga; bland typen.

2. *T. subalpéstre* *Hn. fl. ed. 3* (agrostideum Fr.) — Strån 15—30 cm; blad 0,5—1,5 mm breda; vippa 3—6×0,5—1 cm, de flesta grenarna 3—5 mm långa, de nedre 2—3 tillsammans, de längre 2—3-axiga; småax brunt—grått violetta; blomfäste glest och mycket kort hårigt; det nedre skärmfjället $\frac{1}{3}$ — $\frac{1}{4}$ kortare än det öfre. 4 7. *Torneåhafre*; endast i Torneådalen. r.

3. *T. airoides* *Koel. 1802* (subspicatum P. B.) — Strå styft, 10—20 cm; stråbladskifvor 3—5 cm×2—4 mm, liksom slidorna tätt mjukludna och därför föga sträfva; skenax tätt, 1,5—4×1 cm; småax svarta, grå eller bruna, glänsande, violett öfverlupna. 4 7. *Fjällhafre*; fjälltrakter. r. Lpm.-Hrj. — f. *depauperata*: skenax något afbrutet, ännu smalare än hos typen. Blomställningen hos denna form påminner om föregående art, men skiljes lätt genom de omärkliga, mjukludna grenarna.

29. *Aira* (L. p. p.) *Benth. & Hook. Smile* (*Airopsis* Fr.)

Småax mycket små, 2-blommiga; skärmfjäll 1-nerviga, nästan jämnlånga, omslutande blommorna; blomfjäll 1-nervigt, nedom midten med ryggborst; blomfäste med hårknippen, men utan topp-
 utskott. Gräs spensliga och fina, ○.

- A. Vippa; skärmfjäll öfvernående blommorna . . 1 *earyophylléa*.
 B. Skenax; skärmfjäll och blommor jämnhöga 2 *præcox*.

1. *A. earyophylléa* *L.* — Strån 10–25 cm; bladskifvor inrulade, 1,5–4 cm långa, grågröna och svagt sträfva; vippa utbredd, rutförmig, 3–6 cm lång, 2–4 cm vid; dess hufvudgrenar hårfina, 1,5–3 cm långa nedom småaxen; dessa 2–2,5 mm långa, glänsande, grå-brunaktiga, de yttersta på 3–5 mm långa skaft; blomfjäll nedtill färgadt, fast, upptill hinnaktigt, hvitt, med hårfina flikar i spetsen; ryggborst längre än småaxet. ☉ 5, 6. Tåtelsmile; sandfält, ängar. *r.* Sk. Sm. Gtl.

2. *A. præcox* *L.* — Strå 5–15 cm, något gröfre, blad kortare än hos föregående; skenax 1–2 cm långt, dess grenar omärkliga eller kortare än småaxen; dessa ljusgröna—blekbruna. ☉ 4–6. Vårsmile; backar, sandfält. Sk.-Bh. Vg. och Srm.

30. *Weingærtneria* *Bernh.* *Tof.* (*Corynephorus* *P. B.*)

Skärmfjäll dubbelt längre än blomfjället; blomfäste med tydligt stamled mellan blommorna, ofta äfven med topputskott; borst fäst vid blomfjällets bas, vid midten hårkransadt och ledadt, däröfvan klubblikt och hvitt, därnedom purpurbrunt.

W. canescens (*L.*) *Bernh.* — Löst tufvadt, 15–30 cm högt, blågrönt—grått gräs med talrika, borstlika, 3–10 cm långa, sträfva rosettblad och få, 0,5–2,5 cm långa stråblad; slidor sträfva, ofta purpurfärgade; vippa äggformig, 5–10 cm lång, dess nedre grenar 2–5 tillsammans; småax 5 mm långa, ljusgröna—hvita, ofta rödt eller violett anlupna; hår $\frac{1}{5}$ — $\frac{1}{6}$ af blomfjällets längd; ståndarknappar purpurvioletta. ♀ 7, 8. Sandtof; sandfält. Sk. Hall. Bl. Sm. Öl. Gtl.

31. *Deschampsia* *P. B.* *Tada.* (*Aira* *Hn. fl.*)

Småax plattade, 2-blommiga med eller utan rudiment till en tredje blomma eller 3-blommiga; blomfästets nedre led mycket kort, de två öfre förlängda. Skärmfjäll nästan jämnstora, kölade, inneslutande större delen af småaxet; blommor vid basen omgifna af hår; blomfjäll i spetsen tandadt, trindryggadt, borstbärande; förblad 2-tandadt; frukt glatt, fri.

A. Småax med ämne till en tredje blomma eller 3-blommiga; borst ovidet, nästan rakt:

1. Vippa hopdragen, dubbelt så lång som bred, dess grenar vid

blomningen nästan uppräta; borst mer än hälften längre än blomfjället:

- a. Vippgrenar och blad släta 1 *bóttneia*.
 b. Vippgrenar och blad sträfva \times *bóttneia* \times *cæspitósa*.

II. Vippa utbredd, ungefär lika bred som lång, dess grenar under blomningen utstående; borst föga eller icke längre än blomfjället:

a. Vippa rak, med glatta och styfva grenar; blomfjällets tänder dubbelt så långa som breda:

1. Skärmfjäll ungefär 5 mm långa 3 *alpína*.
 2. Skärmfjäll ungefär 3 mm långa 4 *glauca*.

b. Vippa lutande, med sträfva och klena grenar; blomfjällets tänder lika breda som långa 2 *cæspitósa*.

B. Småax utan ämne till en tredje blomma; borst knäböjdt, vid basen vridet:

I. Blomfjällets mellersta tänder mycket kortare än sidotänderna; blomfästet och dess rudiment tillsammans föga kortare än blomfjället 5 *setácea*.

II. Blomfjällets mellersta tänder längre än sidotänderna; blomfästet och dess rudiment tillsammans endast uppnående en femtedel af blomfjällets längd 6 *flexuósa*.

1. *D. bóttneia* (*Wg.*) *Trin.* — Blad hopveckade, släta eller nästan släta, rotblad nående $\frac{1}{3}$ af stråets längd; slidor vidgade; vippa halmgul eller gråaktig, upptagande $\frac{1}{3}$ — $\frac{1}{2}$ af strået, starkt hopdragen; vippgrenar släta, vid blomningen nästan uppräta, axlika; blomfjäll groft nervigt, 5 mm långt, dess tänder uddliska; borst mer än hälften längre än blomfjället. Växt tufvad, $\frac{1}{2}$ —1 m hög, gulaktigt grön; bladskifvor 2—3 mm breda, klädda med täta, oskaftade, rundhufvade hår och glesa, (ofta inga) scabritier; nerver kullriga, den mellersta sänkt under de öfriga; slidor utan gräns öfvergående i skifvorna och täckande strået intill eller föga under vippan; snärp långspetsadt, 6—10 mm; vippa nästan cylindrisk, dess internodier 4—6 cm, grenar af andra ordningen mycket kortare än af första; skärmfjäll gula, det nedre 6 mm långt, 1,5 mm bredt, helt genomskinligt och hinnaktigt, dess midtnerv utlöpande, på hvarje sida en kortare nerv; blomfjäll i sin nedre tredjedel grönt och ogenomskinligt, för öfrigt gult, hinnaktigt; borst gult, fäst 1 mm ofvan fjällets bas, ofta något knäböjdt nära midten; blomfäste 1,5 mm långt, dess rudiment 2 mm; knappar smala, gula, 2 mm långa. \uparrow 7, 8. Östersjötada; stränder. r. Vb.-Srm. Sm. på ön Jungfrun. — Varierar med kortare, grå småax; v. *micrantha* *Malmgr.* (non H. N.) t. ex. Vb. Ratan.

\times *bóttneia* \times *cæspitósa* (*L. Neum.* Krit. växt. fr. Medelpad 1887.) *A. Wibeliana* Sonder pro parte; Fig. Fl. D. 2522. — Rotblad förlängda, grå-

gröna, hopveckade, sträfvä; öfversta slidan slutar något nedom den starkt förlängda, violetta vippan, som upptager $\frac{1}{5}$ — $\frac{1}{4}$ af strået; dess grenar under blomningen än snedt uppstående, än utbredda, sträfvä samt klase- eller kvastlika; skärmfjäll violetta, det nedre 5 mm långt, till $\frac{2}{3}$ fast, ogenomskinligt, violett, midtnerven nående $\frac{4}{5}$ af fjället; blomfjäll tydligt nervigt, dess nedre hälft ogenomskinlig, violett-brungrön, den öfre hinnaktig, smuts-gul, försedd med korta, men smala tänder, borst gul-violett, hälften längre än blomfjällen. γ 7, 8, Östersjöns stränder. Sthm Landsort (*Krok*), Rånö; Mpd. Alnön, Benkås; Ågm. Hernösand; Nb. Skellefteå (*Dyhr*), Qvarnön vid Kalix och Porras udde vid Haparanda.

2. *D. cæspitosa* (L.) P. B. — Blad starkt sträfvä, oftast platta; rotblad merendels nående endast $\frac{1}{6}$ af stråets längd; slidor tätt åtsittande; vippa utbredd och lutande, upptagande $\frac{1}{6}$ — $\frac{1}{8}$ af strået, dess grenar sträfvä, kvastlika, under blomningen utstående; blomfjäll otydligt nervigt, 3 mm långt, dess tänder korta, likformiga, af samma bredd och längd; borst rakt, af blomfjällets längd, fäst under dess nedre tredjedel; tätt tufvad, ofta meterhögt gräs, med rent gröna blad, nedtill knäböjda strån och brokig vippa; stråblad flera, deras skifvor 5—10 cm långa, 2—3 mm breda; nerver vanligen 8, klädda med en rad sammanhängande scabritier, internervierna något bredare eller dubbelt så breda som nerverna; slidor skarpt skilda från skifvorna, den öfversta slutar långt under vippan; nodi nakna; snärp oftast triangulärt, kort tillspetsadt, 3—4 mm långt; vippa bredt pyramidlik, dess internodier 2—4 cm långa, liksom vippans grenar tätt besatta med korta, framåtriktade borst; grenar af andra ordningen starkt förlängda och småaxen sålunda samlade i vippans periferi; vippgrenar 3—5 från de mellersta nodi; skärmfjäll violett-gröna med smutsgul kant, det nedre 4 mm långt, 1 mm bredt, i spets och kant hinnaktigt, för resten fast och ogenomskinligt, midtnerven ej utlöpande, sidonerver omärkliga; blomfjällets nedre $\frac{4}{5}$ violett, ogenomskinligt, öfversta $\frac{1}{5}$ hinnaktig och hvit; förblad tvärt afsmalnande till spets; blomfäste violett, 1 mm långt, dess rudiment $1\frac{1}{2}$ mm; knappar violetta, breda. γ 7, 8. Tuftada; ängar och stränder. a. Sk.-Lpm. — En högväxt, storbladig skuggform med kortare och smalare, hvit- eller gulgröna småax är f. altissima Lam., (f. parviflora Thuill.); β aúrea Wimm. & Grab.: blad ofta hoprullade; småax guldgula, större än hos hufvudformen; borst ofta längre än blomfjället. Sk. Benestad, Vg. Leaby, Gtl. Stenkyrka, Vb. Kengis. γ brevifolia Hn., Handb. ed. 2 (1832): vippgrenar nästan släta, mycket korta, och vippan därigenom sammandragen; borst längre än blomfjället; småax violetta. Jmt. Vällviken på Frösön. (Fig. Fl. D. 2944 är sannolikt *D. flexuosa* f. montána).

3. *D. alpina* (L.) R. & S. — Blad rännformiga och hopvikna eller platta, sträfvä eller släta; rotblad vanligen styfva, tillbakaböjda, nående $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{8}$ af stråets längd; vippa pyramidlik, styf och rak, med vid blomningen utbredda, tjocka, släta grenar; blomfjäll hinnaktigt, nervigt, 5 mm långt, dess tänder olikformiga, dubbelt så långa

som breda; borst rakt, något längre än blomfjället. 4 7. Fjälltada. Omfattar två underarter:

* *Wahlenbergii* — Rotblad grofva och tjocka, tillbakaböjda; vippa gles, nästan alltid axgroende; småax violetta—gröna, 2-blommiga; blomfjäll klufvet till borstets fästpunkt vid dess midt eller öfre fjärdedel. Fig. Wg., Fl. Lapp. t. 3. Exs. H. N. 8: 91. Groddknoppen synes oftast ersätta den tredje blomman och tillbakatränga de bägge andras utveckling, så att ingen frösättning äger rum. f. *arctica* (*Trin.*): är en förkrympt form af denna. Fuktiga ställen i fjälltrakter. Torn. Lpm. Hrj.

* *Fellmänni*, Fig. Fl. D. 28: 1625. Exs. Fellm. Pl. arct. N:o 37 — Rotblad tunna och fina, uppräta; vippa tät, nästan aldrig axgroende; småax halmgula, 3-blommiga; blomfjäll 4—5-tandadt, helt; borst fäst vid dess nedre tredjedel; förekommer antagligen i svenska liksom i ryska och finska Lpm.

× alpina * *Wahlenbergii* × *flexuosa* — Lik *D. alpina* * *Wahlenbergii*, men skild genom finare vippgrenar, starkt nerviga skärmfjäll och blomfjällets mellersta tänder, som äro tre gånger längre än sidotänderna. N. Hammerfest, fjället Tyven (*Carl Hartman* 1851); Dovre, Vaarstien (*Ahlberg* 1870); antagligen äfven hos oss.

4. *D. glauca* (*Hn.* ed. 1, Till. (1820)); *Aira cæsp. v. minor Lge* i Fl. D. fasc. 50 (1880), Fig. Fl. D. 2945: 1 — Blad vanligen hoprullade, släta; vippa pyramidlik, rak, med underblomningen utbredda, hårfina, släta eller något sträfviga grenar; blomfjällets tänder dubbelt så långa som breda, utgörande $\frac{1}{6}$ — $\frac{1}{10}$ af fjällets längd; borst af blomfjällets längd; småax och blommor mycket små; skärmfjäll 3 mm långa, det öfre ofta 2-tandadt. Tätt tufvad, blågrönt gräs, med raka strån af $\frac{1}{3}$ m:s höjd och korta, gulaktiga, gråhvita eller gröna vippor; vippgrenar 3—4 från hvarje nodus; stråblad vanligen 2, det öfre mycket kort; rotbladens slidor violetta; borst fäst än vid blomfjällets nedre tredjedel, än vid dess midt eller spets. Till kännetecken mest öfverensstämmande med föregående, till habitus lik en småblommig dvärgform af *D. cæspitosa* med sammandragen vippa. 2. 7, 8. Blåtada; fjälltrakter vid stränder. Torn. Lpm. Torneå träsk (*Friestedt & Björnström* 1852); Jmt. Storsjön (*Herb. Hartm.*) och Lillviken (*Almqvist* 1873); Dir. Siljan (*Lge* 1852). Formen från Elstad i N. tillhör *D. cæspitosa*, ehuru den öfre blommans borst är fäst vid blomfjällets midt. Vid Huså på Kallsjöns strand (Jmt.) har *Krok* 1856 insamlat en form, som sannolikt är *D. cæspitosa* × *glauca*. Den har starkt vidgad vippa och platta, sträfviga blad.

5. *D. setacea* (*Huds.* Fl. angl. ed. I. 1762) *Richter*; uliginösa *Whe.* — Rotblad hårfina, platta eller veckade; snärp förlängdt tillspetsadt; småax utan ämne till tredje blomma; skärmfjäll rundadt trubbiga, lika långa, i kanten ojämn; blomfjällets mellersta tänder kortare än sidotänderna, dess borst knäböjdt och vridet, dubbelt så långt som fjället; blomfäste och rudiment tillsammans föga

kortare än blomfjället. Rotblad tätt tufvade, starkt sträfvä, ljusgröna och genom hopvikning hårfina; stråblad 2—3, med uppräta, mörkgröna och platta skifvor; slidor något uppblåsta; vippans grenar under blomningen sammandragna och snedt uppåtriktade, starkt sträfvä, parvis ställda; småax 4 mm långa, brokiga i violett, gult och grönt; skärmfjäll kortare än småaxet; frukt 1,5 mm lång, äggrund, kortspetsad. ♀ 8, 9. Sjötada; sjöar och på öfversvämmede stränder. r. Hall. Sm.

6. *D. flexuosa* (L.) Trin. — Blad trinda—trådlika; snärp aflångt, tvärhugget; småax utan ämne till tredje blomma; skärmfjäll olika långa, starkt tillspetsade, i kanten jämna; blomfjällens mellersta tänder längre än sidotänderna, dess borst knäböjdt och vridet, nästan dubbelt så långt som fjället; blomfäste och rudiment tillsammans uppnående $\frac{1}{6}$ af blomfjällets längd. Löst, tufvadt gräs, oftast försedt med korta utlöpare; blad något sträfvä; strån nedtill knäböjda, $\frac{1}{3}$ — $\frac{1}{2}$ m höga, halmgula, men till största delen täckta af de grönstrimmiga slidorna; vippa gles, äggformig, dess grenar hårfina, 2—3 från hvarje nodus, klynnegreniga, släta eller obetydligt sträfvä, ofta violetta, nästan alltid slingerböjda, under blomningen utbredda; småax silfverhvita, bruna, röda eller violetta, 5—7 mm långa; skärmfjäll af småaxets längd; frukt spolförmig, 3 mm lång. ♀ 6, 7. Krustada; ängar, berg. a. Sk.-Lpm. — En svagare form med mindre utbredd vippa och smärre, men starkt violetta eller röda småax är *β montana* (L., Sp. pl. ed. 1 1753, enl. *Hn.* ed. XI). Isynnerhet om den, såsom ofta skett, insamlas före vippans fulla utsprickning, har den ett från typen afvikande utseende. Hufvudsakligen i fjälltrakter.

32. *Vahlódea* Fr. Vahlodea.

Blomfäste utan annat topputskott än hårknippet; hår nående midten af öfre blommans blomfjäll; blomfjäll starkt krökt, af fast byggnad, och nerverna därför föga tydliga; borst (i torkadt tillstånd) krökt, ofvan kröken finare än nedom; förblad med hel, tvär eller rundad spets; för öfrigt som *Deschampsia*.

V. atropurpurea (Wg.) Fr. — Strån löst tufvade, 15—35 cm långa, försedda med 2—3 lifligt gröna, 3—6 cm × 2—3 mm stora, platta stråblad; slidor släta; öfversta snärpet trubbadt, det nästa spetsigt, ofta med en sidoflik; vippa 2—6 cm lång, äggformig, utbredd, ofta ensidig, dess grenar föga sträfvä, uppåt aftagande i storlek, de nedre parvis, de längre 2—3 cm; småax purpur-brunvioletta, gulspetsade, plattade, oftast 2-blommiga; skärmfjäll dubbelt längre än blomfjället. ♀ 7. Fjällvahlodea; fuktiga ställen i fjäll. Lpm.-Hrj.

33. *Holcus* L. Tåtel.

Småax kortskaftade, 2- (sällan 3-)blommiga, den öfre ♂ eller förkrympt, men borstbärande, den nedre ♀, borstlös; skärmfjäll kölade, hoptryckta, det nedre 1-nervigt, spetsigt, det öfre 3-nervigt och 3-uddigt, dubbelt så långt som det närmaste blomfjället; mjuka gräs med utbredd, efter blomningen sammandragen vippa.

A. Strån tufvade; skärmfjäll trubbiga eller tvärt spetsade; borst fullt eller nästan inneslutet 1 lanátus.

B. Rotstock krypande, med utlöpare; skärmfjäll långspetsade; borst långt utskjutande 2 mollis.

1. *H. lanátus* L. — Grågrön; strå 0,3—0,9 m, vid nodi liksom slidor och blad tätt korthårigt ludet; bladskifvor platta, 5—10 mm breda; snärp randhårigt; vippa äggformig, 5—9 cm lång, rikaxig; dess grenar korta, stråhåriga, de nedre 2—3 tillsammans; småax finludna, 3—4 mm långa, vanligen rödt eller gråviolett anlupna, hos skuggformen, f. *argenteus* R. & S., rent hvita; blomfjäll glänsande, något broskartadt; ♂-blommans hår vid basen glatt. ♀ 6, 7. Luddtåtel; ängar. a. Sk.-s. Norrl.

2. *H. mollis* L. — Strå glatt, på nodi med utspärrade, långa hår; blad blågröna, glesare småludna; vippa glesare och smalare; småax 4—6 mm långa, vanligen grönaktigt hvita eller gula; skärmfjäll längs kölen långhåriga, för öfrigt än glatta, än ytterst fint småhåriga; ♂-blommans blomfjäll vid basen med ett hårknippe. ♀ 6, 7. Vektåtel; lundar, skogar. r. Bh.-Sk.-Srm.

34. *Melica* L. Slok.

Småax med 1—2 ♀ och därofvän flera tomma fjäll; skärmfjäll kullriga, 3—5-nerviga, kortare än blommorna; blomfjäll 5—7-nervigt; blomfästets bihang förlängdt. Lundgräs med ensidig, ofta föga grenig vippa.

A. Blomfjäll trubbigt, glatt; blad platta:

I. Småax hängande, på 2—15 mm långa vippgrenar; ♀-blommor 2 i hvarje småax; skärmfjäll rundade 1 nutans,

II. Småax uppräta, på 20—50 mm långa vippgrenar; i hvarje småax 1 ♀; skärmfjäll spetsiga eller uddiga . . . 2 uniflora.

B. Blomfjäll spetsigt, långulligt; blad slutligen inrullade . 3 elliata.

1. *M. nutans* L. — Strån 0,3—0,6 m, glest tufvade från en kort rotstock med korta utlöpare; blad rent gröna, 3—12 cm × 3—5 mm, sträfva, vid basen gleshåriga; snärp kort; slidor sträfva, kan-

tiga, utan bladöra; vippa bildande en gles, smal, nästan enkel, 4—8 cm lång klase, dess grenar vanligen ensamma, 1—2-axiga, sällan 2 tillsammans; småax 6—8 mm långa, på upptill håriga, korta skaft; skärmfjäll brunvioletta, med hvit hinnkant. 4 5, 6. **Bergslok**; backar. a. Sk.-Lpm.

2. **M. uniflora Retz.** — Strån spridda, från en lång, krypande rotstock, med förlängda utlöpare; slida med förlängdt bladöra; vippa bildande en gles, fåaxig, men utbredd kvast; småaxens skaft nästan glatta; för öfrigt lik föregående. 4 5, 6. **Lundslok**; lundar, skogar. r. Sk.-Bh. Vg. och Upl. — f. depauperata: vippgrenar enaxiga, korta; på magra lokaler. Öl. Gtl.; lätt förväxlad med föregående art.

3. **M. elliptica L.** — Strån tufvade, 0,3—0,6 m; blad sträfvå, grågröna; blomställning cylindriskt, smalt, sammansatt, ensidigt, 3—10 cm långt ax; småax rakt utstående, 4,5—6 mm långa, nästan oskaftade, i början violetta, sedan gulnande i följd af de utskjutande håren, innehållande 1 ♂ och ämne till 1 eller 2 utbildade blommor. 4 6, 7. **Grusslok**; berg, gräsåsar. r. Ostkusten, Sm.-Upl. Öl. Gtl.

35. *Phragmites Trin.* Vass.

Ph. communis Trin. — Strån (»rör») 1—4 m, från en långt krypande rotstock, liksom de platta, 2—4 cm breda bladen släta och glatta; snärp upplöst i hår; vippa yfvig och tätaxig, 15—30 cm lång; dess grenar talrika från samma fästpunkt; småax mörkvioletta—gulbruna, efter hårens utväxning silfverglänsande, innehållande nederst 1 hårlös ♂, därofvan 4—5 ♂, omgifna af hår; nedre skärmfjäll 3, öfre 5, blomfjäll 10 mm långa, alla spetsiga; förblad 3—4 mm långt, nästan tvärhugget. 4 7—9. **Vass**; i vatten. a. Sk.-Lpm.

36. *Ammophila Host.* Mare (Psamma P. B.).

Nedre skärmfjäll något kortare än det öfre, båda föga längre än blomfjället och det nästan lika långa förbladet; småax enblommiga, ställda i ett allsidigt skenax.

A. arenaria (L.) Link — Hvitaktigt, grågrönt och groft flygsandsgräs med krypande rotstock och knippevis samlade, glatta, slutligen halmgula, 0,6—1 m höga strån; nedre slidor något sträfvå; snärp smalt, 1—2 cm långt; bladskifvor på öfre sidan mjukhåriga, hoprullade; skenax hvitgult, spolformigt, 10—15 cm långt;

småax 10–12 mm långa; skärmfjäll nästan jämbreda, borstlösa, med mycket sträf köl; blomfjällets spets 2-tandad, därnedom ett kort och styft borst, som ej når öfver tänderna; håren ej nående blomfjällets midt. 4 7, 8. Sandmare; sandiga hafsstränder. Bh.-Sk.-Sm. Öl. Gtl.

× *A. arenária* × *Calamagróstis epigjos* — Se *Calamagrostis*.

37. *Calamagróstis Adans.* Rör.

(Af Rektor S. Almqvist).

Småax vanligen tämligen långa, men smala, än med, än utan rudiment till en andra blomma; detta borstlikt, med hårpensel; skärmfjäll trinda, hinnaktiga; blomfjäll än af deras storlek och konsistens, vid basen med ett ledadt, vid torkning nedtill spiralvridet borst, än betydligt kortare, hinnaktigt med borstet mer eller mindre rudimentärt och i män däraf fäst allt högre upp; i förra fallet är blomrudimentet starkt (hos *C. arundinácea* någon gång till och med borstbärande), men hårpenseln svagt utvecklad och skärmfjällen vid fruktmognaden slutna, i senare fallet är rudimentet felsläende eller litet, penseln stor och skärmfjällen vid mognaden utstående (vippan därigenom af håren gräluden).

A. Hår kortare än blomfjället:

I. Borst utskjutande långt utanför skärmfjället . 1 *arundinácea*.

II. Borst föga eller icke skjutande utanför skärmfjället:

a. Öfre bladytans nerver ej märkbart upphöjda; blad breda:

1. Blad gråaktiga, styfva × *arundinácea* × *epigjos*.*)

2. Blad rent gröna:

* Borst vid torkning ej knäböjdt; utbildade stam-

led 4–5 × *arundinácea* × *lanceolata*.

** Borst vid torkning tydligt knäböjdt:

† Vippa gråaktigt violett (i skugga hvitaktig); stam-

led 3(2–4) 2 *váría*.

†† Vippa mörkt brunviolett–grön; stamled 4(–5) . 3 *ehalybæa*.

b. Öfre bladytans nerver grofva, upphöjda; stamled ej öfver 3:

1. Borst helt litet, fäst i fjällets spets; högvuxet hafsstrandgräs × *Ammóphila arenária* × *C. epigjos*.

2. Borst fäst vid eller nedom fjällets midt:

* Bladnerver ej borstprickiga; borst mer eller mindre tydligt knäböjdt 5 *deshampsioídes*.

** Bladnerver tätt borstprickiga; borst rakt:

*) Endast de vanligare hybriderna äro i öfversikten upptagna.

† Snärp kort, trubbigt 6 *neglécta*.

†† Snärp utdraget, spetsigt (jämför äfven \times *neglécta* \times *purpúrea*) \times *epigéjos* \times *neglécta*.

B. Hår långa som blomfjället eller längre (hos *lappónica* och *graciléscens* någon gång obetydligt kortare):

I. Nedre skärmfjäll $\frac{1}{4}$ kortare än det öfre, dubbelt längre än blomfjället, lika långt som borsten, detta fäst i spetsen 11 *pseudophragmites*.

II. Skärmfjäll föga olikstora och föga längre än blomfjället 4 *lappónica*.

III. Skärmfjäll föga olikstora, omkring $\frac{1}{3}$ längre än blomfjället:

a. Snärp långt utdraget, spetsigt:

1. Stamled omkring 6; bladens öfversida nästan alltid glatt 9 *purpúrea*.

2. Stamled 3-4:

* Skärmfjällens öfre hälft syllik 10 *epigéjos*.

** Skärmfjäll mer eller mindre kortspetsade (jämför \times *neglécta* \times *purpúrea*) \times *epigéjos* \times *neglécta*.

b. Snärp mer eller mindre kort, trubbigt; stamled 4-6:

1. Borst föga utveckladt, fäst i fjällets spets, i dess inskärning; blad breda, med tätluden öfversida 8 *lanceolata*.

2. Borst fäst vid fjällets midt; blad smala . . . 7 *graciléscens*.

Artgrupp 1, Dejeúxia P. B.: borst vid torkning krökt, mer eller mindre tydligt ledadt, fäst nära fjället bas; blomrudiment stort.

a. *Arundinácea*-typen: borst tydligt ledadt, dess nedre del spiralvriden; hår kortare än blomfjället. Mycket utmärkande för denna typ äro de egendomliga, korta, piggformiga skotten vid strånas bas; bladskifva bred, platt; öfversidans nerver föga uppstående.

1. *C. arundinácea (L.) Roth* — Ört löst tufvad; strån 1 m, glatta och släta, med 3 utbildade stamled, det öfversta mer än hälften af strået; blad lifligt, undertill glänsande gröna, ofvan korthåriga, långa, 4-7 mm breda; nedre slidor ofta håriga, alla vid mynningen med en luddtofs; snärp af medellängd; vippa vanligen blekt rödgrå, i stark skugga hvitgrön, under blomningen spolförmigt cylindrisk med något uppåtriktade grenar; skärmfjäll 5 mm, tydligt kölade, äggrundt lansettlika, långt tillspetsade, något glänsande, tätt, men ytterst fint borstprickiga, i öfre hälften tunna, nästan hinnaktiga; blomfjäll 3,5 mm, för öfrigt likt skärmfjällen; förblad af blomfjällets längd, smalt, fast, något spetsigt. 4 7. Piprör; backar, skogar. a. Sk.-Lpm. (Otl.?).

× *arundinácea* × *epigéjos* (*C. acutiflóra* *Hn.* fl. H. N. 10: 95 a): Liknar *C. epigéjos* genom styfva blad af gråaktig färg, tätt gyttrade småax, i långa spetsar utdragna, ollikstora skärmfjäll, mycket längre än blomfjället, som i sin tur är betydligt längre än förbladet; skild från nämnda art genom håren, som äro glesare samt mycket kortare än skärmfjällen (vanligen äfven något kortare än blomfjället) och det knäböjda borstet; dessutom är vippan efter blomningen mer hopdragen och skärmfjällen bredare; alltid finnes ett gleshårigt blomrudiment; bland stamarterna. r. Hall.-s. Norrl. « *per-arundinácea*: rotstock kort, med piggformiga skott; strå slätt; vippa smal. β *perepigéjos*: rotstock långt krypande; strå mycket sträfft; vippa yfvigare.

× *arundinácea* × *lanceoláta* (*C. hartmanniana* *Hn.* fl.; H. N. 10: 95): blad rent gröna, glänsande, med ofvan hårig skifva och luddtofs under skifvans fästpunkt (stundom otydlig); hår något kortare än blomfjället; borst längre än blomfjället, fäst nedom dess midt. Från *arundinácea* dessutom skild genom flera (4—5) stamled, från *lanceoláta* och dess samsläktingar genom hinnaktigare skärmfjäll med starkt framträdande midtnerv. Än genom smal vippa och tydligt krökt borst mer lik den förra arten; än genom pyramidformig vippa och raka borst lik den senare arten; bland stamarterna. r. Vsm. Kungsör (*G. O. v. Poraf*).

× *arundinácea* × *neglécta*: mycket lik en späd och högväxt skuggform af *neglécta* med smal, grön vippa och smala blad, men med mycket långt, tydligt knäböjdt borst och svagt utbildad hårpensel; bland stamarterna. r. Sthm Dalarö (*G. Thorslensson*).

× *arundinácea* × *purpúrea* (*C. hartmanniana* β *laxior* *Bl.*): lik föregående, men blad af purpúrea med sträfva slidor, ofvan icke håriga skifvor och långt, spetsigt snärp, yfvigare vippa med tätt småborstiga grenar och glanslösa, tydligt borstprickiga skärmfjäll; blad dessutom bredare; strå 5—6-ledadt. Endast funnen vid Lejedals prästgård (*Hns* herb.).

2. *C. vária* (*Schrad.*) *P. B.* — Rotstock förlängd; strån 0,5—0,8 m; slidor glatta, utan luddtofs; skifvor 15—20 cm × 5—7 mm, bredast omkring $\frac{1}{3}$ från basen, därifrån jämnt afsmalnande; vippa spolformigt cylindrisk, tät; skärmfjäll 4,5 mm långa, lansettlika, kort—knappt spetsade; blomfjäll och förblad lika stora, aflångt lansettlika; blomrudiment lång- och täthårigt (liksom hos de två följande arterna). 4 6, 7. Piggör; backar på kalk. a. Gtl. — Varierar liksom n:o 4, 6, 7 med än längre och spetsade, än korta och trubade skärmfjäll.

3. *C. chalybæa* (*Læst.*) *Fr.* — Borst af blomfjällets längd; hår $\frac{2}{3}$ så långa; till alla delar gröfre, fastare och sträfvere än de föregående, af något grågrön färg, i mycket erinrande om *C. purpúrea*; rotstock mer vertikal, ej tufbildande; strå 1—1,5 m, halmtjockt, slutligen äfven halmfärgadt; slidor glatta, men sträfva, öfverst med luddtofs; skifva lång, ofvan glatt; vippa myc-

ket lång (15–30 cm) och yfvig, utslagen äggformigt cylindrisk; småax mindre än hos samsläktingarna; skärmfjäll 3,5–4,5 mm, af fast byggnad (ej som hos föregående arter hinnaktiga), glanslösa, tätt och tydligt borstprickiga, bredt äggrundt lansettlika; blomfjäll mycket bredt, i toppen rundadt eller nästan tvärhugget, grönaktigt, föga kortare än skärmfjällen, tydligt längre än det äfvenledes mycket breda förbladet; knappar violetta. 4 7. Älfdalsrör; älfdalar. r. Mpd. Ågm. Jmt. Lpm.

4. *C. lappónica* (Wg.) Hn. — Borst mer eller mindre tydligt böjdt (ej ledadt), fäst under fjällets midt; vippa brunviolett–grön, trubbig, med något styfva grenar och gyttrade, breda småax; stamled 3 (2–4); ej så storväxt, men af fast byggnad, något ljus färg, ofta violett anlupen; rotstock långt krypande; strån vid basen omgifna af talrika, vissna bladresterna från föregående år, vanligen 60–80 (30–120) cm höga, närmast under vippan mycket sträfva; bladskifva ej så bred som hos föregående (högst 6 mm), kort (högst 20 cm), utdragen till lång, smal spets, styf, undersidan mycket sträf, öfversidans grofva nerver stundom med korta, glesa hår, knappt märkbart borstprickiga; snärp mer eller mindre afrundadt, omkring 3 (högst 6) mm; slida grofnervig, glatt, men ofta sträf; vippa omkring 10 (6–15) cm lång, utslagen äggrundt cylindrisk, bestående af mer eller mindre tydligt afskilda småaxgyttringar; skärmfjäll 4,5–5,5 mm långa, fasta, något glänsande, endast på ryggen småborstiga, äggrunda–bredt lansettlika, kortspetsade; blomfjäll uppåt afsmalnande mot den afrundade toppen, till nedre delen fast, grönaktigt, borstprickadt, toppen hinnaktig, nästan vit, slät; förblad ungefär $\frac{1}{4}$ kortare, af nästan samma form och färg; knappar gulaktiga. 4 7, 8. Lapprör; mest på steril, sandig mark. Lpm. och Vb.-Jmt. och Mpd. — Mycket varierande; en mager ytterlighetsform är f. *rubens* Nyl.: lågväxt, med gles, brunaktig vippa, något lik följande art (utan att dock i karaktärer visa någon öfvergång); mer utmärkt är f. *obtusior* Laest. i herb.: med korta, afrubbade skärmfjäll och hår kortare än blomfjället; kan misstänkas vara hybrid med *C. neglécta*.

5. *C. deschampsoides* Trin. — Borst fäst vid fjällets midt eller något högre; hår ej hälften så långa som blomfjället; vippa mycket gles, kort, pyramidformig, med långa vippgrenar (2–3 tillhopa), glänsande mörkviolett; till storlek och utseende lik *Deschampsia flexuosa*; nära släkt med föregående; nästan alldeles glatt; skärmfjäll bredt lansettlika, ej spetsade, knappt längre än de nästan likfärgade blomfjällen. R. Lpm.

Artgrupp 2, Eucalamagróstis: borst ej ledadt, rakt; hår långa (undantag n:o 6); blomfjäll (undantag n:is 6, 7) alldeles hinnaktiga, utan borstprickar, relativt kortare än hos föregående.

a. *Neglécta*-typen: blad smala, korta, ej slaka; öfversidans nerver grofva, upphöjda, tätstående, tätt småborstiga; blomfjäll mer eller mindre fasta och borstprickade; mer småväxta; vippa ej slak, smalare än hos den följande typen. Sumpväxter.

6. *C. neglécta* Ehrh. *Beitr.* 6. H. N. 8: 87, 88 — Borst fäst något under fjällets midt; stamled 2–3; snärp tvärhugget; rotstock långt krypande, öfvervägande horisontal; strå vanligen 50–70 (30–100) cm högt, styft, än helt glatt, än uppåt något sträfft; blad vanligen 3–4 mm breda; snärp vanligen 1 mm (hos var. vida mera); vippa, utslagen smalt pyramidformig—nästan cylindrisk, ljusare än hos öfriga arter, aldrig röd, utan mer gråaktigt brun eller violett-ljusbrun; skärmfjäll 3,5–4,5 mm långa, knappt spetsade, mer eller mindre bredt äggrundt lansettlika, något glänsande, på ryggen småborstiga; blomfjäll föga kortare, nästan tvärhugget, fast, glanslöst, starkt borstprickadt, nedåt grönt-violett, i toppen gul- eller brun- (mer sällan hvit-)aktigt; förbladet $\frac{1}{3}$ mindre; knappar violetta; blomrudiment med lång, men gles pensel; bildar öfvergång till artgrupp 1. 7. *Madror*; sank a ngar, stränder. a. Sk.-Lpl. — f. *planifolia* K. A. *Holmgr.*: högväxt, med blad ända till 7 mm breda; sydlig; f. *borealis* *Læst.*: nordlig; med spetsigare snärp (ända till 4,5 mm), bredare (till 5 mm) blad och mera tillspetsadt skärmfjäll.

× *neglécta* × *purpúrea* (*angermannica* *Læst.*, *huebeneriana* *Whe.*) — Hit hör ett flertal sinsemellan ganska olika former, intermediära mellan stamarterna, alla habituellt något mer lika *purpúrea* (såsom till snärp, öfre blad-ya o. s. v.), men skilda genom håren, hvilka (åtminstone de flesta) äro kortare än blomfjället, hvilket är föga kortare än skärmfjällen, tämligen fast (dock mer hinnaktigt än hos *neglécta*), mer eller mindre tydligt borstprickadt; borst fäst under fjällets midt; blad och vippa smalare; strå ofta fåledadt. Jmt. Ånn (*E. Warodell*, *C. F. Sundberg*), Mpd. Långsjön (*Newman*), Ågm. Grönsvik i Nora s:n (*C. P. Læst.*).

7. *C. gracilésceus* Bl. H. N. 8: 85 — Hår af blomfjällets längd eller längre, sällan något kortare; snärp 2,5–4 mm; står midt emellan *C. neglécta* och *lanceolata* och kan lätt förblandas med bägge; från den förra i allmänhet habituellt lätt skild genom mörkgrönt, glänsande örtstånd och bredare, mörkviolett vippa; från den senare (liksom från *C. villósa*) därigenom att blad och vippa ej äro slaka; mycket varierande; rotstock än (efter lokalen) nästan vertikal, än mer krypande; strån meter-

höga eller mer; styfva, nästan glatta, vanligen från nedre lederna skjutande skott; blad vanligen smala (omkring 5—7 mm); skottbladen uppräta; vippan utslagen smalt pyramidformig, med nästan rakt utstående grenar, vanligen tät, brunviolett, sällan grön; skärmfjäll omkring 4(-5) mm långa, än tämligen bredt äggrundt lansettlika och något kort spetsade, än smalt äggrundt lansettlika, långspetsade, något glänsande, ytan mer eller mindre otydligt borstprickig; blomfjäll betydligt kortare, tvärtoppadt (ehuru mer eller mindre starkt uppåt afsmalnande), hinnaktigt, otydligt borstprickadt, aldrig brunt, men ofta rödnervigt, åtminstone toppen hvitaktig; äfven förbladet tvärhugget; knappar vanligen gula; blomrudiment med lång och yfvig pensel. 4 7. Spädrör; sank ängsmark. Lpl.-Vg och Sm.

× *gracilésceens* × *purpúrea* (perpurpúrea) -- Mycket lik *purpúrea*, men med kortare snärp (omkring 5 mm), kortare och bredare, glattare, glänsande, grå-brunvioletta skärmfjäll, violetta ståndarknappar. Af ljus färg, storväxt, med breda, slaka blad och stor, slak vippa. Upl. Norrsunda s:n, Holmboda, på en inskränkt lokal ymnig.

b. *Lanceoláta*-typen: Blad breda, långa, slaka; nerver föga märkbart småborstiga, endast en och annan mer tydligt upphöjd; strå mängledadt, från nedre lederna skjutande bladskott; vippa bred, pyramidformig, mer eller mindre slak. — Utom följande 2 svenska arter hör till denna grupp en i Mellaneuropas trakter förekommande *C. villósa* Mut. (= *halleriána* Gaud.). Den skiljer sig från *lanceoláta* genom borst fäst vid blomfjällets midt, från *purpúrea* genom kort snärp, från båda genom något lansettlika blad, hvilkas öfre ytor bära rätt långa, styfva hår; har ofta luddtofs på gränsen mellan slida och skifva; närmar sig något till *C. vária* och dess samsläktingar.

8. *C. lanceoláta* Roth. H. N. 10: 92. — Hår långt öfvernäende blomfjället; snärp 3—5 mm. Föga föränderlig; örtstånd något glänsande, mörkt grönt; rotstock öfvervägande vertikal; strå meterhögt eller mer, nästan glatt, tydligt spensligare än hos öfriga arter, från nedre bladfästena starkt skottalstrande; blad 5—9 mm breda, nerver mycket tydligt borstprickade; vippa med något hängande grenar, gles, spetsig, i skugga grön, annars brun, äfven vid mognaden yfvig samt mer gräluden än hos andra arter (emedan skärmfjällen då äro starkt utspärrade); skärmfjäll omkring 5 mm långa, mycket smala, något glänsande, otydligt borstprickade; blomfjäll hinnaktigt, alldeles oprickadt, hvitt, ofta något

rödådrikt; knappar violetta; blomrudiment saknas. 4 7. Grenrör; våt, helst buskbeväxt mark. a. Sk.-Lpl.

× lanceolata × neglecta — Lik lanceolata till örtståndet, vippan, skärmfjälles och blomfjällets form; har af neglecta de upphöjda och tydligt småborstiga bladnerverna samt är mer lik denna till borst (fäst vid midten, mycket kortare än fjället), hår (knappt af blomfjällets längd, glesa) och blomfjällets konsistens och färg (nästan som skärmfjälles). Svår att med karaktärer begränsa från *C. gracilescens*, men synes skild. Jmt. Åresjöns strand (*M. Elfstrand*).

× lanceolata × purpurea — Flera former, i karaktärer stående mellan dessa arter (vanligen med långt snärp som purpurea, men med borst som lanceolata och ofvan starkt håriga blad), hafva syntts förf. höra hit, men i betraktande af den senare artens stora föränderlighet och bristande utredning af dess formkrets är fullt säker bestämning ej möjlig.

9. *C. purpurea* Trin. (enl. orig.-ex. i Petersb. Mus. och beskrifning; phragmitoides Hn. fl. 11:te uppl. är ett yngre namn, ursprungligen (i 2:a uppl.) afseende endast en ringa del af hela formkretsen, nämligen former med borst i spetsen; allt det öfriga kallades *C. halleriana*). — Borst varierande till fästpunkt (från midten till nära spetsen) och längd (än långt öfvernående, än kortare än fjället); hår i längd åtminstone som blomfjället, vanligen mycket längre; stamled (4–)5–8; snärp 5–10 mm; blad (oftast) utan längre hår, men tydligt borstprickiga. Ytterst formrik; dess formserie kan anses parallel med den, som bildas af *C. villosa* och lanceolata tillsammans, närmande sig till följande arter genom snärpets längd, mer ljus, vanligen gråaktig färg utan glans, gröfre växt, större sträfhets till alla delar; rotstock mer krypande än hos föregående; strå ända till nära 2 m högt; blad 5–10 mm breda; vippa vanligen mycket yfvig, slak, utslagen med något hängande grenar (hvilka liksom axeln äro starkt småborstiga), vanligen brokig af grågrönt och rödbrunt, mera sällan helt rödbrun eller violett; skärmfjäll 4,5–6,5 mm långa, i bredd mycket varierande, men alltid längspetsade, nästan glanslösa, mer eller mindre starkt borstprickade; blomfjäll utdraget i 2 spetsiga uddar (liksom föregående och följande), utan borstprickar; förblad äfven tillspetsadt; knappar vanligen gula; blomrudiment helt kort, med svag pensel, eller saknas. 4 7, 8. Brunrör; stenig eller buskbeväxt, något sank mark. Lpl. och Vb.-Vrm och Upl. n. Hall. n. Sm. Gtl. Storugns i Lärbro (*F. Lönnkvist*). — Artens långt ifrån tillräckligt kända formkrets torde för öfversikts vinnande lämpligast kunna delas i: a. genuina: skärmfjäll relativt breda, långt och jämnt tillspetsade; vippa ej synnerligen tät, men yfvig, hufvudfärg brun; borst vanligen

fäst vid midten (en form med borsten fäst i spetsen är Hartmans ursprungliga *C. phragmitoides* Hn. fl. 2:a uppl.; *C. rubicunda* Bl. är en form med mycket tät, rödbrun vippa); mest i fjällen, där denna är den förhärskande rasen. β breviglúma: former med kortare och mer kortspetsade, vanligen mer småborstiga skärmfjäll; öfvervägande låglandsformer. Som egna arter hafva följande båda specialformer blifvit urskilda: f. eláta Bl.: en skuggform med mycket yfvig vippa, högt och groft, nedtill halmgult strå, jämförelsevis smala blad och ganska korta småax; f. minor: *) en närbesläktad form, utmärkt genom alla delars ringa storlek (båda synas endast vara tillfälliga lokalformer); mer utmärkta äro de mest bred- och kortfjälliga formerna, hvilka äfven hafva blomfjällen kortare, trubbigare och mer borstprickade; genom vippans täthet och rödbruna färg likna de mer eller mindre ofvan anförda f. rubicunda. I Ågm. Ramsele hafva af *E. Almqvist* funnits hithörande former, som i hög grad erinra om *C. chalybæa* och *lapponica* och måste betraktas som härminningar efter dessa arter. **) γ longiglúma: former med mycket smala, långt utdragna skärmfjäll; de hafva samma förekomst som α ., men synas sällsyntare. Vanligast är en form, som *Larst.* i herb. benämnt subuláta, med mycket smala, grön—mörkvioletta småax. Hit hör den form, *Blytt* kallat *C. nutans Saut.* (den verkliga *nutans Saut.* torde höra till *C. villosa*); den har mycket kortare småax än den vanliga, men synes knappt fullt normalt utvecklad; f. rariflóra Bl. är delvis identisk med f. subulata, men innefattar äfven öfvergångsformer till α . Former med rödbruna, men glatta småax, glesare vippa och borst i blomfjällets spets (*Ramsele, E. Almqvist*) härma påtagligen *C. lanceolata* utan att dock bilda öfvergång. Mycket anmärkningsvärd, möjligen konstant, är en form, som man i herb. finner kallad β breviaristáta Hn. (säkerligen utan tillräcklig grund, hvarför jag föreslår namnet sublancoaláta): skärmfjäll bredare än hos föregående former, men mycket långspetsade; vippan spetsig, gles, vanligen af blek färg; borst fäst i spetsen; blad ofvan tätt långhåriga. N. Sm. Bh. Vrm.

c. *Epigéjos*-typen: utmärkt genom vippan, i det småaxen äro tätt gytttrade på grenarnas baksida (vippan därför, nästan som hos *Dactylis*, vid utsläendet delad i trubbiga flikar), samt skärmfjällen, hvilkas öfre del ($1/3$ — $1/2$) är mera smal, mer eller mindre uddlik; blomfjällen ännu mer reducerade än hos föregående typ, omkring hälften så långa som skärmfjällen. Hit höra de största och gröfsta arterna i släktet; färg ljus, mer eller mindre grå.

10. *C. epigéjos* (L.) Roth; H. N. 8: 83, 84 — Borst vanligen fäst närmare fjällets bas och tämligen långt öfver-

*) Identisk med f. *pulchella* Bl., men namnet kan ej lämpligen användas för denna, då förste namngifvaren därmed afsett en form af *C. villosa*.

**) Äfven af α finnas härminningsformer efter *C. lapponica*. Ännu mycket närmare till denna går den sibiriska *C. Langsdorffii*, en, som det synes, väl skild underart, afvikande genom bredare småax med längre blomfjäll, som äro tätt borstprickade, med borst fäst under fjällets midt, och starkt utbildadt blomrudiment.

nående detsamma (dock mycket varierande både till fästpunkt och längd); snärp 9,5–10 mm; bladnerver först vid torkning något upphöjda, utan småborst, (men stundom med en rad hår); vippan af mer eller mindre åtskilda gyttningar; skärmfjällets öfre hälft mycket smal, sammanviken, uddlik. Mycket föränderlig, styf och sträf; rotstock krypande; vippa äggformigt eller mer eller mindre bredt cylindrisk, vanligen upprät, stundom lutande, grågrön och mörkviolett (än den ena, än den andra färgen öfvervägande); skärmfjäll 5–8 mm långa, särdeles det öfre mycket smalt; basen glatt, öfre delen längs ryggen borstig; blomfjäll på de båda starkaste sidonerverna borstprickade; knappar hvitgula; blomrudiment saknas vanligen. 4 7, 8. **Börgrör**; sandig mark, både torr och fuktig. a. Sk.-Lpm. — En mycket egendomlig form, f. *spicata* Fr., med nästan axlik, spolformig vippa, är af *E. Fries* funnen i Hall.

× *epigéjos* × *gracilésceus* (epig. * *rigens* Lindgr.); H. N. 10: 93. — Å ena sidan ägande tydlig likhet med *epigéjos*, å andra till alla delar starkt påminnande om den form af *gracilésceus*, som *Lindgren* samlade just vid Degeberg, hvarför dess ursprung från dessa torde kunna anses säkert. Se Hn. fl. 11 uppl. Vg. Degeberg, Räfholmen, funnen i mängd af *Lindgren*, sedan ej funnen.

× *epigéjos* × *lanceolata* — Hit föras två ganska skiljaktiga former, båda genom det mycket korta, i eller nära spetsen sittande borstet visande sig härstamma från *lanceolata*; f. *perepigéjos*: strå 5-ledadt; bladens öfversida nästan som hos *lanceolata* (dock nästan utan längre hår): vippa tämligen gles, nästan jämn, spetsig, mörkt violett anlupen. N. Bh. (*C. J. Lindeberg*); f. *perlanceolata*: örtståndet nästan som hos *lanceolata*, men bladytan mera som hos *epigéjos*; vippa af tämligen täta gyttningar, smal, gråviolett; skärmfjäll ej utdragna i spetsar, relativt breda; påminner mycket om *C. rigens*. Bh. Strömstad, strandklippor vid Myren (*Beurling* m. fl. 1855).

× *epigéjos* × *neglecta* — Hithörande talrika och ytterst växlande former synas lämpligen kunna fördelas i 2 formkretsar, hvilka dock ej strängt kunna begränsas. α *strigosa* (Wg.); H. N. 8: 86: hår kortare än (sällan lika långa som) det något borstprickiga blomfjället; från *neglecta* skild genom långt (5–8 mm), spetsigt snärp, bredare, mycket svagt borstprickade bladnerver och mer eller mindre långspetsade skärmfjäll; vippa brokig af grönt och mörkt gråbrunt; i allmänhet mest lik *neglecta* (särdeles en del Åre-former), men former finnas äfven, som till småax, vippa och örtståndets allmänna karaktärer knappt kunna skiljas från *epigéjos*; β *riparia* (Læst. i herb. p. p.): hår längre än blomfjället; mycket lika *epigéjos* till växt, vippa och småax, men skild därifrån genom bredare och mer kortspetsade skärmfjäll; blomfjäll längre, trubbigare och mindre hinnaktigt, liksom bladnerverna tydligt borstprickadt. Torn. Lpm. Karesuando (Læst. m. fl.) Jmt. Åresjön (*C. F. Sundberg* m. fl.) Andra former sedda från Norge och Finland.

× *epigéjos* × *purpúrea*(?) (*epig.* v. *purpurascens* *Læst.* i herb.) — Lik *epigéjos*, men med konstant 4 stamled, öfre bladytan med mer upphöjda och mer småborstiga nerver; vippan nästan jämn, spetsig; skärmfjäll bredare och mindre långspetsade, på sidorna uppåt småborstiga; blomfjäll bredare, med borst nära spetsen; möjligen endast en form af *C. epigejos*.

× *Ammóphila arenária* × *C. epigéjos* (*Psamma baltica* (*Flügge*)); H. N. 1: 74. -- Habitueelt mer lik *Ammophila*, hvilken den liknar till örtstånd, vippa och de stora småaxen med nästan pergamentartade fjäll, men är en verklig *Calamagrostis* med trinda småax och tydligt borst, nästan likt det hos *C. lanceolata* till storlek och plats; hår af halfva blomfjällets längd; vippa spetsigare och mer ojämn än hos *Ammophila*, violett—grönaktig; blad ej så tidigt hoprullade, bredare; mer högväxt. r. Sk. ö. och s. kusten från Åhus—Hörte. Hall. Bh. Lysekil (*E. Adlers*). Den hos oss vanligaste formen, f. *subarenária* *Marss.*, har blomställningen axlik, spolförmig, småaxen stora, nedre skärmfjäll kortare än det öfre, 4-nervigt och broskaktigt förblad. Endast tvänne gånger (Sk. Hörte och Sandhammaren) är den motsatta ytterlighetsformen, f. *subepigéjos* *Marss.*, hos oss anträffad; dess blomställning är vipplik; småaxen betydligt mindre, skärmfjället lika långa, förbladet hinnaktigt, 2-nervigt, blomfjällets borst först ett stycke under inskränningen.

11. *C. pseudophragmites* (*Hall. fil.*) *Asch.* — Stamled (4—) 5—7; bladnerver upphöjda, tätstämde, tät småborstiga; skärmfjäll mycket olikstora, mycket smala, långspetsade. Störst af alla arterna (de i Sverige funna ex. dock ej så stora som utländska), som yngre lik *C. epigejos*, vid mognaden mer lik vissa former af *C. purpurea*; färg starkt gråaktig; snärp än trubbigt, än spetsigt, 3—9 mm; vippa gråaktigt violettbrun—grön, spetsig, bredare och glesare än hos föregående art, mycket yfvig, något påminnande om *Phragmites*; nedre skärmfjäll 5,5—6,5 mm långt, glattare än hos föregående art; blomfjäll tillspetsadt, ej som hos öfriga arter klufvet, borstprickadt endast på medelnerven, som löper ut i det relativt grofva borstet; förbladet ej hälften så långt som blomfjället; hår något längre än blomfjället; blomrudiment saknas. 4 7, 8. Hls. Loos s:n, Tenberget; Hrl. Funäsdalen (*Thedenius*); mellan Ljusnedals bruk och Vallarna; Jmt. utan uppgifven lokal. — Växer utomlands mest på sandiga stränder; hur den i Sv. förekommer, är ej bekant.

38. *Ápera*. *Adans.* *Kösa*.

Skärmfjäll hinnaktiga, det nedre kortare och smalare än det öfre, något längre än blomfjället och det föga kortare förbladet; blomfästets topputskott nående ofvan blomman; blomfjäll 5-nervigt, dess borst fäst strax under spetsen, rakt eller slingradt; ståndare 3.

A. spica venti (L.) P. B. — Strån 0,3—1 m höga; blad sträfva, 2—7 mm breda, platta, sällan hoprullade; slidor släta eller upptill sträfva; snärp spetsigt, 5—10 mm långt; vippa yfvig, 15—25 cm lång, pyramidformig, med långa, sträfva, rikt förgrenade, snedt uppstående grenar, de nedre 5—30 tillsammans; småax 2—2,5 mm långa, gröna—bruna; blomfjäll elliptiskt; borst 10—15, sällan 6—10 mm långt. ☉ 7. Åkerkösa; åkerogräs. a. Sk.-s. Norrl. — f. pygmäa Fr.: 3—6 cm hög dvärgform. Öl.; f. purpúrea Gaud.: småax purpurfärgade. Sm. r.

39. *Agróstis* L. Hven.

(Efter S. Murbeck i Bot. Not. 1898.)

Skärmfjäll hinnaktiga, det nedre längst; blomfästets utskott ej nående ofvan blomman; blomfjäll 3-nervigt, alltid betydligt längre än det ofta förkrympta förbladet; borst saknas eller är det fäst vid eller nedom, sällan-något ofvan fjällets midt; ståndare 3.

A. Förbladet hälften— $\frac{3}{4}$ så långt som blomfjället:

- I. Nedre och mellersta stråbladens snärp 1,8—5(—7) mm långt, upptill afrundadt 1 stolonifera.
- II. Nedre och mellersta stråbladens snärp 0,5—1,3 mm, tvärhugget 2 vulgáris.

B. Förblad felande, eller dess längd högst $\frac{1}{3}$ af blomfjällets:

- I. Ståndarknapparnas längd minst $\frac{2}{3}$ af blomfjällets 3 canína.
- II. Ståndarknapparnas längd blott $\frac{1}{3}$ af blomfjällets:
 - a. Blad 5—9-nerviga; blomfjäll med kraftigt ryggborst 4 boreális.
 - b. Blad 9—25-nerviga; blomfjäll utan ryggborst . . . 5 hlemális.

1. *A. stolonifera* L. — Strån 15—70 cm, släta och glatta, löst tufvade tillsammans med uppräta bladskott och långa utlöpare ofvan eller under marken; blad 2—9 mm breda, 11—30-nerviga, såsom utvuxna platta, mer eller mindre sträfva, sällan liksom slidorna glatta; vippa 3—24 cm lång, brunviolett—gulaktig, under blomningen pyramidformig, sedan sammandragen, dess grenar sträfva, merendels äfven nedom midten greniga, de nedre 3—20 tillsamman; småax 2—3,5 mm långa; skärmfjäll smalt äggrundt lansettlika, spetsiga, det nedre obetydligt längre och med sträf köl; blomfjäll 1,6—2,2 mm långt, i spetsen rundadt eller småtandadt, öfver hela ytan glatt, vanligen utan ryggborst; för-

blad $\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{3}$, kortare; knappar minst $\frac{2}{3}$ af blomfjällets längd; frukt aflångt spolförmig. 4 6—7. **Kryphven**; ängar, diken, stränder. a. Sk.-Lpm. — var. *gigantéa* (Roth; non Gaud.) Murb.: en del blomfjäll med ryggorst, detta än kort, rakt, fäst ofvan fjällets midt, än fäst nedom, knäböjdt, vridet och nående utom skärmfjällen; stränder. Bh. Hall. Öl. Ög. Srm. Ågm.; var. *maritima* (Lam.) Murb.: vippa smal och tät, till sist halmgul, dess grenar korta, ända till basen axbärande; strån kulliggande; utlöpare långa; blad ofta blådagliga; längs kusten. Bh.-Sk.-Vb.

× *stolonifera* × *vulgáris* — De mellersta och nedre bladens snärp 1,2—3,5 mm långt, med bredt rundad spets; vippa under blomningen äggformigt pyramidlik, därefter föga sammandragen; förblad hälften— $\frac{1}{3}$ kortare än blomfjället; detta 1,8—2,3 mm långt, utan borst; blad 2—6 mm breda, med 11—25 nerver, i kanten och på öfre sidan sträfva; vippa 6—19 cm lång, vanligen gles, dess grenar sträfva, de nedre 3—14 tillsammans; småax 2—3,2 mm långa; knappar ständigt öppnade; frömjöl uselt; frukt felslände; bland stamarterna. Sk.-Lpm.

2. **A. vulgáris** With. — Blad 1,5—5 mm breda, 11—21-nerviga; vippa 4—16 cm lång, under blomningen elliptisk, därefter ej sammandragen, gles, brunviolett, sällan blekgrön, dess grenar med glesa småtaggar eller nästan glatta, merendels först vid midten greniga, de nedre 3—12 tillsammans; småax 1,8—3 mm långa; blomfjäll 1,5—2,2 mm långt; förblad hälften kortare; knapparnas längd minst $\frac{2}{3}$ af blomfjällets; frukt aflång, något plattad; för öfrigt som föregående. 4 6, 8. **Rödhven**; gräsmark. a. Sk.-Lpm. — var. *aristáta* Schrad.: en del blomfjäll med ett kraftigt och knäböjdt eller svagt och nästan rakt borst, fäst nära fjällets bas. Sk.-Nb.; var. *setulósa* Murb.: blomfjället öfverallt glest besatt med raka, tilltryckta, borstlika hår. Bh. r.

3. **A. canína** L. — Tufvad, oftast med utlöpare; strån spensliga, styfva, glatta och släta, vanligen med 3—4 stamled; blad 9—15-nerviga, platta eller hopvikna, bladskottens 0,7—1,7, strånas intill 2,2 mm breda; snärp förlängdt; vippa 3—15 cm lång, vanligen rikaxig, under blomningen oftast utbredd och äggformig, senare hopdragen och lansettlik, mörkviolett eller stundom blekgul, dess grenar sträfva af vanligen tätt ställda, fina taggar, de nedre 3—8—flera tillsammans; småax 2—3,5 mm långa; blomfjäll 1,4—2,2 mm långt, öfverallt tätt betäckt med scabritier, merendels med borst från basen; förblad 5—8 gånger kortare eller saknas; knappar vanligen brunvioletta, 1,15—1,85 mm långa, $\frac{2}{3}$ så långa som blomfjället; frukt plattadt spolförmig. 4 6—8. **Hundhven**; berg, fuktiga ängar. a. Sk.-Lpm. — var. *montána* Hn. Jl.: vippa mycket tät, äfven under blomningen lansettlik eller jämbredt lan-

settläk, med korta, vanligen ända till basen axbärande grenar; strån oftast korta och styfva. Bh. Hall. Bl. Öl. Stm. Lpm.; var. *elätior* *Hn. fl.*: småax 3,5—4, blomfjäll 2,2—2,5, knappar 1,5—1,85 mm långa; strån vanligen höga, med rik eller tämligen fattig vippa. Ner. Lpm.; var. *mútica* *Gaud.*: blomfjäll i alla småax utan, eller i några med ett helt kort, nedom fjällets midt fäst borst. Sm.-Lpm.

× *canina* × *stolonifera* — Blad platta 1,5—4 mm breda, med 9—25 nerver; snärp 1,7—5 mm långt, med rundad spets; blomfjäll glest besatt med scabritier eller nästan glatt, än med, än utan borst; förblad hälften kortare; knappar lineära, 1,2—1,5 mm långa, nående $\frac{2}{3}$ af blomfjället; frömjöl uselt; frukt felsläende. Upl. Torn. Lpm.

× *canina* × *vulgáris* — Bladsnärp 1—2 mm långt; förblad hälften— $\frac{1}{3}$ så långt som blomfjället; blad något smalare; för öfrigt som föregående hybrid. Sk. Upl. Hvj.

4. *A. boreális* *Hn. fl.* — Utan utlöpare; strån uppräta, 8—35 cm, vanligen med 2 stamled; blad mörkgröna, platta, strånas 1,5—3 mm, bladskottens 1—2 mm breda; snärp förlängdt; vippa 3—7 (—10) cm lång, upprät, äfven efter blomningen vanligen utbredd, tämligen gles och fåaxig, äggformigt pyramidlik, alltid mer eller mindre mörkviolett, dess grenar glatta eller glest beströdda med fina taggar, de nedre 2—5, sällan flera, tillhopa; småax 2,2—3,8 mm långa; blomfjäll 1,8—2,5 mm långt, i spetsen tvärhugget eller småtandadt, öfverallt med glesa scabritier, alltid med ett nära dubbelt så långt borst, fäst något nedom midten; förblad felande eller 5—8 gånger kortare än blomfjället; knappar hvitgula, 0,65—0,95 mm; frukt plattadt spolförmig. 4 7, 8. Fjällhven; fjälltrakter. Lpm.-Hls.

× *boreális* × *stolonifera* — Blomfjäll vanligen glatt, än med, än utan borst; förblad hälften, knappar mindre än hälften kortare än blomfjället; lik × *canina* × *stolonifera*, men afvikande genom vanligen gulaktiga knappar, lägre (15—40 cm långa) strån, 7—15-nerviga blad samt en axfattigare, kortare (4—10 cm lång) vippa med blott 3—8 grenar tillsammans från de nedre fästpunkterna. Nb. Pajala; Torn. Lpm. Karesuando.

5. *A. hiemális* (*Walt.*) *B. S. P.*; *bottnica* *Murb.* l. c. — Tätt tufvad med korta, från basen uppräta bladskott, utan utlöpare; strån 25—40 cm, släta och glatta, med 2—3 stamled; nodi dolda af de långa slidorna; blad platta, tunna, mjuka och ljusgröna, i kanten och på båda sidor mycket sträfva, bladskottens 1—2 mm, strånas 2,5—6,5 mm breda; slidor glatta; snärp förlängdt; vippa 8—22 cm lång, slak och ofta något lutande, mycket rikaxig, men tämligen gles, under och efter blomningen äggformigt pyramidlik, mer eller mindre violett, dess grenar sträfva och hårfina, de nedre

3–10 tillsammans, intill 13 cm långa och först vid eller ofvan midten greniga; småax 1,8–2,7 mm långa; blomfjäll 1,4–1,8 mm långt, i spetsen afrundadt och helbräddadt, öfverallt fullständigt glatt och slätt; förblad felande eller 5–8 gånger kortare; knappar bredt elliptiska, knappt näende $\frac{1}{3}$ af blomfjället; frukt plattadt spolförmig. 4 7, 9. Niphven; älfbranter. r. Mpd. Ågm.

40. *Cinna* L. Hvina.

Skärmfjäll örtartade, spetsiga, utan borst; blomfjäll med kort, rakt borst i den grundt 2-klufna spetsens inskränning; ståndare blott 1.

C. pendula (Bong.) Trin. — Glatt, 0,6–1,2 m högt gräs, med platta, sträfvä, väluktande, 8–12 mm breda, tunna och rent gröna blad; snärp förlängdt; vippa 15–30 cm lång, yfvig, efter blomningen lutande och sammandragen, med fina, mycket sträfvä och rikaxiga grenar, de nedre 4–flera tillsammans; småax 4 mm långa, blekgröna eller violett anlupna, nästan jämbreda; skärmfjäll af blommans längd, långa kölen kort sträfhåriga, smalt hinnkantade; blomfjällets köl sträf, dess spets hinnaktig. 4 7, 8. Söthvina; skuggiga stränder. r. Hls. Mpd.

41. *Milium* L. Hässle.

Skärmfjäll 2, längre än blomman, liksom blomfjället äggrunda, spetsiga, 3-nerviga, utan borst.

M. effusum L. — Rotstock krypande, med utlöpare; strå glänsande, slätt, 0,6–1,3 m; blad platta, tunna och mjuka, ljusgröna, 6–15 mm breda; snärp intill 7 mm långt, tvärhugget, sargadt; slidor trinda och släta; vippa pyramidformigt utbredd, mycket gles, dess grenar släta, först ofvan midten delade och axbärande, de nedre 4–6 tillhopa, slutligen nedåtriktade; småax 3 mm långa, gröna. 4 6, 7. Hässle; lundar, skogsängar. Sk.-Lpm. — f. *violaceum* *Holler*: solform med rödvioletta småax.

42. *Stipa* L. Stipa.

Skärmfjäll 2, kortare än blomman, borstlikt tillspetsade.

S. pennata L. — Glatt, 0,3–1 m högt, grågrönt och styft gräs med hoprullade, sträfvä blad; vippa enkel, klaselik, utskjutande ur den öfversta slidan; småax uppräta, på korta skaft; skärm-

fjäll 1–1,5 cm långa, hälften kortare än sitt borst; blomfjällets borst nedtill vridet, därofvän plymlikt, hvitt, intill 30 cm långt. 4 5, 6. Fjäderstipa; ängar. *p.* *Vg.* — Har hos oss två former: α *Tirza Steven*: blad hårdt hoprullade, utlöpande i en hårfin spets; snärp kort, hos rotbladen tvärhugget, hos stråbladen 1–2 mm långt. *Vg.* Åsaka; β *Joánnis Celak*: blad endast hopvikna, lätta att utplatta, kortspetsade eller nästan trubbiga; snärp hos de nedre bladen 2–3 mm, hos de öfre smalt och förlängdt, 5 mm långt. *Vg.* Dala, Hvaltorp.

43. *Leérsia (Sol.) Sw.* Ris.

Skärmfjäll förkrympta till små fjäll; blomfjäll pergamentartadt, hopviket, köladt; förblad af samma längd.

L. oryzóides (L.) Sw. — Rotstock med långa utlöpare; strå nedtill grenigt, dess nodi med nedåtriktade hår; blad 6–12 mm breda, gulgröna, liksom slidorna stråfva, i knoppen inrullade; vippa helt eller delvis innesluten i den uppsvällda öfversta bladslidan; småax 1-blommiga, halfovala, 5 mm långa, fästa i spetsen på slingrade vippgrenar; blomfjäll utan borst, längs kanterna och kölen styft gleshåriga; frukt löst innesluten af blomfjäll och förblad. 4 8, 9. Bäckris; åar, bäckar. *p.* *Sk.* Båstad, Engelholm, Råå, Kristianstad; *Bl.* i Miebäcken vid Karlshamn; fordom uppgifven för Dahla i Hall. — Äfven utan blommor lätt skild från andra gräs genom den gulgröna färgen, de lösa, mattlika bestånden längs åkanterna, de hängande, i kanten ovanligt stråfva bladen.

44. *Echinóchloa P. B.* Hirs (*Panicum L. p. p.*)

Småax 1–2-blommiga; skärmfjäll 4(–3), det andra och tredje längst, det senare ofta med spetsborst; blomfjäll och förblad omslutande frukten, vid mognaden broskartade, hårdare och fastare än skärmfjällen; märken penselformiga.

E. crus galli P. B. — Strån grofva, 3–6 cm, nedliggande–uppstigande; blad platta, stråfva, 6–15 cm \times 8–12 mm; blomställning 6–15 cm lång, bildad af 3–6 tättsittande, uppstående, 2–6 cm långa, af småax sammansatta, gröna eller blåsvarta ax; småax äggrunda, 3–4 mm långa. \odot 7, 8. Hönshí s; odlade ställen, barlast. *p.* *Sk.-s.* Norrl. — α *submútica (Neilr.) Beck v. M.*: de flesta småax utan eller med mycket kort borst; β *aristáta (Rchb.) Beck v. M.*: i de flesta småaxen har det andra skärmfjället ett kort, det tredje ett 3–6 mm långt borst. Dessa två former synas växa om hvarandra.

45. *Digitaria* Hall. Fingerhirs. (Ofta förd till *Panicum*.)

Småax borstlösa, parvis, ett oskaftadt och ett skaftadt, i ensidiga, glesa ax; skärmfjäll 3, det första förkrympt, *) de öfriga två örtartade; blomfjäll och förblad glänsande, glatta, broskartade, inneslutande frukten; märken penselformiga.

1. *D. linearis* Krockér 1787; *D. humifusa* L. C. Rich. — Strån tufvigt nedliggande, 6–20(–30) cm långa, släta; blad ofta rödt anlupna, glatta, släta, 2–5 cm × 3–6 mm; slidor glatta, i mynningen ofta med en hårtofs; snärp förlängdt; ax 2–5, de öfversta fingerlikt ställda i samma punkt, 3–6 cm långa, gröna eller violetta; småax äggrunda, 1,5 mm långa; det andra och tredje skärmfjället lika långa som blomman. ☉ 7, 8. Fingerhirs; åkrar. r. Sk. Hall. Bl.

2. *D. ciliaris* (Retz.) Koel. — Nedre blad och slidor glest långhåriga; småax nästan lansettlika, 3–4 mm långa; ax 6–10 cm långa; det andra skärmfjället endast hälften så långt som det tredje; förvildad. Sk. Krapperup.

46. *Setaria* P. B. Kolfhirs.

Småax omgifna af långa, sträfva svepeborst, enblommiga; det första skärmfjället hinnaktigt, $\frac{1}{3}$ – $\frac{1}{4}$ så långt som det tredje, detta och det andra äggrunda; blomfjäll starkt kupigt, liksom förbladet broskartadt, glänsande, sträft, tätt omslutande frukten; märken penselformiga.

1. *S. viridis* (L.) P. B. — Strån upptill sträfva, än nedliggande, 5–10 cm långa, än uppstigande, intill 30 cm höga; blad 3–9 mm breda, ljusgröna, sträfva, glatta; skenax cylindriskt, 1–5 cm × 3–8 mm, ljusgrönt, slutligen gulaktigt; småax 2 mm; svepeborst 3–5 gånger så långa, deras taggar uppåtvända. ☉ 7, 8. Kolfhirs; åkrar, backar. r. Sk.-Vrin. och Upl. — f. Weinmanni R. & S.: borst och småax violett öfverlupna. Sk. r. Denna form får ej förväxlas med den på torra, magra backar växande dvärgformen med violetta—rödaktiga blad.

2. *S. verticillata* (L.) P. B. — Svepeborstens tänder nedåtriktade; skenax oftast afbrutet; här och där förvildad.

*) Därigenom blir det nedre skärmfjället n:o 2 och det öfre n:o 3.

47. *Sesleria Scop.* Älfving.

Småax med 2—3 fullständiga blommor; skärmfjäll 2, hinnaktiga, kölade, med kort uddlikt, blommorna öfverstående borst; blomfjäll hinnaktigt med flera korta borst i den tvära spetsen; märken trådlika.

1. *S. coerúlea (L.) Ard.* — Strån tufvade, 15—45 cm, släta; blad samlade vid dess bas, 6—12 cm × 1,5—3 mm, blågröna, sträfbräddade; slidor slutna; snärp kort; blomställning blå—ljusgrön—blekgul, än omkring 10 mm lång och bred, hufvudlik, än 10—15 cm lång och axlik; svepefjäll 3—4, hårbräddade; småax 4 mm långa, plattade. 4 4, 5. **Blåälfving**; fuktiga ängar, helst i östra Sverige. Sk.-s. Norrl. Hall. — Har 2 varieteter: α *uliginosa (Opiz)* *Celak.*: tufvor genom toppskottens bortdöende ringformigt utbredda (»härringar»); blad såsom torra i öfre delen inrullade, vid blomningen blådag-giga; midt- och kantnerver ej starka, af skifvans färg. Synes hos oss vara den enda hittills kända; möjligen förekommer äfven β *calcárea (Opiz)* *Celak.*: tufvor tätt hopslutna, blad mera gröna, platta, deras kant- och midtnerver bildande starkt förtjockade, hvita ribbor. Exemplar närmande sig denna var. har jag sett från Jmt. (*Behm*), men deras blad äro starkt blådag-giga.

48. *Alopecurus L.* Kafle.

Skärmfjäll 2, tämligen lika, åtminstone nedtill sammanvuxna, längre än blomman; småax 1-blommiga; blomfjäll säckformigt lindadt kring blomman, oftast med ryggborst; blad platta; skenax cylindriskt.

A. Skärmfjäll sammanvuxna till eller nära midten, spetsiga; strån uppräta:

I. Skärmfjäll korthåriga—glatta, deras köl vingkantad; \odot utan rotstock; stift skilda 3 **agréstis**.

II. Skärmfjäll långhåriga—ulliga, deras köl utan vingkant; 4 med rotstock, ofta äfven utlöpare; stift sammanvuxna:

a. Skärmfjäll i toppen gapande; ax 3—6 cm × 8—14 mm, dess bas tvär 2 **ventricósus**.

b. Skärmfjäll i toppen hopslutna; ax 5—18 cm × 5—10 mm, dess bas afrundad eller tillspetsad 1 **praténsis**.

c. Dessa kännetecken blandade . . . \asymp **praténsis** × **ventricósus**.

B. Skärmfjäll endast vid basen sammanvuxna, tvära eller trubbiga med udd, korthåriga; \odot med nedliggande, knäböjda strån; stift skilda:

- I. Ståndarknappar vid öppnandet ljusgula, sedan bruna; borst nående 3 mm utom blomman 4 *geniculátus*.
 II. Ståndarknappar rostfärgade, sedan bleka; borst icke eller intill 1 mm nående utom blomman 5 *fulvus*.
 C. Kännetecken på A, II, b och B, I blanda \times *geniculátus* \times *praténsis*.

1. *A. praténsis* L. — Rotstock kort, snedt uppstigande, med bladskott, men utan eller med korta utlöpare; strån 0,6—1,2 m, släta och glatta; blad sträfva, vanligen rent gröna, det andra uppifrån 12—25 cm \times 4—8 mm, dess snärp tvärt—trubbigt, 3 mm; småax 4—10 på hvarje gren; skärmfjäll bredt lansettlika, 4,5—5 mm långa, hvita med gröna nerver; borst nedtill slätt, intill 10 mm långt, oftast fäst på blomfjällets nedre tredje—fjärdedel. γ 6, 7. Ångskafle; ängar. a. Sk.-Lpm. — f. *alpéstris* Wg.: Lågvuxen lappmarksform med korta bladskifvor, uppblåsta slidor, endast 2—4 cm långt ax; f. *obscurus* Griseb. hos Ledeb.: skenax svartstrimmigt; f. *glaucus* Sonder: gräs grågrönt; strandform t. ex. Upl. Blidstena.

\times *praténsis* \times *ventricósus* (H. N. 10: 88 *prat. nigrescens*) — Blad förlängda som hos *pratensis*, ax såsom hos följande; skärmfjäll i några småax hopslutna, i andra öppna; frömjöl 50—90 % odugligt. Upl. Uppsala, ett ex. från Sthm. Lidingsöbro (*Hannuström*) har tvärtom blad af följande, ax af föregående.

2. *A. ventricósus* Pers. *syn.* 1805 (* *nigricans* Horn.) — Alltid grågrön; rotstock krypande, 10—20 cm; strån gröfre, intill 4 mm tjocka; snärp 5 mm långt; det andra bladet 5—10(—15) cm \times 5—10 mm; ax än hvitgrönt, än svartnande; skärmfjällens hår mindre utstående; borst fäst i närheten af blomfjällets midt; ståndarknappar längre än hos föregående. γ 6, 7. Rörkafle; stränder. r. Bl.-Vb. — En särdeles väl utpräglad art, ofta förväxlad med föregående hybrid. Den hos oss vanligaste formen, *ruthénicus* Ledeb., har rakt borst, som ej eller föga öfverskjuter skärmfjällen. På Gtl. Lau (*Ahlfvengren*) förekommer β *éxserens* Marss., hvars borst är knäböjdt och inemot dubbelt så långt som skärmfjällen.

3. *A. agréstis* L. — Strån 15—30(—60) cm, uppstigande, spensliga; blad 3—6 mm breda, blågröna, sträfva; slidor släta, den öfversta vidgad; snärp 2 mm långt, trubbigt; skenax smalt cylindriskt, tillspetsadt i båda ändar, 6—12 cm \times 4—6 mm, blågrönt—violett; småax 1—2 på hvarje gren; skärmfjäll lansettlika, 6 mm långa, hvita med gröna nerver; blomfjäll något kortare med ett 6—10 mm långt, knäböjdt borst, fäst på fjällets nedre fjärdedel.

⊙ 6, 7. Åkerkaffe; åkrar. r. Gtl., inhemsk; för öfrigt tillfällig; Obg.-Sk.-Mpd.

4. *A. geniculátus* L. — Grågrönt gräs med talrika, tufvade, greniga, 0,3—0,45 cm långa strån med uppstigande spets; blad 3—5 mm breda, sträfva, strånas 3—6 cm långa; slidor uppblåsta; snärp trubbigt, 3—4 mm långt; skenax grönt—violett anlupet, 1—5 cm × 5—7 mm, med rundad bas och topp; småax 1—2(—4) på samma gren, nästan lika breda i spetsen som vid midten, 3 mm långa; skärmfjäll aflånga, 2,5—3 mm långa, med utböjda spetsar och långt hvithåriga nerver; blomfjäll trubbigt, borst fäst på dess nedre tredjedel; knappar 1,5 mm långa. ⊙ 6—8. Kärrkaffe; i och vid vatten. a. Sk.-Lpm. — Den simmande formen är f. *natans* Wg.; f. *microstáchys* Uechtr.: på torrare mark växande, tätt tufvad, 10—15 cm lång dvärgform, med 1—2 cm långa ax och de flesta bladen hopvikna. Gtl. Hejde (*Ahlfvengren*).

× *geniculátus* × *praténsis* — Rotstock kort med uppstigande, nedtill knäböjda strån; skärmfjäll 3,5—4 mm långa, hopvuxna till $\frac{1}{3}$, långhåriga, kortspetsade; blomfjäll trubbigt (ej tvärhugget). På de svenska exemplaren från Uppsala (*J. P. Gustafsson*) är borstet mycket kort, hvilket tyder på, att i kombinationen ingår antingen *A. fulvus* i stället för *geniculátus* eller *ventricósus* i stället för *praténsis*, antagligen det förra, hvilket närmare undersökningar få afgöra. Under förutsättning, att detta antagande är riktigt, skulle således *geniculátus* × *ventricósus* (*Gustafsson*) vara *fulvus* × *praténsis* f. *subfulvus* och *geniculátus* × *praténsis* vara *fulvus* × *praténsis* f. *subpraténsis*.

5. *A. fulvus* Sm. — Slidor blådagliga; skifvor gröna; snärp 4—5 mm; ax endast 3—5 mm tjockt; skärmfjäll i spetsen hopslutna; småax 2 mm långa, med smalare spets, elliptiska; blomfjäll tvärhugget, med udd; borst öfverallt strävt, fäst vid dess midt; knappar 1 mm långa. ⊙ 6—8. Rostkaffe; i och vid vatten. a. Sk.-Lpm. — Är antagligen en god art; de s. k. öfvergångsformerna, hvilka, så vidt författaren undersökt dem, hafva dåligt frömjöl, äro att anse som × *fulvus* × *geniculátus*.

49. *Phleum* L. Kampe.

Skärmfjäll 2, alldeles fria, deras ryggnerf utlöpande i ett uddlikt borst och blommans mynning därför 2-hornad; blomfjäll trubbigt, utan borst, omfattande det smala, 2-tandade förbladet. För öfrigt som föregående.

- A. Skärmfjäll med sträf köl, för öfrigt glatta 3 Bøhméri.
 B. Skärmfjäll längs nerverna med kamlikt ordnade borst, dessutom sträfva eller småludna:

- I. Skärmfjäll småningom afsmalnande till kort udd . 4 arenarium.
 II. Skärmfjällens spets tvär, plötsligt afsmalnande till udd eller borst:

- a. De öfre stråslidorna ej uppblåsta; skenax 3–14 cm långt eller, då det är 1–3 cm långt, 4–5 mm bredt; udd $\frac{1}{8}$ – $\frac{1}{4}$ af skärmfjällets längd 1 pratense.
 b. Öfversta stråslidan upptill uppblåst; skenax 1–3 cm långt, 10–12 mm bredt; udd af skärmfjällets halfva–hela längd 2 alpinum.

1. *P. pratense* L. — Strån tufvade, styft uppräta, släta 0,4–1 m långa; stråblad talrika, sträfva, ljusgröna, 3–8 mm breda; slidor nästan släta, de öfre bladens snärp intill 5 mm långt, spetsadt; skenax ljusgrönt, dess smågrenar utefter större delen af sin längd sammanvuxna med hufvudaxeln, och skenaxet vid böjning därför sammanhängande cylindriskt; skärmfjäll 3–5 mm långa, hvita med grön, styft hvithårig, rak köl, dubbelt så långa som blomfjäll och förblad; knappar bruna–violetta; blomfäste utan topputskott. 4 6, 7. Timotejkampe; ängar, vägkanter. a. Sk.-Lpm. — var. *nodosum* (L.): strån 15–40 cm, nedtill knöiformigt uppsvällda, uppstigande, mindre styfva; skenax 1–3 cm långt; strand- och klippform.

2. *P. alpinum* L. — Strån 15–30(–45) cm, lösare tufvade, vanligen 3-bladiga; blad mörkare gröna, glatta eller föga sträfva; skärmfjäll vanligen violetta med grön köl, tätt håriga, äfven längs borstet; skenax därför ulligt; för öfrigt som föregående. 4 6, 7. Fjällkampe; ängar i fjälltrakter. a. Lpm.-Vrm. Dir. och Hls. — Öfvergångsformerna till föregående art sammanfatta vi under namnet var. *fallax* Janka, lämnande oafgjordt, om de äro hybridogena eller ej.

3. *P. Bøhméri* Wib. — Löst tufvadt, grågrönt gräs, med uppstigande, släta, 30–45 cm höga strån och korta bladskott; stråblad 3–5 cm × 3–4 mm, sträfva; snärp tvärhugget, 2–3 mm långt; slidor något vidgade, de nedre ofta purpurfärgade; skenax 3–12 cm × 5–7 mm, dess smågrenar föga sammanvuxna med hufvudaxeln och skenaxet därför vid böjning ej sammanhängande, utan liksom flikadt; skärmfjäll 3 mm långa, deras spetsar utstående, lämnande en vid öppning mellan sig; blomfjäll föga kortare än skärmfjället och föga längre än förbladet; knappar ljusgula; blomfäste med topputskott. 4 6, 7. Flénkampe; backar. Hall. Sk.-s. Norrl. — **clausiflorum*: skärmfjällens spetsar långsamt afsmalnande till de uppräta–hopböjda uddarna och ingången till blomman därigenom

trång; strån spensliga, 45–80 cm höga, violetta; skenax glesare, violett mörkgröna; knappar violetta. Sk. Ignaberga, Vg. Korsberga, Ög. Högby.

× *Bœhméri* × *pratense* — Till färg, utseende och växesätt, skärmfjällens längd och axets byggnad fullständigt lik den förra stamarten, men skärmfjällen längs kölen kamhåriga; pollen fullständigt odugligt. Sk. mellan Listarum och Gyllebo.

4. *P. arenarium* L. — Blågrått gräs, utan bladskott; strån 6–25 cm, uppräta, vanligen flera tillsammans; blad 1,5–3(–5) cm × 3–4 mm; slidor uppblåsta; snärp spetsigt, 2–3 mm långt; skenax 1,5–3(–5) cm × 6–8 mm, slutligen gult, cylindriskt–klubblikt; skärmfjäll 3 mm långa, 2–3 gånger så långa som det håriga förbladet. ○ 5–7. Sandkampe; stränder. r. Bh.-Sk. Öl. Gtl.

50. *Phalaris* L. Kanariegräs.

Småax på insidan konkava, 1-blommiga, med 2 par skärmfjäll, det undre paret omslutande småaxet, båtförmigt kölade, med vingkantad köl; blomfjäll äggrundt, spetsigt, hårigt, liksom förbladet broskigt och tätt omslutande frukten.

P. canariensis L. — Strån 40–80 cm; blad glatta, 1 cm breda; slidor uppblåsta; skenax ellipsförmigt, vitt, men grönstrimmigt, 2–3,5 × 1–1,5 cm. ○ 7–9. Kanariegräs; odlade ställen, införd eller förvildad, Sk.-s. Norrl.

51. *Baldingera* Fl. d. Wett. Flen.

Småax på båda sidor konvexa; nedre skärmfjäll som föregående, men kölen ovingad; för öfrigt som föregående.

B. arundinacea (L.) Dum. — Styft, glatt och tufvad, 1–2 m högt strandgräs med 25–30 cm långa och 1–1,5 cm breda, platta, sträfvå, blågröna blad; snärp 5–6 mm, ofta sönderbrustet; vippa 10–15 cm lång, med lutande topp och sträfvå, intill 5 cm långa, parvis ställda grenar; småax ensidigt gytttrade, äggrunda, oftast rödt anlupna; nedre skärmfjäll 3–4,5 mm långa, aflångt lansettlika, tillspetsade; de öfre skärmfjällen hvithåriga, 1 mm långa, mycket kortare än det likaledes håriga blomfjället. 4 7, 8. Rörflen; stränder. a. Sk.-Lpm. — var. *picta* L.: blad hvitrandiga; ofta odlad, sällan vild, t. ex. Vg. Jmt.

52. *Hieróchloa* J. G. Gmel. Myska.

De två nedre skärmfjällen tämligen lika; de två öfre vardera tjänstgörande som blomfjäll till en ♂ med 3 ståndare; öfverst en ♂ med 2 ståndare och nästan fjäderlika märken.

- A. Skottblad platta, dubbelt bredare än strået; vippa utbredd; borst ej utskjutande ur småaxet 1 odoráta.
 B. Skottblad hoprullade, trådlika, af stråets bredd eller smalare; vippa skenaxlik; småax med långt utskjutande borst . 2 alpína.

1. *H. odoráta* (*L.*) *Wg.* — Rotstock krypande, med utlöpare; slidor glatta; strån spridda, 30–60 cm långa; stråblad förkrympta—3 cm; skottblad ofta af stråets längd, 3–6 mm breda, rent gröna, sträfva; snärp 2–4 mm, tillspetsadt; vippa pyramidformig 3–6(–10) × 2–5 cm; dess grenar parvis, slingrade, fina, öfverallt glatta och släta, endast i spetsen med småax; dessa 4–5 mm långa, bruna; yttre skärmfjäll aflångt äggrunda, hinnaktiga, hvitspetsade, öfre skärmfjäll kornigt punkterade, tätt styfhåriga, det öfversta under spetsen med ett kort, rakt, ej utskjutande borst. 4 5–7. Ångsmyska; fuktiga ängar. Sk.-Lpm. (ej Öl. Gtl.). — *f. microstáchya* *Hn.*: småax 2,5–3 mm långa, ljusare bruna; skottblad 6–10 mm breda: *f. firma* *Nyl.*: båda ♂ med kort borst; *f. fragrans* (*Willd.*) *R. & S.*: småax mörkare bruna, 6 mm långa. *H. austrális* *R. & S.*: fordom uppgifven för Ög., har tufvade strån, under småaxen håriga vippgrenar och krökt borst i den öfre ♂.

2. *H. alpína* (*Liljebl.*) *R. & S.* — Strån löst tufvade, 20–30 cm, med utlöpare; vippa 2–3 cm lång, elliptisk; småax 5–7 mm långa, närmade; alla blommorna med borst, de längre 3–4 mm utskjutande. 4 7. Fjällmyska; Torn. Lpm. r.

53. *Anthoxánthum* L. Brodd.

Småax 1-blommiga; nedre skärmfjäll olika, det understa 1-nervigt, hälften så långt som det 3-nerviga, andra; de två öfre med knäböjdt ryggborst; blomfjäll rundadt; märken trådlika.

- A. 4; de båda nedre skärmfjällen spetsade, utan udd . 1 odorátum.
 B. ☉; de båda nedre skärmfjällen skarpspetsade, med udd . 2 aristátum.

1. *A. odorátum* *L.* — Strån nedtill greniga, tufvade, släta, 20–60 cm; blad ofta gleshåriga, 3–6 mm breda, strånas 2,5–5 cm, skottens intill 50 cm långa; skenax aflångt, 2–4(–7) × 0,5–2 cm, glänsande grönt, slutligen gult, dess smågrenar uppråta; det andra skärmfjället 7 mm långt, glatt, med sträfva nerver; de båda öfre skärmfjällen håriga, 3 mm, deras borst 4–5 mm långa; blomfjäll 2 mm; stift och märke tillsammans intill 1 cm långa; frukt 2 mm lång, kaffebrun, innesluten af blomfjället. 4 5, 6. Vårbrodd; ängar. a. Sk.-Lpm. — *f. villósum* *Loisl.*: slidor oftast sträf-

håriga, nedre skärblad håriga; en högvuxen skuggform med slakt strå och förlängdt skenax med utstående grenar är f. majus *Lge.*

2. *A. aristatum* *Boiss.* (*A. Puéili* *Lec.*) — Som förvildad endast 5–20 cm hög; strån äfven upptill greniga, öfre skärmfjäll dubbelt så långa som blomfjället. ☉ 5, 6. Åkerbrodd; inkommen med förfalskad frö af föregående, sedan förvildad, t. ex. *Sk. Hall.* Luktarkare kumarin än föregående.

101 fam. Hydrocharitaceæ. Dybladväxter. (*Kl.* 22, 23).

Fleråriga vattenväxter; foder sambladigt, regelbundet, 3-taligt; krona regelbunden, fribladig och äfvenledes 3-talig; ♂ med 2–4 tretaliga kransar utbildade ståndare och innanför dem vanligen staminodier; ♀ med undersittande, slemfylldt, 1-ofullständigt flerrummigt, flerfröigt, köttigt fröhus, som oregelbundet öppnar sig.

A. Blad rosettställda; fruktämne 6-rummigt; märken 6; ♂ ej lossnande:

I. Blad platta, simmande, rundadt njurlika, helbräddade, fasta 1 *Hydrocharis*.

II. Blad uppräta, taggiga, rännformiga—svärdlika . 2 *Stratiótes*.

B. Blad kransställda, aflånga och tunna; fruktämne 1-rummigt; märken 3; ♂ lossnande 3 *Elódea*.

1. *Hydrocharis* L. Dyblad.

H. morsus ranæ *L.* — Rotstock till vattenytan utsändande 15–30 cm långa, blad- och blombärande grenar; blad bågnerviga, 2–4 cm breda, på 3–10 cm långa skaft, med hinnaktiga stipuler; ♂ långskaftade, 2–3 inom ett 2-bladigt hólster, hvar och en bestående af ett grönt, kortare foder, en hvit, 1,5 cm vid krona samt 12 nedtill förenade ståndare, 9 med, 3 utan knappar; ♀ ensamma, något mindre, långskaftade, hvar och en med 3 staminodier utanför pistillen. 4 7. 8. Dyblad; stillastående vatten. *Sk.-s. Norrl.* (ej *Öl.*)

2. *Stratiótes* L. Dyborre.

S. aloídes *L.* — Rotstock med rotsläende blad- och blombärande utlöpare; blad mörkgröna, 15–30 cm × 6–12 mm, spröda och långspetsade; stängel plattad, småtaggig, 10–20 cm lång, i spetsen med ett tvåklufvet hólster, ur hvilket en skaftad, 2–3 cm vid ♀ framskjuter; dess kronblad hvita, inom dem talrika stamino-

dier, innerst pistillen. 4 7, 8. **Dyborre**; stillastående vatten. Sk.-s. Norrl. (ej Bl. Dal, Öl. Gtl.). — ♂-växten ej hos oss anträffad; dess blommor sitta flera inom hölstret och hafva 12 ståndare samt utomkring dem talrika staminodier.

3. *Elódea* L. C. Rich. Vattenpest.

E. canadensis L. C. Rich. — Stjälk nedsänkt, meterlång, rotslående; blad 3—4 i krans, aflånga, trubbiga, 8—12×3 mm, finsågade; ♀ utskjutande ur sidoställda, rörformiga, hinnaktiga, 2—3 cm långa hölster; kalkpip trådsal, 5—20 cm lång, liknande ett från fruktämnet utgående skaft, i hvars spets de tre brunröda foderbladen och de 3 rödaktigt hvita, 3—4 mm långa kronbladen sitta; innanför dessa 3 staminodier, innerst de 3 märkena. 4 7, 8. **Vattenpest**; i vatten. P. — Införd från Amerika, t. ex. Sk. Alnarp, Vg. Skara och Hjo, Upl. Uppsala; antagligen i flera provinser; ♂-växten ej funnen i Europa; dess hölster är klotformigt, dess blomma har kort pip och 9 ståndare. Hos *Elódea* förekomma äfven ♀.

102 fam. *Butomaceæ*. Blomsäfjevaxter. (Kl. 9).

Kalk kvarsittande, dubbel, färgad (röd), regelbunden, 6-bladig; ståndare 9; i hvarje blomma 6 öfversittande, enrummiga, mångfröiga fröhus, öppnande sig på insidan med en längdspringa. Endast ett släkte.

Bútomus Tourn. Blomsäfja.

B. umbellátus L. — Rotstock krypande; stängel trind, 1—1,5 m; blad trekantiga, styft uppräta, rosettställda; blommor i flock med gröna svepeblad och 8—12 cm långa blomskäft; kalk 2,5—3 cm vid, rosenröd; pistiller svarttröda; fröhus omkring 10 mm långa; stift korta, kvarsittande. 4 7, 8. **Blomsäfja**; vatten. Sk.-Vb. — f. *vallisneriifólia* *Sagorsk.*: blad simmande, ända till 2 m långa.

103 fam. *Alismaceæ*. Svaltingväxter. (Kl. 6, 21).

Foder kvarsittande; krona affallande; ståndare 6 eller talrika; pistiller många; i hvarje blomma talrika enrummiga, enfröiga nötter.

A. Blombotten platt; pistiller kransställda, men hopträngda; ståndare 6; blommor ♀ 1 *Alisma*.

B. Blombotten halfklotformig—pelarlik; pistiller spiralställda:

I. Blommor ♂; ståndare 6 2 *Echinódonus*.

II. Sambyggare; ♂ med talrika ståndare 3 *Sagittária*.

1. *Alisma Rivin.* Svalting.

Stängel uppbärande en klase af kransställda knippen, under hvarje krans svepen; nötter starkt sammantryckta; stift kvarsittande på deras insida. Endast 1 art.

A. plantago L. — Rotstock kort; blad tufvade, skaftade, med slidlik bas, utan eller med blandadt nervig, helbräddad, äggrund —elliptisk—lansettlik skifva; foderblad trubbiga, 3×2 mm; kronblad rundade, 3—5 mm långa, hvita eller ljusröda, vid klon gula; nötter fast hopkilade, snedt omvänt äggrunda, på ryggsidan fårade. 4 7—9. **Kärrsvalting**; vid och i vatten. a. Sk.-Lpm. — Har två underarter: * *Michalétii A. & G.*: intill 70 cm hög; blad äggrunda, vid basen inskurna—afrundade, långskaftade; blomställningens kransar 5—6, dessas grenar upprättstående; kronblad dubbelt så långa som fodret; ståndare dubbelt så långa som fruktämnen; stift upprätt, längre än fruktämnet; nötterna ej inåt hopstötande, hvarför fruktfästets midt är öppen; på grundt, stillastående vatten eller på stränder, som ej öfversvämmas; β *stenophyllum A. & G.*: blad elliptiska—lansettlika, ofta småningom afsmalnande till skaft; på djupare, rinnande vatten eller på öfversvämmade stränder. * *arcuatum (Mich.) A. & G.*: oftast 10—30(—60) cm hög; blad alltid aflångt elliptiska—lansettlika, kortskaftade; blomställning kortare, af endast 2—3 kransar, dessas grenar vågrätt utstående eller tillbakaböjda; kronblad 1½ gånger så långa som fodret; ståndare af fruktämnenas längd; stift böjdt i en hake utåt, kortare än fruktämnet; nötterna inåt sammanstötande och därigenom täckande fruktfästets midt. Landformen ej sedd från Sverige; endast f. *angustissimum A. & G.*: alla blad flytande, utan utbildade skifvor. Upl. Sigtuna, (*M. Floderus.*)

2. *Echinódorus Rich.* Flocksvalting (ofta hänförd till *Alisma*).

Stängel uppbärande endast 1 (eller 2) kransar; blomställningen i förra fallet flocklik; nötter föga sammantryckta; stift kvarsittande i deras topp. Endast 1 art.

E. ranunculoïdes (L.) Engelm. — Stängel 10—25 cm; bladskifvor lansettlika, 3—9 cm × 6—9 cm; flock af (2—)6—9 långa (3—6 cm) strålar; foderblad 3 mm, kronblad 6—8 mm långa; nötter 4—5-ribbiga, utspärrade, 1 mm långa, samlade till ett klotrundt hufvud. 4 7, 8. **Flocksvalting**; öfversvämmade stränder, torfmossar. r. Sk. Hall. Sm. Öl. Gtl. — f. *repens Cav. ic.*; stängel nedliggande, med 2—3 rotsläande kransfästen. Sk. Mölle; f. *zosterifolius Fr.*: vattenform utan tydligt utbildade skifvor. Gtl.

3. *Sagittaria* L. Skäkta.

Stängel uppbärande en klase af 3-blommiga kransar, de öfre bildade af ♂, de nedre af ♀; frukter hoptryckta, vingkantade. Endast 1 art.

S. sagittifolia L. — Stängel 0,3—1 m; blad rosettställda, de fullt utbildade med pillik, 6—12 cm lång skifva, de öfriga jämnbredda, utan gräns mellan skaft och skifva; klase 10—15 cm lång; blommor 15—25 mm vida, kronblad hvita, med ljusröd klo, minst dubbelt så långa som foderbladen; öfvervintrande med knölförmiga vinterknoppar. 4 7, 8. **Bladskäkta**; i vatten. a. Sk.-Lpm. — f. *vallisneriifolia* Coss. & Germ.: alla blad flytande, mycket långa, utan skifva; i djupare, rinnande vatten. Mellan denna och huvudformen finnas otaliga öfvergångsformer; en sådan är f. *tenúior* Wg.

104 fam. *Juncaginaceæ*. Sältingväxter. (Kl. 6).

Blommor ♂, med grön kalk i två tretaliga kransar, 6 ståndare och 3—6 pistiller; blad trådlika.

A. Stjälk med skiftevis ställda blad; småfrukter uppblåsta, utspärrade, endast vid basen förenade 1 *Scheuchzeria*.

B. Stängel; blad rosettställda; småfrukter uppräta, ej uppblåsta, utefter hela sin längd förenade 2 *Triglochin*.

1. *Scheuchzeria* L. Kall.

S. palustris L. — Rotstock krypande, fjällig; stjälk 10—25 cm; blad nedtill slidlika, för öfrigt rännformiga—halftrinda, köttiga, 10—15 cm; blommor 4—6, i toppställd klase; kalkblad grön-gula, äggrundt lansettlika, 2 mm långa, alla slutligen nedböjda, kvarsittande till fruktmognaden; ståndarsträngar förlängda, fästa vid knappens bas; pistiller 3—6, deras märken vårtklädda, utan stift, sidoställda; småfrukter gulgröna, snedt äggrunda, 6—7 mm långa. 4 6. **Kärrkall**; djupa kärr, i de nordliga skogstrakterna. a. Lpm.-Sk. (ej Gtl.).

2. *Triglochin* L. Sälting.

Kalkblad kvarsittande; strängar mycket korta, fästa vid knappens midt; pistiller 3—6, utan stift, deras märken toppställda, fjäderlika; blommor små, grönaktiga, i lång, axlik klase.

- A. Fruktskaft snedt utstående; märken 6; klyffrukt äggformig, bestående af 6 småfrukter; dessas bas tvär och trubbig 1 *maritimum*.
 B. Endast 3 märken utbildade; fruktskaft uppräta, tilltryckta; klyffrukt smalt klubblig, bestående af 3 småfrukter; dessas bas långt och fint tillspetsad 2 *palústre*.

1. *T. maritimum* L. — Rotblad talrika, köttiga, 15—30 cm × 2—3 mm, halvtrinda; stänglar trinda, 30—45 cm; klase tät, i början 3—6, slutligen 15—18 cm lång, oftast utan toppblomma; kalkblad gröna, i kanten hvita, i spetsen rödaktiga; klyffrukt 6-kantig, 4—6 × 2 mm. ♀ 6, 7. *Strandsälting*; hafsstränder. a. Bh.-Sk.-Vb.; insjöstränder r. t. ex. Mälaren.

2. *T. palústre* L. — Spädare och spensligare; blad trådsmla; klase glesare; kalkblad gulgröna—rödbruna eller gröna med rödbrun spets; klyffrukt 3-kantig, 6—8 × 1 mm; småfrukternas bas slutligen hullinglikt utstående från fruktfästet. ♀ 6, 7. *Kärresälting*; stränder, kärrängar. a. Sk.-Lpm.

105 fam. *Najadaceæ*. Najasväxter. (*Kl. 21 el. 22*).

Nedsänkta vattenväxter med taggiga, skenbart motsatta eller kransställda blad och blommor i bladvecken; ♂ bildad af en stor terminal ståndarknapp inom ett dubbelt hölje, ♀ af ett fröämne inom ett enkelt hölje; frö utan fruktvägg, nötliskt. Endast 1 släkte.

1. *Najas* L. *Najas*.

- A. Bladslidor helbräddade; skifvor groftaggiga och djupt tandade; tvåbyggare 1 *marina*.
 B. Bladslidor härlikt tandade; skifvor tät och fint taggiga; sambyggare 2 *fléxillis*.

1. *N. marina* L. — Stjälk 9—60 cm, grenig; blad nervlösa, spetsade, 1,5—6 cm × 1—2 mm, blekgröna; blommor ensamma, sällan 2—3; ♂ med fyrrummig knapp, som öppnar sig med 4 flikar; ♀:s hölje 2—4-tandadt, länge kvarsittande; frö 4 × 1,5 mm, spolformigt, blekgult. ☉ 7—9. *Hafsnejas*; Östersjön i grunda vikar. r. Sk.-Hls.

2. *N. fléxillis* (*Willd.*) R. & S. — Af arten synes numera hos oss endast förekomma f. *microcarpa* Hj. *Nilss.*: stjälk 3—42 cm; blad 1-nerviga, 1—3 cm × 1 mm, brungröna; blommor ofta

flera tillhopa; ♂ med 1-rummig ståndarknapp, öppnande sig i spetsen; ♀:s hölje 4—5-tandadt; frö 2,5—3×0,5—1 mm, glänsande. ☉ 7—9. Insjönajas; insjöar. r. Sk. Ringsjön; (hufvudarten fordom i Mälaren).

106 fam. Potamogetonaceæ. Nateväxter. (Kl. 4, 21, 1°).

Vattenväxter med strödda, stundom motsatta eller kranställda, vanligen smala och hinnaktiga blad under vattnet (= sänkblad) och någon gång med mer eller mindre tjocka flytblad; blommor ♂ eller sambyggare; hylle saknas, men är stundom ersatt med ett bihang, nedan benämndt »kalk», å ståndarknapparna; ståndare 4, 2 eller 1; pistiller normalt 4, ofta 1; i förra fallet utbildas 4, i senare 1 stenfrukt.

A. Blommor ♂:

- I. Ståndare 4, med kalk; frukt oskaftad 1 Potamogéton.
- II. Ståndare 2, utan kalk; frukter i flock, vanligen 4, flocken skaftad 2 Rùppia.

B. Sambyggare:

- I. Blommor i bladvecken 3 Zanniehéllia.
- II. Blommor i 2-radigt ax på plattadt blomfäste inom ett af bladslidan bildadt hölsterlikt veck 4 Zostéra.

1. Potamogéton Tourn. Nate.

Af Komminister O. Hagström.

Blommor i mer eller mindre tätt, flerblommigt ax, ♂; ståndare 4, med hylleliknande, skaftade bihang (»kalk») på de 2-rummiga knapparnas utsida; frömjöl af vanlig form; pistiller 4; stift kort; märke vårtigt; frukt sned, från sidorna hoptryckt, oskaftad. — Genom groddknoppbildning antingen å den i jorden krypande jordstammen eller å de bladbärande skotten kunna alla arterna (möjligen med undantag af densus) sägas vara fleråriga.

A. Stjälkens tvärsnitt vid midten af ett stamled rundt eller från en sida svagt tillplattadt:

I. Blad med slida och snärp:

a. Blad trubbiga, utan udd:

1. Stjälkbladens slida, som är särdeles kraftigt utvecklad, omfattande basen af vanligen 3 grenar; storväxt, $\frac{1}{2}$ m eller mer 1 vaginátus.

2. Bladslidorna omfattande vanligen endast en gren; småväxt; rikligt fruktificerande 2 fliförmis.
- b. Blad spetsiga eller trubbiga, med udd 3 pectinátus.
- c. Nedersta blad trubbiga, de öfversta mer eller mindre spetsiga; alltid utan frukt \times fliförmis \times pectinátus.
- II. Blad utan slida, endast med slidformigt snärp:
- a. Sänkblad smalt jämbreda, helbräddade:
1. Alla sänkblad borstlika; snärp vanligen hvitbruna 4 natans.
2. Åtminstone en del, ofta alla sänkblad med smal skifva å ömse sidor om medelnerven:
- * Snärp fasta, hvitgröna, \times gramíneus \times natans.
- ** Snärp tunna, ljusbruna \times alpínus \times natans.
- b. Sänkblad smalt eller stundom bredt lansettlika, deras bas afsmalnande—oval:
1. Blad fintandade (flytbladen undantagna):
- * Blad oskaftade, utom de öfversta (flytbladen):
- † Sänkblad smala, vanligast mindre än 1 cm breda, deras bas alltid lansettlik 5 gramíneus.
- †† Bladens bredd vanligen öfver 1 cm; bladbasen oval—ovalt lansettlik \times lucens \times perfoliátus.
- ** Blad skaftade, ofta dock mycket kort, 2—3 mm:
- † Öfversta blad med skaft af ungefär samma längd som spetsen; blad vanligen öfver 2 cm breda 6 lucens.
- †† Skaft å stjälkbladen ofta blott 2—3 mm; öfversta bladen med längre skaft än spets; blad oftast smalt lansettlika, 1—1,5—2 cm breda \times gramíneus \times lucens.
2. Sänkbladens kant slät (eller stundom, hos \times alpínus \times gramíneus, med rudimentära tänder):
- * Sänkblad oskaftade:
- † Sänkblad spetsiga \times alpínus \times gramíneus.
- †† Sänkblad trubbiga 7 alpínus.
- ** Sänkblad skaftade:
- † Bladskäft oftast längre än skifvan 8 polygonifólius.
- †† Skaft af samma längd som eller kortare än den korta skifvan; lågväxt 9 colorátus.
- ††† Skaft kortare än den smalt och långt nedlöpande skifvan; störväxt, 30 cm eller mer:
- § Blad 15—30 cm långa eller mer; ax omkring 3 cm långt; ofta meterhög \times lucens \times natans.
- §§ Blad omkring 10 cm långa; ax små, 1 cm långa \times gramíneus \times polygonifólius.
- c. Sänkbladens bas äggrund—hjärtlik:

1. Sänkblad tandade:

* Blad motsatta 10 *densus*.

** Blad strödda:

† Snärp små, hvita och hinnaktiga, mycket snart försvinnande och endast hos de yngsta bladen förefintliga; blad alltid hjärtlika 11 *perfoliátus*.

†† Snärp längre än 5 mm, varaktigare, färgade:

§ Bladspetsar med väl utvecklad udd; snärp, i synnerhet å bladen närmast under toppaxet, vanligen långa, öfver 3 cm; stjälkens kortkala bast i 3 kretsar:

□ Blad breda, 2—3—4 cm, de öfversta oskaftade (eller med basen kort afsmalnande, skaftlik) \times *lucens* \times *perfoliátus*.

□□ Blad smalare, 1,5—2 cm, de öfversta med korta, breda skaft \times (*gramíneus* \times *lucens*) \times *perfoliátus*.

§§ Bladspetsen med mycket kort (stundom föga märklig) udd; snärp vanligen omkring 1,5—2 cm långa; bladens bas vanligen äggrund, ofta halft omfattande—hjärtlilik, sällan ovalt lansettlik; stjälkens baststrängar aldrig i mer än 2 kretsar \times *gramíneus* \times *perfoliátus*.

2. Bladkant slät:

* Bladbas hjärtlik, spets huflik 12 *prælóngus*.

** Bladbas äggruud (äggrundt

oval) *alpinus* f. *purpurascens*.

B. Stjälkens tvärsnitt från 2 sidor mer eller mindre hoptryckt:

I. Blad tandade, vågiga 13 *crispus*.

II. Blad otandade, släta, gräslika:

a. Blad med 2 något kraftigare och därejämte många fina sidonerver:

1. Stjälk smalt vingkantad; axskaft öfver 1 cm långt; ofta med förkrympta blomdelar 14 *zosterifóllus*.

2. Stjälk mycket tunn, men ej vingkantad; axskaft 0,5—1 cm långt; vanligen, med frukt 15 *acutifóllus*.

b. Bladen med endast 1—2 nerver på hvar sida om midtnerven:

1. Alla nerver kraftiga, på undre sidan af bladet upphöjda; blad ljusst—mörkt gröna, med väl utvecklade, hvassa spetsar:

* Blad med 2 par sidonerver (alltså 5-nerviga), kantnerv slutligen ett stycke från bladets spets sammanlöpande med den inre 16 *mucronátus*.

** Sidonerv endast en (om någon gång flera, förena de sig ej med hvarandra):

† Blad ljusare, lifligt gröna; frukt liten, 2×1 mm:

- § Blad tämligen kort tillspetsade; groddknoppar små 17 *panormitanus*.
- §§ Blad jämnt, långt spetsiga; groddknoppar stora, ofta förhanden 18 *rutilus*.
- †† Blad mörkgröna, mycket smala, styfva; frukt plattad, stor, 3 × 2 mm, med alltid knölig rygg 19 *trichoïdes*.
2. Blad med svaga, föga skönjbara sidonerver, äfven medelnerven föga upphöjd, ofta brungröna, vanligen trubbiga med udd:
- * Blad 2—3 mm breda; groddknoppar stora, med öfver snärpslidorna nående blad; frukt stor, 3,5 × 1,75(2) mm 20 *obtusifolius*.
 - ** Blad 1—1,5 mm breda; groddknoppar små, med snärpen öfvernående bladen; frukt liten, högst 2,5—1,5 mm 21 *pusillus*.

1. *P. vaginatus Turcz.* — Stjälk meterhög, stamled nedtill korta, vid midten 10—15(—20) cm, så åter aftagande i längd. Förgreningen så anordnad, att hvarje bladslida i synnerhet å hufvudskottet omfattar basen af 3 (2—4) grenar, en af 1:a och de öfriga af 2:a ordningen, utgående från lågbladen vid primärgrenens bas; nedre bladslidor kraftiga, vidgade, 3—4 cm långa, deras snärp fullständigt afruttnade; skifvorna hos alla stjälkbladen ungefär liklånga, korta, 1—5 cm, hos grenbladen, i synnerhet upptill, dubbelt så långa eller mer; alla blad brungröna, trubbiga, bredden 3—1 mm, de smalaste grenbladen 0,5 mm; axskäftet omkring 5—6 cm; axet vid fruktmognaden 4—6 cm långt, af omkring 8 liklånga ledstycken; frömjöl ovalt, storkornigt; pistill med kort stift, vågrätt utbreddt, lågt, rundadt och grofpapillöst märke, täckande stiftets hela öfre yta; frukt medelstor, 2,75 × 2 mm, trindryggad, med kullriga sidor. 7, 8. *Slidnate*. I Bottniska viken. Vb.-Sthm. — Groddknoppar bildade på jordstammen af 2(—3) skottgenerationer i knoppstadium så, att den första generationens 3:e och 4:e stamled betydligt svälla ut till oval form och den andra generationens 1—4 stamled likaså, hvarjämte en sammanväxning delvis äger rum af den första generationens 3:e led med den andras 1:a led. Det hela 4—5 cm i längd.

2. *P. fliliformis Pers.* — Stjälk 10—40 cm hög med de 2—3 öfversta stamleden vanligen längst. Hvarje bladslida omfattar endast en gren med ungefär liklånga, korta stamled. De längsta grenarna utgå från stjälkens bas och nå ungefär i jämnhöjd med dess öfversta stamled. Bladslidor 5—15 mm, smala, tunna med

hinnaktigt, snart borttruttande, rundtrubbigt snärp af halfva slidans längd; skifvor smala ($\frac{1}{4}$ — $\frac{1}{2}$ mm), tilltagande i längd nedifrån (5 cm) uppåt (10 cm eller mer), trubbiga, gröna; axskäft omkring 9—10 cm; ax i 3—4(—5) kransar, vid fruktmognaden 3—7 cm långt; frömjöl ovalt, medelstort; pistill som hos föregående; frukt liten, $2 \times 1,5$ mm, trindryggad med kullriga sidor; groddknoppar som föregående, men blott $\frac{1}{3}$ så stora. 6—8. Kustnate; Östersjöns kust. Sk.-Vb. inuti landet i sjöar på kalkgrund till Lpm. — f. *fasciculatus* *Wolfg.*: mycket lågväxt, med knappt öfver bladen nående ax; blad smala; f. *luxuriósus* *Hagstr.*: omkring 30 cm hög; blad långa, smala ($\frac{1}{2}$ mm), betydligt öfvernående axen. Stockholm; f. *rivicolus* *Hagstr.*: stjälk vanligen utdragen; blad tämligen breda ($\frac{2}{3}$ mm eller något mer); ax knappt eller föga öfvernående; i bäckar; f. *alpinus* *Blytt*: stjälk 40—50 cm; blad fullt 1 mm breda, långa; slidor 20—25 mm; ax knappt öfvernående; frukten (ej sedd af förf.) skall vara »medelstor». N. Sverige.

× *filiformis* × *pectinatus* — I habitus vanligen mest lik *P. filiformis*. I synnerhet de öfversta bladen och grenbladen tämligen spetsiga (ungefär som hos *P. pectin.*); stift och märke intermediärt. Aldrig fruktificerande. Svår att bestämma utan undersökning af stjälkens bastelement, som äro 2 (3). Här och där bland stamarterna.

3. *P. pectinatus* *L.* — Stjälk $\frac{1}{2}$ —1 m eller mer, nedtill med korta stamled, därefter längre (5—10 cm) och ungefär liklånga ända till högbladen. Hvarje bladslida i regeln omfattande basen af 2 grenar, som äro längst nedtill och ofta nå vattenytan med ax, därefter korta, sterila, högre upp åter längre, ofta axbärande; bladslidor omkring 20 mm långa, med tydlig, vit hinnkant och med snärp, vanligen något kortare än halfva slidans längd, trubbigt, snart till större delen borttruttande; skifvor vid stjälkens bas bredare (1 — $1\frac{1}{2}$ mm) än upptill ($\frac{1}{2}$ — $\frac{1}{4}$ mm), i det närmaste liklånga (3—6 cm) ända upp till axet, alltid med hvass spets eller udd, brungröna; axskäft vanligen omkring 10 cm långt; ax af 4—5 kransar, den nedersta långt skild från de öfriga, vid fruktmognaden 3—6 cm långt; frömjöl ovalt, storkornigt; pistill med tydligare, plattadt stift, dess öfre yta vidgad, sned, ej helt betäckt af det platta, runda, grofvårtiga märket; frukt stor, $3,5$ — $4,5 \times 2,5$ — 3 mm med okölad rygg och något plattade sidor. 6—8. Borstnate. Längs kusten. Bh.-Sk.-Vb., äfven inuti landet i sjöar på kalkgrund. — Groddknoppar på jordstammen af 3—flera skottgenerationer i knoppstadium, så bildade, att den första generationens 3:e och 4:e led uppsvälla till bred, oval form med ymnig upplagsnäring af stärkelse, likaså den andra generationens 3:e och 4:e led, men däremot icke det 1:a och 2:a, såsom hos föregående 2 arter. Hela knoppsystemet ungefär 6—7 cm långt. — f. *longipedunculatus* *Tiss.*: axskäft 25—50 cm, axets nedersta krans 3—5 cm

aflågsnad från de öfriga, eljes som hufvudformen; å djupare vatten; f. *zosteráceus* Fr.: till habitus mest lik hufvudformen och f. *longipedunculatus*; blad breda omkring 2 mm, 3—5-nerviga, här och där å djupt vatten; f. *dichótomus* Wallr.: stjälk spårrigt grenig, blad styfvare än hos öfriga former; f. *laxus* Tis.: stjälk och blad ytterst fina, stamled ofta utdragna, de öfversta dock, liksom axskafvet, vanligen förkortade. Stockholm, Rörsundsvik (*G. Tiselius* och *O. Hagström* 1897); f. *pinguis* Tis.: till habitus mest lik *P. vagin.*; blad breda, från 2—3 mm (nedtill)—1 mm (upptill), vanligen öfvernående axet, flerstädes vid bäckars utlopp i salt vatten; f. *scopárius* Wallr.: stjälk med upptill starkt förkortade stamled och rik, kvastliknande grenbildning; axskafv vanligen korta, föga öfvernående bladen; å grundare vatten.

4. *P. natans* L. — Stjälk $\frac{1}{2}$ —2 m hög, nedtill grof (2—3 mm) med korta, därpå afsmalnande med utdragna stamled, upptill åter något tilltjocknande med kortare led, utefter hela sin längd med korta sterila grenar; stjälken ofta förlängd med en axbärande gren (af 1:a ordningen); sänkblad skaftlika, långa, med trubbiga spetsar; flytblad 9—10 × 4—5 cm, på axbärande individ alltid förhanden, deras skaft af skifvans längd; dennas bas äggrundt hjärtlik, spets afrundad med trubbig udd; snärp långa (10 cm eller mer) med låga, ovingade, genom de breda hinnkanterna tämligen ljusa dubbelåsar; axskafv knappt 10 cm; ax tätblommigt, vid fruktmognaden 4—6 cm; frömjölskorn sferiska, små; pistill med aflångt märke, hvars utåtvända, bredare spets är fri från det upptill tjockare stiftet; papiller hos denna och alla följande arter finare än hos föregående; frukt stor ($4\frac{1}{2}$ — $2\frac{1}{2}$ mm) trindryggad. 6—8. **Gäddnate. a. Sk.-Lpm.** (Jordstammens yngre delar öfvervintra med sina skott utan att sätta särskilda groddknoppar). — f. *fluviátilis* Fr.: flytblad långskaftade, deras skifva utdragen; i strömmar; f. *rotundifólius* Bréb.: de öfversta flytbladen bredare och kortare.

5. *P. gramineus* L. — Stjälk kortare, eljes som föregående, på sin nedre hälft med långa, stundom axbärande grenar, upptill med 2—3 (1—4) axbärande grenar af första till 4:e ordningen, som med vanligen korta stamled växa öfver primärxet; sänkblad oskaftade, smalt lansettlika (50—60 × 4—6 mm); flytblad, som i djupare eller rinnande vatten ofta saknas, skaftade med äggrund—oval—hjärtlik skifva, 6 × $2\frac{1}{2}$ cm; snärp 2— $2\frac{1}{2}$ cm, med tydliga, vanligen ovingade (utom stundom de öfversta) åsar; axskafv förtjockadt, 5—7 cm långt; ax 3—4 cm, som föregående; frömjölskorn ovala, små; pistill mindre, eljes som föregående; frukt liten, $2\frac{1}{2}$ × 2 mm, trindryggad. 7, 8. **Gråsnate. a. Sk.-Lpm.** — Groddknoppar bildade af jordstammens 2—3 sista generationer i knoppstadium så, att första generationens 2:a led (aldrig 3:e och 4:e) jämte andra generationens

1:a och 2:a led förkortas och tilltjockna; det hela omkring 6 cm långt. — v. longipedunculátus *Mérat*: stamleden under primärxaxet (ofta tillika axskaf-tet) utdragna, 10—20 cm; var. nigréscens *Fr.*: sänkblad 60—70×8—11 mm, mörkgröna (vid pressning svartnande); flytblad vanliga; hit hör f. flúctuans *Tis.*: stjälk utdragen, äfven dess öfversta stamled långa. Den i mell. och södra Sverige vanliga bäck- och flodformen, var. fluviális *Fr.*, har stjälk långsträckt med långa led; sänkblad 7—11 cm långa, än smala, (4—5 mm: f. angustifólius *Tis.*), än bredare (7—10 mm: f. Wolfgángii *Kühlm.*), än 10—15 mm: f. septentrionalis *Tis.*; utbildade flytblad saknas vanligen. Norrlands älfvar.

× *gramíneus* × *lucens* — I förgreningsförhållandena närmande sig än *P. lucens*, än *P. gramineus*; stjälkblad i allmänhet mycket kort skaftade, de öf-versta dock längre och alltid längre än bladets tillspetsade del; snärp 25 mm eller merendels med tydligare åsar än *P. gramineus*; flytbladen utbildas stundom å grundare vatten (f. *coriáceus Nolte.*); frukt hos en del former aldrig funnen, hos andra tämligen rikligt förekommande och då intermediär, 3—3,5×2,3—2,5 mm; 2 formkretsar kunna uppställas: α *elongátus (Rchb.)*: stjälkens öfre led utdragna (10 cm eller mer), vanligen också axskaf-ten (20—30 cm); f. *splendidíssimus Tis.*: stjälkblad vanligen omkring 1 $\frac{1}{2}$ cm breda och f. *longipetiólátus Tis.*: de öfre stundom långt skaftade; β *vállidus (Fieb.)*: öfre stamled kortare (1—6 cm); stjälkblad stundom mycket breda (2 $\frac{1}{2}$ —3 cm) och tämligen långt skaftade med snärp som *P. lucens*, (f. *lucéntifórmis Hagstr.* Srm. Mäskaren: *O. Hagström*, Mälaren: *K. Almgren*), eller breda, omkring 2 $\frac{1}{2}$ cm, kortare skaftade och med svagare, *gramineus*-artade snärp, (f. *lucéscens Tis.*); den vanligaste, hithörande formen har stjälk-bladen 1—2 cm breda: f. *commúnis Hagstr.*

× (*gramíneus* × *lucens*) × *perfoliátus* — Vanligen högväxt; stjälkblad påminnande om dem hos *gramineus* × *perfoliatus* eller *lucens* × *perfoliatus*, med något hjärtligt rundad bas; snärp likväl alltid längre än hos *P. gramineus*, och bladspetsarna längre än hos × *gramineus* × *perfoliatus*; de öfre bladen bredt skaftade och med spridda klyföppningar (hvilket aldrig förefinnes hvarken hos *P. lucens* eller hos *P. perfoliatus*); fruktificerar ytterst sällan och har då endast 1—2 medelstora frukter i axet. (Veterligen funnen på endast 2 lokaler, Srm. Vårdinge, *A. Torssander*; Upl. Holmboda *S. Almqvist* och *G. Tiselius*.)

× *gramíneus* × *natans* — Stjälkblad mjukare än hos *P. natans*, mycket långa (ända till $\frac{1}{2}$ m) med mycket smal, stundom felande skifva; flytblad ofta talrika (stundom alldeles felande), tunnare än hos *P. natans*, spets afrundad med trubbig udd, bas nedlöpande—hjärtlik; snärp grönaktiga (mer färgade än hos *P. natans*, men kortare), åsar låga; axskaft vanligen märkbart förtjockadt. De norrländska formerna, som äro att betrakta som × *gramineus* v. *fluviális* × *natans*, låta sig hänföra till α *sparganifólius Læst.*: sänkblad typiskt mycket långa, trubbiga, försedda med smal (5 mm) skifva; flytblad smala. De sydsvenska formerna höra i allmänhet till β *Tiselíi (Richter)*: flytblad väl utvecklade, kortare och spetsigare; sänkblad med tydlig eller otydlig skifva; funna i Mälaren, Drottningholm, *O. Hagström* och *B. Lagervall*. Sm. Sk.

× *gramíneus* × *perfoliátus* — Förenar båda stamarternas karaktärer på det mest mångskiftande sätt. En af de allmännaste hybriderna inom släktet,

förekommer den i vårt land säkerligen i öfver hundra, hvarandra mer eller mindre olika korsningar. Gemensamma kännetecken för nästan alla äro: de mer eller mindre afrundade baserna å stjälk- och grenbladen, de öfre bladens ofta breda skaft, de föga varaktiga, $\frac{1}{2}$ –2 cm långa snärpen samt de vanligen ganska märkbart förtjockade axskaften; stift och märken variera däremot från typisk gramíneus till typisk perfoliátus, men äro ofta förkrympta: frömjölet oftast odugligt, stundom till större procent dugligt och då vanligen blandadt af korn liknande *P. gramíni* och *P. perfoliáti*. Hit hör äfven *P. Lundii Richter*. — Efter formen på bladbasen hos bladen vid primäraxet kunna lämpligen 3 serier urskiljas: α subgramíneus *Hagstr.*: bas lansettlik med tydligt ($\frac{3}{4}$ –2 cm) skaft; hit hör exempelvis f. *innominátus Tis.*; β subperfoliátus *Hagstr.*: bas hjärtligt ägggrund, utan skaft; hit höra flertalet former, exempelvis f. *prælongifolius Tis.*, f. *fyrisénsis Tis.*, f. *mälárensís Tis.*, f. *marítimus Tis.*; γ intermédius *Hagstr.*: bas åtminstone hos några blad lansettlik (—otydligt kortskaftad); hit räknas f. *intermédius Tis.*, f. *merloénsis Tis.*, f. *speciósus Tis.* etc..

⌋ { *gramíneus* × *polygonifóllus* — Stjälk 40 cm hög; stamled omkring 5 cm långa; sänkblad 10–11 cm × 8–10 mm, alla tunna, utan tänder, de nedre med skaftlik bas, de öfre på 1–3 cm långa skaft; flytblad lansettlika, på skaft af skifvans längd; blad vid toppaxet 60–70 × 16–17 mm; snärp tunna, förgängliga, 2–3 cm; ax litet (9–11 mm); skaft 4–7 cm, något förtjockadt; frömjöl odugligt; pistillens stift och märke = *P. polygonifólius*. (Endast en lokal känd: Sm. Strömsrum, *H. Rappe* och *H. Tiselius* 1896: f. *lancoatifólius Tis.*).

6. *P. lucéns L.* — Stjälk såsom *P. natans*; stjälkblad med stor, utdraget lansettlik (vanligen 15 × 4 cm) skifva (f. *longifólius Gay*: skifva 25 × 3,5 cm); grenblad något mindre, alla skaftade (4 mm eller mer), hvasst tillspetsade (med längre spetsar än *P. gramíneus*); de öfversta bladen ofta längre skaftade, med ungefär lika lång spets som skaft (stundom saknas skifva helt och hållet); stjälkbladens snärp långa (omkring 8 cm), med höga, vingade dubbelåsar (vid basen af snärpet ungefär 4 gånger så höga som snärpets egen tjocklek), grönbruna; flytblad saknas alltid; axskaft omkring 10 cm, förtjockadt; ax vid fruktmognaden 5–7 cm, eljes som *P. natans*; frömjöl såsom *P. gramíneus*; pistill med stift och märke som hos föregående, det senare vigglikt—ovalt, större och med bredare spets; frukt stor, 4–4,5 × 3–3,25 mm, med svag, knappt märkbar köl. 7–8. **Glansnate.** Sk.-Jmt. — (Grodsknoppar såsom hos *P. gramíneus*, men med tjockare och jämförelsevis mer förkortade led). f. *ovalifólius M. & K.*: stjälkblad 10 × 4,5–5 cm; grundvattenform; f. *acuminátus Schum.*: stjälkblad (ofta äfven grenblad) långt tillspetsade, stundom med blott medelnerv, utan skifva; f. *excélsus Hagstr.*: de öfversta stamleden (15–25 cm) jämte axskaftet (30 cm) förlängda; sällsynt. Srm. Uttran, *O. Hagström* 1897; f. *macrophyllus Wolfg.*: både stjälkblad

och grenblad småla (resp. 2 och $1\frac{1}{2}$ cm), långt utdragna. (Torde i sin typiska form ej finnas i Sverige).

× *lucens* × *natans* — Stjälk såsom stamarterna; stjälekblad ofta mycket långa (20—50 cm), smala, de vid toppaxet med kortare, bredare skifva (ända till 13×5 cm), tämligen jämnt afsmalnande spets (× *gramin.* × *natans* är mer trubbig) och aldrig hjärtlik bas; snärp långa, 7—15 cm, bruna, med ganska höga dubbelåsar, tämligen varaktiga; axskäft vanligen något förtjockadt; aldrig fruktificerande. s. Smål.

× *lucens* × *perfoliatus* — Stjälk i afseende på förgreningen intermediär; blad oskaftade; stjälekblad stora, vanligen $10-15 \times 3-6$ cm; bas vanligen oval (ovalt lansettlik—ägggrundt hjärtlik, någon gång hos de allra öfversta bredt skaftlik), med tydlig, skarp tillspetsning; snärp $2\frac{1}{2}-6$ cm, föga varaktiga; deras åsar oftast tydliga; axskäft vanligen märkbart förtjockadt; aldrig sättande frukt. Srm. Upl. — Två formserier kunna uppställas: α *salicifolius* (*Wolfg.*): blad utdragna och smala (15×2 cm); hit hör *P. upsaliensis* *Tis.*; flodform; β *decipiens* (*Nolte*): blad i regel 10×3 cm.

7. *P. alpinus* *Balbis* — Stjälk $\frac{1}{2}$ m eller mer, ungefär jämntjock, ända till primäraxet ogrenad (endast med outvecklade knoppar i bladvecken), därefter fortsättande i 1—4 grenar (af 1:a—4:e ordningen); stamled ungefär liklånga, korta (1—4 cm); blad först mörkgröna, äldre vanligen rödbruna, $12-13 \times 2$ cm; bas lansettlik(—ovalt lansettlik); spets trubbig; snärp hinnaktiga, förgängliga, rundtrubbiga, 2—4 cm; flytblad längre eller kortare skaftade, med lansettlik skifva, vanligen rödbruna; axskäft 6—10 cm; ax vid fruktmognaden 3 cm; frömjöl ungefär = *P. natans*; pistill med tydligt afsmalnande, tunt stift och långsträckt, utefter $\frac{1}{2}$ af sin längd fritt märke; frukt plattad, kölad, medelstor ($3,5 \times 2,5$ mm).

7—8. Rostnate. a. Sk.-Lpm. (Oroddknoppar ytterst på jordstammen, bildade af ett enda skott (från och med 3:e leden) utan förtjockning, men med tjocka fjäll). — f. *purpurascens* (*Seidl.*): blad $12-13 \times 3$ cm; bas oval—ägggrund; f. *angustifolius* *Tausch.*: smalbladig, $12-13 \times 1$ cm, öfversta stamled ofta utdragna (f. *gracilior* *Tis.*), ofta utan flytblad (f. *obscurus* (*DC.*)); mest i nordliga trakter; f. *brevifolius* *Tis.*: sänkleblad $5-10 \times 1-2$ cm.

× *alpinus* × *gramineus* — Stjälk med korta, sterila grenar och utdragna stamled; stjälekblad $12-13$ cm × $7-8$ mm, med något bredt lansettlik bas och tydlig tillspetsning, alldeles helbräddade (eller med endast mikroskopiska, rudimentära tänder), färg brunaktigt gulgrön; flytblad saknas vanligen; axskäft något förtjockadt; ax 1—2 cm; stift smala; frukt ej sedd. (Då denna hybrid endast förekommer i norra Sv. och Norge, är den att anse som en korsning mellan *alpinus* f. *angustifolius* × *gramineus* f. *fluviális*).

× *alpinus* × *natans* — I habitus mycket lik × *gramineus* × *natans* och ytterst svår att skilja därifrån. Den har dock alltid ljusare, i gult dragande färg, med bruna, tunna snärp, alldeles i saknad af åsar; flytblad talrika, smala, trubbiga, med afsmalnande bas; säkrast skiljes den mikroskopiskt på det reducerade bastet i stjälkens tvärsnitt. Vrm. Klarälven strax ofvan Karlstad.

8. *P. polygonifolius* *Pourr.* — Stjälk som föregående, men vanligen kortare och med vanligen blott 1—2 grenar i stjälkens förlängning; blad i allmänhet långt skaftade (af skifvans längd eller mer), med smalt nedlöpande, lansettlik, trubbig skifva; det öfversta af axstödbladen, eller åtminstone ett eller annat af grenbladen af en för denna art egendomlig, hjärtligt oval form, med trubbig tillspetsning; snärp 3—4 cm, tunna, bruna, snart borttruttande; axskaft och ax som föregående; frömjöl som föregående; pistiller små; stift mycket förtjockadt, liksom uppblåst; märke litet, ovalt; frukt liten ($2 \times 1,5$ mm), trindryggad. 7—8. Bäcknate. Sk.-Dir. — Groddknoppar med hvilstadium under vintern utvecklas icke, åtminstone ej i rinnande vatten, utan synes arten vegetera vintern igenom med skott såsom *P. crispus*; trifves äfven å ställen med mycket lågt eller nästan uttorkadt vatten, då alla blad blifva bredare: var. *amphibius* *Fr.*; hit hör f. *sphagnophilus* *Neum.*: blad ljusgröna, bredt ovala, deras skaft ofta kortare än skifvorna; liknar följande.

9. *P. coloratus* *Vahl.* — Stjälk såsom föregående, nästan ännu mera småväxt, ofta rödbrun; blad smalare—bredare tunglika, de öfre ofta med hjärtlik bas och bred, oval form, alla kort skaftade och trubbiga (skaft vanligen kortare än halfva skifvans längd, sällan så långa som skifvan); snärp 2—3 cm, eljes som föregående; axskaft och ax som föregående; pistill som föregående; frukt mycket liten ($1,5 \times 1$ mm). 7—8. Källnate. r. Sk. Bl. Gtl.

10. *P. densus* *L.* — Stjälk lågväxt, jämntjock, rikt klynnelikt förgrenad, med grenar af 1:a—4:e ordningen; stamled korta ($\frac{1}{2}$ —3 cm), hvartannat så kort, att bladen synas motsatta; blad små (1—2 cm långa), hjärtlika, hvasst fintandade; spetsar trubbiga; snärp förefintliga endast hos stjälkens och grenarnas öfversta, axen stödjande blad, tvådelade; flytblad saknas alltid; axskaft korta, ax litet; kalkblad triangulära, trubbiga; stift smalt, öfverst näbbformigt utdraget bakåt; märke plattadt, rundadt, ej täckande stiftets näbbformiga del; frukt nästan medelstor ($2,5 \times 2$ mm), tunnskalig, plattad, med kort spröt, kölryggad. 7—9. Fordom i Hall.

11. *P. perfoliatus* *L.* — Stjälk högväxt, 1—2 m eller mer; stamled ungefär som *P. natans*; förgrening som *P. densus*; upp till under primärxet ofta med många (10—20), mycket korta ($\frac{1}{2}$ —1 cm), sicksackformigt ställda stamled; blad hjärtlika, med trubbig, mer eller mindre rännformad spets, (eljes varierande: korta och breda, f. *rotundifolius* *M. & K.*; långa, smala, f. *gracilis* *Fr.*), alla oskaftade; snärp mycket korta, hinnaktiga, mycket snart försvinnande; axskaft korta (omkring 4 cm); ax vid fruktmognaden 2—2½ cm; frömjölskorn klotrunda, af medelstorlek; pistill med smalt stift och rundadt, högt märke; frukt medelstor, $3,25 \times 2,25$ mm,

okölad. 6—8. **Älnate. a. Sk.-Lpm.** — Groddknoppar på jordstammen af 2—flera, föga uppsvälda skottgenerationer med tjocka fjäll.

12. **P. prælongus Wulfen** — Stjälk gröfre, eljes som föregående; blad mörkgröna, 15—20 × 2—3 cm, bas hjärtlik—hjärtligt äggrund, spets huflik, kant slät; snärp hinnartade, bleka, de nedre långa, (omkring 7 cm), upptill kortare, alltid utan åsar; axskäft omkring 10 cm; ax vid fruktmognaden omkring 5 cm; frömjöl liksom föregående; pistill ungefär som föregående; frukt stor, 5-5,5 × 3,2—3,5 mm, mörkgrön; rygg upptill skarpkölad. 6, 7. **Långnate. Sk.-Lpm.** — Jordstammens yngsta delar vegetera och öfvervintra såsom *P. natans*. f. *élegans Tis.*: stamled upptill förlängda, axskäft 20—30 cm; i djupt eller starkt strömmande vatten; f. *brevifolius Celak*: blad kortare än 10 cm.

13. **P. crispus L.** — Stjälk meterhög, från 2 sidor hoptryckt och rännformig med ungefär liklånga (vanligen 3—5 cm) stamled, rikt försedd med ofta axbärande grenar, från primärxet vanligen klynnelikt grenig; blad 7—9 × 1—1,5 cm, aflångt jämbreda, 5-nerviga, med utåt kanten liggande sidonerver, i kanten vågiga; bas och spets rundade; snärp kort, hinnaktigt, förgängligt; axskäft vid fruktmognaden 5—6 cm, plattadt (liksom hos alla följande); ax fåblommigt (liksom hos alla följande), slutligen 1,5 cm långt; frömjölskorn stora, sferiska; pistill med smalt stift och snedställt, aflångt märke; frukt 5—6 × 2,5—3 mm, stor, med kägelformigt utdraget spröt, ryggsidan liksom insidan af frukten kölad, isynnerhet nedtill, där kölen bildar ett knölformigt utskott. 6—8. **Krusnate. Sk.-Dal och Upl.** — Oroddknoppar bildas ej å jordstammen, utan fortsätter denna, krypande med de yngre delarna ofvan jord, att vegetera med vanliga skott vintern igenom; däremot äger en rik groddknoppbildning rum å de bladiga skotten, och äro dessa groddknoppar af väsentligen 2 olika slag: dels fullständigt ombildade, vanliga knoppar eller smågrenar i bladvecken, 1—3 cm i längd, dels ombildade grenspetsar.

14. **P. zostërifolius Schum.** — Stjälkens led och förgrening som föregående (eller med mer utdragna led vid stjälkens midt och då oftast med outvecklade ax); stjälkblad långa, öfver 10 cm, smala (3—5 mm), hvasst, mer eller mindre kort tillspetsade; bas afrundad; snärp hos stjälkbladen 3—4 cm, af gråaktig färg, förgängliga; axskäft 3—6 cm långt (eller 1—3 cm, när axen äro förkrympta); ax som föregående, men ofta med utvecklade blommor; frömjöl som föregående; pistill med stift som hos *P. densus*; märke ovalt, plattadt, öfvertäckande stiftets hela yta; (ofta felslä 1 eller flera pistiller hos denna och de följande arterna);

frukt stor, 3—4 × 3 mm, plattad; ryggköl småknölig och med en knöl på insidan som föregående; spröt mycket kort. 7, 8. **Tångnate.** Sk.-s. Norrl. — Groddknoppar af ombildade grenspetsar, de inre, af slidorna omslutna bladen omkring 1—2 cm öfverstående sina slidor och af 5—6 cm:s längd, breda som de öfriga grenbladen, men tvärhuggna, med ytterst kort udd. Jordstam hos denna och alla följande mycket svag och sällan förekommande.

15. *P. acutifolius* Link — Stjälk plattad, tunnare än föregående, men ovingad (5 gånger så bred som tjock), eljest som föregående; blad som föregående, men kortare (stjälkblad vanligen knappt 10 cm långa) och med något längre spetsar; snärp hos stjälkbladen omkring 3 cm, mörkare än hos föregående, förgängliga; axskaft omkring 1 cm; ax knappt 1 cm långt; frömjölskorn små; hvarje blomma innehåller vanligen blott 2—3 ståndare; pistill lika med föregående, vanligen utvecklas blott en i hvarje blomma; frukt som föreg. 7, 8. **Bandnate.** Sk.-Mpd. — Groddknopparnas inre blad smalare (2 mm) än vanliga grenblad, föga ($\frac{1}{2}$ cm) öfverstående, omkring 3 cm långa, ej fullt så tvära i spetsen som föregående.

16. *P. mucronatus* Schrad. — Stjälk som föregående, mindre tillplattad ($2\frac{1}{2}$ gånger så bred som tjock); stjälkblad 50—60 × 2—3 mm; bas afsmalnande; spets skarp, kort; de öfversta grenarnas (stundom äfven stjälkens) axstödblad vanligen kortare, rundtrubbiga, utan eller med ytterst obetydlig udd, tydligare skaft och lösare cellväfnad; snärp 1—2 cm, grönbruna, med ljusa hinnkanter, snart upprispade emellan de gröna, kraftiga åsarna; axskaft 2—3 cm; ax vid fruktmognaden 1—1,5 cm, i vanligen 3 tydligt skilda kransar; frömjölskorn knappt medelstora, sferiska; pistill som föregående, men med något högre, kortare märke; frukt liten, $2\frac{1}{4} \times 1\frac{1}{2}$ mm; rygg kölad och småknölig, sidor kullriga. 7, 8. **Uddnate.** Sk.-Gstr. — Groddknoppar med vanligen mellan åsarna upprispade, hvitgröna, $1\frac{1}{2}$ cm långa slidor af samma längd eller längre än de af dem inneslutna, trubbiga bladen; nedre blad något utstående.

17. *P. panormitanus* Biv. (*P. grácilis* Fr.) — Stjälk lägre, spensligare, föga tillplattad ($1\frac{1}{2}:1$), eljes som föregående; stjälkblad 30—40 × $\frac{1}{2}$ —1 mm; bas och spets ungefär som föregående; axstödblad som föregående; snärp bruna, slutligen gråaktiga, riknerviga och därför ganska varaktiga, $\frac{3}{4}$ —1 cm långa; axskaft 10—30 mm; ax 7—8 mm, blommor i 2—3 kransar; frömjölskorn små, sferiska; pistill med tydligt, upptill föga vidgad stift och utbredt, plattadt, rundadt märke; frukt liten, 2 × 1 mm, med otydlig ryggköl, eljest som föregående. 7, 8. **Veknate.** r. Sk.-Gstr.; liksom

föregående i både bräckt och sött vatten. Groddknoppar mycket spensliga; slidor ej klufna; nedre blad små, fina.

18. *P. rutilus* *Wolffg.* — Stjälk något gröfre och mera högväxt, eljest som föregående; stjälkblad 50—60×1 mm, jämnt afsmalnande och skarpt spetsade (sällan endast tillspetsade); bas och öfversta blad som föregående; snärp 2 cm, bruna, slutligen ljusa, varaktiga; axskaft 2—3 cm; ax 1 cm; frömjöl, pistill och frukt närmast lika föregående. 7, 8. *Styfnatø. r. Ög. Upl.* Groddknoppar större än hos föregående, med gråbruna slidor af ungefär samma längd som de inneslutna bladen; groddknopparnas nedre blad nästan tilltryckta, af samma form och storlek som grenens öfriga blad.

19. *P. trichoides* *Cham. & Schl.* — Stjälk vanligen rikgrenig, spensligare, eljest som föregående; blad närmast lika med föregående, men smalare och mörkare gröna; öfversta blad af samma form som de öfriga; snärp bruna, mörkare än hos föregående, $\frac{1}{2}$ —1 cm långa; axskaft 1—2 cm; ax, frömjöl och pistill i det närmaste som *P. panormitanus*; (vanligen felslå 3 pistiller i hvarje blomma); frukt medelstor, 3×2 mm, mer plattad än hos föregående, med knölig ryggköl. 7, 8. *Hårnatø. r. Sk. Bh.* Groddknoppar ungefär af samma storlek som hos *P. panormitanus*, men med mörkare slidor och styfvare, spärrigare, nedre blad.

20. *P. obtusifolius* *M. & K.* — Stjälk rikt försedd med ofta axbärande grenar; stjälkblad 60—70×2—3 mm, slutligen bruna—svartbruna; bas afsmalnande; spets rundtrubbig, med mycket kort udd; äfven hos denna art, liksom hos följande, visa de öfversta axstöbladen benägenhet att blifva trubbigare och med ofvan midten något vidgad skifva; snärp 10—15 mm, hinnaktiga och förgängliga, bleka, stundom svartnande; axskaft omkring 1 cm; ax vid fruktmognaden genom den vanligen rika fruktsättningen och jämförelsevis stora frukten mycket tätt; vid fall af sterilitet blifva blomkransarna slutligen åtskilda såsom hos *P. mucronatus*; frömjöl småkornigt; pistill med tydligt stift och tämligen högt, rundadt märke, knappt täckande hela stiftets yta; frukt medelstor (eller något däröfver), 3—3,5×1,75—2 mm, ofta med ansvällningar vid basen och småknölar å den rätt tydliga ryggkölen. 7, 8. *Klynnenatø*; sött vatten. *Sk.-s. Norrl.* Groddknoppar stora, 3—4 cm; de inre bladen öfverstående slidorna med 2—4 mm, de nedre af samma form och storlek som grenens öfriga blad.

21. *P. pusillus* *L.* — Stjälk spensligare, eljest som föregående, mindre tydligt plattad; blad vanligen öfver 1 mm breda (1—1,5), sällan därunder, trubbiga, med vanligen kort udd, i början gröna,

därefter svartnande eller öfvergående i brunt; snärp 5—10 mm, gråbruna—svartbruna, förgängliga; axskaft 1—3 cm; ax vid fruktmognaden ovalt, 5—7 mm; frömjöl som föregående eller något småkornigare; pistill lika med föregående; frukt liten, 2—2,5×1,25—1,5 mm, vid full utbildning med småknölig, i friskt tillstånd dock föga framträdande ryggköl, liksom föregående med kullriga sidor. 6—8. Gropnate; tämligen a. Sk.-Lpm. Groddknoppar små; de inre bladen ej öfverstående slidorna, de nedre som föregående.

2. *Ruppia* L. Gräsja.

Af Distriktsläkare Doktor *L. Schlegel*.

Nedsänkta, spensliga hafsväxter med trådsmla, upptill motsatta blad och endast 2 grönaktiga blommor i spetsen af ett mer eller mindre förlängdt, fint skaft; pistiller 4(—8); frukt stenfruktartadt fröhus, öppnande sig med lock.

A. Allmänt fruktskaft vid fruktmognaden spiralvridet, flera gånger längre än bladen 1 spirälis.

B. Allmänt fruktskaft vid fruktmognaden ej spiralvridet, kortare än bladen:

I. Allmänt fruktskaft längre än de enskilda 2 bråchypus.

II. Allmänt fruktskaft kortare än de enskilda 3 rostelläta.

1. *R. spirälis* (*L.*) *Dum.* — Rotstock hvit, trådsml, krypande; stjätkar trådsmla, 20—50 cm långa, greniga; blad trådsmla, 3—10 cm, hinnaktiga, med uppblåsta, i spetsen tvärhuggna eller urnupna slidor; allmänt fruktskaft spiralvridet, 5—40 cm; enskilda fruktskaft 1—2 cm; frukter 2—3 mm, föga sneda; stift vanligen omärkligt; ståndarknappar dubbelt så långa som breda. 4 7—9. Spirälgräsja; hafvet. Bh.-Srm.

2. *R. bråchypus* *J. Gay* — Rotstock som föregående, vidt omkring krypande; stjätkar talrika, 2—3 cm, enkla eller greniga; blad som föregående, med föga uppblåsta, uppåt afsmalnande slidor; allmänt fruktskaft rakt eller bågböjdt, 1—20 mm längre än de enskilda, ofta inneslutet i slidan; enskilda fruktskaft omärkliga—5 mm; frukt 1—2 mm, föga sned; stift vanligen omärkligt; ståndarknappar lika långa som breda. 4 7—9. Lillgräsja; hafvet. Bh.-Upl.

3. *R. rostelläta* *Koch* — Rotstock, stjätkar, blad och bladslidor som föregående; allmänt fruktskaft vanligen bågböjdt, 0,50—1 cm kortare än de enskilda; enskilda fruktskaft 1—2 cm; frukt

1,5—2 mm, mycket sned, så att skaftet synes fäst på dess rygg; stift tydligt, fastän kort; ståndarknappar lika långa som breda. 4 7—9. Mellangräsja; hafvet. Bh.-Norrl.

3. *Zannichèllia Mich.* Bräske.

Af Distriktsläkare Doktor *L. Schlegel.*

Nedsänkta, spensliga vattenväxter med par- eller kransvis närmade, jämbreda blad; blommor 2 tillsammans, 1 ♂, bestående af 1 ståndare med sträng och 2—4-rummig knapp, samt 1 ♀, bestående af 4 (9—2) pistiller inom en hinnaktig hylsa; frukt nöt med förlängdt spröt.

A. Märke papillöst; nötter åt båda ändar afsmalnande . 1 major.

B. Märke slätt; nötter åt båda ändar afrundade:

I. Stift ej längre än halfva nöten 2 polycárpa.

II. Stift längre än halfva nöten 3 pedicellåta.

1. *Z. major Boenn.* — Rotstock vit, trådsmal, krypande; stjälkar trådsmala, enkla eller greniga, 2 cm—1,5 m; blad trådsmala—3 mm breda, 1- eller 3-nerviga, 2,5 cm långa, olivbruna—ljusgröna; allmänt fruktskaft kort, enskilda inga eller mycket korta, sällan nästan af nöten längd; nötter 2—5 tillsammans, något halfmånformigt böjda, föga hoptryckta, mot båda ändar afsmalnande, på ryggen (stundom äfven längs hvardera sidan) knöliga eller taggiga, sällan släta; stift från den tjockare basen afsmalnande, vanligen något uppåtböjdt, af halfva nöten längd eller längre; märke på öfre sidan tätt besatt med små papiller; ståndare många gånger längre än pistillen, ofta 1 cm lång med (2)—4-rummig knapp. 4 7—9. Grofbräske; hafvet. Bh.-Norrl. — *Z. Rosénii Wallm.* är en låg, krypande, olivbrun form, med äfven på sidorna knöliga nötter. Otl. Hall. Halmstad.

2. *Z. polycárpa Nolte* — Rotstock och ört som hos föregående, men till alla delar spädare; allmänt och enskilda fruktskaft omärkliga eller mycket korta; nötter 4—6 tillsammans, föga krökta, nästan trinda, mot båda ändar tvärt afrundade, på ryggen släta eller försedda med en rad mycket små och tätt sittande knölar eller taggar, förenade genom en tunn hinna; stift kortare än halfva nöten, mot basen något tjockare, vanligen uppåtböjdt; märke på öfre ytan utan papiller; ståndare sällan mer än 2 gånger längre än pistillen; knapp 2—(4)-rummig. 4 7—9. Finbräske; vanligen i bräckt vatten, sällan i sött. Sk.-Norrl.

3. *Z. pedicellata* (Wg.) Fr. — Rotstock, ört, märke och ståndare som hos föregående; allmänt och enskilda fruktskaft ungefär af samma längd, alltid tydliga, vanligen så långa som halfva nöten eller längre; nötter 2—4 tillsammans, något krökta, mera hoptryckta än hos de andra arterna, mot båda ändar tvärt afrundade, på ryggen stundom äfven utefter undre sidan (*Z. gibberosa* Rchb.) försedda med en rad jämförelsevis stora taggar eller knölar, förenade genom en tunn hinna; stift mycket fint, rakt, jämntjockt, längre än halfva nöten, ofta af dess längd. ♀ 7—9. Skaftbräske; hafvet. Bh.-Norrl.

4. *Zostera* L. Bändling.

Hafsväxter, bildande täta mattor (»bladång») af långa, gräsliknande blad och blommande stjälkar, utgående från en krypande rotstock; blommorna, som äro oskaftade och inom hölstret skyddas af små, hinnaktiga högblad, kunna antingen betraktas som ♀ med 1 ståndare och 1 pistill eller som ♂ och ♀; pistillen består af 1 fruktämne, 1 kort stift och 2 bandformiga märken; frömjölskorn trådlika; frukt enrummigt, 1-fröigt fröhus, öppnande sig långs utsidan.

- A. Blad rundtrubbiga, 3—10 mm breda; stjälk 0,3—2 m; axslida jämbred, af skifvans bredd; frukt 3—3,5 mm, cylindrisk, refflad, blekbrun 1 marina.
 B. Blad urnupna, 1 mm breda; stjälk 5—25 cm; axslida tillspetsad, bredare än skifvan; högblad oftast endast vid de nedersta blommorna; frukt 2 mm, spolformig, slät, rödbrun . . 2 nana.

1. *Z. marina* L. — Stjälk plattad, vek; blad 15—60(—90) cm långa, 5—9-nerviga, mörkgröna; de yttersta nerverna aflägsnade från sin bladkant; slidor fullständigt slutna, utan bladöron; ax 3—9 cm, oftast flera på samma stjälk. ♀ 7, 8. Tångbändling; i hafvet. a. Bh.-Sk.-Upl. — Mindre utpräglad i Östersjön; där förekommer oftare var. *angustifolia* Horn: till alla delar finare och svagare än hufvudformen; blad 3-nerviga, de båda yttersta nerverna längs hvar sin bladkant; axskaft tunnare och finare. Torde på västkusten möjligen förblandats med × marina × nana.

2. *Z. nana* Roth. — Blad 2—20 cm långa, 3-nerviga, sidonerverna förlöpande i bladkanterna; slidor upptill öppna, med 2 bladöron; ax 1—1,5 cm långt. ♀ 7, 8. Dvärgbändling; i hafsvikar. r. Bh.-Hall.

107 fam. **Sparganiaceæ**. Flotaväxter. (Kl. 21.)

Ax enkelt eller grenigt, sammansatt af hufvud; kalk af 3—flera, under blomningen vanligen hvitaktiga, sedan hinnaktiga fjäll; ståndare 3—8, med fria strängar; stift än förkrympt, än långt, med jämbredt—rundadt märke; frukt en stenfrukt med svampigt ytterlager, nedtill mycket tunt, upptill starkt utbildadt (därigenom vanligen en tydlig skillnad mellan en öfver- och en underdel); Endast ett släkte.

Sparganium *Tourn.* Flota.

- A. Bladskifva i hela sin längd platt 1 **minimum**.
 B. Bladskifva vid basen rundadt trekantig eller halftrind med plana eller konvexa ytor, i spetsen platt, okölad:
 I. Frukt helt och hållet utan spröt 2 **submüticum**.
 II. Frukt med förlängdt spröt:
 a. Den mogna frukten rödbrun, konisk, trind och slät, utan yttre gräns mellan dess nedre och öfre del; spröt kort, vid torkning klolikt krökt 3 **natans**.
 b. Den mogna frukten gulbrun—grön, smalt eller bredt elliptisk, kantig och rynkig, försedd med en ringformig insnörning, som bildar tydlig gräns mellan fruktens nedre och öfre del; den förra ej vidare än den senare; spröt af fruktens längd eller kortare, sällan något längre, vid torkning rakt eller något böjdt; märke vid basen något inskuret, vidare än stiftets spets, $\frac{3}{4}$ —1 mm långt:
 1. ♀-hufvud vid fruktmognaden långt åtskilda, omedelbart fästa i eller utgående från stödblakens veck; ♂-hufvudenas axel förlängd (3—4 cm) 4 **spelrocephalum**.
 2. ♀-hufvud vid fruktmognaden hoppackade eller närmade hvarandra, oftast extraaxilära; ♂-hufvudenas axel kort ($\frac{3}{4}$ —2 cm) 5 **affine**.
 c. Frukt grön, i öfrigt liksom hos b., men fruktens öfre del vidare än den nedre; spröt längre än frukten; märke jämbredt, ej vidare än stiftets spets, $1\frac{1}{2}$ —2 mm långt 6 **simplex β longissimum**.
 C. Bladskifva i spetsen platt med köl, i öfrigt skarpt trekantig med 1—3 konkava sidor:

- I. ♂-hufvud 1—2, tillsammans med alla eller de öfre ♀-hufvudena bildande en gemensam gyttning 7 glomerátum.
- II. ♂-hufvud flera, skilda från ♀-hufvudena; dessa ej gytttrade:
 - a. Blomställning enkel, ogrenad eller dess grenar bärande ensamma ♀-hufvud, aldrig ♂-hufvud; frukt skaftad, med spröt nästan af dess dubbla längd 6 simplex.
 - b. Blomställning grenig, dess grenar bärande både ♀-hufvud och ♂-hufvud; frukt oskaftad, med spröt ej längre än $\frac{2}{3}$ af frukten 8 ramósum.
 - c. Dessa kännetecken blandade \asymp ramósum \times simplex.

1. Sp. *minimum* Fr. — Blad platta; blomhufvud få, oftast alla (äfvén ♂-hufvudet) ätskilda; ♂-hufvud 1(—2); frukt grönbrun, bredt oval, öfverdelen vidare och betydligt längre än underdelen; skaft mycket kort; spröt kort (0,5—1,5 mm). Rotstock långt krypande, i spetsen knölligt förtjockad och bärande stjälken samt krypande skott; stjälk i kärr upprät, på uttorkad dyjord nedliggande eller uppstigande, i djupare vatten simmande, vanligen 10—30 cm (någon gång ända till 1 m) lång; blad tämligen mörkt gröna, vanligen 10—20 (i djupare vatten ända till 40) cm långa, 2—7 mm breda, trubbiga, mot basen något rännformiga; axfäste något böjdt, med tämligen lika afstånd mellan hufvudena; ♀-hufvud 1—3 från bladvecken, det nedersta ofta på ett tämligen kort skaft; ståndarknappar korta (dubbelt så långa som breda), på omkring 4 mm långa strängar; ♀-hufvud i frukt omkring 1 cm i diameter, med korta, breda, klufna kalkfjäll; märke starkt urhålkadt, utbredt aflångt; fruktämne smalt ovalt; frukt trubbkantig, slät, glanslös. \uparrow 6, 7. *Dvärgflota*; diken, kärr och grunda tjärnar. — En storväxt vattenform med utdraget spröt är f. *rostrátum* Lars., (Sp. *fláccidum* *Meinsh.*; Sp. *oligocárpon* *Ångstr.* i Bot. Not. 1853, p. p.) Den motsatta ytterlighetsformen med 1—2,5 mm breda blad är f. *perpusillum* (*Meinsh.*). Sp. *ratis* *Me ush.* och septentrionále *Meinsh.* äro obetydliga former af denna art, förekommande i norrländska skogstjärnar, den förre på gungfly, den senare på uttorkade strandkanter.

2. Sp. *submútleum* Hn. Handb. ed. 4 (1843) — Blad vid basen trubbigt 3-kantiga, för öfrigt platta; blomhufvud få, de öfre tätt samlade; ♂-hufvud 1, vanligen tätt invid öfversta ♀-hufvudet; frukt mörkgul, aflång, oval, öfverdelen ungefär likstor med underdelen (än något längre, än något kortare); spröt 0 eller omärkligt; kalkfjäll och knappar mycket korta. \uparrow 6, 7. *Trubbfloata*; kärr. Norrl. Stjälk på uttorkade ställen nedliggande eller uppstigande, vanligen 10—20 cm lång, i vatten simmande och ända till 50 cm lång; blad ljusgröna, hos vattenformen ända till 60 cm långa, vanligen 1,5—4 mm breda, med strimmiga slidor; blomställning ofta flerböjd; ♀-hufvud 2—4, vanligen 1—2 skaftade, de öfre förskjutna från sina stödblåd, det nedersta aflägsnadt, men genom skaftets längd ofta nående upp till de öfre; ståndarknappar knappt mer än 0,5 mm ($1\frac{1}{2}$ gång så långa som breda); ♀-hufvud i frukt

omkring 1 cm i diameter; märke än kullrigt, än urhålkadt, utan bestämd form, bildadt af en samling papiller i fruktämnets topp; frukt rundadt 4-kantig, slät, glanslös, med kort skaft. — Vid Östersund samt Mpd. Sättna har förf. funnit en grofväxt form med mycket breda (5—7 mm) blad: f. *platyphyllum* *Neum.*; den motsatta ytterlighetsformen med 0,5—1,5 mm breda blad är f. *tenellum* *Fellm. exs.*

3. *Sp. natans* (*L.*) *Fr.* — Stjälk slak; blad mycket långa (öfver 1 m) och smala (2—3 mm), i nedre hälften något 3-kantiga, uppåt platta; blomställning mycket lång, flerböjd, i toppen vanligen med talrika (5—10) ♂-hufvud, nedtill oftast med långa grenar, bärande både ♀- och ♂-hufvud; frukt rödbrun, äggformig, utan insnörning mellan öfver- och underdel, med svartgrönt, klolikt böjdt spröt. Stjälk 1 m eller längre, flytande, dess öfre del båglik böjd, simmande på vattnet, betydligt tjockare än det andra stamledet under blomställningen; slidor trindryggade; de nedre uppräta, styfva och långa, stödblads slaka, utstående; skifvor ofvan ljusgröna, undertill gråhvita, vid basen halfrinda, därofan rundtrubbiga, högre upp bikonvexa, öfre hälften platt, okölad; nedersta stödbladet mycket långt, likt bladen, i vecket bärande en axgren (stundom felsläende) med 2—4 ♀- och 1—3 ♂-hufvud, i de två följandes veck vanligen skaftade ♀-hufvud, därofan vanligen 2 oskaftade ♀-hufvud i vecken af rudimentära stödblåd; strängar 3—4 mm; ståndarknappar 1—2 mm långa (längd 2—3 gånger bredden); ♀-hufvud i blom 7 mm, halfklotformiga, i frukt sällan öfver 1,5 cm i diameter; kalkfjäll bredt vigglika, uppåt tvära, något flikiga, vid blomningen föga kortare än pistillen; fruktämne smalt äggformigt, med kort stift; märke bredt, skålförmigt, snedt (värställdt, vid blomningen föga öfverskjutande kalkfjällen; frukt ej kantig, slät, glanslös, nära 3 mm lång, 1,5 mm bred, spröt ungefär 2 mm, skaft 1—3 mm. 4 8. Gräsflota; djupare sjöar. Sk.-Vb. (ej Öl. Otl.) — Spädare former hafva enkelt ax af färre hufvuden (= *β simplex* *Fr.* H. N. 16: 67); en ytterlighetsform med 1—3 ♀- och 1—2 ♂-hufvud är f. *gracilis* *Neum.*

4. *Sp. spelrocephalum* *Neum.* — Stjälk, blad och blomställning nästan som hos föregående; hufvud långt åtskilda (undantagandes öfversta ♂-hufvudet); nedersta axgrenen ofta med flera ♀-hufvud; axets ♂-del vanligen förlängd (2—5 cm), med 4—8 ♂-hufvud; frukt mörkt brungrön, bredt elliptisk, vid midten insnörd, tvärt sammandragen till det nästan lika långa, föga krökta eller raka sprötet. Stjälk ända till 2 m lång, öfre delen flytande, ofta krökt i bågar, toppen snedt uppstigande öfver vattnet; blad ännu längre, ljusare gröna än hos *Sp. affine*, men mörkare än hos *Sp. simplex β longissimum*, med lång (omkring 40 cm) slida; skifva vid basen 4 mm bred, tydligt 3-kantig, sedan smalare (2—3 mm), öfre hälften plattad, okölad, men med tydlig midtnerv; nedre stödblåd med lång, vid slida, långa (—30 cm) och lika bladen; grenar och hufvud från bladvecken (de mellersta stundom förskjutna); nederst en mycket lång gren (stundom felsläende) med 1—4 ♀-hufvud; ofvan grenen vanligen 2—3 ♀-hufvud, det nedersta i allmänhet skaftadt; ståndar-

knappar långsträckta, klubblika (3 gånger längre än breda); ♀-hufvud i frukt 1,5—2 cm i diameter; kalkfjäll skaftade, skifvan upptill nästan tvärhuggeå och flikad eller tandad; fruktämne lansettlikt; stift utdraget, smalare än det jämbreda, föga snedt stål da märket; frukt (vanligen tyckes endast ett mindre antal i hvarje hufvud utvecklas) nästan slät, föga glänsande, drygt 3 mm lång, 2 mm bred, spröt omkring 3 mm, skaft 2 mm. ♀ 7, 8. Sjöflota; djupare sjöar. r. Lpl.-Sm. och Hall.

5. *Sp. affine* *Schnizl.* — Stjälk styf, upprät; blad mer eller mindre långa, smala (3—4 mm), nedåt svagt 3-kantiga; blomställning styf, kort, med oftast tätt samlade hufvud, ♂-delen kort (0,5—2 cm) med 1—5 ♂-hufvud; frukt mer eller mindre ljusst brunaktigt grön, smalt oval, vid midten insnörd, småningom öfvergående i det något kortare, raka eller föga krökta sprötet; de två stamleden under blomställningen af samma tjocklek som dess hufvud-axel. Blad spiralställda; slidor långa, uppblåsta, strimmiga, äfven stöbladens grofva, uppräta och styfva; skifva på midten med rombiskt tvärsnitt, i spetsen platt; stöblad som hos föregående; ♀-hufvud klotformiga, omkring 3 (2—5), mer eller mindre förskjutna, åtminstone det nedersta långskaftadt; ståndarknappar aflånga, klubblika (2—2¹/₂ gånger längre än breda; strångar 5—8 mm långa; kalkfjäll skaftade, med upptill rundad, tandad skifva, vid blomningen ungefär af pistillens halfva längd; fruktämne lansettlikt, snart gulrödt med mörkgrönt stift; stift något kortare; märkets bas inskuren, vidare än stiftets spets; frukt glänsande, något 4-kantig, inemot 4 mm lång och 2 mm bred, med några åslika rynkor nedlöpande från det hopskrumpna sprötet; skaft omkring 2 mm. ♀ 7. Tjärnflota: helst i stillastående vatten, skogssjöar, torfmossar. n. Sk.-Lpm. — Af denna mycket föränderliga art kunna följande hufvudformer urskiljas: *α* zosterifolium *Neum.*: stjälk lång (—1 m); rosettblad dubbelt längre, simmande; hufvud tättställda; ♂-hufvud flera på den knappt 1 cm långa ♂-delen; frukthufvud tjocka (1,5—2,5 cm); på djupt vatten; *β* deminutum *Neum.*: stjälk kort, upprät (10—30 cm), rosettblad något längre, icke simmande; ♀-hufvud vanligen 2, tättställda; ♂-hufvud 2—3 på den mer förlängda (—2 cm) ♂-delen; på uttorkade ställen. Stundom förvillande lik *Sp. simplex*, men äfven ofta misstagen för *Sp. glomeratum*, med hvilken den af E. Fries i början förblandades (däraf namnet »fluitans»). Ligger i Linnés herb. under namnet *Sp. natans β*; en dvärgform af denna är *Sp. Bordéri Focke*; *Sp. splendens Meish.* är en grof och stark form af denna; *γ* microcéphalum *Neum.*: blad simmande; spensligare än *β* demin., med mindre samt mer åtskilda ♀-hufvud; ♂-hufvud ofta ensamt. Fig. Bot. Not. 1852, t. 1: 1 B, C (frukten illa afbildad); Fl. D. suppl. 171 (kalkfjäll illa tecknade); på grundt vatten.

× *affine* × *minimum* har utseendet af den senare, men har den förres långa spröt; frukter få utbildade. Lycksele Lpm. (*Sp. oligocarpum* Ångstr. p. p.)

× *affine* × *simplex* — Blad gulgröna, af växlande bredd, nedtill skarpt 3-kantiga, därofvän med konvex öfersida, spetsen platt, kölad; ♀-hufvud 3—5 sterila, oftast långt åtskilda; blomställningens ♂-del förlängd, med 3—4

♂-hufvud, skilda från ♀-hufvudena, men närmade hvarandra; kalkfjäll intermediära; stift förlängda; flerstädes bland stamarterna; i Mpd. Selångersjön bildar den en matta af 50 m:s längd och 10 m:s bredd, i hvilken växer inblandad en troligen ur denna utbildad, högst märklig form, f. submásculum, med inga eller rudimentära ♀-hufvud.

× affine × submútleum — Än habitus af den förra stamartens f. microcephalum, men spröt ytterst korta (Hrj. Vemdalen, *Fl. Behm*), än habitus af den senare stamarten, men frukter med förlängdt spröt. Hrj. Lillherrdal, *Enander* (Sp. oligocarpum Ångstr. p. p.)

6. *Sp. simplex* *Huds.* — Blad ljusgröna, nedtill skarpt 3-kantiga med mer eller mindre konkava sidor, i spetsen plattade, kölade; ax långsträckt, med åtskilda hufvud, ♂-delen förlängd med talrika (vanligen 4—8) ♂-hufvud; frukt skaftad, grön, smalt oval, omkring midten insnörd, tydligen kortare än sprötet. Stjälk vanligen 25—50 cm hög, styf och upprät; blad skiftevis ställda, uppräta, 7—10 mm breda, ej mycket spetsade, de nedres slidor vid basen hvita, trindryggade, upptill gröna, kölade; öfre stöddblad platta med svag köl; blomhufvud skiftevis ställda längs 2 sidor; ♀-hufvud 2—4, åtminstone de öfre förskjutna från stöddbladens veck, 1—2 skaftade (skaft sällan mer än 4 cm); ståndarknappar nästan jämbreda, 1 mm långa, uppåt föga tjockare, på 6—10 mm långa strängar; kalkfjäll tillspetsade—rundade, tandade, dels med tydligt afsatt, smalt skaft, dels utan gräns mellan skaft och skifva, vid blomningen mycket kortare än pistillens utskjutande del; fruktämne smalt lansettlikt, gulgrönt med gult stift, sedan grönt; märke ej tjockare än det långa stiftet; frukt 4—5 mm lång, med slät urnelik sten, öfverdelen knappt vidare än underdelen, spröt 5—6 mm, skaft 2—3 mm. 4 7, 8. *Igo fl. t.*; i eller vid vatten. a. Sk.-Lpm. — Att efter bladens bredd indela de uppräta formerna synes öfverflödigt. De första rosettbladen hos denna art äro ofta platta, särdeles hos magrare och smärre former. Dylika hafva benämnts *Sp. diversifolium* *Græbn.*, hvilket namn dock synes omfatta äfven andra, heterogena former; *β longissimum* *Fr.*: stjälk upptill slak och flytande; blad simmande, mycket längre än stjälken, 4—10 mm breda; ofta ytterst svår att skilja från × affine × simplex.

7. *Sp. glomeratum* *Læst.* — Stjälk styf, upprät; blad ljusgröna, styfva, skarpt 3-kantiga, i spetsen platta, kölade; ax kort, med gytttrade hufvud, ♂-hufvud 1—2, tätt ofvanför ♀-hufvudena; frukt kortskaftad, slutligen halmgul, bredt lansettlik, långt nedom midten insnörd, med kort (omkring 1 mm) spröt. Stjälk vanligen 20—25 (10—50) cm hög; blad nående långt öfver stjälken, vanligen 4—5 (2—8) mm breda, småningom tillspetsade, med strimmiga slidor, slutna af en bred, hvit hinna; axfäste vid nedersta hufvudets utgångspunkt svagt krökt; ♀-hufvud 3—5, starkt förskjutna (ungefär till närmast högre stöddblads utgångspunkt), alla oskaftade eller det nedersta kortskaftadt; ståndarknappar bredt aflånga, strängar omkring 4 mm långa; kalkfjäll mycket olikformiga, dubbelt längre än pistillens utskjutande del; fruktämne smalt ägggrundt lansettlikt, utan

tydligt stift; märke smalt, spetsigt; frukt trubbigt 4-kantig, 3—4 mm lång, omkring dubbelt så lång som skaftet. ♀ 7, 8. *Skockflöta*; uttorkande tjärnar, myrar, vid källdrag o. s. v., helst i skogsbygder. Lpm.-Sk. — En nästan steril form med flytande, 8—12 mm breda blad och mer åtskilda ♀-hufvud, f. *fluctuans*, har förf. funnit i Sm. vid Möckeln och i Mpd. Böle.

8. *Sp. ramósum Huds.* — Stjälk styf, upprät; blad skarpt 3-kantiga, med tydligt konkava sidor, i spetsen platta, kölade; axgrenar (åtminstone en del) med både ♂- och ♀-hufvud; ♂-hufvud mycket talrika, små (0,5 cm i diameter), mörkfärgade (hos alla andra arter ljusst färgade); frukt oskaftad, uppåt bredast, utan insnörning, mycket längre än sprötet (då märket frånräknas). — Stjälk 0,5—2 m hög; blad af stjälkens längd; slidor ända från basen hvassryggade; rosettblad på öfre sidan med en upphöjd midtribba; nedre stödblakens slidor endast uppåt hvassryggade, de öfre med plattade skifvor; axgrenar i vecken, 3—6, vanligen med 1—3 ♀- och 5—8 ♂-hufvud (den nedersta stundom endast med ett ♀-hufvud); hufvudaxelns ♂-hufvud omkring 10; ståndarknappar klubblikt aflånga, på 3—4 mm långa strängar; både ♂- och ♀-kalkfjäll mörkfärgade (de förra före blomningen svarta), de senare af fastare konsistens än hos öfriga arter, dels med smala skaft och tydlig skifva, dels med breda skaft och otydlig skifva, upptill tvärhuggna—rundade, föga tandade; pistillen långt utskjutande, med tjockt fruktämne, kort, stadigt stift och mycket långt, smalt märke; frukt 4—6-kantig med urhålkade sidor, 7—8 mm lång, 4—6 mm bred, vid full utbildning nästan omvänt pyramidformig med platt eller svagt kupig topp, samman dragen till ett längre eller kortare spröt; stenen 5 mm lång, med 8—10 upphöjda ribbor. ♀ 7, 8. *T äggjafföta*. — Hufvudformens, *Sp. ramósum Huds.*, kännetecken gentemot följande underart äro: slidor af lös, storcellig väfnad, vanligen trindryggade; blådkrifvan omedelbart ofvan slidans slut triangulär, dess spets platt rundad; frukt omvänt pyramidlik, vidast nära spetsen, skarpkantig med skruppna sidor, dess öfre del platt eller lågt takformig, i friskt tillstånd mörkgrön med grönt spröt, i torrt brun med svartnande tak; spröt $\frac{1}{3}$ — $\frac{1}{4}$ af fruktens längd. Sk.-Srm. — f. *substérile Neum.*: endast få frukter utbildade, dessa runda och tjocka. Ög. Vadstena; f. *conocárpum Cel.*: fruktens tak högt; Sthlm. Lidingsö; öfvergår utan gräns i var. *microcárpum Neum.*: en lågväxt mellanform mellan hufvudarter och följande underart; blad ljusgröna, oftast trubbiga; frukter sammantryckta och skruppna, i början gulgröna, som torra gulbruna, vidast något nedom spetsen; tak kupolformigt, nästan lika långt som den nedre delen; spröt $\frac{1}{3}$ —hälften af fruktens längd; på grundt vatten, i uttorkade bäckar etc. Sk.-s. Norrl. * *negléctum (Bæby)*: slidor af fast, småcellig väfnad, vanligen hvassryggade; skifva omedelbart ofvan slidans slut nästan platt med en fåra på öfre och en köl på undre sidan; frukter aflångt ovala, vidast vid midten, rundadt kantiga, med nästan släta sidor; deras öfre del rundadt tillspetsad; i friskt tillstånd gula eller brunaktiga med grönt spröt, i torrt gula, bruna eller grå med svart spröt af fruktens halfva eller $\frac{2}{3}$ längd; fullt utpräglade exemplar endast sedda från Sk., men där flerstädes.

× *ramosum* × *simplex* — än f. *subramosum*: stjälk och blad nästan som hos *Sp. ramosum*; blomställningens grenar med ensamma ♀-hufvud; ♂-hufvud i knoppen svarta; stift $1\frac{1}{2}$ —2 gånger så långt som hos *Sp. ramosum*; till habitus öfverensstämmande med *Sp. ramosum*. Hall. Harplinge; än f. *subsimplex*: till habitus lik *simplex*, men skild genom blomställningens grenar, som bära både ♂- och ♀-hufvud. Hall. i en bäck mellan Getinge och Bårarp samt vid Stensjö i Eftra socken. I denna kombination ingår var. *microcarpum* af *ramosum*, i den förra typisk *ramosum*.

108 fam. Typhaceæ Kolfväxter. (Kl. 21.)

Vattenväxter med skiftevis ställda, långa, blågröna blad och klufna slidor; stängel uppbärande ♀ i ett undre och ♂ i ett öfre kolflikt ax, det förra med ett, det senare med 2—3 före blomningen affallande smala hylsblad; ♂ bestående af 3 mer eller mindre sammanvuxna ståndare och ett obestämdt antal här; ♀ af ett hårbeklädt skaft och 1 pistill, bestående af ett fruktämne, ett förlängdt stift och ett märke; frukt nötlik. Endast ett släkte.

Typha Tourn. Kolf.

- A. ♀ utan skärnfjäll; blomfäste med 2 mm långa utsprång; blad 15—21 mm breda; ♂- och ♀-ax på 0—2 mm:s afstånd 1 *latifolia*.
 B. ♀ med skärnfjäll; blonfästets utsprång 0,5—1 mm långa; blad 1—9 mm breda; ♂- och ♀-ax på 30—47 mm:s afstånd 2 *angustifolia*.
 C. Dessa kännetecken blandade . . . × *angustifolia* × *latifolia*.

1. *T. latifolia* L. — Stängel 1—2,5 m; blad platta; ♂- och ♀-ax nästan lika långa, 16—20(—30) cm, det senare slutligen 2,5—3 cm tjockt; fruktskaft (2—)4—6 mm, med talrika (30—50), hvita, spetsiga här; märke snedt rombiskt-lansettlikt, svartbrunt-kolsvart, af härens höjd eller högre; knappar 2,5—3 mm långa. 4 7. Kasekolf; i och vid vatten. a. Sk.-Vb.

2. *T. angustifolia* L. — Stängel 1—3 m; blad på öfre sidan något urhålkade, på baksidan hälfda; ♀-ax 10—35 cm långt, gulrött-brunt, slutligen 1,5—2 cm tjockt; ♂-ax 10—30 cm; fruktskaft 3—5 mm; hår under den tydligt förtjockade spetsen bruna, ej nående det trådmala märket; knappar 1,5—2,5 mm. 4 7. Dunkolf; i och vid vatten. Sk.-s. Norrl.

× *angustifolia* × *latifolia* — Ett exemplar har 8 mm breda, hvälfda blad; afstånd mellan ♂-ax och ♀-ax 25 mm, ♀-axet af *latifolias* tjocklek, men *angustifolias* färg (Ner. Lännäs vid Hjälmarén, *Hamnström*); ett annat (*T. latifolia* f. *intermedia*, A. *Lindström*, Srm. Bogsta) har blad och ax af *latifolia*, men afståndet mellan dem 3 cm. Möjligen höra äfven 2 exemplar i Lunds universitets herb. från Stångby (*J. Agardh*) och Karaby (*A. Falck*) hit; de hafva ♀-axens tjocklek och bladens bredd af *angustifolium*, men ♂- och ♀-ax beröra hvarandra.

Andra Afdelningen, GYMNOSPÉRMER.

Denna afdelning är hos oss företrädd af endast en familj.

109 fam. Coniferæ. Barrväxter. (Kl. 21 och 22.)

Blommor nakna, enkönade; ♂-blommor ax- eller hufvudlika, med vanligen talrika, mer eller mindre sköldformiga ståndare, som bära frömjölssäckarna på undre sidan; ♀-blommor axlika (blomkottar), med fjälllika fruktblad, på hvilkas öfre sida fröämnen sitta, sällan reducerade till endast fröämnen; rikt förgrenade och hartsförande träd eller buskar med mer eller mindre styfva, nålformiga barr eller fjälllika blad; hjärtblad 2—15, fria.

A. Sambyggare; ståndare strödda, i hängelika blommor; fruktblad strödda, skilda i 2 delar, en bakre, mindre (ytterfjället) samt en främre, större (kottefjället) slutligen förvedade och kvar sittande, bildande en kotte; fröämnen nedåtvända, parvis på kottefjällen; frön vingade; (släktgrupp *Abiétæ*):

1. Barr fleråriga; vintergröna:

a. Barr i 2—5-bladiga, nedtill af en hinnaktig slida omgifna knippen; kottefjäll i spetsen tjockare 1 *Pinus*.

b. Barr ensamma, strödda; kottefjäll i spetsen tunna:

1. Barr 4-kantiga, ofvan kölade, allsidigt riktade eller åtminstone vända utåt och uppåt (3-sidigt); kottar hängande, affallande hela; ytterfjäll mycket mindre än kottefjället. . 3 *Piceæ*.

2. Barr platta, ofvan med en längdfåra, vanligen 2-sidigt riktade; kottar uppräta; ytterfjäll ofta längre än kottefjällen, dessa affallande från och före axeln 4 *Abies*.
- II. Barr ettåriga, affallande om hösten 2 *Larix*.
- B. Tvåbyggare; ståndare kranssittande i hängelika blommor; fruktblad 3, enkla eller blott med en antydan till klyfning i spetsen, kransställda, köttiga, snart sammanväxande, bildande en 3-fröig, bärlik kotte; fröämnen uppräta; barr kranssittande, 3 i hvarje krans; (släktgrupp *Cuprésseæ* ex. p.) 5 *Juniperus*.
- C. Tvåbyggare; blommor i spetsen af små, fjälliga grenar; ståndare i hufvud- eller hängelika blommor; fruktblad saknas; fröämne ett enda, toppställdt; frö omgifvet af ett köttigt, i spetsen öppet fröhylle, det hela erinrande om en stenfrukt; barr strödda, 2-sidigt riktade (släktgrupp *Táceæ*) 6 *Taxus*.

1. *Pinus Tourn.* Tall, fur(a).

Ständigt grönskande träd, sällan buskar, med 2 slags grenar: långgrenar (årsskott, föryngringsgrenar) med blott fjällika, oftast snart affallande blad, i hvilkas veck sitta mycket små, barren uppbärande och med dem affallande dvärggrenar; ♂-blommor axlikt ställda vid basen (mycket sällan i toppen) af de unga årsskotten, af samma ursprung som dvärggrenarna; frömjölsäckar öppnande sig på längden; ♀-blommor ensamma eller få i spetsen af årsskott, som ej bära ♂-blommor, af samma ursprung som långgrenarna; ytterfjäll små, ej tillväxande efter befruktningen; kottefjäll starkt tillväxande och slutligen förvedade, i den förtjockade (und. n:o 6) spetsen försedda med en (vanligen kantig) toppyta, »sköld», på hvilken befinner sig ett ljusare, oftast upphöjdt parti, »märke»; frö mognande först andra året, med slutligen affallande (sällan utan) vinge.

A. Barr parvis från dvärggrenarna (2 i slidan):

- I. Dvärggrenarnas och de unga årsskottens fjäll med hopfildade fransar; ♂-blommor äggformiga—af långt äggformiga:
- a. Barr blågröna, 2—6,5 cm långa; kottar första året nedböjda, på skaft af kottens längd, mogna glanslösa; frön 3 gånger kortare än vingen 1 silvéstris.
- b. Barr rent gröna, 2—6 cm långa; kottar första året mycket kort skaf-

tade, upprätta eller något utåtriktade, mogna glänsande; frön hälften så långa som vingen 2 montána.

C. Barr glänsande gröna, 12—20 cm långa; unga kottar på skaft af deras halva längd; frön 4 gånger kortare än vingen 3 pináster.

II. Dvärggrenarnas och de unga årsskottens fjäll med ej hopfältade fransar; ♂-blommor spolformiga—cylindriska; barr 8—15 cm långa,

mörkgröna 4 nigra.

B. Barr 5 från hvarje dvärggren (5 i slidan):

I. Barr 2-sidiga, minst 1 mm breda; kottar ej fullt dubbelt så långa som breda, efter mognaden sönderfallande; kottefjäll tjocka; frön utan vinge 5 cembra.

II. Barr 3-sidiga, högst 1 mm breda; kottar mer än 4 gånger längre än breda; kottefjäll tunna; frön med vinge 6 strobis.

1. *P. silvéstris* *L.* — Högt (ända till 30 cm) träd, med rak hufvudstam och kransställda (yngre) grenar; krona hos yngre träd pyramidformig, hos äldre hvälfd; bark i början gulröd, afflarnande, sedan gråbrun (inuti rödbrun), sprickfull; vinterknoppar föga hartsade; de fjällika bladen i kanten grå; barr jämbreda, plattadt halfrinda, mycket fint kantsågade, uddspetsiga, vanligen 3,5—6,5 cm × 1—1,2 mm, uppnående en ålder af 2—3 år (hos hufvudformen), inuti försedda med 2—13 (vanligen 5—7) hartsgångar, ♂-blommor smalt äggformiga, med gula, mera sällan (f. *erythranthéra Sanio*) röda ståndare; knappband små, rundade, otydligt urnupna; ♀-blommor nästan klotrunda, purpurröda; kottar vid 1:sta årets slut tämligen små, nästan klotrunda, vid mognaden från något sned bas kägellikt äggformiga, 2,5—7 × 2—3,5 cm, gråbruna, af barrens längd; kottefjällens sköldar kvadratiska, mot kottens bas oftast 5—6-sidiga, platta eller något konvexa; märke i deras midt, litet, gråaktigt, hvarifrån utstråla 4—6 upphöjda lister till sköldens hörn; frön i en lätt fördjupning af kottefjället, snedt omvänt äggformiga, omkring 4 mm långa, svartbruna; 1- och 2-åriga plantors årsskott hafva barr i stället för de fjällika bladen; hjärtblad 5—7; tallen kan uppnå en ålder af 500 år. 5, 6. Vanlig tall; helst torr, sandig mark; skogsbildande. a. Sk.-Lpl. — f. *brachyphýlla Wittr.*: barr dvärgartade, 0,5—1,2 cm långa; enstaka träd. Med hänsyn till kotteformerna kunna urskiljas: v. genuína (*Heer*) *A. & G.*: kottar ägggrundt kägelformade; kottefjällens sköld ej högre än dess bredd; häraf f. *plana (Christ.)*: sköldar på kottens från stammen vända (yttre) sida hvasst tvärkölade, dessutom med flera radierande upphöjningar, sköldens höjd mindre än halfva bredden; f. *gibba (Christ.)*: sköldar på kottens yttre sida med en bred och trubbig tvärlist, deras höjd hälften—hela sköldens bredd; och v. *hamáta (Stev.)*

A. & G.: sköldar på kottens yttre sida utdragna till en pyramid, som är högre än sköldens bredd, i sin spets bärande märket, de nedre kottefjällens böjda nedåt, de öfres mer eller mindre vända uppåt. *β lappónica (Fr.) Hu.*: barr bredare, 1,3—2,3 mm, tjockare och kortare, 2—4 cm, samt näende en ålder af 3—8 år; hartsgångar 2—16, oftast 6—9; kottar brun—vaxgula; på långgrenar, som år efter år burit ♂-blommor, sitta barren liksom i kransar, skilda af nakna grenstycken (hvilket äfven kan inträffa med äldre träd af hufvudformen). 6, 7. *Lapptall.* Lpl.-Vrm. och Hls. Äfven af denna finnes en kortbarrig form. Lpl. Lycksele.

2. *P. montána Mill.* — Mindre träd med kort, upprät stam och pyramidlik krona eller kretsformigt nedliggande stammar, med upprätta grenar; bark brungrå, ej afflarnande; vinterknoppar cylindriska, öfverdragna med harts; barr halvtrinda, 2—6 cm × 1—2 mm, ofta skärformigt krökta, i spetsen tämligen trubbiga; ståndarnas knappband stort, rundadt och tandadt; kottar (redan på mycket unga träd) ofta i krans, som unga violetta, som äldre 2—5,5 cm långa; kottefjällens sköldar 5—7 mm breda, rombiska—nästan kvadratiska, delvis 5—6-kantiga, mer eller mindre hvälfda; märke merendels stort, ljusgrått, omgifvet af en svartaktig ring; frön (utom vinge) 5 mm. 5, 6. *Bergfur*; från mell. Europas bergstrakter; hos oss sedan länge använd inom södra och västra Sverige såsom förkultur å flygsandsfält samt mantelträd å västliga stormlägen. — En mångformig art, som uppdelas i följande 3 underarter, mellan hvilka dock öfvergångsformer finnas: * *uncinata Ram.*: kottar vid basen sneda, därigenom att den från stammen vända sidan är mycket kraftigare utvecklad än den inre, mot stammen vända; yttre sidans sköldar (vanligen på kottens nedre tredjedel) huflikt—pyramidformigt höjda och böjda nedåt mot kottens bas, i spetsen bärande det därför städse excentriska märket; slutligen tämligen högt (till 20 m) träd, med rak stam. De största ex. i Sverige enligt *E. Hemberg* i Ystads Sandskog. * *pumilio Henke*: kottar symmetriska, kortare än barren, vid första hösten violetta, mogna mörkgula—bruna, ända fram mot mognaden blådaggiga; sköldens öfre sida konvex, undre konkav; märke på de nedre kottefjällen nedom sköldens midt; mest nedliggande buske, sällan 1—2 m högt träd. * *mugus Scop.*: kottar symmetriska, vanligen längre än barren, första hösten gulbruna, mogna kanelbruna, aldrig blådaggiga; märke hos alla sköldar på midten, oftast med en stickande tagg; nedliggande buske.

3. *P. pináster Soland.* — Intill 30 m högt träd med rödgrå bark, röda årsskott och kägelformig krona; vinterknoppar hartsfria; bladfjäll vitkantade; kottar snedt nedåtriktade, 10—20 × 5—8 cm, snedt ägg—kägelformade; sköldar rombiska, intill 15 mm breda, tvärkölade, hvälfda, med starkt framträdande, spetsigt, ofta nedåt hakbördt märke; frön 7—8 mm, svarta. 6. *Strandfur*. Från Medelhafsländerna; hos oss införd från Danmark och använd i stort vid nyplanteringen af Ystads Sandskog på medlet af 1840-talet, men alla bestånd bortfröso där 1868; sedan är den knappast använd i Sverige. (*E. Hemberg*).

4. *P. nigra Arnold* — Högt träd med svartgrå bark, pyramidformig krona (hufvudf.) och gröngula, tjocka årsskott; vinterknoppar hartsklädda; knapp-

band tätt och fint tandadt; kottar nästan oskaftade, mogna 4—9 × 3 cm, liksidigt ägg—kägelformade, glänsande gulbruna, rakt utstående; sköldar intill 15 mm breda, delade i 2 fält genom en tvärlinje, hvälfda, med glänsande, mörkare brunt märke; frön 5—7 mm, 3 gånger kortare än vingen. 6. Svartfur. Från östra Alperna och södra Karpaterna; sedan 60 år införd i Sverige (oftast f. *austrifolia* *Höss*: grenar mer eller mindre vågrätt utstående, krona därför bred; barr styfvare, kortare och bredare); fordrar stark kalkhalt i jorden, men planteras oftast på sämre ståndorter; växer starkt i ungdomen och är förmånlig genom sitt rika barraffall, men avslutar (hos oss) sin tillväxt redan vid omkring 20 års ålder och bortdör sedan så småningom; uthärdar klimatet upp till Jönköping.

5. *P. cembra* L. — 20 m högt träd med brun, länge slät bark, i början pyramidlik, slutligen oregelbunden krona; unga årsskott rostgult fildade; barr 6—8 cm långa; kottar äggformiga, trubbiga, omkring 8 × 5 cm, violetta, mogna kanelbruna; sköldar 2 cm breda, plana, med svagt märke; frön 10—12 mm långa; hjärtblad 8—12. 6, 7. *Cembra*tall. Från högre trakter af Alperna och Karpaterna, norra Ryssland och Asien till 68:de breddgraden; hos oss införd hufvudsakligen 1870, då en mängd frö såddes i Norrlands skogar, där denna tall nu sporadiskt finnes; för öfrigt som parkträd,

6. *P. strobus* L. — Lägre träd med askgrå bark och smal, pyramidlik krona, som når marken; vinterknoppar smalt äggformiga, spetsiga, hartsklädda; barr 7—10 cm långa; kottar mycket kort skaftade, ljus chokoladbruna; sköldar 1,2 cm breda, ribbade på längden; frön 6 mm, vinge 2 cm; 6—10 hjärtblad. 5. *Weymouth*tall. Från östra Nordamerika; hos oss mest som parkträd; som skogsträd (nu omkring 120-åriga) t. ex. vid Koberg i Vg.; går åtminstone upp till Ludvika, där trädet sätter mogna frön (allt enligt *E. Hemberg*).

2. *Larix* Tourn. Lärk.

Träd med ettåriga, på hösten affallande barr och uppräta, flera år efter fröfällningen kvarsittande, men som hela affallande kottar, hvilka mogna första året; grenar af 2 slag: långgrenar med strödda barr och dvärggrenar med talrika barr i knippen eller blommor i grenens spets; ♂-blommor på vanligen barrlösa, ♀-blommor på barrförande dvärggrenar; ståndarknappar öppnande sig snedt; ytterfjäll under blomningen längre än kottefjällen; dessa starkt tillväxande och slutligen betydligt större än de förra, fullvuxna läderartade och tunnare mot spetsen; frön med slutligen affallande vinge.

- A. Yngre långgrenar något hängande; barr talrika i slidan, på undersidan med 2 tydliga, blåhvita linjer; kottefjäll i kanten platta . . . 1 *decidua*.
 B. Långgrenar raka; barr mindre talrika i slidan, undertill med otydliga linjer; kottefjäll i kanten invikna 2 *sibirica*.

1. *L. decidua* Mill. — Ända till 30 m högt, snabbväxande träd med rak stam, vågräta grenar och kägellik krona; barr 4-kantiga, men starkare kölade på undersidan, trubbiga, ljusgröna, dvärggrenarnas 30—40 (sällan—60) i slidan, olikstora, 1—3 cm långa; ♂-blommor gulaktiga; ♀-blommor purpuröda; kottar ljus läderbruna; ytterfjäll långspetsade, de nedre längre än kottefjällen; dessa rundade, strimmiga, glatta; frön 4—5 mm långa, vingen dubbelt längre; 5—7 hjärtblad. 5, 6. Vanlig lärk; allmänt odlad som

parkträd och delvis skogsträd, stundom förvildad. Sk.-Vb. (Hemland: Alperna, Karpaterna).

2. *L. sibirica Ledeb.* — Skild från föregående hufvudsakligen genom ofvan angifna kännetecken; barr mörkare gröna. Sibirielärk. Hemland: norra Ryssland och Sibirien; hittills (hos oss) planterad på enstaka ställen, men på sista åren utsädd i stor skala i Norrland, där den troligen bör blifva ett framtidsträd.

3. *Picea Dietrich.* Gran.

Ständigt grönskande träd med endast långgrenar; barr ¹⁾ tämligen korta, på båda sidor kölade, (4-kantiga), på båda sidor (eller blott ofvan) med hvitaktiga strimmor, vid affallandet kvarlämnande på grenarna kantiga, utstående »bladkuddar» (de afbarrade grenarna därför liknande en rasp); ♂-blommor ensamma i bladvecken nära eller i grenarnas toppar (sällan vid årsskottens bas); ståndarknappar öppnande sig på längden; ♀-blommor toppställda; ytterfjäll små; kottefjäll redan före befruktningen större än ytterfjällen, starkt tillväxande, läderartade, vid basen med en fördjupning; frön med kvarsittande vinge, mognande första året.

A. Kottar 6—16 cm långa:

- I. Barr i tvärsnitt kvadratiske eller något hoptryckta från sidan 1 *excelsa*.
- II. Barr platta, men på båda sidor kölade 2 *sitchensis*.

B. Kottar högst 5,5 cm långa:

- I. Unga årsskott glatta; barr i tvärsnitt kvadratiske, åtminstone årsskottens blåhvita, nästan alltid utan hartsgångar 3 *canadensis*.
- II. Unga årsskott korthåriga; barr plattadt 4-kantiga, mörkgröna, med hartsgångar 4 *mariana*.

1. *P. excelsa (Lam.) Lk.* ²⁾ — Ända till 45 m högt träd (det högsta af alla skandinaviska) med vanligast snörrät stam och talrika, nästan rakt utstående, hos äldre träd ofta hängande grenar; bark brungrå, länge slät, slutligen afflarnande; krona smalt pyramidformig, börjande långt ned på stammen; unga årsskott glatta eller glest korthåriga; barr nående en ålder af 4—12, i nordligaste Sverige ända till 16 år, kort uddspetsiga, styfva, vanligen 1—2

¹⁾ Hos detta släkte falla barren af vid torkning, hvilken olägenhet kan i någon mån afhjälpas genom kokning i vatten minst 20 minuter före inläggandet eller genom bestrykning med varm gelatin-lösning på bladfästena; hos släktet *Abies* däremot sitta de kvar.

²⁾ Enligt stränga prioritetsgrunder bör denna art kallas *Picea abies (L.) Karst.*, men då af samma skäl första arten i nästa släkte skulle heta *Abies Picea (L.) Bluff & Fingerh.*, har här liksom hos de flesta författare för undvikande af en lätt uppkommen förväxling de näst äldsta namnen använts.

cm \times 1 mm, glänsande mörkgröna, på de horisontala grenarna ej riktade nedåt; ♂-blommor kort skaftade, nästan cylindriska, 2–2,5 cm långa, med talrika ståndare; dessa gröngula, med upptill rödt knappband; ♀-blommor 3,5–4,5 cm långa, spolformigt äggformiga, purpurröda, sällan (f. *leucógyna*) hvitgula; kotten såsom ung röd (f. *erythrocarpa Purk.*) eller grön (f. *chlorocarpa Purk.*), mogen 9–16 \times 3–4 cm, spolformigt kägellik, gulbrun; kottefjäll fram till något spetsade, vanligen med urnupen eller sargad spets; frön omvänt äggrunda, 4–5 mm långa, 2–3 gånger kortare än den svartbruna vingen; 7–9 hjärtblad; kan uppnå en ålder af närmare 400 år. 5, 6. Vanlig gran; skogar. a. Norra Sk.-Lpl., (f. *leucógyna*, VG., egendomen Ryholm (*E. Hemberg*)). — Mycket varierande: f. *viminális* (*Sparrm.*); **Hänggran**: de talrika grenarna af 2:a ordningen mycket långa (ända till 3–3,5 m), smala, lodrätt nedhängande, liknande pisksnärtar; grenar af högre ordning sällsynta och af samma beskaffenhet som de af 2:a; barren på de hängande grenarna allsidigt vända; enstaka träd öfver hela landet; f. *virgáta Jacqu.*; **Ormgran**: grenar af 1:a ordningen fåtaliga, af 2:a–5:e likaså, men tjocka, nästan vågräta, alla med allsidigt riktade barr; enstaka träd som föregående; f. *tabulifórmis* (*Carr.*): dvärgform med blott halfmeterhög eller ännu lägre hufvudstam, med långa, vågrätt sig utbredande grenar; kronans diameter 1–2 m. Gtl. Katthammarsvik (*K. Johansson*); f. *clanbrasiliána* (*Carr.*): buske utan hufvudstam, med korta, tätt packade, uppstigande grenar; former från Gtl., Blekvät i Hejde, synas kunna föras hit; f. *brevifólia Cripps*: låga buskar, med blott 2,5–5,5 mm långa barr. Jmt. Frösön (Kamrer *C. H. Brandel*). Med afseende på kottefjällen kunna urskiljas följande hufvudformer: f. *acumináta Beck*: kottefjäll utdragna i en lång, vägbräddad, urnupen spets; s. och mell. Sv. r.; f. *europæa Koch*: kottefjäll rombiska, med trubbig, urnupen eller tandad kant, ej vägbräddade; s. och mell. Sv.; f. *fénnica A. & G.*: kottefjällens kant afrundad, fintandad; Norrl. Denna bildar öfvergång till *β* obováta *Ledeb.*: kottar äggformigt kägellika, 5–7 cm långa, de mindre uppräta, de större utstående eller hängande; kottefjäll fram till bredt afrundade, helbräddade; finnes väl knappast typisk inom Sveriges gränser, möjligen i den allra nordligaste delen. Andra former se Bot. Not. 1890 sid. 250.

2. *P. sitchénsis* (*Bong.*) *Carr.* — Årsskott glatta; barr på undersidan med 2 blåhvita linjer; kottefjäll aflånga, i spetsen oregelbundet hvassågade. 5. **Sitkagran**; hemland: nv. Amerika — ö. Sibirien; hos oss i skånska skogsanläggningar.

3. *P. canadensis* (Mill.) Koehne — Intill 25 m högt träd; årsskott grönhvita, i bladkuddarnas spets ofta ljusviolett anlupna; barr 1—2 cm; kottar 2—5,5 cm, unga gröna, mogna ljusbruna; kottefjäll svagt strimmiga, matta, med en smal, glänsande kant; frön, inberäknadt den dubbelt så långa vingen, 9 mm långa. 5. *Kanadagran*; från östra Nordamerika; planteras mycket i skånska skogar, men tillbakasätter sin tillväxt redan vid 30 års ålder.

4. *P. mariana* (Mill.) O. Kuntze — Unga årsskott gula—rödbruna; barr omkring 1 cm långa, nästan trubbiga och platta, men kölade på båda sidor; kottar 2—3,5 cm långa, unga mörkvioletta, mogna mattbruna; kottefjäll tydligt strimmade, utan glänsande kant; frön, tillika med den dubbelt så långa vingen, 6 mm långa. 5. *Marylandsgran*; från östra brittiska Nordamerika; planterad som föregående, men uthärdar det skånska klimatet sämre och degenerar redan vid 15—20 års ålder (*E. Hemberg*).

4. *Abies* Mill. Silfvergran.

Barr med en fåra på öfre sidan och svag köl samt 2 hvita linjer på undre sidan; bladkuddar icke eller obetydligt framträdande; ståndarknappar öppnande sig på tvären; ytterfjäll vanligen stora, ofta längre än kottefjällen; dessa vid basen utan fördjupning; i öfrigt som *Picea*.

A. *Hartsångar* i barren på icke blommande skott vid undersidans öfverhud:

I. Bark hvitgrå; barr kamlikt riktade åt sidorna 1 *alba*.

II. Bark svartgrå; yngre sidogrenars barr riktade äfven uppåt, de uppåtriktade kortare än de åt sidan 2 *nordmannläna*.

B. *Hartsångar* i barren liggande helt i bladparenkymet:

I. Bark slät; barrens hvita linjer bestående af 3—4 rader klyföppningar 3 *sibirica*.

II. Bark med talrika hartsknölar; barrens hvita linjer af omkring 6 rader klyföppningar 4 *balsamea*.

1. *A. alba* Mill. — Intill 65 m högt träd med länge slät bark; stam rak, tidigt afkastande de nedre grenarna; krona pyramidformig, på äldre träd nästan cylindrisk, i toppen trubbig; yngsta skotten kort stråfmåriga, grönaktiga; barr kortspetsade, 2—3 cm × 2—3 mm, i den trubbiga spetsen vanligen urnupna; kottar som unga blågröna, som mogna grönbruna, omkring 16 × 5 cm; ytterfjäll längre än kottefjället, framtill tandadt och långspetsadt, dess fria del nedböjd; frön 3-kantiga, hälften så långa som vingen. 6. *Ädelgran*; växer skogbildande i mellersta Europa; hos oss odlad mer än 100 år (120-åriga träd å Koberg i Vg.) och synes i Sk. äga framtid som skogsträd; växer tämligen lifskraftigt upp till Vrm.

2. *A. nordmannläna* Spach — Skild från föregående genom lägre växt (intill 30 m), längre bibehållande af de nedre grenarna (kronan därför nående marken), och barrens ställning. 5. *Kaukasleggran*; har till oss på sista tiden införts (från Kaukasus) som park- och delvis skogsträd i s. Sverige, visar god tillväxt, går till på sämre jord än föregående samt tål utan olägenhet en temperatur af — 25 à 30° C. (*E. Hemberg*), men går dock knappt till vid Stockholm.

3. *A. sibirica* Ledeb. — Intill 40 m högt träd med svartgrå bark och smal, kägelformig krona; barr mycket tätt stående, på yngre skott de öfre

täckande hvarandra, på äldre alla sidoställda, 2—3 cm × 1 mm, trubbiga eller urnupna; ytterfjäll dolda mellan kottefjällen. 5. *Pichtagran.* I n. ö. Ryssland och Nordasien skogsbildande till polcirkeln; bör äga framtid som skogsträd äfven i Sverige, samt taga vid där ädelgranen ej längre går till; äldre pichtagranar hos oss t. ex. Sthm. Skogsinstitutet.

4. *A. balsamea Mill.* — Skild från föregående genom lägre växt (intill 25 m), merendels sidoställda, 1—2,8 cm × 1—1,5 mm stora barr samt genom längre ytterfjäll, som ofta med spetsen nå utom kottefjällen. 5. *Balsamgran.* Inhemsk i det kallare Nordamerika; hos oss stundom odlad som park- och skogsträd i s. Sv.; sätter frukt, men utvecklas endast till mindre träd. Lämnar kanadabalsam.

5. *Juniperus Tourn.* En.

Ständigt grönskande buskar eller mindre träd med fjäll- eller (hos vår art) syllika barr i 2—3-taliga kransar; sambyggare eller (vår art) tvåbyggare; ♂-blommor äggformiga, med talrika ståndare; ♀-blommor knoppformiga, med fåtaliga fruktblad i 2—3-taliga kransar; frön ovingade, helt omslutna af fruktbladen; hjärtblad 2—3.

J. communis L. — 0,5—1,8 m hög buske, mera sällan intill 9 m högt träd, ♂-växten i regel större än ♀-växten; barr utstående, vanligen 9—16 mm långa, bredt syllika, styfva, stickande, ofvan med en grund, blågrön fördjupning, undertill trubbkölade, nående en ålder af 3—7 år; blommor i spetsen på axillära, korta, fjällbeklädda grenar; yngre grenar 3-kantiga; ståndare 12—15, hvarje med 3—6 frömjölssäckar; ♀-blommor mycket lika de axillära bladknopparna; bärkottar i toppen med svaga märken efter spetsarna af de 3 sammanväxta fruktbladen, 3-fröiga eller genom felslagning 2—1-fröiga; frön 3-kantigt äggformiga, behårda; kottmognaden kräfver 2 år, första året äro kottarna gröna, hårda, 2:a svarta med dagglätt öfverdrag, mera mjuka. Uppnår i trädform en ålder af öfver 1,000 år. 5, 6. Vanlig en; skogar, lundar, backar, hedar. a. Sk.-Lpl. — f. *suécica (Mill.)*: mindre träd med kägelformad krona. Varierar dessutom till bladens längd och form, stamledens längd mellan barrkransarna o. s. v., former, som hos oss synas föga uppmärksammade. *β nana (Willd.)*: lägre buske med nedliggande grenar; barr korta, 4—8 × 1—2 mm, ej eller föga längre än bärkottarna, mer eller mindre tegellagda och tilltryckta till stammen; grenarnas stamled mycket korta, ej öfver 1 mm (på hufvudskotten högst 3 mm); högfjällsform. I lägre fjälltrakter och skärgårdarna finnas former, som bilda öfvergång

till hufvudformen: f. subnána *Sælan*. — Ofta förorsakas af en gallmygga, *Cecidomyia juniperina* (L.), i grenspetsarna fröhusliknande bildningar, s. k. kikbär, af 6 tätt sammanslutna, förstoraade barr, som omsluta insektlarven.

6. *Taxus Tourn.* Id.

Vintergröna, mindre träd eller buskar, med platta, 2-sidigt riktade barr utan hartsgångar; ♂-blommor hufvudlika, med 8—13 sköldformiga ståndare, hvarje med 4—8 frömjölssäckar.

T. baccata L. — 1—3,5 m hög buske eller 3—10 m högt träd, med tät, aflångt pyramidlik eller oregelbunden krona; de större grenarna skenbart kranssittande, med sidoriiktade smågrenar; barr 1—2,7 cm × 2—3 mm, tämligen mjuka och böjliga, kortskaftade, uddspetsiga, ofvan glänsande mörkgröna, undertill ljusare och matta, nående en ålder af 3—6 år; ♂-blommor ljusgula, på grenarnas undre sida; fröhylle skarlakansrödt, med helbräddad kant; frö 6—7 mm långt, violett, hoptryckt, omvänt äggformigt; 6—7 hjärtblad. Trädet kan uppnå en ålder af öfver 2,000 år. 5. Id; skogar, helst fuktiga ställen. r. Norra Sk.-Gstr. och Vrm.

Register öfver släkten och familjer.

Namn tryckta med *kursiv* stil = latinska släktnamn, de med STORA bokstäfver = latinska familjenamn, de med upprät stil = svenska namn, de med minsta stil = synonymer.

	Sid.		Sid.		Sid.
<i>Abies</i>	820	<i>Amarantus</i>	558	<i>Armeria</i>	205
<i>Acer</i>	291	Amarantväxter	558	<i>Arnica</i>	22
ACERACEÆ	290	AMARYLLIDACEÆ	641	<i>Arnoseric</i>	67
<i>Achillea</i>	17	AMBROSIACEÆ	93	<i>Arrhenatherum</i>	754
<i>Aconitum</i>	511	<i>Ammodenia</i>	546	<i>Arum</i>	666
<i>Acorus</i>	666	<i>Ammophila</i>	762	<i>Arun</i>	193
<i>Actæa</i>	513	<i>Anacamptis</i>	631	<i>Artemisia</i>	18
<i>Adonis</i>	494	<i>Anagallis</i>	198	<i>Asarum</i>	585
<i>Adonis</i>	494	<i>Anchusa</i>	180	ASCLEPIADACEÆ	190
<i>Adoxa</i>	103	Andmat	667	<i>Ask</i>	195
ADOXACEÆ	103	Andmatväxter	667	<i>Asp</i>	598
<i>Aegopodium</i>	230	Andorn	163	<i>Asparagus</i>	647
<i>Aethusa</i>	234	<i>Andromeda</i>	209	<i>Asperugo</i>	187
<i>Aesculus</i>	290	<i>Androsace</i>	203	<i>Asperula</i>	111
Aftonstjärna	647	<i>Anemone</i>	490	<i>Aster</i>	34
<i>Ag</i>	670	<i>Anethum</i>	239	<i>Astragalus</i>	323
<i>Agrimonia</i>	372	<i>Angelica</i>	237	<i>Astrantia</i>	227
<i>Agrostemma</i>	527	Angelika	237	<i>Atriplex</i>	566
<i>Agrostis</i>	773	ANGIOSPERMER	1	<i>Avena</i>	752
<i>Aira</i>	755	Anis	231	<i>Avenastrum</i>	753
<i>Aira</i>	756	Ann (Annbok)	595	Avenbok	595
<i>Aiopsis</i>	755	<i>Antennaria</i>	29	<i>Azalea</i>	212
<i>Ajuga</i>	176	<i>Anthemis</i>	16	Baldersbrå	14
Akleja	511	<i>Anthericum</i>	645	<i>Baldingera</i>	783
Al	592	<i>Anthoxanthum</i>	784	<i>Ballota</i>	169
<i>Alchemilla</i>	374	<i>Anthriscus</i>	243	Balsamin	293
<i>Alisma</i>	787	<i>Anthyllis</i>	344	BALSAMINACEÆ	292
ALISMACEÆ	786	<i>Antirrhinum</i>	126	Balsaminväxter	292
<i>Alliaria</i>	446	Apel	414	<i>Barbarea</i>	453
<i>Allium</i>	643	<i>Apera</i>	772	Barrväxter	813
Alm	588	<i>Apium</i>	228	<i>Bartschia</i>	137
Almväxter	587	AQUIFOLIACEÆ	292	<i>Batrachium</i>	504
<i>Alnus</i>	592	<i>Aquilegia</i>	511	<i>Bellis</i>	34
<i>Alopecurus</i>	779	<i>Arabis</i>	450	BERBERIDACEÆ	483
Alpros	212	ARACEÆ	665	<i>Berberis</i>	483
<i>Alsine</i>	547	ARALIACEÆ	246	Berberis	483
ALBINEÆ	519, 531	Araliaväxter	246	Berberisväxter	483
Alster	291	<i>Arctophila</i>	747	<i>Berteroa</i>	469
Alsterväxter	291	<i>Arctostaphylus</i>	208	<i>Betonica</i>	169
<i>Althæa</i>	285	<i>Arenaria</i>	545	<i>Betula</i>	589
<i>Alyssum</i>	469	Arf	532	BETULACEÆ	588
Amarant	558	<i>Aristolochia</i>	584	<i>Bidens</i>	11
AMARANTACEÆ	558	ARISTOLOCHIACEÆ	584		

	Sid.		Sid.		Sid.
Binda	576	<i>Bryonia</i>	98	<i>Cerastium</i>	538
Bingel	306	Brågon	289	CERATOPHYLLACEÆ	517
Binka	35	Brågonväxter	289	<i>Ceratophyllum</i>	517
Bittermjölke	60	Bräcka	420	<i>Chærophyllum</i>	244
Björk	589	Bräckeväxter	420	<i>Chamorchis</i>	634
Björkväxter	588	Bräske	804	<i>Chelidonium</i>	483
Björnbrodd	650	Bräsma	446	CHENOPODIACEÆ	559
Björnbär (-hallon)	377	<i>Bunias</i>	458	<i>Chenopodium</i>	560
Blicka	249	<i>Bunium</i>	231	CHORIPETALÆ	216
Blink (Vatten-)	203	<i>Bupleurum</i>	233	<i>Chrysanthemum</i>	13
<i>Blitum</i>	564	BUTOMACEÆ	786	<i>Chrysoplenium</i>	425
Blodtopp	373	<i>Butomus</i>	786	CICHORIACEÆ	6, 9, 55
Blomsäffa	786	Bynke	18	<i>Cichorium</i>	55
Blomsäffväxter	786	Bändling	805	<i>Cicuta</i>	228
Blåbär	206	Böna, Bond-	321	<i>Cikoria</i>	55
Blådrufva	647	<i>Cakile</i>	459	<i>Cineraria</i>	22
Bläeld	186	<i>Calamagrostis</i>	763	<i>Cinna</i>	776
Blågull	188	<i>Calamintha</i>	165	<i>Circea</i>	259
Blågullväxter	187	<i>Calendula</i>	40	<i>Cirsium</i>	47
Bläcken	195	<i>Calla</i>	666	CISTACEÆ	278
Bläckenväxter	194	CALLITRICHACEÆ	307	<i>Cladium</i>	670
Blåddra	116	<i>Callitriche</i>	307	<i>Clinopodium</i>	166
Blåddrevväxter	116	<i>Calluna</i>	211	<i>Cnidium</i>	235
Blåra	523	<i>Caltha</i>	509	<i>Cochlearia</i>	470
Blöda	282	<i>Calypto</i>	639	<i>Cœloglossum</i>	632
Blödeväxter	282	<i>Camelina</i>	467	<i>Colchicum</i>	650
Bo	23	<i>Campanula</i>	94	<i>Comarum</i>	399
Bocktörne	151	CAMPANULACEÆ	94	COMPOSITÆ	5
Bohvetete	572	CANNABACEÆ	587	CONIFERÆ	813
Bok	595	<i>Cannabis</i>	587	<i>Conium</i>	244
Bolle	509	CAPRIFOLIACEÆ	103	<i>Convallaria</i>	648
Bolltistel	41	<i>Capsella</i>	463	CONVOLVULACEÆ	188
Bolma	152	<i>Cardamine</i>	446	<i>Convolvulus</i>	188
Bolmväxter	151	<i>Carduus</i>	44	<i>Coralliorrhiza</i>	638
Bondböna	321	<i>Carex</i>	680	<i>Coriandrum</i>	245
Bonässla	169	<i>Carlina</i>	43	CORNACEÆ	222
BORRAGINACEÆ	178	<i>Carpinus</i>	595	<i>Cornus</i>	222
<i>Borrago</i>	179	<i>Carum</i>	230	<i>Coronilla</i> (tillägg)	322
Borre	53	CARYOPHYLLACEÆ	517	<i>Coronopus</i>	465
Borste (Gull-)	37	<i>Cassandra</i> se rät-		<i>Corydalis</i>	478
<i>Brachypodium</i>	713	telsler!		CORYLACEÆ	594
<i>Brassica</i>	438	<i>Castanea</i>	596	CORYMBIFERÆ	6, 11
<i>Braya</i>	444	<i>Catabrosa</i>	750	<i>Corynephorus</i>	756
<i>Briza</i>	740	<i>Caucalis</i>	241	<i>Cotoneaster</i>	417
Brodd	784	CELASTRACEÆ	291	<i>Cotula</i>	17
<i>Bromus</i>	736	<i>Centaurea</i>	41	<i>Crambe</i>	458
Brudd (Val-)	650	<i>Centunculus</i>	199	CRASSULACEÆ	426
Brudsporre	631	<i>Cephalanthera</i>	635	<i>Cratægus</i>	416
Brunell	167				

	Sid.		Sid.		Sid.
<i>Crepis</i>	60	Dyblad	785	<i>Euphorbia</i>	304
<i>Crocus</i>	641	Dybladsväxter	785	EUPHORBACEÆ	303
CRUCIFERÆ	434	Dyborre	785	<i>Euphrasia</i>	139
CUCURBITACEÆ	98	Dyna, Vall-	465	<i>Evonymus</i>	291
<i>Cuscuta</i>	189	Då	173		
<i>Cuviera</i>	728	Dåda	459	Fackelväxter	261
<i>Cynanchum</i>	190	Dådra	467	Fackla	261
CYNAREÆ	6, 9, 40	Döra	469	FAGACEÆ	595
<i>Cynoglossum</i>	186			<i>Fagopyrum</i>	572
<i>Cynosurus</i>	732	<i>Echinochloa</i>	777	<i>Fagus</i>	595
CYPERACEÆ	668	<i>Echinodorus</i>	787	<i>Falcaria</i>	229
<i>Cyperace</i>	669	<i>Echinops</i>	41	Fana	18
<i>Cyperus</i>	669	<i>Echinosperrnum</i>	187	FANEROGAMER	1
<i>Cypripedium</i>	640	<i>Echium</i>	186	Fela	633
		Ek	596	<i>Festuca</i>	733
<i>Dactylis</i>	732	Ekorrsvingel	736	Fetbladsväxter	426
Dagg	432	Ekväxter	595	Fetknopp	426
Damspelslilja	643	ELÆAGNACEÆ	262	Fibbla	22
<i>Daphne</i>	262	ELATINACEÆ	281	Fifvel	66
Darr	740	<i>Elatine</i>	281	Fifvelväxter	9, 55
<i>Datura</i>	152	Eld, Blå-	186	Fifvelklubba	67
<i>Daucus</i>	241	Elm	728	<i>Filago</i>	30
<i>Delphinium</i>	512	<i>Elodea</i>	786	Fingerhirs	778
<i>Delphinium</i>	446	Elsholtsia	155	Fingerhatt	126
<i>Deschampsia</i>	756	<i>Elsholzia</i>	155	Fiol, Natt-	444
Desman	634	<i>Elymus</i>	728	Fjun	64
Desmeknopp	103	<i>Elyna</i>	679	Fjällskärda	43
Desmeväxter	103	Elyna	679	Fjällsyra	584
<i>Dianthus</i>	528	EMPETRACEÆ	292	Fjärva	185
<i>Dianthus</i>	188	<i>Empetrum</i>	292	Flen	783
DICOTYLEDONER	1	En	821	Flena	125
<i>Digitalis</i>	126	<i>Epilobium</i> (tillagg)	249	Flickan i detsköna	510
<i>Digitalia</i>	778	<i>Epipactis</i>	636	Flocksväxter	787
Dill	239	<i>Epipogon</i>	638	Flockväxter	223
<i>Diplotaxis</i>	441	<i>Eranthis</i>	510	Floka	242
DIPSACACEÆ	98	<i>Erica</i>	210	Floks	38
<i>Dipsacus</i>	99	ERICACEÆ	208	Flota	806
Dosta	166	<i>Eriogon</i>	35	Flotaväxter	806
<i>Draba</i>	471	<i>Eriophorum</i>	676	Flugfängeväxter	432
<i>Draba</i>	471	<i>Erodium</i>	298	<i>Flumina</i>	751
<i>Dracocephalum</i>	168	<i>Erucastrum</i>	440	Flygel	327
Drakblom	168	<i>Ercum</i>	321	Fläder(-hyll)	103
Droppe, Snö-	641	<i>Eryngium</i>	228	<i>Fragaria</i>	398
<i>Drosera</i>	432	<i>Erysimum</i>	445	Frat	186
DROSERACEÆ	432	<i>Erythraea</i> (tillagg)	193	<i>Fraxinus</i>	195
DRUPACEÆ	345	Esparsett	323	<i>Fritillaria</i>	643
<i>Dryas</i>	412	Eternell (Hed-)	29	Fryle	660
<i>Dryas</i>	412	<i>Euclidium</i>	470	Fräne	454
Dun	676	<i>Eupatorium</i>	38	<i>Fumaria</i>	477

	Sid.		Sid.		Sid.
FUMARIACEÆ	476	Gullrisp	37	<i>Hottonia</i>	203
Fur(a)	814	Gulltopp	215	Humle	587
Fyrling	432	Gurka	98	Humlesuga	169
Fälle	60	Gurkväxter	98	Hummeltuppa	399
Fänting	531	Gyllen	453	<i>Humulus</i>	587
Förgätmigej 182, 183		<i>Gymnadenia</i>	631	Hundrofva	98
		Gymnospermer 1,	813	Hundäxing	732
<i>Gagea</i>	645	<i>Gypsophila</i>	531	<i>Hutchinsia</i>	466
Gap	126	Gängel	32	Hven	773
<i>Galanthus</i>	641	Göklysa	526	Hvete	725
<i>Galeobdolon</i>	171			Hvina	776
<i>Galeopsis</i>	173	Hafre . 752, 753, 754		Hvita	469
<i>Galinsoga</i>	32	Hafver	58	Hvitpytta	17
<i>Galium</i>	105	Haftorn	262	<i>Hydrocharis</i>	785
<i>Genista</i>	341	Haftornväxter	262	HYDROCHARITACEÆ 785	
<i>Gentiana</i>	191	Haftorn	416	<i>Hydrocotyle</i>	227
GENTIANACEÆ	191	Hallon	377	Hyll	102
GERANIACEÆ	293	HALORRHAGOIDACEÆ 246		Hyllväxter	102
<i>Geranium</i>	293	<i>Haloscias</i>	235	Hylsnejlika	530
Getnos	166	Hampa	587	<i>Hyoscyamus</i>	152
<i>Geum</i> (tillägg)	410	Hampväxter	587	HYPERICACEÆ	282
Gigel	328	Hareris	340	<i>Hypericum</i>	282
Ginst	341	Harfloka	233	<i>Hypochoeris</i>	66
Glasört	566	Harkäl	58	Hägg	347
<i>Glaucium</i>	483	Hassel	594	Hässe	776
<i>Glaux</i>	199	Hasselväxter	594	Hästhof	40
<i>Glechoma</i>	168	Hatt (Finger-)	126	Hästkastanj	290
Glim	520	<i>Hedera</i>	246	Hästsvans	248
Glis	234	<i>Helianthemum</i>	279	Hätta	511
<i>Globularia</i>	115	<i>Helichrysum</i>	29	Häx	259
GLOBULARIACEÆ	115	<i>Helleborus</i>	510		
<i>Glyceria</i>	746	<i>Helosciadium</i>	229	<i>Iberis</i>	466
<i>Gnaphalium</i>	27	<i>Helxine</i>	576	<i>Iberis</i>	466
<i>Goodyera</i>	635	<i>Heracleum</i>	240	Id	822
Gossen i det grö- na	494	<i>Herminium</i>	634	<i>Ilex</i>	292
GRAMINACEÆ	720	<i>Herniaria</i>	555	<i>Impatiens</i>	293
Gran	818	<i>Hesperis</i>	444	<i>Imperatoria</i>	239
<i>Graphephorum</i>	751	<i>Hieracium</i>	67	<i>Inula</i>	32
Gro	112	<i>Hierochloa</i>	783	IRIDACEÆ	640
Groväxter	111	Hillsko	203	<i>Iris</i>	640
Gryne	746	HIPPOCASTANACEÆ 290		<i>Isatis</i>	460
Grälla	571	<i>Hippophaë</i>	262		
Gräsja	803	<i>Hippuris</i>	248	<i>Jasione</i>	98
Gröe	740	Hirs	777	Jolster(-pil)	609
Gröna, Mur-	246	Hjortron . 377 (397)		JUNCACEÆ	651
Guckusko	640	Hjärtstilla	171	JUNCAGINACEÆ	788
Guling	639	<i>Holcus</i>	761	<i>Juncus</i>	651
Gullborste	37	<i>Holosteum</i>	544	Jungfrulin	302
		<i>Hordeum</i>	728	Jungfrulinväxter	301
				<i>Juniperus</i>	821

	Sid.		Sid.		Sid.
Kabbelek	509	Korgväxter	5	<i>Lamium</i>	171
Kafle	779	Koriander	245	<i>Lappa</i>	53
Kall	788	Korn	728	Lappljung	211
Kalmus	666	Korndåda	459	<i>Lapsana</i>	58
Kam (Venus-)	242	Kornell	222	<i>Larix</i>	817
Kamill	14	Kornellväxter	222	<i>Laserpitium</i>	241
Kampe	781	Korsväxter	434	<i>Lathrœa</i>	121
Kanariegräs	783	Korydalis	478	<i>Lathyrus</i>	310
Kanna (Å-)	516	Krage	13	<i>Lavatera</i>	285
Kaprifol	104	Krageväxter	6	<i>Lavatera</i>	285
Karda	99	Kransborre	176	<i>Levedera</i>	212
Kardborre	54	Krappväxter	105	<i>Leersia</i>	777
Kase	751	Krasse	460	Leka	168
Kastanj, Häst-	290	Krepling	212	<i>Lemna</i>	667
, Ätlig	596	Krikon	346	LEMNACEÆ	667
Kattfot	29	Krisla	32	LENTIBULARIACEÆ	116
Kattost(-malva)	287	Kristtorn	292	<i>Leontodon</i>	64
Kax	244	Kristtornväxter	292	<i>Leonurus</i>	171
Kil, Strand-	34	Krona, Kungs-	643	<i>Lepidium</i>	460
Klint	41	Kronill	322	<i>Lepturus</i>	729
Klocka	94	Kronliljeväxter	641	Leta	184
Klockväxter	94	Kruf	236	<i>Leucojum</i>	641
Klubba (Spik-)	152	Krusbär	418	<i>Levisticum</i>	236
Klådris	281	Krypa, Strand-	199	<i>Libanotis</i>	235
Klådrisväxter	280	Kråkbär	292	Libbsticka	236
Klätt	527	Kråkbärsväxter	292	Liguster	195
Klöfver	334	Kråkkrasse	465	Ligusterväxter	195
Knafvel	556	Kulla	16	<i>Ligustrum</i>	195
Knafvelväxter	555	Kummer	410	LILIACEÆ	641
Knappvädd	99	Kummin	230	<i>Lilium</i>	643
Knidium	235	Kungskrona	643	Lilja	643
Knopp, Fet-	426	Kungsspira	145	Liljeväxter	641
Knutmire	199	Kvaller	230	<i>Limosella</i>	137
Knyttling	555	Kvesa	151	Lin	300
Knäa	572	Kål	438	LINACEÆ	300
Knärot	635	Kålrabbi	438, 439	<i>Linaria</i>	126
Knöple	301	Kålrot	439	Lind	288
<i>Kobresia</i>	680	Kålsenap	441	Lindväxter	288
Kobresia	680	Kåpa	374	Lingon	207
<i>Kochia</i>	565	Kårel	445	Lingonväxter	205
Kochia	565	Kärnfruktväxter	413	<i>Linnœa</i>	104
<i>Koeleria</i>	752	Kärrfloka	229	Linnea	104
<i>Koenigia</i>	584	Käx	243	<i>Linosyris</i>	37
Koenigia	584	Körfvel	244	Lins	321
Kolf	812	Körs	346	<i>Linum</i>	300
Kolfhirs	778	Kösa	772	Linväxter	300
Kolfväxter	812			<i>Liparis</i>	639
Konvalje	648	LABIATÆ	153	<i>Listera</i>	637
Korallrot	638	<i>Lactuca</i>	57	<i>Lithospermum</i>	184

<i>Litorella</i>	Sid. 115	<i>Mare</i>	Sid. 762	<i>Myrica</i>	Sid. 597
<i>Ljung</i>	211	<i>Marrisp</i>	204	MYRICACEÆ	597
<i>Ljungväxter</i>	208	<i>Marrubium</i>	176	<i>Myricaria</i>	281
<i>Ljus (Kungs-)</i>	122	<i>Marviol</i>	459	<i>Myriophyllum</i>	246
<i>Lobelia</i>	94	<i>Maskros</i>	63	<i>Myrrhis</i>	244
LOBELIACEÆ	94	<i>Matricaria</i>	14	<i>Myrtillus</i>	206
<i>Loka (Björn-)</i>	240	<i>Medicago</i>	329	<i>Myska</i>	783
<i>Lolium</i>	730	<i>Mejram</i>	164	<i>Mabär</i>	419
<i>Lomme</i>	463	<i>Melampyrum</i>	148	<i>Mälla</i>	566
<i>Lonicera</i>	104	<i>Melandrium</i>	523	<i>Mänviol</i>	467
<i>Lonke</i>	307	<i>Melanosinapis</i>	439	<i>Mära</i>	105
<i>Lonkeväxter</i>	307	<i>Melica</i>	761	<i>Mäll</i>	560
LORANTHACEÆ	585	<i>Melilotus</i>	332	<i>Mällväxter</i>	559
<i>Losta</i>	736	<i>Melon</i>	98	<i>Mästerrot</i>	239
<i>Lotus</i>	328	<i>Melot</i>	332	<i>Möblomma</i>	483
<i>Ludd</i>	30	<i>Mentha</i>	155	<i>Möja</i>	504
<i>Lunaria</i>	467	MENYANTHACEÆ	194	<i>Mönja</i>	372
<i>Lungört</i>	185	<i>Menyanthes</i>	195	<i>Mössa, Munk-</i>	666
<i>Lunk</i>	557	<i>Mercurialis</i>	306	<i>Nackel</i>	67
<i>Lunke</i>	261	<i>Milium</i>	776	NAJADACEÆ	789
<i>Luzula</i>	660	<i>Minga</i>	126	<i>Najas</i>	789
<i>Lychnis</i>	526	<i>Mimulus</i>	128	<i>Najasväxter</i>	789
<i>Lycium</i>	151	<i>Mire</i>	198, 199	<i>Narciss</i>	641
<i>Lycopus</i>	163	<i>Missne</i>	666	<i>Narcissus</i>	641
<i>Lyng</i>	210	<i>Missneväxter</i>	665	<i>Narcissväxter</i>	641
<i>Lysa</i>	525	<i>Mistel</i>	585	<i>Nardus</i>	724
<i>Lysimachia</i>	197	<i>Mistelväxter</i>	585	<i>Narf</i>	445
<i>Lysing</i>	197	<i>Mjölke</i>	249	<i>Narr, Vinter-</i>	510
LYTHRACEÆ	261	<i>Mjölkeväxter</i>	248	<i>Nartheceium</i>	650
<i>Lythrum</i>	261	<i>Mjölön</i>	208	<i>Nasturtium</i>	454
<i>Läka (Sår-)</i>	227	<i>Molinia</i>	750	<i>Nate</i>	790
<i>Läppväxter</i>	153	<i>Molke</i>	56	<i>Nateväxter</i>	790
<i>Lärk</i>	817	MONOCOTYLEDONER	623	<i>Nattfiol</i>	444
<i>Lök</i>	643	<i>Monotropa</i>	215	<i>Naumburgia</i>	198
<i>Löksuga</i>	176	<i>Montia</i>	557	<i>Nejde</i>	548
<i>Lönn</i>	291	<i>Morgonstjärna</i>	647	<i>Nejlika</i>	528
<i>Lönnväxter</i>	290	<i>Morot</i>	241	<i>Nejlikväxter</i>	517
<i>Lösa (Topp-)</i>	198	<i>Mulgedium</i>	55	<i>Neottia</i>	638
<i>Madd</i>	111	<i>Munke</i>	98	<i>Nepeta</i>	168
<i>Madra</i>	111	<i>Munkmössa</i>	666	<i>Nigella</i>	510
<i>Majanthemum</i>	649	<i>Mura</i>	399	<i>Nigella</i>	510
<i>Malachium</i>	531	<i>Murgröna</i>	246	<i>Nigritella</i>	634
<i>Malaxis</i>	639	<i>Muscari</i>	647	<i>Nocka</i>	22
<i>Malva</i>	285	<i>Mustippa</i>	508	<i>Noppa</i>	27
<i>Malva</i>	285	<i>Mygge</i>	639	<i>Norna</i>	639
MALVACEÆ	284	<i>Mynta</i>	155	<i>Nosse</i>	632
<i>Malvaväxter</i>	284	<i>Myosotis</i>	181	<i>Notblomma</i>	94
<i>Malört(sbynke)</i>	19	<i>Myosurus</i>	508	<i>Notblomväxter</i>	94

	Sid.		Sid.		Sid.
<i>Nuphar</i>	516	Palsternacke	240	<i>Polygonum</i>	572
<i>Ngmphæa</i>	514	<i>Panicum</i>	777	Polört	188
NYMPHÆACEÆ	514	<i>Papaver</i>	481	POMACEÆ	413
Nypon	348	PAPAVERACEÆ	480	Poppel	598
Näbba	298	PAPILIONACEÆ	308	<i>Populus</i>	598
Näbbfrö	670	<i>Parietaria</i>	587	Pors	597
Näckros	514	<i>Paris</i>	649	Porsväxter	597
Näckrosväxter	514	<i>Parnassia</i>	425	Portlakväxter	557
Näfva	293	PARONYCHIEÆ 520, 555		PORTULACACEÆ	557
Näfveväxter	293	<i>Pastinaca</i>	240	Potamogeton	790
Nässla	586	<i>Pedicularis</i>	146	POTAMOGETONACEÆ 790	
Nässleväxter	586	<i>Peplis</i>	261	<i>Potentilla</i>	399
Nästrot	638	Pepparrot . 454, 456		<i>Poterium</i>	374
Nörel	547	Persilja	229	<i>Primula</i>	200
Nörelväxter	531	<i>Petasites</i>	38	PRIMULACEÆ	196
		<i>Petroselinum</i>	229	Prisa	128
<i>Obione</i>	571	Pest, Vatten-	786	<i>Prunella</i>	167
Odon	206	<i>Peucedanum</i>	238	<i>Prunus</i>	345
<i>Odontites</i>	138	<i>Phaca</i>	325	Prusta	510
Odört	244	<i>Phalaris</i>	783	Pryl, Strand-	115
<i>Oenanthe</i>	233	<i>Phippisia</i>	750	Pryle	729
<i>Oenothera</i>	249	<i>Phleum</i>	781	<i>Psamma</i>	762
OLEACEÆ	195	<i>Phragmites</i>	762	<i>Psyllium</i>	115
Olfvon	103	<i>Phyllodoce</i>	211	Pudra	425
ONAGRACEÆ	248	<i>Picea</i>	818	<i>Pulmonaria</i>	185
<i>Onobrychis</i>	323	<i>Picris</i>	60	<i>Pulsatilla</i>	492
<i>Ononis</i>	342	Pigging	187	Pumpa	98
<i>Onopordon</i>	44	Pil	599	Punge (Samos-) 199	
<i>Ophrys</i>	634	Pilväxter	597	<i>Pyrola</i>	213
ORCHIDACEÆ	625	Pimpernell	374	<i>Pyrola</i>	213
<i>Orchis</i>	627	<i>Pimpinella</i>	231	PYROLACEÆ	212
<i>Origanum</i>	164	<i>Pinguicula</i>	118	Pyrolaväxter	212
Orkis	627	<i>Pinus</i>	814	<i>Pyrus</i>	414
Orkisväxter	625	Pion	514	Pytta, Hvit-	17
Ormbär	649	<i>Pisum</i>	310	Pärldrufva	647
<i>Ornithogalum</i>	647	PLANTAGINACEÆ	111	Pärllhyacint	647
<i>Ornithopus</i>	322	<i>Plantago</i>	112	Päron	414
OROBANCHACEÆ	119	<i>Platanthera</i>	633		
<i>Orobanche</i>	120	<i>Pleurospermum</i> 245		<i>Quercus</i>	596
<i>Orobus</i>	314	Plister	171		
OXALIDACEÆ	299	Plommon	346	<i>Rabarber</i>	584
<i>Oxalis</i>	299	PLUMBAGINACEÆ	203	<i>Radiola</i>	301
Oxbär	417	<i>Poa</i>	740	Rajgräs	730
Oxel	415	POLEMONIACEÆ	187	Rams	648
<i>Oxyccoccus</i>	207	<i>Polemonium</i>	188	RANUNCULACEÆ	484
<i>Oxyria</i>	584	<i>Polygala</i>	302	<i>Ranunculus</i>	494
<i>Oxytropis</i>	326	POLYGALACEÆ	301	Ranunkel	494
		POLYGONACEÆ	571	<i>Raphanus</i>	457
<i>Pæonia</i>	514	<i>Polygonatum</i>	648		

Raps	Sid. 439	Rönn	Sid. 415	<i>Sedum</i>	Sid. 426
Rast	180	Rör	763	Selleri	228
Refva	168	Saffran	641	<i>Selinum</i>	236
Reine-claude	346	Safver	165	<i>Sempervivum</i>	431
<i>Reseda</i>	433	<i>Sagina</i>	548	Senap	440
Reseda	433	<i>Sagittaria</i>	788	Sene	750
RESEDACEÆ	433	Salep	631	<i>Senecio</i>	23
Resedaväxter	433	SALICACEÆ	597	Serradella	322
Repe	730	<i>Salicornia</i>	566	<i>Serratula</i>	42
RHAMNACEÆ	289	<i>Salix</i>	599	<i>Sesleria</i>	779
<i>Rhamnus</i>	289	Sallad	57	<i>Setaria</i>	778
<i>Rheum</i>	584	<i>Salsola</i>	566	<i>Sherardia</i>	111
<i>Rhinanthus</i>	144	Saltört	565	<i>Sibbaldia</i>	409
<i>Rhodiola</i>	431	<i>Salvia</i>	163	Sibbaldia	409
<i>Rhododendrum</i>	212	Salvia	163	Sicka, Sol-	40
RHODORACEÆ	211	SAMBUCACEÆ	102	<i>Siegingia</i>	751
<i>Rhynchospora</i>	670	<i>Sambucus</i>	102	<i>Silaus</i>	236
<i>Ribes</i>	418	<i>Samolus</i>	199	<i>Silene</i>	520
RIBESACEÆ	417	Sandelväxter	585	SILENEÆ	518, 520
Rifva	187	Sandelört	585	Silja	238
Rifveväxter	178	Sandlilja	645	Silfvergran	820
Ripbär	208	Sandling	546	<i>Sinapis</i>	440
Ripsväxter	417	Sandsenap	440	Sippa	490
Ripört	634	<i>Sanguisorba</i>	373	Sippväxter	484
Ris	777	<i>Sanicula</i>	227	<i>Sisymbrium</i>	442
Risp (Mar-)	204	SANTALACEÆ	585	<i>Sium</i>	232
Rocka	458	<i>Saponaria</i>	527	Sjönöt	260
Rofraps	439	Sarf	281	Skafting	731
Rofva	439	Sarfväxter	281	Skallra	144
<i>Rosa</i>	348	<i>Sarothamnus</i>	340	Skatta	151
ROSACEÆ	347	<i>Saussurea</i>	43	Skeda	470
Rosenrot	431	<i>Saxifraga</i>	420	Skela	483
Rosling	209	SAXIFRAGACEÆ	420	Skepling	148
Rosväxter	347	<i>Scabiosa</i>	100	Skeplingväxter	121
Rota	446	<i>Scandix</i>	242	Skogselm	728
RUBIACEÆ	105	<i>Sceptrum</i>	145	Skogsfru	638
<i>Rubus</i>	377	<i>Schedonorus</i>	736	Skorzonerä	59
<i>Rudbeckia</i>	12	<i>Scheuchzeria</i>	788	Skrabba	115
Ruka	176	<i>Schoenus</i>	669	Skrabbväxter	115
<i>Rumex</i>	576	Schoenus	669	Skråp	38
<i>Ruppia</i>	803	<i>Scilla</i>	647	Skräppa	94
Rybs	439	<i>Scirpus</i>	671	Skvattram	212
Rym	444	<i>Scleranthus</i>	556	Skvattramväxter	211
Ryssgubbe	458	<i>Sclerochloa</i>	749	Skäkta	788
Rädisa	458	<i>Scorzonera</i>	59	Skälle	446
Rättika	457	<i>Scrophularia</i>	125	Skära	11
Rök	477	SCROPHULARIACEÆ	121	Skärda	42, 43
Rökväxter	476	<i>Scutellaria</i>	166	Skärf	463
Rölleka	17			Skärfloka	229

Slinga, Vatten-	Sid. 246	<i>Stipa</i>	Sid. 776	Tada	Sid. 756
Slok	761	<i>Stipa</i>	776	Taklök	431
Slån	345	Stjärna	197	Tall	814
Slökesticka	245	Stjärnlöka	227	TAMARICACEÆ	280
Smile	755	Stockros	285	<i>Tanacetum</i>	18
Smink	564	Stolle	634	<i>Taraxacum</i>	63
Smultron	398	Strandkil	34	<i>Taxus</i>	822
Smäre	329	Strandkrypa	199	<i>Teesdalia</i>	465
Snylta	120	Strandpryl	115	<i>Tetragonolobus</i>	327
Snyltrotväxter	119	Strandsticka	235	<i>Teucrium</i>	176
Snärja	189	<i>Stratiotes</i>	785	<i>Thalictrum</i>	485
Snödroppe	641	Strätta	232	<i>Thesium</i>	585
Snöklöcka	641	Stäkra	233	<i>Thlaspi</i>	463
Sodaört	566	<i>Suaeda</i>	565	<i>Thrinicia</i>	65
SOLANACEÆ	151	<i>Subularia</i>	466	THYMELÆACEÆ	262
<i>Solanum</i>	151	<i>Succisa</i>	99	<i>Thymus</i>	164
<i>Solidago</i>	37	Suga	171, 176	Tibast	262
Solsicka	40	Sutt(-gro)	114	Tibastväxter	262
<i>Sonchus</i>	56	Svalting	787	Tidlösa	650
<i>Sorbus</i> . (tillägg)	415	Svaltingväxter	786	<i>Tilia</i>	288
SPARGANIACEÆ	806	Svarthö	137	TILLIACEÆ	288
<i>Sparganium</i>	806	Svartsenap	439	<i>Tillæa</i>	432
Sparris	647	Svingel	733	Timjan	164
Spenört	241	Svärdla	640	Timotej(-kampe)	782
<i>Spergula</i>	552	Svärdleväxter	640	Tippa, Mus-	508
<i>Spergularia</i>	552	Svärdslilja	641	Tistel	47
Spikblad	227	SYMPETALÆ	1	Tistelborre	44
Spira (Kungs-)	145, 146	<i>Symphytum</i>	179	Tistelväxter	9, 40
<i>Spiræa</i>	412	Syl	466	Tistron	418
Spirea	412	Syra	576	Tjälrysa	526
Spirom	649	Syren	196	Tjörne	342
Sporre (Riddar-)	512	Syreväxter	571	Tof	756
Sprängört	228	<i>Syringa</i>	196	<i>Tofieldia</i>	650
Spröta	326	Syrling	299	Tofsing	752
Spåmanstistel	43	Syrlingväxter	299	Tolta	55
Spärgel	552	Syssla	635	Topp, Blad-	373
<i>Stachys</i>	170	Syska	170	Topp (Gull-)	215
Stagg	724	Såpnejlika	527	Toppa	138
Starr	680	Särläka	227	Topplösa	198
Starrväxter	668	Säf	671	<i>Torilis</i>	242
<i>Statice</i>	204	Säffse	235	Torna (Mar-)	228
<i>Stellaria</i>	532	Säfja, Blom-	786	Traf	453
Stenfruktväxter	345	Sälg(-vide)	613	<i>Tragopogon</i>	58
Stenhallon	397	Sälting	788	<i>Trapa</i>	260
<i>Stenhammaria</i>	185	Sältingväxter	788	<i>Trichera</i>	99
Stenkrasse	466	Särf	517	<i>Trientalis</i>	197
Stilla	442	Särfväxter	517	<i>Trifolium</i>	334
Stingsel	44	Söta	191	Trift	205
		Söteväxter	191	Triftväxter	203

	Sid.		Sid.		Sid.
<i>Triglochin</i>	788	<i>Wahlbergella</i>	524	<i>Vippa</i>	492
<i>Triodia</i> (= <i>Sieglin-</i>		<i>Vahlodea</i>	760	<i>Viscaria</i>	525
<i>gia</i>)	751	<i>Valbrudd</i>	650	<i>Viscum</i>	585
<i>Trisetum</i>	754	<i>Valeriana</i>	101	<i>Visel</i>	425
<i>Triticum</i>	725	VALERIANACEÆ	100	<i>Vogelia</i>	459
<i>Trolldrufva</i>	513	<i>Valerianella</i>	102	<i>Vulpia</i>	736
<i>Trollius</i>	509	<i>Valldyna</i>	465	<i>Vårel</i>	450
<i>Try</i>	104	<i>Vallmo</i>	481	<i>Vårling</i>	544
<i>Tryväxter</i>	103	<i>Vallmoväxter</i>	480	<i>Vårlök</i>	645
<i>Tränjon</i>	207	<i>Vass</i>	762	<i>Vädd</i>	99, 100
<i>Tröske</i>	289	<i>Vassarf</i>	531	<i>Väddväxter</i>	98
<i>Tröst</i> (<i>Ögon-</i>)	139	<i>Vattenblink</i>	203	<i>Vägga</i>	587
<i>Tulipa</i>	643	<i>Vattenklöfver</i>	195	<i>Välla</i>	179
<i>Tulk</i>	190	<i>Vattenpest</i>	786	<i>Vända</i>	279
<i>Tulkväxter</i>	190	<i>Vattenslingväxter</i>	246	<i>Vändel</i>	101
<i>Tulpan</i>	643	<i>Vau(-reseda)</i>	434	<i>Vändelväxter</i>	100
<i>Tunica</i>	530	<i>Vedel</i>	323	<i>Vändeväxter</i>	278
<i>Tuppa, Hummel-</i>	399	<i>Vedla</i>	325	<i>Vändla</i>	102
<i>Turritis</i>	453	<i>Veichsel</i>	347	<i>Väppling</i>	344
<i>Tusensköna</i>	34	<i>Weinguertneria</i>	756	<i>Vättersos</i>	121
<i>Tussilago</i>	40	<i>Vejde</i>	460		
<i>Tvebla</i>	637	<i>Vele</i>	314	<i>Xanthium</i>	94
<i>Typha</i>	812	<i>Vera</i>	485		
TYPHACEÆ	812	<i>Verbascum</i>	122	<i>Yxne</i>	634
<i>Tåg</i>	651	<i>Verbena</i>	178		
<i>Tågväxter</i>	651	<i>Verbena</i>	178	<i>Zanichellia</i>	804
<i>Tätel</i>	761	VERBENACEÆ	178	<i>Zostera</i>	805
<i>Täppa</i>	750	<i>Verbenaväxter</i>	178	<i>Zymbel</i>	636
<i>Täta</i>	118	<i>Veronica</i>	128		
<i>Törel</i>	304	<i>Via</i>	751	<i>Åkanna</i>	516
<i>Törelväxter</i>	303	<i>Vial</i>	310	<i>Åkerbär</i>	397
<i>Törne, Ärt-</i>	341	<i>Viburnum</i>	103	<i>Åkervädd</i>	99
		<i>Vicia</i>	315		
<i>Ulex</i>	341	<i>Vicker</i>	315	<i>Åfjebrodd</i>	137
ULMACEÆ	587	<i>Vide</i>	599	<i>Ålfving</i>	779
<i>Ulmus</i>	588	<i>Vifva</i>	200	<i>Ångsskärda</i>	43
UMBELLIFERÆ	223	<i>Vifveväxter</i>	196	<i>Ångsticka</i>	236
<i>Urtica</i>	586	<i>Vinbär</i>	418, 419	<i>Ärfve</i>	538
URTICACEÆ	586	<i>Vinda</i>	188	<i>Ärt</i>	310
<i>Utricularia</i>	116	<i>Vindeväxter</i>	188	<i>Ärttörne</i>	341
		<i>Vinternarr</i>	510	<i>Ärtväxter</i>	308
<i>Vaccaria</i>	528	<i>Viol</i>	263	<i>Äxing</i>	732
VACCINIACEÆ	205	<i>Viola</i>	263		
<i>Vaccinium</i>	207	VIOLACEÆ	263	<i>Öga</i>	181
		<i>Violväxter</i>	263	<i>Ögontröst</i>	139

